

40

Polem

844

Rev. B.

Polen.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

COMMONITORIUM AD ORTHODOXOS

DE
ACCUSATIS IN URBE DOCTRINIS

DD. GUMMARI HUYGENS S. Th. D.
JOANNIS LIBERTI HENNEBEL S. Th. D.
ZEGERI BERNARDI VAN ESPEN J. U. D.
JOANNIS OPSTRAET S. Th. L.

CUM SUIS:

SIVE

IMPOSTURARUM

Quæ ipsorum nomine prodierunt,

CONFUTATIO DISPUNCTORIA,

PER

P. BERNARDUM DESIRANT

Ord. Erem. S. P. Augustini, Lovan. S. Theol. Doctorem & Facultatis
Theologicæ Professore Regentem, Historiographum Regium,
ac Historiarum Professore Publicum, Belgii Episcoporum
nuper, pro eadem causa, ad S. Sedem Apostolicam
Ablegatum.

DIC ECCLESIAE *Matth. 18. v. 17.*

LOVANIÆ,

Typis HENRICI VAN OVERBEKE. Anno 1701.

Cum Approbatione.

EX S. HIERONYMO.

Ostendam quod hoc usque silentium modestiæ fuerit, non malæ conscientie.

LOVANIÆ

Typis HENRICI VAN OVERBEKE. Anno 1701

Cum Approbatione.

REVERENDISSIMO PATRI,
DOMINO,
AC PATRONO OBSERVANDISSIMO,
PATRI MAGISTRO
NICOLAO SERANO
TOTIUS ORDINIS EREMITARUM
S. P. AUGUSTINI
PRIORI GENERALI
MERITISSIMO.

R. ME PATER.

Terum, nec invitus, Belgii causâ adactus,
Italiam peto. Utinam quidem odiosa æquè
ac intricata provincia demandata fuisset
meliori, qui interim cùm pro munere pu-
blico à Regia Majestate inducto, Universæ
Historiæ Volumina, (gratum, nî fallor, opus
R. mæ Paternitati Vestræ) paro, apriori ca-
lamo neglectam à quibusdam, Episcoporum
Dignitatem, impugnatum Communem Ministrorum Eccle-

fiæ in Administrandis Sacramentis usum, fuggillatam Sedis Apostolicæ Authoritatem, ceteraque antiqua Dogmata, sub specioso Sanctorum AUGUSTINI & THOMÆ præsidio, perperam tentata, felicius vindicaret! Sed nempe Sanctorum horum causa, Discipulum & alumnum eorum iterum requirit. Passus sum igitur è quotidianis Historicis studiis tantundem detrahi, quantum communi Ecclesiarum istarum causæ fat esse, Amicorum Patronorumque vota, consilia, atque imperia censuere. Obedio, inquam, & COMMONTORIUM AD ORTHODOXOS scribo, ut monente Domino, ad totius Orthodoxiæ Caput, Urbis & Orbis Pontificem, afflictus nimium, magnisque, nisi subveniatur, discriminibus expositus Ecclesiarum Belgicarum status perveniat. Si verò Belgium tutandis Sanctorum AUGUSTINI & THOMÆ dogmatibus delegit Augustinianum; patere, oro, R.^{me} Pater, ut vindicias istas Tibi, qui Augustinianorum omnium Caput es, pro meo munere consecrem. Te post exantlato feliciter tot Regentiarum, Secretariatûs Ordinis, ac Procuraturæ Generalis labores, tandem sine saltu, Supremum omnium, Votis quoque omnium delectum Archimandritam, non in gubernandis dumtaxat tuis, sed & maximè in dirimendis Controversiis Fidei, Sacrorum Rituum, gravissimorumque Ecclesiæ, quibus toties cum laude adhibitus es, negotiorum, expertum, interque reliquos agnitum facile Principem, & nisi modestiam metuerem vulnerare tuam, ad majora quæ taceo, natum; Te, inquam, (ignosce confidentiæ Belgicæ) tantæ causæ Patrocinium decet: ut si tantorum Sanctorum Doctorum Dogmata temerata esse constiterit, Mundo constet, quòd Te vindice sint asserta: aut si quod absit, Nos ipsi forsan ab iis deflexerimus; quid pro errore nostro facere nobis expediat, ex Te intelligere non erubescamus. Per Te ergo, Magne Vir, per Nomen Dignitatemque tuam Opusculum

lum hoc, Sedis Apostolicæ inerrabili iudicio exhibeatur, Urbisq̃ue & Orbis HIERARCHA rursus dignetur intelligere, Mihi, illisq̃ue potiùs quorum Nomine scribo, æquè gratum fore à tanto Pontifice erudiri ac corrigi, quàm gloriosum sub illius autoritate adversantium errores, sed sine Triumpho vincere. Hæc summa Votorum, ut novem annorum labores, Supremo suo Iudicio tandem absolvere non gravetur, securus quòd ad Primæ Sedis Oracula venti & mare obedient. Ut enim totius Belgii, discordiarum, inquam, Ecclesiasticarum, (ignosce Patria sic loquenti) maris cujusdam atque Oceani, præsentem promptitudinem taceam; at non prætereundum, quòd ad Populi obsequium juncta sit Principum Autoritas; PHILIPPO Rege nostro Clementissimo hinc Proavunculi monita in ultimis Tabulis præscripta capeßere parato, hinc ad fortunam AUGUSTI, quâ felix Adolescens Potentissimam hæreditatem consecutus est, Gloriosissimi Avi Sui LUDOVICI MAGNI (qui novit videtq̃ue in qua simus navi, quò mari feramur, & quàm non nostris ventis) pietatem adjicere certissimo. Plura vellem, sed ut ii qui apud Magnos verba faciunt, corpore, gestu, sermone modici sunt ac reverentes; sic Me decet apud Te, colere atque admirari magis quàm laudare, Magnitudinisq̃ue testimonium, precibus atque imploratione præsidii potiùs quàm laudibus celebrare. Reliqua in animo facio, & illico effero, quidquid stilo omisi. Dabam Lovaniè Musæo nostro, æquitate vestrà restituto; Festo Doctoris Angelici 1701.

REVERENDISSIME PATER

R.^{ME} PATERNITATIS VESTRÆ

Humillimus ac Obedientissimus Servus, Subditus, ac Filius

F. BERNARDUS DESIRANT.

P R O O E M I U M

A D

L E C T O R E M.

Criptionis hujus consilium atque rationes, aperiri par est Tibi, Lector benevole, priusquam Te Lectioni accinctum velim: ne si in re tanta, quæ non modo Belgium Catholicum, sed & Ecclesiam tangit Univerſam, Lucubrationem hanc, plurimorum Ecclesiæ Principum, Doctorum, aliorumque tum Laicorum tum utriusque Cleri Virorum nomine, hortatu, atque jussu editam, tanquam privatam susceperis; solennissimæ Accusationis, pro communi Ministrorum Ecclesiæ usu institutæ, vis atque energia oculos animumque tuum defugiat. Quare æquum est ut scias, bifariam inter me, qui Belgii Episcoporum, majorisque ac sanioris partis Univerſ. Lovaniensis Deputatum agebam in Urbe, interque Doctorem Joannem Libertum Hennebel, Designatum, ad reddendam illic suæ suorumque Doctrinæ rationem, à fine anni 1692. usque nunc tractatam esse quæstionem: primam quidem circa introductionem Formularii ALEXANDRI VII. secundam verò, circa Doctrinam Moralem & praxim administrandi Sacramenta, ac præsertim Pœnitentiæ. Primâ parte exsolutâ, ad secundam processî, accusans præ reliquis Doctores tres, præfatum scilicet D. Hennebellum, nec non D. Gummarum Huygens, & D. Zegerum Bernardum van Espen, cum Licentiato uno D. Joanne Opstraet. Et causa quidem

dem ferè usque ad nonnullarum censurarum publicam evictionem
deducta fuerat. Prudentes verò Romani admiserunt novam cau-
sæ revisionem, more suo, sapientissimâ morâ ac taciturnitate in-
spectantes, quæ rerum facies, quæ sopiendi tanti dissidii spes, &
quonam potius modo partes amplissimæ, quarum neutram perdi-
tam velint, componerentur. Ego interea ex Urbe discessi die 12.
Novembris 1696. admonitus, ut quæ studia pars adversa gere-
ret, qualiter concupita circa Fansenii causam moderaretur si-
lentia, & præsertim, utrum accusati sua in Belgio essent mitiga-
turi, quemadmodum in Urbe promittebant, tacitus observarem,
universa colligerem, ac tempore opportuno in unum redacta debito
modo exhiberem. Parui, ut decuit: rogatusque Accusationem &
Querelam Populi Belgici concinnavi anno 1698. atque super dela-
tionem meam antiquam sic fundavi, ut demonstratâ Adversario-
rum, in præconceptis opinionibus suis firmitate, causam pristinam
roboraverim tantum, nec sine Censurarum publicatione Pacem cum
Veritate facile conjungi posse ostenderim. Accusationis hujus, etsi
secretissimò impressæ, exemplar ex paucissimis unum Adversarii
nacti sunt, & supra-nominati quatuor singuli satis acriter respon-
derunt. Prodiere insuper per hæc tempora, tum anonymi, tum ficto,
tum vero nomine expressi libri tot ac tanti, ut jam mihi satis esse
cognoscerem, undè desideratam, de animorum ipsorum firmitate
veritatem Romanis abundè demonstrarem. Hortabantur amici,
jubebantque ut tandem publicè responderem pro omnibus: indig-
num enim esse laceßiri, ac provocari indies, neque pro veritate in
arenam descendere. Silentia videri pacifica, sed nocere bonæ parti,
ubi ferè soli Adversarii loquantur. Quibus ut facerem satis, ac-
cingebam me, sed lentâ manu, donec advenisset circumstan-
tia, quam consultò silebam prius expedire. Rediit autem nunc
etiam Doctor Hennebellus ex Urbe, atque Lovanii sub initium
Februarii proximè elapsi appulit, præmissò rumore, cuncta sua suo-

rumque in Urbe probata videri, cum nihil horum proscriptum illic sit. Rumorem auxit, firmavitque Opusculorum ejus omnium reimpressio, paucis ante adventum ejus diebus publicâ luce donata. Ceteri verò pariter persistunt, atque si recentiora scripta expendo, tantum abest ut placita mitigent, quin aliqui econtra pristinas sententias obducent magis atque amplient. Quamobrem advenisse nunc tempus autumo, faciendi quod toties facere jubeor. COMMUNITORIUM dirigo ad ORTHODOXOS, perventurum ad totius Orthodoxiæ Caput, cui cunctorum nomine supplico, ut ad novissimam Querelam dignetur statuere, quòd omnibus possit in commune prodesse. Utêris ergo, Lector benevole, sincerissimæ erga Ecclesiam pietatis labore: & ne Te descriptionis modus lateat, ante omnia expendes Librorum Catalogum ab Adversariis editorum, quem sequens pagella indicat, ut inde conjicias, quàm numerosa sint volumina, quæ tandem confutationem universalem requirebant. Pervolves etiam cum qui Catalogum proximè subsequitur, Elenchum Diſteriorum, quæ præ ceteris Licentiatus Opſtratus, adversus Catholicos, eosque gravissimos, in præcipuis Ecclesiæ nostræ Belgicæ dignitatibus constitutos viros, sparsis suis quaqua versus Libris inseruit, ut cognoscas justam causam cur amici hunc præ aliis calamo nonnihil severior irrepressum valuerint: id quod ex styli diversitate facillimè collecturus es. Tu interim opellam hanc æqui bonique consules, & fusis apud Deum Opt. Maximumque levabis precibus, ac inerrabile Romani Antistitis oraculum nobiscum placidus expectabis.

CATALOGUS

*Præcipuorum qui ad manus meas devenerunt Librorum, ab anno 1696. pro prætensi Jansenismi, ac Rigorismi parte respectivè editorum, quorum Doctrina in hoc Commo-
nitorio perstringitur.*

I.

DEFENCE DE L'EGLISE ROMAINE & des Souverains Pontifes contre Melchior Leydecker Theologien d'Utrecht, avec un recueil de plusieurs ecrits curieux & importans pour l'Histoire & la Paix de l'Eglise sur les questions du temps: qui peut servir de quatrième Tome de la Tradition de l'Eglise Romaine sur la Grace, par Mr. Germain Docteur en Theologie, à Liege chez Henry Hoyoux 1696. avec approbation.

II.

MICHAELIS BAII celeberrimi in Lovaniensi Acad. Theologi Opera &c. Coloniae Agripp. 1696.

III.

ADUMBRATA ECCLESIAE ROMANAE CATHOLICAEQUE VERITATIS DE GRATIA adversus Joannis Leydeckeri in sua Historia Jansenismi Hallucinationes injustasque criminationes DEFENSIO, Vindice Ignatio Eykenboom Theologo 1696.

IV.

TESTAMENT SPIRITUEL de Messire Antoine Arnaud Prestre, Docteur en Theologie de la Faculté de Paris &c. à Liege chez Henry Hoyoux 1696.

DOCTRINA DE LABORIOSO BAPTISMO asserta ex Sacris Litteris, Conciliis, SS. Patribus, & Theologis per *J. Opstraet* T. L. contra Aphorismos Eximii, atque Amplissimi Viri *Mart. Steyaert*, cum proœmio Apologetico adversus dicta ejusdem, & conclusione in qua hæc Controversia ex sapientissimo hujus temporis Cardinali deciditur: Editio secunda auctior & correctior. Leodii ex Typographia *Henrici Hoyoux* an. 1696. cum approbatione.

V I.

DOCTRINÆ DE LABORIOSO BAPTISMO contra falsas ejusdem interpretationes & accusationes **EXPOSITIO APOLOGETICA** & doctrinæ oppositæ ex ipsis Authorum Scriptis coram Urbe, & Orbe Exhibitio sincera. Per *Joannem Opstraet* S. Theologiæ Licentiatum. Leodii ex Typographia *Henrici Hoyoux* anno 1696. cum approbatione.

V I I.

APPENDIX AD DOCTRINAM DE LABORIOSO BAPTISMO, ubi confirmantur Argumenta in ea nuper allata, & unâ vindicantur adversus Tractatum de operibus pœnalibus Sacramenti Pœnitentiæ, & certitudine morali quem recens illi Anonymus quidam, Doctoris *Steyaert* subsidiarius, opposuit. Leodii ex Typographia *Henrici Hoyoux* anno 1696. cum approbatione.

V I I I.

EPISTOLA THEOLOGI LOVANIENSIS ad Theologum Leodiensem de Eximio Domino *Gummaro Huygens* in Academia Lovanienſi Doctore & Professore Theologo, Facultate concionandi, & Confessiones excipiendi, post triginta annorum possessionem, nuper interdicto. Leodii typis *Henrici Hoyoux*, ad insigne S. *Francisci Xaverii* 1697.

I X.

DEFENSE DE DEUX BREFS de N. S. P. le Pape **INNOCENT XII.** aux Evêques de Flandres contre le Docteur *Martin & Steyaert* au sujet de deux Decrets qui concernent le Formulaire & la Morale adressée à ce même Docteur par l'Abbé du Manoir, à Douay, & se vend à Delft chez *Henri van Rhyne* Marchand Libraire 1697.

CAPISTRUM ab Embricensi Interprete dono missum *M. S. T. V.*
Apostolico Declamatori in versionem Belgicam novissimam novi Testa-
menti 1697.

X I.

LETTRE à Monsieur Steyaert Docteur de Louvain ou en répondent à sa de-
clamation joyeuse du 12. d'Aoust dernier on fait voir premierement que c'est en
vain que ce Docteur se defend &c. A Delft chez Henry van Rhyn 1697.

X I I.

DISQUISITIONES DUE de gratuita prædestinatione & de gratia se-ipsa effi-
caci &c. Authore Mart. du Chesne Theol. Lutetiæ Parisiorum apud Fran-
ciscum Muguet Typographum Regis. 1697.

X I I I.

CONFERENCE DE DIODORE ET DE THEOTIME sur les entretiens de Clean-
dre & d'Eudoxe, qui servent de nouvelle réponse aux Lettres Provinciales
à Paris chez Louïs de Lorme. 1697.

X I V.

APOLOGIE DES LETTRES PROVINCIALES de Louïs de Montalte contre
la dernière réponse des PP. Jesuites intitulée entretiens de Cleandre & d'Eu-
doxe. A Rouen, & se vent à Delft chez Henry van Rhyn Marchant Li-
braire & Imprimeur. 1697.

X V.

PANEGYRIS JANSENIANA, seu testimonia Eruditorum Virorum celebra-
tia librum cui titulus Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis Augustinus, addito
Prologo galeato hodiernis Controversiis non parùm illustrandis accom-
modo; per Paulum Aurelium Theol. Timaletensem. Gratianopoli apud
Philiremum verum, & prostant Delphis apud Henricum van Rhyn 1698.

X V I.

RESPONSIO PRO RESPONSIONE BREVI adversus confutationem Respon-
sionis brevis per Joannem Opstraet Sacræ Theologiæ Licentiatum. Leodii
ca Typographia Henrici Hoyoux 1698. cum approbatione.

X V I I.

X V I I.

LIBELLUS SUPPLEX quo Sacerdotes Dioecesis Gandensis Illustrissimo ac Reverendissimo Episcopo suo difficultates tum ex nuperis ejus Decretis 22. & 23. Aprilis anni 1697. tum ex ejus Formulario occurrentes reverenter exponunt, & humillimè consilium rogant. 1698.

X V I I I.

DISQUISITIO ALTERA asserta adversus tertiam partem Libelli cui titulus: *Doctrina & praxis S. CAROLI BORROMÆI &c.* per Joannem Opstraet Sacræ Theologiæ Licentiatum, Leodii ex Typographia Henrici Hoyoux anno 1698. cum approbatione.

I X.

ANIMADVERSIONES IN SPECIMEN DISPOSITIONIS &c. seu specimen temerariæ & injustæ accusationis per M. S. *pratenforum in Belgio Jansenistarum* accusatorem nuper editum; & per Joannem Opstraet S. T. L. refutatum, in Authorem suum retortum, & Urbis ac Orbis judicio expositum. Leodii ex Typographia Henrici Hoyoux anno 1698. cum approbatione.

X X.

IMPOSTURÆ Libelli Anonymi cui titulus *Accusatio & Querela Populi Belgici &c.* per Joannem Opstraet & eos qui accusantur refutatae, & Doctrina Accusatoris denunciata. Leodii ex Typographia Henrici Hoyoux anno 1698. cum approbatione.

X X I.

HISTOIRE ABREGE'E DU JANSENISME & remarque sur l'ordonnance de Monseigneur l'Archevêque de Paris à Cologne chez Jean Druckerus 1698.

X X I I.

HISTORICO-THEOLOGICÆ DISSERTATIONES DE PRÆDESTINATIONE ET GRATIA præmittenda examini Libri cui Titulus: *Nodus Prædestinationis dissolutus &c.* cujus errores Romano Pontifici nuper denuntiarent nonnulli Episcopi Galliæ studio D. Q. Lugduni apud Laurentium Arnaud 1698.

X X I I I.

X X I I I.

APOLOGIE DES LETTRES &c. *seconde Partie & quatrième Partie* sub eodem titulo 1698.

X X I V.

LA VERITABLE LETTRE DE MONSIEUR L'ABBE' DE BOSSU à un de ses amis sur le Livre du Cardinal Sfrondrate intitulé *Nodus Prædestinationis* &c. à Paris chez Jean Boudot, rue S. Jacques 1698.

X X V.

CAUSA ARNALDINA seu Antonius Arnaldus ... vindicatus suis ipsius aliorumque scriptis nunc primum in unum volumen collectis &c. Leodii Eburonum apud Joannem Hoyoux 1699.

X X V I.

APOLOGIA PANEGYREOS JANSENIANÆ ad Theologum Lovaniensem ubi Janseniani facti assertionem *Formulario* ineluctabiliter contineri ostenditur; ejusdem Formularii Exactores subscriptoresque non unius criminis peraguntur Rei; ac Lugubres has Controversias aliquando finiendi necessitas denuò & via panditur. Gratianopoli 1699.

X X V I I.

TRAITE'S HISTORIQUES SUR LA GRACE ET LA PRÆDESTINATION ou l'on montre premierement que depuis l'heresie de Pelage la Doctrine de la predestination gratuite de la grace efficace par elle même a été soutenue comme un point de Foy & la croyance de l'Eglise. 2. Que les Souverains Pontifes loin de l'avoir condamnée l'ont confirmée & se sont opposez avec vigueur à l'heresie des Pelagiens, qui luy est contraire; avec un memorial de Lanuza présenté à Paul V. & le Traité d'un Abbé contre Abaillard. Par l'Abbé de S. Julien, à Lens 1699.

X X V I I I.

GRATIA TRIUMPHANS de novis Liberi Arbitrii Decomptoribus, Infatoribus, Deceptoribus ac præsertim scribillatore notarum brevium in refutationem prodromam Brevis Memorialis de statu ac progressu Jansenismi in Hollandia, per *Vincentium Palaophilum*. Veneunt Delphis apud Henricum van Rhyn 1699.

X X I X.

SOLUTION DE DIVERS PROBLEMES tres-important pour la paix de l'Eglise tirée du Probleme Ecclesiastique proposé depuis peu contre M. l'Archevesque de Paris &c. à Cologne chez Pierre Maréau 1699.

X X X.

LA FOY ET L'INNOCENCE DV CLERGE' DE HOLLANDE défendue contre un Libelle diffamatoire intitulé, *Memoires touchant le progrès du Jansenisme en Hollande*, par Mons. du Bois Prêtre à Delft chez Henri van Rhyn Libraire 1700. avec Approbation.

X X X I.

APOLOGIA SECUNDA PANEGYREOS JANSENIANÆ configens Jansenismi historiam brevem corrasam à L. C. Deckero S. Th. Licentiato Ecclesiæ Metrop. Mechlin. Canonico. Gratianopoli 1700.

X X X I I.

AUGUSTINIANA ECCLESIAE ROMANÆ DOCTRINA à Cardinalis Sfondrati nodo extricata per varios S. Augustini discipulos, Illustrissimis & Rev. mis Ecclesiæ Principibus Arch-Episcopis, Episcopis &c. nuncupata. Coloniae Typis Hæredum Cornelii ab Egmond cum Approbationibus 1700.

X X X I I I.

HISTOIRE GENERALE DU JANSENISME contenant ce qui s'est passé en France, en Espagne, en Italie, dans les Pais-bas &c. au sujet du Livre intitulé *Augustinus Cornelii Jansenii* par M. l'Abbé . . . enrichie de portraits en taille douce à Amsterdam chez J. Louis de Lorme 1700. constat tribus Tomis.

X X X I V.

LETTRE D'UN THEOLOGIEN A UN DE CES AMIS avec des reflexions sur le second Bref du Pape que M. l'Archevêque de Malines fait publier en supprimant le premier Bref de Sa Sainteté à Delft chez Henri van Rhyn Marchand Libraire 1700.

X X X V.

JUS ECCLESIASTICUM UNIVERSUM hodiernæ disciplinæ præsertim Belgii,

gii, Galliae & Vicinarum Provinciarum accommodatum ex SS. Canon.
Jure Decretalium, Synodis potissimum Belgicis, Principum Edictis, &
Magistratus tam Ecclesiastici quam Civilis Judicatis depromptum. Au-
thore *Zegero Bernardo Van Espen* Presbytero J. U. D. SS. Canonum Pro-
fess. in Academia Lovanienfi. Tomi duo in folio. Lovanii typis Guiliel-
mi Stryckwant sub aurea Lampade, & Bruxellis, typis Francisci r'Ser-
stevens propè PP. Prædicat. 1700. cum Gratia & Privilegio.

XXXVI.

EXIMII VIRI J. L. HENNEBEL S. Theol. Doctoris in Universitate Lo-
vanienfi THESES THEOLOGICÆ DE GRATIA ET PŒNITENTIA. Accedit
DECLARATIO THEOLOGORUM BELGARUM per eundem Doctorem co-
ram Sede Apostolica exhibita, &c. Prostant Lovanii apud Ægidium De-
nique. 1701.

E L E N C H U S

DICTERIORUM quibus *Adversarios suos sparsis per Orbem diversis*
Scriptionibus Licentiatu Joannes Opstratus aspersit, quibusq.
tandem castigandis, Stilus severior in hoc opere consultò adhibi-
tus est.

Dimittitur acerbissimum *Bellum* ejus *Pœticum*, in primo fervore an-
no 1685. exaratum; dimittitur etiam *Pastor* ejus *bonus*, uti & *Impo-*
stura, quarum durus titulus, totusque contextus reliquus in hoc opere
dispungitur. Recensentur dumtaxat aliqua, quæ in *Scriptionibus* ejus
aliis luxuriant.

EX DISSERTATIONE DE PRAXI.

Quid dici possit unde majus scandalum & periculum oriatur hæreticis,
quàm illam esse *Praxim* Ecclesiæ, quæ per omnes quâ patet mundi par-
tes in viridi observantia est, apud plurimos, exactiores saltem & meliores?
Pag. 21. lineâ 21.

Iterum ergo (si velit temeritatis notam evadere) locum aliquem è Sacris
Litteris vel Traditione adferat Steyartius, quo determinetur, spatium
illud tam angustum quale est Gallia & Belgium esse non posse. Pag. 24.
lin. 10.

Pudet.

Pudet me insignis contumeliæ, quam temerariè *Steyartius* ceteris Orbis Ecclesiis, ipsique præcipuè Romanæ impingit. Pag. 87. lin. 29.
Expende temeritatem eximiam. Ibid. lin. 37.

Ex Libello cui titulus : *Certitudo Moralis &c.*

S In fallitur Amplitudo Tua; fallitur non minùs perniciosè, tantoque fallit amplius quantò gradibus & dignitatibus tum in Ecclesia, tum in Academia altior, errorem suum faciliùs persuadet. Pag. 3. lin. 19.

Quòd iniquissimum esse evincam: cum ipse potiùs singularitatis arguendus sis, ut ostendam. Pag. 4. lin. 27.

Temeraria assertio, & nostri temporis Fidelibus injuriosa. Pag. 16. l. 24.

Vide, ad quam laxitatem malos ducat Doctrina Viri Amplissimi. Pagina 17. lineà 37.

Cogitari aliud non potest, quàm aut respondere Te non posse, aut nolle. Sed iterùm dico, si non potes, iniquissimè in accusando persistis: si non vis, Doctoris Catholici partes pro veritate & salute animarum non exqueris. Pag. 30. lin. 20.

Ex Libello cui titulus : *Doctrina de laborioso Baptismo asserta, Editionis secundæ.*

S I Dicteriùs & Scommatis res agitur; jam Author sim Viro Amplissimo, ut Mulierculas aliquot è foro in caput meum conducat, quæ dicteria exquisitissima viliori longè pretio, quàm olera, in me totis plaustris conjicient, multò præstantiùs in hoc dicendi genere causam ipsius acturæ, quàm si ipse in me multa oratione declamaret. Pag. iv. lin. 23.

Videtur mihi qui id dicit, aut Patres numquam legisse, aut omnem erga Patres venerationem abjecisse. Pag. 30. lin. 5.

Visum est utramque hìc exhibere, ut indè statuatur Lector Catholicus, utra Doctrina Catholica sit, Stejartiaea, an nostra. Utra item magis ad hæresim accedat? Pag. 48. lin. 19.

Ecce dum Lutherum confutat Hesselius, confutat unà Eximium Stejartium. Pag. 59. lin. 21.

Et quamquam in multis à Luthero differat Ex. *Stejartius*: in hoc tamen convenit, quòd ad justificationem passim non prærequirat opera. Ibid. l. 28.

Confer Doctrinam Kemnitii cum Doctrina Eximii *Stejartii*: & utramque hìc refutatam invenies. Pag. 62. lin. 9.

Ignosce Lector, si hìc prolixior fuerim: videbatur id res exigere, ut appareret, quàm procul à Catholica Majorum suorum Doctrina recedat Amplissimus *Steyartius*, & quàm propè ad Hæreticorum Dogmata jam olim à Lovaniensibus refutata accedat. Pag. 65. lin. 1.

Non potuisset disertius hic Author, aut potiùs Universitas & Clerus Colonienfis opera præparatoria, non solùm contra Melanctonem, sed etiam contra Eximium *Stejartium* defendere, Pag. 82. lin. 2.

Non poterat triumphare vanius ; non poterat Concilium pro se adferre ineptius. Pag. 188. lin. 16.

Expendat hæc Amplissimus *Stejartius* , & an satis à doctrina Calvinii recedat , seriò examinet. Pag. 193. lin. 25.

Ex Libello cui titulus: *Doctrinae de laborioso Baptismo....* *Expositio Apologetica.*

Pudet me (aio ibidem & nunc repeto) insignis contumeliæ , quam temerariè *Stejartius* ceteris Orbis Ecclesiis , ipsique præcipuè Romanæ impingit ! pag. 111. lin. 2.

Postremo expendatur , an ingens scandalum & magna perniciès animarum metuenda non sit ab ista interpretatione. Nam aliæ quidem laxitates solent tantùm securos reddere quosdam peccatores in uno peccati genere , v. g. Doctrina laxior de simonia securos tantùm reddit Simoniacos in committenda Simonia : Hæc verò Doctrina securos reddit in omni genere peccati universos. pag. 126. lin. 5.

Sed porrò expendamus , quàm ea doctrina & Patribus injuriosa sit & Ecclesiæ periculosa. pag. 129. lin. 14.

Novum est enim , quod neque Scriptura Sacra , neque Concilia , neque Patres , neque Scholastici , imò nec Casuistæ , quantumvis novi & laxi , ante Doctorem *Steyaert* asseruere ; & ad quod asserendum nec ipse Auctor hæctenus potuit Scripturam , aut Concilium , aut Patrem , aut Scholasticum , aut Casuistam ullum proferre. Novitatem autem in re tam lubrica & periculosa , quis non exhorrescat. pag. 134. lin. 22.

Consultatur vel ingenitum omnibus lumen naturæ , & piorum omnium sensus : nemo erit , credo , castæ mentis & cordis non corrupti , qui ad doctrinam istam non exhorrescat. Pag. 139. l. 14.

Audax & temeraria assertio , quam refutavi toto Tractatu , qui inscribitur , *Doctrina de Laborioso Baptismo* , & deinde in *Appendice ad Doctrinam* pag. 150. l. 15.

Aut malè hæc clamat scriptura , aut malè clamat Doctor *Steyaert*. pag. 151. l. 20.

Atque hæc ipsa Doctrina est , quam S. Carolo Borromæo , quam cæteris per Orbem Ecclesiis , quàm ipsi Ecclesiæ Romanæ , adscribit Doctor *Steyaert*. Adscribit autem , temerariè & absque ulla prorsus ratione. Pag. 165. l. 13.

Sua se fœditate refutat articulus : mihi sufficiat eum Urbi , & Orbi exhibuisse. pag. 186. l. 24.

Si hoc non sit Ecclesiam , ejusque doctrinam manifesto periculo & Hæreticorum opprobriis exponere , nescio quid tandem erit. pag. 210. l. 11.

Itaque postremo hic expendatur , quantum periculi ab ea Doctrina Ecclesiæ immineat , tum apud Catholicos , tum apud Heterodoxos. Nam Catholici quidem laxiores , abusus quoque per Ecclesiam communiter

grassantes, pro ipsis Ecclesiae usibus amplectentur: Heterodoxi verò eodem, vel ipsis jam Catholicis suffragantibus, Ecclesiae adscribent, eamque propterea ab Orbe Romano peruisse jaetabunt. Atque hæc est Doctrina Doctoris Steyaert. pag. 222. l. 13.

Dico hanc esse Imposturam splendidam. p. 377. l. 22.

In hac Epistola istud imprimis mirum, adeo temerarium esse Doctorem STEYAERT, ut credat homini APOSTATÆ, causas suæ defectionis enarranti. pag. 443. lin. 14.

Ex Libello cui titulus: *Appendix ad Doctrinam de Laborioso Baptismo.*

ITaque in duobus fallit aut fallitur subsidiarius. Pag. 38. l. 25.

Quæ nota etsi prorsus temeraria sit & ridicula &c. Pag. 43. l. 19.

Admirari fatis non possum audaciam hominis temerè asserentis quidquid scopo suo opportunum existimat. Pag. 47. l. 16.

O insignem Subsidiarii in Augustino & antiqua Ecclesiae disciplina oscitantiam; in Morali J. Christi prolapsionem horrendam! pag. 51. l. 23.

Consequentiam negare non potest Subsidiarius, nisi cum Hæreticis neget antecedens. pag. 93. l. 23.

Definat ergo Subsidiarius Sedem Apostolicam isti opprobrio tum apud Catholicos, tum apud Acatholicos exponere. pag. 126. l. 11.

Quis non miretur hominis temeritatem asserentis hanc esse praxim Ecclesiae? pag. 168. l. 20.

Ex Libello cui titulus: *Responsio pro Responsione brevi, &c.*

Calumnia est nova. pag. 19. l. 17.

Ecce quot consequentiis malè cohærentibus defendenda fuerit consequentia una pessima, & quot calumniis defendenda una calumnia per consequentiam pessimam mihi impacta. pag. 21. l. 8.

Debui hoc capite prolixior esse, ut *pessimæ fidei* notam, quam iniquissimè mihi aspergit *Confutator*, abstergerem. pag. 51. l. 3.

Falsa sunt hæc omnia. Nec aliud responsum criminationes tam temerariæ merentur. pag. 54. l. 15.

Nonne videris tibi mulierem in foro rixantem, & quidquid ira suggerit exprobrantem audire? pag. 66. l. 15.

Hac ipsius excusatione prorsus non egeo: neque enim in verbis ipsius intelligendis errore lapsus sum; ut ipse fingit; sed verba ipsius intellexi, ut debui. pag. 67. l. 12.

Ex

Ex Libello cui Titulus: *Disquisitio altera asserta ad-*
versus tertiam partem Libelli cui Titulus: DOCTRI-
NA ET PRAXIS S. CAROLI BORROMÆI.

A Sseveranter dico, nusquam me illum ut temerarium, ut cœcum ut impetuosum, ut Impostorem, vel aliter censurasse: Non aliis verbis usus sum, quàm his: *Temeraria Assertio, cœco impetu, Impostura*. In Proœmio pag. 8. l. 26.

Sequitur paginâ 100. aliquid, quod Imposturam insignem dicerem, nisi ea voce nimium se offendi significasset. pag. 18. l. 11.

Ex Libello cui Titulus: *Animadversiones in specimen*
dispositionis &c. seu specimen temerariæ & injustæ
Accusationis &c.

M Aluit accusandi libidini temerè indulgere, quam veritate deprehensâ, non habere quod accusaret. pag. 2. l. 33.

Insignis Impostura, quod Roma approbarit Librum SFONDRA TI. pag. 18. l. 18.

Non minus falso hæc de Eminentissimis Patribus, quam injuriosè de nobis finguntur. pag. 19. l. 8.

Ut ut sit, hoc Accusatori persuasum est, Romam eos indemnatos relinquere, à quibus timet dicteriis incessi, & probris. Atque hinc non mirum, quod tot in Romam dicteriis, & probris scateat ipsius *specimen*: Credit scilicet aliam viam non esse, quâ post tot calumnias Innocentibus affictas, & numquam probatas aut probandas, imminentem Capiti suo ab urbe sententiam possit avertere. pag. 25. l. 5.

Aio ego: Hoc desiderabatur ad maledicentiæ cumulum, ut tam temerariè ac falso adscriberet nobis id quod *malitiæ cumulum* appellat. pag. 28. l. 20.

Maledicentiæ cumulus erat, temerariè ac falsò adscribere nobis id quod nequitiae cumulum vocabat Accusator: quid nisi maledicentiæ supercumulum dicam, majori temeritate ac falsitate nequitiae supercumulum, ut idem vocat, nobis affingere? pag. 30. l. 18.

Fecisti & tu, Accusator, satis, & nimis fecisti, ut agnoscamus tuam in accusando temeritatem, & injustitiam. pag. 31. l. 6.

Prophetis, dum futura prædicunt, sic tumultuantibus, furentibus, insipientibus, non creditur. Ibid. l. 14.

Falsissimum id esse, & temeritate plenum, mox ostendam. pag. 39. l. ult.

Videte temeritatem, & consequentiam insignem, qua hodie Jansenistæ dicimur, & de fide non bona suspecti reddimur. Pag. 49. l. 19.

De fide mea statuisti pessimè, & pejus narraisti: si vis saluti tuæ consu-
lere, illatam mihi injuriam repara. Pag. 50. l. 24.

*Hinc illæ
lachry-
mæ!*

Fig-

Figmenta mera, & atroces calumniae. Pag. 52. l. 23.
Calumniae, Diſteria, & Probra, quibus Accuſator impetit Sedem
Apoſtolicam. Pag. 56. l. 14.

REFLEXIONES DUE Ad Diſteria Licentiati Opſtratii.

EX Licentiati Opſtratii Diſteriis plurimis collecta ſunt hæc pauciſſima, Lector
Benevole. Duo nunc ſuperſunt: Primum, ut cognoscas eam eſſe hominis in-
dolem, ut per iſta omnia neſtquam ſe cenſurare putet. Verba ejus accipe:
Poſſem cenſuras cenſuris opponere, ſed id vetuerunt Summi Pontifices,
quorum Conſtitutiones inviolatè obſervare mihi fixum eſt. Et ego qui-
dem exiſtimo, Doctrinam illam omnibus Ritualibus, certiffimisquæ
Theologiæ, & prudentiæ regulis adverſari; ſed in eam cenſuras & ſen-
tentiam proferre, Sedi Apoſtolicæ reſervatum eſt. *Doctrina de laborioſo
Baptiſmo Expoſitio Apologetica.* Pag. 199. lin. 1.

Alterum verò, quòd in his omnibus ſeſe tam modeſtum exiſtimet, ut credi
velit imitari Magiſtrum ꝑ. Chriſtum. Verba ejus ſunt: Docuit me Magiſter
meus J. Chriſtus, maledicta maledictis non referre, ſed maledicentibus
benedicere; ideoquæ etſi *Appendicem Appendici* opponam, Diſteriis tamen,
& Scommatibus, quibus in me plena eſt *Appendix ſubſidiarii*, abſtinebo.
Appendix ad Doctrinam de laborioſo Baptiſmo. pag. 149. lin. 19.

MONITUM

De Epistoſa D. Joannis Liberti Hennebelli die 20. Fe-
bruarii 1694. ad Archi-Epiſcopum Mechlinienſem
ex Urbe data,

MOnendus etiam es, Lector Benevole, D. Joannis Liberti Hennebelli
Epistoſam in Urbe die 20. Febr. 1694. ad Illuſt. mum ac Rev. mum
Mechlinienſium Archi-Epiſcopum, de ſenſu Formularii *Alexandri VII.*
datam, ſatis acriter hîc diſpungi ideo, quia nimis multi tum verbo, tum
ſcripto aſſeruerunt dandam ei plenam fidem, quaſi non diſplicuerit Sedi
Apoſtolicæ niſi ob violatum ſilentium: Cauſam diſpunctionis hujusmodi
expreſſam videbis infra lib. 1. pag. 40. Ut palam conſtet, & ceſſent illa pro-
jaſtata Hennebelli Epistoſa Deliria, ut aliqui magis ab illius ſenſu pendere ve-
lint, quam omnium Epiſcoporum; alii vero etiam continuis Typis publicis enun-
tiant, ſolum in eo violatum ſilentium caſtigatum. Ceteroqui Virum Eximium,
plurimis à modeſtia commendatum nullâ ratione volumus cum Licen-
tiato Opſtratio ſtatui in Parallelo. Epistoſam tamen iſtam animo prudenti
excidiſſe vel lic; etiam ſui mirantur nobiſcum: verumtamen poſt pro-
vocationes tot ac tantas, jaſtantiaſque intolerabiles, graviffimæ hujus
Conſutationis neceſſitatem natam eſſe dolemus etiam cum noſtris.

COMMO-

COMMONITORIUM

AD

ORTHODOXOS

DE

Accufatis in Urbe Innovationibus

DD. GUMMARI HUYGENS S. T. D.

JOANNIS LIBERTI HENNEBEL S. T. D.

ZEGERI BERNARDI VAN ESPEN J. U. D.

JOANNIS OPSTRAET S. T. L.

ET CONSORTIUM.

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Exponitur Historia Formularii, unde Origo Accusationis.

S Ub initium Anni millesimi sexcentissimi nonagesimi
secundi ferebatur, Clementissimum Dominum Regem
nostrum Controversiarum, & Altercationum Belgica-
rum, quibus Status & Religio etiamnum concutitur,
pertæsum meditari quædam adversus suspectos De-
creta, quæ reverà paucis annis post emanârunt, & per
Serenissimi Domini Electoris Bavarix, Catholici Bel-

*Regia De-
creta. Vids
Lib. 2.
§. 1.*

gii Pro-Regis Officium publicata sunt. Prætenforum Jansenistarum Pars
tristi tunc nuntio perculsa, quò fatalem ictum averteret, ad effugia, &
artificia solita convertitur. Fabricantur litteræ quasi totius Universitatis
nomine datæ, in quibus perquam liberaliter asseriebatur, quod duæ partes
inter se convenerant Romanum iter arripere, pro unâ deputatis, seu de-
signatis Doctoribus Gummard Huygens, & Joanne Liberto Hennebel, pro al-
tera verò Doctoribus Martino Stoyaert Sylveducensium Vicario Apostolico
Generali, & Martino Harney Ordinis Dominicanorum Provincia Flandro-
Belgica Priori Provinciali; utrique scilicet vacabat longo se itinere, multo-
rumque annorum Causæ committere: atque ita, in eisdem Litteris suppli-
cabatur,

A

cabatur, ut Rex concepta Decreta tantisper suspenderet; in alteris verò nomine Universitatis ejusdem ad suam Sanctitatem datis postulabant audiri.

2. Obstupuit Universitas, tum Sanctissimi Domini, tum Regiæ Majestatis honorata Responsorii ad Litteras, quas præcipui, & inter hos duo aſſerti illi Deputati *Martinus Steyaert*, & *Martinus Harney* nesciebant umquam exaratas fuisse: Et antequam daretur in Belgio tempus convin-
An. 1692. cendi Artificii, *Joannes Libertus Hennebel* in mense Septembris Urbem ver-
 sus profectus est, quem magnis itineribus sequi jussus sum. Uno me Ad-
 versarius mense prævenerat; qui Lovanio, tertio Idus Octobris discesse-
 ram, Romæ quinto Idus Decembris appuli. Ipsa vesperâ ab Amico didici
 varia de meo Adventu, in Urbe præmissâ furda murmura: alios commi-
 nisci, me defendendorum Jesuitarum causâ, quam solus impotens & de-
 crepitus Mechliniensium Archiepiscopus iustineat, venisse; alios, impug-
 randæ Gratiæ per se efficacis ergò; alios denique, me de Romani Pontifi-
 cis, se solo ex Cathedra definientis Authoritate non rectè sentire. His ar-
 tibus concludebant æmuli Personam Patris *Desirantii*, susceptæ Delega-
 tionis parem, aut certè competentem non esse: proindeque evocandum
Steyaertium, qui deserto Lovanio, omniq̃ue fortunâ ejus Adversæ Parti di-
 missâ, communem Romæ causam dicat. Hic Adversarii labor fuerat unius
 mensis.

3. Huic artificio accesserat aliud majoris triciæ, atque implicantæ. Cum
 etenim Theologi & Jurisperiti varii, ex diversis Galliæ angulis, seu pulsi, seu
 profugi, gravem Regis Christianissimi metuentes iram, incertas ab annis
 aliquot in Urbe fixissent Sedes, facile coierunt in unum, & jam non modò
 languentem Regaliæ causam, propter quam primas tempestates subierant,
 prosequerantur; sed & applicuerant animos, manusq̃ue, ut prætensi Janse-
 nismi, & Rigorismi fortunam concordi studio promoverent. Per hos
 scilicet Prodromos Adversarius negotiationi suæ straverat tutam viam:
 horum postea consiliis & auxiliis usus, Urbem implevit Scriptis, laudibus,
 & encomiis suis; his Præconibus gesta sua fortia, semperq̃ue, si jactanti cre-
 dimus, fortunata, in extremas Galliarum, Germaniarum, atque Bataviæ
 oras, usque ad Hagæcomitani Neographi lares, menstruâ relatione intulit.
 Atque ut nihil ad tantæ machinæ compaginem desideraretur, fuit quidam
 Augustinus, Ambredunensis infustus Vicarius, qui, justâ, an injustâ nescio,
 Regiâ tamen Supremi Gratianopolitani Senatûs sententiâ, eaq̃ue Capitali
 perculsus, fugerat; Romamq̃ue afflictorum azylum petens, quò tutius la-
 taret, celebratis quibusdam cum Adversario colloquiis, ipso hoc primo
 Novembris mense, sacrum Dominicanorum Ordinem in Conventu S. Sa-
 binæ ingressus est, ubi taliter qualiter professus, Illustribus Thomistis Ro-
 manis misus est, & fortassis quantum est in ipso, adhuc nititur persuadere,
 Adversarium cum suis sinceros Thomistas esse, atque ob eam rem à Me, &
 Principalibus meis, gratis impugnari.

4. Fuere istæ mihi frangendæ glacies, priusquam non dicam portum,
 sed

sed ipsum suscepti instituti principium attingerem. Discrimina, molestiasque reliquas, quæ à fertili ista & numerosa Turba, ceu fungi quidam indies procreabantur, certoque & indefessio à Me studio in Diario, quod confeci, fideliter notata sunt, dimitto tempori opportuniori. Nunc breviter edisseram, & compendio referam id quod in omnibus hisce semper compertum habui, nihil profectò solidius, nihil esse Italiâ prudentius: atque quod non modo sit difficile Romanos fallere, sed, quod verbis cujusdam expertissimi Afri dictum sit, *Ad quos perfidia habere non possit accessum*. Illic studiosam illam tarditatem, præmeditatam illam moram, quam Semi-docti pariter & inexpertus vitio vertunt, comitem didici esse prudentiæ, quâ detegunt, reprimuntque fraudes atque dolos, quibus præfestinantes Judices nimium luduntur. Et gravis lentor ille, quem in rebus magnis adhibent, æquanimiter distribuit Juris & Justitiæ officia: atque ita in rebus maximè perplexis, ad exemplum Dei Optimi Maximique, qui lentus audit scelera, & lentus videt, Æternæ Sedi assidet, & præsidet Alma Sancti Spiritus providentia, cujus opitulatione, *Quod ratio nequirit, sæpè sanavit mora*.

S. Cyprianus Ep. 55 num. 90.

5. Istius equidem moræ beneficio acceptum refero, quod nullo ferè negotio demonstrare potuerim; non me Jesuitarum, sed utriusque Cleri causam, pro afflictæ Belgici Populi solatio gerere; non me efficacis Gratiæ impugnatorem, sed ejusdem, dummodo sufficiens adsit, quæ *posse* tribuat, præsertim respectu orationis, acerrimum defensorem; impressasque, quas exhibui, & post examen recepi, pro Romani Pontificis judicii irretractabilitate lucubrationes testes esse irrefragabiles, quid de Sedis istius Dotibus sentiam; Mechliniensem Archiepiscopum, nec impotentem, nec decrepitum, nec solum esse, sed Dei & Ecclesiæ causam gnaviter, cum bonis omnibus suscepisse, atque ipsius Sedis Apostolicæ dignitatem, atque authoritatem, non tantum venerari; sed & tueri. Denique nullam Sylvæducensium Vicario, Doctori Martino Steyaert in Urbem veniendi causam aut necessitatem imminere; maximè cum supposititiæ, atque subornatæ fuerint litteræ Lovaniensis Universitatis nomine, paucorum manu datæ, quibus simile quid perhibitum fuerat. Cui accedebat Adversarii & Consortium ejus tergiversatio, quâ toties rogati, ut priusquam ex Belgio discederetur, de Propositionum facto, quibus controvertenda doctrina contineretur, partes convenirent, semper reluctati fuerant, sibi quasi reservantes perpetuitatem annorum, quibus præterlabentibus, numquam ad causæ statum, numquam ad claram distinctamque, atque adeò Ecclesiæ utilem decisionem perveniretur; denique sufficere, quod adesset Deputatus competentibus, quas exhibebam, credentialibus instructus; prout latius deduxi in Scriptura cui concessi initium: *Ut ostendatur quod D. Steyaert explicet omnes partes, quæ ab ipso desiderari possunt*.

Scripturam. Vide l. 2. §. 2.

6. In eodem quoque Scripto suggerebam, mirum videri, quod Adversarius has circa Deputationem moveret Cavillationes, cum necdum satis constaret, quinimmo dubitaretur, an ipsemet simili Deputatione, in debita

forma instructus venisset. Et quidem quàm non vana fuerit ista mea dubitatio, postea deprehensum est; ubi constitit non alium ipsi, cum è Belgio excederet, Deputationis Characterem concessum fuisse, quàm quem ex fabricatis supradictis litteris usurpaverat: ac propterea in principio se non Deputatum, sed *ab eadem Universitate Lovaniensi designatum ad reddendam rationem Fidei ac Doctrinae tam suae quàm aliorum plurimorum*, inscribere ausus est; quotquot etenim secum tulerat particularium subscriptiones, Deputati Universitatis, seu Corporis alicujus honores non tribuebant; atque propterea describendis illius Titulis linquebatur spatium vacuum, prout videre est ex Commissionem, quam ei Pater Alexianorum indulserat; quamquam tamen, fatebor etenim, & Universitas ei postea in mense Maii, studiosissimè sollicitatum Deputati Nomen concessit, adjiciendo nihilominus expressam restrictionem, ut Universitas impendia nulla ferret, & quemadmodum in Litteris ad Sanctissimum D. datis, inquit: *Iterum humillimè repetimus vota pacis & veritatis. Hoc beneficium, ut à Sanctitate Vestra impetret Doctor Hennebel, eum Academia nostra DEPUTATUM nominamus, & constituimus, parati similem Characterem alicui Partis adversae, de eodem Concilio Universitatis existenti tribuere, si ipsa Pars id requirere voluerit: neutrius interim DOCTRINAM in punctis Controversis INTENDIMUS ADOPTARE.* Erat proinde D. Hennebel Deputatus Universitatis, in ipso Deputationis instrumento declarantis, se nolle ullius Doctrinam adoptare. Et hoc quidem jejuno Deputati Titulo ab eadem Universitate postmodum, in poenam malè accusatorum cum Archiepiscopo Decretorum Regionum, adversus legitimè suspectos editorum, mulctatus est. Hic exitus Deputationis Joannis Liberti Hennebel, qui alienam tum Episcoporum, tum Sylvæducentium Vicarii Generalis Apostolici, tum Majoris ac fanioris præfatæ Universitatis Partis, tum denique præcipuorum cunctorum ferè Ordinum Religiosorum subscriptionibus roboratam labefactare tam impensè studuerat.

7. His porro præliminaribus absolutis, ad ipsius causæ merita perventum est. Divisa ea fuit in partes duas: Primam de Alexandri VII. Formulario, alteram de variis Innovationibus. Hanc illi præponere Adversarius magno molimine conatus fuerat, quasi vel nulla esset Formularii necessitas, vel modica utilitas, dum discussis compositisque Doctrinis, tota Belgii Catholici, in iis quæ ad Religionem pertinent, Pax, totaque adeo illius salus tuta consistert. Episcoporum autem instantia obtinuit; atque prius de Formulario, sensuque & usu ejus, de Doctrinis reliquis postea disputatum est. Variæ utrimque oblatae Scripturæ. Episcoporum Deputatus, veluti Actor primus adorsus est; cui Adversarius promptus respondit. Utrunque dein conglomerata sunt Scripta varia eâ copiâ ut sese mutuo non argumentorum pondere tantum, sed etiam numero superare velle viderentur. Deputatus semper usus calamo proprio, eoque Latino. Adversarius sæpe proprio, sæpe Italico; communi scilicet, quamquam alieno. Adversarius identidem provocabat Deputatum, ut si quid de Doctrinis aliis, ut si quid de Accusatorum

5. Janua-
rii 1693.
Hanc Pa-
tris Alex-
ianorum
Commis-
sionem.

Vide lib. 2.
§. 3.
Deputatio-
nem D.
Hennebel
7. Maii
1693. Vide
Lib. 2. §. 4.

Privatio
Tituli De-
putati ex-
tat Lib. 2.
§. 5.

torum moribus vel excessibus haberet, in medium proferret, judicandus nihil posse, si nihil faceret. Hic verò constanter hærebat in Formulario, ratus causam, & necessarium usum ejus toties procrastinari, quoties de capitibus aliis sermo intercederet. Procedebat igitur in Formularii prosecutione. Sed & pro Parte Adversarii in Belgio atque alibi procudebantur folia, atque libri, & inter cæteros *Apologeticus ad Principes Christianos*, in quo veluti in Cæsareis, Regiisque Palatiis positi lamentabantur clausa sibi esse Ecclesiastica Tribunalia omnia, & postulabant audiri. In eodem Apologetico recitabantur variae provocationum tabulæ, quæ ad Deputati manus numquam devenerant. Quarum impressas copias ut vidit, nihil equidem à Formularii petitione destitit, & se de Innovationibus reliquis tempori acturum esse, dumtaxat securos esse voluit: Nempe fat citò, si fat bene.

8. Juvabit nunc ipsa Alexandrini Formularii verba retexere.

FORMULARIUM

Ab *ALEXANDRO VII.* pronuntiatum.

Ego N. Constitutioni Apostolicæ INNOCENTII X. datæ die 31. Maii 1653. & Constitutioni ALEXANDRI VII. datæ 16. Octobris 1656. Summorum Pontificum, me subjicio, & quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii Libro, cui nomen AUGUSTINUS, excerptas, & in sensu ab eodem Authore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: SIC ME DEUS ADJUVET, ET HÆC SANCTA DEI EVANGELIA.

9. Semper equidem existimavi, nihil præ verbis istis adduci posse succinctius, nihil evidentius, præstantiusque, quò Janseniana hæresis ubicumque tandem locorum serperet, peremptoria ejuratione perstringeretur: præsertim ubi prædictum formularium juratur ab eo, cui facta est copia Alexandrinæ Constitutionis, de qua Formularium loquitur, dicens: *prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit.* Legenti enim Constitutionem *Ad Sacram*, occurrunt verba limpidissima: *Quinque illas propositiones ex libro præmemorati Jansenii, Episcopi Iprensis, cui titulus AUGUSTINUS, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse, definimus & declaramus.* Verum enim verò cum sæpe-fati Formularii usus nondum esset in Belgio receptus, (soli namque Lovanienses Theologi, priusquam ad Baccalaureatus & Licentiæ, non autem Magisterii gradum assumuntur, erga INNOCENTII X. & Alexandri VII. Bullas promittunt & jurant *Religiosam observantiam*) facile accidit, ut defunctus Namurcensium Religiosissimus Antistes, necessariam censens Formularii

in Diœcesim suam introductionem, audiverit consilia, bona fide impensa, ut ad præcludendas, quas *Antonius Arnaldus* in Galliis, ad frangendam illius vim, emphasim, atque energiam fabricaverat exceptiones, seu restrictiones, eidem Formulario subnecterentur quædam explicationes, quibus Sapientes Romani concesserunt nomen, *Additiones*, sequentis tenoris: *Juro autem secundum intentionem Alexandri VII. Præfati; non tantum in Reverentiam Constitutionum, de quibus in dicta formula, sed etiam in veritatem earum. Et non tantum in veritatem eorum quæ in istis Constitutionibus spectant ad jus, sed etiam eorum quæ, ut loquuntur, spectant ad factum ab Alexandro VII. definitum: hoc est, me damnare quinque propositiones, non solum generaliter, in omni sensu hæretico, quem habent; sed etiam specialiter ut excerptas ex Cornelii Jansenii libro, cui titulus AUGUSTINUS, & in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento, seu in prædicto ejus libro expresso.* Hæc Namurcensium Episcopus, ut dixi: quem Illustrissimus Mechliniensium Archiepiscopus paulò post imitatus est.

Testamen-
tum spiri-
tuale Ar-
naldi Vide
infra l. 2.
§. 6.

10. Arnaldus enim in Galliis seditiosus Author fuerat, ut jurantes, externam internamque formarent restrictionem, seu exceptionem: *Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus.* Per dogma intelligebat Hæresim in genere ubicumque existeret; per factum autem ipsum Hæresis individuum in Jansenii libro contentum. Atque ita separans jus à facto docuit non distinguere veritatem, sed frangere: illam enim quam se facto exhibere profitebatur Reverentiam, semper composuit cum audaci, eaque temeraria assertione, quam tumulo intulit: damnatam scil. quinque Propositionum hæresim in Jansenii libro minimè contineri. Cui quidem opinioni, Virum alioqui Magnum, immortuum esse dolent Boni omnes. Huic verò senili suæ cunctationi tam pertinaciter adhæsit, ut eam (stupebunt Posteris) Testamento suo spirituali inferere non dubitaverit, declarando quod si adduci non potuerit, ut simpliciter Formulario subscriberet; id acciderit, quia non crediderit se posse sine mendacio & perjurio, jurejurando attestari, quod Propositiones existant in libro, ubi credere possit quod non existant; cum studiosè legerit eum, nec eas illic repererit, & invenerit contrarium. Et adjungit: quod verò se de novo ab his subscriptionibus alienavit, fuerit, quod viderit obligationem id faciendi non fundari nisi in crassis erroribus, qualis sit prætenfa inseparabilitas juris & facti; aut in Maximis perniciosis quæ everant fundamenta fidei Catholicæ, qualis est falsa prætenfio adhærentium Formularii, quod Ecclesia aut Papa sit infallibilis in definiendo facto non revelato; & quod causa, per alterutrum decisa, fiat Objectum fidei Divinæ, cui nequeat denegari Fides absque nota Hæresis. Hæc Arnaldus in suo Testamento Spiritualis, quod non creditur revocasse.

11. Et ille quidem in ea, quam præconceperat, opinione extinctus est, à suis supra Sidera, ultraque Solis vias evectus, aliis Martyr veritatis, aliis Confessor Domini, omnibus Doctor emeritus: pluribus dictus alter Athanasius. Quam quidem laudem, Nomenque, meo certè judicio forsitan mereretur, si
quam

quam S. Athanasius Nicæno Concilio in determinanda, condemnandaque Arianæ hæresi, concessit Authoritatem, Neo-Athanasius Ecclesiæ non detraxisset. Quare num tanto ingenio, quod de Perpetuitate Fidei tam præclara monumenta reliquit, largiendum sit potius quod plerumque cum Cassiodoro alibi tribuitur Origeni: *Ubi bene, nemo melius; ubi male, nemo peius*, apud alios iudicium esto. Sed & jam iudicatus est. Et quanto nos magis latet, qualem Supremus rerum Arbiter de illo sententiam tulerit, tanto nos minus decet atrox exemplum imitari; conscios utique quæ & quanta sit authoritas eorum, quos Formularii adhærentes dixit, de quibus nimis equidem petulanter pronuntiavit, quod obligatio, quam injiciunt, *non fundetur nisi in crassis erroribus*, & item *in Maximis perniciosis, quæ evertant fundamenta fidei Catholicae*. Quasi proinde Romana & Gallicana Ecclesia exigerent Juramentum, quod *sine mendacio & perjurio præstari non possit*. Tremendum facinus, usque ad supremum vitæ diem! Si nolebat jurare; cur debuit condemnare? Quænam ejus, & unde iudicandi Potestas; quænam sic proscribendi Authoritas? Jactatus ille Patrum Helluo, si more, ac exemplo Patrum voluit universam carnem ingredi; quomodo illi excidit pacificum S. Cypriani Epiphonema: *neminem judicantes*? Sed scilicet ingens Jansenii volumen studiosissime evolverat, nec Propositiones in illo repererat. Sit ita: repererant alii. Sed reperit contrarium. Esto: Jansenius sibi contradixerit. Usque ad rationem à prætenso facto, quod ad Ecclesiæ fidem non pertinere credidit, pendere salus ejus potuit, ut nollet mori, nisi supremos suos Judices, quos Spiritus S. posuerat regere Ecclesiam Dei, in testamento, Perjurii & mendacii privatus homo Reos ageret, ceu fundatos in crassis erroribus, maximisque perniciosis, quæ evertant fundamenta fidei Catholicae? Ut abstraham ab ipsâ veritate, quæ librum Jansenii intuenti occurrit in oculos; ut taceam monstrositatem illam separationis juris à facto, è Philosophorum palæstra ad Theologica subsellia novissimo tempore, contra præcedentium seculorum usum transcriptam, numquid tutius erat Viro, se ad Mentem universæ Ecclesiæ, quæ rem istam toties ac tantâ cum maturitate discussam deciderat, componere, quàm se contra illius iudicium erigere? Profectò in omnem eventum, fuisset ipsi honestius cum Alexandro VII. errare, quàm contra Ecclesiam furere cum Adversariis ejus.

12. Non idcirco tamen umquam Author extiti, ut supradictæ Formularii additiones, Appendices principali suo prolixiores, inconsulta Sede Apostolica adjicerentur. Formularium fuerat ab Ecclesia Romana conditum: & modò juretur simpliciter; omnibus suis numeris est absolutum, præcluditque & suffocat exceptiones & restrictiones quotquot ab Arnaldo excogitatae fuerant. Arnaldum ipsum morientem testem atque iudicem invoco: tota quæ animum ejus torfit difficultas in hoc sita fuit: *Je n'ay pas pu me résoudre à signer purement le Formulaire: Induci non potui ut Formularium subsignarem simpliciter*. In Ecclesia porro Romana id perpetuò fuit custoditum, ut nullas nisi proprias, ad Decreta, Canones seu Regulas suas

In Testa-
mento spi-
rituali.
Nicol. 1.
Episcopis
Constanti-
nop. Sedi
subjacent.
Concil. 8.
Act. 6.
Liberius
Papa Ep. 2.

suas, additiones admitteret. Nam ut verbis Nicolai I. Pontificis Maximi
utar, quæ à Sede Apostolica statuta fuerunt, Hæc universalis Ecclesia
semper tenunt; *ita ut contra singulos errores in Ecclesia exortos prior hæc secun-
dum Primatus sui auctoritatem*, SENTENTIÆ TERMINUM DEDERIT. Ubi
datus est sententiæ terminus, nihil ab Inferiori additum oportet, aut
demptum: sed in omnibus & singulis Constitutis illud est tenendum,
quod quondam Liberius Papa ad Constantinum Imperatorem scripsit:
*Secutus morem, ordinemque Majorum, Episcopatus Urbis Roma NIHIL ADDI,
NIHIL MINUI PASSUS SUM.* Atque in hoc ipso Totius Ecclesiæ gloriam &
firmitatem adversus universas Sectas erigimus, quod una nobis Roma-
na Ecclesia sit communis, quæ Suis numquam Institutis tolli quidquam,
vel adjici patitur: ut proinde extra controversiam positum sit, Sedem
Apostolicam jure meritò additiones interdixisse, cui quoque interdi-
ctioni obtemperatum est.

Vide Sup-
plicatio-
nem ad
Archiepif-
copum
Mechli-
niensem
et aliosque
Belgii E-
piscopos.
Scriptura
incipit:
Responsa
alle Sup-
positioni,
infra l. 2.
§ 7.

13. Restabat autem Quæstio, an quæ falsitas in istis contineretur? An
necessaria foret illius æquipollentia, per ipsam Apostolicam Sedem præscri-
benda; ad præfocandas plures quas Belgæ Theologi aliqui restrictiones,
exceptiones, seu distinctiones, *Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus*,
à Clemente IX. probatas, & quibusdam Gallicanis Episcopis indultas,
multis exquisitis, longèque petitis rationibus, & relationibus conficere
nisi fuerant? Contendebat Adversarius nullam Formularii necessitatem in
Belgio vel utilitatem, quin potius secuturarum majorum turbarum cau-
sam peti. Sufficere condemnationem quinque Propositionum in sensu
obvio, cum generali clausula, in quibuscumque Authoribus in sensu ab
Ecclesia proscripto reperiuntur. Concludebat autem, ut vel Formularium
in Belgium nullatenus introduceretur, vel Sanctitas Sua positivè declararet,
Juramentum in Factum non cadere, prout patet ex novissima Scriptura ejus,
quæ totius rei compendium exprimit. Post autem intelligens Formu-
lare omnino introducendum esse, aliam edidit, quam appellavit *Dichiarazione ed esposizione*, id est, Declarationem & Expositionem, in qua declara-
bat, se suosque cum illa clausula: *Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus*,
Juraturum esse, nisi Pontifex hanc eius interpretationem seu declarationem
rejiceret. Episcoporum Deputatus non multum curabat additiones, at-
tento quod veluti inconsulta Sede Apostolica adjectæ displicuisse viderentur.
Unum cavebat tamen: ut ne rejicerentur tamquam falsæ. Per-
sistebat autem, magnam introducendi in Belgium Formularii necessitatem,
& utilitatem existere. Factumque Episcoporum Galliæ, obtentis ab Ill. mo
D. Bargellino Patriarcha Hierosolymitano, sub Clemente IX. olim Pari-
siis Nuntio Apostolico, documentis, aliisque, ex scriniis Cardinalis Rospi-
gliosi desumptis monumentis diluebat. Exaggerabat, non sufficere condem-
nationem vagam, ubicumque propositiones reperirentur; sed prout in Li-
bro Cornel. Jansenii contentæ, & ex illo excerptæ sunt, uti Ecclesia decedit.
Pro quibus distribuerebat Scripturam anterioribus succinctiorem, in qua ro-
gabatur

gabat omnem ab Hennebello datam declarationem, seu interpretationem rejici, & explicabat clariùs, quid de sensu ab Authore intento intelligeret; & ut rem totam compendio exprimeret, distribuebat scripturam aliam brevissimam, cujus tenori in suis informationibus inhæsit, eâ qua par Reverentiâ suggerens: *Optimus autem modus est, sub correctione, si Formulario Alexandri VII. nihil addatur, nihil minuat; sed declaretur unumquemque debere jurare, juxta intentionem Ecclesie Romana, quæ præscribit jurandum totum (nimirum propositiones hæreticas esse in sensu Libri, qui Jansenii dicitur) sine ulla exceptione, vel restrictione, distinctione &c.*

Scriptura incipit: Quatuor famosi. infra l. 2. §. 9.

Scriptura incipit: Qui hanc exceptionem faciunt, non distinguunt veritatem, sed frangunt. L. 2. §. 10.

Decretum. vide lib. 2. §. 11.

14. Quibus peractis, tertio demum solenniſſimæ istius controversiæ anno Sanctissimus Dominus Formularii causam deciderit die 28. Januarii 1694. edens Decretum quò *Super interpretatione seu declaratione Formularii Alexandri VII. Quoscumque alios sensus Formularii prædicti præter eum quem in sensu obvio ipsius verba per se exhibent, interdixit, Ac super ejusdem Formularii interpretatione, sicut & prædictarum Propositionum in alios sensus præter eum quem ipsa verba per se exhibent, perpetuum silentium imposuit.* Die verò sextâ Februarii anni ejusdem, eadem Sanctitas Sua ad Episcopos Belgii dedit Breve Apostolicum, in quo post narrativam, dispositivam incipit à Confirmatione Constitutionum Innocentii X. & Alex. VII. *Easque in suo robore fuisse & esse declarat.* Deinde præcipit ut adversus eos, qui quinque Propositiones sic damnatas defendere præsumpserint, servato juris ordine procedant: *Cum ad comprimendum tam grave malum quod jam diu Catholicam Ecclesiam vexat, efficacius remedium adhiberi non posse videatur.* Postea declarat, quod *Si qui ad juramentum adigendi sunt, illud præstare debent sincere absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando eas Propositiones ex libro Cornelii Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet Propositionum verba præ se ferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices... damnatumque haberi voluerunt à Christi fidelibus.* Exinde præcipit ut nihil præter ipsa Formularii verba exigatur, *Etiâ sub prætextu quò additiones ad nos transmissæ comprehendantur seu contineantur in Formulario Alexandri VII.* Tandem repetit, quæ de perpetuo silentio in præfato Decreto, & quæ de sensu obvio Formularii & Propositionum ibidem statuerat. Denique vetat ab Officiis, Dignitatibus, & Gradibus repelli, nisi quos servato juris ordine hanc pœnam commeruisse probatum fuerit. Hoc pacto intricata Formularii causa tunc decisa est. De qua nullus hodie sermo fieret, nisi innumeris suis scriptis partim anonymis, partim cum nominibus expressis Decreti & Brevis Apostolici vim inefficacem reddere molirentur. Quæsitum porro fuit inter eruditos, summos, medios, infimosque: pars utra vicerit? Obtinuit sententia: vicisse illam, quæ Decretum & Breve Apostolicum, juxta sensum obvium, eâ quâ par erat Reverentiâ & Obedientiâ, sincerâ animi propensione recepit. Hoc interim certum, quod varii utrimque in principio verum sensum non attigerint; quem si omnes boni fuissent prima fronte assecuti, judicassent Decretum & primum Breve quoad For-

mularium, & damnatas Jansenii Propositiones, peremptorium esse, suisque numeris absolutum, neque opus fuisse secundo, quod ad reprimendos cavillos, qui supervenerant, non sine magno postea labore tentatum, cum majori periculo rogatum, quamquam cum felicitate maxima obtentum fuit.

CAPUT II.

Quibus Artificiis Joannes Libertus Hennebel cum suis, sensum Decreti & Brevis Pontificii in suas partes trahere conati sunt.

1. **N**on est hic animus de causæ meritis verba facere, sed sinceri Historici munus explens, paucis referam, quibus Adversarii tricis atque Artificiis usi fuerint, ut cladem, quam acceperant, dissimulantes, vulgo viderentur Victores, magnamque Europæ partem, erectis fictis Trophæis, subornatisque Triumphis ad sua Castra pellicerent. Quantum equidem Episcoporum Deputatus de Decreti & Brevis Pontificii, cum suis quæ præviè exhibuerat, Scriptis conveniebant; tantum non dolebat, studia sua nec gratis, nec incassum fuisse exhibita. Abstenuit tamen ab ostentationibus, oculos in accusationem Doctrinarum Moralium dirigens, quam proximè secuturis diebus, servato juris ordine instituturus erat. Diligentiam verò adhibuit singularem, ut non tam quo ore, quam quo animo Adversarii Pontificiam decisionem acciperent, penetraret. Decretum viderat antequam publicaretur: sed nondum Breve. In Decreto verò vel illud solum compleverat votum suum, quod Sanctissimus Dominus pro eo quod Adversarii declarationem seu expositionem die 16. Octobris exhibitam comprobaret, disertis terminis decerneret: *Ad præcavendas omnes dissidiorum causas, quæ Christianam pacem dilacerant, tam verbis quam scriptis, super interpretatione, seu DECLARATIONE Formularii Alexandri VII. in condemnationem quinque Propositionum ex Libro Cornelii Jansenii cui titulus est AUGUSTINUS, excerptarum, quoscumque alios sensus Formularii prædicti præter eum quem in sensu obvio ipsius verba per se exhibent, afferri, usurpari, aut de his disputari interdixit.* Semper enim (fatebor autem) metuerat, ne in Pontificiæ Sanctionis instrumento nulla Declarationis mentio fuisset injecta; atque adeò Adversarii, licet per errorem, perstitissent atque Declarationem seu expositionem quam Joannes Libertus Hennebel 16. Octob. exhibuerat, atque in multis suis scripturis posterioribus reclamaverat, haberent veluti approbatam, sub prætextu quòd Sux Sanctitati dicere ausi fuerant, hanc, nisi eam rejiceret, taliter habendam esse: *Error enim, inquebant, cui non resistitur, approbatur.* Benè autem habebat. Pontifex Decretum incipit ab eo quid tenendum sit Super Declaratione. Volvat nunc & revolvat Adversarius totam Declarationis, seu expositionis suæ Machinam,

chinam, & jactatam illic clausulam, *Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus*, cum singulis Formularii verbis conferat, ac tandem discat, super prædicta *Declaratione*, sensum nullum, nisi quem, non declarationis seu expositionis suæ, sed Formularii verba per se exhibent, adferendum esse. Ubi verò postea accessit notitia Brevis, Deputatus omni curâ solutus est, contemplans quod qui ad juramentum adigendi sunt, *Illud præstare debent sincere absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando eas propositiones ex Libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba præ se ferunt &c.* Joannes Libertus Hennebel toties declaraverat Se, suosque, juraturos cum *Expositione* die 16. Octobris exhibitâ, nisi Pontifex Declararet, *Sine expositione* jurandum esse. Ecce autem Pontifex declarat, Formularii juramentum præstandum esse *sincere absque ulla distinctione, restrictione, seu EXPOSITIONE*: Quid adhuc requirit?

2. Juvat referre nunc, quæ prima fuerint Adversariorum Molimina. Prætereo quæ Vir Fide dignissimus feria 2. quæ incidit in octavam Februarii (Decretum in Urbe datum quidem fuerat 28. Januarii, sed non nisi 7. Februarii publicatum, Breve autem in Belgium missum sextâ) retulit: quemdam ex illis, cuidam Ecclesiæ Principi inter singultus & Lachrymas, vulneratæ causæ excidium planxisse, dum Brevia perlegeret: fuit enim & alterum ad Universitatem Lovaniensem directum.

An. 1694.

3. Edisseram tamen, quid varii de eorum consiliis tulerint. Contulère Capita; verbaque singula, summa cum diligentia discusserunt. Displicuit primò, ipsam Formularii usum, quem tot & tantis Argumentis impedire conati fuerant, Belgii Episcopis concessum esse. Displicuit secundo, ea verba: *Cum ad comprimendum tam grave malum, quod jam diu Catholicam Ecclesiam vexat, efficacius remedium adhiberi non posse videatur*, non in narrativa, ut possent conquerentibus Episcopis tribui, sed in dispositiva, quæ ad Pontificiam assertionem pertinet, collocata. Displicuit tertio, quod Pontifex declaraverit jurandum esse *Absque ulla distinctione*, ita enim excludi distinctionem Juris & Facti. Displicuit quarto, quod Pontifex dixerat *Damnando Propositiones ex libro Jansenii excerptas in sensu obvio*; inter tò excerptas, & particulam *In*, non interpositâ virgulâ, seu commate, ex cujus omissione videbatur Pontifex nominare Propositiones ex Libro Jansenii excerptas in sensu obvio. Cum maluissent dumtaxat damnare eas in sensu obvio, & non tamquam excerptas in sensu obvio. Fuerant enim in astutiis suis capti; prudentissimique Romani crebrâ sensûs obviæ repetitione, *Sensum obviu* cum *Sensu ab Authore intento*, nimis providè composuerant, quemadmodum Adversarii sæpiùs inter sese conquesti sunt. Displicuit quinto, in Decreto expressam fuisse vocem *Super declaratione*, in Brevi autem vocem *Sine expositione*. Metuendum enim, ne Deputatus Episcopos moneat, Hennebellianam de Reverentia factis, fide autem dogmatibus exhibitam die 16. Octobris *Declarationem seu expositionem* (ita enim illud genus scripti semper appellaverat) rejectam fuisse. Displicuit sexto, quod Additiones non fuerint

positivè reprobata, sed satis æquiucè relictum in dubio, an in Formula-rio Alexandri VII. non comprehendantur, seu contineantur. Displicuit septimò, nullum Formularii sensum præter eum quem ipsius verba exhibent, afferri posse. Displicuit octavò, expressum fuisse, quod *Ad Summum Pontificem dumtaxat pertineat sensum quem in his propositionibus damnaverit, & ut damnatum à fidelibus credi censuerit, declarare*. Videndum enim nè ex hac clausula consequatur, fideles non debere solum credere Pontifici declaranti damnatum *Sensum qualem*, verum etiam *Sensum quem*. Et hinc rursus pertimescebant consequentiam ulteriorem, nè si Pontifex, v. gr. Alexander VII. dicatur declarasse quod *Sensus qui* uti damnatus à fidelibus credi debuerit, sit sensus Jansenii; tota prætenforum Jansenistarum causa finita sit, atque dum minimè cogitaretur, Achilles suus, *In definiendo quis sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis Ecclesia non est infallibilis*, in fumum abierit. Istud tantummodo placuit, quod in eodem Brevi additur: *Nec ulla ratione quempiam vagà istà accusatione, ac invidioso nomine Jansenismi traduci, aut nuncupari sinatis, nisi prius suspectum esse legitime constiterit aliquam ex his propositionibus docuisse; aut tenuisse, nec quemquam sub hoc prætextu repellere ab Officiis, Munus, Beneficiis, Gradibus, Concionibus habendis, vel alia quacunque functione Ecclesiastica permittatis, nisi servato juris ordine, eam pœnam, qua Viris alioquin Catholicis gravissima est, commoveruisse probatum fuerit*. Sed de hoc latius infra, ubi de Decretis Regiis sermo erit.

4. Variis interea de displicentiis & complacentiis, mixtis sermonibus, atque collatis consiliis, conclusum: Plenam omninò, eamque solennem in omnibus occinendam esse Victoriā. Hinc natum fieri, ut causæ ceu victrici, plures tum Clientes tum Patroni accedant. Turpe, abjectique animi esse prodere accepta vulnera. Generosæ indolis notam, Principi referre gratias, etiam cum castigatus fueris. Istiusmodi appositis dissimulationibus propitias reddi Majestates. Propriis exultationibus frangi partis Adversæ gloriam; quod maximè in Militaribus præliis observant, ubi pars victa sæpe Victoriā canit, ad dividendam Victoris fortunam. Plures suos Asseclas, qui rem penitiùs non considerant, & à nutibus suis pendent, daturos fidem. Plures etiam ex Adversariis, his novis gaudiis vel consternandos, vel à colligendis fructibus uberioribus deterrendos. Ita hinc, sicut in Civilibus & Militaribus actum est.

5. Oportebat autem novis istis Victoriis substernere argumenta, quæ magnam saltem verosimilitudinem præ se ferrent. Favebat Personis quidquid de servando Juris ordine statutum fuerat. Quare extollendus ille favor usque ad sidera: Æquissimo Pontifici, justissimisque Patribus referendæ gratiæ immortales. Episcopis verò cum suis hinc insultandum, & quaquaversus disseminandum, nullum in Orbe Jansenistam extare. Si enim extaret, Juris ordine probandus foret. Si non probetur autem; jam vetitum vaga illa & insolenti Jansenismi notā & nomenclaturā, quemcumque aspergere. Et plausibile erat istud per omnem modum. Causæ verò vulneratæ meritis mederi, hoc opus hic labor erat.

6. Re-

6. Restrictiones mentales non habebant satis ponderis aut momenti ut Rem tantam conficerent. Pristinos astus, fraudes, dolosque necessitas requirit. Seculo posteriori emanaverat Pii V. Bulla adversus Propositiones 79. vulgò Bajanas. Et quamquam ex submissione ad quam Bajus re-dactus fuit, atque ex ipsa, quam fecit, retractatione constet, plures ex Propositionibus ejus ibidem in sensu, quem tradiderat, confixas fuisse; attamen ad frangendam invidiam, satis feliciter hanc ejus labem, unius virgulæ seu commatis beneficio contexerant. Constitutionis verba erant: *Quamquam nonnulla aliquo pacto sustineri possent in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus intento Hæreticas erroneas, suspectas temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes, respectivè, ac quacumque super iis verbo scriptoque emissa, presentium auctoritate damnamus.* Ipsi verò, quò prædictorum Assertorum sensum tuerentur, varia impreslerunt exemplaria, in quibus abstulerunt virgulam, seu comma, inter verbum *possent*, ac propositionem *In positum*, eandemque virgulam, seu comma transtulerunt, & inter particulam *Intento*, atque particulam *Hæreticam*, collocaverunt. Et hoc artificio non jam ampliùs sensus erat, quod dictæ propositiones in sensu ab assertoribus intento, hæreticæ forent, sed è contra quod nonnullæ in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, aliquo pacto sustineri possent. Hoc crimine falsi Bullam in Assertorum gratiam & favorem, non verò condemnationem detorquebant, etiam non obstante quod in eadem periodo, *Quacumque super iis verbo scriptoque, emissa* proscriberentur.

Bulla Ex
omnibus
afflictio-
nibus.

An. 1567.
1. Octob.

7. Quo quidem Artificii genere deploratæ Bani Causæ eo usque obstetricati fuerant, ut interim cum iuscitata nova in Scholis de famoso commate Controversia streperet, Ecclesiamque fatigaret, aliquibus visi sint, aut minus Rei, aut nondum satis prædamnati; & istarum quodammodo induciarum beneficio securiores animabant, corroborabantque Partem suam, ut adversus quamcumque Tempestatem olim venturam fortiùs, & invictius starent. Plerisque etiam ignorantia Commatis visa fuit error innocens, veniã, atque miseratione dignus; ne si adversus Commastitas, ut ita dicam, Ecclesia aut Imperium Potestatem exereret; videretur stipulam siccam persequi, & adversus folium quod vento rapitur, Potentiam ostendere. Prudentiores autem observabant, quod ferè ab uno hoc Commate pendeat tantum, quantum prioribus seculis ab uno Jota, quod Orientis & Occidentis Imperium, totamque adeo Ecclesiam, mutatio ὁμοιοσιον in ὁμοιοσιον, sic conturbavit, ut S. Hieronymo teste, ingemuerit Orbis, & se Arrianum esse miratus sit.

8. Adversarii igitur Majorum suorum hoc exemplo docti, atque animati, conferto, stipulatoque fœdere concluderunt, ex laudato Brevis Apostolico Virgulam, seu Comma eradere, & aliò transferre; atque ita totum illius sensum in obstinata sua Placita transcribere. Qualiter Originale Breve interpungat, liquidò jam omnibus constat; qualiter autem symmystæ hi concluderint interpungendum esse, ex subjecto Parallelo discetur. PA-

Interpunctio prætenforum

Jansenistarum.

Qui ad Juramentum adigendi sunt, illud præstare debent sincerè, absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione damnando eas Propositiones ex Libro Cornelii Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet Propositionum verba præ se ferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices Prædecessores nostri, damnatumque haberi voluerunt a Christi fidelibus.

Interpunctio Originalis.

Qui ad Juramentum adigendi sunt, illud præstare debent sincerè absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando eas Propositiones ex Libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet Propositionum verba præ se ferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices Prædecessores nostri, damnatumque haberi voluerunt a Christi fidelibus.

10. Differentia est longè maxima. Originale virgulam seu comma statuit inter vocem, *Expositione*, & verbum, *Damnando*: atque inter adverbium, *Sincerè*, & præpositionem, *Absque*, interpunctionem nullam ponit; ut sensus sit: Formularium jurandum esse *Sincerè absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione*; utique, *Damnando eas propositiones &c.* Adversarii verò, seu prætensi Jansenistæ virgulam seu comma inter vocem, *Expositione*, & verbum *Damnando* auferunt, & inter adverbium, *Sincerè*, atque præpositionem, *absque*, constituunt; ut sensus sit: absque distinctione, restrictione seu expositione damnandas eas Propositiones &c.; proindeque juxta illos, exclusio omnis distinctionis, restrictionis, seu expositionis, non afficit Formulæ; sed quinque Propositiones tantum: atque sese satisfacere antumant, jurando Formulæ cum distinctione juris & facti, atque cum restrictione, in declaratione seu expositione Hennebelliana (*Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus*) die 16. Octobris, 1693. exhibitâ; dummodo omnes & singulas propositiones pergant damnare in sensu obvio, sine ulla distinctione, restrictione, seu expositione earum. Hinc factum, ut nullus hætenus de Jansenismo suspectus, professus fuerit se Formularium jurare sincere absque ulla distinctione &c. Sed omnes declaraverunt se suo munere defungi, dummodo pronuntiarent: *Sincerè, absque ulla distinctione, seu expositione damno quinque Propositiones ex Libro Jansenii excerptas in sensu obvio quem ipsamet Propositionum verba præ se ferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices, damnatumque haberi voluerunt a Christi fidelibus.*

Joannes
Opstraet
Animad-
vers. in
specimen
pag. 50.

11. Structo dolofo hoc fundamento, seminatâ, inquam, nova ista redivivæ litis prolixa materiâ, reliquum erat, ut eodem fœdere sancirent, Hennebellianam Declarationem, seu Expositionem (*Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus*) ab ipso Pontifice & Eminentissimis Patribus probatam

batam esse. At hinc hæret aqua: Quomodo id persuadebitur? Spargendum, Pontificem, & Patres in Decreto & Brevi expressis terminis non impro-
basse. Ast quid tum postea? Id enim negativum est. Addemus: appro-
basse oretenus, ac vivæ vocis Oraculo. Sed quibus argumentis præstabi-
mus, & obtinebimus fidem? Sumus numerosi. Testabimur, Hennebello
datam esse id declarandi facultatem: Et Hennebellus ipse franget glaciem,
assumet scutum, arcum, & gladium; Declarabit; supplebit Pontificias vices:
Cunctisque Romanis, si Superis placet, clarior & evidentior Belgis annun-
tiabit veritatem Romanam. Si res succedit, restaurata est causa perditæ; si
non succedit autem; tanti erit Hennebello pro desperata causa jacere, &
pro Consortibus, si fata exigunt, occumbere. Audax facinus, à seculis in-
auditum! Audendum est tamen.

12. Huc artes, huc consilia, huc fraudes, doli que: conferte manus,
totumque Hennebellum instruite, armate, firmate, Belgasque reliquos
suscipiendo Artificio disponite.

13. Appositè ad fraudem istam præmissa in Belgium fuerat Epistola
Anonyma, idiomate Gallico conscripta, Romæ, ut ferebat inscriptio, 13.
Julii 1693. data. Fuerat hæc, veluti præfagium secuturi magni Oraculi,
per præcipuas Civitates, & Oppida, cum exquisita Pompa, pervulgata.
Annuntiabatur in ea, Sacram Congregationem S. Officii Oretenus declarasse,
quod juramentum Formularii cadat in *Fus*, & non in *Factum*; ita quidem,
ut hæc verba, *In sensu ab Authore intento*, non nisi incidentalia sint. Ad-
debaturque pro præparatione animorum, Joanni Liberto Hennebel, ab
eadem Sacra Congregatione indultum, ut id Archi-Episcopo, cæterisque
Episcopis scriberet; neque hoc mirandum: quod enim istud Belgis insi-
nuaretur per Organum Hennebelli potius, quam alterius, & item, quod
idipsum non exprimeretur in Pontificio Brevi, aut Decreto, non carere
mysterio. Tribuendum id esse oppositionibus Cæsaris, per Jesuitas in-
stigati, Regisque Galliarum, per Confessorem suum, itidem Jesuitam,
præventi: Videlicet Sanctissimus Dominus Innocentius XII. Urbis, &
Orbis Pontifex, Purpuratique Romanæ Ecclesiæ Patres, sic erant ti-
more, aut nescio, quâ humanitate tacti, sic erant destituti Legatis, Nun-
tiis, & Internuntiis Apostolicis, ut tantæ rei arcanum, quod debebat la-
tere Cæsarem, Regemque, Uni, si Superis placet, Personæ Joannis Liberti
Hennebelli committi potuerit, vel debuerit; hujusque gravissimæ exe-
cutionis notitia tam secreta, publicanda fuit toto Belgio per tales Litteras,
nè Imperator, vel Rex Galliarum, vel Jesuitæ rescirent, qui Imperatori,
aut Regi renuntiarent.

14. Nullus dubito, quin pluribus Orthodoxis, quibus hæc legere con-
tigerit, primâ fronte occurret, aut dictum Joannem Libertum, si talium
capax extitit, fuisse sensu communi destitutum, aut laborasse peregrina-
tione mentis, aut mihi talia recensenti volupe esse Lectorem fabulâ pasce-
re. Confiteor, Exemplum hoc, temporibus nostris esse tam admirabile,
quam

Epistola
Anonyma
extat l. 2.
§. 14.

*Scriptura
incipit. ob-
servave-
rat. Extat
l. 2. §. 15.*

quam singulare; quodque plùs fortasse admirationis apud quosdam sit habiturum, quam fidei: Denuntio tamen, profiteorque jam nunc, nihil me hìc in medium adferre, nisi quod in Urbe ipsa verbo, scriptoque produxi, non modo Eminentissimis Patribus, sed & ipsi Hennebello, & cuicumque scripturam exhibens, cui non modò dolosum Epistolium, de quo sermo currit, juncta erat; sed & variæ ejusdem Hennebelli litteræ aliæ, quibus artificium suum roborare conatus fuerat, annectebantur. Neque possit ullus suspicari scripturam hanc esse de postfactis: exhibita enim fuit mensibus aliquot, antequam promissas in hac Epistola Anonyma litteras, Hennebellus ad Mechliniensium Archiepiscopum daret.

15. Nihil autem Scriptura ista Hominem permovit, ut ab incepto desisteret. Decretum scilicet & Breve Apostolicum, fatali causæ nimis grave vulnus inflixissent, nisi datam Belgis fidem Hennebellus liberaret. Arripuit itaque infauftum calamum, & famosam illam ad Mechliniensium Archi-Episcopum Epistolam, quæ totum Belgium perturbavit, & adhuc Variorum Mentibus tenaciter insidet, inaudita temeritate, præsumptione incredibili, & quod penè fidem superat, pientissima confidentiâ, Hostis ad Hostem, ceu Victor ad devictum dedit. Illic se professus est Sacræ Congregationis Organum. Illic Archi-Episcopo suo, ceu prostrato insultavit, annuntians cladem suam: Illic inter Victoriæ murmura, veluti Princeps quidam assiduis Triumphis fatigatus, fictam Pacem obtulit, inscripsitque leges, ut Archi-Episcopus pro beneficio reputet, quod tum Ipse, tum Sui, sint Formulario subscripturi, cum expositione: *Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus*: Nam fuisse semper hunc sensum suum, jam tandem à Sede Apostolica vocalis Oraculi definitione firmatum.

*August. de
Gest. Pa-
last. c. 30.*

16. Dixi suprâ, exemplum hoc temporibus nostris esse tam admirabile, quàm singulare. Nolui etenim excludere tempora præterita: ne puter credere, aliquid in hujusmodi rebus sub Sole novum esse. Proferam è pluribus exemplum Pelagii, Qui Anno 415. in Diospolitana Synodo conventus, accusatusque, mendaciter sua Scripta & sensa negaverat, quinimò & qui sic sentirent, anathematizaverat: atque hoc pacto se Catholicum simulans, verbaque Catholicum sensum subeuntia adferens, solennem Hæresis Absolutionem suffuratus fuerat. SS. Augustinus & Hieronymus, scio, circa quatuordecim Episcoporum istam Synodum constituentium merita non conveniunt. Hieronymus miserabiles dixit, Augustinus laudabiles. Hieronymus Synodum appellavit erraticam: Augustinus, primam Ecclesiæ de Pelagiana Hæresi victoriam. Tantæ causa diversitatis ex eo processit, quòd Hieronymus crediderit imbecillos fuisse Patres, qui mentienti Pelagio fidem dederint; Augustinus autem censuerit fuisse robustissimos, quibus Pelagius Hæresim profiteri ausus non fuerit. Putat Hieronymus, debuisse Patres convincere Pelagium, quòd aliter olim senserat, quàm coram Concilio locutus fuerat. Existimat Augustinus, Patres potuisse acquiescere præsentì Pelagii professioni, ut eum cæteri de Pelagianismo suspecti

suspecti sequerentur ubique, & retractantis sermonibus adhærerent. In hoc verò ambo consonant, quod fictè absolutus Pelagius, Hæresim suam quam verbo anathematizaverat, ab iisdem Patribus probatam fuisse, absenti- bus, commercio litterarum persuadere fallaciter nifus sit. Cum etenim Presbyter quidam Amicus Pelagii, per litteras benignè admonuisset, ne per ejus occasionem se aliquis à corpore Ecclesiæ separaret; Pelagius ad Amicum respondens, *Nec opus est, inquit, quatuordecim Episcoporum sen- tentiâ definitio nostra comprobata est, quâ diximus: POSSE HOMINEM SINE PECCATO ESSE, ET DEI MANDATA FACILE CUSTODIRE, SI VELIT.* Pelagii fraus, ut Augustinus observat, in hoc erat: sciebat amicus, nec igno- rabant Pelagiani contubernales omnes, Pelagianam semper fuisse senten- tiam, *posse hominem sine peccato esse, si velit.* Tacebat autem Pelagius, se, quando de hac propositione coram Patribus accusatus fuerat, & ut Acta Concilii perhibent, *Obiectum est quod Pelagius dixit in eodem libro suo, POSSE HOMINEM, SI VELIT, ESSE SINE PECCATO; Respondisse: Posse quidem ho- minem sine peccato esse & Dei mandata custodire, si velit, diximus: Hanc enim possibilitatem Deus illi dedit. Non autem diximus, quod inveniat aliquis ab infantia, usque ad senectutem, qui numquam peccaverit: sed quoniam a pecca- tis conversus proprio labore & Dei gratiâ posset esse sine peccato, nec tamen per hoc impostero inconvertibilis. Reliqua verò quæ subjecerunt, neque in Libris nostris sunt, neque talia umquam diximus. His autem Synodus dixit: quoniam negas talia scripsisse, Anathematizas illos, qui sic tenent? Pelagius respondit: Ana- thematizo quasi stultos, non quasi Hæreticos: siquidem non est dogma. Episcopi dixerunt: nunc quoniam anathematizavit Pelagius insertum stultiloquium, re- tectè respondens, hominem cum adjutorio Dei, & gratiâ posse esse sine peccato, respondeat & ad alia Capitula. Sed nempè sperabat latere hanc suam pali- nodiam posse: Et qui judicatus fuerat Catholicus, propter Catholicos sensus quos Judicibus expresserat, iudicium innocentiae mendaciter ad pri- orem, quam numquam animo demiserat, errorem retulit, & non modo de absoluta Persona, sed & approbata doctrina, quam negaverat, amicum fallens, exultavit, sive; ut S. P. Augustinus inquit, *Quis non videat, quemadmodum hic error de iudicio, ubi convictus, atque damnatus est, tam- quam de victoria gloriatur?* Et paulò post conqueritur, eam tamen Episto- lam carnalis ventositatis & elationis volare, & procuratam gestorum tar- ditatem, celeritate præcurrisse, in manibus hominum versari, ut quatuor- decim Episcopis Orientalibus credatur placuisse, quod eos scitur con- demnasse. Atque hinc colligere licet, quantopere exterminandum sit ex- emplum ejusmodi scriptionum, adinventarum, & fabricatarum ut factiosi erudiantur qualiter decisionibus, communi errore obviandum, atque lu- dendum sit. O! ventosas vanitates! Ut esse videantur Laureati quidam Victoriæ Nuntii; victricis superbiæ mittunt impotentes jactantias, ut ha- beat insolens Factio, unde in Adversarios quasi in domitos insultet.*

Apud Au-
gust. de
gest. Pa-
lest. c. 30.

Ibidem.

CAPUT III.

Exhibetur Joannis Liberti Hennebelli Epistola, ad Mechliniensem Archiepiscopum Romæ 20. Februarii 1694. data; cum dispunctoria confutatione ejus.

1. **A** Bolevissemus jam pridem Petram scandali, & quasi numquam extitisset, tradidissemus æternæ oblivioni; nisi eliminandus error corruptis per illam Mentibus tam altum insideret, ut non modo palam tueantur eam Scriptis publicis, verum etiam constans Fama ferat, quod posthabito Decreti & Brevis Apostolici Sacro & genuino tenore, conscientiam assueverint suam, secundum abolendum ejus sensum componere, atque ita peccata peccatis addere. Quare recensebo eam, & ut nocere destinat, dispunctoriâ confutatione refellam.

EPISTOLA HENNEBELLI.

2. *Illustrissime ac Rev. me Domine. Patiatur Illustrissima ac Rev. ma Sua Gratia, ut his Litteris suo erga Pacem studio, Paternæq; in Filios Charitati congratuler.*

CONFUTATIO.

*Eib. 1. ad-
vers. Ruf.
fin.*

*Motivum
Juris p. 2.
lin. 16.*

*Adversus
Lucif. c. 5.*

QUOD Hieronymus dicit, professas inimicitias suspicionem habere mendacii, verum esse, quis Mentis compos ignoret? Hennebellus contra suum Archiepiscopum, Romanum iter arripuit. Innumera in eum jecit Satyrarum convitia; continuas, easque peracerbas evibravit Philippicas; in adoptato suo Motivo Juris detonavit: *Sic ab Episcopo, sic a Patre haberi, nescio cui non jam dignitate Episcopali, non Pastoralis mansuetudine, non Paterna Charitate, sed vel rigidissimi Judicis severitate dignum videatur.* Post hæc nullam ei cum Archiepiscopo Litterarum Commmercium fuit. Causa coram Supremo Judice est decisa. Cecidit: Sed nititur invertere sententiæ Ordinem. Scribit: Et vult credi sibi, quod rem sincere peragat, erga Pacem studio, Paternæque Charitati gratulando. Mitte, Hennebelle, mitte fictas illas congratulationum formulas, quæ in tanta rerum Luce, non Pacis simulandæ locum, sed pertinaciæ, impudentiæque lustrandæ faciunt. Desine Paternæ in Filios Charitatis comminisci, qui laceffitam toties Patris benevolentiam, (ingrate Fili!) ad justam indignationem provocasti. Sed hoc pro meritis habe: Paragraphum hunc cum Hieronymo institui; cum Hieronymo finiam: *Quia Tu Pacem cum scuto petis, & nos Oliva ramum Gladio inserimus.*

EPISTOLA HENNEBELLI.

3. *Jam enim beata spes affulget, fore, ut praluciente nobis Sedis Apostolica Lumine, offusa tam diu nostro Belgio dissensionum nebula, dispellantur; constringantur*

gantur Pacis fœdera, idemque dicamus omnes, neque sint amplius in nobis schismata.

CONFUTATIO.

JAm Spes Pacis affulisset beatior atque certior, nisi hæc scripisses: aut postquam hæc Te malè scripsisse inculatus, convictus, confessus, atque damnatus fueras, non reliquisses saltem nobis necessitatem, iterum Te de his conveniendi, obtestandique per Spem & Fidem tuam, ut qui à tuis magis, quàm Ecclesiæ Principum nutibus pendere volunt Tuorum, quem imprefisti, errorem evellas. Tu verò tantum abest, ut id cogites, quin contrà faveas, foveasque, & certè non impedias, aut equidem non contradicas Scriptis publicis, quibus Pugiles tui detinentur, ut credant, quod tua hæc Epistola solius violati silentii rea sit, cum cæteroqui (ita enim illi Tui jactitant) plena sit veritatis. Hunc eis errorem, ut dixi, demere potes, debesque; aut prælucens illud Sedis Apostolicæ Lumen, quo minùs Belgicarum dissensionum nebulas dispellat, in sinu Tuo, quantum est in Te, detinere convinceris, & splendidum illius jubar, Declarationum, seu Expositionum tuarum maculis obfuscare. Sed hæc nempe tua sunt Pacis fœdera: Ecclesiam in definiendo quis sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis, fallibilem statuere; & ut unum dicamus omnes, ad locutionum tuarum normam cogere; ut aut Tu solus loquāre, aut cæteris ad leges tuas compositis, non sint amplius in nobis Schismata, qualia scilicet nec inter quosvis malefactores, donec communi scelere vel errore detenti sunt, reperiuntur. Hoc verò Te scire decet, Nobis constitutum, Vitam, Moresque, atque Doctrinam, non ad ejusmodi tuas Regulas dirigere, sed juxta sensum obvium, quem præscribunt Scita Patrum, Sacri Canones, atque Decreta illius, qui Petri Fidem & Sedem tenet. Inconcussa ista Dogmata tenebamus, Religiosa tecum Bella gerentes: *Quod bellum servavit, Pax filia non auferat.*

*Hieron. in
Præfat.
Dial. contra
Pelag.*

EPISTOLA HENNEBELLI.

4. *Confecta profectò res est, Prasul Ill. me, si omnes Apostolicis debitam observantiam mandatis exhibentes, quod nuper a S. Sede emanavit decretum amplectantur, & damnantes, quod ipsa damnavit, ejus judicium in cæteris, de quibus vel cognoscere nondum, vel statuere quidquam voluit, filiali reverentiâ, & ut Catholicæ veritatis amantes decet, patienti animo expectent.*

CONFUTATIO.

LUdere hoc est, an insanire? Tota operosa altercatio suscepta est propter Te Tuosque, de quibus Sanctissimus Pontifex in primi sui Brevis narrativa dixerat: *Qui cum verbo tum scriptis Constitutiones Felicis Record. Innocentii X. & Alexandri VII.... Variis interpretationibus inutiles, & inefficaces quodammodo reddere, non sine gravi animarum detrimento conantur.* Idemque

*Primum
Breve ex-
tat lib. 2.
4. 11.*

Sanctissimus Dominus in dispositiva, ut vocant, præscribens Remedium juris, subjunxerat: *Cum ad comprimendum tam grave malum, quod jam diu Catholicam Ecclesiam vexat efficacius remedium adhiberi non posse videatur.* Atque Tu, Sodes, Archi-Præfuli tuo nuntias confectam rem, si omnes (hoc in numero plurali exprimis, ut primum fortè locum obtineas) *Apostolicis observantiam mandatis exhibeant &c.* At siste paululum, nî te pigeat, & priusquam Presbyter Tuo Archi-Episcopo toties Reus, exhortari pergas eum à quo salubrius exhortationes, mandata, & leges acciperes, edic nobis, de quibus Apostolicis mandatis loquâre: Illisnè quæ per Internuntium Apostolicum consignata Archi-Episcopus mox publicavit, quamquam ausus sis postea inficias ire, & destitutus probationibus, inanis accusationis tuæ culpam in malos tuos informatores rejicere; an de Decretis quæ Te vivæ vocis oraculo excepisse jactitas? Hoc habe: Sedis Apostolicæ, non Tua, Mandata & Decreta, tum præterita, tum præsentia, tum futura, ut sonant, id est in sensu obvio, quem illorum verba præ se ferunt amplecti, venerari, & quæ damnaverit, ita damnare, & quæ probaverit, ita probare, jam nobis in consuetudinem abiit, de qua cœlo grates referimus, cujus hoc est munus. Sed Tu qui Ecclesiam in facie Urbis & Orbis, in judicando quis sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis, fallibilem pronuntias; sed Tu præterea, qui tam audacter sustines, non ita in promptu esse, cognoscere & definire, quisnam sensus sit alicujus Libri; quia cum longioris sit Inquisitionis, Ecclesia per se immediatè facere non solet, sed per Delegatos dumtaxat, quorum diligentia quantumvis maxima supponatur, usque ad fundandam certitudinem Fidei pertingere non valet; sed Tu, inquam, dic iterum Sodes, quâ præfidentia, priusquam has tuas Apostolicarum definitionum enervationes recantaveris, quomodo audes Nos, jam non dicam amplius, exhortari, sed securos reddere, quod debitam Apostolicis mandatis observantiam exhibeas? Qua Fide, quod ipsa damnavit, damnas; quam scis toties damnasse Librum Jansenii, quem numquam damnas? Quæ denique Spes, ut in cæteris de quibus cognoscere nondum, vel statuere quidquam voluit, filiali Reverentia, & ut Catholicæ veritatis amantes decet, patienti animo expectes Tu, cui stat certa Regula, quod diligentia quantumvis maxima, ad fundandam certitudinem Fidei pertingere non valet? Nisi fortè Tui illi Catholicæ veritatis amantes consueverint se submittere certitudini, quæ non sit fidei, & ut ita dicam, sine Fide contendant esse Catholici. Miror, Hennebelle, gloriæ studium, ita vel iudicio vel memoriæ tuæ officere, ut cum de aliis triumphare contendis, tecum turpiter ipse pugnes.

E P I S T O L A H E N N E B E L L I.

5. *Vetat Sedes Apostolica, nè quis damnatis Propositionibus, sensum asserat, præter obvium, & quem ipsa Propositionum verba per se exhibent. Nihil certe*

Hennebelli
Propositio
53.

Ejusdem
Propositio
54.

certè ad sedanda filiorum suorum dissidia, vel sapientius cogitari potuit, vel prudentius.

CONFUTATIO.

EGregium enimverò Sedis Apostolicæ Definitionum Præconem! Exco-
gitatum genus prudentiæ, atque sapientiæ! Ut in Sedem Apostoli-
cam videâre pius, nominare eam, & de illius Decretis verba facere, &
miscere sermonem laudis, Decreta interim ipsa mutilare, dimidiare te-
norem & sensum ejus, ut quod ex eis placet, Adversariis objicias, quod
displicet, taceas omninò, & prætereas. *Vetat, inquis, Sedes Apostolica nè
quis damnatis Propositionibus sensum affingat præter obvium.* Quid autem ea-
dem Sedes Apostolica, de sensu Formularii vetet, cui quoque affingi non
vult sensum, præter obvium, operosè taces. Sed & volve, & revolve De-
cretum Apostolicum, ubinam obsecro hæc verba habet: *Nè quis damna-
tis Propositionibus sensum affingat, præter obvium, & quem ipsa Propositionum
verba per se exhibent?* Fictio, seu affectio illa tua est, non est Sedis Apo-
stolicæ definitio. Sincera Decreti verba sunt hæc: *Super ejusdem Formu-
larii interpretatione, sicut & PRÆDICTARUM PROPOSITIONUM, in alios sen-
sus præter eum, quem ipsa verba per se exhibent.... perpetuum silentium im-
posuit.* Et ut non te lateat, quo se ferat tenor, prædictarum Propositionum,
antea disertissimâ locutione dictum fuerat: *In condemnationem quinque Pro-
positionum ex Libro Jansenii, cui titulus est AUGUSTINUS, excerptarum, &
damnatarum.* Ecce, Pontifex dicit, quod nomine prædictarum, intelligatur,
excerptarum & damnatarum. Quâ igitur audaciâ, Archi-Episcopo tuo,
cui Originale Breve, cum Decreto transmissum fuerat, audes imponere,
omittendo illud, prædictarum, & simpliciter enuntiando: *Vetat Sedes Apo-
stica, nè quis damnatis Propositionibus sensum affingat, præter obvium?* Vin-
expendere, error tuus quàm sit gravis? Continet crimen falsi, primi Or-
dinis. Primò, quia ea falsitas committitur in Urbe. Secundò, quia à Parte
quæ succubuit, & quæ hâc falsitate nititur acceptæ sententiæ vim & ener-
giam frangere. Tertiò, quia Subditus in re tam manifesta audet impo-
nere Superiori. Quartò, quia id genus criminis admissum est ad corrup-
pendas legentium mentes, quorum manibus hæc tua Epistola à princi-
pio Mensis Martii, usque ad undecimam Junii, cum primùm Archi-Epi-
scopo est reddita, terebatur. Et nè Lectorem fatigem, hærebo in quinto,
quia eam præcisè partem à Decreto & Brevi Apostolico auferis, in qua
accusatores tui vim posuere maximam, & quam Pontifex tantî fecit, ut
omninò octies repetitam voluerit. Primò dum dixit in narrativa Brevis:
*Quinque Propositiones ex Libro Cornelii Jansenii, cui titulus est, AUGUSTINUS,
excerptæ, & damnatæ.* Secundò, in dispositiva ejusdem: *Qui ausu temerario
prædictas quinque Propositiones sic damnatas.* Tertiò: *Damnando eas Proposi-
tiones ex Libro Jansenii excerptas in sensu obvio.* Quartò, *Sicut & prædictarum
Propositionum.* Quintò. *Sensum quem in his Propositionibus damnaverit.* Sextò.

Aliquam ex his Propositionibus docuisse. Et in Decreto, septimò, In condemnationem quinque Propositionum ex Libro Cornelii Jansenii, cui Titulus est, AUGUSTINUS, excerptarum. Ita ut numquam de Propositionibus actum sit simpliciter, sed semper cum addito, seu connotato, ex Libro Jansenii excerptarum, five, quod brevitatis causâ æquivalerat, Propositionum prædictarum, five his Propositionibus, five Propositionibus sic damnatis. Primus Hennebellus hæc omnia transit; num ad sedanda filiorum Ecclesiæ dissidia vetera; an ad seminanda nova discordiæ poma, & quantum in ipso est, ad dejicienda Sedis Apostolicæ statuta (quibus nihil verè sapientius, aut prudentius cogitari potuit, dum non modo prædictarum Propositionum, sed etiam Formularii, quoad omnes partes, inter quas est hæc: Quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii Libro, cui nomen, AUGUSTINUS, excerptas, & in sensu ab eodem Authore intento &c. sensum obvium determinavit, atque præscripsit) per me licet, judicet Sedes Apostolica.

EPISTOLA HENNEBELLI.

6. *Novit namque Illma Sua Gratia, non aliunde plures ortas fuisse contentiones, quam quòd nonnulli Innoc. X. & Alex. VII. Constitutionibus abuterentur, & inverecundè Jansenistarum nomine vocarent Theologos, aliosq; viros apprimè Catholicos, qui proscriptas à SS. Pontificibus Propositiones numquam non damnarent in sensu obvio, & quem ipsa per se Propositionum verba exhibent. Contendebant quippe inconsiderati illi Censores, ab omnibus illum etiam sensum jam debere damnari, qui neque in V. Propositionibus, juxta sensum obvium exprimebatur, quemq; nefas erat in Libro, Apostolica autoritate prohibito, investigare, ac deprehendere.*

CONFUTATIO.

Hic jam audaciæ, & infidelitatis, quam tibi superiori confutatione adscribere cœpimus, perspicua indicia præfers, tuis ipsis verbis expressa. Audaciæ quidem, quod non reformides Archiepiscopum tuum in faciem criminari, quasi noverit, non aliunde plures ortas fuisse contentiones, quam quòd nonnulli *inverecundè* (inverecunda vox illa tua est) Jansenistarum Nomine notarent Theologos, aliosq; viros apprimè Catholicos, qui Propositiones numquam non damnarent in sensu obvio. Infidelitatis autem, quod post tot acerbas tuas Philippicas, quas in eundem Archiepiscopum tuum, tamquam accusationis hujus Authorem toties, & veluti statuta Lege declamasti, artificiosè simules, Accusatores illos, quos tam inverecundè de inverecundia notas, alios ab Archiepiscopo distinctos esse, ut nec Præfulis tui Authoritatem reveritus, nec miseratus ætatem, tanto confidentiùs audeas iterum in faciem ingerere, quod inconsiderati illi Censores damnatum voluerint sensum, *Qui neque in V. Propositionibus, juxta sensum obvium exprimebatur.* Censor inconsiderate atque, ut Epithetis utar tuis (nam quid minùs

nus possumus toties laceffiti?) inverecunde, & nondum satis castigate, ubi-
nam locorum, terrarum, Gentiumve Accusatores passus es Tu, vel Tui, qui
damnandum Propositionum istarum sensum obvium negarent? Accusati
sunt Theologi, fateor; sed numquam viri apprimè Catholici. Accusationis
compendium habes in ipso Brevis Apostolico: *Qui cum verbo tum scriptis
Constitutiones felicis recordationis Innocentii X. & Alexandri VII. Prædecesso-
rum nostrorum, in quibus quinque Propositiones ex Libro Cornelii Jansenii, cui
titulus est AUGUSTINUS, excerptæ & damnatæ; una cum Formulario jura-
menti in earundem condemnationem præstandi, continentur, variis interpreta-
tionibus inutiles & inefficaces quodammodo reddere, non sine gravi animarum
detrimeto conantur.* Hos si Tu quidem Viros apprimè Catholicos dixeris,
tum quantum tua, à Sanctissimi Pontificis mente distet sententia, videris.
Tu rem vocas apprimè Catholicam, adversus quam Æquissimus Judex
decernit Juris ordinem: *Cum ad comprimendum tam grave malum, quod Ca-
tholicam Ecclesiam jam diu vexat, efficacius remedium adhiberi non posse videat-
ur.* Nisi equidem jam totus depudisti, non audebis asserere, Archiepis-
copum cum Suis, ad quos Breve hoc responsorium dirigitur, conquestos
esse de interpretationibus quas ipsi fecerant. Atque si adhuc polles sensu
communi, tum judicare vestrum est, Pontificem dum Episcopis respon-
det, Juris ordinem non adversus aliud malum decernere, quam quod Epif-
copi detulerant, quodque idem Pontifex post tanti temporis examen pro-
nuntiat, *Tam grave malum, quod jam diu Catholicam Ecclesiam vexat.* Quā-
nam ergo fronte Tu qui Apostolici Te Decreti præconem jactitas, justissi-
mos Censores, in eodem Decreto, & Brevis exauditos, audes inconsidera-
tos dicere, atque inverecundiæ arguere? Vide ut ne in Sedem Apostoli-
cam redundet scomma tuum. Censores hæc laudavit, probavit, adjuvitque,
quos Tu inverecundiæ, ipse inverecundus notas. Et Tu scilicet inter hæc,
Censor egregie, qui tam egregiè fallibilitatem Ecclesiæ in definiendo quis
sit sensus obvius alicujus Propositionis, stabilivisti, adhuc audes de sensu
obvio verba facere. Sed edic nobis, obsecro, tum amabimus Te, dum de
sensu obvio loqueris, persuadebimur, verba Te tua in sensu obvio acci-
pere? Si hoc ita est: næ igitur rursus, & centies inverecundè agis, qui au-
deas effutire, extitisse Censorem ullum, qui damnari vellet sensum qui in
quinque Propositionibus non exprimebatur. Sustinuere illi, damnandum
sensem obvium; & adjecere, sensum hunc obvium fuisse etiam ab Authore
intentum, sive ut Additionum verba habebant, in Jansenii Libro expressum.
Pontificium Decretum, & Breve Apostolicum pronuntiant, damnandum
sensem obvium Propositionum ex Libro Cornelii Jansenii excerptarum,
prout damnarunt Sum. Pontifices, & à Christi Fidelibus damnatas haberi
voluerunt. Qualiter id voluerint autem, jam suprâ, ex Alex. VII. Bulla *Ad
Sacram*, vidimus. Tu porrò cum Tuis, sensum in damnato Jansenii Libro
expressum investigates, ne investigates, id neque curamus, neq; curavimus um-
quam. Si investigando, damnatum in eo sensum obvium invenisti, tum Tu
quod .

quod invenisti, damnes; si non invenisti autem, damnes sensum obvium, quem in ipsis Propositionibus expressum habes, & in ipso Libro invenires, si rectè quæreres. Ut inquiras autem, nemo urget, nemo urfit, nemo urgebit. Nihil exigitur nisi ut damnes prout Pontifices à Christi Fidelibus damnatas haberi volunt.

EPISTOLA HENNEBELLI.

7. *Hanc autem omnium, quibus jam dudum conflictatur Belgium Controversiarum occasionem sublatam esse, Apostolica Sedis auctoritate ac sapientiâ, tam gratum erit, quam quod maximè, omnibus, quibus cordi est Christiana veritas, ac Tibi præsertim Præsul Ill.me, Communi nostro Pastori, cujus in paterna Charitate ac Prudentiâ, jam posita est, post hanc S. Sedis Declarationem, eorum omnium malorum apud nos prompta, & certa sanatio.*

CONFUTATIO.

SI hanc Epistolam reliquisses arbitrio ejus cui inscripseras, ut interea, si voluisset, lateret, tum equidem potuisses sperare, nos credituros, aliquo te controversiarum nostrarum sublationis desiderio tenêri. Nunc verò cùm voluntate ejus nihil exquisitâ, eam apud Tuos venditasti, & per omnium ora, totis tribus mensibus, priusquam redderetur, volitare jussisti, ut quilibet diceret: Prudentissimus & sapientissimus Mortalium (ita enim Te Tui, & qui Te propiùs, aut non norânt, aut nolebant novisse, nominabant) talia Archi-Episcopo suo non scriberet, nisi vera forent; spe tuâ cecidisti. Sedis Apostolicæ emicuit Auctoritas, ac Sapientia, dum sedandis controversiis, quibus jam dudum Belgium conflictabatur, peremptorium utrique parti silentium, tam in Decreto, quàm Brevi Pontificio indixit. Quod si utrimque servatum fuisset, constabat Pax, quæ bonis omnibus tam grata erat, quàm quod maximè. Tu verò in hac ipsa tua Epistola, sopitas, & extinctas, ut Sedes Apostolica sperabat, primus & solus, controversias restaurasti, statimque ut Tui, quibus fortassis cordi erat Christiana veritas, à te didicerunt, resuscitandarum, quas extinctas esse credebant, quæstionum locum esse, vetitam tibi dederunt fidem, Communiq; tuo Pastori recalcitrantes, Paternæ Charitatis ac Prudentiæ jugum excusserunt, ut expeditio Pacis in ejus potestate ampliùs posita non fuerit. Enervata est Sedis Apostolicæ declaratio; omnes illi se, non ad Decreti & Pontificii Brevis, sed Epistolæ tuæ sensum obvium composuerunt; redieruntque mala omnia, quibus nec prompta, nec certa sanatio imminet; imminuisset autem, & pridem illuxisset, nisi hæc scripisses. Alii ausi sunt effutire se paratos ad mentem Pontificis sibi ab Hennebello manifestatam, jurare: alii, ad sensum ipsius Hennebelli, Sedi Apost. probatam. Nemo sincerè absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione. Alii denique Epistolam ipsam, ceu veram, in
publi-

publicis scriptis defendere, totique Belgio commendare veriti non sunt. Judicet jam Lector, quid de tot Turbarum nondum statim extinctarum Authore Epistola statuendum sit.

EPISTOLA HENNEBELLI.

8. *Quidni in Formularii negotio id ipsum sperare nobis liceat Ill. me Presul, ubi semel perspexerit, quid ea de re judicet Apostolica Sedes, nostrumque de eodem Formulario Sensum ab ejus Mente nullatenus discrepare deprehenderit? Quod ut Tibi pateat, rem totam prout hic gesta est breviter enarrantem, rogo, ut benigne audias.*

CONFUTATIO.

ATe scilicet in Formularii negotio boni aliquid sperare liceat. Sedes Apostolica Formularii, & damnatarum ex Cornelii Jansenii Libro excerptarum Propositionum causam veluti indivulsam, splendidissimam, eaque sapientissimam definitione combinaverat: ut videlicet tam in jurando Formulario, quam in damnandis predictis Propositionibus, excluderetur sensus omnis, præter sensum obvium quem & Formularii, & istarum Propositionum verba præ se ferunt. Nihil Pacis in hoc Formularii negotio sperare licet, nisi juretur illud sincerè absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione; quemadmodum nihil etiam pacis in condemnandis Propositionibus, sperari potest, nisi damnando eas propositiones ex Libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet Propositionum verba præ se ferunt, prout sensum illum damnaverunt Summi Pontifices, damnatumque haberi voluerunt à Christi fidelibus. Fac ista, Hennebelle, Tuosque ut id simpliciter præstent, omni quæ in te reliqua est, sinceritate perface: hoc solo pax in istis constabit. Quod reliquum est, scias quod Præsul tuus callet Idioma Apostolicum, cunctaque Rom. Sedis Decreta, sic solet in sensu obvio accipere, ut tuam de Ecclesiæ in judicando sensu obvio fallibilitate temeritatem detestetur. Quare de sensu tuo taceas, suadeo, hortorque. Sedes Apostolica indixit perpetuum silentium. Si tamen sensus tuus à Sedis Apostolicæ mente non discrepat, tibi gratulare felix, quod hoc errore cares. Si discrepat autem, æterno silentio preme. Ergone ut constet nobis quis sit sensus Decreti & Brevis Apostolici, reducemur ad circuitum vitiosissimum: Hennebelli sensus cum mente Sedis Apostolicæ convenit; atqui Hennebelli sensus est talis; igitur Sedis Apostolicæ Mens est talis? Totus syllogismus nutat. Major est falsa, atque si probè novi Hennebellum, numquam erit vera. In judicando minori, Hennebellus Arbitrator est inidoneus; qui tot nobis obtrudet sensus, quot sua causa requireret. Quis autem nos securos reddet, quod in recensendo sensu suo, ipse circa intellectum & præscriptionem sermonum suorum, ab eorum sensu obvio non declinet, qui totam Ecclesiam, in definiendo quis sit sensus obvius alicujus Propositionis, tam leviter ju-

dicat? Quare rogatum te rursus venio, ut scias, Præsuli tuo patere artes atque infirmitates tuas. Quæ sunt gesta Romæ, à suo Deputato didicit meliori fide. Instrue tuos, & ut resipiscant, & ut Sedis Apostolicæ Decreta & scita, in sensu obvio, simpliciter, & sincerè excipiant, fac exequare. Si persistis tamen & cupis omninò loqui, nobisque novam te redarguendi materiam dare, benignè audiemus errantem, dummodo & tu benignè postea corripientem excipias. Memento interim Sapientis: *In multiloquio non deerit peccatum: Qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est.*

Prov. 10.
v. 19.

EPISTOLA HENNEBELLI.

9. Tam meo, quam eorum, quorum hic partes ago, nomine Summo Pontifici, ac S. Congregationi S. Officii, sæpe tam voce, quam Scripto exposui, nobis persuasissimum esse, nemini ab Apostolica Sede credendi facti Jansenii necessitatem per Formularium imponi. Quod ut planius Ill. m. S. Gratiæ innotescat, nonnullarum Declarationum mearum verba hic exscribam, ex quibus facile quis intelliget, quo sensu jam antea subscribi Formularium a nobis posse existimavimus, ac impostero subscribendum esse etiam nunc arbitramur.

CONFUTATIO.

EX ista tua, quam tam tuo, quam eorum quorum partes egisti nomine, Summo, Clementissimoque Pontifici, ac S. Congregationi S. Officii, sæpe tam voce, quam scripto dedisti Expositione, quali propagine nati sunt infelices surculi, quibus decutiendis tota etiamnum Ecclesia Belgica sudat sudabitque donec tuas impune litteras, quibus tuos ad pertinaciam invitas, in Belgium transmittes. Quando verò obtendisti, nemini ab Apostolica Sede credendi Facti Jansenii necessitatem per Formularium imponi, tum rursus, more tuo, in re clarissima tenebras & caliginem circumfudisti. Quis enim nesciat, quàm Æquivocum istud sit quod de facto Jansenii garris? Si namque per factum Jansenii intelligis, 1. An Jansenius scripserit damnatum Librum, cui titulus est, *Augustinus*. 2. An Jansenius intus in mente sua fensit, quemadmodum in dicto Libro expressum est. Et 3. an Propositiones in Libro isto extent iisdem præcisè verbis, seu terminis: ludis in re ipsa, cum Te non lateat, quod nemo hætenus Vos requisiverit, ut hæc facta jureris; neque in Formulario, neque in ipsis Additionibus jam dimissis, ulla istorum factorum memoria fuit. Totum quod prætenditur jurandum esse, succinctissimis Formularii verbis exprimitur: *Quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii Libro, cui titulus est AUGUSTINUS, excerptas, & es sensu ab eodem Authore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedi Apostolica damnavit, sincero animo rejicio ac damno.* Nihil hic intercedit facti, quod à jure separari debeat. Jurandum est totum: sive ut in secundo Brevis Sanctissimus Dominus declarare dignatus est, *In omnibus & in singulis ejus partibus.* Hæc sunt evidentissima, hæc feriunt oculos. Tu nihiloominus cæcior, an Super-

Secundum
Breve.
Vide lib. 1.
§. 13.

superbior, nescio, at certè semper pertinacior perleveras, etiam in ipso Formulario amplam Juris & Facti distinctionem occurrere. Esto, Hennebelle, occurrat tibi: at jam Tuus nosterque Supremus Arbiter declaravit: *Illud prestare debent sincerè absque ulla distinctione.* Nisi fortè distinctio quam obtrudis, vel non est distinctio, vel sub ista generali exclusionem, *absque ulla distinctione*, non comprehenditur. Sed *exposui*, inquis. Fatigat nos ista superbiloquentia. Quoties enim vis dicam tibi, oculatissimos & providentissimos Patres hoc etiam tuum effugium praevidisse, atque sapientissimè præclusisse, dicendo: *Absque ulla distinctione, restrictione seu EXPOSITIONE?* Vis tamen, & omnino, vel pro pace parendum erit, nonnullarum Declarationum tuarum verba exscribere. Hoc est, quantumvis Sedes Apostolica, in Decreto suo: *Super interpretatione, seu DECLARATIONE Formularii quoscumque alios sensus Formularii prædicti præter eum quem in sensu obvio, ipsius verba per se exhibent, afferri, usurpari, aut de his disputari interdixit, ac perpetuum silentium imposuit:* at nihilominus Joannes Libertus Henbel, Declarationi suæ adhærens, ut Polypus Saxo, propria auctoritate silentium solvit; nonnullarum Declarationum suarum verba affert, & usurpat, ac disputando contendit: *Quo sensu jam antea subscribi ac imposterum præscribendum esse etiam arbitramur.* O inauditum superbiæ nodum! Videri velle in Apostolica Decreta pium; & interea ne Decretis victus, aut ad obedientiæ meritum redactus sit, contra Decreti vim, & mandatum, in ipsam quæ rejecta, & ad perpetui silentii leges transcripta est Declaratione persistere, ut Præsuli tuo contumaciter insultes, nihil Te nisi quod fecisti antea, posthac facturum esse. Hæc pietas, hæc fides, hæc humilitas, hæc obedientia; hæc omnia in illa scilicet, quam toties prædicas, prædominanti Charitate radicantur! Apage hinc cum tuis istis ludificationibus; & expositiones, & declarationes omnes asporta tuas tecum. Ecclesia his non eget: ad turbandum serviunt, non ad pacificandum. Non spirant pacem, sed furorem Schismatis, novarumque altercationum insaniam. Vel enim istæ nihil plus vel minus quàm Formularii sensum obvium exprimunt; & ad hunc cognoscendum, nobis ipsum Formularium, cum statutis Apostolicis sufficit: vel aliquid plus, vel minus adferunt & ab Apostolica Sede proscriptæ sunt.

EPISTOLA HENNEBELLI.

10. In solenni Declaratione à me exhibitâ die 16. Octobris anni proxime elapsi, hæc leguntur. Declaro, certum prorsus (sub humili correctione) mihi videri, quod Sedes Apostolica, nunquam de fide tenendum definierit, nec proinde nunquam fidelibus necessitatem imposuerit credendi, aut jurandi illas quinque Propositiones ex Libro Cornelii Jansenii Iprensis Episcopi (cui Titulus, AUGUSTINUS) excerptas esse, eisq; contineri sensum in præfato libro expressum: *Quamquam lubens agnoscam, hanc fuisse Sedis Apostolicæ mentem, ut vetaret, prohiberetq;, ne quis postea Librum Jansenii adversus latam a Pontificibus cen-*

juram defendat, & dicto scriptone asserere audeat, quod Propositiones ex praefato Libro non sint excerptae, vel quod non contineant sensum in eodem Libro expressum.

CONFUTATIO.

NÆ Tu equidem insigniter nugator es. *In solenni*, inquis, *declaratione à me exhibitâ die 16. Octobris anni proximè elapsi, hac leguntur.* Numquid qui Hennebellum non cognosceret, neque de rebus ordinatissimæ Romanæ Curiae instructus foret, arbitraretur Hennebellum innumeris Satellitibus cinctum, Purpurâ, vel Coccino adornatum, in Solio aut Cathedra elevatum, cum ingenti pompa detonassee, sive fecisse declarationem *solemnem*? Risum teneatis amici? Ego verò tibi solenniter dico: nullam umquam in Urbe contigisse tibi circa hanc rem solennitatem, nisi dum hanc ipsam Epistolam tuam, ut infra videbimus, sollemniter, quamquam sine pompa recantasti. Deploratissimus ille fucus est, ut Declarationi suæ fidem conciliet, Archi-Episcopo suo scribere: *In solenni declaratione à me exhibitâ, hac leguntur.* Quamnam, obsecro, vel solennitatem, vel auctoritatem isthæc tua exhibitio obtinet? Si exhibuisse, sit solennitatem aliquam fecisse; ecce; jam respondeo: Deputatum paulò post habitam caducæ illius tuæ declarationis seu expositionis copiam, exhibuisse scripturas varias, quibus tuas usque adeo Declarationes seu Expositiones compresserit, ut neque respondendo fueris, neque responderis. Illic enim convincebaris, Sedem Apostolicam non tantum cavisse, ne quis damnatum Librum defenderet, & item ne quis assereret Propositiones ex Libro Jansenii excerptas non esse: sed insuper positivè requivisse, ut jurantes hæc Formularii verba pronuntient: *Prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio ac damno.* Verba autem quibus Sedes Apostolica, dictas Propositiones, in relatis Constitutionibus damnavit, sunt hæc: *Quinque illas Propositiones, ex Libro pramemorati Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, cui Titulus est, AUGUSTINUS, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse definimus & declaramus.* Subtilitas illa juris est, in omnibus Tribunalibus rejecta: *Non possumus asserere, quod non sint excerptae.* Nugatoria hæc sunt, sophismatum pabula, è Caula Christi, ubi Ovibus ut sincera pascua præbentur, eliminanda. Sed enim verò adhuc audio coaxantem, non esse saltem impostam necessitatem credendi. Volve Breve Apostolicum; omnibus id numeris absolutum est; solennesque tuos scrupulos, solemiter evellere capax est, dummodo solennis ejus declarationis tuæ solennitate, ceu vento quodam vanitatis abreptus non sis, & sensui obvio verborum auscultaveris: *Prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices Prædecessores nostri, damnatumque HABERIVOLUERUNT à Christi fidelibus.* Habe ergo ut taliter damnatas, jura te sic habere, atque damnare, & esto Christi Fidelis. Hic est enim sensus quem Ecclesia, seu Pontifex determinavit, huic mentem, sensumque

que compone tuum : Cum ad Summum Pontificem duntaxat pertineat , sensum quem in his Propositionibus damnaverit ; & ut damnatum a FIDELIBUS CREDI censuerit , declarare . Crede ergo Pontifici.

EPISTOLA HENNEBELLI.

II. Quod ad me attinet , aperte declaro persuasum mihi esse , quod sensus Formularii , quem in processibus suis verbalibus exposuerunt 4. prefati Gallie Episcopi , quemq; ego secutus sum in mea declaratione exhibita S. Congregationi S. Officii die 16. Octobris proximè elapsi , sit sensu ejus verus & legitimus , ac Sedis Apostolica menti per omnia conformis . Declaro 2. persuasum mihi esse , quod 4. illi Episcopi juxta sensum illum subscribentes Formulario Alex. VII. rite legitime , & sincere subscripserint . Veritatem dico Ill. me Domine non , mentior , Tibiq; sanctè possum affirmare , non solum hasce meas declarationes , aliasq; similes nihil omnino Apostolica Sedi displicuisse , sed etiam cum enixè flagitarem , ut quid de iis sentiret , palam omnibus faceret ac declarare vellet : respondisse mihi quotquot fere sunt in Urbe tum dignitate , tum eruditione conspicui , in re tam clara , & proclivi , nihil hujusmodi declaratione opus esse .

CONFUTATIO.

Absolve longos istos logos quibus Lectores tui nullam fidem tribuunt . Quis pro Te in fabulis ac fictionibus tam dilucidis non erubescat ? ea enim non effudisses . si erubescere potuisses . Aut quis non condoleat , co infirmitatis adductum esse humanum genus , ut talia propudia confutare debeamus ? Sedes Apostolica omnem declarationem seu expositionem suppressit , declarans jurandum Formularium secundum sensum obvium verborum ejus , sincerè absque ulla distinctione , restrictione , seu expositione . Et interea Hennebellus persuadere nititur hanc suam declarationem seu expositionem probandam , imo probatam esse . Quid porro de facto quatuor illorum Episcoporum sentiendum sit , non est nobis integrum discernere . Ne tamen Epistola isthæc tua , cum quotidianis lucubrationibus , in ista Epistola fundatis , quas Tui in lucem edunt , nobisque tacentibus , Episcopis insultant , Constitutiones , Brevia & Decreta Apostolica , de sensu suo obvio deturbant , quietos inquietant , turbatosque magis perturbant , & adhæc audent adjungere , scriptitationes tuas tam esse solidas ut in Urbe responsun non fuerit ; remitto te iterum ad scripturam quam Deputatus in Urbe adversus Declarationis seu expositionis tuæ fabulas tam potenter objecit , ut neque respondendo fueris neque responderis , neque responsurus sis . Scriptura illa incipit : *Quatuor famosi* , extatque infra Libro 2. §. 9. Illic iterum discas , quatuor istos famosos Episcopos præten-
sis suis processibus verbalibus præviè aut sincerè renuntiassè , aut à Clemente IX. cum suis creditum quod renuntiaverant , priusquam in gratiam recepti sunt . Si tibi constat , quod Clementem IX. deceperint , tum velim ,
fcias

scias, non esse boni Viri deceptores imitari, & velle decipere Innoc. XII. qui tantâ erga te Clementiâ usus est. Tu verò cum Sancta illa tua affirmatione, quod absurdæ istæ, & sufficienter ut vidimus, rejectæ Declarationes seu Expositiones Sedi Apostolicæ, quæ non displicuerit; & quod rogati desuper quotquot sunt in Urbe tum dignitate tum Eruditione viri, tuis cunctationibus assentati sint; Decreto & Brevi contrarium dicis, & Causam tuam gravissimè debilitas, dum illos in Urbe, tum Dignitate, tum eruditione gravissimos viros taces, quos sequi gloriaris. Cum enim illos in tanto tuo discrimine non proferas, quis tibi ullos præsto esse credat? Non tantæ dedisti hætenus modestiæ, & Humilitatis specimina, ut te præcipua tuæ causæ adjumenta consultò filere velle, arbitrari debeamus. Nemo verò Vir est in Urbe, in illo dignitatis & Eruditionis fastigio constitutus, cui Declaratio seu expositio tua non displicuit. Vel cedò, dicas quinam illi sint. Quam enervis & elumbis est ista jactantia! Res tam clara est, & tam proclivis, ut judicarent omnes nihil declaratione opus esse! Tu nos credo, fungos æstimas, qui hæc tibi credamus. Quotusquisque à Sede Apostolica peremptorio elogio proscriptus, non poterit hac ratione intemperies suas vindicare, si ad præstandum fidem satis momenti habeat, Adversæ Parti, post latam sententiam scribere: cum enixè flagitarem, responderunt mihi quotquot sunt conspicui in Urbe viri, in re tam clara & proclivi, nihil declaratione opus esse? Omnes responderent: Si res tam clara omnibus est & proclivis, tantò libentiùs, tantoque faciliùs Declarationes, subscriptionesque concedi. Tu interim neminem nominas. Et quamquam meo munere defungerer, negando tibi simpliciter, quod tam simpliciter enuntias: adjungam tamen aliquid, & nominabo tibi bonæ Memoræ virum, cujus in hac re fidem labefactare non ausis. Fuit is Illustriss. D. Bargellini, Patriarcha Hierosolymitanus, sub Clemente IX. in Galliis Nuntius Apostolicus, per cujus manus omnia, quæ sive processus Verbales contingunt, sive respiciunt subsignationes ipsas, & Episcoporum, post has, cum Pontifice reconciliationes, transiverunt. Huic Romæ anno 1694. die 17. Junii tua hæc, Hennebelle, Epistola exhibita fuit. Ubi verò ad hanc partem perventum est; errasse Te graviter in isto facto, coram testibus pronuntiavit, & prout discas ex testimonio infra Lib. 2. §. 16. Dixit: *Iste Hennebellus mentitur.*

E P I S T O L A H E N N E B E L L I.

12. *Paucis post diebus, quàm S. Congregationi se sum hunc nostrum de Formulario exposuissem, Sanctitas Sua tam Catholicæ suæ Majestati, quàm Electorali Celsitudini per Apostolicum suum Ministrum, & per Regium in hac Urbe Oratorem significari voluit, per S. Sedem non stare, quo minus ad quas-cumque Lovaniensis Academiæ Cathedras, aliq³ munia promoveri possem. Quod quidem Præsul Ill.^{me} hic non commemorarem, nisi inde planè constaret quàm fuerit*

fuerit aliena Sedes Apostolica ab improbanda hæc nostra de Formularii sensu expositione.

C O N F U T A T I O.

PAUCIS post diebus, uti & ante, tum Suæ Sanctitati, tum Eminentissimis Patribus professus es externam Reverentiam atque Obedientiam, recipiendique sincerè quidquid ab ista Sede emanaret promptitudinem, ut obtinueris illas litteras benignitate plenas, quibus, ad commendandas rejectas tuas Declarationes seu Expositiones, noli, oro te, abuti. Rem gravissimam tentas, & viribus tuis imparem, si te Romanos fallere posses putes. Videtis nè tua hæc Commemoratio pulset prudentissimas illorum aures: facilè enim contingeret, ut ad Serenissimum Electorem Bavariæ scriberentur revocatoria, vel ad ostendendum quod inde nullatenus constet, Sedem Apostolicam ab improbanda tua de Formularii sensu expositione, non alienam fuisse.

E P I S T O L A H E N N E B E L L I.

13. *Id ipsum autem, nisi me mea fallat opinio, perspicuè liquet, tum ex prefato Decreto Apostolico, tum ex Litteris Apostolicis ad Ill. mam Gratiæ Suam ceterosq; Belgii Episcopos scriptis. Ex his enim satis manifestè constare videtur S. Sedis mentem non fidem circa factum Jansenianum exigere. Siquidem in iis declaratur sensum quinque Propositionum ab Apostolica Sede damnatum esse sensum obviu, quem ipsa Propositionum verba per se exhibent, ac præterea eos dumtaxat pro Jansenistis & Hæreticis habendos esse, qui servato juris ordine convicti essent aliquam ex prefatis Propositionibus in sensu illo obvio, quem verba ipsa per se exhibent, tenere, aut docere.*

C O N F U T A T I O.

Nihil admodum rari esse putes, si tua te fallit opinio, præsertim nunc ubi perspicuè liquet, quod Decreti Apostolici, & Litterarum Pontificiarum textum, tam fœdè mutiles. Quoties enim vis dicam tibi, & repetam: Decreto & Brevi duo statuta esse, unum quod Formularium respicit, alterum quod Propositiones ipsas ex Libro Jansenii excerptas. Utrumque accipiendum est in sensu obvio. Unum accipis; alterum dimittis; & neutrum rectè interpretaris. Putasne verò adhuc, id quod semper putasti: eum esse Propositionis sensum, quem ipsa habere potest, vel quæ illi dari potest? Aut credis eum rectè condemnare propositionem Calvinii, aut Lutheri, qui damnat eam in omni sensu hæretico quem habere potest, in quocumque libro taliter reperiatur, expressè autem profiteretur, nolle se damnare illam in eo Libro, in quo Ecclesia dicit se damnasse, & pro damnata, à Christi fidelibus habendam esse? Multum profectò aberras: Ejusmodi condemnatio vaga est, indeterminata, insufficiens

ciens ad validè ejurandum errorem qui Catholicam Ecclesiam vexat. Patres ac Theologi per sensum obvium accipiunt sensum determinatum quem Propositio hîc & nunc habet, prout est asserta, juxta veram & naturalem significationem verborum quibus contexta est. Jam verò, usque in hodiernam diem (intelligo mensem Decembris 1698.) constat, quod novissimas Scripturas distribuas, & per Tuos distribui cures, quibus hæ voces *sensus obvius*, natant in ore quidem, sed adhuc hærent primis labris, & ne quidem verum sensum obvium enuntiant. Hæres enim semper in tuo vago atque indeterminato illo: *Condemnabimus Propositiones in omnibus Authoribus quicumque illi sint, in quibus eo sensu* (obvio nimirum) *reperiuntur*. Vagum hoc est, inquam, & indeterminatum. Mirum in modum vaga tibi displicet accusatio; displiceat etiam vaga professio. Pontifex in suo Brevi damnari vult, & pro Jansenistis ac hæreticis haberi qui servato juris ordine convincuntur aliquam ex præfatis propositionibus, in sensu illo obvio tenere. Hactenus benè. Sed expendas, velim, quò se referat illud, *præfatis, sive, prædictis*. Scilicet, *ex Jansenii Libro excerptis in sensu obvio*. Tenentur igitur unâ propositione complexâ, damnare Propositiones ex Libro Jansenii excerptas in sensu obvio: neque licitum est ullam ex prædictis tenere. At hîc intercedit factum inquis. Fac Tu ut intercedat obedientia. Post impositum super hac re silentium, nihil disputandum, sed parendum.

E P I S T O L A H E N N E B E L L I.

14. Unde evidens fit, illos contra fidem minimè pescaturos, qui Propositiones in isto sensu damnare parati sunt, tametsi de facto Janseniano, non ita eis liqueret, ut de eo quidquid affirmare, aut jurare possint.

C O N F U T A T I O.

Evidens fit, illos contra Decretum Apostolicum peccaturos, qui indictum de iis altercationibus silentium non servabunt. Evidens fit, quod neque nobis volupe sit, istam crambem recoquere, qui simpliciter ad retundendam Epistolæ tuæ pervicaciam, quâ plures hodie abutuntur, retulerim quæ publicè in Urbe gesta sunt, ut & Tibi, & cunctis evidens sit, jurandum esse Formularium juxta sensum non tuum, sed verborum in eo præscriptorum, idque sincerè absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando quinque Propositiones ex Libro Cornelii Jansenii excerptas in sensu obvio, prout Pontifices damnarunt, & damnatas haberi à Christi fidelibus voluerunt. Si veram quæris evidentiam; evidentissimis istis verbis nihil evidentiùs dici aut cogitari potest. Unde est evidens, quod sive de prætenso facto jurantibus liqueat, sive non ita liqueat, ut de eo affirmare quidquam possint, vel non possint, certò sit obediendum, damnandum, jurandum, silendum.

EPI-

EPISTOLA HENNEBELLI.

15. *Quamquam lubens agnosco, eos ob Reverentiam Apostolicis Constitutionibus debitam obligari ad non contradicendum, quemadmodum in meis præfatis Declarationibus sæpè exposui.*

C O N F U T A T I O.

O! Te beatum, qui in mediis contradictionibus sic volutaris, ut innocens numquam contradicas! Impugnas, & defendis; vulneras, & mederis. Pietas profectò, si usquam exulat, apud Te saltem hodie sedem inveniat. Lubens agnoscis, ob Reverentiam Apostolicis Constitutionibus debitam, unumquemque obligari ad non contradicendum. Et interim ubi cognoscis, quod Constitutiones præcipiunt damnari Propositiones ex Libro Cornelii Jansenii excerptas in sensu ab eodem Authore intento; clamas, involvi factum; factum Jansenii non esse jurandum; & Constitutionibus non contradicis! Arnaldus, Amasius vester in suo Testamento spirituali, ut supra vidimus, declaravit, adduci se non potuisse ut Formulario simpliciter subscriberet: quia credidit se id præstare non posse sine mendacio, & perjurio: quia scilicet Propositiones in Jansenii Libro non extant; quia scilicet Formularii Promotores suam exactionem firmant in principiis quæ evertunt fundamenta Religionis Catholicæ: & nemo contradicit! Atque hoc Arnaldi Testamentum versatur omnium fœderatorum manibus, neque ipse Hennebellus audebit ei repudium scribere: & jubemur credere quod se omnes censeant obligatos ad non contradicendum Constitutionibus Apostolicis, quemadmodum scilicet Hennebellus ostendit.

Arnaldi Testamentum spirituale. Vide lib. 2. §. 6.

EPISTOLA HENNEBELLI.

16. *Certè E. mus Bon. Mem. Cardinalis Lauræa, qui dum Formularii Negotium sub Alexandro VII. & Clemente IX. examinaretur, S. Officii Primarius Consultor erat, & postea in Sacrum Cardinalium Collegium adlectus, tot annos sedit inter E. mos hujus Sacri Tribunalis judices, in scripto, cui Titulus, discussio Formularii, hæc scribere non dubitavit. Hucusque numquam fuit divina Fide creditum, aut ab Ecclesia vel Romano Pontifice propositum ad credendum aliquid ex factis Jansenii. Idque iterum testificatus est in voto suo, cujus exemplaria pervulgari voluit, ubi etiam addidit: Falsissimum esse, Jansenii factum ab Alexandro VII. definitum fuisse.*

C O N F U T A T I O

Eminentissimum bonæ memoriæ Cardinalem Lauræam per Facta Jansenii intellexisse: utrum Jansenius sit Author istius Libri, & item utrum intus in mente sic senserit, prout exterius in libro expressum fuit, quæ
E proin-

Scriptu-
ra n hanc
Italicam.
Vide lib. 2.
§. 7.

proinde facta Vir Doctissimus meritò asseruit supposita esse, non defini-
ta, notum est omnibus : sed neque de illis factis umquam actum volui-
mus. Eundem verò Eminentissimum Cardinalem tum in scripto suo, tum
in suo voto declarasse, & invictis argumentis consolidasse, quod Ecclesia
non damnaverit 5 Propositiones simpliciter, sed cum suo connotato, Ex
libro cui titulus *Augustinus, excerptas*, tam certum est omnibus, quàm
quod maximè, ita ut & Tibi constet, & Te ipse adversus hoc Eminentissi-
mi Cardinalis Judicium tam verbo quam scripto crexeris, prout tibi ex
quadam tua scriptura Italica, cui concesseras titulum : *Risposta alle supposi-
tioni*, demonstraturus sum. Et tu scilicet audes Lectori tuo, Tuo Ar-
chi-Episcopo fucum facere, & asserere Eminentissimum Virum, cujus
memoria est in benedictione, tam apertè tecum à Sacrae Romanæ Eccle-
siae definitionibus cespitasse ? Tu, inquam, introduxeras Argumentum
Deputati Episcoporum, ab Authoritate ejusdem Eminentissimi Patris
desumptum, & respondebas. Habe Tibi verba tua : *Sopra di che si puol an-
che riflettere che l'Em.o Laurea nel suo VOTUM lo Spiega in una maniera assai
particolare, oltre che li termini di COMPLEXUM, di CONNOTATUM, e di
SUBJECTUM REI DEFINITAE de quali si serve, sono termini Teologici, e per
ciò oscuri, e d'una Sfera molto superiore alla capacita della Maggiore parte di
quelli, da quali s'esigera la signatura del Formulario, che crederanno dover
prendere le parole nel loro senso commune & ordinario, il che gli impedira di
poter sottoscrivere e Giurare puramente, e semplicemente il detto Formulario.*
Id est : Ad quod etiam reflecti potest, quod Eminentissimus Lauræa in suo Voto
explicet illud modo satis particulari, præterquam quod termini, COMPLEXUM,
& CONNOTATUM, & SUBJECTUM rei definita, quibus utitur, sunt termini
Theologici, & per hoc obscuri, Sphæra multò altioris quam ferat capacitas majo-
ris partis a qua exigetur subscriptio Formularii; quæ credet verba debere ac-
cipi in suo sensu communi & ordinario; unde impediuntur quo minus possint pu-
rè subscribere, & dictum Formularium simpliciter jurare. Ex quibus verbis
manifestissimè liquet, quod Eminentissimi Cardinalis Laurææ de Formu-
lario sententiam, in suo, quod nunc reclamationis Voto expressam, ex professo,
& hoc apertè impugnayeris, quantum quis S. R. E. Cardinalem recens
defunctum impugnare in Urbe auderet : & adhuc jubemur credere, te
sincerè agere, & ex corde isto, isto pectoris penetrati, Archi-Episcopo tuo,
bonæ memoriæ Cardinalem Lauræam, tibi toties invisum infestumque
obicere, & illius Authoritatem prætereundum ? Sed nempe constitutum est
Tibi, Tuisque, quævis obicere, satis securis, si nobis indicta silentia servanti-
bus, tanto liberius grassari potestis. At scire tuum est, & Tuorum, quod quæ
ad comprimendos nimbos Libellorum vestrorum, semel detonantur,
præsertim sine nova discussione quæstionum, sola relatione istius quod
gestum est, proferendo simpliciter quæ Decreta seu sancita sunt, & ita
demonstrando quantum à verò distet relatio vestra, non est silentium fran-
gere, sed adjuvare : est, inquam, necessitate compulsus pro Episcoporum
autho-

authoritate, quorum pacificum regimen continuis vestris altercationibus offenditur, ea facere unde ad silentii metam redigamini inviti, qui vestra sponte filere non potuistis.

EPISTOLA HENNEBELLI.

17. *En Ill. me Domine MEUM DE FORMULARIO SENSUM, quem coram Summo Pontifice, & Em. mis PP. exposui, quemq. Apostolica Sedis judicio nequaquam improbatum esse ex supradictis constat. Juxta quem, non ego tantum, sed omnes, quorum hic causam ago eidem Formulario cum opus fuerit, parati sumus subscribere.*

CONFUTATIO.

EN altissimum illud superbiloquentiæ, atque consummatæ arrogantiaæ fastigium de quo toties, & nondum satis, questi sumus. *En meum sensum . . . juxta quem non ego tantum, sed omnes . . . parati sumus subscribere*, inquit. Quousque tandem abutêris, ô! Hennebelle, Ecclesiæ patientiâ! An nescis, quod nihil olim in Photio Schismatico & intruso Constantinopolitano, Patribus displicuit magis quàm quod omnes cogeret subscribere & jurare *juxta Fidem Photii*? Deceptis tamen Legatis Apostolicis finxerat, fidem suam à Sede Romana probatam fuisse. At nihilominus arrogantiaæ terminus, *Ecce fidem meam, & jurabunt juxta fidem meam*, omnibus Orthodoxis jure merito suspectus, & rejectus fuit. Similes etenim locutiones non modo natam, sed & adultam atque roboratam factionem designant, & in eo quem non pudet asserere, *jurabunt juxta Fidem meam*, consummatam indicant prædominandi, & se in factionis Caput erigendi libidinem. At, inquebat Photius: *Fides mea, est fides Christi*. Tum Patres: jurent ergo Tui per fidem Christi, in cujus nomine baptizati sunt. Opus non esse credo, ut ad præsentem casum applicetur. *En sensum meum*, inquit Hennebellus noster, *juxta quem non ego tantum, sed omnes quorum hic causam ago parati sumus subscribere*. Sed, inquires, sensum meum exposui, & nequaquam improbatum esse, ex supradictis constat. Respondeo: præterquam quod supra ostensum sit, omnem tuam & quorumlibet Declarationem seu Expositionem similem expressis terminis suppressam atque rejectam fuisse; at insuper non licuit Tibi præscribere sensum alium quàm Pontificum, etiam dato & non concessio, quod sensus tuus conformis esset. De Pontificio sensu constat, de Tuo non item. Sed nempe nisi Te conscientia ureret, diceres jurandum simpliciter juxta sensum Pontificum, si hunc sensum crederes esse tuum.

EPISTOLA HENNEBELLI.

18. *Compulit me Antistes R. me pacis & veritatis amor, hac omnia Filiali affectu in Charitatis Tua sinum effundere, ut status rerum, qua Roma geruntur, certius Tibi innotescat.*

EGregiam verò Laudem! dum Sagunthum expugnaveris, Pirenæos atque Alpes secueris, Urbemque totam strinxeris obsidione, Hennebel pacem petis. Quoniam tua Te oscitantia præcipitat, pacem ac veritatem dicere, quod prudentes omnes furorem, atque errorem indigitant? Suscitare quæstiones antiquas, perpetuis sarcasmis debacchari in Præfulem suum integerrimum, confundere omnia, atque invertere, fallere, & mentiri, atque hæc omnia ex filiali affectu, & Charitate? At succinctiorem esse decet: anhelat enim æquus Lector, ut status rerum tuarum, quæ Romæ gerebantur, dum hæc tua Epistola ab Episcoporum Deputato accusata fuit, certiùs innotescat.

EPISTOLA HENNEBELLI.

19. *Jam verò si quæ fortè supersint, quæ adhuc Apostolica Authoritate declarari indigeant, humiliter ac reverenter ab Ill.ma tua Gratia postulo, ut ea dum hic coram adsumus, in Urbem transmittere, deq. his Sacrum Pontificis Oraculum consulere velis.*

CONFUTATIO.

PAcem putabam mox; jam nova bella indicis. Quis te hæc sobrium, aut sana mente agitare autumet? Statim fanda & infanda tua omnia immolabas paci atque veritati; & in Archi-Præfulis tui Charitatis sinum effundebas; nunc verò fundis armatas preces, nova bella meditaris. *Jam verò si quæ fortè supersint; (sciebas autem superesse plurima) quæ adhuc Apostolica authoritate declarari indigeant, (non times scilicet Victor aleam) Humiliter ac Reverenter ab Ill.ma tua gratia postulo (id est, postulatoriiis verbis provo- co) ut ea dum hic coram adsumus (aude nunc scilicet, dum sto ad Clavum) in Urbem transmittere (non ignorabas tamen transmissa omnia, atque parata) deq. his Sacrum Pontificis Oraculum consulere velis.* Ita instituitur honesta, post pacem, ad nova bella provocatio. Similibus ostentationibus plena prodibant per hæc tempora scripta plurima, atque si rectè meministi, currebas in Urbe per compita & platæas, ferè sicut quidam in libris Regum: *Eli- gite ex vobis virum, & descendat ad singulare certamen.* Et provocationis tuæ tabulæ ad Deputati manus nec perveniebant, nec advenerat tempus facien- di quod neglecturus non erat. In una pluries repetebas, *I'ho sfidato, Ego ex- probravi.* Simile ferè S. Hieronymus in Pelagianis notat, quorum nomine Critobulus inducitur: *Si Nos scitis hæreticos, cur non accusatis?* Ita ferè semper in Ecclesia accidit. Si corrigimus, provocant; si tacemus, laceßunt, *Cur non accusatis?* Si dein accusamus, furunt & debacchantur, prout in se- quentibus patebit. Verumtamen Hennebelle, ne metue: geretur tibi mos: accusatio quam toties concupiscis, sequetur. Non jactitabis amodò, tibi provocanti Actorem defuisse, aut Te parato ad defendendum, obmutuisse adver-

1. Reg.
c. 17. v. 8.

Ibid. v. 10.

Hieron. lib.
2. Dial.
contra Pe-
lag.

adversarium tuum. Tu verò si quando te accusatio acriùs mordebit, & fortius forsan stringet, quam peroptaveras, pergas bono animo esse, & memento nos laceffitos, te verò Provocatorem fuisse.

EPISTOLA HENNEBELLI.

20. Deum Opt. Max. oro, ut te ad multos annos Ecclesia ac gregi tuo salvum & incolumem præstet. Illustrissime ac R.^{mo} Domine, Humillimus ac obedientissimus famulus ac filius tuus, signatum erat, Joannes Libertus Hennebel Academia Lovaniensis Deputatus. Româ hâc 20. Februarii 1694. Inscriptio erat, Illmo ac R.^{mo} Domino, Domino Archi-Episcopo Mechliniensi, Belgii Primate &c. Bruxellas. Recepta Bruxellis undecimâ Junii ejusdem anni.

C O N F U T A T I O.

SI filius scripsisti ad Patrem; Ubi est honor Patris? Si famulus obedientissimus; quomodo Dominum tuum sic inhonorasti? Sive autem sincere oraveris, sive minùs sincere, feres tamen vovere nos, ut Deus Optimus Maximus exaudire dignetur, orationis hujus tuæ vocalis sensum obvium.

C A P U T IV.

Quam fortunam Romæ subierit præfata Joannis Liberti Hennebel Epistola.

1. NImis equidem generosè Hennebellus provocaverat, quàm ut accusatio quam concupiscebatur, ab ipsamet ejus Provocatoria hac Epistola exordium non fumeret. Quare statim ut Mechliniensium Archiepiscopus authenticam illius Copiam ad Deputatum suum cum speciali accusandi Mandato transmisserat, is eam in S. Officio detulit, & verbo scriptoque, quàm perniciosæ esset sequelæ, ostendere non dubitavit.

2. Distribuit autem scripturam sequentem: quam præter supradicta, hîc maximè opportunam & necessariam puto, ut constet quibus argumentis impugnata fuerit tunc Epistola, cui Adversarii adhucdum tenaciter adhærent, & illius tenore animati, nostroque freti silentio insolescunt, & pene indies procudunt aliquid novi.

NOTÆ IN EPISTOLAM HENNEBELLI.

Dum silentium frangit, qui illud petivit imponi, res non caret suspicionem. Ita Monothelitæ olim beneficio silentii, quod ab Honorio Papa extorserant, Hæresim suam disseminaverunt: Obedientibus enim Catholicis, tacentibusque, Monothelitæ locuti sunt, & Errores suos primo clam, & deinde palam defenderunt.

*Exhibita
Roma in
Julio An.
1694.*

Joanne

Joannes Libertus Hennebel pro nulla re magis institit, quàm pro silentio, quod statim ut obtinuit, solenniter fregit 20. Februarii, scribens Epistolam Doctrinalem, in qua totam causam Formularii exprofecto tractat, à principio usque ad finem, & inscribit eam Archi-Episcopo cui in speciem dat bona verba, sed reipsa insultat, cantat victoriam, Decretum, & Breve Apostolicum detorquens in sensum suum; & aperte dicens, suum sensum à Pontifice, & Cardinalibus esse approbatum, & non esse jurandum nisi juxta illum suum sensum. Ex quo factum est, ut aliqui noluerint jurare, nisi juxta sensum Hennebelli: Alii juxta sensum moderni Pontificis Lovaniensibus per Hennebellum manifestatum, quasi Innocentius XI. contradixisset Alexandro VII.

Hæc Epistola in Mense-Martio impressa est in Galliis, cucurrit per Hollandiam, ac tandem 11. Junii ipsum Originale delatum est Archi-Episcopo, postquam milleni legerant illius copias, & Adversariorum discipuli fuerant per illas eruditi formare conscientiam erroneam de modo Eludendi vim Brevis, & Decreti supradicti. Quocirca apparet mihi, in dicta Epistola commissos esse varios excessus, tum generales, tum speciales. Generales quidem: quia hæc Epistola est scripta ex destinata opera ad verificandum id quod sparserant per Belgium in quadam Epistola 13. Julii 1693. in qua articulo quarto dicebatur, quod Hennebellus à Sacra Congregatione acceperat facultatem informandi Archi-Episcopum de sensu præfatæ Congregationis: & ita quod mendaciter promissum fuit, reipsa mandatur executioni.

2. Ex data Epistolæ, est enim scripta 20. Februarii post publicatum Decretum, & ex illius tenore constat, quod Hennebellus habuerit notitiam Decreti, & proinde sciverit nemini licere, quocumque prætextu de Formulario scribere sub pœnis ipso facto incurrendis. Ipse verò eodem Mense, imò paucis diebus post dictam publicationem illud silentium fregit:

3. Hennebellus usurpat auctoritatem S. Congregationis, imò Summi Pontificis, declarans, & interpretans Breve & Decretum.

4. Non tantum instruit suos partiales, verum etiam Superiorem suum, quem semper consideravit velut partem adversam, quasi eousque triumphet, ut omnes facti sint Discipuli ejus. Hæc de excessibus generalibus. Speciales autem sunt.

1. Fingit, quod Adversarii sui noluerint in Propositionibus damnari sensum obvium, cum tamen semper dixerint damnandum esse solum sensum obvium, illumque ut ex Jansenii Libro excerptum.

2. Declarationes quas fecit 26. Octobris, & alias mordicus defendit tamquam à Sede Apostolica approbatas; cum tamen omnes declarationes per Decretum expresse prohibita sint.

3. Aperte propugnat distinctionem juris à facto, & defendit suam clausulam, *Reverentiam factis, fidem dogmatibus*.

4. Sub facto comprehendit Librum Jansenii.

5. Per-

5. Persistit in malè intellecto suo exemplo 4. Episcoporum Galliae.

6. De Cardinali Lauræa, qui in fine vitæ tam ferio conquestus est, se ab Hennebello deceptum fuisse, nimis erroneè scribit.

7. De Commendatitiis pro se ex parte Pontificis & S. Congregationis factis apud Regem, & Ducem Bavariae, apertè infert, suam Doctrinam sive sensum approbatum fuisse, abutens benevolentia S. Sedis, ferè sicut Marius Mercator in suo Commentario de Cælestio, qui à Papa Zozimo acceperat Litteras *Benignitate plenas, quibus abusus est, & adhuc abutitur ad multorum ignorantium deceptionem.*

Plura observabit æquus Lector: cui statim occurreret magna Hennebelli oscitantia, quasi Ecclesiae Authoritas non agnoscenda sit in condemnando sensum Jansenii, agnoscenda autem sit in approbando sensum Hennebelli. Attento verò, quod discipuli, & adhærentes ejus majorem fidem adhibeant huic Epistolæ, quàm *Brevi & Decreto* Apostolico, sub prætextu, quod *Breve & Decretum* sit obscurum, & æquivocum, Epistola verò Hennebelli clara, nec non omnium calculo, etiam Pontificio, ut loquitur, approbata, quilibet facilè judicabit, hanc Epistolam turbare pacem, & quietem, resuscitando Quæstiones veteres; atque ita jactando novum pomum discordiae. Hactenus Notæ, Romæ exhibitæ.

3. Quàm porro graviter S. Congregatio sic accusatam, & ab Authore recognitam Epistolam acceperit, ex pluribus demonstrationibus patuit; præsertim cum eadem statim Internuntio Apostolico dederit mandatum revocandi Commendatitias quibus Hennebellus supra, articulo 12. præfestinanter elatus fuerat. Et ne hîc videar quidquam de meo inferere, subnectam Ill. D. Internuntii Epistolam, D. Archiepiscopo de hac re die 28. Julii ejusdem anni datam.

4. Illustrissime ac Reverendissime Domine. Accipio litteras S. Congregationis, in quibus habetur, quod licet alias mandaverit judicari SERENISSIMO DUCI BAVARIAE, nullum subesse motivum, quin DOCTOR HENNEBEL promoveri posset ad Cathedras, & Beneficia, attamen visâ & recognitâ Epistolâ, ab ipso scriptâ 20. Februarii, & tantum redditâ Ill. ma V. Mense Junio, in qua sibi arrogat supra suum Superiorem, & ratiocinando declarat Determinationes Apostolicas, quoad Formulæ Alexandri VII. non obstante silentii impositione; modo debeam, uti brevi faciam, significare Suae Celsitudini Electorali, ut velit supersedere a collatione Censuræ, & Canoniciatûs dicto Doctori destinati, quoadusque Em. mis Dominis PENITUS SATISFACIANT, ET EXPLORATI SINT EJUSDEM SENSUS. Hoc idem notificatum fuit Excellentissimo Domino Oratori Regis Catholici in Urbe, debeoq; aperire Dominationi Vestrae Ill. ma Bruxellis 28. Julii 1694.

5. Post hæc, Epistola, atque supra relatæ Deputati in eam Notæ, aliaque, quæ Eminentissimis Patribus videbantur expedire, discutebantur eâ prudentiâ, quam in Sacro & Supremo hoc Tribunali adhibere solent. Ab eventu

constitit gesta fuisse sequentia. 1. S. Congregatio Hennebellum paternè commonuit. 2. Declaravit, Epistolam multum displicuisse. 3. Eminentissimi Patres eam Decreto Apostolico contrariam esse judicaverunt. 4. Contenta in Epistola, improbanda censuerunt. 5. Ipsam Epistolam scribendam non fuisse pronuntiaverunt. 6. Præscriptum à Sede Apostolica in præfato Decreto silentium violatum esse declaraverunt. 7. Hennebellum ad Palinodiam admiserunt. De quibus, ut palam constet, & cessent illa pro jactata Hennebelli Epistola deliria, ut aliqui magis ab illius sensu pendere velint, quam omnium Episcoporum; alii verò etiam continuis Typis publicis enuntient, solum in eo violatum silentium castigatum; Epistolam verò ipsam veritate plenam, in nescio quo robore esse: Declarationis, quam ipse Hennebellus fecit, copiam annectam, & prudentis Lectoris judicio, absque ulterioribus reflexionibus, in re tam perlucida minimè necessariis subjiciam.

D E C L A R A T I O

JOANNIS LIBERTI HENNEBEL,

Circa Epistolam quamdam ad R.^{mum} D. Archiepiscopum Mechliniensem scriptam, exhibita S. Congregationi S. Officii die 14. Septembris 1694.

*E*GO infra scriptus ex parte S. Congregationis S. Officii Paternè commonitus Epistolam, quam die 20. Mensis Februarii proximè elapsi ad R.^{mum} D. Archiepiscopum Mechliniensem scripsi, eidem S. Congregationi multum displicuisse, utpotè quam E.^{mi} Patres Decreto Apostolico die 6. ejusdem Mensis emanato contrariam esse judicaverunt, declaro per præsentem, quod huic S. Congregationis de Epistola mea judicio per omnia me submitto, improbens quidquid E.^{mi} Domini in præfata Epistola mea improbandum censuerunt. Epistolam verò ipsam scripsisse multum doleo, neque Me imposterum simile quid facturum, sed Decretum Apostolicum, præscriptumq; in eo silentium inviolabiliter observaturum promitto; hoc unum impræsentiarum E.^{mos} D.^{nos} humillimè rogans, ut mihi culpam ingenuè agnoscenti, ac emendare spondenti pro sua benignitate ac Paterna pietate ignoscere, ac veniam dare dignentur. Romæ hac die 14. Septembris 1694.

JOANNES LIBERTUS HENNEBEL.

CAP.

CAPUT V.

Qualiter instituta fuerit accusatio Propositionum.

Solenni quam Provocator solennissimus toties & tam ardentianime concupiverat, accusatione, ab ipsa ejus Epistolâ, inchoatâ, & post Formularii expeditionem, ad exitum suum, uti in superioribus abundè descriptum extat, perductâ; reliquum erat, ut Deputatus pergeret obsecundari votis Provocatoris ejusdem. Prævidebat ruituros in caput suum irarum motus, convitiarum nimbos, furorum fulmina, plaustra indignationum: hanc enim esse Actorum sortem, etiam publicorum, etsi necessariorum, & ad ipsam accusationis speciem, provocantibus etiam ipsis Reis, autoritate publica admissorum. Ne tamen Adversarii jure facerent, quod facturi erant, diligenter ante omnia cavit, ne in re tanta desideraretur quidquam, unde vel Judex Optimus Maximusque offensionis causam susciperet; vel ipse Provocator mox demutandus in Reum, in Actorem suum, qui id genus hominibus mos est perquam familiaris, postea jure debaccharetur, vel denique Publicum, si quando accusationis Tabulas contingeret ad ipsius manus devolvi, causam suam, vel non frugi gestam esse, vel non providè institutam doleret.

2. Quare præstituit sibi Regulas tres. 1. Non accusare Propositionem ullam, nisi quæ extaret in Libro, cujus copiam haberet ad manus. 2. Libros ipsos cum Propositionibus ante accusationis ingressum exhibere, ut Provocatori communicentur, & præviè recognoscantur, cum certa lege, quod illæ solæ reputarentur Propositiones suæ ac suorum, quas taliter recognovisset. 3. Susceptam hujuscemodi accusationis rationem, non verbo tantum, sed & scripto palam facere, ac illam ipsam exprimere in Memoriali Suæ Sanctitati offerendo, cujus Copiæ distribuerentur Eminentissimis Patribus, atque una traderetur ipsi Provocatori: nè umquam futuris temporibus contingeret, ut ad accusationis, quam toties invocaverat, formam, quidquam defuisse obtenderet.

3. Deliberatum est aliquamdiu & de Propositionum offerendarum numero, & de titulo accusationis. Variæ missæ fuerant ad Deputatum Litteræ, in quibus accusationum Capita describebantur. Omnia ferè reducebantur ad Querelam Populi, prout ex sequenti cujusdam satis Famosi Oppidi Senatûs Epistola patebit. Data fuerat Epistola 8. Martii 1693. Exordiar ab inscriptione: *Eximio Patri Bernardo Desirant Episcoporum Belgii Deputato &c.* Epistola verò ipsa erat hæc: Eximie Pater. „Cum in-
 „dies magis ac magis crescerent Civium nostrorum justæ querelæ de va-
 „riis Novitatibus, & hæctenus hic inauditis quarum praxim Pastores duo
 „in hanc Civitatem inducere sunt conati, non sine exiguo scandalo & bo-
 „norum omnium sensu, nostrarum partium esse duximus in varia juri-
 „dicè inquirere; jure enim merito Orthodoxis semper suspecta esse debet

*L. cum non
exiguo.*

„ Novitas , in materia Religionis ; atque eas tot ac tantas esse deprehendi-
 „ mus ut *optimi quique* & gravissimi Viri nos vehementer adhortentur, ut eas
 „ in forma probante , & prout à fide dignis accepimus ad Eximiam Vest-
 „ ram Paternitatem mitteremus , præsertim quia tantum abest post tot de-
 „ positiones ut ab incepto desistant , ut latius quotidie venenum suum in
 „ vulgus spargere conentur , partesque suas omni modo firmare velle vide-
 „ antur. Hinc nulla à Pastoribus Populi fiducia ; hinc undique querelæ ,
 „ quasi dicti Pastores Jansenistarum Erroribus , ne dicam emergenti Sectæ
 „ addicti Sacramentum Pœnitentiæ vel evertere, vel usum ejus contra Ro-
 „ manæ Ecclesiæ praxim vehementer diminuere conentur ; atque hæc fun-
 „ damento maximo, ut ex adjunctis depositionibus facile est colligere. Sed
 „ & multa alia sunt , de quibus depositiones non admisimus , nè illa in vo-
 „ lumen excrescerent. Declamant enim efficacem gratiam in Jansenii sen-
 „ su & libero arbitrio destructo esse necessariam , frustra invocari Divam
 „ Virginem , si gratiam illam non habeas. Rigorem erga Pœnitentes , imò
 „ & sæpius dimittere sine absolutione , vocant misericordiam , talesque ,
 „ clamant ex cathedra Confessarios quærendos. Crudeles verò illos Con-
 „ fessarios appellant , qui pœnitentes absolvunt, ut modò praxis habet Ec-
 „ clesiæ. Hæc & plura alia à Jansenianæ sectæ sectatoribus in praxim quoti-
 „ die deducuntur. Tam justis de causis & querelis ad Eximiam V. Paterni-
 „ tatem scribimus , quia intelleximus Eximiam V. Paternitatem Romam
 „ profectam ut miserum Religionis nostræ in Belgio statum summo Pontifi-
 „ ci exponat & tantis malis remedium adferat. Quare si hæc propter negan-
 „ tium audaciam utilia esse possint , utere iis utpote judiciali testimonio
 „ confirmatis. Nec nos ad ea mittenda aliud impellit , quàm zelus erga
 „ Doctrinam Romanæ Ecclesiæ , quam Novatores multi in Belgio op-
 „ pugnare & labefactare hisce temporibus maximo successu & Hæretico-
 „ rum gaudio , certum , exploratumque est *bonis Omnibus*. Eximiæ Vestræ
 „ Paternitati fausta omnia ex animo aprecamur , & si quid obsequii ex
 „ parte nostra præstare possimus , credat nos sincero affectu Eximie Pater
Exi. Pater. ii V. r. Humillimi Servi Consul & Scabini Civitatis NN.

4. Similibus querelis variis , quæ aliunde ad Deputatum certatim mit-
 tebantur , accedebat quod Adversarii ipsi in quodam Motivo Juris , adver-
 sùs luculentissimam atque verissimam , certissimamque Mèchliniensium
 Archiepiscopi Epistolam Pastoralem , publica luce donato , confiterentur
 totam præsentem tempestatem subortam esse ab accusatione Populi , quem
 illi quidem censebant esse de pessimis , nos verò de peccatoribus optimis,
 utpote de sua , & aliorum resipiscentia , atque reconciliatione , quantum
 Scriptura Sacra , Canones , & Patres suadent , optimè sollicitis. Quare ob-
 tinuit consilium , ut concupitæ , provocatæque accusationi præfigeretur
 Titulus : *Accusatio & querela Populi Belgici, de quibusdam suis Pastoribus,*
& iis à quibus tales instruuntur.

5. Propositiones ad Deputatum transmissæ erant numero 170. Ipse verò consilio usus, restrinxit ad 61. assumptis de singula materia aliquibus, quarum Libros, qui citabantur, habebat ad manus.

6. Itaque Memoriale, quod incipit: *Post terminatam intricatam Formularii causam*, Sanctissimo Domino oblatum est; distributæ Copiæ, quarum una communicata Hennebello. Adjungebantur Propositiones 61. cum parvulis ad singulam Reflexionibus. Sanctissimus D. seu Sacra Congregatio designabat Commissarios Viros tres consummata Doctrinâ, Morumque suavitate, impartialitate, cæterisque omnibus ita conspicuos, ut nihil in iis ad tantæ rei judicium desiderari posset. Horum, non ætate quidem, sed officio & gradu digniori, R. mo Magistro Sacri Palatii, nunc Cardinali, accusatos Deputatus Libros exhibuit, obtestans, se nullam ex delatis Propositionibus habere pro accusata, nisi quam Hennebellus cum Suis, præviè recognituri essent; multoties id repetens, seque referens ad articulum in præfato Memoriali, quod jam manibus ferebatur omnium, expressum: *Neque res hæc ardui laboris est, aut longi temporis; cum jam accusationem Populi in præfata Epistola Pastoralis succinctè expositam justificaverim, extractis sexaginta & una Propositionibus, quæ ex Scriptis istorum, à quibus præfati Pastores diriguntur, de verbo ad verbum excerpta sunt. Non quod assecutus sim universa; sed quod post labores Catholicorum Doctorum Martini Steyaert, & Martini Harney, aliorumq., qui Propositiones plures, huic Sanctæ Sedi examinandas obtulerunt, existimaverim, pro majori soliditate judicii, tamquam testes irrefragabiles exhibenda esse ipsa Scripta originalia; ut iis (nimirum Propositionibus) per Authores suos recognitis, nemo possit postea negare quod suum est, atque ita se à mutanda Doctrina, quam tenuit, excusare, interprimendo, & abscondendo, quidquid illud est, quod in animo sentiunt.*

7. Quibus peractis Hennebellus Libros omnes à Deputato sic oblatos recognovit, solorum Dictatorum quorundam recognitionem & causam remittens ad Authorem suum, Clariss. D. Zegerum Bernardum van Espen Juris Utriusque Doctorem. Ad Memoriale ipsum nihil tum respondit; ad Propositiones verò dedit responsionem distinctam. Duas aut tres negavit esse suas; quin & corruptas esse, ostendere conatus est. Cumque dein res tota ageretur per informationes verbales, succinctis scriptiunculis hinc & inde mixtas; Deputatus in proposito suo perstitit, quod ex sibi primò præsentatis, ac dein à se oblatis Propositionibus, eas tantummodo accusatas vellet, quarum Hennebellus textum recognoverat: de sensu earum factururus prout consilii. Atque ita in his terminis accusatio processit, donec Partes informationibus penè fatigati, desisterent ac renuntiarent, atque in suo quælibet sensu persisteret.

8. Res eò fuerat perducta, ut tres Commissarii conformes, in suo de Propositionibus judicio inter sese convenirent, & antepreparatorias, ut vocant, concordi calculo absolverent. Inde ad Præparatorias coram Eminentissimis Patribus, eadem concordia processum; qualificatæ, seu censu-

ratae plures Propositiones: ex quibus dein undecim ad publicationem selectae. Nihil sine relatione ad Sanctissimum Dominum, ut fieri solet, gestum est. Sed causam revideri placuit, adjunctis quotquot erant in Urbe Qualificatoribus: ad quod revisionis examen, non censurata tantum, sed & reliquae majori numero remissae sunt. Res multorum annorum mutavit Deputati consilia: ut petentibus exemplaria procuraret, novumque Propositionum compendium proponeret, adjunctis quibusdam Propositionibus nondum examinatis, quae malum efficacius exprimebant. Obtenta secundo Brevis Apostolicis promissione, 12. Nov. 1696. discessit ex Urbe, à Sanctissimo Domino, Eminentissimis Patribus, cæterisque Illustrissimis ac Reverendissimis Viris, Dominis, ac Patronis Suis, omnia generositatis comitatisque Beneficia expertus; de quibus aget semper gratias immortales, & si posset, referret. Sed neque ipsorum fortuna desiderat remunerandi vicem, nec illius suggerit restituendi facultatem. Sed & eorum Beneficia, ut Majestate præcellunt, ita mutuum non repossunt.

9. Statim ut sub principium anni 1697. in Belgium appulit, Principales, cum Suis, ut par erat, informavit, secretumque Pacis studium, quo Sanctissimus Dominus, cum Eminentissimis Patribus aestuabant, copiosissime exposuit: & interim cum Adversarii præ se ferebant, præcipuam ejus in Patriam reditus causam, circa conquirenda quae desiderabantur exemplaria versari, studiosissime proponebat occulta media, quae inscios etiam ad eam, quam requirebant boni omnes Pacem perducerent; & ipsam condemnandarum seu publicandarum Propositionum necessitatem auferrent. In quem finem conferebat cum omnibus, referens quid Summus Pontifex, quid Eminentissimi Patres, quid R. mus Secretarius Indicis, aliique tum Consultores, tum Qualificatores pro Pace suggererant, & suggerenda mandaverant. Invenit omnes ad Pacem illam satis inclinosos. Tantummodo obstabat Adversariorum instabilis petulantia, & carnificina conscientiarum, de qua continuè ferebantur querelae, quae cum plerumque in secreto Pœnitentiae Tribunalis acciderent, destituebantur probationibus. Placuit ergo consilium conveniendi in Urbe Regia Bruxellensi, ubi Archiepiscopus & Episcopi Supremo Pontifici scripserunt gratiarum Actorias; & pro executione Brevis Apostolici secundi bina moderatissima Decreta conceperunt quae postea publicata fuerunt: primum circa Formularium, ac sincerissimam illius juxta Sedis Apostolicæ præscriptum, executionem; alterum circa administrationem Sacramentorum, & præsertim Pœnitentiae.

10. Jacta erant fundamenta aeternae Pacis, si aliquâ Adversarii, cum Episcoporum Parte potuissent Pace frui. Decreta erant mansuetissima. Nulla in eis querimonia; nulla Authorum contra quorum Doctrinam agebatur commemoratio. Ita pacata, ita tranquilla erant, ut veluti in ignotos Homines, ignorantia & infirmitate lapsos agere viderentur. Quin & Adversarii primum satis sese modestè gesserant: ita ut jam de Pacis initio læti, nullâ Propositionum publicè condemnandarum sententiâ opus fore, nobis mutuò

*Secundum
Breve.*

Vide l. 2.

§. 13.

*Episcopo-
rum De-
creta.*

Vide l. 2.

§. 17. 18.

mutuò penè gratularemur. Ubi verò advenit tempus septem hebdomadarum, quo Cursor in Italiam ire & redire assolet, novum mox intonuit Hennebelli oraculum; & Decreta displicere, & ab Hennebello in S. Officio delata, atque accusata, nec non propediem condemnanda esse, turbulenta æque ac mendax fama detulit; omnesque ut moderatissima Episcoporum Decreta rejicerent, contemnerent, atque tum verbis, tum scriptis impugnant, impulit. Debemus hoc iterum jactatæ illi prudentiæ Joannis Liberti Hennebelli; quò vivente, ac rebus se Belgicis immiscente, nullus umquam Pacis locus sperandus esse videtur. Is certè genius ejus est, ut increpationibus magis, justisque flagellis, quàm moderatione & mansuetudine, quâ semper abutitur, vel sanandus, vel saltem refrænandus sit. Ecclesiæ lenitas deterioresemper fecit, nec umquam ex eâ aliud consecutum est, nisi quod Se, suosque innoxios gloriando, eos ipsos qui suâ erga illum indulgentiâ meliorem facere, & quietiorem studuerunt, fidentiùs aspernari, ultroque incessere consueverit.

II. Quantæ enim indignitatis illud est, quod ut invehendi in Episcopos planiorem sibi campum aperirent, inter alia novissimè in lucem miserint quemdam Libellum supplicem, nomine Sacerdotum Diœcesis Gandensis, ad Episcopum suum, specie quidem, ut consilium rogent, sed revera, ut se Decretis Episcoporum parituros non esse apertè profiteantur; sub prætextu quod ex Capitulo 5. de Rescriptis didicerint, superiorem patienter sustinere, si subditus non facit, *Quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum?* Pro qua re adducunt quosdam ex Suaresio, & Gonzales desumptos, at malè applicatos Textus, quasi licitum sit etiam in Legibus Pontificiis, supplicare ab executione donec meliùs informetur, quando id valde utile ac rationi consentaneum est. Non attendentes, objectum de Rescriptis Capitulum obtinere dumtaxat in Mandatis de providendo, atque in Rescriptis sub- & obreptioni subjectis, quemadmodum Barbosa observat; nullatenus verò in Decretis morum, atque Statutis ad extirpandas legitimas & rationabiles Hæresum suspensiones conditis. Alioqui si perversa ista Regula ad Leges quasvis, & Decreta extenditur, ita ut subditis integrum sit ab executione supplicare, & interim obedientiæ officium suspendere, sub prætextu, quod Lex Principi prava fuerit insinuatione suggesta; jam nulla Ediçtis, Legibusque, Principum stabit firmitas; evertetur Status, & Religio; Subditi evadent in Arbitros Imperii, eludentur Statuta etiam sanctissima, cum nusquam procudantur talia, adversus quæ inquieti Cives, & Subditi sese aliquando non erigant, sub communi Rebellionis pallio, quod *Prava fuerint insinuatione suggesta*. Pro quo citatus Barbosa appositè adducit Marcum Curtium apud Valerium Maximum perorantem: non esse opus eo Cive, Reipublicæ, qui parère nesciret. Quare inquieti Presbyteri isti salubriùs à Climaco didicissent, obedientiam esse navigationem tutam: in ipsa enim etsi mare & fluctus pugnent, & intumescant, nihilominus dormitans in navi, incedis; sic qui non sibi, sed aliis obedit, sine cura erit; totum enim se gubernanti committit, atque pericula ignorat.

12. Et illa quidem communia obediendi præcepta fuerunt aliàs Presbyteris istis ita communia, & toties adducta, ut neminem Imperiolo suo subiectum, præceptis suis quantumvis præfestinantibus, sub obtentu supplicationis, aut melioris informationis, paterentur reluctari. Sed nempe obstinata necessitas aliud nunc pro deplorata causa requirit. Tantus est extremi rigoris amor, & ardor, ut extremâ etiam licentiâ, ceu profundissimo laxitatum barathro, succurrendum sit. Nam quæ laxitas dici maior, vel cogitari potest, quàm ut integrum Tibi sit sentire quod velis, universalem Regulam condere, quod dummodo Superiori supplices & scripto publico melius informes, suspendas interim obedientiæ meritum, donec emendetur quod subditus asseris, Principi fuisse prava insinuatione suggestum? Atque ita qui tutas illas vias spernunt, quas cum Scriptura sacra Patres appellant vias medias, semper in extremis delitescunt, & subinde nimis infelicitè de uno ad aliud transfiliunt, ut eveniat quod vulgò dicitur:

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.

13. Hæc igitur cavillatio, quam Catholici numquam agnoverunt, ex Adversariorum Scholis procedit, postquam penè omnis Ecclesiasticæ disciplinæ cognitio, & usus, Sacrarum Potestatum Reverentia, Catholica humilitas, & pudor ab illis recessit. Neque advertunt Vitiligatores, se id genus defensionis urgere, quo nemo mentis compos in Secularem etiam Judicem utatur. Quis enim ita insaniat, ut Judicis sententiam repudiet, quia talis sit, cui prava possit insinuatione suggestum esse? Quis legitimè excipi putet, Judici id potuisse accidere, dum re ipsa accidisse non patet? Quis hoc effugium aliud esse censeat, quàm pertinacis animi, & ipso lumine communi carentem obstinationem? Imò nec advertunt Refractarioli Tricones isti, se adversus veneranda Episcoporum Decreta effutire, quod adversus infimum sui ordinis gradum nemo pius audeat. Profectò si quid Christianæ mentis, seu ut Augustinus, *Christianum sensum* haberent, honorem saltem & reverentiam, atque obedientiam præstari Episcopis debere agnoscerent; eorumque Judicia, si non poenæ & anathematis metu, saltem institutæ à Deo Potestatis, Ecclesiæ Unitatis, & Collegii Episcopalis respectu, observantiâ honorarent. Quæ enim Jurisdictionis exceptio hos Presbyteros eximit? Quis terribilem Christi vocem, *Qui vos spernit, me spernit*, ab iis saltem qui Episcopis ordinariâ Jurisdictione subsunt, excludit? Quis ab eorum obedientia liberos fecit? Silere debuerant, quiescere, temperare superbiæ, contundere tumentes animos, cum pace ac silentio, superius Ecclesiæ judicium, ad quod Hennebellus suus confugerat, præstolari, & interim captivare mentem suam, in obsequium obedientiæ, nec antequam judicium hoc editum esset, tam solennibus Catholicorum Episcoporum Decretis obedientiæ officium subtrahere, libris insurgere, & inusitatum audaciæ genus in Catholica Ecclesia exhibere.

14. At surdis canimus fabulas. Amor causæ prædominans nescit parère. Quare desperato Pacis negotio, ad accusationes & querelas reditum est:

&

Luc 10.

& concurrente Utriusque Majestatis, Pontificis, inquam, ac Regis jussione, Accusatas in Urbe Propositiones, cum paucis adjunctis, ad secludendas Adversariorum exceptiones in Urbe, ante discessum additis, breviori ordine digessi, & intra præfixum terminum, quæ desiderabantur exemplaria, typis expressa, in Urbem transmissi, sub prisco titulo, quò causâ instituta fuerat, *Accusatio & Querela Populi Belgici.*

15. Secretissimo huic Scripto *Joannes Opstraet*, Reorum facilè Princeps, cum tribus Consortibus opposuere scriptum publicum, toto Belgio, vicinisque Regnis atque Provinciis pervulgatum, cui præfixere Titulum Innovationibus suis aptissimum, *Impostura*; quod præsentì nostra lucubratione, dis-punctoriâ confutatione refellere, ex Amicorum consilio, quod mihi præcepti instar semper fuit, pro honore Causæ, & præsertim ad detegendas Reorum oscitantias, fallacias, inconstantias, infinitas textuum corruptiones atque falsificationes, & ad præcipua argumenta nostra, indigna silentia, animus est. Quod ut fiat distinctius atque fructuosius, primo loco exprimemus textum Accusationis & Querelæ, suppressis tantummodo Censuris, quas Auhoritate privata palàm facere, nec consultum, nec tutum; deinde ut contraria juxta se posita, magis elucescant, subjiciemus verba *Imposturarum*; quibus denique succedet confutatio nostra. Tu verò, Lector, fac libram teneas æquissimi Judicis, ut non tam ex tua opinione, quàm causâ ipsâ, & meritis ejus natam sententiam propales.

CAPUT VI.

Discutiuntur ea quæ respiciunt Accusationis Titulum, & primum Memoriale, Sanctissimo Domino Innocentio Papæ XII. anno 1694 oblatum, & novissimè reimpressum.

1. **U**T Orthodoxo Lectori cuncta pateant atque sint evidentiora, primò loco ponimus Titulum, sub quo dein reliqua, quæ ad hoc nostrum Scriptum pertinent suo ordine collocabuntur.

ACCUSATIO ET QUERELA

Populi Belgici, de quibusdam Suis Pastoribus, & iis, a quibus tales instructi fuerunt, ad Sanctissimum Dominum Nostrum INNOCENTIUM PP. XII. Anno 1698.

2. In dorso Tituli habebatur:.

Ex S. Hieronymo lib. 2. Epist. 54.

RIGIDI AUTEM SUNT, non quod & ipsi pejora non peccent; sed hoc inter Nos, & ipsos interest, quod illi erubescunt confiteri peccata quasi justì; Nos, dum Pœnitentiam agimus, facilius veniam promeremur.

3. Sequebatur dein Memoriale sequentis tenoris:

BEA-

BEATISSIME PATER,

Memoria-
le hoc fuit
Roma ex-
hibitum
An. 1694.

Ost terminatam feliciter intricatam causam Formularii, cujus sincera subscriptio sola potest rebus Theologicis Belgicis in iis, quæ ad Jansenii librum pertinent, pacem dare, superest, ut Sanctitatem vestram deprecem, quatenus quæ concernunt doctrinam reliquam ab aliis infra nominandis, traditam, supremo suo Judicio pariter componere dignetur; & in hunc finem leni oculo expendere, in quo partes utrimque conveniant, & in quibus præcipuè Capitibus hæreat Controversia.

Quare antè omnia præmittendum esse existimo, quod de Gratia efficaci nulla nisi Scholastica in Belgio fuerit contentio. Omnes etenim vel istam prædicabant, aut certè non condemnabant, prout patet ex constanti OEconomia Scholæ Societatis Jesu, præter quam, nulla magis possit in Contrariam suspensionem adduci. Neque nobis solis petimus hac in re præstari fidem, sed conferimus contestem nobis D. Joannem Libertum Hennebel, qui pro suo erga veritatem amore, dictis Patribus, quantumvis æmulis, justitiam fecit, dum scripsit:

Hennebel
Thesi Hi-
storico-
Theologica
prima.
v. 1. Maii,
1684. §. 7.

Exultavimus quidem in Domino, dum vidimus Patres Societatis Lovanii constanter docentes Gratiam per se efficacem non esse damnatam. Quod testimonium Doctores, & Professores alii in Universitate Lovaniensi constituti promiscuè dederunt, è quorum numero memini etiam fuisse me. Et ne possent Patres illi nobis fortassis obicere, quod Religiosam suam erga Pontificias Bullas observantiam non laudavissemus nisi obiter quodammodo, & per incidentiam, idcirco sæpius hoc repetebamus, approbantes iterata ejusdem Joannis

Hennebel
Thesi Hi-
storico-
Theologica
quarta.

16. Jan.
1685. §. 1.
paulo ante
finem.

Liberti Hennebelli dicta: Thomistarum quoque Doctrinam non esse hanc censurâ proscriptam, Adversarii ipsi (Jesuitæ) confitentur, dicentes: Immunis est talis Gratia per se efficax ab omni censura.

Ut proinde satis nequeam admirari, quomodo in Urbe sparsum fuerit, me aut præfatum Hennebellum conquestum esse, illam Gratiam in Belgio ab istis Patribus censuratam fuisse, & quod à vero magis alienum est, aliquam in Belgio turbam ex hujuscemodi Patrum censura venisse.

Sed dabitur mihi cum Hennebello consentienti melior fides, nullam scilicet hinc Jesuitarum causam fuisse; imò verò rem ipsam ad illos

illos non magis, quàm ad reliquos Catholicos pertinere: sed totam afflictæ Patriæ turbam emanasse ex praxi quorundam Pastorum, qui publicè subtrahebant Eucharistiam, qui differebant Absolutionem, qui procrastinabant administrationem Matrimonii, qui denique practicabant rigores varios propter quos Plebs certatim justitiam petens pulsabat Tribunal Archiepiscopi Mechliniensis, qui statâ lege citabat Pastores hujusmodi, arguebat, & cum persisterent, juris ordine provocabat ad suum Tribunal, donec illi, qui alioquin se dicebant Zelosissimos esse, inciderent in opinionem admodum periculofam, de dissimulando animi sententiam, putando aliter, & aliter practicando, quasi satius esset permittere, ut aliquod Ecclesiastica Disciplina detrimentum pateretur, quàm ut ipsi passim ab Archiepiscopo citarentur, & provocarentur ad Tribunal ejus.

Quæ omnia idem Archiepiscopus luculenter demonstraverat in Epistola illa Pastoralis jussu Sanctitatis vestræ examinata, & ab eadem succinctè laudatâ.

Sed nolo ego rursus aut mihi soli, aut soli huic Epistolæ fidem dari: habeo enim etiam cum præfato Hennebello plenam hac in parte concordiam, quam Sui in motivo Juris, ad illam Epistolam dato, copiosè exprefferunt his verbis: " Ubi primùm Ecclesiam Mechli-

„ nensem suscepit Ill.^{mus} Humbertus, cœperunt pessimi quique ad-

„ versus Pastores suos se erigere, & nisi placitis ipsorum acquiesce-

„ rent, minitari questuros se apud Archiepiscopum, qui aliam eos

„ praxim doceret. Cùm muneri suo diligenter incumbunt Pastores,

„ nec justam, cui sub Alphonso assueverant, disciplinam relaxarent,

„ curritur passim ad aulam Archiepiscopalem, & injustæ de Pastori-

„ bus querelæ deferuntur; hic negatam sibi publicè Eucharistiam,

„ ille ægrotanti amico negari Viaticum, alius differri sibi Absolu-

„ tionem, alius alia queritur; omnes nimium Pastorum suorum ri-

„ gorem accusant, audiuntur omnes, & ad Archiepiscopum mox

„ citantur Pastores zelosissimi; cumque pro zelo suo laudem me-

„ rentur, durè, & ignominiosè habiti, coguntur vel pessimis homi-

„ nibus obsequi. vel litem cum certo condemnationis periculo susti-

„ nere, vel Administrationem Sacramentorum aliis, quibus ea ab

„ Archiepiscopo committebatur, relinquere; hinc incredibile, quan-

„ tùm Pastorum zelus refrixerit, cùm obistente sibi tum Plebe, tum

„ Archiepiscopo, satius ferre existimant, ut aliquod disciplina Ec-

„ clesiastica detrimentum patiatur, quàm ut cum certa autoritatis,

*Motivum
Juris pag.
29. lin 5.
& seqq.*

„ & nominis sui , & pecuniarum jactura , ad Tribunal Archiepiscopale provocentur”.

Quibus verbis satis clarè id quod de origine , & causa motionum in Belgio factarum statim dicebam , exprimitur; nisi quod fortassis nonnulla adhuc possit desiderari explanatio, quâ paulò evidentius demonstrent , quonam merito Pastores isti quasi pro zelo laudes ambiant , & sese mutuò tam liberaliter appellent zelosissimos, eodem tractu , quo sibi penè gloriæ ducunt pessimis hominibus obsequi , & permittere , ut aliquod Ecclesiastica Disciplina detrimentum patiatur potiùs , quàm seu dignitatum , seu modicarum pecuniarum jacturam faciant.

Pag. 2.
lin. 14.
& seqq.

Pag. 148.
lin. 7. &
seqq.

Quam rem ipsi quidem veluti de persecutione aliqua natam in eodem motivo Juris exaggerant , nec Antistitis sui dignitatem reveriti, nec miserati ætatem , dicentes : ” Postquam objecta sibi scelera constanter negaverunt, ac diluerunt, postquam in judicio nullo convicti sunt, sic ab Episcopo , sic à Patre haberi, nescio cui non jam dignitate Episcopali , non Pastoralis mansuetudine , non Paternâ Charitate , sed vel rigidissimi Judicis severitate dignum videatur. Quid dico convicti ? Ne auditi quidem sunt umquam; etsi id magnis precibus jam dudum postularint.” Et tandem concludunt: ” Quapropter id unum quanta potest animi demissione rogat Clerus Diœcesis Mechliniensis , ut qui inauditi ab Archiepiscopo condemnati sunt , & in Epistola Pastoralis pœnas luunt , in Tribunali saltem aliquo audiantur”.

Beatissime Pater, quis intelligat , quâ fiduciâ has in conspectu Sanctitatis Vestræ invectivas contra integerrimum Archiepiscopum suum , tamquam turbarum istarum Authorem jaciant Pastores illi, qui in eodem motivo Juris mox tam ingenuè confitebantur , totam hanc tempestatem ortam esse à querela , & accusatione populi ? Fere dixerò ; quod suo se gladio jugulent , dum lamentantur , numquam se fuisse auditos , eodem tempore , quo tam altè suspirant , sese ad instantiam Plebis nimis sæpè fuisse citatos. Sponte suâ agnoscunt , se tandem dissimulatis doctrinis propriis , permisisse , ut aliquod Ecclesiastica Disciplina detrimentum pateretur , ne ad Tribunal Archiepiscopi provocarentur. Quomodo igitur non sunt auditi , qui toties fuerunt citati , aut quomodo magnis precibus postularunt audiri , qui tam facilè pessimis hominibus obsecuti sunt , ne audirentur ? Et quomodo Tribunal aliquod aliud sincerè invocant qui cùm essent ab omnibus accusati , naturalem suum Judicem fuerunt potiùs quàm decli-

declinaverunt, fingentes sese emendatos esse, nè coram ipso in lite succumberent: quomodo denique inauditi luunt pœnas, qui tam callidè dissimulaverunt, ut nihil sint passi, ita ut quantumvis ab Archiepiscopo suo toties citati, totiesque, & tam graviter correpti fuerint, tamen inde profiteantur, non nisi refrixisse zelum suum, ad conservanda, de quibus solis loquuntur, authoritatem, nomen, & pecunias suas?

Verumtamen, *Beatissime Pater*, tantùm abest, ut optem illos ideò ab audientia, quam petunt, secludi; quin econtrà jungens preces precibus unà cum ipsis supplico, ut audiantur. Rationabile, imò verò æquissimum sit in oculis Sanctitatis Vestræ quod postulant: Jus etenim habent ad suam famam, & in Catholica Universitate Lovaniensi enutriti, optimè nòrunt, quod in Hæresis suspicione neminem deceat esse patientem. Accusatricem suam agnoscunt vocem populi, de quo ipsimet dicunt: *Omnes nimium Pastorum suorum rigorem accusant.* Accusationem populi examinavit, & fundatam esse invenit Archiepiscopus Mechliniensis, cujus jussu assumpsi populi Patrocinium, ut sub Sanctitate Vestra, veluti summo Judice, nihil ad Juris formam, quam accusati Pastores invocant, defuisse videatur.

*Motivum
Juris pag.
29. l. 22.*

In quo quidem si merear exaudiri, non poterunt ampliùs jactitare se provocantibus, Actorem defuisse; aut se paratis ad defendendum, obmutuisse Adversarium suum. Apologeticos non scribent ampliùs ad Principes Christianos, in Cæsareis, Regiisque Palatiis lamentantes, clausa esse sibi Ecclesiastica Tribunalia omnia; sed tandem ab ista Sede judicabuntur, cui stare, & cadere parati sunt.

Neque res hæc ardui laboris est, aut longi temporis; cùm jam accusationem populi in præfata Epistola Pastoralis succinctè expositam justificaverim, extractis sexaginta, & una Propositionibus, quæ ex Scriptis istorum, à quibus præfati Pastores diriguntur, de verbo ad verbum excerptæ sunt. Non quod assecutus sim universa; sed quod post labores Catholicorum Doctorum, Martini Steyaert, & Martini Harney, aliorumque, qui Propositiones plures, huic S.æ Sedi examinandas obtulerunt, existimaverim pro majori soliditate judicii, tamquam testes irrefragabiles exhibenda esse ipsa Scripta originalia, ut iis per Authores suos recognitis, nemo possit postea negare, quod suum est, atque ita se à mutanda Doctrina, quam tenuit, excusare, interprimendo, & abscondendo, quidquid illud est, quod in animo sentiunt.

Quæ cum ita sint, vota Populi accusantis, Episcoporum, & Majoris

ris ac fanioris partis Universitatis Lovaniensis, cum ipsa Parte adversâ, hâc tandem vice conspirant in unum hoc, ut accusati, quorum præcipua nomina post singulas Propositiones annexas, expressa sunt, à S. V. legitimè audiantur, ut eadem de omnibus plenè informata, dignetur statuere, quod sibi æquum esse videbitur. Et Deus &c.

4. Hisce Adversarii opponunt Titulum, & Libellum sequentem:

I M P O S T U R Æ

Libelli Anonymi cui Titulus: Accusatio & Querela Populi Belgici &c. per JOANNEM OPSTRAET, & eos qui accusantur refutata, & Doctrina Accusatoris denunciata.

§. I.

Detegitur Impostura latens in Titulo: *Accusatio & Querela Populi Belgici de quibusdam suis Pastoribus & iis, à quibus tales instructi fuerunt &c.*

A B ipso Titulo Imposturas suas orditur. Accusator Anonymus Opus suum, Accusationem & Querelam Populi Belgici, inscribit: & nihil minus est, quam Accusatio & Querela Populi Belgici. Sed mysterium hoc Orbi exponendum est.

C O N F U T A T I O.

5. Commoveret Me, Confidentissime Opstrati, superbiloquentia tua, à qua truculentum responsum, ipsumque Titulum ejus exordiendum putasti, forsan ut Lectori terrorem saltem panicum injiceres: & ne Te mea Scripta, ad recipiendos furorum æstus, quibus tum Justitiam, tum Charitatem lædis, provocarent, temperarem offensas manus. Quidquid autem Lovani est Doctorum Virorum, deploratissimam tuam scriptunculam, ex resperfis in ea *Imposturarum, scommatum, atque calumniarum* vocabulis, turbata, & ad extrema redactæ mentis opusculum esse pronuntiant; cui proinde nonnulli plus veniæ atque clementiæ, quam justæ iræ & indignationis retribuendum putent; ferè sicut indulgere solemus iis, quos præceps temeritas, ingruentibus tempestatibus, commisit fluctuum procellis, dum in naufragio positi, merces, vestes, & quidquid habent in desiderabilibus, in mediis clamoribus projiciunt in undas, satis castigati, ubi dignas temeritate suâ poenas luunt. Ita ferè labet Tui nonnihil misereri. Nimirum *Imposturarum, calumniarum, scommatum*, & hujusmodi convitiatorum nomina jactas, id est, vestimenta bonæ fidei, honestatis, atque Presbyteralis modestiæ præcipitas, cum solida defensionum præsidia non suppetunt; fanda, atque infanda misces, ut evadas discrimina, quibus cæca tua Te temeritas immergit: sive, ut clarissimè dicam, luce palàm convictus fumum Orbi vendis, quo lucem eripias, nè victus videaris. Declaras, extrema Te fortunâ configere, & rebus desperatis perditisque, durissima velle, atque ultima. Et hoc quidem præstas Parthorum more, qui cum

cùm fugiunt, post terga jaculantur. Fugis, Opstrati, & ut fugiendo noceas, quantum clamore potes, mittis sagittas afflictæ vocis, vociferando: *Impostura, Impostura!* Fugis autem, & quasi Te Tuî pudeat, arcum & gladium projicis; Propositiones, inquam, tuas, quibus olim delectabaris, ut credantur vel non esse amplius tuæ, vel numquam fuisse tuæ, conclamas esse *Imposturas*: in hoc imitatus matres adulteras, quas spurios foetus agnoscere pudet, ut honori suo per impudentiam & inhumanitatem consulant. Atque ita nihil aliud adfers nisi defensiones desperatas, & quovis homine, nedum Theologo indignas; miserrima videlicet effugia, & doctrinæ, quam ubique prodis, quamque perspicuis ipsis vocibus manifestè deprehendimus, negationes, & tergiversationes flagitiosas, ut totus tuus Libellus non tam *Imposturarum* examen, vel expositio Innocentiæ, quam pertinaciæ cujusdam tortura videatur. Quibus, ut fucum facias Populo, adjicis *Doctrinam Accusatoris denuntiata*. Quasi recriminatio illa impotens, Reum transformaverit in Actorem, ut honestiùs quodammodo fugere videaris.

6. Si necessitas suadebat fugere; quare per *Imposturas*? Atque si per *Imposturas*, quare per *Imposturas Libelli Anonymi*, ut vocas, quo veluti indissolubili vinculo constrictus tenêris, ut fugere quidem, sed effugere non valeas? Quin ipse Libellus à Te contemptus mox contestatur, se Anonymum non esse, nullasque *Imposturas*, nisi Tuas continere. Quomodo enim sit Anonymus, cujus Author, velut Actor publicus Urbi, & Orbi notus, prosequitur causam, exhibens, atque justificans Libellum gravaminum toties à se signatum? Nisi fortè hoc requiris, ut quilibet Advocatus, seu Patronus in dorso cujuslibet scripti, quod Judici exhibetur, sive ad factum, sive ex abundantia nescio quorum Juris apicum, nomen suum assidue repetat. Jam verò latere Te non potuit, Libellum hunc Supremo in Orbe Judici inscriptum, institutæ pridem causæ prosecutionem esse, prout ipse, Tibi semper contrarius, apertè confiteris, agnoscens eum esse, *Non nisi antiquam Accusatoris crambem, ad nauseam jam in Urbe coctam, recoctamq.* Præterea quid scis, an justissimi, verissimiq. Libelli Author, quem solum, ad scribendum hunc legitimâ autoritate inductum fuisse scire poteras, dum functus est suo munere, scriptum dirigens ad summum Judicem (uti patet ex Inscriptione ejus, AD SANCTISSIMUM DOMINUM NOSTRUM INNOCENTIUM PAPAM XII.) manu propriâ non subscripserit; atque subscriptionem hanc variis insuper litteris, manâ itidem suâ exaratis roboraverit? Hoc equidem debuisti suspicari, quando sub principium Mensis Augusti intellexisti Ministrum Apostolicum, ad Magnificum hujus Universitatis, per tuas tunc *Imposturas* perturbatæ Rectorem, dedit Litteras Declaratorias, sibi constare à Patre Desirantio Romam mittenda missa esse. Ut proinde inanes Tuæ *Impostura* prorsus inexcusabiles esse censcantur; magnoque merito hanc jam inde poenam tulerint, ut non appellentur nisi, *Impostura Opstratis*; ut qui emunt, sive vendunt illas, seu per compendium,

Pag. 3.
lin. 24.

seu potius per veritatem, (ita enim sæpè veritas in ipso se compendio explicat) appellent *Imposturas Opstratii*; quarum profectò est prima, Libellum cui obijciuntur, Anonymum esse. Ita ex nunc vox populi de Tuis *Imposturis* pronunciat; sic accusat, sic querulatur. Sed & Actor adstat, qui accusationem, & Querelam populi Belgici tueatur, & mox ostendat, eam verè Populi esse. Incepit in Urbe; coram Orbe, Te incitante, prosequitur, quippe, *Mysterium hoc Orbi exponendum est*, inquis.

I M P O S T U R Æ.

Jam anni ferè sunt duo, cum Eximius Pater DESIRANTIUS, fortè intelligens non succedere sibi ex voto Propositionum Examen quas detulerat, Sacra Congregationi in Urbe supplicavit, ut illud paulisper sisteretur; pollicitus fore ut in Belgium redux collectum iret abusus & scandala varia, qua ex Propositionum nostrarum doctrina apud Populum Belgicum nasci aiebat. Rediit; Catholicum Belgium & Provincias Fœderatas peragravit; Inquisitionem sine authoritate, sed non sine turbis instituit: ingentem abusuum & scandalorum acervum minabatur: Et ecce post tantum itineris, laboris, ac temporis, quo ivit parturiens, non edit in lucem nisi Scriptum, in quo nihil prorsus eorum, qua promiserat, invenitur.

C O N F U T A T I O.

8. **A** Contumeliis digrederis ad imperitias, fictiones, levesque & falsas narrationes. Sed nempe id *Imposturas* decet. Unde verò Tibi tantum confidentiæ ad stoliditatem accesserit, ut ea simules, quæ falsa nosti, & ea falsa proferas, quæ publicis apertisque testimoniis possunt confundi, res est longioris indaginis. Jam anni sunt duo & amplius, cum *Eximius Pater Desirantius* de Propositionum, quas detulerat, Qualificationibus plenissimè instructus, conscius selectionis ad publicandum factæ, institui vidit Revisionem generalem, toti Urbi manifestam, cui, ceu adjuncti interveniebant Qualificatores omnino omnes, fateor. Ostendere nunc tuum est, *Opstraeti*, intellexisse eum, Examen illud sibi non ex voto succedere. Censuram sententiæ in Congregationibus præparatoriis coram Eminentissimis Patribus proferuntur, postquam inter sese in antepreparatoriis pro sua quilibet opinione, nondum auditis Collegarum placitis, voto scripto disseruerint. Ejusmodi Congregationes antepreparatoriæ, singulis tantummodo diebus Dominicis non impeditis celebrandæ, absolutæ fuerant fortè sex; & annus requirebatur, ut eadem Normâ ad primam præparatoriam pertingerent. Edic nunc nobis, *Opstraeti*, undenam *Eximius P. Desirantius* fortè intellexerit, non succedere sibi ex voto Propositionum Examen? Juvabo tamen; non expectaverat hanc longi temporis revisionem, post promissam sibi toties ab Assessore S. Officii, selectarum Propositionum publicationem. Nova mora displicuit Principalibus ejus, quibus auscultans de reditu cogitavit. Quod S. Congregationi supplicans, ut Propositionum Examen paulisper sisteretur, pollicitus fuerit ut in Belgium redux collectum iret abusus,

abusus, & scandala varia, quæ ex Propositionum Vestrarum (Vestrarumne, inquam? *Imposturas* credebam; jam dicis: *Propositionum nostrarum*) Doctrina nasci, aiebam, Tua, *Opstrati*, est *Impostura*. Profer ejusmodi meæ supplicationis exemplar, si potes; & cum non possis, parce *Imposturis*. Accusationem Propositionum nullam promisi novam; nec opus erat, sed ut ex præcedenti Capite didicisti, per id temporis tractabantur duo; unum publicè, alterum privatim. Publicè promittebam mittere Libros, seu exemplaria Librorum Tuorum, & Consortium, quæ à pluribus Qualificatoribus desiderabantur, & item Scripturas quibus accusatas Propositiones succinctori ordine disponerem. Privatim verò agebatur, ut inter dissidentes Theologos firmaretur certa pax, absque publica Propositionum proscriptione, attento quod Designatus Vester (Joannem Libertum Hennebellum intelligo) promitteret aureos montes, cuncta scilicet ita moderanda, ut accusati Libri, ad tolerabilis doctrinæ moderamen reducerentur. Quantum nunc Tua narratio à vero distet, fatis equidem vides.

9. Sed Belgium peragravi. Peragravi ad Principales scilicet toto Belgio Regio dispersos. Adjeci Provincias Fœderatas. Accessi causâ Ordinis, seu Religionis. Sed Inquisitionem sine autoritate, sed non sine turbis institui. Quot verba, tot *Impostura*. Inquisitionem enim quis in Partibus illis instituat, ubi peregrinus quilibet Ordinibus Fœderatis fit Reus, hoc ipso, quo inquit? Si fuerint Turbæ: cur Symmystæ vestri, qui advigilabant mihi, & ille nescius se observari à me, qui ferè cingebat indies meum latus, non accusarunt? Denique, si fuerint Turbæ, quomodo latuerunt vigilantissimos Prætores Acatholicos, qui minoribus excessibus modum ponunt? At fuere forsitan Turbæ quod gladius incesse, quemadmodum Tuorum aliqui mentientes scripserunt in Urbem. Sed denique profer turbas ipsas, & distincta relatione exhibe, vagisque Tuis *Imposturis* crede non deberi fidem. *Ingentem abusum & scandalorum acervum minabatur*, inquis. Immò verò ingens abusum, & scandalorum acervus minimè inquirenti irruit in oculos. Secretò tunc investigavi, fateor, & subscriptiones, quales salvis Ordinum Edictis, atque Legibus, dari poterant, diligentissimè congesti, neque autoritatem excessi. Propalanda Opstratio non sunt omnia, quænam, cur, quomodo, & quando facere potuerim debuerimque.

10. At urges, Opstrati, post tantum itineris, laboris, ac temporis, quo ivi parturiens, non prodit in lucem nisi scriptum, in quo nihil prorsus eorum, quæ promissa fuerant, invenitur. Distingue, Opstrati, causas, & ne saltes extra chorum. Causa vestra si pacificè composita fuisset (fuisset autem, si Hennebellus vester, Tu, & Pauci Tui, aliquâ possietis Pace frui) nihil ampliùs requirebat. Si verò pacificè composita non fuisset; quemadmodum composita non est, nihil requirebat nisi Libros & Scripturas. Disces hoc ex Epistola mihi die 28. Februarii 1698. ab Internuntio Apostolico transmissa: *Per Litteras suas novissimè ad me datas Sacra Universalis Inquisitionis Congregatio mihi significare dignata est, mentem suam esse, notarum*

*Controversiarum Doctrinalium discussionem, jam ab aliquo tempore (sic instante Eximia Paternitate Vestra) intermissam rursus assumere, & proseguere. Quod ut eidem P. Vestra Eximia significem, mihi imponit, ut si quos LIBROS ALIASVE SCRIPTURAS habeat, quæ ad eundem finem conducentia rei, opportuna esse existimet, illa infra tres menses submittat. Responsum desuper a P. Vestra Ex. mihi dari exopto, maneoq, &c. Libros non mihi, offerens, si adhuc necessarii forent; intra tempus autem præscriptum mihi scripturam, cui concessi priscum Titulum: *Accusatio & Querela Populi Belgici*. Quamquam enim circa Doctrinam Tuam & Tuorum, multa nova occurrerent, attamen priori Accusatione fatis solidâ nondum evacuatâ, nihil præter Propositiones in Urbe, paulò antequam discederem, adjunctas addere consilium fuit.*

II. At prosequeris: Sint causæ desperatæ; sunt tamen causæ de quibus agitur. Ubinam porro hæret informatio in Provinciis Fœderatis accepta? *Nihil invenitur*, inquis. Infauste Provocator, cassibus toties tuis irretite, undenam Tibi cura eorum, quæ in Partibus Fœderatis geruntur? Quasi verò à vertice capitis usque ad plantas pedum, non abundes prurigine propriâ, ut peregrè quæsitum oporteat. Sine Batavos sepelire mortuos suos, remque magnam, quæ Te propius contingit, curare memento. Infauste Provocator, qui tam facilè de Tuis conceptionibus exultas, tam facilè credis, paucosque pugiles tuos tam facilè ad credendum impellis; an excidit ergo Tibi, quantum nuper in deploratis illis tuis *Animadversionibus in specimen paratragœdiabaris*, elapsum esse terminum peremptorium, quem Sedes Apostolica præfixerat, nullamque proinde ex parte mea informationem sperandam esse; cum tamen paucis post publicatas tuas quisquilias horis, grandi Tuo malo, unde nunc tam graviter doles, didiceris, informationem jam inde à septimanis in Urbem, ut par erat, transmissam fuisse? Facilis Provocator, quâ novâ præfidentiâ de abusu & scandalorum acervo, sub quibus dupliciter afflicti populus, cum Saniori Cleri parte ingemiscit, audes asserere, *Nihil invenitur*? Si dixisses, nihil inveniri à Te, Tuisque, qui justis planctibus & lamentis obdurastis immites aures, tum diceres fortassis aliquid, quamquam levissimi momenti. Nunc verò cum tam temerariè, quàm generaliter enunties, *Nihil invenitur*; æquum est, ut cognoscas, quod salubrius conciperes non vanum timorem, nè quod ex justa causa differtur, & dispensatur per partes, emergat tandem simul, & eveniat unde tinniant ambæ aures, quæ nimis facilè has voces suscipiunt: *Nihil invenitur*.

IMPOSTURÆ,

Obstupuit Roma cum se sub specioso Titulo delusam vidit, & pro Accusatione & Querela Populi Belgici, non nisi antiquam Accusatoris crambem, ad nauseam jam in Urbe coctam recoctamq, in toto Scripto deprehendit. Sed Titulum dare voluit, dum non potuit prestare rem; & apud eos saltem fidem se habiturum speravit, qui ipsius fide nixi ex solo Titulo de Opere judicarent.

CON-

CONFUTATIO.

13. **Q**uot verba facis, tot penè fundis fictiones. Roma mihi, ut suprà articulo 10. vidimus, scribi jusserat, *Mentem suam esse, notarum Controversiarum doctrinalium discussionem, jam ab aliquo tempore (sic instante Eximia Paternitate Vestra) intermissam rursus assumere.* Notæ Controversiæ doctrinales, quarum discussio, me instante, intermissa fuerat, concernebat solas accusatas in Urbe Propositiones, quarum delationi, nemine contradicente, concessus fuerat titulus: *Accusatio & Querela Populi Belgici.* Hinc evidens fit, sicut Sol splendet in medio die, nonnisi antiquæ Accusationis formam, & documenta à me transmittenda fuisse, ut *intermissa discussio rursus assumeretur*, ut Censores, qui in Antepreparatoriis congressibus dumtaxat percurrerant Propositiones priores quinque; jam prosequerentur reliquas; postea Congregationes Preparatorias, ut fieri assolet, resumpturi ab initio, atque ita coram Sanctissimo Domino, momentosæ causæ imposituri magnum diem. Si fuissent à me transmissa nova, non antiqua; potuisset S. Congregatio causam novam instituere; jam verò cum jussisset ut mitterentur ea quæ ad rursus assumendam causam intermissam conducirerent, non potui opportuniora mittere, quàm missa sunt. Relatio hæc, Opstracti, non stat in auditionum rumusculis, quales spargere soles apud tuos, ut miseram Discipulorum Turbam capias. Nos Religioni ducimus Innocentium corda seducere, & idcirco, quamquam nostra apud nostros in similibus sufficeret quandoque Authoritas, adjicere tamen solemus iis luculentum testimonium, quale est illud mox ex Internuntii Apostolici Litteris depromptum argumentum quod publicam fidem præstat. Quod præsertim facimus, ut inde discant, qualiter & ipsi aliquando fidem aliis præstare debeant, ne incidant in foedas istas, quæ Tibi tam familiares sunt, fingendi, adornandi, fabulandi quæ prolapsiones, unde exemplo Tuo infamiam apud Peritiores contrahant.

14. Dic enim Sodes, cujusnam novæ fictionis beneficio, infamiæ notam à Te rursus depelles, requisitus Romanos illos tuos stupores reproducere, de quibus æquè præfidenter, ac fallaciter enuntias: *Obstupuit Roma?* Quid enim verò Roma prudens stupere potuit, dum quod jusserat, accepit? Aut quæ illusio in Titulo, quem toties vidit, numquam contradixit; qui repetendus omnino fuit, ne antiqua videretur causa dimitti, nec esset unde intermissam discussionem Roma rursus assumeret? Hanc Tu crambem vocas; sed scilicet, quam coxisti. Hoc verò acriter Te Tuosque urit, recoqui illam, & ultra quàm desideretis, moveri: cum didiceritis, sinceritatis ejus judicium nimis incerto Vobis fato versari. Quotquot autem Accusationem & Querelam, non jam meam, sed nostrorum omnium Viri docti evolverunt, Titulum agnoscunt, & rem; atque non opus in Titulo, sed Titulum ex ipso opere verificari, vel ex caducis, fluxisque responsionibus, tergiversationibus, contradictionibusque tuis consentiunt. Sed Tibi scilicet

Optatus
lib. 2.

Obstupuit Roma. Exagitemus id non nihil, & crambem hanc decoquamus, & ruminemus. Non nescis Opstraeti, inter Figuras Rethoribus, & Histri-
nibus communem esse Synecdochen, quæ partem pro toto, seu totum pro parte accipit. Hoc inter hos & illos interest, ut hi ad fucum, illi ad orna-
tum, utantur. Jam verò patere, ut Romam illam tuam quæ obstupuit, confidam ut summum Synecdochicam esse; partem scilicet Romæ, non Romam ipsam. Ut autem sensum meum propius de hac parte contingas, auscultes, velim, quid olim Donatistæ (quorum errori Propositiones aliquot tuas non parum affines esse diximus, & ampliori argumento demon-
straturi sumus) ut Populo Africano fucum facerent, adinvenerint. Non latebat, eam, apud Universas Gentes, Cathedræ Romanæ Authoritatem esse, ut ipsum Communione cum ea nomen ad stabiliendam Ecclesiam Sanctam necessarium ducerent. Quare, ut Optatus Milevitanus Episcopus ingeniosè refert, miserunt Romam suos, qui sese velut Romani Episcopatus partem tenere successivis temporibus ostentarent. Primus fuit Victor Garbiensis. 2. Bonifacius Ballitanus. 3. Encolpius. 4. Macrobius. Illi ergo Romam à Donatistis missi infinitas trans mittebant in Africam illusiones, quasi ab Urbe Roma dimanantes, Populo ut placerent quas fecissent fabulas. Ridet Optatus: *Sed & habere vos in Urbe Roma Partem aliquam dicitis,* inquit, *Ramus est vestri erroris, protentus de mendacio, non de radice veritatis.* Pergit, explodens illorum in Urbe paucitatem, studiumque obtinendi Montem, *ubi ipso tempore conventiculum habere potuissent: unde Montenses appellati sunt.*

15. Quod hîc ego non memoro, ut Designatum Vestrum Romæ in Monte Viminali degentem, multasque illic cum Suis conventiones agentem, Donatistis comparem. Absit. Sed ut Te commoneam, atque exhorter vehementer, ne exemplum quod procul dubio displicet, imitère. Jam enim non modo suspecti, sed & convicti estis, non pauca sparsisse vos, quasi ab Urbe Roma quæ mundi Religionem tenet, dimanantia, quæ tamen modicæ illius Partis Vestræ Ramus, furculus, & fructus sunt. Id est, pro Gestis in Monte Quirinali, obtrusistis nobis aliquando, quæ concepta tantummodo fuerant in Monte Viminali. Utenim jam taceam profligatam suprâ, Capite tertio, ejusdem designati Vestri Epistolam, ad Mechliniensium Archiepiscopum datam, dic mihi, Opstraeti, an extet in Belgio nostro audaciæ vestigium, quæ celsiorem gradum attigerit præ illa quam idem Hennebellus vester cooperantibus vobis, Romanæ Ecclesiæ nomine perpetravit? Umquamne in Urbe visum, vel auditum, ut Designatus aliquis ad reddendam illic rationem Fidei & Doctrinæ suæ, ausus fuerit in eadem Urbe dictare Mandatum, & illius Tabulas ad Oppidum Lovaniense trans-mittere, atque ibidem, binos publicos Actuarios, seu Notarios ad Adversæ Partis suæ Coryphæum, puta R. mum *Martinum Steyaert* amandare, ut ab eo in forma probante exigèrent responsionem, an dictus Rmus hanc Propositionem, *In definiendo quis sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis,*

nis, Ecclesia non est infallibilis, Romæ accusatam dixerit & displicere? An similiter dixerit, Formulæ, prout illud petierunt Episcopi, Romæ jam obtentum esse, item an dixerit, ex mente Cardinalis de Laurea, facta, quæ in Formulario occurrunt, esse connotatum, & hujusmodi? Non possum ego quidem satis collaudare prudentem R. mi Steyaertii depulsionem, *Se responsurum, si, ubi, & quando putaverit obligatum.* Sed hoc non moror. Quæro enim, an extet memoria Hominum, quod aliquis ita in Urbe stans, prædictis Notariis commiserit, *Ut nomine præfati, contra illa puncta protestarentur tamquam erronea, ac falsa, nec tantum Em. Cardinali de Laurea, aut ipsi Domino Hennebel, sed & Sacra Congregationi, ipsiq; Suae Sanctitati palam injuriosa?* Fecit hæc tamen Hennebellus, ut ex ipso authentico ejus Instrumento, executioni dato, constat: fecit hæc, inquam, & quasi Magnam Romæ in Viminali suo Monte partem teneret, se ipsum inter Cardinalem Lauræam & Sacrum Officium, ipsamque Suam Sanctitatem posuit medium: & nomine Omnium protestatus est. Confiteor autem, dum talia patrantur impunè, non esse, qui demiretur, simplicioribus interdum Hominibus persuasum iri, talia non sine Apostolicæ Sedis scitu atque jussione fieri. Nos verò quibus Divina favente gratiâ, contigit ista propius intueri, audacias ejusmodi didicimus contemnere. Ita quoque flocci facimus tuum illud, *Obstupuit Roma, Opstraeti.* Obstupeat enim verò, per nos licet, obstupeat Pars Viminalis, dummodo propitia sit Quirinalis.

*Instru-
mentum.
Vide l. 2.
§. 19.*

IMPOSTURÆ.

16. Sed ipsum audiamus pro suo titulo argumentantem in Memoriali ad SS. Dominum quod Accusationi præfigit, ubi plenam sibi hæc in re cum Hennebello concordiam esse confidenter affirmat. Argumentum ipsius est ejusmodi: "Ipsis fatentibus (in Motivo Juris pro Clero Mechliniensi) Cœperunt pessimi quique adversus Pastores suos se erigere... Hic negatam sibi publice Eucharistiam; Ille, ægrotanti Amico negari Viaticum; Alius, differri sibi Absolutionem; Alius, procrastinari sibi administrationem Matrimonii; Alius, alia queritur: Omnes nimium Pastorum suorum rigorem accusant: Ergo accusatricem suam agnoscunt vocem Populi."

Numquid digna est hæc Accusatore consequentia? Digna prorsus, quæ cæcam ipsius in accusando libidinem redarguat. Cæcum enim verò esse oportet, qui sic arguteur: "Omnes (pessimi) nimirum Pastorum suorum rigorem accusant: Ergo nimium Pastorum suorum rigorem accusat Populus." Nemo enim aliud inferat, quam; Ergo nimium Pastorum suorum rigorem accusant pessimi de Populo.

Itaque si plenam sibi hæc in re cum Hennebello concordiam jactare velit Accusator Querulus, debet Opus suum inscribere, ACCUSATIO ET QUERELA PESSIMORUM QUORUMQUE È POPULO BELGICO: Quem titulum neque nos ipsi invidemus, neque bonus ullus e Populo Belgico queri poterit sibi imponi.

17. **Q**Uàm difficile sit malam causam benè agere , & apertam deformi-
tatem tegere, reipsa demonstras. Necessitas susceptæ defensionis
jubeat aliquid dicere ; sed calamitas causæ cogit in artificiis , corruptioni-
bus Textuum , totiusque Disputationis inversionibus salutem quærere, ut
si Lectori proponatur res prout est , defensionem possis nè auspicari qui-
dem. Ego in luculentissimo illo Memoriali Belgicarum Controversiarum
sub Mechliniensi Archiepiscopo subortarum descripturus exordium dixe-
ram , *Totam afflicta Patria Turbam emanasse ex praxi quorundam Pastorum ,*
qui publicè substrahebant Eucharistiam , qui differebant Absolutionem , qui pro-
crastinabant administrationem Matrimonii , qui denique practicabant rigores
varios , propter quos Plebs certatim justitiam petens pulsabat Tribunal Archiepis-
copi Mechliniensis. Ad probandum verò , quod exordium hoc ita in prin-
cipio Archiepiscopalis administrationis, profectum fuerat , paulò post sub-
junxi : *Habeo enim etiam cum prefato Hennebello plenam hanc in parte concor-*
diam , quam sui in Motivo Juris , ad illam Epistolam (Pastoralem) dato co-
piosè expresserunt his verbis : Ubi primum Ecclesiam Mechliensem suscepit Ill. mus
Humbertus , coeperunt pessimi quique adversus Pastores suos se erigere. Cætera
videri possunt suprà. Opstræctius autem adornaturus exquisitum illusionis
genus, Lectori persuadere nititur, Me citatum ex Motivo Juris locum at-
tulisse , ad justificandum Titulum. In quem finem primò suppressit su-
pradiçta mea verba : *Totam afflicta Patria Turbam emanasse , &c.* Quibus
me nonnisi de Turbarum origine sermonem instituisse , expeditissimum
erat ; & ad hæc referebantur ea, quæ mox subjunxi, & ipse Opstræctius me-
minit : *Habeo enim etiam cum prefato Hennebello plenam* **HAC IN PARTE con-**
cordiam. Non dixi, in omnibus, neque egi de Titulo ; sed *hac in parte dixi :*
nempe illas turbas sic Emanasse. Hanc suppressione verborum Opstræctius
non contentus , substituit voces quasdam , quasi meas , quæ uti ex ipso
Memoriali videre licet, meæ non sunt : "Ipsis fatentibus (in Motivo Ju-
ris pro Clero Mechliniensi) *Coeperunt pessimi quique &c.*" Non tam
queror de intrusione verborum , *ipsis fatentibus* , quàm de illorum , post
Parenthesim , quam non posui , immediata cum particulis , *Coeperunt pes-*
simi quique , conjunctione, sine ullo interpositionis signo factâ. Neque
hoc satis fuit. Quin & suppressit integram lineam hanc : *Ubi primum Ec-*
clesiam Mechliniensem suscepit Ill. mus Humbertus , coeperunt pessimi quique.
Quæ verba si fuissent expressa , manifestiùs constitisset, plenam hac in parte
cum Motivo Juris concordiam , ex sensu meo non respexisse nisi Turbarum,
in Archiepiscopalis administrationis exordio Originem ; neque tu , Op-
stræcti, tam confidenter irruisses in errorem alium, ubi me ipsum quasi pro
meo illic Titulo argumentantem æquè falsò , ac ridiculè in scenam pro-
trudis. Errores tuos sic revinctos , compressosque æquum est in Classes
dividere. Suppressionem priorum verborum adscribemus oscitantia ; in-
trusio-

trusionem verò particularum *ipsis fatentibus*, cum immediata earum post Parenthesin cum verbis, *Cœperunt pessimi quique*, conjunctione, suppressâ integrâ textus mei lineâ, appellabimus suo nomine, corruptionem textus, duos errores unâ ferulâ perstringentes. Traductionem verò argumentationis meæ pro turbarum exordio, ad justificationem Tituli, levissimè dicemus argutiam infidelem, mentis illusionem fulcitam.

18. Versus finem Memorialis dixeram: "Accusatricem suam agnoscunt vocem populi, de quo ipsimet dicunt: *Omnes nimium Pastorum suorum rigorem accusant.*" Opstraeti autem sic legit: "Omnes nimium Pastorum suorum rigorem accusant: Ergo Accusatricem suam agnoscunt vocem Populi." Conferatur textus textui, Opstraeti, inveniēmus hanc esse corruptionem secundam, ex qua conficere niteris Me à Pessimis ē Populo, malè argumentum duxisse ad Populum simpliciter, sive indefinitè. Ex meis verbis suprâ adductis manifestissimè liquet, numquam me dixisse simpliciter, "Accusatricem suam agnoscunt Vocem Populi"; sed cum addito: "Populi de quo ipsimet dicunt: *Omnes nimium Pastorum suorum rigorem accusant.*" Quod vos hunc Populum appellabatis, *E pessimis*, ipse superius dixeram. An autem quos pessimos dicebatis, pessimi quoque essent, erat alia quæstio, de qua statim subungebam: *Accusationem Populi examinavit, & fundatam esse invenit Archiepiscopus Mechliniensis.* Illud interim impræsentiarum sufficit, quod consequentiam, quam impingis, nullatenus fecerim. Sed & nunc plus volo. Tametsi Vos Pastores accusati contende- batis, eos quorum Patrocinium assumpseram, pessimos esse; donec tamen & quousque in iudicio sustinebam illorum causam, nec potui, nec debui Ego illos pessimos dicere. Nisi forsan & Vos potueritis cogi, ut diceretis bonos, quos contende- bam pessimos non esse. Jam verò quis nesciat, quod usus ille in Tribunalibus tum Ecclesiasticis, tum Civilibus obtineat, ut licet in omni lite Partes sese mutuo injustitiæ coarguant, non idcirco Causidicus, seu Patronus Scripturas inscribat, *Libellus supplex, Rescriptio, Replica, & Duplica, pro Titio injusto vel pessimo?* Quin etiam datò, quod à parte rei Titius injustus foret, ususne, honestas, & recta Ratio, ejusmodi inscriptionem admitteret: *Actio Titii injusti, contra Sempronium justum vel injustum?* Mihi perobtusæ mentis Homo es, Opstraeti, si talia aut suspicaris, aut de insullis tuis in carpendo meo Titulo excessibus non erubescis. Tot & tantæ prolapsiones, uno in articulo.

19. Dispiciamus nunc autem, an verè pessimi fuerint, quos tam liberaliter, Homo non optime, pessimos vocas. Non quæro, quid aliunde per calumnias, & convitia impacturus sis. Sed hoc examinatum venio, an qui in adductis motivi verbis, ceu *pessimi*, proscribuntur, nomen illud *pessimi*, propter expressa ibidem facinora demercentur. Si namque aliquibus Homicidia, si Blasphemias, si Hæreses, & Idololatrias cum impœnitentia ob- jicis; profiteor Me illos quoque pessimos dicere, horum causam non suscepisse, neque horum impœnitentium crimina, in Vestram Accusationem

approbasse. Age ergo, Motivum Juris excute, profer facinora, ostende pessimos esse. *Cæperunt adversus Pastores suos se erigere. Quid tum postea? Examinandum, cur? & quomodo? Si etenim justa causa subfuit, & neque peccaverunt in modo; non sunt pessimi. Hic negatam sibi publicè Eucharistiam. Si denegata est publicè, sine causa publica, & publica Potestate, pessimè negata, non pessimè est petita. Ille agrotanti amico negari Viaticum. Cedò, immisericors Opstraeti, Tune Catalogo adscribis pessimorum, qui ægrotanti amico compatitur, queriturque negari Viaticum? Alius, differri sibi Absolutionem. Atque hiccine est de pessimis? Alius, procrastinari sibi administrationem Matrimonii. Idcircone & hic unus de Vestris pessimis? Alius alia queritur; omnes nimium Pastorum suorum rigorem accusant. Si querela aliorum æquè justa fuit, ac illorum quos mox recensuistis, justa fuit accusatio, Rigores iniqui, Pastores pessimi, Accusatores de Populo optimi, atque ut suprà, veram assumpti Tituli causam exponentes declarare cœpimus, etiam Optimates. Horum, adversus Innovationes Vestras, Majorum suorum vestigia terentium causam tueor; causam quidem Peccatorum, sed statim ut ad Pœnitentiæ Sacramentum sincerè convolant, non ampliùs pessimorum. Doctrina hæc si non est Tua, & Tuorum, at noveris esse Regum Sapientissimi, quem Æterna Sapientia instruxit, de quibusvis pessimis pronuntians: Si clausurit Deus Cœlum, & pluvia non fluxerit, & mandaverit, & præceperit locustæ, ut devoret terram, & miserit pestilentiam in populum suum, conversus autem populus super quem invocatum est Nomen Domini, deprecatus eum fuerit, & exquisiverit faciem ejus, *Et egerit pœnitentiam a viis suis pessimis: & Ego, inquit, exaudiam de Cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum.* Tu nunc mihi invide, Opstraeti, Titulum, dummodo Tu scilicet Pastor bonus, cum solis bonis tuis in hac vita exultes. Nos verò humanæ fragilitatis conscii conamur imitari Pastorem alium, qui de se ipse testatur: *Non enim veni vocare justos, sed peccatores.* Justitiam perpetuam, & ut alibi vocas, stabilem ac minimè defultoriam, Tibi, Tuisque non invidemus. Vide autem nè jactantiæ irrepat ventus superbix, de qua alibi Augustinus: *Superbia etiam virtutibus insidiatur, ut pereant.**

2. Paral.

4.7. v. 14.

Matth. 9.

v. 13.

August. in

Regula.

I M P O S T U R Æ.

§. 2.

Confutantur alia Impostura tres, quas habet Accusator in Memoriali ad SS. Dominum, Accusationi prefixo.

20. *Prima est: Quod de gratia efficaci nulla nisi scholastica in Belgio fuerit contentio. Sed ipsam Accusatoris fidem appello.*

2. *Si de gratia efficaci nulla nisi scholastica in Belgio fuerit contentio: quâ fide ipse, ut tueretur rejectas à Sede Apostolica Formularii Additiones, totis*

tis duobus annis 1692. & 1693. accusavit Belgas Theologos, quorum causam in Urbe agit Doctor Hennebel; quod gratiam necessitantem defenderent; quod Calvinismi reliquiis delectarentur; quod genuinam gratiam per se efficacem à Calvinismo distinguere nescirent? De his enim eos accusavit in variis scriptis, quæ coram Sede Apostolica eo tempore exhibuit.

C O N F U T A T I O.

21. **D**Esine, obsecro, nugas agere apud Eruditos, quibus facilius levitatem, futilitatemque tuam, quam meas, Opstraeti, Imposturas probaturus es. Quamvis enim nulla effugia, nullas rimulas, nulla parerga prætereas, quibus rem implicari, & spargi tenebras posse putes; quam frivole tamen, ac ridicule id præstes, ex ipsa locorum, quæ citas, inspectione, meaque disputatione perspicuum est. Profer enim mea verba integra, Opstraeti, redde Me totum mihi, & Imposturam agnosces tuam. Dixi: *Quod de Gratia efficaci nulla, nisi scholastica in Belgio fuerit contentio. Omnes etenim vel istam predicabant, aut certe non condemnabant.* Tu qui in habendis tuis, quæ objiciuntur Tibi, Textibus integris usque adeo delicatulus es, & in cujus ore toties natat illud vulgatum, *Quodcumque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis*; Poterasne bonâ fide suppressere illam, quæ totius dicti mei sensum medullatim exprimebat, Clausulam: *Omnes etenim vel istam predicabant, aut certe non condemnabant?* Si verò nunc disputationem amas instituere ordinatam, profer aliquem, qui gratiam efficacem condemnavit. Totos duos annos objicis 1692. & 1693. quibus accusavi Belgas aliquos, *quod Gratiam necessitantem defenderent.* Condoneo tibi hebetudinem tuam in recensendis temporibus, qui totum annum 1692. computas, quo nonnisi dies 22. in Urbe complevi: appuli enim 9. Decembris 1692. Sed errores hi sunt leviusculi; certi tamen indices, quod supputator sis perquam infelix; prout in enumeratione Imposturarum manifestius liquet. Toto ergo anno 1693. (Additum oportuit, & deinceps usque in præsentem diem, atque horam) impugno, *qui gratiam necessitantem defendunt.* Ergone ideo agnosco dari Impugnatores gratiæ Efficacis? Itane verò, Opstraeti, sic prodis mentem tuam, etiam dum minimè cogitas? Ergone Tibi Tuisque, gratia efficax, & gratia necessitans idem sunt? Attende, obsecro, quò labare: nihil enim vides, neque quid loquâre, nequè quid affirmes. Fuerunt igitur, & sunt in Belgio contentiones, aliquos sub specioso gratiæ efficacis velamine, gratiam necessitantem defendere, Calvinismi reliquiis delectari, & genuinam gratiam per se efficacem nescire à Calvinismo distinguere. Hoc toto illo anno (quem prosecutioni Formularii impendi, cujus additiones postulabam non rejici ut falsas, quemadmodum neque rejectæ fuerunt) tuitus sum, & tuebor, donec Sedi Apostolicæ aliter visum fuerit. Jacet igitur Impostura tua prima, per detectam textûs mei suppressionem tuam correpta. Dispiciamus de reliquis.

Corruptio
textûs 3.

IM-

IMPOSTURÆ.

22. Si de gratia efficaci nulla nisi scholastica in Belgio fuerit contentio: cur ipse in *Thesi*, quam edidit 14. Junii 1684. sic questus fuit: Pars una nihil auribus infonabat nostris, quam Jansenianam esse efficacem illam gratiam, quæ in delectatione justitiæ consistit?

Et in præmio *Thesis* editæ 15. Decemb. 1687. Fideles Augustini discipulos jam tandem passim audire Jansenistas? Nullane sunt hæc contentiones, nisi scholastica?

CONFUTATIO

23. **N**isi militare scirem esse piaculum abruptis Ordinibus desertisque signis, ad solitarium, Hoste provocante, certamen, quamvis propositâ ante oculos certâ victoriâ, convolare; indulgerem tibi, dimissâ tantisper causâ publicâ, privatam de mea thesi quæstionem institui. Nunc autem cum non privatæ meæ causæ defensionem, sed communis, in hoc stadium processerim, satis erit breviter insinuasse, quod neque in Arte Dialectica, neque in principiis Theologicis, neque in primis ratiocinandi elementis constes Tibi, dum nescis distinguere, aliud esse gratiam per se efficacem non impugnari, quod in supradicto memoriali asserui; aliud verò, Impugnari gratiam efficacem illam quæ in delectatione justitiæ consistit. Eam esse novi præoccupatæ mentis tuæ obtusionem, ut hæc difficilis intelligas. Aut nisi forsan putemus contradixisse sibi Catonem prudentissimum, qui laudandam semper retinendamque Reipublicæ Romanæ formam dixerat; postea verò increpabat eam quæ intestinis Bellis vacans suis ipsa viribus ruens in interitum ibat. Ecquis autem erit, Tuî similis, qui non videat, aliud esse gratiam per se efficacem ut sic, in suo genere, ut loquuntur, quam nemo Catholicus damnat; aliudque esse certam gratiæ efficacis speciem, in quadam delectatione positam, quam incessant etiam ipsi, qui se indefessos gratiæ efficacis defensores atque vindices pronuntiant? Manet ergo inconcussum, efficacem Dei gratiam, puta Thomisticam, neminem condemnasse; speciem verò quandam, in delectatione justitiæ sitam, impugnasse quamplurimos. Testor Illustrem illum Thomistam Gallum, Sapientissimum Gonetum, qui contra delectationem hanc veluti pro aris & focis dimicat. Contentsonius, scio, ab ea non abhorret. Sed quis est Contentsonius apud Thomistas, præ Goneto? Impugnari ergo gratiosam illam delectationis justitiæ œconomiam, commune etiam est Thomistis. Proindeque quæstio de gratia efficaci in Delectatione justitiæ posita, est à quæstione de gratia per se efficaci tam distincta, quam Gratia Efficax Thomistis est cara. Multi quidem Catholici, Catholicè eam in delectatione justitiæ constituunt. At sunt & alii, qui voluntatem inter duas delectationes, justitiæ scilicet atque malitiæ sic ponunt mediam, ut alteru-

tri pugnanti, in pugnas obsecundet, 'vincenti cadat, & triumphanti in necessariam servitutem abeat; abutendo quodam S. Augustini loco, quod amplius delectat, secundum id operemur necesse est; ferè sicut Lutherus dixit: *Humana voluntas in medio posita est, ceu jumentum; si insederit Satan, vult & vadit quò vult Satan; si insederit Deus, vult & vadit, quò vult Deus.* Hoc pacto constabit uberrimè, salvâ & illæsâ scholasticâ gratiæ per se Efficacis quæstione, extitisse contentiones plusquam Scholasticas, de efficaci illa Gratia quæ in delectatione justitiæ consistit: hanc enim Aliis Catholicè propugnantibus, alios à Luthero sese, & Jansenio non satis discrevisse. Atque ita solidissima ratione elisa sunt furda illa & cæca murmura, de quibus capite primo actum volui, ante meum in Urbe adventum sparsa, quasi vel pro Jesuitis, impugnandæ Gratia per se efficacis ergò venissem, vel istius gratiæ per se efficacis causa Belgium in partes traxisset.

Lutherus
De servo
arbitrio.

IMPOSTURÆ.

24. Numquid præterea probè noverat, jam dudum Molinistas apud Magistratus seculares, & in ipsa Aula sua Majestatis Catholica egisse, ut nullus in Academia Lovaniensi ad munia admitteretur quem ipsi de Jansenismo notassent? Notasse autem omnes, etiam Religiosos Ordines, qui gratiam per se efficacem tuentur? Extat adhuc Memoriale ipsorum, quod jam ab annis aliquot Regi Catholico oblatum est.

CONFUTATIO.

25. **A**Ntiqua illa querela est, ad nauseam decantata, & in suo exordio ab ipsis inclytis Belgii Thomistis præfocata. Aliquos tum apud Magistratus, tum apud Regem ipsum insimulatos fuisse, cautumque ne in Lovaniensi Academia munia susciperent de Jansenismo vel Rigorismo legitimè suspecti, extra controversiam ponimus. Nemo verò propterea quod gratiam per se efficacem adstrueret, injuriam passum esse, perspicuum est. Quidquid sit de memoriali illo Regi ab annis aliquot exhibito, quod à Belgis susceptum non fuit, satis constat quod Thomistæ Belgæ verbo & opere ostenderint, fluxa nimis & caduca esse illa quorundam Artificia, postquam Religiosos Ordines, ipsamque Scholam Thomisticam multis annis impugnaverint, tandem ut evadant Regis irati manus, nihil prorsus mutare de sententiis, & solo se nomine Thomistas dicere, atque sub hoc pallio sua sensa nolle à condemnatis dogmatibus, clavis & distinctis locutionibus secernere; quemadmodum ex Doctissimo Patre Alexandro Sibille, aliisque ineluctatilibus argumentis Eximius Pater Martinus Harney in Urbe demonstrasset, si qua causa prudentialis non obstitisset.

IMPOSTURÆ.

26. 4. An demum ignorabat, non ita pridem tunc, cum hæc dicebat, prodisse in
I Belgio

Belgio varios libros sub fictis nominibus Joannis ab Isselstein, Didaci de Oropaga, Cornelii à Cranenbergh, aliorumq̃, in quibus doctrina de gratia per se efficaci tamquam à Summis Pontificibus damnata traducitur?

C O N F U T A T I O.

27. **L**ibri isti, per me licet, excutiantur. Habent sensus obscuros, ambiguos, controversos, non revelatos. Justis de causis proscripti sunt. Quàm verò Author eorum, seu Collegæ ejus, gratiam per se efficacem prout à sinceris Thomistis atque Augustinianis cum vera gratia sufficiente componitur, nullius censuræ ream egerint, sive tamquam à Summis Pontificibus damnatam numquam traduxerint, mox confectum dabo.

I M P O S T U R Æ.

28. *Prorsus ut non intelligam, quâ fide Auctor querulus dicere potuerit, & quidem apud Summum Pontificem: Quod de gratia efficaci nulla nisi Scholastica in Belgio fuerit contentio.*

At istud magis miror, quod assertionis istius testem adducere non vereatur Hennebellum in prima Thesi Historico-Theologica §. 7. citatis his ejus verbis: Exultavimus quidem in Domino, dum vidimus Patres Societatis Lovanii constanter docentes, gratiam per se efficacem non esse damnatam: Nam eodem paragrapho premittitur, ac deinceps fusè ostenditur, Patres illos, quod unâ manu largiuntur, alterâ rapere, dum hinc quidem gratiam per se efficacem, nomine tenus, ut orthodoxam & ab omni censura immunem agnoscunt; inde verò eandem ab Apostolica Sede in quinque Propositionibus proscriptam, & sub sensu Jansenii hæreseos damnatam contendunt: ut tunc recens contendebat Cornelius à Cranenbergh à S. Congregatione S. Officii proscriptus.

Altera in eodem Memoriali: Impostura est circa turbarum Originem in Belgio. Negat aliquam in Belgio turbam ortam esse ex contentione de gratia efficaci; atque nos ingenuè confiteri, totam hanc tempestatem ortam esse a Querela & Accusatione Populi.

Verum quod ad contentionem de gratia efficaci attinet, ex jam dictis statui potest, quot ea turbarum origo fuerit, dum, ipso Accusatore teste, fideles Augustini Discipuli passim audiebant Jansenistæ; Jansenismi autem prætectu ab omnibus muniis, officiis, & dignitatibus repellebantur.

C O N F U T A T I O.

29. **B**is repetita, Opstraeti, placent; toties verò iisdem quisquiliis sua infirmitate jacentibus insistere tædium creat. Quoties enim vis dicam Tibi nullam nisi Scholasticam in Belgio de gratia efficaci fuisse contentionem, hoc sensu, quod nemo illam condemnabat? Assertionis istius Testem adduxi Hennebellum, fateor. Sed istud Miror quod Te non pudeat,

deat, adductæ lacinia, quâ dixerat: *Quod una manu largiuntur, alterâ rapere, meminisse.* Excidère tibi scilicet communes dolores nostri quos pro eo etiam inviti tulimus, quando ad hanc Laciniam tam validè respondebatur, ut anno proximè subsequenti, eam cum nostro dedecore publicè recantare compulsus fuerit. Quod quidem ego tacendo, censebam Me negotium ejus utiliter gerere, cum honorificentius sit: laciniam quam retractaveris, præteriisse, quàm illius, ad refricandam Palinodiæ ignominiam, meminisse. Non quod indignum putem, veritatem agnitam profiteri: tam enim est honestum superare errorem, quam gloriosum, vincere veritatem: sed quod parum ad decus Universitatis nostræ conducatur, Doctorem Academicum à Jesuita profligatum in theatrum producere.

Causa itaque hæc Originem trahit ab Anno 1682. cum Joannes Libertus Hennebel die 17. Augusti pro adipiscendo Sacræ Theologiæ Magisterio proposuit Theses Sacras ex Epistola B. Pauli Apostoli ad Romanos: Lovanii typis Frederici Lipsii.

Obtestor bonam fidem, quod non ad improprium referam, Theses illas eodem Anno Feria 4. die 14. Octobris à Sacra Congregatione S. Officii fuisse prohibitas. Tantummodo pro justificatione Causæ, quam tueor, dicam, illas Theses fuisse unum ex primis Motivis, cur Regio Decreto infelicitè constitutus sit inter illos, qui à Stricta Facultate Theologica Lovani exclusi fuerunt.

*Decretum
S. Congre-
gationis.
Vide lib. 2.
§. 20.*

Probè memini, plerosque illos exclusos statim publicasse, hanc se afflictionem subire propter defensam Gratiam per se efficacem. Sed & hoc memini, ex omnibus legitimæ illius Gratiæ defensoribus extitisse neminem, qui istiusmodi lamentis fidem dederit: Non enim erant Belgæ tunc, aut si erant aliqui Belgæ, non erant Thomistæ tam creduli. Cum enim nihil esset notius, quàm Thomistas hanc Gratiam publicè defendere, non potuissent Thomistæ pariter non excludi, si asserta Gratia per se efficax exclusionis causa extiterat. Sed nempe supradictus Pater Alexander Sibille, propter Thomisticam Gratiam, gravia Lovani perpeffus, exemplo, & scripto docuerat, non esse illos veræ Gratiæ per se efficacis assertores, sed Thomisticorum, Augustinianorumque vocabulorum, non sensuum, necessitatis tempore, usurpatores.

Pudet me, fatebor etenim, tandem constrictum videri, producere illam partem Thesios Patris Philippi de Vos Jesuitæ Lovani in sua Schola defensam. "Traduci quemquam apud Tribunalia laica, ut vult Gummarus Huygens, ob Gratiam per se efficacem, sic præcisè sumptam, credere non possumus: scimus libenterque fatemur, sustineri posse absque omni nota, Gratiam physicè prædeterminantem, quam tenent Thomistæ, non rejicientes Gratiam merè sufficientem, ut doctissimè ostendit Alexander Sibille Ord. S. Dominici, oppugnans hæreticam Doctrinam Cornelii Jansenii. *Immunis est talis Gratia per se efficax ab omni Censura:* uti & sententia nostra illi opposita, utraque permissa in Scholis, ita jubente Pontifice.

*Appendix
tertia An-
no 1682. 1
Thesi 2.*

„fice. Hanc teneat cum Thomistis Gummarus Huygens, & tutus erit ab
 „omni accusatione apud Ecclesiasticam, & Laicam Potestatem. At verò si
 „quis teneat Gratiam per se efficacem in sensu Cornelii Jansenii, ab Inno-
 „centio X. & ab Alexandro VII. damnatam; *Ita ut omnis gradus Gratia*
 „*semper obtineat suum effectum, ad quam à Deo datur*, atque ita in statu na-
 „turæ lapsæ interiori Gratiaë numquam resistatur resistantiâ, quam nega-
 „vit Jansenius: si quis Gratiam statuare ejusmodi, ut *Omnis actus humanus*
 „*non habeat majorem libertatem à necessitate, quin & minorem, quam habeat*
 „*amor Beatificus, à quo Beati tantum possunt cessare sub conditione impossibili,*
 „*si quid Deo melius esset, illisq; proponeretur*, ut docet Gummarus Huygens
 „in suo Compendio Theologiae; si quis alias Propositiones in Michaële
 „Bajo, & Cornelio Jansenio damnatas sustineat, conculcans Decreta Pon-
 „tificum, is meritò non tantum potestati Ecclesiasticæ, sed & Laicæ sus-
 „pectus sit, omniq; favore indignus.” Hactenus Reverendus Pater Phi-
 lippus de Vos, qui clarè & distinctè assererat:

1. Neminem apud Tribunalia Laica ob Gratiam per se efficacem tra-
 duci.

2. Gratiam Thomisticam physicè prædeterminantem ab Alexandro Si-
 bille defensam, sustineri posse absque omni nota.

3. *Immunis est talis Gratia per se efficax ab omni Censura.*

4. Immò tam immunis, ut hanc immunitatem ponat in parallelo cum
 sententia sua: quâ nihil magis immune esse, ullus Jesuita pronuntiet.

5. Omnem accusationem factam esse de Gratia in sensu Jansenii, cui vo-
 luntas numquam resistit; & de aliis articulis in Michaële Bajo proscriptis.

Non poterat hic Jesuita apertius & clarius loqui. Dicere, hunc unâ manu
 rapere, quod alterâ dedit, est lucidissimum textum palàm nolle intelligere,
 & in sensum non obvium detorquere; nisi, quod absit, velimus asserere,
 quod dum unâ manu defenditur Gratia Thomistica, eadem alterâ manu ra-
 piatur, dum projicitur Janseniana.

Ad hanc Thesim in arenam descendit Eximius D. Doctor Hennebellus
 Anno 1684. die 12. Maii, ad adducta Reverendi Patris Philippi verba res-
 pondens in hunc modum: *Exultavimus quidem in Domino, dum vidimus*
Patres Societatis Lovanii constanter docentes, Gratiam per se efficacem non esse
damnatam; illa est Helena, seu potius fructus pretiosissimi illius depositi, quod
Hierosolymis Helena reperit, pro qua hæc facultas tot annis invictè certavit.
Eorum laudavimus industriam, quâ viderunt, quod tot præstantissimorum Vi-
rorum, & Ordinum justissima indignatio declinanda esset; sed dolendum tam
salubre Consilium, quod & olim Annato placuit, non placuisse Societatis Patri-
bus, qui Romæ sedent ad clavum.

Quæ verba pariter erant lucidissima, & enuntiabant sequentia:

1. Se gaudere, quod Jesuitæ Lovanii, non de novo, sed *constanter* do-
 ceant, Gratiam per se efficacem non esse damnatam.

2. Hoc Consilium olim placuisse Patri Annato.

3. Do-

3. Dolendum esse, quod idipsum non faciant Jesuitæ, qui Romæ existunt.

Nolo interrompere filum præsentis Narrationis, interserendo, quod hæc Hennebelli Phrasis mihi Romæ occasionem dederit producendi quamdam ex Libris Reverendissimi Patris Thyrsi Gonzales laciniam, quâ demonstravi, frustra Eximium Virum de Patribus istis, qui Romæ ad Clavum sedent, conqueri, cum ipsemet Societatis Jesu Generalis, hanc Gratiam per se efficacem prout Thomistæ tenent, ab omni Censura immunem esse pronuntiet, ita ut jam Annatum Gallum, cum P. Thyrso Hispano Romæ præfidente ad Clavum, & Patres Lovanii sedentes ejusdem immunitatis testes haberemus concordēs; sed nempe Hennebellum Romæ contra Jesuitas Belgas invehi, qui in Belgio Belgas laudans criminabatur Jesuitas Romanos. Prosequar susceptam Historiam, & rogabo Opstraetium, ut in memoriam revocet, quid eodem omnino anno R. P. Philippus de Vos responderit.

Ponebat Titulum: *Truncatio insignis*; & prosequabatur: " Videte fidem, & cognoscite ex uno omnes, quàm decipiant imperitos, malâ causâ nimium fisci. Anno 1682. proposueram hanc Thesim 2. in Appendice 3. *Scimus, libenterq; fatemur, sustineri posse absque omni nota Gratiam physicè prædeterminantem, quam tenent Thomistæ, non rejicientes Gratiam merè sufficientem ut doctissime ostendit Alexander Sibille Ordinis S. Dominici oppug- nans ut hæreticam doctrinam Cornelii Jansenii.* IMMUNIS EST TALIS GRATIA PER SE EFFICAX AB OMNI CENSURA, uti & sententia nostra illi opposita; utraque permissa in Scholis, ita jubente Pontifice. Jam verò Author ille §. 3. specialibus expressam litteris laudans ejusdem Appendicis 3. Thesim 2. sic producit verba mea, truncans dictionem, fide pessimâ, aliud, quæ inducens sensum, quàm intenderam. Audite: *Scimus libenterq; fate- mur, sustineri posse, absque omni nota Gratiam physicè prædeterminantem, quam tenent Thomistæ, non rejicientes Gratiam merè sufficientem. Immunis est Gratia per se efficax ab omni Censura, ita jubente Pontifice: O! ubi fides!* quâ fronte mihi verbis meis sic audes imponere? Asserui ego, TALIS Gratia per se efficax (nempe Thomistica physicè prædeterminans) immunis est ab omni Censura &c. Quæ potuit fuisse ratio describenti ex ipsis meis Thesibus, omittendi voculam *Talis*, quæ determinat ad certam speciem, nisi ut indeterminata locutio involveret & Gratiam per se efficacem eo sensu, quo eam expressit in suo Augustino Cornelius Jansenius, à quo neque se, neque Collegam suum vult discernere, quæque adeo immunis dicta sit ab omni Censura, ita jubente Pontifice? Sic me censebunt, dixisse, certè censere possunt legentes Theses illas, quibus meæ defuerint. Quid ergò sic truncanti verba mea fidei habeam, aut habere possim, in tot SS. PP. & Thomistarum testimoniis, quæ pro se adfert, aut adferre deinceps poterit? Cum tali homine, fide tam malâ agente, nulla mihi res post hac, nullus in scriptis sermo, quem tam fœdè truncando ad sensus

, sus trahit alienos ; nisi fortè ut fraudes istius generis detegam plures.”
Hactenus P. Philippus de Vos.

Quibus verbis assererat : 1. Solummodò se approbasse Gratiam per se efficacem Thomisticam , prout eam vindicaverat P. Alexander Sibille.

2. Et ideò se dixisse , immunis est *Talis* Gratia.

3. Hennebellum omisisse particulam, *Talis*.

4. Qua particula omisâ à laudata Gratia Thomistica duxisse argumētum ad Jansenianam, à qua neque se neque Collegam suum vult discernere.

Videre videor hoc Patris Philippi responso concussam totam Lovaniensem Universitatem Truncatio erat manifesta. Particula, *Talis*, fuerat omisâ. Neque hæc erat exigui momenti : totum enim pondus Systematis in ipsa veluti quodam cardine movebatur. Jesuitæ palàm insultabant, & nescio quales de Hennebello circumferebant triumphos. Verum Vir bonus facilè redegit illos ad silentium , honesto modo recantando errorem , prout fecit , imprimendo Theses Historico-Theologicas , in quibus omisâ longis istis Patris Philippi logis modestè & prudenter dicebat : *Thomistarum quoque Doctrinam non esse hac Censurâ proscriptam Adversarii ipsi (Jesuitæ) confitentur, dicentes: Immunis est Talis Gratia per se efficax ab omni Censura. Usque adeo non est novum, Hennebellum cum Suis truncare, alterare, sive textus corrumpere, convictumque Palinodias canere.*

Ex quibus hactenus evidentissimè demonstratis , satis equidem vides, Opstracti, quantum tua à re ipsa distet argumentatio , dum quia Designatus Vester semel Jesuitis objecerat, *quod unâ manu largiuntur, alterâ rapere*, putâsti concludi posse , eos Gratiam per se efficacem Thomisticam condemnasse. Aut si non vides ista Tu, numquam tamen efficies , ut æquus Lector non videat, Hennebellum tandem fuisse compulsus id agnoscere; omnemque in Belgio turbam, non à Gratiaë efficacis Impugnatoribus, sed à Te tuisque exordium sumpsisse.

I M P O S T U R Æ.

30. Donec tandem SS. N. Innocentius XII. per Breve Apostolicum die 6. Februarii 1694. turbas composuit, tutosq; à suspitione Jansenismi reddidit gratia per se efficacis Defensores, modò quinque Propositiones in sensu obvio damarent.

C O N F U T A T I O.

31. SI Doctor Angelicus verè dixit, nihil esse in rebus ita numeris suis absolutum, quo malignitas Hominum interdum non abutatur, quod patet in sacratissimis Sanctorum Patrum textibus ; quos sæpe multi velut instrumenta cerea in Partes ducunt; quod patet insuper Dei Verbo scripto, in quo tot Hæreses præsidium, & ferè principium ponere fingunt potiùs quàm ponunt ; quod patet denique in ipso Augustissimo
Panc

Pane Eucharistico, quem Magi & id genus Malefici in foedos nimium & Sacrilegos usus pervertunt, puto nè mirandum quidem, Te, Opstraeti, cum Tuis, in detruncata Sapientissimi, Illustrissimique Brevis Apostolici lacinia, per vos corrupta, & à sensu obvio, in improprium detorta salutem quærere. Ut verò nusquam Tibi constas, nihil solidi, nihil com-
pti, nihil profers absoluti; quærendum prius, de quo Brevi loquâre: num de illo quod ad Episcopos Belgii, num de altero quod ad Facultatem Theologicam datum est, num de utroque? Tam inconcinnus est contextus orationis tuæ, ut superfluis istis interrogationibus tempus terere opus sit, ut quæ confusè misces, Lectori saltem, intelligibili distinctione pateant. Si enim sermonem facis de primo; ubinam, obsecro, illic de gratia efficaci agitur? Si de secundo, quæ verba facit de propositionum sensu obvio? Si de utroque, cur in numero singulari exprimis, *donec tandem per Breve Apostolicum?* Usque adeo non expendis quid præceps calamus effutiat. Quid porro de Brevi secundo dicam? Egregiam enimverò laudem & spolia ampla designatus vester retulit, dum me frustra repugnante, Monenteque, nondum affulsisse diem talia postulandi, institit, & nesciens quid peteret, illud procuratum voluit. Causam Gratix per se Efficacis, & Lovaniensis Censuræ (justificationem ejus nihil moror) solita sua prudentiâ utiliter gessit scilicet. Sed nempe placent errores, dum veniunt à tam cara manu.

Regrediendum igitur ad Breve primum, Episcopis datum, quod à Te tuisque sic alteratum, corruptumque producit, ut id solum sufficiat, quod vos mali, quod ne nominari quidem vultus, suspectos faciat. Novisti commune consilium tuum ac tuorum, dum primâ fronte Breve Apostolicum contuiti estis. Placuit, scio, quidquid de suspectis statutum fuit. Cætera verò omnia quem apud vos locum obtinuerint, satis superque supra ostensum est, ubi descripsi Designati vestri in Urbe Consilia, quibus quantum alluseritis, ex sequentibus patebit. Non te latet prima Epistola, quam sub gratiarum actoriarum specie ad Sanctissimum Dominum dedistis. Data hæc fuit die 25. Martii, quæ incidit in feriam 5. quâ solebatis Lovanio in Urbem scribere. Breve Apostolicum Romæ die sextâ Februarii datum, in Belgio appulerat, ac typis publicis donatum fuerat circa Februarii ejusdem vigesimam sextam. Quid causæ fuit, ô Opstraeti! Quod gratiarum actoriæ in re, uti postea jactitastis, tam luculenta, ad integrum mensem dilatae fuerint? Sed nempe die 26. nondum appulerat Epistola Hennebelli, Mechliniensium Archiepiscopo Romæ non 6. (quemadmodum Breve) sed 20. Februarii, cum secretis instructionibus, qualiter pro re vestra respondendum esset, data. Tunc exprimendum erat, quod quatiebamini procellis undique, & cogebamini sales bibere & amaras aquas Hæreseos, Schismatis, Rebellionis in S. Sedem. Comprehensoque modo, quo poteratis Decretum & Breve Apostolicum ambabus ulnis amplecti, erumpebatis in gratiarum actorias, & dulce Pacis nomen

Cap. II.

*Epistolam
hanc vide
lib. 2. §. 22*

nomen ingeminando, sacræ etiam Obedientiæ locus fuit, sed restrictæ ad sensum vestrum, sive Hennebellianum, quem eidem Brevis atque Decreto affingere, & in eadem Epistola exprimere non dubitastis, his verbis: *Hæc obedientia promptos nos reddit, sicut numquam non fuimus, ad damnandum etiam juramento, ubi opus est, sincerè absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione 5. Propositiones ex Libro Jansenii excerptas, in sensu obvio, quem ipsamet Propositionum verba præ se ferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices; per eandem Obedientiam Religiosè cavebimus, ne aut quinque Propositionibus, aut Formulario alium sensum asseramus, præter eum quem PER PRÆDICTA VERBA clarè & distinctè expresserunt Litteræ vestra Apostolicæ. Per hanc denique obedientiam silentium impositum diligenter servabimus.*

Quibus verbis enuntiabatis errores quatuor, sic involutos, ut crassa & supina illusio, specioso obedientiæ nomine exprimeretur. Dicebatis ergo primò, vos nihil facturos propter Breve, quod non feceratis antea: *promptos Nos reddit, sicut numquam non fuimus*, inquiebatis. Dicebatis secundo, vos etiam juramento damnaturos sincerè, absque ulla distinctione, *Restrictione, seu expositione quinque Propositiones ex Libro Cornelii Jansenii excerptas, in sensu obvio, quem &c.* Atque ita virgulam seu comma, inter particulam, *Expositione*, & verbum subsequens positum, transferebatis ad alium locum, inter vocem, *Excerptas*, & propositionem *In*. Et interim ut exhiberetis obedientiæ speciem, quod non tantum prompti essetis damnare propositiones in sensu obvio, verum etiam jurare Formularium in sensu obvio, callidè, & fraudulenter dicebatis tertio, quod Formulario non essetis daturi alium sensum, *præter eum quem PER PRÆDICTA VERBA clarè & distinctè expresserunt litteræ vestra Apostolicæ*. Proindeque non eratis prompti ad jurandum formularium, juxta sensum obvium, quem verba Formularii per se exhibent, sed quem *prædicta verba*, per vos, dolosâ transpositione Virgulæ seu Commatis corrupta, in litteris Apostolicis (ubi formularium non exprimebatur) expressa. Atque ita facilè vobis fuit dicere quarto, quod postquam satis, & nimium dixeratis, silentium servaturi essetis.

32. Probè memini, primam mihi tunc fuisse curam, ut Designatus vester, ex ipsa minutâ Brevis, seu duplicato ejus disceret, ubinam Virgula seu comma collocandum esset. Quod ipse mihi tum verbo, tum scripto postea confessus est. Hinc, cum inter Nos, instante quodam Illustrissimo Ministro, de quibusdam pacis articulis ageretur, ab ipso requirebam, ut formulario Alexandri VII. subscriberet hoc modo: *Præsto hoc juramentum, sincere, absque ulla distinctione, restrictione, vel expositione, neque alio sensu quàm obvio, quem verba Formularii per se exhibent*. Ipse verò respondebat: *Non est difficultas ex parte mea: sed respectu omnium securius erit. Si omnia exprimantur verbis Brevis Apostolici, prout fecit Ill. mus D. Episcopus Antverpiensis*, TOLLENDO ETIAM, quatenus ita videbitur, INTERPUNCTIONEM, QUÆ REVERA IN BREVI APOSTOLICO NON HABETUR. Ad quod iterum

iterum Ego? Si non est difficultas ex Parte Eximii Domini; ergo non dubitat, quin pratendam veritatem: alioqui ex parte ejus deberet esse magna difficultas. Si autem pratendo veritatem, debet adherentes suos ad eam inducere: aut potius eos deserere. Programma Episcopi Antverpiensis non exprimit ea verba, quibus dicitur: non in alium sensum Formularii quam obvium jurandum esse. DE INTERPUNCTIONE CONVENIMUS.

33. Programma scilicet Episcopi Antverpiensis, erat admodum bonum; sed cum non respexisset ad Hennebelli Epistolam, Mechliniensium Archi-Episcopo inscriptam, neque item ad Litteras, quas vos ad summum Pontificem dederatis, asserendo in iis, quod juraturi essetis Formularium juxta sensum obvium, quem, non verba Formularii, sed *prædicta verba* Brevis per vos alterata, exprimebant; hinc non satis explicitè excludebat novam hanc captionem vestram. Atque hoc pacto tandem inter nos conveniebatur; ipso ponente hanc legem: *Annotabuntur utrimque puncta, super quibus fieri poterit amica collatio, proxima die Dominica, horâ*

14. Meque annuente his verbis: *Libenter comparebo, stet Eximius D. suo verbo, successit, quod prædixeram, & referente præfato Illustrissimo Viro Mediatore, annotatum est: Post horam, id est horâ 17. 24. Februarii 1695. re-*

*Acta pro
Concordia
inter D. D.
Hennebel
& Desi-*

34. Ita negotium Pacis abruptum est, novumque Parti nostræ datum Argumentum, Rem nobis cum Adversariis esse, qui nulla rationabili volunt Pace frui. Tu interim, Opstraeti, cum Tuis, pergebatis formularii sensum obvium, juxta *prædicta verba* vestra librare; quod in variis scriptis vestris palam fecistis. Summa mihi cura fuit, ut quamquam primum Breve, sinistras vestras interpretationes satis intercluderet, attamen dirigeretur Breve alterum, in quo Sanctissimus Dominus disertius declaravit: quod prædictum Formularium, *in omnibus & singulis ejusdem Partibus, adamus-*

*rant, vide
Lib. 2. §.
22.*

*Alterum
Breve vi-
de Lib. 2.
§. 13.*

sum observari deberet. Tibi verò, Opstrati, nulla Formularii cura est. In-
hæres prædictis verbis in vestra ad Sanctitatem suam Epistolâ corruptis,
totamque à tuo Capite, Jansenismi suspensionem, his solis eluere incallum
niteris. In Julio proximè elapso in lucem edebas varia incondita scommat-
ta, quibus præfigebas titulum, Animadversiones in speciem. Illic Temet-
ipsum in scenam Theatricam protrudebas, veluti prætenfum Jansenistam,
sive aliis de Jansenismo suspectum. Cantio isthæc tua incipit à Paginâ 40.
& perdurat usque ad Paginam 50. Ubi totam à Te Jansenismi depulsurus
invidiam, totam tuam, quam Urbi & Orbi exhibes purgationem sic con-
stringis: EGO JUXTA BREVE APOSTOLICUM sincerè, absque ulla distinctio-
ne, restrictione, seu expositione damno quinque Propositiones ex Libro Jansenii
excerptas in sensu obvio quem ipsamet Propositionum verba præ se ferunt, prout
sensum illum damnarunt Summi Pontifices, damnatumque haberi voluerunt à
Christi fidelibus. SI POST HANC PROFESSIONEM ADHUC ME UT JANSENIS-

TAM HABEAT DOCTOR MARTIN PARUM CURABO : SUFFICIENT, ME URBI ET ORBI FIDEM MEAM PROBASSE.

35. Ego verò edico tibi, quod donec persistes in tuo errore, nolendo subscribere Formulario Alexandri VII. idque prout in secundo Brevis dicit Pontifex, *in omnibus & singulis ejusdem Partibus*, inter quas, est visibiliter Pars hæc: *Et in sensu ab eodem Authore intento*; Donec, inquam, in communi vestro dolo persistes, inter dictionem, *Expositione*, & verbum, *Damno*, nolendo ponere interpunctionem, virgulam, seu comma, atque adeo, dictiones illas, *sincere absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione*, non referendo ad verba primi Brevis, *Illud præstare debent*; ut sensus sit, quod juramentum præstari debeat sincere absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando &c. Semper Tu Catholico Doctori Martin, & saniori Parti ejus manebis rationabiliter suspectus, præsertim accedente nova circumstantia, quod post animadversiones tuas editas, in lucem prodierit Novum Scriptum, sive *Libellus Supplex* sub Nomine Sacerdotum Gandavensium, ubi palmaris hic vester error iterum repetitur, dum Paginâ 9. lineâ 12. interpunctio seu comma inter vocem, *Expositione*, & Verbum, *Damnando*, studiosè omittitur. Dixi, *Studiosè*: Nam eadem verba Brevis ejusdem repetuntur paginâ 17. lineâ 17. Atque eadem interpunctio, inter voces easdem rursus omittitur. Quin eousque audaciæ processum est, ut apertius non vereantur culpæ Episcopos, quod illud comma posuerint. Censentque, nisi post vocem, *Expositione*, absque interpunctione, ponatur verbum, *Damnando*, non gigni sensum perfectum. Si dicerent Pontificem utrumque sensum perfectum præscripsisse, nimirum *illud præstare debent sincere &c.* Et item *Damnando &c.* aliquid dicerent. Sed negant aliter gigni sensum perfectum. " *Decretum verò*, inquit, *Belgicum* Paginâ 6. In priori quidem, inquit, Brevis dixerat, qui ad juramentum adigendi sunt illud præstare debent sincere absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione &c. *Ita verba illa citat quasi sensum perfectum continerent, cum tamen in Brevis Romano non habeant nisi sensum imperfectum & pendentem à subsequentibus modo exhibitis.*" Et ita rursus Paginâ 21. persistunt, se paratos juramentum præstare sincere absque ulla distinctione, restrictione seu expositione damnando &c.

36. Ex quibus equidem vides, Opstrati, aut tandem nihil vides; vides, inquam, detecta, compressa, revinctaque artificia tua omnia. Putas defungi Te Tuo munere, *Modò quinque Propositiones IN SENSU OBVIO* condennas. Et asseris hunc esse intellectum Innocentii Papæ XII. Ego verò Tibi edico, ad confirmandam Jansenismi suspicionem, tuum hoc assertum sufficere. Persistis enim, non tantum nolendo damnare Proposi-

Alexandri VII. Con- tiones, prout damnarunt Pontifices: *memorati Cornelii Jansenii cui Titulus est AUGUSTINUS excerptas, ac in sensu sit. ad Sa-* ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse definimus & declaramus; *cram.* verum insuper, quod post hæc omnia audeas positivè asserere: *Innocentius XII.*

per

per Breve Apostolicum die 6. Februarii 1694. Turbas composuit, tutosq; à suspicionem Jansenismi reddidit gratia per se efficacis Defensores, modo quinque Propositiones in sensu obvio damnent. Quæ verba cum nusquam in præfato Breve Apostolico reperiantur, manifesta est corruptio textus. Corruptio
Textus 4.

37. Nolo inter corruptiones textuum recensere, quod mihi imponens, me agnovisse, contentionem de Gratia efficaci, turbarum illarum originem fuisse, affingis verba, quasi ex Me, & nomine meo asserta: *Fideles Augustini Discipuli passim audiebant Jansenista*; nam verba hæc non ita protuli: neque affinia dixi ex Me, sed relativè: nomine aliorum. *Titulus*, inquebam, perplacebat iis, qui de *Magni Augustini Autoritate solliciti*, *Hipponensem semper victorem inter*, & *Ipreensem aliquando victum*, discrimen positum amare. Enimverò fidelissimos Augustini Discipulos, jam tandem passim audire Jansenistas. Neque dixi, alios istos de hoc conqueri, quasi Gratia per se efficax in Jansenismi suspensionem iret, sed quod suum ipsi sensum à Jansenio distinguere, aut non possent, aut non vellent. Hæc verba mea erant. Totum, quod citas, istius Theseos Anni 1687. Proœmium percurrere: Gratia per se efficax nē nominatur quidem: sed continuo illic repetitur, totam Jansenismi suspensionem, de qua agebatur, eluendam esse alio modo. Verba mea fuerunt: *Separemus ergo Causam à Causa*; *Hipponensis non aspergatur errore Ipreensi*, sed statim omni suspensione liberetur. *Cedat Ipreensis Hipponensi*, atque illico *Causa hujus evadit certa*. Nam cur propter Ipreensem, expositum cupimus Hipponensem? *Hipponensis vicit*, & *Ipreensis cecidit*. Oportetne unius *Triumphos deprimere per cladem alterius*? Numquid *Laurea Hipponensis restituet Ipreensis cladem*; vel *Ipreensis ruina minuet Hipponensis Trophæa*? Satis datum est Jansenio. Atque adeo, Opstrati, more tuo in varias Textuum corruptiones incidis. Primò siquidem citas Proœmium meæ Thesıs, & profers verba, quasi forent mea, de Gratia per se efficaci, cum de ea illic nec actum, nec ipsum Gratia per se efficacis nomen illic pronuntiatum fuerit. Secundo citas, quasi illam de Jansenismo contentionem dixissem venisse propter assertam Gratiā per se efficacem, cum expressis terminis nihil aliud dixerim, quā inde ortam fuisse, quod suum ipsi sensum à Jansenio distinguere aut non possent aut non vellent.

Corruptio
Textus 5.

Corruptio
Textus 6.

Ex quo non modò concluditur, Te nihil solidi attulisse, verum etiam, quod variis corruptionibus Textuum, Te magis, magisque suspectum feceris, in eodem Jansenismi luto hæerere.

IMPOSTURÆ.

38. Quod verò dicit, nos ipsos ingenuè confiteri, totam hanc tempestatem ortam esse à Querela & Accusatione Populi, id eādem consequentiā dicit, quā Opus suum Accusationem & Querelam Populi Belgici inscribit. Neque enim confitemur Populum Belgicum, sed PESSIMOS quosq; e Populo Belgico, de Pastoribus suis questos esse: ex quā confessione aliud conficere non poterat, quā

tempestatem ortam esse à Querela pessimorum quorumq; è Populo Belgico. Quod ei libenter concedimus.

CONFUTATIO.

39. **H**ic profectò, si alibi, locum habet illud tuum priscum, quod toties in ore geris, de crambe recocta. Devorabis autem eam, cum coxeris. Feres, inquam, non fuisse è Plebe pessimos, quos malus malè pessimos vocas; ferēs, primas, sub præsentis Archiepiscopatus initium grassantes tempestates à Querela & Accusatione hujus Populi subortas; ferēs justum, verumque Accusationis & Querelæ titulum, quem numquam depelles. Feres denique, non debuisse Nos Populo largiri nomen Pastoribus tuis vel tunc debitum, dum mox confiteris, eos Homini-
minibus, quos censebant pessimos esse, taliter fuisse obsecutos.

IMPOSTURÆ.

40. *Tertia Impostura est, quod Pastores quidam è nostris animi sui sententiam perniciosè dissimulaverint, putando aliter & aliter practicando, ut auctoritatem, nomen, & pecunias suas conservarent. Infert hoc ex Motivo Juris pro Clero Mechliniensi, quod ita habet: Coguntur (Pastores) vel pessimis hominibus obsequi, vel litem cum certo condemnationis periculo sustinere, vel administrationem Sacramentorum aliis, quibus ab Archiepiscopo committebatur, relinquere. Hinc incredibile quantum Pastorum zelus refrixerit; cum obsistente sibi tum plebe, tum Archiepiscopo, satius ferre existimant ut aliquod disciplina Ecclesiastica detrimentum patiatur, quàm ut cum certa auctoritatis, & nominis sui, & pecuniarum jactura ad Tribunal Episcopale provocarentur.*

Sed nihilo melius argumentatur. quàm prius. Tantum enim abest ut animi sui sententiam dissimulaverint Pastores illi, ut econtra eam apertissimè professi sint. Si enim mallent Administrationem Sacramentorum aliis relinquere, quàm ipsi ea contra suam conscientiam administrare; manifestè suam de Administrandis Sacramentis sententiam prodebant.

Neque accusari possunt, quod satius ferre existimaverint ut aliquod disciplina Ecclesiastica detrimentum pateretur, quàm ut cum certa auctoritatis & nominis sui & pecuniarum jactura ad Tribunal Episcopale provocarentur: Nam nemo est nisi Theologia & disciplina Ecclesiastica planè rudis qui neget, quin aliquando non modò licitum, sed necessarium sit, precipiente ac cogente Episcopo, administrare alicui Sacramentum v. g. Eucharistia vel Matrimonii, cui alioquin administrans juxta propriam sententiam illud negandum vel differendum censeret. Neque tunc ob vanitatem auctoritatis vel nominis conservandi, aut lucrum pecuniarum, propria animi sententia dissimulatur; sed causâ pacis Ecclesiastica Episcopis reverentia exhibetur.

CONFUTATIO.

41. COECIOR an superbior sis, difficilè dixerim. Tuis enim, Tuorum-
 que vitiis verticem erigis. Intumescis, ubi luctu contrahi debue-
 ras. Dixeram Pastores vestros perstitisse, *donec inciderent in opinionem ad-* *Corruptio*
modum periculosam, de dissimulando animi sententiam, putando aliter, & ali- *Textus 7.*
ter praticando; Tu verò rursus mea verba corrumpis, atque ut Imposito-
 rem facias, imponis, dixisse: quod Pastores quidam è vestris *animi sui sen-*
tentiam perniciosè dissimulaverint. Inter *perniciosè*, quod non dixi, & inter
 opinionem admodum periculosam, quod dixi, multum interest. Quis
 enim dubitet, saltem periculosum esse, in administrandis Sacramen-
 tis dissimulare animi sententiam, & Plebejis, quos pessimos putes, suc-
 cumbere, ne temporalem jacturam facias? Sed id aliquando *non modò lici-*
tum, sed & necessarium dicis, *præcipiente ac cogente Episcopo.* Quomodo ve-
 rò manifestius prodere potuisti, Te simulatè loqui, & mera verba dare?
 Si enim præcipiente, ac cogente Episcopo, id non modò licitum, sed
 aliquando necessarium; dic nunc mihi, Opstrati, quanam conscientiae Re-
 gulam nitamini, qui adversus nupera Episcoporum Decreta, circa Sacramen-
 torum administrationem edita, vosmetipsos tam præfractè erigitis, ut in
 Libello supplici, de quo statim, Gandavensium Episcopo, inscripto, vos
 parituros non esse, non periculosè tantum, sed & perniciosè asseveretis.
 Sed scilicet has contradictiones tempora poscunt. Dum purgandi veniunt
 Pastores boni, quod hominibus pessimis sint obsecuti, sustinendum, id
 cogente & jubente Episcopo, esse non modò licitum, sed etiam necessa-
 rium. Dum verò fovendi sunt Pastores boni, qui Episcopis recalcitrant,
 tunc sustinendum, Episcopis in his parendum non esse. Egregiam
 enimverò Theologiam, commodam, opportunam, servientem placitis,
 ancillantem temporibus, obsecundantem occasionibus omnibus! Sic sem-
 per eligitur quod tutius: sic Justitia unicuique quod suum est, tribuit; sic
 Charitas prædominatur: Dilige, & fac quod vis: Hoc est, in omnibus
 tuis sermonibus de charitate prædominante verba fac; adjice quinque aut
 sex alia communis Doctrinae Capita, Augustum Pacis nomen profer, &
 de cætero doce, & practica quod lubet; vocabere *Pastor bonus.*

42. Expendamus autem nunc, quàm solidè, quamque utiliter convi-
 ctorum, confessorumque Pastorum vestrorum causam sustineas. Circa
 quos quidem aliquid diceres, si posses ostendere, quod Pastores illi Cu-
 ras suas aliquando dimiserint; cum verò in tota Archi-Diœcesi id nus-
 quam acciderit, consequens est ineluctabile, quod ex propriis dictis, fa-
 ctisque convincantur, voluisse quantum in se erat, *pessimis hominibus obse-*
qui. Argumentum est irrefragabile: aut pessimis hominibus sunt obsecu-
 ti, aut Pastoratus suos dimiserunt, inquit Motivum vestrum. Non dimi-
 serunt autem; sunt ergò pessimis hominibus obsecuti. Sic laudas justos
 Tuos, sic zelosissimorum Clientum Tuorum causam vindicas: ut cum non
 possis

possis unum solum adducere, qui Curam suam alteri dimiserit; cogaris de omnibus asserere, quod Ecclesiasticam disciplinam detrimentum pati potius, quàm pecuniarum jacturam facere passi fuerint.

43. Unus, scio, nè publicaret decretum Archi-Episcopi, de non legendis Sacris Bibliis idiomate vernaculo editis, Curam dimisit. Sed cum jam toties Hennebellus declaraverit, hunc non esse ex suis, Exemplum hoc tam singulare, quàm admirabile, nihil ad causam eorum, quorum partes agit, conducit. Desine ergò hos justos tuos defendere: Atque si æquus es rerum æstimator, agnosce, teneros istos, & delicatulos Clientes, qui etiam de rebus stramineis querelas faciunt, & de dimissione curarum suarum hætenus ne verbum quidem mussitârunt, non curas suas dimisisse aliis, sed fingentes, sed dissimulantes retinuisse eas, & errores fovisse in pectore, eo tempore, quo ex metu justissimi judicis, *contra conscientiam suam*, disciplinam Ecclesiasticam, ut ipsi quidem putabant, relaxantes, revera tamen saltem in exterioribus non exorbitantes, fidelibus suæ Curæ commissis tantò extiterunt minùs graves, quantò in præparatione animi, pessimis hominibus obsequentes.

44. Hætenus vestigia tua carpsi, Opstrati, perque varia ignorantia spatia, ridiculis turbatae mentis lapsibus evagantem, usque ad Memoriale, quod Sanctissimo Domino nostro in principio Causæ, obtuli, exitum, minutatim secutus sum. Etsi enim nihil attuleris, quod hoc laboris mereatur, qui Imposturas, contemptu & neglectu, quàm responsione digniores sarcinasti; tamen Ecclesiæ interfuit enucleari sigillatim tuam, ac Designati Vestri enormitatem, quæ multis incredibilis esset, nisi palpanda offerretur; ut prostrato tandem fastu, & abdicatâ, Orbe Judice, illa scientiæ, prudentiæ, victoriæque opinione, quæ vobis animos ad res novas facit, Ecclesiæ toties labefactare Pacem, & ingentium malorum terrores affiduos spargere desinatis. Quod grande bonum ut Ecclesia uberiùs consequatur; animus est propositum eodem ordine, atque ratione prosequi, circa Memoriale istud, nihil ampliùs memoraturus, nisi quod nemo bonus intelligat, cur, qui cuncta mea illic dicta persequi velle videbaris, tam studiosè præterieris, quæ tanta cum Justitia, atque Charitate, Tibi, Tuisque, impensâ, de instituto Accusationis Ordine sunt digesta. Enimverò, Opstrati, nihil Te Tuosque movet, quod laceffitus toties, & provocatus, Nomine, & Mandato eorum, qui inertis, ac turbulentiis Vestris fatigati fuerant, pro vobis ipse allisus ad pavementum, jungens preces precibus supplicavi, ut audiremini? Quod Jus vestrum ad famam tuitus sum, Vos in Catholica Universitate enutritos laudavi, quod optimè novissetis, in Hæresis suspicione neminem decere esse patientem? Quod ante omnia, Scripta Vestra exhibui Originalia, accepta Lege, ut Propositiones non censerentur Vestrae, nisi priùs per Authores suos recognita forent? Feci tamen ista; neque ignoras; & ut velles ignorantia fucum prætexere, non ignorabit tamen æquus Lector, cui Memoriale ipsum in principio hujus Capituli exhibitum est.

est. Te verò decuit præterire ista scilicet, ut quem sperabas Lectorem Memorialis istius copiam nacturum non esse, faciliùs præparares ut crederet impactas, & assutas Vobis esse Propositiones non Vestras, quas levissimis *Imposturis* tuis depellere facillimum esset.

C A P U T VII.

De Memoriali oblato Purpuratis Patribus.

1. **S**At equidem luculenter ostensum est, nullum Me objiciendi nova, sed vetera confirmandi Mandatum ab Urbe accepisse. Exhibito primo Memoriali, quod Causæ ingressum dederat, par fuit, ut Eminentissimis Patribus clarè & distinctè exponerem, quid in præsentì Causæ resumptione à Me digestum, præstitumque esset. Ut Orthodoxus Lector Accusationis & Querelæ Ordinem distinctiùs accipiat, Memoriale hoc subnectitur.

ACCUSATIO ET QUERELA.

Eminentissimi, ac Reverendissimi Domini,

Umquam Ecclesia fuit irrequietis hominum Altercationibus commota, & intentata magis quàm dum contentiones hujusmodi exagitabant Articulum aliquem fundamentalem Sacrosanctæ nostræ Religionis. Articulos autem istos nullibi exactiùs exprimi quàm in Symbolo Apostolorum, Catholicis omnibus perspicuum est. Articulo decimo credimus Remissionem peccatorum. Ubi verò Apostoli non addiderunt, parvorum, aut magnorum: primorum, aut iteratorum; manifestè intellexerunt omnium: Ferè sicut S. Bernardus observat, quod ubi Christus Dominus Petro committens regendas oves, non dixit paucas, vel multas, intellexit omnes. Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil, inquit. Tanti momenti esse videntur Disputationes præsentès, quæ præcipuè Sacramenti Pœnitentiæ Administrationem, aliâq; huic affinia concernunt: circa quæ pars una nihil inclamat, nisi quærendum esse tutius, & sub prætextu tutioris multa innovat; pars verò altera, à qua stamus, ingeminat: Nihil innovetur, nisi quod traditum est. Ut porrò tum Eminentissimis Vestris, tum Ill. mis ac Reverendissimis Dominis Consultoribus & Qualificatoribus commodius sit intermissam causam

*S. Bern.
lib. 2. de
confid. c. 8.*

nam resumere, & ad optatum finem reducere, præstita hic sunt sequentia:

1. Ex omnibus Propositionibus hætenus oblatis, per quatuor Quaterniones Sacrae huic Congregationi cognitos, distributis, brevitatis causâ selectæ sunt præcipuæ seu capitales.

2. Cuncta in tres ordines divisa sunt, quorum primus exhibet Textus cum suis Citationibus, prout hætenus exhibiti, & censurati fuerunt; secundus singulam Censuram; tertius autem Propositiones succinctiores, & in tempore indicativo, quod publicationi aptius sit, conceptas, ex dictis Textibus, prout videri potest, fideliter excerptas.

3. Illis Textibus appositæ sunt Propositiones adjunctæ, in Urbe oblatae, & à Belgii Episcopis in Epistola ad Sanctissimum Dominum N. in mense Aprilis 1697. datâ, ad Censuram commendatæ, quæ huic operi visæ sunt necessariae, ad ostendendum, quod interpretationes benigniores, quarum beneficio Adversarii Romæ speraverant censuras cognitæ evadere, repugnent sensui, quem antea professi sunt, & etiamnum in Belgio profitentur.

4. Ad singulam Propositionem, succincta Reflexio apposita.

5. Asterisco marginali Propositiones, quæ ad publicationem selectæ fuerant, denotatæ.

Quorum omnium scopus, finisq; est, excessivos rigores corrigere, non autem verum rigorem Sanctorum Canonum destruere, aut inflectere. Atque adeò prout Innocentius XI. (gloriosæ memoriæ) per condemnationem Propositionum 65. extremitatem unam, quæ in nimiam laxitatem tendebat, salubriter repressit; ita movère Innocentium XII. feliciter regnantem, ut extremitatem alteram quæ in nimios rigores abit, pariter comprimere dignetur, quia ut verbis Zachariæ Chrysopolitani Antistitis dictum sit: Similiter circumvenit Sathanas per nimiam duritiam, ut peccatores pereant desperando, quomodò in nimia remissione, corrigendo: unde Salomon: NON DECLINES NEQUE AD DEXTERAM, NEQUE AD SINISTRAM.

3. Adversus Memoriale hoc, importunus Narrator recitat Imposturas sequentes.

IMPOSTURÆ,

§. 3.

Retunditur Impostura, quam Accusator nobis impingit in Prefatione ad Eminentissimos ac Reverendissimos Dominos.

Calumniosam hic de nobis suspicionem ingerit, quasi Articulum illum Fidei Catholicæ, Credo remissionem peccatorum, restringeremus; factâq; distinctione inter remissionem peccatorum parvorum & magnorum, primorum & iteratorum, plenam omnium peccatorum remittendorum potestatem in Ecclesiâ negaremus.

Calumnia occasionem ex eo acceptam puto, quod doceamus, prudentem Confessarium debere inter peccata magna & parva, prima & iterata, distinguere; nec pari facilitate posse promiscuè omnibus absolutionem impertiri.

Si hoc sit articulum illum, Remissionem Peccatorum, restringere, impius ausus reos nos esse agnosco; si sit illum Catholicè interpretari, immanis calumnie reus est Accusator: Nisi alias, easq; certissimas, tam gravis criminationis probationes attulerit.

CONFUTATIO

4. **E**Xquisitæ malitiæ genus est, sibimetipsi afflictum fingere crimen gravissimum, quod facile sit depulso, atque ita in facinoribus reliquis legitimâ accusatione delatis, innocentiae nomen & laudem quærere. Nihil facilius Opstratio, nihil promptius, quam palam facere; nulla se peccata Ecclesiæ jurisdictioni subtraxisse. Hoc est: nihil Opstratio expeditius, quam ostendere, se circa nullum genus aut speciem peccati, purum putum Novatianum esse. Ab aliis vero objectis articulis se expeditum facere, hoc opus hic labor est. Dimidiata apud Lectorem Victoria est, præoccupare animum, & ad facile suscipienda reliqua, palpabili aliquo exemplo prævenire. Hinc Tibi consultum, Opstrati, fingere, Me ordinatissimam accusationem, ad eam excessus metam extulisse, ut vos Novatianismi Reos, aut certe suspectos egerim, quasi *Plenam omnium peccatorum remittendorum potestatem, in Ecclesiâ negaremus*, inquis. Hinc attollis clamores, atque vociferationes, ad calumnias, ad Imposturas. Dic mihi autem, Nugator sollennissime, quibus syllabis, aut litteris, erroris hujus vel speciem, in Memoriali isto, aut alibi Vobis impactam volui? Si non est licitum, Opstrati, affingere sibi falsum crimen ad evadendum equuleum; tum Tibi quoque vetitum putes, fingere, falsum Tibi crimen afflictum esse, ut legitimam evadas suspicionis torturam. Ego quidem ostensus quam momentosa res esset quæ controvertitur, à 10. Symboli Articulo, *Remissionem peccatorum* exorsus sum; disertisque terminis asserui, quod objecta vobis mala, *Sacramenti Pœnitentiæ administrationem, aliâq;*

L

huic

Corruptio
Textus 8.

huic affinia concernunt, circa qua Pars una nihil inclamat, nisi querendum esse tutius, & sub prae-textu tutioris multa innovat. Quibus verbis ubi agnovi Vos ista facere circa Sacramenti administrationem; quomodo possum vel in suspensionem levissimam trahi, quod vobis per calumniam, ut vis, imposui, plenam vos Ecclesiae potestatem, id est, administrationem ipsam negasse? Si sanum est Tibi sinciput, Opstrati, tum equidem vides, fieri non potuisse, ut hunc Tibi de denegata Ecclesiae potestate errorem appin-xerim, eodem tempore, quo tam clarè atque generaliter enuntiavi: *Quorum omnium scopus, finisq; est excessivos rigores corrigere.* Corrupisti igitur textus meos innocentissimos pluries; totiesque, quoties me finxisse fingis quod ne cogitavi quidem: ut totidem omninò in hoc Paragrapho sint Corruptiones, quot articuli, quamquam annotaturi simus dumtaxat illam, quâ mihi tribuis verba, quæ non adduxi (sensumque prorsus contrarium attuli) ac si plenam omnium peccatorum remittendorum potestatem negaretis.

5. Perquam deridiculum porrò est, quod injectam nobis accusandi quidquam occasionem asseris, quod doceatis, cunctis criminibus pari facilitate indulgendum non esse. Si namque Accusationem & Querelam perlegisti, tum fugere te non potuit dilucidissima assertio, quâ ad Propositionem 5. dixi: *Contra Laxones impugnamus Regulam semper absolvendi; contra Siringones, Regulam semper dimittendi. Aliquibus differri debet; aliquibus non debet; aliquibus potest; aliquibus non potest.* Convenimus igitur, Opstrati, Absolutionis beneficium non omnibus criminibus pari facilitate largiendum esse. Nec convenimus tamen in negotio principali; quin etiam ipsis, agnoscis, & per imposturas tuas vociferaris, nos non convenire. Tuum nunc erit, docere Lectorem, quâ bonâ fide, non jam dicam suspicari, sed calumniari potueris, quod Te puri Novatianismi suspectum fecerim, propter Doctrinam, quam sciebas Me profiteri esse meam. Nimis equidem palpabiles sunt errores isti, Opstrati. Rogo Te, priusquam aliquid dicis, & præsertim cum Te ad Imposituras componis, ita saltem id agas, ut aliqua te verosimilitudo circumstet.

6. Non nego tamen, me dixisse alibi, errores vestros videri mihi *Novatianismi surculum*. Adjungens verò causam, non dixi vos plenam Ecclesiae absolvendi potestatem negare; sed quod constet Novatianismi reliquias, post agnitam Ecclesiae potestatem, in excessivos rigores abiisse, quos cum S. P. Nilo, aliisque, Author de vera & falsa poenitentia eoque persequitur, ut Caput quintum exordiatur his verbis: *Adhuc instant perfidi.*

7. Summa verò eorum quæ in præsentī Memoriali dixi, comprehenditur in via media, inter nimiam laxitatem, & excessivos rigores constituta, prout nimis clarè ex adducto lucidissimo Zachariae Chrysopolitani Antistitis loco demonstravi. Sed puduit nempe viæ mediæ comminisci, nè de hoc quoque Zacharia sermo faciendus esset. Via media fuit vobis olim ita invisa, ut ipsum nomen non proferretis sine fastidio.

Ita

Ita religiosissima Episcoporum Decreta, vias illas medias SS. Patribus toties commendatas, quasi eisdem incognitas exhibebatis, solis rigoribus una in extremitate positis, delectati. Ad Zachariae verò sententiam contraxistis vestra cornua, utque viae mediae non debeas meminisse, altum de Zacharia silentium tenes, fugis, non respondes, atque ut videaris dixisse aliquid, fingis, de re alia quæstionem esse, quasi puri putique Novatianismi insimulatas fueris. Inde ad solitos clamores divertis, ferè sicut qui simulant se percussos esse, manum adhibent ubi minimè dolet; dolet autem, ubi nolunt videri, & ideo raucos illos clamores edunt. Non audimus nisi, *impios ausus, immanes calumnias*, phrasas Opstratianas. Et cum probationum mole sic obrutus atque contusus sis, ut sub gravi earum pondere fatiscas, quò tamen Lectori fucum facias, quæris probationes rerum quæ uti non avertæ, ita neque probandæ sunt. De via media actum est, ceu via Regia; obganni, latra, Tuasque in Me perge Imposturas, convitia, atque scommata exercere; statum Nos, *Breviterq;* (verbis S. Hieronymi utar) *Calumniatoribus respondemus, qui sua in nos maledicta conferunt ... In-*grediendum esse via Regiâ, ut nec ad sinistram nec ad dexteram declinemus.

S. Hieron.
in Proæ-
mio ad lib.
Dial. con-
tra Pelag.

IMPOSTURÆ.

§. 4.

Reprimitur Impostura gravissima de Censuris, quas Propositionibus nostris palam inurit Accusator.

8. Per Accusationem totam Censuras atrocissimas exhibet Querela Auctor, quas Propositionibus nostris iniustas esse affirmat. Et ne dubitaretur, an Censuras illas ponat tamquam privata quorundam judicia, an ut Censuras Sedis Apostolicæ; dubitationem omnem sustulit DESIRANTIUS die 12. Junii 1698. dum in Lectione Publica coram frequentissimo Academicorum, quos palam invitaverat, Cœtu asseveranter dixit:

1. Viginti octo Propositiones suorum Adversariorum esse Romæ Censuratas, approbantibus Summo Pontifice & Cardinalibus.
2. Se illarum Censuras penes se habere.
3. Undecim ex illis selectas esse ad publicandum.
4. Hæc se publicare coactum à Rege & Pontifice.

CONFUTATIO.

9. **V**ANè ac superfluè dupliciter loquax es, Opstrati. Semel, quod in iis quæ ad præsentem Causam faciunt, non videas quid loquaris: semel, quod rem à proposito alienam aggrediaris. In primo falleris; in secundo falleris & fallis simul. In primo, quod respicit Censuras in Accusatione & Querela expressas, quas atrocissimas vocas, falleris, eas Propositionibus

Instru-
mentum
hoc vide
lib. 2. §. 23

nibus Tuis inuri à Me. In secundo, quod concernit ea quæ die 12. Junii 1698. in Lectione Publica dixi, falleris, quia Tibi falsa relata sunt; fallis quoque, quia non modò centenis testibus convinci potes, numquam Me Talia, quæ objicis, effutisse; verùm, ubicumque placuerit, si modò testibus immunitatem Tuam & Tuorum præstas, producam coram Judice ex Tuis, qui detrectaverunt præsentem Articulos signare, Tibi irascenti clarè distinctèque enuntiantes, tutà se conscientia id facere non posse, eo quod sibi constaret, Me Talia non dixisse. Confidentissime Opstrati, dum Tu Mihi in Lectionibus Tuis Privatis (nam Professor Publicus non es) tot calumnias impegeras, ut Testes haberem Uniformes omnes, nemine Variante; priusquam tamen Te publicè conventum volui, nonne ad Te direxi duos Viros Presbyteros, Professores S. Theol., qui primò exquirerent, num quæ sic dixisse Te delatum fuerat, reverà dixeras, atque si dixeras, omni meliori modo satisfaceres? Enimverò legeram in Evangelio, corripiendum prius Fratrem, antequam deferendus esset. Adhæc turpe esse putabam procedere in inauditum, ubi nullum ejus Scriptum extaret; imprudens verò, non exquirere prius à Temet, quod postea fortassis negares. Hæc verò Regulæ tam prudentes quàm Christianæ nondum intra Rigorum Vestrorum Cancellos sunt receptæ. Pertinent ad viam mediam, Regiam, tutamque. Nihil Vobis cum illis.

10. Falleris igitur & fallis, dixisse Me, Censuras illas esse Sedis Apostolicæ. Falleris, & fallis quoque dixisse Me, quod ad publicandas illas à Rege & Pontifice coactus fuerim. Falleris, & fallis quod publicaverim. De Rege & Pontifice dixi, Me jussionibus eorum adactum informationes in Urbem mittere, Teque proinde cum Tuis, immeritò mihi succensere. Quod verò informationibus illis inferuerim Censuras ipsas, semper dixi processisse ex consilio, cujus rationem Sedi Apostolicæ reddidi, & ad Te non pertinet.

IMPOSTURÆ.

11. *Ecclesiæ & Reipublicæ interest scire, an hæc vera sint. Si enim vera sint, potestatis Ecclesiasticæ & secularis iram meremur, qui Censuris istis non acquiescimus: sin falsa, ab utraque etiam potestate coercendus est Accusator, qui Censuras istas promulgando Ecclesiam & Rempublicam perturbat, totiꝫ Orbi Catholico perniciosè imponit. Rem itaque discutiamus.*

CONFUTATIO.

12. **S**I Ecclesiæ & Reipublicæ interest scire, an, quæ dixi, vera sint, utinam & Censuræ ab iis, ad quos spectat, non à Me, promulgentur. Deridiculus es, Opstrati, Ecclesiæque, & Reipublicæ, & Orbi ludum facis, dum Me fingis promulgasse iis, quod Ecclesia, Respublica, & Orbis ignorat. Si promulgassiem; quomodo id non scirent? Ante Tuas verò Impo-
sturas

sturas quis scivit? Informationes in Urbem transmissæ fuerant tam secretò, ut ipse ignoraveris, mihiq; ac si elapso jam præfixo tempore, nihil imposterum mittendum esset, palam tripudians, ceu victor insultaveris. Miror gloriæ studium, ita vel iudicio, vel memoriæ tuæ officere, ut cum de aliis triumphare contendis, tam turpiter tecum ipse pugnes. Cum ergo nec tueri, nec aggredi, nec pugnare, nec repugnare possis, uno verbo cum pugnare nescias, nisi tecum, quid Tu pro Ecclesia, quid pro Republica, quid pro toto Orbe efficere contendis? Discutiamus.

*Opstraet in
Præmio
ad anim-
adversio-
nes in
Speci-
men.*

IMPOSTURÆ.

13. *Argumentum adversus Accusatorem ineluctabile, est ipsum Breve Apostolicum datum ad Episcopos Belgii 24. Novembris 1696. Quod pertinet, ait Summus Pontifex, ad PENDENTES controversias circa Administrationem Sacramentorum, donec aliquid specialius decernatur, ab iisdem Episcopis advigilandum est, ut juxta Sanctiones Canonicas, Statuta Conciliorum, & praxim Ecclesiæ administrentur, habitâ casuum atque eorum circumstantiarum ratione. Etenim in præsens magnâ sollicitudine discussioni Propositionum, quæ inter alias abundè delatas ad hoc argumentum spectant, adlaboratur à Consultoribus & Qualificatoribus supremæ hujusce Inquisitionis, qui omnes sunt pietate ac doctrinâ præstantes.*

Ex quo sic ratiocinamur: Si controversiæ circa Administrationem Sacramentorum adhuc pendentes sint; si usque in præsens magnâ sollicitudine discussioni Propositionum illarum adlaboretur; si discussioni adhuc adlaboretur à Consultoribus & Qualificatoribus: quâ veri specie dici potest, eas jam censuratas esse, approbantibus Summo Pontifice & Cardinalibus? An post Censuram Summi Pontificis & Cardinalium adhuc pendent controversiæ? An Propositiones à Summo Pontifice & Cardinalibus censurate adhuc à Consultoribus & Qualificatoribus discutiantur?

CONFUTATIO.

14. **D**E Censuris dicenda sunt pauca apud Te: quia sat citò prement, quocumque demum tempore promulgandæ sunt. Ad Breve Apostolicum quod attinet, satis est, quod agat illud de statu Propositionum in præsentis Revisione: cum quo optimè stat, Censuras ante eam reverà datas, & necdum retractatas, licet nondum publicatas esse. Vin' nunc discipere quale argumenti genus objicis? Finge rem quampiam judicatam in Supremo Concilio Brabantix; atque postea, instante Parte victâ, revideri eam in Senatu Mechliniensi. Sanamne Tu reris partem victam, si jactitet: rem coram Mechliniensi Tribunali pendere, nullam ergo sententiam adversus se latam fuisse? Immo verò non sic pendêret, nisi jam lata fuisset.

15. *At forte post Breve Apostolicum Censura lata sunt.*

R. Novit ipse, se circa Novembrem 1696. paulo ante datum Breve Apostolicum, Sacra Congregationi supplicasse, ut Propositionum discussio sisteretur: scit supplicationi suæ annuisse S. Congregationem, & in hunc usque diem earum discussionem stitisse: proinde nec ignorare debuit, Censuras in hunc usque diem, approbantibus Summo Pontifice & Cardinalibus latas non esse.

CONFUTATIO.

16. **T**Empus Tibi venale est, Opstrati, qui illud nugis, fictisque imaginationis tuæ argutiis impendis. Horæ nobis sunt cariores. Quare breviter respondemus: Nullas post Breve, sed omnes ante institutam Revisionem, quæ pendet, latas esse.

IMPOSTURÆ.

17. *Accedit aliud argumentum, quod ad hominem vocant, desumptum ex nupero Specimine Dispositionis, quod edidit Doctor Steyaert, ubi hac in Romam indignabundus effutiit: Nimirum faverat ipsis Roma ad invidiam: Omnia ipsis contraria passim proscripserat: NIHIL PENE QUOD IPSORUM ESSET AUT PUTARETUR.*

Ex quibus brevissimâ consequentiâ conficitur: Ergo Roma non proscripsit 28. Propositiones, quæ aut nostræ sunt, aut nostræ esse putantur. Si enim illas proscripsisset, verum non foret, eam nihil penè proscripsisse quod nostrum esset aut putaretur.

CONFUTATIO.

18. **N**Æ tu scilicet homo es egregius, qui argumentum formes ad hominem! Et magnam utique rem consequemur, si conficias illud ad Hominem tuum. Enimverò in hocce argumentandi genere usque adeò profecisti, ut quæ sunt facta, infecta reddere, quæque facta non sunt, nec fieri possunt, Tu solus facere possis, & valeas. Plus potes: Rem simplicem novisti geminare; duplicem simplificare; & dein tantum excellis, ut simplex non simplex, duplum non duplum sit. Ridemus nunc sphinges fabulosi temporis: Nemo Oedipus Tua hæc ænigmata dissolvat. Pace tuâ, præbebo argumentum ad Hominem. Anno 1690. existens Professor in Seminario Mechliniensi, cunctis, qui sese existimabant oculos habere, videntibus in lucem mittebas Thesim cui titulus, *De Remediis Peccati*. Conclusionem primâ, de Pœnitentia corporali agens, disertis terminis aiebas: *sine hac Pœnitentia, nec Peccatores Deo reconciliari, nec justos in justitia perseverare, docet Scriptura & Traditio universa: quare nullus est Pœnitens cui non debeat illa præscribi.* In pertinentibus verò Imper-

Thesis Jo-
annis Op-
straet. de
Remediis
peccati ex-
lat lib. 2.
§. 24.

tinentibus, ut vocabas, eidem Thesi annexis, sustinebas, eum insigniter homines decipere, qui declamabat, *Pœnitentiam seu Satisfactionem ne-*
cessa-

cessariam non esse ad Remissionem Culpa. Quæ est sententia Petri de Osma, quam Sixtus IV. Hæreseos damnavit, ut infra videbimus, ubi hanc tuam Propositionem collocabimus inter adjunctas. Inimici verò homines venerunt tunc, & Sede Mechliniensi vacante, tuam illam thesim Regi deferre ausi sunt. Rex in suo Concilio remisit Mechliniensi Electo, & Facultati Theologicæ Lovaniensi. Ambo suggererunt contra Thesim. Thesis Bruxellis publicè Jussu Regio flammis tradita. Aliqui Adversarii Thesim impugnare ausi, citaverunt aliquas ejus lacinias, atque forsàn per errorem Typographi verbum pro verbo posuerunt. Hic exultas Homo, formasque argumentum ad Hominem, quod ad Reipublicæ Litterariæ utilitatem, variis Typis donasti. Juxta hos Adversarios, Thesis quæ combusta est, continet illa verba: atqui vera Thesis Opstratii illa verba non continet; igitur vera Thesis Opstratii combusta non est. Numquid acutè? Est argumentum ad Hominem, in figura Opstratiana.

*Senten-
tiam Re-
giam con-
tra Thesim
De Reme-
diis pecca-
ti, Vide
l. 2. §. 25.*

19. Monachi Scythæ sæculo 6. ab Hormisda censurati, fingeant se non credere, Decretum quod circumferebatur, verè à Pontifice emanasse. Maxentius, horum Caput; dirè stomachatus, Rescriptum Apostolicum, veluti supposititium exagitat, & infinitis scommatibus onerat, concluditque fieri non posse, ut censuræ tam atroces à Romana Sede emanaverint. Noli, obsecro, indignari, Opstrati: formo argumentum ad Hominem. Figura illa tua est: hæc delectari potes, debesque.

20. Næ Tu verò, ut dixi, præclarus es argumentator ad Hominem! R. mus D. Steyaert dixit: *Faverat ipsis Roma ad invidiam, omnia ipsis contraria passim proscripserat: NIHIL PENÈ QUOD IPSORUM ESSET AUT PUTARETUR.* Atque ex his brevissimâ (sed non verissimâ) consequentiâ concludis, ergò Roma non proscripsit viginti octo Propositiones, quæ aut nostræ sunt, aut nostræ esse putantur, inquis. Videsis, Opstrati, nè hæc Roma intelligat. Satis novit illa, quod nihil R. mus Steyartius in Romam indignabundus dixerit, sed indignabundus in Vos, quibus Roma, spectante & admirante Orbe, usque adeo favit, ut ad lucrandos Vos, humiliaverit aliquos, quos sciebat se perdituram non esse, pepercerit autem vobis toties, ut quos Alexandri percussierant diro fulmine, Innocentii ferulam tantummodo ostentaverint, ut quovis modo ad meliorem frugem reducerent. Per Designatum vestrum promissistis rectiùs sapere. Vidimus suspendi iratam manum: totaque hætenus indignatio hæret in minis. Tantum vestra deprecatio valuit, tantum obtinere preces. Roma jubente composueramus Nos ad Pacem, æquo animo ferentes, ut sola dogmatum vestrorum mitigatione, munere vestro defungeremini. Tu verò, semper Temerariè, ut idcirco insultes? Ut exprobres, nobis accusantibus nihil judicatum; Nos ergo calumniatores, Nos impostores fuisse? Et ut interea novitia vestra placita non modò non mitigentur sed contrà incrudescant, atque indurescant, totamque Patriam in partes dividant, scindant, lacerent, conturbent? Quàm inutiliter rem tuam, & Tuorum geras,

geras, accipe. Nos, Nostrosque, Bonos omnes, totamque adeo Ecclesiam Belgicam in necessitatem conjicis levandi manus, Romamque obtestandi ac deprecandi, ut tandem miserata suos, Vos comprimat, doceatque, quid inter Censuras publicatas, & inter easdem tantummodo conceptas atque paratas (quas nondum publicando, bono fine vobis ad invidiam favit) intersit, atque ita tollat opprobrium nostrum.

IMPOSTURÆ.

21. *Estne credibile, Virum Religiosum, Sacerdotem, S. Theologia Doctorem & nuper Episcoporum Belgii in Urbe Deputatum, eò venisse temeritatis, ut nisi de re ista certus foret, auderet non solum in lectione publica coram innumeris testibus id asserere; sed etiam scriptis publicis coram Orbe toto promulgare: præsertim cum non multò post imposturam detectum iri ignorare non posset? R. Opstrupi ad hæc fateor;*

CONFUTATIO.

22. **E**X stupore isto scilicet jam totus stupidus factus es, Opstrati. Certè tam stupidus, ut inter Secretum distinguere nescias, & Publicum; ut informationem tam occultam, ut pluribus septimanis impressa, absoluta, & in Urbem Te inscio missa fuerit, existimes toto Orbe promulgatam; ferè sicut qui gravi ictu Capitis perculsus est, stupet, totamque Mundi machinam retur incidisse in verticem; aut sicuti, qui occultum crimen admisit, statim ut audit uni cognitum esse, conscientiam uritur, & quasi pateret omnibus, coram omnibus erubescit. At bono animo sis, Opstrati; Accusationis & Querelæ Populi Belgici, comprehensarumque in ea Censurarum exemplaria impressa sunt tam pauca, ut si coram toto Urbe promulgare voluisses, per tam modica non potuisses. Imposturæ autem tuæ, publicè divenditæ, tota Patria, vicinisque Regnis distributæ, eas non toto quidem orbe promulgarunt, sed tamen non exiguæ Orbis parti notas fecerunt. Hoc verò facinus tuum est, Opstrati; non meum.

IMPOSTURÆ.

23. *Sed non minus aliquando obstupui, dum non minus falsa Opstratio affinxit. Duo hic Specimina proferam.*

Accusabat inter sexaginta & unam Propositiones hanc, quæ erat trigesima tertia: Partem etiam non exiguam hujus sollicitudinis habent Theologorum Confessarii, utpotè qui præcipua vocationis signa, probitatem scilicet & spiritum ipsorum interiorum optimè possint habere perspecta, qui proinde ante omnes ab illis (Episcopis) consulendi sunt: Quam adscribebat Opstratio in Præfat. Pastoris boni pag. 11. lin. 22.

Sed cum pro more haberet Reverendissimus Qualificator, cui Propositionis istius examen commissum erat, non credere Accusatoribus, nisi ipse prius accusationes

sationes sincere esse ex ipsis Scriptis, unde desumpta dicebantur, deprehendisset; ac præterea agrè hic sibi persuadere posset inveniri Theologum, qui doceret ab Episcopis consulendos esse Confessarios, ut de promovendorum probitate testimonium perhiberent: dignatus fuit ipsam Pastoris Boni præfationem inspicere; & mox deprehendit, non aliud illic dici, quam Confessarios consulendos esse ab ipsis Theologis super sua vocatione, priusquam aut Sacros Ordines aut curam Animarum suscipiant: Propositionem verò Pastoris Boni corruptam fuisse ab Accusatore, inferendo hanc vocem, Episcopis, cum inferere debuisset hanc, Theologis. Accersiri itaque ad se jubet Accusatorem; profert Pastorem Bonum: inspectâq; ac lectâ præfatione, errasse se agnovit Accusator & cum rubore discessit.

CONFUTATIO.

24. **F**ormas jam nunc scilicet argumentum ad Hominem meum. Næ Ego profectò oppidò flagitiosus sum, qui ex centum & septuaginta Propositionibus mihi ad accusandum submissis, elegi 61. & ante harum exhibitionem Verbo & scripto declaravi, me solummodo accusatas velle istas quæ à Vobis prius recognoscerentur; cumque Designatus vester assereret, particulam, *illis*, non ad *Episcopos*, sed *Theologos*, referendam esse, mox acquievi, & in prosecutione aliarum tantummodo accusationis vim posui? Inde scilicet consequitur, me Censuras omnino confinxisse. Hæc argumentatio in forma Opstratiana. Hæc confirmatur historiâ nostri temporis, quam enarras perinde ac si præsens fuisses. Verumtamen, Opstrati, qui Ecclesiam Universam in quæstionibus facti, etiam à jure inseparabilis fallibilem pronuntias, æquum est ut in puris te factis falli & fallere posse putes. In primis satis constat de quo Qualificatore actum velis. Qualificator enim fuit tunc unicus; Reliqui Consultores. Quin etiam Reverendissimum Virum nominasti, asserens illum, cum nuper anno 1696. in Belgio foret, id tibi Opstratio asseruisse. Ad virum sincerissimum, Theologum è seculi nostri Doctissimis scripsi: Et ut mihi testimonium veritatis transmittere dignaretur precatus sum. Sciebam Te fabulam texuisse: numquam enim Me accersiri jusserrat, numquam mihi talia dixerat, numquam cum rubore discesseram. Vir cordatissimus dignatus est rescribere, æquique bonique consulet, quod ad tuendam famam, quam dilacerare niteris, Exemplar Epistolæ ejus Typis mandem. Priusquam illo uterer; misi ad Te duos viros Religiosos, Doctos qui cuncta observarent, non Ordinis nostri nè suspecti forent, Optimæ vitæ quibus deberetur fides. Rogârunt nomine meo ut dignareris credere, quod omnia ea quæ de me in Lectione Tua Te dixisse deposuerant varii, careant veritate; ita ut Te saltem oporteat fuisse malè informatum. Interim tamen quâdam Me necessitate coactum Charitative Te admonere, & petere, ut juxta Ordinem Amoris, & Legem justitiæ mihi satisfacere dignareris. Respondisti autem, Depositionem quoad substantiam, esse veram. Te non posse revocare veritatem, dictum Quali-

*Epistolam
vide Lib.
2. §. 26.*

catores id tibi dixisse *coram Testibus*; & ita perstitisti. Coactus sum ergo tunc ad Te copiam mittere Epistolæ præfatæ, cumque aliis, coram quibus hanc fabulam effutiveras, communicare. Ex ea discere potuisti, gaudere Qualificatorem Reverendissimum, quod Ego, aliique illi justitiam fecerimus, *huic fabellæ minimè credendo*. Discere debuisti, quod in verbo veritatis sincerissimè testatus sit, non modo se *numquam ista dixisse*; verumetiam *consultò* semper abstinuisse *de Propositionibus loqui*. Præterea numquam se suspicionem habuisse, quod aliquam in extrahendis Propositionibus calumniam imposuerim, *Et meo iudicio nullus hoc rationabiliter suspicari poterit*, inquit.

25. Omnis alius quàm Opstratus debebat luculento testimonio acquiescere. Tu verò, Opstrati, contrà, magis magisque in novis tuis Læctionibus debacchabâre, Qualificatorem istum memoriâ lapsus; & ferunt fufurasse Te, quod Partis studio traheretur. Quare ad producendam aliquam probationem provocatus es. Afferuisse enim te, quod illud in Collegio tuo dixerat, *coram Testibus*. Hic hærebat aqua. Nominabantur duo, qui Te cum R. mo Qualificatore agente præsentēs fuerant, negabantque de his rebus verba fuisse. At inquebas, ibant continuè exhibant, & redibant, ut varios ad audientiam introducerent, hinc non advertabant. Responsum est, id fieri non potuisse, rem enim accidisse in Tuo Collegio, quò Qualificator iverat, non ut aliis audientiam daret, sed ut Te inviseret. Tum Tu, sedebamus, inquebas, ad focum. Caminus erat admodum latus, colloquebamur duo valde modestè, ut unus, qui sedebat in Camini angulo, alter ad fenestram, non audirent. Ad hæc objectum est, Qualificatorem semper altè loqui, eique (quod in Persona tanti meriti & Doctrinæ dolendum) hunc esse defectum in auditu, ut non nisi altissima audiat. Deinde, si Testis sedebat in angulo, & alius ad fenestram, non exhibant igitur continuò & redibant. Denique si nemo audiverit, quid citares Testes? Testes enim non esse, qui defectu notitiæ testari non possunt. Tunc numerus tuus pluralis singularisatus est. Unus audivit, inquebas, qui in angulo sedit. Rogatus verò producere illum; est mortuus, aiebas. Tum perillustis Quidam optimæ spei Juvenis, lepidè Hebræis Te magis deridiculum dixit: illos enim citasse Testes dormientes; Te, mortuum. Percunctatum est dein, quis ille testis mortuus esset; quod ei nomen, & unde scires mortuum esse? Ad hæc nihil Tu, nisi Sacerdotalem manum apponere mendaci pectori, & obtorto collo, cum quonæscio pietatis gestu persistere: Credite mihi, ita est. Productum est tandem testimonium scriptum, quo declarabatur, omnes qui in Qualificatoris Comitatu fuerant, adhucdum vivere. Tantæ molis erat formare argumentum hoc ad Hominem, Tibique coram toto Lovanio demonstrare, decipere, & mentiri consequenter, rem viribus tuis imparem esse. Quod cum non successerit Tibi, li qui Te propiùs nòrunt, jam pronuntiant, illud omninò fieri non posse: quasi nemo possit, quod in hoc ordine rerum Opstratus non possit. Tu interim cum rubore ad silentii metam re-

dactus

Testimonium hoc
vide l. 2.
§. 27.

dactus es; exemplo docens, hanc esse pro tam luculento mendacio, tam R. mo Qualificatori, quam mihi injurioso dignam Talionis poenam, ut qui me coram illo erubuisse in causa tua finxeras, Tu in mea coram omnibus erubesceres.

IMPOSTURÆ.

26. *Accusaverat etiam hanc, quæ inter easdem Propositiones erat undecima: Si de genere illorum sit, qui non solum sit criminofus, sed etiam criminofus sit cum scandalo vulgi (Opstraet pag. 130. lin. 5.) talis etiam post peractam pœnitentiam non est Pastor, qui antè fuit publicus peccator. Idem pag. 131. lin. 2. & seqq.*

Sed rursus Impostura deprehensa fuit à Consultoribus, qui censuerunt eam fideliter extractam non esse, ut videre licet in ipsa Accusatione & Querela, ubi de Propositione ista agitur. Et sanè non aliud locis citatis dicit Pastor Bonus, quam quod Pastor, qui antea fuit cum scandalo vulgi criminofus, non possit amplius dici esse vita irreprehensibilis & fama integra, tametsi conversus sit & in secreto Pœnitentia Tribunali absolutus. Statnatur nunc quæ fides post lapsus ejusmodi, Accusatori habenda sit.

CONFUTATIO.

27. **T**Une cuiquam lapsus imputes? Tune in aliis requiras Fidem, qui Fidem omnem pridem amisisti? Qui in asserendis, tuendisquæ tuis Fabulis volubilis, ut Rota plaustræ, nescis quid Fides sit; sed cæcutis omnino, rus, ut putes Te videre quod nusquam est, & ea moveas, quibus Te ac Tuos elidis? Quiesce modo, si potes, dum tuæ mentis calamitatem omnium oculis pandimus. Ecce enim vero novum argumentum ad Hominem. Anno 1695. in lite quadam exhibueras Motivum Juris contra Majus Collegium. Motivum Typis expressum fuit. Universitatis Vice-Rector Motivum illud sub hoc titulo: *Motivum Juris, seu Conclusio finalis pro Licentiatæ Opstraet*, manu Executoris publicè lacerari atque comburi jussit; & Rex postea combustionis sententiam approbavit. Cum verò hæc nunc Tibi objiciuntur, hæres, & quasi memoriâ exciderit, tergiversaris. Fateor tamen, percussiones istiusmodi terribiles esse, & movere posse cerebrum atque phantasiam etiam constantis viri. Tu ergo define nobis fidem objicere, qui pridem fide cares. Et ubi toties de allegatione falsi, & negatione veri convictus es, scias asseriones, negationesquæ tuas nullius apud Nos ponderis esse. Ecce ut rursus tecum pugnes, Tuam ipse fidem contra Temetipsum exagitans. Asserebas supra: Censuras à Me confictas fuisse. Jam verò agnoscis quod *Consultores censuerunt*. Quis ista sobrius combinet? Censuerunt igitur, fideliter extractam non esse. Sed non censuerunt infidelitatem hanc commissam fuisse à Me. Toties dixi, oblatas fuisse mihi ut exhiberem, Me verò tum verbo tum scripto præ-

Sententiam Combustionis vide Lib. 2. §. 28.

Approbationem Rationem vide Lib. 2. §. 29.

viè declarasse, nullam me accusatam velle, nisi prius à vobis recognitam. Intelligè tandem, & sape.

IMPOSTURÆ.

28. *Rogabat eum jam Româ redcem Vir quidam Eximius, qui fieri potuisset, ut tam falsò accusasset Opstratium? An fortè, inquiebat, è Belgio submissæ erant accusationes, quas ipse in fonte non aspexeras? Non, reponerat, sed ipse eas è Pastore Bono excerpteram. Qui ergo, aiebat ille, sic errare potuisti? Homines sumus, inquiebat, errare possumus.*

CONFUTATIO.

29. **D**ormientem testem adhibes, an mortuum, Opstrati? Neminem nominas. Jam verò nimis profligatæ fidei Homo es, ut credamus leviter asserenti. Dicam tamen ingenuè, quod sentio: Rectè meminisse me, quod nulli, qui Tibi de his rebus potuerit referre quidquam, sermonem fecerim excepto solo quodam P. Dominicano, viro Academico, Eximio, qui modo Mechliniæ degit. Huic coram Testibus locutus sum. Probare possum, quod aliud non fecerim obiter in via, quàm, cum rogaret, num ego propositiones exhibuerim, responderim, aliquid actum quod omnibus patère non debeat. Nolui enim palam fieri, à quibus & quomodo oblatae fuissent 170. per me postea in breviorum ordinem reductæ. Addidi autem quod fuerant ab adversariis recognoscendæ. Ille, fateor, exaggerabat nonnihil, quod propositio non fideliter extracta fuisset. Volens autem ego excusare qui bona fide mihi obtulerant, aliquid de humana fragilitate adjeci, quod utinam, Opstrati, in Te aliquando recognosceres! Magnæ verò superbiæ species est, humillima verba, quæ pro Me dare, ubi cespitasssem, minimè erubescerem, tam tumidè exagitare. Quod autem dixisset ille, *Qui ergo sic errare potuisti?* Nec meminì, nec Testis meminit, qui mihi astitit. Nec potuisset mihi in mentem cadere, illud in Me suscipere, cum Propositiones neque primus excerpterim, nec meum opus fuerit nisi illarum restrictio, neque à me pro accusatis habitæ fuerint, nisi postquam fuissent recognitæ, prout verbo, & scripto declaravi ante accusationem, in accusatione, & post accusationem. Quid autem ista omnia ad rem præsentem ubi nullam ex his duabus Tibi in *Accusatione & Querela*, de qua agimus, objeci?

IMPOSTURÆ.

30. *Eodem fortè responso absterget Imposturam de Censuris, quas Propositionibus nostris iniustas esse asseruit: sed iudicet Sedes Apostolica cui imponitur, & Orbis Catholicus cui illuditur, an ea tam facile abstergi possit. Grave fortasse non videbitur falsa affinxisse Opstratio: sed Censuras, quas non tulit, affinxisse palam Sedi Apostolicæ, non potest non gravissimum videri & cum multarum Animarum perniciæ conjunctum.*

CON-

CONFUTATIO.

31. **T**ua Me, Opstrati, maledicta amplius non movent. Tam crebris ea ictibus repetis, ut obduraverim omnino, neque ultra sentiam. Præbebo tibi alteram maxillam, si vis: percutere, Opstrati; non dolet. Tantummodo te rogo, ut nè ludas Sedem Apostolicam, quam te fallere posse frustra putas. Fingis Te non credere, ullam illic Censuram paratam fuisse, cum tamen constet omnibus, quàm graves extiterint tui metus, nè publicarentur. O! quantis precibus, ac promissis obtinuisti ut suspenderentur! Quemadmodum autem prædixi Romæ, ita accidit. Fuditis preces fictas, dedistis promissionum verba, ceu folia; & fructus non sequuntur. O! ubi fides! Judicet nunc Sedes Apostolica, cui impositum est; & Orbis Catholicus, cui illusum. Grave fortasse non videbitur, quod tuas mihi jugiter Imposturas assuis; sed quod censurasingas esse meas, ut tanto Liberiùs blateres contra eas, & palam debaccheris, *Non potest non gravissimum videri, & cum multarum animarum perniciæ conjunctum*, nimium est. Si ergo censuræ veræ sunt, tum juxta Te multarum animarum perniciës fabricata est. Hoc est enimvero præcisè illud quod Joannes Maxentius in principio seculi sexti, adversus Hormisdæ Epistolam ad Possessorem, machinatus est. Simulavit se non credere, Epistolam à Pontifice emanasse. Multarum animarum perniciem creari dixit ab iis, qui Epistolam supposuerant, atque hoc pacto in primam Sedem inolescens, nomen Impudentissimi obtinuit. Quænam verò animarum perniciës creari hîc possit? Propositiones enim omnes abjicis; censuris dignas esse prædicas, sed jam negas esse tuas. Perniciësne animarum sit, quod putentur esse tuæ, quæ tuæ non sunt, aut quod censurentur quæ censuras merentur? Homo contradictionum, quàm turpiter tecum pugnas!

Joannes
Maxentius
Tom. 4.
Bibl. Pat.
mibi Pag.
447.

IMPOSTURÆ.

§. 5.

Recensentur alie Impostura triginta & sex, quas ex sola de occultis & internis conjectura temerariè nobis affingit Accusatio in Reflexionibus secundis.

32. *Inter omnes criminandi rationes ea iniquissima est, quæ nullis externis indiciis suffulta, sed solà de internis conjecturâ nixa, homines, etsi contraria omnia exterius protestantes, de nefandis consiliis accusat.*

Hanc rationem init Accusatio in Reflexionibus secundis, ubi SCOPUM nostrum trigesies & sexies designat: sed ita infeliciter, ut triginta illa & sex Reflexiones totidem Impostura sint, à Scopo nostro quàm longissimè aberrantes. Atque en illas tibi breviter exhibitas. Scopus, inquit videtur esse.

1. Ad dandam Absolutionem non acquiescere sincero emendationis proposito. *pag. 7.*
2. Privandum esse Pœnitentem gratia Sacramentali, donec totus emendatus, & fortè ante Sacramenti susceptionem justificatus fuerit. *ibid.*
3. Absolutiones sine præviis pœnitentiis, & sine frequenti Confessione donatas in irritum vocare. *pag. 9.*
4. Neminem umquam primâ vice absolvere. *pag. 10.*
5. Opera pœnitentiæ à Contritione & Confessione distincta stabilire tamquam unicum signum conversionis internæ. *ibid.*
6. Ordinariè reputare peccatores, donec per notabile tempus egerint, non dico pœnitentiam, sed pœnitentiæ opera. *pag. 11.*
7. Declamare reos culpæ mortalis ac pœnæ æternæ quicumque pœnitentiæ à Contritione & Confessione distinctæ fructus non afferunt. *pag. 12.*
8. Suspendere omnes Absolutiones & plerasque odiosas reddere. *pag. 13.*
9. Non absolvere nisi eos, quos certò constat jam à Deo absolutos esse. *pag. 14.*
10. Directores Animarum aliter practicantes, odiosos & contemptibiles reddere. *pag. 17.*
11. Persuadere hominibus, sese omnes heroës esse virtutum, ex nulla infirmitate labi, totos mundos, ne dicam *καθάρως*. *pag. 18.*
12. Multos sine forma judicii à suis Ministeriis excludere, forsan ut ipsi (utpote Pastores Boni) mundi, *i più eccellenti in dottrina ed in pietà*, in eorum loca substituantur. *pag. 20.*
13. Docere omnem ætatem & sexum omne genus & speciem & circumstantiam peccatorum, ne per ignorantiam incidant in aliquod horum. *pag. 21.*
14. Stabilire cautum exemplum, quo utantur scientiâ Confessionis, ut perveniant ad alios casus. *pag. 22.*
15. Injicere sibi suisque facultatem imò necessitatem interrogandi nomina complicum, ut arripiant occasionem contra eos agendi sub prætextu boni publici & hujusmodi. *pag. 24.*
16. Quâcumque viâ se ingerere in notitias complicum. *pag. 25.*
17. Possè diffamare quemcumque absentem, incognitum, inauditum, & indefensum, ad relationem cujuscumque mulieris. *pag. 26.*
18. Inducere homines ne curent legi Missas particulares. *pag. 27.*
19. Impugnare speciales Missarum applicationes. *ibid.*
20. Homines inducere ut non æstiment Missas, nisi illorum qui erant celebraturi, etsi stipendium nullum accepissent. *pag. 28.*
21. Admittere quasvis in quocumque statu hominum perturbationes, ut manuteneant sua principia. *pag. 29.*
22. Armare partem suam contra faciendas, & jam inde sæpe factas objectiones, quod nimirum colligatio, quâ inter sese contesserati sunt, teneat praxim à longè maxima Ecclesiæ parte dissonam. *pag. 30.*

23. Paucitatem suam adversus universalitatem in perpetuum erigere. pag. 34.
24. Nova facere omnia. pag. 36.
25. Enervare omnem doctrinam & praxim, quæ diminuit fructus dignos poenitentiae, quos statim Lege ad Absolutionem requirunt. *ibid.*
26. Totam revelationem (de Scapulari) suam auctoritate deijcere, & ipsum Scapularis usum tollere pag. 33.
27. Etiam in hoc (in Processionibus, ubi simul cum Venerabili deferuntur Reliquiae & Imagines Sanctorum) aliquid indulgere Sectariis, in quorum gratiam jactant se Catholica dogmata velle mitigare, quasi ut minus abhorreant. *ibid.*
28. Ubique stabilire suum notabile tempus. pag. 29.
29. Stabilire Propositionem tertiam Jansenii, statuendo peccata necessitatis. pag. 40.
30. Stabilire Propositionem tertiam Jansenianam aliis verbis. pag. 41.
31. Negare adjutorium omne aliud quam efficax cui numquam resistitur. *ibid.*
32. Non praedicare gratiam, nisi efficaciter operantem. *ibid.*
33. Primam Propositionem tradere aliis verbis, & ex prima pariter deducere reliquas, mutato solo systemate verborum. pag. 42.
34. Potentia proxima & voce, gratia sufficiens, uti, sed sanum earum sensum rejicere, & aliis verbis Jansenianas tradere. pag. 43.
35. Subducere se auctoritati Ecclesiae. 45.
36. Fabricare libertatem liberos omnes seu proprios seu alienos, sibi bene visos, ab Ecclesia quomodolibet proscriptos, in animo & saltem secreto tenendi, credendi que ut Catholicos. pag. 46.

Aut nequissimi sumus nos, si ista consilia animo versamus; aut nequissimus est Accusator, si per calumniam consilia ista pessima nobis affingat. Cum vero neque nos deceat de illis suspectos esse, neque ipsum de tot calumniis provocamus ipsum coram Sede Apostolica, aut quovis alio iudice legitimo, ut criminationes suas probet: Quod si non praestiterit, nos quidem a suspitione tam atroci absolvemur; ipse vero calumnia notam non evadet.

C O N F U T A T I O.

33. **N**ON bonus nugivendus es, Opstrati: nescis inescare Homines. Nimis enim misera nugatio est, à qua Paragraphum hunc exordiris, quod objiciantur vobis consilia, quorum contraria omnia exterius protestamini. Quis Protestantium tale antehac defensionis, vel accusationis genus excogitavit? Tu ipse paginâ 6. circa finem dixeras, quod *Aliquando non modo licitum, sed & necessarium sit, precipiente ac cogente Episcopo, administrare alicui Sacramentum v.g. Eucharistia, vel Matrimonii, cui alioquin administrans juxta propriam sententiam illud negandum vel differendum*

cenferet. Quam tuam novitiam sententiam non tradis speculative, sed omnino practice, ad præconizandos Pastores bonos tuos, quod *causâ Pacis Ecclesiasticæ*, sub præfenti Archiepiscopatu, *satiùs ferre existimaverint ut aliquod Disciplina Ecclesiastica detrimentum pateretur, quam ut cum certa auctoritatis, & nominis sui & pecuniarum jactura, ad Tribunal Episcopale provocarentur.* Confiteris igitur, quod *causâ Pacis Ecclesiasticæ*, non administretis Sacramenta *juxta propriam sententiam*; sed è contra, quod *satiùs ferre existimetis, ut aliquod Disciplina Ecclesiastica detrimentum patiatur.* Quomodo ergo jubes ut attendamus nunc ea quæ contraria exterius protestamini? Jam vobis in dogma transiit, exterius facere quæ juxta propriam sententiam non sunt, idque *causâ Pacis Ecclesiasticæ*. O! Perditam innocentiam, talibus ineptiis indignam! Quot & quanta nos atra schismata, diffidia, atque dissentiones manent, si veniat umquam Successor Antistes, quo nec præcipiente, nec cogente, Sacramenta juxta propriam vobis conscientiam administrare liceat! Scelus putabam, Sacramenta non juxta propriam conscientiam administrare; nunc verò, video, fictio & simulatio virtus est. Quis pro Te, Opstrati, in fraudibus ac mendaciis tam dilucidis non erubescat? Pacis nomen usurpare, Disciplina Ecclesiasticæ detrimentum adferre, pessimis hominibus obsequi, Sacramenta non juxta propriam conscientiam administrare, & ista palam profiteri; indignari autem, quod quæcumque exterius protestaris, non interiùs quoque à Te, Tuisque geri credimus. Væ Temporibus olim futuris, nisi Clementissimus Dominus Rex prospiciat, non providendo Ecclesiis Belgicis de talibus Præfulibus, sub quibus juxta propriam conscientiam (erroneam autem) administrare Sacramenta audeatis, & traducere omnes qui secùs faxint. Hinc verò Nos non tantùm admonemur, nihil curare quid exterius nunc, cogente ac præcipiente Antistite Protestantes protestemini: sed quid sonent dira vestra dogmata, quæ professi estis, & plures ex vobis, licet clandestinè, in praxim ducitis.

34. Scopos verò vestros non ex conjecturis tantùm, sed & validis argumentis, infrà, suis locis, corroborandis, extraximus, & in Querela annotavimus, non ut iniquissimi sitis vos, & ista consilia pergatis apimo versare: sed ut pigeat, pudeatque tandem innocentiae nomen & laudes concupiscere, quo tempore non vereris asserere, aliquando non modò licitum, sed necessarium esse, Sacramenta non juxta propriam conscientiam administrare. Ex quo deducitur argumentum ineluctabile hoc. Omnis innocentiae laus, quam prætendis, in externis administrationibus Sacramentorum, prout nunc facitis, versatur. Atqui protestaris, vos illa sic agere, cogente ac præcipiente Episcopo, *causâ Pacis Ecclesiasticæ, non juxta propriam sententiam.* Internam igitur animi dispositionem, quæ conscientia dicitur, geritis, quæ innocentiae repugnat. Veni nunc, infausste Provocator, veni. Adsum Tibi: sperabas fugituum? Si fugissem, ad hoc redirem, ut coram Sede Apostolica, & quovis æquo legitimoque

que mundi iudice sistere possem Hominem toties Reum, toties iudicatum, toties in operibus, seu scriptis suis, publicis flammis traditum, & confusum, insolescentem ut non dicat, præcipienti Episcopo parendum, & conscientiam erroneam deponendam esse, sed palam jactet, aliquando licitum, imò necessarium, Sacramenta non juxta propriam conscientiam administrare; per hoc confirmans, nec se, nec suos sic administraturos esse, ubi Antistitem nec præcipientem, nec cogentem nanciscerentur. Utinam hæc inclyti, sapientissimi que Romani intelligant! Fallor, aut ea contemplatio sola sufficit, ut censurarum publicationem ocius sperare liceat: atque ita suspensiones legitimæ vertantur in sententiam, Imposturæ in humiliationem.

CAPUT VIII.

De prima Propositione accusata, De dilatione Absolutionis.

ACCUSATIO ET QUERELA
POPULI BELGICI.

EX PRIMO QUATERNIONE.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

1. De Dilatione Absolutionis.

FUIT PRIMA.

PRIMA.

* *P*astores boni (pag. 441. lin. 3.) si queras quâ praxi hi omnes utantur? Resp. Eâ quam vocant strictiorem, seu eâ, quâ nemo extra casum necessitatis absolvitur, nisi qui prius per tempus notabile vitam à criminibus emendaverit. Joan. Opstraet.

*O*Mnes Pastores boni utuntur praxi, quam vocant strictiorem, seu eâ, quâ nemo extra casum necessitatis absolvitur, nisi qui prius per tempus notabile vitam à criminibus emendaverit. Joan. Opstraet in libro cui Titulus, Pastor bonus.

Joan. Opstraet Past. bon. p. 443 lin. 15. & seqq. praxi Pastorum §. 5.

REFLEXIO PRIMA.

2. *S*ensus Propositionis est universalis: enuntiat enim quid faciant Pastores boni omnes. Adeoque censet non esse Pastores bonos, qui extra casum necessitatis, quemquam à criminibus absolvunt, ante emendationem, per notabile tempus præmissam. Agit de criminibus, sed pag. 204. lin. 3. & 7. aperte indicat, quod per crimina, generatim intelligat peccata, scilicet gravia; quamquam in scriptis posterioribus, peccata rectius à criminibus distinxerit.

II.

3. Scopus videtur esse, ad dandam Absolutionem, non acquiescere

N

since-

sincero emendationis proposito, sed requirere emendationem ipsam, & quidem *per notabile tempus* probatam: id est, privandum esse Pœnitentem gratiâ sacramentali, donec totus emendatus, & fortè (nam eò tendunt Adversarii) ante Sacramenti susceptionem justificatus fuerit.

III.

S. P. Nilus
Interpret.
Leon. Al-
lat. pag.
414.

4. Circa Apostolicæ Fidei Articulum decimum, *Remissionem peccatorum*, errores fuere quinque: 1. Novati & Sequacium, qui Ecclesiæ adimebant omnem solvendi potestatem post Illuminationem, id est, Baptismum: 2. Felicissimi Presbyteri, qui quosvis absolvebat sine pœnitentia: 3. Montanistarum, inter quos Tertullianus lapsus, qui gravissimis peccatis, ceu monstris, negabant veniam dandam esse: 4. Presbyteri Chariclis, qui differebat Absolutionem, donec præmissa essent pœnitentiæ opera. Cui affinis erat error Petri de Osma, cujus propositio hæc: *Non per actâ Pœnitentiâ confitentes absolvi non debere*, damnata est à Sixto IV. An. 1479. Et accedit error expressus aliis verbis, nimirum Propositione 17. ab Alexandro VIII. proscripta: *Per illam praxim mox absolvendi Ordo Pœnitentiæ inversus est*: 5. Variorum impugnantium Absolutiones frequentes, contra quos agit Author de vera & falsa Pœnitentia, inter opera S. Augustini: ubi hic error graviter censuratur, quemadmodum patet ex principio Capituli quinti: *Adhuc instant perfidi*. Joannes Opstraet cum Suis non incidit quidem in errorem Novatianorum: & licet utatur omnibus ferè argumentis Montanistarum, ut patet ex infausto Tertulliani libro de pudicitia, non tamen inde concludit idem quod Montanistæ: sed manifestè renovat errorem Chariclis, contra quem ante medium Seculi quinti scripsit S. P. Nilus Abbas, Discipulus S. Joan. Chrysostomi; inciditque in errorem quintum.

Homil. de
filio Pro-
digo. Luc.
cap. 18.

5. Repugnat praxi Christi Domini in Maria Magdalena, in filio prodigo, cui Pater-familias stolam primam (id est, Absolutionem, prout explicat Chrysostomus) jussit proferri cito, & in Publicano, qui paucis oravit: *Propitius esto mihi peccatori*, & tamen *descendit hic justificatus in domum suam*. Et in aliis, de quibus Greg. Nyssenus: *FACILEM eis veniam largitus est, CELERITER ipsos, & MOMENTO TEMPORIS ab iis, à quibusangebantur, sanavit*: Oratione cui fecit titulum, ad præsentem casum omninò pertinentem, *Ad eos qui durius & acerbius alios judicant*. Et ne quis dicat hanc praxim fuisse Christo specialem, Nyssenus subdit ibid.: *Imitemur eam pascendi rationem, quâ Dominus usus est*. Hoc scilicet est esse Pastorem bonum.

De nat. &
grat. c. 26.
D. Th 1.2.
q 109 a.8
in Corp.
S. Gregor.
Hom. 11.
in Ezech.
post med.

6. Repugnat sanæ Theologiæ, juxta quam peccator Gratiâ Sacramentali indiget ad exequendam emendationem quam proposuit: nam cum minori Gratia potest proponere, & indiget majori ad vincendas tentationes, quæ si inveniant justificatum, JUSTOS DEUS NON DESERIT nisi prius deseratur, ut piè semper justèque vivatur, inquit August. Atque ita indiscreta dilatio Absolutionis, per notabile tempus, exponit peccatorem periculo lapsus

lapsus gravioris, juxta D. Thomam ex Gregorio Magno: PECCATUM QUOD MOX PER PŒNITENTIAM NON DELETUR, SUO PONDERE AD ALIUD TRAHIT; cui adest periculum interitus, quid enim si moriatur, quid si desperet?

7. Repugnat insuper Concilio Trid. quod Sess. 14. Can. 1. pronuntiat Anathema: *Si quis dixerit eam Contritionem, qua paratur per discussionem &c. cum proposito melioris vite, non esse veram & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, id est, prout omnes Theologi interpretantur, non esse sufficientem præparationem ad gratiam in Sacramento consequendam. Fuitque omni tempore Propositum habitum sufficiens; nihil quippe Deus, inquit S. Amphilochius, a nobis aliud requirit, quam mutationem propositi. Et infra: Justificat lachrymas, & propositum coronat.*

*Amphil.
Orat. in
mulierem
peccatric.*

8. Repugnat SS. PP. Amb. *Si veniam vis mereri, dilue culpam lachrymis tuam, EODEM MOMENTO, EODEM TEMPORE respicit te Christus. Item S. Chrys. qui Oratione de S. Philogonio etiam pro gravissimis requirit solum diem, nec illud, inquit, perpende quod BREVE EST TEMPUS, sed illud considera, quod benignus est Dominus. Item Leoni Magno. Misericordie Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur venie moras, vera conversio. Scilicet: Nescit tarda molimina S. Spiritus gratia, Ambros.*

*In cap. 22.
Luc 4.*

*Leo Magn.
epist. 101.
Ambr. in
cap. 1. E-
vang. Luc.*

9. Denique repugnat S. P. Nilo, qui individuum hunc Presbyteri Chariclis errorem, tamquam Novatianismo vicinum, ex professio impugnans: *Ne itaque dicas, inquit, mi Vir, eos qui OPERE deliquerunt, VERBIS TANTUM confitentes Dominus non accipit. Hac enim enuntians, non longè abes à mundis quidem sermone, opere verò immundis, ignavis Novatianis: siquidem illi ob amentia excessum, & tumoris inutilis (ne anima noxii dicamus) omnem post Illuminationem pœnitentiam pernegant; TU VERÒ NEC EAM QUIDEM QUÆ VERBIS EXPRIMITUR, ADMITTERE SUSTINES.*

*S. P. Nilus
lib. 3.
Epist. 243*

10. Cæterum fatendum, quod juxta Patres, peccata, quibus nec Sancti carent, à criminibus discernuntur: *Neque enim, inquit Augustinus, quia peccatum est omne crimen, ideo crimen est etiam omne peccatum. Itaque sanctissimorum hominum vitam, quamdiu in hac morte vivitur, inveniri posse dicimus sine crimine: peccatum autem si dixerimus, quia non habent, ait S. Apostolus, nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Crimina verò rursus distinguuntur inter secreta, per clandestinam pœnitentiam expianda, propter quæ non fit publica separatio à Christi corpore; & inter manifesta, quibus hæc separatio decernitur. Utrisque autem criminibus dolor potius medetur, quàm tempus; prosequente eodem Augustino: Sed neque de ipsis CRIMINIBUS QUAMLIBET MAGNIS remittendis, in sancta Ecclesia Dei desperanda est misericordia agentibus pœnitentiam, secundum modum sui cuiusque peccati. In actione autem pœnitentie, UBI TALE CRIMEN COMMISSUM EST, ut is qui commisit, à Christi corpore separetur, non tam considerata est mensura temporis, quàm doloris.*

Enc. c. 64.

1. Joan. 1.

§. 6.

11. *Diluntur Impostura Pastori Bono impaſta circa hanc Propositionem qua inter
61. accusatas fuit prima: Si quæras, quâ praxi hi omnes utantur? R. Eâ
quam vocant ſtrictiorem, ſeu eâ quâ nemo extra caſum neceſſitatis ab-
ſolvitur, niſi qui priùs per tempus notabile vitam emendârit.*

CONFUTATIO.

12 **O**ffendis in ipſo limine, Opſtrati. In proferenda prima Propositione,
prout poſt viſam Reſponſionem tuam accuſavi, & accuſatam eſſe
didiciſti, cæſpitas, vel potiùs præcipitas. Falfaſti enim eam, non in una
particula, ſed ex omni parte, ſic ut nullum Veritatis veſtigium reliqueris.
Tantâ audaciâ, vel amentiâ. (aliter enim dici non poteſt) ruiſi, ut nihil niſi
corruptum proferas, & planè confictum, ut non tam propositionis accu-
ſatæ citator, quàm novæ conditor atque fabricator dici merearis. Legatur
Accuſatio & Querela in fonte, cumque tuo Pſeudo-Paſtore conferatur;
Lectori in oculos irruet, quod Textum in ſubſtantialibus omnino bis cor-
ruperis. Accuſatio & Querela poſuit: *Paſtores boni. Si quæras qua praxi hi
omnes utantur.* Tu verò truncans, auferſi voces, *Paſtores Boni*, & Propoſi-
tionem ſic incipis: *Si quæras qua praxi hi omnes utantur.* Quam enormiſ-
ſimam corruptionem admittis, ut Lectori, qui Accuſationem & Querelam
nondum inſpexit, perſuadeas, id quod infra dicis, agi *De praxi illa, quâ
uſos fuiſſe PASTORES QUOSDAM narrat Paſtor bonus.* Quantum intereſt inter
Paſtores quosdam, & *omnes*, tanta quoque tua, Opſtrati, iſta eſt corruptio.
Tametiſi enim revera non de Paſtoribus bonis tuis *omnibus*, ſed tantum qui-
buſdam in tuo Paſtore bono egiſſes; attamen cum liquidum ſit, me in ac-
cuſatione poſuiſſe, *Omnes Paſtores boni*, voluntariæ corruptionis infamiâ
expediri nequiſ. Et ne errores tam claſſici procedant ſingulares, ſubſequitur
mox corruptio altera non minùs gravis. Fingiſi enim me in accuſatione po-
ſuiſſe, *vitam emendârit*; cum tamen expreſſè dixerim, & omnino bis, id eſt in
Textu, & in Propositione, repetiverim, *vitam a criminibus emendâverit.* Sed
nempe fraus iſta fuit artibus tuis neceſſaria, ut infra apud Lectorem confi-
dentiùs fingeres, me malè accuſaſſe Propositionem de qua ibidem dicis: *Ob-
ſervatum hic ante omnia velim, agi de Peccatore, qui non de peccato mortali
qualicumque, ſed CRIMINE; nec crimine uno, ſed CRIMINIBUS maculatus eſt.*
In quo Tu captioſus quidem eſſe conatus es hæc ſcribens, ſed fuiſti nimium
otioſus. Quid enim erat hic obſervandum, ſi ſincerè attuliſſes Textum
meum? Deſine ergo nugatrices tuas Impoſturas, Te ſolo dignas, objicere;
cumque nullam hætenus Impoſturam detexeris, ſed jam inde decem tuæ
corruptiones manifeſtatæ ſint, hoc perſuaſum habe, Hominem Te illepi-
diſſimum haberi, fallendi que tam inſcium, quàm avidum.

Corruptio
Textus 9.

Corruptio
Textus 10.

IMPOSTURÆ.

13. *Et si hac verba habeat Pastor Bonus in Praxi Pastorum §. 5. per Imposturam tamen illi hic, tum in Propositione prima, tum in Reflexione prima assignatur, quod enuntiet, Omnes Pastores Bonos eâ praxi uti: manifestum enim est, Auctorem Pastoris Boni eo loco tantum enarrare, quid faciant hi omnes Pastores Boni, quorum illic praxim describit. Non sequitur autem: Hi omnes Pastores boni utuntur eâ praxi; Ergo omnes Pastores boni utuntur eâ praxi.*

CONFUTATIO.

14. **E**X alio in aliud deterius laberis: Tantæ Te imperitiarum, & arrogantissimæ temeritatis tenebræ circumfundunt. Te ipsum citas; nec vides, nec intelligis. *Et si hac verba habeat Pastor bonus, inquit. Volve autem Pastorem bonum tuum, totoque illo, quem citas, Paragrapho quinto percurrere: ne quidem verba, prout statim (quemadmodum ostensum est) corrupisti, habet. Pastor ille expressè ponit: vitam a Criminibus emendaverit. Quid quod ipse infra vim ponis permagnam, quamquam deridiculam, quod Pastor ille agat non de eo qui crimine uno, sed criminibus maculatus est. Patere nunc, ut pugnatrices tuas Imposturas coram Te conveniam. O! insensatæ! quænam vos intemperiæ consarcinârunt? Ut legitimo accusatori vestro affricetis propriam labem, adduxistis textum bis corruptum; & ut corruptio suis sordibus subsisteret, maluistis imponere, Pastorem bonum ea verba habere, quàm agnoscere Accusatorem legitimè processisse. Statim verò, ut hæreatis in luto, imponitis iterum, & verba, quæ vestra fuissè dixeratis mox, non vestra modò esse, deridiculâ inconstantia effutitis. O! Imposturas fragiles & clumbes, turbida nimium temeritate conscriptas! Tu verò Opstrati, jam insuper negas egissè Te de Pastoribus bonis omnibus; utque videâre non S. Theologiæ Licentiatum, sed enarrator dumtaxat, asseris Te eo loco tantum enarrare. Oportet hic convincere Te robore digitorum tuorum, unaque & eadem demonstratione conficere, non enarrasse Te, sed asseruisse, Pastores bonos tuos non paucos, sed omnes ita facere, & facere debere. Exordium sumam ab ipso exordio quod capiti unico, cui fecisti titulum Praxis Pastorum, dedisti, ubi conclusisti in hæc verba: Atque ut magis bonorum Pastorum, quorum facta commemoro, praxis elucescat, describam simul praxim alteram, quæ in ipsorum Parochiis observari solebat, priusquam illarum regimen ipsi susciperent: (hætenus dici possit narratio) Unde apparebit, hinc quidem quantam malorum omnium colluviem, & animarum perniciem in Parochiam invehat praxis mala; inde verò quantum bonorum spiritualium cumulum (jam incipit narratio mixta cum gravi assertione) & animarum lucrum adferat praxis bona. (Nunc verò totus affirmas) simulque constabit, diligentia boni Pastoris effici posse, ut si quæ adhuc Parochia sub mala Praxi gemant, (Heu! grande, sub quo*

quo gemitur, malum!) exemplo *Parochiarum*, quæ jam inde feliciter mutata sunt, ad meliorem praxim & statum educantur. Verba hæc sunt Pastoris boni tui, non narrativa tantum, sed & assertiva; nisi Oratores, & Verbi Dei præcones, qui tunc strenuissimè perorant, dum positis exemplis ad mutationem incitant, non assertores veritatis, sed enarratores vocites. Hinc procedit Pastor tuus ad Parallelum, cui hinc præfigit titulum, *Praxis mala*; inde, *Praxis bona*. Atque ubi pervenit ad §. 5. post recensitam praxim malam, procedit ad Praxim suam bonam, hoc ordine: *Praxis bona. Ubi ejusmodi Parochias ingressi sunt Pastores boni &c.* Hos verò suos Pastores bonos dividit in varias classes. Primò quidem refert quid fecerint generatim; sed paulò post dicit: *Quidam hæc praxi utitur: dum advertit, prima vice ad se venire peccatorem, qui confessione generali indiget, significat sibi moris esse, prima vice ponere bonum fundamentum....* Post *Laudes vespertinas....* Ita dextrè ipsum circa totam vitæ seriem interrogat, ut nesciens faciat confessionem generalem. Confiteor, id Opstrati, quod dictum voluisti de hoc tuo Quodam, non rectè referri ad Pastores tuos bonos omnes. Sed videamus reliqua. Postea sequitur: *Alii etiam Pastores boni confessionibus generalibus audiendis præsertim initio Pastoratûs, multum se occupant: sed ne longiori mora fatigentur & impediuntur alii; vix umquam illas audiunt diebus Dominicis & Festis, dum est concursus Populi.* Deinde ad alios venit: *Sunt qui singulis diebus manè ante lucem, vel, si æstus sit, prima luce præsto sunt ad Confessiones audiendas.* Demum enumeratis Variis qui tempus studiosissimè conquirunt, ut excipiendis communi rigore Confessionibus vacent, sistit in duobus ultimis: *Est alia Parochia ruri, in qua Pastor solus habet Pœnitentes stabiles, ut minùs quadringentos: quisque autem Vice-Pastor plus minùs trecentos. Alii sunt in Parochiis minoribus qui totam suam Parochiam audiunt propè soli.* Quibus omnibus ita in diversas classes distributis Pastoribus bonis, sic tandem concluditur: *Si queras qua praxi hi omnes utantur: R. eâ, quam vocant strictiorem, seu eâ, quâ nemo (extra casum necessitatis) absolvitur, nisi qui prius per tempus notabile vitam a criminibus emendaverit.* Diversitas igitur, quæ juxta Te, in diversis Pastorum classibus, in sola varietate temporis quâ Confessiones excipiunt, atque distributione Pœnitentium, & Confessariorum constitutis, reperitur, resolvitur tandem in communem uniformitatem, juxta quam Pastores tui boni omnes utuntur praxi quam vocant *strictiorem*. Tu verò quomodo nunc hujus uniformitatis erubescis? Gloria fuit hæc quondam tua, quod non unum, vel paucos, sed consentientes tuos haberes omnes. Jam verò pudet numeri, non quia numerum esse noluisti, sed quia si jubereris reproducere; nec auderes, nec posses. Non sequitur igitur, ut asseris, *Hi omnes Pastores boni utantur ea praxi; ergo omnes Pastores boni utuntur ea praxi.* Sed rectissimè sequitur Pastores boni in diversas classes dividuntur; atqui hi omnes utuntur ea praxi; igitur, juxta Te, omnes Pastores boni ea praxi utuntur. Fuit ille tuus sensus tunc; quid fugis; quid pudet, pigetque; quid erubescis? Jamne ergo
cenfes

censes Pastores bonos aliquos, qui Tua illa praxi non utuntur? Quid titubas, quid palpitas?

IMPOSTURÆ.

15. *Quin ipse Auctor Pastoris Boni in Notis Epilogo subjectis disertè declarat, se, dum anti thesim ponit BONAM inter & MALAM praxim, nequaquam indicare velle, eos omnes Pastores debere inter malos reputari, qui praxim, quam bonam vocat, ad extremum usque apicem non assequuntur. Notâ 1. Et rursus: Si quæ apud quosdam Pastores in usu sunt, non continuò existimandum esse, velle se omnes alios ad eundem præcisè usum & praxim adigere. Nota 5. Prorsus ut illi adscribi non possit Propositio prima, quam malè ex Pastore Bono fabricavit Accusator, affictamq; Pastori Bono tamquam temerariam... & injuriosam multis piis & doctis Pastoribus censurat.*

CONFUTATIO.

16. **Q**uantus labor hîc fit cassus, ut Lectori persuadeas non Te docuisse quod tam luculentis verbis professus es! Nimirum periisti, si quo modo convinci potes, quod ab Omnibus Pastoribus exegeris, ut ad eandem praxim se componant. Si namque ostenditur, quod unam Pastoribus omnibus doctrinam proposueris, quamquam non æqualem ab omnibus exegeris fructum, tum jacent effugia tua omnia. In Notis Epilogo subjectis inter malos non reputas, qui praxim tuam bonam *Ad extremum apicem non assequuntur*, inquis. Quod verò per extremum hunc apicem illic intelligas æqualem fructum, statim edisseris. Scio enim, inquis, non omnia posse aut debere omnes, ut in Epilogo ad Pastores satis me significasse existimo. Epilogum autem hunc ad Pastores ita exorsus fueras: *Et si UNA PASTORIEUS OMNIBUS DOCTRINÆ ET PRAXIS IN HOC LIBRO PROPOSITA SIT: non equalis tamen fructus exigitur ab omnibus.* Et postea ibidem concludis: *Quare non potest equalis ab omnibus fructus exigi: Necum ex tot Capitibus fieri possit, ut æquales etiam æqualem fructum non faciant. Ab omnibus tamen exigitur, ut ad eandem praxim, eandemq; fructum, pro suo talento contentur.* Quod est præcisè illud quod dixeram, unam à Me Pastoribus omnibus doctrinam & praxim propositam, quamquam fructum non æqualem. Quæ verò Notâ quintâ dixisti de iis quæ apud quosdam Pastores in usu sunt, locum habent ubi vocula *quosdam*, expressa est; non hîc, ubi dixisti, *omnes*. Quod maxime patet, quia exceptionem illam tuam, in eadem Nota quinta expressis terminis restringis ad id quod refertur pag. 670. lin. 6. primæ Editionis, ubi rem satis extraordinariam, & ad præsentem Propositionem nihil pertinentem, ne quid gravius dicam, ita describis: *Est Pastor qui in administrando Matrimonio sic procedit: dum ad Sponsalia veniunt Sponsi, palam illos coram omnibus examinat. Non illos solum, sed etiam omnes qui Sponsos cernuntur...* quod si deprehendat illos satis instructos non esse, sine magna difficultate

tate dimittit. Atque ab hoc examine neminem excipit. Heteroclitam istam praxim, quam dixisti esse unius, non injunctam esse omnibus, facile creditur. Propositionis autem præsens praxim, & doctrinam de qua dixisti, *Omnes utuntur*; & in Epilogo mox citato addidisti, *Unam Pastoribus omnibus doctrinam & praxim* propositam esse; hanc voluisti esse omnium. Censuram verò nullam ego affinxi. Ah! Opstrati! si affinxissem ego, non vobis tot precibus, non tot promissionibus, tantisque sic laboribus fuisset opus, ut suspenderetur publicatio earum. Suspensa est autem.

I M P O S T U R Æ.

17. *At quid de Praxi illa, quâ usos fuisse Pastores quosdam narrat Pastor bonus, qui extra casum necessitatis neminem absolvebant, nisi qui prius per tempus notabile vitam à criminibus emendasset?*

R. *Observatum hic ante omnia velim, agi de Peccatore, qui non peccato mortali qualicumque, sed crimine; nec crimine uno, sed criminibus maculatus est: cui an non meritò extra casum necessitatis differatur Absolutio, donec per tempus notabile vitam à criminibus emendarit, ex aliorum, quam subjungo, doctrina statuatur.*

C O N F U T A T I O.

18. **J**Am tandem patet, dolosè Te, & declinandæ tantùm invidiæ causâ negasse, Pastoribus omnibus à Te præscriptum esse, quod nunc ad quosdam transfers. Hoc tergiversationis, atque negationis fucamentum contra tuam mentem inspersisti, ne universam quâ latè patet Ecclesiam, quæ non ita practicat, fugillasse videaris. Adeo enim connexa est omnium Pastorum ratio, & ut cum Cypriano dicam, *Unitas*, ut in una Regione invadi non possit, quin eadem operâ, in Catholicis plerisque Provinciis impugnetur. Atque hoc est enimverò, Opstrati, quod metuis. Ne Propositionis tuæ absurditas odiosissima videatur, quâ praxim Pastorum omnium totius Ecclesiæ, ad normam & formam tuam, autoritate privatâ componere audes; retrocedis nunc, mitigas non dogma, sed Pastorum numerum, & praxim horum, foediori principio tueris. Negamus enim praxim illam, quam nunc quorundam vocas, bonam esse. Quidquid enim ratiocinii militat contra hanc praxim nè sit omnium, militat etiam nè sit quorundam. Nisi fortè Tu Schisma cupis in Ecclesiam introducere, & statuere Pastores quosdam qui absolvere tales possint, alios qui non possint, cum tamen potestas eadem supponatur Pastorum omnium, eadem dispositio poenitentium. *Cui an non meritò extra casum necessitatis differatur Absolutio, donec per tempus notabile vitam à criminibus emendarit, ex aliorum, quam subjungo, doctrina statuatur*, inquis. Et dein subjungis varios Textus, quos neque intelligis, neque ut intelligant alii, satis explicas; unde manifestè asseris talem nisi per notabile tempus vitam à criminibus

bus emendarit, absolvendum non esse. Jam verò à Te quærimus, Opstrati. Si extra casum necessitatis taliter absolvendus non est; ista ejus Absolutionis percipiendæ indignitas, inhabilitas, incapacitas, aut quocumque tandem nomine prætenfam ejus indispositionem vocas, respicitne Pastores quosdam dumtaxat, an omnes? Quid titubas, Opstrati? Quid palpitas? Si tantum respicit Pastores quosdam; tum rectè consequitur, talem etiam extra casum necessitatis, ante illud tuum notabile tempus absolvi posse ab aliis qui de istorum tuorum quorundam numero non sunt. Ex quo fit consequens, nullam in Pœnitente isto indignitatem, vel indispositionem esse. Indispositus enim respectu Pastoris unius, à parte rei indispositus est respectu omnium, donec emerferit notabile tempus, quod ad dignoscendam dispositionem statuis. Si verò hæc indignitas, seu indispositio Pastores omnes respicit; jam redit Propositio quam negaveras; jam non descripsisti præscripsisti que praxim Pastorum quorundam, sed omnium. Quis istam inconstantiam, non etiam amplius quam errorem ipsum excretur? Hæ sunt illæ tuæ Imposturæ, hæc Monstra illa tua in quæ Me commotiùs insurgere æquum est, & mecum omnes, qui Ecclesiæ unitatem, vetustatemque, adversus vacillantes tuos, suoque pondere labantes Innovationes persequuntur. Audiamus equidem quam subjungis doctrinam aliorum, ut Imposturæ tuæ plenissimè, & ex toto auditæ esse videantur.

IMPOSTURÆ.

19. 1. S. Carolus Borromæus: Est, inquit, præterea consultum Absolutionem differre (*Italice*, differatur adhuc Absolutio) donec evidens apparet emendatio in iis, qui tametsi dicant & polliceantur, quod se eximent peccato, tam in Confessario probabilem faciunt metum ne contrarium contingat. *Instruct. Past. p. 2. c. 15. Metum autem istum merito faciunt homines criminibus maculati, donec per tempus notabile vitam emendarint.*

CONFUTATIO.

20. **Q**UO magis S. Caroli Borromæi verba repetis, eo magis tua vulnera refricas, & probra tua renovas. Eximius D. Hermannus Damen nuper eò Te redegit angustiarum, ut percunctanti, ubinam S. Carolus Borromæus paradoxum illud tuum generale effatum, *Metum autem istum merito faciunt Homines criminibus maculati, donec per tempus notabile vitam à criminibus emendarint*, tradiderit; obmutueris, & si Temporibus nostris viveret, id traditurum esse, non minùs deridiculè, quàm leviter & confidenter responderis. Verba tua erant: S. Carolus aliam & perfectiorem Doctrinam & praxim exegisset, si supervivisset. Verum enim vero Mi Opstrati, quis es Tu, & unde venisti, ex qua terra editus, aut quo Cœlo factus es, qui scientias nobis medias adfers, quibus tam intrepidè annunties, Non quid S. Carolus fecerit, sed quid fecisset? Jactantia isthæc tua paulo plus

Joannes
Opstrati
in Prefat.
ad Disquisitionem.

plus quam Prophetam sapit. An agurari didicisti Tu, haruspicari vel hariolari? Sanè toties requisitus hujus tuæ scientiæ mediæ causam dare, obmutescis hætenus. Nisi fortè ad cognoscenda ista sufficit Tibi perfectio tua. Magnam equidem, & supra Sanctorum sortem, prærogativam usurpas, ubi S. Caroli textibus victus, & ad infamiæ metam redactus es, *Ibid. §. 2.* in Sanctissimum Præsulem insuper effutire: *Sanctus Carolus non exhibuit Doctrinam & praxim omnibus suis partibus absolutam.* Et Tu scilicet fodes, adhuc audes S. Caroli meminisse?

21. Peiora atque crudiora, quin etiam crudeliora in S. Carolum, totiusque Provinciæ Mediolanensis Sacerdotes, atque populum (nam cui parcis Tu quemve securum finis?) evomuiſti, dum eos tam rudes, indoctos, laxos, malosque pronuntiasti, ut S. Carolus indulgere debuerit absolutiones Peccatoribus qui conscientiam tantummodo sedulò examinaverant, & ad dolorem, propositumque, conatum adhibuerant: *Ibid.* *Non quod nil ultra, vel a Peccatoribus vel a Sacerdotibus REQUIRATUR, sed quod morum & disciplina corruptio non patiatur severius aliquid AB OMNIBUS OBSERVANDUM præscribi,* inquis. Opstrati, si hæc S. Carolus juxta Te, quâ igitur præfidentiâ, quâ fronte nobis S. Carolum objicis? Nimirum antequam S. Carolum legeras in fonte, more tuo incurreras in quandam ejus, quam hîc iterum profers laciniam, tam non tuam autem, sed nostram, ut ipse eam in Accusatione & Querela ad Prop. XIII. pro causâ nostra attulerim. Illic tecum asserui *consultum esse*, Absolutionem differre, dum *Confessario probabilem faciunt metum*, quod se à peccato non eximent. Quod verò metum hunc faciant homines criminibus maculati, donec per tempus notabile vitam à criminibus emendârint, tuum est, Opstrati, non est S. Caroli, qui expressè statuit se probabilem illum metum concipere ex eo quod Peccator non proponat vitare occasionem proximam, *S. Carolus Instruct. Pastoralis p. 2. c. 15.* aut hujusmodi. Ita enim in fine capitis dicit: *Confessarius non absolvat eos qui cum peccatis mortalibus, simul etiam eorum occasiones vitare planè non proponunt.* Talibus omnino absolutio differenda est, à Pastoribus non quibusdam, sed omnibus. Cum enim non proponant vitare occasionem, adhuc amant periculum, inclinantur in illud, & verè emendationem non proponunt. Capite verò subsequenti de eadem occasione proxima dicit: *Quod si præterea absolutio citra periculum vel infamiam procrastinari non possit; & confessarius ea doloris signa perspiciat, eam animi dispositionem, promptitudinemq; suscipiendi omnia remedia necessaria, ac pœnitens ea in se recipiat, poterit absolvi.* Si hæc S. Carolus de iis qui versabantur in occasione proxima, quid de aliis, Opstrati? Cum verò hæc Tibi objecta sunt, quid ad S. Carolum? *S. Carolus non exhibuit Doctrinam & praxim omnibus suis Partibus absolutam,* inquis. Et iterum: *aliam & perfectiorem Doctrinam & praxim exegisset, si supervixisset.* Dic ergo nobis, toties interrogate, quid ergo S. Carolum objicis, qui à S. Carolo tam manifestè recedis? Sed scilicet ex S. Carolo quod vis accipis, quod non vis relinquis, atque adeo non

S. Ca-

S. Carolo, sed Tibi sapias, sapiasque cum Tuis, donec auscultabitis consiliis Tibi, Designato vestro, Tuisque per nos toties datis, ut missis Philosophicis technis, atque Dialecticis argutiis quas sophismata nuncupant, quibus solis vacatis, volvetis SS. Patres in fonte, nec acquiescetis citationibus istis desultoriis, & tumultuariis quas in novitiis authoribus nostri temporis teritis, oleumque & operam perditis.

IMPOSTURÆ.

22. *Eminentissimus Cardinalis DE AGUIRRE*: "Inhærentes, inquit, non modo Conciliis, Canonibus, & Patribus supra laudatis, nec non Cardinalibus, Episcopis, & Theologis horum temporum, sed etiam rationi manifestæ, fundata in doctrina fidei & experimento frequenti, dicimus MAXIME OPOR-
TERE, ut gravium peccatorum rei, præsertim relapsi, antequam confiteantur, præmittant aliquanto tempore juxta numerum & qualitatem scelerum, fructus dignos pœnitentie interioris exteriorisq;.... Aliquanto, inquam, tempore, veluti (si quid amplius obtineri non potest) QUARUMDAM HEBDOMADARUM, aut saltem DIERUM, in assidua contritione, oratione, jejunio, fletu, planctu, eleemosynis, aliisque exercitationibus piis, &c." *Dissert. 7. in Can. xi. & xii. Concil. Tolet. III. n. 148. Si per tempus quarumdam hebdomadarum aut saltem dierum, ergo per tempus notabile.*

CONFUTATIO.

23. **O**Mnium Argumentorum quæ in Te distringi possint, nullum Illustrius, quam eo Te redactum esse nunc, ut statim post S. Carolum Borromæum, ad Eminentissimi Cardinalis de Aguirre Scholam confugas. Ah! quoties & quàm dirè illic vapulastis! Catholicissimus vir totum suum Tomum tertium Theologiæ S. Anselmi sudavit propter vos. Vos nominavit, convicit, confudit, utque saperetis tandem cohortatus est. Et nè putaret aliquis sensisse ista Virum tantummodo priusquam ad Purpuram assumptus esset, reimprimi jussit Romæ Anno 1690. jam Purpurâ donatus. Opstrati, si constituti inter quatuor oculos, ut aiunt, revolveremus ea quæ olim de Domino de Aguirre dicebatis: hem! quas Tragœdias, & Comoedias recitaremus ad aures! Objeci nuper quod Romæ multas huic Cardinali promissiones, seu verba dedistis, cum tamen in Dogmatibus ab eo rejectis persistatis. Et inter alia cum Responsalis sustineret, quod posse credere sit naturæ (aliquid plus dixit, quod postea pœnituit) objiciebam locum hunc: *Unde refelluntur urgender Adversarii, & in iis Gummarius Hæygens, qui die 5. Februarii 1683. Thesi 5. ait: Generaliter dicendum, quod Dei præcepta v. g. de Spe & Charitate posse adimplere sit naturæ, sed reipsa adimplere sit gratiæ. In Oppositum enim est, quod prædictus Docteur vel intelligit rō POSSE de potestate solum remota: & sic everit liberum Arbitrium, ut mox arguebamus, eodem modo quo Calvinus*

Card. de Aguirre disp. 132. art. 59.

illud è medio abstulit ; vel illud intelligit de Potestate proxima ad eos actus credendi seclusa gratia : & sic impingit in Canonem tertium Sessionis sextæ laudati Concilii Tridentini, in quo Anathematizatur, Qui dixerit, sine præveniente Spiritûs S. inspiratione, atque ejus adjutorio, Hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere Posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur. Ubi ipsum Posse, damnatur adversus Pelagium, ejusq. reliquias. Responsalis flocci faciebat Authoritatem Cardinalis, & ne responso quidem dignabatur ; quin Eximius Huygens extra ordinem loquens, manu contemptûs cujusdam signum exhibens, cum tenui risu interponebat, Cardinalis de Aguirre jam sæpius mutavit. Acta sunt hæc Lovani die 5. Anni 1699. quemadmodum ex authenticis, quæ apud me extant documentis probari potest. Dic nunc mihi Opstrati, illene est Cardinalis de Aguirre cujus nunc Authoritatem usurpas ?

Responsio
Joannis
Liberti
Hennebel
S.T.Doct.
in Acad.
Lovaniens.
ad Memor-
iale His-
panico 1-
diomate
editum, cui
Titulus :
Memorial
al Rey
Ec. contra
R.P. Joan-
de Pala-
zel S.J.

24. Et reponebam ego, mirari Me, cum per alium, puta Designatum vestrum, polliciti essetis ejus Doctrinas non tantum quoad substantiam, verum etiam locutiones sequi. Atque tunc non D. Huygens tantum, sed plures alii qui forte consultius quid animo sentirent, abscondissent, extra ordinem suscitarent murmur ne ista audirentur. Ita scilicet Romanis promittitur hoc, & in Belgio servatur istud. Ut Romanis suadeatur, nullam publicandarum Propositionum necessitatem esse, spondetur omnis emendatio ; & interim dum nihil publicatur, pergitis docere eadem & pejora, & adhuc insultatis nobis quod per calumniam delati, & accusati estis. Ego verò hæc toties repetam, Opstrati, & clamabo tam altè, ut Romani & Hispani audiant : Addamque quod quamquam vestri impedire potuerint ne in Schola Academica diceretur veritas, non impedient tamen quin Tibi Tuisque objiciam quod circumferatur Memoriale quoddam à Designato vestro à paucis mensibus Romæ exhibitum, in quo articulo quinto expressis terminis continentur sequentia : *jam pridem Em. Cardinali SATISFACTUM FUIT. Agnovit Em. Cardinalis Propositiones quas reprehendit ESSE ÆQUIVOCAS : eas alio sensu à se, alio à Lovaniensibus accipi. DECLARARUNT LOVANIENSES, se eas libenter DAMNARE EO SENSU, quo ab Em. Cardinali damnantur.*

25. Sapiens ille Romanus qui aliquando Haruspiciis officium gesserat, mirari solitus fuerat, quod Haruspex Haruspicem intuens temperare risum posset : Tam enim deridiculum esse deceptionis genus hoc. Comprimerene, Opstrati, risum potestis, dum Propositiones vestras auditis à Designato vestro excusari ut æquivocas, libenterque damnari à vobis eas eo sensu quo ab Em. Cardinali damnantur ? Potestisne temperare Cachinnos, dum vestro nomine auditis promitti quod imposterum non talibus utemini vocibus quæ aliis Scholis offensionem esse possent ? Vestra tamen sunt isthæc omnia. Nomine vestro geruntur : Quod quis facit per alium perinde est ac si faciat per se ipsum. Et ut Mundus intelligat quam seriò, & quam candidè in Urbe sensiones istæ profundantur, aliud volo nihil quam producere ejusdem Eminentissimi Patris verba, eademque cum

cum verbis in ipso hoc Designati vestri memoriali expressis, in Parallelo ponere.

26.

P A R A L L E L U M.

Verba Joannis Liberti Hennebel in Memoriali contra R. P. Joannem Palazol. Articulo 5.

Argumentum ejus secundum est, quod PRÆTENSI JANSENISTÆ reformatum vellent Sedis Apostolica de quinque Propositionibus judicium, utpote ipsis inauditis latum.

R. Manifesta CALUMNIA est, neque ad eam confutandam alio opus est instrumento, quam illo memoriali nostro è quo hujus calumnia occasionem sumpsit P. Palazol, siquidem in illo memoriali §. 2. post medium, apertissime dicitur, quod Lovanienses semper rejicient, 5. Propositiones in eo sensu, in quo eas condemnarunt Summi Pontifices, id est in sensu obvio, easdemq. condemnabunt IN OMNIBUS AUTHORIZIBUS QUICUMQUE ILLI SINT, IN QUIBUS EO SENSU REPERIUNTUR, SICUT SEMPER TAM POSITIVE AC PUBLICE FECERUNT, ut numquam calumnia fuerit crassior illa, quâ errores illos sustinere accusantur.

Opponit idem Author n. 70. Propositiones quas in libro suo cui titulus DEFENSIO CATHEDRÆ PETRI colligit EMIM. CARD. DE AGUIRRE. Verum super iis jam pridem ipsi Em. Cardinali SATISFACTUM FUIT. Agnovit Eminentissimus Cardinalis Propositiones, quas reprehendit, esse ÆQUIVOCAS: Eas alio sensu à se, alio à Lovaniensibus accipi. Declararunt Lovanienses, se eas libenter damnare eo sensu quo ab Em. Cardinali damnantur. Ex Principiis suis ostenderunt sensum illum à mente sua alienissimum

Verba Eminentissimi D. Cardinalis De Aguirre Prolegomeno 5. ad Tom. 3. Theologiæ S. Anselmi Articulo 71.

Tribuerent etiam nobis Amplissimam gaudii materiam, QUANTAM OLIM DOLORIS, NONNULLI LOVANIENSIIUM, dum proferrent & publice ederent (etiam post Constitutiones Innocentii & Alexandri Pontificum, imò & post conditos EOS QUINQUE ARTICULOS ANNO 1663.) Theses quasdam satis difficiles, ut mitissime loquar, & quas multi nesciunt DISCERNERE, A DAMNATIS IN JANSENIO. Illarum specimen exhibeo in variis disputationibus hujus tomi, sicuti & premisi septennio antè IN DEFENSIONE CATHEDRÆ S. PETRI, Disp. I. 18. & 20.

27. At enim neque ii, qui modò recidunt articulos ipsos, execrantur in iis quinque illas Theses à Pontificibus fulguritas IN JANSENIO, juxta sensum ab Authore intentum. Solum enim generatim aiunt, se EX ANIMO SEMPER DAMNASSE, AC DAMNARE, QUOSUMQUE IN FAMOSIS quinque Propositionibus, errores damnarunt Innocentius X. & Alexander VII. QUOCUMQUE TANDEM IN LIBRO, A QUOCUMQUE TANDEM SCRIPTORE ASSERTI REPERIANTUR, ATQUE DEFENSI. Non dicunt se damnare illas Propositiones, sed errores in iis damnatos à Pontificibus, quasi illæ aliquid aliud præterea contineant non erroneum. Nec fatentur se illas damnare CONTENTAS IN LIBRO JANSENII, aut juxta sensum AB ILLO INTENTUM

esse. Visis omnibus per Lovanienses allegatis, gavisus est Em. us Cardinalis videre sensum eorum ita Orthodoxum. Monuit tamen ut eum deinceps clarius exprimerent, nec talibus uterentur vocibus, quæ aliis Scholis offensionem esse possent. Cui tam prudenti Doctissimi ac pientissimi Cardinalis Monito SE LIBENTER OBTEMPERATUROS SPONDERUNT.

TUM, prout Alexander VII. Papa severe præscripsit: sed solum generatim aiunt, se illos errores damnare & damnasse, QUOCUMQUE TANDEM IN LIBRO, ET A QUOCUMQUE TANDEM SCRIPTORE ASSERTI reperiantur, ATQUE DEFENSI. Quis vobis scrupulus fuit, quæ causa O! Theologi, ne palam & absque omni ambage, aut circuitu verborum, fateremini, vos execrari eas quinque Theses in Libro Jansenii notatas, juxta sensum ab Authore intentum?

27. Numquid enimvero Hennebelli istæ Propositiones sunt æquivocæ: & numquid sola locutione ab Em. Cardinali de Aguirre distant: & numquid egregiè ab iis abstinetis vocibus quæ Scholis aliis offensionem sunt? Et tamen ista Romæ exhibentur, nec carpuntur, inquires; numquid ergo aliquid iis approbationis accedit? Minimè gentium. Contraria, iis & contradictoria exhibui sæpissimè, quæ non carpta, sed laudata fuerunt. Quia tamen examen, judiciumque, quod probandis vel improbandis Scriptis Sedes Apostolica adhibet, non intercessit, nihil Authoritatis ex meris istis exhibitionibus nascitur. Utinam verò Sapientissimi Romani ad pondus Sanctuarii sui expendere dignentur, quàm multi Discipuli in Belgio per ejusmodi Hennebelli Scripta, Romæ exhibita, in Belgio distributa fallantur! fas est sperare fore ut etiam incommodo huic, quemadmodum & pluribus aliis modum ponant. Veniet enim tempus (nec vanus augur sum) quo in Universitatem hanc redibit exemplum Petri de Rivo, qui labente seculo 15. Romæ accusatus, convictusque, variarum declarationum seu retractationum beneficio emendatus videbatur, & seu pro humilitatis præmio, seu quia jam credebatur correctus, à Sixto IV. obtinuit litteras benignitate plenas, quibus ad ostentandam innocentiam suam abusus est, contendens pariter Propositiones suas fuisse æquivocas, alio sensu Romæ rejectas, alio à se semper traditas & tradendas; donec idem Pontifex Maximus docens numquam istis versipellibus fidem dare, Petrum de Rivo solemnissimam sententiâ proscripsit, & Academia Lovaniensi, totique adeo Belgio diu tunc optatam Pacem dedit, prout latius in Fastis nostris Academicis descriptum extat.

28. Regrediamur autem unde digressi eramus, dispiciamusque, num Eminentissimus Cardinalis de Aguirre in Moralibus propitius sit vobis magis quàm in speculativis. Quod ut non Opstratiànè, & leviter cognoscamus, sed viriliter atque exactè, oportet paucis verbis exprimere, in quo nostra distet altercatio. Assertio nostra, quam ad Propositionem 5. in præfenti Accusatione posuimus, est hæc: *Aliquibus differri debet, aliquibus non debet;*

debet; aliquibus potest, aliquibus non potest. Assertio verò tua est: NEMO extra casum necessitatis absolvitur nisi prius &c. Item de tempore, quæ ad dispositionem prærequiritur, nos dicimus: De tempore verò fateor, per se loquendo, non solemus esse adeò solliciti: cum ex SS. Patribus didicerimus, non tam respiciendam esse mensuram temporis quam doloris. Ibid. Tu verò prærequiris *Notabile tempus*. In præsentì Propositione agis de Criminibus: infra verò Propositione 5. agis De lapsis in Crimen qui nec consuetudinarii sunt nec reccidivi. Sed de hoc ibi.

29. Superest ut enucleatiùs excutiamus quid per *Notabile tempus* intellexeris. Nam omne tempus *notabile* est certo sensu. Oratio seu Concio quæ durasset tantum per quadrantem horæ, non diceretur durasse per *notabile tempus*. Si quis autem per quadrantem horæ vapulasset, is vapulasset per *notabile tempus*. Item Rex qui regnasset tantummodo mensibus sex, non diceretur regnasse per *notabile tempus*, si quis autem mensibus sex jejunasset in pane & aqua, jejunasset per *notabile tempus*. Atque hoc importat vocula, *notabile*, à notando dicta, quæ proinde respectum quemdam significat, cuius intuitu quod *notabile* dicitur, *notabile* sit. Nimis volubilis es, Opstrati, quam ut dimittamus obiter tuum illud *notabile tempus*, quod nunc ad annos, nunc ad menses, & postea ubi libuerit, ad dies & horas extendere atque contrahere possis, ut omne tibi *tempus notabile* sit. Quid itaque per *notabile tempus* semper in animo intellexeris, cognoscere debemus ex primis tuis Scriptis quibus ultimò inhæres. Scriptum tuum primum in quo de *notabili tempore* ad dispositionem prærequisito egisti, fuit Bellum Poëticum, quod omnium ultimò à Te currenti Anno 1699. est collaudatum approbatumque. Cum enim hoc inter decem famosa Gravamina objiceretur, numero 3. respondisti: *Quod ad Bellum Poëticum attinet, magnopere illud laudavit Excellentissimus Marchio de Grana tunc cum edebatur, Belgii Gubernator, aliq, Regii Ministri, ut ex Testibus fide dignis adhuc probari potest. Possit esse quod Vir Militaris acumine tituli Belli Poëtici delectatus fuerit, aliique laudaverint Versus tuos: ut enim omnes laudes tuas ipse pangam, versificandi ratione polles. Istud verò malum omen est, quod Innovationes tuas à Poësi auspicatus fueris, id est, fabulas Ecclesiasticas, inter fabulas Gentiles fabulari cœperis. Mittamus autem Versus istos, & ad interspersam Prosam concurramus. Paginâ 58. ita exordiris: Qui sua & Suorum saluti in administrando Pœnitentiæ Sacramento consulere volet animarum Director* (Hic non agebas de Pastore quodam, sed quocumque) *is juxta Pastorales S. Caroli Instructiones hoc ferè modo suam administrationem instituet. Magistellus Poësios procedebas Magistraliter. Primò ergo loco ponis, Absolutionem differri debere. Secundo loco, instruis, Director tuus, remedia præscribis, ALIUDQUE TEMPUS opportunum, quo ad se redeant constituis. Tertio loco sequitur: Redeunt præstituto tempore, præscriptam diligentiam adhibuere, quò etsi à peccatis & occasionum involucris utcumque liberati sint; non tamen continuo Absolutionis capaces existimabit, nisi & fortiores*

res contra peccatum reddantur. At at Opstrati, numquid Tales fortiores reddentur virtute Sacramenti? Quarto loco additur: *Opportunis igitur ad hoc remediis præscriptis, hortatur, ut in EMENDATIONIS PROPOSITO PERSISTANT: TEMPUSQUE COMMODUM, quo revertantur, assignat.*

30. Confidentissime Opstrati, numquid jam agnoscis quod docueris semper, ad obtinendam Absolutionem non sufficere emendationis propositum? Ecce: tui illi Pœnitentes supponuntur à Te emendationis propositum habere. Dimittis tamen; idque juxta prætensam S. Caroli doctrinam, quæ animarum saluti consulit. Jubes ut in emendationis proposito persistent. Qui in proposito persistentiam requirit, huic propositum non sufficit. Quinto loco subsequitur: *Redeunt jam etiam contra peccatum fortiores: neque tamen mox absolvendos esse putabit, inquis. Et subdis: Sed ubi jam vitam præsentem emendatam esse advertet, de vita præterita cogitare incipiet.* Confidentissime Opstrati, iterum Te volo, numquid jam plenissime ex proprio Scripto, in quo usque in hanc horam persistis, convinceris docuisse Te differendam Absolutionem donec vita præsens emendata fuerit? Qua fronte igitur, quâ pertinaciâ, ausus es inter afflictas & aflutas tibi Impositiones collocare §. 5. quod mitissime dixerim: *Scopus videtur esse 1. Ad dandam Absolutionem non acquiescere sincero emendationis proposito. Requiris enim persistentiam in proposito. 2. Privandum esse Pœnitentem gratia Sacramentali donec totus emendatus, & fortè ante Sacramenti susceptionem justificatus fuerit.* Ecce Pœnitentem tuum, in emendationis proposito persistentem, vitamque præsentem jam emendatam habentem, quem nondum absolvis. Nam sexto loco requiris, *Totius etiam vite Confessionem inquirere.* Tum septimo loco impenditur tempus aliud quo *Modum etiam facilem, quo peragi possit, docebit.* Denique octavo loco concludis: *Tandem peracta paulatim (non uno scilicet tractu, quia plus temporis requiritur) Confessione, si impedimentum aliquod non videat, ob quod negare vel differre debeat Absolutionem, Pœnitentes absolvit.* Scilicet sat citò, si sat bene. Ultimo verò, id est, nono loco audes adjungere: *Dico cum S. Carolo (mitte ambitiosa verba illa de S. Carolo, à cujus praxi toto Cœlo discrepas) SI IMPEDIMENTUM NON VIDEAT &c. Nam fieri posset, ut is qui notabili jam tempore & à Criminibus externis se exhibuit, & Confessionem totius vite peregit, nondum tamen amoris Dei prædominantis signa, quæ virum prudentem moveant, satis manifesta exhiberet. Aut certè posset contingere, ut merito timeatur ne absolutus in eadem ipsa, quæ olim admisit peccata relapsurus sit.*

Hæc de Vestro Notabili tempore.

31. Conferamus nunc textum Eminentissimi Cardinalis de Aguirre. In primis nihili facio quod dissertatio in Canones XI. & XII. Concilii Toletani tertii, non sit numero septima, ut citas, sed octava. Sed neque contemnendum, neque prætereundum esse existimo, quod adductum Cardinalis locum capitaliter corrupisti. Primò quidem ut confirmes supradictam tuam praxim, juxta quam notabili tempore sæpius dimittis pœni-

pœnitentes antequam plenè confiteantur, suppressisti quinque voculas. *Corruptio textus 11.* Non enim dicit Cardinalis, *antequam confiteantur, pramittant &c.* sed verba ejus sunt: *antequam confiteantur, vel ut minimum antequam absolvantur, pramittant &c.* Nec dicit Cardinalis, *juxta NUMERUM & qualitatem scelerum.* Verùm id parum est.

32. Hic quæstio est quid Cardinalis intelligat per *maximè oportere*, quid per *gravium peccatorum reos, præsertim relapsos*? Ad notabile tempus quod attinet, Cardinalis acquiescens Pœnitentiæ *quarundam hebdomadarum, aut saltem dierum*, Tibi, Tuæque praxi mox descriptæ, ubi notabile tempus exigis, manifestè repugnat. *Id Aliquo tempore, & id per notabile tempus*, in eadem materia non conveniunt. Et item si pœnitens in tot peccata etiam relapsus, aliquo tempore apud se has pœnitentias sic per-egisset, Cardinalis prima vice absolveret. Non tu Opstrati. Id nimis apertè recensitæ tuæ praxi contrariatur. Dispiciamus ergo an Cardinalis id intellexerit de primo peccato, an de iis etiam qui nec consuetudinarii sunt, nec recidivi, & item etiam de Sacerdote bonæ vitæ semel ex infirmitate lapsus, denique an id extendat ad omnes casus tuos, ut dici possit, juxta D. Cardinalem, *Nemo absolvi potest, nisi qui per notabile tempus vitam à criminibus emendaverit.* Hic strepit cardo negotii.

33. Cardinalis autem discursum sequentem incipit: *Oportet nunc explanare & confirmare aliquanto amplius ea quæ diximus excursu superiori de absolutione INTERDUM DIFFERENDA quibusdam Peccatoribus gravium scelerum reis, præsertim relapsis, aut duris corde, de quorum vera conversione, ET FIRMO EMENDATIONIS PROPOSITO prudenter dubitatur.* Doctrina hæc tota nostra est, in Accusatione & Querela Populi Belgici viciis repetita. Quin addimus, non sufficere interdum aliquorum dierum Pœnitentiam, sed requiri septimanarum, nec septimanarum tantum, verum etiam mensium; immo reperiri obduratos, præsertim Novatores, qui studio gloriæ ducti turbant omnia, pervertunt, pluresque alios pertinaciter in schismata, & hæresum principia trahunt, quibus vix annorum pœnitentia satis est. Nondum tamen doctrina nostra cum Tua convenit, Opstrati. Quæcumque autem non sunt eadem Uni tertio, non sunt eadem inter se. Observa igitur in Eminentissimo Cardinali illud, *interdum differenda*; & item illud, *firmiter emendationis proposito*; ac denique quod supra dixerat, *saltem aliquorum dierum*; & emenda quod dixisti neminem absolvi debere, nisi per notabile tempus vitam à Criminibus emendârit, eo sensu quo supra tradidisti. Pergit: *Confessarius potest certè, & debet ALIQUANDO ut medicus hoc remedium adhibere*, inquit cum Cardinali de Lugo. Et postea numero subsequenti, *sed huic receptissima doctrina, ac maximè observanda ab omnibus Confessariis erga Peccatores multorum criminum reos, relapsos aut duos, de quorum vera conversione aut sufficienti dispositione dubitatur &c.* Quod est præcisè illud quod nos semper docuisse ostendimus supra: *Aliquibus differri debet, aliquibus non debet, aliquibus potest, aliquibus non potest.*

IMPOSTURÆ.

34. *Illustrissimus Episcopus Atrebatensis in Instructione ad Pastores & Confessarios cap. 9. ipsis illis terminis utitur, docetque. "Differendam absolutionem, peccatori in occasione proxima, quam deferere non potest, constituto, donec, NOTABILI TEMPORE a peccato abstinnerit.... Eandemq³ rationem servandam circa eos qui sibi ipsis sunt occasio proxima per habitum quem committendo crimina ignominiosa contraxerunt. Et cap. 12. differendam similiter absolutionem recidivo, donec NOTABILI TEMPORE post relapsum a peccato abstinnerit, & sic se disponere conatus sit, ut MORALEM de contritione ipsius CERTITUDINEM Confessarius habeat."*

CONFUTATIO.

35. *S* Altas extra chorum, Opstrati, divertis ad consuetudinarios, in occasione proxima constitutos, de quibus Prop. 5. Reflex. 3. dixi: *Sed neque ista Adversariis objicimus. Exaggeramus rigorem, quem in eos, qui nec consuetudinarii, nec recidivi sunt, exercent. Præfens tua Propositio prima agit de criminibus indefinitè. Propositio 5. expressè agit, de lapsis in crimen, qui nec consuetudinarii sunt nec recidivi. Fugis, Opstrati, & imploras Asylum, quod prolapsionibus tuis destinatum non est. Si tamen vis etiam ut obiter dicam quid de illo, qui in occasione proxima, quam deferere non potest, constitutus est, sentiam; dicam breviter, me non dubitare, quin Illustrissimus Atrebatensis Antistites, suscipiat hanc S. Caroli Borromæi restrictionem, quam partis secundæ Instruct. Past. capite 17. nu. 5. posuit: Quod si præterea absolutio citra periculum vel infamiam procrastinari non possit, & Confessarius ea doloris signa perspiciat, eam animi dispositionem, promptitudinemq³ suscipiendi omnia remedia necessaria, ac Pœnitentia in se recipiat, poterit absolvi. Hæc S. Carolus, à quo Religiosissimus Atrebatensium Episcopus non recedet. Plus dicam, Opstrati: nos scilicet non credere quod Epistolam Pastoralem, quam citas, umquam aut videris, aut legeris, aut intellexeris. Atque hæc mitissimè pro Te, Opstrati, ac honore tuo, nè Lectores malevolentia maximæ Reum putent, censeantque pessima Te fide procedere, si credant quod legisti Epistolam istam, atque dissimulasti, quod dignissimus Præsul, etiam peccatis habitualibus, id est, consuetudinariis, in variis casibus, sine istis tuis dilationibus indulgendum putet. Quos quidem casus Tu, Opstrati, ad solam necessitatem restringis: Nemo (extra casum necessitatis) absolvitur, inquis. At Antistes moderatior non tantum non dicit, Nemo; sed insuper ad casum necessitatis adjungit alios, quando nimirum pœnitens profert signa contritionis grandia & notabilia: Des signes grands & considerables de contrition. Quando verò Confessarius non posset tali Pœnitenti differre Absolutionem cum facilitate, avec facilité, posset ei alia remedia præscribere, & nous croions qu'alors il pourroit l'absoudre avec toute sorte de sûreté: credimus quod tunc posset*

posset absolvere eum cum omni securitate. Si & hoc credis, Opstrati, jam tandem nobiscum sentis contra Te: si non credis autem; quid nobis Atrebatensium Antistitem objicis? Et quamquam neque nos juraverimus in verba hujus Præfulis, placet tamen insuper ex eodem illius capite XI. plures alios casus adducere, quibus extra necessitatis articulum primâ vice censet absolvendum esse. *Un homme par exemple, au milieu d'une mission se sent touché, & se jette aux pieds d'un Confesseur.* Monet tamen prudenter, ut inter imaginationem & contritionem distinguat, qui tam subito movetur. *Un Pêcheur d'habitude, car c'est de ceux-la dont nous parlons ici, viendra dans un temps extraordinaire, où il ne peut avoir d'autre vue que de se convertir véritablement, & donne de grandes marques de douleur.* Un Soldat qui peut changer tous les jours de lieu, & qu'il n'est pas probable qu'un mouvement purement humain le puisse porter à demander le Sacrement. Un Penitent qui étant disposé à recevoir tous les remèdes qu'un Confesseur luy imposera, demande avec larmes & avec sanglots une première fois miséricorde. Casus quidem hosce extraordinarios vocat; sed subjungit ordinarios: Dans des premières confessions, un Confesseur peut & doit se rendre plus facile à accorder l'Absolution, & la raison en est évidente, puis qu'il paroît avoir dans ces circonstances des signes considérables & une certitude morale de la contrition de ces personnes qui luy doit suffire pour les absoudre. Il se trouve même quelquefois de ces sortes de Penitens qui dans ces commencemens de conversion, quoique véritablement touchés, & contrits, sont si foibles, qu'il seroit à craindre, si on leur différoit trop long temps l'Absolution, qu'un pareil delay ne les jettât vent-etre dans le découragement & le desespoir. N'est-il pas à propos alors & dans des pareilles circonstances, d'user à leur egard de condescendance, & de les absoudre plus promptement, ne fortè abundantiori tristitiâ absorbeantur?

36. Ad Episcopum Atrebatensem appellasti, Opstrati, ad Episcopum Atrebatensem ibis. Ut verò clariùs elucescat, quantum ab Illustri hoc Prælato discrepes; praxim tuam, & illius constituam in parallelo.

PARALLELUM.

Praxis Opstratii.

Praxis Atrebatensis Episcopi.

1.

1.

Nemo extra casum necessitatis absolvitur, nisi qui prius per tempus notabile vitam a criminibus emendaverit. Prop. 1.

In primis confessionibus Confessarius potest & debet se faciliorem reddere ad concedendam Absolutionem. cap. XI.

2.

2.

Metum autem istum (quod se à peccato non eximent) meritò faciunt homines criminibus maculati, donec per tempus notabile vitam a criminibus emen-

Credimus quod possit tunc absolvere eum cum omni securitate. Homo, exempli gratiâ, prosternit se ad pedes Confessarii (oportet attamen animadvertere

P 2

tere

emendârint. Imposturæ pag. 14. ad prop. 1.

tere in his motionibus subitaneis & aded promptis, ne non cor ejus sed imaginatio tacta sit, & ne sit potius conversionis principium quod non sufficeret, quam vera contritio qua absolute necessaria est) Peccator habitualis, de his enim hic loquimur, venit tempore extraordinario, ubi non potest intentionem habere aliam quam convertendi se verè, & magna signa doloris exhibet. Miles qui indies potest mutare locum, & non est probabile quod motivum purè humanum possit ferre eum ut Sacramentum postulet. Pœnitens dispositus suscipere omnia remedia qua Confessarius præscribet, cum lachrymis & singultibus prima vice MISERICORDIAM PETIT. Ibid.

3.
An non meritò (criminibus maculato) extra casum necessitatis differatur Absolutio donec per tempus notabile vitam a criminibus emendarit, ex aliorum, quam subjungo, doctrina statuatur. Imposturæ pag. 13.

3.
Quinimo reperiuntur aliquando istius generis pœnitentes qui in istis conversionis initiis, etsi verè tacti, & contriti, tam debiles sunt, ut timendum esset, si nimis differretur eis Absolutio, ne similis dilatio eos forsan in pusillanimitatem aut desperationem conjiceret. Numquid tunc convenit in similibus circumstantiis condescendere, promptiusq; absolvere, ne fortè abundantiori tristitiâ absorbeantur? Ibid.

Consule, Opstrati, Parallelum hoc, & utramque praxim confer inter se, & agnosce Rigores tuos esse tam exorbitantes, ut Atrebatensium Episcopum plurimis parasangis superes.

37. Convenitis tamen, fateor, una in locutione, sed non in sensu ejus. Ambo certitudinem moralem requiritis; sed hanc certitudinem non aqualiter accipitis. Doctissimus Antistites certitudinem moralem reperit etiam in primis confessionibus, reperit eam in singultibus & lachrymis. Agnoscit eam in peccatore qui in Missione serio, & ex corde, non ex mera imaginatione, contritus prosternitur ad pedes Confessarii. Agnoscit eam iterum in Milite qui indies potest mutare locum. Invenit eam in peccatore etiam habituali, qui venit tempore extraordinario, ubi non potest intentionem habere aliam quam convertendi se verè, & magna signa doloris exhibet. Recognoscit eam denique in istius generis pœnitentibus qui in conversio-

nis initio, etsi verè tacti & contriti sint, tam debiles tamen sunt, ut timendum esset, si nimis diu differretur eis Absolutio, ne similis dilatio eos forsan in pusillanimitatem aut desperationem conjiceret. Atque ita Sapientissimus Præsul per certitudinem moralem nobiscum intelligit prudens judicium ex competentibus signis de pœnitentis dispositione formatum, de quo ad Propositionem 5. dixi: *Partes verò præcipuas differendi vel non differendi transcribimus prudentia: quæ nunquam absolvet, nisi post diligentem discussionem conscientie, dolorem, propositum, actus fidei, spei, ac dilectionis, acceptationem Pœnitentia rationabilis, & remedii salutaris, verbis, signisq; sinceris Confessario manifestata: attendendo insuper, ut ne extraordinaria quedam obstant.* Ecce ferè summam Doctrinæ Atrebatensium Episcopi, meis, ut dixi, verbis expressam. Quæ prudentia si dicenda est concludere certitudinem moralem: cesset lis de nomine, & nos quoque certitudinem moralem loquemur.

38. Tu verò, Opstrati, per certitudinem moralem intelligis longè aliud. *Opstrati de certid. moral. c. 3.* Definis eam his verbis: *Moralis certitudo est, cui falsum quidem naturaliter scabesse potest, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis at-* tendi non debeat. Et hanc ipsam definitionem defendunt præsentis Imposturæ tuæ pag. 31. Denique à sensu quem certitudini morali Illustrissimus Atrebatensium Episcopus concessit, ita recedis, ut ad prædicta mea verba, *Partes verò præcipuas differendi vel non differendi transcribimus prudentia, &c.* quibus Atrebatensis certitudo moralis exprimitur, nihil respondendum existimes, rejicias simpliciter, & Operibus tuis Pœnitentiæ corporalis unice insistas. Sic tibi Præstantissimi Atrebatensium Episcopi auctoritas suffragatur scilicet.

IMPOSTURÆ.

39. *Post hac opus non esse existimo refutare ea quæ hic Reflexione tertia Querulus noster opponit praxi, quæ usos fuisse quosdam Pastores narrat Pastor Bonus: refutabo tamen, ut vel sic constet, nil enim refutatione dignum dixisse.*

CONFUTATIO.

40. **D**iloquia tua scilicet pretio suo digna non essent, nisi aliena contempsisses. Digna sunt quæcumque innovas; quæcumque autem protuenda vetustate scribimus, refutatione tuâ digna non sunt. Nec opus *Vide supra §. 23.* est, *Post hac* scilicet: nempe post assumptum S. Caroli Borromæi augustum nomen, & adductam brevem ejus lætiniam, adjectamque insolentem cautionem, quod aliter scripsisset, si supervivisset, & quod non exhibuit doctrinam & praxim omnibus suis partibus absolutam. Produxisti similiter quasdam ex Em. Cardinali de Aguirre, quem toties contempsisti, líneas malè intellectas. Denique detruncasti quemdam ex Atrebatensis Episcopi Epistola Pastoralis textum, neglecto sensu ejus ibidem tam manifestè expresso. *Post ista,*

ita, inquam, omnia nihil refutatu dignum est. Tribus hisce scilicet fundamentis tota constat Pastorum tuorum machina, S. Carolo Borromæo, Cardinali de Aguirre, & Atrebatensium Episcopo à Te sic adductis, intellectis, corruptis. Antequam hi tres viverent, Praxis tuæ Colossi non extabant. Hæc Tibi hodie tamen argumenta sufficiunt. Adversus gravissimos & infinitos SS. Patrum, Conciliorum, Pontificum, ipsiusque Sacrae Scripturae textus, nulla responsione opus est. Viden? Opstrati, quoniam tuus Te contemptus precipitet? In Te illa recidunt, non in Me: nihil enim est omnium gentium ætatumque autoritate testatius, quam æquissimum omnino esse, Doctrinam suam stabilivisse in antiquis Patribus, Pontificibus, Conciliis, Sacrisque Paginis, Spiritu Dei conditis ac totius mundi reverentia consecratis; indignum vero contemnere respondere ad illa, sub prætextu trium novissimi temporis Scriptorum, quorum textus sic adducis, ut ex detruncatis similiter, corruptis, & traductis eorum syllabis & articulis, quilibet errorem quemlibet possit asserere. Si verò tot & tanti quos protuli, Tibi non sufficiunt, proferam insuper innumeros, quorum aliquos inferius edam, ubi hunc errorem tueri rursus conabere. *Refutabo tamen*, inquis. Magna dignatio! Dispiciamus autem quo successu, & ab eventu discamus an refutatione fuerint non dicam digna, sed Tibi possibile.

IMPOSTURÆ.

41. *Dicit Opstratium manifestè renovare errorem Chariclis, qui, ut ait, differebat absolutionem, donec præmissa essent poenitentiae opera.*

CONFUTATIO.

42. **A**Periendus erat erroris tui fons, & ad originem quondam suam reducendus, quia Hieronymo teste, erroris principium detexisse, convicisse est. An autem erraverim dicendo quod manifestè errorem Presbyteri Chariclis renoves, conjice ex subjecto parallelo.

P A R A L L E L O M.

Verba Opstratii.

Verba S. P. Nili Ep. ad Presbyterum Chariclem.

I.

I.

VERBIS AUTEM, gemitibus, lachrymis, & similibus signis non plus credit: (prudencia spiritus) quam IPSA OPERA credendum persuadent. Porro pro non dispositione Poenitentis SUFFICIT SOLA OPERUM ABSENTIA. Past. Bon. pag. 180.

Ne igitur INDOCTÈ dicas: SOLA & operibus carentia verba Poenitentiae Deus non recipit.

2. Magni

2. Tu

2.

*Magni fletus & labores exiguntur ad
obtinendam remissionem culpæ mortalis
ac pœnæ æternæ. De laborioso Bapt.
pag. 7.*

2.

*Tu igitur, ô! Presbyter ne despice,
sed potius suscipe & fove cor contritum
& humiliatum; illudq; sic recipe, &
salvum fac, non obfirmans animum IN
ILLA SOLA SALUTIS VIA UBIQUE IN-
DICANDA, quâ gravibus & multum
laboriosis generosa Pœnitentiæ fructibus
lapforum peccata redimuntur.*

Quid ad hæc Opstrati? Estne aqua aquæ similior, quàm Doctrina tua & Chariclis à S. P. Nilo profligata?

IMPOSTURÆ.

43. *R. Si is erat error Chariclis, Opstratus ab eo abest quàm longissimè;
quippe qui contrarium ubique profiteatur, ac speciatim nuper professus sit in
Expositione de Laborioso Baptismo ad Art. 1. 2. 7. 12. & 13.*

CONFUTATIO.

44. **I**mplexæ, devia, atque inepta responsio! *Si is erat error Chariclis, in-
quis. Agnoscebas statim quod dixerim, Opstratum manifestè renovare
errorem Chariclis. Produxi varios S. Nili textus ex quibus liquidò constat
in quo hic error consistebat. Si rem seriò agis, Opstrati, loquere catego-
ricè; ai vel nega. Agnoscis fuisse hunc errorem? Agnoscis fuisse errorem
Chariclis? Istud ante omnia concedendum negandumve fuit. Quid enim-
verò juvabit ostendisse quod in citatis Expositionis de Laborioso Baptismo
paginis satis frigidè asserueris, prævia Te pœnitentiæ opera non exigere
tempore necessitatis, de quâ non agimus, aut ea nonnisi per modum dispo-
sitionis prærequirere, cum ea extra casum necessitatis prærequiras omnino,
quemadmodum & Charicles extra casum necessitatis à Faustino palam con-
fessio prærequirebat? Postquam Te scilicet rursus convicero eadem Te
cum Charicle sapere, more tuo institues quæstionem aliam, an Doctrina
illa Chariclis fuerit, & an erronea sit. Homines aliqui anguillis similes esse
contendunt; quâ parte teneas, elabuntur. Ego verò Animalis hujus mox
compressi caput, & ex adducto Parallelo demonstravi errorem hunc à
S. Nilo repressum, non minus tuum, Opstrati, quàm Chariclis esse. Op-
stratus contrarium ubique profiteatur, inquis. Quis amplius tecum contem-
dat? Quod statim asseruisti, mox negas; & quod illico negabas, rursus è
vestigio reassumis. Ut Tui Tecum sentiant, asseris; negas autem; ne Tui
Tecum proscribantur. Negatio scilicet refertur ad Judices; assertio ad
Partiarios. Jam verò coram Judice nobis res est, Opstrati.*

45. *Hic quaeritur, an cum Charicle extra casum necessitatis differas Ab-
solutionem donec præmissa sint Pœnitentiæ opera. Tunc verò contrarium*

ubi-

Opstratii
Conclusio-
nes de Re-
med. pec-
cati. Vide
l. 2. §. 23.

ubique professus es, qui in conclusione tua prima *De Remediis Peccati* asseruisti: *Pœnitentia corporalis si rite exercentur multos habet fructus . . . SINE HAC PœNITENTIA NEC PECCATORES DEO RECONCILIARI, nec justos in iustitia perseverare, docet Scriptura & Traditio Universa?* Tunc contrarium ubique professus es, qui ibidem ponens *Pertinentia Impertinentia*, dixisti: *Quidam nuper novus Evangelista declamabat, Pœnitentiam seu satisfactionem necessariam non esse ad remissionem culpa, sed tantum ad satisfactionem poenae, quæ post culpam remissam superest, quæ & alioqui lui potest in Purgatorio?* Quæ assertio novi tui Evangelistæ, ut per sarcasum vocabas, tametsi foret perquam orthodoxa, & in Academia hac semper tradita, subjunxisti tamen: *Ille pœnitentiam ex hac vita eliminat, & Purgatorio reservat; & paulò infra: Insigniter homines decipit.*

Opstratii
Doctrina
de laborio-
so Bapt.
§. 1.

46. Opstratii equidem pro Opstratio persistit, &, Opstratii ab eo abest quam longissimè; quippe qui contrarium ubique profiteatur, inquit. Quidnam, obsecro, cum id genus Hominibus agendum putemus post hæc? Innovant. Si tacemus, provocant. Si provocati denuntiamus: *Cur non accusatis?* inquirunt. Si accusamus, insultant, apud suos triumphant semper augusti, quasi satis vicerint qui condemnati non sint: quodque interim primitus coram Discipulis asseruerant, & postea negaverant coram Iudice, hoc rursus in Scholis tuerentur. Responde igitur categoricè, Opstratii. Doctrinam Chariclis tueris, aut non tueris? Quid opus ambagibus? Si non tueris, simus concordēs. Si tueris autem, quid fingis Te non tueri? Tueris autem nunc, quemadmodum & ab initio tuitus es. Nimis clara sunt hæc, quàm ut simulatis negationum involucris obscurentur. Quin & id ipse paulò post, larvâ depositâ, enixè asseris & probas id quod dissimulare non potes. Magni fletus & labores exiguntur ad obtinendam remissionem culpa, mortalis & poenae aeternæ, inquis. Hic profectò non agis de criminibus maximis, consuetudinariis, vel recidivis, sed de quocumque peccato, in quo reperitur culpa mortalis, & reatus poenae aeternæ. Magni ergo fletus & labores exiguntur, juxta Te. Magnos hos fletus & labores, in Thesi tua *De remediis peccati*, appellabas *Pœnitentiam corporalem*. De hac *Pœnitentia corporali* dixisti: *Sine hac Pœnitentia nec Peccatores Deo reconciliari, nec justos in iustitia perseverare, docet Scriptura & Traditio Universa.* Et in iisdem Thesis de hac poenâ corporali asseruisti, eam esse *Pœnitentiam seu satisfactionem necessariam ad remissionem culpa*. In iisdem Thesis Confessarium contraria practicantem ex vituperio & indignatione appellasti *Novum Evangelistam*. Dixisti quod talis *Pœnitentiam ex hac vita eliminat, & addidisti, insigniter homines decipit.* Hæc tua sunt, Opstratii. Recognosce Thesis tuam. Extat hæc libro 2. §. 23. Hanc in hodiernam diem sustines, & propugnās adversus nuperos accusatores tuos. Quanam igitur fide de his tam legitimè accusatus, convictusque, dum tractatur de errore Chariclis, qui differebat *Absolutionem, donec premissa essent Pœnitentie opera*, non vereris dicere: *Opstratii ab eo abest quam longissimè; quippe qui contrarium ubique profiteatur?*

47. Dispiciamus autem etiam, numquid in ea quam citas hîc tua *Expositione de Laborioso Baptismo* ad art. 1. 2. 7. 12. & 13. profitearis non renovandum errorem Chariclis, qui differebat *Absolutionem*, donec præmissa essent *Pœnitentia opera*.

48. Oblite Tuî! Potuistine sperare fore ut omnia famosæ hujus tuæ *Expositionis* exemplaria, Me absente (degebam enim in Urbe) per Te luce publica donata, fugerent meas manus? Habe ergo Tibi articulos tuos, paginâ 10. ponis hunc: *Ad conversionem passim venire non solet Peccator, nisi præparetur per opera*. Paginâ verò 24. ponis articulum alium: *Similiter de conversione Peccatoris non prudenter judicatur ex signis, quæ verbis tantum istis æquivalent, ut sunt suspiria, gemitus, tussiones pectoris*. Et eâdem paginâ subjungis articulum tuum septimum: *Signa ex quibus de conversione Peccatoris judicandum est, SUNT OPERA, juxta Regulam Evangelicam, Ex fructibus eorum cognoscetis eos*. Postea paginâ 44. ponis articulum x. *Dum juxta necessitas non urget, differenda est Absolutio Peccatori, donec conversionem suam morali quadam certitudine probet PER OPERA*. Dic nunc mihi, Opstrati, Tune ubique, & præsertim in hac *Expositione* professus es Doctrinam contrariam errori Chariclis, qui differebat *Absolutionem* donec præmissa essent *Pœnitentia opera*? Ecce

P A R A L L E L U M

Error Presbyteri Chariclis.

CHARICLES differebat *Absolutionem* donec præmissa essent *Pœnitentia opera*. Differebat autem faustino extra casum necessitatis, ut patet ex Epistola S. P. Nili.

Opstratii Articulus.

Dum juxta necessitas non urget differenda est Absolutio Peccatori donec conversionem suam morali quadam certitudine probet per opera. Doctrinæ de Laborioso Baptismo *Expositio* pag. 44.

49. Fateor tamen, ad Articulum 13. proferri à Te novi aliquid, quo Tu quidem communem Tibi cum Charicle errorem specioso putas Sophismate contegere, sed quàm infeliciter, & deridiculè, ex verbis tuis patebit. Ut enim fucum facias Lectori, largiris peccatori veniam statim ut internè conversus fuerit. Ut autem de pristinis tuis nihil rigoribus remittas, addis, internam hanc conversionem non nisi per externa Pœnitentiæ opera passim obtineri: Per hæc enim illam & impetrari, & significari. Verba tua sunt: *Cum apertè sentiam nulla Me Opera Pœnitentialia absolutioni prærequirere, quasi sine illis invalida, aut etiam semper (nimirum excipis casus necessitatis) illicita foret absolutio; sed requirere tantum conversionem internam: AD QUAM TAMEN PASSIM DISPONUNT, QUAM IMPETRANT, ET QUAM ADESSE SIGNIFICANT ISTA OPERA EXTERNA*. Id est, ad Conversionem internam passim prærequiruntur opera externa; ad absolutionem prærequiritur conversio interna; & tamen non est differenda absolutio donec præmissa sint Pœnitentiæ opera. Quidnam, obsecro, est in re gravissima, &

& ad animarum salutem pertinenti, sollennissimas nugas agere, si hoc non est?

50. Non accusamus Te, Opstrati, quasi doceas casum necessitatis non excipi. Neque criminamur quasi dicas internam conversionem, si existat, ad absolutionem non sufficere. Propositio quam deferimus practica est. Impugnamus quod laudes eos, qui putant passim differendam absolutionem, & item quod eam passim differendam putes donec præmissa sint externa poenitentiae opera. An hæc opera per se immediatè passim requirantur ad ipsam absolutionem; an verò passim præmittenda sint ad impetrandam & significandam conversionem internam sine qua absolutio impendenda non sit, est quæstio metaphysica, subtilitas Philosophica, studiosum sophisma quod ad praxim nihil aut parum conducit. Satis nobis est quod rursus vincaris, cum Presbytero Charicle tradere opera hæc absolutioni passim præmittenda esse. Casus necessitatis excipis, sed hoc non sufficit, quemadmodum ex S. Scriptura & Patribus abundè demonstratum est.

IMPOSTURÆ.

51. 2. *Dicit eum incidere in errorem variorum impugnantium absolutiones frequentes.*

R. Non magis in errorem istum incidit Opstratus quàm S. Carolus Borromeus, Eminentissimus Aguirreus, Illustrissimus Episcopus Atrebatensis, cum quibus eandem prorsus doctrinam proficetur.

CONFUTATIO.

52. *A* Tqui ostensum est suprà quod ne quidem cum S. Carolo, Cardinali de Aguirre, & Atrebatensium Episcopo convenias, nihil ergò præsidii, unde errorem *Variorum impugnantium absolutiones frequentes* à Te depellas, habes. Sed mavis scilicet supponere in errore socios, quàm purgare. An in errorem istum impingas, categoricè (qui tuus mos est) non respondes. Satis Tibi est si non magis in errorem istum incidas, quàm supposititii tui. Quam tortuosam responsionem tuam, ut aliqua apud eos qui Accusationem & querelam Populi Belgici nondum viderunt verosimilitudine obumbres, corrupisti rursus clarissimum textum meum. Non enim dixi ego generatim renovatum à Te errorem variorum impugnantium absolutiones frequentes. Dixi, *Variorum impugnantium absolutiones frequentes contra quos agit Author de vera & falsa Poenitentia, inter opera S. Augustini: ubi hic error gravissimè censuratur, quemadmodum patet ex principio Capituli quinti: ADHUC INSTANT PERFIDI. S. Carolum, Cardinalem de Aguirre, & Atrebatensium Episcopum impugnare quasdam absolutiones frequentes; agnosco. Tecum verò, quod inficiari hic non audes, impugnare absolutiones frequentes, eo modo quo illi contra quos agit Author de vera & falsa poenitentia, nego pernegoque. Proba nunc, Opstrati, si audes, eos non minus*

Vide §. 20.

21. 23. & seq.

*Corruptio
textus §. 1.*

minùs quàm Te, hunc errorem renovasse; & memento Authorem de vera & fallà Pœnitentia, non quidem S. Augustinum, sed omnino receptum, errorem hunc depellendo, citatum caput incipere h s verbis: *Adhuc instant perfidi.*

IMPOSTURÆ.

53. 3. "Repugnat, praxi Christi Domini in Maria Magdalena, in filio Prodigio."

R. Ubi talia conversionis signa attulerit pœnitens, qualia attulit Maria Magdalena & filius Prodigus: non dubitabit Opstratus eum absolvere.

CONFUTATIO.

54. A Tqui Gregorius Nyssenus à Me productus, à Te verò neglectus asserit, etiam hodie Peccatores sic dispositos venire, quibus applicari possit praxis Domini; qui facilem eis veniam largitus est, celeriter & momento temporis ab iis à quibusangebantur, sanavit. Verba Gregorii sunt: *Imitemur eam pascendi rationem qua Dominus usus est.* Et hoc Gregorius dixit in ea oratione, quam ex professio, contra tuum, Opstrati, errorem tunc pullulantem edidit, uti patet ex titulo: *Ad eos qui durius & acerbius alios judicant.* Quid ergo Opstratus adhuc dubitat communes peccatores communiter & passim (nisi extraordinaria quædam obstant) cito atque celeriter absolvere?

IMPOSTURÆ.

55. 4. Repugnat sanæ Theologiæ, juxta quam peccator gratiâ Sacramenti indiget ad exequendam emendationem, quam proposuit.

R. Sed sana etiam Theologia docet, peccatorem criminibus maculatum prius ad gratiam Sacramenti recipiendam disponi debere.

CONFUTATIO.

56. A Tqui laudatus tuus Cardinalis de Aguirre in gravissimo spectatissimoque illo Opere, quod contra prolapsiones vestras ex instituto conscripsit, & in Urbe nuper reimprimi jussit, disertissimâ locutione asserit, cunctis Hominibus, adeoque peccatoribus, etiam criminosis præsto esse illam gratiam, quæ ad hanc dispositionem sufficit. Et hoc ipsum probare contendit ex illustri quodam S. Cælestini Papæ loco, ubi dicitur, quod Deus non tantum in articulo mortis, id est, ut Tu quidem loqueris, in casu necessitatis, verum etiam quovis tempore, sit ad absolvendum paratissimus. Et ut infra: *quacumque die.* Verba sunt. "Quemadmodum ergo Deus fecit omnes, nullo excepto, ita & omnes, nullo excepto, salvos fieri vult, quantum in ipso est: ac proinde omnibus sine exceptione præstat auxilium gratiæ suæ, ut salvari possint. Hoc enim est ipsorum salutem

Card. de
Aguirre
Theol.
S. Anselmi
Tom. 3.
disp. 127.
sect. 2.

lutem velle Deum *quantum in ipso est* : non verò aliquibus denegare omnem prorsus auxilium, sine quo salus est omnino impossibilis. Huc etiam spectat illustris locus S. Cælestini I. Papæ, quo Ecclesiam regente obiit S. Augustinus. Etenim Epist. 2. ad Episcopos Provinciæ Viennensis, & Narbonensis, ait : *Agnovimus Pœnitentiam morientibus denegari (nimirum absolutionem quibusdam peccatoribus) nec illorum desideriis annui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri.* HORREMUS, FRATRES, FATEOR, TANTÆ IMPIETATIS POSSE ALIQUEM REPERIRI, UT DE DEI PIETATE DESPERET : *Quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem, pondere, quo se expedire desiderat, liberare. Quid hoc, rogo, aliud est, quam morienti mortem addere, ejusque animam suâ crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere?* CUM DEUS AD ABSOLVENDUM PARATISSIMUS, INVITANS AD PœNITENTIAM SIC PROMITTAT : PECCATOR, INQUIENS, QUACUMQUE DIE CONVERSUS FUERIT, PECCATA EJUS NON IMPUTABUNTUR EI, &c. Videant autem quicumque negant aliquibus peccatoribus omne auxilium interioris gratiæ, ne forte parem aut majorem horrorem excitarent eisdem Pontifici Cælestino. "Hactenus Card. de Aguirre. Habe igitur Opstrati, quod desiderabas : eam nimirum esse Divinæ gratiæ œconomiam, ut licet peccator ad recipiendam Sacramenti gratiam disponi debeat, fieri tamen non possit ut peccator aut Sacerdos de Dei pietate desperet : *Cum Deus ad absolvendum paratissimus, invitans ad Pœnitentiam sic promittat : peccator quacumque die conversus fuerit, peccata ejus non imputabuntur ei.* Tu verò dialectice, in scriptiunculis tuis distinguis : converti potest peccator ille gravis, sed de lege ordinaria non nisi sensim ac pedetentim convertitur. Misereatur Deus, quacumque die peccator conversus fuerit, sed hic de lege ordinariâ non convertitur cito. Immo verò, juxta Cardinalem tuum convertitur cito, si velit ; semper enim habet illam gratiam, cum qua implorare possit illam quæ convertit. Et hoc sensu Deus *ad absolvendum paratissimus est.* Cæteroqui Cælestinus Papa nullum nisi malè fundatum horrorem conciperet, quia audivisset *Pœnitentiam morientibus denegari.* Dicerent enim Viennenses & Narbonenses, agnoscere quidem sese, quod quacumque die peccator conversus fuerit, peccata ei non imputantur ; sed negarent, peccatorem tam brevi spatio solere converti ; & idcirco non oportere ad absolvendum paratissimos esse. Persistit autem Pontifex non de solo articulo mortis, sed de quovis tempore enuntians, Deum ad absolvendum paratissimum esse. Nec ab articulo mortis, ad alia tempora argumentum ducit quod vitiosum esset ; sed *a quovis tempore*, ad agonem ultimum gradum facit : carpitque pari lege, non tantum qui negarent peccatores quovis tempore posse converti, verum etiam qui talem pietatis Divinæ, sive gratiæ formarent œconomiam ut quovis tempore non absolvant. Quæ tamen intellige, cum clausula quam semper subintelligo, nisi extraordinaria quædam obstant. In præsentī verò casu nihil obstat. Nam

ut

ut ipse confiteris, agitur de peccatore qui emendationem proposuit. Non hæret in illo tuo frigido posse, quod effectu destitutum sit. Plus profecit. Præmisit ordinaria, & Emendationem proposuit. Sed Tibi nempe propositum non sufficit.

IMPOSTURÆ.

57. 5. Repugnat etiam Concilio Trident. quod Sess. 4. can. 5. pronuntiat anathema: *Si quis dixerit eam contritionem quæ paratur per discussionem &c. cum proposito melioris vite non esse verum & utilem dolorem, nec preparare ad gratiam: id est, non esse sufficientem præparationem ad gratiam.*

Resp. Et nos illi anathema dicimus: sed quod homini criminibus maculato credi mox debeat, dum præparationem illam se habere affirmat, Tridentinum non dicit.

CONFUTATIO.

58. SÆpe etiam dixi, eam esse deploratam Vertumnorum sortem, ut in negationibus & tergiversationibus assiduis ludant, ac versentur, donec artificio proprio fatigati, veluti aves lassæ alas dejiciant, & sese ipsos in casses præcipitent, quinimmo in caput proprium sententiam dicant. In Temetipsum jam igitur horrendum anathema profers, Opstrati. Quis Te nunc locus felicem, quæ plaga securum, & tranquillum habet? In præsentis Propositione prærequiris emendationem ipsam, & quidem per opera probatam. Nec ipsa emendatio sufficit, nisi per notabile tempus præcesserit. Memento, oro, Belli tui Poëtici, quod præsentibus Tragœdiis stravivit infaustam viam. Illic instituens salutiferam pœnitentialis fori praxim, descripsisti ordinem quem servare debeat is qui sua, & suorum saluti in administrando Pœnitentia Sacramento consulere volet animarum Director. Quamquam quid hæc repeto? Cum suprâ §. 29. & 30. tam luculenter ostenderim, quod quarto loco exigas ut in emendationis proposito persistant; & necdum absolvas, sed dimittas; & quintò licet redeant fortiores, neque tamen absolvendos esse putabit Director, inquis. Quin insuper sextò supponis vitam jam emendatam esse: Ubi jam vitam præsentem emendatam esse advertet Director, inquis. Deridiculæ igitur nunc sunt Imposturæ dum effugium quærunt in eo quod Tridentinum non dicat quod homini criminibus maculato credi mox debeat. Quid hoc ad rem præsentem, obsecro? Supponis enim casum in quo homini tali ipse credis quod emendationem proposuit, & in emendationis proposito persistit, & vitam præsentem emendavit. Sed quia scilicet prærequiris emendationem per notabile tempus præviam, hinc Tibi neque propositum, neque parvi temporis emendatio sufficit. Requiris conversionem per opera pœnitentiæ probatam. Hanc verò probationem exigis, partim quia conversio non nisi per ista pœnitentiæ opera passim & pedetentim obtineri solet, partim quia conversio Directori ordinariè non nisi per opera pœnitentiæ probari potest. Requiris, inquam, conversio-

Extra.
Hum ex
Joannis
Opstrat
Bello Poë.
tico vide
l. 2. §. 34.

nein hanc. Scriptiunculæ tuæ omnes ubique hanc prolapsionem sonant. Jam verò hæc tua conversio, sic passim & pedetentim obtineri solita, & Directori sic probanda, est multo plus aliquid quàm emendationis propositum. Conversio, si nescis, alia est per affectum, alia per effectum. Conversio per affectum, est emendationis propositum; conversio per effectum, est emendatio ipsa. Nobis ad justificationem in Sacramento obtinendam sufficit conversio per affectum, de qua SS. Patres à me citati, *Nihil quippe Deus à nobis aliud requirit, quam mutationem propositi*. Et hoc sensu: *Justificat lachrymas & propositum coronat*. Atque ita justificatus fit fortior ut conver-tatur per effectum, id est, ut emendationem, quam proposuit, exequatur. Tibi verò conversio quæ requiritur, est emendatio ipsa per notabile tempus præmissa & probata: & hoc sensu loqueris quidem consequenter dum Pastores tuos bonos laudas, qui neminem absolvunt nisi per notabile tempus, & per poenitentiae opera, vitam à criminibus emendaverit; verùm etiam consequenter erras; quantum verò consequenter in Tridentinum, quod negantibus emendationis propositum &c. esse sufficientem præparationem anathema dicit, impingas, Tu equidem videris.

I M P O S T U R Æ.

59. 6. Repugnat SS. Patribus... Ambrosio in cap. 22 Luc.... Chrysostomo in Orat. de S. Philogonio... Leoni Magno Epist. 101. &c.

Resp. Non aliud dicant Patres illi, quam aut peccatorem mox, ut peccata deflet, à Deo respici; aut posse brevissimo tempore converti: ut fusè ostensum est in Appendice ad Doctrinam de laborioso Baptismo, a pag. 45. usque ad 86. Item in Responsione Brevi, a pag. 46. usque ad 58. Et in Responsione pro Responsione Brevi, a pag. 73. usque ad 81. Ac tandem in Disquisitione Altera asserta a pag. 31. usque ad 45.

C O N F U T A T I O.

60. **Q**uid hoc portentum est, Opstrati? An Patres illi nihil contra Te dicunt, quia non aliud dicunt quam aut peccatorem mox ut peccata deflet, à Deo respici; aut posse brevissimo tempore converti? Quo in Orbe Te esse censes? Apud quos Homines ista prolequi? Quænam est ista licentia, agnoscere, quod Patres dicunt peccatorem posse brevissimo tempore converti, & mox ut peccata deflet à Deo respici; & nihilominus persistere, peccatorem extra casum necessitatis passim & communiter, nisi per notabile tempus vitam à criminibus per poenitentiae opera emendatam probaverit, absolvendum non esse? Quanam ex Sphinge intricatum hoc ænigma hausisti? Quis Oedipus hoc evolvat, quis Tripus divinet? Hoc unum cum Sybillis fatidicisque illis anibus simile habere mihi vidēris, quod quemadmodum illæ responsa plerumque dabant, quæ neque alicui, neque ipsæ intelligerent; ita Tu Sanctorum Patrum eum sensum reddas, in quo sen-

sensum perspicere non magis alii, quam Tu ipse possis. Nihilominus, cum ita jubes, pergamus ad scriptiunculas tuas alias, & bono publico bonas horas immolemus, revolventes quinquaginta tres quas citas paginas.

61. Evolvi jam ecce illas sedulò ac diligenter. Expendi multiloquium tuum. Ex omnibus verò prolapsionibus quas ibidem spargis, nihil ad rem præsentem facere video, nisi interpretationem tuam novitiam, de illo, *posse brevissimo tempore converti*. Convictus agnoscis Sanctorum Patrum, adeoque ipsius Ecclesiæ sensum esse, peccatorem ex una parte mox ut peccata deslet, à Deo respici; eundemque, ex alterâ, *posse brevissimo tempore converti*. Hinc tamen negas consequi, debere illum citò absolvi. Vim ponis in POSSE CONVERTI. Sanctos Patres asseris peccatori ordinaria lege largiri dumtaxat illud POSSE. Negas verò SS. Patres peccatori in casu posito ordinaria lege asserere gratiam conversionis talem, propter quam Confessarius sine prævia notabilis temporis emendatione per externa Pœnitentiæ opera probatâ, Absolutionis beneficium tutò impendat. Verba tua sunt:

Patet ex iis quæ jam respondi, concludi debuisse sic: "Per consequens S. Augustinus hortatur illos ad conversionem hodie, modo, dum loquitur, hoc est, citò & faciliè faciendam; cum etsi de lege ordinaria citò & faciliè fieri non soleat, citò tamen & faciliè fieri potest, sub hac conditione minimè impossibili, si Deus gratiam citò & faciliè se convertendi ipsis largiatur".

Opstrat in responsione pro responsione Brevi.

§. 16 p. 85

Breviter omnia confutare poteram, dicendo in hoc errare Confutatorem, quod fingat a me dici Peccatores citò & faciliè converti non posse, nisi passim & de lege ordinaria citò & faciliè convertantur. Hoc autem non dico. Sed dico: Etsi Peccatores passim & de lege ordinaria citò & faciliè converti non soleant, posse tamen eos sic converti. Cum autem nos ignoremus quosnam Deus velit sic convertere, omnes hortari possumus ac debemus, ut se citò convertant. Quemadmodum etsi pauci sint Electi, tamen quia ignoramus quinam illi sint, debemus omnes ut salvi fieri conentur, hortari. Itaque ex loco S. Augustini hortantis Peccatores, ut hodie, modo, dum loquitur, se convertant, aliud inferre non poterat confutator, quam Peccatores posse citò & faciliè converti, non autem sic converti solere. Id est, Augustinus exhortatur, ut hodie, modo, dum loquitur Peccatores convertantur; dum verò Peccatores, hodie, modo, dum loquitur, cum lachrymis & gemitu se conversos dicerent, & veniam peterent; Augustinus veniam negaret, quia censeret converti quidem posse, sed non solere.

62. Non bonus armiger es, Opstrati: tuo Te gladio jugulas. Ubi enim fateris peccatores sic converti posse, solamque Te ignorantiam tenere, quosnam Deus sic converterit; planè convinceris ordinariam legem stabilire, juxta quam ligantur plures inter quos existunt solvendi. Vis agi cum omnibus ac si Electi sint; nec vis absolutionem impendi omnibus qui electi sunt. Christus Deus hos tuos paucos solvit: Tu homo cunctos ligas. Christus condonat; Tu castigas. Quantum exitium manet eos, qui propter obstinatos rigores vestros manent ligati! Ex peccatoribus qui gravissimè peccaverunt pauciores esse qui convertuntur, quàm contrà, lubens

Aug. de
Corr. &
Grat. cap.
13.

bens concedo. Ex peccatoribus autem illis qui provolvuntur ad genua Sacerdotis, sinceritatis signa exhibent omnia, protestantur credere se, sperare, ac diligere, dolere de peccatis propter offensum Deum, emendationemque proponere, neque extraordinaria aliqua obstant, ex istis, inquam, paucissimos esse quos Sacerdos possit ceu conversos habere, Tuum est Operari, non est Sanctorum Patrum. Præterea, illos eosdem tam paucos esse, ut generalis Regula statuenda sit, laboriosam illam per notabile tempus dilationem infligendam esse omnibus, nimis equidem pietati, nimis prudentiæ, & Ecclesiæ mansuetudini repugnat. Nisi fortè eò tendis, ut cum pauci sint Electi intuitu reproborum qui ex tot undique nationibus per universum orbem grassantur, conclusum velis paucos quoque esse rectè dispositos intuitu istorum qui tam grandia secum signa ferunt. Deberes autem sperare potiùs majorem partem eorum qui sic dolent, & respectu aliorum qui non dolent minimam profecto partem constituunt, ad felicem istum electorum numerum pertinere. Sic suadet pietas, sic optat, speratque Charitas. Cæteroqui si Te ad extremos quos in alios exerceri vis rigores induxit cogitatio, quod conandum sit ut absolutionis gratia impendatur solis paucis illis quos Electos dicis, jam Dei gloriæ, quod absit, manifestè repugnabis. Quis enim nesciat sanctificari etiam nomen ejus per temporarios illos justos de quibus Augustinus dicit, *Deserunt & deseruntur*? Usque adeo à Sanctorum Patrum spiritu recedis, ut neque in electis, neque in iis qui electi non sunt cum Patribus sentias. Jam verò confido Te alienum esse ab infausto dilemmate quod sectarii quidam de electis formant: aut electos esse tales, aut non esse. Si sint electi; non perituros ideo; si verò Electi non sint, nihil absolutionem profuturam. Absit hoc à professione tua. Præterquam enim quod Ecclesia hætenus non definiverit, quid de altitudine scientiæ & sapientiæ Dei à nobis judicandum sit; at certum est insuper tam arcana illic consilia intercedere, ut nostrum semper sit nobiscum, & cum cæteris hominibus sic agere, ac si conatus & labores nostri Dei gratiâ donati, nos in Electorum numerum inscribant: Ac si possimus illo numero excidere: ac si possimus alios negligentiam aut malevolentiam nostram ex illo numero eradere.

IMPOSTURÆ.

63. 7. Denique repugnat S. Patri Nilo, qui Presbyteri Chariclis errorem tamquam Novatianismo vicinum ex professo impugnans, *Nè itaque dicas, inquit, mi Vir, eos qui opere deliquerunt, VERBIS TANTUM confitentes, Dominus non accipit.* Lib 3. Epist. 244.

R. Vel S. Nilus docet, solam Confessionem verbalem sufficere, ut præfert titulus Epistolæ S. Nili nuper editæ præfixus, Sufficientia Confessionis verbalis ad Absolutionem absque laboriosis Pœnitentiæ operibus præviis; vel id non docet. Si doceat: a S. Nilo cum Theologis omnibus recedimus, & aliis Patribus adharemus. Si non doceat: frustra nobis Nilus objicitur.

CON-

CONFUTATIO.

64 **Q**Uàm arcta & tenax sit vis consuetudinis cui non resistitur, continuo exemplo demonstras. Quicumque contra Te strinxere calumum, Opstrati, semper conquesti sunt, tam Tibi difficile videri textus, quos citas, proferre fideliter, quam impossibile scribentem non scribere. Exuperior idipsum ego frequenter. Dispunctio mea nondum Imposturarum tuarum folium tertium attigit, cum ecce duodecimæ Te cogor corruptionis textuum reum agere. Objecta Tibi est nuper lucidissima S. Patris Nili ad Presbyterum Chariclem Epistola, quæ præsentem tuum errorem sic perstringit, ut miremur aut S. Nilum olim eum prævidisse, aut jam tunc natum in ortu suo præfocasse. Sane ut confutemus ratiunculas tuas omnes quas hætenus adduxisti, non alio nobis stylo opus est quam quo S. Nilus usus fuit. Autoritas verò ejus quanta sit in hac re, ex subjectis elogiis demonstratum est. Uti sumus illo veluti historico, aut si mavis, teste irrefragabili quod ætate sua, id est ante medium seculi quinti, extiterit error Chariclis qui viris Sanctis displicuit. Ad conciliandam Viro Authoritatem ampliore, adjecimus, fuisse illum fidelissimum S. Joannis Chrysostomi discipulum; illius nempe Joannis, quem æmuli in famosa Synodo ad Quercum accusaverant, *Quod licentiam peccatoribus præbeat, sic docens: si iterum peccasti, pœniteat iterum: & quoties peccaveris, veni ad Me, Ego te sanabo.* Ut proinde præsens quæstio fuerit agitata etiam tunc, & sic pertractata, ut sensus Ecclesiæ S.P.Nilo perspectus esse potuerit. Quanta porro fuerit ejus tum in Sanctitate tum in Doctrina apud Ecclesiam existimatio, ex Martyrologio Romano notum fecimus; supponentes constare Viris Doctis, non sanctos omnes propter Doctrinam, tametsi scripserint aliqua, in Canonem redigi; sed propter solam sanctimoniam vitæ aliquos, alios propter Sanctitatem & Doctrinam simul. Quis enim nesciat plures in Galliis ante damnatum in Arausicana Synodo Semipelagianismum extitisse viros sanctos, qui incautè & innocenter, errorem hunc sine pertinacia, atque adeo sine crimine professi sunt? Sed hos scilicet Ecclesia non commendat à doctrina. Sanctum verò Nilum, & à doctrina & à Sanctitate. Tu verò semper S. Carolum Borromæum objicis, & à S. Nilo recedis. Age, non omnis inter sanctos comparatio vel odiosa, vel irrationabilis sit. Atque adeo nec absurdum, nec contemnendum erit Parallelum Elogii quod Martyrologium Romanum tribuit S. Carolo, cujus doctrinæ, quam tanti facimus, nihil meminit; aliudque quod S.P.Nilo concessit.

PARALLELUM.

Martyrologium Romanum vetus
pridie idus Novembris.

Constantinopoli Sancti NILI Abbatis,
qui ex Prefecto Urbis factus

Martyrologium Romanum novum
pridie nonas Novembris.

Mediolani S. Caroli Borromæi Cardinalis,
R & ejusdem Civitatis Episcopi

Monachus, sub Theodosio juniori Do-
CTRINA ET SANCTITATE CLA-
RUIT.

piscopi, quem SANCTITATE CONSPI-
CUUM ET MIRACULIS CLARUM Pau-
lus quintus in Sanctorum numerum re-
tulit.

Vide nunc, Opstrati, tutumne sit & rectum S. Carolum malè intel-
lectum sic accipere, ut ab evidentibus S. Nili cujus Doctrinam Ecclesia
commendavit, textibus tam facilè recedas.

65. Tu verò ut S. P. Nili Doctrinam convellas; non jam Epistolam
Nili, sed Titulum eidem nuper præfixum impugnas. Titulus erat hic: *Suffi-*
cientia confessionis verbalis ad absolutionem absque laboriosis Pœnitentia operibus
præviis ante duodecim secula asserta ... sive Epistola S. P. NILI ABBATIS Disci-
puli S. Joannis Chrysostomi ad chariclem Prasbyterum, rigidiora sustinentem.
Finge autem jam nunc, in hoc titulo peccatum fuisse; idcircone subsistet
tua responsio ad limpidissimos S. Nili textus in *Accusatione & Querela Po-*
puli Belgici allatos? Ubinam, obsecro, hæc accusatio & querela istius titu-
li meminit? Atque si nusquam illius meminit, quid ad rem præsentem fa-
cit quod titulo objicis? Sed scilicet S. Nili non titulus tantum, sed textus
ipse novitates tuas sic revincit, ut quod in textum non potes, refundas in
titulum, quærasque occasionem proferendi quod in animo volvis, a S. Ni-
lo cum Theologis omnibus (tui scilicet sensus) *recedimus, & aliis Patribus*
(citaisti autem solum S. Carolum à Te malè intellectum) *adheremus.*

66. Sed neque concedendum putes, in titulo erratum esse. *Vel S. Ni-*
lus docet, solam confessionem verbalem sufficere, ut præfert titulus, inquis. Ubi-
nam verò, Opstrati, in titulo isto offendisti particulam *solam*? Hæc enim-
Corruptio
textus 1. a. verò duodecima est corruptio textus, de qua statim. Solam confessionem
verbalem sufficere hæreticum est. Titulus voculam exceptivam *solam* nus-
quam habet. Tu autem Tibi nihil vetitum putas, dummodo ad causam
conducat. Lutherus corruptorum omnium maximus dicitur, quia ut com-
probaret novitium dogma de sola fide justificante, sacro textui, *justus ex*
fide vivit, ausus est interferere particulam *sola*, & legere: *justus ex sola fide*
vivit. Ferunt objecisse Discipulos, in textu desiderari particulam *sola*; ip-
sum verò perstitisse:

Sic volo sic jubeo, stat pro ratione voluntas.

Opstrati, in Titulo isto desideratur particula, *solam*. Persistisne autem,
atque sic vis, sic jubes, sic stat pro ratione voluntas? Sic Te præcipitas? Ti-
tulus nihil aliud dixit, quàm sufficere confessionem verbalem, & quod
non requiratur confessio per laboriosa pœnitentiæ opera prævia manife-
stata. Te enim, cum Presbytero tuo Charicle duplicem confessionem
statuere, verbalem unam cum lachrymis, quæ vobis non sufficit, operum
aliam per labores probatam, quam statuta lege exigitis, extra controversiam
ponitur. Jam verò dicit titulus sufficere illam verbalem, & hanc operum
necessariam non esse. Hoccine est dicere, solam confessionem verba-
lem sufficere? Requiritur insuper Fides, Spes, Charitas, dolor, & propo-
situm

fitum. His autem præsuppositis, quæritur an sufficiat confessio quæ fit per verba? Tu negas: S. Nilus à me productus affirmat his verbis: *Ne itaque dicas, Mi Vir, eos qui opere deliquerunt, verbis tantum confitentes Dominus non accipit.* Convictus non respondes.

A P P E N D I X.

Recensentur argumenta contra primam Propositionem adducta, quibus Opstratius non respondet.

67. **Q**Uam futiles atque nullius ponderis sint responsiones quas hætenus protulisti ex disputatione nostra satis equidem constat. Superest autem, ut Lector qui Accusationem & Querelam Populi Belgici nondum viderat, cognoscat etiam, tam leves tuas fuisse jactantias ut non eloquio magis quàm silentio, illam quam tam studiosè concupiscis gloriam maculaveris. Itaque:

1. Ad Zachariæ Chrysopolitani Episcopi textum, in Memoriali ad Eminentissimos ac Reverendissimos Dominos adductum, ex quo constat eligendam viam mediam, quia *similiter circumvenit sathanas per nimiam duritiam, ut peccatores pereant desperando, quomodo in nimia remissione, corrigendo*, nihil respondes.

2. Ad errorem Petri de Osma cujus propositio, *Non peractâ pœnitentia confitentes absolvi non debere*, à Sixto 4. anno 1479. damnata fuit, nihil respondes.

3. Ad objectam Tibi propositionem 17. ab Alexandro VIII. damnatam, *per illam praxim mox absolvendi Ordo Pœnitentia inversus est*; nihil respondes.

4. Ad argumentum Publicani, qui pauco tempore oravit, & *descendit hic justificatus in domum suam*, nihil respondes.

5. Ad Gregorium Nyssenum qui non tantum dixerat Christum facilem & celerem veniam peccatis dedisse, verum etiam adjunxerat, *imitemur eam pascendi rationem, quâ Dominus usus est*, nihil respondes.

6. Ad Titulum Orationis S. Gregorii, *ad eos qui durius & acerbius alios judicant*, ex quo insinuavimus perstrictum errorem ad præsentem casum omnino pertinentem, nihil respondes.

7. Ad D. Thomam qui ex S. Gregorio docet, *peccatum quod mox per Pœnitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit*, nihil respondes.

8. Ad S. Amphilochium distinguentem propositum ab emendatione ipsa, dicentemque, *justificat lachrymas, & propositum coronat*, nihil respondes.

9. Ad S. Nili textum, nihil respondes.

10. Ad S. Augustinum, qui etiam peccatoribus publicis publicam pœnitentiam agentibus applicat illud, *non tam consideranda est mensura temporis quàm doloris*, nihil respondes.

11. Ad hoc quod dixi, indiscretam dilationem exponere periculo lapsus gravioris, & interitus, nihil respondes.

12. Ad hoc quod dixi hominem indigere minori gratiâ ad propositum, fortiori autem ad vincendas tentationes; quæ si inveniant justificatum, juxta Aug. *Iustos Deus non deserit, nisi prius deseratur, ut pie semper justèque vivatur*, nihil respondes.

Atque adeo an non æquè pecces silentio ac loquacitate, lector equidem pronuntiet.

CAPUT NONUM.

De secunda & tertia Propositione accusata, De præmittendis fructibus Pœnitentiæ, & frequenri Confessione.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

De eadem Materia.

FUIT III.

1* *Praxis bona* (Opstraet Pastor bonus Pag. 441. lin. 2.) *absolvi neminem posse, nisi qui prius per dignos fructus Pœnitentiæ vitam emendarit*, ib. lin. 11. Textus integer habet:

Praxis bona. Ubi eiusmodi Parochias ingressi sunt Pastores boni... Cœperunt ab initio Pœnitentiam predicare, veramque à falsa discernere. Falsam esse eorum Pœnitentiam, qui assidue relabuntur: abusum esse intolerabilem, sine vita emendatione Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ suscipere: hanc esse viam latam, qua ducit ad perditionem: ABSOLVI NEMINEM POSSE NISI QUI PRIUS PER DIGNOS FRUCTUS PœNITENTIÆ VITAM EMENDARIT. Rem istam non tam facile, ac tam citò peragi, ut vulgò creditur: OPUS ESSE precibus, labore, directione boni Confessarii, FREQUENTI CONFessione &c. PRIUSQUAM AD CONVERSIONEM PERFECTAM VENIATUR. Ibid.

PROPOSITIO.

II.

Absolvi nemo potest, nisi qui prius per dignos fructus Pœnitentiæ vitam emendarit. *Joannes Opstraet in Libro cui Titulus: Pastor Bonus.*

III.

Opus est frequenti Confessione, priusquam ad Conversionem perfectam veniatur. *Joannes Opstraet, ibidem.*

R E F L E X I O I.

2 **S**ensus est, quod officium omnis boni Pastoris sit prædicare & praticare duas Regulas generales quarum una non est contenta longâ per notabile tempus emendatione, de qua egit Propositio prima, sed insuper prærequirit emendationem per *dignos fructus pœnitentia* Probatam; altera verò dicit: *Opus esse frequenti Confessione.*

I I.

3. Scopus est, Absolutiones, sine præviis pœnitentiis, & sine frequenti Confessione donatas, in irritum vocare.

I I I.

4. Utraque Regula repugnat Rituali Romano, Praxi totius Ecclesiæ, & Sanctis Patribus, præsertim S. P. Nilo Abbati, qui utramque ex professo redarguit his verbis: *Quibus etenim laboribus, & molestiis, Publicanus servatus est? An non simplicibus humilibus verbis? Quibus item sudoribus, & angustis, Latro ex Cruce in Paradisum & vitam translatus est? An non paulillo sermone, & Christi regni confessione? Considera itaque Sacerdos, non tantummodo severitatem, & iracundiam Dei in Sacris Libris denuntiari.*

S. P. Nilus
Abbas l. 3.
Epist. 243.

5. Illa certè Regula, quæ frequentem Confessionem exigit, nimis exorbitare videtur. *Latro in Cruce pendens SEMEL eum confitetur, & die ipso in Paradisum mittitur*, inquit Aug. Filius Prodigus semel, Magdalena semel, Publicanus semel. Et Catechismus Romanus de unica Confessione loquitur: *Magna cautio adhibenda est*, inquit, *si enim audita Confessione judicaverit neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorem Pœnitenti omnino defuisse, absolvi poterit.* D. Antoninus, fateor, inter conditiones Confessionis, ponit, quod sit frequens. Sed causam adjicit, ut qui frequenter cadit, frequenter per Confessionem resurgat.

August. de
Bapt. l. 2.
cap. 1.
Catechis.
Rom. p. 2.
c. 5. n. 5.
D. Anto-
nin. p. 3.
tit. 14 c. 19
§. 4.

6. Errorem natum suspicor ex non rectè intellectis SS. Patribus. Hi distinguunt inter peccata, & crimina; sed non dicunt omnia crimina esse talia, quibus longa, ante reconciliationem decernenda sit pœna. Econtra alia sunt ipsis crimina, propter quæ homines ab Altari non removentur: licet alia sint, propter quæ removentur. Prima, quia occulta, id est, sine scandalo perpetrata, in solum Deum commissa sunt, & sunt in solo gravi malo peccatoris: respiciunt forum Poli tantum, ideoque à Sacerdote veluti Pastore, Dei que vices gerente, solvuntur citò, quemadmodum citò solvit Deus. Secunda verò, quia manifesta, offendunt Ecclesiam, concernunt forum Fori, requirunt scandali reparationem, solvuntur more humano, tarde. Rectè constituuntur ab iis, qui Ecclesiæ præsent, tempora Pœnitentia, ut fiat etiam satis Ecclesiæ, in qua remittuntur ipsa peccata, extra eam quippe non remittuntur, inquit Aug. Quæ non distinguens Opstratius cum Suis credunt Absolvi neminem posse, nisi qui Ministro Ecclesiæ conversionem per similes fructus Pœnitentiæ probaverit. Contrarium didicisset ex S. Ivone, hanc ex S. Augustino quæstionem dissolvente: *Quaritur*, inquit, *Fraternitas*

Enchirid.
cap. 65.

Ivo Epist.
22

tua, quomodo inter se conveniant, prophetica sententia, quæ dicit: In quacumque hora peccator ingemuerit, salvus erit; & Synodalis, quæ crimina sua confitentes, aliquam diu a Corporis, & Sanguinis Christi Communionem suspendit. Repugnare tibi videntur, dissentireque sententia Capitis, & Corporis: ut quos Caput, id est, Christus celeriter a peccato liberat, (ecce forum Poli) eos Corpus Christi, id est, Ecclesia, (ecce forum Fori) sub pœna peccati diu ligatos retineat. Quæ questio facile solvitur, si interni Judicis animadversio, & humane fragilitatis consideratio diligentius attendatur. Cum enim criminalis culpa, delinquentem separet a capite, & corpore, rationis ordo hoc exigit, ut internus Judex (in foro Poli) tantò remittat celerius, quantò solus magis videt interiùs. Judex verò qui tantum videt in facie, usque adeo delinquentes sub peccati pœna detineat (in foro Fori) donec per manifestum Pœnitentiæ fructum, qui sit Pœnitentis affectus, intelligat, & citat dein Augustinum Enchir. c. 65.

Aug. En-
chir. c. 65.

ibid.

August.
Hom. 50.
de Pœnit.

ibid.

Serm. 16.
de Verbis
Dom. c. 8.

August.
Hom. 50.

D. Thom.
3. p. 9. 80.
a. 6. in C.

7. Itaque pro criminibus agenda est Pœnitentia, secundum modum sui cujuscunque peccati. Aliquando tale crimen commissum est, ut is qui commisit, etiam a Christi corpore separetur. Et consequenter aliquando commissum est tale crimen, ut is qui commisit, à Christi Corpore non separetur. De omni criminoso dicitur: Veniat ad Antistites, per quos illi in Ecclesia claves ministrantur, & tamquam bonus jam incipiens esse filius maternorum membrorum, ordine custodito, a Præpositis Sacramentorum accipiat satisfactionis suæ modum. Duplex nimirum est satisfactionis modus: publicus, in foro Fori; secretus, in foro Poli. De publico Augustinus subdit: Si peccatum non solum in gravi ejus malo, sed etiam in tanto scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati videtur Antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius Plebis, agere Pœnitentiam non recuset. De occulto verò dicit idem: Ego nolo illum publice corripere, nec prodo, nec negligo; corripio in secreto, pono ante oculos Dei judicium, terreo conscientiam, persuadeo Pœnitentiam, Tali Charitate præditi esse debemus. Et infra: Ubi malum contigit, ibi moriatur. Agit autem de occulto Mœcho, & Homicida, qui non removebantur ab Altari, sed Augustino consentiente, communicabant cum reliquis, proindeque juxta mentem ejus, brevi spatio temporis, erant reconciliati cum Deo. Observabatur enim hæc Regula: Nos a Communionem prohibere quemquam non possumus, quamvis hæc prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis (id est nequidem ad Medicinam) nisi aut sponte confessum, aut in aliquo sive Seculari, sive Ecclesiastico judicio nominatum atque convictum. Quem locum D. Thomas in hunc etiam sensum explicat.

8. Natus est igitur error ex eo, quod non distinguentes officia Judicis in foro Fori, & Pastoris in foro Poli, non observaverint diversum satisfactionis modum; malè applicantes Pastori, occulta solventi, vice Dei, quod soli Judici, publicum Ecclesiæ scandalum reparanti convenit.

IMPOSTURÆ.

§. 7.

9. Deteguntur Imposturæ Accusationis circa Propositionem, quæ inter 61. fuit tertia: *Praxis bona* (Opstræt Past. Bon. p. 441. lin. 2.) *absolvi neminem posse, nisi qui prius per dignos fructus pœnitentiæ vitam emendarit.* Ibid. lin. 11.

Duplex est in una accusatione impostura. Prima, quod Pastori bono adscribatur hæc propositio, Absolvi neminem posse &c. Cum tamen Pastor Bonus tantum narret, eam propositionem à quibusdam Pastoribus prædicatam fuisse.

CONFUTATIO

10. ANTISTHENES cynicus Philosophus cum à quodam verberatus fuisset, vulnusque in facie accepisset, accepta chartâ, ejus à quo percussus fuerat nomen in ea inscripsit, eamque postea fronti suæ agglutinatam circumferebat, Opstrati. Ingeminas exclamationes Imposturarum quarum inane nomen toties inultus repetis, ut ab *Accusatione & Querela Populi Belgici* vulnus accepisse videaris. Desine, obsecro, odiosum Tibi potius quam mihi *Imposturarum* fastidium, crambem, inquam, istam recoquere: nam accusationis & quærelæ populi Belgici nomen fronti tuæ jam satis agglutinatum est, satis circumfers, & quocumque vadis, velis nolis accepti vulneris notas & Authorem exhibes. Quomodo autem manifestius prodere potueris te simulatè loqui, quam dum negas Pastori bono tribuendam propositionem, *Absolvi neminem posse*, non video. Ipsa Te tua verba coarguunt, ut frustra ea obvelare coneris. *Pastor bonus tantum narrat*, inquis. Immo verò narrat, & laudat; probat & defendit. Quid, quod hanc Pastorum prædicationem, prædicationi Christi compares, de qua mox in Imposturis subjungis: *ut salvari nemo potest, nisi qui Pœnitentiam egerit; nec absolvi: si autem absolvi nemo possit, nisi qui Pœnitentiam egerit, absolvi etiam nemo potest nisi per dignos fructus Pœnitentiæ vitam emendarit?* Opstrati narrare hoc est, an asserere? Prædicare, an definire? Hoc loco primùm confitentem reum agis. Cum enim negaveris Propositionem tuam esse, statim emicante suoque impetu veritate, negationem illam recantas & rejectæ propositionis sententiam, omisso velamine, eodem prorsus ordine quo accusata est, & iisdem omnino verbis repetis, addita etiam in illius confirmationem exemplo Christi prædicantis, *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* An igitur Imposturarum reus sis, discere ex sequenti Parallelo.

PA-

Prout P. Desirant accusat.

In Imposturis pag. 17. lin. 4.

*A*bsolvi nemo potest nisi qui prius per dignos fructus Pœnitentiæ vitam emendârit.

*U*T salvari nemo potest, nisi qui Pœnitentiæ egerit; absolvi etiam nemo potest nisi qui Pœnitentiæ egerit: si autem absolvi nemo possit nisi qui Pœnitentiæ egerit, ABSOLVI ETIAM NEMO POTEST NISI PER DIGNOS FRUCTUS PœNITENTIÆ VITAM EMENDARIT.

11. Quis Tibi nunc animus est, Opstrati, dum manifestas illas tuas negationes atque tergiversationes, non tam argumentis meis, quàm robore digitorum tuorum detectas revinctasque vides? Finge jam enim quod accusatam Propositionem in famoso tuo *Pastore bono* non tradideris; quorsum autem istæ exclamationes Imposturarum, cum tradas eam ipsam in Imposturis? Adhuc miraberis Rev. *mun* Steyartium vobis alibi objecisse, quod S. Hieronymus olim de quibusdam suo tempore dicebat, *semper eos negare, semper asserere*? Priusquam accusabaris, nihil fuit tibi certius nihil communius quàm absolvi neminem posse nisi qui vitam prius per dignos fructus Pœnitentiæ emendârit. Ubi verò accusata propositio periclitatur, non erubescis Imposturam dicere *quod Pastori bono adscribat* hac propositio. Atque vix elapsa est pagina, quin vomitus tuos resorbens rursus asseras, & argumentis probare gestias, quod absolvi nemo potest nisi per dignos fructus Pœnitentiæ vitam emendârit. Quis prolapsiones istas diluat?

12. Et ut manifestius constet quod propositionem accusatam in animo teneas, verte Imposturarum tuarum paginam 104. Illic ponis titulum: *Doctrina accusatoris queruli denuntiata*. Jungis dein prætensas propositiones.

I.

Bona praxis est, extra casum necessitatis peccatorem absolvere, etsi prius per tempus notabile vitam a criminibus non emendaverit.

Hujus propositionis doctrinam defendit & contradictoriam accusat Querulus pag. 7. & 8.

I I.

Absolvi aliquis potest, etsi prius per dignos fructus Pœnitentiæ vitam non emendârit pag. 8. & 9.

Ex quibus formo argumentum hoc ineluctabile. Juxta Te, Opstrati, ad legitimè denuntiandam propositionem sufficit, quod aliquis defendat eam, aut contradictoriam deferat. Atqui Tu ipse defers sive denuntias propositiones hæc duas, tamquam meas; ergo tenes contradictorias earum, Quænam nunc sint tuæ, & quænam sint meæ, disce ex sequenti Parallelo.

PA-

P A R A L L E L U M

Propositiones quas Opstratius
denuntiat.

I.

Bona praxis est, extra casum necessitatis peccatorem absolvere, etsi prius per tempus notabile vitam à criminibus non emendaverit.

II.

Absolvi aliquis potest etsi prius per dignos fructus Pœnitentiæ vitam non emendaverit.

Quæ prolapsio tua asserta fuit à Te toties, & tam dilucidè, tantaque cum firmitate, ut totius Doctrinæ tuæ compendium expressum volueris sequenti Propositione, in disquisitione altera anno 1698 in lucem edita, paginâ 28. his verbis: *Dum justa necessitas non urget differenda est absolutio Peccatori, donec conversionem suam morali quadam certitudine probet per opera.* Unde patet Te præsentēs negationes atque tergiversationes, declinandæ tantum invidiæ gratiâ, contra tuam mentem adhibere, ne universam quâ latè patet Ecclesiam in Te concites. Et interea ne discipuli tui putent Te argumentis victum, à tuis novitatibus, censurarum metu recedere; asseris iterum quod negabas, similes istis de quibus observavit S. Hieronymus: *semper eos negare, semper asserere.*

Contradictoriæ quas proinde
Opstratius tenet.

I.

Non bona praxis est extra casum necessitatis peccatorem absolvere nisi prius per tempus notabile vitam à criminibus emendaverit.

II.

Absolvi nemo potest nisi prius per dignos fructus Pœnitentiæ vitam emendaverit.

I M P O S T U R Æ,

13. Altera, quod supprimat Accusator, eam à Pastoribus prædicatam fuisse in iis Parochiis, ubi Superiores, Subditi, Parentes, Proles, Juvenes, Senes &c. in peccandi consuetudine pacificè multò prius tempore relictī fuerant; quod loco citato Pastor Bonus expressit.

C O N F U T A T I O.

14. **Q**uàm misera hæc nugatio est, Propositionem Tibi per Imposturam affingi, quia suppressisset accusator prædicatam fuisse eam in Parochiis ubi homines in peccandi consuetudine pacificè multò prius tempore relictī fuerant! Quasi omnia ea quæ in Parochiis istis facta vel ficta sunt sint pars propositionis hujus universalis, quæ de consuetudine nihil dicit. Quis tale antehac defensionis vel recriminationis genus excogitavit? An ergo propositionem non bene citasse dicendus est, nisi qui integras paginas quæ præcesserunt vel subsequuntur adjungit? Tu jam ergo ipse bis & ter & amplius reus es, qui propositionem eandem, ut mox ostendi, sine istis circumstantiis bis & ter asseruisti. *Differenda est absolutio peccatori,*

S

donec

donec conversionem suam morali quadam certitudine probet per opera, inquiebas in dissertatione altera pag. 28. Hæc verò propositio nec prædicanda est in Parochiis, nec asserenda in libris, neque practicanda in templis, uti praticare solebas olim, priusquam Episcopalis authoritas confessionis excipiente facultatem, magno Ecclesiæ Belgicæ bono Tibi revocavit. Aut forsitan hoc requiris, ut uberius demonstrem quod præviam istam operum poenaliū probationem ab iis etiam qui consuetudinarii non sunt, ordinaria lege exegeris? Habe Tibi Doctrinam tuam, & rursus agnosce, quod nullam Tibi Imposturam impegerim, sed Te ipsum Tibi toties repugnantem fidelissimè exhibuerim.

15. Memento igitur, quod in Doctrinæ de Laborioso Baptismo expositione Apologetica sensum tuum expresseris hisce verbis: *Ostensum est praterea, quod verba PECCATORIS ETIAM ORDINARIJ, ET EX FRAGILITATE TANTUM LAPSI, asserentis se contritum esse &c. nequaquam SINE OPERIBUS eam fidem mereantur, nec credi ipsi debeat absque dubitatione de proposito.*

Insuper de conversione judicandum EX OPERIBUS, juxta hanc Regulam Evangelicam: EX FRUCTIBUS EORUM COGNOSCETIS EOS. Ecce, Opstrati, locum ubi de Peccatore ordinario egisti, ex fragilitate tantum lapso. Et ubi respondebas ad objectionem tibi à R. mo D. Steyaert motam in hæc verba: *Quacumque de rigore poenitentia dixerunt, restringere (videntur) ad casum CRIMINUM gravissimorum, maxime quibus quis per consuetudinem diuturnam inordinaverit &c. Satis equidem ferociter dicebas: Quâ fide hæc dicat Doctor Steyaert, non capio. Siquidem non multò antequam censuram hanc scriberet, in lucem prodierat APPENDIX AD DOCTRINAM DE LABORIOSO BAPTISMO, ubi post refutatam Præfationem Approbatoriam quam tractatui de Operibus Poenalibus præmiserat, statum Controversiæ me inter, & ipsum subijcio, & APERTE DECLARO: Me Doctrinam de difficultate Conversionis per opera Poenitentia, NON TANTUM INTELLIGERE DE PECCATORIBUS PUBLICIS, OB DURATIS, CONSUE TUDINARIIS, aut in CRIMINA ENORMIA LAP SIS; sed etiam DE PECCATORIBUS ORDINARIIS, quos vocat, & iis qui solent aliquando labi in mortalia EX FRAGILITATE; si nimirum per peccatores ordinarios &c. eos etiam intelligat, qui aliquando ex fragilitate labuntur in crimina, quale est FORNICATIO. Qualem declarationem & alibi me edidisse non ignorabat. Quid dicturi sumus post hæc? Si tacemus, provocatis, & lace ssitis. Si accusamus quod non in solos Consuetudinarios, obduratos, & excœcatos rigorem exercetis, proclamatis Imposturas. Si dicamus autem quod quæcumque de rigore Poenitentia dicitis, restringere videamini ad casum criminum gravissimorum, maxime quibus quis per consuetudinem diuturnam inordinaverit, vociferamini quod nesciatis, quâ fide id de vobis dicatur. Post tantam tot contradictionum caliginem, quis intelligat quid velitis?*

IMPOSTURÆ.

16. *Addit imposturam tertiam, quâ Pastori Bono adscribit hanc suam propositionem tertiam, Opus est frequenti confessione priusquam ad conversionem perfectam veniatur: Neque enim hoc dicit Pastor Bonus, sed tantum narrat, quod Pastores quidam, dum primùm ingrediebantur Parochias sic corruptas, coeperint prædicare, Opus esse precibus, labore, directione boni Confessarii, frequenti Confessione &c. priusquam ad conversionem perfectam veniatur. Quo modo loquendi manifestum est non aliud significari, quam varia esse media, quibus ad conversionem perfectam veniatur, atque inter hæc esse preces, laborem, directionem boni Confessarii, frequentem confessionem, & alia quæ continentur sub hac particula &c. ut sunt v. g. jejunium & eleemosyna, quorum aliquibus opus esse solet ad perfectam conversionem assequendam.*

CONFUTATIO.

17. **F**ugis miserrimè, & nusquam, Opstrati, constas: Ita Te doctrinæ tuæ pudet. Pastor tuus bonus narravit, fateor, sed narravit cum laude, & quod laudaturus erat, approbare se præfatus fuerat, quemadmodum ad propositionem primam ostendi. Nec tantum sic approbavit, sed & Antithesim posuit praxim bonam & malam inter. Quidquid de Pastoribus suis bonis retulit, ad praxim bonam transcripsit. Sed tantummodo dixit, *Opus esse precibus, labore, directione boni Confessarii, frequenti Confessione &c.* inquis. *Quo modo loquendi manifestum est non aliud significari quam varia esse media, quibus ad conversionem perfectam veniatur.* Quid non cogitationis peregrinæ extundunt Angustiae! Opusne est, Opstrati, Calepinum consulere, ut cognoscamus vim verbi, *opus esse*? Age significet quodcumque jusseris, Ego equidem qui in propositione accusata aliis verbis usus non sum quàm *opus esse*, nullam Imposturam admisi. Dic ergo mihi: Estne opus frequenti confessione, sicut opus est precibus & labore, nec nè? Aut ut clariùs intelligas quid velim, estne opus precibus ac labore, eo modo quo opus est frequenti confessione? Vim enim ponis in hoc, quod ista omnia constitueris in eodem prædicamento. Atque ita vel istud *opus esse*, omnimodam exigentiam seu necessitatem, saltem de lege ordinaria significat, & requiris frequentem confessionem; Vel si dumtaxat convenientiam exprimit, jam convinceris quod precibus & laboribus lege ordinaria non nisi ex convenientia opus sit. Elige quod volueris, captus es, & nullo negotio tenèris. Quamquam quid de frequenti confessione traderis, practicaverisque, ex Bello tuo poëtico suprâ abundè ostensum est.

IMPOSTURÆ.

18. *Prætereo imposturas, quæ continentur Reflexione 1. & 2. sed lubet discutere, an temeraria & injuriosa multis piis ac doctis pastoribus sit illa Pa-*

storum predicatio: Absolvi neminem posse, nisi qui prius per dignos fructus poenitentiae vitam emendarit: sic enim Accusator eam perstringit.

Si predicatio ista censurâ digna sit; digna etiam censurâ erit hac predicatio Christi, Nisi poenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis: si autem hac absque impietate censurâ digna dici non possit; non intelligo, quo pacto censurâ digna dici possit ista.

CONFUTATIO.

19. **M**emento Maxentii Monachi Schytæ, Opstrati, quasque poenas dederit ob simulatam fidem, quâ fingens se non credere Apostolicas litteras ab Hormisda Pontifice emanasse, in Sanctissimum Papam petulantissimè debacchatus fuerat. In quantum Te periculum conjicias, Opstrati, perspice. Obtestor enim bonam fidem, censuram quam tam atrociter censuras, non esse meam. Quinimo conscientiam tuam consule, satis novisti quorum sit. Atque illi, quibus oculis putas, immodestiam istam tuam accipient? Christus D. dicit, *nisi Poenitentiam egeritis omnes similiter peribitis.* Dicitne autem Christus Dominus, *omnes similiter peribitis, nisi poenitentiam egeritis talem qualis in præsentia tua Propositione requiritur?* Dixitne, *omnes peribitis, nisi ante Absolutionem premiseritis opera Poenitentiae, & vitam notabili tempore praviè emendaveritis?* Quo ruis, Opstrati, & in quem Te novum labyrinthum conjicis? Respondendum est tamen: & ut respondeas categoricè, propositionem utramque ponam in Parallelo.

PARALLELUM.

Prædicatio Pastorum accusatorum.

Prædicatio Christi.

Absolvi nemo potest nisi qui prius per dignos fructus Poenitentiae vitam emendarit.

Nisi Poenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.

Nunc ex te quæro, num Propositiones istæ Synonymæ sint, aut non sint, sive utrum una in altera contineatur? Si non; malè ergo intulisti: *Si predicatio ista censurâ digna sit; digna etiam censurâ erit hac predicatio Christi.* Si autem Synonymæ sint, aut si una in altera contineatur, igitur qui prædicationem Pastorum tuorum secuti non fuerint, *omnes similiter peribunt.* Verba Christi Domini sunt evidentia: *Omnes similiter peribitis.* I nunc & propositiones tuas pernega, convictus aut in animo sentire pejora, aut æquissimæ Censuræ impietatis notam inuisse.

IMPOSTURÆ.

20. Etenim ut salvari nemo potest, nisi qui poenitentiam egerit; ita nec absolvi: si autem absolvi nemo possit, nisi qui poenitentiam egerit; absolvi etiam nemo potest,

test, nisi per dignos fructus pœnitentia vitam emendârit: nam pœnitentiam (dignam) agere, est per dignos fructus pœnitentiæ vitam emendare: Omnis enim pœnitentia, est fructus dignus pœnitentia; & vicissim omnis fructus dignus pœnitentia, est pœnitentia.

CONFUTATIO.

21. **M**isera salus quæ à Sophismate petitur. Miserrima verò Rei fors, eousque redactum esse, ut propositionem quam sibi per Imposturam affingi dixerat, apertè debeat non modo profiteri, sed tueri ac defendere ac si doctrinam contineat ad salutem necessariam. Quot verò ad conficiendum monstrum hoc, adducis Propositiones, tot fundis errores, in Theologia, in Moralibus, in Dialectica. Inprimis gravissimè dubitatur, utrum hæc, *ut salvari nemo potest, nisi qui Pœnitentiam egerit; ita nec absolvi, sit oppido Catholica.* Nemo salvari potest, nisi pœnitentia sit perfecta. Dicere autem quod non perfecta pœnitentiâ nemo absolvi debeat, est hæreticum, in Petro de Osma à Sixto IV. proscriptum. Nemo potest salvari, id est, salutem assequi, nisi persoluto reatu culpæ & pœnæ. Dicere, neminem nisi reatu culpæ & pœnæ persoluto absolvi posse, repugnat Patribus & Conciliis, ac praxi Ecclesiæ Universæ. Paritas igitur non subsistit, cum ad consequendam salutem præviè requirantur omnia, ad consequendam verò absolutionem sufficiat præviè proponere, & postea peragere. Quàm involutum porro sit, intricatum & inconcinnum illud tuum, *omnis Pœnitentia est fructus dignus Pœnitentia, & vicissim omnis fructus dignus pœnitentia est pœnitentia*, quis non videat? Arbor est fructus, & fructus est Arbor. Quonam illa vergunt, nisi ut confundas omnia, invertas, atque perturbes? At perdifficile erit Tibi hoc artificio evadere. Stringemus enim Te, quâcumque demum viâ conaberis elabi. Percunctabimur semper: utrum contritio & Confessio verbalis Tibi sit Pœnitentia aliqua? Si asseris esse Pœnitentiam aliquam; ergo iuxta Te est fructus dignus Pœnitentiæ, quem ad absolutionem prærequiris; si verò non est Pœnitentia aliqua, tota ergo Pœnitentia, quod absit, sine contritione & confessione subsistit.

IMPOSTURÆ.

22. *At, inquiet Accusator, Pastores illi requirunt fructus pœnitentiæ externos.*

CONFUTATIO.

23. **M**itte precor extraneos Pastores istos. Res coram agitur: Tu es ille vir. Tu enim verò fructus pœnitentiæ externos, à Contritione, & Confessione etiam cum lachrymis factâ distinctos, extra casum necessitatis, lege ordinaria, sexcentis in locis prærequiris. Tu in Appendice ad Doctrinam de Laborioso Bapt. dixisti: 1. *Argumentum, quod pro Doctrina*

Pag. 16.

LABORIOSO BAPTISMO attulit, non tam peti ex uno aliquo Sacra Scriptura loco, quam ex toto veluti corpore Scripturarum, quæ peccatoribus ubique **INDISCRIMINATIM** **PŒNITENTIAM** **TUM INTERNAM** **TUM EXTERNAM**, priusquam Deo reconciliati sint, & ut Deo reconcilientur, præscribunt. Juxta Te igitur peccatoribus *indiscriminatim* pœnitentia tum interna tum externa priusquam Deo reconciliati sint, præscribitur. Pergis autem paginâ 95. *Concilium Tridentinum*, inquis, *sess. 6. c. 6. requirit actus internos efficaces fidei, timoris, spei, dilectionis, pœnitentia &c. tamquam preparatorios ad justificationem.*

Atqui ad actus istos efficaces venire non solet, nisi sensim per orationem & **OPERA PŒNITENTIÆ**, quibus cupiditas in peccatore prædominans superanda est: Atqui insuper actus illi interni, dum jam acquisiti sunt, mox ut operandi facultas, & tempus adest, in **OPERA EXTERNA** fidei, timoris, spei, dilectionis, **PŒNITENTIÆ** prorumpunt.

Igitur *Concilium Tridentinum*, dum requirit actus istos efficaces internos, passim etiam requirit, quæ ipsis correspondent, **OPERA EXTERNA**. Ecce, quod juxta *Tridentinum* à Te malè intellectum, *Opera externa*, tamquam ad justificationem preparatoria passim prærequiris. Quod verò per hæc pœnitentiæ opera intellexeris aliquid à verbis & aliis signis, ut sunt gemitus, tunctiones pectoris, lacrymæ, & similia, distinctum, disce ex pag. 61. *Notet hac subsidiarius, & discat de dolore Pœnitentis judicare, NON EX VERBIS AUT ALIIS SIGNIS, UT SUNT GEMITUS, TUNCTIONES PECTORIS, LACRYMÆ, ET SIMILIA, per quæ dolor cordis in aliorum notitiam, teste Augustino, non procedit; sed EX OPERIBUS PŒNITENTIÆ, ex quibus olim Ecclesia de dolore pœnitentium judicabat.* Evidens ergo est quod Pastores illi requirunt fructus Pœnitentiæ externos.

IMPOSTURÆ.

24. *Evidens est id eos in sua predicatione non dicere; ac proinde eis immerito affingi.*

CONFUTATIO.

25. **O!** Hominis fidem! Controversia tota quanta ab initio usque nunc in hoc unice pendet, quod asserentibus Nobis cum Patribus externa pœnitentiæ opera utilia quidem, sed nec semper, nec ordinariè ante Absolutionem præmittenda esse: conclamaveritis præmittenda esse sive ad placandum offensum Deum, sive ad probandum Confessario conversionem. Famosa Thesis tua, Opstrati, *De remediis peccati*, quæ transiit per ignem & aquam, nihil ferè aliud inculcat. *Sine hac Pœnitentia (corporali) nec peccatores Deo reconciliari, nec justos in justitia perseverare, docet Scriptura & Traditio universa.* Doctrinam hanc, cujus nunc serò pudet, sparsisti ubique in Scriptitationibus tuis singulis. In Appendice ad Doctrinam de Laborioso Baptismo expressis terminis docuisti, Laboriosa Pœnitentiæ opera passim à pec-

*Thesim de
Remediis
peccati Vi-
de Lib. 2.
§. 23.*

peccatoribus priusquam reconcilientur, seposita necessitate, exigenda esse. Verba tua fuerunt: *Argumentum primum pro Doctrina DE LABORIOSO BAPTISMO desumptum fuit è Sacris Litteris, & compendio sic potest exhiberi, & contrahi.* Pag. 13.

” SS. Litteræ, tum Veteris, tum Novi Testamenti docent, PER OPERA „ LABORIOSA POENITENTIÆ DEUM A PECCATORIBUS PLACANDUM ESSE, ET VENIAM PECCATORUM IMPETRANDAM, atque hanc esse ordinariam acquirendæ reconciliationis, & justificationis viam: Ergo ea passim à Peccatoribus, priusquam reconcilientur, seposita necessitate, exigenda sunt. Id ipsum repetebas infra his verbis: Ergo PASSIM A PECCATORIBUS, ut se ad remissionem peccatorum disponant, opera pœnitentiæ, tum interna, tum EXTERNA (utraque enim per voces, pœnitentiæ, pœnitere; fatente subsidario significantur) EXIGENDA SUNT: non quasi numquam possint sine pœnitentiæ externa prius exhibita Deo reconciliari: sed quod viam illam ad reconciliationem ORDINARIAM ESSE DOCEANT SCRIPTURÆ, DUM ILLAM PECCATORIBUS TAM CONSTANTER INCULCANT. Hoc ipsum ex Tridentino conficere conatus, Concilium Tridentinum, inquiebas, sess. 6. c. 13. Pag. 15.

monet justos, ut si justitiam conservare velint, cum timore, & tremore salutem suam operentur IN LABORIBUS, IN VIGILIIS, IN ELEEMOSYNIS, IN ORATIONIBUS, ET OBLATIONIBUS, IN JEJUNIIS, ET CASTITATE.

Atqui nihil minus REQUIRITUR, ut peccator justitiam primam acquirat, quam ut eam justus, ubi acquisita est, conservet: Ergo si tam multa Concilium requirat à justis, ut justitiam acquisitam conservent; non pauciora certe REQUIRIT à PECCATORIBUS, UT JUSTITIAM PRIMAM ACQUIRANT. Hoc ipsum iterum repetivisti; in terminis asserens, quod Patres Tridentini Pœnitentiam Laboriosum Baptismum dixerint, non tam ob labores qui post culpam remissam subeundi sunt ad consequendam remissionem pœnæ temporalis, quam ob labores qui obeundi sunt ad consequendam ipsam remissionem culpæ, & pœnæ æternæ. Verba tua fuerunt: Sextum Argumentum a sensu Ecclesiæ in Concilio Tridentino petebatur è sess. 14. c. 2. ubi asserit Concilium quod merito Pœnitentiæ Laboriosus quidam Baptismus à SS. Patribus dictus fuerit. Pag. 97.

Atqui manifestum est ex Patribus quod Pœnitentiam LABORIOSUM BAPTISMUM DIXERINT, NON TAM OB LABORES QUI POST CULPAM REMISSAM SUBEUNDI SUNT AD CONSEQUENDAM REMISSIONEM PœNÆ TEMPORALIS, QUAM OB LABORES QUI OBEUNDI SUNT AD CONSEQUENDAM IPSAM REMISSIONEM CULPÆ, ET PœNÆ ÆTERNÆ: Ergo &c. Et nè longior sim, sistam in textu lucidissimo, quo opera externa & nominasti, & Sacerdotem nec licite nec prudenter, seposita necessitate, peccatorem absolvere qui hæc opera externa non adfert, asseruisti: Quod autem dicit subsidiarius, actus illos tantum efficaces esse debere affectu, non effectû, verum est. Sed dum sunt efficaces affectu; mox ut operandi facultas adest, fiunt etiam efficaces effectû, & SE PRODUNT PER OPERA EXTERNA: si autem per illa se non prodant, jam etsi efficaces essent, cognoscere tamen eorum efficaciam

NON POTEST SACERDOS; *nec proinde LICITE AC PRUDENTER, sepositâ necessitate, ABSOLVERE PECCATOREM, QUI ILLORUM EFFICACIAM PER OPERA NON PROBAT. Hæc Tu, Opstrati, tunc. Numquid ergo passim & de lege ordinaria, extra casum necessitatis antequam peccatorem absolveres, prærequirerebas fructus pœnitentiæ externos? Evidens est id immerito affingi, inquis nunc. Quis ista ferat? Quis tecum ultra contendat? Asseris quod negas; negas quod asseris: affirmas, revocas, & omnia clamas esse Imposturas. Quis ordo rerum?*

IMPOSTURÆ.

26. *Quin affingi eis per summam calumniam: cum ne suspicari quidem de illis liceat, quod doceant, absolvi non posse v. g. moribundum, qui prius dignos fructus pœnitentiæ externos non præstiterit.*

CONFUTATIO.

27. **N**Umquamne defines pueriliter tergiversari, & calumnias insectando, seu fingendo alienas, augere ac prodere tuas? Quis enim Tibi, paucisve tuis imposuit quod nimios novosque rigores Vestros extenderitis etiam ad moribundos? Numquid in prima Propositione tua accusata parenthesim expressi tuam, *Extra casum necessitatis*? Nisi forsan moribundi extra hunc casum positi sint.

IMPOSTURÆ.

28. *Susplicari certè id nemo potest de Authore Pastoris Boni, qui cum antea sæpius, tum non ita pridem in Expositione Doctrinæ de Laborioso Baptismo, art. 13. iterum professus est, Validè & Sacramentaliter absolvi Pœnitentem, modò internè conversus sit, etsi nulla opera pœnitentiæ externa præmiserit.*

CONFUTATIO.

29. **D**Ixisti illud quidem ibi, sed non ubique. Quin & ibi mox addidisti clausulam, quæ totum quod dixeras, vinculat: *Sanctos Patres non eo exigere OPERA PœNITENTIÆ EXTERNA, quod crederent sine illis exhibitis peccatorem Deo reconciliari non posse; sed quod existimarent HANC VIAM ESSE ORDINARIAM, quâ Deus peccatorem ad justificationem perducit.* Neque nos hîc accusamus Te, Opstrati, quasi dixeris peccatorem aliter Deo reconciliari non posse; sed quod in praxi pœnitentiæ opera externa ordinariè sic prærequiris, ac si extra casum necessitatis aliter reconciliari non soleat. Ut dubitare non posses numquid sensum tuum rectè assecutus fuerim, ideo in præsentis Reflexione prima dixi, quod Propositio secunda *prærequirit emendationem per dignos fructus pœnitentiæ probatam.* Ludis autem nunc in frigido illo posse. Potest converti peccator, sed Sacerdos illicitè & imprudenter credit conversum esse, nisi ei conversio per opera externa probetur. Aude
temet-

temetipsum. Actus dum sunt efficaces affectu, non ut operandi facultas adest, sunt etiam efficaces effectu, & se produunt PER OPERA EXTERNA. Si autem per illa se non produunt, jam etsi efficaces essent, cognoscere tamen eorum efficaciam non potest Sacerdos, NEC PROINDE LICITE AC PRUDENTER, SEPOSITA NECESSITATE, ABSOLVERE PECCATOREM, qui illorum efficaciam per opera non probat. Hæc Tu in Appendice ad Doctrinam de Laborioso Baptismo p. 134. Ex quo consequitur, posse illud sine externis operibus interne converti, ita tibi metaphysicum esse, ut extra calum necessitatis nec licite nec prudenter deducatur in praxim: sed scilicet, ad frangendam invidiam, toties victus tandem pronuntias posse; sed tamen reservas Thesim tuam De Remedio Peccati, quæ manet alta mente reposita, Sine hac poenitentia (corporali) nec peccatores Deo reconciliari, nec justos in justitia perseverare, docet Scriptura & Traditio universa. Verba hæc fuerunt tua in Thesisibus, quas etiam nunc defendis. In Pertinentibus VERO eodem dixeris, quod qui Declamabas poenitentiam seu satisfactionem necessariam non esse ad remissionem culpa... insigniter homines decipit. Combata nunc, Opstrati, pugnancia hæc si potes; & qui tam acriter pugnare ausus es universo, pugna tibi, totique mundo expugnatum pugnatorem exhibe; quod ut præstantius exequare, constituam tua in Parallelo: Ubi veluti in campo quodam discurras ac Temetipsum impetas.

P A R A L L E L U M.

Opstratus in Thesi de Remediis Peccati.

Opstratus in Imposturis.

1.

1.

Sine hac Poenitentia (corporali) nec Peccatores Deo reconciliari nec justos in justitia perseverare, docet Scriptura & Traditio universa. Vide l. 2. pag. 66.

Valide & Sacramentaliter absoluitur Poenitentia, modo interne conversus sit, etsi nulla opera Poenitentia externa pramiserit.

2.

2.

Quare nullus est Poenitens cui non debeat illa præscribi. Ibid.

Quin & affingitur eis per summam calumniam; cum ne suspicari quidem de illis liceat, quod doceant absolvi non posse v. g. moribundum, qui prius dignos fructus poenitentia externa non præstiterit.

3.

3.

Quidam nuper novus Evangelista declamabat Poenitentiam seu satisfactionem necessariam non esse ad remissionem culpa, sed tantum ad satisfactionem poenæ, quæ post culpam remissionem

At, inquit Accusator, Pastores illi requirunt fructus Poenitentia externos. R. Evidens est id eos in sua Predicatione non dicere; ac proinde immerito eis affingi.

T

suer-

superest insigniter Homines decipit.

Ibid.

Atque ita Opstratius Opstratio pugnat, sive ut Opstratii phrasibus non recensitis utar, Opstratius Opstratium insigniter decipit.

IMPOSTURÆ.

30. *Qua opponit Querelæ Auctor, excutiamus.*

1. *Objicit Rituale Romanum. 2. Praxim Ecclesiæ. 3. Sanctos Patres. Sed nulla ex iis loca affert.*

R. Nos contra, & Rituale Romanum, & Praxim Ecclesiæ, & Sanctos Patres à nobis stare prolatis fusè eorum locis, in Doctrina de Laborioso Baptismo ostendimus.

CONFUTATIO.

31. **Q**ui Accusationem & Querelam Populi Belgici non viderunt, forsitan credent Tibi quod objecerim Patres, quorum nulla loca attuli. Qui verò viderunt, legeruntque eam, satis nōrunt, quod adduxerim loca plurima, nimirum ex Augustino sex, ex S. Nilo unum, uti & ex Catechismo Romano, D. Antonino, S. Ivone, & S. Thoma, quemadmodum ad oculos patet. Jubetur tamen Lector credere, *quod nulla ex iis loca adfero.* Remittitur insuper ad Doctrinam tuam de Laborioso Baptismo, ubi quantum Rituale Romanum impugnaveris, praxim totius Ecclesiæ confuderis, Sanctosque Patres corruperis omnino, in sequentibus, suo loco demonstraturus sum.

IMPOSTURÆ.

32. 4. *Objicit S. Nilum, qui dicit non laboribus & molestiis, sed simplicibus humilibus verbis salvatum esse Publicanum & Latronem.*

R. Salvati non sunt per verba sola, sed per fructus dignos pœnitentia.

CONFUTATIO.

33. **I**n Authoritatibus æquè ac proferendis rationibus cespitas, atque præcipitas. Textum S. Nili corrumpis non unâ particulâ tantum, sed quod mirandum, ex omni parte, sic ut nullum veritatis vestigium reliqueris. Tantâ audaciâ ruis. Textus S. Nili sincerè productus solus sufficit ad evertendum totum systema tuum. Quod ut clariùs demonstrem, præsuppono quod tria hîc distinguenda sint. 1. Quid de casu necessitatis v. g. an Latroni in extremo vitæ articulo præmittendi sint Absolutioni labores, molestiæ, sudores, angustia; quas externa Pœnitentiæ opera nuncupas? 2. An præmittenda sint ista extra casum necessitatis v. g. Publicano Evangelico? 3. Tametsi peccator brevi tempore, id est, cito, absque præviis laboribus istis possit converti coram Deo, an ideo Sacerdos debeat istud sic considerare, ut ad exemplum Domini, simplicibus humilibus verbis sinceram

con-

confessionem exprimentibus fidem præbeat? Quid S. Nilus doceat, ex Accusatione & Querela didicimus. Tu verò ut fucum faceres Lectori, qui Accusationem & Querelam non viderat, pro *servatus est*, quod de Publicano S. Nilus posuit, reddis *salvatum esse Publicanum & Latronem*; atque ita gravissimam S. Nili auctoritatem de Absolutione à peccatis, ad casum æternæ salutis transcripsisti. Cum scilicet Catholici omnes fateantur, salvari neminem per verba sola, sed per fructus dignos poenitentiae, ante vel post Absolutionem, in hac vel futura vita, nisi legitimæ Indulgentiæ (quas Latro obtinuit) succurrant, persolvendos; putasti facillimum esse, S. P. Nili textum eludere, quasi non de Absolutione à peccatis, sed de salute æternâ egerit. Corrupisti ergo textum pluries. 1. pro, *servatus est*, posuisti, *salvatum esse*. Verba S. Nili sunt: *Quibus etenim laboribus, & molestiis Publicanus servatus est? An non simplicibus humilibus verbis?* Refert se nimirum ad Caput 18. Lucæ, ubi non de Publicani salute agitur, sed de justificatione: *Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam*. Quàm verò fundatè S. P. Nilus procedat, ex Sacro Textu liquet. Proponuntur enim *duo homines qui ascenderunt in templum ut orarent*. Uterque erat gravis peccator, *unus Phariseus, & alter Publicanus*. Phariseus in oculis suis totus bonus, totus iustus, totus *Kabapòs* gratias agebat Deo quod non esset sicut cæteri homines, raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic Publicanus. De Publicano autem dicitur, *a longè stabat, nolebat nec oculos ad cælum levare*, credebatur enim in Deum, quem sciebat offensum; sperabat tamen, ideoque ad orandum venerat, & orabat, dolebat de peccatis, detestabatur ea, & inde proponebat emendationem, & ideo *percutiebat pectus suum*, confitebatur Deo, ex cuius amore dolebat, & idcirco postulabat veniam: *Deus propitius esto mihi peccatori*. Opstrati, nulla hic præcesserunt externa poenitentiae opera; nec Publicanus erat in casu necessitatis; & tamen *descendit hic justificatus in domum suam*. Hæc est argumentatio S. P. Nili, quæ à doctrina & praxi olim tua toto Cælo discrepat. Corrupisti textum secundo, supprimens ea verba quibus exprimebatur S. Nili antithesis inter Publicanum extra casum necessitatis positum, & Latronem in agone constitutum. Corrupisti textum tertio, supprimens verba S. Nili alia, quibus ostendit, exempla ista non ad Christum Dominum tantummodo, verum etiam ad Christi Sacerdotem Chariclem, qui faustino confesso, extra casum necessitatis Absolutionem propter præmittendos poenitentiae fructus differebat, pertinere. *Considera itaque Sacerdos, inquit. Usqueadeone, Opstrati, non saltem unam lineolam proferes, quæ culpa vacet?*

Corruptio
textus 13.Corruptio
textus 14.Corruptio
textus 15.

IMPOSTURÆ.

34. 5. *Latro, inquit, semel, Filius prodigus semel, Magdalena semel, publicanus semel confessus est: ergo nimis exorbitat regula quæ frequentem confessionem exigit.*

R. Regulam illam in Pastore Bono traditam non esse, sed frequentem confessionem numerari tantum inter ea, quibus solet ad perfectam conversionem venire, paulo ante ostensum est.

CONFUTATIO.

35. **A**h! Quam deploratis evasionibus, erroris suspicionem, cujus ita convictus es, ut pudeat, niteris eluere! Illudis Lectorem tuum, Me, Judices, & omnia. Verba propositionis tuæ sunt, *opus esse... frequenti confessione*. De eo quod juxta vos fieri soleat, nullum verbum in Pastore tuo bono legitur: neque ipsum verbum *solet*, illic reperitur. Nimis equidem stolidi est ista defensio, necessitatis verbum *opus esse*, explicare per ordinarium *solere*. Nisi forte velis etiam, ut ubi S. Carolus Borromeus de dilatione absolutionis agens dicit, *consultum esse*, alii substituant aliquid quod ne consilium quidem importet. Quamquam quis dubitet quin longè majorem necessitatem sonet, *opus esse*, quàm, *consultum esse*? Quis tuum hunc interpretandi modum sensumque non demiretur? Ubi causæ utilitas rigorem exigit, mox illud *consultum esse*, fit prorsus necessarium: ubi vero asserti nimii rigoris pudet, ipsum, *Opus esse*, transit in *solere*. Sed neque hoc *solere* ad diluendum errorem sufficit. Nam quare ita soleat? Neque hoc ipsum, Opstrati, tolerandum puto. Quod enim per conversionem perfectam intelligas eam, cui Sacerdos absolutionem impendere tutò possit, liquidissimum est. Jamne verò frequentem confessionem recensentes inter ea quibus ad conversionem illam venire soleat? Ergo Pastores tui Boni absolvere non solent, nisi post frequentem confessionem? Tu certè praxim olim tuam frequenter dimittendi, frequentemque confessionem, ante absolutionem exigendi egregiè in illo tuo Bello poëtico, de quo supra, exposuisti. Negamus autem nos consuetudinem illam vestram, vestrum, inquam, illud, *solere æquum esse*; & propositionem hoc etiam sensu accusamus: nam frequentem illam confessionem passim adhibendam non esse jam satis constat. Atque ita, Opstrati, nec in effugio quidem tuo salutem habes.

IMPOSTURÆ.

36. 6. Opponit, "quod sancti Patres distinxerint crimina in occulta & manifesta; quorum illa respexerint forum poli, & citò a Deo ac Sacerdote Dei vices gerente soluta fuerint; hac verò respexerint forum fori, quia quia requirebant scandalum reparationem, more humano solvebantur tardè: Ex quo concludit peccatorem occultè tantum criminis citò juxta Patres absolvi debere. Errasse autem nos qui distinctionem illam in Patribus non viderimus. Quæ omnia confirmat ex Augustino Enchir. c. 65. & Ivone Epist. 228."

R. Nemo est vel mediocriter in sanctis Patribus, Canonibus, & veteri Ecclesia disciplina versatus qui ignoret, occulta etiam crimina olim publicè & longà pœnitentiâ ante absolutionem expiari debuisse. Si dubitet Accusator, adeat Mori-

Corinum lib. 5. de penit. c. 9. 10. 11. 12. 13. & 14. Nam opera pretium non est, rem tam manifestam & notam omnibus studiosè probare.

CONFUTATIO.

37. **P**Riscum illud quorundam artificium fuit, adversarios statâ lege deprimere, & in contemptum vocare ut se erigerent; vilipendere alios, ut se spectabiles facerent, cæteros denique in ignorantium ordinem redigere ut ipsi docti viderentur. Nam quis aliis audeat ineruditionis labem infligere, qui eruditus non sit? Quos equidem scitè admodum & appositè Philosophus ludicris olim redarguit, qui cum inter mancipia, mancipium expositus esset, singulis, quò utiliùs venderentur, respondentibus se omnia scire, ipse interrogatus dixit se scire nihil: omnia enim à sociis mox præoccupata fuissè. Atque hoc pacto scrutatores Indicum, sese veluti Patrum Helluones exhibent: cumque vitam integram in terendis quibusdam novitiis libellulis, in quibus quosdam Patrum textus obiter recensitos admirati sunt, absumpserint, insultant aliis qui dies suos investigandis Patrum & Conciliorum fontibus impenderunt. Profecè tamen aliquando apud semidoctos, quos primò onerando convitiis, atque minitendo nisi suam classèm subirent, quod inter servos Buridani reputandi essent, in suas partes traxerunt, atque ita monoculi inter cæcos, Reges facti sunt. An inde Tibi consultum, Opstrati, apertissimam de occultis criminibus occultè expiandis veritatem, hoc Thrasonismo, *Nemo est vel mediocriter in Sanctis Patribus, Canonibus, & Veteri Ecclesia Disciplina versatus qui ignoret, occulta etiam crimina olim publica & longa pœnitentiâ ante Absolutionem expiari DEBUISSE, exsufflare?* Scilicet nisi vel invitus errores tuos suscipiam, Ego in SS. Patribus, Conciliis, & Canonibus ne mediocriter quidem versatus censebor. Vos enim novistis omnia, nobis reliquistis nihil. Ah! quanta Me manet gloria, si, ut doctus videar, in Castra vestra pertranseam! Cumque præcesserint exempla, periculum non subest erroris. Aliqui olim indifferentes, donec vobis apertè non adhærebant, inepti erant, indocti, gradu & honore indigni. Ut verò non sustinentes impetum cessarunt invidiæ, mox evaserunt in præclarissima ingenia, gloria & honore digni inventi sunt. Ego verò, Opstrati, dicam ingenuè, quid sentiam: Ego, inquam, ut Tibi doctus videar, non aestimo vitiosa nuce. Contemnas igitur, ne contemnas, artificium tuum Me à proposito non dimovebit. Quamquam quis sit meus dolor, quod duritatem tuam continuam verbis duriusculis reprimere coactus sum, verbis quidem exprimere non valeo. Causas expressi in Proœmio ad Lectorem, & inscriptione ad Regem Clementissimum nostrum.

38. Nunc verò ut dispuñtio mea procedat ordine, præmitto quod varias rursus admiseris Textuum corruptiones. Corruptio prima est, quod introducas me dicentem, *quod Sancti Patres distinxerint crimina in occultis*

& manifesta. Quibus verbis innuis quod hanc peccatorum distinctionem

*Corruptio
tex. ii. 16.*

admiserim ut adæquatam. Ego verò verba hæc non habeo. Dixi: *Hi distinguunt inter peccata & crimina; sed non dicunt omnia crimina esse talia, quibus longa ante reconciliationem decernenda sit pœna.* In decursu nominavi peccata occulta, & manifesta; sed expressi etiam publica. Numquam enim Magistrorum meorum, qui Me à teneris instituerunt, menti refedit ista ignorantia, ut nescirent crimina dividi in classes non duas, sed tres. Nihil quippe in Sacris Canonibus & Patribus magis familiare, quàm per occulta crimina intelligi ea quæ nulli notabili communis parti cognita sunt: Publica, quæ nota sunt aliquibus notabilem communis partem constituentibus; manifesta, sive ut Concilium Carthaginense 3. loquitur, vulgatissima, quæ totam commoverint Urbem. Atque juxta triplicem hanc peccatorum classem, triplex quoque existit Pœnitentiæ ordo, secretus, publicus, manifestus. De Pœnitentia secreta induxi S. August. dicentem, *corripio in secreto: De Pœnitentia publica, in notitia multorum, de Pœnitentia verò manifesta, vel etiam totius plebis agere Pœnitentiam non recuset.* Quæ distinctio fundatur in gravissimo ejusdem S. Patris Epiphonemate, *Dom. c. 8. ubi malum conigit, ibi moriatur.* Atque hæc triplex distinctio est vulgatissima, fuitque in Ecclesia semper custodita. Cardinalis Bellarminus de illa agit lib. 1. de Pœnitentia Cap. 20. Ubi præfigit hunc titulum: DE TERTIA PARTITIONE PœNITENTIÆ, IN PRIVATAM, PUBLICAM, ET SOLEMNEM. Quæ distinctio fundata est in SS. Patribus, ex Sacris Canonibus originem duxit, observata est à Magistro sententiarum in 4. dist. 14. Et à D. Thoma ibid. ad quintum copiosissimè asserta est.

August.
serm. 16.
de verbis
Dom. c. 8.
Rom. 50.

Corruptio
serm. 17.

39. Corruptio textûs altera est, quod cites quasi verba mea, quæ nusquam habeo: *Peccatorem occultè tantum criminofum citò juxta Patres absolvi debere.* Verba mea fuerunt: *solvuntur citò, quemadmodum citò solvit Deus.* Quantum ad illud, *debere*, numquam illo terminosic usus sum. Dixi non debere regulariter dimitti. Addidi tamen pag. 11. *Contra Laxones Impugnamus Regulam semper absolvendi: contra Stringones, Regulam semper differendi. Aliquibus differri debet, aliquibus non debet, aliquibus potest, aliquibus non potest. Hæc Regula nobis est certa, quod nulla Regula generalis hæc in re, privata sit auctoritate præscribenda.* In mediis his corruptionibus, Opstrati, persistis, *Occulta etiam crimina olim publicà, & longa Pœnitentiâ ante absolutionem expiari debuisse.* Quâ quidem locutione brevissimâ comprehendis errores quatuor 1. *Occulta crimina sic expiari DEBUISSE.* 2. *Pœnitentiâ publicâ.* 3. *Et longâ.* 4. *Ante Absolutionem.*

40. Occulta crimina sponte, per voluntariam pœnitentiam publicam castigata fuisse aliquando, non diffiteor, & id ipsum Catechismus Tridentinus satis manifestè insinuat. Atque similiter multos sponte longam pro eluendis peccatorum pœnis labores assumpsisse, consentio: An etiam pro expianda culpâ? Distinguo: si aderat Contritio perfecta, aut Imperfectæ conjuncta erat Confessio & Absolutio, nego. Aliter, transeat. Nemo enim est vel mediocriter in SS. Patribus, Canonibus, & veteri Ecclesiæ disci-

disciplina versatus qui ignoret, Pœnitentiam publicam de peccatis occultis antiquitus actam quidem, quemadmodum evidentissimè docuit Catechismus Concilii Tridentini; sed rigorem illam ad tria crimina restrictum multisque limitationibus objectum fuisse. Patresque hunc morem disciplinæ causâ induxisse, neutiquam verò, quasi privata pœnitentia ad delenda hæc etiam tria crimina satis momenti non haberet: Quin immo eisdem Patres sæpius hæc ipsa crimina tum publicâ tum occultâ, interdum longâ, interdum brevi, interdum nullâ publicâ Pœnitentiâ corripuisse, & sanasse. Morem verò istum, pro tribus occultis illis publicè pœnitendi ex Ecclesia orientali ab annis 1350. ex Occidentali verò ab annis 1050. extinctum esse. Tu verò contra hæc omnia generatim asseris: *Occulta etiam crimina olim publicâ & longa Pœnitentia ante Absolutionem expiari debuissent. Si dubitet Accusator, adeat Morinum*, inquis.

41. Dubito, Opstrati: Et quamquam non ea sit Morini autoritas ut iudicio ejus stare aut cadere debeam; cum tamen Morinum sciam in Ecclesiastica antiquitate versatissimum, Morinum adire non dubito, ostensurus Te tam in Morino quàm in SS. Patribus & Canonibus Peregrinum esse. Evolutis enim libri quinti citatis à Te capitibus, propositionem tuam non invenio: quin contrâ, vasto Morini opere perlecto, animadverto quod ad motas sibi quasdam objectiones in ea quam ad Lectorem præmittit admonitione, doctrinam à Me in Accusatione & querela traditam, verbis fere eisdem commendet. Ita enim dicit: *Pœnitentiam publicam de peccatis occultis antiquitus actam fuisse monuerunt ante me Neoterici plurimi, & celeberrimi, quorum bonam partem refero lib. 5. cap. 8. Docuit hoc etiam evidentissimè Catechismus Concilii Tridentini parte 2. c. 5. num. 55. Hæc ut nonnulli alii, AD TRIA CRIMINA RESTRINGO, multasque alias limitationes superinduco, quæ suis locis explicantur. Sæpius tamen moneo, doceo, & inculco, Patres hunc morem. DISCIPLINA CAUSA INDUXISSE, NON PRIVATÆ PœNITENTIÆ AD DELENDA HÆC CRIMINA IMPOTENTIÆ. 2. a. 272. 2. a. b. 278. 2. c. 283. 1. a. b. c. 687. 1. c. d. Ideo sæpè illa ipsa crimina TAM PUBLICA QUAM OCCULTA SECRETÆ PœNITENTIÆ, LONGÆ, BREVIS, NULLIUS IMPOSITIONE CORRIPUISSE, ET SANASSE, (ubi nunc Opstrati, tuum illud "occulta etiam crimina, olim publicâ & longa pœnitentiâ expiari debuissent?) ut p. 625. 2. c. 226. 658. 2. d. e. & seq. 659. 2. c. 660. & toto cap. 19. Libri primi, ubi contrariis rationibus multis ex S. Cypriani dictatis respondetur. Huc etiam facit quod multis demonstramus cap. 22. lib. 6. & aliis locis, morem illum DE PECCATIS OCCULTIS PUBLICÈ PœNITENDI, ab annis 1300. in Ecclesia orientali PœNITUS EXTINGTUM ESSE, ET IN OCCIDENTALI AB ANNIS PROPE MILLE, ut demonstramus lib. 6. cap. ultimo, & septimi capite primo. Fuit ergo mos voluntarius, nec ubique nec semper observatus, occasione Novatianorum, disciplinæ gratiâ observatus, ut pro occultis, non quidem fieret confessio publica, publica tamen perageretur pœnitentia. Quæ voluntaria pauci temporis praxis disciplinæ nihil ad causam tuam conducit, Opstrati.*

42. At nondum ex Morino satisfeci circa distinctionem utriusque fori. Habe ergo Morinum tibi contrarium etiam in hoc, & agnosce nullum tibi superesse authorem à quo præsidium feras. *Demonstramus quoque*, inquit ibidem, PERPETUAM FUISSE IN ECCLESIA FORI INTERNI AB EXTERNO, HOC EST POENITENTIAE PUBLICAE A SECRETA DISTINCTIONEM; PUBLICAM AD EPISCOPOS ET EORUM VICARIOS PERTINUISSE, SECRETAM AD SACERDOTES CÆTEROS. Opstrati, estne aqua aquæ similior, quam sententia Morini, & nostra; aut possem fabricare propositiones tuis repugnantes magis quam adductas ex Morino? Disce ex subjecto Parallelo.

PARALLELUM.

Imposturæ Op-
stratii.

Accusatio Populi.

Verba Morini.

Nemo est vel mediocriter in Sanctis Patribus Canonibus & Veteri Ecclesie Disciplina versatus qui ignoret, occulta etiam crimina, olim publicæ & longa poenitentia expiari DEBUISSE. Si dubitet accusator adeat Morinum. pag. 18.

Errorem natum suspicor ex non rectè intellectis SS. Patribus. Hi distinguunt inter peccata & crimina; sed non dicunt omnia crimina esse talia, quibus longa ante reconciliationem DECERNENDA SIT Pœna... Prima, quia occulta, id est, sine scandalo perpetrata, in solum Deum commissæ sunt, & sunt in solo gravi malo peccatoris: respiciunt forum politicum, adeoque à Sacerdote veluti Pastore, Dei vices gerente solvuntur CITÒ, quemadmodum CITÒ solvit Deus. Secunda verò, quia manifesta, offendunt Ecclesiam, concernunt forum fori, requirunt scandali reparationem, solvuntur more humano tardè. pag. 9.

DEMONSTRAMUS QUOQUE PERPETUAM FUISSE IN ECCLESIA FORI INTERNI AB EXTERNO, HOC EST POENITENTIAE PUBLICAE A SECRETA DISTINCTIONEM, PUBLICAM AD EPISCOPOS ET EORUM VICARIOS PERTINUISSE, SECRETAM AD SACERDOTES CÆTEROS. Admonit. ad Lectorem.

43. Quid quod Morinus asserat perspicuum esse duplicem in studio Poenitentia Absolutionem apud Græcos concedi solitam, primam statim post Confessionem, secundam post satisfactionem præstitam; primam à peccatis esse, secundam à pœnis canonicis? Quo Te nunc vertes, Opstrati? Contrarium habes S. Carolum; recessisti à Cardinali de Aguirre; cum Atrebatensium Episcopo non convenis; Morinus Tibi adversatur: ad quem tandem confugies? Audi ergo Morinum, postquam adduxisset varia antiqua Græcorum Sacramentaria, ita concludentem: Si quis attente legat precedentes Absolutionis Formulas, perspicue mihi videtur animadversurus, id quod multis probavimus Libri sexti cap. 25. duplicem scilicet in studio Poenit-

Pœnitentia Absolutionem apud Græcos concedi solitam. PRIMAM STATIM POST CONFESSIONEM; SECUNDAM POST SATISFACTIONEM PRÆSTITAM. PRIMAM A PÆC- CATIS ESSE, SECUNDAM A PŒNIS CANONICIS.

44. Aliquā tamen in hoc, Opstrati, veniā dignus videris; utpote qui forsan aut solos Capitulorum titulos, aut indicem consulueris, atque per hoc ignoraveris, Morinum retractasse ea, quæ errori tuo in speciem patrocinari videbantur. Sed macte animo, imitare emendationem. Dic cum illo, in sua ad Lectorem admonitione: *Cum editione operis nostri peractā, illam re- censeremus & verborum scientiarumq; nostrarum pondera διεύχρηταις & πρῶτον exa- minaremus & libraremus, sanè experientiā deprehendimus verum esse quod ait Simonides: πάντων δ' ἄμωμος οὐτὶς οὐδ' ἀκρίτος*, NEMO REPREHENSIONE CUL- PAVE VACAT. Intelleximus enim nonnulla esse à nobis obscure dicta, & per- plexè: alia æquò brevius; quadam generalius, quæ specialius vera esse possunt. Nonnumquam quarundam dictionum sensum ambiguum, ubi videbatur opus, non distinxisse: paucis viris doctis probabilia prætulisse aliquando, nulla satis urgente causā, iis quæ à pluribus probantur, quibus omnibus & singulis offen- diculum aliquod Lectori minùs cauto (an inter hos Opstratio? Lector judicet) creari certè potest. Quanam sint ista & cuiusmodi, ex singulorum enumeratione sigillatim facta, & remedio unicuique adhibito, Lectori innotescet. Reme- dium verò, Opstrati, prolapsionibus tuis aptissimum, est quod subdit: *In re- bus autem ejusmodi difficilibus, & perplexis hanc Regulam teneo, & Lectorem (& Opstratium) tenere velim, ut cum est aliquid didacticè affirmandum, TANDIUM HODIERNUS MOS ANTIQUO CONSENTIRE PRÆSUMATUR, QUAMDIUM CER- TISSIMIS ARGUMENTIS CONTRARIUM ILLI NON DEMONSTRATUR.*

IMPOSTURÆ.

45. Porro loca, quæ pro se allegat, ipsi contraria sunt. Allegat ex Enchiri- dio Augustini c. 65. hæc verba: Rectè constituuntur ab iis, qui Ecclesiæ præsunt, tempora pœnitentiæ ut fiat etiam satis Ecclesiæ: quæ sic inter- pretatur, ac si illa tempora pœnitentiæ tantum constituta fuissent ut repararetur scandalum coram Ecclesia. Sed si legisset verba quæ proximè præcedunt, didi- cisset tempora illa ed constituta fuisse, ut dolor cordis qui occultus est, & per so- la verba aut alia signa ejusmodi cognosci satis non potest, per pœnitentiam longo tempore peractam innotesceret. Quia, inquit Augustinus, plerumque dolor alterius cordis occultus est alteri, neque in aliorum notitiam per verba vel quæcumque alia signa procedit... rectè constituuntur ab iis, qui Ecclesiæ præsunt, tempora pœnitentiæ, ut fiat etiam satis Ecclesiæ.

CONFUTATIO.

46. **R**ursus ad effugia & Strophas curris, errorum tuorum insulsi- tatem nimis insipidam fore putans nisi Sophisticā fallaciā condiatur. Ego, uti ex Accusatione & Querela Populi Belgici videre est, ostensu-
rus

rus Pœnitentiam publicam ad reparandum scandalum constitutam fuisse, adduxeram evidentissimum S. Augustini textum ex Homilia quinquagesima desumptum, ubi S. Doctor propositione conditionatâ istius publicitatis causam & energiam exprimit: *Si peccatum non solum in gravi ejus malo, sed etiam IN TANTO SCANDALO EST ALIORUM, atque hoc expedire utilitati videtur Antistiti, in notitia multorum vel etiam totius Plebis, agere Pœnitentiam non recuset.* Ex quibus verbis luculentissimè demonstraveram, publicæ Pœnitentiæ scopum, finem, & causam esse reparationem scandali; *in tanto scandalo*, inquit Aug. posito, atque hoc expedire videatur Antistiti. Cæteroqui etiam in adulteriis mulierum, quæ per testes probari potuissent, & item in Homicidiis nondum seculari veniâ donatis aliquoties ab Antistitibus in hac Pœnitentia publica ex variis causis dissimulatum esse, puta, ne v.g. secularis judex illorum conscius in Reos animadverteret, perspicuum est. Et ideo Augustinus addit conditionem: *Atque hoc expedire utilitati videtur Antistiti.* Tu verò textum hunc dissimulas, transis, atque Homiliam quinquagesimam hîc nè nominas quidem. Fingis me publicitatis causam à reparatione scandali petitam, desumpsisse ex alio textu, nimirum Enchiridii cap 65. ubi scilicet vox *scandalum* non exprimitur. Hoc cine est boni viri, Opstrati, calumniari Justissimum accusatorem tuum Authoritate & necessitate publicâ ad hoc deputatum, & imponere illi quod ex Enchiridio Argumentatus fuerit, ubi tam clarè, atque adeò distinctè protulit homiliam quinquagesimam, cujus ne meministi quidem, & illi ipsi toties Imposturas tuas assuere? Deploratæ causæ desperatum præsidium est, quod solâ textûs inspectione vanescit.

47. At produxi etiam textum Enchiridii. Fateor. Produxi autem ad ostendendum quod rectè constituentur tempora Pœnitentiæ, *ut etiam fiat satis Ecclesie.* Quod Aug. per hoc intellexerit reparationem scandali, ex Homilia 50. ostendi. Hujus verò Homiliæ quare hîc non meministi saltem? Sed nempe si id fecisses, statim Lector observasset, quàm non pertineat ad rem nostram quod Aug. in Enchiridio dixerat: *Quia plerumque dolor alterius cordis occultus est alteri.* Sensem enim horum esse, quod quandoquidem publicus peccator debeat reparando scandalum Ecclesiæ satisfacere, & Ecclesia non intueatur cor satisfaciens, externa tunc opera necessaria sint. Ex quo concluditur à sensu contrario, si ut Augustinus loquitur, Peccatum sit tantum in peccatoris malo, ut satisfacere debeat soli Deo, tunc neque reparandi scandali, neque dolorem per longioris temporis opera probandi incumbit necessitas. Culpas, Opstrati, quod has lineolas, *quia plerumque dolor &c.* quæ, ut jam vides, aut equidem nihil vides, ad causam tuam nihil conferunt, in Enchiridio præterierim. Culpo autem ego Te, quod ex eodem capite dimiseris verba à me citata, *secundum modum cujusque peccati.* Integer textus est: *Sed neque de ipsis criminibus quamlibet magnis remittendis in Sancta Ecclesia, Dei desperanda est misericordia agentibus Pœnitentiam secundum modum sui cujusque peccati.* (Ecce diversum modum agendi Pœnitent-

nitentiam de criminibus) In actione autem Pœnitentia, ubi tale crimen commissum est, ut is qui commisit à Christi etiam corpore separetur. (Exceptio firmat Regulam in contrarium, proindeque aliquando tale crimen commissum est, ut is qui commisit à Christi corpore non separetur) non tam considerata est mensura temporis quam doloris. (Dubito an id faveat tuis placitis, Opstrati) Cor enim contritum & humiliatum Deus non spernit. Verum quia plerumque dolor alterius cordis occultus est alteri, neque in aliorum notitiam per verba vel quacumque alia signa procedit, cum sit coram illo cui dicitur, Gemitus meus à Te non est absconditus; rectè constituuntur ab iis qui Ecclesie præsunt tempora Pœnitentia, ut fiat etiam satis Ecclesie. Quæ omnia dicuntur ubi tale crimen commissum est, ut is qui commisit à Christi etiam corpore separetur, non verò ubi tale commissum est crimen, ut non separetur. Separatur autem, quando in tanto scandalo est aliorum.

IMPOSTURÆ.

48. Magis hic sensus elucescit ex Epistola 228. S. Ivonis, quam etiam pro se allegare ausus est Accusator. Quærebatur à S. Ivone: "Quomodo inter se convenirent prophetica sententia qua dicit, In quacumque hora peccator ingemuerit, salvus erit, & Synodalis quæ crimina sua confitentes aliquamdiu a Corporis & Sanguinis Christi Communionem suspendit? Quæstio, inquit, facile solvitur.... Cum enim criminalis culpa delinquentem separet à Capite & Corpore, rationis ordo hoc exigit, ut internus Iudex tantò remittat celerius, quantò solus magis videt interiùs: Iudex verò qui tantum videt in facie, usq; adeò delinquentes sub peccati pœna detineat, DONEC PER MANIFESTUM Pœnitentiæ FRUCTUM QUI SIT Pœnitentis AFFECTUS, INTELLIGAT." Dein citat S. Augustinum Enchir. cap. 65. quem paulò ante citavimus.

CONFUTATIO

49. UTi nihil est molestius quàm disputare cum negantibus principia, ita nihil tædiosius quàm contendere cum principia ignorantibus. Habet, si nescis, Theologia Scholastica modos & terminos suos, sed à Positiva, seu historica tam diversos, ut qui non distinguit illos, in errores incidere necesse sit. Cùm verò viri contendunt inter se, & de rebus ad Ecclesiam pertinentibus coram Ecclesia differunt, supponi debent novisse saltem terminos substratæ materiæ, aut, si nesciant, debent ab ejusmodi contentione abstinere. Ad nauseam repetivimus, Opstrati, & ex ipso Morino suprâ ostendimus, duplicem in historia Ecclesiastica servatum absolutionis ordinem, fori interni unum & alterum externi. Demonstramus quoque PERPETUAM fuisse in Ecclesia fori interni ab externo, hoc est Pœnitentiæ PUBLICÆ A SECRETA DISTINCTIONEM, PUBLICAM AD EPISCOPOS, inquit Morinus, & eorum Vicarios PERTINUISSE, secretam ad Sacerdotes ceteros. Separationem à Christi corpore centies demonstravimus pertinuisse ad sententiam, non Presbyteri, sed Synodalem. Hinc satis clarè datur intelligi

Lupus dis-
sertatione
de Sacris
Processio-
nibus cap.
11.

quid S. Ivo intelligat per sententiam Synodalem, *qua sub pœna peccati diu li-
gatos retinet*. Eximius Lupus noster, hac in re, si aliquis, versatissimus,
succinctâ, verissimâque sententiâ totum complexus, *Non quibuscumque, in-
quit, sed solis gravioribus flagitiis ac facinoribus avita disciplina imposuit publi-
cam Pœnitentiam: nempe Idololatriæ, Homicidio, ac adulterio, & aliis similibus;
& non nisi per confessionem aut convictionem publicis*. Atque hoc est quod Au-
gustinus dixerat in Enchiridio mox citato, *si tale crimen commissum est &c.*
Et hoc est iterum quod de sententia Synodali, sive Ecclesiastico Judicio
dixit alibi: *Nos à Communione prohibere quemquam non possumus... nisi aut
sponte confessum, aut in aliquo sive seculari*. (Ex seculari enim judicio per in-
tercessionem Episcopi remittebatur aliquando ad Pœnitentiam) *sive Ec-
clesiastico judicio nominatum atque convictum*. Homil. 50. Itaque S. Ivo lo-
quitur de sententia Synodali. Nominat non Sacerdotem, sed judicem ex-
ternum, qui merito usque adeò delinquentes sub peccati pœna detinet,
donec per manifestum Pœnitentiæ fructum, qui sit Pœnitentis affectus in-
telligat.

Leo Papa
Ep. 80.

50. Aut putas forsitan de occultis criminibus actam fuisse olim publi-
cam Confessionem? Absit ut hoc cogites. S. Leo M. vocat illam *contra
Apostolicam Regulam presumptionem*. Dicit esse *illicitam usurpationem*. Et
causam dat: *Cum reatus confitentis sufficiat solis Sacerdotibus indicari Con-
fessione secreta*. Cumque illud scripserit circa medium seculi quinti, disces,
quod non modo secreta Confessio, sed secreta quoque pœnitentia tunc sola
habita fuerit præcepta. Ut pœnitentiam publicam assumerent peccatores
occulti, nec erat vetitum, nec præceptum, sed liberum atque volunta-
rium. *Quamvis enim, inquit, plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quæ
propter Dei timorem apud Homines erubescere non veretur: tamen quia non om-
nium sunt peccata hujusmodi, ut ea, qui pœnitentiam poscunt non timeant pu-
blicari; removeatur tam improbabilis consuetudo* (in paucis Italiæ angulis
tunc, uti nunc Rigorismus in paucis Galliarum & Belgii angulis introduci
coepta) *ne multi a pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubescunt, aut
metuunt inimicis sua facta referari, quibus possint Legum Constitutione percelli*.
SUFFICIT ENIM ILLA CONFESSIO, *quæ primum Deo offertur, tum etiam
SACERDOTI (non externo Judici) qui pro delictis pœnitentium precator ac-
cedit*. Sacerdos ergo pro ejusmodi delictis precator accedit, ut Pœnitentes
publicè non erubescant. Sacerdotem verò pro delictis accedere precato-
rem, juxta phrasim istius seculi esse idem quod Sacerdotem absolvere, ex
S. P. Augustino liquet, *Manus autem impositio, inquit, non sicut Baptismus
repeti non potest: quid est enim aliud NISI ORATIO SUPER HOMINEM? Nam
quod in typo veritatis Petro Dominus dedit potestatem, ut solveretur in terris
quod ipse solvisset &c.*

Aug. lib. 3.
contra
Don. c. 16.

IMPOSTURÆ.

51. Ex ipsis itaque locis, quæ pro se affert Querulus Accusator, elucet, non
ideo tantum pœnitentibus injunctum fuisse ante Absolutionem tempus pœnitentiæ,
ut

ut Ecclesia pro scandalo satisfaceret; sed etiam ut per manifestum poenitentiae fructum, qui esset poenitentis affectus, Ecclesiae & Sacramenti Minister intelligeret.

CONFUTATIO.

52. **E**X hac Responsione rursus constat, quod ad argumentum respondere non potueris nisi S. Ivonis lucidissimum textum corrumpendo. Ivo agit de poenitentia Canonica, non Sacramentali. Expresse agit de sententia Synodali. Disertis verbis loquitur de *Judice qui tantum videt in facie*. Corruptio textus 17. Pro voce *Judex* quam S. Ivo posuit, substituis terminos, *Ecclesiae & Sacramenti Minister*, quos Ivo non habet. Ecce rursus corruptio textus. Poenitentia publica imposita fuit, ut scandalum repararetur. Non erat autem scandalum reparatum, nisi Judici humano modo constaret de Poenitentis affectu. Et ideo sententia Synodalis voluit, ut *JUDEX qui tantum videt in facie, usque adeo delinquentes sub peccati poena detineat, donec per manifestum poenitentiae fructum qui sit Poenitentis affectus intelligat.*

IMPOSTURÆ.

53. 7. *Affert locum quemdam Augustini Serm. 16. de verb. Dom. c. 8.*

R. Sed nil aliud eo loco docet S. Pater, quam crimina occulta occultè corripienda: quod huc non pertinet.

CONFUTATIO.

54. **S**i occulta occultè corripienda, quomodo sunt castiganda publicè, Opstrati? Aut nisi fortè castigatio correptio non est. Augustinus loco citato dicit, *terreo conscientiam, persuadeo poenitentiam*. Dic mihi, Opstrati, amabo Te, quamnam hic poenitentiam Augustinus persuadet, publicam, an occultam? Si occultam; censet ergo publicam non requiri. Si publicam; quomodo correptio manet secreta? Quomodo Augustinus idem subdit: *Ubi malum contigit, ibi moriatur*? Verba hæc citavi; cur non respondes? *Corripio in occulto, inquit, arguo in secreto, & postea, Ubi malum contigit, ibi moriatur*. Malum contigit in secreto, moriatur, id est, per poenitentiam extinguitur in secreto. *Terreo conscientiam, persuadeo poenitentiam, ibi moriatur.*

IMPOSTURÆ.

55. 8. Subjungit, "*occultos Mæchos & Homicidas ab Altari remotos non fuisse, sed Augustino consentiente communicasse cum reliquis; proindeq, juxta mentem ejus brevi spatio temporis reconciliatos cum Deo fuisse: observatam enim fuisse hanc Regulam Augustini ex Homilia 50. Nos à Communione prohibere quemquam non possumus (quamvis hæc prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis) nisi aut sponte confessum, aut in aliquo sive Seculari sive Ecclesiastico judicio nominatum atque convictum.*"

R. Planè falsum est, occultis Mœchis & Homicidis, dum sua peccata secreto confitebantur, injunctum secreto non fuisse ut se ab Altari removerent, sed brevi temporis spatio reconciliatos cum Deo fuisse: Nam ex sola lectione Canonum Pœnitentialium constat, tam eos à Sacerdotibus servari debuisse circa peccatores occultos, dum crimina sua secreto confitebantur, quam circa publicos; ut videre licet in Morino, loco jam citato. Dum verò sua crimina non confitebantur, aut se Sacerdotum judicio non submittebant, & tamen palam offerebant se ad Communicandum cum reliquis; tum servabatur ista Regula Augustini, & publicè (utpote peccatores occulti) ab Altari non repellebantur. Mirè itaque circa forum fori & forum poli hallucinatur Querulus; dum putat ad Officium Confessarii in foro poli non spectare, secreto injungere peccatori occulto, ut se ab Altari removeat, sed tantum id spectare ad Officium Judicis in foro fori circa peccatores publicos.

C O N F U T A T I O.

56. CAVILLARIS, OPSTRATI, vel EVAGARIS: Animi impetus longè abripit à verbis. Et primùm omnium mea verba falsas. Non asserui generatim occultos Mœchos & Homicidas, dum secreto confitebantur, secreto monitos non fuisse, ut se ab Altari removerent, sed brevi temporis spatio reconciliatos cum Deo. Non usus sum laxo argumento, quod mihi imputas. Commentum hoc quasi inanissimæ victoriæ & vanitatis trophæum in fine paragraphi ante omnium oculos collocasti. Duo dixi, Opstrati, verissima atque clarissima; quorum Tu neutrum vel assecutus es, vel videre voluisti, cum non haberes quod contradiceres. Dixi non omnia crimina esse talia, ut longa eis & publica ante reconciliationem decreta semper fuerit poena. Quod ut ex Augustino demonstrarem, exhibui Mœchum, & Homicidam cui poenam publicam & longam non inflixit. An autem Mœchis & Homicidis sæpius injungendum secreto sit, ut sese sponte ab altari removeant, non tetigi quidem. Nec opus erat: semper enim manebat Regula generalis, quam toties reproduxi: *Aliquibus differri debet, aliquibus non debet.* Pro eo igitur quod adducens exemplum singulare, singulari numero expressum, dixi, *Agit autem* (Augustinus) *de occulto Mœcho & Homicida*; verba mea non bona fide in numero plurali exhibes, quasi indefinitè affirmaverim, *Occultos Mœchos & Homicidas ab altari remotos non fuisse, sed Augustino consentiente communicasse cum reliquis.* Hæc est iterum corruptio textûs tua; à quâ prorsus inexcusabilis es, cum Te remiserim illic ad Doctorem Angelicum 3. p. q. 80. a. 6. O. Ubi S. Doctor, & ego cum eodem, dilucidissimis verbis asserit: *Potest tamen Sacerdos, qui est conscius criminis, occultè monere Peccatorem occultum, vel etiam in publico generaliter omnes, ne ad mensam Domini accedant antequam de peccatis pœniteant, & Ecclesiæ reconcilientur.*

Corruptio
textûs 18.

57. Occultum verò istum Mœchum, istumque Homicidam, Augustino consentiente Communicasse cum reliquis, non ex Homilia ejus 50. sed Ser-

Sermone 16. de verbis Domini ostendi, atque iterum ex abundantia ostendam. Tantum præmonebo, Augustinum illic non de correptione fraterna tantum, quando in nos peccatur, verum etiam Sacerdotali sive Episcopali, quando peccatur ab aliquo, ut ab altero nesciatur, sermonem texere. Capite 7. dixerat generatim: *Ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipsa verò corripienda sunt secretiùs, quæ peccantur secretiùs.* Et Capite sequenti mox subjungit: *Sic agamus, & sic agendum est, non solum quando in nos peccatur, sed quando peccatur ab aliquo, ut ab altero nesciatur.* Et statim assumit exemplum: *Novit enim nescio quem homicidam Episcopus, & alius illum nemo novit. Ego nolo illum publicè corripere, at tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo nec negligo, CORRIPIO IN SECRETO: pono ante oculos Dei iudicium, terreo conscientiam: PERSUADEO PÆNITENTIAM. Hæc charitate præditi esse debemus.* Superest forsitan ut evidentiùs pateat, quod Augustinus Homicidæ secretò correpto persuaserit pœnitentiam occultam, atque tam brevem, ut à Communione ordinaria rejectus non fuerit. Sed & hoc constat ex immediatè sequentibus: *Aliquando Homines reprehendunt nos, quod quasi non corripiamus: aut putant nos scire quod nescimus, aut putant nos tacere quod scimus. Sed fortè quod scis, & ego scio, sed non coram te corripio: QUIA CURARE VOLO, NON ACCUSARE.* Et paulò post subdit: *Ubi contigit malum, ibi moriatur. Et tamen vulnus illud non negligimus.* Subditque rationem; quia scilicet continuò inculcat, *corrige te hodie.* Inculcat Pœnitentiam, & correctionem. Neque hæc est mera de Augustini sensu conjectura. Idcirco enim adduxi similem ex Homilia 50. textum, ubi clariùs exprimit fundamentum cui innitebatur querela Populi, quasi Episcopus non corripere. *Nemo arbitretur, inquit, Fratres, propterea se consilium hujus debere pœnitentia contemnere quia multos fortè advertit & novit ad Sacra Altaris accedere, quorum talia crimina non ignorat. MULTI ENIM CORRIGUNTUR UT PETRUS: Multi tolerantur ut Judas, multi nesciuntur donec venerit Dominus.* Hæc Augustinus. Tu quidem, Opitrati, partem tuam assumis, *multi tolerantur ut Judas; sive ut verbis tuis utar, Dum verò sua crimina non confitebantur.* Nos autem cum Augustino jungimus partem alteram: *Multi corriguntur ut Petrus, id est, ex illis quorum talia crimina populus non ignorat, quosque advertit & novit ad Sacra Altaris accedere, Multi corriguntur ut Petrus; peccaverunt secretò, emendati sunt secretò, publicè ad Sacra Altaris accedunt.*

58. *Ex sola lectione Canonum Pœnitentialium constat tam eos a Sacerdotibus servari debuisse circa peccatores occultos, dum crimina sua secretò confitebantur, quam circa publicos; ut videre licet in Morino, inquis. Jam verò ex Morino aliisque revinctus es, non Te intelligere quod dicis. Ubinam enim hi Canones profitentur se pro occultis æquè ac pro manifestis, sive publicis conditos esse? SS. Patres Canonum conditores contrarium attestantur. Fuitque vulgatissimum S. P. Augustini dictum totà Ecclesià receptum: si quis incoctum occultè commiserat, & Sacerdoti occultè Confessionem agebat, indi-*

indicandum ei fuisse remedium Canonum quod subire debuisset, si ejus facinus publicum fuisset; verum quia latebat commissum, dandum ei à Sacerdote consilium, ut ad salutem animæ suæ pro occulta pœnitentia proficeret. Rerum Synodicarum & Ecclesiasticarum peritiam ostentas, & hæc ignoras? Pœnitentiale Romanum consule titulo 3. cap. 26. Ad Burchardum lib. 19. cap. 36. aut si Burchardus non est ad manum, videtur tibi copia esse, quem suprâ nominasti, Ivonis, hunc lege parte 15. cap. 33. Decret. Illic invenies limpidissimum Augustini dictum ab omnibus approbatum, quod cum verbis tuis pono in Parallelo.

P A R A L L E L U M

Verba Opstratii.

Dictum Augustini.

EX sola lectione Canonum Pœnitentialium constat, tam eos à Sacerdotibus servari debuisse circa peccatores occultos, dum crimina sua secreto confitebantur, quam circa publicos.

SI quis incestum occultè commiserit, & Sacerdoti occultè Confessionem egerit, indicetur ei remedium Canonum, quod subire debuisset, si ejus facinus publicum fuisset. Verum quia latet commissum, detur ei à Sacerdote consilium, ut ad salutem animæ suæ pro occulta pœnitentia proficiat.

Ex sola verò hujus Paralleli lectione constat, quod à Sacrorum Pœnitentialium Canonum sensu, prout à SS. Patribus conditi, & ab Ivone, Burchardo, Pœnitentiali Romano, aliisque intellecti atque observati fuerunt, quàm longissimè distes.

*Zacharias
Episcopus
Chrysopolitanus
l. 3. to. 19.
Bibliotheca
maxima
pag. 846.*

Aut si fortassis hoc Augustini dictum tot testimoniis fultum, à Te, Opstrati, in dubium vertitur, tum ego ex plurimis quæ ad me extant documentis, exhibebo illud quod labente undecimo seculo, quando Pœnitentiæ publicæ adhuc erant in usu, Zacharias Chrysopolitanus Episcopus scripsit, totam nostram sententiam brevissimis verbis complexus. *Quorum autem peccata in publico sunt, IN PUBLICO DEBET ESSE Pœnitentia, per tempora, quæ Episcopus discernit. Eorum etiam reconciliatio IN PUBLICO ESSE DEBET ab Episcopo, sive à Presbyteris, jussu tamen Episcoporum, sicut Canones Africani Concilii testantur. De hac quidem solemnī pœnitentia, ut ait August. ad Macedonium, intelligi oportet quod dicitur, NON EST LOCUS SECUNDÆ Pœnitentiæ. Et post pauca: Cujus autem peccata occulta sunt, & spontanea confessione soli Presbytero vel Episcopo revelata, OCCULTA DEBET ESSE Pœnitentia: Ne infirmi in Ecclesia scandalizentur, videntes pœnas eorum, quorum penitus ignorant causas. Quando hæc legis, Opstrati, apud Te, quoniam tuæ Te cogitationes ferunt? Tu suprâ tam liberaliter pronuntiasti, neminem esse vel mediocriter in SS. Patribus, Canonibus, & Conciliis versatum qui ignoret Pœnitentiam publicam etiam pro peccatis occultis peragi debuisse. Distinctionem verò, quam semper fecimus inter peccata occulta*

occulta & publica, occultæ & publicæ Pœnitentiæ correspondentia, expofiti quasi ridiculam, & vetuftati, cujus quidem nomen fatis ambitio-
 sè ufurpas, incognitam. Volve autem adductum ex Zacharia textum, &
 differentiam, fi potes, ostende. Et ne existimes hos textus esse singula-
 res, ostendam Tibi, Opstrati, hanc Regulam fuiffe in Ecclesia de sæculo
 in sæculum traditam atque observatam, uti patebit vel ex solo textu Ra-
 bani Mauri Archiepiscopi Moguntini, Viri æquè docti ac pii qui ante me-
 dium feculi noni floruit: *Quorum autem, inquit, peccata in publico sunt, Rabanus*
in publico debet esse Pœnitentia per tempora, quæ Episcopi arbitrio pœnitentibus se- *Maurus*
cundum differentiam peccatorum decernuntur. Et post pauca: quorum ergo pec- *de Institu-*
cata occulta sunt, & spontanea Confessione soli tantummodo Presbytero sive Epi- *tione Cle-*
scopo ab eis fuerint revelata, horum OCCULTA DEBET ESSE PœNITENTIA. *ricorum*
l. 2. c. 30.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra II. & III. Propositiones, ad quæ
Opstratius non respondit.

13. Ad Argumentum S. Nili de Publicano, nihil respondes.
14. Ad Catechismum Romanum, *Si enim audita Confessione judicaverit*
neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorem Pœ-
nitenti omnino defuisse, ABSOLVI POTERIT, nihil respondes.
15. Ad D. Antoninum, *Qui frequenter cadit, frequenter per Confessionem*
resurgat, nihil respondes.
16. Ad Aug. *Ubi peccatum contigit, ibi moriatur, nihil respondes.*
17. Ad D. Thomam nihil respondes.

CAPUT DECIMUM.

De quarta Propositione accusata, quod cuivis homini (extra casum
justæ necessitatis) Absolutio differenda sit donec vitam
emendârit.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

Adjuncta, ad excludenda Adver-
 sariorum effugia.

I. *C*uivis homini, etiam Laico (extra
casum justæ necessitatis) Absolutio
differenda est, donec vitam emendave-
rit Igitur multò magis differenda
Sacerdoti, vel Pastori. Opstraet Pastor

IV.

Cuivis homini, (extra casum justæ
necessitatis) Absolutio differen-
da est, donec vitam emendaverit.
Joannes Opstraet, ibid,

X

Bonus

Bonus pag. 131. lin. 36. & seqq.
 Agit autem Author de Sacerdotibus,
 & Pastoribus quinti & sexti generis,
 de quo paulò ante dixerat: *Sextum
 genus sunt, qui, ETSI CERTA CRIMINA
 NON COMMITTANT, nihil tamen agunt
 dignum Sacerdote, aut Pastore, nisi
 quod Horas Canonicas qualitercumque
 quotidie absolvant, & Missam cele-
 brent.* Pag. 129. lin. 23. & seqq.

REFLEXIO PRIMA.

2. Sensus Authoris clariùs innotescit, quod non agat de consilio, aut de eo, quod meliùs fiat, sed de absoluta Regula obligante. *Absolutio differenda est, inquit, donec &c.* Neque jam agit de Criminibus: sed de iis, qui certa crimina non committunt. Cuius homini differenda est Absolutio, inquit: solus casus justæ necessitatis excipitur.

I I.

3. Scopus est neminem umquam primâ vice absolvere.

I I I.

4. Repugnat omnibus iis, quæ ad Propositionem primam adduximus, & præsertim S. P. Nilo: *Sic tu itaque, inquit, Sacerdos, ne despicias, sed potius amplectere, & fove cor contritum, & humiliatum, & redipiscitor, & salvato, NON TANTUM FRUCTUS rerum probè gestarum gravis pretii a delinquentibus quærens, & exposcens PER OPERA STUDIOSA; sed & verba accipiens compunctorum, pro proprio peccato, & immensâ cum animi dejectione tibi sua scelera confitentium.*

S. P. Nilus
 Lib 3.
 Epist. 243.

IMPOSTURÆ.

§. 8.

5. Refellitur Impostura Accusatoris circa hanc, quam adjunctam vocat: *Cuius homini etiam Laico (extra casum justæ necessitatis) Absolutio differenda est, donec vitam emendaverit....* Igitur multo magis Sacerdoti vel Pastori. Opstræt Past. Bon. pag. 131. lin. 36.

Reflexione primâ observat Accusator, jam non agi de criminibus, sed de iis qui certa crimina non committunt: *Verum tacere non debebat, agi de iis qui sunt malæ vitæ. Laicos autem & Sacerdotes malæ vitæ, sine vita emendatione, absque justâ necessitate, absolvendos esse, nescio quis Theologus, præter Accusatorem, dicere auderet.*

Imposturam atrocem, quam habet Reflexione 2. scopum nostrum esse neminem umquam primâ vice absolvere, jam supra retulisse, refutasse sit.

Reflexione 3. nil dicit nisi Propositionem repugnare iis omnibus, quæ ad Propositionem primam adduxerat, & præsertim S. P. Nilo. Sed refutata illic sunt abundè omnia: nec opus est eadem repetere.

CON.

CONFUTATIO.

6. **P**eccas iterum in limine, Opstrati, & textum meum fideliter non reddis. Vocavi *adjunctam* cum explicita ratione, *ad excludenda adversariorum effugia*. Quænam illa fuerint, Lector ex reflexione prima discet, *quod non agat de consilio aut de eo quod melius fiat, sed de absoluta Regula obligante*: ABSOLUTIO DIFFERENDA EST, *inquit*. Et quod hæc fuerint tua quondam effugia non ignoras. Et ut auderes inficias agere, at tuæ Te præsentēs *Impostura* convincerent. In illis æque ac scriptis in Urbe exhibitis propositionem primam putasti posse dilui, asserendo *Authorem Pastoris boni eo loco tantum enarrare*. Et item agi de peccatore, *qui non peccato mortali quocumque, sed crimine, nec crimine uno, sed criminibus maculatus est*. Eodem pigmento sanandam esse putasti propositionem secundam. Quia *Paster bonus tantum narrat*, & quia agitur, *inquis*, de peccandi consuetudine. Effugia fuerunt isthæc tua. Ad ostendendum igitur Te non narratorem, sed assertorem esse, produxi & produco propositionem aliam in qua positivè indicas: *absolutio differenda est*. Quid ad hoc, Opstrati? Cur non respondes? Adjicio nunc: frustra Te atque frustratoriè objecisse, quod de criminibus tantummodo, & peccandi consuetudine egeris, cum eisdem rigoribus, verbis omninò iisdem ad eos *qui certa crimina non committunt*, extendas. Sunt *malæ vitæ*, *inquis*. Quid tum postea? Nisi enim malæ vitæ essent, Pœnitentiam, de qua agimus, non peterent. Aut usque adeo ridiculam vis facere quæstionem, ut ubi de absolutione sermo est, agatur de Hominibus bonæ vitæ? Aut numquid satis clarè intelligitur quod agatur de hominibus malæ vitæ, ubi exprimitur, *donec vitam emendaverint*? Describamus tamen illos, & penicillo tuo delineemus, & cognoscamus quàm mala ipsorum vita sit, & utrum de iis dici possit quod criminibus maculati, sive peccandi consuetudine irretiti sint. *Sextum genus sunt*, *inquis*, *qui etsi certa crimina non committant, nihil tamen agunt dignum Sacerdote aut Pastore, nisi quod horas Canonicas qualitercumque quotidie absolvant, & Missam celebrent, non celebraturi plerumque, nisi aut vi beneficii vel Officii teneantur*, (legeretne Opstratius indices horas Canonicas etsi vi beneficii vel officii non teneretur?) *Aut stipendia traherentur: reliquum verò tempus non in studio, Oratione, Meditatione, aut muniis Sacerdotalibus vel Pastoralibus, sed in otio, consortiis, confabulationibus & actionibus inutilibus, sæpe etiam in computationibus consumunt*. Mitto quod ejusmodi bonos Presbyteros fatiſ odiosè describis, quasi sic horas legere non sit orare; ita sacrum celebrare, non sit Sacerdotali officio vacare, & consortia & confabulationes, age & moderatæ conversationes more Patriæ non possint sic exerceri, ut gravi culpâ vacent. Sed quænam hic sunt crimina, quænam illæ peccandi consuetudines? Quousque tuus rigor desæviet?

Impostur.
pag. 13.

Impostur.
pag. 16.

Corruptio
textus 19.

7. Corrupisti autem textum largius, imponens mihi quod absolventes dixerim *sine vitæ emendatione*. Nec verba hæc, nec sententiam habeo. Vitæ enim emendationem, quam dicis ab omni Theologo requiri, quæ ni-

mirum in detestatione peccati, & melioris vitæ proposito consistit, ubique, & præsertim pag. 8. constanter asserui. Impugnaui autem, atque impugno tuum illud, *donec vitam emendaverit*, in sensu tuo, à Te nimis sæpe recognito, nimirum, donec per opera probaverit non modo propositum, sed vitæ emendationem à proposito distinctam notabili tempore præviam. Hic sensus Tuus est, Opstrati, aut tuum amplius non habes. Urgeat Te hoc dilemma: aut nunc, hic, in præsentī tertiā propositione per tuum *donec vitam emendaverint*, intelligis emendationem à detestatione & proposito cæterisque ordinariis distinctam, & deridiculus es, qui nullum præter Me Theologum existimas hanc necessariò non prærequirere; aut intelligis emendationem indistinctam, & pessima fide procedis, si dubites hanc à me requiri. Responde, Opstrati, ubinam emendationem in detestatione & proposito cæterisque ordinariis positam non requisivi? Si requisivi autem; quā fide in suspensionem trahis quasi auderem dicere quod nemo Theologus, qui non nescis tam multos Theologos emendationem istam per opera probatam, ut loqueris, præviè non exigere?

8. Sed redeunt Imposturæ, & atroces quidem, quæ veluti spectra, aut monstra, Lemures volui dicere, pueros territent. Scopum tuum dixi, neminem umquam prima vice absolvere. Etiam dico, excepto nimirum, quem toties expressi, casu justæ necessitatis. Aut nunc à præconcepta opinione recedis? Si recedis: non est ergo Impostura, quandoquidem recederis; si non recedis autem, neque est Impostura, cū perseveres.

A P P E N D I X.

Prosecutio Argumentorum contra IV. Propositionem, ad quæ Opstratius non respondet.

18. **A**D hoc quod dixi, quod non subsistat effugium quasi egeris de consilio, vel de criminibus tantum, aut solum narraveris, non respondes.

19. Ad S. Nilum quod non tantum poenitentiae fructus, & probatio per opera studiosa, sed & verba compunctorum debeant Sacerdoti sufficere; non respondes.

CAPUT UNDECIMUM.

Occasione scriptorum Eminentissimi Domini Cardinalis de Aguirre: discutitur ex historia Ecclesiastica, an pro peccatis occultis iuncta fuerit olim Confessio publica, aut Poenitentia publica?

EA est humanarum opinionum varietas, ut quæ certa uni, incerta videantur alteri, quæ huic vera, isti falsissima. Quin etiam ea est compages nostra, & ut ita dicam ingenii atque iudicii structura, ut feriat sæpe mentem nostram, dum experimur placere aliorum intellectibus posse quæ nobis imperceptibilia dicuntur. Inter hæc mihi semper monstro similis visa est ea sententia, quæ asserit Sacros Canones pro crimine

mine quolibet indiscriminatim, five publico five occulto, injunxisse Confessionem atque Pœnitentiam publicam. Quod aliqui voluntariè, seu spontè, pro peccatis occultis variis, sine publica Confessione distincta, Pœnitentiam publicam susceperint, semper cum Catechismo Romano extra controversiam posui. Quæstio autem est an Canones Pœnitentiam hanc publicam ita injunxerint, & utrum huic conjungi debuerit publica Confessio? Numquam credam, nisi equidem Ecclesia jusserit, Apostolos quos Spiritus S. docuit omnem veritatem, & item Sanctos Patres quibus idem spiritus ceu organis suis usus est, instituisse Disciplinam humanis moribus ita reluctantem, ut pudenda conscientia patefacienda fuerint omnibus, amicis pariter atque inimicis aperiendo secreta crimina, quæ cognita famâ destituerent, cunctisque fortunis, quibus alioqui licitè utimur, exuerent. Aliquis forsan reperietur Augustinus, qui etiam publico scripto delicta propalavit. Sed & in Confessionibus istis, quas S. Doctor fecit, quid reperimus nisi quod erat aut publicum, aut iis quæ publica fuerant, connexum? Joannes Morinus de hac disciplina satis mirè locutus esse videtur; quem postea secuti alii, eousque prætensum rigorem effecerunt, ut solos ferè viros doctos pronuntient, qui hunc à Canonibus inflatum asserunt, indoctos qui negant. Ego verò, ut candidè aperiā, quod sentio, nomen Docti viri nolim incredibilis hujus sententia assentatione coëmere. Quæstionem hanc, scio, non usque adeo præsentī causæ necessariam esse: quia verò sæpiùs recurrit, & quia si ostendero, Canones, quorum rigorem remissum esse adversarii ipsi confitentur, ne quidem olim pro peccato occulto, publicam aut Confessionem aut Pœnitentiam inflxisse, exarmabo eos, qui à rigoribus obsoletis & malè intellectis, ad præsentis temporis disciplinam nituntur gradum facere.

2. Ut autem ante omnia pateat, quod solus me veritatis amor ad per- Pag. 193
tractandam hanc quæstionem induxerit, proponam sententiam contrariam quàm vir Eminentissimus D. Cardinalis de Aguirre in Collectione maxima Conciliorum Hispania, Romæ 1694. edita, Tomo 2. Dissertatione X. his verbis exprimi passus est: *Timere jure possumus MULTOS post Sacrum Ordinem acceptum QUOLIBET TEMPORE GRAVITER LAPROS FUISSE, aut labi in peccata illa carnis quibus juxta tot Canones Ecclesie antiquos Pœna DEPOSITIONIS PERPETUÆ IPSO JURE, ATQUE IN FORO CONSCIENTIÆ, ut aiunt, ANTE OMNEM ALIORUM HOMINUM NOTITIAM, VEL SENTENTIAM JUDICIS IMPOSITA ERAT. Et tamen quàm pauci leguntur SPONTE SUA SE ACCUSASSE, aut abdicasse Episcopatu, vel Sacerdotio, a priscis illis sæculis usque modo? Unus Potamius in Hispania, & unus Genebaldus in Gallia, ac fortè pauci alii, singulari atque admirando exemplo id præstitisse leguntur. Duo hic dicuntur, unum quod est Juris, alterum quod est Facti. Juris: quod secreti criminis Reus debuerit sponte sua se publicè accusare, atque in foro conscientia, ante omnem sententiam judicis, depositionis perpetua afflictionem subire, facti verò: Multos extitisse taliter lapsos, & ta-*

men non nisi duos, aut forte paucos alios conscientiae suae in hoc satisfecisse. Assertio profecto admodum ardua, quae nisi tanti Viri voluminibus inserta esset, auderent forsan aliqui dicere: *durus est hic sermo.*

3. Ego autem exiguitatis meae non immemor, malo intellectui honestam vim facere, & cogere memetipsum, si possum, ad comprehendendam sententiam, quam naturali quadam animi antipathia averfor. Proponam ergo mihi ea argumenta, quae ad stabiliendum istum sermonem loco citato adducuntur.

4. Excursu primo articulo tertio profertur Canon 19. Concilii Eliberitani anno circiter 303. celebrati. Lectus verò Canon tantum abest ut me in consensum trahat, quin confirmet potius in ea qua semper fui opinione. *Episcopi, inquit, Presbyteri, aut Diacones si in Ministerio positi DETECTI fuerint quod sint Mœchati, placuit ET PROPTER SCANDALUM, & propter prophanum crimen nec in sine eos Communionem accipere debere.* Cum enim agat Canon de iis *Qui detecti fuerint*, manifestum est, quod non de occultis, sed de publicis, aut manifestis loquitur. Et hoc evidentius demonstrant particulæ, *propter scandalum.* Quodnam enim scandalum creatum fuerat ex peccato occulto? An quia scandalum creabatur ex publica Confessione? Ab hac igitur abstinendum fuit, nam *va! Homini per quem scandalum venit.* De detectis igitur agitur, non de confessis.

5. Objicitur autem numero 4. Canon 76. ejusdem Concilii. *Si quis Diaconum se permiserit ordinari, & postea FUERIT DETECTUS in crimine mortis quod aliquando commiserit, si sponte fuerit confessus, placuit eum, actâ legitima pœnitentiâ, post triennium accipere Communionem. Quod si alius eum detexerit, post quinquennium, actâ pœnitentiâ accipere communionem laicam debere.* Sed neque rursus hic me Canon convincit. Ut taceam enim quod Canones Eliberitani numquam à Sede Apostolica confirmati fuerint; distinguenda hîc sunt tria. 1. *Si detectus fuerit*; id est denuntiatus vel accusatus. 2. *Si sponte fuerit confessus*, nimirum antequam convinceretur. 3. Quod si alius eum detexerit, id est, si absque sua Confessione spontanea accusatus, vel denuntiatus convictus fuerit. Numquam enim persuadebor, quod illa prima detectio originem duxerit ex spontanea Confessione. Omnis enim detectio per alium incipit: id quod per nos ipsos facimus non detectio, sed confessio dicitur. Et hoc sensu doctissimus Albaspinæus breviter hunc Canonem interpretans, dicit: *Quo postea peccato contra ipsum prolato, probatoque, aut ipsomet authore confitente.* Præcedit ergo illud, *contra ipsum prolato*, proindeque non occulto. Neque ob hanc rem recurrendum fuerat ad Canones Eliberitanos numquam confirmatos; nam & Neocæsarensis nonus ab Ecclesia approbatus idem fere post annos decem dixit: *Presbyter, si praecipuus corporali peccato provehatur, & confessus fuerit de se, quod ante ordinationem deliquerit, blata non consecret.* Ex quibus verbis videretur innui lex aut consuetudo occultum peccatum publice, absque prævia detectione, sive accusatione aut denuntiatione confitendi,

litendi, nisi idem Canon subjungeret: *Quod si de se non fuerit ipse confessus, & argui manifeste nequiverit potestatis, sua judicio relinquatur.* Non erat igitur lex publicè confitendi occulta. Sunt, scio, qui illud, *potestatis sua judicio relinquatur*, sic accipiunt, ut cum manifestè argui nequeat, & nolit confiteri, toleretur hujusmodi in suo peccato. Augustinus verò hunc casum, nimirum quo aliquis criminofus nondum convictus aut confessus commun- Homiliã
50. nicat, ita explicat, ut censendus sit aut correctus esse ut Petrus, aut tolerandus ut Judas. *Nemo arbitretur, inquit, fratres propterea se consilium salutifera hujus debere Pœnitentia contemnere, quia multos fortè advertit & novit ad Sacra Altaris accedere, quorum talia crimina non ignorat.* MULTI ENIM CORRIGUNTUR UT PETRUS, multi tolerantur ut Judas, multi nesciuntur.

6. Sed forsan exemplis res fiet clarior. Proponamus igitur ea, quæ de Potamio Braccarenfi Episcopo ex Toletano X. & postea quæ de Gencbaldo Laudunensi ex vita S. Remigii per Hincmarum Rhemensem descripta adferuntur. Potamius secretum lapsus carnis Concilio Toletano publicè confessus, publicæ quoque ac perpetuæ depositionis sententiæ innodatus est, inquit. Agnosco factum. Quærendum verò, an Potamius secretum peccatum ita publicè confitendo non impegerit in Canones atque traditionem Apostolicam; & proinde ob publicam hanc peccaminosam confessionem potius, quàm ipsum lapsum carnis fictum aut factum castigatus extiterit. Sanè peccasse Potamium contra charitatem erga se ipsum, contra proximum quem scandalizavit, contra Sacerdotalem Ordinem quem contemptibilem fecit, contraque Traditionem Apostolicam quæ semper Leo Mag.
Epist. 80. dictavit pro peccatis occultis publicum Confessionis libellum exhibendum non esse, constat ex Leone Magno. *Illam etiam contra Apostolicam Regulam presumptionem, quam nuper agnovi a quibusdam illicita usurpatione committi, modis omnibus constituo submoveri, inquit.* Explicans verò in quo consistat illa contra Apostolicam Regulam præsumptio, subdit: *Ne videlicet de singulorum peccatorum genere Libello scripto professio publicetur.* Et jungit rationem: *Cum reatus conscientia sufficiat Sacerdotibus indicari confessione secreta.* Et tandem concludit: *Removeatur tam improbabilis consuetudo, ne multi a Pœnitentia remediis arceantur, dum aut erubescunt, aut metuent inimicis sua facta referari pro quibus possint legum constitutione percelli.* Sufficit enim illa Confessio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti, qui pro delictis Pœnitentium precator accedit. Ex quibus ritè expensis videtur Potamius impigisse in Regulam Apostolicam, occulti criminis Libellum publicum per modum confessionis describendo, & ad Toletanos Patres mittendo.

7. Quin si textum decimi Toletani Concilii attentius evolvimus, observabimus quod Potamius fuerit potius condemnatus, quia secretum crimen publicè confessus est, quàm quia crimen ipsum perpetraverat. Enimverò quare non potuisset Potamius secreto potius satisfacere, quàm se, totumque Episcopalem ordinem diffamare? Ideo profecto Concilium dicit: *Delatum est Conventui nostro epistolium CONFUSÆ CONFSSIONIS, & ABO-*

LENDÆ SUBSCRIPTIONIS. Confessio appellatur *confusa*, & subscriptio *abolenda*: id est non permittenda. Et idcirco Patres ante omnia fuerunt solliciti, *an* (verba sunt Concilii) *de se sponte mendacium diceret, aut alicujus violentiâ premeretur, & perterritus talia enarraret?* Si verò moris erat tunc, aut si Canones obligabant sponte confiteri occulta, & item, si uti verba suprâ articulo 2. relata referunt, timendum sit multos quovis tempore, & per consequens, etiam tunc *graviter lapsos fuisse*; perperam Toletani Patres dubitant, & ridiculè tanta cum sollicitudine inquirunt, an mendacium de se referat Potamius, aut violentiâ inductus sit ut talia enarraret. Quia verò sciebant, Apostolicam Regulam suprâ ex Leonis Magni Epistola 80. demonstratam, secreti peccati publicum Confessionis Libellum improbare, atque damnare, ideo Potamium ad Poenitentiam perpetuam proscribentes, allegaverunt causam sententiæ, non quod crimen admisit, sed quod crimen factum aut fictum sibi imposuit. Adduxerunt, inquam, Titulum quartum Concilii Valentini Anno 374. in Galliis celebrati ubi dicitur: *Nec illud fratres alienum ab Ecclesia utilitate censuimus, ut sciretis quicumque sub ordinatione, vel Diaconatûs, vel Presbyterii, vel Episcopatûs mortali crimine dixerint se esse pollutos, à supradictis ordinationibus submovendos, Reos scilicet, vel veri Confessione, vel mendacio falsitatis. Neque enim absolvi potest is qui in semetipsum dixerit, quod dictum in alios puniretur: quoniam omnis qui sibi fuerit mortis causa, Major Homicida fit.* Hactenus verba Concilii Valentini à Toletanis Patribus citata; post quæ hi subdunt: *Multa quidem & alia sententiæ huic poterant innecti Decreto, quæ prædictum Potamium Episcopum severissima Authoritate abjicere jubent: sed ex omnibus hanc conscriptam ponere sententiam maluimus.* Ex quibus sequitur, Potamium non tam fuisse damnatum quia secretum stuprum admisit, quàm quia secretum stuprum fictum aut factum sibi publicè imposuit. Dicit namque Valentinum: *Neque enim absolvi potest is qui in semetipsum dixerit, quod dictum in alios puniretur.* Id est, si imponeret alteri, puniretur Impostor; quantò magis dum imponit sibi? Sicut ergo non puniretur alter, id est, accusatus, sed puniretur Impostor, sic punitus non est Potamius quia secretum crimen fecit, sed quia imposuit: punitus est, inquam, tamquam homicida: quia juxta phrasim istius temporis, gladio linguæ suos sibi occiderat honores. Erit fortassis cui difficile vel obscurum erit intellectu, quid intelligant Canones per illud, *Dictum in alios puniretur.* Evolventibus autem Canones Carthaginenses res fiet clarissima. Erat enim Regula Canonica, quod quicumque, etiam ex alterius confessione imputaret alteri crimen, sive crimen in alium diceret, quod probari non posset, etiam si hic dictor foret Episcopus, plectebatur poenâ talionis. Et hinc intelligitur clariùs, quid voluerit Carthaginense 4. anno 398. dum Can. 29. ita statuit: *Episcopus, si Clerico vel Laico crimen impegerit, deducatur ad probationem in Synodum.* Et Carth. 6. anno 419. celebratum Canone 5. ita statuit: *Item placuit, ut si quando Episcopus dicit, aliquem sibi soli proprium cri-*

men

men fuisse confessum, atque ille neget, non putet ad injuriam suam Episcopus pertinere, quod illi soli non creditur: & si scrupulo propria conscientia se dicit neganti nolle communicare, quamdiu excommunicatio non communicaverit suus Episcopus, eidem Episcopo ab aliis non communicetur Episcopis, ut magis caveat Episcopus, ne dicat in quemquam quod aliis documentis convincere non potest. Huic verò concilio S. P. Augustinus interfuit.

8. Hujus disciplinæ sic expositæ Testem irrefragabilem adduco Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum, qui paulo ante medium sæculi noni scripsit, floruitque: illum, inquam, Hincmarum quem adversarii, dum in vita S. Remigii Genebaldum Laudunensem Episcopum poenitentem exhibet, æstimant judicem hac in re competentem, & Sacrorum Canonum interpretem omni exceptione majorem. Verba ejus sunt: *Apostolica Sedes* (citatur autem S. Gelasium) *secundum Sacros Canones DE MANIFESTIS PECCATIS CONFESSOS SIVE CONVICTOS a gradu Ecclesiastico jubet deponi: & NON PUBLICÈ CONFESSOS, VEL LEGALITER AC REGULARITER CONVICTOS damnari vel degradari: nulla ratione permittit.* Vim pono præcipuam in re manifestis peccatis, atque non publicè confessos; & subsumo: atqui juxta S. Leonem Magnum, ab eodem Hincmaro pluribus in locis adductum, nemo de peccatis occultis publicè confiteri debebat. Verba Leonis Magni sunt: *Illam etiam contra Apostolicam Regulam præsumptionem, quam nuper novi a quibusdam illicita usurpatione committi, modis omnibus constituo submoveri; (de Pœnitentia videlicet, quæ ita a fidelibus postulatur) ne de singulorum peccatorum genere libellis scripta confessio publicè recitetur: cum reatus conscientiarum sufficiat solis Sacerdotibus indicari confessione secreta.* In quem locum citatus Hincmarus: *Hujusmodi Confessionis Libellum fieri Leo Papa manifestissime prohibet, inquit. Concludo: igitur juxta canones, nulla ratione permittitur degradari quemquam propter peccatum, seu crimen occultum.*

9. Neque tantummodo vetitum erat Sacerdotibus pro peccato occulto, publicam confessionem exigere, sed & illicitum erat tunc Pœnitentibus, quemadmodum & nunc, de peccatis occultis publicam Confessionem sponte peragere. Non licet publicè confiteri, inquit D. Thomas, nisi forte sit peccatum MANIFESTUM; quia talis humilitas proximo præjudicaret, quia ex peccato manifestato posset scandalizari. De quo videri potest Natalis Alexander tom. 4. de Pœnit. pag. 326. Id ipsum D. Thomas ibid. repetit q. 4. ad 4. Propter scandalum aliorum, qui possent ex peccatis auditis ad malum inclinari, non debet Confessio fieri in publico, sed in occulto. Ex pœna autem satisfactoria non scandalizatur ita aliquis, quia quandoque pro parvo vel nullo peccato similia opera satisfactoria fiunt. Magister verò dixerat ibidem: Illud Joannis Chrysostomi superius positum non est ita intelligendum, ut liceat alicui, si tempus habeat, Sacerdoti non confiteri, sed quia sufficit ubi crimen occultum est, soli Deo per Sacerdotem dicere, & semel. Nec oportet publicari coram multis, quod occultum est, quod notavit dicens: non tibi dico ut te prodas in publicum. Sicut enim publica noxa publico eget remedio: Ita occulta, SECRETA CONFES-

Hincmarus Tom. 1. pag. 729.

Leo Magnus Epist. 80 ad Universos Episcopos per Campaniam, Samnium & Picenum constitutos.

Hincmarus tom. 16 Biblioth. Magnæ pag. 530. de divortio Hloth. & Therbergæ. D. Thomas in 4. dist. 17 in exp. Textus.

SIONE, ET OCCULTA SATISFACTIONE PURGATUR. Quamvis enimverò olim, ut Catechismus Romanus observat, aliquo tempore mos obtinuerit ut voluntariè pro peccatis occultis publica pœnitentiæ satisfactio (sine publicâ confessione) susciperetur: Qui mos ad confundendos Novatianos, & ex abundantia virtutis potius quàm Sacramentalis necessitatis obtinuit; attamen, si vel Morino credimus, hic in Ecclesia occidentali à seculis fere 11. in orientali verò 13. & amplius abrogatus est: *Demonstramus*; inquit, *morem illum de peccatis occultis publicè pœnitendi ab annis 1300. in Ecclesia orientali penitus extinctum esse, & in occidentali ab annis propè mille.*

10. Nunc verò ad Genebaldum Laudunensem Episcopum progrediamur de quo in citatis præmemorati Eminentissimi Domini Cardinalis de Aguirre dissertationibus dicitur, quod secretum peccatum S. Remigio secretè confessus, publicæ juxta Canones Pœnitentiæ subiectus fuit. Ea verò ex frequenti quo Me in Urbe Eminentissimus Dominus dignatus est alloquio & favore, didici ejus esse erga veritatem propensionem, ut æquibonique consulturus sit, quod liberè dicam sententiam illic insertam principaliter niti verbis quæ in suis fontibus non reperiuntur. Quod ut clariùs pateat, consultum duxi, eam S. Remigii vitæ partem, in qua ejus circa Genebaldum Laudunensem Episcopum gesta continentur, in Parallelo, triplici columnâ distincto, proponere.

P A R A L L E L U M.

11. Genuinus Textus Hincmari Rhemenfis Episc. prout extat apud Surium, in vita S. Remigii 13. Januarii.

Textus Hincmari Rhemenfis Episc., prout citatur apud Em. Cardinalem de Aguirre to. 2. Collect. Concil. Hisp. p. 592.

Textus Flodoardi in vita S. Remigii l. 1. Hist. Eccl. Rhem. cap. 14.

Genebaldus plus quàm necesse fuerat, de antea acta vita, & gradus sublimitate confidens, cum debuerit cogitare, quia nec David sanctior, nec Salomon sapientior esset, qui mulierum delinimentis periclitati sunt: incautè suam Uxorem, quam reliquerat, mutavit in Sororem, & quasi pro instructione salutari, frequentius se visitare permisit, oblitus Scripturæ dicentis: Lapidés excavant aqua, & alluvione terra consumitur, & rupis transfertur de loco suo. Unde

25. **G**enebaldus, inquit, Vir nobilis, pius, & eruditus, S. Remigii neptem duxerat. Postea relicta conjugē, vitam Monasticam profectetur, quam cum sanctissimè perageret, ab S. Remigio Laudunensis Episcopus renunciatur. Illum Episcopum uxor frequentius visitare cœpit: unde factum est ut ex ea marem susciperet. Id Genebaldo cum renunciari curasset S. Remigius, confusus & dolens dixit: Quia latrocinio, ut lateret homines, quod Deum latere non potuit, in cubiculi absconso generatus

Genebaldum carne nobilem Virum, tamquæ Sacris, quam Sacularibus Litteris eruditum qui relicta conjugē, S. Remigii (ceui traditur) nepte Religiosam subiecit vitam, ordinavit Episcopum, Comitatusque Laudunensis eidem castro subiecit Parochiam. Qui Genebaldus de ante acta vita nimium, gradusque sublimitate confidens, ab uxore quam reliquerat, incautè, quasi pro instruenda ea, se crebrius visitare permisit. Sed ut Divina testantur eloquia; lapides conti-

contigit ut crebra visitationes, & blanda, ac frequentia mulieris colloquia, durum contra luxuria molliorem cor Episcopi emollirent... & quasi rupem saxeam de loco sua sanctitatis ad luxuria inquinamenta translulerint. Et item contra scripturam dicentem: Quis alligabit ignem in situ suo, & vestimenta ejus non comburentur? Admota igni palea, id est, muliebri carnis materia, libidini ignem suasionem diabolica, quasi vento vehementi, exagitante, ardor luxuria in flammis erupit, & concumbente eo cum eadem, quondam uxore sua, mulier concepit: & post partum mandavit Episcopo, filiam se peperisse. Genebaldus vero confusus, & dolens, nuncio dixit: Quia latrocinio, ut latèret homines, quod Deum latere non potuit, in cubiculi absconso generatus est, rectè vocabitur latro. Sic ei nomen imponat. Et quia culpa hominibus non innotuit, ne suspicio inde procederet, si se à solita suspitione foemina illa subtraheret, cepit ut antea domum frequentare Episcopi. Sicque factum est, ut tecta omnia culpa, & in cordibus tam Episcopi, quam foemina tectus luxuria ardor, quoniam, ut notum est, quo magis tegitur, tectus magis afluat ignis: contra culpam compunctus Episcopus, post fletum ad culpam rediit, & oblitus est quod planxerat, cum extinguere noluit, quod per desiderium ardebat iteravit peccatum, quod egerat, concepitque iterum mulier, & misso nuncio, mandavit Episcopo se foeminam peperisse: quam jussu nominari

est, rectè vocabitur Latro: sic ei nomen imponat.

26. Addit autem Hincmarus: Et quia culpa hominibus non innotuit, ne suspicio inde procederet, si se à solita visitatione foemina illa subtraheret, cepit ut antea domum frequentare Episcopi: unde contigit ut iterum mulier conciperet, sed foeminam, quam vulpeculam nominari voluit. Tandem Genebaldus serid ad Deum conversus, S. Remigium rogat, ut ad se ventitare dignetur: quia tales causa emerferam, quas per se definire non posset. Posterius enim crimen, non secus ac prius, occultissimum erat, nec prius Remigio indicavit, quam Lauduni secretum eum allocutus est. Genebaldi postulationi annuit Sanctus Remigius, & sese Laudunum contulit, & susceptus cum debita reverentia, ac secreta cubiculi petens, Genebaldum interrogavit, pro qua causa illum vocaveris. Genebaldus vero cum maximo flatu, & ejulatu volens tollere stolam de collo suo, & procedere ad pedes S. Remigii, cum magna virtute à B. Remigio est detentus, ne stolam de collo suo tolleret. Et postquam diutius ambo steterunt (intellegerat enim B. Remigius Genebaldum admisisse crimen pro quo stolam vellet deponere) vix singulis lachrymis Genebaldus per ordinem omnia retulit, quae commiserat. Quem S. Remigius videns contritum & pendè desperatum consolatus est, & narratis pluribus de Dei erga Pœnitentes misericordia argumentis, testimonia de latitudine Sanctae scripturae, & exempla pœnitentium in u-

excavant aqua, & alluvione terra consumitur, & rupis transfertur de loco suo: ita quoque huic contigit, ut frequentes mulieris visitationes blandaque colloquia, durum validumque contra libidinem pectus emollirent Episcopi, & quasi rupem de loco sanctitatis ad cœnam transferrent luxuria. Qui suasionem diabolicam in libidinis flammis exagitatus erupit, veterique semiscens sodali, filium ex eadem progeniit, quem velut in latrocinio procreatum, latronem nominari precepit. Et quia culpa pluribus ignota, (ne in suspensionem hinc forte procederet, si à solita se Praesulis visitatione foemina submoveret) cepit (ut antea) domum frequentare Pontificis. Sicque factum est, ut hominibus culpa celata, tactusque tam viri quam mulieris ardor, in corde libidinis, compunctum prius contra peccatum, ad culpam tandem retraxit Episcopum. Qui velut oblitus quod planxerat, iteravit crimen quod defleverat. At ubi exortam de flagitio comperit filiam, nomen ei mandat imponi vulpeculam, utpote fraudibus arguta matris generatam Domino denuò, qui B. Petrum respexerat, hunc quoque respiciente, compunctus mente Genebaldus, S. Remigium petit Laudunum. Quo cum debita veneratione susceptus, postquam cœnulis intèr sacretum, magnum prorumpens in ejulatum, stolam deponere nititur reus, Sancti se Patroni prosternens pedibus. Quo doloris tanti causam diligenter indagante lachrymis, singultuque prapendente, vix admissa transgressor narrat vulpec-

vulpeculam. Quod cur ita eam nominari voluerit, qui fraudes, & significationes in Scripturis ipsius animalis cognoscit, quas ad dolos, ac versutias deceptoris diaboli, & ad carnis petulantis illecebras & anfractus retulit, facile satis advertit. Tandem Domino, qui Beatum Petrum respexit, & negationem amarissime fleuit, illum respiciente, Genebaldus in se reversus, ad S. Remigium misit, petens ut Laudunum veniret: quia tales cause ibi emergerant, quas per se diffinire non posset. Beatus autem Remigius, sicut Genebaldus petiit, Laudunum pervenit. Et susceptus cum debita reverentia, ac secreta cubiculi petens, Genebaldum interrogavit, pro qua causa illum vocaverit. Genebaldus vero eum maximo fletu, & ejulatu volens tollere stolam de collo suo, & procidere ad pedes S. Remigii, cum magna virtute à Beato Remigio est detentus, ut stolam de collo suo tolleret. Et postquam diutius ambo fleverunt (intellexerat enim Beatus Remigius Genebaldum admisisse crimen, pro quo stolam vellet deponere) vix singultibus & lacrymis Genebaldus per ordinem omnia retulit, que commiserat. Quem S. Remigius videns contritum, & penè desperatum, blandè consolatus est. . . factaque mansiuncula cum lecto in modum sepulchri, & parvissimis fenestellis, ac oratorio, qua hodieque manent secus Ecclesiam Sancti Juliani, Genebaldum in ea reclusit, & Clerum ac Parochia ipsius populum per septem annos, ut & propriam Parochiam gubernavit, & unam diem Dominicam Rhe-

num colligens ad animandum eum illi proposuit.

27 Si autem inquiras, quam pœnitentiam sive satisfactionem imposuerit S. Remigius Genebaldus, subdit idem Hincmarus: Exhortato (inquit) pœnitentiam indixit, factaque mansiuncula cum lecto in modum sepulchri, parvis admodum fenestellis, ac oratorio, qua hodieque manent secus Ecclesiam S. Juliani, Genebaldum in ea reclusit, & Clerum ac Parochia ipsius populum per septem annos, uti & propriam Parochiam, gubernavit, unam diem Dominicam Rhemis, alteram apud Laudunum celebravit. Quid magis secretum potuit esse illo crimine? Quid pœnitentia de illo facta magis publicum? Tandem septimo anno in Vigiliâ Cœna Domini Genebaldus in oratione pernoctanti apparuit Angelus, ei que dixit: Suscepit Dominus pœnitentiam tuam, & dimissum est peccatum tuum. Surge & hinc egredere, facque Ministerii Episcopalis Officium, & reconcilia Domino Pœnitentes. Ipse autem Angelo respondit, se egredi non posse, quia, inquit, Dominus & Pater meus Remigius clavem hujus ostii secum habet, quod & sigillo suo signavit. Ad quem Angelus: Tu non dubites me à Domino missum: sicut patet tibi cœlum, sic & ostium istud patebit: & statim salvo sigillo, & serâ ostium istud apertum est. Genebaldus tamen in modum crucis sese jactans egredi noluit, S. Remigium, qui cum incluserat, expectans.

28 Eodem tempore S. Remigio Angelus apparuit, qui quicumque Genebaldus accide-

ex ordine. Quem vir Dei contritum videns, ac penè desperatum, blandè consolari satagit, dolere se protestans, non tam de perpetrato facinore quàm quod ille de Domini videbatur benignitate diffidere, cui constat nihil quod voluerit impossibile: qui nullum ad se revertentem peccatorem despicit, qui pro peccatoribus etiam sanguinem suum fudit. Diversis itaque vir benignus & prudens erigere lapsum certat exemplis, quod apud Deum scilicet facile reatus hujus veniam valeret obtinere, si dignos pœnitentia fructus Deo studeret offerre. Sic demùm dignis exhortationibus indicit animato pœnitentiam, structaque mansiuncula, fenestellis parvis illuminata cum oratorio (qua adhuc secus Ecclesiam S. Juliani manere feruntur) in ea pœnitentem concludit Episcopum. Ejus quoque per annos septem gubernans Parochiam, unam Rhemis Dominicam, Lauduni celebrare consueverat alteram. Qua sub reclusionem, quante contritionis ac continentia districtione se vir prafatus coarctaverit, quam dignos inibi Pœnitentia fructus exegerit, divina postmodum propalavit clementia. Anno siquidem septimo, cum in vigilia Cœna Domini pœnitens pernoctaret in oratione, seipsum deflens in hoc, quoniam qui ad id usque proventus fuerat, ut Domino Pœnitentes reconciliaret, hâc die nec inter Pœnitentes ipse (criminibus suis exigentibus) in Ecclesia merebatur consistere: Angelus Domini circa mediam noctem magna cum luce venit ad eum, ubi pronus jacebat in Oratorio, talique decubantem compellâsse fertur

mis,

mis, alteram apud Laudunum celebravit. In qua reclusione poenitentia quanta contritionis, & continentia idem Genebaldus fuerit. Divina misericordia demonstravit.

Septimo siquidem anno in Vigilia Coena Domini, cum idem Genebaldus in oratione peruoctaret, & seipsum deflaret, quoniam is, qui ad hoc ordinatus fuerat, ut in illa die poenitentes Deo reconciliaret, ipse suis criminibus, nec inter poenitentes in Ecclesia merebatur consistere: circa mediam noctem Angelus Domini cum magna venit luce ad eum in Oratorium, ubi pronus jacebat, & ait ad eum: Genebalde, exaudita sunt pro te orationes Patris tui Remigii: suscepit quoque Dominus poenitentiam tuam, & dimissum est peccatum tuum. Surge & hinc egredere, facque Ministerii Episcopalis Officium, & reconcilia Domino poenitentes de criminibus.

vant, enarravit. Quapropter nihil dubitans cum summa celeritate Laudunum petiit, & in lumine ostii salvo sigillo, & serâ reſerati, Genebaldum jacentem reperit, quem extensis Brachiis cum gaudio, & lachrymis laudans Domini misericordiam, elevavit, eumque sedi & officio Episcopali, ut Angelus praeceperat, restituere maturavit.

alloquio: Genebalde, exaudita sunt pro te Orationes Patris tui Remigii. Suscepit Dominus Poenitentiam tuam, & dimissum est peccatum tuum. Surge & hinc egrediens fac ministerium Episcopalis officii, & reconcilia Domino poenitentes de criminibus suis.

11. Ex diversitate textuum adductorum cognoscemus 1. Authorem dissertationis adductæ ponere verba hæc: *Id cum Genebaldo renunciari curasset S. Remigius*, quæ in originali non reperiuntur, imo nec possunt haberi, nam idem author supponit Genebaldi crimen non fuisse S. Remigio cognitum, nisi ex Genebaldi confessione; adeoq; post secundum partum. Unde contradictio videtur manifesta: crimen enim fuisset occultissimum, ut supponitur, & S. Remigius curasset illud renunciari Genebaldo, ut dicitur. 2. Verba hæc: *Posterius enim crimen non secus ac primum occultissimum erat*, similiter apud Hincmarum non extant. E contra textus genuinus dicit crimen fuisse cognitum Nuntio qui ad Genebaldum ab uxore ejus mittebatur. 3. Verba hæc: *Quid magis secretum illo crimine?* Pariter apud Hincmarum non habentur. 4. Flodoardus dicit quidem de primo peccato quod culpa pluribus ignota fuerit, sed non dicit incognitam fuisse omnibus; sed potius insinuat, fuisse in via ut innotesceret.

12. Ex utroque igitur textu Hincmari & Flodoardi patet, verum sensum fuisse hunc: *Genebaldus incautè suam uxorem mutavit in sororem . . . & frequentius se visitare permisit*. Dupliciter peccavit in publico; primò quidem

dem contra Patrum sanctiones, qui talibus omne commercium prohibent; secundo verò contra Regulam Christianæ prudentiæ, quæ docet omne morale periculum vitare. Neque dubium esse possit quin ex similibus frequentibus visitationibus publicis ortæ fuerint oblocutiones, & scandala. Unde contigit ut crebræ visitationes, & blanda ac frequentia mulieris colloquia, durum contra luxuriæ molliorem cor Episcopi emollirent. Non fuit ergo lapsus infirmitatis, non ex tentatione insolita, non casu, velex accidenti; sed res fuit præmeditata. *Mulier concepit, & post parium mandavit Episcopo, se filium peperisse.* Quamquam in secreto peccaverat, attamen non ita in secreto pepererat, ut peccatum secretum maneret. Nam partus ille etsi latuerit plerosque; non latebat tamen nuntium per quem mulier hunc Episcopo annuntiabat, non obstetricem, non nutricem, non domesticos. *Genebaldus verò confusus & dolens nuntio dixit* (nota, Lector, quàm primus partus non fuerit omnino secretus) *quia latrocinio ut lateret homines quod Deum latere non potuit* (nec latere permisit) *in cubiculi abscondito generatus est, vocabitur latro.* Intentio itaque peccantium fuit ut peccatum lateret, sed partus secutus non sic latuit, quin natus esset innotescere, & foret in via prorependi in publicum. *Contra culpam compunctus Episcopus, post fletum ad culpam rediit.* Compunctus est igitur & primum peccatum flevit sine publica confessione, sine publica pœnitentia. Neque in hoc culpatus est à S. Remigio, Hincmaro, aut Flodoardo, quasi pro primis istis criminibus publicè satisfacere debuisset; sed quia MULIER cœpit ut antea domum frequentare Episcopi. Quæsiwerunt occasionem proximam, & in ea sorduerunt. *Iteravit peccatum quod egerat.* Factus est recidivus. *Concepitq; iterum mulier, & MISSE NUNCIO mandavit Episcopo se fœminam peperisse.* Hinc non sit mirum quod Episcopus criminibus sic immerfus se ipsum S. Remigio detexerit.

13. Quod verò ille sensus semper fuerit Hincmari qui S. Remigii vitam, de qua agitur, conscripsit; patebit ampliùs ex famola Historia Theutbergæ, sive Thetbergæ, quæ tempore ejusdem Hincmari vixit, cujus occasione in tota Occidentali Ecclesia disputatum fuit, an pro secreto peccato publicè aut confitendum aut pœnitendum esset. Est autem Historia ejusmodi:

14. Hlotharius Junior Rex Francorum, seu potiùs istius in Francia partis in quam Patri Lothario successerat, Thetbergam sive Theutbergam Hucherti Comitis Sororem Conjugem duxerat. Sed juvenili ardore concupiscentiæ victus frena laxavit in amorem Waldradæ, quam ab ipsa infantia, puerili consuetudine deperiens uxorem accipere decrevit. Obstabat vinculum legitimi Thori. Ut autem dissolveretur illud, & repudiû locus esset, spargi cœptus est infandus rumor, quasi Thetberga confiteretur quod ante Matrimonium, incoëstuoso cum proprio fratre Hucherto eoque pessimo & contra naturam congressu unde secutus fuisset partus quem hausto potu abortum faciens crudeliter enecasset, sorduisse. Quod

figmentum cum ipsa negaret, & accusator & testes deessent, iudicio Laicorum Nobilium, ex Consilio Episcoporum, ipsiusque Regis Hlotharii consensu, Vicarius ejusdem Reginae ad iudicium aquae ferventis admittitur, & postquam incoctus fuerat repertus, ipsa maritali thoro ac conjugio regio, quo suspensa fuerat, restituitur. Postea verò Rex iterum conjugis pertæsus rursus crimen objicit: Quasi quod ita cum Fratre & prole gesserat, præsentis Matrimonio impedimentum dirimens suppeditaret. Thetberga negabat; ut verò fateretur illud, & horrendum nefas sibi ipsi publica Confessione imponeret, solemnemque Pœnitentiam posceret, & in Monasterium suscepto velo recludi peteret, minis Regiis & Maritalibus tentata est. Innocens Regina non habens qui consolaretur, dolores suos in Romani Pontificis sinum (erat is Nicolaus I.) coniecit & se nondum quidem confessam, *sed ut contra se falsum diceret crimen, cogi sese innuit: Insuper subjungens, quod si amplius compulsa fuero, scito non veritate, sed timore mortis, & evadendi studio, quia aliter non possum, quod voluerint, dicam. Vos autem memores estote Mei hæc vobis insinuantis.* Metu ergo mortis ter-rita Regi spopondit crimen se confessuram, & veluti Regio Thalamo indignam, Pœnitentiam publicam, vitamq; privatam cum perpetuo divortio postulaturam esse. Rex id Episcopis suis enarrat, eosque ut servato de quo dolosè conveniunt juris ordine cuncta dirigant, ut satisfiat publico, monet, jubetque. Gunthario Agrippinensi Archiepiscopo Rex persuadet, se amore neptis ejus, quam conjugem cupiat, ista moliri. Quamobrem facillè obtinet, ut Guntharius Reginae affinitatis spe illectus, Theutgardum Trevirensis Archiepiscopus in partes suas trahat. Et ut omnia fiant eo ordine qui minùs offendant publicum, cuncta deliberant Synodaliter peragere. Stratagematis summa erat hæc: Rex pertæsus uxoris iterilis amabat Waldradam: ut primam repudiaret, & secundam duceret indigebat sententiâ Episcoporum, quorum suffragia ut vinceret deliniebat Agrippinensem spe ducendæ Neptis ejus: ut autem hæc omnia perficerentur cum plausu, quandoquidem adversus Thetbergam adferri non posset accusator aut testis, conclusum fuit Reginam cogere ad Confessionem publicam, & inde ad publicam pœnitentiam, divortium, novasque nuptias procedere.

15. Primum Aquisgranense in hac causa Concilium anno 860. 3. Januarii celebratum est, à Gunthario Colonienfi, & Theutgardo Trevirensi Archiepiscopis, Adventio, & Francone Episcopis, Hegile & Odelingo Abbatibus; quibus Rex jubendo monuit ut de prædicta fama, contra Thetbergam inquirerent.

16. Inquisiverunt; atque Regina metu mortis perculsa multisque dolis circumventa, dixit: *Non sum digna in conjugali copula permanere.* Rogata causam dicere, Respondit: *Testem adhibeo presentem Episcopum Guntharium cui ego confessa fui.* Episcopus autem voluit ut ipsa causam exprimeret. Illa verò persistente Episcopus quasi accepta veniâ supradictum crimen indicavit. Post quæ ipsa Regina ut dictatam confessionem signaret eodem metu inducta est.

Commonitorium Nicolai I. Legatis Apostolicis ad Synodum Merensem apud Jacobum Sirmondum Tom. 3. Concil. Gall. pag. 198.

Vide Concilia Gallicæ Antiq. Jacobi Sirmond. tom. 3. p. 157. Ex Libello octo Capitulum apud Hincmarum Rhem. Opus de divortio Hlotharii & Thet. Resp. 1.

17. Secundum Aquisgranense in eadem causa celebratur eodem anno in mense Februario, ab Episcopis Gunthario Agrippinensi, Theutgardo Treverensi, Weninole Rotomagenfi, Francone Tungrenfi, Hattone Viridunensi, Hildegario Meldensi, & Halduino Avinienti. Illic recitata Reginae confessio, & prælectus Libellus quem eadem coacta subscripserat: *Ego Thietbriche quam fœminei sexus imprudentia & fragilitas fefellit humana, & conscientia delicti mordet, propter spem salutis animæ meæ, & propter fidelitatem erga Seniores meos, VERAM CONFSSIONEM coram Deo & Sanctis Angelis ejus ac Venerabilibus Episcopis, sive Nobilibus Laicis sic profiteor, quia germanus meus Hucbertus Clericus me adolescentulam corrupit, & in meo corpore contra naturalem usum fornicationem exercuit & perpetravit. Hoc testificor teste mihi conscientia meâ, non aliqua malevola suggestionem persuasa, neque violenta necessitate compulsâ, sed simplici voluntate rei veritatem (sicuti est) professâ. Sic me adjuvet Dominus, qui peccatores salvare venit, & peccata simpliciter ac veraciter confitentibus veram indulgentiam promisit, si nihil fingo, si vera propria voce pronuntio & litterarum (chirographo rem gestam consumo: quia tolerabilius est mihi imprudenti, ac decepta fœmine coram hominibus culpam similiter confiteri, quam ante Tribunal Domini erubescere, atque æternum vae habere. Post quæ tandem Episcopi pronuntiant sententiam: HIS ERGO CONSIDERATIS, ET DILIGENTER PERSPECTIS LUGENDAM INCÆSTI POLLUTIONEM IN PUBLICUM EXHALATAM PUBLICÆ Pœnitentiæ satisfactione PURGANDAM DECREVIMUS.*

Acta Concilii vide ibid. pag. 189.

Pag. 191.

18. Tertia Synodus Aquisgranensis 3. Kalendas May eodem jussu regio celebrata est anno 862. à Gunthario Agrippinensi, & Theutgardo Treverensi Archi-Episcopis, Adventio Mediomatricorum, Attone Viridunensi, Arnulfo Tullensi, Francone Tungrenfi, Hungario Trajectensi, & Tatoldo Argentoratenfi Episcopis qui audito, ut inquit, Regis Hlotharii Libello, incontinentiam suam profitentis, atque Theutgardi Treverensis Archiepiscopi declaratione, quod prædictus Rex quidquid cum concubina Waldrada commisit, *Secretis jugibusque hoc lachrymis, & vigiliis, ac spiritalis continentiae Macerationibus, insuper Eleemosynarum largitione delevit, tandem ridicula definitione concludunt: Credimus non illam (Theutbergam) fuisse idoneam aut legitimam conjugem, neque a Deo præparatam uxorem, quæ publica, ut dictum est, Confessione incæstusosi Fornicationis crimine denotata probatur. Quocirca glorioso Principi nostro, pro sua in Divino cultu devotissima affectione, atque victoriosissima Regni tuitione, cui non solum nos, verum etiam Canonica Autoritas, incæstuosum conjugium interdicit, legitimum atque idoneum conjugium a Deo illi concessum non denegamus, juxta indulgentiam dicentis Apostoli: MELIUS EST NUBERE, QUAM URI.*

1. Cor. 7. v. 9.

19. Atque ita Rex Episcopos sibi conformes habens, qui ut de aliis scriptum est, docuerunt linguam suam loqui mendacium, & ut iniquè agerent, laboraverunt, sollicitabat eos ut se subverterent, & cum illi sollicitando subvertebant. Repudiata est igitur Theutberga innocens, & Wal-

Waldrada pellex, sub attentati Matrimonii prætextu superinducta, donec Nicolao Papa jubente, quartum, & hoc est Metense Concilium, anno 863. in mense Junio celebratum est. Prædicta quippe Theutberga fugerat & multis vicibus Sedem Apostolicam appellaverat, *in quibus affatu flebilis puram se, quo accusatur crimine inquit atque insontem,* ait Pontifex. Appellaverat pariter Hubertus Theutbergæ frater ceu complex criminatus. Quare jussu Pontificio indictum est Concilium Metense. Missi Legati Apostolici Nicolaus Radoaldus Portuensis, & Joannes Ficolensis Episcopi. Invitati Episcopi ex tribus Regnis (erat enim Francia tunc in tria Regna divisa) ut Concilio interessent. Rex comparuit, seque omnia Consilio & Autoritate Episcoporum fecisse testatus est. Episcopi à Rege, ut dictum est, præventi, Regi assentati sunt, & ad Pontificem miserunt Guntharium Agrippinensem, & Theutgaudum Treverensem Archiepiscopos, capita utique factionis, ut causam dicant.

Nicolaus
P. P. ad E-
piscopos in
Concilio
Metis se-
dentes.
ibid. pag.
196.

Pontifi-
cium com-
monito-
rium ad
Legatos.
Vide ibid.
pag. 198.

20. Pontifex autem eodem anno celebrat Concilium Romanum. Metenses Legatos audit, qui Gesta Metensis Concilii petunt confirmari. Pontifex verò illud ex tunc & nunc & in æternum judicavit esse cassatum, & cum Ephesino latrocinio reputatum, & Apostolica Autoritate in perpetuum Sancivit esse damnandum, nec vocari Synodum, sed tamquam adulteris faventem, prostibulum appellari decrevit; & utrumque Legatum Theutgaudum Treverensem & Guntharium Agrippinæ Colonix Archiepiscopos gradu & officio deposuit, & Excommunicationis vinculo innodavit, eandemque poenam Episcopis complicibus, nisi resipiscerent, comminatus est.

Concilium
hoc Roma-
num vide
ibid. pag.
228.

21. Post quæ Pontifex Legatum suum misit ad Hlotharium, qui mediante juramento calumniæ & innocentix, quod Regina præstitit, irem componere visus est. Post discessum autem Legati hujus, Waldrada & Rex ad vomitum redeunt, tempestatem eandem in Reginam resuscitârunt, ita ut inter mortis metum & vitæ tædium constituta funestas in semetipsam ad Pontificem litteras dederit, incoestus crimen rursus confitens, sterilitatis vitium in poenam peccati interpretans, Waldradam olim antequam ipsa Theutberga Regi nuberet, Hlothario maritatum asserens, vitam privatam postulans, & divortium, & pro securitate vitæ iter Romanum petens, quamquam se nec vivere velle contestans. Pontifex Reginae reddidit consolatorias, confessionem appellavit frivolam, metuque rursus extortam, sterilitatem, non Reginae sed Regis vitium esse atque supplicium, Waldradam Romam citatam, Romæ expectari, interim cum Reginam Regius thalamus decet, Waldradæ cum Hlothario Matrimonium fictum esse, & novum commentum, nullumque ab Ecclesia talibus Conjugibus divortium, nisi utrimque continentiam promittentibus decernendum esse: conclusitque: *Hortamur Te ac vehementer admonemus, ut ipsamet tibi met*

Epistolam
Nicolai
P. P. ad
Theutber-
gam vide
ibid. pag.
310.

manum non inferas, nec mortis fomitem generes. Melius quippe Tibi est ut veritatem loquentem alius Te occidat, quam Tu Te ipsam mendacium dicens interi-

interimas. Sta igitur intrepida atque constans, & mortem quam quoquo modo semel experiri debes, præcipue pro veritate sustinere ne pæneas. Data est Epistola Indictione 15. id est, anno 867. Atque in eandem ferè formam ipsi Hlothario scripsit. Rex indignatus constituit causam coram Judicio Sæculari revideri, coram quo si Regina caderet, deputari voluit Homines duos, pro se unum, pro Regina alterum, qui causam singulari certamine dirimerent, ita quidem ut Homine Reginae succumbente, & ipsa succubuisse diceretur, & veluti rea plecteretur morte. Quem iterum processum improbavit Pontifex. Mortuo verò Nicolao Pontifice, Successor ejus Hadrianus Secundus rem totam composuit. Theutberga Romam venit, divortiumque quod propter pacem petebat, non obtinuit: Waldrada pœnituit, & ab Excommunicationis vinculo soluta fuit. Hlotharius Romæ Pontifici se submisit. Papa Regem ad Missarum solemniam admisit, quibus finitis

Invitat Summus Pontifex (verba sunt Reginonis Abbatis) eundem Regem ad mensam Christi : acceptoq; in manibus Corpore & Sanguine Domini, ita eum alloquitur : Si innoxium Te recognoscis à prohibito interdictoq; Tibi à Nicolao adulterii scelere (dixerat enim se Nicolao Papæ tandem obedivisse) & hoc fixa mente statutum habes ut numquam diebus vite tue Waldrada pellicis tue dudum à Te repudiata misceris nefario concubitu, fiducialiter accede. Et idem dixit qui in Regio comitatu erant. Rex vero obduratus & excæcatus communicavit cum pluribus aliis. Hlotharius Româ egressus morbo corripitur, & Placentiam Civitatem perveniens diem clausit extremum 6. Idus Augusti, cæteri que complices aut assentatores eodem anno extincti sunt.

Regino

Anno 869

22. Ex hac Historia seculo nono solemnissimâ, varix inter Episcopos ac Theologos agitata sunt quæstiones, quarum quæ ad rem præsentem faciunt, sunt sequentes: 1. Utrum Regina, si rea fuisset, secundum Canones debuisset secretum peccatum publicè confiteri? 2. Utrum eo casu licuisset ita confiteri? 3. Utrum Episcopi debuerint sic confitenti pœnitentiam publicam imponere? 4. An licuerit sic confitentem ad pœnitentiam publicam admittere?

23. Ex variis autem qui tunc scribebant nemo rem hanc solidius pertractavit, quàm Hincmarus Rhemensis tunc Episcopus, cujus judicio orthodoxi omnes cum Romanis Pontificibus Nicolao Primo & Adriano Secundo adhæserunt. Estque Hincmarus hac in parte, & præsertim in intellectu Canonum Pœnitentialium, cunctorum & maximè Eminentissimi Cardinalis de Aguirre calculo, omni exceptione major. Conscripsit autem satis prolixum tractatum, cui concessit titulum, *De divortio Hlotharii Regis & Theutberga Regina*. Opusculum distribuitur in Interrogationes & Responsiones. Interrogatio xi. fuit: *Utrum de secreta Confessione (ut dicitur) commissa Episcopis, vel in judicio porrecto libello eadem fœmina debeat judicari? Resp. Nec maritus a conjuge, nec uxor à marito secreta Confessione (ut premisimus) possunt disjungi, nisi amore continentioris vite; NEC PORRECTO LIBELLO SECRETA CONFESSIOIS, PUBLICA PœNITENTIA QUISQUAM DEBET*

SUB-

SUBMITTI. *Neque per Scripturam directam, vel ab alio ejus vice porrectam, quisque valeat condemnari: sed unde publicè debet aliquis judicari, publicè & in presenti positus debet aut convinci aut confiteri.* Quod autem Hincmarus agat de Confessione publica quam accusatio præcesserit, patet ex toto contextu, & iis maximè quæ Responsione duodecima adfert ex Gregorio Magno, cujus refert verba sequentia: *Grave est satis & indecens, ut in re dubia certa dicatur sententia, unde accusatum vel convictio manifesta, vel Confessio subsequatur quam subtilitas examinis ex occultis eliciat, & non afflictio vehemens extorqueat, quæ frequenter hoc agit, ut noxios se fateri etiam cogantur innoxii.* Ex quibus manifestissime liquet quod agatur hic de Confessione quæ subsequitur accusatum: & quia Theutberga accusata non fuerat, sed tota pœnitentiæ publicæ expositulatio exordium duxerat à secreta Confessione, quam secuta est publica libelli porrectio secretum peccatum sine indicis aut testibus annuntiantis; publicæ pœnitentiæ non debet submitti, inquit Hincmarus.

24. Is etenim semper extitit Ecclesiæ sensus & spiritus, ut pro peccatis occultis aliqui voluntariam publicam Pœnitentiam peragerent sine Confessione publica individuata; sed Pœnitentia publica numquam indicebatur nisi accusatis, & his convictis aut post accusationem confessis. Ubi Sacerdos occultè confitentium noverat indispositionem, hortabatur, suadebat, & sub æterni reatûs pœna comminabatur ne ante Sacerdotalem solutionem Sacramenta Altaris susciperent. Scientes autem quod ad hanc dispositionem obtinendam notabile semper tempus necessarium non esset, peccata sic emendabant, ut plebs interdum videret Communicantes, quorum talia crimina non ignorabat, sed deficiente accusatione, ab Altari non removebantur. Et inter hos erant quidam jam secretò correcti, quidam pervicaces, quidam qui nesciebantur. *Multi corriguntur ut Petrus, multi tolerantur ut Judas, multi nesciuntur, inquit Augustinus.* Hic erat spiritus Ecclesiæ, moribus humanis salubriter attemperatus, ut ex una parte nemini de occulto crimine publica indicebatur Confessio, uti ex S. Leonis Magni Epist. 80. constat; & ex alia parte, observaretur regula, quam Isaacius Lingonensis Episcopus suæ collationi Canonum inseruit: *Judicis non esse quemlibet judicare, vel condemnare absque legitimo accusatore, quoniam & Dominus Judam furem esse sciebat: sed quia non est accusatus, ideo non est ejectus,* inquit.

25. Atque hoc spiritu ductus Hincmarus diffusiori stylo distendit opusculum istud, & suo & Rhemensis Diœcesis Episcoporum nomine, *Dominis Regibus gloriosis, & Venerandis Consacerdotibus, ac cunctis in sinu Catholice Ecclesiæ collocatis* inscripsit. Repetuntur illic interrogationes eadem à quibusdam ex Ecclesiastico, quibusdam ex Laicali Ordine propolitæ.

26. Difficile erat, artificium primâ fronte detegere: licet enim ex totius rei compositione fraus & dolus abundè cognosceretur; attamen ad processum solidiorem supponebantur vera esse omnia quæ Architecti nuxerant, & interrogatio secunda erat: *De eo quod nobis scriptum est quosdam dicere, Ad-*

instar secreta Confessionis quondam Ebonis Episcopi de argumentis hujus causa latentis ex Confessione prefata fœmina debeat judicari.

27. Supponebant Reginæ Adversarii Ebonem Rhemensem Episcopum secreta Confessione in Synodo similiter judicatum fuisse. Hincmarus autem qui eidem interfuerat insistens communi regulæ, quod Confessionem cui publica pœnitentia infligitur debeat præcessisse accusatio, respondet: *Fortè Laici & hujusmodi Homines dicunt, qui Ecclesiasticas leges ignorant, & Episcopali tunc temporis non interfuere judicio, sed quæ facta sunt, auditu conjiciunt vitioso. Unde nos qui in eodem Concilio fuimus, certâ notitiâ, & ex eisdem gestis episcopalibus, & illo ipso scripto quod Ebo manu suâ firmatum protulit, ostendere possumus: quia prefatus Episcopus IN SYNODO ACCUSATUS judices sibi elegit, libellum de secessione à Ministerio Pontificali propter pondera peccatorum suorum manu suâ subscriptum Synodo sacræ porrexit: ET SIC DEMÙM SECUNDÙM CONFessionem suam TESTIBUS ET SCRIPTURÂ SUBNIXAM, UT JUDICUM ELECTORUM JUDICIO MINISTERIO EPISCOPALI recederet, sententiam synodalem accepit, abiit, & recessit.* Ex quo conficitur consequens ineluctabile: quod sicuti tempore S. Leonis Magni, in Samnio, Piceno, & Campania extiterent quidam qui contra Regulam Apostolicam de peccatis occultis publicæ Confessionis libellos admittebant vel exigebant, quos idem Leo ep. 80. redarguit; ita pariter tempore Hincmari Rhemensis extiterint in Galliis aliqui qui pro peccatis occultis publicè pœnitendum esse asseruerunt, quos Hincmarus cum Orthodoxis pariter redarguerunt. Et ita intelligitur clariùs, unde natus sit error qui aliquos hoc sæculo tenet. Perversam illam pro peccatis occultis Pœnitentiam publicam injungendi praxim in aliquibus observaverunt quidem: non distinguunt autem quod hic error Ecclesiæ displicuit. Fundabant sese in exemplis Genebaldi, & Potamii, quibus jam responsum est. In causa verò Thetbergæ adjecerunt exemplum Ebonis, cui quoque Hincmarus respondet.

28. Justo siquidem Deo Judice permittente, & invidia Diaboli operante, Ludovicii Pii Augusti Filii, factione malevolorum, Patrem Imperio pepulerant, & sub custodia usque ad civitatem Sueffionensem perducere fecerant: Et ut ejusmodi impetus populo plausibilis fieret, conficta in eum sunt quædam crimina, pro quibus prætextu pœnitentiæ publicæ ab Ecclesiæ liminibus, quorundam Episcoporum judicio, quorum agmen ducebat Ebo Rhemensis Episcopus arceri obtinuerant. Hlotharius unus ex filiis territus Patrem Imperatorem liberavit, & Episcopi Parisius in Ecclesia S. Dionysii reconciliaverunt illum, & Ecclesiasticæ Communioni restituerunt. Quod Ebo audiens, pondere perpetratæ in Imperatorem perfidiæ obrutus fugit. Imperator verò ad se duci in custodiam præcepit. Ebo autem omni temporali privatus subsidio per quemdam Framegandum ad Imperatricem Judith misit annulum quem ab ea quondam acceperat, quem etiam quotiescumque aliquo urgebatur incommodo, mittere solebat, & ut sui misereretur, flebiliter peroravit. Ipsa intercessit, & ut nullam, nisi
quam

quam ipse in se Ebo sententiam diceret, subiret, impetravit. Vocatus ergo Ebo ad Synodum Metensem anno 835. celebratam, *Libellum manu sua* Apud Sir-
subscriptum edidit, in quo professus fuit, quidquid in ipsius Imperatoris deho- mondum
noratione atque Regni privatione contumeliosè gestum fuerat, nec Canonice nec Tom. 3.
justè factum fuisse, inquit Episcopi in sua Synodica ad Nicolaum primum, Concil.
in Tricassino Concilio anno 867. ad describendam seriem rerum ab Ebone Gall. pag.
gestarum congregati. Imperator verò exacerbatas Ebonem juris ordine 554.
aggressus est: *In Episcoporum Synodo, ad Theodonis Villam Ebo presens*
(Ebbonem vocant hi Patres) ab Imperatore presente est accusatus, quod eum
falsò fuerat criminatus, & eisdem falsis criminibus impetum à Regno
dejecerat, armisque ab eo ablatis, nec confessum, nec convictum, contra
Regulas Ecclesiasticas, ab Ecclesiæ aditu ac Christianorum societate eli-
minaverat. Ebo sentiens Imperatorem iratum, secessum petiit, & ut sine
Imperatoris præsentia liceret in Synodo causam dicere impetravit. Tum
scripsit libellum quo in abdicationem Episcopalis dignitatis consensit. Ibidem
Post pag. 555.
cujus libelli recitationem & Episcoporum quibus secretiùs confessus fuerat, responsio-
nem, omnium denuntiatione actum est, ut à Pontificali cessaret ministerio, in-
quunt. Moveri possit dubium, quid intelligatur per illam secretiorem Con-
fessionem? Verùm ex circumstantiis patet non fuisse sacramentalem vel au-
ricularem, sed hoc sensu secretiorem, quod non in plena Synodo, sed
quibusdam Episcopis confessus fuerat, de quibus ibidem dicitur: Convo-
cavit ad se quosdam Episcopos & eorum usus consilio &c. Ex quibus patet, cri-
men Ebonis fuisse publicum, & manifestum. Ebonem priusquam confi-
teretur, fuisse ab Imperatore accusatum: nullumque proinde pro Pœni-
tentia publica peccatis occultis injungenda, ex Ebonis gestis trahi posse
argumentum.

29. Hoc itaque ab Ebonis exemplo desumptum Hincmarus solverat à fortiori, quia nimirum ipse Hincmarus Synodo Metensi & Theodonis villano interfuerat, & hinc *ex certa notitia, & ex eisdem gestis Episcopalibus* affirmat quod Ebo in Synodo accusatus fuerat: Thetbergam verò nemo accusaverat, nec ullus contra eam testis adducebatur, sed totus processus exordium suum ducebat ab illius confessione. Jam verò si usus Canonum obtinebat ut occulto peccatori publicè, & spontè sine prævia accusatione confitenti publica decernenda foret Pœnitentia, nihil ea omnia quæ Hincmarus adducebat, faciebant ad rem. Confessio Thetbergæ erat coacta quidem; sed Hincmarus ab hac coactione hinc abstrahit. Vim ponit in modo ac ordine quo debeat fieri convictio & confessio. *Habet modum & ordinem suum* Resp. ad
convictio & confessio, inquit. Quæ res ut clariùs intelligatur, placet totum 5. Interr.
Hincmari textum adducere. *A communione vivifica PECCANTES PUBLICÈ*
medicinali ferramento Sacerdotes abscindunt: & post satisfactionem (ut congruè vi-
derint) salutaris refectioe reintegrare procurant. Sensus est quod peccatoribus publicis interdicator Eucharistia, donec publicâ Pœnitentiâ satisfecerint. Prosequitur autem de peccatis occultis: *Quoniam Ecclesia Medici spiri-*
males,

tuales, videlicet Domini Sacerdotes de SECRETIS sibi confessis peccatorum infirmitatibus medicinalia & salubria possunt dare consilia. Sensus est quod ubi peccata sunt occulta, Confessarius consilia secreta dare debet, non publica: quia quæ Sacerdos sic novit, debet sic curare ut ad Ecclesiæ notitiam neque culpa, neque medicina perveniat. Sensus hic magis colligitur ex verbis sequentibus: *Judicio autem Ecclesiastico, id est, separatione a Communione Ecclesiæ (id est, Pœnitentiâ publicâ) vel a gradu (id est, à dignitate sive honore) sive a consortio conjugali, NEMINEM RATIONABILITER POSSUNT SECERNERE, NISI DE CRIMINIBUS AUT PUBLICÈ SPONTÈ CONFESSUM, AUT APERTÈ CONVICTUM.* Quæ verba evidenter distinguunt forum fori à foro Poli. Sacerdos in foro fori non nisi publica castigat publicè; occulta verò occultè in foro Poli.

30. Possit tamen criticus aliquis objicere: Esto; pœnitentia publica non nisi publicè confessis aut convictis imponi debuerit aut potuerit; ast undenam liquet quod peccatum occultum non debuerint aut potuerint publicè confiteri?

31. Respondeo ex eodem Hincmaro, qui loco citò prosequitur: *Et habet modum & ordinem suum confessio, vel convictio in Ecclesiasticis gradibus, quæ hic ponenda non ducitur: & habet modum ac ordinem suum publica confessio vel convictio secularium hominum quo publicè debeant judicari.* Non quod crimina gravia non solvantur etiam secretâ Confessione ac Pœnitentiâ, ne infirmi in Ecclesia scandalizentur videntes eorum pœnas quorum penitus ignorant causas: sed quod plurimorum constat perpetratum notitiâ, fiat sanatum scientiâ, & qui in Ecclesia peccavit sinceritatem, illi debitam exhibere studeat satisfactionem; & qui plures quantum ex se fuit, suo destruxit exemplo, plures sanet suæ humilitatis antidoto. Ex hisce patet: 1. Quod diversus sit ordo confitendi publica, & secreta, idque apud Ecclesiasticos non tantum, qui peccârunt, sed etiam apud Laicos, qui similiter peccaverunt, observare debere. 2. Publica publicè, secreta secretè castigari debere. 3. Non solum peccata, sed etiam gravia crimina secretò commissa, secreta Confessione ac Pœnitentiâ curari debere. 4. Pœnitentiam publicam non imponendam esse, nisi ad reparandum scandalum publico peccato datum. Sunt hæc omnia evidentissima.

32. Ex abundantiori tamen cautela placet ex eodem Hincmaro ibidem *etiam illud addere: Neque libello secreta Confessionis porrecto, publica pœnitentia quisquam debet submitti, nec per Scripturam directam, vel ab alio porrectam valeat condemnari, SED UNDE PUBLICÈ DEBET JUDICARI, publicè & in presenti positus debet AUT CONVINCI, AUT CONFITERI.* Nisi verò jam eò veniamus, ut peccatorem occultum publicè ponamus in judicio, ubi publicè confiteatur. Prævenit autem Hincmarus hanc cunctationem, & ex Leone Magno duplex argumentum confecit. Ex Epistola 80. probat evidenter, quod pro secreto peccato non erat licitum exigere Confessionem publicam: & ex ejusdem Epistola ad Nicetam Aquileiensem sub-

sumit:

sumit, nemini publicam poenitentiam imponi posse, nisi fuerit publice aut confessus aut convictus; atque concludit: *Hinc colligant quique, si Canones Sacri jubent excommunicare Episcopum, quamdiu non communicaverit illi, quem sibi dicit crimen secretè fuisse confessum, utrum debeat aut audeat aliquis de secreta Confessione, sive per libellum, sive per verbum credita, quemcumque publica poenitentia legibus subdere.*

C A P U T XII.

Contra Zegerum Bernardum van Espen J. U. D. cum Suis, deducitur Traditio Apostolica, quod numquam publicam pro secreto peccato Poenitentiam imponere licuerit.

1. **D**iscussimus hætenus sententiam, quam Eminentissimus Cardinalis de Aguirre Dissertationibus suis inferi passus est. Tanti Viri Dignitas atque Character exigebat, ut præstaremus illud summa cum humilitate ac reverentiâ. Et fas est sperare fore ut æqui bonique consulat ea quæ pro animi nostri tranquillitate, ad opinionem quæ magnam Ecclesiæ quæstionem movet, cum animo discendi semper, dicenda habuimus. Prodit autem jam nunc Zegerus Bernardus van Espen, Professione quidem Jurisconsultus, nam Lovani Juris Utriusque gradum Doctoralem adeptus est; sed Theologicis quæstionibus ita immerfus, ut nova methodo atque ordine, Theologiam Scholasticam de Sacramentis in genere atque in specie, item de Simonia & aliis quæ Theologi in tractatu de Religione examinant, sub gravi Titulo, *Jus Ecclesiasticum Universum*, imprimi fecerit. Opus est permagnum atque in folio, mira farragine, Theologorum atque Juridicorum Authorum & terminorum mixtione confarcinatum. Authores quosdam neotericos Gallos Latino eoque satis compto sermone reddit. Ita verò de Theologia saltat in Jus, & rursus de Jure in Theologiam, ut Theologi Jurisperitum, Jurisperiti Theologum putent. At scilicet opus istud desiderabatur ut Ecclesia plenius cognosceret, quid genus istud Hominum eo tempore quo per Designatum suum in Urbe, immensa emendationum Verba jaciunt, in Belgio interim molitur.

2. Dum Sacrorum Canonum memoriam agimus, *Espeni*, Monendus ante omnia Lector, duplex quodammodo genus Canonum hodie pertractari. Primum quidem in laciniis consistit, quas in Arnaldo passim & id genus authoribus consulitis; alterum verò ipsos fontes complectitur quos toties rogati legere aut non vultis, aut si legistis non intelligitis, aut si intelligitis, sensum tamen horum admittere atque exprimere detrectatis. Quare iterum suscipiendus labor, ipsorumque Canonum vis & energia proponenda tibi clarè, sicut sol splendet in medio die, ut nullæ possint amplius obscuritatum tenebræ, luminosissimum tantæ veritatis jubar obfuscare.

fufcare. Hoc itaque ante omnia fcias velim, Pœnitentiæ systēma in hoc consistere, ut alius sit ordo imperatus, alius voluntarius. Imperatus est triplex, alius secretus, alius publicus, alius solemnis. Ordo Pœnitentiæ secretus servabatur propter secreta peccata, per confessionem secretam, secretam absolutionem, atque Pœnitentiam sive satisfactionem secretam; atque in hoc ordine nihil erat publicum, nisi quod homines in publico loco prosternebantur ad Sacerdotum genua, eo modo quo etiam hodie in publicis Ecclesiis peccatores publicè videntur Pœnitentiæ causâ confessionalia ingredi, & supponuntur illic reconciliari. Atque hic Pœnitentiæ ordo iterabatur *toties quoties*. Secundus ordo erat publicus pro peccatis notabili communitatis parti cognitis; confessio peccatorum fiebat coram eadem parte, suppressis delictis aliis, eidem incognitis, quæ ad primum ordinem referebantur; atque ipsa Pœnitentia pro istis publicis imposita, persolvebatur coram parte *eadem*, & hæc pariter iterabatur. Tertius ordo erat eorum de quibus Carthaginense tertium loquitur, quorum vulgatissimum erat crimen, & totam commoverat urbem. In hoc ordine ipsa peccata publicissima, non verò alia secreta confitebantur publicè; & eiciebantur extra Ecclesiam tamquam excommunicati; redibant per gradus Pœnitentiæ, atque in cinere & cilicio, post multos annos reconciliabantur Altari. Hæc Pœnitentia appellabatur solemnis; erat quoddam genus Religionis, adumbrans expulsionem Adami ex Paradiso; erat nervus Ecclesiasticæ Disciplinæ, cum enim Ecclesia non funderet sanguinem; in locum sententiæ Capitalis fulminabatur anathema ceu mors spiritualis. Hanc verò Pœnitentiam præcedebat aut notorietas publica, aut Regularis denuntiatio vel accusatio quam sequebatur Rei convictio aut Confessio. Se ipsum verò ita publicè sponte accusare de occultis, vetitum erat. Publicè autem propalandi confessionem generalem, dicendo generatim se esse peccatorem, atque ita publicam pœnitentiam postulandi facultas erat generalis, & in hoc ergo posita erat publicas, quod publicas pœnas subirent, quando erat ob crimen imposita Pœnitentia, tunc Pœnitentia solemnis involvebat speciem quamdam irregularitatis, præstabat, inquam impedimentum Canonicum quod à gradu acquirendo & acquisito removebat.

3. Præter triplicem igitur Ordinem imperatum mox recensitum atque in tres classes distributum, erat ordo alius voluntarius; eorum scilicet qui ex abundantiori zelo peccata sua castigabant ultra quàm Canones exigebant. Hi quamquam pro peccato occulto, occulta potuissent pœnitentiâ defungi; suscipiebant tamen publicum pœnitentiæ ordinem, quin etiam aliquando solemnem: excepta tamen Confessione publica, talibus omnino vetitâ. Vetitum erat, inquam, peccatum occultum publicè confiteri. Quin talis confitens, utpote iniquus sui diffamator, puniebatur veluti homicida sui: suos enim (quæ erat phrasis illius temporis) occidebat honores. In hoc igitur distinguebantur Pœnitentes publici voluntarii ab imperatis, quod hi sigillatim confitebantur publicè, non illi. Atque hinc nulla sic voluntarium

tarium poenitentibus accedebat infamia: cum mos obtineret, ut scirentur aliqui nullius sceleris, etiam occulti, Rei hanc classem subire; quamquam & alii occultis criminibus obnoxii seu sponte, seu Sacerdotis non imperio quidem, sed exhortatione, eisdem, sine publica Confessione jungerentur; id est, in Ecclesia Romana in capite jejunii, quod feriam quartam cinerum dicimus, assumebant cinerem & cilicium, prosternebantur ad pavementum, abstinebant ab Eucharistia, feria 5. majoris hebdomadæ fistebantur Episcopo, in publica forma absolvebantur, & restituebantur altari. Erant & aliæ poenitentiae publicæ, quæ extra Ecclesiam persolvebantur, ut erant peregrinationes, & hujusmodi. Sic intelligimus quod dicit D. Tho. in 4. dist. 17. q. 4. ad 4. *Propter scandalum aliorum, qui possent ex peccatis auditis ad malum inclinari non debet confessio fieri in publico, sed in occulto. Ex pœna autem satisfactoria non scandalizatur ita aliquis, quia quandoque pro parvo vel nullo peccato similia opera satisfactoria fiunt.* Hæc idea pristinae disciplinae: ex qua nihil hodie mutatum, nisi quod ordo poenitendi solemniter sit conversus in sententias Officialium; & de Poenitentia publica nihil supersit nisi cinerum in capite jejunii, in fronte, aut in vertice in formam crucis susceptio. Priusquam verò ex hac disciplina gradum faciamus ad morem nostri temporis, juvabit primò stabilire eam argumentis, ac dein quæ ab imperitis objiciuntur refellere.

4. Poenitentia in Ecclesia semper, & pro quibuscumque peccatis seu publicè seu privatim exercita ordinem fundamus in Symbolo, ubi credimus *Remissionem peccatorum*. Symboli conditores Apostoli exposuerunt sensum remissionis hujus partim scripto, partim verbo, semper quidem exhortando ut à peccatis abstinemus, *Hæc scribo vobis ut non peccetis*, inquit S. Joannes: adjungendo tamen, de misericordia Dei desperandum non esse, si peccaverimus; *sed etsi quis peccaverit Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum*, inquit. Pro peccatis autem gravioribus, seu criminibus publicis Apostoli exercentes Tribunal, satisfactiones publicas infligebant jam inde ab Ecclesiae principio. Tribunal hoc instituerat Christus Dominus post secretam correptionem fraternam assignans convictionem judicalem faciendam per testes coram Ecclesiae Superioribus, juxta illud, *dic Ecclesia*; & Ecclesiam, sive Superiores ejus instruendo quas poenas contumacibus infligere deberent, *si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*, inquit. Id est, projiciatur ab Ecclesia, sicut Ethnicus & Publicanus projecti sunt; nec rursus admittantur, nisi quomodo Ethnicus & Publicanus admitteretur. Hinc non dubitat Apostolus Paulus monere Corinthios, ut nemo habens negotium publicum adversus alterum, recurrat ad Tribunal Gentilium, sive iniquorum, sed memor præcepti Domini recognoscat Ecclesiae judicium: *Nescitis quoniam Angelos judicabimus?* *Quanto magis secularia?* inquit. Quem locum adducens S. Cyprianus nitidè atque breviter in rem præsentem concludit: *Fideles inter se disceptantes non debere gentilem judicem experiri.* Et Apostolus datam sibi divini-

S. Joann.
Epist. 1.
c. 2. v. 1.

Math. 18.
v. 15.

Cyprian. l. 3.
Testimon.
adversus
Jud. c. 44.

1. Cor. 5. tus Potestatem sæpius exercuit ; uti maximè patuit in famoso Corinthio Publici cum Noverca incoestus reo , quem quidem ut ostenderet se posse ligare , tradidit Sathanæ in interitum carnis , id est , abscidit ab Ecclesia , sive excommunicavit , ostensurus verò se quoque posse solvere poenitentem ,
2. Cor. 2. Et ego quod donavi , si quid donavi , propter vos in persona Christi , inquit. Erat
v. 19. tamen inter Corinthios Sacerdotium quod peccata donabat , quemadmodum ex eodem versu liquet : *Cui aliquid donastis , & Ego.*

5. Erat proinde distinctio inter Paulum Apostolicâ autoritate fulgentem , & inter Sacerdotium quod apud Corinthios ordinatum erat. Sacerdotium hoc damnabat , & absolvebat , sed non cum tanta potestate. Et idcirco Apostolus ostendens utramque facultatem apud se eminentiori modo consistere , ex una parte plus donat , quàm Sacerdotium Corinthiacum , ex altera verò parte tamquam exactor diligentior atque potentior , plus inquit , plus castigat , plus emendat. Apostolica Inquisitio sive Visitatio , ut hodie loquimur , capite citato satis energicè describitur. *Statui autem hoc ipsum apud me , ne iterum in tristitia veniam ad vos* , inquit. Id est , non amplius vos visitabo , ut instituam inquisitionem peccatorum , & publicâ Poenitentiâ castigem vos , sicut inter alios nuper incoestuosum damnavi inter Vos. Et hoc sensu cap. 2. exhortatur eosdem Corinthios ut sic vivant , ut Inquisitione seu Visitatione Apostolicâ opus non sit. Ut non committant ea peccata , propter quæ debeat poenitentiam imponere luctuosam , & ita cum lugentibus lugere , *ne iterum cum venero humiliet me Deus apud vos , & lugeam multos ex iis qui ante peccaverunt , & non egerunt Poenitentiam super immunditiâ , luxuriâ & fornicatione quam egerunt.* Scribebat autem hæc ad baptizatos , qui post Baptisma peccaverant , inciderantque in ea crimina propter quæ excommunicari , ac dein reconciliari merebantur. *Neque enim scribebat ista , nisi eis qui jam baptizati fuerant* , inquit Augustinus. *Agunt enim homines poenitentiam , si post Baptismum ita peccaverint , ut excommunicari , & postea reconciliari mereantur. Sicut agunt in omnibus Ecclesiis illi , qui propriè Poenitentes appellantur. De tali enim Poenitentia loquutus est Apostolus Paulus , ubi ait , NE ITERUM CUM VENERO HUMILIET ME DEUS APUD Vos.*

6. Neque hic justus inquisitionis , sive visitationis rigor exercebatur in Laicos dumtaxat , verùm etiam Presbyteros atque Episcopos , prout Evangelista Joannes luculenter insinuit in Apocalypsi , ubi Angelum , sive Episcopum Ephesi coarguens , annuntiat ei peccata sua , *Charitatem tuam primam reliquisti* , inquit , & comminatur : *Movebo candelabrum tuum de loco suo , nisi Poenitentiam egeris.* Id est , deponam Te ab Officio Sacerdotis nisi poenitentiâ Charitatem primam recuperare studueris. Non dicit Evangelista , peccasti : ergo movebitur candelabrum tuum. Sed nisi poenitentiam egeris , *movebo.* Ita seculo 7. hunc locum Isidorus Hispalensis in Epistola ad Masonem Episcopum interpretatus est his verbis : *Candelabrum itaque sive lucerna Sacerdotis (quæ intelliguntur Charismata honoris) tunc pe-*
nitus

Apoc. 2.

Isidorus
Tom. 16.
Biblioth.
magna
pag. 81.

*nitus juxta Joannem, extinguatur, vel movetur, quando post casum delicti, pœ- Apoc 2.
nitentiâ admissa scelera non desistentur. Non enim dixit: pro eo quod cecidisti,
commovebo candelabrum, sed, nisi pœnitentiam egeris movebo candelabrum
tuum. Ergo quemquam peccantem præpositum si pœnituerit, pœnitentiam delicti
utique sequitur reparatio meriti. Ex quo incipimus adversus Zegerum Ber-
nardum van Espen, Joannem Opstraet, & id genus Neotericos demon-
strare, quod Disciplina Ecclesiastica, quæ etiam Sacerdotes & Episcopos
relinquit in Honoribus, sive Dignitatibus atque officiis suis, dummodo
pœnitentiam egerint, fundetur in Scriptura Sacra, & in Ecclesia, ut ex
sequentibus patebit, semper fuerit custodita.*

7. Oportebat Episcopum, *sine crimine esse.* Et idem de Presbytero, at-
que de Diacono Apostolus præcepit. Per crimen autem intelligebatur
peccatum maximum, publicum, per sententiam judicis detectum. Quæ
detectio fiebat dupliciter; primo quidem regulariter, ante ipsam ordina-
tionem. Secundo verò extra ordinem, quotiescumque occurrebat accusa-
tor vel denuntiator. Primus ordo appellabatur discussio; eratque veluti
publica purgatio, secundum quam promovendus denuntiabatur Ecclesiæ,
ut si quis vellet Canonicum impedimentum objicere, procederet in pu-
blicum accusando, vel interdum denuntiando, ut Episcopus qui Ordina-
tioni præerat delati criminis merita examinaret. Hic locum habebat con-
victio vel Confessio: atque ab ordinibus propter crimen non repellebatur
nisi aut sic convictus, aut sic confessus. Exempla istius extant quampluri-
ma. Unum sufficit quod nobis Marius Mercator in suo Commonitorio ex-
hibet, ubi enarrat qualiter anno 412. Cælestius Carthagine Presbyterium
petens, Hærescos accusatus fuit à Paulino Diacono, detectus, inquam,
convictus, damnatus, & à Presbyterio quod petebat repulsam passus.
Extra tempus discussionis, sive post ordinationem jam acceptam, insti-
tuebantur hujusmodi accusationes coram Synodo, quæ juxta Nicænos Ca-
nones celebrabatur bis in anno. Aut si accusator instabat extra hoc tem-
pus; causa instituebatur coram Episcopo & assessoribus suis. Hic pariter
locum habebat convictio, aut confessio; neque pœnitentia Laicorum,
neque degradatio ordinatorum nisi sic convictis confessisque infligebatur.

8. Nisi Doctrina hæc in SS. Patribus fundata præsupponatur vera, diffi-
cillimè, aut nullo modo intelligentur Canones, qui aliis alia supponentibus
obscuri, his verò admissis evidentissimi sunt. Addendum tamen, quod
ubi erat vel simplex denuntiatio, vel Presbyter aut Diaconus, vel etiam
Episcopus prævidebat crimen suum propalandum esse, poterat accusatio-
nem prævenire, & ita gradum retinere dummodo privatam pœnitentiam
peteret; eratque alienum ab Ecclesiastica consuetudine, ut pro crimine
aliquo suo publicam pœnitentiam ageret. Distinguenda sunt igitur ista.
Pro crimine secreto pœnitebant secreto. Pro crimine jam prorepente in
publicum pariter pœnitebant secreto, & ubi Episcopo hæc pœnitentia no-
ta erat, non admittendus erat posterior accusator, utpote cum pœnitens

Leo M.
ad Rusti-
cum Nar-
bonensem
Tom. 3.
Concil.
Labbei
pag. 1406.

Dist. 50.
alienum
à consuet.

1. Reg. 2.

Basilii
Epist. 1.
Canonica
ad Am-
philochium
Canon. 3.

accusationem prævenerat, atque ita crimen diluerat, observans illud Apocalypsis, *Movebo candelabrum tuum nisi poenitentiam egeris*. Si autem detegebatur post accusationem; movebatur candelabrum, degradabatur; sed non redibatur ad poenitentiam publicam, ne bis judicaretur in idipsum, id est ne Sacerdos propter idem peccatum castigaretur dupliciter, degradatione scilicet atque poenitentia luctuosâ. Ita intelligimus inquisitionem secundam quam Rusticus Narbonensis Episcopus proposuit Leoni Magno: *De Presbytero vel Diacono, qui si cognito crimine suo poenitentiam publicam petat, utrum eis per manus impositionem danda sit?* Respondet autem Papa: *Alienum est à consuetudine Ecclesiasticâ, ut qui in Presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint consecrati, hi pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant poenitendi: QUOD SINE DUBIO EX APOSTOLICA TRADITIONE DESCENDIT, secundum quod scriptum est: SACERDOS SI PECCAVERIT, QUIS ORABIT PRO EO? Unde HUIUSMODI LAPSI ad promerendam misericordiam Dei PRIVATA EST EXPETENDA SECESSIO, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.* Agitur de crimine, quod Presbyter vel Diaconus cognoscit, id est confitetur, & poenitentiam petit. Scripsit quidem ista Leo Magnus seculo quinto: reponuntur tamen hoc loco, quia ad Traditionem Apostolicam pertinent. Adeoque S. Pontifex hic solummodo reproducit ut testis quod memorata disciplina sine dubio ex Apostolica traditione descendit.

9. Moveri possit dubium, quomodo combinentur ista: Presbyterum vel Diaconum accusatum, convictum aut Confessum, fuisse publicè degradandum, & tamen illi non nisi in secreto poenitendum?

10. Respondeo autem, diversum fuisse iudicium & disciplinam erga Laicos, & Diaconos cæterosque altioris ordinis. Laici & ordinati in hoc erant pares, quod pro secretis peccatis non nisi Confessionem secretam peragebant; & item non nisi poenitentiam secretam peragere debebant. Quod enim aliqui publicam Poenitentiam sine publica Confessione peragerent, hoc aliquo tempore voluntarium fuit: cum hoc tamen discrimine quod in maioribus ordinibus constituto non licebat publicam hanc voluntariam poenitentiam petere in cinere & cilicio. Pro peccatis publicis Laicus detectus redigebatur ad publicam poenitentiam; Ordinatus autem tantummodo degradabatur, & dabatur ei poenitentia secreta. *Antiquus est Canon, inquit, bat S. Basilii seculo quarto scribens, ut qui a gradu exciderunt, hoc solo poenitionis modo puniantur, primis, ut existimo, legem illam secutis, NON VINDICABIS BIS IN IDIPSUM.* Quæ omnia rursus referuntur ad tempora Apostolorum: agit enim Basilii de primis Patribus & Theodorus Balsamon rectè observat, alludere sanctum Præsulem ad Canones Apostolorum.

11. Observandum est tamen quod ejusmodi degradatis poenitentia non erat vetita. Contrà si eam sponte subiissent, poenitentia peractâ, dabatur spes & locus redintegrationis. Et hac viâ combinantur Canones inter sese, &

& lucidissimè demonstratur, nullam inter illos antonomiam intercedere. Alii Canones statuunt ut Ordinatus detectus deponatur. Alii Canones cavent ne in publicè poenitentium ordinem redigatur. Alii permittunt ut in privata secessione poeniteat. Alii denique consentiunt ut poenitentia peractà restituatur Honoribus. Nolo adducere S. Anselmum in offendiculo Sacerdotum, ubi hanc sententiam disertissimis terminis explicat, Epistolamque S. Gregorii ad Secundinum, quam Neoterici aliqui privatà sententià ducti in dubium vocant, prætereo. Sistam in B. Isidoro Hispalensium Episcopi rem totam in principio seculi septimi circa S. Gregorii tempora his verbis enodanti. *Nulla est in hujusmodi sententiis Decretorum diversitas intelligenda, quod alibi legitur, in lapsu corporali restaurandum honoris gradum post poenitentiam, alibi post hujusmodi delictum nequaquam reparandum antiqui ordinis meritum. Hæc enim diversitas hoc modo distinguitur. Illos enim ad pristinos officii gradus redire Canon præcipit, quorum poenitentiam præcesserit satisfactio, vel digna peccatorum Confessio. At contra hi, qui neque à vitio corruptionis emendantur, atque hoc ipsum carnale delictum quod committunt etiam vindicare quadam superstitiosa temeritate nituntur, nec gradum utique honoris, nec gratiam Communionis recipiunt. Ergo ita est utraque dirimenda sententia, ut necesse sit illos restaurare in loco honoris, qui per poenitentiam, reconciliationem meruerunt divine pietatis.*

Isidorus
Epist. ad
Massem
Episcopum
Tomo 6.
magna Bi-
bliothec.
Patrum
pag. 81.

12. His ita prælibatis, ad Patres & Canones propero, demonstraturus continuatam fuisse ab Apostolorum temporibus Traditionis seriem, ut inter poenitentiam publicam pro peccatis publicis, occultam pro occultis imponendam semper distingueretur, & item quod Sacerdos depositus poenitentia privatà peractà restituebatur suis gradibus; denique citam & facilem semper occultè poenitentibus, & sincerum emendationis propositum præ se ferentibus reconciliationem indultam fuisse. Non distinguunt Canones inter peccata occulta & publica, ingeminant Espenius, Opstratius, & hujusmodi. Subeamus periculum, atque Canones recenscamus.

13. Atque inprimis perlustremus Canones Apostolorum ex interpretatione Dionysii Exigui, quæ apud plerosque Viros doctos præ cæteris obtinet. Canon 25. ita habet: *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto CAPTUS EST, deponatur: non tamen communionem privetur. Dicit enim Scriptura: Non vindicabit Dominus bis in idipsum.* Pro cuius Canonis majori intellectu placet jungere Canonem 9. *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, vel quilibet ex Sacerdotali catalogo, facta oblatione, non communicaverit, aut causam dicat, ut si rationabili fuerit, veniam consequatur: aut si non dixerit, Communionem privetur tamquam qui Populo causa lesionis extiterit, quod rectè non obtulerit.* Ex quibus suppono, quod vox, *Communio*, licet ab aliquibus interdum videatur accipi pro societate Fidelium, hæc autem omnino accipiatur pro participatione Corporis & Sanguinis Domini, quam S. Augustinus sæpius appellat participationem Altaris. Dicit enim Canon nonus, *Si facta oblatione*

non communicaverit. Id est, si post Consecrationem non sumpserit. Erat etenim præceptum sumendi in ipsa Missa. Ex quo confirmor multum in ea quâ dudum fui sententia, quod *Communio Sanctorum*, quæ in Symbolo ponitur, primario significet Sacro-sanctam Eucharistiam, quæ explicabatur initiatis, id est, Baptizatis. Cumque non dubium sit quin Catechumeni docebantur Symbolum & Orationem Dominicam; non de nihilo conjicio, horum percunctationem de quâ sæpius S. Augustinus & Patres, quidnam scilicet illud esset quod Christiani secreto colunt & adorant? Fundamentum sumpsisse ex Symboli verbis, *Communionem Sanctorum*, quia verò præceptum erat Eucharistiam non pandere nisi Baptizatis, respondere solebant Patres: *Nôrunt initiati, nôrunt Fideles*, id est, nôrunt qui baptizati sunt. Itaque Sacerdos sine causa non Communicans privabatur Communionem. Sed scilicet propter scandalum: *Tamquam qui Populo causa lisionis extiterit.* Pariformiter non dicit Canon 25. quod fornicator, perjurus, aut fur deponatur: sed qui *in fornicatione, aut perjurio, aut furto CAPTUS EST*, id est, deprehensus est. Proindeque agitur hîc iterum de peccato publico. Et quidem talis jubetur deponi, sed non privatur Communionem. Jam velim mihi ab Espenio responderi: Si tales fornicarii, perjuri, atque fures depositi non privabantur Communionem; an non igitur pergebant Communicare cum reliquis? Si fas non erat Communicare cum reliquis; ergo privabantur Communionem, quod Canon negat, censens non vindicandum bis in idipsum. Si verò pergebant Communicare; jam evidense est, quod Apostoli crediderint tales, etiam publicos peccatores, citò per pœnitentiam Deo reconciliari.

14. Post Canones Apostolorum sequerentur Libri Constitutionum quæ tribuuntur Apostolis, nisi inter eruditos conveniret opus hoc neque Apostolis, neque Clementi Pontifici tribuendum esse. Constat tamen librum esse perquam antiquum, & illius saltem Authoritatis, ut qualiter primis seculis pœnitentia acta fuerit fidem historicam præstet. Libro secundo tradit usitatum Pœnitentiam infligendi ordinem; & in hunc finem Capite 21. per totum deducit, *Quod periculum sit judicium pronuntiare alterâ parte tantum auditâ, & supplicium decernere contra eum qui nondum convictus est.* Et subdit rationem: *Multi enim sunt, qui aliorum malis delectantur, homines linguâ precipiti & perforatâ, habentes odium in fratres, quorum studium est, dispergere oves Christi.* Hæc ex parte Accusatoris. Ex parte verò accusati Cap. 37. docet Episcopum bene expendere qualitates ejus. *Tu igitur, inquit, considera eum qui accusatus est, sapienter animadvertens, quæ ejus vita sit, & qualis, & si repereris Accusatorem dicere verum, fac ut Dominus faciendum esse docuit.* Alludit ad doctrinam Domini erudientis Petrum, & in Petro Sacerdotes omnes, qualiter monendum castigandumque sit, *Si peccaverit in te frater tuus.* Consideremus autem qualiter hujus libri Author, vel Authores censeant Dominum docuisse: *Conveni accusatum seorsim, & argue eum nemine presente, ut eum pœniteat. Sin autem non*
parue-

paruerit, adhibito uno aut altero, indica ei erratum, monens eum adhibitis mansuetudine & disciplinâ, quoniam in corde bono requiescet sapientia, in corde autem insipientium non dignoscitur. Si igitur vobis tribus crediderit, bene habet; sin aliquis durus obstinatusq; extiterit, dic Ecclesiæ. Hactenus verba Constitutionum, quæ dicuntur Apostolicæ. Quidquid enimverò sit de Libri hujus Authoritate, at mihi certum est, quod post S. Augustinum in Regula, nemo clariùs distinguat ordinem correptionis Evangelicæ à Christo Domino præscriptum. Videlicet primo loco ponitur correptio secreta, inter Te & ipsum solum. Quod non de injuria fraterna, sed de ordine Pœnitentiali sapienter explicat. Atque hoc non tantum dum quis se ipsum in confessione accusat, verum etiam ubi ab alio sic accusatur, ut accusatio Episcopo videatur legitima, locum habere pronuntiat. Si ergo peccator sic correptus emendatur, non proceditur ultrà. Si verò non paret, tunc secundo loco instituitur monitio Canonica coram Testibus. Quod si Reus se submittat, & emendet, bene habet, inquit; id est non proceditur ad excommunicationem; non privatur communione sanctorum, sive participatione altaris. Quanto magis non sic privabitur, qui se sponte accusans, sponte emendat? Si verò durus obstinatusque fuerit, tum denique veluti contumax excommunicatur, sive ab Altaris participatione repellitur. Quod ita describitur: *Ne cum ad Ecclesiam tamquam Christianam admittas, immo tamquam Publicanum devita.* Quod si taliter excommunicatus volebat pœnitentiam agere, tum per gradus pœnitentiæ, determinato per Episcopum tempore ad Sanctorum Communionem reverti necessum erat. Si autem vult agere Pœnitentiam, assume eum: neque enim Ethnicum aut Publicanum ad Communionem Ecclesia admittit, priusquam eos eorum, quæ prius impiè commiserunt, pœniteat, inquit. Et capite 41. Pœnitentiæ ordinem describit, concluditque distinguendum inter peccatores sponte pœnitentes, atque inter contumaces, & obduratos. De primis dicit: *Ne igitur facilis sis & prapropere ad secandum.* De secundis ait: *At verò quem a Pœnitentia alienum videris, & obduruisse, hunc Tu cum mœrore ut insanabilem ejice ex Ecclesia.* Ex quibus omnibus adversus Rigoristas nostri Temporis rursus confirmatur doctrina & praxis nostra.

15. Epistolas Pontificum qui præcesserunt Syricium, censeo esse suspectas. Cum verò Eminentiss. D. Cardinalis de Aguirre magnam eis fidem præstet, juvat subjicere brevem ex ea quæ victori Papæ tribuitur Epistola primâ: *Audivimus namque, apud vos, vestrosque diversa judicia fieri, & incerta judicari. Incerta, carissimi, nullatenus judicemus, quoadusque veniat Dominus qui latentia producet in lucem, & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Quia quamvis vera sint, non tamen credenda sunt, nisi quæ manifestis indiciis comprobantur, nisi quæ manifesto judicio convincuntur, nisi quæ judiciario ordine publicantur.* Scio hæc ita ab Adversariis explicari ut de ordine judiciario tantum, minimè verò de Pœnitentia Sacramentali accipiantur: verum cujuscumque hæc sit Epistola, conformis est

est hac in parte iis quæ tum in Canonibus tum in aliis SS. Patribus inveniuntur, ubi pro regula certa statuitur, quod pœnitentia publica numquam nisi iudiciario ordine imposita fuerit. Et satis ad rem præsentem facit, quod vel inde pateat quàm difficile sit intellectu quod apud Eminentiſſ. D. Cardinalem de Aguirre Tom. 2. Concil. Hisp. pag. 590. legitur: *Nulla distinctione facta inter peccatum publicum & occultum, inducitur depositio & Pœnitentia tam Presbytero quàm Diacono, si mœchatus aut fornicatus fuerit.*

16. Certiora occurrunt circa medium seculi tertii. Tunc enim occasione eorum qui sub persecutione Decii lapsi fuerant, acriter disputatum est, an & qualiter sic lapsi recipiendi forent. Ecclesia semper indulserat peccatis. Montanistæ exceperant Mœchiam, atque ipse Tertullianus istas libidinum furias ceu monstra averſatus, veniam iis denegans ab Ecclesia defecerat. Id verò quod Tertullianus de Mœchis, concipiebant aliqui de Idololatriſ; Novatus autem Presbyter multorum scelerum reus, ut evitaret Ecclesiæ claves ligantes, impugnavit solventes, nullam remittendorum peccatorum potestatem in terris admittens. Genium Hominis describit S. Cyprianus. Novarum rerum fuerat semper cupidus, avaritiæ inexplebili capacitate furibundus, arrogantia superbi tumoris inflatus, semper perfidus, omnium Episcoporum voce damnatus. Curiosus, ut proderet: adulator, ut falleret: numquam fidelis ut diligeret: fax & ignis, ad conflanda seditionis incendia: turbo & tempeſtas ad fidei facienda naufragia; hostis quietis, tranquillitatis adverſarius, pacis inimicus. Hactenus accusatio vaga quidem, sed & Cyprianus ad individua proſequitur: spoliatos ab eo pupillos afferens, fraudatas viduas, pecunias Ecclesiæ denegatas; Patrem ejus in vico fame mortuum, & ab eo postmodum nec sepultum; uterum uxoris gravidæ calce percussisse, & ita procurato abortu in parricidium partum expressisse. Talem ſcilicet decebat extremorum illorum Rigorum tunc eſſe authorem, qui in Africa convincendus Episcoporum fugeret iudicium, in Italiam ſecederet, atque illic negaret Episcopos poſſe ſolvere, quos nolebat ligare; & ut mundum deciperet, ſe ipſum mundum & purum, ſolis mundis purisque adhærentem apud cognitos ignotus ostentaret. Et ut partes ſuas firmaret, ſeduxit Novatianum & adverſus Fabianum in Papam erexit, primamque in Romanam Eccleſiam ſchiſma inveſxit. Adverſus hanc hæreſim Patres pœnitentiam publicam magis ſolemnizaverunt, ut quæ impugnabatur, tanto magis deprædicaretur remiſſio peccatorum. Atque tunc obſervari cœptum, ut pro peccatis occultis, ſine publica confeſſione ſpecifica, ſponte & voluntariè publica ſuſciperetur pœnitentia, de qua Catechiſmus Concilii Tridentini: *Sapientiſſime illud ab Eccleſia obſervatum eſt, ut cum ab aliquo publicè flagitium commiſſum eſſet, publica etiam pœnitentia ei indiceretur; ut ceteri timore perterriti deinceps peccata diligentius vitarent: quod etiam in occultis criminibus, quæ graviora eſſent, INTERDUM FIERI SOLITUM ERAT.*

17. His Poenitentiis voluntariis dirigendis præficiebatur Presbyter Poenitentiarius, veluti director istius solemnitatis. Cum verò in Ecclesia Constantinopolitana, mulier quædam in Confessione sua *longius progressa*, id est plus publicè confitens quàm debebat, aperiret se cum Diacono peccasse; orto tumultu Diaconus ejectus est, & Presbyter poenitentiarius abrogatus. Quæritur inter Authores, quid fuerit proprie quod Nectarius abrogavit? Existimo publicam illam poenitentiam voluntariam, quod brevibus demonstrare possem.

18. Sed neque historia Poenitentiarum Constantinopolitanarum, circa quam interpretationes sunt nimium diversæ, ad præsens propositum nostrum necessaria est. Magis operæ pretium est animadvertere quod Novatiani paulatim à Magistro suo defecerint. Cum enim se Catharos, id est, mundos dicerent, & nihilominus in peccatis deprehenderentur, cœperunt iterare Baptisma, ne coram Hominibus convincerentur inforDESCERE. Cumque insuper deprehenderentur recidivi, paulatim absolvebant à peccatis minoribus. Hujus rei testimonium luculentum profert S. Ambrosius: *Sed Lib. 1. de aiunt se, exceptis gravioribus criminibus relaxare etiam veniam levioribus. Poenit. c. 2. Non hoc quidem author vestri erroris Novatus, qui nemini Poenitentiam dandam putavit: ea scilicet contemplatione, ut quod ipse non posset solvere, non ligaret, ne ligando sperari à se faceret solutionem. In eo igitur Patrem vestrum propria damnatis sententiâ, qui distinctionem peccatorum facitis, qua solvenda à vobis putetis, & qua sine remedio esse arbitremini. Sed Deus distinctionem non facit, qui misericordiam suam promisit omnibus, & relaxandi licentiam Sacerdotibus suis sine ulla exceptione concessit. Sed qui culpam exaggeravit, exaggeret etiam Poenitentiam. Majora enim crimina majoribus abluuntur fletibus.*

19. Huic errori dein successit alius, quod nimirum quæcumque crimina solvi possent aliquando; sed non sæpius. Adversus quem Nectarii in Constantinopolitana Sede Successor S. Joannes Chrysostomus consueverat dicere: *Si iterum peccasti, poeniteat iterum, & quoties peccaveris, veni ad me, ego te sanabo.* De qua promptitudine absolvendi accusatus fuit in Synodo ad Quercum, ut Photius refert. Socrates quoque, quem nimium Novatianis erroribus favisse dolemus, illud ipsum veluti nimiae laxitati obnoxium in S. Joanne culpavit. *Cum unica, inquit, esset à Synodo Episcoporum lapsis data Poenitentia, ausus est Chrysostomus dicere, etiam qui millies Poenitentiam egisti, tamen accede.* Contra eundem errorem scripsere Patres varii, & præsertim S. Hieronymus, in variis locis remittendum asserens non septies tantum, sed ut Christus Dominus ait, *septuagies septies*, id est, toties quoties. Photius in Biblioth. Cap. 57. Socrates Lib. 6. cap. 21.

20. Alius præterea Novatianorum surculus fuit, quem in Presbytero Charicle notavit, carpsitque S. P. Nilus, S. Joannis Chrysostomi Discipulus; nimirum non esse largiendam Absolutionis gratiam nisi præviis laboriosæ Poenitentiae operibus impetratam. De quo errore jam supra abundè disseruimus.

S. Bachia-
rius Epist.
ad Janua-
rium Pres-
byterum
Tom. 3. Bi-
blioth. ma-
gna pag.
123.

21. Alius denique fuit ejusdem erroris ramusculus, eorum qui de gravibus criminibus poenitentibus negabant citam misericordiam impendi: quos sub initium seculi quarti S. Bacharius redarguit, post varia concludens: *Ecce in secundo loco, id est, in Exodi libro, ubi totius plaga Populi vulnusque describitur, etiam Levite peccasse referuntur. Qui priores ad Correctionem Legislatoris emendati esse perhibentur, & non tam in eis peccati crimen arguitur, quam velox conversio in poenitentia celeritate laudatur.* Accidit igitur Hæresi Novatianorum, quod plerisque aliis. Prout requirebat necessitas, ita mutaverunt faciem: primus & ultimus scopus fuit sese ipsos exhibere rigidiores, sanctiores, atque digniores aliis, ut mendaci famam commendati sese ipsos in officia & dignitates ingererent. Hoc scilicet artificio Novatianum adversus Fabianum Papam erigere, & in Pontificem tamquam Sanctum Sanctis adhærentem stabilire conati fuerant. Cum verò res ipsorum postularent alia, mutaverunt aliquid de modo, id est, non jam in omnigenæ virtutis possessione Sanctitatem & Rigorem suum constituerunt, sed tamen Rigorem semper aliquem retinuerunt usque in præsentem diem, quo reliquæ istæ etiamnum grassantur. Atque hoc in omnibus ferè hæresibus, ut dixi, observatum est. Hæresis Manichæorum v. g. non est hodie penitus extincta; ita tamen est immutata, ut Manichæus, si viveret, suos non recognosceret. Erroris ejus basis fuit, extinctum esse in Homine liberum arbitrium: proindeque constituit duplex principium externum, geminum Deum, bonum unum, malum alterum: si bonus præmovebat Hominem; Homo necessitabatur ad bonum; si malus ad malum, Homo necessitabatur ad malum. Jam verò pudit posteriores Manichæi Discipulos, duos Deos dicere. Uti sunt alio idiomate: Appellaverunt principia, atque tandem per multos circuitus, error ad Lutherum pertransiit, qui humanum arbitrium collocavit medium ceu jumentum inter Deum & Satanam. Si infederit Deus, vadit, quò vult Deus; si infederit Satan, vadit, quò vult Satan. Jansenius verò idem mitius explicavit. Pro Deo posuit gratiam semper efficacem; & pro Satane concupiscentiam. Omnes verò hærent in primo principio: sublatam esse libertatem à necessitate. Ita Apollinarius olim statuerat unicam in Christo operationem stabilire. In quem finem negabat Christo humanam mentem. Stabilito enim quod Verbum esset Christi sola mens, unica operatio facillimæ erat probationis. Damnatur autem in Ecclesia quod Christus mentem non habuerit humanam. Discipuli scinduntur in partes. Alii Humanam mentem admittunt, sed conversam in personam Divinam. Alii personam divinam conversam dicunt in mentem humanam; atque hoc pacto per diversa media asserunt idem de unica Christi operatione principium. Sed damnantur ista omnia. Jam verò discipuli ita distracti jungunt caudas; admittunt duplicem in Christo naturam, sed unicam voluntatem; id est fiunt Monothelitæ, & tandem fons & principium erroris qui Ecclesiam seculis aliquot divexaverat, damnatur in Concilio sexto Generali.

Lutherus
de serpo
Arbitrio.

22. Ita ferè accidit nostris temporibus. Non quod asseram præsentis rigores purum putumque Novatianismum complecti; sed quod prima radix ejus maneat quam exterminari oporteat. Neque radicis hujus author primus considerandus est Novatus; sed Phariseus ille, qui videns Publicanum, gratias agebat Deo, se non esse sicut cæteros hominum. Hic fons erroris hujus est: Humanam naturam tegere, seseque reliquis sanctiores ostentare, ut cæteris prælati, munera & dignitates sub speciosissimo humilitatis ac sanctitatis pallio ambient. Hinc observârunt Patres quod nulla in re fuerint Novatiani magis sensibiles, quàm dum agebatur de aucupandis dignitatibus. Ita verò divina providentia semper disposuit, ut quo magis ambiebant sanctitatis nomen, quo sese Episcopatibus & Sacerdotiis ingererent, eò magis tum Principes, tum Populi obstarent. Nolim tamen hæc ad præsentia tempora accommodare. Licet enim fidelissimè observatum fuerit, nihil semper magis cordi fuisse Adversariis nostris, quàm sese suosque veluti digniores ubique intrudere, & alios veluti laxiores excludere; nondum tamen illuxit ille providentiæ dies, quod detecti in hoc dignam talionis poenam luant.

23. Atque ita clariùs intelligemus cur SS. Patres, ac præsertim S. Hieronymus Rigoristas nostros explodere solitus sit. *RIGIDI AUTEM SUNT*, inquit, *non quod & ipsi pejora non peccent; sed hoc inter nos, & illos interest, quod illi erubescunt confiteri peccata, quasi just; nos dum poenitentiam agimus, faciliùs veniam promeremur.* Hinc rursus intelligimus cur Sancti Patres seculo tertio, quarto, & quinto scribentes non tantùm directè impugnaverint Novatum, & Clavium Poenitentiae usum stabiliverint; verum etiam contra Discipulos ejus in diversas partes divisos scripserint quæ ad controversias præsentis faciunt. Dum S. Chrysostomus invitat peccatores ut Ecclesiæ potestatem agnoscant, Novatum impugnat. Dum verò Homiliâ de filio prodigo exclamat dimittendum citò, Novati Discipulos impetit. Dum S. Gregorius Nyssenus demonstrat peccata ad Ecclesiæ Tribunal spectare, expugnat Novatum qui peccata nullo modo ab Ecclesia judicari posse docebat: dum verò scribit orationem, cui largitur titulum hunc: *Ad eos qui durius & acerbius alios judicant*; reprehendit Novati discipulos, qui judicabant tandem, sed durius & acerbius. Quia verò molles erant erga se ipsos, duri in alios à se distinctos, prudentissimè Sanctus Gregorius non dixit, *Ad eos qui durius judicant*; sed: *Ad eos qui durius & acerbius ALIOS judicant.* Ut prorsus ad mores & errores nostri seculi prælusisse videatur. Et ne hic frustra repetam lucidissimos Sanctorum Patrum textus in Accusatione populi Belgici adductos, redibo unde digressus fueram.

24. Tantummodo præsupponam, quod SS. Patres omnes fuerint in communi sententia, quod inter Prædestinatos existant quidam justi stabiles, quidam desultorii, & à felici illo numero excludantur soli finaliter impœnitentes. Quia verò exitus ille incertus, idcirco & justos qui stant sollicitos esse oportere ne cadant; & eos qui jam ceciderunt, magis atten-

S. Amb.
lib. 2. de
Pœnit. c. 1.

S. Pacian.
Ep. 2. ad
Sympro-
nianum
Novatia-
num.

tos esse, ut ad justitiam citò redeant. Hoc enim verò esse cum metu & timore salutem nostram operari, Deum enim esse qui operatur omnia in omnibus, velle & perficere pro bona voluntate. Hinc summo semper loco Patribus fuit misericordia; atque præ virtutibus reliquis, ipsa erga peccatores moderatio, ut S. Ambrosius loquitur, commendabilis: *Si virtutum finis ille est maximus qui plurimorum spectat profectum, moderatio propè omnium pulcherrima est: quæ ne ipsos quidem quos damnat, offendit, & quos damnaverit dignos solet facere Absolutione*, inquit. Addam nihilominus, ad roborandum quod dixi de diversitate inter Novatum & Discipulos ejus; eos labente seculo quarto eo devenisse infamiæ ut erubescerent appellari Novatiani. Ut ferè Rigoristis commune esse censeas, velle Rigoristam in alios esse, & nolle Rigoristam audire. Hanc rem nemo elegantius describit quàm S. Pacianus Barchinonensis Episcopus, qui Theodosio Seniore imperante obiit. Ita verò hanc de nomine Controversiam aptissimè describit: *Quotvis & ego vos possum appellare nominibus, si liceat irasci. Cyprianum Sanctum vocas, & populum ejus Apostaticum? Quomodo? Si initium Sanctum, & farina; & radix sancta, & rami. Egone Apostaticus, an Novatus? Novatus, inquam, patre prodito, Ecclesia derelicta, partu uxoris effuso? Egone Apostaticus, an Novatianus, quem absentem Epistola Episcopum finxit: quem consecrante nullo, linteata sedes accepit? Verum ista posteriùs: interim ipsi vos dicite quid vocemini. Negatisne Novatianos à Novatiano vocari? Quodlibet nomen imponas, semper illud hærebit. Scrutare totos (si videtur) Annales, & crede tot sæculis; respondebis Christianus. Inquirente me genus sectæ; Novatianum non inficiaberis. Nec tamen ego Novatiani tui nomen accuso, quod toties requisitum circum loquentibus lineis, & aperto quodam sinu claudis. Fatere simpliciter, nihil est sceleris in nomine. Quid te toties interrogatus abscondis? Quid causam nominis erubescis? Cum primum scripseras Cataphrygem putabam. Tunc secundis quidem litteris confiteris? Nec invidēs nomini, & tuum vitas? Vide quid sit pudoris in causa quæ refugit quod vocatur. Quæ castigas, & agis? Mirum! quantum hæc omnia paucis mutatis, hominibus nostri temporis, in speculativo dogmate Jansenistis, in morali verò Rigoristis, qui de rebus exstantibus esse nolunt, detrectant quæ appellari quod sunt, applicari possunt! Et quod mireris amplius, omnis hæc fuligine tinctus conscientiam ita onustam gerit, ut ad innocens Jansenismi, & Rigorismi nomen irasci soleat & indignari, unde factum est ut ipsa animosa exclamatio, Jansenistas aut Rigoristas non dari, in certam hodie Jansenismi atque Rigorismi notam transierit, juxta illud Hieronymi: *Dum sine nomine carpuntur vitia, qui irascitur accusator est sui*.*

25. Providit ergo Deus peccantibus, & ut regenerentur, & ut post regenerationem lapsi reparentur. De pœnitentia quidem, ut solebant SS. Patres loqui, optaremus, ut nullis Fidelibus necessaria esset, nemo post sacri Fontis auxilium, foveam mortis incurreret, nec tarda solamina ingerere Sacerdotes, aut docere cogerentur, ne peccandi iter aperiant, dum

pecc-

peccandi remediis blandiuntur. Sed nos hanc indulgentiam Dei nostri, miseris, non beatis, nec ante peccatum, sed post peccata detegimus: nec sanis medicinam, sed malè habentibus nunciamus. Si nihil in Baptizatos possunt nequitiae spirituales, si fraus illa serpentis, quæ primum subvertit hominem, & posteris ejus tot titulos damnationis impressit, recessit à mundo, si regnare jam cœpimus, si nullum oculis, nullum manibus, nullum mentibus nostris crimen obrepit; abjiciatur hoc Dei donum, repellatur auxilium, nulla Exomologesis fiat, nulli gemitus audiantur; contemnat omne remedium superba justitia. Quod si hæc homini suo Dominus providit, si idem stantibus præmia qui jacentibus remedia largitus est; liceat concludere verbis ejusdem S. Paciani: *Desinite divinam accusare pietatem, aut tot cœlestis clementie titulos objectu rigoris eradere, aut gratuita Domini bona inobsecrabili asperitate prohibere.*

26. Hoc dogmate imbuti Patres Arelatenses anno 314. variis Crimini- bus Pœnitentias, sed & Pœnitentibus veniam decreverunt. Nulli autem Crimini Pœnitentiam publicam imposuerunt, nisi quod ex genere suo publicum erat. Unum erat crimen quod secretò & publicè committi potuerat, nimirum Traditio Scripturarum Sacrarum, vasorum dominicorum, vel nominum fratrum suorum, tempore persecutionis novissimæ Diocletiani. Concilium autem, quod primum creditur fuisse Generale, saluberrimè constituit, ut à Clero non amoveantur, nisi qui ex actis publicis fuerunt detecti ista perpetrassè. Canon 13. ita statuit: *De his qui Scripturas Sanctas tradidisse dicuntur, vel vasa Dominica, vel nomina fratrum suorum, placuit nobis, ut quicumque eorum EX ACTIS PUBLICIS FUERIT DETECTUS, non verbis nudis, ab ordine Cleri amoveatur.* Secretum igitur Traditionis peccatum non castigabatur publico excisionis, vel degradationis elogio. Tantùm abest ut verum sit quod Canones numquam distinguant inter peccata publica & secreta, quando de Pœnitentia, siue degradatione agitur.

27. Ancyranum Concilium eodem anno celebratum, Canones 24. edidit, contra criminosos Idololatrias, Homicidas, & Incestuosos, aliaque gravissima ad hæc tria crimina spectantia. Nusquam autem vel verbo insinuat, agi de secretis. Contrà Canon 16. ita statuit: *Eos qui irrationabiliter vixerint, & leprâ inusti criminis ALIOS POLLUERINT, præcepit S. Synodus inter eos orare, qui spiritu periclitantur immundo.* Ecce Pœnitentia orandi inter hiemantes siue energumenos non decernitur iis qui irrationabiliter, id est, contra naturam peccaverint, nisi cum addito, *alios polluerint.*

28. Neocæsareense eodem anno celebratum Canone nono satis evidenter ostendit, quod qui argui manifestè nequiverit, & confiteri noluerit, potestatis suæ judicio relinquebatur. Verba sunt: *Quod si de se non fuerit ipse confessus, & argui manifestè (id est, convinci) nequiverit; potestatis suæ iudicio relinquitur.* Jam verò ex Leonis Magni Epistola 80. constat, quod secreta confiteri nemo debebat. Quænam igitur erat illa confessio de qua citato Canone dicitur: *Presbyter si praecipuus corporali peccato provehatur,*

Ex inter-
pretatione
Dionysii.

Greg. M.
lib. 8.
Ind. 3.
cap. 30.

& confessus fuerit de se, quod ante ordinationem deliquerit, oblata non consecraret? Jam suprà dictum est, quod non tantum quilibet ante Ordinationem discutiebatur, id est, præviis proclamationibus examinabatur; verum etiam post Ordinationem semper patebat accusationi & denuntiationi locus. Atque etiam tunc examinabatur, & per exactitudinem Judicis subinde eliciebatur confessio, subinde sequebatur convictio. Utroque verò casu imponebatur Pœnitentia Canonica. Quod igitur illa confessio debuerit esse Judicialis non Sacramentalis, patet ex Gregorio Magno ad Constantium Mediolanensem Episcopum, de Pompeio Episcopo, qui propter crimen à se confessum innocenter damnatus fuerat, ita rescribente; *Hæc quidem gesta esse poterant ad definiendum satis idonea, si accusati ea confessio sequeretur; si tamen eandem confessionem subtilitas examinis ex occultis eliceret.* Hoc enim vero semper in Ecclesia fuit custoditum, ut ex secreta Confessione Sacramentali, nullus publicum judicii ordinem, sive pœnam publicam subire deberet.

29. Magnum Concilium Nicænum anno 325. rem totam evidentiùs demonstrat. Statuit enim Regulam generalem qualiter privandus sit aliquis communione. Nimirum qui privatus est ab uno Episcopo, jubetur non recipi ab alio. Ne verò privetur aliquis vel pusillanimitate, vel contentione, vel alio Episcopi vitio, jubetur bis in anno celebrari Synodus ubi quæstiones ejusmodi regulariter discutiantur. Atque tunc excommunicatio æstimabatur rationalis. Verba Canonis quinti sunt: *De his qui communione privantur seu ex Clero seu ex Laico ordine, ab Episcopis per unamquamque Provinciam sententia regularis obtineat, ut hi qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiritur autem ne pusillanimitate aut contentione, aut alio quolibet Episcopi vitio videantur a Congregatione secludi. Ut hoc ergo decentiùs inquiratur, bene placuit, annis singulis per unamquamque Provinciam bis in anno Concilia celebrari, ut communiter omnibus simul Episcopis Provincia congregatis, discutiantur hujusmodi quæstiones, & sic qui suo PECCAVERINT EVIDENTER EPISCOPO excommunicati rationaliter ab omnibus æstimentur, usquequo vel in communi vel Episcopo placeat humaniorem pro talibus ferre sententiam.* Ex quibus evidenter consequitur quod Patres Nicæni noluerint imponi communionis privationem nisi in publico judicio constiterit quod suo peccaverint evidenter Episcopo. Non dubium est quin per evidenter, intelligatur talis certitudo quæ per testes aut alia documenta publica publicam fidem faciat.

30. Idipsum confirmatur ex ejusdem Concilii Canone 2. ubi agitur de ordinatione baptizati. Non enim arcetur à Clero qui processu temporis aliquod delictum fecerit, ut volunt Adversarii; sed expressis terminis dicitur arcendus esse si fecerit, & à duobus vel tribus testibus arguatur. Verba Canonis sunt: *Si verò processu temporis aliquod delictum anima circa personam reperiatur hujusmodi & a duobus vel tribus testibus arguatur; a Clero talis abstineat.* Sanè dum lego verba tam evidentia in ipso fonte (sequor inter-

interpretationem Dionysii) non possum induci ut credam jactatos istos Canonistas, qui magnam illam Canonum peritiam atque experientiam tanto cum boatu præ se ferunt, umquam Canones pervolvissē. At at inveniunt aliquando etiam deponi vel arceri eos qui confessi sunt. Imo verò qui confessi sunt cum discuterentur. Ecce verba Canonis 9. *Si qui Presbyteri sine examine sunt proventi, vel cum DISCUTERENTUR, PECCATA SUA CONFESSI SONT, & homines contra Canones commoti manus confessis imponere tentaverunt, tales Regula non admittit.* Confitebantur itaque cum discuterentur; aut postea à duobus vel tribus testibus arguebantur; aut cum negarent, subtilitate examinis inducebantur ad confessionem, uti suprà ex Gregorio Magno didicimus. Alioqui si ad amotionem ab ordinibus sufficiebat ipsum crimen, sive publicum esset sive occultum, jam frustra apponebatur clausula: *Et a duobus vel tribus testibus arguatur*, sive ut Isidorus legit: *& convictus duobus vel tribus testibus fuerit.*

31. Ex primo igitur Generali Nicæno Concilio sub initium seculi quarti congregato luculenter cognoscimus Ordinem qui in imponendis Pœnitentiis publicis, in primitiva Ecclesia servatus est. Post Baptismum observabantur, & ab Ordinibus, nonnisi à duobus vel tribus testibus convicti, aut post accusationem, subtilitate examinis ad Confessionem inducti, aut certè post semiplenam saltem probationem spontè confessi, regulariter arcebantur, atque Pœnitentiæ publicæ, seu solemni tradebantur. Dum aspirabant ad Ordines, discutebantur, id est, instituebatur examen vitæ, & mediantebus proclamationibus patebat aditus denuntiationibus vel accusationibus, atque hoc pacto vel rejiciebantur, vel admittebantur. Ordinati verò & Laici judicabantur in Synodis, singulis annis bis convocari solitis: illi à gradu deiciebantur, hi ad pœnitentiam damnabantur. Postea tamen etiam obtinuit, ut extra Concilium Episcopus judicaretur in Africa à 12. Presbyter à 6., Diaconus à 3. Hæc omnia pro peccatis quæ convinci poterant per Testes. De secretis verò delictis aut criminibus Canones loquuntur ne verbum quidem; quin potius dum de iis solis agunt, quæ publica esse potuerunt, secreta exclusisse censendi sunt.

32. Una occurrit dubitatio, num Confessio illa, de qua agimus, judicialis fuerit, nam sacramentalis? Sed jam satis patet, duplicem in studio Pœnitentiæ confessionem fuisse: primam quidem illam propter quam Pœnitentia imponebatur; secundam verò quæ fiebat in ipsa executione Pœnitentiæ, cui dabatur Absolutio. Prima judicialis erat, prolata juris ordine, in forma judiciali. Secunda verò seu privata, seu publica, erat sacramentalis. Prima convincebat reum, & excommunicationis sententiæ materiam præbebat, quemadmodum præbebat convictio per testes. Secundam peragebant excommunicati in fletu quidem & audientia confitentes se esse peccatores, jure meritò à participatione Altaris exclusos, & idò postulabant generatim intercessionem Ecclesiæ. In substrationis autem initio confitendum erat distinctius atque sigillatim. Et hæc erat Confessio sacramentalis, cui dabatur manûs impositio in remissionem peccatorum.

33. Porro ex Conciliis Carthagenensibus doctrina nostra evadet clarissima; & ex illis etiam dilucidabitur mens S. P. Augustini. Carthagenense III. anno 391. celebratum cui Augustinus subscripsit, Can. 31. ita statuit: *Ut Pœnitentibus secundum peccatorum differentiam Episcopi arbitrio Pœnitentia tempora decernantur.* Quod verò hic dumtaxat agatur de peccatis publicis, vel manifestis, ostendit Canon sequens. *Cujuscumq; autem Pœnitentis publicum & vulgatissimum crimen est, quod universa Ecclesia noverit (alii legunt, quod universam commoverit urbem) ante absidem manus ei imponatur.* Ubi agitur de crimine publico & vulgatissimo, cui decernebatur Pœnitentia sollemnis. Moveri potest quæstio, qualis fuerit imploratio Pœnitentiæ, de qua Concilium Carthagenense IV. anno 398. cui pariter S. Augustinus subscripsit, celebratum, *Ut Sacerdos Pœnitentiam imploranti, absque personæ acceptione, Pœnitentia leges injungat?* Sed ex canone præcedenti satis intelligitur, quod sermo sit de excommunicato, qui pœnitentiam implorabat. Neque enim propriè loquendo Pœnitentia cuiquam injungebatur: sed excommunicabatur convictus, & extra Ecclesiam projiciebatur. Hortabantur eum ut pœnitentiam imploraret, non mandabant. Debebat excommunicatus sponte supplicare, & debebat Sacerdos ita supplicanti, sive imploranti pœnitentiæ leges injungere; *secundum peccatorum differentiam.* Ut autem plenissimè tandem perspiciatur quod ista omnia intellecta fuerint de iis peccatis quæ convinci poterant, id est publicis, aut manifestis, producam ex Carthagenensi VII. cui rursus S. Augustinus subscripsit, Canonem quintum: *Item placuit, ut si quando Episcopus dicit aliquem sibi soli proprium crimen fuisse confessum, atque ille neget; non putet ad injuriam suam Episcopus pertinere, quod illi soli non creditur: & si scrupulo propriæ conscientia se dicit neganti nolle communicare, quamdiu excommunicato non communicaverit suus Episcopus, eidem Episcopo ab aliis non communicetur Episcopis, ut magis caveat Episcopus, nè dicat in quemquam* QUOD ALIIS DOCUMENTIS CONVINCERE NON POTEST. Ubi manifestè perstringitur casus noster: quod nimirum non poterat infligi excommunicatio, & per consequens imponi pœnitentia publica quando quis crimen suum Episcopo soli confessus fuerat. Sed Canon jubet ut Episcopus non procedat nisi quando aliis documentis convincere potest. Et verò licet in hoc Canone, prout in exemplaribus, quæ habemus, non exprimatur pœnitentia; attamen credibile est irrepsisse mendum, atque post particulas, *atque ille neget*, addendum esse, *Et pœnitere noluerit*; id est noluerit pœnitentiam publicam peragere. Nam & circumstantiæ illud indicant, & Codex Africanus hunc Carthagenensis septimi quintum Canonem capite 132. ita enuntiat: *Item placuit, ut si quando Episcopus dicit aliquem sibi soli proprium crimen fuisse confessum, atque ille neget, ET PœNITERE NOLUERIT; non putet ad injuriam suam Episcopus pertinere, quod illi soli non creditur.* Ex quo satis verosimile est, illius seculi quinti principio extitisse Rigoristas quosdam, qui cum audivissent secretam occulti criminis confessionem, voluerunt imponere pœnitentiam publicam. Sciens autem pœni-

pœnitens quod juxta Canones hæc nonnisi pro publicis subeunda esset; crimen occultè confessum publicè negabat, & publicè pœnitere nolebat. Patres autem Canonum periti ejusmodi Episcopum excommunicabant, & pœnitentiam publicam imponendam non esse quando crimen *aliis documentis convincere non potest*, decernebant.

34. Hoc Carthaginensium Concil. præsidio mens S. P. Aug. eruitur, & clarius datur intelligi qualiter Homilia 50. distinxerit tres Pœnitentium ordines; privatam utique pœnitentiam, quando crimen erat *solum in gravi ejus malo*: publicam, quando *in scandalo aliorum*; quo casu non debebat pœnitens erubescere *in notitia multorum* pœnitentiam peragere; solemnem autem, quando vulgatissimum erat crimen, quod totam commoverat urbem, & tunc in præsentia *etius plebis agere pœnitentiam non recuset*, inquit. Fallitur ergo Espenius existimans tripartitam distinctionem Pœnitentiæ, in secretam, publicam, & solemnem primitivæ Ecclesiæ ignotam fuisse.

35. Et hinc rursus patet aditus luculentus ad intellectum eorum quæ idem Augustinus tot Canonum conditor dixit de fide & operibus cap. 19. *Qui autem opinantur & cetera eleemosynis facile compensari, tria tamen mortifera esse non dubitent excommunicatione punienda donec pœnitentiâ humiliore sanentur, IMPUDICITIAM, IDOLOLATRIAM, HOMICIDIUM . . . In his tribus est adulterium.* Sunt illa scilicet tria crimina capitalia, ad quæ omnes ferè Canones reducuntur.

36. Crimen hæresis erat extra hos extremos rigores. Ideoque citò & facile, & sine graduum dejectione, ex misericordia remittebatur, prout etiam Canones Nicæni de Catharis, id est Novatianis, & Africani de Donatistis statuunt. Causam dat idem Augustinus Epistolâ ad Bonifacium. *Aug. Ep. 50.* Obiciebant hæretici nondum conversi, quod Ecclesia conversos tam cito atque tam facile susciperet. Si, inquiebant, oportet pœnitere nos extra Ecclesiam, & adversus Ecclesiam fuisse, ut salvi esse possimus: quomodo post istam pœnitentiam apud vos Clerici vel etiam Episcopi permanemus? Hoc non fieret, quoniam reverà (quod fatendum est) fieri non deberet, nisi pacis ipsius compensatione sanaretur. Respondet verò Augustinus, ut sibi hoc dicant, & multò maximè humiliter doleant, qui in tanta morte præcisionis jacent, ut isto quodam vulnere matris Catholicæ reviviscant. Cum enim præcisus ramus inseritur, fit aliud vulnus in arbore, quo possit recipi ut vivat, qui sine vita radicis peribat. Sed cum receptus recipienti coaluerit, & vigor consequitur & fructus: si autem non coaluerit, ille quidem arescit, sed vita arboris permanebit. Est enim & tale inserendi genus, ut nullo præciso ramo qui intus est, ille qui foris est inseratur, non tantum nullo, sed vel levissimo arboris vulnere. *Ita ergo & isti cum ad radicem Catholicam veniunt, nec eis quamvis post erroris sui pœnitentiam honor Clericatus, aut Episcopatus aufertur: sit quidem aliquid tamquam in cortice arboris matris, contra integritatem severitatis. Verumtamen, quia neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, ad Dei misericordiam precibus fufis coalescente insitorum pace ramorum,* *Aug. Ep. 50.*

morum, charitas cooperit multitudinem peccatorum. Quis tamen dubitet hos hæreticos fuisse æque destitutos gratiâ sanctificante, quàm qui in alia crimina inciderant? Quod ergo aliquibus publicis criminibus citò, aliquibus condonabatur tardè, non desperatione indulgentiæ, sed rigore factum est discipline, inquit ibidem.

37. Pulchrè ista omnia discutit S. Augustinus ibidem: *Ut enim constitueretur in Ecclesia ne quisquam post alicujus criminis Pœnitentiam Clericatum accipiat, vel ad Clericatum redeat, vel in Clericatu permaneat, NON DESPERATIONE INDULGENTIÆ, SED RIGORE FACTUM EST DISCIPLINÆ. Alioquin contra claves datas Ecclesia disputabitur, de quibus dictum est: Quæ solveritis in terra, soluta erunt in cœlo. Sed ne forsitan etiam de cæteris criminibus spe honoris Ecclesiastici, animus intumescens superbè ageret pœnitentiam, severissimè placuit, ut post actam de crimine damnabili pœnitentiam nemo sit Clericus, ut desperatione temporalis altitudinis medicina major & verior esset humilitatis. NAM ET SANCTUS DAVID DE CRIMINIBUS MORTIFERIS EGIT PœNITENTIAM, ET TAMEN IN HONORE SUO PERSTITIT. Et Beatum Petrum quando amarissimas lachrymas fudit, utique Dominum negasse pœnituit, & tamen Apostolus mansit. Sed non ideo supervacua putanda est posteriorum diligentia, qui ubi saluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderunt, quo salutius muniretur, experti credo aliquorum fidas Pœnitentias, per affectatas honorum potentias. Cogunt enim multas invenire medicinas, multorum experimenta morborum. Verùm in hujusmodi causis, ubi per graves diffensionum scissuras, non hujus aut illius hominis est periculum, sed populorum strages jacent, detrahendum est aliquid severitati, ut majoribus malis sanandis charitas sincerè subveniat, inquit. Ex quibus sequitur primò, quod Pœnitentia publica non indicebatur omnibus criminibus. 2. Quod indicebatur tantùm propter crimina damnabilia, id est, tria illa gravissima, de quibus supra. 3. Quod non propter quasvis hæreses. 4. Quod præstabat impedimentum Ordinibus. 5. Idque non ex desperatione indulgentiæ, sed rigore discipline.*

38. Indulgentiam verò, sive remissionem à peccatis, etiam capitalibus criminibus, constanter tradidit citò tribui; sine aliqua mora; quin etiam si mille crimina commissa fuerint, propitiationem sperari posse sine ulla mora. En verba Serm. 58. de Tempore: *Rogo vos, Fratres Charissimi, ut si fortè aliquis ex vobis, ut se habet humana fragilitas, calliditate Diaboli superatus, ET CAPITALIBUS CRIMINIBUS INVOLUTUS, secundum quod Apostolus ait: "Templum Dei in se violando destruxerit", de Dei misericordia non desperet: SED CITÒ DE MALO INIQUITATIS SUÆ CONSURGAT, ne consuetudine peccandi in ipsis se ruinis suis sepeliat.... si semel aliquis vel secundo peccaverit, & sine aliqua dissimulatione ad Pœnitentiæ medicamenta confugerit, pristinam incolumitatem SINE ALIQUA MORA, & forsitan sine aliqua fœditate recipiet. Nemo ergo nec post centum peccata, nec post mille crimina de misericordia Divina desperet. Sic tamen non desperet, UT SINE ULLA MORA Deum sibi repropitiari festinet: ne fortè*

forte, si consuetudinem peccandi fecerit, etiamsi velit, de Diaboli laqueis liberari non possit. Quantum hæc à modernis Rigoribus distant, quamque sunt in Augustino peregrini qui cum istis sapiunt!

39. Removebantur tamen ab Altari; quando scilicet crimina erant manifesta: & ita Ep. 54. loquens de gravioribus peccatis quibus Novatianus error omne salutis remedium abstulerat, explicat qualiter Ecclesia cum illis agat: *Quosdam quorum crimina manifesta sunt vestra severitate liberatos, a societate tamen removemus Altaris, ut pœnitendo placare possint, quæ peccando contempserunt*, inquit.

40. Hunc sensum Leo Magnus etiam secutus est. Quare ad Nicetam Aquileiensem disertis verbis rescribit: *In presenti positus, aut confutatus, aut certe confessus, justæ potest subjacere sententiæ, quia contrarium est rationi, illorum nullas cernere pœnas, quorum non valent scire causas*. Plura discimus ex ejusdem Epistola 80. de qua supra sæpius actum est.

41. Similis quoque fuit disciplina Ecclesiæ Hispanorum, ut nempe nonnisi pro criminibus pœnitentia publica imponeretur, & qui publicam pœnitentiam gesserat, removeretur ab Ordinibus majoribus. De hoc Toletanum I. anno 400. can. 2. ita statuit: *Item placuit ut de Pœnitente non admittatur ad Clerum, nisi tantum si necessitas aut usus exegerit inter Ostiarios deputetur, aut inter Lectores: ita ut Evangelia & Apostolos non legat. Si qui autem ante Ordinati sunt Diacones, inter Subdiacones habeantur: ita ut manuum non imponant, aut Sacra non contingant. Pœnitentem verò dicimus de eo, qui post Baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis gravissimisq; peccatis publicam pœnitentiam gerens, sub cilicio, divino fuerit reconciliatus Altario. Non sine causa hic dicitur, Sub cilicio. Nam qui sponte & voluntariè sine specifica confessione generatim sese peccatores dicendo, pœnitentiam publicam subibant, abstinebant à cilicio, & per hoc gradu suo non excidebant. Hinc Toletanum IV. Can. 54. dicit: *Hi qui in discrimine* An. 633. *(id est, mortis periculo) constituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta scelera confitentes, sed tantum Peccatores se prædicantes, hujusmodi si revaluerint, possunt etiam, pro morum probitate ad Gradus Ecclesiasticos pervenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt ut aliquod mortale peccatum perpetrasse publice fateantur, ad Clerum vel ad honores Ecclesiasticos pervenire nullatenus poterunt, quia se confessione propria notaverunt. Et quidem licet hujusmodi in conscientia reus esset; relinquebatur tamen suo judicio. Monebatur tamen ut probaret se ipsum, & ita ad altare accederet. De quo extat luculentum testimonium apud Toletanum XIII. cap. 10. ubi ita statuitur: Hoc tantum* An. 683. *est observandum, ut si aut ante receptionem Pœnitentiæ adjudicatus nec reconciliatus reperitur pro culpis, aut si in ipsa perceptione pœnitentiæ reconciliatus implicatum se dixerit mortalibus factis; juxta astringationem Metropolitanæ abstinere hujusmodi oportet a præmissis officiis. Caterum si (ut dictum est) sub pœnitentiæ perceptione consistens nihil mortalis criminis se admisisse prædixerit, attamen (quod facere hominibus erubescit) absconsum intra claustra sui pectoris delitescit; nove-**

rit ipse sibi de se potestatem esse concessam, ut juxta conscientia sua fiduciam, utrum audeat aut non audeat sacrificare Deo, ex sui potius arbitrii potestate, quam ex nostri judicii permissione procedat.

42. Cæsarius Arelatensis Episcopus qui in fine seculi 5. in Galliis floruit, Homiliâ 8. quæ malè S. Augustino sub nomine sermonis 41. de Sanctis tributa fuit, distinguit peccata inter minuta & capitalia: exhortans verò ad pœnitentiam ita loquitur: *Pro capitalibus verò criminibus non hoc solum sufficit, sed addenda sunt lachrymæ, & rugitus & gemitus, continuata & longo tempore procrastinata jejunia, largiores eleëmofynæ, etiam plus quam nos ipsi valere possumus eroganda, ultrò nos ipsos à Communione Ecclesiæ removentes, in luctu & tristitia multo tempore permanentes, & Pœnitentiam etiam publicè agentes. Ad ostendendum verò quod agat de peccatoribus publicis, publicæ hujus pœnitentiæ causam exprimit solis publicis peccatoribus convenientem: quia justum est, ut qui cum multorum destructione se perdidit, cum multorum edificatione se redimat.*

43. S. Laurentius Novariensis Episcopus seculo sexto vixit, & Homilia 1. disciplinam Ecclesiæ nostro ferè penicillo descripsit in hunc modum: *MOX UT SURGIS, MOX UT ERIGIS, IAM NON ERROREM TUUM DEUS, SED ANIMUM RESPICIT, nec peccatum computat, sed Pœnitentiam pensat. Odit planè si te viderit negligentem, aut resolutum aut pigrum, si te viderit non laborantem in pœnititudine, sed remanentem in crimine. Talis namque est Deus erga homines. Odit peccatum, amplectitur Pœnitentem. ERGO CECIDISTI? NOLI DIFFIDERE, AUT DIFFERRE, SED SURGE. SI PER SINGULOS DIES ERRAVERIS, PER SINGULOS DIES CONVERTERE, & emenda: Hoc est quod à te expectat & exigit Deus. An non audisti quomodo ejus vox resonat per Hieremiam Prophetam: Numquid qui cadit non resurget? Aut qui aversus est non revertetur? Hoc non de UNO CASU dicit, sed totius temporis lapsus testatur. Si enim contigerit SÆPE CADERE, plerumque delinquere, CLAMAT ILLE SEMPER, ET DICIT, SURGE HOMO. Quid dicit? Numquid qui cadit non resurget? Surge peccator, & convertere ad me, quia nolo mortem peccatoris. QUANTUM, ET QUOTIENS PECCAVERIT, CONVERTAT SE A VIA SUA MALIGNA, ET VIVET. Hoc ita dicit, ut non tu per multas ruinas, ac si despectus, ac si desperatus deficias, sed subrigas te sollicitior, ac per singulos lapsus stes contra peccatum. Opponas illi lachrymas, objicias eleëmofynas, inter seras orationis excubias, ut pondus peccati, pœnitudinis pondere obruas, & evertas. Sic persistentem numquam deserit Divina clementia. Sed numquid illa est via laxa, seu lata? Ita quidem Espenius, Opstratius, & hujusmodi Neoterici; sed aliter seculo sexto S. Laurentius: IN ISTO AGONE POSITUS HOMO NON PER LATAM INCEDIT VIAM, SED ANGUSTO ITINERE PERGIT. Latam planè tenet viam qui non vult resurgere de ruinis: ANGUSTAM CONFICIT SEMITAM, QUI QUOTIENS PECCAVERIT, REDAMATUR, ET PLANGIT, ET TENET SEMPER PœNITENTIAM IN VIA ANGUSTA QUÆ DUCIT AD VITAM. Huic dicitur sine dubio, qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Quid ad hæc Rigoristæ nostri temporis?*

48. Faceſſat

44. Faceſſat igitur Zegerus Bernardus van Eſpen, qui in ſuo Jure Eccleſiaſtico univerſo quod etiamnum ſudare dicitur, ita abludit: *Hæc Episcoporum authoritas in pœnitentiis imponendis, moderandis, & tandem pœnitentibus reconciliandis, poſt ſæculum ſeptimum ſenſim Presbyteris magis communicari cœpit. Cum enim poſt ſæculum ſeptimum pro peccatis OCCULTIS deſiit imponi pœnitentia PUBLICA, una quoque vulgatum fuit, pœnitentiam OCCULTORUM criminum Presbyteris conſeſſam; PUBLICORUM vero Episcopis reſervatam. Quo magis ergo labentibus ſæculis pœnitentia PUBLICA deſiit; atque Pœnitentia OCCULTA, & PRIVATA facta frequentior, etiam auctoritas pœnitentias imponendi, & pœnitentes reconciliandi ad Presbyteros magis magiſq; devolvi cœpit; adeo ut tandem nonniſi SOLEMNIS pœnitentia Episcopis reſervata remanſerit; uti CAPITE 2. notatum fuit.* Van Eſpen pag. 530. num. 5.

45. Presbyteros etenim taciturnos ad dimittenda peccata occulta deſtinatos eſſe, non ſæculi octavi opus, ſed primi fuit, id eſt, ab initio cùm Eccleſia conderetur. Hermias Sozomenus in principio ſæculi quinti vixit, Lib. 7. cap. 16. ſcripſitque, ac proinde quid poſt ſæculum ſeptimum innovatum ſeu abrogatum fuerit, penitus ignoravit. Dicit autem: "Cum in nullo penitus peccare, diviniſſis cujuſdam naturæ ſit & humanâ præſtantioris; pœnitentibus vero, etiamſi ſæpiùs deliquerint, veniam dare Deus præceperit: cumque in petenda venia peccatum neceſſariò confiteri oporteat; grave ac moleſtum AB INITIO jure merito viſum eſt Sacerdotibus, tamquam in theatro circumſtante totius Eccleſiæ multitudine crimina ſua evulgare. Itaque ex Presbyteris aliquem, qui vitæ integritate ſpectatiſſimus eſſet, & taciturnitate ac prudentiâ polleret, huic officio præfecerunt, ad quem accedentes ii qui deliquerant, actus ſuos confitebantur." Ille vero pro cujuſque delicto, quid aut facere ſingulos, aut luere oporteret, Pœnæ loco INDICENS ABSOLVEBAT CONFITENTES A SE IPSIS PœNAS CRIMINUM EXACTUROS. Ex quo textu formo argumenta duo, quorum unum pluſquam probabile, alterum indubitabile eſt. Primum quidem oſtendit modernum abſolvendi ordinem fuiſſe inſtitutum ab initio: ut ſcilicet non Episcopus, ſed Presbyter taciturnus exciperet ſecretas confeſſiones, pœnitentiam indiceret, & dein abſolveret; atque pœnitentes abſolutione donati pœnas à ſe ipsis, prout ante abſolutionem indiçtæ fuerant, exigèrent: Hoc eſt, inquam, argumentum primum, ex Sozomeno rebus Novatianis pluſculum addiçto depromptum; quod tantò majorem fidem facit, quantò magis Novatiani ab Eccleſiæ clavibus alieni fuerunt. Eſt enim teſtimonium ab inimicis, quo nullum majus eſſe Jurisperiti omnes conſentiunt. Alterum argumentum eſt ineluctabile, quod nempe Sozomenus in principio ſæculi quinti agnoverit praxim hanc ceu antiquam, ab initio, ut loquitur, obſervatam; proindeque fieri non poſſit ut illa poſt ſæculum ſeptimum principium duxerit. Quid ad hæc Eſpenius noſter, in rebus hiſtoricis ita verſatus, ut pag. 530. dicat: *Sæculo 8. cœpit dari facultas excipiendi confeſſiones Fratribus Mendicantibus, & ſenſim aliis Presbyteris?* Næ enim vero Mendicantes

cantes magnam novo historico vetustatis gloriam debent ! Possit tamen prolapsio isthæc sanari, si inter errata sic corrige, pro numero 8. ponatur 13.

46. Non igitur post seculum 7., sed ab initio institutum, & seculo 9. per Moguntinum primum Can. XXXI. custoditum est illud: *Discretio servanda est inter pœnitentes, qui PUBLICÈ ET QUI ABSCONSÈ PœNITERE DEBEANT. Nam qui publicè peccat, oportet, ut publicè multetur pœnitenti, & secundum ordinem canonum pro merito suo & excommunicetur, & reconcilietur.* Quibus verbis Moguntini Patres nihil se novi constituere profitentur, sed secundum ordinem Canonum, inquiunt, sive ut statim dixerant: *Antiquorum Canonum.* Nisi fortè Espenius hodie melius intelligat quinam tunc fuerint Canones antiqui, quàm noverant isti Patres.

47. Nescio quid ponderis habeat apud Adversarios autoritas S. Eligii Noviomensis Episcopi. Habebit saltem Authoritatem historicam; cumque seculo septimo scripserit, ex eo etiam cognoscemus, nullatenus subsistere, quod publicæ pœnitentiæ per publicam actionem criminalem impositio, post seculum septimum exorsa fuerit. Vos, inquit, præterea (fratres mei) alloquimur, quos publica Actio criminalis, publicam coëgit agere pœnitentiam. Si nondum cognita erat tunc distinctio inter pœnitentiam publicam & secretam, cedo, quomodo S. Eligius ita locutus est?

48. Consonat igitur prioribus sæculis quidquid circa hoc post seculum septimum, Concilium Ingilheimiense Apostolica autoritate, & Synodali sanctione, omnium Clericorum ac Laicorum generaliter consensu atque hortatu sub Ludovico Pio Imp. anno 826. de Raptoribus ita distinxit: *Si publicè actum fuerit, publicam inde agat Pœnitentiam, juxta Sanctorum Canonum sanctionem. Si verò occultè, Sacerdotum consilio ex hoc agat Pœnitentiam: quoniam raptores, ut ait Apostolus, nisi veram egerint Pœnitentiam, Regnum Dei non possidebunt.*

An. 813. 49. Consonant pariter priora secula iis omnibus quæ sancivit Cabilonense secundum, quod observans publicum pœnitendi ritum flaccescere, constituit restitui eum *juxta antiquos Canones*; cognoscens autem hos nonnisi publicè pœnitentibus pœnitentiam publicam imposuisse, ita statuit: *Pœnitentiam agere juxta antiquam Canonum constitutionem in plerisque locis ab usu recessit, & neque reconciliandi ANTIQUI MORIS ORDO SERVATUR: ut a Domino Imperatore impetretur adjutorium, qualiter SI QUIS PUBLICÈ PECCAT, PUBLICA MULTETUR PœNITENTIA, & secundum ordinem Canonum pro merito suo excommunicetur & reconcilietur.* Quod ipsum eodem anno celebratum Arelatense Concilium Canone 26. his verbis exprimit: *Ut qui publico crimine convicti sunt, rei publicè judicentur, & publicam pœnitentiam agant secundum Canones.* Quodque Cabilonenses Patres ab Imperatore adjutorium postulandum censuere, hoc impetravere. Quin & Ludovici Pii successores idem postea confirmavere. Hincmarus Rhemensis profert edictum: *Et quia per vagos, & tyrannica consuetudine irreverentes homines pax & quies Regni perturbantur*

turbari solet, volumus, ut ad quemcumque nostrum talis venerit, ut de his qua egit, rationem, & iustitiam subterfugere non possit, nemo ex nobis illum ad aliud recipiat, vel retineat, nisi ut ad rectam rationem, & debitam emendationem perducatur: & si rationem rectam subterfugerit, omnes in commune in cuius regnum venerit, illum persequamur, donec ad rationem perducatur, aut de regno deleatur. Similiter & de eo agendum est, QUI PRO ALIQUO CAPITALI ET PUBLICO CRIMINE a quolibet Episcopo corripitur, vel excommunicatur, aut ante excommunicationem fugiens, regnum, & Regis regimen mutat, NE DEBITAM PŒNITENTIAM SUSCIPIAT, aut susceptam legitime peragat. Interdum etiam incestam propinquam suam, aut sanctimoniam, vel raptam, sive adulteram, quam illicite non licebat habere, fugiens secum ducit. Hic talis, cum Episcopus, ad cuius curam pertinebit, nobis notum fecerit, diligenter perquiratur, ne morandi, vel latendi locum in regno alicujus nostrum inveniat, & Dei ac nostros fideles suo morbo inficiat, sed a Nobis, vel Ministris Reipublice constringatur, & ut simul cum diabolica praeda, quam secum duxit ad Episcopum suum redeat, ET DE QUOCUMQUE CRIMINE PUBLICO PŒNITENTIAM SUSCIPIAT, AUT SUSCEPTAM LEGITIME PERAGERE COMPELLATUR.

50. Possum perpetuatam ejusdem Doctrinae ad nostra tempora traditionem infinitis fere authorum sententiis corroborare, sed ut tandem imponam finem, proferam Rhabanum Maurum qui seculo nono floruit, conscripsitque laudatissimos de Institutione Clericorum Libros, ubi dicit: Satisfactio autem est, causas peccatorum, & suggestionem excludere, & ultra peccatum non iterare. Reconciliatio vero est, quae post complementum pœnitentiae adhibetur. Nam sicut conciliamur Deo, quando primum a Gentilitate convertimur, ita reconciliamur, quando post peccatum pœnitendo regredimur. QUORUM AUTEM PECCATA IN PUBLICO SUNT, IN PUBLICO DEBET ESSE PŒNITENTIA per tempora, quae Episcopi arbitrio pœnitentibus secundum differentiam peccatorum decernuntur: eorumque RECONCILIATIO IN PUBLICO ESSE DEBET ab Episcopo sive a Presbyteris, jussu tamen Episcoporum, sicut Canones Africani Concilii testantur, ubi ita scriptum est: cujuscumque autem pœnitentis publicum, & vulgatissimum crimen est, quod universam Ecclesiam commoverit, ante absidam manus ei imponatur. QUORUM ERGO PECCATA OCCULTA SUNT, ET SPONTANEA CONFESSIO SOLI TANTUMMODO PRESBYTERO, SIVE EPISCOPO AB EIS FUERINT REVELATA, HORUM OCCULTA DEBET ESSE PŒNITENTIA, secundum judicium Presbyteri, sive Episcopi cui confessi sunt: ne infirmi in Ecclesia scandalizentur, videntes eorum poenas, quorum penitus ignorant causas.

51. Veniam inde ad Ivonem qui seculo 11. scripsit, multaque nimis in eandem sententiam produxit; praesertim parte 6. de causis Clericorum cap. 10. De his qui post ordinationem vel ante crimina publice commiserunt. Ex Epistola Rabani Archiepiscopi ad Heribaldum, ex Concilio Hilerdensi, cap. 10. De his vero visum est nobis scribendum, qui Sacros Ordines habent, & ante vel post ordinationem contaminatos in capitalibus criminibus se-

esse profitentur. In quibus (ut mihi videtur) HÆC DISTANTIA ESSE DEBET, ut hi qui deprehensi vel capti fuerint PUBLICÈ in perjurio, furto atque fornicatione, & ceteris huiusmodi criminibus, secundum sacrorum Canonum instituta, à gradu proprio deponantur: quia scandalum est populo Dei tales personas *superpositas habere, quas ultra modum vitiosas esse constat. Nempe inde detrahunt homines Sacrificio Dei, sicut quondam filius Heli peccantibus fecisse leguntur: & rebelles hinc atque contrarii existentes eorum pravis exemplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de predictis peccatis ABSCONDITÈ a se commissis per OCCULTAM CONFESSIONEM coram oculis Dei, presente etiam Sacerdote, qui eis indicturus est pœnitentiam confitentur, & semetipsos graviter deliquisse queruntur: si se per jejunia & eleëmofynas, vigiliasq., & sacras Orationes cum lachrymis purgare certaverint, his etiam gradu servato spes veniæ de misericordia Dei promittenda est.

* Superpositas habere, quas ultra modum vitiosas esse constat.

1. Reg. 2.

52. Burchardus Wormatiensis Episcopus qui anno 1026. obiit, lib. 19. cap. 26. Decret. ait: Secundum ANTIQUORUM CANONUM Institutionem & Ecclesiasticam consuetudinem discretionem servandam a Sacerdotibus inter Pœnitentes PUBLICÈ ET ABSCONSÈ: NAM QUI PUBLICÈ PECCAT OPORTET UT PUBLICÈ MULCTETUR.

In 4. dist. 14. 3.

53. Magister Sententiarum seculo 12. scripsit: atque in eundem sensum, S. Ambrosium, totiusq. Ecclesiæ usum est interpretatus: Solemnis ergo Pœnitentia, ut Ambrosius in eodem ait, est quæ fit extra Ecclesiam, in manifesto, in cinere & cilicio, quæ pro gravioribus horrendisq. AC MANIFESTIS DELICTIS TANTUM IMPONITUR, inquit. Et postquam citasset originem, Si nos aliqua culpa mortalis invenerit quæ non in crimine mortali vel in blasphemia Fidei, sed in sermonis vel morum vitio consistat; hæc culpa semper reparari potest; ita subjungit: De gravioribus criminibus semel tantum agitur Pœnitentia, scilicet solemnis. Et alludens ad praxim quarundam particularium Ecclesiarum quæ tales non amplius absolvebant, sed remittebant Deo, subdit: Quod tamen in quibusdam Ecclesiis non servatur. Ostensurus verò, per Auctoritates quod non semel tantum, sed frequenter peccata dimittantur per pœnitentiam, inter alios citat S. Joannem Chrysostomum de reparatione lapsi: Talis mihi crede, talis est erga homines pietas Dei. Numquam spernit Pœnitentiam, si ei sincerè & simpliciter offeratur, etiamsi ad summam quis perveniat malorum, & inde tamen vel t. reverti ad virtutis viam, suscipit libenter & amplectitur & facit omnia quatenus ad priorem revocet statum. QUODQUE EST ADHUC PRÆSTANTIUS & eminentius, etiamsi non potuerit quis explere omnem satisfaciendi ordinem: quantulumcumque tamen & QUAMLIBET BREVI TEMPORE gestam non respuit Pœnitentiam, suscipit etiam ipsam, nec patitur QUAMVIS EXIGUÆ CONVERSIONIS perdere mercedem.

54. Sistam in Doctore Angelico a quo omnis Ecclesiæ doctrina felicissimo ordine atque compendio, sine erroris periculo contracta atque digesta est. Hic 3. p. q. 89. a 3. proponit: Utrum per Pœnitentiam restituatur homo in pristinam dignitatem? Resolvit autem cum quadruplici distinctione,

etione, ultimam concludens his verbis: *Quartò propter scandalum: unde & in eadem distinctione legitur cap. De his vero, Rabanus dicit: Hi qui deprehenfi vel capti fuerint publicè in perjurio, furto, atque fornicatione, & ceteris hujusmodi criminibus, secundum Canonum Sacrorum instituta à proprio gradu decident, quia scandalum est populo Dei tales personas super se positas habere: QUI AUTEM DE PRÆDICTIS PECCATIS ABSCONSE A SE COMMISSIS OCCULTÈ SACERDOTI CONFITENTUR, si per jejunia, & eleëmofynas, vigiliasq̃, & sacras orationes purgare curaverint, his ETIAM GRADU PROPRIO SERVATO spes venia de misericordia Dei promittenda est. Et hoc est quod dicitur & De qualitate Ordinandorum Cap. Quæsitum. Si crimina ordine judiciario comprobata, vel alias notoria non fuerint, præter reos Homicidii (hi enim irregulares sunt) POST PÆNITENTIAM IN SUSCEPTIS, VEL IAM SUSCIPIENTIS ORDINIBUS IMPEDIRE NON POSSUNT. Ad tertium sibi objecerat Ilerdense Concilium dist. 50. Capitulo Hi qui sancto Altari, relatum: Hi qui sancto Altari deserviunt, si subito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente dignè pœnituerint, Officiorum suorum sic loca recipiant, ut non possint ad altiora officia ulterius promoveri, non ergo Pœnitentia restituit hominem in pristinam dignitatem. Respondet autem: Ad 3. dicendum quod illud statutum intelligitur de illis QUI PUBLICAM PÆNITENTIAM AGUNT, qui postmodum non possunt ad majorem provehi gradum. Nam & Petrus post negationem Pastor ovium constitutus est. Hæc Doctor Angelicus.*

Dist. 50.
C. De his
verò.

C A P U T XIII.

De accusata Propositione adjuncta, ordine quintâ, De differenda Absolutione, etiam ordinariè dispositis.

1. **J**Actis hisce fundamentis quibus Doctrinæ Catholicæ machina superstruitur, redeo ad subruendum ruinosæ molis ædificium, quod Imposturarum Opstratianarum manibus confectum est. Et ut ne recedam à suscepto instituto, placet *Accusationis & Querelæ* ordinem prosequi.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

T E X T U S.

Adjuncta, propter eandem rationem.

PROPOSITIO.

V.

2. **Q**uid postremo de lapsis in crimen, qui nec consuetudinarii sunt, nec recidivi, si nulla pœnitentia opera præ-

Lapsi in crimen qui nec consuetudinarii sunt, nec recidivi, si nulla Pœnitentiæ opera præmiserint, præ-

D d

mi se-

miserint, præter præparationem ordinariam, quæ in discussione Conscientiæ, actibus Fidei, Spei, dilectionis, propositi consistit, nonne hos saltem omnes (nisi extraordinaria quædam obstant) iudices esse conversos? ... Potius iudicare illos debeo non esse, quàm esse conversos. Opstraet praxis administ. Sacram. Pœnit. pag. 81. lin. 38. & p. 82. lin. 12.

ter præparationem ordinariam quæ in discussione Conscientiæ, actibus fidei, spei, & dilectionis, doloris & propositi consistit: potius iudicari debent non esse, quàm esse conversi. Joan. Opstraet in libello cui titulus: Praxis administ. Sacram. Pœnit.

REFLEXIO PRIMA.

3. **S**ensus est, quod unum crimen quodcumque, sine consuetudine, aut recidiva commissum sufficiat ad differendam regulariter Absolutionem; non quia utilis erit, sed quia taliter lapsus regulariter iudicari debet indispositus, licet habeat actum fidei, spei, dilectionis, doloris, & propositi: Author enim prærequirit opera pœnitentiæ, ab his omnibus distincta.

I I.

4. Scopus est opera Pœnitentiæ à Contritione & Confessione distincta stabilire tamquam unicum signum conversionis internæ.

I I I.

Part. 2. 5. Si autem semel, occasione peccati oblata, in peccatum ruit, & postea tristi-
am. 9. c. 6. stitiam & verecundiam ostendit de peccato, signum est quod peccatum sit ex pas-
sione, & quod de facili emendetur, inquit D. Antoninus. Et S. Nilus Abbas.
Ep. 4. Suscipit enim conditor noster ab iis qui salutem ambiunt, non tantum castimoniam, & iustitiam, & martyrio certamen initum, & exercitii sui ipsius institutum optimum; verum etiam & vultum pro lapsibus demissum, & frontis percussione, & pectoris ictum, & genua flexa, & manus cum dolore cordis extensas, & meretricis, Domini pedes delingentis oscula, & gementem super delicta vocem, & ex imo pectore suspiria, & labiorum, nomen Jesu Christi proferentium cultum, & luctus odorem, & stillicidium lachrymarum, & cogitationes flentes, & mentem cum dolore clamantem, & oculorum suspectum genuinum ad Deum suspicientium, gementiumque Diaboli fraudes, & vehementissimam molestiam, nec non propriam imbecillitatem; quandoquidem ex hominibus, hi quidem cum eximia fortitudine resistunt, illi tentationibus capti faciles & ad lapsum proclives. Nihilominus super omnia, quæ dixi, Dominus Os etiam suscipit, secundum David dicens, PEC-
CAVI DOMINO.

In Confes. 6. Hic verò notandum, quod nulla nobis hætenus de consuetudinariis & Anst. recidivis steterit disputatio. Convenimus præterea in hoc S. Caroli Borromæi principio: Consultum est Absolutionem differre, donec evidens appareat emendatio, in iis, qui tametsi dicant ac polliceantur, quod se eximent a peccato, tamen probabilem faciunt metum, ne contrarium contingat. Adversarii insuper de dispositione Pœnitentis exigunt certitudinem moralem, aut non absolvunt.

vunt. Nos cum S. Carolo requirimus positivam aliquam causam dubitandi de indispositione, ita ut *probabilem faciant metum*. Adversariis nulla adest certitudo moralis, nisi proferantur Pœnitentiæ opera à Contritione & Confessione distincta: quæ multum profectò differunt.

7. Ad hæc Adversarii eodem ferè modo habent peccata malitiæ, & infirmitatis; non secernunt habitum seu consuetudinem retractatam à non retractatâ, non observant, quòd consuetudo retractata amittat reatum, etsi non statim auferat radicem. Quibus possemus objicere praxim S. Philippi Nerii in ejus vita descriptam, qui statâ lege, consuetudinarios absolvebat citò, injuncta Pœnitentiâ, ut statim à recidiva redirent, iterum citò absolvendi, donec, quod multis successit, tota consuetudo radicitus avulsa fuit. Sed neque illa Adversariis objicimus. Exaggeramus rigorem, quem in eos, qui nec consuetudinarii nec recidivi sunt, exercent. Impugnamus novitias Regulas, quas contra totius Ecclesiæ usum, privatâ authoritate stabiliunt. Contra laxones impugnamus Regulam semper absolvendi: contra stringones Regulam semper differendi. Aliquibus differri debet, aliquibus non debet; aliquibus potest, aliquibus non potest. Hæc Regula nobis est certa, quod nulla Regula generalis hæc in re, privatâ sit Authoritate præscribenda. Partes verò præcipuas differendi, vel non differendi, transcribimus prudentiæ: quæ numquam absolvit, nisi post diligentem discussionem conscientiæ, dolorem, propositum, actus fidei, spei, ac dilectionis, acceptionem Pœnitentiæ rationabilis, & remedii salutaris, verbis, signisque sinceris Confessario manifestata: attendendo insuper, ut ne extraordinaria quædam obstent. De tempore verò fateor, per se loquendo, non solemus esse adeo solliciti: cum ex SS. Patribus didicerimus, non tam respiciendam esse mensuram temporis, quàm doloris. Consuevimus cum S. Chrysostomo dicere: *Nec illud perpende, quod breve est tempus, sed illud considera, quod* *Orat. de S. Philog.*
benignus est Dominus.

I M P O S T U R Æ.

§. 9.

8. Refutantur Imposturæ Accusationis circa Propositionem hanc: *Quid postremo de lapsis in crimen, qui neque Consuetudinarii sunt, neque Recidivi, si nulla pœnitentiæ opera præmiserint, præter præparationem illam ordinariam, qua in discussione conscientiæ, actibus fidei, spei, dilectionis, doloris, propositi consistit: nonnè hos saltem omnes (nisi extraordinaria quædam obstent) Judices conversos? Potius judicare illos debeo non esse, quàm esse conversos.* Opstræt Praxis Admin. Sacram. Pœnit. p. 81. lin. 38. & p. 82. lin. 12.

Prima hic Impostura est in Reflexione prima, ubi Opstratio affingitur, quod doceat lapsum in crimen debere regulariter judicari indispositum, licet habeat actum fidei, spei, dilectionis, doloris, & propositi.

Detegitur Impostura, si addantur Propositioni lineæ quatuordecim, quibus eam mutilavit Accusator. Siquidem ex illis manifestum erit, non dici eos regulariter judicandos esse indispositos, qui se ad Absolutionem præpararunt per actus fidei, spei, dilectionis, doloris, propositi; sed eos, qui etsi se non magis præpararint quam non conversi, dicunt tamen se actus fidei, spei, dilectionis, doloris, propositi (quemadmodum etiam dicunt non conversi) elinxisse.

C O N F U T A T I O.

9. **T**Ametsi per capita duo cum authoribus aliis, quorum primus oppidò catholicus, aliâ quàm tecum phrasi contulerim, non sum tamen oblitus Tui, Opstrati. Superba Imposturarum convitia reddunt me semper memorem, quocum gravis, quam suscepi, versetur colluctatio, & quo potissimum stylo, adversus insulsam tuam scribendi rationem utendum sit. Pergis ergo more tuo; & demonstras quod Imposturæ tuæ non essent se dignæ, nisi à nova corruptione textûs infaustum exordium fumerent. Per fas nefasque decretum Tibi est Me Imposturarum arguere, atque ut fucum facias lectori qui Accusationem & Querelam populi Belgici nondum viderat, suggerere quod propositionem tuam lineis quatuordecim mutilaverim. Impostura hæc tua est, Opstrati, non mea; tua est corruptio textûs. Ego enim imitatus omnes Authores Orthodoxos, propositionem tuam retuli sensu aperto, & quia inter particulam, *conversos?* Et particulam *potius*, intercedebant lineæ aliquot, quæ ad categoricum accusatæ Propositionis sensum nihil conducebant, more in Scholâ usitato, interposui tria puncta, hoc ordine: *Esse conversos? ... potius judicare debeo.* Tu verò ut innocentem recrimineris, hæc puncta omittis, & citationem meam, utingas esse mutilam, sic exhibes: *Judices conversos? Potius judicare debeo.* Hæc est rursus corruptio textûs, eò capitalior, quo magis certum est quod deplorata tua recriminatio illi soli innititur.

Corruptio
Textûs 20

10. Sed jam scilicet iterum fugis. Fugis, inquam, & rursus Propositionem quam negare non potes, ad novum sensum transcribis. Propositio est clara, & manifesta. De eo quod dicant pœnitentes vel non dicant, ne meminit quidem. Expressis terminis asserit: *Si nulla pœnitentia opera præmiserint præter præparationem ordinariam, quæ in discussione conscientia, actibus fidei, spei, dilectionis, doloris, propositi, consistit.* Aliud est dicere, quod ista præmiserint: aliudque est supponere quod illa præmissa sint. Propositio vestra supponit quod ista fecerint: *Si præmiserint*, inquit. Non dicit, *si dicunt se præmisisse.* Age igitur, iterum & ab ovo responde. Si pœnitentes talia revera præmiserint, & nulla alia laboriosæ pœnitentiæ opera præmiserint, debesne judicare illos esse dispositos? Si debes: errant ergo Pastores tui boni, & Tu cum illis qui ordinariè illa opera prærequiris. Si autem non debes, deridiculum igitur est effugium tuum, quasi simpliciter egeris de iis qui dicunt tantummodo se ista fecisse. Ecce in quantas angustias tuæ Te Imposturæ con-

conjiciunt. Ut fugias censuram, non audes profiteri quod sentis. Ut persistas tamen in errore quo delectaris, detrectas revocare quod profiteris: atque ut calumnieris legitimum accusatorem tuum, corrumpis quod tradis. Usque adeò semper convinceris, *semper asserere, semper negare*. Quæ utilitas in doctrina quam erubescis? Quæ constantia in dogmate, quod toties mutas? Quæ spes pacis, aut quod solatium unitatis ex justificatione in qua tam graviter fallis?

11. Sed quid si sese ista præmisisse dicunt tantum, & non præmiserunt? Judicari debent indispositi etiam à nobis. Si dicunt autem seriò & sincerè, nullumque Confessori rationabile dubium superest quod ista non præmiserint, possunt judicari conversi esse. Tu verò in tuis scriptiunculis stabilitum voluisti principium aliud, cujus aliquando pudet, aliquando (pudorem enim gestas inconstantissimum) non pudet. Vis, inquam, inquiri an præmiserint externa poenitentiae opera. Si negent se præmisisse; hoc Tibi solum sufficit, ut extra casum necessitatis (non levis scilicet pietas, quod casum necessitatis excipis!) ordinariè judices conversos non esse. Hic sensus tuus per tota opuscula tua dominatur. Quid tergiversaris?

12. Persistis nihilominus, Te in suppressis à me quatuordecim lineis tuis posuisse hæc verba quæ litteris cursivis, ut vocant, quod formalis citationis indicium est, exhibes: *dicunt tamen se actus fidei, spei, dilectionis, doloris, propositi* (quemadmodum etiam dicunt non conversi) elicuisse. "Ego verò Tibi respondeo, Opstrati, quod in istis tuis quatuordecim lineis non tantum non posueris ista, sed etiam sciveris te non posuisse; quinimo ut me Imposturæ reum faceres, finxisse Te quod posueris, id quod in circumstantiis istis scire potuisti & debuisti, à te poni non potuisse. Est hæc igitur nova corruptio textûs splendidissima, prout ex subjectis tuis illis lineis quatuor-

Corruptio textûs 21.

cim patebit; ex quibus insuper cognoscetur quod propositio per Me fidelissimè relata fuerit. *Quid postremò de lapsis*, inquiebas, *qui nec consuetudinarii sunt, nec recidivi*, "si nulla poenitentiae opera præmiserint, præter" *preparationem istam ordinariam, quæ in discussione conscientia, actibus Fidei, Spei, Dilectionis, Doloris, propositi consistit*: "Nonne hos saltem omnes (nisi extraordinaria quadam obstant) judices cum Steyartio conversos? R. Judicarent hoc, Teste Steyartio, tot seculis Confessarii, boni mali, usque ad tempora nuperarum contentionum. (Quid hoc monstri est, Opstrati, non Tibi sufficit judicium Confessariorum bonorum tot seculis præsuppositum? Quoniam ab his appellabis, obsecro? Ad Concilium, ad Pontificem, aut ad quem?) Numquam sic judicaverit sanum vulgus. (Sanumne Tibi judicium, aut sensus communis? A praxi tot seculorum, ad vulgus?) *Quid enim*, inquit, *si ex operibus judicandum est; nonne* "præparatio ista ordinaria conversis & non conversis perinde communis est?" (si vulgus hoc censeret, Opstrati, non jam contra Te Tuosque, ordinata illa Accusatio & Querela populi Belgici prodiisset.) *Si conversis & non conversis perinde communis*: (nugas agis, Opstrati, resque distinctissimas confundis) *cur potius conversos esse om-*

nes ex illa judicem quam non esse conversos, (ecce igitur quod non egeris de formando iudicio ex eo quod dicant se præparationem illam habere, sed ex supposito quod illam habeant) cum sit ejusmodi, ut non minus ab iis, qui conversi non sunt, quam ab iis qui conversi sunt, passim adhibeatur. (Jam nimirum te præcipitas, Opstrati: fateris enim quod dispositio illa de qua agitur, quæ nimirum in discussione conscientiæ, actibus Fidei, Spei, dilectionis & propositi consistit, passim adhibeatur. Si passim adhibetur, uti tunc dicebas; atque si hæc sufficit, uti nunc Imposturæ tuæ prædicant; dic igitur, Opstrati, quomodo passim non absolvis?) Imo verò, cur potius judicare non debeam, conversos non esse quam conversos: cum signum non-conversionis jam habeam crimen, in quod lapsi sunt (res deridicula! Crimen est signum lapsus præteriti; præparatio autem conversionis præsentis) Conversionis autem nullum habeam, nisi præparationem istam ordinariam conversis & non conversis communem (Tu quidem dicis utrisque communem esse, sed non probas) à qua signum prius minimè eliditur. Porro si non elidatur: cur me movere non debeat, ut illos judicem non esse conversos? Sic enim apud Me statuo: Certo conversi non erant tunc, cum in istud crimen laberentur: atqui post lapsum NON ALIA ADHIBUERUNT OPERA, non aliam præparationem (Ecce opera à præparatione distinguis) præter istam ordinariam, quam etiam adhibent passim non conversi. (Hoc dicis, sed non probas) ERGO POTIUS JUDICARE DEBEO ILLOS NON ESSE, QUAM ESSE CONVERSOS. Dic ergo nunc nobis, Opstrati, quâ præfidentiâ in Imposturis tuis audes asserere, non egisse Te de præparatione ipsa, sed de eo quod quidam dicunt, se ista fecisse? Verbum istud dicunt, nec æquivalens ejus ibidem extat: omnia enim eò tendunt ut probes id unde Paragraphum exorsus fueras: *Regula tertia erat hæc: "de conversione cordis judicandum est ex operibus;" unde sequitur, eum communiter absolvi non posse qui se per opera conversum non probat.* Tuum scilicet fuit Regulas istas condere.

IMPOSTURÆ.

13. *Secunda impostura ibidem est, quod Opstratius prærequirat Opera pœnitentiæ, ab his omnibus (actibus) distincta.*

Sed refellitur ex ipsa Dissertatione de Praxi quæ accusatur. Nam parte 3. cap. 4. §. 5. pag. 72. disertè dicitur, " quod omnes sine controversia admittant, „præparationem istam, quæ in discussione conscientiæ, actibus fidei, „spei, dilectionis, doloris, propositi, consistit, ad absolutionem sufficere.

CONFUTATIO.

14. **I**Mo verò ibidem, & ubique adjungis, non esse credendum quod præparatio ista adsit, nisi ex operibus pœnitentiæ externæ morali certitudine constet ista sic impetrata fuisse. Tortuosum sophisma tuum jam pridem detectum puta. Ad rectam dispositionem prærequiris præparationem

nem istam: & ad præparationem istam prærequiris opera pœnitentiæ externa: ergo ad rectam dispositionem exigis dicta opera. Hæc sunt evidentia, Opstrati: atque hæc te nuper ita strinxerunt ut sophisma sophismate pellere frustra conatus fueris. Recordari enim tuum est quod ad Eximium profligatorem tuum Doctorem Hermannum Damen nuper in Responsione pro Responsione brevi respondebas his verbis:

Cur ut eam mihi affingeret, ad consequentias confugere debuit? Et ad eas quidem consequentias, quæ non dico in Regulas Dialecticas, sed in ipsum sensum communem turpissime impingunt? Atque en illas Tibi:

”Vera cordis conversio ex natura rei, & Christi institutione spectat ad
,,valorem Sacramenti:

”Atqui hanc, juxta te, peccatores ordinarii non solent habere, nisi opera pœnalia sensim præcesserint:

”Ergo, juxta Te, prærequiruntur opera illa ad valorem Sacramenti ex
,,natura rei, & Christi institutione.”

Reposui hoc Argumentum quoad formam simillimum, sed adeò vitiosum, ut solidissimus quisque vitium palparet:

”Verus panis ex Christi institutione spectat ad valorem Sacramenti Eucharistiæ:

”Atqui hunc Sacerdotes non solent habere, nisi opera pœnalia Agricola, Molitoris, & Pistoris sensim præcesserint:

”Ergo illa opera Agricola, Molitoris, & Pistoris prærequiruntur ad
,,valorem Sacramenti Eucharistiæ ex Christi institutione.”

Quod novissimum Sophisma tuum ita passim deridiculum est, ut nemo amplius discipulorum ignoret peremptoriam solutionem. Ut namque introduces paritatem argumenti, tum Syllogismum, inquiunt Dialectici, formare debueras hac ratione, quam pono in Parallelo:

PARALLELUM.

Argumentum Doctoris Damen.

15. **V**ERA cordis conversio ex natura rei, & Christi institutione spectat ad valorem Sacramenti. Atqui hanc juxta Opstratium Peccatores ordinarii non solent habere, nisi opera pœnalia sensim præcesserint. Ergo juxta Opstratium prærequiruntur opera illa ex natura rei & Christi institutione.

Argumentum simile.

VERUS panis operâ Sacerdotis confectus, ex Christi institutione spectat ad valorem Sacramenti Eucharistiæ, eo modo quo vera conversio operibus pœnitentis obtentas spectat ad valorem Sacramenti. Atqui hunc Sacerdotes non solent habere nisi opera pœnalia adhibeant; ergo illa opera Sacerdotis prærequiruntur ad valorem Sacramenti Eucharistiæ, ex Christi institutione.

Jam equidem, ut opinor, in quo Sophismatis Tui disparitas lateat, abundè

abundè perspicis. Argumentum enim Devictoris tui agebat de dispositione, quam juxta Te supponebat nonnisi per disponentis labores obtineri solere.

IMPOSTURÆ.

16. *Tertia impostura est, quod scopus noster sit, Opera pœnitentiæ à contritione & Confessione distincta stabilire, tamquam unicum signum conversionis internæ.*

Jam toties hanc imposturam refutavi, ut de ea suspectus esse amplius non possim. Sed videamus, an in errorem damnatum non incidat ipse Accusator.

Sufficere ait duo signa conversionis internæ, Contritionem & Confessionem; sed quid per contritionem intelligat, investigemus. Vel intelligit contritionem merè internam; vel contritionem operibus proditam; vel significatam tantum verbis. Intelligere non potest contritionem merè internam: Quia hæc cum notior non sit ipsa conversione internæ, signum illius esse non potest. Non intelligit etiam contritionem Operibus proditam: Quia opera ubique impugnat. Superest igitur ut intelligat contritionem verbis tantum significatam. Si autem hanc intelligat, necesse est eum incidere in errorem damnatum ab Innocentio XI. propositione 60. inter 65. Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, & Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere & proponere emendationem. Talis enim pœnitens habet duo signa conversionis internæ, Contritionem verbis significatam & Confessionem, quæ juxta Accusatorem sufficiunt.

CONFUTATIO.

17. **V**ide obsecro, quid dicas, Opstrati, nec tuas ipsius cogitationes dissolve. In diversa Te rapiunt, hinc veritatis, inde timoris vis. Veritas accusare te cogit contradictorium illius quod negas, quodque ut tuum agnoscere timor cohibet. Opera pœnitentiæ à contritione & confessione distincta velut unicum internæ conversionis signum agnoscere times & erubescis. Hinc negas tandem quod semper affirmasti. Veritas autem cœci tui affectûs impetum prodit, dum in me accusas, quasi contritionem & confessionem veluti duo sufficientia internæ conversionis signa stabiliverim. *Corruptio mei textûs est Opstrati, à Te rursus commissus: verba enim illa ego nusquam habeo. Dixi: Partes verò præcipuas differendi vel non differendi absolutionem transcribimus prudentiæ, quæ numquam absolvet, nisi post diligentem discussionem conscientia, dolorem, propositum, actus fidei, spei, ac dilectionis, acceptationem pœnitentiæ rationabilis, & remedii salutaris, verbis signisque sinceris confessario manifestata: attendendo insuper ut nè extraordinaria quedam obstent. Tu verò mea hæc ita reddis ac si dixerim, sufficere duo signa conversionis internæ contritionem & confessionem. Est corruptio textûs, Opstrati, Tibi nimium familiaris. Inde ridiculè divertis ad dilemma quod est impertinens. Quis enim Tui similis sit, ut formet sophisma tam abso-*
num,

*Corruptio
Textûs 22.*

mun, contritionem internam esse signum conversionis internæ : id est, idem esse signum sui ipsius, cum tamen tam internum sit, ut significare exterius non possit? Requirimus ergo verba & signa sincera, acceptationem Pœnitentiæ, & remedii salutaris, & attendimus insuper ut ne extraordinaria quædam obstant. A propositione 60. inter 65. longissimè distamus. Non agimus de habente peccandi consuetudinem; non agimus de eo in quo spes emendationis nulla apparet; nec agimus de eo qui non nisi ore profert se *dolere* & emendationem proponere. Et quis erit tam parum emunctæ naris qui credat, Opstrati, quod hæc ignores? Accusas ergo quod dixissem (non dixi autem) duo ista signa sufficere; & imposturam vocas quod dixerim, Te opera pœnitentiæ à duobus istis distincta velut unicum conversionis internæ signum (addidi *regulariter*) requirere. Dico autem hoc iterum, & rursus ex tuis demonstro. Habe ergo iterum verba tua. In Appendice de Laborioso Baptismate. Pag. 27. dixisti, peccatores passim per laboriosa Pœnitentiæ opera ad remissionem peccatorum præparandos. Verba tua fuerunt: "SS. Patres unanimi consensu docent per laboriosa „opera pœnitentiæ Deum à peccatoribus placandum esse, & remissionem „peccatorum impetrandam: Ergo passim peccatores debent per ista opera „ad remissionem peccatorum præparari." In responsione verò pro responsione brevi pag. 80. dixisti, lachrymas, suspiria, & gemitus non magni fieri nisi operibus conjuncta. Verba fuerunt: *Quod hic addit*, „mirari se, lachrymas, suspiria, gemitusque pœnitentium à me „nihil fieri, altèque contemni, verum non est: magni ea facio cum „SS. Patribus, sed operibus conjuncta." In expositione vero de Laborioso Baptismo pag. 56. dixisti hanc ordinariam per opera pœnitentiæ præparationem, de operibus externis accipiendam esse. Verba tua fuerunt: *Et disertius in doctrina de Laborioso Baptismo in observatione, quam subjungo locis Scriptura Sacra & SS. Patrum, ubi n. 2. moneo*, „Sanctos Patres non eò exigere opera pœnitentiæ externa, quod crederent sine illis exhibitis peccatorem Deo reconciliari non posse; sed quod existimarent hanc viam „esse ordinariam, quâ Deus peccatorem ad justificationem perducit: idque unum me ex locis Scripturæ Sacræ, & SS. Patrum concludere voluisse." Quodque est intolerabilius, Doctrinam hanc tuam, quam jam negas, atque Tibi per Imposturam affictam esse confingis, in appendice ad doctrinam de Laborioso Baptismo tradidisti velut dogma Catholicum ab iis qui contra hæreticos scripserunt assertum. Verba tua fuerunt: Pag. 94. *Qui fidem Catholicam contra Hæreticos defenderunt*, Tapperus, Petrus Soto, Lindanus, Hesselius, Ravestinius, Lensæus, Haraus, Gerardus Billick, Conradus Clingius, Franciscus Panigarole, &c. unanimi consensu contra ipsos tamquam dogma Catholicum tradidère, peccatores passim debere per opera Pœnitentiæ ad justificationem præparari. Ergo is tunc erat sensus Ecclesiæ. Sic Tuû vel es oblitus, vel sic Te Tuû pudet.

18. *Quarta Impostura est, "Quod nulla nobis hactenus de Consuetudinariis & Recidivis steterit disputatio". Reflex. 3.*

Sed an nescit de Consuetudinariis nobiscum disputasse Authorem Tractatus de Operibus poenalibus, & asseruisse, quod hæc sit praxis Ecclesiæ universæ, Consuetudinarium prima vice absolvere, modo sincerè affirmet se contritum esse &c. Item secundâ vice, dummodo à prima Confessione vitam aliquo modo emendârit? Quin & idem cum proportionem de tertia & quarta Confessione dicendum? Art. 6. pag. 50.

An nescit eandem doctrinam defendi in libellis, Praxis & Doctrina communis Ecclesiæ, & Confutatio Responsionis Brevis &c.

An nescit de Consuetudinariis nobiscum disputasse Doctorem Damen in Doctrina & Praxi S. Caroli, ubi ad Assert. 13. & 22. docet, Consuetudinarios primâ saltem & secundâ vice, solius promissionis intuitu, absolvi debere?

An demum nescit, omnes libellos istos a Doctore Steyaert cum magnis encomiis approbatos?

CONFUTATIO.

19. **V**ilescunt imposturæ tuæ ad nauseam repetitæ, continuisque corruptionibus textuum, quas ita multiplicas, ut iis ferè solis triumphales tuas machinas construxisse videâre, interstinctæ. Ecce enimverò de meipso agens dixeram: *Hic verò notandum, quod nulla nobis hactenus de consuetudinariis & recidivis steterit disputatio.* Propositiones omnes quas Tibi, Tuisque objeci, testor: nulla inter illas de consuetudinariis, nulla de recidivis verbum facit. Non quod Tecum sentiam quidquid de illis erras; sed quod errores hosce tuos hactenus aspexerim ut Scholasticos, Ecclesiæ nondum ad proscriptionem deferendos. Id est: Populi Belgici accusationem & querelam fulciens nondum inter accusationis capita constitui excessus quos erga consuetudinarios & recidivos exercetis. Tu verò quia novisti quod Scholasticè cum aliis de hac materia disseruisti, ut fucum facias populo, verba mea sic exhibes, ac si illud, *nobis*, referendum sit ad Te, quasi dixerim quod nulla vobis, seu Tibi de consuetudinariis, & recidivis steterit disputatio; & hinc ridiculè exclamas: *An nescit de Consuetudinariis nobiscum disputasse Authorem tractatus de operibus poenalibus?* Non nescio hæc, Opstrati, fateor: jam dudum enim clades quas ab Authoribus istis acceperis, recensui. Magna verò Tibi impensa à me pietas, quod detecta errorum tuorum, hac in parte dedecora nondum dixi Ecclesiæ. R. mus Steyaertius victores libellos illos celebravit encomiis, laudavit, approbavit. Quid potuit minùs? Ea siquidem semper fuit justæ victoriæ gloria, ut honoratorum Virorum laudes atque præconia subsequantur. Cum omnibus tamen istis subsistit quod dixi, nullam nobis hactenus de consuetudinariis & recidivis steterit disputationem de qua scilicet agebatur, quam moveamus in facie Ecclesiæ, juris ordine quem toties invocastis.

IMPOSTURÆ.

20. Sed noverat Accusator, Romæ istam de Consuetudinariis doctrinam non ferri; ideoque ei persuadendum, quod nulla de illis foret disputatio in Belgio.

CONFUTATIO.

21. **N**Overam, Romæ tuum de consuetudinariis rigorem ita displicere, ut Romam Romæ ostenderim S. P. Philippum Nerium Sanctorum albo adscripsisse, in cuius tamen vita Roma refert, quod consuetudinarios consueverit absolutione donare. Me Romæ dissimulatum voluisse quod nulla de illis disputatio fuerit in Belgio, tua rursus est corruptio textus; particulas enim istas, aut eis similes, in Belgio, nusquam habeo. Et Corruptio textus 24. quomodo Romæ dissimularem, quid de consuetudinariis in Belgio sentiant, cum ipse mox fatearis, quod ego Belga vobis Romæ objecerim praxim S. Philippi Nerii? Objeci autem incidenter, & per parenthesis, ostendens quid Romæ possem, si vellem: *Quibus possemus objicere praxim S. Philippi Nerii*, inqueiebam. Et paulò post: *Sed neque ista adversariis objicimus. Exaggeramus rigorem, quem in eos, qui nec consuetudinarii nec recidivi sunt, exercent.* Si stetisset animo prolapsionum vestrarum singularum cathalogum retexere, tempus Me & verba defecissent.

IMPOSTURÆ.

22. *Impostura quinta est, "Quod eodem ferè modo habeamus peccata malitia & infirmitatis."* Reflex. 3.

Sexta, "Quod non secernamus habitum seu consuetudinem retractatam à non retractata." Ibid.

Septima, "Quod privatâ authoritate stabiliamus novitias regulas contra totius Ecclesie usum." Ibid.

Quæ omnia cum absque probatione ulla confidentissimè alleget, ne refutanda quidem, sed neganda tantum putamus.

CONFUTATIO.

23. **P**Robata sunt satis; & ex abundantia juris, iterum suis locis probantur uberius.

IMPOSTURÆ.

24. *Superest ut breviter perstringamus quæ objicit.*

1. *"Si quis, ait ex Antonino, semel ex occasione peccati oblata in peccatum ruit, & postea tristitiam & verecundiam ostendit de peccato, signum est quod peccatum sit ex passione, & quod de facili emendetur. part. 2. tit. 9. c. 6. §. 4."*

R. S. Antonini doctrinam admitto; sed nego eam recte extendi ad quævis crimina, præsertim adhesionis.

CONFUTATIO.

25. **A**Tqui D. Antoninus ibidem agit de iis peccatis quæ Tu crimina adhæſionis vocas: igitur D. Antonini Doctrinam admittis ſimul & impugnas. D. Antoninus enim agit de peccatis quibufvis, & exempla ſtatuit in furto, homicidio, Hæreſi, fornicatione. Agit de peccatis damnicativis, infectivis aliorum, & huiusmodi, inquit. Nimis equidem, falleris, Opſtrati, niſi hæc Tu peccata voces crimina adhæſionis. De his tamen omnibus Antoninus ſtatuit Regulam generalem, quandonam denuntiari oporteat. *Si ergo emendatio ſperetur, inquit, debet præcedere admonitio, & differri denuntiatio.* Ut autem cognoscatur quandonam emendatio ſperanda ſit, ſtatuit Regulam hanc: *Quod ſi aliquis frequenter & ſine freno, in aliquod peccatum lapſus eſt; ſignum eſt quod ex malitia peccat, & non facile emendatur. Si autem ſemel occasione peccati oblata in peccatum ruit: & poſtea triftitiam & verecundiam oſtendit de peccato, ſignum eſt quod peccatum ſit de paſſione, & quod de facili emendetur.* Ut igitur juxta D. Antoninum ritè philoſophemur; peccatum ſive crimen in quod aliquis ſemel occasione oblata ruit, & poſtea triftitiam & verecundiam oſtendit, non eſt crimen adhæſionis: quia nondum adhæret. Tametſi etenim alia aliis magis adhærere nata ſint; attamen juxta D. Antoninum, judicari debet quod peccatum reſpectu ejusmodi peccatoris non ſit adhæſivum, & quod de facili emendetur. Sed tu ſcilicet hîc rurfus debebas convinci, Opſtrati, quod agnoſcas non unum crimen, in quod licet homo tantum ſemel, & nonniſi occasione oblata ruat, & licet poſtea triftitiam & verecundiam oſtendat, attamen non facile emendatur, & proinde debet differri abſolutio.

IMPOSTURÆ.

26. 2. Iterum opponit ſuum Nilum lib. 3. Epift. 243. docentem, quod Dominus Os etiam ſuſcipiat, ſecundum David dicens, PECCAVI DOMINO.

R. Suſcipit Os dicens PECCAVI DOMINO, ſi Ori cor reſpondeat: ſi non reſpondeat, non ſuſcipit.

CONFUTATIO.

27. **I**Ta eſt ut dicis, Opſtrati, iterum oppoſui S. P. Nilum, ſed ad quem iterum nihil ſolidè reſpondiſti. Quodnam enim iſtud cavillandi genus eſt, *ſuſcipit os, ſi ori cor reſpondeat?* Dicimus nos hoc ipſum Tecum, nec convenimus tamen. Fugis ergo iterum, & verum quæſtionis ſtatum abſcondis. Non enim inquiremus, utrum Deus ſuſcipiat os quod cordi non reſpondet. Hoc quærimus, utrum Sacerdos aliquando poſſit ori ſinceris in circumſtantiis pœnitentiam cordis enarranti credere, licet alia ſuperiùs deſcripta externa pœnitentiæ opera non adſint. Hic eſt ſtatus cauſæ: hîc ſtrepit cardo controverſiæ. Jam verò oſtendi Tibi rurfus ex S. P. Nilo, quod externa pœnitentiæ opera adhibere, & per hæc pœnitentiam cordis aſſe-

asserere utile & bonum sit quidem, sed non semper necessarium: quia *Os etiam suscipit*, inquit. Atque hoc satis in S. P. Nilo observasti, ubi textum lucidissimum à me productum integrè legisti. Sed nempe ut Lector traheretur in errorem, iterum corrupisti textum meum. *Nihilominus super omnia, quæ dixi, Dominus Os etiam suscipit, secundum David dicens, PEC- CAVI DOMINO*, inquit S. Nilus. Verba hæc, *nihilominus super omnia quæ dixi, erasisti*: Ut scilicet Lector crederet sensum inchoari ab his terminis: *Dominus Os etiam suscipit*. Quis verò nesciat, aliud esse quod *Dominus Os etiam suscipit*, & quod *Dominus Os etiam suscipit super omnia quæ S. Nilus dixit*? Ea namque omnia quæ S. Nilus dixit, sunt externa illa pœnitentiæ opera de quibus disserimus. Sunt *Martyrio certamen initum, & exercitiū sui ipsius institutum optimum; vultus pro lapsu demissus, frontis percussio, pec- toris ictus, genua flexa, stillicidia lachrymarum*. Quæ omnia ut S. P. Nilus recensuerat, subdit, *Nihilominus super omnia, quæ dixi, Dominus Os etiam suscipit*. Ex quibus per consequentiam ineluctabilem conclusi, externa illa vestra Pœnitentiæ opera juxta S. P. Nilum statuta lege non requiri. Cuius meæ conclusionis vim atque energiam ut frangeres, corrupisti textum, Opstrati, nihil erroris magni sine corruptionibus generans.

Corruptio
textus 25.

IMPOSTURÆ.

28. 3. *Objicit praxim S. Philippi Nerii in ejus vita descriptam*, qui statuta lege Consuetudinarios absolvebat citò, injunctâ pœnitentiâ ut statim à recidiva redirent, iterum cito absolvendi.

R. *Si hæc fuerit praxis S. Philippi Nerii, miranda est in Sancto, non imitanda; utpotè ordinarius & communibus sanæ Theologia regulis non congruens. Quod vel ipse Accusator fatetur, dum ait, nullam nobis hætenus de Consuetudinariis & Recidivis stetisse disputationem: stetisset autem, si praxim illam communiter imitandam putasset.*

CONFUTATIO.

29. *SI* nemo de consuetudinariis rectiùs judicat quàm consuetudinarii ipsi, tum Tu utique, Opstrati, qui in corrupendis textibus totus consuetudinarius factus es, promptissimum atque facillimum de iis judicium ferre aptissimus es. Dicis quod objecerim praxim S. Philippi Nerii, ut inde concludas, quod egerim de consuetudinariis. Verba autem mea fuerunt: *Quibus possemus objicere praxim S. Philippi Nerii in ejus vita descriptam, qui statuta lege, consuetudinarios absolvebat citò, injunctâ pœnitentiâ, ut statim à recidiva redirent, iterum citò absolvendi, donec quod multis successit, tota consuetudo radicitus avulsa fuit. Sed neque ista Adversariis objicimus. Exaggeramus rigorem, quem in eos qui nec Consuetudinarii nec recidivi sunt, exercent.* Duplex hic iterum corruptio textus. 1. Quod pro *possemus objicere*, ponis *objicit*, & inde malè concludis. 2. Quod propositionem meam multiles præcipua sua parte: *Donec quod multis successit, tota consuetudo radicitus*

Corruptio
textus 26.

Corruptio
textus 27.

avulsa fuit. Opstrati, vita S. Philippi Nerii Romæ est composita, impressa cum Approbatione solita, atque per fidem historicam exhibet eam praxim quam Romana Ecclesia existimavit fuisse S. Philippi Nerii. Existimasse autem prudentes Romanos, quique melior assistit iis Spiritum Sanctum Divorum albo adscripturum fuisse eum, qui statuta lege in administrando pœnitentibus Sacramento, usus fuisset praxi mirandâ non imitandâ, utpote quæ ordinariis & communibus Sacræ Theologiæ Regulis non congrueret? Ubinam nunc illa Roma, de qua tam ignoranter suprâ pronuntiasti: *Romæ istam de Consuetudinariis Doctrinam non ferri?* Sed nempe non Tibi expedit hodie in S. Philippum Nerium esse pium magis quàm fuisti nuper in S. Carolum Borromæum. *S. Carolus non exhibuit Doctrinam, & praxim omnibus suis partibus absolutam,* inquiebas; & postea per scientiam mediam vaticinabaris: *Aliam & perfectiorem Doctrinam & praxim exegisset, si supervixisset.* Jam verò ubi de S. Philippo Nerio agitur, praxis ejus miranda in sancto, non imitanda: utpote ordinariis & communibus (vestris scilicet) Sacræ Theologiæ regulis non congruens. *Quod vel ipse Accusator fatetur dum ait nullam nobis hætenus de Consuetudinariis & recidivis stetisse disputationem.* Quot verba, tot contradictiones. Suprà pag. 21. dixisti quod *quarta Impostura est quod nulla nobis hætenus de consuetudinariis & recidivis steterit disputatio.* Si Impostura est, Opstrati, quod dixi, nullam nobis stetisse de consuetudinariis disputationem; quomodo subsistit, me fateri illam S. Philippi praxim non esse sanam ex eo quod nulla nobis de Consuetudinariis disputatio steterit? Vel nulla nobis de consuetudinariis disputatio stetit, vel stetit aliqua. Si nulla stetit, non est ergo Impostura. Si verò stetit aliqua; non rectè concludis Me accusatorem in causa consuetudinariorum tecum sapere. Præterea aliud est praxim illam communiter imitandam putare, aliud est imitari aliquando, *dum spes aliqua emendationis affulget.* Dantur Consuetudinarii qui sic confitentur, ut spes emendationis nulla appareat. Hos absolvere vetat ratio, & sana doctrina; & Innoc. XI. hanc 60. inter 65. proscripsit: *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, ET SI EMENDATIONIS SPES NULLA APPAREAT, nec est neganda nec differenda absolutio: dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem.* Ubi notes, velim, clausulam: *Et si emendationis spes nulla appareat.* S. Philippus Nerus in consuetudinariis ad se venientibus observavit spem emendationis. Absolvit. Reincidebant, non ex malitia voluntatis obstinata, sed ex fragilitate propositi mutati. Iterum absolvit, & toties, donec, quod multis successit, tota consuetudo radicitus avulsa fuit. Imitatus est bonum Medicum, qui vulneri toties infundit oleum, donec pus omne ejecit, superinduxit crustam, & plenam sanitatem restituit. Hujusmodi enim homines languidi non currunt, sed ut alibi Seneca de vita beata scribit, ad virtutem reptant. Plus juvandi sunt aliis, donec veniant ad perfectionem. Credo ego, Opstrati, nec vana fides, quod si Medicus esses, Tu nulli calculoso, nulli podagrico, nulli deni-

denique cujus morbus frequens & recidivus esset, porrigeres juvantem manum. Habe ergo meam de consuetudinariis opinionem, quam non Tibi, sed Sedis Apostolicæ censuris, & cujuscumque sani Theologi judicio lubens submitto; neque amodo me in partes tuas trahas, velim, quasi in hoc Tecum S. Philippo Nerio insultem: Sed de S. Philippo, & S. Carolo quos nimis immodestè habes, accipe quod S. Augustinus olim ad Julianum S. Ambrosii aliorumque auctoritates uilipendentem scripsit: *Iterum te admoneo, iterum rogo, aspice tot actales Ecclesiæ Catholicæ defensores atque Doctores: vide quibus tam gravem tamque nefariam irrogâris injuriam.* Lib. 4. contra Julianum c. 12.

APPENDIX.

Prosecutio argumentorum contra 5. Propositionem ad quæ Opstratius non respondet.

- 20. Ad S. Carolum non respondet.
- 21. Ad hoc quod ex S. Carolo ostendi requiri positivam causam dubitandi, non respondet.
- 22. Ad hoc quod dixi consuetudinem retractatam amittere reatum, etsi non statim auferat radicem, non respondet.
- 23. Ad hoc quod demonstravi partes præcipuas differendi vel non differendi Absolutionem adscribendas prudentiæ, non respondet.
- 24. Ad S. Chrysostomum Orat. de S. Philogonio, non respondet.

CAPUT XIV.

De sexta Propositione accusata, quod ordinariè conversio cordis nonnisi per opera impetretur.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

Adjuncta propter easdem rationes.

VI.

1. *Juxta ordinarias Dei Leges non datur peccatoribus conversio Cordis interna, quæ in Sacramento ad justificationem requiritur, nisi per opera Pœnitentiæ impetretur.* Opstraet de labor. Baptismo pag. 8. col. 2. lin. 27.

Juxta ordinarias Dei Leges, non datur peccatoribus conversio Cordis interna, quæ in Sacramento ad Justificationem requiritur, nisi per opera Pœnitentiæ impetretur. *Joannes Opstraet de laborioso Baptismo.*

REFLEXIO PRIMA.

2. *Sensus est, quod ista Pœnitentiæ opera non tantum prærequirantur, ut Confessarius habeat prætenfam moralem certitudinem de dispositione Pœnitentis: sed etiam quia existit quædam Dei Lex ordinaria (nescio ubi eam Author didicerit) juxta quam conversio interna, ad justificationem à parte*

parte rei requisita, non datur, nisi per prævía Pœnitentiæ opera impetretur. Hæc omnia multum differunt ab iis quæ *D. Hennebellus* in *Opstratii* Justificationem Romæ adduxit.

I I.

3. Scopus est, ordinariè reputare peccatores, donec per notabile tempus egerint non dico pœnitentiam, sed pœnitentiæ opera. Distinguo ista, quia dum Sancti Patres prærequirunt Pœnitentiam; agunt de Pœnitentia interna, seu dolore animi, id est, Contritione.

I I I.

4. Hæc Propositio redarguitur à S. P. Nilo: "Optimum, inquit, itaque, & verissimum est, & valenti animæ addecens, per opera Confessionem instruere, Jejunium nempe, & Vigiliam, in terraque decubitus, & faccum & cineris asperisionem, & eleëmofynam profusam, & hilarem, aliosque fructus exquisitæ Pœnitentiæ debitos. Si verò aut ex negligentia, aut circumstantia aliqua, aut imbecillitate, aut injuriâ multa prædicta Auxilia non suppetunt, saltem per labia Confessionem non rejicit, neque abnuat, qui pro humanis iniquitatibus & impietatibus, & omnium generum immunditiis, mortem appetiit Dominus Jesus."

S. P. Nilus
Lib. 3.
Ep. 243.

I M P O S T U R Æ,

§. 10.

5. Refellitur Impostura Accusatoris circa hanc Propositionem: *Juxta ordinarias Dei leges non datur peccatoribus conversio cordis interna, quæ in Sacramento ad justificationem requiritur, nisi per opera pœnitentiæ impetretur.* Opstraet de labor. Baptif. pag. 8. col. 2. lin. 27.

UNam hîc Imposturam notabo, quam Accusator habet Reflexione primâ, nimirum: "Hæc omnia multum differre ab iis quæ Dom. Hennebellus in *Opstratii* justificationem Romæ adduxit."

Ego verò affirmo, Dom. Hennebellum doctrinam istam Romæ nomine Opstratii aperte professum fuisse.

C O N F U T A T I O.

6. **A**Ttende, obsecro, quid dicas, Opstrati: iterum mea verba truncas. Dixi, Hennebellum tuum Romæ fensa tua sic exposuisse, ac si externa Pœnitentiæ opera ad probandam Confessario conversionem in gravioribus criminibus tantummodò requiras. Verba ejus ad Propositionem primam erant hæc: *Manifestum est, in Propositione agi de homine cujus vita criminibus est obnoxia.* Et paulò post: *Pastoribus bonis accensentur qui saltem initio Pastoratûs sui, cum nempe pauci hujusce disciplina assuevissent, benignius cum nonnullis egerunt, sperantes hâc ratione paulatim eos maturescenti disciplina aptare.* Quibus verbis rigores tuos tuosque sic temperabat, ut putaremini Operum pœnarium præmissionem non nisi homini cujus vita criminibus obnoxia est decernere, & quidem ista omnia disciplinæ gratiâ sic dirigere, ut inter Pastores bonos recenseretis, qui veluti aucupes in principio, animulas

mulas ceu aviculas alliciunt, atque in decipulam trahunt. Quæ ut revincerem, ostendi, ex doctrina de laborioso Baptismo, à Te post institutam Romæ accusationem assertâ, severiùs Te incrudescere, utpote cum peccatoribus generatim, non ex contemplatione disciplinæ, sed ex lege Dei ordinaria, ad obtinendam conversionem quæ in Sacramento ad justificationem requiritur, illa opera exigas.

IMPOSTURÆ.

7. *Et quidni Romæ profiteretur Doctrinam, quam ibidem profitetur Eminentissimus AGUIRRIUS his verbis: "Licet Deus potestate absoluta aut providentiâ, vel miseratione singulari, possit hominem gravium scelerum reum subito ad ingentem Contritionem movere efficaciter & perfectè ad se convertere, nihilominus JUXTA CURSUM ORDINARIUM ea insignia & præstantissima dona non largitur subito, sed gradatim, ac MEDIA IMPETRATIONE FACTA PER OPERA PÆNALIA, in Oratione, eleemosynâ, jejuniis, fletu, & planctu aliisq; mortificationibus corporis & animæ. Per eos autem actus divino auxilio exhibitos, PAULATIM IMPETRAT peccator majora & ulteriora auxilia ad dilectionem Dei & contritionem &c."* Dissert. 8. in Can. 11. & 12. Concil. Tolet. III. Excursu 2.

CONFUTATIO.

8. **Q**uid vester Romæ professus fuerit Hennebellus, & quibus erroribus errores tuos confirmare nîsus fuerit, suo loco videbimus. Nunc interea cum Te nova in Cardinalem de Aguirre pietas inceserit, & ab illius Te sententia pendulum esse velis, brevibus edisseram, Cardinalem dum in verbis à Te citatis perstringit *Hominem gravium scelerum reum*, nihil contra tuos peccatores juxta ordinarias Dei leges concludere. Verba Cardinalis sic incipis: *Licet Deus*. Cum Eminentissimus Princeps apertè dicat: *Licet enim Deus*. Causalis enim, quid hic importet, accipe. Insinuat præcessisse aliqua, undè clariùs discernatur de quibus peccatoribus sermo sit. Dixerat autem: *Addimus quoque, etiam præparationem videri sæpe necessariam, & FORTÈ OBLIGATORIAM ex præcepto naturali ac divino. Nimirum sæpe ii Peccatores EXPERIMENTO AGNOSCUNT SE DUROS CORDE & egentes iis dispositionibus pœnitentialibus, ad impetrandum à Deo donum vera Contritionis, & Conversionem totius cordis, eâ ratione, gradu, & modo, quo exigitur ad accipiendum postea fructum Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ. Licet enim Deus &c.* Quibus verbis nihil moderatius, nihil à Rigoribus vestris magis alienum est. Profectò sæpè contingit ut Peccatores experimento agnoscant se duros corde, id est, obduratos esse. Differendam tunc Absolutionem, nemo nisi durus negat. Sed quamdiu? Juxta prudentiam Directoris, juxta communem cursum; aliquantum temporis, veluti quænulla hebdomada, vel saltem aliquot dies, inquit Cardinalis ibidem.

Corruptio
textus 28.

IMPOSTURÆ.

9. *En ipsam Opstratii doctrinam, Eminentissimi Cardinalis verbis expressam: quam proinde non debuerit Hennebellus erubescere.*

CONFUTATIO.

10. **E** Nimverò salva res esset, si possetis consequenter erubescere. Quando objiciebam Tibi quod Pastores tui requirunt fructus Pœnitentiæ externos, Imposturarum tuarum paginâ decimâ septimâ respondebas: *Evidens est id eos in sua Pradicatione non dicere; ac proinde eis immeritò asfingi.* Nunc autem ubi de ordinariis Dei legibus agitur, juxta quas Peccatoribus non datur conversio cordis interna, quæ in Sacramento ad justificationem requiritur, nisi per opera pœnitentiæ impetretur; ad corruptum Cardinalis textum recurris, ut hanc conversionem probes juxta cursum ordinarium non obtineri subito, sed gradatim, *mediâ impetratione factâ per opera pœnalia.* Neque debet hîc Hennebellus vester erubescere. Quis enim toties erubescat, quoties Tibi aut contradicis, aut temetipsum impugnas?

IMPOSTURÆ.

11. *Sed quid ad hanc Accusator? Unum Nilum opponit dicentem, quod Dominus Jesus confessionem per labia non rejiciat.*

Resp. At neque nos eam rejicimus; modo cum conversione cordis conjuncta sit,

CONFUTATIO.

*Corruptio
Textus 29.*

12. **I** Terùm mea verba falsas, Opstrati, & falsas S. Nili textum. S. Nilus dixerat, optimum esse per opera pœnalia Confessionem instituere. *Si verò aut ex negligentia, aut circumstantia aliqua, aut imbecillitate, aut incuriâ, multa prædicta auxilia non suppetunt, saltem per labia Confessionem non rejicit,* inquit. Ex quibus conclusi, Confessionem non debere judicari conversione cordis destitutam, etsi pœnalia opera non adsint. Ad hoc respondendum erat, Opstrati, non erat iterum corrumpendus limpidissimus S. Patris textus. Quod Confessio labiorum debeat conversioni cordis conjuncta esse, nemo Catholicus negat. Conversionem verò cordis judicandam abesse, quoties opera pœnalia non adsunt, Tu solus cum paucis tuis semper asseris, numquam probas.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra sextam Propositionem ad quæ Opstratius non respondet.

25. Ad hoc quod dixi corvincti eum quod non tantum propter certitudinem moralem, sed etiam propter prætenfas ordinarias Dei leges opera pœnalia peccatoribus injungat, non respondet.
26. Ad Genuinum S. Nili textum non respondet.

CAP.

CAPUT XV.

De septima Propositione, quod magni fletus & labores (de quibus Tridentinum sess. 14. c. 2.) EXIGUNTUR ad obtinendam remissionem culpæ, ac Pœnæ æternæ.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI,

TEXTUS.

Adjuncta.

1. *M*agni fletus & labores exiguntur ad obtinendam remissionem culpæ mortalis ac pœnæ æternæ. Opstraet de laborioso Bapt. p. 7. col. 2. lin. 22. & ibidem, ac per totum opusculum citat Tridentinum sess. 14. c. 2. & in eo unice se fundat.

PROPOSITIO.

VII.

*M*agni fletus & labores (de quibus Tridentinum sess. 14. c. 2.) exiguntur ad obtinendam remissionem culpæ mortalis, ac pœnæ æternæ. *Joannes Opstraet, ibid.*

REFLEXIO PRIMA.

2. *S*ensus tandem Authoris clarissime patet, quod fructus Pœnitentiæ, à Confessione, & Contritione distinctæ, non exigat propter tollendam peccandi consuetudinem, aut solis gravissimis peccatoribus, sive obduratis, & excecatis imponat: sed quia censet ista Pœnitentiæ opera esse necessario præmittenda, ad obtinendam remissionem culpæ mortalis, & pœnæ æternæ.

I I.

3. Scopus est, declamare Reos culpæ mortalis ac pœnæ æternæ, quicumque Pœnitentiæ à Contritione & Confessione distinctæ, fructus non affert.

I I I.

4. Repugnat autem Trid. quod Sess. 14. c. 2. Pœnitentiam non vocat Laboriosum Baptismum, nisi quia non sine magnis fletibus & laboribus obtineri potest, ut Pœnitentia sit nobis Baptismus, id est, ut tantum nobis profit, quantum Baptismus profuit, *dum nova prorsus in illo (Christo) efficiamur creatura, plenam, & integram peccatorum omnium remissionem consequentes*, nimirum à culpa & pœna, tam temporali quam æternâ: quemadmodum idem antea sessione sexta declaraverat; enumerans enim omnia, quæ in Sacramento Pœnitentiæ occurrunt, recenset: 1. *Non modo cessatorem a peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum, & humiliatum*; *Sess. 6. cap. 14.* (hic nondum occurrunt magni isti fletus, & labores) *verum etiam 2. eorundem Sacramentalem Confessionem, saltem in voto, & suo tempore faciendam; (nondum isti labores) 3. Sacerdotalem absolutionem. (Neque hic sunt hi labores) Itemque 4. Satisfactionem per jejunia, Eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vita exercitia.* Huc tandem adveniunt magni illi fletus,

& labores; sed de quibus Concilium subdit: NON QUIDEM PRO PÆNA ÆTERNA, QUÆ VEL SACRAMENTO, VEL SACRAMENTI VOTO UNÀ CUM CULPA REMITTITUR: SED PRO PÆNA TEMPORALI. Propositio verò enun-
 tiat directè oppositum: *Magni fletus, & labores exiguntur ad obtinendam remissionem culpa mortalis ac pœna aterna*, inquit. Videtur proinde erronea, & fortè aliquid ampliùs: quia palmarem Concilii definitionem evertens.

Lib. 4. de
 Pœnit.
 cap. 13.

5. Plura videri possunt apud Bellarminum, ubi adversus Philippum Melancthonem ostensò, illud *facite fructus dignos Pœnitentiae*, ad satisfactio-
 nem pertinere, subdit: *præceptum illud: FACITE FRUCTUS DIGNOS PœNI-
 TENTIÆ, datur quidem hominibus in hac vita; sed intelligitur CUM CONDI-
 TIONE, si videlicet quis velit perfectam remissionem peccati, non solum quoad
 culpam, sed etiam quoad omnem pœnam: Omnino enim probabile est, non ob-
 stringi eos novo peccato, qui non plenè satisfaciunt in terris, pro pœna temporali
 aliterius seculi.*

Catechis.

Rom. p. 2.
 a. 2. c. 5.
 num. 53.

Conc. Co-

lon. p. 7.

cap. 39.

Richard.

de potestate

ligandi &

solvendi

cap. 22.

Mag. dist.

18. litt. g.

Rob. Pul-

lus in lib.

sent. d. 6.

cap. 60.

Morinus

Codis.

Pœnit.

pag. 139.

6. Ecclesia enimverò semper censuit Pœnalia opera non ad remissionem
 culpæ, sed pœnæ temporalis exigere; atque ideo antiquissimo ejus usu re-
 ceptum est, ut post contritionem, & confessionem, pœna quidem irroge-
 tur, sed post absolutionem exequenda. ANTIQUISSIMÆ ECCLESIAE USU re-
 ceptum est, ut cum pœnitentes a peccatis solvantur, pœna aliqua eis irrogetur.
Cujus pœnæ solutio, satisfactio vocari consuevit, inquit Catechismus Roma-
 nus. Similia habet Concilium Colon. Item Richardus de S. Victore. Ma-
 gister sententiarum: Robertus Pullus.

7. Quid? quod ipse Joannes Morinus, ex quo Adversarii pleraque argu-
 menta desumunt, post impressum opus de Pœnitentia, quod fere ex Græ-
 corum Canonibus compilaverat, producit varias antiquas Græcorum For-
 mas absolutorias, quarum aliæ adhibebantur *statim post Confessionem*, aliæ
 in fine, post pœnitentiæ opera peracta. Primas ostendit fuisse absolutorias
 à peccato, in foro Poli; secundas à pœnis, in foro Fori. Ex quo abundan-
 tius contra propositionem 7. demonstratur, quod nequidem in pœnitentiis
 solemnibus magni illi fletus & labores exacti fuerint ad obtinendam remis-
 sionem Culpæ.

IMPOSTURÆ.

§. II.

8. Refutatio Imposturæ Accusationis circa hanc Propositionem: *Magni
 fletus & labores exiguntur ad obtinendam remissionem culpa mortalis &
 pœna aterna.* Doctrina de Labor. Bap. §. 1.

AUTOR Doctrinæ de Laborioso Baptismo post Observationem quam locis
 Patrum subjungit, distinctius explicat, quid per magnos fletus & labores
 intellectum velit, ne quis doctrinam ut justo rigidiorē accusaret: Id omittere
 Accusator non debuerat.

CON-

CONFUTATIO.

9. **S**I redderes meos textus fideliter, eosdemque rursus non corrumpere, tunc Lector evidenter judicaret, quod clarius exprimere non potuerim quid per magnos fletus ac labores intellectum volueris. Suppresisti autem hæc verba, *De quibus Tridentinum agit sess. 14. c. 2.* Per magnos fletus à Te intelligi magnos fletus, labores, per labores, quis dubitet qui cognoscit quod Scapham, Scapham nomines? Hic verò non hæret aqua. De sensu Concilii Tridentini sermo est. Hoc sess. 14. cap. 2. declaravit: *Alius est præterea Baptismi, & alius Pœnitentia fructus, per Baptismum enim Christum induentes, nova prorsus in illo efficimur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes: ad quam tamen novitatem & integritatem per Sacramentum Pœnitentia, sine magnis nostris fletibus & laboribus, divinâ id exigente justitiâ pervenire nequaquam possumus: ut merito pœnitentia laboriosus Baptismus a Sanctis Patribus dictus fuerit.* Jam quæritur, an per novitatem & integritatem illam, ad quam sine magnis nostris fletibus & laboribus pervenire nequaquam possumus, intelligatur remissio solius culpæ & pœnæ æternæ, an verò culpæ omnisque pœnæ temporalis simul, id est, an magni illi fletus & labores exigantur ad remissionem culpæ ac pœnæ æternæ.

Corruptio
textus 30.

IMPOSTURÆ.

10. Sed gravius Authori illi imponit Reflexione primâ, ubi dicit, "Quod censeat opera Pœnitentia à Confessione & contritione distincta necessario præmittenda esse ad obtinendam remissionem culpæ mortalis & pœnæ æternæ." Verum hanc Imposturam refutavit Opstratius (ferè sine hyperbole dixerim) sexcenties, ut videre licet in Expositione Doctrinæ de labor. Bapt. sub art. 4. 7. & 13. Item in Responsione Brevis, Responsione pro Responsione Brevis, Disquisitione Altera Asserta, & alibi.

Quo verò sensu propositionem illam tradat intelligi debet, non ex Accusatore, sed ex ipsa Doctrina de laborioso Baptismo; quæ si vel legatur, omnis mox impostura & Accusatio evanescet.

CONFUTATIO.

11. **E**Cquis tandem erit tam beatus qui verum & genuinum Opstratii sensum assequatur? Magni fletus & labores de quibus agit Tridentinum, juxta illum exiguntur ad obtinendam remissionem culpæ mortalis. Confessio & contritio interna non sunt isti magni fletus & labores. At nihilominus jubemur credere imposturam esse, quod Opstratius exigit Pœnitentiæ opera à Confessione & contritione distincta. Ænigma est hoc: quis interpretetur? Age, trutinemus quid sexcentis in locis ferè sine hyperbole dixeris. Expositionem ad quam provocas, tero manibus. Si docuisti illic quod magni illi fletus & labores ad remissionem culpæ mortalis non exigantur; quid tum erit postea? Dicam enim, quod errorem vel recan-

taveris, vel more tuo Tibi contradixeris. Si autem etiam illic idipsum tradideris, tum defines utique molestus esse, & Imposturas tuas incipies in Authorem suum retorquere. Itaque Articulus quartus ita habet: *Ad conversionem passim venire non solet peccator, nisi praparetur per opera.* Dispiciamus nunc quænam opera intelligas. Opera intelligo, inquis pag. 19. *non alia quam quæ Synodus Tridentina sess. 6. cap. 6. tamquam preparatoria & dispositiva ad justificationem vel diserte requirit, ut sunt hæc interna, fides, timor, spes, fiducia &c. vel externa, quæ in illis virtute continentur, & dum operandi facultas adest, ab illis dimanant.* Locutio involuta est quidem, sed tamen satis insinuat quod directè requiras opera interna, & externa indirectè. Ea enim opera quæ exigis, vel à Tridentino exiguntur diserte, vel virtualiter: *Quæ in illis virtute continentur*, inquis. Prima sunt interna, secunda externa, quæ ita gradatim describis, ut sub timoris effectibus colloces non tantum occasiones externas fugere, opera pietatis externa frequentare, sed (verba tua sunt pag. 21.) *Quoniam scit divinam justitiam placari Oratione, Eleemosynis, jejuniis, aliisque operibus pœnitentiæ, pro sua facultate iis incumbit.* Numquid hæc omnia sunt à contritione & confessione distincta? ut verò efficacissimè ostendam quod hæc opera communiter ad justificationem prærequiras, habe verba tua: *Hæc opera ut ex fide, timore, spe, & pio erga Deum affectu procedunt; ita ex ipsis vicissim operibus fides, timor, spes, & pius ille affectus sensim magis ac magis augentur ac perficiuntur; donec tandem perveniat peccator ad amorem Dei prædominantem.* Atqui peccator juxta Te non est ritè dispositus nisi ad hunc amorem Dei prædominantem pervenerit. Ecce igitur, quod dixeram.

12. Procedamus ad Articulum tuum septimum: *Signa ex quibus de conversione peccatoris judicandum est, sunt opera, juxta Regulam: Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Articulum hunc ita exponis: *Si enim non sufficiunt verba, aut signa verbis tantum æquivalentia, utpote quæ conversis perinde ac non conversis communia sint; prorsus sequitur, ad alia signa recurrendum esse, per quæ hi ab illis certius possint discerni.* Talia autem sunt opera, sive externa, sive etiam merè interna, modo de his satis constet. Atque hic est locus unicus ubi disjunctivè de operibus merè internis loqueris, sed locutione tam deridiculâ, ut ad merum fucum faciendum adducta esse videatur. Quis enim ante Te commentus est unquam opera merè interna, de quibus satis constet, præsertim postquam generatim asseruisti, quod de internis non satis constet per verba? Nisi forsan sint merè interna de quibus satis constet per se ipsa. Si de illis debeat satis constare plusquam per verba; Quomodo sunt merè interna? Atque si sunt merè interna, quomodo de illis satis constet plus quam per verba? Ex his utique satis constet, te verba illa *sive etiam merè interna*, solius declinandæ invidiæ causâ adduxisse; & ut interim nihil de tuis priscis Rigoribus remisisse videreris apud Tuos, addidisse restrictionem alienantem: *modo de his satis constet*, quasi diceres, requiruntur externa, sive merè interna quæ externa facta sunt.

12. Simile est effugium quod ad Articulum 13. profers. Ubi dicis quidem *Te requirere tantum conversionem internam*; addis autem limitationem hanc: *Ad quam tamen passim disponunt, quam impetrant, & quam adesse significant ista opera externa.* Id est, interna sufficiunt; sed nisi externa adsint, Sacerdos non potest internorum præsentiam credere, non potest absolvere. Propositio tua practica est, Opstrati, & ut practica oppugnatur. Tergiversationes istæ speculativæ sunt: in hoc peccas, quod in praxi passim nolis absolvi nisi qui hæc opera adfert.

IMPOSTURÆ.

14. *Sed quæ Accusator objicit, excutiamus.*

1. Opponit Tridentinum sess. 14. c. 2. "*ubi pœnitentiam non vocat Laboriosum Baptismum, nisi quia non sine magnis fletibus & laboribus obtineri potest, ut Pœnitentia sit nobis Baptismus, id est, ut tantum nobis proficiat, quantum Baptismus profuit, dum nova prorsus in illo (Christo) efficimur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes, nimirum a culpa & pœna, tam temporali, quam æterna.*"

R. Non ob eam solum causam Pœnitentiam vocari laboriosum Baptismum; sed etiam, quia non sine magnis fletibus & laboribus obtineri solet remissio culpæ mortalis & pœnæ æternæ, ostensum est in Scripto, Locus Concilii Tridentini de laborioso Baptismo sess. 14. c. 2. Vindicatus, ad quod Lectorem remitto.

CONFUTATIO.

15. **P**ropositio accusata dicit; *Magni fletus & labores EXIGUNTUR.* Præfens verò tergiversatio tua dicit: *non sine magnis fletibus & laboribus obtineri solet.* Proindeque quantum inter exiguntur, & solet; tantum inter propositionem & justificationem ejus interest. Ad depellendum autem errorem hunc novum tuum, confutandaque ea omnia quæ in jactatis illis vindictis attulisti, satis est producere textum Concilii, ex quo constat quod non agant Patres de eo quod fieri soleat, sed de eo quod omnino aliter fieri nequeat; *Ad quam tamen integritatem & novitatem, sine magnis nostris fletibus, divina id exigente justitiâ, pervenire NEQUAQUAM POSSUMUS*, inquiunt. Ex quo sic arguo: uel Tridentinum per illam integritatem & novitatem intelligit ablutionem reatûs culpæ & pœnæ tam temporalis quàm æternæ, & tunc non subsistit vestra propositio; vel intelligit ablutionem reatûs culpæ & pœnæ æternæ tantum, & tunc non subsistit vestrum solere, quasi sine magnis eam fletibus & laboribus obtinere eam non soleamus: Tridentinum enim plus dicit: *pervenire nequaquam possumus*, inquit. Neutro igitur modo genuinum Tridentini sensum attigisti. Attigisses autem, si attentius expendisses hos terminos, *Divina id exigente justitiâ.* Quod rectè observavit Ruardus Tapperus, Catholicum Tridentini Concilii sensum ita explicans: *Per pœnitentiam quâ homo se Deo supponit, & peccata præterita detestatur cum emendationis proposito, remittitur quidem peccatum quantum ad*
offen-

263. 264. *offensam; & in gratiam & amicitiam recipitur: sed non oportet; ut ait S. Thomas, quod remittatur quantum ad totum reatum, nisi poena jam soluta. QUARE RECTE DICITUR QUOD DEI JUSTITIA HANC POENAM SOLVI POSTULAT.*

IMPOSTURÆ.

16. *Unum adjicio, quod locum illum de remissione culpæ mortalis & poenæ æternæ etiam intelligant duo Magni Episcopi, Virodunensis & Atrebatensis. Nam ille in suo RITUALI de Sacramentis in genere §. 3. docet, quod Deus condonare non soleat iis, qui suum Baptismum violarunt, nisi post multas lachrymas; quod probat ex hoc loco Tridentini, Non sine magnis nostris fletibus & laboribus: Hic verò in sua Instructione cap. 7. eundem locum affert, ut conversionem magni peccatoris difficilem esse ostendat.*

CONFUTATIO.

265. 236. 17. *S* Altas extra chorum, Opstrati. Quidquid enim Virodunensis docet de eo quod Deus condonare non soleat; aut quidquid Atrebatensis de magno peccatore dicat conversionem ejus esse difficilem, impertinens est ad rem tuam, nihilque conducit ad textum Concilii Tridentini, quod evidenter non de eo quod fieri soleat, aut difficile sit, sed de, pervenire nequaquam possumus, agit. Atqui istud, nequaquam possumus, extendere nec audes nec potes ad recuperationem justitiæ: debes igitur nobiscum Tridentinum explere de remissione poenæ temporalis, aut aliàs, quod absit, Tridentinum dum nimium diceret, nihil diceret. Audi rursus Ruardum nostrum; Ait enim (Tridentinum) quod Pœnitentia hominis Christiani post Baptismum multò alia est quam baptismalis: quodque contineat satisfactionem per jejunia, Eleëmofynas, Orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia: NON QUIDEM PRO POENA ÆTERNA, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto una cum culpa remittitur, SED PRO POENA TEMPORALI, quæ ut sacra LITERÆ DOCENT, NON TOTA SEMPER, SICUT IN BAPTISMO DIMITTITUR.

IMPOSTURÆ.

18. 2. *Opponit etiam Caput 14. sess. 6. ubi eadem Synodus pœnitentia opera exigit, non quidem pro poena æterna, quæ vel Sacramento vel Sacramenti voto una cum culpa remittitur, sed pro poena temporali: Cui cum directe opponatur propositio, videtur erronea & forte aliquid amplius: quia palmarem Concilii Definitionem evertens. Ita Accusator.*

R. Sed jam dudum objectio ista elisa est in Doctrina de Lab. Bap. n. IV. Item in Appendice ad Doctrinam Append. VI. §. 2. n. 2. Ubi ex Vasquesio in 1. 2. q. 113. art. 2. Disp. 203. c. 9. ostensum est, propositionem istam nequaquam Concilio opponi. Nam Concilium eo loco agit de justificatis, quibus jam poena æterna remissa est; ideoque non mirum, quod pœnitentiæ opera ab illis non exigat pro poena æterna, sed tantum pro poena temporali: Propositio verò

agit

agit de peccatoribus, quibus nondum poena aeterna remissa est; & hos cum eodem Concilio sess. 14. cap. 2. non sine magnis fletibus & laboribus in Sacramento Poenitentiae justificari solere affirmat. Quare sicut Concilium sess. 6. cap. 14. non opponitur sibi ipsi sess. 14. cap. 2. ita nec propositio opponitur Concilio.

CONFUTATIO.

19. **Q**Uot lineæ, tot prolapsiones. In primis pro eo quod dixi Tridentinum enumerare omnia quæ in Sacramento Poenitentiae occurrunt, & inde ulterius ostendi quod executio operum poenaliū ad satisfactionem pro temporalibus non præcipiatur nisi post justificationem adeptam, Tu corrumpendo textum meum sic reddis, *ubi eadem Synodus poenitentiae opera exigit*, atque ita ad distinctionem tuam de poenitentiae operibus quæ justificatis & non justificatis præscribuntur viam sternis. Demonstravi autem quod executio ista non justificatis nullibi præscribatur. Præterea verba Vasquesii à Te in Appendice ista citata hæc sunt: *Testimonium.... ex sess. 6. c. 14. non bene refertur, neque enim ibi dicitur, ut hi Theologi memorant, nos non satisfacere pro culpa & poena aeterna simul, cum culpa gratis remittatur. Sed per Eleemosynas, orationes, & pia opera, nimirum quæ post justificationem fiunt in satisfactionem peccatorum, non satisfacere nos pro poena aeterna, sed pro temporalis. Subdit verò concilium rationem his verbis: "quæ (Scilicet poena aeterna) vel Sacramento vel Sacramenti voto unà cum culpa remittitur: Sed pro poena temporalis, quæ ut Sacrae Litteræ docent, non tota semper, ut in Baptismo fit, remittitur;" ac si diceret, ideo per hæc sequentia opera non satisfacimus pro poena aeterna, quia hæc condignè satis remissa est, aut Sacramento in quo justificamur, aut voto Sacramenti.* Hactenus verba Vasquesii, quæ nihil aliud enuntiant, quàm errasse Neotericos qui hunc Tridentini Concilii textum arguebant contradictionis, quasi inde sequeretur quod justificatio ita sit gratuita, ut per nulla opera satisfaciamus pro culpa & poena aeterna. Distinguit autem Vasquesius diversa opera. Alia sunt ipsa Sacramenti in re vel in voto susceptio; alia sunt Eleemosynarum, orationum, & jejuniorum executio. Prima dicit satisfacere pro culpa & poena aeterna; secunda verò pro poena temporalis. Atqui secunda illa opera continent magnos fletus & labores, de quibus Trid. sess. 14. cap. 2. Igitur juxta Vasquesium secunda illa opera, hi, inquam, fletus & labores tantum sunt necessarii ut poena temporalis tota, quemadmodum in Baptismo fit, remittatur.

Corruptio
textus 31.

20. Quàm porro deridiculum sit, quasi ex Vasquesio asserere quod Tridentinum sess. 6. cap. 14. agat de justificatis; sessione verò 14. cap. 2. de non justificatis, jam per se patet: cumque neque hæc verba, neque iis similia Vasquesius habeat, ecce rursus corruptio textus tanto intolerabilior, quanto magis sciebas non Vasquesii tantum opera, sed & Appendicem illam tuam, in qua Vasquesii verba refers, sic versari in manibus, ut posses facillimè redargui. Ut verò vincaris manifestiùs Te neque

Corruptio
textus 32.

Vasquesium, neque Concilium intelligere, sufficit proferre titulum illius 14. capitis sessioni sextæ, qui ita habet, *De lapsis & eorum reparatione*. Caput autem sic incipit: *Qui verò ab accepta justificationis gratiâ per peccatum exciderunt, rursus justificari poterunt, cum excitante Deo per pœnitentiæ Sacramentum, meritò Christi amissam gratiam recuperare procuraverint. Hic enim justificationis modus est lapsis reparatio: quam secundam post naufragium deperdita gratia tabulam Sancti Patres aptè nuncupârunt*. Opstrati, qui hæc legit, potestne in sanam mentem recipere cogitationem quod Tridentinum hîc minùs agat de non justificatis, quàm sess. 14. cap. 2. ubi nequidem tam clarè & evidenter exprimitur, de lapsis & eorum reparatione sermonem fieri? Sed nempe propositio accusata nimis manifestè contradicebat sessioni sextæ; idcirco, mediantibus binis corruptionibus textuum adinventum oportuit quod sessio sexta de justificatis, sessio verò 14. de justificandis agat. Atque ita de prolapsione in prolapsionem lapsus es.

IMPOSTURÆ.

21. 3. *Objicit Bellarminum lib. 4. de pœnit. c. 13. ubi dicit, "præceptum illud, facite fructus dignos pœnitentiæ, dari quidem hominibus in hac vita, sed intelligi cum conditione, si videlicet velit quis perfectam remissionem peccati quoad omnem pœnam."*

R. Hoc minimè repugnat propositioni quæ asserit, non solere Deum juxta cursum ordinarium nisi per magnos fletus & labores peccatori conversionis donum largiri, eique culpam mortalem & pœnam æternam remittere.

CONFUTATIO.

22. **C**orruptio textûs prima est, quod supprimis hæc : : *Plura videri possunt apud Bellarminum, ubi adversus Philippum Melanctonem ostensum illud facite fructus dignos Pœnitentiæ, ad satisfactionem pertinere*; Supprimendo autem statim post particulam *ubi*, saltas ad verba alia, *ubi dicit præceptum illud &c.* Corruptio est perquam notabilis. Tu enim passim, & ferè ubique clamitas, illud, *facite fructus dignos pœnitentiæ*, pertinere ad præparationem; Bellarminus verò adversus hæreticum Melanctonem docet pertinere ad quartam pœnitentiæ partem satisfactionem. Differentia hæc, Opstrati, nimis magna est. Sequitur corruptio textûs altera: Ubi Bellarminus dicit: *Si videlicet quis velit perfectam remissionem peccati non solum quoad culpam, sed etiam quoad omnem pœnam*; Tu falsas, & sic reddis: *Si videlicet velit quis perfectam remissionem peccati quoad omnem pœnam*. Cur enim verò supprimis illud *quoad culpam*? An censeres autumare nos, remissionem peccati perfectam esse, etsi non sit quoad culpam? Cur denique supprimis reliqua de satisfactione pro pœna temporali alterius seculi?

23. Si porrò propositio tua dumtaxat assereret, non solere Deum juxta cursum ordinarium nisi per magnos fletus & labores peccatori conversionis donum largiri, eique culpam mortalem & pœnam æternam remitte-

re, tunc aliquanto mitius errares: jam verò cum propositio apertè enuntiet: *Magni fletus & labores exiguntur*: & quidem magni fletus & labores de quibus Tridentinum sess. 14. cap. 2. dicit: *Sine magnis nostris fletibus & laboribus, divinâ id exigente justitiâ pervenire nequaquam possumus*; nihil frigidum tuum *solere*, quod suprâ toties rejectum est, ad diluendum præsentis propositionis excessum adducit.

IMPOSTURÆ.

24. 4. *Allegat usum Ecclesiæ, quæ pœnam quidem irrogat, sed tantum exequendam post absolutionem; adeoque tantum pro pœna temporali.*

R. *Sed usus etiam Ecclesiæ est, peccatoribus nondum ad absolutionem dispositis injungere quadam opera pœnalia, quibus sensim curentur, & ad consequendam remissionem culpæ mortalis & pœnæ æternæ disponantur. Utrumque usum amplectimur; nec alter alterum excludit.*

CONFUTATIO.

25. **N**umquamne defines corrumpere textûs? Non simpliciter allego usum Ecclesiæ, sed allego Catechismum Romanum cujus verba profero, antiquissima Ecclesiæ usu receptum est. Neque ego, neque Catechismus Romanus dicit, *quæ pœnam quidem irrogat*; sed verba sunt: *ut cum Pœnitentes a peccatis solvantur, pœna aliqua eis irrogetur*. Ex quo manifestè consequitur, quod pœnæ mentio non ante præparationem, sed satisfactionem ex mente Catechismi Romani, juxta antiquissimum Ecclesiæ usum injicitur. Vim autem consequentiæ hujus, novæ textûs corruptionis beneficio frangere conatus es. Dic autem nobis, Opstrati, in re tanti momenti, *Cur Catechismi Romani non meministi saltem?*

Corruptio
textûs 35.

Corruptio
textûs 36.

26. Sed usus etiam Ecclesiæ est, inquis, peccatoribus nondum ad Absolutionem dispositis injungere quædam opera Pœnalia, quibus sensim curentur. Imò verò ubinam didicisti, Opstrati, usum Ecclesiæ esse, Peccatores passim ita indispositos habere? Inventio illa tua est & Tuorum, heri nata, & in ortu suo notata, & ferè præfocata. Quis levitatem istam ferat? A quindecim & quod excurrit annis Ecclesiæ istam praxim sic ignorabat, ut Tu adhucdum Novitius in famoso tuo Bello Poëtico anno 1685. luce donato lamentatus fueris, quod erat tum *Doctrina Lovaniensis, velut ensis in vagina reconditus*. Audiamus Te de hoc diffusius: *Gemebant quidem privatimpii, tam sacrilegè & a Plebe Christiana suscipi, & a Sacerdotibus administrari Sacramentum Pœnitentiæ*. Audiamus denique: *Et quemadmodum Orbis olim Arianum se esse miratus est, ita propè se Lovaniensem non esse, Academia Lovaniensis mirabatur*. Edic tandem nobis, quid suspensus hæres, Opstrati, quis, quando, ubi, quomodo, vel quibus auxiliis hunc gladium evaginavit? ô! Inclytam Viri modestiam! Non audet seipsum nominare! Hic tamen vir hic est, quem promitti sæpiùs audis: *Sed Gymnasium SS. Trinitatis*

Videlib. 2.
pag. 79.

pag. 80. *tis ignorant, qui hoc objiciunt, inquit. Scilicet Joannes Opstratius ad ardua & rigida natus, creatus erat in hoc Gymnasio Professor. Hic jam factum ostenditur, quod fieri posse negabatur. O! Virum incomparabilem! Sed perge, obsecro, annuntia nobis facinora tua grandia, ut laudemus te. Quid pueris persuasisti? Absolutionem differendam esse, si emendatio vite nulla fuerit. At at, Opstrati, quomodo id opus tuum est? Jam statim in Imposturis tuis asseris, hunc usum esse Ecclesiæ. Hic tandem hæreo, & quid de tam magnifico assertore primùm dicam, nescio. A paucis annis non erat usus Ecclesiæ; hodie est usus Ecclesiæ. Næ Ecclesia tua profectò in usu suo multùm & nimium mutabilis est!*

IMPOSTURÆ.

27. *Opponit Morinum qui codice de Pœnit. pag. 139. producit varias antiquas Græcorum formulas absolutorias, quarum aliæ adhibebantur statim post Confessionem, aliæ in fine post pœnitentia opera peracta. Primas ostendit fuisse absolutorias à peccato, in foro poli; secundas à pœnis in foro fori. Ex quo infert Accusator, quod nequidem in pœnitentiis solemnibus magni illi fletus & labores exacti fuerint ad obtinendam remissionem culpa.*

R. Contrarium discet Accusator ex Morino de pœnit. lib. 9. c. 3. & 4. ubi Sacramentalem Absolutionem non nisi post magnos fletus & labores olim concessam fuisse ostendit: cujus etiam dilationis causas fuse refert l. 1. cap. 14. & seqq. Ubi inter ceteras allegat etiam has duas 1. Ut contritionis dolor, qui soli Deo cognitus est, lapsu temporis, per opera pœnitentia hominibus innotesceret. 2. Ut Operibus istis laboriosis pœnitens misericordiam Dei sibi alliceret & impetraret. Cap. 16. Ibid.

CONFUTATIO.

Corruptio
textus 37.

28. **F**alsas mea verba, Opstrati. Dixi, quod Morinus id tradat post impressum opus de Pœnitentia. Cur circumstantiam tam notabilem suppressis? Num forsan Tibi novum est Authorem quempiam in corpore libri, quem imprimit, de re præsertim historica minùs informatum secùs quàm par est scribere, eundemque postea fideliora documenta nactum semetipsum aut clariùs exponere, aut apertiùs retractare? Dixi Morinum præstitisse illud post impressum opus de Pœnitentia. Hoc posito, quidnam, obsecro, ad rem præsentem facit, quidquid antea scripserit in vasto volumine seu lib. 9. cap. 3. & 4. seu lib. 1. cap. 14. seu denique cap. 16.? Noli paratragoedari, Opstrati. Dico, Morinum sententiam nostram ex Græcorum formulis tradidisse post impressum opus de Pœnitentia. Opus de Pœnitentia cum indice absolvitur Paginâ 819. Post sequitur, *Codicum Pœnitentialium, Sacramentariarum, &c.* Paginâ verò 139. (quemadmodum in Accusatione & Querela Populi Belgici fideliter annotavi) ponit adnotata sequentia: *Si quis attentè leget præcedentes Absolutionis formulas, perspicuè mihi videtur animadversurus id quod multis probavimus libri 6. cap. 25. duplicem*

sem scilicet in studio Pœnitentia absolutionem apud Græcos concedi solitam, primam statim post Confessionem, secundam post satisfactionem præstitam. Primam à Peccatis esse, secundam à Pœnis Canonicis. Primam reconciliare Pœnitentem Deo & Ecclesia; secundam Altari. Hæc Morinus: quæ si, Opstrati, non satis clara sunt; confiteor, quod sententiam propriam verbis clarioribus exprimere non valeo.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositionem septimam, ad quæ Opstratus non respondet.

27. Ad enumerationem quatuor partium Sacramenti Pœnitentiæ, de qua sess. 6. cap. 14. non respondet.
28. Ad Bellarminum ubi impugnat Philippum Melanctonem, non respondet.
29. Ad Catechismum Romanum dicentem quod antiquissimæ Ecclesiæ usu receptum est ut cum Pœnitentes à peccatis solvuntur pœna aliqua eis irrogetur, non respondet.
30. Ad Morinum, quod post impressum opus de Pœnitentia senserit Absolutionem à peccatis dari statim post Confessionem, non respondet.

CAPUT XVI.

De octava Propositione, quod Pœnitenti dubiè disposito, id est qui aliquo tempore se à peccatis continuerit & aliquo modo pœnitentiam fecerit, ordinariè nocet Absolutio.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

Adjuncta.

1. *Regula prudentia in Administrando Sacramento Pœnitentiæ observanda, Opstraet Past. Bonus p. 188. lin. 18.*

Regula decima: ordinariè nocet Pœnitenti dubiè disposito, absolvi. Ibid. pag. 190. lin. 12.

Ut autem cognoscamus quid Author intelligat per dubiè dispositum, adjungitur hæc:

Si autem aliquo tempore se à pecca-

PROPOSITIO.

VIII.

Regula in administrando Pœnitentiæ Sacramento, observanda est hæc, quod Pœnitenti dubiè disposito (id est, qui aliquo tempore se à peccatis continuerit, & aliquo modo pœnitentiam fecerit) ordinariè nocet absolutio. Opstrat, Pastor bonus.

tis continuerit, & aliquo modo pœnitentiam fecerit, potest saltem dubiè dispositus judicari. Ibid. pag. 350. lin. 32.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus est totus inversus. Vocat dubiè dispositum, ubi non est justa causa dubitandi. Autoritate privatâ statuit regulam: Absolutionem Tali ordinariè nocere.

I I.

3. Scopus videtur esse, suspendere omnes absolutiones; & plerasque odiosas reddere. Estque proinde falsum, id quod D. Hennebellus ad Propositionem primam Romæ dixit: Opstratio cum Suis sufficere emendationem & pœnitentiam *aliquo tempore præmissam*. Talis enim Opstratio est *dubiè dispositus*, cui ordinariè nocet absolvi.

I I I.

August. serm. 16. de Verbis Domini.

4. Contrarium tradidit S. P. Aug. qui introducens gravissimum peccatorem dicentem: *Securus sum, quando me correxero, dat mihi Deus indulgentiam de malis meis: Respondet: bene dicis, verum dicis... sed vigila, & corripue te hodie: quid differs in crastinum?* Non ergo requiritur tempus longum, ubi sufficit hodiernum. Ad ostendendum verò in praxi quod similis Absolutio non noceat: sufficit exemplum S. Philippi Nerii, qui etiam Consuetudinarios statim absolvebat, injuncta Pœnitentiâ, ut recidivi mox redirent, statim denuo absolvendi, & sic plurimos, etiam à consuetudine, quod amplius est (non enim nunc de Consuetudinariis agimus) curabat.

IMPOSTURÆ.

§. 12.

5. Refellitur Impostura Accusationis circa hanc Propositionem: *Regule prudentiæ in administrando Sacramento Pœnitentiæ observanda Past. Bon. pag. 188 Regula decima: Ordinariè nocet pœnitenti dubiè disposito absolvi Ibid. pag. 190. Si autem aliquo tempore se a peccatis continuerit, & aliquo modo pœnitentiam fecerit, potest saltem dubiè dispositus judicari. Ibid. 350.*

Tria sunt, quæ hic carpit Accusator.

Primum, quod Author Pastoris Boni vocet dubiè dispositum, ubi non est justa causa dubitandi. Reflex. 1.

Secundum, quod Auctoritate privatâ statuatur regulas. Ibid.

Tertium, quod scopus ipsius videatur esse, suspendere Absolutiones, & plerasque odiosas reddere. Reflex. 2. Additq, proinde falsum esse id quod Hennebellus ad Propositionem primam Romæ dixit: Opstratio cum suis sufficere emendationem & Pœnitentiam aliquo tempore præmissam. Ibid.

CON.

CONFUTATIO.

6. **Q**Uod Hennebellus ista Romæ pro Te exhibuerit, Tu qui omnia negas, inficiari non audes. Convictus es utique quod ad Propositionem i. ubi Pastores tui requirebant *notabile tempus*, responderit: *post exigui temporis dilationem Pœnitentem absolvere parati sunt*. Mitto risum quem excitabat in Urbe istiusmodi interpretatio, quâ scilicet *notabile tempus* convertebatur in *tempus exiguum*. Sed ad maiorem lucem addo quod rogatus specificare tempus illud quod pro criminibus exigebat; *Octo vel quindecim dies aut mensem paulo plus vel minus, juxta Pœnitentis fervorem, & criminum qualitatem*, inquiebat, Atqui verò Tu hanc exigui temporis pœnitentiam transcribis ad dispositionem dubiam, cui ordinariè nocet absolutio. Videamus nunc, oro, quali Te ratione hîc expedies.

IMPOSTURÆ.

7. *Ad singula respondeo.*

Ad primum quidem: Nulla verosimilitudine dici posse, certò semper dispositum judicandum esse pœnitentem qui aliquo tempore se a peccatis continuit, & aliquo modo pœnitentiam egit: cum enim nullus propè sit tam impius, qui non saltem modico aliquo ante Confessionem tempore se à peccatis contineat, & qualemcumque pœnitentiam agat; nemo etiam propè esset, qui non deberet certò dispositus judicari: quod nulli iudicio sano videbitur.

CONFUTATIO.

8. **I**mpertinentia misces, Opstrati: jam enim Princeps vester Romæ de Vobis intonuit: *Post exigui temporis dilationem Pœnitentem absolvere parati sunt*. Nisi verò inter Vos de Principatu contentio est. Mihi profectò hâc vice, illius contra Te partes tueri, consilium est. Quid enim ad rem nostram facit quod talis Pœnitens non semper certò dispositus judicandus sit? Neque enim nos id dicimus. Agnoscimus intervenire posse sæpiùs argumenta indispositionis, v. gr. si aliquo quidem tempore se à peccatis continuerit, & aliquo modo pœnitentiam fecerit; sed tamen deficit in fide, spe, vel charitate; non restituit ablatum, cum possit, non dimittit occasionem proximam, à qua quidem aliquo tempore seductus non est, probabilem tamen facit metum quod brevi seducetur. Ecce, hæc & similia probant dispositionem non esse firmam. Tu verò aliud vis. Etsi nihil horum subest, Tu dubiè dispositos vocas hoc ipso quo non per *notabile tempus*, sed aliquo dumtaxat tempore se à peccatis continuerunt; & item non tibi sufficit quod aliquo modo pœnitentiam præmiserint, paratiquè sint eam post Absolutionem veluti satisfactionis partem, quam Confessor injunxerit, persolvere; sed vis, ut per modum præparationis intenso aliquo modo ista præmissa fuerint. Hic sensus tuus. Nam juxta Te internæ Contritionis essentia versatur in corde, illic non tantum adest Pœnitentia in-

interna, sed & externa procedit in opus suum. Ita contra Scholasticos doces, ignarus quod ista pœnitentia externa quæ ex interna statim profluit, consistat in confitendi & satisfaciendi proposito, quod uti ad Contritionem, ita quoque ad Absolutionem sufficit. Sed scilicet Scholæ Angelum nec legis, nec moraris, nescius quod 3. p. q. 9. art. 2. ad 1. objectiunculam tuam dissolvat his verbis: *Contritio secundum essentiam quidem est in corde, & pertinet ad exteriorem pœnitentiam: virtualiter autem pertinet ad exteriorem pœnitentiam, in quantum scilicet implicat propositum confitendi, & satisfaciendi.*

I M P O S T U R Æ.

9. *Præterea Pastor bonus loco citato manifestè agit de pœnitente, qui aliquo quidem tempore & aliquo modo pœnitentiam egit, sed nondum proportionatè ad peccatorum suorum gravitatem, numerum, adhesionem &c. quemadmodum agere deberet, nisi urgeret aliqua necessitas: agit enim de sponsis ob necessitatem aliquam Matrimonio jungendis.*

C O N F U T A T I O.

Opstræt
Pastor Bo-
nus pag.
351.

10. **O**blite Tuî, accipe verba tua, & quid per, aliquo tempore intellexeris, in memoriam revoca. Conversionis dubiæ, cui ordinariè nocet Absolutio, distinxisti gradus tres. Itaq, dixisti, primus & minimus gradus dispositionis dubiæ poni posset eorum, qui uno tantum die, vel paucis, puta duobus, tribus, quatuor, aut quinque, a gravibus peccatis se continuerunt; & non nisi minimam aliquam pœnitentiam, & modo satis frigido peregerunt. Secundus gradus eorum, qui diebus pluribus puta sex, septem, octo, novem, aut decem a peccato graviore abstinnerunt, & simul pœnitentiam aliquam mediocrem, & medio quodam modo egerunt. Tertius gradus eorum, qui jam hebdomadis quidem pluribus, puta duabus, tribus, aut quatuor peccata graviora reliquerunt; sed nec talem, nec tali modo pœnitentiam egerunt, ut secundum aliquam moralem certitudinis speciem inde concludas quod sint conversi. Hæc Tu loco citato. Jam bonam fidem requiro, Opstrati. Octo, vel quindecim dies, vel mensis paulò plus vel minus, Romæ apud tuum Hennebellum constituebant illud notabile tempus quod requirebatis. Dissertatio dogmatica Conciliis Cardinalis de Aguirre inserta, ad quam toties appellabatis, exigebat saltem aliquot dies. Tu verò in primo gradu dispositionis dubiæ ponis dies 1. 2. 3. 4. 5. In secundo verò gradu dies 6. 7. 8. 9. 10. In tertio verò gradu collocas hebdomades 2. 3. 4. Atque adeò plus temporis ponis in dispositione dubia, quàm Hennebellus tuus in certa. Hennebellus de dispositione exigui temporis de Vobis asserit: *Post exigui temporis dilationem Pœnitentem absolvere parati sunt*: Tu verò dispositionem ordinariam quæ acquiritur per dies 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. & item per hebdomades 2. 3. 4. appellas dubiam, de qua pronuntias: *Ordinariè nocet Pœnitenti dubiè disposito absolvi*. Ita Magistraliter de tempore disponitis. Priusquam verò in mensura ista cupitis consentientes habere nos, æquum est vos prius convenire inter Vos.

11. Quid

11. Quod porrò hîc de Matrimonio dicis, culpam tuam & errorem aggravat. Si enim tam rigidè procedendum putas, ubi agnoscis adesse necessitatem aliquam sponſos conjungendi; ah! quàm ſeverus eris, ubi nulla talis neceſſitas occurrit!

IMPOSTURÆ.

12. *Ad ſecundum: Non magis Authorem Paſtoris Boni accusari hîc poſſe de auctoritate privatâ, quam accusari de ea poſſint alii quivis Theologi, qui ex Scriptura Sacra & traditione doctrinam & praxim adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ proponunt.*

CONFUTATIO.

13. **Q**uivis Theologi dum hæc legunt, à Te, Opſtrati, modeſtiam requirunt. Illi in rebus communibus profitentur, ſe communia ſequi: Tu paſſim debaccharis ſententiam communem ſequendam non eſſe, nec ſequeris. Illi ſi quid antiqui dicunt novè, cum moderatione id præſtant, & loquuntur opinativè. Tu verò in rebus noviffimis procedis Maſtraliter, ac ſi oracula funderes ex tripode. Illi dum de ſuis ſententiis loquuntur, paſſim addunt clauſulam quâ ſe Eccleſiæ ac Sapientiorum judicio ſubmittunt. Tu verò non pronuntias niſi Regulas. Regula prima, Regula ſecunda, Regula tertia. Quis es Tu, obſecro, Licentiate Opſtrati, & undè veniſti, qui talia in præſtantiffimo Belgio, in famoſiſſima Univerſitate Lovanienſi privatâ auctoritate attentes?

IMPOSTURÆ.

14. *Ad tertium: Non niſi per temeritatem calumnia plenam ex verbis Paſtoris Boni colligi potuiſſe ſcopum tam impium, ſuſpendere omnes abſolutiones & pleraſque odioſas reddere. Quæ enim conſequentia ſpecies: Paſtor Bonus docet, pœnitentem qui aliquo tempore ſe à peccatis continuit, & aliquo modo pœnitentiam egit, poſſe ſaltem dubiè diſpoſitum judicari; Ergo ſcopus ipſius eſſe videtur, ſuſpendere omnes abſolutiones & pleraſque odioſas reddere? Sic tamen ratiocinatur Querulus.*

CONFUTATIO.

15. **S**i ſcopus ille eſt impius; ex ore tuo judicaberis. Similibus terminis numquam non utor quantumvis laceſſitus. Quod autem ſcopus ille ſit tuus, nondum aſſerueram. *Videtur eſſe*, dixi. Et cui non videatur eſſe? Illi etenim ſoli tibi certò diſpoſiti ſunt, qui notabili iſto tempore, pœnitentiæ opera præmiſerunt. Omnes ergo abſolutiones (caſu neceſſitatis excepto) ad illud notabile tempus ſuſpendendæ ſunt. Si ſuſpendendæ ſunt autem; redduntur ergo abſolutiones aliorum odioſæ. Hinc infra, propoſitione 13. pronuntias quod aliter abſolventes *prorſus ſenſu & judicio communi deſtituti eſſe*

Opstrati in
Bello Poë-
tico pag. 63
vide infra
l. 2. pag. 79

videntur. An hoc non est absolutiones eorum odiosas reddere? Aut opus est ut verba tua proferam clariora quibus in aliorum tales absolutiones debacchatus es? Habe penicillum quo adversariorum tuorum doctrinam & praxim delineasti: *Gemebant quidem privatim pii, tam sacrilegè & a Plebe Christiana suscipi, & a Sacerdotibus administrari Sacramentum Pœnitentia: verum pauci erant, qui palam auderent, vel populo sua sacrilegia annuntiare, vel communem Ministrorum Ecclesie usum reprehendere.* Erubescere nunc, Opstrati, si quid tandem sanguinis aut pudoris habes, totiusque Ecclesie quam sacrilegii ream agere veritus non es, indignationem reformida. Si hæc quidem Tu contra Me, aut privatum aliquem; veniâ forsan dignus esses apud Homines, iudiciumque culpæ remitteremus supremo Arbitro. Exorbitasti autem expressis terminis adversus *communem Ministrorum Ecclesie usum.* Quos omnes postquam publicorum sacrilegiorum scommate vulnerasti, adhuc audes indignari, & appellare *temeritatem calumniâ plenam*, quod tuorum omnium conscius mitissimè dixerim, videri scopum tuum esse, absolutiones omnes suspendere, & plerasque odiosas reddere? Nisi fortè non redduntur odiosæ, quæ tam petulanter proscinduntur ut sacrilegæ. Atquè hoc est quod in Urbe sæpius me Purpuratis Patribus conquestum memini: cum enim mirarentur illi, cur Populus, ubi confessio libera est, ad severistas deflecteret; reponebam id quod ex multis audiveram, turbari populum istum, quia absolutionum aliarum audiunt impugnari valorem: quam rem ita se habere, solum tuum Bellum Poëticum testatissimum facit.

I M P O S T U R Æ.

16. *Verbo diluenda sunt argumenta duo quæ opponit Reflex. 3.*

1. *Augustinus gravissimo peccatori dicit, corrige te hodie; quid differs in crastinum? Ergo non requiritur tempus longum, ubi sufficit hodiernum.*

R. *Similia argumenta jam solvi sæpius, ac ostendi nil aliud ex ejusmodi locis Patrum sequi, quam peccatorem posse, non autem solere repente & brevissimo tempore converti: alioquin etiam secuturum, brevissimo tempore converti solere peccatores quosque gravissimos; cum hos etiam sic SS. Patres hortentur. Vide Appendicem ad Doctr. de Lab. Bapt. à pag. 45. usque ad 68.*

C O N F U T A T I O.

17. **S**ophisma illud, in moralibus distinguere inter posse, & solere, erat SS. Patribus, & præsertim Augustino incognitum, aut si erat cognitum, semper fuit rejectum. Proficiscitur illud è schola Pelagianorum, qui cum docuissent, hominem in hac vita posse esse sine peccato, si velit, provocabantur à Catholicis ut producerent illos sanctos qui sine peccato vixerant, quandoquidem Apostolus aliquis monuisset: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Ludebant Pelagiani in interpretatione istius, si velint, & Catholicorum argumentis pressi profitebantur posse, de quo certum sit quod numquam sequeretur ipsum agere.

1. Joan. I.
v. 8.

agere. Contra hoc autem in rem nostram appositè scripsit S. Hieronymus :
Aut da exemplum , qui absque peccato fuerint in perpetuum : aut si dare non potes ,
confitere imbecillitatem tuam : & noli ponere in cælum os tuum , ut per ESSE , &
ESSE POSSE , stultorum illudas auribus.

Hieron. l.
 1. Dialog.
 cont. Pelag.
 cap. 2.

IMPOSTURÆ.

18. 2. Alterum argumentum ducit ab exemplo S. Philippi Nerii " qui etiam
 „ consuetudinarios statim absolvebat , injunctâ pœnitentiâ ut recidivi mox redi-
 „ rent , statim denudò absolvendi ; & sic plurimos , etiam à consuetudine , curabat ."
 Ex quo infert , absolutionem ordinariè non nocere Pœnitenti , de quo propositio : præ-
 fertim cùm hic non agatur de Consuetudinariis .

R. Exemplum istud S. Philippi Nerii (si res ita se habeat) admirandum est ,
 ut jam supra monui , non imitandum : si enim singularem istam Consuetudinarios
 subito convertendi gratiam habuerit Vir ille singulari sanctitate præditus ; non ean-
 dem sibi arrogare possunt quivis de grege Confessarii : ac proinde se debent commu-
 nibus Theologiae regulis conformare : Quod si contendat Querulus , exemplum istud
 passim imitandum esse ; cur non infert passim etiam mox absolvendos esse Consuetu-
 dinarios recidivos ? Sed jam supra scilicet professus est , nullam sibi nobiscum hæte-
 nus de Consuetudinariis recidivis stetisse disputationem . At stetisse debuerat , si
 exemplum S. Philippi Nerii passim imitandum sit : si autem passim imitandum non
 sit , non debuerat indè argumentum desumere .

CONFUTATIO.

19. R. Ursus mea verba falsas , Opstrati. Inter particulas *Consuetudine* , &
Curabat , supprimis sequentia : *quod amplius est* (non enim nunc de
Consuetudinariis agimus .) Cur non interspersisti saltem aliquot commata ,
 quibus sinceri Scriptores interpolationem denotant ? Ego illud , *quod am-*
plius est , posui ad significandum , quod convictum te volebam ex abundanti,
 argumento , ut loquuntur , à fortiori . Et item parenthesis addidi , ad re-
 petendum , quod suprâ dixeram , *Nunc de consuetudinariis non agimus* . Quid
 nunc porro Tibi in mentem venit , iterum meum textum corrumpere , &
 lucidissima mea verba suppressere , atque hoc pacto Lectorem fallere , quasi
 tantummodò *supra* professus sim nullam nobis hætenus de consuetudina-
 riis stetisse disputationem ? Hoccine est boni Viri , atque cordati ? Non
 professus sum Ego illud tantum suprâ , sed etiam hic in hoc loco , quem cor-
 rupisti . Nimis equidem clarè dixi : *Nunc de consuetudinariis non agimus* . Ubi
 bona fides , Opstrati ?

Corruptio
 Textus 38.

20. Jam verò ad singularem S. Nerii sanctitatem recurris . Sed frustra .
 Si enim vera sanctitas requirit , ut consuetudinarius qui post obtentas ali-
 quoties absolutiones aliquoties relapsus est , per opera pœnalia notabili tem-
 pore præmissa , ad obtinendam in Sacramento Pœnitentiæ justificationem ,
 passim & pedetentim disponatur ; tum praxis S. Philippi repugnat singu-

lari ejus sanctitati, quod absit. Satis quidem intelligimus, quid esset singulare, si consuetudinarios primâ vice sanasset. Sed quod Consuetudinarios absolverit citò, & eosdem relabentes iterùm absolverit citò, donec toties citò absolvendo totam consuetudinem superavit, hoc enim verò destruit praxim tuam, Opstrati, novitisque tuas Regulas sus deque evertit.

21. Sed numquid istud S. Philippi exemplum passim imitandum sit? Resp. si agatur de istis consuetudinariis, qui in se reversi dolent, plorantque consuetudinem suam, arctaque vincula duræ voluntatis, seu pœnalis difficultatis, quibus se teneri sentiunt, plangunt, gemuntque: atque ita animo contriti, & spiritu humiliati provolvuntur ad pedes Sacerdotis, debitam criminum suorum exomologesim faciunt, profitentur se dolere ex amore Dei quem affectu super omnia diligunt, credunt, sperant, proponunt emendationem, acceptant remedium opportunum atque Pœnitentiam salutarem, neque aliud aliundè obstat; arbitror, salvo meliori, (quamquam hæc mea responsio sit ex abundanti) tales, si post obtentam absolutionem subito morerentur, spe æternæ salutis gaudere; adeoque positus S. Philippi cautionibus, à prudenti, vigili & sedulo Confessario absolvi posse.

I M P O S T U R Æ.

22. *Firma erga manet Regula, quam impugnât Accusator: Ordinariè nocet pœnitenti dubiè disposito absolvi: si enim noceat pœnitenti, exponi (absque necessitate) periculo sacrilegii; profectò pœnitenti dubiè disposito ordinariè nocet absolvi, cùm pœnitens dubiè dispositus periculo sacrilegii exponatur.*

C O N F U T A T I O.

23. **D**Ejecta verò est illa regula, quâ præfidenter asseruisti, dubiè dispositum judicari posse illum qui aliquo tempore à peccatis abstinuerit & aliquo modo Pœnitentiam egerit. Neque enim accusavi hanc simpliciter: *Ordinariè nocet Pœnitenti dubiè disposito absolvi*, sed cum addito, *dubiè disposito, id est, qui aliquo tempore se à peccatis continuerit, & aliquo modo Pœnitentiam fecerit.* Oportet tandem bonâ fide agere, Opstrati.

A P P E N D I X.

Prosecutio Argumentorum ad Propositionem octavam, ad quæ Opstratius non respondet.

31. Ad hoc quod dixi, *Authoritate privatâ statuit Regulam*, non respondet.

32. Ad hoc quod dixi, scopum videri esse, suspendere absolutiones & plerasque odiosas reddere, non respondet.

CA-

CAPUT XVII.

*De Propositione nona, decima, undecima, duodecima & decimater-
tia Quod Pœnitentis gemitus, lachrymæ, tunsio pectoris, & prote-
statio se dolere ex amore Dei super omnia &c. sunt signa dispositio-
nis verosimilis, quæ dum prudentiâ carnis ponderant quidam Di-
rectores, quosvis passim absolvunt.*

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

*De signis dispositionis Pœniten-
tis.*

FUIT XIII.

*I. Pro verosimili dispositione inveni-
entur hæc & similia: peccavit
tantum ex infirmitate, confitetur cum
gemitu, tunsione pectoris, lachrymis &c.
protestatur se dolere ex amore Dei super
omnia dilecti, emendationem firmissimè
proponit, dicit se malle mori millies,
quam Deum vel semel lethaliter offen-
dere, affirmat se nunquam ita doluisse,
ut nunc dolet, est vir sincerus, & pru-
dens, cui possit fides adhiberi, &c.*

*Pro necessitate autem absolvendi ad-
ferentur hæc & huiusmodi: est magna
festivitas vel Indulgentia; si non absol-
vatur nunquam redibit; incipiet nocere
bonis Confessariis detrahendo, obmur-
murando, alios instigando, &c. Si non
communicet, incurret infamiam apud
alios, qui id notabunt, debet per absolu-
tionem, & Sacramentum Eucharistiæ
muniri adversus relapsum &c.*

*Quæ omnia dum prudentiâ carnis
ponderant quidam Directores, quosvis
passim absolvunt; prudentiâ, carnis in-
quam, nam hæc omnia eò tantum inve-
niunt, ut liceat sibi, quod carni gratif-
icium est, omnibus hominibus satisfa-*

PROPOSITIO.

IX.

*S*igna dispositionis sequentia, quod
pœnitens peccavit tantum ex in-
firmitate, quod confitetur cum ge-
mitu, tunsione pectoris, lachrymis
&c. quod protestatur se dolere ex
amore Dei super omnia dilecti, quod
emendationem firmissimè proponit,
quod dicit se malle mori millies,
quam Deum vel semel lethaliter of-
fendere, quod affirmat se nunquam
itâ doluisse, ut nunc dolet; quod sit
vir sincerus & prudens, cui possit fi-
des adhiberi &c. sunt signa disposi-
tionis verosimilis, quæ dum pruden-
tiâ carnis ponderant quidam Dire-
ctores, quosvis passim absolvunt.

Joannes Opstraet, ibid.

cere, & nullum incommodum à Pœnitentibus sustineant. Opstraet Pastor bonus pag. 179. lin. 15. & seqq.

Ut verò clariùs appareat, quòd Author non censeat prædictas dispositiones, & necessitates posse etiam ponderari prudentiâ spiritûs, quasi tunc ad Absolutionem sufficerent: ponitur

Adjuncta.

I*Taque aliter agit prudentia spiritûs, hac enim, pro dispositione pœnitentis præcipuè ponderat opera, juxta hanc prudentia regulam, ex fructibus eorum cognoscetis eos. Verbis autem, gemitibus, lachrymis, & similibus signis, non plus credit, quàm ipsa opera credendum persuadent.*

Porro pro non dispositione pœnitentis sufficit sola operum absentia. Nam si solos illos prudenter judicamus dispositos, qui exhibent fructus operum, sequitur, illos omnes judicandos esse non dispositos, qui fructus illos non præstant. Jam quod attinet ad necessitatem absolvendi; ante omnia hic considerat dispositionem Pœnitentis: quem si morali aliquâ certitudine non judicat esse dispositum ad Absolutionem, judicat esse quamdam necessitatem non absolvendi. Ibid.

Et ut cognoscamus quid Author intelligat per moralem certitudinem; ponitur

Adjuncta.

Moralis certitudo est, cui falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam insolito ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat. Opstraet de Certitudine Morali c. 1.

PROPOSITIO X.

S*ignis dispositionis, quòd pœnitens peccavit tantum ex infirmitate, quòd confitetur cum gemitu, tunctione pectoris, lachrymis, quòd protestatur se dolere ex amore Dei super omnia dilecti, quòd emendationem firmissimè proponit, quòd dicit se malle mori millies, quàm Deum vel semel lethaliter offendere, quòd affirmat se numquam ita doluisse, ut nunc dolet, quòd sit vir sincerus, & prudens, cui possit fides adhiberi &c. Istis, inquam, signis prudentia spiritûs non plus credit, quàm ipsa opera credendum persuadent. Joannes Opstraet, ibid.*

PROPOSITIO XI.

P*ro non dispositione Pœnitentis sufficit sola operum absentia. Joannes Opstraet, ibid.*

PROPOSITIO XII.

S*oli illi prudenter judicantur dispositi qui exhibent fructus operum, à Confessione cum gemitu, tunctione pectoris, lachrymis, & à protestatione quòd doleant ex amore Dei super omnia dilecti, & quòd emendationem firmissimè proponant, & quòd dicant se malle mori millies, quàm Deum vel semel lethaliter offendere, distinctorum. Joannes Opstraet, ibid.*

PROPOSITIO XIII.

Q*ui utitur prudentiâ spiritûs, si de bona dispositione pœnitentis non habeat moralem aliquam certitudinem, judicat esse quamdam necessitatem non absolvendi. Joannes Opstraet, Ibid.*

R E.

2. **O**Mnium harum Propositionum sensus tendit in idem; singula verò habet expressionem quamdam singularem. Nona rejicit signa Sanctissima; & ad prudentiam carnis remittit, illis acquiescere. Decima restringit prudentiam spiritûs ad sola opera, ab his singulis diversa. Undecima claris terminis insufficientiam collocat in sola operum absentia. Duodecima illos solos, qui hæc præstant, dicit prudenter judicari dispositos. Decima-tertia verò aperit scopum omnium: nimirum ad absolutionem bene prudenter-que impendendam, necessariam esse in absolvente certitudinem moralem de dispositione pœnitentis.

I I.

3. Scopus videtur esse non absolvere, nisi eos, quos certò constat jam à Deo absolutos esse.

I I I.

4. Hæc omnia brevissimis verbis confutat S. P. Nilus: *Ne itaque, inquit, ruditer enunties, nuda Pœnitentia verba à Deo non suscipi tu multos forte & ingentes salute spolias, cum dicis: verba sola non suscipit Deus. Contraria servatori edoces! O homo.* Omnibus propositionibus istis repugnat instructio Catechismi Romani: *Quod si forte affirmaverint (Pœnitentes) se in eam rem omne studium & diligentiam suam contulisse: quoniam maxime verendum est, ne semel dimissi, amplius non redeant, audiendi erunt; præsertim si emendanda vita studium aliquod præ se ferant, adduciq; possint ut negligentiam suam accusent, quam se alio tempore diligenti & accuratâ meditatione compensaturos promittant: in quo tamen magna cautio adhibenda est: si enim auditâ Confessione, judicaverit, neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorem pœnitenti omnino defuisse, absolvi poterit. Et hæc de iis, qui ad Confessionem veniunt prorsus imparati. Quid ergo de aliis?*

S. P. Nilus
lib. 3. Ep.
243.
Parte 2.
cap. 5.
num. 51.

5. Reliquum est, ut priusquam manum de hac Tabula subtraham, occurratur pauculis, quæ Opstratius, in Scriptis suis posterioribus objicit. Exemplum à filio prodigo desumptum, nihil ad causam nostram conducere: non enim fuisse absolutum citò, qui tam longo itinere, quo à Patre defece- rat, & ad patrem rediit, dignos profectò Pœnitentiæ fructus peregit.

6. Cui respondeo: Totum spatium quod inter filii propositum eundi ad patrem (*surgam & ibo*) & citam Patris receptionem intercessit, in Evangelio non recitatur: quia conversio, non itineris laboribus, sed recessui à porcorum pastione (hoc est enim venire ad Patrem) adscribitur. *Venimus ad Patrem, quando RECEDIMUS à Porcorum Pastione; secundum illud: STATIM UT CONVERSUS FUERIS, SALVUS ERIS;* inquit S. Hieronymus. Deinde vim maximam, in adducto exemplo, ponimus; quòd filius tot Criminum reus, unicâ Confessione defunctus sit, & quod inter Confessionem, & Reconciliationem, nullum notabile tempus intercesserit. Quinimò, *Cùm adhuc longè esset, inquit Textus sacer, vidit illum pater ipsius, & accurrens cecidit super*

S. Hieron.
Epist. 146.
ad Dam.

Luca 15.

Greg. Nys.
sen. apud
D. Thom.
in cap. 15.
Luc.

super collum ejus, & osculatus est eum. In quæ verba S. Greg. Nyssenus, *Meditatio Confessionis placavit ei Patrem, ut obviam iret ei; & oscula collo conferret.* Non ergo labores itineris disposuere filium hunc, vel movere Patrem; sed *Meditatio Confessionis*: id est, Contritio, votum Confessionis involvens; juxta ea, quæ ex Tridentino supra diximus. Non quod hæc omnia omnino sine laboribus absolvantur: nam & ipsa Confessionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, ut idem Concilium loquitur (quod Adversarii non videntur expendere) graves profecto labores sunt. Subdit autem Tridentinum:

Trident.
sess. 14.
cap. 5.

De Pœnit.

l. 2. c. 11.

Eccles. cap.

11. v. 23.

Collat. 18.

Aug. lib. 2

contra

Crescon.

cap. 9.

D. Thom.

3. p. q. 86.

a. 5. ad 1.

August.

hom. 50.

Leo Magn.

epist. 101.

Cat. Rom.

p. 2. c. 5.

num. 46.

p. 2. c. 5.

n. 28.

infra 30.

Gravis quidem videri posset, nisi tot, tantisque commodis, & consolationibus levaretur, quæ omnibus dignè ad hoc Sacramentum accedentibus per Absolutionem conferuntur. Ut verò dignè accedant, non requiritur certus gradus intensiois, NEQUE MORA ULLA TEMPORIS AD VERAM CONTRITIONEM, inquit Bellarminus: *Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem*, ait Ecclesiast. Quam sententiam nitidissimè tradit S. Franciscus Salesius: *Quæres, quomodo contritionis tuæ actum EXIGUO TEMPORE elicere possis? Dico tibi VIX OPUS ESSE TEMPORE, ut ritè eliciatur, cum tantum opus sit se coram Deo prosternere, in spiritu humilitatis, & doloris, quod ipsum offenderis.* SIVE ENIM, ut ait Aug. AD

MALUM, SIVE AD BONUM, PARVO MOMENTO ANIMUS COMMUTATUR.

7. Non quod perfectè sanet Deus omnes æqualiter: aliquos enim citò, aliquos tardè: plerisque tamen, qui ex infirmitate labuntur, quoad culpam sanat citò, relinquens nihilominus peccati reliquias, successivè sanandas.

Deus, inquit D. Thomas, *totum hominem perfectè curat.* Sed QUANDOQUE SUBITO, sicut Socrum Petri statim restituit perfectæ sanitati, ita ut surgens ministraret illis, ut legitur Luc. 4. QUANDOQUE autem SUCCESSIVE: sicut dictum est de cæco illuminato, Marci 8. Et etiam spiritualiter, QUANDOQUE tantâ commotione convertit cor Hominis, ut SUBITO perfectè consequatur sanitatem spirituales; non solum remissâ culpâ, sed sublati omnibus peccati reliquiis, ut patet in Magdalena, Luca 7. QUANDOQUE autem PRIUS REMITTIT CULPAM per Gratiam operantem; ET POSTEA per Gratiam cooperantem SUCCESSIVE TOLLIT PECCATI RELIQUIAS.

8. Et hinc Catechismus Romanus, post eundem Augustinum, Leonem Magnum, aliosque, ex una parte nihil altius inculcat Pœnitenti, quam ut statim confiteatur: *Etenim cum aliquis mortifero scelere urgetur, nihil ei magis salutare esse potest, ob multa quæ impendent, vitæ pericula, QUAM STATIM PECCATA SUA CONFITERI:* Et ex alia parte, etiam à peccatis Absolutionem addicit: *Neque tamen hac in re desperent fideles de summa Dei bonitate & clementia, is enim cum nostræ salutis cupidissimus sit, NULLAM MORAM AD TRIBUENDAM NOBIS VENIAM INTERPONIT.* Et infra: *Ex quo licet cognoscere vera Contritionis... eam vim esse, ut illius beneficio, OMNIUM DELICTORUM VENIAM STATIM A DOMINO IMPETREMUS.*

9. Semper autem distinguendum est forum Poli, à foro Fori. In foro Poli, Pater exhibet clementiam; in foro Fori, Judex rigorem. Hinc S. Petrus Chrysologus inducens filium Prodigum, utrumque forum prudenter distinguen-

stinguentem; surgam, ait, & ibo ad patrem. *Apud patrem non intercedit extraneus; intus est... qui exorat affectus: urgentur Patris viscera, iterum genitura per veniam. Ibo ad Patrem reus, sed Pater viso filio, cooperit mox reatum: DISSIMULAT JUDICEM, QUI MAGIS VULT IMPLERE GENITOREM: ET SENTENTIAM CITÒ VERTIT IN VENIAM, qui redire cupit filium, non perire.*

10. Et secundum hanc distinctionem, etiam cognoscimus, quando Rectores Ecclesiae, subdito credere debeant, & quando non debeant. Ut Judices non debent, procedunt enim tunc juxta allegata, & probata; ut Patres: in sacramentali Confessione, debent; nisi habeant undè probabilem concipiant metum, quod reus decipiat. Utrumque disertè Doctor Angel. explicat: *Reclor, inquit, Ecclesia, debet vultum pecoris sui agnoscere dupliciter. Uno modo per sollicitam exterioris conversationis considerationem, quâ invigilare debet, super gregem sibi commissum: & in hac cognitione non oportet quod credat subdito, sed certitudinem facti, in quantum potest, inquirat. Alio modo per CONFSSIONIS MANIFESTATIONEM: ET QUANTUM AD HANC COGNITIONEM, NON POTEST MAJOREM ACCIPERE CERTITUDINEM, QUAM UT SUBDITO CREDAT; QUIA HOC EST AD SUBVENIENDUM CONSCIENTIAE IPSIUS. UNDE IN FORO CONSCIENTIAE CREDITUR HOMINI PRO SE, ET CONTRA SE: NON AUTEM IN FORO EXTERIORIS JUDICII.*

11. Quocirca observandum, undenam Adversariis nata sit, quam de morali certitudine tenent opinionem. Non distinguentes scilicet officium Judicis, à munere Sacerdotis; argumenta quæ seu in Canonibus, seu Sanctis Patribus pro judicis certitudine militant, ad Sacerdotis inquisitionem transcribunt; non animadvertentes, quod reus Ecclesiae, sub judicis ferula positus, sententiaeque obnoxius, privatus sit jure Communionis Altaris, & Fidelium, id est, majori, & minori excommunicatione innodatus; non solvendus, nisi Ecclesiae satisfecerit. Quem verò talis nondum sententia ligat, jus retinet ad Communionem utramque, quam privilegio Baptismatis acquisivit, non privandus, nisi aut spontè confessus, aut in judicio convictus. Jam autem supponitur Pœnitens confiteri, & propriam dispositionem allegare: credendum est, inquit D. Thomas, *tam pro se, quam contra se.* Nisi tamen, quod post ipsum S. Carolus Borromæus excipit, probabilem de non sincero emendationis proposito, metum faciat, sed qui non ex operum pœnarium, seu Pœnitentiae fructuum, à Contritione, & Confessione distinctorum absentia, peti, sed aliunde debet. Jam verò hinc moralem certitudinem exigere, & quidem talem, qualem Opstratius definit: *Cui falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat: Ecquid est aliud, quam totam Sacramenti hujus œconomiam invertere? Cùm, Doctore Angelico teste, nullus quidem de propria dispositione certus esse valeat, dicente ipso Apostolo: Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum; atque ideò ut excusetur quis à novo peccato, dum v. gr. Sacramentum Eucharistiae suscipit; moralis illa certitudo non est necessaria; sufficit autem, quod peccator*

Chrysol.
serm. 2.In 4. diff.
17. q. 3.
a. 3. ad 2.D. Carolus
Instruct.
Pastoral.
p. 2. c. 15.Opstrat
certitud.
moral.
D. Thom.
3. p. q. 80.
a. 4. ad 5.
1. Cor. 4.

signa in se doloris inveniatur, puta si doleat de præteritis, & proponat cavere de futuris. Verba sunt: *Potest contingere sine culpa ipsius, puta, cum doluit de peccato, sed non est sufficienter contritus; ut in tali casu non peccet sumendo Corpus Christi: quia HOMO PER CERTITUDINEM SCIRE NON POTEST, UTRUM SIT VERÈ CONTRITUS. Sufficit enim si signa contritionis inveniatur, puta si doleat de præteritis, & proponat cavere de futuris. Cedò nunc qualem certitudinem Opstratius de aliena velit dispositione requirere.*

D. Thom.
3 p. 1. 84.
a. 10. ad 4.

12. Non etiam præsentis Contritionis veritas, à stabilitate aut constantia petenda est; quasi ideò implendum sit notabile tempus, ut experientià constet, solorum non relabentium Propositum verum fuisse, quemadmodum nituntur concludere, ex quodam S. Gregorii loco: *Pœnitentia est ante acta peccata deslere, & deslenda iterum non committere.* Nam hæc omnia solidissimè exponens Doctor Angelicus, *Pœnitere, inquit, est ante acta peccata deslere, & flenda non committere: SCILICET SIMUL DUM FLET, VEL ACTU, VEL PROPOSITO. Ille enim miser est, & non pœnitens, qui simul, dum pœnitet, agit, quod pœnitet; vel proponit, iterum se facturum, quod gessit; vel etiam actualiter peccat, eodem, vel alio genere peccati. QUOD AUTEM ALIQUIS POSTEA PECCAT, VEL ACTU, VEL PROPOSITO; NON EXCLUDIT, QUIN PœNITENTIA VERA FUERIT: Numquam enim veritas prioris actûs excluditur per actum contrarium subsequenter: Sicut enim verè cucurrit, qui postea sedet; ITA VERÈ PœNITUIT, QUI POSTEA PECCAT.*

In Matth.
18. v. 22.

Apud Pho-
tium. 57.
p. 58.

13. Hinc Christus Dominus septuagies septies dimittendum esse dixit: id est, inquit S. Hieronymus, *Quadringentis nonaginta vicibus, ut totiens peccanti fratri dimitteret in die, quotiens ille peccare non possit.* Quod eodem modo interpretatus est S. Joan. Chrysost., ob hoc in Synodo ad Quercum accusatus: *QUOD LICENTIAM PECCANTIBUS PRÆBEAT, SIC DOCENS: Si iterum peccasti, pœniteat iterum: ET QUOTIES PECCAVERIS, veni ad me, ego te sanabo.* Et in hunc sensum Trid. sess. 14. pronuntiat primum Canonem: *Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica Pœnitentiam non esse vere, & propriè Sacramentum pro fidelibus QUOTIES post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, à Christo Domino nostro institutum, anathema sit.* Et cap. 2. dixerat: *Hoc Sacramentum institutum, ut per Sacerdotum sententiam NON SEMEL, SED QUOTIES AB ADMISSIS peccatis, ad ipsum pœnitentes confugerint, possent liberari.*

Baronius
ad an. 201

14. Tertullianus (quod ab Adversariis diligenter notandum est) ut observat Baronius, in Montanistarum Hæresim prolapsus est, ex nimia austeritate; Homo rigidus, volens omnes ad suos mores componere. Ex ejus enim scriptis animi affectus elucet, & perinde atque pictura quedam, in tabula demonstratur. Etenim perspicitur in illis **DURUM HOMINIS INGENIUM, AUSTERUSQUE ANIMUS INTELLIGITUR: Quippe qui exaltioris disciplina, arctiorisq. vitæ cultu nisus, se judicem gerebat Ecclesie: adeò ut, cum Christiana vitæ professionem in severitate, & austeritate nimia tantummodo collocaret, eò tandem incurreret amentia, ut ex asperiori vitæ cultu, de veri-**

tate

tate dogmatum iudicium faceret, atque temerè sententiam ferret. Et prosequitur, ostendens qualiter inciderit in manus Procli Montanistæ mitioris, cui auscultavit, falsum jactanti Paracletum, qui nova jejunia, eademq; austeriora, instinctu spiritus servanda, indiceret: vigilias, ac preces multiplicaret. Atque ita qui stans, totus humilis finiebat librum de Pœnitentia, hisce verbis: *Peccator omnium notarum cum sim, nec ulli rei, nisi Pœnitentia natus, facile possum super illa tacere, quam ipse quoque & stirpis humana, & offensa in Dominum Princeps Adam, exomologesi restitutus in Paradisum non tacet; is lapsus, quasi super omne gravioris criminis periculum elatus, aliis veniam negat.*

15. Lapsus enim, in libro de Pudicitia, nihil magis urget, quàm (idem *Cap. 9.* quod Opstratius sæpe objicit) *Elisa est verissimè hoc magis modo tota substantia Sacramenti. Quis enim timebit prodigere, quod habebit postea recuperare? Quis curabit perpetuò conservare, quod non perpetuò poterit amittere? Securitas delicti, etiam libido est ejus.* Hæc Tertullianus lapsus. Cui respondemus ex Augustino: *Dicunt nos dare peccatis licentiam, quia Portum Pœnitentiae pollicemur. Si clauderetur aditus Pœnitentiae, nonne ille peccator tantò magis adderet peccata peccatis, quanid magis sibi desperaret ignosci?* Et antea dixerat: *Domini misericordia totum optimè constituit in Ecclesia sua.* Quæ & similia non minùs eleganter ac solidè refutat Liber de vera & falsa Pœnitentia, non quidem Augustini, cui eum plurimi cum D. Th. adscripserunt, verumtamen Viri apprimè eruditi. *Hom. 27.*

16. *Adhuc, inquit, instant perfidi, qui sapiunt plus quàm oporteat; non sobrii, sed excedentes mensuram. Dicunt enim, etsi semel peccantibus post Baptismum valeat Pœnitentia, non tamen sapè peccantibus proderit iterata; alioqui remissio, ad peccatum esset incitatio.* Dicunt enim: *quis non semper peccaret, si redire semper posset? Dicunt enim: Dominum incitatoreni mali, si semper Pœnitentibus subveniret; & etiam ei placere peccata, quibus semper præsto est gratia.* Errant autem: *immo constat ei multum peccata displicere, qui semper præsto est ea destruere. Si enim ea amaret; non ita semper destrueret, sed conservaret; atque ut sua munera foveret.* *Cap. 5.*

17. Occurrit hîc alia Opstratii objectio, à similitudine febricitantis desumpta: Sicut, inquit, non dicitur sanatus à febribus, cui morbus aliquoties recurrit; ita & in peccatore, qui adhuc recidens, peccare non desinit. Non advertit autem, febrium malitiam naturalem esse, non moralem. Malitia moralis, seu reatus culpæ, voluntate retractantis tollitur; Febris autem non nisi purgatione peccantis humoris, qui corpus inficit, donec Febris recurrit. Possè autem culpam tolli, etsi maneant peccatorum reliquiae, quæ suâ pravitate ad peccata inclinant, & voluntatem sanatam, in novum consensum pelliciunt, jam supra ex D. Thoma, aliisque Sanctis Patribus, inter quos D. August., vidimus: à quibus didicimus, relapsum tunc esse signum propositi non obstinati, sed quæ humana est infirmitas, mutati. *Videmus adhuc quotidie, inquit Author supra* *Ibidem*

Ibidem.

citatus, in Ecclesia sæpe Febricantes, sæpe languidos, sæpe passionibus captos, SÆPE LIBERARI: ut appareat TOTIES OPUS MISERANTIS, QUOTIES CONFESSIO FIT PŒNITENTIS. Quomodo enim corpus quod vilius est, & ab ipso dissimilius, sæpe sanaret; & animam digniorem, & redemptam, non toties liberaret? Medicum se vocat, & non sanis, sed malè habentibus opportunum. Sed qualis hic Medicus, qui malum iteratum nescit curare? Et tandem concludit in rem nostram: Scimus autem & primos Patres, & omni tempore Ecclesiam Dei semper USQUE IN SEPTUAGESIES SEPTIES (quod est SEMPER) peccata remittere. Quam potestatem isti ab Ecclesia Dei conantur auferre. Ex quibus discimus, nihil de Adversariorum cunctationibus novum esse, sed omnes à variis olim suggestas, ad nauseam expeditas fuisse.

IMPOSTURÆ.

§. 13.

18. Refutantur Imposturæ Accusationis circa hanc Propositionem, quæ inter 61. fuit decima tertia: Pro verosimili Dispositione invenientur hæc & similia: Peccavit tantum ex infirmitate, confitetur cum gemitu, tussione pectoris, lachrymis &c. protestatur se dolere ex amore Dei super omnia dilecti, emendationem firmissimè proponit, dicit se malle mori milles, quam Deum vel semel lethaliter offendere, affirmat se numquam ita doluisse ut nunc dolet, est vir sincerus & prudens cui possit fides adhiberi. Pro necessitate autem absolvendi adferentur hæc & ejusmodi: Est magna Festivitas, vel Indulgentia: si non absolvatur, numquam redibit; incipiet nocere bonis Confessariis, detrahendo, obmurmurando, alios instigando &c. si non communicet, incurret infamiam apud alios qui id notabunt, debet per absolutionem & Sacramentum Eucharistie muniri adversus relapsum &c. Quæ omnia dum prudentiâ carnis ponderant quidam directores, quosvis passim absolunt: prudentiâ carnis, inquam, nam hæc omnia eò tantum inveniunt, ut liceat sibi, quod carni gravissimum est, omnibus hominibus satisfacere, & nullum incommodum a pœnitentibus sustineant. Pastor Bon. pag. 179. sive part. 4. cap. 6. §. 1. num. 3.

CONFUTATIO.

Corruptio
Text. 38.

19. **N**Olo inter Corruptiones Textuum recensere, quòd pro carni gravissimum est, positum hîc sit, carni gravissimum est. Donandum hoc est Typographo. Quod autem supprimas Propositiones omnino quatuor, cunctosque Textus tuos, in Adjuncta adductos, ex quibus luce meridiana clarius est, Tibi pro non dispositione solam operum absentiam sufficere, hoc enim verò inter corruptiones collocabimus famosiores. Neque verò refert, Textus illos inter adjunctas positos esse; nam & adjunctam ad Propositionem octavam suprâ exprimere non dubitasti. Cur suppressisti unam potius, quàm aliam, qui tam præfidenter jactas responsum à Te esse ad singula? Sed nempe si expressisses omnia, tum decretoria tua verba:

Pro

Pro non dispositione sufficit sola operum absentia, incurrissent in omnium oculos, & quilibet advertisset hæc à Te sic esse posita, ut solam prudentiam spiritûs reputes, sola hæc absolutione donare.

IMPOSTURÆ.

20. *Prima Impostura est, quod in Propositione omittat Accusator, sermonem esse in Pastore bono de quibusdam Animarum Directoribus, qui dum cupiunt quosvis passim absolvere, in omni pœnitente, quantumvis malè disposito quamdam verisimilitudinem dispositionis, & quamdam necessitatem absolvendi prudentiâ carnis inveniunt. Quare sic exprimi debebat Propositio: A quibusdam Animarum Directoribus, in omni pœnitente quantumvis malè disposito, per prudentiam carnis pro verisimili dispositione invenientur hæc & similia: Peccavit tantum ex infirmitate &c.*

CONFUTATIO.

21. **L** Aberis, Opstrati: neque enim mea hæc Impostura, sed tua rursus est corruptio Textûs. Nam verba hæc: *A quibusdam Directoribus animarum, vel æquipollentia; & item illa, Qui dum cupiunt quosvis passim absolvere*, in toto illo tuo contextu non extant. Præsens propositio excerpta est ex partis 4. capitis sexti paragrapho tertio, cui concessisti titulum hunc: *De prudentia Directori animarum necessariâ*. Tum statuis, prudentiam requirere moralem certitudinem. Deinde proponis signa verosimilia, operibus, ut sæpius repetis, seu fructibus operum destituta; & inde progredieris ad dilemma: Vel absolvunt propter hæc signa talibus fructibus destituta; & transcribuntur ad prudentiam carnis; vel illis soli fructus operum sufficiunt, & adscribuntur prudentiæ spiritûs. Hic sensus tuus. *Pro non dispositione pœnitentis sufficit sola operum absentia. Nam si solos illos prudenter judicamus dispositos, QUI EXHIBENT FRUCTUS OPERUM, sequitur eos omnes judicandos esse non dispositos, qui fructus illos non præstant, ais.*

Corruptio
Textûs 39

IMPOSTURÆ.

22. *Quæ expressio cum narret tantum quid faciant quidam secundum carnem prudentes, qui quosvis passim absolvunt; non video quo pacto dici posset temeraria, & injuriosa multis piis ac doctis Pastoribus, ut propositionem censurat Querulus: cum nulli pii ac docti Pastores quosvis passim, quantumvis malè dispositos absolvant.*

CONFUTATIO.

23. **N**on Ego Te censuro, facilis narrator. Neque Te latet, Censuram quæ Te urit, non à Me, sed à Gravioribus, quibus reverentiam debes, emanasse. Essent autem pii doctique Pastores Tui, si non nisi malè dispositos dimitterent. Tu verò cum illis generatim malè dispositos censens, quicumque fructus operum ab omnibus, sæpius in præsentia tua Propositione descriptis, distinctorum non adferunt, à prudentia spiritûs recedis.

dis. Si tantummodo enarrasses quosdam quosvis malè absolvere; peccasses in illos tantum qui fortè non sic absolvunt. Sed cum prudentiam carnis dixeris, propter illa signa, fructibus aliorum operum destituta, absolvere; multis piis ac doctis Pastoribus, qui prudenter sic absolvunt, injurius extitisti. Nisi forsan Tu Tibi non censes injuriam, qui multa de Te, Tuisque enarraret tantum. Quasi omnis narratio culpâ vacet, scilicet. Quousque Te angustia?

IMPOSTURÆ.

24. Altera Impostura est, "Quod Author Pastoris Boni non censeat, prædictas dispositiones & necessitates posse etiam ponderari prudentiâ spiritûs, quasi tunc ad absolutionem sufficerent."

CONFUTATIO.

25. **C**orruptio Text. 40. Verba hæc nusquam habeo. Corrumpis iterum textum meum, Opstrati. Dixi: Nona rejicit signa sanctissima, & ad prudentiam carnis remittit, illis acquiescere. Et hoc est verum. Decima restringit prudentiam spiritûs ad sola opera, ab his singulis diversa. Atque hoc est demonstratum. Undecima claris terminis insufficientiam collocat, in sola operum absentia. Legatur undecima. Duodecima illos solos, qui hæc præstant, dicit prudenter judicari dispositos. Neque hoc audes negare. Estne autem istud dicere, quod prædictas dispositiones non censeas posse etiam ponderari prudentiâ spiritûs? Fateris, scio, etiam sic ponderari posse; sed tunc scilicet (& nunquam aliter) quando illis adsunt fructus operum ab his omnibus distinctorum. Hoc est, Opstrati, quod in Te culpamus: quòd signa illa sanctissima sola Tibi non sufficiunt. Satisne clarè jam me expressi?

IMPOSTURÆ.

26. Tertia, "Quod rejiciat signa conversionis sanctissima; & ad prudentiam carnis remittat illis acquiescere." Rest. 1.

CONFUTATIO.

27. **D**ixi hoc enim verò, atque probavi: quidni respondes?

IMPOSTURÆ.

28. Quarta, "Quod scopus ipsius videatur esse, non absolvere nisi eos, quos certò constat jam à Deo absolutos esse." Rest. 2.

CONFUTATIO.

29. **A**t qui hoc nusquam negas.

IMPOSTURÆ.

30. His addere possem Propositiones 9. 10. & 12. quas ex verbis Pastoris Boni non satis fideliter Accusator fabricavit: sed Imposturarum satis est.

CON.

CONFUTATIO.

31. **A**ltius clamares, Opstrati, nisi fidelissimè citatum esset. Nimis delicatulus es, quàm ut minimam puncturam non sentias. Sensusque Tibi communior, quàm ut sigillatim tua vulnera non recenseas. Sed jam fracti sunt & languent tui impetus. Perfunctorio tantùm & accusatorio more Imposturas ingeminas, ne quid remittere, aut resipiscere videâre.

IMPOSTURÆ.

32. *Cum autem Imposturas suas non probet; nolo iis refutandis immorari: sed superest aliquid circa Propositiones 11. & 13. quæ possent fidelius excerptæ videri.*

CONFUTATIO.

33. **Q**uamdiu Lector Accusationem & Querelam Populi Belgici non viderat, potuisti sperare fore ut crederet nihil à me probatum esse. Ubi autem Accusatio & Querela prodiit, spes illa tua pridem evanuit, prout ex sequentibus invictiùs patebit.

IMPOSTURÆ.

34. *Propositio undecima hæc est: Pro non dispositione pœnitentis sufficit sola operum absentia*

Resp. hæc, fateor, verba sunt Pastoris Boni: sed miror ea ab ipso accusari potuisse; cum Theologum esse non putem, qui ea neget. Siquidem requirunt omnes, ut Confessioni, saltem dum fieri potest, præmittatur preparatio qua in discussione Conscientiæ, & conatu ad eliciendos actus fidei, spei, dilectionis, propositi consistit: quam si ne pœnitens quidem, ubi potuit, adhibuerit, censebunt omnes solam illam preparationis istius absentiam pro non dispositione ipsius sufficere: Atqui hæc preparatio etiam inter opera recensenda est: proinde cum de Operum absentia loquitur Pastor Bonus, de illius etiam preparationis absentia loquitur. Non quod velit pro dispositione Pœnitentis preparationem istam passim sufficere: sed pro non-dispositione sufficere putet solam operum, atque adeo illius preparationis, absentiam. Quando nam verò preparatio ista sufficiat, & quando nam præter preparationem istam alia etiam opera requirantur, ideo loco non determinat Pastor Bonus: tantum ponit generalem hanc regulam, pro dispositione Pœnitentis præcipuè ponderanda esse opera, juxta Evangelium, Ex fructibus eorum cognoscetis eos; solam autem operum absentiam pro non-dispositione sufficere.

CONFUTATIO.

35. **H**ic jam elanguent Imposturæ tuæ, victæque argumento proprio, conticescunt. Hic jam primum modestus es, Opstrati: erroris namque tui summa eoque invaluit, ut Imposturarum tuarum non audeas meminisse. Solos illos prudenter dixisti judicari dispositos, qui exhibent fructus

fructus operum à Confessione, & præparatione istâ ordinariâ *distinctorum*, quemadmodum Tibi tam evidenter objeci, ubi produxi limpidiſſimos textus tuos, quos suppressisti, atque ostendi docere Te, quod *verbis, gemitibus, lachrymis, & similibus signis non plus credit prudentia tua, quam ipsa opera credendum persuadent*. Fuerant hæc verba tua, ex quibus nimis manifestè constat, quod requisiveris opera ab his omnibus distincta, quodque sola istorum operum, ab his omnibus distinctorum absentia Tibi pro non-dispositione suffecerit. Jam verò certat in Te pudor & gloria. Pudor vetat apertè tradere, quod erratum est; gloria, cujus es equidem cupidus, Ponit Te inter malleum & incudem. Si verò dixeris, præparationem istam ordinariam inter opera sic reputari, ut ipsa aliquando sufficiat, jacet igitur novitia tua *Regula*, quòd verbis, gemitibus, & similibus signis non plus credendum sit, quam opera persuadent. Si verò dixeris præparationem istam ordinariam numquam sufficere; jacet ergò præsens interpretatio tua, ad quam ulteriùs retundendam sufficit textus adducere, quos suppressisti tuos, & ex illis ostendere, non Te exegisse opera in genere, neque dixisse solum operum in genere absentiam pro non-dispositione sufficere; sed descendisse ad opera in specie, ad fructus operum à præparatione istâ ordinariâ distinctorum: præparationi enim isti noluiſti plus credi, quam opera credendum esse persuadent. Nisi fortè voluisti dicere, præparationi non esse credendum, plusquam præparatio ipsa persuadet. Minimè gentium. Distinxisti inter præparationem & opera. Qui præparationi credunt transcripti à Te sunt ad prudentiam carnis, solis illis qui operibus fidem præstant ad prudentiam spiritûs admissis. Hic sensus tuus. Quid frustra fugis?

IMPOSTURÆ.

36. Porro ne videar verba Pastoris Boni in alienum sensum detorquere, manifestum est Pastorem Bonum loco citato distinguere signa dispositionis in verba aut signa verbis tantum æquivalentia, & opera: Quidquid autem est plusquam verba aut signa verbis tantum æquivalentia, sub Operibus comprehendit: Atqui præparatio ista, quæ in discussione conscientie & conatu ad eliciendos actus fidei, spei, dilectionis, propositi consistit, est plusquam verba aut signa verbis tantum æquivalentia: Ergo Pastor Bonus sub operibus istam etiam præparationem comprehendit. Absit tamen ut propterea censeat præparationem istam passim in peccatoribus sufficere: sed opera peccatorum gravitati, numero, durationi, aliisque circumstantiis proportionata requirit.

CONFUTATIO.

37. **O** Edipo de hîc opus est, qui ænigmata tua dissolvat, Opstrati. Præparatio ista, inquis, sub operibus comprehenditur. Atqui opera sufficiunt. Et tamen absit ut propterea censeas præparationem istam passim sufficere. Quis paralogismum illum intelligat? Jamque ad proportionem recurris, ut verifikes illud in quo nulla est proportio. Ut verò amplius constet, quam

quàm sis Tuî dissimilis, repete propositionem tuam quintam, in qua supra de præparatione ordinaria pronuntiasti: *Si nulla pœnitentia opera præmiserint præter præparationem ordinariam quæ in discussione conscientia, actibus fidei, spei, dilectionis, propositi, consistit... potius judicare debeo illos non esse quam esse conversos.* Quomodo hæc subsistunt cum iis quæ nunc, argumentis pressus, de præparatione ista ordinaria affirmas: *Pastor bonus sub operibus istam etiam præparationem comprehendit?* An non est istud, verba Pastoris tui in alienum sensum detorquere?

IMPOSTURÆ.

38. Propositione decimâ tertiâ accusat Certitudinem Moralem.

CONFUTATIO.

39. **C**orrumpis textum, Opstrati. Non impugnavi Certitudinem Moralem, sed impugnavi definitionem, quam certitudini morali concessisti: *Cui falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat.* Confessarium dum absolvit, & quemvis dum operatur, oportere habere certitudinem aliquam moralem de honestate actûs sui, jam pridem professi sumus. Numquam enim tutum est exponere se periculo peccandi. Hominem verò esse imprudentiæ reum, quotiescumque non habet talem certitudinem, cui falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat, verbum tuum est, Opstrati. Verbum, dico: neque enim persuasum est nobis hætenus, facta tua cum tanta à Te certitudine dirigi, ut non nisi casu valdè insolito labaris. Apostolus præcipit, ut vitemus cuncta pericula: jubetque nos certitudini morali insistere. Monet tamen eodem tempore, cum metu & tremore incedere. Noli arbitrari, Opstrati, solos casus valdè insolitos, ab expertissimo Doctore notari. Commmercium humanum, rem periculis plenam puta. Cave discrimina, & pericula, ut volueris: si tamen defeceris, non casum valdè insolitum, sed admodum humanum accidisse ne dubites. Quare te de certitudine morali, in rebus humanis requisitâ, non rectè philosophari, mihi enim verò moraliter certum est.

IMPOSTURÆ.

40. Sed hæc tum ex Decreto Innocentii XI., tum ex Illustrissimorum Ecclesiæ Præsulum Instructionibus, tum ex Theologorum omnium doctrina sic stabilita est, ut Queruli Accusatoris murmure concuti amplius non possit.

Innocentius XI. illicitum esse definivit, in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore &c. *Atqui hoc facit is, qui certitudinem aliquam moralem non habet de dispositione Pœnitentis, quam habere potest: Ergo &c.*

CONFUTATIO.

41. **D**E sophismate in sophisma ruis, Opstrati : & in primas Dialecticæ Regulas impingis. Nos impugnamus eam certitudinem moralem, de qua dixi : "Jam verò hîc certitudinem moralem exigere, & quidem talem, qualem Opstratius definit : *Cui falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat*, ecquid est aliud quàm totam Sacramenti hujus œconomiam invertere?" Id est, impugnamus certitudinem aliquam, sive potius impugnamus eos qui requirunt certitudinem nimiam. Indenè sequitur quod non habeamus certitudinem moralem aliquam? Itane à particulari ad universale argumentum facimus? An qui non immolat bovem, qui est animal aliquod, is convincitur non immolare ovem, quæ est pariter animal aliquod? Ubi sumus? Damnavit Innocentius XI. propositionem 1. inter 65. *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore.* Atqui an illa sententia tua sit, Opstrati, an nostra, mox videbimus. Nobis profectò sententia vestra videtur ne probabilis quidem: nostra tuta. Causam addo, quia Alex. VIII. cui par cum Innoc. XI. fuit autoritas & æqualis potestas, damnavit etiam hanc 17. *Per illam praxim mox absolvendi, Ordo Pœnitentiæ est inversus.* Addo propositiones 16. & 18. Et inde concludo, quod tua de valore Sacramenti Pœnitentiæ opinio, sit ne probabilis quidem. I nunc, & judica quis relictâ tutiore sequatur eam quæ tuta non est.

IMPOSTURÆ.

42. *Illustrissimus Episcopus & Comes Virodunensis in Instructione cui titulus: Pratique du Sacrement de Penitence &c. Traët. 3. de Contrit. hanc Regulam præscribit tertiam: Confessarius non debet (generaliter loquendo) supponere quod suus pœnitens veram contritionem habeat; sed debet se de eae curum reddere per signa MORALITER CERTA. Nam in praxi non supponitur, nisi id de quo dubitari non debet. Porro nulla est inter partes pœnitentiæ, de qua tanta dubitandi ratio habeatur, quanta de Contritione.*

CONFUTATIO.

43. **U**Binam verò Illustrissimus Episcopus & Comes Virodunensis per signa moraliter certa intelligit ea, prout Tu intelligis, quibus falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat? Refert se Doctissimus Antistes ad praxim quam S. Carolus Borromæus exercuit, docuitque: *Est præterea consultum absolutionem differre, donec evidens appareat emendatio in iis, qui tametsi dicant, ac polliceantur, quod se eximent peccato, tamen Confessario probabilem faciunt metum, ne contrarium contingat.* Tu verò de hoc S. Præsule ita enuntias: *S. Carolus profitetur se doctrinam & praxim non exhibuisse omnibus suis partibus absolutam.* Ita garriebas in Doctrinæ de laborioso Baptismo expositione pag. 292. *Laboriosa pœnitentiæ opera, quæ tibi sola, ceu conversionis signa sufficiunt, eò Te audaciæ impulerunt.* Doce nunc primò, quod eruditus Virodunensis

Cap. 15.
Instruct.
Pastoral.

sis Episcopus per signa moraliter certa, nihil aliud intelligat quàm laboriosa illa opera, quibus non nisi casu insolito falsum subesse potest: & tum tandem nobis hunc Ecclesiæ Principem objice.

IMPOSTURÆ.

44. *Illustrissimus Antistes Atrebatensis cap. 5. suæ Instructionis non minus disertè docet, Persuasionem Confessarii de Contritione sui pœnitentis non debere esse persuasionem qualemcumque ... sed firmam, ut possit in ipso formare CERTITUDINEM MORALEM.*

CONFUTATIO.

45. **J**Am suprà ostendimus, Atrebatensem Antistitem certitudinem Moralem statuere, etiam ubi opera vestra pœnalia non existunt; itemque certitudinem moralem non eo, quo Tu sensu, nec eâdem quâ Tu definitione accipere. Parum est convenire in voce, ubi in intellectu discrepas.

IMPOSTURÆ.

46. *Postremò ipsa ratio docet, dum non habetur certitudo quadam moralis de dispositione pœnitentis, haberi de ea morale dubium; dum autem de ea habetur morale dubium, tunc certum est, & Sacramentum periculo irreverentiæ, & suscipientem periculo salutis, & Ministrum simul cum suscipiente periculo sacrilegiæ exponi.*

CONFUTATIO.

47. **S**I Te vera ratio movet, Opstrati, tum didicisti utique, quod aliud sit certitudo quadam moralis, quam admittimus, aliudque certitudo ista, cui falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat, quam Tu requiris. Si porro per morale dubium intelligas metum ac tremorem istum quem Apostolus commendat, nescio quam irreverentiam, quod periculum, aut quale sacrilegium hîc comminiscaris. Nisi verò Apostolum sic interpreteris, ut nos cum metu & tremore salutem nostram operari velit, ita tamen ut eam salutis certitudinem asserat, cui falsum quidem naturaliter subesse possit, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat.

IMPOSTURÆ,

48. *Ceterùm si displiceat Accusatori definitio certitudinis Moralis, quam ex scripto, Certitudo Moralis, adjungit; adeat Responsionem Brevem §. 3. & Respons. pro Respons. Brevis §. 1. Item Disquis. Alteram §. 13. & Disquis. Alteram Assertam §. 12. Ubi ea abundè defensa est.*

CONFUTATIO.

49. **E**Micantem undique imbecillitatem sermone glorioso contegis. Scriptionum tuarum recensens titulos, Responsionem brevem, & iteram Responsionem pro Responsione brevi, & hujusmodi; immemor scriptionum quæ Responsiones istas exsufflarunt: quemnam verò censeas ita rerum Lovan-

nienfium imperitum, ut nesciat quot & quantas Tibi clades intulerit Eximius illarum Author Hermannus Damen? Ità nusquam animosiùs exultas, quàm ubi manifestiùs tenêris, quemadmodum ex hac ipsa confidentiâ, quâ ce. titudinem tuam abunde defensam esse jactitas, perspicere cuivis promptum est. Proindè quascumque verborum infidias rudibus struas; attamen quid in istis velitationibus Tibi acciderit, satis judicasse eruditos Homines, quibus simulatæ fiduciæ tuæ fucamenta non imponent, fac cogites.

IMPOSTURÆ.

50. *Ad ea quæ objicit veniamus. 1. Inter Patres eorum ducit S. P. Nilus: Ne itaque, inquit ille, ruditer enunties, nuda pœnitentiæ verba à Deo non suscipi... Tu multos fortè & ingentes salute spolias cum dicis: Verba sola non suscipit Deus. Contraria Servatori doces, ô homo!*

Resp. Si nuda & sola verba sufficiant S. P. Nilo, profiteamur nos ab illo recedere: si non sufficiant, objici nobis non potest. De sensu autem ipsius contendere non libet.

CONFUTATIO.

51. **N**osne admiraturos putas, quod profitearis Te à S. P. Nilo recedere, aut declares, quod non libeat de illius sensu contendere? Cui Sanctorum Patrum Authoritati parcis Tu, aut quemnam satis revereris? S. Carolus Borromæus, si primis tuis æstibus fidem damus, novitiorum tuorum rigorum promus & condus fuerat. Ubi verò Eximius victor tuus Hermannus Damen ostendit tibi errores tuos, & quantum à S. Carolo distares, demonstravit; patefecisti illico quàm non S. Carolo sed Tibi sapere, atque (quod Tibi numquam satis refricari potest) S. Carolum non tradidisse doctrinam & praxim omnibus suis partibus absolutam debacchatus es. Is tuæ cum eximio debellatore tuo disputationis exitus fuit. Tam miserè in Temetipsum, non illius solum sed & Tua tela retorta sunt. Perge ergo, perge. Et quemadmodum à S. Carolo, ita & à S. P. Nilo recede. Huic sola sincera verba, etsi laboriosis tuis operibus destituta sufficiunt. De sensu ejus non est contendendum. Ubi verò tot aliis Patribus consonat, Tantū esse debuerat tibi, doctrinæ ejus non obluetari.

IMPOSTURÆ.

52. 2. *Opposuit Catechismum Romanum part. 2. de Sacram. Pœnit. n. 82. ubi docet eos, qui prorsus imparati ad Confessionem veniunt, posse absolvi, si auditâ confessione judicaverit (Sacerdos) neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorem, omnino defuisse. Quid ergo, inquit, de aliis?*

Resp. Imò verò docet ibidem Catechismus Romanus, Homines prorsus imparatos debere humanissimis verbis dimitti: eos verò qui affirmant se in eam rem omne studium & diligentiam contulisse, audiendos esse, & absolvi posse si auditâ confessione judicaverit, &c.

CONFUTATIO.

53. **N**on haberes utique verba quibus otiosam paginam hac vice repleres, nisi lucidissimum Catechismi Romani textum, more tuo corrumperes. Ostendi Catechismum agere de *prorsus imparatis*. Demonstravi Catechismum quidem præscribere ut Sacerdos hujusmodi *imparatos* humanissimis verbis à se dimittat. Sed si fortè affirmaverint se in eam rem omne studium & diligentiam adhibuisse, etsi prorsus imparati venerint, si tamen induci possunt ut negligentiam accusent, & audita Confessione Sacerdos judicaverit neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorem pœnitenti omnino defuisse, *absolvi poterit*. Ex quo conclusi non probari igitur Catechismo Romano regularem illam dilationem ad præmittenda laboriosa pœnitentiæ opera præscriptam. Tu verò ut quibus Catechismus Romanus non est ad manus persuadeas, illud *absolvi poterit*, non referri ad *prorsus imparatos*; sed ad alios: verba Catechismi falsificas, ponendo sequentia: *Eos verò qui affirmant*; quæ in Catechismo non extant. Non irascar tamen: jam enim adversus corruptiones tuas callum obduxi, ut minùs sentiam. Satis sit, Lectorem monere, quod Tridentinum de iisdem omnino imparatis dicat: *Quod si fortè affirmaverint*. Hujusmodi ergo pœnitens *absolvi poterit*. Ad ampliorem lucem subjiciam verba immediate sequentia: *Sin autem utrumque in eo desiderari animadverterit, author illi & suasor erit, ut majorem curam, quod antea dictum est, in excutienda conscientia adhibeat, hominemq; ut blandissimè poterit tractatum dimittet*. Ex quibus rursus patet, de eodem prorsus imparato sermonem fieri, eundemque dici humanissimè dimittendum, si Confessor *utrumque in eo desiderari animadverterit*; si verò audita confessione judicaverit neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolorem pœnitenti omnino defuisse, *absolvi poterit*, inquit.

IMPOSTURÆ.

54. *Argumentatur ex Parabola de Filio prodigo, dicitq; "totum spatium, quod inter filii propositum eundi ad Patrem, & citam Patris receptionem in-tercessit, in Evangelio non recitari: quia conversio non itineris laboribus, sed recessui à porcorum pastione adscribitur."*

R. Spatium istud recitatur his verbis: Surgens venit ad Patrem suum. Unde & conversio rectè non solum recessui à porcorum pastione, sed & itineris laboribus adscribitur.

CONFUTATIO.

55. **N**on sunt ea verba mea, Opstrati, sed S. Hieronymi Epistolâ 146. ad Damasum, quemadmodum fidelissimè citavi. Neque S. Hieronymus loco citato dixit simpliciter, *Venimus ad Patrem, quando recedimus à porcorum pastione*, sed causam addidit, & probationem, quæ tum propositionem, tum responsionem tuam elidit: *secundum illud: statim ut conversus fueris, salvus eris*, inquit. Binam igitur admittis corruptionem Textûs una in periodo. Tu interim persistis, conversionem non solum recessui à porcorum pastione, sed & itineris laboribus adscribi. At unde probas?

Corruptio
textûs 42.Corruptio
textûs 43.Corruptio
textûs 44.

Quid ad S. Hieronymum, cuius verba sunt clarissima: *Venimus ad Patrem quando recedimus à porcorum pastione, secundum illud: statim ut conversus fueris, salvus eris?* Cur saltem tanti Patris non meministi? Sed nempe non est Hieronymus Tibi S. Nilo major: non dignior S. Carolo, quorum auctoritates toties contempsisti.

IMPOSTURÆ.

56. "At vim, inquit, maximam in adducto exemplo ponimus, quod filius tot criminum reus, unicâ confessione defunctus sit, & quod inter confessionem & reconciliationem nullum notabile tempus intercesserit."

R. Et nos Peccatorem tot criminum reum unica confessione defungi permittemus, nullâ inter confessionem & reconciliationem morâ interpositâ, si ea qua filius prodigus confessioni ultro premiserit. Plura de filio Prodigio vide in doctrina de lab. Bapt. pag. 123. & seqq. Item Disquis. altera asserta §. 7. pag. 3. & seqq.

CONFUTATIO.

57. **A** Ge, age sicut Opstratum decet. Sparge tenebras acervatim; nega, pernega, confunde, inverte omnia ultra hominis, certè ultra Theologi metas. Tum deinde triumphâ. Tu scilicet qui in Bello tuo Poëtico peccatores toties dimittis; ut etiam si vitam præsentem emendatam videas, iudices tamen fieri posse ut is qui notabili jam tempore & à criminibus externis se cohibuit, & Confessionem totius vitæ peregit, nondum tamen amoris Dei prædominantis signa, quæ virum prudentem moveant, satis manifesta exhibeat; Tu, inquam, filium Prodigum nullâ inter confessionem & reconciliationem interpositâ morâ absolves? Ubi moralis ista certitudo, cui falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat? Quæ Te pietas incessit, Opstrati? Nihil metuis de recidiva? Nihil suspicaris de filii Prodigii ex indigentia potius & extremâ paupertate, quàm ex vero amore prædominante reditu? Sic datur verbis fides, quæ non conversis olim Tibi tam communia sunt? Quæcumque verò illa plura, quæ in citatis opusculis tuis inseruisti, nihil ad præsentem rem conducunt. Nihil respondent ad allatam auctoritatem S. Hieronymi; nihil ad S. Gregorii Nysseni verba, quæ protuli: *Meditatio Confessionis placavit ei Patrem.* Non dicit itineris labores; sed, *meditatio confessionis*, uti optimè Doctor Angelicus notat, neque Tu toties monitus observas.

IMPOSTURÆ.

58. 4. *Objicit ex Concilio Tridentino sess. 14. c. 5. Ipsam Confessionis difficultatem ac peccata detegendi verecundiam, graves labores esse.*

R. non id diffitemur: sed illi præcipui labores non sunt ob quos idem Concilium Pœnitentiam laboriosum Baptismum à Patribus dictum fuisse testatur.

CONFUTATIO.

59. **N**on est hoc quod nunc quærimus, Opstrati, utrum tam graves hi labores sint, ut sint præcipui propter quos Pœnitentia laboriosus Baptismus dicta est. Hoc contendi, hoc sustinui, & hoc ex Con-

Vide infra
l. 2. p. 77.
& 78.

D. Thom.
in cap. 15.
Luce.

cilii textu probavi, quod sint tam graves, ut tot tantisque commodis & consolationibus leventur, *qua omnibus dignè ad hoc Sacramentum accedentibus per absolutionem conferuntur.* Cur non respondes ad hoc? Cur saltas ad impertinentia de laborioso Baptismo?

IMPOSTURÆ.

60. 5. Opponit ex Bellarmino de Pœnit. lib. 2. c. 11. "Non requiri certum gradus intensiōis, neque MORAM ULLAM TEMPORIS ad veram contritionem."

R. Ipse Bellarminus se explicat, dum ex Ecclesiastico mox subjungit: Facile est in oculis Dei subito honestare pauperem. Cap. 11. Quo significat, Deo quidem id facile esse; sed non propterea id Deum passim facere solere.

CONFUTATIO.

61. **N**ON tantum Bellarminus dicit, Deo illud facile esse; sed etiam hominibus id facile accidere: quod in Bellarmino observasses, nisi textum meum corrupisses. Agit enim Bellarminus de dignè accedentibus, quemadmodum suggessi his verbis: "Ut verò dignè accedant non requiritur, certus gradus intensiōis, neque mora ulla temporis ad veram contritionem," inquit Bellarminus, *facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.* Quod verò Bellarminus agat de dignè accedentibus, ut dixi, patet ex toto contextu. Scriptura Conversionem & Pœnitentiam exigunt, sed certi gradus aut TEMPORIS mentionem nullam faciunt, inquit. Item: Quis umquam in preceptis fidei, spei, dilectionis, aliarumque virtutum istas mensuras excogitavit, ut non sit fides, aut spes, aut charitas, nisi certum gradum intensiōis, & certam moram temporis habeat? Quid si in virtutibus ceteris ista non requiruntur, cur requirentur in pœnitentiæ virtute? Litigantibus nondum Vobis ista Bellarminus scripsit. Quid ad hæc, Opstrati? Numquid jam satis vides, juxta Bellarminum idem esse facile in oculis Dei, quod est Deum facere solere, ferè sicut dicimus facile esse apud homines, quod plerumque apud homines fit? Ita Dominus apud Zachariam cap. 8. prædicens reædificationem Hierosolymitanam, simili prorsus locutione utitur. *Hac dicit Dominus Exercituum, inquit Propheta: Si videbitur difficile in oculis reliquiarum Populi hujus in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit? Hac dicit Dominus: Ecce ego salvabo populum meum.* Proindeque esse facile in oculis Domini, non accipitur pro posse fieri, sed pro faciendum esse.

Corruptio
textus 45.

IMPOSTURÆ.

62. 6. Adfert S. Franciscum Salesium, qui Collat. 18. dixit, VIX ESSÉ OPUS TEMPORE ut (aëctus Contritionis) ritè eliciatur.

R. Sanctus ille Collatione citatâ alloquitur Animas quasdam spirituales & perfectas, à quibus facile aëctus contritionis circa venialia, quæ quotidie committunt, exiguo tempore elici nemo negat: Sed ab his argumentari ad peccatores, nec sana Theologia nec Dialectica patitur.

CON-

63. **S**I tua Dialectica S. Franciscum consulisset in fonte, tum perspexisset quod de contritione agat, quæ ab imperfectis æquè ac perfectis, parvo momento temporis elicitur. Refert enim se ad adductum S. Augustini locum, *sive ad malum, sive ad bonum, parvo momento animus commutatur.*

IMPOSTURÆ.

64. *Addit ex Augustino lib. 2. cont. Cresc. cap. 19. hæc verba: Sive ad malum, sive ad bonum, PARVO MOMENTO animus commutatur.*

Sed sensus Augustini alius non est, quam parvo momento animum commutari, cum Deus vult: ut ex contextu apud Augustinum patet.

CONFUTATIO.

Corruptio
textus 46.

65. **C**ontextum Augustini evolve totum, Opstrati, & Te rursus corrupisse textum manifestissimè comperies. Verba hæc, *cum Deus vult*, aut æquivalentia Augustinus non habet. Non agit quid fiat cum Deus vult, quasi de re insolita loquatur; sed recenset quid passim fieri soleat. Objecerat enim Cresconius Donatista, quod Ecclesia Catholica plures è parte Donati suscepisset. Respondet Augustinus: *Non ante incipiunt esse nostri, quam esse destiterint vestri. Hæc conversio voluntatis REPENTÈ mutavit non solum in Telonio peccatorem, verum etiam in cruce Latronem.* Et ad hoc quod Cresconius dixerat, eosdem nunc in Ecclesia Catholica conspici, qui paulò ante inter Donati partem visi fuerant: nullam proinde inter Donatistas & Catholicos intercedere varietatem; *Sive enim ad malum, sive ad bonum PARVO MOMENTO animus commutatur; sed non ideo parvum est quod meretur*, inquit. Ex quo evidenter consequitur, Augustinum hîc non agere de extraordinario aliquo, quod fieri posset cum Deus vult, sed de ordinario quod fiebat in Donatistis repentè converfis, quia Deus vult.

IMPOSTURÆ.

66. 8. *Afferit plerosque, qui ex infirmitate labuntur, quoad culpam sanari citò; nihilominus relinqui peccati reliquias successivè sanandas: ad quæ probanda citat S. Th. p. 3. q. 86. a. 5. ad 1.*

Resp. Sed ne verbo quidem illic S. Thomas significat, eos qui ex infirmitate labuntur, citò quoad culpam sanari: reliquias autem sanari dicit aliquando subito, aliquando successivè.

CONFUTATIO.

67. **S**I verba D. Thomæ à me citata retulisses fideliter, Lector citam illam sanitatem quoad culpam in D. Thoma apertissimè observasset. *Quandoque tantâ commotione convertit cor hominis, ut SUBITÒ perfectè consequatur sanitatem spiritualem, NON SOLUM REMISSA CULPA, sed sublati omnibus peccati reliquiis*, inquit. *Quandoque autem PRIUS REMITTIT CULPAM per gratiam operantem, & postea per gratiam cooperantem tollit peccati reliquias.* Nisi jam

jam fortè contra Teipsum velis ut D. Thomas hìc de peccatis malitiæ agat, cùm tamen toto articulo ea referat, quæ in solis peccatis infirmitatis locum habent. Quis enim nesciat ea peccata quæ post se reliquias habent concupiscentiæ, ad concupiscentiam, adeoque infirmitatem pertinere? Non quod reliquiæ istæ post deletam culpam manentes, in anima resideant, per modum habituum: hoc enim pacto vitiosæ & peccaminosæ forent: sed per modum dispositionum. Et hoc modo facilè intelligimus, deletam quidem esse culpam, sed ex culpâ prævia remanere dispositiones, quæ ad iterandam culpam sic inclinant, ut si reinciderit infirmus, non sit censendus defectus in prævia remissione, sed posthumâ dispositione. *Nihil prohibet, quin remissa culpâ remaneant dispositiones ex precedentibus actibus causatæ, quæ dicuntur peccati reliquiæ. Remanent tamen debilitatæ & diminutæ: ita quod Homini non dominantur. Et hoc magis per modum dispositionum, quam per modum habituum: sicut etiam remanet fomes post Baptismum, inquit.*

IMPOSTURÆ.

68. 9. Adducit Catechismum Romanum, "qui ex una parte nîl altiùs inculcat pœnitenti, quam ut statim confiteatur, & ex alia citam a peccatis absolutionem addicit". p. 2. c. 5. n. 42. & c.

Resp. Non aliud isto & aliis similibus locis, adducit Catechismus, quam Deum mox, ut peccator conversus est, veniam largiri.

CONFUTATIO.

69. Ignorat Catechismus sophisma istud. Non dicit peccatorem conversum esse quando conversus est, sive, quod alius verbis exhibes, Deum mox, ut peccator conversus est, veniam largiri; sed expressè asserit, homini facilè esse statim confiteri, & admissa scelera statim dolere, & emendationem statim proponere. Hæc verò ad statim consequendam illam quam Deus promisit veniam sufficere, dicit ex Fidei Catholicæ Doctrina omnibus credendum esse. Verba sunt: *Ex Fidei Catholica Doctrina omnibus credendum, & constanter affirmandum; si quis ita animo affectus sit, ut peccata admissa doleat, simulq; imposterum non peccare constituat, etsi ejusmodi dolore non afficiatur, qui ad impetrandam veniam satis esse possit; ei tamen cùm peccata Sacerdoti ritè confessus fuerit, vi clavium scelera omnia remitti ac condonari. Ubi vides ad consequendam remissionem scelerum non opus esse notabili vestro tempore, non præmittenda passim laboriosa illa opera; sed faciliore ratione, ut ibidem loquitur.*

Catechis.
Rom. p. 2.
c. 5. n. 32.

IMPOSTURÆ.

70. 10. Distinguendum esse ait forum poli a foro fori; In foro poli seu conscientie creditur homini pro se & contra se, non autem in foro exterioris judicii. S. Thom. in 4. dist. 17. q. 3. a. 3. ad 2.

Resp. Non aliud vult S. Thomas, dum ait pœnitenti pro se & contra se esse credendum, quam credendum ei esse SOLUM DE FACTIS, ut quod confessus fuerit, quod talia fecerit vel non fecerit & c. Confessariorum autem est de dolore, propo-

„sito, dispositione judicare ex signis”. Sic istam S. Thomæ sententiam explicat Doctor Steyaert in Aphorif. de Sacram. Pœnit. §. 15. n. 13. Quin & Accusator ipse hîc illam limitat ex S. Carolo Borromæo his verbis: Nisi probabilem de non sincero emendationis proposito metum faciat.

CONFUTATIO.

71. **H**ic jam rursus manifestè corrumpis textum, Opstrati. Ego ut ostenderem distinctionem utriusque fori, quoad facilem brevemque veniæ largitionem, produxi S. Petrum Chrysologum; ut verò distinctionem eandem ad cognitionem factorum applicarem, addidi D. Thomam. D. Thomam nominas, & Petrum Chrysologum taces, atque de solis factis agi obijcis. *Corruptio textûs 47.* Corruptio ergo textûs in hoc sita est, quod pro verbis meis: *Semper autem distinguendum est forum poli, à foro fori. In foro poli Pater exhibet clementiam; in foro fori Judex rigorem. Hinc S. Petrus Chrysologus &c. Tu reddis verba mea hoc modo: ”Distinguendum esse ait forum poli à foro fori. In foro poli seu conscientie creditur &c. Nisi itaque suppressisses hæc S. Petri Chrysologi verba: Pater viso filiô cooperit mox reatum. Dissimulat Judicem, qui magis vult implere genitorem, sententiam cito vertit in veniam, qui redire cupit filium, non perire; sperare non poterat ut Lector crederet, distinxisse me quid ex S. Thoma (age & S. Carolo Borromæo) juxta allegata & probata, ut dixi, in utroque foro discernendum esset de factis; & quid juxta Sanctum Chrysologum in utroque foro judicandum de clementia, & rigore, de cita ac tarda remissione. Miserum præsidium quod à tot corruptionibus textuum petitum est: qualis iterùm est illa quam subjungis ex S. Carolo Borromæo. Dicis me limitare sententiam meam ex S. Carolo Borromæo, his verbis: Nisi probabilem de non sincero emendationis proposito metum faciat. Supprimis autem verba immediatè sequentia, quæ sensum mutant: Sed qui non ex operum pœnalarum, seu pœnitentia fructuum, à Contritione & Confessione distinctorum absentia peti, sed aliunde debet. Atque adeò si verba mea reddidisses integra, nulla prætensæ limitationis à me factæ suspicio potuisset injici.*

Corruptio textûs 48.

IMPOSTURÆ.

72. 11. Oppugnat Certitudinem Moralem ex S. Thoma p. 3. q. 80. art. 4. ad 5. ubi dicit: Quod homo PER CERTITUDINEM SCIRE NON POSSIT, utrum sit verè contritus: sufficere autem, si signa contritionis in se inveniat, puta si doleat de præteritis, & proponat cavere de futuris.

Resp. Intelligi S. Thomam certitudinem omnimodam, qualem nec habebat Apostolus dicens: Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum, 1. Corinth. 4. cum tamen haberet Certitudinem moralem: Et ad hanc signa, etsi non omnino infallibilia, sufficiunt. Locum autem illum S. Thomæ fusiùs explicatum vide in Disquis. Altera à pag. 381. ad 392. Item in Disquis. Altera Asserta à pag. 73. ad 77. &c.

CON

CONFUTATIO.

73. **I**terum corrumpis textum, Opstrati. Non impugno certitudinem moralem quamcumque. Illam enim quæ in hoc sita est, ut talem habeamus de honestate actûs nostri fundatam persuasionem, ut rationabiliter metus non adsit de opposito, laudo, admitto, requiro. Illam verò, uti dixi, *Corruptio textûs 49.* quam definis: *Cui falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam infolito, ut periculum illud in agendis attendi non debeat,* necessariam non esse sustineo, & rursus ex Temetipso, quod mireris, contra Te ostendo: ubi enim falsum non nisi naturaliter, id est, physicè loquendo, subesse potest, habetur certitudo omnimoda, quæ est ista præcisè de qua ipse tandem hîc pronuntias: *Intelligit S. Thomas certitudinem omnimodam non requiri.*

IMPOSTURÆ.

74. 12. Rursus ex S. Thomæ p. 3. q. 84. art. 10. ad 4. objicit, quod relabi in peccatum non excludat, quin prima pœnitentia vera fuerit: nos proinde ex quodam S. Gregorii loco malè concludere, solorum non relabentium propositum verum fuisse.

Resp. Non id concludimus: sed passim relabentium propositum meritò suspectum esse, cum S. Gregorio aliisq. Patribus putamus.

CONFUTATIO.

75. **R**elabentium causam suspectam esse magis quàm non relabentium, ultrò admittimus. An autem eousque debeat suspecta esse, *Ut ideo implendum sit notabile tempus, ut experienciâ constet solorum non relabentium propositum verum fuisse,* hoc est enim verò quod inquirimus. Tunc porrò audeas negare, Te à recidivis præexegisse opera notabilis temporis, ut experienciâ constet, eos amplius non relabi? Sed nempe rursus fuit corrumpendus textus meus. Accuso, & convinco quod notabile vestrum tempus requiratis, ut experienciâ constet. Tu mea verba sic reddis: ac si objecerim vós *malè concludere, solorum non relabentium propositum verum fuisse.* Novi autem tricas & strophas tuas: ut evadas immensa SS. PP. loca, negas Te concludere, propositum ejusmodi à parte rei verum non fuisse. Ut foveas autem novitiam tuam praxim, persistis, relabentium causam ita suspectam esse, ut per notabilis temporis experientiam constare debeat, propositum illud verum esse. Differentia est, inter *propositum verum esse,* & inter *constare quod verum sit.* Si objecissem quod hoc loco censeas propositum à parte rei verum non esse, fortassis aliquid responderes. Jam verò cum clarissimè expresserim ea verba quæ suppressis, & quorum loco alia substituis; novam corruptionem textûs admittis; quæ nihilominus ad causam tuam nihil facit. Relapsus enim non præbere sufficientem causam suspicionis quod propositum illud verum non fuerit, ostendit: *Quod autem aliquis postea peccat, vel actu vel proposito, non excludit, quin prima pœnitentia vera fuerit. Numquam enim veritas prioris actûs excluditur per contrarium subsequenter.* Sicut enim verè cucurrit, qui postea sedet; ita

Corruptio textûs 50.

verè poenituit, qui postea peccat. Nisi verò jam ad evadendum dixeris, omnem eum qui jam sedet, licet seriò attestetur se antea cucurrisse, suspectum tamen esse quod etiam antea federit.

IMPOSTURÆ.

76. 13. *Dicit Sacramentum Pœnitentiae institutum esse, ut per Sacerdotum sententiam, non SEMEL, sed QUOTIES ab admisis peccatis ad ipsum poenitentes confugerint, possint liberari. Trid. sess. 14. c. 2.*

R. Et nos hoc dicimus: sed an toties ad Absolutionem dispositi sint, Sacerdotum prudentia Concilium relinquit.

CONFUTATIO.

77. **U**Bi verò Concilium dicit, quod toties possint liberari: supponit, prudens esse Sacerdotum consilium, si toties liberaverint. Id quod Lector clariùs intelligeret, nisi rursus S. Hieronymi, & S. Joannis Chrysostomi verba suppressisses.

IMPOSTURÆ.

78. 14. *Dicit Tertullianum ex nimia austeritate in Montanistarum Hæresim prolapsum esse, idq; ab Adversariis diligenter notandum.*

R. Sed non minùs notandum, plures in Hæresim prolapsos esse ex nimia laxitate: ut prolapsi sunt Audiani.

CONFUTATIO.

79. **E**Xtitisse notabiles Hæreses ab initio-laxas, nondum audivimus. Omnes verò, ab initio, usurpato rigoris nomine, & ementitæ sanctitatis prætextu aliquas Ecclesiæ clades indixisse, ex Historia Ecclesiastica notum est. Quantum porrò Adversarii distent à descriptione quâ Rigidi Tertulliani mores atque doctrinam delineavit Cæsar Baronius, ex suppressis ab Opstratio verbis ejus, in Accusatione & Querela Populi Belgici relatis, erui potest.

80. Quid porrò de Audianis velis, Opstrati, non intelligo. Eos enim *S. Epiph. Hæresi 70.* nec hæreticos, neque laxos fuisse ex S. Epiphanio habemus. En verba: *Audianorum propriè schisma ac defectio, non hæresis est. Horum bene instituta vivendi ratio est. Sed neque quod ad Fidem attinet, ab Ecclesia Catholica dissentiant. Habitant majori ex parte in Monasteriis. Apocryphis libris & multis & ad fastidium utuntur. Communes nobiscum orationes non habent. Nam Episcopos nostros, nec non & divites, aliosq; condemnant (hactenùs erant rigidi, non laxi) Quin etiam Pascha privatim eodem quo Judæi tempore celebrant. Est & quiddam peculiare ipsis, quod defendunt summâ contentione. Quippe quod, ad IMAGINEM, scriptum est, duriùs interpretantur. Id est, verba Genesis, Creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, sic interpretabantur, ut Deum corporeum, Hominisq; prototypon dicerent, & hinc ut S. P. Aug. *S. August. Hæresi 30.* observat, Antropomorphita appellati sunt. Sed nihil hactenùs de ipsorum asserta à Te laxitate. Quin contra, si S. Epiphanio fides, schisma illorum ex nimio*

nimio rigore processit. Cum enim Audæus illorum Princeps, Episcoporum, aliarumque Ecclesiasticarum Personarum pravos mores publicè ac liberrimè argueret; idcirco malè ab iisdem habitus, tandem post multas toleratas injurias & ignominias, se ipsum ab Ecclesia separavit, multosque secum in schisma traxit, ait Spondanus ex Baronio.

81. Juvandus est tamen Opstratius, ne in historia Ecclesiastica usque adeò peregrinus putetur, ut de Audianorum laxitate nihil omnino subfit. Dicam igitur, accidisse Audianis, quod semper severistis, seu rigoristis evenisse Ecclesiastica historia testatur. Similes sunt arcubus, quos ubi nimia violentia intenderis, in tantam post laxitatem remittuntur, ut tendi amplius non valeant. Hinc ex Baronio Spondanus prosequitur: *Quos autem laudat Epiphanius Audianos, probatissimis vixisse moribus, & virginitate ac pietatis exercitatione excelluisse: eosdem suis temporibus valde depravatos existisse Theodoretus affirmat.* Verba autem Theodoreti sunt hæc: *Hunc igitur Audenum aiunt & tenebras & ignem & aquam ingenita dixisse. Qui verò ejus nomen gerunt (id est, Audiani) hac celant.* (id nempe moris est istiusmodi hominum generi, occultare quod sentiunt) *Fingunt autem se communionem Ecclesie vitare propter foeneratores, & cohabitantes mulieribus, quamvis apud illos multò graviora perpetrarentur.* Hæc Theodoretus. Ex quibus discas, Opstrati, non altum sapere: neque rebus Te Historicis, quæ tui fori non sunt, nimis liberaliter immiscere. Audiani à prætensis rigoribus inceperunt, defieruntque in laxitates. Non subsistit igitur quod gratis asseris: *Plures in hæresim prolapsos esse ex nimia laxitate, ut prolapsi sunt Audiani.*

Theodoret.
Hæretica-
rum fabu-
larum l. 4.
cap. 10.

IMPOSTURÆ.

82. 15. *Objici dicit ab Opstratio, quæ objiciuntur à Tertulliano jam lapso: Quis timebit prodigere, quod habebit postea recuperare? &c. lib. de Pudic. cap. 9.*

R. *Ufus est aliquando Opstratius his similibus SS. Patrum locis: Quod facile sanatur non multum cavetur. Aug. in Psal. 6. Si citò rediret homo ad pristinam beatitudinem, ludus illi esset peccando cadere in mortem. Idem Serm. 34. de divers. c. 12. Incentivum peccati tribueretur delinquenti. Ambros. in Psal. 118. Idq; non alia, quam ut ex SS. Patribus ostenderet, quam perniciofa sit nimia in absolvendo facilitas: sed habere eum commune aliquid cum errore Tertulliani jam lapsi, atrox calumnia est.*

CONFUTATIO.

83. **O**pstratio sua bilis redit. Monstri instar fuit, integram sine scommate paginam transiisse. Redeunt calumniæ, atque imposturæ. *Atrox calumnia est, inquit. Cur autem? Quia Opstratius dicitur habere commune aliquid cum Tertulliano lapso. Atqui sententias easdem, quas Tertullianus Ecclesie, Opstratius nobis objicit: quidni igitur dicatur commune habere aliquid cum Tertulliano lapso, qui Tertulliani lapsi parerga assumit? Sed Augustinus inquit: Quod facile sanatur, non multum cavetur. Ita est, ut*

In Psal. 6.
dicis

dicis, Opstrati: agit autem S. Doctor de anima colluctante cum morbis suis, quæ nondum tam perfectè orat, ut ei dici possit, *adhuc loquente Te dicam, Ecce adsum.* Animam peccatis immerfam difficile converti agnoscimus, & exempla in tot obduratis atque obcæcatis, & præsertim Novatoribus quorum rara conversio, demonstramus. Quin & hos, cum convertuntur, graves difficultates pati, experientia commonstrat. Illud ipsum indicat adductus textus ex Serm. 34. de diversis, Capite non 12. sed 3. *Si enim citò rediret homo ad pristinam beatitudinem, ludus illi esset peccando cadere in mortem.* Non miror autem, Opstrati, quod nescias quid Augustinus per illam sanitatem, sive per pristinam illam Beatitudinem intelligat. Sepè enim monui familiare vobis hoc vitii genus esse, detruncare Sanctorum Patrum lacinias, neque antecedentia cum consequentibus conferre, sed omnia in sensum devium contorquere. Per sanitatem igitur & beatitudinem non intelligit Augustinus justè vivere, sive justitiam quâ sumus amici Dei; sed illam integritatem quæ in Paradiso fuit, quam non recuperamus nisi longis hujus vitæ laboribus atque ærumnis, neque nisi in Patria consequimur. *Justè vivere in hac vita, quid est aliud nisi audire præcepta legis, & facere? Numquid ergo quicumque faciunt præcepta legis, jam sani sunt?* Id est, numquid est idem esse justum, quod sanum, eo sensu quò hîc de sanitate agitur? *Nondum, inquit: sed ut sani fiant, faciunt.* Sunt ergo justî, ut fiant sani: ut scilicet plenam quæ in Paradiso fuit sanitatem consequantur. *Non deficiant faciendo: quia paulatim recipitur, quod semel amissum est.* Quid est illud quod paulatim recipitur? Justitiam putas, Opstrati. Sed Augustinus subdit: *Si enim citò rediret Homo ad PRISTINAM BEATITUDINEM, ludus illi esset peccando cadere in mortem.* Agit ergo de pristina beatitudine Adami, & de morte in quam se suosque coniecit; quando, inquam (verbis Augustini utar) *Aurem præbendo serpenti, aurem clausit ad Deum.* Et post pauca: *Hæc radix omnium miseriæ, hoc semen mortis ex propria & libera voluntate primi hominis; qui sic est factus, ut si obediret Deo, semper beatus & immortalis esset; si negligeret & contemneret præceptum ejus, qui volebat in illo salutem perpetuam custodire, in morbum mortalitatis irrueret.* Jam equidem vides, Opstrati, quantum ab Augustino distes. Augustinus agit de restitutione sanitatis seu beatitudinis primi hominis, quæ tantum habebitur in Patria; tu verò agis de recuperatione justitiæ, quam putas tam diu passim differendam esse. Augustinus, inquam, inter justitiam & sanitatem seu beatitudinem istam sic distinguit, ut tandem concludat: *Qui observat hæc (mandata) jam potest dici justè vivere secundum præceptum medicine: sed nondum recepit illam sanitatem & illam integram valetudinem quam Deus promittit per Apostolum dicens: "Oportet corruptibile, hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem."*

84. Ad locum Ambrosii quod attinet, ille est inutilis, nec facit ad rem præsentem

IMPOSTURÆ.

85. *Refutare conatur similitudinem desumptam à febricitante, dicens non adverti ab Opstratio, febrium malitiam naturalem esse, non moralem: malitiam autem moralem voluntate retractantis tolli; febrim autem non nisi purgatione peccantis humoris &c,*

Resp. Similitudo in eo sita est, quod sicut recursus febris, statim tempore ut prius redeuntis, signum est, adhuc dominari in corpore humorem illum peccantem, qui febrim producit, etsi tempore medio intermittat: ita relapsus in peccatum, aequè frequens ac prius, signum sit, adhuc dominari in voluntate & nondum retractam esse cupiditatem, qua producit peccatum: signum, inquam, non infallibile, sed morale quoddam, quod sufficit ut conversio identidem relabentium suspecta sit.

C O N F U T A T I O.

86. **S**i legisses de relapsu qui est *aquè frequens ac priùs*, quis nostrum Tibi contradixisset? Egisti de iis qui nec consuetudinarii sunt nec recidivi: voluisti differri eis Absolutionem, ut probarentur num recidivi fierent. Testor propositiones omnes quæ de hac materia tractant, & præsertim quintam. Neque similitudinem à febricitantibus desumptam applicasti ad relapsum in peccatum, *qui est aquè frequens ac priùs*. Sed verba tua fuerunt:

*Etsi quidam ante confessionem diebus aliquod à peccatis abstinuerint, & aliquo Pastor Be-
modo se ad Confessionem preparaverint, non tamen mox judicandi sunt saltem du-
biè dispositi, eo scilicet dubio quod ad certitudinem dispositionis accedat, quam-* 188.

quam in illis admitti posset dubium aliquod, quod proximè accedat ad certitudinem indispositionis. Deinde subjungis similitudinem: *Quemadmodum adhuc febricitantes dicuntur, qui etsi per intervalla diebus aliquot a febre liberi sint, non magis tamen sunt liberi quàm prius saepe fuerunt.* Postea statuis regulam, quis debeat judicari dubiè dispositus: Unde ut quis censeatur DUBIÈ DISPOSITUS, debet saltem de illo posse moraliter judicari, quod omittat peccata mortalia, qua committebat prius. *Ad eum ferè modum, quo dicimus febricitantem aliquem tunc esse a febre liberum; postquam febris illum vicibus aliquot, quibus redire debuerat, reliquit.* Dic nunc nobis, confidentissime Opstrati: egistine de eo qui relabitur æquè frequenter ac prius? Egistine de febricitante, cujus febris tempore medio intermittit? numquid egisti de febre quæ vicibus aliquot, quibus redire debuerat, reliquit? Et numquid similem Pœnitentem adhuc vocasti dubiè dispositum, de quo in propositione tua accusata 8. dixisti *dubiè disposito ordinariè nocet absolutio?* Quodnam ergo fuit grave illud fundamentum tuum, cui paradoxum istud instituisti? Quod nimirum omnes tales reputari debeant inter facilè relabentes, *illi ex malitia, hi ex infirmitate*, inquiebas. Optima distinctio: sed videamus quod subsequitur: *Ceterum quod ad absolutionem attinet, nec his, nec illis debet impendi.* Dic nunc mihi Opstrati, peccavine tam largiter dum alibi dixi, quod ferè eodem modo habeatis peccata infirmitatis & malitiæ? Da verò nobis rationem aliquam istius rigoris. *Neque obstat, inquis, quod hi relabantur solum ex infirmitate:*

Pastor Bo-
nus pagine
188.

tate: quia undequaque relabantur, relabuntur tamen. Et paulò post: neque rursus obstat quod serio velint vitam emendare: nam id serio velle non sufficit, nisi ipsa vite emendatio sequatur. Quid evidentius? Quid manifestius? Non ais quod non sufficiat dicere, sed positivè de ipso serio proposito asseris: serio velle non sufficit. I nunc, & meditare Concilii Tridentini sessionis 14. Canonem quintum: *Si quis dixerit eam contritionem qua paratur.... cum proposito melioris vite non esse verum & utilem dolorem... anathema sit.* Aut si hæc Tibi verba Parte 2. c. non satis clara sunt, volve clariora Catechismi Tridentini: EX FIDEI CA- 5. n. 32. THOLICÆ DOCTRINA OMNIBUS CREDENDUM, & CONSTANTER AFFIRMANDUM; si quis ita animo affectus sit ut peccata admissa doleat, SIMULQUE IMPOSTERUM NON PECCARE CONSTITUAT, etsi ejusmodi dolore non afficiatur, qui ad impetrandam veniam satis esse possit; ei tamen cum peccata Sacerdoti ritè confessus fuerit, vi clavium scelera OMNIA REMITTI AC CONDONARI.

IMPOSTURÆ.

87. Tandem objicit quædam ex libro de vera & falsa pœnitentia apud Sanctum Augustinum, ubi dicitur: Videmus adhuc quotidie in Ecclesia sæpè febricitantes, sæpè languidos, sæpè passionibus captos, SÆPE LIBERARI; ut appareat TOTIES opus miserantis, QUOTIES confessio pœnitentis. cap. 5.

Resp. Hæc merito Auctor ille adversus eos, qui potestatem sæpius post Baptismum remittenda peccata in Ecclesia negabant: sed immeritò ea Querulus adversus nos, qui potestatem illam in Ecclesia palam profiteamur.

CONFUTATIO.

88. Quid refert, Opstrati, utrum dicatis recidivos sæpiùs non posse absolvi, quia sunt indispositi, utrum quia Ecclesia non habet potestatem? Ecclesia enim non habet potestatem absolvendi indispositos. Neque Author ille vim ponit in eo præcipuam, utrum defectus se teneat ex parte Ecclesiæ, utrum ex parte indispositionis. Sed perfidi illi, contra quos agit, objiciebant: Alioqui remissio, ad peccatum esset incitatio. Atqui Tu eodem modo quasi ex Ambrosio mox dicebas: Incentivum peccati tribueretur delinquenti. Quænam, obsecro, est disparitas inter utrumque medium, & utramque conclusionem? Hoc ergo profiteri cum illo Authore debes, aut à primis Patribus, & omnis temporis Ecclesia, ut loquitur, recedis: ut appareat toties opus miserantis, quoties confessio sit pœnitentis. Verbum sit studiose omittis; ut forsan putetur sensus esse, quod toties appareat miseratio, quoties apparet confessio, quasi ipsum Confessionis donum sit miseratio ista de qua agitur. Sanè qui toties corrupisti Textus lucidissimos, de hoc jure meritò suspectus es. Legere autem debes: Quoties confessio sit pœnitentis: ut sensus sit, non differri miserationem, sive sanationem, aut absolutionem, quoties quis debitè confitetur.

Corruptio
textus 51.

IMPOSTURÆ.

89. Fatigo, scio, Lectorem hisce refutandis: sed veniam spero, qui non nisi coactus id faciam.

CON.

CONFUTATIO.

90. **N**on fatigas faciendo quod numquam fecisti, id est, refutando, quæ refutare non potes; sed corrumpendo textus, sed respondendo ad minuta, & nequidem satisfaciendo; tacendo autem ad præcipua. Quæ si Tu quidem coactus feceris, conveni coactorem tuum, per me licet: veniam certè quamcumque speras, non nisi probè emendatus, juxta principia tua postulare non debes.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositiones 9. 10. 11.

12. 13. ad quæ Opstratius non respondet.

33. Ad distinctionem quinque ultimarum Propositionum suarum, de qua egi Refl. 1. non respondet.

34. Ad S. Hieronymum Ep. 146. ad Damasum, non respondet.

35. Ad S. Greg. Nyss. apud D. Thom. in cap. 15. Luc. non respondet.

36. Ad S. Petrum Chrysologum serm. 2. non respondet.

37. Ad hoc quod dixi Baptizatum acquisivisse jus ad Eucharistiam, quæ publicè non est privandus nisi confessus vel convictus, non respondet.

38. Ad ea quæ dixi contra definitionem quam dat de certitudine morali non respondet.

39. Ad S. Hieron. in Matth. 18. v. 22. explicantem, *septuagies septies*, per totiens quotiens, non respondet.

40. Ad S. Chrysost. in Synodo ad Quercum accusatum quod doceret: *quoties peccaveris, veni ad me, ego te sanabo*, non respondet.

41. Ad S. S. Augustinum & Thomam, quod relapsus non sit certum signum propositi obstinati, sed quæ humanâ est infirmitas, mutati, non respondet.

CAPUT XVIII.

De Propositione 13. accusata, quod prorsus sensu & judicio communi destituti esse videantur, qui absolvent sine ulla vitæ mutatione præviâ, dummodo adsint protestationes quod doleant, proponant &c.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De eadem Materia, Adjuncta.

XIII.

1. **A**dè ut prorsus sensu & judicio communi destituti esse videantur Directores illi, qui sine ulla vitæ mutatione præviâ, judicant suos pœni-

PRorsus sensu, & judicio communi destituti esse videntur Directores illi, qui sine ulla vitæ mutatione præviâ judicant suos pœni-

M m

207145

tentes esse conversos, dummodo se de peccatis dolere, & emendationem proponere, verbis, gemitibus, lachrymis, aut similibus signis protestentur. Opstrat. Pastor bonus pag. 177. lin. 18.

tentes esse conversos, dummodo se de peccatis dolere, & emendationem proponere, verbis, gemitibus, lachrymis, aut similibus signis protestentur. Opstraet, Pastor bonus.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus Propositionis tendit in censuram aliter sapientium: quasi sensu & iudicio communi destituti esse videantur.

I I.

3. Scopus videtur esse, Directores animarum aliter practicantes odiosos, & contemptibiles reddere.

I I I.

4. Contrarium docuit S. Carolus Borromæus: *Considerabit, inquit, Confessarius animum, mentemq, Pœnitentis, ac fletum, gemitum, & lachrymas, intimi doloris indices.* Sacrament. de Sacramento Pœnit. sub tit. 5. Contrarium docet S. P. Nilus, aliique suprâ ad primam Propositionem relati. Ex hac verò Propositione sequitur, hos omnes Sanctos sensu & iudicio communi destitutos fuisse. Hic profectò modestiam in Adversariis requirimus: ut si cum S. Cypriano velint innovare, meminerint saltem charitatis & pacis, *Neminem judicantes.* Cypr. in Procœmio Concil. Carthag.

IMPOSTURÆ.

§. 14.

5. Refellitur impostura *Accusationis* circa hanc propositionem: *Adeo ut prorsus sensu & iudicio communi destituti esse videantur Directores illi, qui sine ulla vite mutatione præviâ judicant suos Pœnitentes esse conversos, dummodo se de peccatis dolere, & emendationem proponere, verbis, gemitibus, lachrymis, aut similibus signis protestentur.* Past. Bon. part. 4. cap. 6. §. 1. num. 3.

Mutilam esse propositionem, indicat particula, Adeo ut, a qua incipit: indicat enim eam pendere à textu precedente, qui supprimitur, ut facilius persuadeantur Imposturae quæ sequuntur Refl. 1. & 2. Sensus propositionis tendere in censuram aliter sapientium, quasi sensu & iudicio communi destituti esse videantur; & scopum videri esse, Directores animarum aliter practicantes odiosos & contemptibiles reddere.

CONFUTATIO.

6. **Q**uo longiùs progredieris, Opstrati, eo major ineptiarum tuarum cumulus insurgit. Adeo nihil sanum, nihil sanorum hominum more, loqui potes, etiam tunc cùm alios sano sensu iudicioque destitutos esse pronuntias. Quidquid conaris dicere, semper in deteriora laberis. *Propositio*
uam

quam initio susceperas tuendam, non acquiescebat emendationis proposito, sed requirebat emendationem ipsam, à proposito distinctam. Ab hac delapsus es ad secundi generis quæstionem, & subito asseruisti, fortassis à parte rei tales converti posse, verumtamen ad fundandam Sacerdotis absolventis certitudinem moralem non sufficere. Hic facta mihi necessitas ponendi novam propositionem adjunctam, ex qua ostendi, emendationis opera à lachrymis & singultibus, & similibus signis distincta Tibi necessaria esse. Quam sententiam Principalis tuus ita moderari conatus est, ut diceret Te ista pro opinione tua dumtaxat asserere, sed contrarium sentientes nullatenus censurare. Rursus in hoc gradu instabilis, repente novo mentis impetu in tertium gradum delapsus es, *prorsus sensu & judicio communi destitutos esse.* Has intemperies proferre ausus es in aspectum nobilissimæ Universitatis, Ecclesiæ, & totius orbis. Jam verò quia propositio incipit à particula *adeo* ut, eam mutilam esse asseris. Quis dubitet nunc quin careas non solum sensu & judicio communi, verum etiam animo? Quis assiduas à proposita materia evagationes tuas intuens, non miretur in tanta memoriæ penuria, tam exile iudicium superesse? Quis nesciat, optimum propositiones accusandi genus esse, accipere syllogismi consequens, quod per se clarum sit quod impetitur, & addere *Tò ergo*, vel *igitur*, vel æquivalens? An idcirco ipsum consequens non sit perfecta propositio quæ censurâ vel absolutione digna sit, etsi præcesserit antecedens? Aut numquid hæc tua propositio prout hic jacet avulsa ab omnibus aliis non gignit sensum clarum, distinctum atque perfectum? Sed nempe iterum propositionis Te tuæ pudet, eamque ut jacet, in sensu obvio trepidas defendere; atque idcirco, ut fuctum pergas Lectori facere, inclamas esse mutilam, sperans eam hujus novæ vociferationis beneficio, in sensum non obvium detorquere. Sed adstabo, Opstrati: reddamque semper Te Tuum memorem; neque hoc feram ut à proposito, quod concupiscis, delabare.

I M P O S T U R Æ.

7. *Siquidem propositio si cum suo contextu exhibeatur, reducit ad hoc argumentum: "Ex solo sensu & judicio communi vulgus statuit, conversos non esse, qui vitam & mores non mutant, ut patet in Ludi-magistro, Patre, Domino, Patre-familias &c. Ergo sensu & judicio communi destituti esse videntur Directores illi, qui sine ulla vitæ mutatione prævia judicant suos pœnitentes esse conversos."* Cujus argumenti solam conclusionem exhibuit Accusator, ut hac à suo antecedente avulsa, duriuscula appareret.

C O N F U T A T I O.

8. **S**I quidem verba propria referres fideliter, Opstrati, tum equidem ad confutandam Imposturam tuam hanc, non implorarem nisi Lectoris fidem ut judicet, aliumne sensum Propositio tua exhibeat dum antecedenti quod nunc profers, conjuncta est, aliumne dum avulsa. Quis enim verò censeat Propositionem eandem duriusculam apparere magis si exhibeatur per se, siue prodromum habeat antecedens ejusdem tenoris? Eò
verò

verò miseriarum tenuis tua defensio delapsa est, ut cespitet non tantum in re ipsa, sed & causam magis magisque deturpet. Corrumpis textum tuum, Opstrati, & quoties vis dicam Tibi, quod corrumpis textum tuum? *Ex solo sensu & iudicio communi vulgus statuit, conversos non esse, qui vitam & mores non mutant*, inquis nunc: & quasi hæc verba Pastoris boni essent tui, inversis ad marginem commatibus exprimis. Quibus omnibus ut occurrerem per partes; aio primo, illud quod de mutatione ista jam dicis, verum esse. Qui vitam & mores non mutant, sensu & iudicio communi vulgi statuuntur conversi non esse. Ita quoque statuuntur iudicio nostro. Neminem iudicamus conversum qui vitam & mores non mutat. Dum enim perversus extitit, quomodo conversus erit si vitam & mores non mutavit? Si non mutavit; manet ergo perversus ut ante fuit. Dantur autem mutationes variæ. Alia merè interna, alia merè externa, alia interna & externa simul. Merè interna aliquando sufficit coram Deo; merè externa aliquando sufficit coram solis Hominibus: vera & ad consequendam Absolutionem necessaria est interna, & externa simul, id est interna quæ signis seriis exterius manifestatur. Hæc porro manifestatio fit multipliciter, & multipliciter apud vulgum etiam sensu & iudicio communi pensatur. Age, Opstrati, prosequamur exempla tua de Ludi-Magistro, Patre, Domino, Patre-familias, &c. Ecce: Ludi-Magister aliquis habuit Discipulum obstinatum, immorigerum, nulla in re obsequentem, discolum. Monet tandem, atque objurgat, minatur, ac castigat. Discipulus provolvitur in genua, dissolvitur in lachrymas, spondet emendationem, totusque compositus eam incipit. Dic nunc, Opstrati, sensum & iudicio communi destitutus erit Ludi-Magister ille qui discipulo ignoscet prius quam per *notabile tempus* emendationis atque poenitentiae opera præmiserit? Idem de Patre, & Domino, & Patre-familias Te interrogatum venio. An vis hosce rigidiores Domino ipso, qui non opera tantum, sed etiam ut verbis S. Amphilochii utar: *Iustificat lachrymas & propositum coronat*? Sed Tu scilicet ut rigores quondam tuos nunc modifies, corrumpis textum proprium. Ut nihil videaris requisivisse præter mutationem vitæ morumque quam omnes requirunt, nulla alia nunc verba profers quam: *qui vitam & mores non mutant*. Et item: *qui sine ulla vite mutatione præviâ iudicant suos poenitentes esse conversos*. Audiatur autem primigenius textus tuus qui offendiculum præbuit. Incipit: *Et mirum hîc falli tam multos*, inquis. Ah! quanta rerum mortalium deordinatio! Sed bene habet: ubi falluntur tam multi, solus Opstratius non fallitur. Perge igitur: *Consule Ludi-Magistrum de Discipulo aliquo discolor, Patrem, de filio malo, Dominum, de famulo rebeli, Patrem-familias quantumvis rudem, de domestico perverso: numquam iudicabunt illi suos esse conversos NISI PRIUS SIC VITAM ET MORES MUTAVERINT, ut de ipsis communi hominum iudicio jam verè dici possit: "Non amplius vivunt, sicuti prius vivebant; aliter jam vivunt, quam prius vixerunt &c. Quod, quamdiu de ipsis verè dici non poterit numquam adeo imprudentes erunt ut*

S. Amphi-
loch. Orat.
in mulier.
peccatrice.

Pastor bo-
nus p. 177.

ju-

judicent illos conversos, QUANTUMCUMQUE ETIAM SE CONVERSOS ESSE, ET DE PECCATIS DOLERE ET EMENDATIONEM PROPONERE PROTESTENTUR. Non dixisti ergo tunc, quod nunc, qui vitam & mores non mutant; sed dixisti: nisi prius sic vitam & mores mutaverint, ut multo plurâ præstent, quàm se conversos esse, & de peccatis dolere & emendationem proponere protestentur. Op- strati, aliud est vitam & mores non mutare, aliud est vitam non sic mutare. Mutationem vitæ requirimus omnes, sed non ut vitam prius mutaverint sic. Patrem & Patrem-familias Evangelicum consule; agnovit ille mutationem in filio, sed credidit lachrymis, exaudivit propositum, non expectavit opera post futura. Ut itaque errorem tuum mitigares, pro eo quod in Pa- store tuo bono dixeras, nisi prius sic vitam & mores mutaverint &c. nunc temetipsum legis hoc modo: qui vitam & mores non mutant. Hæc est rur- sus corruptio textûs quæ bonam fidem non arguit. Accedit corruptio tex- tûs altera: nunc enim dicis culpatos à Te dumtaxat illos, qui sine ulla vitæ mutatione prævia judicant suos poenitentes esse conversos; eâdem verò pag. 177. Pastor tuus bonus addidit quæ offensionis causam dedere verba sequentia: Dummodo se de peccatis dolere, & emendationem proponere, verbis, gemitibus, lachrymis, aut similibus signis protestentur.

*Corruptio
textûs 52.*

*Corruptio
textûs 53.*

IMPOSTURÆ.

9. Propositioni autem opponit hæc verba: Considerabit Confessor animum mentemque poenitentis, ac fletum, gemitum, & lachrymas intimi doloris indices. S. Carolus in Sacram. de Sacram. poenit. sub. tit. 5.

Resp. Omnino hæc consideranda sunt; sed simul etiam consideranda est hæc sancti Caroli Borromæi regula: Consultum est absolutionem differre, donec evidens appareat emendatio in iis, qui TAMETSI DICANT AC POLLICEANTUR quod se eximent peccato, tamen Confessario probabilem faciunt metum, nè contrarium contingat. Instruct. Past. p. 2. c. 15.

CONFUTATIO.

10. **D**ivo Carolo Borromæo, ad quem provocastis olim, de quo verò con- victi quàm sit vobis contrarius, dixistis postea, quod non tradiderit doctrinam & praxim numeris suis absolutam, iterum illudis: & Lectoris simplicitati insidiaris; sed insidiis, more tuo, patentibus & crassis. Nam si- cut Tu urges illa verba: Confessario probabilem faciunt metum; sic ego vicif- sim illa urgeo: considerabit gemitum & lachrymas intimi doloris indices. Vin- ergo D. Carolum cor duplex & duplicem stylum intra paucas voces habu- isse? Pugnassee turpiter secum? Sibi manus, quod insanorum est, attulisse? Hoc scilicet necessarium est, ut Tu sis innocens, rursus dicere D. Caro- lum non exhibuisse doctrinam suam & praxim omnibus suis partibus absolutam, & rursus asserere: ipsum quamdam tantum umbram disciplina delineasse. O! difficilem perditamque innocentiam! Ipsa ergo verba S. Caroli, quæ citas, clamant gemitus & lachrymas intimi doloris indices esse. Quod autem ait, consultum differre absolutionem, quando probabilem metum faciunt; fa- cillima atque obvia sententia est, tunc scilicet absolutionem consultò dif-

*Opstrat
doctrin. de
laborioso
Baptismo
expos. pag.
292. &
293.*

ferri, quando vel ex occasione proxima cui non valedicitur, vel ex noluntate restituendi dum potest, vel ex ignorantia fidei, aut aliunde (sed non ex sola operum externorum absentia) probabilis iste metus procedit. Et ipsemet S. Carolus hunc sensum sæpius & diffusius manifestat. Tu verò dicis: *verbis autem, gemitibus, lachrymis, & similibus signis, prudentia spiritus non plus credit, quam ipsa opera credendum persuadent; & in præsentì propositione credentes istis signis, sensu & iudicio communi destitutos vis.*

Pastor bonus
pagina
177.

IMPOSTURÆ.

I I. S. Patrem Nilum, aliosq; dicit se opposuisse ad propositionem primam: ubi & illis responsum est.

CONFUTATIO.

12. **N**Um responsum sit bene, iudicabunt Orthodoxi. Ad hoc profectò non respondisti, quod cum tuus in Urbe Principalis pro Te perorasset quod veniâ dignus esses quia opinionem tuam modestè sine aliorum injuriis tuereris; objeci Propositionem præsentem, quâ ostendi, aliter sentientes prorsus sensu & iudicio communi Tibi destitutos videri.

APPENDIX.

Prosecutio argumentorum contra 13. Propositionem ad quæ Opstratius non respondet.

42. Ad hoc quod dixi, propositionem tendere in censuram Adversariorum suorum, non respondet.

43. Ad monitum S. Cypriani: *neminem judicantes*, non respondet.

CAPUT XIX.

De Propositionibus accusatis 14. 15. 16. 17. 18. De Sacerdote aliquo bonæ vitæ, semel ex infirmitate & tentatione insolitâ lapsò, ad tempus valdè notabile ab Officii sui ministerio per Confessarium excludendo.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

De Sacerdote semel ex infirmitate lapsò.

FUIT X.

* *Q*uid agendum Confessario, si obtulerit se Sacerdos, aut Pastor vitæ alioquin bonæ, sed qui ex infirmitate, & tentatione insolitâ, semel lapsus sit?

PROPOSITIO.

XIV.

SI Sacerdos aliquis vitæ alioquin bonæ, ex infirmitate, & tentatione insolitâ semel lapsus sit: exempli gratiâ: si Sacerdos cæteroqui (Op-

(Opstraet Pastor bonus pag. 135. lin. 21.) proinde æquum videri, ut cum olim Sacerdos lapsus in perpetuum, nunc saltem ad tempus valde notabile ab Officii sui Ministerio excludatur. Idem pag. 139. l. 26. & seqq.

Ut verò clariùs intelligatur casus, ponitur adjuncta.

Exemplum sit: Sacerdos aliquis, cateroqui ab omni impudicitia, & mulierum conversatione alienus, insolito casu incidit in consortium blandientis mulieris; sollicitatur ab ipsa ad tactus impudicos, recusat primùm; sed sollicitatus sæpiùs, tandem consentit, & peccat. Opstraet ibid. pag. 136. l. 10. & seqq.

Et ut evidentiùs appareat, quod Author positivè asserat talem omninò ad tempus valde notabile ab Officio arcendum esse, fusiùs hic exprimitur totus

TEXTUS.

2. *Est tamen Sacerdotibus lapsis ea disciplina ponenda ante oculos; ut si illam suscipere non velint, saltem ex ea peccati sui magnitudinem, & quam secundùm Canones, pro illo meriti sunt, pœnam agnoscant. Deinde ostendendum, quod etsi antiqua Ecclesiæ disciplina hodie non obligat; ipsa tamen sit Regula, cui (quantum temporis hujus infirmitas patitur) se debeat, & Confessarius, & Pœnitens conformare. Proinde æquum videri, ut cum olim Sacerdos lapsus in perpetuum nunc saltem ad tempus valde notabile ab Officii sui Ministerio excludatur. Præterea etsi antiquus ille rigor defuerit, numquam tamen desinet id quod jure naturali ac divino, ad res sanctas ministrandas requiritur: ut SANCTA SAN-*

ab omni impudicitia, & mulierum conversatione alienus, insolito casu incidit in consortium blandientis mulieris, sollicitatur ab ipsa ad tactus impudicos, recusat primùm, sed sollicitatus sæpiùs, tandem consentit, & peccat; ostendendum quod etsi antiqua Ecclesiæ disciplina hodie non obligat, ipsa tamen sit Regula, cui (quantum temporis hujus infirmitas patitur) se debeat, & Confessarius & Pœnitens conformare: proinde æquum videri, ut cum olim Sacerdos lapsus in perpetuum, nunc saltem ad tempus valde notabile ab Officii sui ministerio excludatur. Opstraet ibid.

XV.

Talis Sacerdos, nonnisi post recuperatam diuturno tempore justitiam suo Officio restituendus est. *Joan Opstraet ibid.*

PROPOSITIO.

XVI.

Sacerdotum criminolorum & difficilis, & rara conversio est. *Joan. Opstraet, ibid.*

crè tractentur. Ibid. pag. 139. à lin. 17. usque 32. Et post pauca . . . Ideoq³ Sacerdos lapsus, nonnisi post recuperatam diuturno tempore justitiam suo Officio restituendus. Pag. 140. l. 34.

Et ut magis videatur quid generatim de Sacerdotum poenitentia Author sentiat, ponitur

Ajuncta.

Plura in hanc rem Vide, in Amore poenitente Episcopi Castoriensis, ubi Vir Illustriss. docet Regulas de differenda Absolutione à S. Carolo Borromeo traditas, tum diligentius observandas, cum Sacerdotes criminosi confitentur, idq³ eam ob causam, quod Sacerdotum, & difficilis, & rara conversio sit. Proinde non credendum facile Sacerdotibus, dum se poenitere asserunt. Et maximè reprehendendos Confessarios qui illos citò absolvent. Opstraet ibid.

REFLEXIO PRIMA.

3. **S**ensus harum quinque Propositionum, de Sacerdote ex infirmitate, secreto, lapso, est quintuplex. Prima, id est, 14. injungit Confessario, ut talem per notabile tempus ab Officii sui Ministerio excludat. 15. non restituit Officio, nisi post recuperatam diuturno tempore justitiam. 16. Declarat Sacerdotum præ Laicis raram & difficilem conversionem. 17. Consequenter asserit Sacerdoti poenitenti difficilius credendum. 18. Reprehendit Confessarios, qui tales citò absolvent.

II.

4. Scopus mihi videtur esse unicus; ut cum ipsi in Ministeriis suis persistent, persuadeant hominibus sese omnes Heroes esse virtutum; ex nulla infirmitate labi, totos mundos, ne dicam κατὰ γὰρ. Et in hunc fortasse finem D. Hennebellus, in Memoriali Italico, Suxæ Sanctitati, contra Regia Decreta, oblato, se suosque non dubitavit appellare *I Piu eccellente in dottrina, ed in pietà*, in doctrina & pietate excellentiores; quemadmodum Opstratius suos satis liberaliter nominat *Pastores bonos*.

Epist. 54. ad Marcel-
lam.
Lib. 2.
Epist. 261. 5. Utinam verò non confundantur sententiâ S. Hieronymi: *RIGIDI autem sunt, non quòd & ipsi pejora non peccent; sed hoc inter nos, & illos interest, quod illi erubescunt confiteri peccata, quasi justì: nos dum poenitentiam agimus, facilius veniam promeremur*. Certè refutantur à S. Nilo: ubi veluti ex professo totam hanc Opstratii doctrinam impugnat. *Divinâ, inquit, providentiâ factum*

PROPOSITIO.

XVII.

Proinde non credendum facile Sacerdotibus criminosis dum se poenitere asserunt. 7. Opstraet, ibid.

PROPOSITIO.

XVIII.

Maximè reprehendendi sunt Confessarii, qui tales Sacerdotes citò absolvent. 7. Opstraet, ibid.

Etum est, ut nullus ex incorporeis Angelis Sacerdotii habenas obtineat; ne, cum illi nullo iniquinentur peccato, labentes homines, crudelitate usi, extemplo perderent; sed homines aquè ac nos affectibus obnoxii, & eodem sanguine prognati, primas in sedendo partes assumunt: ut cum quempiam in peccata lapsum deprehenderint, propriis iniquitatibus oppressi, in cognatum sibi genus humaniter se prabeant. Et vide- sis Ecclesia primum Lapidem Petrum, Chori Apostolici Verticem post Pœnitentiam factum: neque enim sine peccato erat. Ne igitur universos IRREPREHENSIBI- LES ESSE, nullumq; probrum, aut maculam humanam admittere, qui Ecclesie præsunt contendas? Similia videre licet apud Petrum Damiani Serm. de SS. Petro & Paulo.

6. Observo autem quòd Casus præsentis Propositionis propositus fuerit olim S. Anselmo, qui ita resolvit: DE LAPIS AUTEM SACROS ORDINES HABENTIBUS, ET SPONTANEA VOLUNTATE SECRETO, QUIBUS DEBENT CONFITENTIBUS, nequaquam est asserendum, quod iisdem Ordinibus amplius uti nullatenus possint; si per Sacrificium Spiritus contribulati, cordisq; contriti, & humiliati, Deum placantes, ad virtutum profectum studiosè se converterint. Et subdit rationem: Nam nec apud Deum reprobatum Officium alicujus propter cul- pam, quam ipse ignoscit, nec apud homines decoloratur Sacri Ordinis dignitas, pro- pter personam, cujus ipsi peccatum non cognoscunt. Et post pauca: Prohiberi au- tem invitum debere, qui occultum crimen humili confessione spontè & occultè dete- git, minimè existimo; ne multis obstruatur via salubris Confessionis, qui potius eli- gent in mortem penitus occultari, quam hac occasione in certitudinem, vel in suspi- cionem alicujus criminis adduci. Nec illi cui confitetur, statuitur ad peccatum, si confitentem absq; ejus consensu cessare à sui Ordinis Officio non cogit, SED POTIUS MAGNI CRIMINIS REUS ESSE VIDETUR, si cogit: quia sic & confitentem pœnitere confessionis, & plures nondum confitentes horrere Confessionem compellit.

S. Anselm.
in Offendi-
culo Sacer-
dotum.
Mihi pag.
140.

7. Quàm verò non abs re inconvenientia ista S. Anselmus suggerat, pa- tet ex errore decimoquinto quem inter Georgianos Schismaticos in Arme- nia detexit, & Urbano VIII. retulit Petrus à Vitabolis 27. Maii 1631. apud Clementem Galanum pag. 132. ERROR 15. Si Sacerdos in carnis pecca- tum, vel secretissime labatur, Confessarius in Sacramentali Confessione, privat eum facultate celebrandi: ex quo pessima inolevit consuetudo, ut Sacerdos in ejus- modi peccatum lapsus, minimè illud confiteatur, eoq; maculatus non cessat usque ad mortem celebrare. Nisi fortè Opstratius censeat Ministros Ecclesie ir- reprehensibiles fuisse semper, aut statim ab Officio dejectos. Quæ quidem irreprehensibilitas semper est optabilis: sed quæ hominum est infirmitas, non semper & ubique reperibilis. Testis sufficit Augustinus: An fortè at- tendunt multos, etiam in ipsis honoribus Ecclesiasticis Præpositorum, & Ministro- rum, non congruenter vivere Sermonibus, & Sacramentis quæ per eos populus mini- strantur? Tantoperè à modernæ non tantum, sed & Antiquæ Ecclesie praxi, quinque ultimæ Propositiones distant.

Hom. 60.
de Pœnit.

§. 15.

8. Refellitur *Accusatio* circa hanc propositionem quæ inter 61. fuit decima: *Quid agendum Confessario, si obtulerit se Sacerdos, aut Pastor vite alioquin bonæ, sed qui ex infirmitate & tentatione insolitâ semel lapsus sit? . . . Proinde æquum videri, ut cum olim Sacerdos lapsus in perpetuum, nunc saltem ad tempus valdè notabile ab Officii sui munere excludatur.* Past. Bon. p. 4. Cap. 1. §. 7. & 9.

CONFUTATIO.

Corruptio
textûs. § 2.

9. **C**orrumpis textum, Opstrati. Adfers Propositionem unicam; cum querela, quam impugnas, accuset quinque. Neque fideliter exhibes verba propositionis istius unicæ, prout & in Libro tuo, & Accusatione jacet. Jam etenim nullo modo exprimis utrum illa per valdè notabile tempus ab Officii sui munere exclusio ad recuperandam justitiam necessaria sit, an verò etiam post recuperatam, ut supponitur, justitiam, decerni debeat. Id verò exprimunt tua verba propositionis 15. *Non nisi post recuperatam diuturno tempore justitiam suo Officio restituendus.* Cur Tu autem hæc verba suppressis? Cur ad ea tam operosè taces? Ecce, non tantum doces quod occultus ille bonæ vitæ Sacerdos semel ex infirmitate & tentatione insolitâ lapsus ad recuperandam justitiam anniti debeat; verum etiam quod non nisi post recuperatam diuturno tempore justitiam restituendus sit. Hæc ergo nova corruptio textûs, ad statum quæstionis nimium pertinens.

IMPOSTURÆ.

10. *Priusquam ostendam, quam æquum hoc sit, duo observatum velim. Primum, agi hic de crimine, ob quod olim Sacerdos lapsus ab Officio removebatur in perpetuum, ut ex ipsa Propositione manifestum est.*

CONFUTATIO.

11. **B**ene habet. Rigorem hunc non erubescis, sed palam & aperto Marte defendis. O! Virum præclarum! O! Heroem omnis virtutis, qui hætenus per notabile tempus ab Officio Altaris remotus non est, proindeque tam inconcussam adversus Mundi, Dæmonis, & Carnis illecebras præ se fert constantiam, ut neque infirmitate, neque tentatione insolitâ frangi, aut concuti metuat. Agitur autem de crimine propter quod supponis, sed non probas Sacerdotem lapsum, olim ab Officio remotum fuisse in perpetuum. Crimen illud in præsentī propositione, prout eam exhibes, non describitur: Exprimitur autem illud verbis tuis à me in Accusatione & Querela positus. *Exemplum sit, inquit, Sacerdos aliquis, cateroqui ab omni impudicitia, & mulierum conversatione alienus, insolito casu incidit in consortium blandientis mulieris, sollicitatur ab ipsa ad tactus impudicos, recusat primum, sed sollicitatus sæpius tandem consentit, & peccat.* Hic est casus vester. Quod taliter occultè lapsus, olim fuisset in perpetuum ab Officio remotus, Tu asseris qui-

quidem ; sed , ut dixi , non probas. Nisi enim Te malè intelligam , agitur hîc de solis tactibus impudicis. Credo autem SS. Patres olim fecisse , quod facerent hodie quivis timorati , qui irascerentur pellici , indignarentur ; sed infelicis Sacerdotis miserati sortem , fusciperent pœnitentis gemitus & lachrymas , Deoque humiliter supplicantes , ut tales à se tentationes dignaretur avertere , dimitterent huic debitori , quemadmodum si , quod absit , infaustus casus emergeret , vellent dimitti sibi. Atque hinc rursus patet quod ut celares verum crimen de quo agimus , suppresseris iterum tua verba , per me tam fideliter proposita. Et ut Lector ampliùs videat , qualia sint tibi crimina propter quæ Sacerdotem olim aisin perpetuum à munere suo amotum fuisse , proferam exemplum tuum alterum (exempla profers dumtaxat duo) eodem à Te loco adductum. *Exemplum sit , inquis , Pastor aliquis audit in Confessione crimen aliquod impudicitia commissum à Pœnitente valde insolitum & illecebrosum ; dum audit , vehementissima imaginatione turbatur , & toto corpore commovetur ; redit postea , dum solus est , eadem imaginatio ; conatur depellere , sed insurgit fortius : donec tandem voluntate non satis reluctante , se ipsum (prò dolor !) attingit & polluit. Aio , Opstrati , tecum , peccatum hoc magnum esse : istud verò ex illis unum esse criminibus propter quæ olim Sacerdos à Ministerio Altaris removebatur in perpetuum , nego , pernegoque. Fac probes hoc , Opstrati , & tum perge.*

I M P O S T U R Æ.

12. *Secundum , non agi de casu necessitatis : nam de eo speciatim agit Pastor Bonus §. 12. sequente , ubi & admittit necessitatem posse esse ejusmodi , ut liceat Sacerdoti lapso sine pœnitentia ad tempus notabile prius peracta celebrare aut Sacramentum aliquod administrare.*

C O N F U T A T I O.

13. **A**Udesne , Opstrati , casus hujus meminisse ? Quæsi veras illic an nullus sit casus quo liceat Sacerdoti lapso , sine pœnitentia ad tempus notabile prius peracta celebrare , aut Sacramentum aliquod administrare. Jam non queror , Opstrati , quòd casum restrinxeris ad summam raritatem : *Resp. est , inquisti , sed rarissimè.* De horrenda , tamque prodigiosa , quanta audita est hæctenus laxitate novas querelas adfero. Admittis enim quod in casu illo rarissimo , tali Sacerdoti liceat celebrare. Et post inquirens , utrum Confessario talem Sacerdotem in casu illo rarissimo celebraturum possit absolvere , profers quod horrorem incutit tam funestum , ut non nisi verbis tuis audeam exprimere. *Sed quid interim ? Absolutionem ipsi impendat priusquam eum celebrare permittat ? Resp. Si judicet certò ipsum esse indispositum ; non poterit illi absolutionem impendere : si dubiè saltem dispositum , eliget partem tutiorem in qua minus periculum esse judicaverit : hæc tamen semper conditione , ut postea cum necessitas transierit , ab Officio desistat , & digna pœnitentia peracta , vel ad illud revertatur , vel si ita visum fuerit , ab eo removeatur.* O ! laxitatem inauditam ! Quis Caramuel , quis Diana , aut quis ex illis unus , quos contemp-

tim solebatis Agnos Dei dicere, qui tollunt peccata mundi, tremenda ista cogitavit? Agitur de casu rarissimo quo Sacerdoti *liceat celebrare*, & confessorio *liceat celebrationem* permittere. Quia verò supponitur celebraturus esse certò indispositus, vel dubium de indispositione ejus majus esse, subtrahitur absolutio, & criminofus cum novo crimine sine scrupulo ad altare mittitur. Et unde ista certa vel dubia dispositio colligitur? Ex regula utique generali, quia non adfert laboriosa per notabile tempus opera, quibus solis certa vobis dispositio constat. Utinam! profectò casus hujus rarissimi hîc saltem non meminisses, aut resolvisses cum Doctore Angelico, qui non recurrit ad notabile tempus, sed simpliciter asserit talem posse poenitere, & licitè ministrare. Verba sunt: *Ille qui est in peccato mortali, non est perplexus simpliciter, si ex officio ei incumbat sacramenta dispensare: quia potest poenitere de peccato, & licitè ministrare.*

3. p. 9. 64.
a. 6. ad 4.

Trident.
sess. 13.
cap. 7.

14. Concilium Tridentinum agens de hoc casu quo Sacerdos ejusmodi *necessitate urgente* celebrat, declarat eam probationem *necessariam esse*, ut nemo, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione accedere audeat: adjicitque conditionem: *nisi desit illi copia Confessoris*. Exceptio firmat Regulam in contrarium; proindeque ubi copia Confessoris non deest, sive uti Canon XI. ibidem loquitur: *habita copiâ Confessoris necessario præmittendam esse Confessionem Sacramentalem*. In præsentī casu supponitur, copiam Confessoris non deesse. Præmittenda est igitur Confessio Sacramentalis, aut non est accedendum. Si quis autem *contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit eo ipso excommunicatus existat*, inquit Canon citatus. Et Caput præfatum addit: *Quod si necessitate urgente, Sacerdos absque pravia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur*. Non me latet, Opstrati, quem contortum huic loco sensum tribueris; quod scilicet Tridentinum dicat quidem, *confiteatur*; sed non addat, *absolvatur*: quasi Tridentinum requirens Confessionem, aut non exigat etiam absolutionem, cum tamen Catechismus Romanus hunc locum explicet de Confessione purgante, id est quam absolutio subsequitur; aut Concilium declaraverit quidem quid in casu requiratur, non dicat autem quid sufficiat. Ita profectò interpretatus es æquivalentia Ritualis Romani verba: *Præterea cum sciret non defuturos, qui etsi impiè vitam agerent; non horrerent tamen Sanctissima Sacramenta impuris manibus tractare, & ministrare: limitem ponere voluit illorum furori; ut saltem ad Sacramenta administranda non accederent, nisi prius corde poeniterent, & si haberent copiam Confessarii, etiam confiterentur: non quasi aliud agendum non esset, sed quod illud saltem prætermitti non deberet*. Absit autem, ut Concilium, vel Rituale Romanum, nisi censuisset cordis poenitentiam atque oris Confessionem ad Absolutionem sufficere, talem Sacerdotem ab Altari non arceret. Effetne limitem ponere illorum furori, consentire ut impuris manibus Sanctissima Sacramenta contractant? Finis Ritualis atque Concilii est, nè tantum Sacramentam indignè, atque ideo in mortem & condemnationem

Catech.
Rom. p. 2.
c. 4. n. 43.

Opstrat.
Pastor bonus p. 125

Trident.
sess. 13.
cap. XI.

nationem

tionem sumatur. Jam autem si præscribat non quæ sufficiunt, sed aliqua eorum tantum quæ necessaria sunt, quomodo providetur ne sumatur indignè, quomodo cavetur ne fumens judicium sibi manducet & bibat? Usque adeo necessitatis casus ad quem provocas, exorbitat.

IMPOSTURÆ.

15. *His observatis, quid mitius dici poterat de Sacerdote lapsò in crimen, ob quod Clerici olim in perpetuum ab officio removebantur, quam æquum videri, ut dum nulla urget necessitas, ad tempus saltem valdè notabile ab eo removeatur?*

CONFUTATIO.

16. **I**Mo verò ante omnia probare tuum est, quod Clerici bonæ vitæ propter tactum impudicum occultum, ex infirmitate & tentatione insolita semel perpetratum, in perpetuum ab Officio olim removebantur. Probare etiam tuum est, hanc poenam inflictam olim propter occultum unicum & solitarium, ex simili infirmitate & tentatione insolita admissum mollitiei vitium, de quo Pastor tuus bonus pag. 136. Quamquam argumenta non desint negandæ consequentiæ quam facis; at ante omnia, ut dixi, firmandum Tibi fuerat antecedens.

IMPOSTURÆ.

17. *Etenim "omne crimen, præsertim carnis; commissum post Baptismum, à tempore Apostolorum, sive secretum sive publicum, impedimento perpetuo fuisse, ad recipiendum Sacros Ordines, & administrationem jam susceptos," ostendit Eminentissimus Aguirrius Dissert. 10. Excursu 5.*

CONFUTATIO.

18. **A**uthori Dissertationis hujus iterum illudis, & Lectoris simplicitati insidiaris. Tu urges illa verba, *impedimento perpetuo fuisse*: ego illa urgeo: *Omne crimen*; & nego peccatum infirmitatis, ubi ex tentatione insolita, primâ vice, secreto in alterutram illam de qua agimus prolapsionem aberratum est, nego, inquam, Sanctos Patres appellasse crimen. Vin? stare Authori tuo? Citasti quidem verba aliqua tituli quem discursui quinto præfixit. Sed perge ad corpus ipsum, & quid per crimina intelligat, discas. *Ea verò erant idololatria, homicidium & fornicatio seu mœchia*, inquit.

19. Jam autem quod Author hic de criminibus dicit, *clam sive palam* perpetratis, confiteor, salvâ & illæsâ Eminentissimi Cardinalis Autoritate, à nobis non recipi. De hac Doctrina fusiùs disserui suprâ Capite 11. & 12. multisque ostendi Traditionem esse Apostolicam, ut pro peccatis occultis occulta poenitentia decernatur. Quid? Quod ad confirmandam sententiam nostram solus excursus ille quintus sufficiat. Postquam enim Author asservisset, moris in Ecclesia fuisse à susceptis sacris Ordinibus deponi eum, qui post Baptismum receptum lapsus fuisset in aliquod crimen *clam sive palam*; objicit sibi Concilium Ilerdense circa medium seculi sexti celebratum, quod cap. 5. ita statuit: *Si Clerici subito in flenda, carnis fragilitate corruerint, &*
Domino

Tom. 2. Domino respiciente, dignè pœnituerint &c. maneat in Potestate Pontificis (Epi-
 Excursu 5 scopi) vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiore tempore
 num. 71. ab Ecclesiæ corpore separare. Mirum in modum Author se contorquet, ut Ca-
 Excursu 6. nonem explicet, atque cum ea, quam putat Ecclesiæ tunc praxim fuisse,
 num. 91. conciliet. Ex una parte considerat Textum Apostoli, qui vult Episcopos,
 dissert. 10 Presbyteros & Diaconos sine crimine esse, nullum crimen habentes. Subjungit
 dein varios Canones qui lapsos ab Ordinibus repelli jubent, atque si ordi-
 nati fuerint, dejici: & tandem objicit Ilerdense Concilium quod Pœnitentibus parcat. *Hic Rhodus, hic saltus*, inquit; nec difficultatem solvit.

20. Juxta principia verò nostra, hæc omnia facillimè combinantur. Distinguenda enim sunt tria hæc: Lex, Pœna, Indulgentia. Apostolus præcipit quid debeat fieri, & legem condit. Prisci Canones edicunt pœnas, quæ criminum reis, ubi detecti fuerint, decerni debeant. Ilerdense verò aperit potestatem Episcoporum, qui, ubi de lapsis ex infirmitate agitur, indulgentiam præstare Pœnitentibus possunt, id est, solvere; desidiosos autem, siue tardantes pœnitere, diutiùs ab Ecclesia separare, siue in excommunicatione tenere, id est, ligare. Nullum hîc discrimen, nullus Rhodus, nullus saltus.

I M P O S T U R Æ.

21. Eandem disciplinam stabilitam etiam fuisse variis Canonibus & Decretis Conciliorum Hispania, ostendit ibidem Excurs. 1.

C O N F U T A T I O.

22. EXcursum illum primum evolvi totum. Agnosco, authorem hunc singularem nonnihil tuis placitis favere, non ex ea quidem parte quâ censet Presbyterum semel ex infirmitate & tentatione insolitâ lapsum, per notabile tempus hodie ab officii ministerio arcendum esse: in hoc enim nobiscum à Te discrepat; pro ea tamen parte historicâ, quâ sustinet antiquos Canones prohibere receptionem Ordinum quibuscumque hominibus post susceptum Baptismum in crimen lapsis. Inclinator etiam tecum, ut dicat rigorem illum erga occultum æquè ac publicum crimen olim exercitum fuisse. Additque tertio, si post Ordinationem crimen aliquod seu publicum seu occultum admissum, vel si post Baptismum quidem admissum, sed non nisi post susceptum, fuisset detectum, talem statâ lege gradu movendum fuisse. Causam brevibus edisserit excursu 5. Quia quodcumque crimen inducebat irregularitatem, quemadmodum hodie homicidium voluntarium, seu clam, seu palam perpetratum. Hæc ille ibidem.

23. Sed pace illius dicam, nullum generalis istius irregularitatis vestigium in antiquitate reperiri; addamque distinguendum esse inter crimen occultum quod occultum manet, & solâ sacramentali Confessione Sacerdoti vel Episcopo detegitur; interque crimen occultum quidem dum perpetratur, sed quod aliâ viâ quàm confessione Sacerdotali detectum est. Crimen priori modo acceptum nego irregularitatis aut pœnam aut fœditatem statâ lege contraxisse. Secundo verò modo detectum concedo pro publico habitum,

bitum, & dejectionis aut repulsionis poenâ mulctatum fuisse. Adultera, prodidisset adulterum Clericum, & per tabellarum ejus ad se scriptarum revelationem, aliave indicia convicisset. Hoc casu publicatum adulterium Clerici castigatum fuisset non secus ac publicum, cum nihil interfit publicene commiserit, an commissum esse jam publicum sit. Duæ verò erant Regulæ Apostolicæ quas Leo Magnus contra Episcopos per Campaniam Samnium & Picenum dispersos recenset, nimirum prima, quod pro peccato occulto non sit facienda confessio publica, sed quod illa sufficiat quæ sit Sacerdotibus confessione secretâ; secunda, quod pro peccatis sic confessis non sit injungenda publica erubescencia. Videri potest Epistola Leonis Magni, de qua supra fusiùs egi. Juxta utramque hanc Regulam Apostolicam conditi & intelligendi sunt Canones sacri. Et licet primi Canones hanc distinctionem, attamen (qui mos fuit illius temporis) non ita clarè exhibeant; nihilominus semper adjungitur terminus aliquis qui eam subindicat; & successu temporis Patres, exemplum S. Leonis secuti, illam apertissimis verbis expressam voluerunt. Ecce enim verò excursus primus quem nobis, Opstrati, objicis, urget primo loco Canonem xix. Concilii Eliberitani circa annum Domini 303. id est 22. annis circiter ante magnum Nicenum, in Hispania celebratum. Ut verò evincam apertissimè, non alium Hispanis Patribus fuisse sensum præ illo quem mox exposui, sufficit ipsa verba Canonis, prout in discursu citantur, reproducere. *Episcopi, Presbyteri, & Diacones, si in ministerio positi detecti fuerint quod sint mœchati, placuit & propter scandalum, & propter profanum crimen, nec in fine eos communionem accipere debere.* Urgeo verba illa, *si detecti fuerint*, & item illa, *propter scandalum*. Evidens est quod crimen occultum manens occultum, aut sola Sacramenti Confessione Sacerdoti vel Episcopo declaratum, nec dici possit detectum, neque creare scandalum.

S. Leo
Epist. 80.

IMPOSTURÆ.

24. *Quin & annis circiter quinquaginta post obitum S. Gregorii; sæculo nimirum septimo mediante, eam religiosè observatam fuisse, probat ibidem ex Epistola Martini Papa ad Amandum Episcopum Trajectensem, cui ita scribit: Nullatenus in hujusmodi peccato delinquentibus ad destructionem Canonum compassionem exhibeas. Nam qui semel post suam ordinationem in lapsum ceciderit, deinceps jam depositus erit, nullumque gradum Sacerdotii poterit adipisci: sed sufficiat ei lamentationibus fletibusque assiduis, quoadusque advixerit, in eadem poenitentia perseverare, ut delictum commissum Divina gratia extinguere valeat.*

CONFUTATIO.

25. **A**dversus Clericos concubinarios, peccatis publicis inforDESCENTES; propter quorum inobedientiam S. Amandus Trajectensis Antistes volebat Episcopatum deponere, saluberrimè Martinus Papa scribit:

Nulla-

Nullatenus in hujusmodi peccato delinquentibus, ad destructionem Canonum compassionem exhibeas. Distinguebat Pontifex Legem, poenam, atque compassionem sive indulgentiam. Lex Apostolica jubet ordinari nullum crimen habentes. Canon Apostolorum poenam statuit: Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, fornicationis vel furti convictus deponatur. Alii Canones Episcopis, compatiendi, sive indulgendi facultatem largiuntur, sed agunt de occultè lapsis, non convictis, vel detectis, & item qui publicè lapsis, ut infra videbimus, post aliquod poenitentiae tempus indulgent, agunt de lapsis ex fragilitate. Non decebat igitur Amandum in hujusmodi peccato publico & inveterato delinquentibus ad destructionem Canonum compassionem exhibere. Sed quid hæc ad nos, Opstrati, quibus de Sacerdote aut Pastore vitæ alioquin bonæ, ex infirmitate & tentatione insolita, semel occultè lapsus sermo est? An Tu censeas S. Amandum voluisse Episcopatum dimittere, quia Sacerdos aliquis aut Pastor vitæ alioquin bonæ, occultè, ex infirmitate & tentatione insolita semel lapsus fuerat? S. Amandi vitam per Abbatem Philippum Harvengium conscriptam consule; ex capite quinto disces, contra quæ crimina Vir Apostolicus animatus, Episcopatum, quem nondum tribus annis compleverat, dimissum voluerit, & non obstantibus hisce Martini Papæ consolatoriis, paulò post reipsa dimiserit. Reperta est, inquit, in Ministris Altaris tristis & arumosa calamitas, & inventa est eorum misera conversatio ad pondus Sanctuarii minus habens. Sacerdotes namque & Levitæ, qui cœlestibus caerimoniis arctius debeant & sincerius obligari, respectu divini timoris abjecto, commensationibus & ebrietatibus, cubilibus & impudiciis deserviebant, curam carnis agentes in desideriis, desideria patris Diaboli voluptatis obscœnitatibus adimplentes. Erant igitur Presbyteri & Levitæ infames, publicè criminosi, in ebrietatibus & impudiciis palam infordescerent. Adversus hos, Opstrati, rigores extendas tuos per nos licet, tametsi Amandus tuus de illorum depositione non cogitet quidem, sed de emendatione: Angariatur animo Vir Beatus, inquit Abbas. Et post pauca: Arguit, increpat, obsecrat opportunè, importunè, prædicat innocentiae viam, & correctionis surculo de vinea Domini densitatem veprium conatur avellere. Erant autem obdurati: Non facili medicamini desperata cedit infirmitas, nec libenter verbum veritatis recipit indurata malitia. Quin etiam rebellabant apertiùs, Sanctumque monitorem persequiebantur. Malignantium rebellis & fraudulenta congeries, non solum monitis salutaribus non obaudit, sed machinationibus noxiis appetit innocentem, & pro subventionis sanctæ beneficio, persecutiones excitat & offensas.

26. Saltem nunc equidem vides, Opstrati, nihil S. Amandi casus ad propositionem præsentem pertinere. Illic de peccatoribus publicis agitur, hîc de occulto; illic de obduratis atque inveteratis; hîc de labente semel ex tentatione insolita; illic de malignantibus, rebellibus, atque persecutoribus; hîc de Pastore vel Sacerdote alioquin bonæ vitæ; illic denique de impœnitentibus, hîc de illo qui humillimè poenitentiam postulat.

lat. Adversus illos, quemadmodum Summus Pontifex scribit, non debuit compassio exhiberi: Sed inde nihil contra hunc concluditur. Si post ordinationem suam quisquam in lapsum ceciderit, & pravaricationis peccato DEPREHENDATUR obnoxius, omnino prohibendus est, cum manibus lutulentis atque pollutis mysterium nostræ salutis tractare, inquit Pontifex. Noto quod dicit, si deprehendatur, omnino prohibendus est. Si verò non deprehendatur, sed occulta pœnitentia petitur, quid faciendum à Ministris Sacramentorum, Pontifex hic non tangit.

IMPOSTURÆ.

27. Porro veterem istam disciplinam proponit Vir Eminentissimus, non tantum ut cognoscatur, sed & quodammodo, si fieri possit, ut instauretur quantum nostrorum temporum conditio fert, ut monet in Prefat. ibid.

CONFUTATIO.

28. Vetus disciplina probè intellecta, non cognoscenda tantum sed & imitanda. Si verò disciplina in foro publico pro peccatis publicis servari solita confundatur cum praxi pœnitentiali, in Sacramento pro occultis, jam inde ab Apostolorum temporibus institutâ, magnam rei Ecclesiasticæ partem labi necesse est: Restaurabitur, quod absit, præsumptio contra Apostolicam Regulam, ut verbis Leonis Magni utar; cunctaque fusæque evertentur. S. Leo
Ep. 80.

IMPOSTURÆ.

29. Nec dubitat, quin Canones illos de Clericis lapsis in peccatum carnis præ oculis habuerit Concilium Trid. sess. 22. ubi priscos Canones de vita & honestate Clericorum in usum revocari & ab omnibus accuratè custodiri præcepit. Ibid. Excurs. 11.

CONFUTATIO.

30. Immo verò dum Tridentinum sessione eâdem in Decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ, statuit: Neminem præterea qui PUBLICÈ ET NOTORIE CRIMINOSUS SIT, aut Sancto Altari ministrare, aut Sacris interesse permittant; tunc utique distinguit intelligentiam Canonum, & quid de publicè ac notoriè criminoso statuendum sit, edicit, quid verò Sacerdoti nostro bonæ vitæ, semel ex infirmitate & tentatione insolita occultè lapsò indulgeri possit, insinuat. Nisi fortè Patres Tridentini aut ignoraverint, aut circumscripserint Alexandri III. rescriptum Apostolicum, Albanensi Episcopo datum, relatum à tit. de temporibus Ordinationum, & qualitate Ordinandorum. Ex tenore tuarum litterarum accipimus quod N. Clericus, aded deliquit, quod SI PECCATUM EJUS ESSET PUBLICUM, degradaretur ab Ordine, quem suscepit, & amplius non posset ad superiores Ordines promoveri. Verum QUONIAM PECCATUM IPSUM FORE OCCULTUM DIXISTI, mandamus quatenus pœnitentiam ei condignam imponas, & SUADEAS, ut parte pœnitentie peractâ, ORDINE SUSCEPTO UTATUR: quo contentus existens, ad superiores amplius non ascendat. Verumtamen QUIA PECCATUM OCCULTUM EST, si promoveri voluerit, eum NON DEBES ALI-

Append.
ad Conc.
Later. sub
Alex. III.
p. 60. c. 6.
apud Labb.
tom. 10.
Col. 1611.

QUA RATIONE PROHIBERE. Ita Sanctissimus Pontifex inter peccatum publicum & occultum distinguit. Publicum castigat publica severitate; secreto verò, ubi poenitentia subvenit, secreto parcat, & parte poenitentiae peractâ servat Regulam quam alibi ad Gradensem Patriarcham transmittit: *Quoniam tutius est in dexteram quam in sinistram, & in misericordiam quam in severitatem declinare.*

IMPOSTURÆ.

31. *Hinc neque dubitat, quin multi ex Patribus Tridentinis, velut S. Carolus Borromæus, Venerabilis Bartholomæus de Martyribus & alii similes in suas Dioceses reversi, omni studio & diligentia curaverint observantiam & instaurationem eorundem Canonum, prout ipsis præceptum erat additâ comminatione illâ: Ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas, Deo vindice, poenas persolvant. Unde & idem S. Carolus, ait, nihil magis curavit inculcavitq; opportunè importunè, quam observantiam & instaurationem sacrorum Canonum & veteris disciplina Ecclesiastica. Ibid.*

CONFUTATIO.

32. **A**ërem verberas, Opstrati, cum istis non-dubitationibus tuis. Neque enim etiam nos dubitamus quin Antiquorum Canonum observantia instauranda, & quantum temporum nostrorum conditio fert, restauranda sit. Hæc verò nos manet quæstio: Utrum Sacri Canones secreto confitenti ac poenitenti poenam indixerint eandem, quam deprehenso seu capto in crimine publico? Tu quidem semper asseris, Opstrati, sed numquam probas. Præter assertionem tuam, nullam sententiam profers quæ utrumque confundat. Nos præter textus innumeros, Rabani Mauri clara verba proferimus, ubi dicit: * *De his ergo visum est nobis conscribi, qui sacros Ordines habent, & ANTE, VEL POST ordinationem, contaminatos in CAPITALIBUS CRIMINIBUS se esse profitentur. In quibus, ut mihi videtur, hæc distantia esse debet, ut hi QUI DEPREHENSI VEL CAPTI FUERINT PUBLICÈ in perjurio, furto, atque fornicatione, & cæteris huiusmodi criminibus, secundum sacrorum Canonum instituta, à gradu proprio deponantur: QUA EST SCANDALUM POPULO DEI, tales personas super se positas habere, quas ultra modum vitiosas constat esse. Nempe inde detrahuntur homines à Sacrificio Dei sicut quondam filiis Heli peccantibus fecisse leguntur. Et rebelles hinc, atque contrarii existentes, eorum pravis exemplis quotidie peiores fiunt. QUI AUTEM de prædictis viris, PER OCCULTAM CONFESIONEM, mala à se ABSCONSÈ COMMISSA coram oculis Dei, præsentem etiam Sacerdote, qui eis indicturus est poenitentiam, confitentur, & seipsos graviter deliquisse accusant, si veraciter poenituerint, & se per jejunia, & eleemosynas, vigiliasq; atque sacras orationes, cum lacrymis purgare certaverint, HIS ETIAM GRADU SERVATO, SPES VENIÆ DE MISERICORDIA DEI PROMITTENDA EST, qui omnes vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis pervenire, neque vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat. Qui textus etiam pro parte citatur apud D. Th.*

3. P. 4. 89. art. 3. O. Hæc Rabanus de capitalibus criminibus non publi-

* Nota,
Lector,
hæc verba in collectione Conciliorum tribui Concilio Ilterdensi: reperiri autem apud Raban. lib. poen. cap. 1. Vide infra lib. 2. §. 36.

1. Tim. 2.

1. Tim. 1.

publicè sed absconsè commissis. Instaura nunc, Opstrati, & restaura Canones, ut vis: Quidnam, obsecro, adversus Presbyterum, de quo agimus, bonæ vitæ, secretò, semel, & ex tentatione insolita lapsum conficies? Huc semper, & ad hunc, de quo solo nunc casu agimus, respicere Te oportet, non extra oleas currere. Pulchra sunt & alta Sanctorum Caroli Borromæi, & Bartholomæi de Martyribus nomina; hos verò præclaros Viros alium sacris Canonibus tribuisse sensum quàm nos, probare tuum est, Opstrati, non gratis asserere.

IMPOSTURÆ.

33. *Certè Instruēt. Past. part. 2. cap. 20. Confessarios monet his verbis: Confessarius Canones Pœnitentiales ad unguem sciat oportet; nam quamvis illi possint & debeant secundum prudentis & timorati Confessarii arbitrium mitigari, prout pœnitentis contritio, personarum qualitas, diversaque conditio, aliæque circumstantiæ ostendunt; utilissimum tamen est semper ipsos Canones præ oculis habere, atque eos ad amissim respicere, quantum conveniens erit.*

CONFUTATIO.

34. **N**OSTRA sunt hæc omnia, Opstrati, non tua. Confessarius Canones ad unguem sciat, oportet; ut nimirum imprimis peccatorem publicum & occultum non confundat, sed uti Canones toties citati faciunt, distinguat. Adde Augustini dictum, & sequere: *Si quis in castum occultè commissit, & Sacerdoti occultè confessionem egerit, indicetur ei remedium. Canonum quod SUBIRE DEBUISSET, si ejus facinus PUBLICUM FUISSET. Verum QUIA LATET commissum, detur ei a Sacerdote consilium, ut ad salutem anime sue pro OCCULTA pœnitentia proficiat &c.* I nunc & prædica nullum in Canonibus fuisse discrimen positum, sive peccatum publicum esset, sive occultum. Quinimmo ipsas instructiones S. Caroli quas adducis, dum de Canonibus istis, uti fateris, pronunciant: **POSSINT ET DEBEANT secundum prudentis & timorati Confessarii arbitrium mitigari**, contra Te stare memento.

Vide Pœnitent. Rom. tit. 3 cap. 26. Burch. lib. 19. cap. 36. & Ivonem parte 15. cap. 53. Decret.

IMPOSTURÆ.

35. *Quæro jam, quid Confessarius hisce S. Caroli monitis obtemperare volens, minus facere possit: quam ut Sacerdoti in crimen lapso ostendat, olim Sacerdotes ejusmodi à ministerio suo remotos fuisse in perpetuum: proinde æquum videri, ut ipse saltem removeatur ad tempus valde notabile, præsertim ubi nulla urget mox eam restituendi necessitas?*

CONFUTATIO.

36. **S**I sic argumentari liceret per leges Logicæ seu naturalis, seu artificialis, sequeretur pariter, quod Confessarius Sacerdoti lapso ostendens olim Sacerdotes publicè redargutos esse; docere posset, proinde æquum videri, Sacerdotem ita occultè, semel, ex tentatione insolita lapsum, publicè confiteri debere. Utrumque enim in Canonibus tu confundis, pa-

lam sive clam, occultum sive publicum. Quis autem ejusmodi ratiuncularum, ad quarum tandem inane præsidium delapsus es, imbecillitatem non videat? Publicam illam confessionem, & quæ sequebatur ab Altari amotionem ostendimus à Canonibus inflictam esse propter scandalum, per crimina publica datum. Fac nunc peccatum occultum esse; atque per poenitentiam reparatum. Quænam, obsecro, causa superest amotionis publicæ, quæ ratio manifestæ confessionis? Imò verò, inquis, si olim removebantur in perpetuum, ergò nunc saltem ad notabile tempus. Sed nego tibi, Opstrati, & pernego, Sacerdotem bonæ vitæ, semel ex tentatione insolita occultè lapsum olim perpetuò vel ad tempus amotum fuisse. Probandum fuit hoc, non supponendum. Quin ex abundantiori demonstravi contrarium: demonstravi, inquam, amotionem inflictam non fuisse dum peccatum erat occultum; demonstravi insuper, legem quidem seu Canonem, dum crimen erat publicum, amotionem hanc perpetuam decrevisse; in Episcoporum autem fuisse potestate dispensare, seu indulgere, quando crimen ex carnis fragilitate commissum dignâ poenitentiâ fuerat elutum, ita ut licet ad altiora non ascenderent, Sacrificium tamen Deo offerent, dummodo recidivi non forent. Audi Ilerdense Concilium anno 546. celebratum, ubi Patres Canone quinto ita sanciunt: *Hi qui Altario deserviunt, si subito in flenda, CARNIS FRAGILITATE corruerint, & Domino respiciente DIGNÈ PŒNITUERINT, ita ut mortificato corpore cordis contriti Sacrificium Deo offerant, MANEAT IN POTESTATE PONTIFICIS, VEL VERACITER AFFLICTOS NON DIU SUSPENDERE, vel desidiosos prolixiore tempore ab Ecclesiæ corpore segregare; ita tamen ut sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia ulterius promoveri. Quod si iterato velut canes ad vomitum, reversi * fuerint, non solum dignitate officii careant, sed etiam sanctam Communionem, nisi in exitu, non percipiant.* Atque hic præcisè foret casus noster, nimirum de Sacerdote bonæ vitæ, semel ex tentatione insolita in flenda lapso; nisi Canonem de peccato publico loqui non dubium esset. Nos autem agimus de occulto. Si verò ubi peccatum ejusmodi fuerat publicum, erat in arbitrio Episcopi non diu suspendere: jam utique ubi supponitur esse occultum, visne æquum videri, Opstrati, ut saltem ad tempus valdè notabile amoveatur? Sic rigor tuus ab ipsis Canonibus discrepat? Canonem verò de peccato publico loqui ex Doctore Angelico collige, 3.p.q.89.a.3. Quærens enim, *Utrum per poenitentiam restituatur homo in pristinam dignitatem?* Tertiò objicit Concilium Ilerdense: *Hi qui sancto Altario deserviunt, si subito in flenda, carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente dignè poenituerint, officiorum suorum sic loca recipiant, ut non possint ad altiora officia ulterius promoveri.* Et objiciendo concludit: *Non ergo poenitentia restituit hominem in pristinam dignitatem.* Respondet autem ad 3. *Dicendum quod illud statutum intelligitur de illis qui PUBLICAM PŒNITENTIAM agunt, qui post modum non possunt ad majorem provehi gradum.* Ergo etiam post poenitentiam publicam aliqui revocabantur ad officium.

I M P O S T U R Æ.

37. Si cui adhuc id minus æquum videatur; is, quaeso, expendat, non solum

Canoe

Apud Lab-
beum to. 4
C. l. 612.
dist. 50. hi
qui altario
sancto, &
15. q. 8. hi
qui altario
Dei.
Burch. l. 19
cap. 74.
Ivo p. 15.
c. 87. Ra-
ban. poe-
nit. 1.
Prov. 26.
2. Petr. 2.
* fuerint,
& veluti
sues in
voluta-
bris luti
jacuerint
non so-
lum.

Canonibus Ecclesie, sed & jure naturali ac divino sancitum esse, ut SANCTA SANCTE tractentur: non videri autem Sanctitatem tam Sanctis Mysteriis tractandis necessariam recuperari ordinariè à Sacerdote, qui tanto ea crimine contaminavit, nisi ad eam per tempus valde notabile operibus pœnitentia, orationibus, aliisque pietatis exercitiis contenderit. Et esto eam citius recuperasset; quis poterit tam citò de ea recuperata securitatem præstare? Quis proinde non censeat, tutius saltem esse & aequius per tempus valde notabile, dum nulla est necessitas, ab officio cessare, quam cum periculo sacrilegii, absque necessitate, se tam immature officio ingerere?

CONFUTATIO.

38. **R**hetoricaris Opstrati (liceat enim verbis S. Hieronymi in simili ferè causa loqui) & à disputationis spinetis ad campos liberæ declamationis excurris. Verùm desine, quæso, à communibus locis, & in gradum rursus ac lineas regredere. Dum tempus illud tuum valde notabile ad præstandam recuperatæ justitiæ securitatem tam splendidè exaggeras, putareri ferè confuisse nescio cujus Luciferiani fontes, qui contendens pariter id quod nemo negat, Sancta Sancte tractari debere, ad inanem verborum pompam confugiens, adversus Ecclesiæ praxim nitebatur concludere, Episcopum heri Arianum, hodie pœnitentem ad Altare mittendum non esse. Audi Luciferianum æquè eleganter perorantem: **LUCIF.** Non est Episcopi, ipsum lacrymas fundere pro peccatis, & corpus attrectare Domini. Non est Episcopi, ad Fratrum genna pervolvi, & de sublimi loco Eucharistiam ministrare populo. Aliud est lugere, quod fueris: aliud neglecto peccato, in Ecclesia vivere gloriosum. Tu, qui HESTERNO DIE sacrilegus creaturam Dei Filium predicabas: qui quotidie peior Judæis, blasphemiarum lapides in Christum jaciebas: cujus manus sanguine plene sunt: cujus stylus lancea militis fuit: AD UNIUS HORÆ CONVERSIONEM virginem Ecclesiam adulter ingrederis? Si peccasse te pœnitet, officium depone Sacerdotis: si te non peccasse confidis, permane quod fuisti. Non est equidem oratio orationi similior quàm ista vestræ. In hoc tamen Luciferianum superasti, quod ille Laico saltem indulgendum putabat cito, Tu neutri: Hieronymus vero & à Te, & à Luciferiano distat, quod utrique. Audi Orthodoxum: **ORTHOD.** Quoniam obstinatè tenes aliam esse rationem Episcopi, aliam Laici, ad compendium tibi concertationis tribuo, quod postulas: nec me pigebit, locum te faciente, manum tecum conferere. Expone mihi quare Laicum venientem ab Arianis recipias, Episcopum non recipias? **LUCIF.** Recipio Laicum, qui errasse se confitetur: & Dominus mavult pœnitentiam peccatoris, quam mortem. **ORTHOD.** Recipe ergo & Episcopum: qui & errasse se confitetur, & Dominus mavult pœnitentiam peccatoris, quam mortem. **LUCIF.** Si errasse se confitetur: cur Episcopus perseverat? Deponat Sacerdotium, concedo veniam pœnitenti. **ORTHOD.** Respondebo tibi & ego sermonibus tuis. Si Laicus errasse se confitetur: quo modo Laicus perseverat? Deponat Sacerdotium Laici, id est, Baptisma: & ego do veniam pœnitenti.

39. At tutius est cessare, quàm cum periculo sacrilegii celebrare, inquis. Immo verò, ubi pœnitens fecit, quæ juxta communem Ecclesiæ praxim requi-

S. Hieron.
Dial. contra
Lucif.

Apud Hieron.
Dial. Orthod. &
Luciferianum
in cap. 10

Cap. 24

requiruntur, tum periculum nullum morali æstimatione pensandum venit. Si pericula rerum sic extollimus, ut relictis etiam tutis cessandum sit ab operationibus justis, sub prætextu quærendi semper tutissima, jam pia Christianitas ad otiosam inactionem redigitur; cessant bona opera, & priusquam virtuti vacatur, quærentur certitudines, quæ omnem operandi rationem sus deque conturbant. Sequendum igitur tutius relicto non-tuto: ubi verò res tuta est ad manum, non semper tutissima scrupulosè ambienda sunt, præsertim ubi agitur de cessando alioqui ab actione honesta, per Ecclesiæ usum ita commendatâ, ut tu ipse in specioso tuo Bello Poëtico, similia Te adversus communem usum moliri testatus sis.

3. part.
Supplem.
q. 36. a. 5.
ad 3.

40. Sed periculosum est *absque necessitate se tam immature officio ingerere*, inquis. Respondeo, Opstrati, has cunctationes olim ab Authore supplementi D. Thomæ, quod ex operibus ejus aliis consarcinatum esse scitur, præoccupatas & solutas esse. Objicit Author, si peccet Minister in peccato Sacramentum administrans, peccare ergo eum qui à tali Ministro Sacramentum exigit. Respondet distinguendo consequens; si sit necessitas, inquit, non peccat exigendo; *sed tamen præter necessitatis articulum non esset tutum, quod eum induceret ad aliquid sui ordinis exequendum, durante tali conscientia quod ille in peccato mortali esset.* Et prosequitur: *Quam tamen deponere posset, QUIA IN INSTANTI HOMO A DIVINÂ GRATIÂ EMENDATUR.* Ecce, Opstrati, quantum hæc ratiocinatio à tuis curiositatibus distet. Tu extra necessitatem, etiam post pœnitentiam, Sacramentum dari aut peti veritas, quia vis differri ad notabile tempus. Author verò hic Sacramentum extra necessitatem à ministro cognito ut peccatore exigi prohibet, quamdiu exigens manet in opinione seu conscientia quod Minister in peccato sit; addit autem quod hanc conscientiam possit deponere, & consequenter Sacramentum exigere, quia licet noverit Ministrum peccasse, potest tamen confidere nunc emendatum esse, cum emendationi ad legitimam administrationem requisitæ nullum tempus necessarium sit: *quia in instanti homo a Divinâ gratia emendatur.* Ubi igitur notabile tempus? Ignotæ erant scilicet istæ moræ tunc. Et tamen Author Supplementi æquè ac Tu, Opstrati, in eodem articulo pro Regula ponit: *Hæc autem est de jure naturali, ut homo sanctè sancta pertractet, & contra hoc nullus potest dispensare.* Parum ergo notabile tuum tempus ad sanctitatem illam adducit.

Ibid. ad 2.

IMPOSTURÆ.

40. Hunc profectò vel hodiedum esse Ecclesiæ sensum, ex eo collige, quod Episcopus in Ordinatione Presbyterorum providendum esse dicat, ut cœlestis sapientia, probi mores, & DIUTURNA JUSTITIÆ OBSERVATIO ad id electos commendet: DIUTURNA enim non erit, nisi fuerit per tempus valdè notabile continuata. Quod si diuturna fuisse debeat, antequam Ministerium Sacerdotale primùm suscipiatur: quidni & diuturnam fuisse oporteat, priusquam ad idem redeatur post crimen commissum? Nisi fortè qui crimine Ministerium suum commaculavit, & eo se indignum reddidit, citius ad illud dignus sit, quam qui numquam id sacrilegii commisit,

CON-

CONFUTATIO.

41. **H**odiernum Ecclesiæ sensum Tu curas scilicet, qui in Bello tuo Poëtico, primas privati sensûs tui ideas tam belle delineasti. Gemebant, inquebas, *privatim pii, tam sacrilegè & à plebe Christiana suscipi, & à Sacerdotibus administrari Sacramentum Pœnitentiæ: verum pauci erant qui palam auderent vel populo sua sacrilegia annuntiare, vel communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehendere.* Omnes scilicet declinaverant, omnes inutiles facti erant, uno Opstratio excepto, qui cunctam restituebat rem. Sed, inquis, Ecclesiæ sensus ex Episcoporum cura cognoscitur, qui de Ordinandorum diuturna justitiæ observatione solliciti sunt. Immo verò adde, de observatione perpetua. Justum oportet non diuturnum esse tantum sed & sempiternum, idque ante ordinationem, in ordinatione, post ordinationem. Numquam peccandum. *Hæc scribo vobis ut non peccetis*, inquebat discipulus ille, qui quia sine peccato erat, in cœna Domini in pectore ejus recubuit. Quid verò inde concluditur? Ministrum, si peccaverit, ad priorem dignitatem, secretâ pœnitentiâ redire non posse? Audi eundem discipulum: *Sed etsi quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* Sed nempe excutienda est propius novi sophismatis facundia. Justitia requiritur diuturna; sed ubi est interruptio, frangitur diuturnitas; expectandum est igitur notabile tempus, ut nova habeatur sine interruptione diuturnitas, inquis. Quasi verò non justitia ipsa requiratur, sed diuturnitas ejus; aut justitia non intelligatur plenè reparata, nisi quousque reparatur diuturnitas. Diuturnitas itaque commendatur ex lege; interruptio verò sanatur ex gratia; neque ullum ideo notabile tempus requiritur, quia uti statim audivimus: *In instanti homo à Divina gratia emendatur.*

S. Joan.
epist. 1.
c. 2. v. 1.

D. Tho.
Supplem.
q. 36. a. 5.

IMPOSTURÆ.

42. Præterea etsi Ecclesia veterem suam circa Sacerdotes lapsos rigorem relaxarit; adhuc tamen hodiernum vult, ut suo officio non restituantur, nisi post pœnitentiam dignè peractam. Quis autem post crimen censeat eos dignè pœnitentiam egisse, nisi saltem per tempus valdè notabile se ab Altari, quod contaminant, corde contrito & humiliato abstineant?

CONFUTATIO.

43. **J**am dictum est, Opstrati, *In instanti homo à Divina gratia emendatur.*

IMPOSTURÆ.

44. Hujus discipline, post relaxatos antiquos Canones, assertorem habemus Sanctum Anselmum lib. 1. Epist. 56. ad Abbatem Guilielmum edit. Colon. 1612. ubi suam de lapsis Sacros Ordines habentibus sententiam rogatus, respondet, Eos, qui se apertâ libidinis conversatione Deo reprobabiles exhibent (id est, Interprete Eminentissimo Aguirrio Dissert. 10. Excurs. 9. qui notoriè in ea parte peccarunt, sive quorum turpitudine nota est) juxta Sacros Canones & Sedis Apostolica Decreta, nullatenus amplius Sacris Ordinibus uti posse, sed debere ab Altari

Altari abstinere in perpetuum: Eos verò, qui occultè lapsi sunt, posse restitui, sed hac conditione, si per Sacrificium spiritus contribulati, cordisque contriti & humiliati Deum placantes, ad virtutum profectum studiosè contenderint.

CONFUTATIO.

45. **Q**uis paralogismos tuos intelligat, Opstrati, & dissolutos eorum nodos firma inter se compagine restituat? Si jactantiis tuis fidem damus, pugnas pro antiquorum Canonum gloria. Dogma quod cum tanto strepitu propalas, est dogma Canonum Antiquorum, quod ut novo præsidio firmes, producis S. Anselmum, Abbatum & Episcoporum decus, rerum sui temporis peritissimum. Sed edic nobis, Opstrati, sensum tuum feriò. Cum S. Anselmo sentis, nec ne? Nisi verò cum Sancto Præsule sentias, eum igitur in caput tuum produxisti. Si verò plena tibi cum ipso consensio; tum evidenter consequitur, S. Anselmi doctrinam, cum antiquorum Canonum sensu tibi videri eandem. Ita enim argumentari fas est: S. Anselmus docet idem quod Opstratius; Opstratii doctrina est doctrina antiquorum Canonum; igitur S. Anselmi doctrina est doctrina antiquorum Canonum: quæcumque enim sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Hoc prælimine posito, dic nunc nobis, Opstrati, quâ veritate S. Anselmo assuas, quod disciplinæ, quam prætendis, assertor sit *post relaxatos antiquos Canones?* S. Anselmus juxta Te Clericos notoriè reos censet *nullatenus amplius sacris Ordinibus uti posse.* Hoccine dogma cufum est *post relaxatos antiquos Canones?* Tu ipse de antiquis Canonibus nihil severius pronuntiabas, quàm quod ejusmodi arcebantur in perpetuum. Quid ergo Tibi in mentem venit doctrinam hanc fugillare, quasi disciplinam contineat introductam *post relaxatos antiquos Canones?* Sed in hoc forsitan relaxatio fita est, quod S. Anselmus censet, *qui occultè lapsi sunt, posse restitui.* Immò verò hoc ipsum à S. Anselmo juxta antiquos Canones doceri dissertator tuus excursu nono, quem citas, disertissimè asserit his verbis: *De iis autem qui sacros Ordines habent, & occultè lapsi sunt, aliter censet Anselmus, & valde conformiter ad Canonem illum V. Concilii Ilerdensis.* Concilium verò hoc juxta Card. de Aguirre celebratum est anno 546. diu ante Gregorium Magnum, quem, Opstrati, antiquis Canonibus vigentibus floruisse non negas.

46. Tradit igitur S. Anselmus de notoriè libidinosis Clericis, quod *nullatenus convenit ut ibi reverenter astetur, ubi pertinaciter aperta & impudenti libidine fœtentes, Dei & Sanctorum prohibitionem contemnendo sacris Altaribus deserviunt.* Et infra: *Nec nullatenus oportet ut illi sint consortes de Altari participantium.* Doctrina hæc est saluberrima, antiquis, mediis, novissimisque temporibus practicanda, ut notoriè reus & infordescens ab Altari sine dispensatione arceatur. Et quantum quidem est ex lege, amotionem hanc oportet esse perpetuam. Ubi verò sic amotus per contritionem placaverit Deum, & per condignam poenitentiam satisfecerit Ecclesiæ, an per indulgentiam non possit gradum recuperare? S. Anselmus

non

non negat. Interim verba hæc, nullatenus amplius sacris Ordinibus uti posse, S. Anselmus ibid. non habet. Tua hæc est rursus corruptio textus, Opstrati.

47. Sincera S. Anselmi de Clericis secreto pœnitentibus doctrina hæc est: Ponit Sanctus Doctor principium generale: lapsus carnalis, inquit, duabus de causis prohibet ad sacros Ordines accessum, & reditum. Prima causa est, reatus culpæ coram Deo; secunda causa est scandalum coram Ecclesia. Et dein subsumit: atqui dum quis secreto reconciliatus est, cessat reatus culpæ coram Deo, & cum peccatum supponatur secretum esse, nullum extat scandalum coram Ecclesia. Concludit: ergo talem removen- dum non esse. Verba sunt: *De lapsis autem sacros Ordines habentibus, & spon- tanea humilitate secretè quibus debent confitentibus; nequaquam est asserendum quod eisdem Ordinibus amplius uti nullatenus possint si per sacrificium spiritus con- tribulati & humiliati Deum placantes ad virtutum profectum se converterint, sive ut alii, contenderint.* Videtur dumtaxat asserere quod arceri non debeant in perpetuum; sed ratio quam subjungit, innuit, quod neque ad ullum tem- pus post reconciliationem factam. Subjungit enim: *Nam nec apud Deum reprobatnr officium alicujus propter culpam, quam ignoscit: nec apud homines de- coloratur sacri Ordinis dignitas propter personam, cujus ipsi peccatum non cognos- cunt: Quibus duabus causis carnalis lapsus prohibet ad sacros Ordines accessum & reditum.* Hic jam vides Opstrati, aut nihil equidem vides; vides, inquam, elisam Regulam tuam in Propositione 15. à me expressam: talis Sacerdos non nisi post recuperatam diuturno tempore justitiam suo officio restituendus est. Ita quidem tu, in Pastore tuo pag. 140. S. Anselmus vero ad quem provocasti, pronuntiat: *Nec apud Deum reprobatnr officium alicujus, propter culpam quam ignoscit.* Tam Tibi nempe Anselmus quàm Carolus Borrom. propitius est.

IMPOSTURÆ.

48. Tutius tamen esse dicit, etiam his, abstinere. "Quoniam, inquit, ferme occultum est, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt pec- cata."

CONFUTATIO.

49. Corrumpis textum Opstrati. Non enim dicit S. Doctor, tutius esse etiam his abstinere; sed dicit tutius esse per laudabilem humanitatem abstinere, quàm per culpabilem securitatem præsumere. Semper humiliter incedendum, numquam culpabiliter præsumendum est. Probet autem seipsum homo, inquit Apost. Ut putaretur ergo S. Doctor restringere quod dixerat, interspersisti voces hæc: *etiam his*; quæ in Textu non extant. Ipse vero sententiam quam protulerat nullatenus alterans, solummodo cavet ne cri- minis conscius per culpabilem securitatem præsumat.

IMPOSTURÆ.

50. Sed quia non omnes volunt tutius illud amplecti, distinguit inter eos qui abstinent sponte, & eos qui abstinent inviti. Invitos (post altam nimirum dignè pœ- nitentiam) prohiberi quidem in perpetuum non debere existimat. Sed eos, qui indi- centi cessationem spontè consentiunt, dicit multò tutius ministrare aut permissos,

aut etiam jussos. UTRISQUE tamen NECESSARIUM ESSE UT VEL AD TEM-
PUS ABSTINEANT.

En ex Anselmo plusquam Pastor Bonus desideret. Dixerat Pastor Bonus, æquum videri &c. Dicit Anselmus, necessarium esse ut lapsus in crimen ad tempus abstineat.

C O N F U T A T I O.

51. **G**emina rursus corruptio Textûs. Ut Lectori persuadeas S. Anselmum invitis istis celebrationem Mysteriorum distulisse ad notabile tempus, interferis primò Parenthesim (*post actam nimirum dignè Pœnitentiam*) quasi huic agendæ multum temporis impendi debeat; addisquæ quod sentiat, *prohiberi quidem in perpetuum non debere*; quasi dicat prohibendum tamen ad notabile tempus. Neutra verò clausula apud D. Anselmum extat; quinimo extat argumentum, quod talem ad nullum notabile tempus prohibendum esse, invictissimè demonstrat. *Prohiberi autem invitum debere, qui occultum crimen humili confessione spontè & occultè detegit, minimè existimo: ne multis obstruatur via salubris confessionis, qui potius eligerent penitus in mortem occultari, quam hac occasione in certitudinem vel suspicionem alicujus criminis adduci.* Opstrati, de Sacerdote & Pastore agimus bonæ vitæ, qui plerumque celebrabat. Si rigor tuus obtineret, ac præsertim omnibus innotesceret (innotesceret autem, si obtineret) quomodo posset hujusmodi per notabile tempus, etiam post peractam diu pœnitentiam, ut supponis, ab Altari removeri, ita ut populo, aliisque nullius criminis ingereretur suspicio? Hoc tu quidem nec curas, nec prævides: Sanctus verò Doctor Anselmus prudentissimè cavet, & invito differendum non esse absolutè enuntiat. *Nec illi, cui confitetur, statuitur ad peccatum si confitentem absque ejus consensu cessare à sui Ordinis officio non cogit; sed potius MAGNI CRIMINIS REUS ESSE VIDETUR, SI COGIT; quia sic & confitentes pœnitere Confessionis, & plures nondum confitentes horrere Confessionem compellit, inquit. Non loquitur hic de notabili tempore, sed absolutè, si cogit.*

52. Quàm deridiculum autem sit, illud tuum *æquum videri*, cum S. Anselmi *necessarium esse*, in parallelo poni, quis non videat? Non enim accusaris Opstrati, quod dixisti, *æquum videri*; sed quod Sacerdoti, vel Pastori bonæ vitæ, sic lapsus & sic pœnitenti, æquum esse dixeris Altare interdicare, *ad notabile tempus*. Loquere seriò: istud *vel ad tempus*, estne dicere, *ad notabile tempus*? Omnes scimus quod Sacerdos sic lapsus differre debeat *vel ad tempus*. Tempore indiget ut se recolligat; tempore indiget ut excitet contritionem, ut confiteatur, ut absolvatur. Sed utrum post absolutionem dignè collatam differenda sit ei celebratio ad notabile tempus, de hoc S. Anselmus istis verbis ne cogitat quidem, quippe qui statim dixerat, sine magno crimine cogi non posse, ne vel in suspicionem traheretur, qui cogeretur.

I M P O S T U R Æ.

53. *Eandem Sacerdotibus lapsis disciplinam præscribunt etiamnum Ritualia & Episcopi.*

CON-

CONFUTATIO.

54. **S**emper pugnancia loqueris, Opstrati: nusquam Tibi constas. Recordaris, opinor, altercationis quam movebas non ita pridem de praxi Ecclesiae. R. mus Steyartius, domitor tuus, convincebat Te, ostendens novitia tua placita ab Ecclesiae Catholicae praxi ita exorbitare, ut Ritualia, & praesertim Romanum illis solemnissime contradicant. Quid Tu, Opstrati, tunc conscius Ritualia à Te non stare, responderis, Lovanium etiamnum cum stupore meminit. Enimverò si putasses Ritualia isthac tibi favere, ô! quanto cum strepitu illorum non tantum detonassemus elogia, sed & quanto studio collegissemus textus, & adversario reposuissēs! Conscientia verò tua remordebat, & amor novitiae praxis, quam desponsaveras, extorquebat responsionem hanc: *Objicies, inquebas, auctoritatem Ritualium & praesertim Romanum. Resp. cum nullum conditum sit ab Ecclesia universa, vel saltem ab ea tamquam quod sensum illius & praxim contineat, nullius etiam tanta esse potest, quanta est Ecclesia. Hoc pacto satis oblique Ritualia, & praesertim Romanum sugillabas tunc. Et ibidem causam dabas: Quae mere spectant ad ritus, observanda sunt a Pastoribus in administratione Sacramentorum verum non est eadem Auctoritas Ritualium in iis quae doctrinae sunt.* Si haec ita sunt, uti tunc dicebas, Opstrati, quā praesidentia nunc Ritualia objicis? An non metuis saltem refricandam Tibi memoriam, & quid de Ritualibus victus sentiebas, exprobrandum? Nisi fortè nunc Rituale aliquod inveneris, cuius auctoritas atque praestantia, priora illa quae contempsisti, ipsumque Romanum superet. Si hoc ita est, Opstrati, quid, quaeso, differs? Profer illico portentum istud quod Te de Ritualium contemptore amatorem fecit. Legant universi Rituale istud novum, cuius non modo ritus, verum etiam doctrina, Te iudice, tenenda sit.

Opstraet
de praxi
administ.
Sac. Pæ-
pag. 32.

IMPOSTURÆ.

55. *Instructiones Ritualis Alectensis citatae a Doctore Steyaert in Thesi edita 7. Maii 1691. ita habent de Sacram. ingen. pag. 4. edit. 5. "Si adeo infelices forent (Sacerdotes) ut in peccatum aliquod mortale, praecipue contra puritatem, laberentur; deberent quantum in ipsis est, facere, ut vices eorum alius Sacerdos suppleret, atque interea PER TEMPUS NOTABILE abstinere à Missa celebranda & Sacramentis administrandis, committentes se suo Episcopo, aut alteri Sacerdoti admodum spirituali, ut juxta ipsius praescriptum congruam agerent poenitentiam."* Addit Doctor ille ibidem, *Rituale istud ab Episcopis Gallia fere triginta approbatum fuisse.*

CONFUTATIO.

56. **S**anctus P. Augustinus rei cuiusdam absurditate commotus, animi stuporem his verbis exprimit: *Miror, si habet in corpore sanguinem, qui de hac re non erubescit.* Miror pariter & ego, Opstrati, Te qui Ritualia omnia, ipsumque Romanum, uti statim vidimus, tam floccificisti, ut auctoritatem eorum in iis quae doctrinae sunt palam rejeceris, audere uno de Rituali Alectensi verba facere, & illius praetensam auctoritatem placita tua aperte stabilire. Quis enim nesciat Ritualis Alectensis instru-

Aug. Ep.
264.

9. Aprilis
1668.

ctiones istas continere doctrinas falsas, singulares, in praxi periculosas, erroneas, & consuetudini in Ecclesia communiter receptæ atque Ecclesiasticis Constitutionibus oppositas, & repugnantes, quarum usu & lectione Christi fideles in jam damnatos errores sensim induci, ac pravis opinionibus infici possint? Hoc unum Te, doctrinamque tuam suspectam facit, quod damnatum Rituale profers, cuique dogmatis cum sensu ejus consonantiam palam profiteris. At teste Doctore Steyaert Rituale istud ab Episcopis Gallis ferè triginta approbatum fuit, inquis. Quid tum postea? Viginti sex Episcopi approbarint, quemadmodum Donatistarum causam olim Carthagine approbaverant Episcopi plures septuaginta. Hisce Augustinus objicit sententiam Melchiadis Papæ, & non numerum numero, sed oppone pondus ponderi, inquit. Ita pariter approbationi horum Episcoporum oppone pondus Bullæ Apostolicæ Clementis IX. quæ incipit: *Credite nobis divinitus*; & quid de instructionibus Ritualis Electensis sentiendum sit, discere. Cum itaque, inquit, (sicut nobis innotuit) anno proximè elapso typis impressus, ac in lucem Parisiis editus fuerit gallico idiomate liber cui Titulus est: *Rituel Romain du Pape Paul. V. à l'usage du Diocese d'Alet avec les instructions, & les rubriques en François*; In quo non solum continentur nonnulla ab ipso Rituali Romano jussu felicitis record. Pauli Papæ V. Prædecessoris nostri edito, aliena, sed etiam doctrina quadam, & Propositiones falsæ, singulares, in praxi periculosa, erronea & consuetudini in Ecclesia communiter recepta, atque Ecclesiasticis Constitutionibus opposita, & repugnantes, quarum usu, & lectione Christi fideles in jam damnatos errores sensim induci, ac pravis opinionibus infici possent: nos opportunum huic malo remedium adhibere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac maturâ deliberatione nostris, librum sub titulo Ritualis gallico idiomate editum præfatum, Auctoritate Apostolicâ tenore præsentium omninò damnamus, reprobamus, & interdiciamus. Non nesciebas equidem, Opstrati, censuram tam atrocem adversus instructiones istas emanasse: neque ignorare poteras Doctorem Steyartium, cujus nomen usurpas, Rituale istud passim, ceu à Sede Apostolica jure meritò proscriptum damnare. Jam verò ac si lateret homines quamnam Romæ sortem jactatum Rituale tulerit, illud quasi in rem tuam profers. *Miror si habet in corpore sanguinem qui de hac re non erubescit.*

57. Juvabit hac occasione observare litteras, quas proscriptarum instructionum Electensium author Nicolaus Pavillon Episcopus ad Innocentium Papam XI. dedit. Reproducitur aliqua author Anonymus libelli cui titulus: *Relation de ce qui s'est passé touchant l'affaire de la Régale dans les Diocèses d'Alet & de Pamiers jusqu'à la mort du M. l'Evêque d'Alet.* Ex iis quas 30. Julii 1677. dedit, placet reproducere exiguam laciniam, ex qua cognosci possit, quæ mens Scriptoris fuerit circa ea quæ Jansenismum respiciunt, ut Lector inde colligat, quænam inter doctrinam Speculativam & Moralem extiterit connexio. *Ausim dicere*, inquit, *nihil pene in damnandis Casuistarum erroribus opera pretii fore, nisi eadem vestra auctoritate Janseniana*

niane haereseos phantasma, quo jamdiu plerimi in his partibus ludificantur, evanescat. O! magna sollicitudo viri, cujus doctrina moralis tam severo stigmate inusta fuerat! In Epistola verò 25. Octobris eodem anno data etiam hoc addit: Est & aliud grave mihi, Beatissime Pater, quippe quod mea cum Apostolica Sede communioni umbram aliquam effundere videatur, censura scilicet à Romanis Inquisitoribus RITUALI LIBRO qui à me ad usum nostrae Diœcesis editus est, inusta. Libri illius a plurimis licet Fratribus Co-Episcopis solenni approbatione laudati novum examen subire non detrecto: imo peropto, si modo Sanctitas Vestra per se pro sua benignitate oculos & animum advertere dignata fuerit. Quidquid in eo emendandum pro sua Sapientia duxerit, hoc pro reverentia mea emendandum duco. At pristinum Inquisitorum judicium (quasi hoc non fuerit æquè Clementis IX. quam præsens judicium quod postulat, foret Innocentii XI.) acerbum nimis & injuriosum eo magis deprecor, quo pleraque Ethicæ Christianæ dogmata, tamquam sub Generali Ritualis nostri censura damnata, à viris illis foribus qui supra populum, juxta Prophetam, dominantur, passim traduci doleo. Hæc Semi-paralyticus octogenario major morti proximus frustra pro suo Rituali scripsit, si credere fas est. Dico, si credere fas est: cum etenim Romæ degerem, à purpurato quodam Patre, omni exceptione majori, mihi dictum commemini, paucissimas & fere nullas, quæ illius nomine, ad Innocentium XI. circumferuntur, litteras revera ab ipso emanasse; sed Emissarios à bono sene impetrasse varias cartas virgines (blancas vocant) subscriptione ejus firmatas, quas ipsi in Urbe pro re nata replebant, & sub prætextu Regaliæ, cujus extensioni, annuente Pontifice, ille se opponebat, inferebant diversa ad causas quas in animo fovebant, à Regalia tamen distinctas, pertinentia, miscebantque varia, quæ sub Pii Prælati nomine edita pulsabant Pontificis animum, notamque inter utramque aulam dissensionem mirum in modum fovebant, donec per mortem ejus detecto artificio, res sub moderni Pontificis moderamine felicius composita est. An pariter quæ de Jansenismi phantasmate deque Ritualis Electensis revisione, Romanorumque judicium contemptu suprâ retulimus, inscio quoque præclaro Antistite inserta fuerint, æquus Lector benè suspicetur.

I M P O S T U R Æ.

58. *Rituale Virodunense de Sacram. in gen. §. 3. de casu Sacerdotis lapsi & in necessitate administrandi Sacramentum constituti ita loquitur: "Casus ille, videri æberet moraliter impossibilis: nam etsi omnes homines, quemcumque perfectionis gradum acquisiverint, semper in periculo labendi versentur, periculum tamen istud adeo remotum videtur à Sacerdote, qui qualitates habet, characteri suo respondentes, ut timori isti locus non sit... Sed infelici isto casu supposito... quæ regula certa dari potest illi, qui ut novum sacrilegium evitet, non nisi momentum habet quo veniam postulet? Si Deus condonare non soleat iis, qui suum Baptismum violârunt, NISI POST FUSAS MULTAS LACHRYMAS; Non ne magnis nostris fletibus & laboribus: Credemusne facile,*

„facile, eum fleclendum ad primum verbum Sacerdotis? Consilium, quod
 „suggerere illi possumus, & quod in funestis illis circumstantiis ipsi præscribi-
 „mus, illud est, ut cum tunc Deo offerre non possit aut torrentes lachryma-
 „rum, aut ingentem bonorum operum numerum, aut pœnitentias culpa sua mag-
 „nitudini proportionatas, QUEMADMODUM NECESSARIUM FORET... offerat
 „saltem illi multa bona desideria &c.” Ergo ubi necessitas non est ministrandi,
 ibi, priusquam ad ministerium redeatur, NECESSARIUM esse dicit, fundere
 torrentes lachrymarum, ingentem bonorum operum numerum cumulare,
 pœnitentias culpæ magnitudini proportionatas subire, quæ omnia nisi tem-
 pore valde notabili præstari non possunt.

CONFUTATIO.

59. **N**E scilicet Rituale Electense videatur singulare, Virodunense ad-
 jicis, cui nescio quid in tanta Patrum, Canonum, & rationum
 multitudine suprâ pluribus in locis deducta, deferre debeamus. Sed &
 consequentias dumtaxat adducis tuas. In casu necessitatis momentum ferè
 sufficit. Extra casum necessitatis torrentes lachrymarum postulat, & pœ-
 nitentias culpæ magnitudini proportionatas. Culpam non exprimit; tem-
 pus non designat; & ut designaret, Virodunense tamen Rituale, ut dixi,
 adversus tot Ritualium, Patrumque sensa non præscriberet.

IMPOSTURÆ.

60. Si quid plura? Ipsos Accusatores hic nobis consentientes habemus.
 Consentit nobis Doctor Steyaert in Thesi mox citata: Item in aliâ Thesi, quam
 defendit 18. Febr. 1690. Ac tandem in sua Declaratione ad Art. 36. Arti-
 culos oblatos &c. ubi hæc habet: ” Quid de Sacerdotibus in peccata mortalia
 „præcipue carnalia lapsis? Quid his agendum temporibus? Quamquam disci-
 „plina vetus etiamnum observanda non sit, quacumque enim occasione mutata
 „sit, verè tamen & benè est mutata; tamen non eodem die aut post aliquot ho-
 „ras, ut quidam perperam asseruerunt, SED POST MAGNOS ET PER ALIQUOD
 „NOTABILE TEMPUS PERACTOS PœNITENTIÆ LABORES, suppositâ conver-
 „sionis veritate, ad ministerium suum tales admitti posse videntur.” Adeò sci-
 licet manifesta est hæc veritas, ut vel ab Adversariis testimonium accipiat.

CONFUTATIO.

61. **C**onsentit nempe vobis Doctor Steyaert, ille scilicet qui præsentem
 tuam Propositionem in Doctore tuo Hennebello impugnavit ex-
 pugnavitque, quando hic suas Theses de Sacerdote lapso in lucem dabat.
 Mitte ergo, mitte, quod Doctor Steyaert in ista Thesi de Sacerdote consue-
 tudinario & obdurato, in plura mortalia, & præcipue carnalia præcipitato
 saluberrime docuit, & ad casum præsentem redi de Sacerdote aut Pastore
 bonæ vitæ, semel ex infirmitate & tentatione insolita occultè lapso.

IMPOSTURÆ.

62. Ut mirari satis non possim Accusatoris nostri maledicentiam, qui Reflex. 2.
 dicit

*dicat scopum nostrum in ea doctrina tradenda videri esse unicum, persuadere hominibus nos omnes Heroës esse virtutum; ex nulla infirmitate labi, totos mundos, ne dicam, ait, καθαρῶς. Et in hunc fortasse finem D. Hennebellum se suosque in Memoriali Sux Sanctitati contra Decreta Regia (dicere debuisset, contra eos qui abutuntur Decretis Regiis) oblato, non dubitasse appellare; i più eccellenti in dottrina ed in pietà; in dottrina & pietate excellentiores, quemadmodum Opstratius suos satis liberaliter nominat Pastores bonos. Hisce diſteriiis adjungit aliud non minus acerbum: "Uti-
 „nam, inquit, non confundantur sententiâ S. Hieronymi: Rigidi autem sunt,
 „non quod & ipsi pejora non peccent; sed hoc inter nos & illos interest,
 „quod illi erubescunt confiteri peccata, quasi justi: nos dum pœnitentiam
 „agimus, facilius veniam promeremur." Epist. 54. ad Marcellam. Qua
 scommata ut viro Religiosa indigna sunt, ita nostro responso digna non credimus.*

CONFUTATIO.

63. **E**Uge! Opstrati, irascere, indignâre, exclama ad calumnias; acerbitates, scommata & maledicentias repete: ista Opstratium decent. Enimvero grande facinus admisi, dum mutuas quas certatim vobis invicem conceditis laudes expendens objeci, velle vos videri Heroës virtutum, ex nulla infirmitate labi, totos mundos, ne dicam καθαρῶς. Vin' autem retractem quod dixi? Parebo. Non estis virtutum Heroës, nec vultis videri; ex infirmitate labimini & agnoscitis; non estis toti mundi, non καθαρῶς. Et quidquid in Urbe Hennebellus jactavit vester, non estis i più eccellenti in dottrina ed in pietà, nec vultis credi. Non estis etiam Pastores boni, nec ambitis tales appellari. Numquid jam benè? Priusquam verò S. Hieronymi non timeatis sententiâ confundi, aufer libro tuo titulum, Pastor bonus. Christo-Deo hic competit, non puro homini tam multiplici humanitati subjecto. Dele à pag. 433. usq; ad 476. omnes antitheses inter Pastores bonos malosq; nec Te cum tuis in prima semper classè colloca, sed cum metu & tremore juxta communem Ecclesiæ praxim, tuam proximique salutem operari disce & doce; & quis in hac vita bonus fuerit, judicium ab æterno Judice, unico Pastore bono expecta. Tolle supercilium, Opstrati, & in ordinem redi, atque ambitiosa illa Belli tui Poëtici verba tolle: *Gemebant quidem privatim pii tam sacrilegè & a Plebe Christiana suscipi, & a Sacerdotibus administrari Sacramentum Pœnitentiæ: verum pauci erant, qui palam auderent vel populo suo sacrilegia annuntiare, vel communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehendere. Tolle insuper istud ibidem: Sed Gymnasium SS. Trinitatis (ubi Tu scilicet Poësim tunc docebas didascalus) ignorant, qui hoc obijciunt. Siquidem hic jam factum ostenditur (ô Heroëm Opstratium!) quod fieri posse negabatur. Tolle, inquam, hæc & similia, dumque meditaris viro Religioso digna, verbis tace, factisque cum S. Hieronymo loquere, & coram offenso mundo dic: Dum pœnitentiam agimus, facilius veniam promeremur.*

Vide i.
lib. 11.
pag. 75

64. Parenthesim vero tuam (dicere debuisset, contra eos qui abutuntur Decretis Regiis) sine peremptorio responso dimittere fas non est. Ubi ergo in Urbe

Urbe contra Regiam Majestatem sperabatis victoriam, placebat Scriptum Italicum ab iis suggestum qui adversus Regem suum scribere soliti, Socios doctrinae fecerant etiam consortes audaciae, & Decreta Regia revocanda aut cassanda esse dictaverant. Nunc verò quia res non successit, & Majestas timetur, non impugnavit Hennebellus vester Decreta, sed eos qui abutuntur. Proferemus autem liquidam istius scripti laciniam, ut quid de suo Rege Vassallus in Urbe scripserit, Lector videat & judicet.

Extractum ex scriptura Italica

D. Hennebelli.

E da quest' istesso resta, S^{mo}. Padre, piu che chiaro, haver essi impiegato ogn' arte ed ogni studio per estorquere della pia e religiosa intenzione di Sua Majesta un così fatto decreto, servendosi in tal maniera del suo augustissimo nome per autorizzare una cosa sì lontana da quella gran pietà, che gl' è come naturale, e che è sì contraria al rispetto, ed all' obediienza dovuta alla S. Sede; poiche trattandosi di materie dottrinali e spettanti alla Fede, sopra delle quali Sua Majesta med. ma spontaneamente ha rimesso le parti al supremo Tribunale della Sede Apostolica; che apparenza v'è che doppo che le cose sono state in esso esaminate in contradictorio giudizio per tanto tempo con tal maturità di consiglio, è terminate per una definitiva sentenza si sia potuto indurre Sua Majesta non solamente a sospendere i suoi ordini per l'esecuzione del giudicato, ma a mandarli tutti contrarii: Esempio non più veduto in alcuna Corte d'altri Principi Catholici, ma meno ancora in quella di Spagna, e nell' augustissima e Religiosissima Casa d'Austria.

Translatio Latina.

ET ex hoc, Sanctissime Pater, plus quam clare liquet, quod adhibuerint omnem artem, omneq; studium, ad extorquendum a pia & religiosa intentione Sua Majestatis tale Decretum sub ejus augustissimo nomine, ad authorisandam rem adeo remotam ab illa eximia pietate, quae ei est quasi naturalis, & contrariam respectui, & obedientiae debita S. Sedi, & cum (agendo de materiis doctrinalibus spectantibus ad Eandem) ipsa Sua Majestas sponte remiserit partes ad supremum Tribunal S. Sedis Apostolicae, quae est apparentia, quod examinato jam negotio in dicto Tribunale S. Sedis & in judicio contradictorio, tanto temporis tractu in taliq; consilii maturitate, per definitivam sententiam terminato, induci potuerit Sua Majestas non solum ad suspendendum S. Sedis ordinationes & rei judicata executionem, verum etiam ad precipiendum contrarium? Exemplum numquam visum in aliqua Curia aliorum Principum Catholicorum, multo minus in Hispania aut in augustissima, & Religiosissima Domo Austriaca.

Cedo nunc, Opstrati, abutentesne, an Decreta ipsa, ipsamque adeo Personam Regiam Hennebellus vester aggressus est? Impugnavit Decretorum procuratores, non abutores. In Decretis ipsis dixit pronuntiatum esse contrarium istius quod Sedes Apostolica ordinaverat. Culpavit, fateor, qui Regem, ut fingit, circumvenerunt. Sed & de Rege dixit: Quae est appa-
gentia...

rentia... quod induci potuerit sua Majestas non solum ad suspendendum S. Sedis ordinationes & rei judicata executionem, verum etiam ad precipiendum contrarium? Hæc ipse de facto Regis; quod, Majestatem lædens, sic descripsit: Exemplum numquam visum in aliqua Curia aliorum Principum Catholicorum; multò minus in Hispanâ, aut in Augustissima & Religiosissima Domo Austriaca. Non ergo contra abutentes, qui nondum tum extare poterant (nondum enim Decreta executioni mandata fuerant) sed contra Decreta ipsa, personamque Regiam scripsit; aliqua fortassis veniâ dignus, quod scripto à vicini Regni exulibus amicis composito, solum nomen dedit.

IMPOSTURÆ.

65. *Supereft ut respondeamus objectionib. 1. Ante Patres omnes objicitur S. Nilus, nescio quâ felicitate nuper ab Accusatore nostro in lucem productus, Dicit hic lib. 2. Epist. 261. "Divinâ providentiâ, non Angelos, sed homines infirmos Sacerdotes constitutos esse, ut erga lapsos humaniter se prabeant. Nec contendendum, universos irreprehensibiles esse, qui Ecclesiæ præsunt, &c."*

Resp. Hæc omnia lubenter admittimus; sed sequitur inde: Ergo æquum non videtur, ut cum Sacerdos lapsus olim in perpetuum, nunc saltem ad tempus valdè notabile à suo Officio removeatur? Consequentiam negamus.

CONFUTATIO.

66. **M**acte animo, Opstrati, finge consequentiam quam non feci, ut expugnatò quod non erat, victor videâre. Cùm verò ex textu S. P. Nili, quem nonnisi compendio refers, non concluderim aliud quàm non omnes qui in ministerii actuali functione degunt, heroës esse virtutum, totos mundos, ne dicam *καθάρεις*, sed affectibus obnoxios & eodem sanguine prognatos; ridiculum est, quod consequentiam negas quæ facta non est. Non quilibet textus adducitur ad probandum quodlibet.

IMPOSTURÆ.

67. *Citare etiam pro se audent S. Anselmum eo ipso loco, quem paulò ante adduximus, & profert ex ipso hæc verba: De lapsis sacros Ordines habentibus, & spontaneâ voluntate secretò quibus debent confitentibus, nequaquam est asserendum, quod iisdem Ordinibus ampliùs uti nullatenus possint, si per sacrificium spiritûs contribulati, cordisque contriti & humiliati Deum placantes, ad virtutum profectum studiosè se converterunt... Prohiberi autem invitum debere, qui occultum crimen humili Confessione spontè & occultè detegit minimè existimo.... Magni criminis reus esse videtur, qui talem cogit à sui Ordinis officio cessare.*

Resp. Persuadere mihi non possum, quod Accusator S. Anselmum legerit, aut saltem legerit attentè. Nam vel legenti manifestum est S. Anselmum, ubi dicit talem à sui Ordinis officio non debere cessare; non aliud dicere, quàm eum, cujus lapsus occultus est, non debere cessare in perpetuum; quemadmodum dicit cessare debere eum, cujus lapsus est notus.

CONFUTATIO.

68. **Q**uamdiu eandem ferram reciprocabimus? De S. Anselmo actum est satis; ostensumque quod duo doceat, de eo scilicet qui secretò poenitet, nequaquam esse asserendum quod iisdem Ordinibus amplius uti nullatenus possit; & insuper magni criminis reum esse qui talem à sui Ordinis officio cessare cogit. Prima pars de perpetuitate agit, fateor; secunda verò pars etiam de notabili tempore. Si enim reus est qui cogit, reus est igitur qui cogit ad notabile tempus. Causa verò quam adduxi, & suppressisti, manifestius ostendit cessandum non esse tunc ad ullum tempus; *Nam nec apud Deum reprobatum officium alicujus propter culpam quam ipse ignoscit, nec apud homines decoloratur sacri Ordinis dignitas propter personam cujus ipsi peccatum non cognoscunt.* Et addit: *Quibus duabus causis lapsus prohibet ad sacros Ordines accessum & reditum.* Si verò (ut Tu quidem in accusata tua Propositione 15. asseris) talis Sacerdos nonnisi post recuperatam diuturno tempore iustitiam suo officio restituendus est; invenisti jam causam tertiam, duabus quas S. Anselmus refert oppositam, & contra S. Doctorem stabilivisti principium novum: apud Deum scilicet reprobari officium alicujus propter culpam quam ipse ignoscit, vel apud homines decolorari dignitatem propter personam cujus ipsi peccatum non cognoscunt. Nunc per me licet, Lector judicet, uter attentius S. Anselmum legerit.

IMPOSTURÆ.

69. *Quin & disertè dicit, NECESSARIUM ESSE ut lapsus quicumque AD TEMPUS ABSTINEAT, & nonnisi cum magna Prælati discretionem revocetur. Discat hinc aquus iudex, quam parum citationibus Accusatoris fidentum sit.*

REFUTATIO.

Corruptio
Text. 60.

70. **C**itationes nostras incusare scilicet, Opstrati, tuum est; ipso præsertim tempore, ubi binas in exiguo textu falsationes fabricas. Nusquam S. Anselmus dicit, necessarium esse ut lapsus quicumque ad tempus abstineat. Sed de lapsis occultis secretò poenitentibus, quorum aliqui invitati abstinerent, alii cessare parati sunt, dicit: *Cum utrisque necessarium sit vel ad tempus abstinere.* Non agit de tempore notabili, neque loquitur de tempore post recuperatam iustitiam; sed de tempore agit necessario ad recuperandam eam. Nec jubet ut lapsus quicumque non nisi cum magna Prælati discretionem revocetur. Verba hæc quibus significetur regulariter Prælati revocationem post alicujus temporis cessationem, expectandam esse, S. Anselmus nusquam habet. Econtra de illis qui parati sunt cessare, dicit: *Manifestum est, quia illi qui humili contritione superbam verecundiam conculcando semetipsos judicantes indicenti cessationem sponte consentiunt: multò tutius ministrant permissi seu etiam jussi.* Et tamen de illis qui non cessarent nisi invitati, subdit: *Licet is cui consentitur, valdè periculosius prohibeat istos invitos, ut supra dictum est, quam illos spontaneos.* De invitatis porrò addit, *sunt tantum relaxandi*

Andi: hi verò qui spontè abstinent, ad quod non presumunt, etiam revocandi. Et paulò post de revocatione, quam non omnibus, sed solis spontè abstinentibus impendendam dicit, subiungit: Quæ revocatio non indifferenter, sed Corruptio magna Prælati confessionem suscipientis discretionem facienda est. Revocatio Text. 61. scilicet, quæ spontè cessantibus indicenda est. Si autem dentur spontè cessantes; atque si invitis cessatio infligenda non est, quomodo subsistit textus tuus corruptus, necessarium esse ut lapsus quicumque ad tempus abstineat, & cum magna Prælati discretionem revocetur?

I M P O S T U R Æ.

71. Urgere tamen ex Anselmo pergit incommoda, quæ ex doctrina nostra timenda sunt: Futurum ut, si invitati ab Ordinis sui Officio prohibeantur, multis obstruatur via salubris Confessionis, qui potius eligant in mortem penitus occultari, quam hac occasione in certitudinem vel in suspensionem alicujus criminis adduci. Quod etiam incommodum narrat inter Gregorianos Schismaticos in Armenia detectum, & Urbano VIII. relatum à Petro à Vitabolis 27. Maii 1631. apud Clementum Galanum pag. 132. Errore 15. "Si Sacerdos in carnis peccatum vel secretissime labatur, Confessarius in sacramentali Confessione privatur, cum facultate celebrandi: ex quo pessima inolevit consuetudo, ut Sacerdos in ejusmodi peccatum lapsus, minime illud confiteatur, eoq; maculatus non cessat usque ad mortem celebrare."

Resp. Ob hoc incommodum docet quidem S. Anselmus, Sacerdotem lapsum occultè post altam dignè pœnitentiam prohibendum non esse ab officio in perpetuum, si invitatus sit; sed minime docet, eum propterea prohibendum non esse ad tempus, donec dignam pœnitentiam egerit: imò verò docet id esse NECESSARIUM, ut jam ex ipso vidimus.

Quod ad Gregorianos Schismaticos attinet, videtur adhuc apud ipsos Sacerdos in carnis peccatum occultè lapsus privari facultate celebrandi in perpetuum: proinde juxta S. Anselmum potest adversus usum istum merito hoc incommodum urgeri: minime verò adversus usum, quem ipse necessarium judicat, ut Sacerdos sic lapsus ab officio suo prohibeatur ad tempus, quo dignam pœnitentiam agat.

C O N F U T A T I O.

72. **T**Empus otio teris, Opstrati. Ex dictis enim satis constat, omne inconveniens quod ex dilatione in perpetuum nasceretur, etiam ex dilatione ad notabile tempus secuturum esse cum proportionem.

I M P O S T U R Æ.

73. 4. Ex Augustino Hom. 50. adfert hac: "Multos etiam in ipsis honoribus Ecclesiasticis Præpositorum & Ministrorum non congruenter vivere sermonibus & Sacramentis quæ per eos populis ministrantur."

Resp. Sed indène rursus sequitur, eos, dum crimina sua confitebantur, tempore Augustini ab Altari remotos non fuisse; aut hodie æquum non esse ut removeantur saltem ad tempus? Nec ipse, credo, Accusator existimat, doctrinam quam accusat, posse argumentis ejusmodi labefactari.

CONFUTATIO.

74. **R**ursus aërem verberas, Opstrati, id est, consequentiam quam non feci impugnare. Non enim hunc Augustini textum adduxi, ut probarem per notabile vel non notabile tempus poenitendum non esse, sed ut contra propositionis tuæ fundamentum de irreprehensibilitate ostenderem, Ministros Ecclesiæ non semper irreprehensibiles fuisse. Nec obstat, Opstrati, quod S. Augustinus non agat illic nisi de Ministrorum peccatis generatim, dicendo, *non congruenter vivere*: Hoc enim ad propositum nostrum sufficit, dum irreprehensibilitatem, quam exiges, uti à nullo determinato peccato gravi, ita ad nullam virtutem restringis. Fuit, cum in sola ferè carnis crimina rigores fulminares tuos. Post autem implacabilius factus, justitiam tam diuturnam, tamque perpetuam requiris ut plena & integra, eaque continua irreprehensibilitas tibi necessaria sit. Sic supra num. 40. vidimus Te accipere quod in ordinatione Presbyterorum de **DIUTURNA JUSTITIÆ OBSERVATIONE** dicitur; & addis ibidem: *Diuturna enim non erit, nisi fuerit per TEMPUS VALDE NOTABILE continuata*. Annos scilicet & annos exiges, sine quibus justitiæ observatio diuturna dici non poterit. Sic rursus pag. 43. in Imposituris tuis repetis quod Ecclesia utiliter regi non poterit nisi ab iis qui sunt *vita irreprehensibilis*, & iterum pag. 44. jubes ut Sacerdos semper sit *irreprehensibilis*. Agnosco quod talis debeat esse. Si tamen ceciderit, per poenitentiam, ut dixi, reparari potest. Plura possem addere, sed illud S. Nili sufficiat: *Ne igitur universos IRREPREHENSIBILES ESSE, nullumque probrum, aut maculam humanam admittere, qui Ecclesiæ præsent, contendas*. De mente R. mi Steyartii, ad cujus veluti tribunal provocasti, non est quod superaddam. Vir magnus ætatem habet, vide infra lib. 1. §. 36. quid respondeat pro se.

Lib. 2.
Ep. 261.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum ad Propositiones 14. 15. 16. 17.

18. ad quæ Opstratius non respondet.

44. Ad solam Propositionem 14. multa dixit, ad 15. 16. 17. 18. non respondet.

45. Ad Distinctionem & saltum, quem juxta reflexionem primam facit de Propositione in Propositionem, non respondet.

73. Ex Augustino hoc. Non est in ipso peccato
Ecclesiæ Propositionem & Propositionem non congruenter
dixit & Sacramentum per cor populi ministrum.
R. Opstratius respondit. Sed in hoc non fuit
Augustini de illis rebus non fuit. Sed in hoc non fuit
Tunc non haec. Tunc non haec. Tunc non haec.
Tunc non haec. Tunc non haec. Tunc non haec.

CON

Op

CAPUT XX.

De Sacerdote vel Pastore criminoso cum scandalo vulgi, numquam, etiam post dignam & diuturnam Pœnitentiam restituendo.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

De Sacerdote, vel Pastore criminoso post peractam Pœnitentiam.

XIX.

1 **S***I de genere illorum sit, quos primo loco recensui, qui non solum sit criminosus, sed etiam criminosus cum scandalo vulgi. Opstraet Pastor bonus pag. 103. lin. 5. Talis etiam post peractam pœnitentiam non est Pastor, qui fuit ante publicus peccator. Opstraet Pastor bonus pag. 131. lin. 2 & seqq.*

S*I Sacerdos, vel Pastor criminosus fuit cum scandalo vulgi, obtentâ post dignam, & diuturnam Pœnitentiam Absolutione, numquam vel ipsi vel Ecclesiæ expedit, ut suo Officio restituatur. Opstraet Pastor bonus.*

Nota propter brevitatem fuerant omissæ aliquæ lineæ, quæ nunc restituuntur, ut clariùs cognoscatur qualiter Propositio jaceat apud Authorem.

Si de genere illorum sit, quos primo loco recensui, qui non solum sit criminosus, sed etiam criminosus cum scandalo vulgi. Pag. 130. lin. 5. Ab administratione sui officii desistat, & Absolutio denegetur; donec fructus dignos pœnitentiae re ipsâ præstiterit; obtentâ autem post dignam, & diuturnam pœnitentiam Absolutione, nescio an umquam vel ipsi, vel Ecclesiæ expediat, ut suo Officio restituatur. Quomodo enim ipsi expediat Officio restitui, qui debet potius peccata in Officio commissa humiliter de flere? Aut quomodo id expediat Ecclesiæ? Quam utiliter regi non potest, nisi ab iis, qui sunt vitæ irreprehensibilis, & fama integra. Jam autem talis etiam post peractam pœnitentiam non est Pastor, qui ante fuit publicus peccator. Et hoc quidem casu, nemo credo à nobis facile dissentiet. Idem ibid. lin. 26.

2. Sensus est, quod Confessarius debeat in perpetuum remove ab Officio eum, qui cum scandalo vulgi criminofus fuit: sed, uti supponitur, numquam per sententiam condemnatus; estò nunc sit emendatus.

I I.

3. Scopus videtur esse, multos sine forma iudicii, à suis Ministeriis excludere, forsan ut ipsi (utpote *Pastores boni*) mundi *i più eccellente in dottrina, ed in pietà*, in eorum loca substituantur.

I I I.

Greg. M. 4. Contrarium docuit & practicavit Christus Dominus in Petro, cujus
Hom. 2. in lapsum permisit Dominus, ut ex sua culpa disceret, qualiter aliis misereri
Evang. = debuisset. S. Greg. Magnus. Quod non tantum de lapsu Petri ante Pastora-
August. de tum, sed etiam post, explicat S. Augustinus: *Nusquam enim tam vigere de-*
agone Chr. *bent viscera misericordiae, quam in Catholica Ecclesia, ut tamquam vera Ma-*
cap. 30. *ter nec peccantibus filiis superbe insultet, NEC CORRECTIS DIFFICILÈ IG-*
NOSCAT. Non enim sine causa inter omnes Apostolos, hujus Ecclesiae Catholicae
personam sustinet Petrus: huic enim Claves Regni Caelorum datae sunt (cùm Pe-
tro datae sunt) & cùm ei dicitur, ad omnes dicitur, AMAS ME, PASCE OVES
MEAS: debet ergo Ecclesia Catholica correctis, & pietate formatis filiis libenter
ignoscere, cùm ipsi Petro personam ejus gestanti, & cùm in mari titubasset &
cùm ipsum Dominum ter negasset, & cùm in simulationem postea superstitiosam
lapsus esset, videamus veniam concessam, eumq; correctum atque firmatum usque
ad Dominicae Passionis gloriam pervenisse.

5. Peccat ergo Propositio, concedens secreto Confessario amotionem, quæ soli Tribunali publico competit; & peccat non recognoscens quod Pastor emendatus possit ædificare, & regere. Quemadmodum si Flodo-
Flodoardi Hist. Eccl. ardo credimus, Angelus Domini Genchaldo Laudunensi Episcopo, post
Rhem. l. 1. publicam Pœnitentiam emendato dixit: *Suscepit Dominus Pœnitentiam*
cap. 14. *tuam, & dimissum est peccatum tuum. Surge, & hinc egrediens, fac Ministe-*
rium Episcopalis Officii, & reconcilia Domino Pœnitentes de criminibus suis.

6. Est autem solenne Sophisma, quod de Ministrorum irreprehensibilitate Propositio objicit. Alia enim est pro præsentī, quæ sufficit; alia pro præterito, quæ desiderabilis est, sed non requiritur: alioqui nec Petrus fuisset umquam suo officio restituendus, postquam ei Paulus in faciem restitit, quia reprehensibilis erat. Sed scilicet: *Iusti vocabulum non amittit, qui*
Ad Galat. cap. 2. *per Pœnitentiam semper resurgit*, inquit S. Hieron.

7. Ut ostendatur, quod nova hæc Opstratii praxis, & doctrina fuerit olim & proposita & discussa, & à SS. Patribus rejecta, sufficit adducere S. Gregorii Magni verba ad Secundinum, ipsissimum hunc casum decidentia. *Quia tua sanctitas hoc à nobis requisivit, ut sibi de Sacerdotali Officio post lapsum resurgendi auctoritates scriberemus. . . . A Capite itaque incipientes,*

usque ad quartum Altaris Ministerium, hanc formam servandam cognoscimus... Post dignam igitur satisfactionem, credimus posse redire ad honorem, dicente Prophetâ: Numquid qui cedit, non adjiciet ut resurgat? ... Si enim Redemptor, qui Peccatores non perdere, sed justificare venit, in oblivione, peccantium delicta dereliquit: quis hominum condemnanda reservet, cum Apostolus dicat: Si Deus justificat, quis est qui condemnet? Si ovis perdita errans post inventionem ad ovile humero reportatur, cur iste post pœnitentiam ad Ecclesiæ Ministerium LAPsus NON REVOGETUR? Sicut in Apocalypsi dicitur de Ministerio Ecclesiæ: Memento unde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Psal. 40. Quid enim est gravius, AUT CARNALE DELICTUM ADMITTERE sine quo Rom. 8. pauci inveniuntur, aut Dei Filium jurejurando negare? In quo verbo hunc ipsum Apoc. 2. Beatum Petrum Apostolorum Principem, ad cujus Sacrum Corpus indigne sedemus, lapsum esse cognoscimus. Sed post negationem Pœnitentia secuta est, & post Pœnitentiam Misericordia data est: quia postea ab Apostolatu eum non expulit, qui ante quidem, ipsum, se negare prædixit. TIBI HÆC, FILI CHARISSIME, DICTA SUFFICIENT, UT ILLUM QUEM CONSPICIS DELICTA FLETU DELERE IN CONSPECTU DIVINITATIS, NON DUBITES MISERICORDIAM CONSEQUI: quia ille peccatorem reversum non despicit, qui peccatores Sanguine suo redimere venit. Qui plura de hac re desiderat, legat Callixti I. Epistolam ad Galat. (si tamen hæc Epistola est Callixti) Tom. I. Concil. Verba sunt: Errant enim qui putant Domini Sacerdotes post lapsum, si condignam egerint Pœnitentiam, Domino ministrare non posse, & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint, & suum Sacerdotium condigne custodierint. Et ipsi, qui hoc putant, non solum errant, sed etiam CONTRA TRADITAS ECCLESIAE CLAVES DISPUTANT.

IMPOSTURÆ.

§. 16.

Detegitur Impostura enormis circa propositionem hanc quæ inter 61. fuit undecima: Si de genere illorum sit, quos primo loco recensui, qui non solum sit criminosus, sed etiam criminosus cum scandalo Vulgi (Opstraet Past. Bon. pag. 130. lin. 5.) talis etiam post pœnitentiam non est Pastor qui fuit ante publicus peccator. Ibid. 131. lin. 2.

CONFUTATIO.

8. **R**ursus ad Imposturas enormes Imposturis expostulandas reverteris: Quem tuum morem toties experti jam sine ulla majore disquisitione respuimus, quia vidimus hactenus istiusmodi querimonias esse insulsum in apertissimis prolapsionibus tergiversandi genus. Propositionem itaque hic exhibes, non prout Accusatio & Querela Populi Belgici, sed quemadmodum delatores mihi, ut exhiberem, transmiserant. Ita est ut dicis, dum primâ fronte Propositiones numero 61. obtuli, hæc eodem planè modo erat undecima. Sed cur tacemus quod tunc nondum absolute

solutè dicebatur vestra, sed vobis dumtaxat ut recognosceretis vel respueretis, proposita? Fuerat id luculenter tum verbo tum scripto declaratum, neque aliter ab Hennebello vestro acceptum. Primæ isti ad faciendam Propositionum recognitionem exhibitioni præfixeram Memoriale, ubi dicebam in fine: *Pro majori soliditate judicii tamquam testes irrefragabiles exhibenda esse ipsa scripta originalia, ut iis per authores suos recognitis nemo possit postea negare quod suum est.* Hennebellus pro suo modo respondit. Maximam partem suo vestroque nomine recognovit. Hanc restitutam voluit. Examinavi, & in Accusatione & Querela impressa restitui. Quodnam nunc crimen, Opstrati, quæ enormitas, obsecro, quænam impostura? Quod rogatus obtulerim recognoscendam aut respuendam? Quod respuenti in tali sensu obsecundaverim? Quod restituerim? Quodnam te intemperiae?

IMPOSTURÆ.

9. *Impostura hujus enormitas patebit, ubi propositionem exhibuero suppletis lineis, quas Accusator omisit. Sic enim ea se habet in Pastore Bono: Si (Pastor) ... non solum sit criminosus, sed etiam criminosus cum scandalo vulgi ... obtentâ ... post dignam & diuturnam poenitentiam absolutione, nescio an unquam vel ipsi vel Ecclesiæ expediat ut suo officio restitatur. Quomodo enim ipsi expediat officio restitui, qui debet potius peccata in officio commissa humiliter deflare? Aut quomodo id expediat Ecclesiæ, quæ utiliter regi non potest, nisi ab iis, qui sunt VITÆ IRREPREHENSIBILIS ET FAMÆ INTEGRÆ? Jam autem talis, etiam post peractam poenitentiam, non est Pastor qui ante fuit publicus peccator. Ubi manifestum est non aliud asseri, quam non expedire Ecclesiæ, ut Pastor criminosus cum scandalo vulgi, etiam post actam poenitentiam suo Officio restitatur, eò quod Ecclesiæ utiliter regi non possit, nisi ab iis qui sunt VITÆ IRREPREHENSIBILIS ET FAMÆ INTEGRÆ: Talem autem (vitæ nimirum irreprehensibilis & famæ integræ) etiam post peractam poenitentiam non esse Pastorem qui fuit autè publicus peccator.*

CONFUTATIO.

10. *Mò verò nè Imposturarum istarum enormitas in te redundet, Tu ipse equidem videris; quandoquidem Propositionis tuæ assertam integritatem sic restituas, ut taceas me in impressa Accusatione & Querela Populi Belgici prævenisse. Lector hoc meum scriptum non viderat. Jam utique videt; & restitutionem à me prius factam, cognoscit nunc, qui ex nugatricibus Imposturis tuis aliud suspicari non poterat, quam me in primæ oblationis modo & formâ persistere. Sicut ergo non fuit crimen, respuenti Tibi propositionem hanc, ut jacebat, eam reddere sicut agnoscebas, & dein ad alias procedere, utpote qui pro securitate causæ statueram non accusare nisi quas prius recognosceretis; ita Tu contra culpâ non vacas, quod sincerum atque generosum hunc agendi modum dissimulas*
non

non tantum, sed & vitio vertis, & Imposturarum tuarum enormitate deturpare niteris, etsi deturpare non possis.

IMPOSTURÆ.

11. *Sed Accusator omissis iis, ad quæ refertur vox, talis, & his præcipue, vitæ irreprehensibilis & famæ integræ, efficit ut sensus esset: Pastorem talem, qui antè fuit publicus peccator, etiam post actam pœnitentiam, non esse Pastorem.*

CONFUTATIO.

12. **A**ccusator obtulit primum ut recognosceres: dein statim ut respuisti eam, & voluisti interferi lineas varias, annuit, & interfertas voluit, ipseque interseruit; neque aliter demum accusavit, omnesque hoc pactum charitatis, tum justitiæ leges servavit, faciens Tibi, quod vellet fieri sibi.

IMPOSTURÆ.

13. *Deprehensa fuit calumnia, & non fideliter eam extractam fuisse ipse hic Accusator in Censura, quam adjungit, fatetur. Non tamen satis ingenue, cum mox addit: Nota: propter brevitatem fuerant omissæ aliquæ lineæ. Quasi verò, sensum propositionis tam enormiter pervertere, sit propter brevitatem aliquas lineas omittere. Si enim hoc sit propter brevitatem aliquid omittere, quidni accusare liceat sacram Scripturam de hac Propositione: Non est Deus? Propter brevitatem enim mittam hac: Dixit insipiens in corde suo.*

CONFUTATIO.

14. **E**quidem me Tui miseret, Opstrati. Nescio quæ infelix Imposturarum & calumniarum idea mentem tuam ita obfuscasse visa est, ut more quodammodo ictericorum, flavâ bile accensorum, qui quæcumque flavè vident flava putant, ipse quidquid læsa imaginatione intueris, maledicâ statim calumniarum atque imposturarum censurâ notes. Quomodo autem deprehensa fuit calumnia quæ numquam extitit? De censura verò ista, quæ non fideliter excerptam dicit, quæro nunc, Opstrati, meamne autumes, an alienam? Si meam, quàm me miserum facis! Si alienam, quantum Tibi, qui toties censuras à me confictas esse finxisti, contradicis! Fuit ergo Propositio non fideliter excerpta, prout ad me missa fuerat, & ad recognitionem oblata. Fuit autem postea fideliter restituta per me, prout in Accusatione & Querela Populi Belgici impressâ extat. Qui miserant causati sunt, se brevitatis causâ, quemadmodum in variis aliis Propositionibus acciderat, lineas aliquot medias omisisse, propositionem alioqui nimis longam fuisse. Cæterum licet Propositio ut primò jacebat pejorem præ se sensum ferret, quàm nunc; cum tamen nihil potius in ea culpaverant, quàm Pastori scandalosè criminoso, quantumvis pœnituerit, amotionem ab Officio decerni perpetuam, qui est præcisè sensus adæquatus quem propositio restituta per se exhibet; hinc omissionem linearum veniam dignam

dignam credimus, non excusaturi eum qui sub brevitatis prætextu obtrudens Propositionem, *Non est Deus*; interprimeret particulam, *Dixit insipiens in corde suo*, quæ sensum contrarium referret. Viden' disparitatem, Opstrati, Delatores Propositionis tuæ accusaverunt sensum eundem; qui verò in casu accusaret S. Scripturam, proferret sensum contrarium.

IMPOSTURÆ.

15. *Debuerat post hac Accusator erubescere: sed adèd non erubuit, ut audeat etiam Propositionem, prout est in Pastore bono, tamquam temerariam censurare. Censuram illam nunc excutiam, ac ostendam temerarium dici non posse Pastorem bonum, qui dixit: Nescio an Ecclesiæ expediat, ut umquam suo officio, etiam post actam pœnitentiam, restituatur Pastor, qui antè fuit publicus peccator.*

CONFUTATIO.

16. **I**Terumne istud Augustini repetam: *Miror si habet in corpore sanguinem, qui de hac re non erubescit?* Non erubescis, Opstrati, dum fingis censuram istam meam esse; Tu qui novisti quàm operosè me in Urbe nuper Henebellus vester pro vobis incusaverit, quod secretas Qualificatorum (ne quid ampliùs dicam) censuras propalaverim? Romæ scilicet sum reus, quia clandestinam veritatem aperui; in Belgio verò criminofus, quia eidem veritati peperci. Sic adversarius luditur. Impete autem censuram ut potes, perque meum latus, gravissimos sapientissimosque Censores invade, & experientiâ disce, quàm durum tibi sit contra stimulum calcitrare.

IMPOSTURÆ.

17. *A censura illa Pastorem bonum vindicant:*

1. *Canon Apostolicus: Oportet Episcopum irreprehensibilem esse. 1. Tim. c. 3. Irreprehensibilis autem non est, cujus peccatum fuit publicum, etsi de eo pœnitentiam egerit, ut mox docebo.*

CONFUTATIO.

18. **D**Um idem Apostolus, qui ad Timotheum pronuntiavit oportere Episcopum irreprehensibilem esse, Episcopo Episcoporum publicè in faciem restitit, *quia reprehensibilis erat*, omnes docuit quales esse debeant, non assëcuravit quales sint futuri. Si porrò taliter irreprehensibilis non est, ut dicis, cujus peccatum fuit publicum, etsi de illo pœnitentiam egerit; dic, oro, quomodo nunc salvabimus verticem Apostolorum? Distingue igitur inter publicitatem juris, & vulgarem. Non agimus de criminoso damnato per sententiam, sed cum scandalo vulgi. Non discutimus convictum aut confitentem in publico iudicio, sed pœnitentem in secreto. *Removere quemquam non possumus nisi in seculari aliquo vel Ecclesiastico iudicio convictum aut sponte confessum*, inquit Aug. Non dicit sponte confessum sacramentaliter, aut quomodolibet; sed in iudicio. Illam igitur amotionem perpetuam, quæ publicis peccatoribus per Canones decernebatur, iudicialem,

non

Galat. 2.
v. 11.

Hom. 50.
de Pœnit.

non sacramentalem fuisse liquidum est. Numquam Confessario potestas data removendi in perpetuum; sed ad tempus, donec poenitens satisfecerat Deo, & scandalum reparaverat populo. Sed & quatuor amotionis hujusmodi causas statim ex Doctore Angelico referre mens est, ne more tuo, quidquam ex propriis placitis suggessisse videamur.

IMPOSTURÆ.

19. *Horum Canonum & Decretorum Vindex & assertor strenuus est Eminētissimus AGUIRRIUS Dissert. 10.* "Clamant, inquit, & consentiunt in iis excludendis Conciliorum omnium Canones & Pontifices, ac sancti Patres totā Dissertatione allegati Excurs. 9. n. 129. Quamvis enim disciplina Ecclesiastica successu temporum adeo laxata fuerit, nunquam tamen Ecclesia voluit aliquid generaliter statuere adversus tot Sedis Apostolicæ veneranda Decreta, & innumeros ferè Conciliorum Canones, spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiā consecratos, quibus clerici præsertim post sacrum Ordinem lapsi palam in peccatum carnis, perpetuo deponantur ab exercitio. Excurs. 10. n. 144. Si autem lapsus carnis sacerdotum fuerit manifestus, unde ipsam sistram suspicionem aut notam juridicè vel publicè apud alios contraxerint, jam plura præmissimus tota Dissertatione, & sæpè diximus, nullum aditum apparere in Conciliis aut sacris Canonibus, imo neque in illis Epistolis suppositis Gregorio Magno ad Secundinum, & Isidoro ad Messanum, ut redeant ad munus sacerdotale exequendum. Quare solum videtur restare illis locus agendi poenitentiam". Ibid. Excurs. 12. 179.

CONFUTATIO.

20. **S** Altas extra orbitam, Opstrati. Excursus nonus articulo 129. agit de eo qui poenitentiam publicam fecit (patet ex verbis: *Quā conscientia absolvat reum, qui se peccata sua populo scit teste confessum?*) Nos de illo qui petit secretam. Ecce disparitatem.

21. Pariformiter Excursus 10. articulo 144. non agit de casu nostro, ubi Sacerdos nondum publicè reus actus, licet cum scandalo criminofus, secretam poenitentiam à Confessario postulat, cessaturus à peccato, reconciliandus Deo, & scandalum sponte reparaturus; sed de illis, qui post receptum Ordinem Sacrum DEPREHENSII VEL CAPTI fuerint publicè in perjurio, furto, atque fornicatione, ac cæteris hujusmodi criminibus. Judicem juxta Canones infligere debere depositionem perpetuam, non dubium est; hujus verò rigoris executionem unquam pertinuisse ad Confessarios, ut vis, paradoxum.

22. Excursu denique 12. articulo 179. agitur de lapsu manifesto, unde suspicio aut nota juridicè vel publicè contracta est; proindeque rursus non de casu nostro. Quod verò ibidem dicitur, neque in Gregorii Epistola ad Secundinum apponi, quod Sacerdotibus lapsis post poenitentiam umquam indulgeatur redivit, non usque adeo cum Epistolæ lucidissimo

sumo textu convenit, cum, uti D. Thomas observat, habeantur hæc verba: *Post dignam satisfactionem credimus hominem posse redire ad suum honorem.*

23. Ut itaque sensum nostrum, seu veriùs Doctoris Angelici, totiusque adeo Ecclesiæ Catholicæ manifestemus, proferre lubet tertiæ partis quæstionis penultimæ, quam sub finem vitæ totus consummatus scripsit, articulum quartum, qui omnem nostram controversiam dirimendo est. Quærit, *Utrum per pœnitentiam restituatur homo in pristinam dignitatem?* Resolvit autem in corpore. 1. Hominem per pœnitentiam recuperare justitiam filialem, quâ computatus fuerat inter filios Dei. 2. Non recuperare innocentiam. 3. Recuperare tamen aliquando aliquid, quod innocentiam majus est, majorem in virtute fortitudinem. Hæc de dignitate quantum ad Deum: De dignitate verò Ecclesiastica dicit, Hominem post peccatum non recuperare eam, primò, quamdiu non pœnitet: Et talis debet sponte abstinere; nec Confessarius potest indulgere. 2. Nec recuperare eam qui negligenter pœnitet: pœnitentia enim negligens, non censetur pœnitentia. 3. Non recuperare eam qui peccatum admisit cui annexa irregularitas: ut si quis viduam duxerit, aut si quis occiderit. Addit autem: *Sed hoc non est ratione peccati, sed ratione irregularitatis.* Quartò propter scandalum, inquit. Quale verò scandalum intelligat, ex Capitulo quæsitum & de qualitate ordinandorum ostendit: *Si crimina ordine judiciario comprobata, vel alias notoria non fuerint, præter reos homicidii (nimirum propter irregularitatem) post pœnitentiam in susceptis, vel jam suscipiendis Ordinibus IMPEDIRE NON POSSUNT.* Atqui in præsentī casu non agimus de Pastore notoriè reo, neque de eo qui ordine judiciario convictus aut confessus est, sed de criminoso cum solo scandalo vulgi; igitur quæcumque contra talem allegas, Opstrati, Doctore Angelico teste, post pœnitentiam impedire non possunt.

IMPOSTURÆ.

24. 3. Eandem disciplinam confirmat S. Anselmus lib. 1. Epist. 56. supra citatus, ubi cum ex Epistola S. Gregorii, ut inscribitur, ad Secundinum resolvisset, Presbyterum occultè lapsum, post actam dignè pœnitentiam posse officio restitui, objicit sibi ipsi eundem S. Gregorium in aliis suis quibusdam Epistolis, ubi eum restitui studiosè prohibet, cumque supponeret, ut eo seculo supponebant ferè omnes, Epistolam illam ad Secundinum germanam esse, hanc conciliandi inter se contrarias S. Gregorii Epistolæ rationem invenit, ut diceret, eum in aliis quidem Epistolis reditum prohibuisse Clericis lapsis palam, in aliis verò, post dignam pœnitentiam, concessisse lapsis occultè. Verba ipsius sunt: Sed quoniam idem Beatus Gregorius idipsum in aliis suis quibusdam Epistolis studiosè prohibet; nè sibi ipsi contrarius sit, de apertis quidem prohibuisse, de occultis verò post dignam pœnitentiam concessisse intelligitur. Ubi S. Anselmus, etsi ex supposita S. Gregorii ad Secundinum Epistola resolvat, Presbyterum occultè lapsum posse officio post dignam pœnitentiam restitui; discretissime tamen ex aliis ejusdem Gregorii Epistolis id negat de eo cujus lapsus est publi-

publicus. Quod & confirmat paulo antè, ubi rationem allegat, cur occultè lapsus possit post dignam pœnitentiam restitui: Nam, inquit, nec apud Deum reprobatum officium alicujus propter culpam quam ipse agnoscit; nec apud homines decoloratur Sacri Ordinis dignitas, cujus peccatum non cognoscunt: QUIBUS DUABUS CAUSIS carnalis lapsus prohibet ad Sacros ordines REDITUM.

CONFUTATIO.

25. **N**E contradicendi animo tecum semper contendere videar, volo largiri aliquid quod postulas; S. Anselmum nimirum sic S. Gregorii Epistolas intellexisse, ut Presbyterum occultè lapsum post dignam pœnitentiam posse officio restitui dicat; publicè verò lapsum, sive de apertis reum, prohibeat: Sed manebit quæstio, Opstrati, quid juxta S. Anselmum S. Gregorius intellexerit per lapsum publicum. Tribunalia distinguenda sunt duo, Canonicum, & Sacramentale. Primum est forum fori, secundum poli. Primo Episcopus præsidet ut Judex Ecclesiasticus; secundo Sacerdos ut Minister Pœnitentiarius. Peccata porro quæ ad Tribunal referuntur primum, publica sunt omnia; Juris ordine discutiuntur, & juxta Canones judicantur. Peccata verò quæ Tribunali posteriori deferuntur, occulta esse censentur, occultè annuntiantur, & occultè vel solvuntur vel ligantur. Fac nunc peccatorem aliquem publicum non accusari coram primo, sed sponte comparere coram secundo. Ad Sacerdotem non pertinet castigare pœnitentem in Tribunali conscientiae, sicut castigaret Episcopus in foro Ecclesiae. Alia sunt Tribunalia, distincta judicata. Sacerdotis est misereri, Episcopi ulcisci. Sacerdotis est exhibere Canones, & delicti gravitatem demonstrando exponere quantas pœnas reus incurreret, si in manus Judicis incideret; nunc verò cum appellavit ad Tribunal gratiae, æquum est ut sentiat effectum misericordiae. S. Gregorium ergo sic accipias, velim, ut quando Presbyter coram Judice condemnabatur, prohibebatur regressus; ubi verò sponte in Tribunali occulto peccata sua secretò confitebatur, indulgebatur.

IMPOSTURÆ.

26. *Si duabus illis causis carnalis lapsus prohibet reditum, redire certè non potest is cujus lapsus est publicus, quia HOMINES PECCATUM ILLIUS COGNOSCUNT.*

CONFUTATIO.

27. **D**istinguendum esse illud *cognoscunt*, scientiæne privata, an publica, perspicuum est. Si privata, nihil ad amovendum jure Sacerdotem adducit. Si publica, ex sententia provisionali aut definitiva Judicis proficiens, tunc amotionis necessitas locum obtinet. Quid ergo de criminoso, quem populus talem esse non ignorat, nemo tamen denuntiat vel accusat? Hic est ille criminosus, de quo agimus in præsentī tua Propositione, Opstrati, cum scandalo vulgi. Crimen ejus est in via ut perveniat ad Tribunal publicum, at nondum in termino. Si reus præveniēdo instantiam publicam, pœni-

Hom. 50.
de Pœnit.

pœnitentiam secretò postulat, si conteritur, si proponit emendationem, si acceptat & exequitur satisfactionis suæ modum, populumque, post placatum Deum sic ædificat, ut vel errasse se dum sinistra credidit, vel meliora tandem in emendato conspiciere gaudeat, nescio equidem quid amoveri talem in perpetuum requirat, aut certè si requirat, quid hoc per Confessarium debere aut posse fieri persuadeat. Judicis hoc munus est, non Sacerdotis. Peccantium igitur coram iudice nondum conventorum generavimus tria. Alii sunt publici, sed corriguntur ut Petrus, pœnitentiâ spontaneâ, priusquam deferantur ad Tribunal: Alii sunt publici, cum verò nullus accuset, tolerantur ut Judas: Alii denique sunt occulti, & nesciuntur; atque hi nisi secretò pœniteant, referuntur ad illos qui tolerantur ut Judas, si pœniteant autem collocantur in classe illorum qui corriguntur ut Petrus. Propter hæc autem neminem oportet pœnitentiam negligere. *Nemo arbitretur, Fratres, propterea se consilium salutifera hujus debere pœnitentiæ contemnere, quia innumeros fortè advertit & novit ad sacra Altaris accedere, QUORUM TALIA CRIMINA NON IGNORAT, inquit Augustinus. Observa, Opstrati, casum nostrum. S. Doctor agit de illis quorum crimina populus non ignorat; sicut S. Anselmus de hominibus qui peccatum illius cognoscunt. Pergit S. Augustinus: Multi enim corriguntur ut Petrus, multi tolerantur ut Judas, multi nesciuntur. Quid tum postea? Nos verò à Communione prohibere quemquam non possumus... nisi aut sponte confessum, aut in aliquo Seculari sive Ecclesiastico judicio nominatum atque convictum. Quid hoc ad Sacerdotem lapsum, inquires? Resp. Prohibere quemquam non possumus, inquit. Et infra, quod generatim de peccatoribus dixerat, de Sacramentorum Ministris specificat. An fortè attendunt multos etiam in ipsis honoribus Ecclesiasticis Præpositorum & Ministrorum non congruenter vivere sermonibus & Sacramentis quæ per eos populis ministrantur? Etiam hi Sacerdotes Ministri mali Sacramenta ministrantes, ex illis quos populus non ignorabat, erant: à Communione verò prohiberi nemo poterat, nisi juris ordine confessus aut convictus. Noluit autem (Dominus) hominem ab homine judicari ex arbitrio suspicionis, vel etiam extraordinario usurpato judicio (tribunal pœnitentiæ arbitror inter judicia extraordinaria venire propter clausulam subsequenter) sed potius ex Lege Dei secundum ordinem Ecclesiæ. Et suprâ concluderat: Non temerè aut quomodolibet, sed per judicium auferendos esse malos ab Ecclesiæ communione. In casu verò accusatæ propositionis non intervenit judicium: dummodo igitur pœnitens debitè reconcilietur; non est auferendus ab Ecclesiæ communione; sed poterit ad sacra Altaris accedere.*

IMPOSTURÆ.

28. S. Anselmo consonat S. Thomas in Supplem. Quest. 28. art. 1. ad 3.
" Post publicam pœnitentiam, inquit, peccator non redit ad hanc dignitatem,
" ut possit ad Clericatum assumi, & Episcopus talem ordinans potestate ordinandi

præ-

„privari debet, nisi forte necessitas Ecclesiae id exposcat aut consuetudo; tunc enim dispensativè recipitur ad minores, non autem ad sacros.” Rationes quatuor assignat. „Primo propter dignitatem Ordinum istorum. Secundo, propter timorem recidivæ. Tertio, propter scandalum vitandum, quod posset in populo oriri ex memoria præcedentium peccatorum. Quarto, quia non haberet frontem alios corrigendi, cum peccatum ejus fuerit publicum.”

CONFUTATIO.

29. **D.** Thomas de publica poenitentia agit, ut liquidum est, non de quovis peccato cum scandalo vulgi perpetrato. Ubi poenitentia publica est indicta, jam crimen judicatum est, hoc est, ad publicitatem facti accessit manifestatio juris. De notoriis alibi actum est.

IMPOSTURÆ.

30. Merito ergo dixit Pastor Bonus, nescire se an vel Pastori, qui cum scandalo vulgi criminosus fuit, vel Ecclesiae expediat, ut Pastor ejusmodi suo officio restituatur.

CONFUTATIO.

31. **S** ille Pastor bonus egisset de Sacerdotibus ad poenitentiam publicam damnatis, veniâ dignus esset; cum verò præveniret judicii ordinem, egeritque de iis qui suspectam cohabitationem vel conversationem abrumpere nolunt, etsi inde scandala & obloquia oriantur; qui nimirum nondum sunt judicati, sed accusationem prævenientes provolvuntur ad Confessarii genua, cum lachrymis confitentur, conteruntur, proponunt emendationem, suspectam cohabitationem vel conversationem totaliter abrumpunt, & scandalum repararunt; Pastor ille non est Pastor, non enim pascit sed destruit, ac proinde bonus non est.

Opstraet
Past. bonus
pag. 103.
lin. 5. cum
relatione
pag. 129.
lin. 5. & 7.

IMPOSTURÆ.

32. Istud mirum, ausum fuisse Accusatorem censurare Propositionem, quæ tot Canonibus & Conciliorum Decretis, tantis Sanctorum auctoritatibus & rationibus stabilitur. Minimè verò timendum ab Ecclesia Romana, ne contra tot tamque aperta Summorum Pontificum & Conciliorum Decreta, nunc primum in favorem Sacerdotum, qui publice criminosi sunt, decernere aliquid incipiat: præsertim ubi Synodus Tridentina sess. 22. cap. 1. de Reform. disertè statuit, ut non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, observentur Canones & Decreta, quæ alias à Summis Pontificibus & à Sacris Conciliis de Clericorum Vita copiosè ac salubriter sancita fuerunt. In quibus cum præcipui sint Canones illi, qui vetant Clericos in peccatum carnis palam lapsos, officio restitui; dubitare non licet, ait Eminentissimus Aguirrius Dissert. 10. n. 149. id ipsum desideratum & confirmatum à Concilio Tridentino.

CONFUTATIO.

33. **N**on defuit tibi consilium & auxilium, Opstrati, ut accusatorem re-criminando tuum, æquissimæ censuræ Authorem & reum faceres.

Facinus

Facinus fuisset ingens & insolitum, multaque castigatione dignum. Sed didicisti tandem tuo malo, censuram gravissimam tam metuendam tibi, quam ab accusatore tuo alienam esse. Ecclesiam Romanam quæ numquam variat, aliquid mutaturam speras; sed cum jactantia fiducia tuæ, in solius Tridentini Concilii autoritate vanas anchoras figat, nimis fluxa & caduca est expectatio tua: Concilium enim hoc tuam de indicenda per Confessarium amotione ab Altari sententiam nimis apertè circumscribit, dum citatâ sessione 22. cap. 1. de Reform. expressis terminis apud laudatum de Aguirre dicit: *Eadem imposteriorum eisdem pœnis vel majoribus arbitrio ORDINARI IMPONENDIS, observentur.* Proindeque Concilium censuit, objectos Canones & pœnas ad Episcoporum tribunal, non ad Confessariorum judicium pertinere.

IMPOSTURÆ.

34. *Sapere est ut quæ objicit Querulus refellamus.*

1. *Contrarium, inquit, docuit & practicavit Christus Dominus in Petro.*

R. *Idem sibi objicit Augustinus lib. 1. ad Bonif. seu Epist. alias 50. nunc 185. cap. 10. Beatum Petrum, inquit quando amarissimas lachrymas fudit, utique Dominum negasse pœnituit, & tamen Apostolus mansit. Sed (respondet) non ideò supervacua putanda est posteriorum diligentia, qui ubi salutis nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderunt, quo salus tutius muniretur; experti, credo, aliquorum fictas pœnitentias per affectatas honorum potentias. Cogunt enim multas invenire medicinas multorum experimenta malorum. Non rectè igitur à Petri post lapsum restitutione argumentum ducitur.*

CONFUTATIO.

35. **N**onne monstri instar est, ex S. Augustini tali loco contendere restitutionem post lapsum exemplo Petri non firmari? Ego citavi librum de agone Christ. c. 30. Tu pro illo libro & capite assumis Epistolam ad Bonifacium, ubi nihil aliud dicitur, quam Ecclesiam observata quorundam fictâ pœnitentiâ severiora adversus lapsos statuissè. Quid non addidisti quod ibidem sequitur: *Ut constitueretur in Ecclesia, ne quisquam post alicujus criminis pœnitentiam Clericatum accipiat, vel ad Clericatum redeat, vel in Clericatu maneat, non desperatione indulgentiæ, sed rigore factum est disciplina?* Agitur ergo de iis qui subierunt pœnitentiam publicam, non de iis qui postulant secretam, de quibus idem Doctor Hom. 50. de Pœnitentia dicit: *Multi corriguntur ut Petrus.* Loquitur tamen de iis quorum talia crimina populus non ignorabat, & qui non removebantur ab Altari. Mitte ergo obscurum locum, & alteri quem de agone Christiano produxi, accomoda. Verba sunt: *Debet ergo Ecclesia correctis & pietate firmatis filiis libenter ignoscere, cum ipsi Petro personam ejus gestanti, & cum in mari titubasset, & cum aurem servi gladio præcidisset, & cum ipsum Dominum ter negasset, & cum in simulationem postea superstitiosam lapsus esset, videamus ventam*

De agone
Christia-
no c. 30.

con-

concessam. Quod si succinctori phrasi velis à Petri post lapsum restitutio-
ne argumentum ducere; habe: *Multi corriguntur ut Petrus.*

S. August.
Hom. 40.
de Pœnis.

IMPOSTURÆ.

36. Notat præterea Eminentissimus AGUIRRIUS Dissert. 10. n. 132. dis-
pensatum quidem aliquando fuisse cum iis qui lapsi erant in peccatum hæresis
vel schismatis, sed non cum iis qui lapsi erant palam in crimen carnis: "Eo
quod hoc, inquit, videatur majorem indecentiam & deformitatem afferre
tractandis divinis mysteriis, quæ jure suo speciali exigunt insignem puri-
tatem in corpore, nec solum in anima: ac proinde vel in iis, qui jam dignos
pœnitentie fructus egerunt, & veniam apud Deum & homines acceperunt,
relinquunt velut maculam quãdam sive notam apud ejus turpitudinis anti-
qua conscios, ut indecens appareat cum illis dispensare, vel eos restituere vel
promovere."

CONFUTATIO.

37. DE lapsis publicè, ordine judiciario damnatis, transeat quod hîc di-
citur; de occultis verò, & nondum damnatis, solus nobis Canon 10.
Concilii Ilerdensis sufficit: *Qui autem de prædictis absconse à se commissis
occultè Sacerdoti confitentur, si se per jejunia eleëmofynas, vigiliasq; & sacras
orationes purgare certaverint, his etiam gradu proprio servato, spes venia de
misericordiâ Dei promittenda est.* Quamquam & existimo hæc esse Rabani.

IMPOSTURÆ.

38. 2. Peccat, inquit, propositio, concedens secreto Confessario amo-
tionem, quæ soli tribunali publico competit.

R. Ad similem de pœnitentia solemnî objectionem respondet S. Thom. in
Supplem. q. 28. art. 1. ad 2. Quod pœnitentia solemnîs (dico ego, amotio ab
Altari) quantum ad injunctionem non exit forum occultum: quia sicut
occultè quis confitetur, ita occultè pœnitentia injungitur: sed executio
exit forum occultum, & hoc non est inconveniens.

CONFUTATIO.

39. PRæcipitas, Opstrati: festina lentè. Pœnitentia solemnîs, inquit Au-
thor Supplementi; amotio ab Altari, dicis tu. Sed numquid benè?
An nescis juxta Authorem hunc, pœnitentiam æquivocè solemnem dici?
Nimirum aliquando confundi cum publica, Sicut peregrinatio per mundum
cum baculo tricubitali; hæc potest iterari, & à simplice Sacerdote injungi, &
potest etiam Clerico imponi? Hæc injungitur secreto, & de hac articulo 1.
ad 2. dixerat, quantum ad injunctionem non exit forum occultum. Nos
autem de pœnitentia solemnî agimus, quæ juxta Canones iterari non po-
test, quæque juxta S. Augustinum Ep. 50. ad Bonifacium mox citata im-
pedit ne quisquam Clericatum accipiat, vel ad Clericatum redeat, vel in Cle-
ricatu maneat. De hac pœnitentia quærimus an secreto Confessario conce-
denda,

Supplem.
quest. 28.
art. 3. O.

denda, an soli tribunali publico? Tu primum, ego secundum teneo. Citas pro Te Supplementi quæstionem 28. Age, Supplemento stabimus aut cademus. Articulo verò 2. O. dicit: *Ultima autem reconciliatio reservatur Episcopo, ad quem solum spectat sollemnis pœnitentia impositio.* Et argumento ad tertium, cum objecisset quod videatur à quolibet Sacerdote posse imponi; respondet verbis evidentissimis: *Injunctio pœnitentia sollemnis, quæ non nisi pro gravissimis peccatis fit, soli Episcopo reservatur.* Et antea in Corpore dixerat: *Non autem talis pœnitentia debet imponi nisi pro peccato quod totam commoverit Urbem.* Proinde amotio ab Altari reservatur etiam Tribunali publico.

IMPOSTURÆ.

40. 3. *Peccat, inquit, propositio non recognoscens, quod Pastor emendatus possit ædificare & regere. Quemadmodum si Flodoardo credimus, Angelus Domini Genebaldo Laudunensi Episcopo, post publicam pœnitentiam emendato, dixit: Suscepit Dominus pœnitentiam tuam fac ministerium Episcopalis Officii &c.*

R. *Posse Pastorem emendatum, post publicam pœnitentiam, casu aliquo singulari ædificare, & regere, non negat propositio: sed negat passim id rectè fieri, aut à Canonibus permitti: Atque hoc confirmat vel ipsum exemplum Genebaldi, quod Accusator adducit. Nam Genebaldus in perpetuum abstinuisset ab Altari, nisi ipse Angelus Domini, post publicam & longam pœnitentiam ei dixisset: Surge & hinc egrediens, fac ministerium Episcopalis Officii. Neque verò umquam illum restituisset S. Remigius, qui absque ulla spe restitutionis, pœnitentia illum addixerat; nisi miraculo & speciali Dei jussu, ut eum restitueret, admonitus fuisset. De reclusione divino jussu eductum Sedi suæ restituit, inquit Sigebertus.*

CONFUTATIO.

41. **E**Xempla Patrum heteroclyta sæpè admiranda potius quàm imitanda fateor. Deum autem in casu singulari aliquando docere quis error tenendus non sit in communi, perspicuum est. Communis Ecclesiæ lex erat, ut qui pœnitentiam solemnem egerat, nec Clericatum acciperet, nec in Clericatu maneret. Gregorius M. sæpiùs rogatus indulgentiam negavit, quam tamen, si voluisset, dispensare potuisse non dubium est. Neque enim statuta illa fuerant ex desperatione indulgentiæ; sed rigore disciplinæ, ut suprà ex S. Aug. vidimus: & hic rigor non initio Ecclesiæ, sed posteriorum diligentia natus est, qui ubi saluti nihil detrabebatur, humilitati aliquid addiderunt: experti, credo, aliquorum fictas pœnitentias, per affectatas honorum potentias, inquit idem Epist. 50. ad Bonif. Itaque Te etiam Judice & S. Remigius, & ipse Genebaldus huic sui temporis principio nixi credebant, ad officium Sacerdotale rediri tunc nunquam posse. Angelus verò locutus est, & cœlo jubente monstravit quod Episcopus emendatus ædificare ac regere possit. Atqui hoc est ipsissimum quod ex adducto Genebaldi exemplo assumpsi.

IMPOSTURÆ.

42. 4. *Sophisma esse dicit, quod de Ministrorum irreprehensibilitate propositio objicit: Aliam enim esse pro presenti, quæ sufficit; aliam pro præterito, quæ desiderabilis est, sed non requiritur.*

R. *Mirum, si non advertat sophisma esse quod ipse objicit. Nam etsi irreprehensibilitas pro presenti sufficiat: ea tamen pro presenti haberi non solet, dum quis pro præterito in crimen publicum, & præsertim carnis, post sacros Ordines lapsus fuit: ut paulò ante ex S. Thoma & Aguirrio ostensum est.*

CONFUTATIO.

S. Hieron.
Epist. ad
Rust. de
Pœnit.

43. **Q**Uousque Lapsus de peccato isto publicè judicatus, & ad pœnitentiam publicam per Episcopi sententiam redactus non extitit, illi semper pœnitentiæ locus est, de qua S. Hieronymus (ad quem more tuo non respondes) dicit: *Iusti vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam semper resurgit.* Ex S. Thoma & Aguirrio ferè ostendisti, pœnitentiam solemnem infamiam quandam, & nescio cujus irregularitatis speciem perpetuam infligere. Cum verò accusatæ propositionis casus non de illo qui ad pœnitentiam publicam damnatus est, agat; hinc manifestè consequitur, sophisma quod nectis, captioso æquivocationis vitio laborare. Magna verò fiducia est D. Thomam in hanc sententiam trahere, contra manifesta ipsius testimonia superiùs memorata, & contra liquidissimum ejus orationis contextum. Liquet ex quæstionis 82. articulo 9. ubi ad tertium respondet quod licet fornicatio non sit gravior ceteris peccatis, tamen ad eam proniores sunt homines propter carnis concupiscentiam. *Et ideo specialiter hoc peccatum Sacerdotibus prohibitum est ab Ecclesia, & ne aliquis audiat Missam concubinarij Sacerdotis.* Et statim subjungit: *Sed hoc intelligendum est de notorio.* Quid porro per notorium intelligat, explicat, & distinguit. Primò quidem, *vel per sententiam qua fertur in convictum.* Secundò verò, *vel per confessionem in jure factam.* Non enim sufficit Confessio Sacramentalis: proindeque ad Ministrum Sacramenti non pertinet Sacerdotem pœnitentem diutius quàm reconciliatio exigit, ab Altari detinere. Tertiò denique, *vel quando non potest peccatum aliqua tergiversatione celari.* Hoc ipsum autem articulo decimo luculentiùs confirmat. Cum namque sibi objecisset, quod Sacerdoti peccatori vel etiam excommunicato non licet Eucharistiam consecrare, ergo videtur non teneri ad celebrandum; ad 2. resp. *Sacerdos peccator, si per sententiam Ecclesiæ sit executione ordinis privatus, vel simpliciter, vel ad tempus; redditus est impotens ad Sacrificium offerendum, & ideo obligatio tollitur.* Et paulò post: *Si verò non sit privatus potestate celebrandi, non solvitur obligatio: nec tamen perplexus est: Quia potest de peccato pœnitere & celebrare.* Hic Te volo, Opstrati. Si Minister Pœnitentiæ, ut vis, potest aut debet Sacerdotem criminofum ab executione sui ordinis suspendere, quomodo D. Thomas dicit, quod non solvitur obligatio, quia potest pœnitere? Nam D. Thomam de pœnitentia secreta, quæ apud Sacerdotem se-

cretò agitur, sermonem facere, tum ex totius articuli, tum etiam aliarum quæstionum contextu liquet. Si etenim de pœnitentia publica loqueretur, jam talem Sacerdotem lapsum Ordinis sui exercitio cecidisse ostenderet. Vides ergo jam nunc id quod ad abundantiam demonstratum est, convictio- nem & confessionem quæ Clericos lapsos ab ordinis executione remo- vet, non sacramentalem, sed judicialem esse; Sacerdotemque peccatorem, ex D. Thomæ sententia, nonnisi judiciario ordine, exercitio suo privan- dum, *quia potest de peccato pœnitere, & celebrare*. Sive ut q. 64. art. 6. ad 3. dicit: *Potest pœnitere de peccato, & licitè ministrare*.

IMPOSTURÆ.

44. 5. *Dicit aliqui nec Petrum fuisse umquam suo officio restituendum, post- quam ei Paulus in faciem restitit, quia reprehensibilis erat, Gal. 2.*

R. *Non existimo eum seriò hoc objicere: quippe qui ignorare non possit, quod nemo ignorat Theologus, Petrum reprehensibilem non dici ob crimen aliquod de quo solo hic agitur; sed ob simulationem tantum venialem, ob quam non dixi debere Ecclesia Ministros ab officio cessare.*

CONFUTATIO.

45. **T**U verò solus sapiens ac serius eris, si ita sapere seriò libeat ac liceat.

Ecce enim vero: Apostolus Paulus voluit Episcopos irreprehen- sibilis esse; Opstratus hanc irreprehensibilitatem restringit ad lapsum car- nis; igitur quidquid reprehensibiles sint Episcopi ob alia vitia, nihil facit hoc ad crimen de quo solo hîc agitur. Numquid bella consequentia? Tu verò ad chorum redi, Opstrati, remque ipsam, ut oportet, causæ, inquam, viscera sapienter ac seriò perscrutare. Ideo carne publicè lapsum in perpe- tuum amotum vis, quia non est vitæ irreprehensibilis; ideo autem vitæ irreprehensibilis esse debet, quia id requisivit Apostolus. Huc ergo tota quæstio redit, quousque se extendat requisitum Apostolicum de irrepre- hensibilitate. Apostolus crimina non distinguit, sed generatim dicit, *opor- tet Episcopum sine crimine esse*. Non contendo ego crimina omnia esse paria. Sed si quæ disparitas sit, nego ex hoc Apostoli loco peti debere, ubi in ordine ad desideratam irreprehensibilitatem crimen omne confundit. Ex quo consequitur, ulterius inquirendum, utrum irreprehensibilitas ex mente Apostoli sic requiratur, ut qui per crimen unum publicum hanc amisit, eam sic recuperare nequeat, ut ad Clericatum redire, vel in Clericatu ma- nere, ulterius ex constitutione Apostolica queat. Objicio autem Tibi cri- men Petri, qui eodem Apostolo teste, publicè reprehensibilis fuit, nec ta- men dignitatem Sacerdotalem amisit. At non incidit in lapsum carnis, inquis. Quid hoc ad rem, obsecro? Non omnis irreprehensibilitas de qua Apostolus, ad lapsum carnis restringitur; de mente Apostoli agimus, non de tua restrictione. Hoc quæritur, an præceptum Apostolicum præscribat quales debeant esse; ita tamen ut si ceciderint, satisfaciant per pœnitentiam redeundo ad irreprehensibilitatis statum in quo fuerant, juxta illud S. Hie-

rony-

Ad Tit. 1.
c. 7.

Epist. ad
Rustic. de
Pœnit.

ronymi: *Iusti vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam semper resurgit.* At Petrus admisit dumtaxat *simulationem venialem*. Miror quod non etiam dicas, correptum fuisse tantummodo à D. Paulo per simulationem. An igitur Te latet, quod nemo ignorat Theologus, quænam de hoc lapsu Petri, SS. Augustinum & Hieronymum inter intercesserit altercatio? Hic Petrum vindicabat à culpa, laudabatque simulationem utriusque, Petri dum judaizabat, Pauli dum reprehendebat. Augustinus verò rem seriò accipiens, credebatur excusari non posse eum cui Paulus sine mendacio dixerat: *Quomodo gentes cogis judaizare?* Peccatum ergo Petri S. Augustinus appellat lapsum *in simulationem superstitiosam*. Tu verò qui de peccatis, prout scilicet causæ tuæ exigunt, aliquando crimina formas; aliquando de prolapsione, veniale facinus conflas; figuras illas rethorices habes ad manus, nunc tibi scelus erratum, nunc sævum appellatur severum, nunc

Fertur hyperbolicus oratio proxima falso.

Sincera autem & seria doctrina Apostolica hæc est, quod irreprehensibilitas per pœnitentiam ita primis Ecclesiæ temporibus censebatur reparata, ut Sacerdos vel relinqueretur Altari, vel certè restitueretur. Occasione autem Hæresis Novatianæ, quæ multorum fictas pœnitentias Ecclesiæ exprobrabat, posteriorum Episcoporum diligentia factum est, ut severioribus Canonibus, in crimina publica lapsi à Clero arcerentur. Quod quidem non ex desperatione indulgentiæ, sed rigore factum est disciplinæ. Ab initio enim non erat sic. Atque hic certè, si alibi, verba S. Augustini Epist. 50. ad Bonifacium repetenda sunt: *Ut constitueretur in Ecclesia, inquit, ne quisquam post alicujus criminis pœnitentiam Clericatum accipiat, vel ad Clericatum redeat, vel in Clericatu maneat, non desperatione indulgentiæ, sed rigore factum est disciplina. Alioquin contra Ecclesiæ claves disputabitur: de quibus dictum est: Quæcumque solveritis super terram, soluta erunt & in cælo. Et postea: Nam & sanctus David de criminibus mortiferis egit pœnitentiam, & tamen in honore suo perstitit: & Beatum Petrum quando amarissimas lachrymas fudit, utique Dominum negasse pœnituit, & tamen Apostolus permansit. Sed non ideo putanda est supervacua POSTERIORUM DOCTORUM diligentia, qui ubi salutis nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderunt: experti, ut credo, aliquorum fictas pœnitentias per affectatas honorum potentias.* Hanc autem posteriorum Doctorum diligentiam occasione Novatianorum ortam, tota Antiquitas testatur, & apud Joannem Morinum tam multiplicia extant documenta, ut ea hic reproducere, remque eruditis omnibus notam illucidare supervacaneum foret. Ex hoc autem sequitur, Opstrati, triplex hujus disciplinæ Ecclesiasticæ pensandum tempus. Primum Apostolicum primitivæ Ecclesiæ usque ad tempora Novati, qui medio sæculi tertii emerfit; secundum verò à tempore Novati usque ad seculum fortassis undecimum; tertium modernum. I nunc & discute, modernumne tempus nostrum felicius juxta Novatiana secula, an secundum primitivæ Ecclesiæ ordinem dirigatur.

46. 6. Objicit Epistolam quæ sub Gregorii Magni nomine circumfertur ad Secundinum. Item Epistolam Calixti I.

R. Adeone in antiquitate peregrinus est Accusator, ut quod omnes docti agnoscunt, ipse solus ignoret? Unius tantum, sed Eminentissimi juxta ac doctissimi Viri de Epistolis illis judicium proferam, Aguirii: "Epistolam, inquit, nomine tanti Pontificis ad Secundinum intrusam fuisse exemplaribus quibusdam Operum S. Gregorii, vel saltem interpolatam ab aliquo impio aut sciolo, quoad eam partem de Sacerdotibus lapsis post pœnitentiam restituendis, videtur evinci ex tot tanti Pontificis testimoniis, quibus palam tradit oppositum, illudq; ubique & constanter exsequitur, veluti præscriptum Canonibus sacris, à quibus fas non esset deviare: Unde doctissimus Joannes Morinus in Volumine insigni de Pœnit. lib. 4. c. 15. censet in ea Epistola invenire nonnulla vitiata ac corrupta: quale imprimis est, quod Sacerdotes lapsi in peccatum carnis restituantur ad gradum pristinum post pœnitentiam actam. Accedit quod Gousinvilleus in suis Observationibus ad eandem Epistolam, laudatus à Merbesio tertiâ parte Summæ Christianæ q. 26. pag. 437. testatur, partem illam ejus Epistola de Sacerdotibus in carnale delictum prolapsis, in pristinum gradum post actam pœnitentiam recipiendis, vix reperiri in uno aliquo ex triginta M. SS. & nullatenus extare in vetustissimo Codice Rhemensi, in quo descripta inveniuntur omnes Romanorum Pontificum Epistola à Gelasio ad Joannem VIII. id est, quatuor ferè sæculorum decursu ab anno Christi 492. usque ad 882. Accedit testimonium Mamesii asseverantis eandem particulam minimè extare in aliquo ex octo M. SS. pervetustis Anglicanis. Idemq; testatur Wendrokus in Notis ad Epistolam VI. Provinciale secl. 3. §. 3. de antiquissimo quodam exemplari Clarevallensi Registri Gregoriani. Quæ omnia argumento sunt, præacta ad Secundinum Epistola assutum fuisse postea centonem illum adeo contrarium doctrinæ expressæ tot locis à S. Gregorio Insuper observa, inquit, in Collectione illa Conciliorum & Epistolarum Decretalium à tempore S. Clementis Papæ usque ad Gregorium Magnum inclusive, quam fecit Isidorus Hispalensis nullatenus extitisse Epistolam prædictam ad Secundinum cum illo additamento de restitutione Sacerdotum lapsorum post debitam pœnitentiam Collige præterea, nec in eadem Collectione tempore ipsius S. Isidori extitisse Epistolam illam secundam S. Calisto Papæ adscriptam Tomo 1. Conciliorum cujuscunque editionis, in qua dicitur inter plura alia: Errant qui putant, Domini Sacerdotes post lapsum, si condignam egerint pœnitentiam, Domino ministrare non posse, & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint, & suum Sacerdotium condignè custodierint &c. Quapropter non miror, Viros aliquot eruditos tempore Gregorii XIII. incumbentes correctioni Decreti Gratiano adscripti, rejecisse eam partem Epistola secundæ Calisti Papæ, veluti assutam & confictam, ut testatur doctissimus Antonius Augustinus Dialogo IV. lib. 1. de Emendatione Gratiani", Hæc Aguirrius Dissert. 10. n. 40. 41. & 42. Item n. 48. 49. & 50.

CONFUTATIO.

47 **C**redo ego, nec vana fides, si quis infelix in rebus tutandis suis in palæstra vindex surgeret, hunc Tibi, desperatæque causæ tuæ Patronum adscisceres. Quis enim nesciat in genuinis antiquitatis scriptis ab Apocryphis discernendis minus expeditum, minusque fortunatum evasisse neminem quàm Dissertationum istarum Authorem? Quotusquisque doctus qui Isidori peccatoris merces excutit, pro prima regula ponit, spurias censendas Epistolas, quæcumque Siricium Papam antecesserunt, & in Collocatione Dionysii exigui non extant. Author verò Dissertationum, raro & inconnectibili exemplo criticam exercet in opuscula legitima, & interea apocryphas tot prætenforum Pontificum Epistolas, apud solum Peccatorem prostantes vindicat. Emunctioris naris esse oportet ad discernendos subtiles odores hos.

48. At non extitit, inquit Dissertator, ullus Isidorus peccator, seu mercator in rerum natura, nam Collectionis quæ Isidori nomine circumfertur, Author est S. Isidorus Hispalensis Episcopus qui in principio seculi septimi floruit. Sit ita. Extitit tamen aliquis qui veri Isidori Hispalensis Episcopi Collectionem vitiavit, & spuris centonibus farcinavit. Ipse Dissertator *Tome 1.* Dissert. 2. discursu 4. suspicatur fuisse Theodiscum indignissimum S. Isi- *pag. 48.* dori in Sede Hispalensi Successorem. Quisquis tamen ille fuerit, quid *n. 29.* vetat Mercatorem, seu Peccatorem dicere, cum in variis Editionibus ante nos luce donatis nomen illud præ se ferat? Sed age mittamus nomen, & argumenta reliqua: unum quæro, fierine possit ut quæ Siricium Papam antecesserunt Epistolæ stata lege citaverint Scripturam sacram juxta Versionem S. Hieronymi, pluribus annis factam postquam Pontifices qui has scripsissent desierant vivere? Illiusne Hieronymi, qui tantam à Rufino non tantum, sed & aliis æmulis contumeliam tulit, quia interpretationem propalaverat cujus præter Originalem textum Hebraicum non poterat rogatus proferre Exemplar? Si Versionis Italicæ, ad se per Damasum Papam Missæ secutus fuerat veritatem, ô! quàm facilis & desideratus fuisset ei triumphus! Non tardasset utique expedire se responsione promptissima, & antiquæ Versionis reproductione, Rufinum hostem, cæterosque inimicos confundere. Sed neque Rufinus Versionem hanc ignorabat, numquam objecturus Hieronymo quod Versionem instituisset ab omnibus dissonam si Italicæ convenisset. Ex quo profecto concludere licet, quod cum Epistolæ ante Siricium, ut supponitur, datæ juxta Versionem Hieronymianam sacras Paginas citent, genuinæ verò Siricii Epistolæ quæ sunt posteriores, quasque omnes suscipiunt, Versionem hanc ignorent, Suspectas, imo apocryphas oportet habere priores, utpote diu post Hieronymianam Versionem ab Ecclesia receptam confictas, aut certe corruptas; solas verò posteriores legitimas. Accedit quod ipse S. Isidorus in Opusculo de Scriptoribus Ecclesiasticis solius Siricii Papæ qui scripsit *Decretale, . . . & aliam Epistolam*

solam ad diversos Episcopos missam, meminit, Prædecessorum Pontificum ne quidem recenset nomina. Hoccine est probabile, quod S. Isidorus in sua Collectione, quæ latet, Pontificum illorum recensuisset Epistolas, & in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, eorum ne meminisset quidem?

Epist. 56. 49. Epistolam porrò S. Gregorii ad Secundinum intrusam vel interpolatam vult Dissertator *ab aliquo impio aut sciolo, quoad eam partem de Sacerdotibus lapsis post pœnitentiam restituendis*. Ergone S. Anselmus in offendiculo Sacerdotum quod ex Epistola ejus ad Guilielmum Abbatem desumptum est, secutus est, & commendavit sensum Epistolæ *ab aliquo impio aut sciolo intrusæ vel interpolatæ*? Intrusor aut interpolator vocari non debet impius, nisi quod vel intrusum vel interpolatum esse supponitur impium sit in se vel in modo saltem. Numquid verò impii qui Epistolam istam eodem sensu accipiunt & approbant Burchardus lib. 19. cap. 43. Rabanus de Pœnit. cap. 1. Ivo lib. 3. tit. 11. c. 15. Panorm. & part. 6. cap. 85. Decret. Et ne Lectori recensendis Authoribus gravibus qui genuinam S. Gregorii ad Secundinum Epistolam susceperunt, molestior sim, impiusne Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis, qui Epistolam eandem ad Secundinum veluti sinceram atque legitimam habet, cujus tamen Antonii authoritatem Dissertator hîc in hoc loco implorat, ut partem Epistolæ Calixti Papæ veluti assutam & confictam rejiciat?

Antonius
Aug. juris
Pontif.
vet. Epist.
lib. 26.
tit. 21.
cap. 8.

Lib. 2. Epist. 47. 50. At Morinus censet constare de vitio, quia S. Gregorius in aliis Epistolis contrarium docet: ne sibi ergo repugnasse videatur, suspectam oportet habere Epistolam ad Secundinum. Resp. S. Anselmum, ut supra vidimus, utramque S. Gregorii sententiam, in diversis Epistolis diversimodè traditam optimè conciliare, ut nimirum Clericis publicè convictis S. Pontifex indulgere noluerit, qui pepercit occultis. De occultis ergo agit Epistola ad Secundinum. Quod Epistolæ reliquæ de publicis agant, facile est ostensu. Atque in primis supponendum, S. Gregorium firmasse regulam, ut nullus deponatur Episcopus nisi juris ordine coram Co-Episcopis convictus. *Non potest quemquam Episcopatus gradu, nisi justis ex causis CONCORS Sacerdotum summovere sententia*. Et infra: *Si in his in quibus accusatur canonica fuerit probatione convictus, canonica proculdubio est ultione plectendus*. Hoc principio posito intelligemus quomodo l. 2. Ep. 44. Andreæ Episcopum Tarentinum moneat: *Habuisse te siquidem concubinam MANIFESTA VERITATE COMPERIMUS, & te illius criminis participationem habere*. Sic intelligemus qua ratione lib. 3. Epist. 26. Januario Episcopo scribit: *Qui igitur post acceptum sacrum Ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit, sacro Ordine ita careat, ut ad Altaris ministerium ulterius non accedat*. Hæc enim de peccatis publicis accipi patet; quia Pontifex non simpliciter condit Legem vel enuntiat Canonem, sed PERVENIT etiam ad nos, inquit, quosdam de sacris Ordinibus lapsos vel post Pœnitentiam, vel ante ad Ministerii sui Officium revocari. Accusatio itaque vel denuntiatio facta fuerat Pontifici, fortè per Felicem & Cyriacum Abbates, qui alia ibidem detulisse dicuntur; quæ

quæ de occultis non possunt verificari. Sic libro 4. Ep. 5. Venantio Lunensi Episcopo scribit ut Saturninum Presbyterum lapsum, in perpetuum amoveri curet; sed nempe: *pervenit namque ad nos quia postquam pro crimine lapsus sui a Sacerdotii ordine est dejectus, ad explendum ministerium Sacerdotii presumpsit accedere.* Fuerat publicè degradatus, non secretò confessus. Ita eodem lib. 4. Ep. 16. eundem Venantium Lunensem Episcopum monet ne Diaconum & Abbatem de Portu Veneris, *Subdiaconos quoque quos similes culpa constringit,* & Saturninum Expresbyterum ad officium revocet. Quæ rursus de occultis intelligi non possunt, quomodo enim nominarentur tam publicè? De Subdiaconis agit in communi, sed *quos similis culpa constringit,* nimirum publica. Et Epistola subsequenti Constantium Mediolanensem Episcopum instruit de non revocando Amandino Expresbytero & Abbate, *qui a suo est decessore culpa exigente depositus.* Sic ibidem nominat Vitalianum Expresbyterum, Jobinum, & tres Subdiaconos. Sic lib. 6. Ep. 39. Marinianum Ravennæ Episcopum docet quod Episcopum *criminaliter abscedentem in locum de quo lapsus est nulla permittit ratio revocari.* Quod rursus de publica abscissione intelligi clarum est. Difficultatem moveret quod lib. 7. Ep. 25. ad Sabinianum Episcopum Jadertinum scribit: *Presbyterum verò de quo fraternitas tua latoris presentium relatione consuluit, nulla ratione in sacro Ordine post lapsum aut permanere aut revocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius agendum est, propterea quod commissum facinus facili dicitur professione confessus.* Hanc verò confessionem non sacramentalem, sed judiciale fuisse, post interrogationes ex judiciis, ut fieri solet, formatas, ex circumstantia quod casum Pontifici per latorem litterarum exponendum Sabinianus commiserat, satis colligitur. Videant nunc, qui S. Gregorium objiciunt, quâ veritate contra occultè lapsos, quasi ab Altari post sacramentalem pœnitentiam amoti fuissent, concludant. Cumque asserant amotionem hanc fuisse perpetuam; Tu equidem, Opstrati, videris, quomodo responsum cohæreat, quod suprà dabas ad objectionem de Gregorianis schismaticis, ubi agnoscebas inconueniens esse si propter peccatum occultè confessum arcerentur in perpetuum; & in hoc laudasti S. Anselmi sententiam, in S. Gregorii Papæ Epistola ad Secundinum fundatam. Ex dictis autem patet, in hoc præcipuè constituisse S. Gregorii rigorem, quod Clericos publicè lapsos ab Altari remotos volebat in perpetuum, sine spe dispensationis aut indulgentiæ. Indulgentiam concessere Successores, quam & ipse, si voluisset, largiri potuisset, quemadmodum & aliqui ex Decessoribus ejus fecerant. Quis enim ignoret quid Siricius Papa in Ep. ad Himerium Taraconensem constituerit in gratiam ignorantium? Nimirum: *Quicumque pœnitens, quicumque digamus, quicumque vidua maritus ad sacram militiam indebitè & incompetenter irrepserit, hac sibi conditione a nobis veniam intelligat relaxatam, ut in magno debeat computare beneficio, si ademptâ sibi omni sp. e promotionis, in hoc in quo invenietur ordine perpetua stabilitate permaneat.* Dispensatio erat universalis, ut licet altiùs ascendere non possent, in gradu

tamen suo permanerent. Et Innocentius I. ad Exuperium Tolosanum Episcopum, rogatus *quid de his observari debeat, quos in Diaconii ministerio aut in officio Presbyterii positos incontinentes esse, aut fuisse generati filii prodiderunt?* Respondet, à ministerio arcendos esse in perpetuum, exceptis iis qui præfatam Siricii Papæ constitutionem ignoraverunt: *Nam si ad aliquos forma illa Ecclesiastica vite pariter & disciplina, quæ ab Episcopo Siricio ad Provincias commearit, non probabitur pervenisse, his ignoracionis venia remittetur, ita ut de cetero penitus incipiant abstinere. Et ita gradus suos in quibus inventi fuerint, sic retinent, ut eis non liceat ad potiora conscendere.* Hæc de publicè lapsis, quorum crimina fuerant per secutos partus detecta. Proindeque non in occultis tantum, sed etiam publicis distinguenda hæc tria: lex certa, poena determinata, indulgentia arbitraria.

51. Occurrendum nunc argumentis negativis. Pars illa Epistolæ de restituendis lapsis, *vix* reperitur (si *vix*, reperitur ergo saltem in aliquo) in aliquo ex 30. manuscriptis, & in vetustissimo codice Rhemenfi non extat, si Goussinville apud Merbesium fides. Accedit Mamesius id ipsum de octo M. SS. Anglicanis attestans. Wendrokus idem de antiquissimo exemplari Clarævallensi. Resp. Argumenta hæc negativa nihil magis probare, quam v. g. S. Anselmi offendiculum Sacerdotum, cui plurimæ lineæ defunt, non esse extractum ex Epistola ejus 56. ad Abbatem Guilelmum, ubi lineæ istæ restitutæ leguntur. Sic multa S. P. Augustini opera vel hiulca vel mutila fuerunt, vel etiam multis seculis planè ignorata. Scilicet ante illatam Regionibus nostris artem typographicam, res librariæ pluribus ejusmodi fortunis expositæ fuerunt. In similibus ergo casibus sequenda Regula scripturistica: ubi una versio mutila est, alterâ redundante, mutila per redundantem supplenda venit. Exempli gratiâ: Hebræi legunt. *Dens ne taceas.* Græci *Dens quis similis erit tibi, ne taceas.* Non est detrahenda textui Græco particula *quis* *similis erit Tibi*, sed addenda Hebraico. Ita similiter. Si cui verò responsum magis categoricum placet, sciat is, quod ex reverentia Eminentissimo Cardinali debita, mitiori calamo declinem ea quæ Authorum in dissertatione ista citatorum oscitantiam, ne quid gravius dicam, redarguerent. Quis enim temeritatem ferat, adversus integerrimam virorum mox relatorum coronam (S. Anselmum, Burchardum, Rabanum, Ivonem, & Antonium Tarrâconensem intelligo) qui positivam de Epistolæ tenore assercionem proferunt, nil nisi negativam non-extantæ aut non-inventionis exceptionem obtrudi, quam & si discusserimus, suâ ipsius vi corruere comperturi sumus? Ecce enim verò pro solidissimo negationis principio asseritur quod vetustissimus codex Rhemenfis, in quo omnes Romanorum Pontificum Epistolæ ab anno 592., usque ad 882. continentur, partem illam Epistolæ ad Secundinum non exprimat. Ego profectò argumentum hoc magni facerem, si niteretur veritate: non enim me latet quantæ in Ecclesia sit auctoritatis codex iste. Ut enim taceam quæ de illo referuntur, ipse annus in quem definit, notabilis est: teste enim Flodoardo Hincmarus Rhemenfis

Archi-

Apud
Hieron.
Psalm. 83.
v. 1. apud
LXX. Ps.
82. v. 1.

Archiepiscopus tunc vivere desiit ; ut vix dubitandum sit quin vetustissimus codex exactissimum illum ac diligentissimum Cenforem vindicem, atque ex parte saltem Authorem habuerit. Quis autem nesciat eundem Hincmarum non tantum adversus cognatum errorem tuum, Opstrati, luculentissimum capitulum edidisse, verum etiam suam, quam Ecclesie dicit esse, de non amovendo ab Altari nisi publici criminis reo, sententiam in eadem S. Gregorii Epistola, & in illa præcisè parte ejus quam semi-oculati illi codicis Rhemenfis inspectores non invenerunt, stabilivisse ? Citat enim Gregorii Epistolam, & inter alia, etiam verba hæc : *Post dignam satisfactionem credimus posse rediri ad honorem.* Quæ ut evidentius pateant, visum est Capitulum totum, prout pag. 629. tom. 3. Conciliorum Gallie per Jac. Sirmondum editorum insertum est, infra lib. 2. reproducere. Unum hoc suffi-

Vide infra
l. 2. §. 36.

52. Sed S. Isidorus Hispalensis etiam Epistolam prædictam cum additamento non habet. R. Etsi Epistolam hanc non haberet, at pro hujus omissionis causa occurrunt quamplurima. Præcipuum est quod ipse Hispalensis Isidorus (quem in gratiam dissertatoris supponemus collectionis Isidorianæ authorem) in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis testetur non omnes S. Gregorii Epistolas ad se pervenisse. De Epistolis enim nihil aliud novit quam : *Scriptis & quasdam Epistolas ad prædictum Leandrum.* Deinde : *fertur tamen idem Excellentissimus Vir & alios libros morales scripsisse, totumq; textum quatuor Evangeliorum, sermocinando in populis exposuisse,* INCOGNITUM SCILICET NOBIS OPUS. Quid mirum igitur si non recensuit Epistolam ad Secundinum ?

53. Disciplinam autem quam defendimus, S. Isidoro fuisse neque incognitam, neque improbatam, ex hoc solo constat, quod Concilii Ilerdenfis anni 546. Ilerdæ celebrati meminit, & Canonem 5. supra sæpius citatum reproduxit, quem neque Gregorio Magno ignotum fuisse, quin & totius Ecclesie praxim, quam in sua ad Secundinum Epistola expressit, continuisse, perspicuum est.

54. De Epistola secunda Callisti Papæ I. eadem ferè est sententia. Non ausim tamen eam pro omnino authentica ponere. Et idcirco adjeci parenthesis : (*si tamen hac Epistola est Callisti.*) Ingenuè referam, unde mihi dubium nascitur. Tam multis, iisque solidis adversus illas quæ in Collectione Isidori (seu Mercatoris seu Hispalensis) circumferuntur ante Siricium Papam datas Epistolas præventus sum argumentis, ut sim difficilimè crediturus, eas à Pontificibus, quorum nomina exhibent, emanasse. Inter argumenta varia est non minimum, quod Psalmos citent juxta Versionem S. Hieronymi, quæ illorum Pontificum temporibus incognita, & ab Ecclesia Romana usque in hunc diem recepta non est. Nemo ignorat

lectionem vulgatam Psalmos exhibere non juxta Versionem S. Hieronymi, sed interpretationem LXX. Ut verò suspicer Callisti Epistolam genuinam esse, et si aliorum Epistolæ non sint tales, inducunt me citationes Psalmorum quascumque refert, quarum nulla S. Hieronymi Versionem sequitur. Quid hoc esse dicam, quod hæc præcisè Callisti Epistola Psalmos aliter citet quàm reliquæ? Hoc equidem ex subjecto parallelo patebit, ubi si expendimus citationes Epistolæ Callisto adscriptæ, videmus differentiam inter Versionem S. Hieronymi, & suam, quam suppono Italicam, à LXX. non differentem, nisi quod pro, *quia*, semel ponatur, *quoniam*, quod est nullius momenti. Si verò consideramus citationem v. g. Epistolæ quæ Lucio Papæ attribuitur, integer & longus textus quantus quantus (verbulo fortassis excepto) cum Hieronymiana Versione, plus annis centum post Lucii mortem edita consonat. Patebit ex parallelo, ut dixi:

PARALLELUM.

Versio S. Hieronymi
juxta Hebræos post
annum 378.

Versio juxta Septua-
ginta.

Versio secundum Epist.
secundam Callisti I.
circa annum 125.

PSal. 24. Dominus exerci-
tuum: ipse est Rex gloria
semper.

PSal. 23. Dominus virtu-
tum ipse est Rex gloria.

PSal. 23. Dominus virtu-
tum ipse est Rex gloria.

PSal. 129. Quia apud Do-
minum misericordia, & mul-
ta apud eum redemptio.

PSal. 129. Quia apud Do-
minum misericordia & copio-
sa apud eum redemptio.

PSal. 129. Quoniam apud
Dominum misericordia, &
copiosa apud eum redemptio.

PSal. 51. Redde mihi lati-
tiam Jesu tui, & spiritu po-
tenti confirma me.

PSal. 50. Redde mihi lati-
tiam salutaris tui, & spiri-
tu principali confirma me.

PSal. 50. Redde mihi lati-
tiam salutaris tui, & spiritu
principali confirma me.

Docebo iniquos vias tuas,
& peccatores ad te converten-
tur.

Docebo iniquos vias tuas, &
impii ad te convertentur.

Docebo iniquos vias tuas, &
impii ad te convertentur.

Sacrificium Dei spiritus con-
tribulatus.

Sacrificium Deo spiritus
contribulatus.

Sacrificium Deo spiritus
contribulatus.

Versio S. Hieronymi juxta
Hebræos, post an-
num 378.

Versio juxta Septua-
ginta.

Versio secundum Episto-
lam Lucii Papæ Primi.
circa annum 253.

PSal. 83. Deus ne taceas:
ne sileas, & non quiescas
Deus. Quia ecce inimici tui
tumultuati sunt, & qui ode-
runt te elevaverunt caput.
Contra populum tuum nequi-
ter tractaverunt, & inierunt
consilium adversus arcanum
tuum. Dixerunt venite: &
conteramus eos de gente, &
non sit memoria nominis Israël

PSal. 82. Deus quis similis
erit tibi? Ne taceas, neque
compe scaris Deus. Quoniam
ecce inimici tui sonuerunt, &
qui odorunt te, exulerunt ca-
put. Super populum tuum ma-
lignaverunt consilium, & co-
gitaverunt adversus sanctos
tuos. Dixerunt, venite & dis-
perdamus eos de gente: & non
memoretur nomen Israël ul-

PSal. 82. Deus ne taceas tibi,
ne sileas, & non quiescas.
Deus. Quia ecce inimici tui
tumultuati sunt, & qui ode-
runt te levaverunt caput.
Contra populum tuum nequi-
ter tractaverunt, & inierunt
consilium adversus arcanum
tuum. Dixerunt: Venite, &
conteramus eos de gente, & non
sit memoria nominis Israël ul-

ultra. Quoniam tractaverunt corde pariter, contra te foedus popigerunt tabernacula Idumaea & Ismaelitarum, Moab & Agareni: Gebal, & Ammon, & Amalec. Palestina cum habitatoribus Tyri. Sed & Assur venit cum eis, facti sunt brachium filiorum Lot semper. Fac illis sicut Madian & Sisara, sicut Jabin in torrente Cison. Contriti sunt in Endor, fuerunt quasi sterquilinum terra. Pone duces eorum, sicut Oreb & Zeb, & Zebec, & Salmana omnes Principes eorum. Qui dixerunt: Possideamus nobis pulchritudinem Dei: Deus meus pone illos ut rotam, quasi stipulam ante faciem venti. Quomodo ignis comburit silvam, & sicut flamma devorat montes, sic persequeris eos in tempestate tua, & in turbine tuo conturba eos. Imple facies eorum ignominia & quarent nomen tuum Domine. Confundantur, & conturbentur usque in seculum, & erubescant & pereant: & sciant quia nomen tuum est Dominus: solus tu excelsus super omnem terram.

tra. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul: adversus te testamentum disposuerunt: tapigerunt. Tabernacula Idumaeorum & Ismaelita. Moab & Agareni: Gebal, & Ammon, & Amalech: alienigena cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur venit cum illis: facti sunt in adiutorium filiis Lot. Fac illis sicut Madian & Sisara, sicut Jabin in torrente Cison. Contriti sunt in Endor: fuerunt quasi sterquilinum terra. Pone Principes eorum sicut Oreb & Zeb, & Zebec & Salmana. Omnes Principes eorum qui dixerunt, hereditate possideamus Sanctuarium Dei. Deus meus pone illos ut rotam, sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit silvam, & sicut flamma comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua, & in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia: & quarent nomen tuum Domine. Erubescant & conturbentur in seculum seculi, & confundantur & pereant, Et cognoscant quia nomen tibi Dominus: tu solus altissimus in omni terra.

tra. Quoniam tacerunt corde: pariter contra te foedus popigerunt. Tabernacula Idumaea, & Ismaelitarum: Moab, & Agareni: Gebal, & Ammon, & Amalec: Palestina cum habitatoribus Tyri. Sed & Assur junxit se cum eis: facti sunt brachium filiorum Lot. Fac illis sicut Madian, sicut Sisara, sicut Jabin in torrente Cison. Contriti sunt in Endor: fuerunt quasi sterquilinum terra. Pone Duces eorum sicut Oreb & Zeb, & Zebec, & Salmana. Omnes Principes eorum, qui dixerunt, possideamus nobis pulchritudinem Dei. Deus meus pone illos ut rotam: quasi stipulam ante faciem venti. Quomodo ignis comburit silvam, & sicut flamma devorat montes. Sic persequere eos in tempestate tua, & in turbine turbabis eos. Imple facies eorum ignominia, & quarent nomen tuum Domine. Confundantur & conturbentur usque in aeternum: & erubescant, & pereant. Et sciant quia nomen tuum Dominus: solus tu excelsus super omnem terram.

Dubii hæc causa mei; ad quod interim cum ab Adversariis responsum præstolor, respondebo ego breviter ad hoc quod disertator de hac Callisti Epistola dicit: Viros aliquot eruditos tempore Gregorii XIII. incumbentes correctioni Decreti Gratiano adscripti, rejecisse eam partem Epistolæ secundæ Calixti Papæ, veluti assutam & confictam, ut testatur doctissimus Antonius Augustinus Dialogo 4. l. 2. de emendatione Gratiani. Si hæc quidem Eminentissimus Aguirrius solâ suâ autoritate retulisset; ea semper mihi fuit erga purpuratum virum reverentia, ut simpliciter maluissem credere: nunc verò cum ad Antonium Augustinum nos ire jubet, veniâ ejus dicam, nihil simile apud hunc reperiri. De parte hujus Epistolæ fit illic ne verbum quidem; multò minùs assutanè an conficta fuerit illic disseritur. Totus sermo ventilatur de cap. Sanctorum. 1. q. 1. & cap. Nullus dist. 60. quæ duo capitula Gratianus generali nomine Callisti donaverat. Quæsierunt Correctores ad quem-

nam Callistum ea verba pertineant? *Hæc duo capita Callisti minoris (id est secundum)* notarunt selecti viri, inquit Antonius Augustinus. Et pergit: nihil enim, inquiunt, Callistus primus scripsit, & tertius Gratiano multo posterior fuit. Non censuerunt ergo Correctores aliquam hujus Epistolæ partem assutam vel confictam fuisse; sed inquirentes an ad Callistum primum, an ad secundum aut tertium referri debeant duo capita, à controversæ epistolæ tenore alienissima, resolvunt spectare ad Callistum secundum: tertius enim post Gratianum vixit, & primus nihil scripsit, inquiunt. Quam rem ut fundo tenus excutiamus, juvat textum Antonii prosequi. Pergit autem: *A. Callisti primi Epistolas cur rejiciunt?* Apposita interrogatio! *B. Causam nullam accepi,* inquit. Tantum abest ut Antonius ibidem dicat, eam Epistolæ partem tamquam assutam & confictam, rejectam fuisse. Causam nullam accepi, inquit. Et postea objicit Capitulum, *Conjunctiones*, causâ 35. q. 2. quod in ea quæ Callisti primi Epistola secunda dicitur (de qua nunc agimus) revera continetur. Prosequitur Antonius: *B. Hæc Callisti primi verba sunt in Epistola secunda ad Episcopos Gallie, Isidoro Mercatore teste, & aliis Collectoribus, Burchardo, Ivone, Anselmo, Gratiano, & libro Tornacensi.* Hi ergo omnes Callisti primi Epistolam secundam, de qua agimus, recipiunt. Quæret curiosus lector, quomodo hæc cohæreant cum antedictis? Dixerat enim supra Antonius, selectos viros censuisse, quod Callistus primus nihil scripsit. Sed & Antonius sui non immemor, cunctationem prævenit. Objicit enim *A. Negasse viros selectos Romæ dicebas quicquam Callistum primum scripsisse; fortasse quia Isidoro parum credendum putarent, cujus autoritate illa Epistola fulcirentur. Quod si Callisti Epistolas rejicimus, hæc verba posterioris tantum sunt, sed malo credere secundum Callistum à primo verba hujus capitis sumpsisse.* Ecce inclinatur hic ut credat, capitulum illud revera à Callisto emanasse, & Callistum secundum à Callisto primo verba hujus capitis sumpsisse, ut sint Callisti utriusque. Et quidem ipse Antonius Augustinus in sua juris Pontificii veteris epitome lib. 6. tit. 46. cap. 1. Ipsissima hæc de quibus contendimus Callisti primi verba, cum Burchardo & Ivone citat atque adoptat.

IMPOSTURÆ.

Sufficient, spero, ista, ut discat Accusator, Epistolam nomine Gregorii Magni ad Secundinum, & Epistolam Callisto Papa adscriptam, eâ saltem parte quâ illas citat, germanas non esse.

CONFUTATIO.

55. **V**Erte folium, Opstrati: & me ipsum Tibi causam dubitandi extitisse, dum posui parenthesis: (si tamen hæc Epistola est Callisti) confitere. Sed & causa nostra tot sacræ Paginæ textibus, tam illustribus Sanctorum Patrum, quorum nulla ambiguitas, testimoniis, tantis denique Canonibus spiritu Dei conditis & totius mundi reverentiâ consecratis stabilita, dubiæ Epistolæ germanitate non eget: quæ tamen pro illius sinceritate adduxi, sufficient, spero, Opstrati, ut discas Te in discernendis monumentis veteribus veteranum non esse.

I M P O S T U R Æ.

56. *At demus illi quod falsum est, & supponamus paulisper, eâ etiam parte illas germanas esse; quid inde conficiet?*

R. Non aliud, quam Sacerdotes lapsos occultè, post actam dignè pœnitentiam, posse officio restitui; minimè verò sic restitui posse lapsos palam. Cum enim S. Gregorius lib. 3. Epist. 26. & Epist. 38. Item Regist. lib. 4. Epist. 5. 16. & 17. Item lib. 6. Epist. 39. & alibi, constanter doceat, lapsos post sacrum Ordinem in crimen carnis, etiam post actam dignè pœnitentiam, restitui numquam posse; & tamen simul supponatur docuisse ad Secundinum, eos posse post actam dignè pœnitentiam restitui: aut dicendum erit, S. Gregorium sibi ipsi contrarium esse, aut certè secum conciliandum hâc distinctione, ut restitutionem neget, etiam post actam pœnitentiam, lapsis palam; concedat autem lapsis occultè. Quâ ratione Epistolam ad Secundinum, quam genuinam esse putabat, cum aliis Gregorii Magni Epistolis conciliavit S. Anselmus lib. 1. Epist. 56. supra citatâ. Porro sibi ipsi contrarium esse S. Gregorium, non dicet Accusator. Superest ergo ut dicat nobiscum, lapsos palam in crimen, præsertim carnis, etiam post actam pœnitentiam, juxta S. Gregorium restituendos non esse.

C O N F U T A T I O.

57. **O** Scitantiæ tuæ, Opstrati, oscitantias invocant. De Callisto I. saltas ad Magnum Gregorium, de Gregorio ad Anselmum, & per aliam viam regrederis ad opinionem tuam. Nihil ista cohærent. Distinguenda sunt tria, ut toties dixi: Lex, pœna, indulgentia. Lex omnibus tum occultè tum publicè peccantibus posita. Pœna publicis per Episcopos ordine judiciario infligenda juxta Canones; qui verò secretò confitentur apud Ministrum Sacramentorum, audiunt quam pœnam subirent si coram Ecclesiastico Judice convenirentur, nunc autem cum stent ad tribunal misericordiæ confitentes & sese sponte affligentes, muneri suo, sub secretiori mulctâ relinquuntur. Sequitur indulgentia, quam Gregorius Magnus potuit, sed publicis convictisque Clericis impendere noluit. Siricius, & post eum Innocentius I. ut supra ostendimus, indulsit etiam his, illosque qui post Magnum Gregorium extiterê Pontifices varii, per universam terrarum Orbem Episcopi usque nunc sunt secuti. Callisti, aut cujuscumque demum Epistola sit, non occultis tantum, sed & publicis peccatoribus post actam pœnitentiam parcit & ad honores readmittit; **SI ALIQUIS LAPSUS QUOCUMQUE MODO FUERIT**, inquit, *non perdamus eum, sed fraterno corripimus affectu.* Et post pauca: *Errant enim qui putant Domini Sacerdotes post lapsum, si condignam egerint pœnitentiam, Domino ministrare non posse, & suis honoribus frui, si bonam deinceps vitam duxerint, & suum Sacerdotium condignè custodierint.* Et ipsi qui hoc putant, non solum errant, sed etiam contra Ecclesiæ claves disputant, & agere videntur, de quibus dictum est: "Quæcumque solveritis in terra, erunt soluta & in cœlo." Alioqui hæc sententia aut Domini non est, aut vera est. Hæc Callistus (si tamen Callistus, ut

ut dixi) paucis annis ante exortum Novatianismum. Quomodo autem prior illa clementia, seu indulgentia, cum posterioribus rigoribus consonat? Hic quadrat responsio S. Augustini Epistola 54. ad Bonifacium: *Non desperatione indulgentiae sed rigore factum est disciplina*, inquit, *alioquin contra claves Ecclesiae datas disputabitur*. Distinguenda est igitur praxis primitivae Ecclesiae usque ad subortam Novati haeresim, quae paucis post Calisti I. tempora annis emerfit, servari solita, fundata in variis sacrae Paginae textibus, ac praesertim Apocalypseos cap. 2. v. 5. ubi qui tenet septem stellas in dextera sua Angelo, id est, Episcopo Ephesi qui reliquerat charitatem suam primam, jubet scribere: *Movebo candelabrum de loco suo*, id est, privabo Episcopalis honoribus, *nisi poenitentiam egeris*: Quasi dicat, age poenitentiam, honores relinquam. Haec, inquam, primitivae Ecclesiae praxis quae ante exortam Novatianam haeresim, Ecclesiae Catholicae exprobrantem sua peccata, negantemque claves extitit, à seculis aliquot est restituta, post haeresim istam extinctam.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositionem 19.

ad quae Opstratius non respondet.

46. Ad S. Gregorium M. de exemplo Petri lapsi, non respondet.
47. Ad S. Augustini lib. de agone Christiano, ubi varios lapsus Petri recenset, & Ecclesiam dicit exemplo Christi toties ignoscentis, debere facile ignoscere, non respondet.
48. Ad distinctionem utriusque Tribunalis, scilicet Ecclesiastici, & Sacramentalis, non respondet.
49. Ad S. Hieron. *Iusti vocabulum non amittit, qui per poenitentiam semper resurgit*, non respondet.
50. Ad locum Apocalypsis, de Ministerio Ecclesiae, lapso post poenitentiam reddito, non respondet.

CAPUT XXI.

De Sacerdote tempore necessitatis secretò absoluto.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De Sacerdote tempore necessitatis
secretò absoluto.

FUIT XII.

XX.

I. *E*Andem REGULAM servare deberet Confessarius, qui in tali necessitate Sacerdotis lapsi confessionem au-

*C*onfessarius audiens Confessionem Sacerdotis lapsi, in celebrandi aut Sacramenti administrandi ne-

diret;

diret; neque enim aliâ conditione deberet ipsi, aut Missæ celebrationem, aut Sacramentorum administrationem permittere, quam ut ubi primùm necessitas defuisset, se ab Officio suo removeret; & ad tempus notabile, dignam Pœnitentiam perageret, non rediturus ad suum Officiū, nisi id expedire iudicaretur. Opstraet Past. bon. pag. 149. lin. ultima & seqq.

cessitati constituti, debet sequi REGULAM hanc: non aliâ conditione ei, aut Missæ celebrationem, aut Sacramentorum administrationem permittere, quam ut ubi primùm necessitas defuisset, se ab Officio suo removeret, & ad tempus notabile dignam Pœnitentiam perageret, non rediturus ad Officiū, nisi id expedire iudicaretur. Joannes Opstraet, Pastor bon.

REFLEXIO PRIMA.

2. Sensus hujus coincidere videtur, cum ea, quæ nunc inter Propositiones est 14. Verùm habet hoc particulare, quod eundem rigorem exercent erga eum, cui tempore necessitatis Sacramentorum administratio indulgetur.

I I.

3. Scopus videtur esse idem qui supra.

I I I.

4. Propositio nimis manifestè repugnat omnibus supradictis, & præsertim Tridentino, quod Casum nostrum in individuo complectitur, agens de Sacerdote in celebrandi necessitate posito, quem sibi peccati mortalis consciū, ubi copia Confessoris deest, finit celebrare, injuncto onere, non ut à Ministerio suo desistat, sed, si necessitate urgente, Sacerdos absque prævia Confessione celebravit, quamprimùm confiteatur.

Sess. 13.
cap. 7.

IMPOSTURÆ.

S. 17.

Refellitur Accusatio circa hanc Propositionem, quæ inter 61. accusatas fuit duodecima: Eandem regulam servare debet Confessarius, qui in tali necessitate Sacerdotis lapsi Confessionem audiret. Neque enim aliâ conditione deberet ipsi aut Missæ celebrationem, aut Sacramentorum administrationem permittere, quam ut ubi primùm necessitas defuisset, se ab Officio suo removeret, ut ad tempus notabile dignam pœnitentiam perageret, non rediturus ad suum Officiū, nisi id expedire iudicaretur. Pastor Bon. Part. 4. Cap. 1. §. 12.

CONFUTATIO.

5. Quàm difficile sit Tibi, Opstrati, textus tuos, alienosque, integros fideliter & sine mutilatione proferre, experientia contestatur. In veterato habitui potius quàm singulari malitiæ tribuendum puto, ideoque

minùs irascendum, magis miserandum, quod velis nolis in hanc prolapsionem reincidis. Non accusavi Te quod Sacerdotem hujusmodi ab Officio remotum velis, ut ad tempus notabile dignam poenitentiam perageret: vim nullam posui in particula *Ut*. Neque expressi eam. Sed genuinum textum imitatus tuum, curam gessi ut imprimeretur copula *Et*, prout etiam factum est. Tu verò pro *Et*, reddis *Ut*. Est aliqua differentia. Forfan enim non vis amoveri ut poenitentiam agat; sed amoveri vis ne Sancta poluat: vis autem poenitentiam agat ut Deum placet, & se Altari dignum faciat. Hanc tamen corruptionem textus haud reputabimus inter famosiores; hærebimus in recensitis hætenus corruptionibus 61.

IMPOSTURÆ.

6. *Hæc doctrina non tantum Pastoris Boni est, sed ipsius Doctoris Steyaert in Thesi Sabbathina die 18. Feb. 1690. & in sua declaratione ad art. 36. inter articulos oblatos &c. ubi eandem Thesim repetit his verbis: "Verum quid de Sacerdotibus, in peccata mortalia præcipue carnalia lapsis? ... Quid his agendum temporibus? Non eodem die aut post aliquot horas, ut quidam perperam asseruerunt, sed post magnos & per aliquod notabile tempus peractos poenitentia labores, suppositâ conversionis veritate, ad ministerium suum tales re-admitti posse videntur. Et quidem brevius tempus esse potest pro Sacerdote alias bona vita, qui occultè & per extraordinariam tentationem ceciderit. Verum si quis recidivam passus & corde corrupto sit; ad aliquod bene regulatum Ministerium, ut ibidem diuturniorem poenitentiam peragat, remittendus videtur. Quid verò de bono isto, ut supra, ita infeliciter & occultè cadente, & subito pressò, ut pro Parochianis die Dominico aut Festo celebret, orituris aliis, qui commotionibus, ut fieri amat, ingentibus? Supponitur is gemitibus & lachrymis veniam in Confessione postulare, paratusq; postea facere quæ videbuntur. Resp. Nos prima vice permissivè nos non habebimus, sed lachrymis ejus miscentes lachrymas nostras, absolutione donatum ad Altare dimitemus, FACTURUM POSTEA, ut jam dictum est de Poenitentia Sacerdotis lapsi, ANTEQUAM OFFICIO RESTITUATUR."*

CONFUTATIO.

7. *E*òne igitur angustiarum actus es, Opstrati, ut in extrema egestate, cum quid solidè respondeas non habes, supremas ab adversario suppetias exigas? Quàm simulatè autem hæc à Te gerantur, ut nimirum R. mps Steyartius, cujus mecum concordia vos nimium urit, mihi & sibi contradixisse videatur, ipse equidem inficiari non ausis. Sperasne etenim credi posse quod Te lateat quid verè sentiat. Sed hanc simulationem non solum improvidam, verum etiam temerariam puta, cum prospicere debueris, eam funditus elui ac expungi posse, non fœdis imposturis, sed ipsiusmet Doctoris Steyartii clarissimis vocibus, atque imprimis iis quas suppressisti, ipse verò in ea quam citas declaratione expressit: *Hætenus Thesis illa, quæ sanè pluribus justo rigidior quàm laxior apparebit. Citavit ergo Thesim*

Theſim, & juſto rigidiorẽ quàm laxiorẽ putavit. Prima ejus pars de lapſis in peccata mortalia, & præcipuè carnalia egerat. Non eſt hic caſus noſter, Opſtrati. In præſenti namque propoſitione agimus de eo quod Theſis eadem in parte ſecunda tractavit: *Et quidem brevius tempus eſſe poteſt pro Sacerdote aliàs bonæ vitæ, qui occultè & per extraordinariam tentationem cecidit.* Steyartius igitur qui in plura carnalia lapſis præfixerat aliquod notabile tempus; Sacerdotem bonæ vitæ tranſcribit ad *brevius tempus*; id eſt, tempus non valdè notabile. Tu verò expreſſis terminis exigis *tempus notabile*, & quidem tam notabile, ut in dubio ponas lapſusne poſt pœnitentiam ad Officiũ umquam rediturus ſit: *non rediturus*, inquis, *ad ſuum officiũ, niſi id expedire judicaretur.* Et jubemur interim credere quod tua & Doctoris Steyartii ſit doctrina eadem. Quis iſta capiat, quis ferat? Sed nempe Doctor Steyartius primâ vice mittit quidem ad Altare, at *facturum poſtea ut jam dictum eſt de pœnitentia Sacerdotis lapſi, antequam Officio reſtituatur.* Hic intercedit novus error tuus. Clauſulam *antequam Officio reſtituatur*, vis connectere cum *Tò facturum poſtea*, quaſi poſtea factururus eſſet pœnitentiam, antequam officio reſtituatur, qui jam reſtitutus eſt. Debet autem ex mente Authoris conjungi cum eo quod immediatè præceſſerat, *ut jam dictum eſt de Pœnitentia Sacerdotis lapſi*; id eſt, qui ad Altare miſſus eſt neceſſitatis tempore, poſtea factururus eſt illam brevioris temporis pœnitentiam, quàm aliàs, ſi nulla celebrandi neceſſitas extitiſſet, ante ſuam reſtitutionem fe-ciſſet. Hic nulla rurfus tecum Opſtrati, concordia. Quid autem ambagibus, tortuoſiſque conſequentiis opus eſt ad eliciendam ſententiam Viri qui palam loquitur, totieſque locutus eſt? Illene tecum ſentiat, Opſtrati, qui propoſitionis hujus tuæ accuſationi apertè ſubſcribit? Illumne vel ſuſpicari potuiſti ſentire tecum, qui non tantum accuſavit in Doctore Huygens hanc 29. inter 42. *Sacerdos in peccatum carnis externum lapſus, etiam in caſu valdè extraordinario non poteſt eadem die abſolvi: ſed & quem vos ipſi, Tu, inquam, Opſtrati cum Tuis inter 37. articuloſeidem ob-jectos accuſaſtis propter hunc: Confessariorum Sacerdotem ita recenter lapſum abſolvere poteſt, & ad Altare mittere?* Quanam animi conſcientiã criminati eſtis in viro, cujus contradictorium ſciebatis ab ipſo traditum in illa Theſi? Excideruntne Tibi quas D. Hennebellus contra eundem ſcripſit Theſes *de Sacerdote lapſo*, quodque Tu in lucem dediſti opusculum *de praxi adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiae?* Totus Doctoris Steyartii reatus ſtabat tunc vobis in hoc, quod cenſeret Sacerdotem talem citò abſolvi, citòque ad Altare mitti poſſe. Nunc verò ſcilicet iterum vobiſcum ſentit ille qui in ea quam citas declaratione, obſectum ſibi de Sacerdotis recenter lapſi abſolutione & ad Altare dimiſſione articulum non modò non negat, ſed apertè propugnat: *Sententia mea eſt*, inquit, *quam ſæpe tradidi, peccatores cum exceptionibus ſuprà expoſitis, recenter lapſos, facile & citò mediante Sacramento, reſtitui, quemadmodum candela recens extinctã, admoto igne facile accenditur.* Sed mitte nugas, obſecro Te, Opſtrati, & dic ſeriò, Tunc tan-

dem cum Doctore Steyartio sentis? Sentias, oro Te, & accusatæ Propositioni repudium scribas, & valedicas reliquis innovationibus tuis.

IMPOSTURÆ.

8. Eandem doctrinam iterum palam defendit 7. Maii 1691. dicitq; esse ferè 30. Episcoporum Gallia rigidissimorum. Ita tunc loquebatur, quia accusabatur de laxitate: "Circa questionem, inquit, famosam de Sacerdote lapso, sentimus, quod manifestè sine ullius abominatione (laxitatis saltem nomine) Rituale Alectense, à rigidissimis quibuscq; Episcopis Gallia ferè 30. approbatum, de Sacramentis in genere pag. 4. edit. 5." Ipsa autem verba Ritualis Thesi sua per Appendicem subnectit; quæ latine è gallico versa sic habent: "Si (Sacerdotes, & speciatim Pastores animarum) adeò infelices forent, ut in aliquod peccatum mortale, præcipuè contra puritatem laberentur, facere deberent quidquid in se est, ut per alium aliquem Sacerdotem vices suas suppleri curarent; atque interea PER TEMPUS NOTABILE abstinere à Missa celebranda & Sacramentis administrandis, committentes se suo Episcopo, vel alicui Sacerdoti valde spirituali, ad pœnitentiam convenientem ipsorum consilio agendam.

"Et Sacerdos quidem, cui hoc malum contigisset, non minùs se credere deberet ad hanc rationem ineundam teneri, eò quod non invento alio Sacerdote, coactus fuisset necessitate indispensabili ad Missam celebrandam, vel Sacramentum aliquod administrandum, præmissâ solum peccati Confessione, vel etiam, ubi copia Confessarii deerat, contritione tantum coram Deo exhibitâ. Debuisset enim credere, quod Deus ipsum misericorditer non respexisset, nisi quod in fundo cordis ipsius vidisset verum desiderium reparandi lapsum tam grandem per dignos fructus pœnitentie juxta spiritum & regulas Ecclesie: id quod deberet absq; mora exequi, respiciens etiam tamquam novam causam doloris ipsam necessitatem in qua fuerat Sacramentum aliquod in eo statu administrandi."

Memini me interfuisse Disputationi, in qua Thesim istam defendebat Doctor Steyaert: & ne quem terreret Rituale Alectense, cujus auctoritatem citabat, monebat non esse prohibitum illud, sed aliud quoddam legi permissum.

CONFUTATIO.

9. **T**estimonium tuum, est testimonium Adversarii, cui neque injure neque in Theologia creditur. Credere certè non possum ego, qui Virum propiùs novi, quod præter Rituale post nonnihil emendatum, & à 26. Episcopis commendatum, agnoscat Rituale aliud Romæ severè castigatum, proscriptumq; quod sit legi permissum. Quomodo stent ista simul, prohibitum, & legi permissum? Define nugas agere, Opstrati. Remitto autem Lectorem infra ad l. 2. §. 35. Ubi R. mus Dominus mentem suam declarat.

IMPOSTURÆ.

10. Quod ut ut sit, teste certè Doctore Steyaert, 30. circiter Episcoporum Gallia est Doctrina ista, quam nunc Querelæ Author accusat, ac veluti temerariam & perniciosam in praxi censurat.

CON:

CONFUTATIO.

11. **N**ullius Doctoris testimonio opus est ut sciatur, quot & quantis in Gallia Doctoribus Rituale secundum quod in hac parte cum primo convenit, placuerit. Primam à Præfatione paginam verte, invenies 26. Episcoporum nomina. Istitis autem oppone auctoritatem Sedis Apostolicæ, oppone, inquam, *pondus ponderi*, & mihi quidem accusatori, non censori, crede extare qui censuram, quam contemnis, tueantur. Memento interim Te in istis Propositionis tuæ particulis: *non rediturus ad suum Officium, nisi id expedire judicaretur*, Rituali Alectensi severiora statuere: atque hoc per modum Regulæ. *Regulam eandem*, inquis. Ad Te nempe spectat Regulas & tales regulas condere.

IMPOSTURÆ.

12. *Addo his Rituale VIRODUNENSE supra etiam citatum, ubi de Sacramento. in gen. §. 3. præscribitur Sacerdoti lapso, ut si in necessitate coactus fuerit præmissâ tantum Confessione, vel actu Contritionis, Sacramentum aliquod administrare; post illud administratum subjiciat se directioni sapientis & habilis aliqujus Directoris, ut peccatum suum expiet, ut impleat exacte quod proposuerat, & deinceps adversus tale periculum se muniat. Ad iram autem Dei tali casu placandam, necessarios esse dicit lachrymarum torrentes, ingentem bonorum operum numerum, & poenitentias magnitudini criminis proportionatas.*

CONFUTATIO.

13. **N**ihil Rituale hoc de *notabili tempore*, nihil de amotione ab Altari, nihil de non-reditu ad suum Officium, cum clausula tua: *nisi id expedire judicaretur*.

IMPOSTURÆ.

14. *Nunc quid objiciat Querulus, videamus.*

1. "Propositio, inquit, nimis manifeste repugnat omnibus supradictis."

Resp. Imò verò multò manifestius per ea, quæ supradictis responsa sunt confirmatur.

CONFUTATIO.

15. **M**ittamus ea quæ utrimque dici quidem, sed non utrimque verificari possunt. An supradictis repugnent quæ dixisti, an autem quæ dixisti, responsis tuis firmata sint, apud Judices sententia esto.

IMPOSTURÆ.

16. 2. *Repugnat Tridentino, quod casum nostrum in individuo completitur, agens de Sacerdote in celebrandi necessitate posito, quem sibi peccati mortalis, conscium, ubi copia Confessarii deest, sinit celebrare, injuncto onere, non ut a ministerio suo desistat, sed si necessitate urgente Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.*

R. Si nihil aliud eo casu requirat Concilium; sequitur totam Sacerdotis quantumvis impii ad celebrandum præparationem sola criminis Confessione, aut, si copia Confessarii deest, sola contritione, qualis ab homine ejusmodi tempore tam

exiguo expectari potest, contineri: quod à mente Concilii prorsus alienum esse nemo dubitaverit. Dico, Sacerdotis quantumvis impii: nam Concilium agit de Sacerdote sibi conscio peccati mortalis, nullâ distinctione factâ inter Sacerdotem lapsum ex infirmitate & ex malitia, inter relapsum & non relapsum, inter consuetudinarium & non consuetudinarium, ac proinde omnibus istis sufficit, aut Confessionem celebrationi præmississe, aut, si copia Confessarii defuerit, post celebrationem quamprimum confiteri. Quod cum nequaquam admitti possit, respondendum est, dicere quidem Concilium, quid necessario facere debeat Sacerdos qui urgente necessitate absque præviâ Confessione celebraverit, nimirum ut quamprimum confiteatur; sed quod id sufficiat, minimè dicere: Contra verò, dum illum jubet quamprimum confiteri, satis insinuare, facere eum debere quod Ritualia & Episcopi triginta jam citati præscribunt: Ut sapienti alicui directori subiciat, & ex illius præscripto dignâ pœnitentiâ crimen eluat, ejusdem arbitrio relinquens, an citò Altari restituendus sit, an verò diutius, aut etiam in perpetuum, ab eo removendus.

CONFUTATIO.

17. **D**E Tridentini mente suprâ satis superque egimus, ostendimusque quàm alienum ab illa sit præscribere quid fieri debeat, non quod sufficiat. Sed & Doctorem Angelicum advocavimus in præsidium, & cum illo tradidimus nullum esse peccatum tam grande, quod brevi, dummodo & strenuâ contritione atque proposito elui non possit. Proindeque ubi Tridentinum nihil distinxit, nihil excepit. Unumquemque porrò talem quamprimum confiteri debere, seque prudentis Confessarii arbitrio subicere, non dubitamus. Illum verò putandum prudentem qui statâ lege Sacerdotem lapsum ad notabile tempus ab officio amoveret, non restituendum, nisi id expedire judicaretur, supponis quidem, Opstrati, sed neque ex Tridentino, neque ullo prudenti argumento demonstras.

18. Dum verò materiæ huic de imponendorum operum pœnalarum publicorum pro peccatis secretò confessis ponendo modo, impono finem, juvabit ad abundantiam probationum, præcipuam quæ cordatum Catholicum moveat, rationem repetere. Dubium itaque non est, quin Christus Dominus Ecclesiam instituerit talem, cujus disciplina humanis rebus, quantum patiuntur divinæ, attemperata esse noscatur. Nihil proinde in Evangelio, aut quidquid ab Evangelio pendet, continetur, quod hominum naturali atque rationabili instinctui quodammodo repugnet. Homini verò nihil naturalius pudore, nihil rationabilius conservatione ejus. Quare etsi peccet; donec tamen publicitate peccati jus ad pudoris custodiam non amisit, hoc semper in terris obtinere videtur, ne erubescentiâ confundatur. Nec appareret durior lex, quàm quæ cordis intima atque conscientiæ arcana publici juris facere cogeret. Profecto nihil gentes atque nationes ab amplectenda Religione Catholicâ magis alienos redderet quàm ejusmodi contortio. Sed & providentia prospexit. In oculis Domini

Domini tanta visa est fama hominis, ut juxta ordinem Evangelii peccatori occulto publicè Eucharistiam petenti dare exemplo suo docuerit. Cujus rei non videtur quærenda ratio præter voluntatem Creatoris, qui imaginem & similitudinem suam sic dilexit ut statim post peccatum fecerit ei perizomata, quibus non modo celaretur proximo pudor corporis, sed & mentis. Quin ipsemet amabilem quodammodo ignorantiae somnum in se admittendo, quasi dedecora nostra non aspiceret, in Scripturis suis declarat: *Iniquus in qua die conversus fuerit ab iniquitatibus suis, & fecerit justitiam, omnes iniquitates ejus obliviscar.* Hujusque secreti adeò amans extitit, ut in Sacramento reconciliationis, Sacerdotale sigillum voluerit esse inviolabile, præscribens confessionem secretam, *In signum quod effectus pœnitentia sit occultatio peccatorum ab oculis Dei viventis,* inquit Doctor Angelicus. Et inde concludit, quod ex Sacramenti hujus institutione, *revelare non licet Confessionem nec verbo nec factò, nec nutu, nec aliquo signo.* Subjungit autem rationem ex Sacramenti institutione petitam: *Nam ita est in Sacramentis novæ legis, quod efficiunt quod figurant: effectus autem pœnitentia est occultatio peccatorum ab oculis Dei viventis, & hæc occultatio significatur per secretum confessionis: & ideo sicut prophanaret Sacramentum qui conficeret corpus & sanguinem Christi de alio quàm de pane & vino; ita esset revelans sacrilegus.*

D. Thom.
quodlibet
12. q. 15.
art. 19.

19. In generali hoc principio satis Tecum, Opstrati, convenimus; saltem si verbis vestris, quotiescumque de sigillo suspecti monemini, fidem damus. Non concordamus autem omnino in intellectu horum verborum: *Revelare non licet confessionem nec verbo, nec factò, nec nutu, nec aliquo signo.* Debet enim Confessarius non tantum Medicus esse spiritualis, verum etiam custos honoris. *Audacter,* inquebat Gregorius Nyssenus ad peccatorem consuetudinarium, *ostende illi (Sacerdoti) qua sunt recondita animi arcana, tanquam occulta vulnera medico detege: ipse & honoris & valetudinis tua curam habebit.* Quam rem Reginaldus optimè ad rem nostram ex D. Antonino pertractat, totius difficultatis summam brevissimâ sententiâ complexus: *Pro peccato occulto non imponatur pœnitentia publica, seu cujus impletio ostendat pœnitentem grave aliquid admisisse, quoniam frangeretur aliqui sigillum.* Et ita Navarrus. Hic Te volo, Opstrati. Ad sigilli Sacramentalis custodiam, si D. Antonino credis, pertinet, ut non injungatur pœnitentia, cujus impletio ostendat pœnitentem grave aliquid admisisse. At, inquires, esto, Sacerdotem per notabile tempus amotum populus suspicetur grave aliquid admisisse, non cognoscet idcirco crimen in individuo. R. suspicabitur pejora, & plura; & quidquid sit, hoc ipsum satis & nimis arduum est, quod ex impletione pœnitentiæ natum fit, populum aliquid magni in genere suspicari, præsertim si opinio tua invalesceret: statim enim ut scirent homines, quod Pastores propter occultum carnis vitium ita per Confessarium amoveri deberent; fieri vix posset ut aliquis etiam sponte abstinere, quin hoc ipso in suspicionem & contemptum veniret.

Greg. Niss.
Orat. in
mulierem
peccatricem. Mihi
pag. 611.
Reginald.
l. 7. de Sa-
cramenta-
li satisfac-
tione c. 4.
n. 3.
D. Anton.
3. p. tit. 17.
c. 21. s. 1.
Navar. ad
cap. Sacer-
dos de pœ-
nit. dist. 6.
n. 103.

niret. Quare optimè D. Anselmus in suo Offendiculo Sacerdotum monet: *Magni criminis reus esse videtur (Confessarius) si cogit (à divinis cessare) quia sic & confitentem poenitere confessionis , & plures nondum confitentes horrere confessionem cogit.*

20. Quare reliquum esse puto , ut fervetur in istis Regula non tua, Opstrati, sed S. P. Augustini: *Corripienda sunt coram omnibus, que peccantur coram omnibus; ipsa corripienda sunt secretius, que peccantur secretius.* Et subdit rationem: *Ubi contigit malum, ibi moriatur.* Et fuit hæc perpetua Ecclesiæ, atque præsertim Sedis Apostolicæ observantia, non Laicis dumtaxat, verum etiam Clericis in sacris Ordinibus constitutis, impensa. Cujus rei testimonia produxi ferè innumera. Adjicerem assertam Xysti Papæ secundi Epistolam Episcopis per Hispaniarum Provincias constitutis inscriptam, quam Eminentiss. Cardinalis de Aguirre legitimam pronuntiat; quia verò nondum à prima sententia pedem retuli, & quæ sola Isidori collectio Papæ Siricio præmittit, suspecta mihi sunt omnia, sistam in Hincmaro Rhemeni Episcopo rerum Ecclesiæ sui temporis peritissimo, qui universam Doctrinam quam diffusius adversus Innovationes tuas deduxi, breviter ac succincto compendio explicans, *Apostolica Sedes, inquit, secundum sacros Canones de manifestis peccatis confessos, sive convictos, à gradu Ecclesiastico jubet deponi: ET NON PUBLICÈ CONFESSOS* (nota benè, quod juxta S. Leonis Ep. 80. de occultis peccatis non erat facienda confessio publica) *vel legaliter ac regulariter convictos, damnari vel degradari nulla ratione permittit. Quod multis argumentis demonstrat, perpetuò distinguens inter detectos & non detectos. Detecti sive confessione sua, sive convictione legali ac regulari, de criminibus, ad gradus Ecclesiasticos non accedant & in gradibus Ecclesiasticis non maneat, vel ad Ecclesiasticos gradus non redeant, sicuti sacri Canones & Decreta Sedis Romanæ Pontificum aperte decernunt. Et post pauca: Lapsos autem in ordine Ecclesiastico, SED NON DETECTOS* (distinguit inter Detectos, & non Detectos, prout semper diximus) *judicio Dei committimus, cujus misericordia, ut Leo dicit, nec mensuras possumus ponere, nec tempora diffinire: apud quem nullas patitur venia moras* VERA CONVERSIO. Ex quibus ulterius deducitur, Magni Leonis textum de citatione, non ad casum necessitatis, sive ultimi agonis restringendum esse, ut alicubi, Opstrati, explicare niteris; sed præcisè ad casum nostrum, ubi secretò confitetur, qui detectus non est. Prosequitur Hincmarus jugiter distinctionem suam repetens: *Sic nimirum erga lapsos ATQUE DETECTOS, CUM CATHOLICÆ ET APOSTOLICÆ ECCLESIE DOCTRINA sacrorum Canonum severitatis censuram sequimur. Sic de lapsis, SED NON DETECTIS, & peccata sua perfecte lugentibus, CUM ECCLESIA CATHOLICA de omnipotentissima Domini benignitate SENTIMUS.* I nunc, Opstrati, & paucitatem tuorum qui non distinctum fuisse putant an lapsus publicus esset an occultus, clam sive palam, extolle, ut vis: nobis Sedi Apostolicæ, cujus praxeos testis competens & vindex fuit Hincmarus, adhærere certum bonumque est.

Adver-

S. August.
serm. 16.
de verbis
Domini.

Tom. 1.
pag. 730.

Hincmarus
Capit. 1.
Quod de
crimine
confessi vel
convicti,
merito sint
à gradu
Ecclesiastico
deponendi.
Apud
Sirm. 10. 3
Conc. Gal.
pag. 629.
Vide infra
l. 2, §. 36.

adversus rigorum tuorum vociferationes & Impositiones nihil amodo reponeamus, quàm illud ejusdem mox citatum: CUM ECCLESIA CATHOLICA DE OMNIPOTENTISSIMA DOMINI BENIGNITATE SENTIMUS. Cesset ergo (ut ad Propositionem accusatam redeam) cesset, inquam, Regula cujus condendæ authoritas Tibi nulla: *Hoc verò pro Regula certa & documento salubri teneatur: ut numquam pro peccato secreto vel osculo pœnitentia publica pœnitentibus injungatur*, inquit Gerson.

Gerson
Opusc. tri-
partito
cap. 17.

CAPUT XXII.

De Examine Pœnitentium in Materia Luxuriæ.

AD LECTOREM.

Mutandus est ordo, Lector Benevole, velim, nolim. Accusatio siquidem & Querela Populi Belgici Propositiones accusatas disposuerat ordine materialium, non personarum accusatarum. Quatuor vero accusati collegerunt Propositiones suas singuli, & quidquid sit de colligatione quâ inter sese communibus Doctrinis contesserati sunt, quisque hîc specialiter respondit pro se, idque ordine quem sic instituerunt, ut primus sit Licentiatus Opstratus, secundus Doctor Utriusque Juris Zegerus Bernardus van Espen; tertius Doctor Theologus Joannes Libertus Hennebel, quartus vero Doctor Theol. Gummarus Huygens. Hinc accidit, ut si ordinem accusationis teneo, descendendum nunc sit ad primam Propositionem Doctoris Gummarii Huygens; si vero ordinem Impositionum, prosequenda Propositiones Opstrati: proindeque mutandus est ordo vel accusationis, vel Impositionum. Sed uter potius? Impositionum: prior enim iudicibus placuit, quorum hîc partes potiores.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De Examine in Materia Luxuriæ.

FUIT XVI.

XX.

In omni materia possit existere obligatio, ut Confessarius in illa Pœnitentem suum examinare debeat. Facilius tamen in materia Luxuriæ ista examinandi obligatio locum habet. Gummarus Huygens de Castitate.

Obligatio quam habet Confessarius examinandi Pœnitentem cujusvis ætatis, conditionis, aut sexûs, facilius locum habet in materia Luxuriæ. Gummarus Huygens, de Castitate.

XX

(pag. 41.)

(pag. 41. col. 1. lin. 14.) *Pueri examinandi sunt*, (pag. 45.) *Adulti*, (p. 46.) *Nubiles*, (pag. 47.) *Persona quæ Voto, vel Habitu externo Castitatem profitentur*, (pag. 48.) *Conjugium ineuntes; item jam tum conjugati*, (pag. 49.) *Vidui, & Viduæ*, (pag. 50.) & quod ad occasiones spectat, inquirendum est in illas ut amoveantur; tum pro curatione, tum pro præservatione. Pag. 52. col. 1. lin. 7.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus est, quod Confessarius debeat examinare quemcumque sexum, & ætatem, in materia carnis, non tantum de iis, quæ verosimiliter commiserunt; verum etiam de iis quæ committere possunt.

I I.

3. Scopus videtur esse docere omnem ætatem, & sexum, omne genus, & speciem, & circumstantiam peccatorum, ne per ignorantiam incidant in aliquod horum. In quem finem aliqui in Hollandia prælegunt Apostoli Pauli Epistolam ad Romanos cap. 1. Et vulgari Idiomate explicant.

I I I.

4. Contrarium docent omnia Ritualia, & præsertim Romanum: *Caveat ne curiosus, aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, præsertim juniores utriusque sexus, vel alios, de eo quod ignorant, imprudenter interrogans, ne scandalum patiantur, indeq; peccare discant*, inquit.

IMPOSTURÆ.

§. 32.

D. HUYGENS RESPONDIT.

5. Respondetur ad *Accusationem* hujus Propositionis: *Obligatio quam habet Confessarius examinandi Pœnitentem cujuscvis ætatis, conditionis & sexus, facilius locum habet in materia luxuriæ.* Gummarius Huygens de Castitate.

CONFUTATIO.

6. **S**uccedit responsi genus aliud, non Licentiato, quod hætenus in antecedentibus vidimus, sed Doctore dignum, serium, apertum, sine tergiversationibus atque tricis; verbô, Huygenianum, non Opstratianum. Æquum est, nos isti defensionis generi confutationem aptare congruam, servantes commune placitum:

Quo te quisque roget casu, responsio detur.

Dicam

Dicam ergo hîc quod egregiè, rectè, appositè, atque sincerè accusatam Propositionem suam Doctor Huygens exhibet; bonamque fidem ejus commendat quod missis cavillis, non eadem præcisè verba reclamat, quibus in libello seu Thesibus de Castitate Propositio expressa jacet; sed expendens quod ad concinnandam claram brevemque assertionem minùs congruebant; ea generosè sine imposturis, aut calumniis prout in accusatione proponuntur, exhibet.

D. HUYGENS RESPONDIT.

7. *Tria sunt mala ob quæ avertenda confitentes sunt à Confessario (servatis servandis) examinandi. Primum, ut per examen impediri queat, ne confitentes Sacramentum suscipiendo sine contritione de præteritis, careant ejus effectu. Secundum, ne ob ignorantiam malitiæ quæ inest eorum peccatis, in mortalia labantur in futurum. Tertium, ne Sacramentum suscipiendo indignè, huic irrogent irreverentiam.*

CONFUTATIO.

8. **D**E primo & tertio malo, modis congruis tollendo, juxta Ecclesiæ praxim, quæ tanto incommodo nec hodie nato, nec heri primùm detecto, sed antiquissimo, cunctisque Christianis seculis noto, dudum prospexit, aptissima inter nos erit consensio, dummodo in executione, si aliquid novè facimus, nihil tamen novi moliamur. Dum mihi cum Doctore Huygens instat contentio, prima, eaque continua (sit venia verbo) urget cura, ut ne arietetur istud Papæ Stephani: *Nihil innovetur*. Facillimus enim solet esse adversarius in gignendis consequentiis. Quare non concedenda ipsi facilè antecedentia nisi probè castigata, ne in conclusionibus cespitemus.

9. Eapropter ad secundum quod proponitur malum, respondendum, si agatur de vitandis mortalibus futuris talibus, in quæ per ignorantiam incidendi præsens extat morale periculum per instructionem verosimiliter avertendum; plausibilis est assertio. Si verò agatur de vitandis iis, in quæ poenitens nondum incidit, neque incidendi periculum urget aliud, quàm quod communis ea sit rerum humanarum lubricitas, ut occasione data committi per ignorantiam posset, ferè sicut alicubi S. Augustinus dicit non esse peccatum quod facit homo, quod non posset facere alter homo, si ille deferret à quo factus est homo; tum negandum puto, examen illud in materia luxuriæ merè ad ita præservandum à peccato obtinere debere. Nam inter gemina pericula rem magnam versari patet; periculum unum, nè peccatum per ignorantiam committatur; periculum alterum, ne peccati scientia peccandi occasionem maturet, juxta illud:

Utimur in vetitum semper, cupimusq; negata.

Quæ res ut plenius comprehendatur, considerandum ex alia parte, quod utriusque periculo opponitur bina spes; primo quidem, spes fore ut quamdiu peccatum ignoratur, in illud homo non feratur, cum ignoti nulla cupido: alteri

verò, spes fore ut cum scientia malitiæ concipiatur averfio à facto. Quis autem non videat, uti periculum secundum primo gravius est, ita quoque spem primam secundâ potiore? Quinimmo quis nesciat, in omnem eventum, multo mitius malum esse, aliquos ex ignorantia juris, committere ea facta quæ non commisissent, quàm aliquos ex scientia factorum in confessione acquisita, impingere in cognitum jus, in quod non imegissent? Proindeque jam inde concludere fas erit, commendandum esse illud examen circa ea quæ verosimiliter commissa sunt, vel loquendo moraliter sunt in viâ ut committantur; ubi verò periculum illud abest, merè ad præservandum, *ne labantur in futurum*, docere omnem sexum & ætatem quænam circa luxuriam obvenire possint, rem periculis plenam puto. Pietatis speciem habere videtur, ignorantes docere quid sit juris; sed in materia tam delicata sub prætextu docendi juris, explicare facta, de quibus pœnitens vel numquam vel non tam cito cogitasset, est, salvo meliori, in Tribunali quod ad peccata delenda institutum est, seminare peccandi zizania, nata crescere in comburendam messem.

D. HUYGENS RESPONDIT.

10. *Ista facilius obtinent in materia luxuria; quia hac est magis illecebrosa, magisq; subjecta ignorantis, cum non ladat proximum, saltem palpabiliter, nec Deum contemnat manifestè: præterea peccata luxurie deferuntur difficillimè, excoecant maximè; & quia pudenda sunt, occultantur magis sollicitè.*

CONFUTATIO.

11. **Q**Uod examinandi necessitas respectu eorum quæ pœnitens verosimiliter commisit, facilius obtineat in materia luxuriæ, facile concedo: respectu verò eorum quæ nondum commisit, neque scitur esse in via committendi, neque apparet præsens periculum ne committat, apertè nego. Materia est magis illecebrosa, fateor, sed ignorantia non nocet. Est magis subjecta ignorantis, sed quamdiu factum ignoratur, non committitur; si autem factum ipsum commissum est, vel est in viâ ut committatur, tunc utique tollendam esse ignorantiam juris, sub spe quod factum aliqui verosimiliter committendum displicebit, nec committetur; utilissimum & saluberrimum procul dubio erit. Non videtur igitur responderi satis ad rem: neque enim exactius illud examen vetamus respectu commissorum; volumus enim etiam modis omnibus ut peccata illa maximè excoecantia deferantur; & quanto pudenda sunt magis, eo magis refecentur, & quanto magis sollicitè, dum commissa sunt à pœnitente occultantur (occultari autem non potest quod commissum non est) tanto sollicitiùs à directore detegenda sunt ut sanentur. Sed manet quæstio principalis circa ea quæ Adversarius pag. 52. col. 1. lin. 7. dixerat: *Et quod ad occasiones spectat, inquirendum est in illas ut amoveantur; tum pro curatione, tum pro præservatione.* Praxi verò suâ, id est, publicando Theses de Castitate, ubi pro omni sexu & ætate ad quosvis particulares casus viâ facti descendebat, satis demon-

demonstrare visus est, se pro præservatione, quemcumque, de quibuscumque occasionibus instructum velle, prout plurimi juvenes, ad quorum manus Thesis illa devenit, reipsa instructi fuerunt. Hoc enimvero est illud quod displicuit, atque ne passim in Confessionali fiat, displicebit.

D. HUYGENS RESPONDIT.

12. *Supponendum præterea, prout in citatis Thesis de Castitate ostendimus, quod ex una parte imminet morale periculum dictorum malorum aut alienius illorum, & quod ex parte altera adsit spes per examen illa avertendi, nec obstat aliud, quia, ut ponitur, servantur servanda: quibus si addi cogites cautelas, quas conformiter ad instructiones Confessariis porrigi solitas, in citatis Thesis de Castitate conclus. 4. §. 2. & 3. adhibendas dicimus, non videtur in ista doctrina reperiri aliquid quod sit culpabile, imo quod non sit laudabile a dmodum.*

CONFUTATIO.

13. **D**Um morale periculum, ne peccata illa committantur, imminet, & ex altera parte spes superest ut avertantur, non culpabile examen, sed laudabile sit. Praxi verò suâ, id est, publicando Theses, undè quæstio, periculum istud ita libravit, ut videri possit existimasse quod imminet omnibus. Verba illa, *morale periculum*, cautelam sonant, sed nec cautè nec rectè apponuntur, si omnibus, uti res nunc aguntur, omnia imminere putat.

D. HUYGENS RESPONDIT.

14. *Scio contrarium sentire eos qui pro digna Sacramentorum susceptione parum, aut nihil solliciti, promptissime credunt esse contritos qui tales se esse pronuntiant, saltem ubi de opposito non certò ipsis constat; & quod præcipuum, cùm ad peccandum formaliter cum Cælestio & Abaelardo requirant notitiam malitiae, putant se nocere poenitentibus, ipsos de peccatorum suorum malitia instruendo, ut ex. gr. de malitia pollutionis per eos procurari solite.*

CONFUTATIO.

15. **S**i pravo hoc principio fulti, examen quo adversarius delectari visus est, impugnaremus, errorem utique tentaremus errore pellere. Nunc verò ubi tum à Cælestii, tum ab Abaelardi prolapsionibus noscitur esse alienissimi, manet accusatio in suo vigore, responsione suspiciosa nequicquam refragante. Non ergo quia peccata ignorantis tegi credimus vel excusari, non etiam quia qui factis suis pollutiones procurare solitus est, debeat aut possit in ignorantia juris relinqui, sed quia sacrilegii instar esse credimus in Tribunali poenitentiae, ad extinguenda peccata instituto, tradere notitias factorum quæ ad infractionem juris præcipitent, ideo enimvero, & ideo præcisè facilitatem examinis istius particularis omni sexui atque ætati præscripti impugnamus. Ubi est verosimilitudo facti commissi, aut committendi, optime adjicitur scientia juris, ut commissa fiat, & committenda poenitens caveat. Ubi verò moralis ista verosimilitudo abest, ca-

venda est notitia juris, quia hæc sine scientia factorum, quæ ex corrupta natura sua invitat & allicit, non traditur.

D. HUYGENS RESPONDIT.

16. *Contra illos ac potissimum postremos dico perutile esse, quod per examen Confessarii Pœnitens discat quanta culpa insit illis quæ ante in materia libidinis ignorabat esse mala, & nihilominus committebat; quo titulo singulariter est utile, ut qui solius est semetipsum polluere nesciens hoc esse culpabile, discat per examen Confessarii, quantum malum in fœditate ista consistat: etenim ab hoc peccato vix unquam contingit liberari quempiam, nisi interveniente cognitione malitiæ; patratur enim sine nota infamia: committitur sine damno temporali, absunt incommoda alia, quæ animum cohibent ab adulterio, fornicatione, ebrietate, &c.*

CONFUTATIO.

17. *Si contra illos solos examen istud commendavit, cur utriusque sexus particularitates, omni ætati promulgavit? Si nullum in hoc periculum, frustra ergo Rituale Romanum monet: Caveat ne curiosis aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, præsertim juniores utriusque sexus, vel alios, de eo quod ignorant, imprudenter interroget, ne scandalum patiantur, indeq; peccare discant. Doctrina hæc est nostra, qui propositionem accusatam non aliter nec aliàs impugnamus, quàm ubi Rituali ad-
versatur.*

D. HUYGENS RESPONDIT.

18. *Præterea etiam in aliis luxuria peccatis modo de illis periclitetur quispiam, utile est ut sciat eorum malitiam. Siquidem malitiæ notitia non accendit, sed compescit potius peccandi libidinem; quandoquidem hominum nullus, nisi diabolicus fortè, propter peccati malitiam prosequatur peccatum, ut notissimum est in peccatis plerisque & specialiter in iis quæ sunt contra castitatem.*

CONFUTATIO.

19. *Ubi instat periculum facti, scientiam juris adhibendam esse non dubium est. Ubi verò factum vel numquam, vel non tam citò fuisset cognitum, nisi scientia juris præmaturè extitisset impressa, scandali periculum est, & ne inde peccare discant. Ubi enim instat periculum facti, jam factum aliunde aut cognoscebatur aut cognoscendum erat, & illius tentatrix delectatio aliunde nata vel nascitura non debet examinantis studio ac diligentia adscribi, sed hic à saluberrima scientia juris quam de malitiâ superaddit & detestari docet, potest commendari. Hæc verò in iis non obtinent qui in morali periculo isto non versantur, quemadmodum verosimiliter obtinuit in majori parte eorum ad quos Thesis de castitate pervenit.*

20. *Quod existimatum fuerit, Doctorem Huygens non egisse de solo casu quo peccatum commissum vel aliàs proximè committendum esset, tria præ reliquis in causa sunt. Primum quidem, quod objiciat sibi: Sed demus, quod
forte*

forte interdum accidat ut unus aliquis occasionem quoddam peccatum luxurie committendi arripiat ex dicto examine, an ideo istud omitti debet, vel etiam possit, quandoquidem ex ipso examine nascatur bonum incomparabiliter majus magisq; universale, & similiter ex omissione examinis periculum, sine ulla comparatione majus, quam ex ipso examine? Quibus verbis equidem insinuari videtur, quod agatur de examine, promiscuè indicendo omnibus, tum pro curatione, tum pro preservatione, ut col. 52. loquitur. Quia verò censebatur bonum quod per scientiam juris acquiritur, majus esse isto malo, quod occasione examinis ab iis committitur qui acquirunt novam notitiam factorum & peccant, idcirco examinis rigor studiosissimè commendabatur. Secundum verò, quod sensus & norma doctrinæ quæ tradebatur, ex praxi illius qui tradebat eam, peti posse videbatur. Jam verò Adversarius Theses fecerat publici juris, ut diximus, & in iis descenderat ad tam particularia, ut Studiosa juventus plusquam ad sui sexus & ætatis secretiora pervenerit. Tertium denique, quod qui sciuntur Doctore adhærere, in praxi dicebantur promiscuis interrogationibus uti, quæ sexum omnem omnemque ætatem non tam instruebant, quam scandalizabant. Ea tamen mihi est de viro existimatio, ut Discipulos ultra Magistri placita sæpè progredi non dubitem. Nolim itaque imputari ei, quod mihi præ cæteris præclara quadam, eaque castissima matrona relatum memini, quod cum nullam præbuisset Confessario de hac materia interrogandi occasionem, rogata fuerit (ignosce Lector, necessitas jubet loqui, pudor circumloqui) an numquam oblita cursus ordinarii, indulgisset id conjugii, de quo fratres suos Joseph incussisse varii interpretantur. Quid? Quod pejora cœpisse è pulpitis dici, Magistratus Nobilis in Belgio oppidi ad me in Urbem perscripserit & documentis authenticis roboraverit. Et quidem de concionibus quid dicam? Theses de Castitate non solis Confessariis, sed & Verbi Dei præconibus ex primo instinctu directas esse, vel ex titulo liquet, ubi particula, & prædicandi, tegitur quidem alba chartulâ, sic tamen ut non difficilè legi possit.

21. Pace ergo Adversarii dicam, nos in ea sententia stare, quod in nulla re circumspectius, in nulla re tenerius ac tardius procedendum, quam in interrogationibus pœnitentium de particularibus in materia luxuriæ. Atque si alterutrum malum tolerandum est, ut ex iis quos nescimus crimen admisisse, aut in propinquo esse ut admittant, alii ex una parte in ignorantia peccent, aut alii ex parte altera per scientiam in Confessionali acquisitam ad peccata perveniant, multò utique tolerabilius erit, delicta juventutis & ignorantias plangere, quam peccata ex ipso pœnitentiæ tribunali quæsiuisse. Quare primò, nisi pœnitens specialem occasionem præbeat, nonnisi de generalibus, & aliis confessis; ad particularia verò sobriissimè descendendum est tunc, quando pœnitentem incidisse in ea aut facilè ac quamprimum casurum esse verosimile est. *Omnes Doctores*, inquit Suarez, *admonent Confessorem ne sit nimis in interrogando, & præsertim ut in aliquibus rebus seu materiis, ut v. g. castitatis, ad particularia non semper descendat; ne aut pœnitentem*

*Disp. 32.
de oblig.
Ministri
sect. 3.*

tentem doceat quæ fortè nescit, aut se vel illum periculo alicujus tentationis exponat, ut rectè D. Thomas docuit 4. d. 16. q. 3. quem imitatus est Soto dist. 18. q. 1. art. 4. post medium.

22. Aliquando Gersonem citat Adversarius. Sed constat Gersonem in tractatulo de Confessione molliciei, de examine isto satis præclare sentire. Nam cum magna præcautione, valde prudenter à generalibus incipit, admodum pudoratè pauca sua particularia describit, ad ea non proficiscens nisi gradatim, nec de futuro sed de præterito sollicitus, id est neminem docens quid possit accidere, sed unicè persequens quæ possint accidisse. Semper enim infidebat memoriæ castissima regula quam in libello de arte sive scientiâ audiendi Confessiones, consideratione 21. tradiderat: *Fatebor, inquit, cautelam esse necessariam, & non leviter debere fieri descensum ad talia abominanda, nisi confessata precedentia videantur velut inferre talem conclusionem. Quod si quis nesciat uti cautela tali: dimittat, consulo.* Hactenus Illustris Gerson de examine oretenus faciendo in Confessionali, minimè de prædicando, aut divulgandis libellis publicis. *Magis, inquit, in Confessione certis sunt interrogationibus cognoscenda, quam verbis vel scripturis quibuscumque in publico reseranda.* Atque hoc est præcipuum quod Romanis jure displicuit. Hoc Adversarius (qui viri candor est) non obscurè agnoscit in observationibus de Sacramento Pœnitentiæ, post institutam atque discussam præsentis Propositionis accusationem editis. *Verum, inquit, cum aliquibus non probetur, quod hæc particularia tam aperte publicentur in scriptis à quorum lectione nemo excluditur, ut sunt hæc nostræ observationes, malumus deinceps pro his & similibus, Theologiæ Studiosos mittere ad peritiores aliquos castioresq; ac prudentes Confessarios, ut hi viva voce ac secreto ipsos instruant de illis omnibus, quæ eos in hac materia convenit pro pœnitentium suorum adificatione nosse. Legat hæc Opusculatius diligenter, maturè consideret, atque imitetur.*

CAPUT XXIII.

DE SIGILLO CONFSSIONIS.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De Sigillo Confessionis.

FUIT XXIII.

XXII.

SANÈ si nihil negetur, nisi quod pro liberrimo Confessarii arbitrio, seclusa etiam Confessione negari possit, negeturq; eo modo, qui nullam confessi criminis suspi-

CONfessarius non dicitur gravare Pauperem, cui indebitam prorsus eleëmofynam honesto modo negat: ita quidem ut nec ipse Pauper scire

uspicionem ingerere possit, non satis clarè intelligitur inferre Pœnitenti gravamen: neque enim dicitur quis gravare Pauperem, cui indebitam prorsus eleemosynam honesto modo negat, ita quidem, ut nec ipse Pauper scire possit, sibi ob Confessionem auditam negari. Hennebel Syst. Sacram. Pœnit. pag. 24. lin. 16.

scire possit, sibi ob Confessionem auditam negari. 7. L. Hennebel Syst. Sacram. Pœnit.

Ad cognoscendum qualiter apud Authorem jaceat, adjunguntur verba in Textu sequentia:

Unde juxta expositionem illam, hoc Decretum eos præcipuè ferit, qui limites à S. Antonino, & Thoma, suprapositos, præterire vellent, amovendo v. g. priorem, qui seclusâ causâ in Confessione auditâ, amoveri justè non poterat: vel deponendo, non allegatâ aliâ congruâ causâ. Si aridet hac expositio, Sacra Congregationis Decretum non infirmat Scholæ Principum Doctrinam, praximq; supra relatam, sed ab eadem firmatur. Aliud censuimus de Decreto Clementis VIII. Attamen nihil hîc decido, quia expositionem aliorum, & præcipuè Superiorum judicium sequi malo, quam prævenire. Idem ibid.

REFLEXIO PRIMA.

2. Sensus videri possit obscurus, & saltem non assertivus, præsertim cum Author in fine dicat: *Attamen hîc nihil decido*. Verum si consideremus, quod illud, *nihil decido*, tantum referatur ad Decretum S. Congregationis, & Clementis VIII. evidens fiet, quod assertivè pronuntiet, id quod de gravamine Pauperis præsupponit, veluti certum; quod scilicet *Confessarius non dicitur gravare &c.* Id est, asserit medium; sed nihil vult decidere circa conclusionem. Nos autem ei non conclusionem, sed medium objicimus.

II.

3. Scopus videtur esse stabilire cautum exemplum, quo utantur scientiâ Confessionis, ut perveniant ad alios casus.

Y y

4. Pau-

4. Pauperi negari eleëmofynam est gravamen per se; licet enim non habeat jus ad istam determinatam eleëmofynam, attamen habet spem, & ut supponitur, non fuisset spe suâ frustratus, nisi confessus fuisset. Quod si Pauperes intelligant licitum esse: deterrebuntur à sincera Confessione. Docuerunt Aliqui, cum D. Thoma, quod Prælatus, qui ex Confessione novit indignum, possit Officio exuere, *ex alia occasione*: sed hæc Propositio docet quod possit eleëmofyna, non ex alia occasione, at *propter Confessionem auditam negari*. Hoc vero D. Thomas in Prælato cavet, quia non scit ista, *ut Homo*, sed, *ut Deus*, inquit.

D. Thom. Supplem. q. 11. a. 1. ad 1.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

§. 27.

5. Refutatur *Accusatio* circa Propositionem inter 61. vigesimam tertiam: *Sanè si nihil negetur, nisi quod pro liberrimo Confessarii arbitrio, seclusâ etiam Confessione negari possit, negeturq; eo modo, qui nullam confessi criminis suspicionem ingerere possit, non satis clarè intelligitur inferri Pœnitenti gravamen: neque enim dicitur quis gravare pauperem, cui indebitam prorsus eleëmofynam honesto modo negat, ita quidem, ut nec ipse pauper scire possit sibi ob Confessionem auditam negari.* Hennebel Syst. Sacram. Pœnit. pag. 24. lin. 16.

CONFUTATIO.

6. **N**ON de nihilo metuo ut Doctori Hennebello animus stylusque tam pacatus sit ac fuit Doctori Gummaro Huygens, quocum proximè satis pacificè actum. Periculum est, ne maneant alta mente reposita, quæ adversus Virum, ex officio & causa publica, pro salute Patriæ tentare compulsi fuimus. Diligenter observanda erunt singula, & ante omnia supponendum, quod non verba Propositionis, uti in accusatione & querela jacent; sed suum textum exhibeat, supprimendo tamen lineas quamplurimas, quas accusatio eadem expressit. Si D. Hennebellum bene novi, præsumendum quod hæc vergant in nescio quam adornatam recriminationem, sed impotentem, ut solet: cum nihil sit depulso facilius quàm quod solâ textûs originalis reproductione vanescit.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

7. *Infideliter exhibetur Propositio:*

CONFUTATIO.

8. **P**Rædixeram enimvero, ad recriminationem ventum iri. Fallor, aut Imposturæ, & graviora sequentur. Audiamus autem Virum, expendenda-

pendamus quæ consilia gerat; quasque infidelitatis notas proferat, tranquilla mente discutiamus.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

9. *Infideliter exhibetur Propositio: Neque enim doctrinam illam simpliciter asserit Hennebellus; sed postquam ostenderat eam esse Principum Scholæ, SS. Thomæ, Bonaventuræ, Antonini, item Scoti, Dionysii Carthusiani, & aliorum plurimum, querit, sitne hodie tutum doctrinam illorum autoritate firmatam tradere? Respondet autem, tutum fore, nisi vel per Romanorum Pontificum, vel Synodorum, vel alia Canonica Superiorum Decreta, illi, vel saltem illius praxi derogatum sit. Tum Decretis variis, quæ sequentibus seculis emanarunt, cum doctrinâ istâ collatis, an ei derogatum sit, disquirat. Ac tandem subjungit: Nihil hic decido, quia expositionem aliorum, ac præcipuè Superiorum judicium sequi malo quam prævenire. Quid hic vel per speciem possit accusatione dignum videri?*

CONFUTATIO.

10. **I**nfidelitas nulla in Propositionis tuæ exhibitione admixta fuit, sed Tu, Hennebelle, verborum meorum infideli exhibitione elabi conaris. Quidquid enim pro doctrinæ tuæ deplorata tergiversatione, five ex Divorum Thomæ, Bonaventuræ, & Antonini nominibus, five ex Scoti, aut Dionysii Carthusiani aliorumque sensu, five denique ex tua Superiorum judicium sequendi lubentiâ adducis; totum hoc Accusatio & Querela populi Belgici, ipsissimis, & non aliis verbis, quæ nunc reclamationis tuis, fidelissime exhibuit. Jam non queror cur hæc tacueris. Quomodo autem in sanam mentem incidere potuerit, infidelitatis notam inurere propter assertam suppressionem verborum, quæ totidem quibus in Systemate tuo prostant lineis, à termino, unde juxta expositionem, usque ad terminos, quàm prævenire, expressa sunt; quis capiat, quis intelligat? Impotens recriminatio apud eos qui Accusationem & Querelam non viderant, aliquid procul dubio obtinuit; nunc autem ubi contraria juxta se posita magis elucescunt, Imposturarum harum caducitas, sola textûs mei lectione patescit.

11. Et ut in arte dissimulandi egregiè profecisti, ratiunculas quibus Accusatio & Querela ex abundanti occurrit, semper easdem repetis, & ad argumenta quæ illic protuli, quasi prolata non essent, semper nihil respondes. Proposuisti doctrinam Principum Scholæ, & Sanctorum quorundam aliorum, inquis, non tuam: dixisti enim, *Nihil hic decido*. Ad hoc autem in accusatione & querela dictum est, distinguendas esse quæstiones duas, unam de Prælato: utrum liceat ei uti scientiâ Confessionis ut officio privetur indignus? Alteram de Confessario: utrum liceat ei eleemosynam propter Confessionem auditam negare? Pro sententia prima adduxisse Te nominatos Authores, & referendo Decreta S. Congregationis & Clem. VIII. hæsisse atque pronuntiasse: *Nihil hic decido*; in altera verò sententia positivè asseruisse, *Confessarius non dicitur gravare pauperem*. Hæc in accu-

satione & querela dicta sufficiunt. Tu verò, quasi dicta non essent, non respondes. Dic nunc saltem, obsecro, aliquid: numquid distinguuntur ista, Quid Confessori Prælato tamquam Superiori liceat, post Decreta quæ de præfatis solis loquuntur; & quid Confessori non-Prælato erga pauperem liceat? Enimvero qui juxta Te, scientiæ ex confessione haustæ usum aliquem indulgent, de solis Prælatiis agunt. Aliam enim Prælatorum, aliam non-Prælatorum causam esse, quis dubitet? Prælatus supponitur novisse indignitatem subditi, sed ex confessione. Quæritur, An velut utilis medicus possit talem officio privare, non quidem propter confessionem auditam, aut propter ea quæ in confessione dicta sunt; sed ut D. Thomas ait, *ex alia occasione*? Tu verò ad casum pauperis delapsus, non quæris utrum Confessor eleemosynam negare possit ex alia occasione, sed verba tua sunt: *Propter confessionem auditam negari*. Estne hoc idem, Prælatum posse negare subdito suffragium ex alia occasione, atque Confessorem non-Superiorem posse negare pauperi eleemosynam *propter confessionem auditam*? In hoc, scio, est paritas, quod uterque gravamen subeat, & subditus nesciat, cur Prælatus id præstet, quemadmodum neque pauper, cur Confessor eleemosynam neget. In hoc verò, quod à parte rei, unus est Prælatus, non alter, & unus facit *ex alia occasione*, alter verò *propter confessionem auditam*, disparitas tanta est, ut licet ea verbis clarissimis in Accusatione & Querela, objecta Tibi fuerit, nihil tamen habens quod regereres, nihil omnino responderis. Hic scilicet causæ tuæ status altos, quos gerere pergis animos decet, ut legitimo Accusatori Tuo, de infidelitate insultes. Memento autem, quod si propositio dimissione digna visa est, dum crederis circa eam nihil decidisse; at periclitari eam posse, si modò distingua- tur, nihil quidem decidisse Te circa Decreta S. Congregationis & Clementis VIII. in casu Prælati, quorum tamen observationem positivè commendare debueras; decidisse autem in casu pauperis, de quo Decreta illa non loquuntur.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

12. *Accusare potius debuerat Querulus Doctorem Steyaert, qui in Thes. defensa 14. Januarii 1690. hac habet: Juxta D. Thomam potest Abbas v. g. absolvere Priorem à cura Prioratus, quam illi ex Confessione novit esse ad ruinam, sed ex aliqua alia occasione, & ita quod omnis suspicio vitetur de confessionis revelatione. Item qui novit ex confessione aliquem indignum esse Prælaturâ, potest eâ scientiâ uti, non tantum ad negandum ei suffragium, sed etiam, si sua intersit, ad contradicendum ejus promotioni, si sint aliæ causæ, ut defectus ætatis, scientiæ, vel hujusmodi. Si enim in casu propositionis pauperem gravat Confessarius; quanto magis pœnitentem gravabit in casibus S. Thomæ?*

CONFUTATIO.

13. **T**Ranslatio ista culpæ, quam admisisti, adeò misera, malè contexta, & undique fluxa est, ut quamvis Tibi donetur, quod frustra sum-
mis

mis, non tamen appareat quid velis, aut quid efficere valeas. Esto enim, Doctor Steyartius illa de D. Thoma scripserit. Tunc innocens, si ipse reus, aut Tu tandem absolutus, si accusemus nos mutuo, atque ruamus in invicem veluti Cadmæi fratres? Versa Te igitur quam in partem volueris, numquam evades, quin peccaveris dum Confessarium dixisti pauperi posse eleemosynam *propter confessionem auditam negare*. Quæ Doctor Steyartius de D. Thomæ casibus asseruit, ita sunt prout asseruit. Censuit Præceptor Angelicus quod Abbas Priorem absolvere possit, *sed ex aliqua alia occasione*. Censuit item, negari suffragium, & contradici posse, *si sint alia causa*. Censeas & Tu, negari pauperi eleemosynam posse, *sed ex aliqua alia occasione*, & item, *si sint alia causa*, per nos licet. Posse verò pauperi eleemosynam *propter confessionem auditam negari*? Hoc à D. Thomæ, cunctorumque probabiliū in Ecclesia Theologorum mente nimis alienum est. Accusatio & Querela causam expresse peremptoriam; cur ad eam non respondes? Dixit: *Pauperi negari eleemosynam, est gravamen per se*. Numquid id est certum? Subjunxit: *Licet enim non habeat jus ad istam determinatam eleemosynam, attamen habet spem*. Neque de hoc dubitari fas est. Addidit: *Et ut supponitur, non fuisset spe sua frustratus, nisi confessus fuisset*. Sequitur id ex vestra Thesi, seu potius in ea includitur. Et tandem apposuit rationem supremi momenti, & pessimæ sequelæ: *Quod si pauperes intelligant litium esse; deterrebuntur à sincera confessione*. Ecquis enim pauperum Pastori suo, à cujus sæpe nutu Parochiales eleemosynæ pendent, integram & sinceram amodo exhomologesim faciet? Numquid natum est fieri, ut Pastori confiteantur ad probandam catholicitatem eleemosynis dignam; fileant autem plurima, ne eleemosyna possit *propter confessionem auditam negari*? Hæcine tam exigua sunt in oculis tuis, Hennebelle, ut nulla saltem responsiunculâ honorari mereantur? Pauperes, ubi doctrinam tuam intellexerint, à sincera confessione deterrendos, nihil Tibi est? Agitur autem de pauperibus, non qui se pauperes fingunt, sed qui verè pauperes sunt. Eleemosyna datur pauperi ad sublevandam indigentiam. Sit peccator, sit sceleratus; donec tamen pauper erit, manebit suppositum, cui eleemosyna Evangelicè impendi, & ad salutem spiritualem conducere possit. Et quis scit fortassis dum poenitentem, *propter confessionem auditam* scrupulosè præteris, utrum alium non præferas quem nescis pejorem, quia confessionem non audivisti? Prudentius ergo & Sacramento dignius est consilium quod D. Thomas suggerit, nimirum quæ Confessarius novit ut Deus, debet ut Deus celare, tegere, non revelare. Solem suum Deus oriri facit super bonos & malos; ita pariter Confessarius, etsi pauperum omnium confessionem audivisset, cunctorumque & pietatem, & impietatem novisset, atque distingueret; deberet tamen omnibus æqualiter, perinde ac si hæc ignoraret, largitiones, quas parauerat, distribuere, neque hoc committere ut notitia sacramentalis influat in subtractionem ejus quod alioqui largiturus fuerat.

Supplém.
q. 11. a. 1.
sed contra
ad 3.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

14. *Sed quidquid sit ea de re, profitetur Hennebellus se nihil hic decidere; sed malle Superiorum iudicium sequi, quam pravenire.*

CONFUTATIO.

15. **P**rofessus es Te nihil decidere circa Decreta, quæ sanctorum doctrinæ, quam proferebas, in speciem contradicebant: cum tamen extitisset saluberrimum, aut asserere sanctos Viros aliter explicandos esse, aut apertè profiteri quod juxta laudata Decreta, Præfato Confessori nullatenus liceat confessionis scientiâ uti. Nihil ergo de casu decidisti, quem Sedem Apostolicam jam decidisse cognoveras; de casu autem pauperis, de quo Decreta non agunt, positivè pronuntiasti, quod eleëmofyna possit propter confessionem auditam negari. Non irascor, quod postremæ assertionis nunc pigeat. Quin ferè laudo subtile consilium, dum imitaris quodammodo eos, qui ubi in flagranti reperti sunt, exclamant: *Ludens feci*. Scilicet Hennebellus mala proposuit, sed cuncta sanavit, de re decisa subjungens: *Nihil hic decido*.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

16. *Recantet ergo Imposturas sequentes Accusator.*

1. "Quod assertivè pronuntiet Hennebellus, id quod de gravamine pauperis præsupponit, veluti certum". *Resl. 1.*

2. "Quod scopus ipsius videatur esse, stabilire tantum exemplum, quo utamur scientiâ confessionis, ut perveniamus ad alios casus."

CONFUTATIO.

17. **M**odestius, Hennebelle, ne Opstratius noster audiat. Calumniarum pars nulla, quæso, ad Te pertineat: Imposturarum gloria huic tota reservetur. Ego verò cantabo iterum veritatem, quod nimirum Hennebellus ad argumenta tam valida nihil aliud respondens, quàm, *Nihil hic decido*, nuper quidem positivè asseruit, neque enim dicitur quis gravare pauperem cui indebitam prorsus eleëmofynam honesto modo negat, ita quidem, ut nec ipse pauper scire possit sibi ob confessionem auditam negari; jam verò pressus dicit se nihil decidere. Viden' autem quid inde consequatur? Te etiamnum dubitare. An verò nescis dubitationem in re aperta errorem dici? Qui namque de re aperta dubitat, dubiam dicit quæ dubia non est, adeoque errat; & proinde inesse pugnam in verbis tuis non dubium est.

18. De cauto exemplo nihil attinet hîc scribere: cum natum sit fieri ut liber hic perveniat ad peregrinas manus. Satis est, quod experti nôrint quid velim. Qui plura desiderat, in memoriam revocet scandalum Mechliniense, Regesta lustret, & inveniet quid S. Congregationi Supremæ Inquisitionis condendi Decreti sequentis causa extiterit: *Prævia matura consultatione DD. Consultorum facta fuit discussio sequentis Propositionis: "Scientia ex Confessione*

„fessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa, aut indirecta revelatione, & gravamine Pœnitentis, nisi aliud multò gravius ex non usu sequatur, in cuius comparatione prius meritò contemnatur.” *Addita deinde explicatione, sive limitatione; quod sit intelligenda de usu scientiæ ex Confessione acquisita CUM GRAVAMINE PœNITENTIS SECLUSA QUACUMQUE REVELATIONE, atque in casu quo multo gravius gravamen ejusdem Pœnitentis ex non usu sequeretur; & statuerunt dictam Propositionem, QUATENUS ADMITTIT USUM DICTÆ SCIENTIÆ CUM GRAVAMINE PœNITENTIS, omnino prohibendum esse etiam cum dicta explicatione sive limitatione, & presenti Decreto prohibent, ne quis ultra audeat talem doctrinam publicè aut privatim docere sub pœnis arbitrio Sacra Congregationis infligendis; mandantes etiam universis Sacramenti Pœnitentiæ Ministris, ut ab ea in praxim deducenda prorsus abstineant.* Non nesciebas, Hennebelle, quantum in Belgio nostro, adeoque & in hac Universitate strepitum cieverit hæc altercatio, donec ex Urbe rescriptum venit, interdicens omnem *usum dictæ scientiæ cum gravamine Pœnitentis etiam seclusa quacumque revelatione.* Prohibitæ Propositionis Author, quantum vobis conjunctus extiterit, novimus. Fuerat res ista pœnè sopita; cum ecce sub prætextu recitandi quid olim D. Thomas aliique docuerint, hoc cum Decretis posterioribus confers, & quo tempore Te nihil decidere asseris, interferis affirmativam, non esse gravamen pauperis dummodo nesciat sibi eleëmofynam propter confessionem auditam negari. Professor Vander-Vliet apertè dixisset, esse gravamen; sed sufficere quod id fiat ad evitandum gravamen multo gravius, & *seclusa quacumque revelatione.* Tu verò longè cautior, cum Authore hoc in praxi convenis: ambo etenim tali pauperi eleëmofynam negaretis; sed Tu scilicet subtilior negas gravamen esse. Numquid hoc est cautum exemplum ponere?

A P P E N D I X.

Prosecutio Argumentorum contra Propositionem 22.
ad quæ Doctor Hennebellus non respondet.

51. Ad hoc quod dixi, Hennebellum non quidem decidere conclusionem, sed tamen asserere medium de gravamine pauperis, non respondet.

52. Ad argumentum quo ostendi talem pauperem gravari, non respondet.

53. Ad hoc quod dixi, pauperes ex tali scientiâ à confessione deterrendos, non respondet.

54. Ad hoc quod dixi D. Thomam Præfato solummodo indulgere facultatem deponendi subditum *ex alia occasione*, ipsum verò Hennebellum propter confessionem auditam negare, non respondet.

55. Ad reflexionem D. Thomæ quod Confessarius non scit ista *ut homo*, sed *ut Deus*, non respondet.

Dices, Lector Benevole, Propositionem Doctoris Hennebelli hanc esse primam

primam, reliquas ad alios pertinuisse; non debere igitur non-responsionum numerum hic ex aliorum negligentis crescere. Sed mirari defines, ubi jura contractus societatis expendis.

CAPUT XXIV.

De accusata Propositione 23. & 24. Doctoris Hennebel,
de Nomine Complicis.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI. TEXTUS PROPOSITIO.

De Materia Complicis.

FUIT XXVI.

XXI.

1. **EX** illa (Sanctorum Doctrina) constat, quod Confessor debet interrogare specificationem Personæ, cum qua Pœnitens peccavit, dum est circumstantia necessaria dici; quod ex multiplici Capite contingere possit, 1. ad integritatem Confessionis, 2. ut congrua suggerantur media, quibus Pœnitens ab occasione peccandi proxima liberetur. Hennebel Syst. Sac. Pœnit. pag. 16. lin. 25. & seqq.

DEbet Confessarius interrogare nomen Complicis, dum est circumstantia necessaria dici, ad integritatem Confessionis. Hennebel, Syst.

PROPOSITIO.

XIV.

Ut constet, quod Author Propositionem tradiderit regulariter, & minimè restrictam, ad casum particularem, in sua Responsione expressum, adjunguntur verba sequentia:

DEbet Confessarius interrogare nomen Complicis, ut congrua suggerantur media, quibus Pœnitens ab occasione peccandi proxima liberetur. Joannes Libertus Hennebel, Syst. Sacram. Pœnit.

Et antea dixerat: Discere hætenus mihi non licuit, aliud à quopiam, super hac questione, liberalius tradi, ac praticari, quàm jam pridem post S. Raymundum docuit S. Antoninus 3. part. tit. 14. c. 19. §. 11. ubi docet: Quod Confessor non debet interrogare specificationem personæ cum qua Pœnitens peccavit, nisi in quantum esset

RE.

esset circumstantia necessaria dici:
sed si interroget non ex curiositate,
ut provideat, puta, quia est Præla-
tus, non credo, quod malefaciat.
Ibid.

REFLEXIO PRIMA.

2. Sensus est quod obligatio interrogandi specificationem Complicis, incumbat Confessario; & oriatur ex triplici necessitate. 1. Ad integritatem Confessionis. 2. Ad suggerenda Pœnitenti media. 3. Ut quandoque suggerantur media ipsi Complici, aut Reipublicæ. Author in sua Responsione restrinxerat propositionem ad casum, quò Pœnitens sollicitatur, nec potest evadere, nisi juvetur ope Confessarii, cui nomen sollicitatoris declaret. Verba erant: *Contingit quandoque Pœnitentem opè alienâ indigere, ut se defendat ab alio Complice, qui ipsum sollicitat, & inducit ad malum. Demus talem Pœnitentem ignorare, cujus opem implorare possit, & consilii causâ adire Confessarium. Eo casu manifestum est, non posse Confessarium dare congruum consilium, nisi & Complicis persona ipsi innotescat.* Ex quo sequeretur quidem quod aliquando licitum sit Pœnitenti nominare sollicitantem, ut à Confessario accipiat congruum consilium; sed utrum sequatur, quòd Confessarius debeat interrogare nomen Complicis, infra videbitur. Notandum insuper quod per specificationem Author intelligat individuationem nominis; id quod S. Antoninus, ab eo citatus, non docet.

I I.

3. Scopus videtur esse injicere sibi suisque facultatem, imo necessitatem interrogandi nomina Complicum, ut arripiant occasionem, contra eos agendi, sub prætextu correctionis, boni publici, & hujusmodi. Multa extant exempla in Belgio.

I I I.

4. Contrarium, cum pluribus, docet Villalobos: Si Confessarius, inquit, dicat Pœnitenti, non te absolvam, neque id possum facere, nisi mihi reveles Complicem: Pœnitens teneretur in illo Casu, illum denuntiare tamquam Hæreticum. Proindeque Confessarius debet jubere, ut taceat nomen Complicis: & sufficit generaliter præcipere, & docere, ut ab illo velut occasione proxima caveat. Si verò Pœnitens prætereà dicat, Complicem non esse solum Complicem, sed etiam sollicitatorem: sufficit ei dare consilia specifica, seu generica. Si verò contingat insuper, ut asserat se non intelligere consilia generica, neque posse applicare præsentī casui, propter circumstantias, quas non possit exprimere, nisi innotescat persona: expedit alium Confessarium quæri. Quod si nec hoc sufficiat, tunc tandem poterit sollicitans declarari, non tamquam Confessario; sed tamquam viro docto & probò, qui taciturnā consilia dare, & sic prodesse possit ac velit. Sed per hæc om-

Villalobos
1. parte
disp. 38.
num. 9.

nia minimè justificatur Propositio: Non enim ex hoc casu prorsus extraordinario sequitur, quod *Confessarius debet interrogare nomen Complicis*: sed ad summum quod Pœnitenti aliquando licitum est consilii causâ, nominare sollicitantem.

5. Deinde juxta Doctrinam Sanctorum ab Authore citatorum, Confessor non debet interrogare specificationem, nisi in quantum esset circumstantia necessaria dici. Sancti scilicet egerunt de circumstantia aggravante. Et hanc exprimere debere, nemo negat. Sed errat Author, pro specificatione accipiens individuationem, quâ *Complicis persona innotescat*. Sufficit enim exprimere gradum vel conditionem in specie; non oportet designare in individuo. Non oportet dicere peccavi cum Titia, vel Sempronia, sed v. g. cum Affine in tali gradu; atque ad summum per accidens admitti potest, ut, deficiente copiâ alterius Confessoris, nomen Complicis ex circumstantiis innotescat. Quando verò agitur de avertendo malo Reipublicæ, tunc injungendum est Pœnitenti, ut quibuscumque licitis modis, imminens malum impediatur. Inter quos modos, si necessaria est opera Confessarii, non tamquam Confessarii, sed Viri probi, & discreti, illud est per accidens: & non revelatur Complex, ut Complex, sed ut Aggressor; ita ut si periculum cesset, revelari non possit. Non defuit tamen ideo fuisse Complex. Semper ergo manet falsum, & erroneum, quod *Confessarius debet interrogare nomen Complicis*: nam & ipse D. Antoninus loco, in Textu, citato, subdit: *Non tamen debet cogere vel molestare illum, ad dicendum si non vult, nec illud est necessarium Confessori*. Si D. Antonino iudice id non est necessarium Confessori, quomodo Author quasi ex eodem Antonino asserit: *Confessarius debet interrogare*? Præterea etiam si Pœnitens Complicem sponte vel coactè nominet, non debet Confessor ei contra Complicem credere: In Confessione, inquit D. Thomas, *credendum est peccatori confitenti pro se, & contra se. Sed contra alium nullo modo est credendum ei, alioqui daretur multis occasio fictæ Confessionis, & fraudulente infamationis*. Cui consonat Sylvius, ulterius progrediens: *Ad finem verò correctionis fraternæ, vel denuntiationis, vel ad bonam gubernationem Communitatis, numquam est licitum Pœnitenti detegere tertiam personam, in sacramentali Confessione, ut latè probant Nugnes, & Bannez*. Quocumque interim modo Propositio accipiatur, repugnat Doctrinæ Sanctorum.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

§. 28.

6. Refellitur Accusatio circa Propositionem inter 61. vigesimam sextam: *Ex illa (Sanctorum Doctrina) constat, quod Confessor debet interrogare specificationem personæ, cum qua Pœnitens peccavit, dum est circumstantia necessaria dici; quod ex multiplici capite contingere possit. 1. Ad integritatem Confessionis. 2. Ut congrua*

sugge-

suggerantur media, quibus Pœnitens ab occasione peccandi proxima liberetur. Hennebel Syst. Sacram. Pœnit. pag. 16. lin. 25. & seqq.

CONFUTATIO.

7. **N**on parum equidem ad causam adducit, quod textum, prout in Accusatione positus est, absque tergiversatione agnoscis. In hoc Opusculum multis parasangis superas: hic enim ut Lectoris animum tantisper suspenderet, facile nescio quem scrupulum moveret, vel de adjecto commate, aut de suppressis antecedentibus, consequentibusque. Convenitis tamen in eo, quod & Tu verba quidem recenseres tua, sed ut declines accusationis emphasim, non profers propositiones ex verbis tuis formatas, quibus aberrationes tuæ plenius explicantur.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

8. *Hujus Propositionis due sunt partes, quarum prima asserit: Quod Confessor debet interrogare specificationem personæ, cum quâ pœnitens peccavit, dum est circumstantia necessaria dici ad integritatem confessionis. Hanc vel ipse Querulus Doctrinæ Sanctorum conformem esse fateri cogitur.*

CONFUTATIO.

9. **Q**uibusnam, obsecro, verbis, aut quibus signis Monstrum hoc admittere; fateri, inquam, cogor, aut falsus sum? Si per specificationem personæ, intelligeres explicationem circumstantiæ aggravantis, quemadmodum cum S. Raymundo, D. Antoninus, aliique S. Theologiæ Professores intellexerunt, non esset coactione opus, sed ultro in eam agnitionem prorumperem, quod Confessor specificationem talis personæ interrogare debeat. Ubi vero, Te nunc jubente, contra apertam Sanctorum phrasim sensumque, per specificationem intelligitur individuatio, hoc est, expressio nominis; dogma tuum Sanctorum Doctrinæ conforme esse, semper diffitebor, quemadmodum abundè diffessus sum. Quod etenim D. Antoninus per specificationem non intelligit nominationem, sive nominis expressionem, ex anterioribus satis liquet: egit enim de necessitate exprimendi gradum affinitatis vel consanguinitatis. Verba sunt: *Quia trahit in aliam speciem peccati mortalis.* Et infra: *Sed si illa circumstantia non sit de necessitate confessionis, quamvis aggravans, debet dimittere.* Jam verò, prout suprâ reflexione tertia dixi, non oportet dicere "peccavi cum Titia vel Sempronia", sed v. g. "cum affine in tali gradu," atque ad summum per accidens admitti potest, ut, deficiente copiâ alterius Confessoris, nomen Complicis ex circumstantiis innotescat. Te verò per specificationem, quam interrogandam dicis, intelligere nominis expressionem, patet ex tua responsione, in qua usus es verbis hisce: *Nisi & Complicis persona ipsi innotescat.* D. Antonino sufficit ut Confessario innotescat gradus: Tibi verò non sufficit, *Nisi & Complicis persona innotescat.* Non potest autem

ex confessione Pœnitentis, persona Complicis Confessario innotescere, nisi vel nomen Complicis expressum fuerit, vel circumstantiæ per quas possit nomen ejus sciri. An verò censeas discrimen istud exiguum esse? Tam grande putes, ut ubi ex una parte cum Theologis omnibus Concilium Tridentinum declarat circumstantias mutantes speciem in confessione ex-

Ex editio- ne Labbei Tom. II. Concilior. parte I. col. 1117. primendas esse; ex parte altera, Synodus quædam Colonienfis præcipiat: SUB PœNA EXCOMMUNICATIONIS, omnibus Sacerdotibus inhibemus, ne à confitentibus NOMINA EORUM CUM QUIBUS PECCAVERINT, INQUIRANT, vel circumstantias PER QUAS POSSINT NOMINA EORUM SCIRI. Quod si fecerint, AB OFFICIO CONFSSIONIS AUDIENDÆ, ET SACRORUM MINISTERIORUM, IPSO FACTO SE NOVERINT ESSE SUSPENSOS: & in principio confessionis Sacerdotes districtè inhibeant confitentibus, ne peccata aliorum confiteantur vel revelent, ET NOMINA EORUM CUM QUIBUS PECCAVERINT, EXPRIMANT.

10. Quod quidem Synodale Statutum anno 1280. à Sifrido Colonienfi Antistite conditum, ut ad Te quoque pertinere scias; illud-ipsam nuper anno 1697. à Belgii Episcopis Bruxellis in mense Aprili adunatis adoptatum fuisse, fac cogites. Quam æquum verò illud sit, ex argumentis in Accusatione & Querela productis, etsi non respondeas, liquere potest; & cum quid responderes non habueris, abundantius liquet. Absit igitur ut propositionis tuæ partem primam, eo sensu quo tradidisti & tradis eam, Sanctorum Doctrinæ conformem esse aut fateri cogar, aut fatear.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

11. Altera Propositionis pars est, Quod Confessor debet interrogare specificationem personæ, dum est circumstantia necessaria dici, ut pœnitenti congrua suggerantur media, quibus ob occasione peccandi proxima liberetur.

CONFUTATIO.

12. Partem hanc referres fideiùs, si adjiceres quòd juxta Te, Doctrina illic contenta, ex Sanctorum Doctrina sequatur. Sed hoc scilicet non ampliùs ausis. Produxi nempe Sanctorum Antonini & Raymundi verba: Sed si interroget, non ex curiositate, sed ex charitate, ut provideat, puta quia est Prælatus, non credo quod malefaciat. Duplicem mox notavi differentiam. Primam quidem, quod hi Sancti de Prælato agant, Tu verò de quovis Confessore: Secundam, quod agant de interrogatione libera, Tu de illa quæ fieri debet. Quamobrem de Doctrina Sanctorum hîc amodo non loqueris. Et quidem quis nesciat, consuetum olim fuisse ut Religiosi subditi confiterentur Prælati, præsertim si contigisset incidere in casum reservatum? Praxis hæc à S. Benedicto in Regula sua initium traxisse videtur: Quintus humilitatis gradus est, inquit, si omnes cogitationes malas cordi suo advenientes, vel mala à se absconse commissa, per humilem confessionem Abbati non celaverit suo. Hinc nata quæstio, quousque Prælati liceret scien-

scientiâ ex confessione haustâ uti; & item, quousque liceret Prælatus in confessione monere, ut tamquam Prælatus vel circa Complicem, vel circa alios excessus provideret. Opinio communis erat, licitum esse Prælato, eum quem taliter didicerat indignum esse, amovere, sed ex alia causa: & item licitum esse Prælato in confessione admittere denuntiationes Complicis, vel alterius delinquentis, *ut provideat, puta quia est Prælatus*, inquit D. Antoninus. Supponebatur ex una parte, quod pluralicerent Prælato ut Prælato, quam cuilibet Confessori; & ex altera parte, quod subditus in Religione approbata professus, ad maiorem humilitatis gradum obligatus, deberet, aut saltem posset cohiberi, vel ad perfectionem Religiosam dirigi etiam sic. Hinc verò Tu, Hennebelle, consequentiam deducis ad Pœnitentes non-Religiosos, & Confessores non-Prælatos. Toto cœlo aberras. Neque enim tunc cum satis communiter ista de Confessoribus Prælati, respectu pœnitentium Religiosorum tradebantur, talia ad Confessores non-Prælatos, respectu pœnitentium non-Religiosorum extendebantur. Successu verò temporis varii forsan notati sunt abusus, propter quos Clemens VIII. omnem sacramentalis scientiæ usum ipsis etiam Prælati interdixit. Quin etiam res eò devenit, ut non modo pauci nunc Prælati confessiones excipiant, sed etsi jusserint, subditi confiteri eis non debeant, præsertim in casibus reservatis, à quibus absolvendi potestatem aliquibus de Communitate Confessoribus largiri tenentur. Tanto minùs, Hennebelle, ex Sanctorum Doctrina, pro praxi quam inducere niteris, hodie proficies.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

13. *Casus v. g. sit, ubi pœnitens ope alienâ egeret, ut se defendat ab alio Complice, qui ipsum sollicitat & inducit ad malum. Demus talem pœnitentem ignorare cujus opem implorare possit, & consilii causâ adire Confessarium, à quo congrua media suggeri non possint, nisi persona sollicitans innotescat: manifestum est, eo casu specificationem personæ vel ultrò à Pœnitente aperiri debere, vel à Confessore interrogari.*

CONFUTATIO.

14. **N**on poteras utique ad vindicandam verificandamque generalem tuam de nominandis complicibus sententiam, casum singularem adducere, nisi Complicem cum Sollicitante, indignâ Theologo sollicitantiâ confunderes. Ecce enim vero, præsentis Accusationis titulus est, *De materia Complicis*. Accusatio ipsa est, *De Complice*. Propositio non de alio agit quàm de *specificatione personæ cum qua pœnitens peccavit*, hoc est, complicis. Ecquis autem ita in rebus Theologicis peregrinus est, qui distinguere nesciat inter complicem & sollicitantem? De complice agimus, Hennebelle, non de sollicitatore. Quæ duo juxta Ecclesiæ Romanæ praxim ita distant, ut sanctum Officium quotiescumque adversus sollicitantem inquirat, pro Regula ponat, numquam sollicitatam examinare, an sollicita-

tioni consenserit, vel succubuerit, seu complex extiterit; quin contra, si per inadvertentiam, aut quocumque demum modo, succubuisse se, id est, complicem fuisse prodiderit, Actuarius jubetur omittere circumstantiam hanc, quia non in complicem, sed sollicitatorem tantum tunc animadvertitur. Propositio igitur tua quæ de solo complice, aut, si ita vis, de complice in occasione proxima posito egit, per omnia ea quæ nunc de sollicitante exaggeras, in sensu obvio purgari nequit.

15. Et ut penitiùs inspiciamus, utrum dum præsens Systema formabas, de paradoxo isto casu cogitaveris, exagitemus nonnihil tua verba, *Dum est circumstantia necessaria dici*. Confessorem dicebas debere interrogare specificationem personæ cum qua pœnitens peccavit, dum est circumstantia necessaria dici. Hactenus cum D. Antonino sentiebas, nisi quod per specificationem intelligebas descriptionem *per quam persona innotescat*, quam D. Antoninus intellexit non sic. Supererat explicare, quandonam sit circumstantia necessaria dici. D. Antoninus casum necessitatis hujus restrinxerat hoc modo: Si sit de necessitate Confessionis, ut quia trahit in aliam speciem peccati mortalis, debet confiteri; semper tamen, si potest, occultando personam, puta NON NOMINANDO & hujusmodi: vel etiam potest petere licentiam ab illo Parochiali vel Superiori suo, confitendi alteri: quatenus ex circumstantia quam oportet de necessitate exprimere, non veniat in notitiam personæ. Nimiùm equidem, Hennebelle, à D. Antonino distas. Tu dum est circumstantia necessaria dici, requiris specificationem *per quam persona innotescat*. D. Antoninus autem expressis terminis cavet, quatenus non veniat in notitiam personæ. Expende nunc utrum cum D. Antonino convenias, foveasque Doctrinam Sanctorum.

16. Quid? Quod D. Antoninus postea ex Petro de Palude subjicit: *Sed si illa circumstantia non sit de necessitate Confessionis, quamvis aggravans, debet dimittere, ne peccatum alterius prodat*. Pergit tamen idem de Palude (atque hoc est aliquid) *Si tamen exprimat cum bona intentione, non ut prodat vel se excuset; sed ut Pœnitentiarius oret pro ea, vel cum secreta admonitione corrigat; non peccat, sed meretur*. Dixi hoc esse aliquid. Permittit enim Petrus de Palude, ut pœnitens, etsi non sit circumstantia necessaria dici, complicem ex bona intentione nominet, in finem correctionis aut orationis. Multa quidem possem de hac Petri opinione differere: cum verò non complectatur casum nostrum, dimitto. Non enim agimus de circumstantia, *Quæ non sit de necessitate Confessionis*. Nos quid Confessor interrogare debeat, inquirimus; Petrus, quid pœnitenti cum bona intentione liceat.

17. Magis accedet, quod D. Antoninus ex S. Raymundo adjicit. Similiter Confessor, secundum Raymundum, *Non debet interrogare specificationem personæ cum qua pœnitens peccavit, nisi in quantum esset circumstantia necessaria dici*. Sequitur à sensu contrario, quod Confessor debet interrogare, *in quantum esset circumstantia necessaria dici*. Sed nihil hoc ad præsentem casum: nam suprà ex antedictis ostensum est, tunc demum censeri circum-

circumstantiam necessariam dici, quando trahit ad aliam speciem peccati mortalis. Et quidem hæc circumstantia debet sic exprimi, ut quantum est ex parte confessionis, complex haud nominetur: *semper tamen, si potest, occultando personam*, inquit. Majori difficultati obnoxia esse videntur verba ultima, quibus ex Raymundo concludit: *Sed si interroget, non ex curiositate, sed ex charitate, ut provideat: puta quia est Prælatus, non credo quod malefaciat: non tamen debet cogere, vel molestare illum ad dicendum, si non vult, & nec illud est necessarium Confessori*. Hoc totum qualecumque à DD. Antonino & Raymundo traditum quid causæ tuæ prodesse possit, non video. Tu inquis, *Confessor debet interrogare*; illi: *Non tamen cogere, vel molestare*. Illi circumstantiam necessariam dici, agnoscunt solam, dum mutat speciem peccati mortalis. Tu adinvenisti aliam, de qua Sancti, quos citas, non cogitarunt: *ut congrua suggerantur media &c.* Et nihilominus satis præcipitanter asseris: *Ex illa Sanctorum Doctrina constat*. Nihil verò ex illa Sanctorum Doctrina constat, nisi quod, quamdiu vigeat praxis, ut subditi confiterentur Prælato, censebant, huic licere ex charitate interrogare, ut tamquam Prælatus provideat. Sed; *nec illud est necessarium Confessori*, inquebant. Corruit igitur tuum, debet.

18. Veniamus autem propius ad rem ipsam: Debetne Confessarius interrogare nomen Complicis, *ut congrua suggerantur media, quibus Pœnitens ab occasione peccandi proxima liberetur*? Minimè gentium. Casus erit ferè metaphysicus, quo complicis nomine opus sit. Potest semper pœnitens occasionem exprimere terminis generalibus, ut licet forsàn Confessor jungens notitias aliundè quæsitæ, in personæ nomen deveniat, per accidens illud sit respectu Confessionis præsentis.

19. An saltem non debeat interrogare nomen complicis, dum complex est sollicitans, nec pœnitens sine determinato consilio potest à sollicitatione liberari? Videtur profectò hic casus rursùs ferè metaphysicus, quo ista nominis expressione opus sit. Poterit enim pœnitens totam sollicitationis energiam verbis generalibus exprimere, verbisque generalibus remedia accipere, & ad suum singularem casum adaptare. Profectò si sit sollicitans in ipsa Confessione, debet pœnitens adigi, & sine absolutione dimitti, nisi sollicitantem hujusmodi denuntiet inquisitioni, vel ubi inquisitio non viget, Ordinario. Et nequidem tunc Confessori licet interrogare nomen sollicitantis, nec pœnitenti licet nominare eum Confessori, sed tota obligatio ad inquisitionem vel Ordinarium tendit, cui soli & non alteri facienda est denuntiatio, prout ex Ecclesiæ Romanæ praxi constat, juxta Cardinalis Albitii Librum *de inconstantia in fide*. Quid ergò? Non licebit Confessario interrogare nomen sollicitantis in Confessione, saltem ut congrua suggerantur media, inquires? Imò verò antè omnia observes velim, quod in præsentì Propositione non quærimus utrum Confessori liceat, sed utrum *interrogare debeat*? Aliud est *debere*, aliud *licere*: Et nequidem licere existimo. Totum consilium, auxiliumque

in hoc situm erit tunc, ne pœnitens omninò tali confiteri pergat, & omne studium, quærendo Confessorem alium impendat. Quod si in ipso Sacramento sollicitantis nomen interrogare Confessor nec debeat, nec possit; quanto magis dum sollicitata extrà Sacramentum sollicitatur?

20. Sed quid causæ esse dicemus, cur tam studiosè ab istis interrogationibus caveri debeat? Primò quidem, quia hæc interrogatio est inutilis; Secundo quia criminosa. Inutilis, quia in Confessione *contra alium nullo modo credendum est ei*, inquit D. Thomas. Proindèque quidquid pœnitens de alio dicat, non est ei credendum tunc, ac per consequens nec consilium nec auxilium dandum est ei contrà quemcumque nominatum. Consilia & auxilia omnia oportet esse generica, & quodammodo conditionata, ut pœnitens applicando ea ad casum suum in individuo, si labatur ex malitia aut quavis fraude, dolus saltem nec Sacramento, nec Sacramenti Ministro imputetur. Et cur credet, obsecro, contrà absentem, inauditum, ac forsàn innocentem? Primæne vices, quod utriusque sexûs malevoli apud Confessores nimium credulos, insontes insimularunt? Insistendum est igitur Regulæ generali, ut Confessor confitenti credat contra se, sed non contra alium: *Alioqui daretur multis occasio fictæ Confessionis & fraudulentæ infamationis*, inquit Doctor Angelicus ibidem. Et hinc resultat quod secundo loco dixeram, interrogationem istam fore criminosa. Criminosa dico, non tantum quia daretur occasio fictæ Confessionis, & fraudulentæ infamationis, sed maximè quia pœnitens in ipso Tribunali, ubi solutionem postulat admitti criminis, crimen novo detractionis scelere in crustaret, bis sacrilegus, tum quia inter Sacramentalia peccaret, tum quia Sacramento ponendo obicem Sacramenti nullitatem operaretur. Ratio hæc non est mea, sed B. Lanfranci Cantuariensis Archi-Episcopi, qui appositum de hac re libellum, sub titulo *De celanda Confessione*, adversus errores sui temporis (ecce Hennebelle, opinio tua quàm non sit nova) seculo undecimo scripsit. Verba ejus sunt: *In his Sacramentis qui quocumque modo de confessis sibi aliquam suspicionem in publicum oriri scienter faciunt, vel confessos infamant, caligant; & si qui in Confessione aliquem, vel consortem sui criminis produnt. Peccant & illi, qui IN CONFessione, FACTA ALIORUM PERQUIRUNT. Cum enim Confessio figuram Baptismi teneat, scimus quia in peccati abrenuntiatione, NON ALTERIUS DETRACTIONE baptizamur. IN JUDÆ ETIAM PRODITORIS DOMINI CENSENTUR PARTICIPIO, quia licet is, cui detrahitur, ex eo quod peccavit, Personam Domini non significet; EX EO TAMEN QUOD TRADITUR, significare potest. Dominus namque etsi non peccavit; tamen traditus est: de quo Judas ait: "Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum;" Et Apostolus Joannes: "Omnis qui facit peccatum ex Diabolo est natus, quia ab initio Diabolus peccat;" hoc peccatum violationem charitatis intelligimus, quia ab initio peccat. HORRENDUM VERO EST VALDE, cum is qui per Confessionem puram, de Spiritu Sancto renasci debuerat, IN ALTERIUS DETRACTIONE*

TRACTIONE per violationem charitatis DE DIABOLO RENASCITUR. Et Scriptura: "*justus in principio sui accusator est: „ SUI, non ALTERIUS. Et item: „ Confitemini alterutrum peccata vestra,*" VESTRA, NON ALIENA.

21. At nihilominus, Hennebelle persistis. *Casus v. g. sit, ubi pœnitens ope aliena egeret, ut se defendat ab alio complice, qui ipsum sollicitat & inducit ad malum,* inquis. Age, sit casus, licet à præsentī quæstione plurimum distans, quemadmodum ostensum est. *Demus talem pœnitentem ignorare cujus opem implorare possit,* addis. Demus omninò, cùm ità vis. Pergis: *Et consilii causâ adire Confessarium.* Demus, adire. Adjungis: *à quo congrua media suggeri non possint, nisi persona sollicitans innotescat.* Siste, Hennebelle. Quid hoc ad Confessionem? Quid hoc ad circumstantiam necessariam dici? Nego ego, & pernego, casum moralem ullum existere, ubi pœnitens, qui promissit, prout promittere, aut saltem firmiter proponere debuit omnem occasionem vitare proximam, debeat aut possit nominare sollicitantem priusquàm ad recipiendam legitimè Absolutionem disponatur. Si casus tuus metaphysicus obtinet, excedit Confessionem. Si nulla supersunt consilia nisi sollicitans nominetur, hoc non ad Confessorem, de quo solo agimus, sed ut summum ad superiores, vel consultores pertinet. Manifestum est igitur, nullo casu expressionem nominis ultro à pœnitente exprimi, vel à Confessore interrogari debere. Primum detractionem continet, & sacrilegam quidem; Secundum curiositatem Confessore indignam; utrumque inutilitatem.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

22. *Atque idem est de alio casu quocumque, ubi circumstantia aliqua sit necessaria dici, qualis est quæ in ipsa propositione designatur, si aliter pœnitens ab occasione peccandi proxima liberari non possit: Quis enim Confessario, qui non Judicis solum, sed & Medici ac Patris munere fungitur, de circumstantia illa nihil quærendum dixerit, sed potius absque auxilio pœnitentem dimittendum?*

CONFUTATIO.

23. **C**Asum alium quemcumque discute, & præsertim illum qui in Propositione ponitur, invenies Confessarium, si prudens sit, Medici ac Patris munere facili negotio functum iri, si de circumstantia illa inquirat generatim, & pœnitentem cum consilio generico dimittat, etsi persona complice non innotescat. Scio, & agnosco, distinctius consilium dari posse, si innotescat. Cùm verò non sint facienda mala ut eveniant bona; à fortiori, non sunt admittenda scelera, ut consilia propinentur commodiora. Quàm horribile verò sit curiositatis vitium quod in sociorum crimina inquit, ex citato B. Lanfranco discere. *Sunt & alii, inquit, qui studiosissimè in Confessione, FACTA PERQUIRUNT ALIORUM, quod VITIOSISSIMUM nobis videtur esse, quia secundum Papam Gregorium, MAGNUM CURIOSITATIS EST VITIUM. Jam de his qui vel ALIOS IN CONFESIONE PRODUNT, vel quod confessum est in causam publicam quocumque modo adducunt,*

vel A CONFITENTIBUS CRIMINA SOCIORUM INQUIRUNT, raro quidem nec secundum rigorem Scripturarum, nec aures audire, quam horribiles sint, horrescant. Haftenus B. Lanfrancus, & Confessorem qui interrogat, & poenitentem qui complicem nominat, eadem fideiâ perstringens.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

24. Porro an hac necessitas declarandi Complicis aliquando non nimium extendatur, alia quaestio est.

CONFUTATIO.

25. **P**Rudenter metuis, Hennebelle; exempla quippè te terrent. Non Te latet, quousque asserta necessitas ab aliquibus extensa fuerit: eousque scilicet, ut ex poenitente discerent, à quibus honoribus complex arcendus foret. Cautè asseris, quaestionem esse aliam, an aliquando non nimium extendatur. Scilicet si producamus Tibi Originales Litteras quibus ostendamus nimis funestè lusum esse de complicum nominibus, & sub fraternæ correctionis prætextu processum ad exclusiones honorum atque dignitatum, data fide garrulis, adversus absentes, inauditos, & forsàn innocentes, quasi satis momenti haberet scelerata detractio, ad obruendum indefensum; tùm utique exemplum ad eam quam moves quaestionem non pertinebit, non erit illa necessitas quam postulas; atque ità hærebis in quadam necessitate Metaphysica cujus non erit usus.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

26. Certè propositio veram necessitatem requirit:

CONFUTATIO.

27. **H**Oc enimverò dixeram, omnis error atque confusio hoc pacto detergetur. Si quid constet factum malè; est extrà necessitatem veram; si non constet autem, intrà limites veræ necessitatis manebit. Negamus autem, veram à Te necessitatem haftenus adductam esse.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

28. Hoc autem posito doctrina illa prorsus certa & indubitata esse videtur.

CONFUTATIO.

29. **S**ophisma capio: posito quod sit vera necessitas, necessarium est. Sed negamus Tibi veram à Te necessitatem productam esse. An ergò censeas, nos qui secus facimus, contra necessitatem peccare?

D. HENNEBEL RESPONDIT.

30. Neque verò eam impugnat Accusator, nisi eam infideliter exhibendo per Imposturas, quæ sequuntur.

CONFUTATIO.

31. **P**Remis ergò Opstratii vestigia; neque hoc vis committere, ut infidelitatis atque imposturarum scommata huic soli reserventur. Perge perge, & qui communi dogmate immodesto socio foederaris, esto etiam sty-

tyli particeps, ut quos doctrina eadem conjunxit, ardor idem & vehementia non dividat.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

32. 1. "Debet Confessarius interrogare nomen Complicis, ut congrua suggerantur media, quibus Pœnitens ab occasione peccandi proxima liberetur". Prop. XXIV.

2. "Notandum quod per specificationem Author intelligat individuationem nominis. Refl. 1.

CONFUTATIO.

33. **H**Æccine infidelitas, illanè impostura? ubinam fumus? Per specificationem intelligis aliquid tam distinctum, & individuatum, ut persona sollicitans innotescat. Ecquid hoc est aliud quàm personæ nomen? Aut dic nobis, Hennebelle, quid per nomen intelligis? In moralibus nomen proprium nobis est vox, vel aliud æquivalens, quo designatur aliqua persona in individuo. Tu vis ut pœnitens Confessori complicem depingat sic ut persona ejus innotescat. Ego Scapham Scapham voco: quid ludendum in verbis? Hoc ipsum est exprimere nomen, quod designare in individuo. An fortè dum digito monstras, & dicis, *hic est*, non nominas? Dele ergò illud quod in ipsa propositionis tuæ purgatione dixisti: *Nisi persona sollicitans innotescat*; aut agnosce quod per specificationem intellexisti nomen, vel æquivalens. Si primum eligis, non est igitur à me perpetrata infidelitas; si secundum, non igitur impostura. Elige quod vis, infidelis non extiti qui verbum synonymum pro verbo reddidi; Imposturam non admisi, qui Te ipsum Tibi fidelissimè reddidi: Et certè tam fideliter, ut usque nunc infidelitatis quidem & imposturarum nomina nant in ore tuo; sed necdum Lector intelligat, an etiam nunc nomen complicitis, & individuationem ejus non requiras. Quænam verò causa tantæ tergiversationis? Dic seriò: Debetnè pœnitens complicitis nomen exprimere, nec ne? Si debet, quid de infidelitate conquereris? si non dedet, quomodo persona ejus innotescet?

D. HENNEBEL RESPONDIT.

34. 3. "Scopus videtur esse injicere sibi suisq; facultatem, imò necessitatem interrogandi nomina Complicum, ut arripiant occasionem contra eos agendi sub prætextu correctionis, seu boni publici, & hujusmodi". Refl. 2.

CONFUTATIO.

35. **S**I hæc est infidelitas, aut impostura, dic ergò nobis, Hennebelle, quid erat istud quod mox non obscure insinuabas, de eo quod hæc necessitas declarandi complicitis aliquandò nimium extendatur? Ultroneæ nobis accusationis instar est spontanea illa tua sollicitudo, contenta verbis: *Porro an hæc necessitas declarandi complicitis aliquandò non nimium extendatur, alia questio est*. Tunè vindex omnium tuorum, quem nihil latet quæ ab iis geruntur, tam trepidè ac formidolosè quæstionem à quæstione sejun-

plicum, ut accipiant occasionem contra eos agendi sub prætextu correctionis fraternæ, visus es. Tacebo Pastoris nomen, quia tandem emendatus dicitur. Erat autem Pastor qui ex præsentis tuo, quod impugno Systemate didicerat & inde docuerat. 1. Licitum esse pœnitenti revelare Complicem delicti a se commissi. 2. Nominare personam de qua confitetur se detraxisse, aut habuisse malam suspensionem. 3. Licitum esse Confessario inquirere complicem delicti a pœnitente commissi. 4. Licitum esse Confessario inquirere nomen personæ de qua pœnitens confitetur se detraxisse, aut habuisse malam suspensionem. Incredibile dictu, quantæ inde in Parochia natæ turbæ, quantæ altercationes. Capellanus admonere Pastorem; Pastor nolle à Capellano corrigi. Ille concionari contra, hic persistere, donec res delata est ad Tribunal Amplissimi Officialis Antverpiensis, qui 2. Januarii 1692. ita interlocutus est: *In Causa Magistri Cornelii Borremans nomine Officii Actoris contra R. D. N. Pastorem in N. Insinuatum & Reum. Visis Actis iisq. mature Examinatis, habita communicatione cum Ill. mo ac R. mo D. Episcopo Antverpiensi, de plurium Theologorum ac Jurisconsultorum Consilio & Unanimi Assensu Dicimus & Decernimus, Reum admittendum esse, prout Admittimus, ad probandum Contraria facta pro parte ipsius Allegata, salva Actoris probatione sua Contraria, præfigentes eidem Reo tres septimanas peremptoriæ ad Absolvendum suam probam. De Cætero Attentis Dicti Rei positionibus contentis Art. 30. usque ad 33. inclusive Exceptionis sue in Testes & aliis in lite deductis, Ex Officio ei Injungimus ut declaret & Exprimat Casus quibus Docuit vel in praxim deduxit, docere vel in praxim deduci posse censet, LICITUM ESSE PŒNITENTI REVELARE COMPLICEM DELICTI A SE COMMISSI VEL NOMINARE PERSONAM DE QUA CONFITETUR SE DETRAXISSE AUT HABUISSE MALAM SUSPENSIONEM: NEC NON UT similiter etiam Declaret & Exprimat Casus quibus Censet doceri aut in praxim Deduci posse LICITUM ESSE CONFESSARIO INQUIRERE COMPLICEM DELICTI COMMISSI A PŒNITENTE, VEL NOMEN PERSONÆ DE QUA PŒNITENS CONFITETUR SE DETRAXISSE AUT HABUISSE MALAM SUSPENSIONEM: Et ulterius ut Exhibeat &c. Expensas reservantes. Data in Domo nostrâ Canonicali 2. Januarii 1692. præsentis Actore & Citato Procuratore Rei. Signatum erat. P. Van Halmale.*

40. Tantum ex Thesi tua incendium suscitatum est. Cum enim Reus sæpe interrogaretur à Capellano, quonam tandem Authore hæc paradoxa traderet, & in praxim deduceret; alium non protulit quam Te, Hennebelle, ac præsens Systema tuum; & ut confitear rem prout est; Capellanus ille & causa, & instigator mihi extitit, ut has ex Systemate tuo propositiones exciperem, atque cum reliquis accusarem. Sed ne diutius suspendam Lectoris animum, placet subicere sententiam Definitivam, die 26. Aprilis 1694. ab eodem Judice Antverpiensi prolata. *In causa Magistri Cornelii Borremans nomine officii Actoris contra Reverendum Dominum N. Pastorem in N. insinuatum ac Reum, visis actis iisq. mature examinatis ac omnibus bene perpensis, habita communicatione cum Ill. mo ac R. mo D. Episcopo*

Antverpiensi, de plurium Theologorum ac Jurisperitorum consilio & unanimi assensu dicimus, decernimus & declaramus: REUM OB EXCESSUS IN LITE EXPRESSOS suspendendum esse, prout suspendimus eundem ab audiendis Confessionibus, donec & quousque prædicto Ill. mo D. no plenariè satisfecerit DE SUA DOCTRINA ET PRAXI IN ADMINISTRANDO SACRAMENTO PœNITENTIÆ, & in ejusdem Ill. mi Domini manibus præstiterit furamentum sese servaturum Ordinationes Diœcesanas Ill. mi Domini Nemii emanatas 28. Augusti anno 1643. & Instructiones Confessariis in hac Diœcesi dari solitas ad mentem supradicti Ill. mi Domini Episcopi Antverpiensis & juxta Instructionem scripto ei tradendam, sub pœna furis & alias arbitraria, etiam suspensionis à Divinis: de cetero injungimus dicto Reo ut intra Festum Pentecostes proximum in aliquo Monasterio decem dies vacet exercitiis spiritualibus, ac eundem condemnamus in multam centum florenorum semel applicandam Ecclesie Parochiali dicti loci de N. necnon in expensas litis & misas justitiae. Lecta & in scriptis promulgata per R. D. num Officialem Antverpiensem die 26. Aprilis 1694. presentibus Actore & Procuratore Domini citati. Inunc, Provocator facillimè, lude, & Juris ordinem invoca; exemplum habes, quod provocationem tuam decet. Exemplum, inquam, cui prolusisti velut Author classicus primus & unus, quamquam jam non solus.

41. Ferunt enim, Collegam tuum Doctorem Joannem Lacman exemplum doctrinamque tuam sic imitatum esse, ut non ita pridem in Urbe exactis contra ipsum deductis excerpta fuerit propositio sequens: *Non violatur formaliter sigillum Confessionis Sacramentalis à Confessario, propalante sine licentia Pœnitentis defectum seu defectus unius personæ sibi nominata in Confessione Sacramentali à Pœnitente, nominando etiam personam defectuosam, dummodo Confessarius non propalet Pœnitentem seu personam consistentem.* Non nescis, Hennebelle, quam sortem ista Collegæ tui propositio Romæ in mense Junii 1697. subierit. Ex contemplatione varia, & præsertim quia spero Virum emendatum esse, præterissem silentio; nunc autem cum ne ges pernegetque, cum insultes, & provoces; æqui bonique consulat qui erravit, quod sententiam me nonnihil instante, in Urbe latam, hætenus in Belgio latentem, publici Juris faciam. Habe ergo illam, & disce provocare Actorem tuum. *Fidem facio per presentes ego S. Romana & Universalis Inquisitionis Notarius Publicus infra scriptus qualiter ex actis à R. P. D. Archiepiscopo Mechliniensi ad S. Congregationem S. Officii transmissis, contra D. Lacman Archidiaconum Metropolitana Ecclesie Mechlinien. existentibus in Cancellaria dictæ S. Inquisitionis, fuit extracta, & à PP. Qualificatoribus ejusdem S. Inquisitionis censurata Propositio tenoris sequentis, videlicet:*

**NON VIOLATUR FORMALITER SIGILLUM CONFESSIONIS SACRAMENTALIS A CONFESSARIO, PROPALANTE SINE LICENTIA PœNITENTIS, DEFECTUM, SEU DEFECTUS UNIUS PERSONÆ SIBI NOMINATÆ IN CONFES-
SIONE SACRAM. A PœNITENTE, NOMINANDO ETIAM PERSONAM DE-
FECTUOSAM, DUMMODO CONFESSARIUS NON PROPALET PœNITENTEM,**

SEU

SEU PERSONAM CONFITENTEM. *Qua Propositio fuit censurata ut sequitur, videlicet: HÆC PROPOSITIO PROUT JACET IN SUA UNIVERSALITATE, EST TEMERARIA, INJURIOSA, SCANDALOSA, ET ERRONEA; Et prout latius in Actis S. Officii ad quæ &c. In quorum Fidem &c. Datum Romæ ex Palatio S. Officii hoc die 22. Junii 1697. signatum erat: Ita est ego Joseph Bartolus S. Romane & Universalis Inquisitionis Notarius. Inferius habebatur, Nos F. Thomas Maria Bosius a Bononia Ord. Prædic. S. Theologia Magister Commissarius Generalis S. E. Romane, & Universalis Inquisitionis. Universis &c. Fidem facimus, & testamur, supradictum D. Josephum Bartolum esse talem, qualem se supra facit, ejusq. scripturis publicis, & his similibus tam in judicio, quam extra habitam fuisse, & de presenti haberi fidem. In quorum &c. Præsentes manu nostra subscripsimus, & sigilli ejusdem S. Inquisitionis impressione muniri jussimus hac die 22. Junii 1697. Signatum erat, F. Thomas Maria Bosius Commissarius Generalis S. Officii. Proscripta est igitur propositio servato juris ordine quem toties invocas, & damnata prout jacet in sua Universalitate tamquam temeraria, injuriosa, scandalosa, & erronea.*

44. Et ne existimes exemplis istis contineri omnia quæ vobis potuimus objicere; ego tandem sæpius atque nimium lacesitus subjiciam Epistolas quarum originalia servantur in meliorem diem. Prima est ejusdem Doctoris Lacman, de quodam Presbytero ad Curam examinato, in doctrina idoneo repeto, & debitis vitæ atque morum testimoniis instructo; quem tamen nondum admittendum putavit, propter ea sola quæ Opstratius vester de illo audiverat in Confessione, & referebat se ab aliis audivisse. Illustrissime ac Reverend. me D. Tertiâ hujus inter alios EXAMINAVIMUS R. dum Dominum ut fiat N. SATISFECIT QUOAD SCIENTIAM; sed perplexi habimus ex eo quod inaudiatur aliquid non satis castum de ipso; cum tamentalis N. debeat esse summè castus, si ullus: ideo illa die de illo nihil scripsi R. do Domino, VOLENS EXPECTARE TESTIMONIALES quas non attulerat: SED HERI tantum TRANSMISIT, volens etiam diutius negotium illud coram Deo perpendere, quod etiam desiderabant duo alii Examinatores R. dus Dominus Plebanus & R. dus D. OPSTRAET LECTOR, CUJUS SCRIPTAM DEPOSITIONEM HIS JUNGO. Rogo Deum Opt. Max. ut pro ea qua Ecclesiam suam regit Charitate, dignetur illuminare Ill. m. V. am & in hac tanti momenti re dirigere. Ut minus SI SIT admittendus, puto salvo meliori eum ab Ill. ma Dom. V. tra advocandum & super præfatis MONENDUM QUOD ALIQUID TALE INAUDIATUR, adeoq. si ita sit, sibi cavendum ab ejusmodi conditione, nisi prorsus aliam indolem induerit, quod tamen vix umquam contingit in illo genere. Tantopere tenax est illa lubricitas. Utinam in pluribus servire queam Diœcesi vestra tamquam totus pro Deo consecratus illi & Illustrissime ac Rev. de D. ne Illustrissima ac Rev. ma D. nis Vestra humillimus Famulus & erat signatum, Joannes Lacman. Mechlinia 6. Sept. 1687. Sequitur Depositio Opstratii de qua præcedens Epistola loquitur. Cum adhuc essem Lovanii, HABUI PœNITENTEM, QUÆ ACCUSABAT DOMINUM NN. de quibusdam actibus satis impudicis,

* Nota, Lector, quod impetrata e-
rat venia, non ultro concessa:
Et item, quod venia erat data ut indicaret complicitas Confessario, non autem ut hic & nunc illum ab officio removendum curaret.

*dicis, QUOS CIRCA IPSAM EXERCUERAT, & impetratâ veniâ, INDICAVI id ipsum Confessario D. ni NN. adeo UT DE FACTO ILLO DUBITARI VIX POSSIT. ALTERA PœNITENS de eodem mihi NARRAVIT ALIA, sed non ita gravia; talia certè, quæ Sacerdotem, & præcipuè Confessarium deceant. Denique, CUM JAM AD EXAMEN REDIRET IDEM DOMINUS, SCRIPSI N. UT SI QUID DE IP SO ADHUC AUDIRETUR, DIGNARENTUR SIGNIFICARE. Sed nihil SIGNIFICATUM EST, nisi quod TESTE QUADAM... fide dignâ, adhuc commiserit twee malligheden, UT SCRIBITUR. Ita testor, erat signatum 7. Opstraet S. T. L. Sem. Archi-Episcopalis Mechl. Lector. Inferius altera manuscriptum habebatur, R^{ta} in Septembri 1687. Sequitur alia ejusdem Joannis Opstratii Epistola. Amplissime Domine, Cum ad examen venit NN. non significabat se venire, ut approbaretur pro NN. nisi quod absoluto jam examine, indicaret fortè futurum, ut ad N. presentaretur; proinde cupere se, ut in hanc etiam rem examen istud valeret. Respondit satis mediocriter, QUAMQUAM JUDICARETUR POSSE ADMITTI, NISI TESTIMONIUM DE MORIBUS OBSTARET. Itaque injunctum illi fuit ut quantocytus testimonium DD. Archi-Presbyteri NN. & Plebani transmitteret. TRANSMISIT, ET UTRUMQUE EXPECTATIONE NOSTRA MELIUS FUIT. Tum ego ADJUNXI EA, QUÆ N. IPSE AUDIVERAM, quibus cognitis JUDICATUM EST UNANIMITER EUM AD NN. ADMITTI NON POSSE: an autem admittendus esset ad continuandum officium N. N. relinquendum esse arbitrio Illustrissimi Domini. Quod attinet ad circumstantias factorum, quæ detuli (CUM ILLAS TANTUM PRÆCIPUE EX CONFESSIONE NOVERIM) non ausim sine novâ veniâ Pœnitentis describere: nam tunc quidem facultas mihi concessa est monendi Confessarium ipsius, ut adverteret, & circa ejusmodi facta illum examinaret: SED NON MEMINI CONCESSUM MIHI ESSE, UT IPSAM PERSONAM, CUM QUÀ IMPUDICE EGGERAT, NOMINAREM. Caterum ILLA MEA QUONDAM PœNITENS, post meum... discessum ad alios Confessarios transiit: adeo UT VIX VIDEAM, QUO PACTO POSSIT AB ILLA * NOVA ILLA FACULTAS IMPETRARI. Porro de factis illis ego non dubito, & DD. EXAMINATORIBUS VISUM EST ID SUFFICERE, ut ad Capellaniâ NN. NON APPROBARETUR: Si autem approbandus videatur ad continuandum, approbâri non deberet nisi ad tempus exiguum, idq; non nisi seriâ admonitione præmissâ: nisi fortè magis Ecclesia bono expedire videatur, ut DIMOTIS ILLIS, QUI * SUSPECTI SUNT, promoveantur alii de quorum scientiâ & moribus constet certius. Sum interim Amplissime Domine A. D. V. Servus humillimus, signatum erat, 7. Opstraete. Mechliniæ 20. Sept. 1687.*

43. Exemplum, Hennebelle, postulasti unum: fui liberalior, Geminavi: daturus plura, ubi te rursus provocare contigerit.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

44. Ad alias ipsius accusationes refutandas pergimus: Nam objectiones, quas hic movet Reflexione 3. responso dignas non credimus.

CON-

CONFUTATIO.

47. **S**ic scilicet argumenta solvuntur. O! nimium felix, atque brevis expeditio! Respondere parvis, non magnis, & nullis satisfacere: ex objectionibus meis seponere gravissima quæque, & minimè cavillationibus obnoxia, ea verò confectari quæ paulò leviora videntur, tuoque captui accommodata, atque insultare dein, & veluti de objectionum indignitate triumphare. Non præteribo autem ego catalogum non-responsionum tuarum, ut Lector saltem judicet an responsio indigna fuisset mihi, an tibi impossibilis.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositiones 23. & 24.
ad quæ Doctor Hennebellus non respondet.

56. Ad hoc quod dixi, eum per specificationem intellexisse expressionem nominis, quandoquidem illam requirat, ut *persona complicitis* Confessario innotescat; non respondet.

57. Ad Villalobos, qui dicit interrogatorem complicitis denuntiandum *ut hæreticum*, non respondet.

58. Ad hoc quod dixi propositionem ejus agere de complice, probationes verò de sollicitante; non respondet.

59. Ad explicationem D. Antonini qui non dicit quod Confessor debet interrogare, sed contrà dicit, nec illud est necessarium Confessori; non respondet.

60. Ad hoc quod dixi D. Antoninum per specificationem intelligere circumstantias mutantem speciem peccati mortalis, non verò individuationem; non respondet.

61. Ad auctoritatem Sylvii, Nugnes, & Bannez, non respondet.

CAPUT XXV.

De Accusata Propositione 25. Doctoris Hennebelli, *De non querendo alio Confessario, si forte primo peccatum suum sine alieno patefacere non possit.*

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De eadem Materia Complicitis.

FUIT XXIX.

XXV.

1. * **S**ed quid de iis, qui rident Majorum nostrorum prudentiam,

SI Confessarius sit talis, qui & poenitenti, & Complici tamquam be-

Bbb

volens

volentium ut Pœnitens alium etiam Confessarium quærat, si huic fortè peccatum suum, sine alieno patefacere non possit? Distinguendum hic videtur circa Confessarium illum: si enim talis sit, qui & Pœnitenti, & Complici, tamquam benignissimus Pater prodesse possit non obesse; nescio quinam illi sint Majores nostri, saltem Sancti, qui velint Pœnitentem, de quo in Casu, alium Confessarium quærare. Hennebel Syst. Sacram. Pœnit. pag. 17. lin. 25. & seq.

nignissimus Pater prodesse possit non obesse, non debet Pœnitens alium Confessarium quærare, si huic fortè peccatum suum sine alieno patefacere non possit. *Libertus Hennebel, Syst. Sacram. Pœnit.*

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus est, quod pœnitens non debeat alium Confessarium quærare, licet peccatum suum sine alieno manifestare non possit, quando Confessarius pœnitenti, & Complici prodesse potest, non obesse.

I I.

3. Scopus videtur continuari: quâcumque via, se ingerere in notitias Complicum.

I I I.

*Card. Lu-
go disp. 16.
sect. 7.
num. 39.
Suarez
disp. 34.
sect. 2.
num. 1.*

4. Ad confutandam Propositionem, sufficit assertio Cardinalis de Lugo: *Est Præceptum quærare alium Confessarium, dum potest*, idque nimirum propter intrinsecam detractionem. Quæ res tam communis est, ut Suarez attestetur, in casu posito, quærendum esse alium Confessarium, sententiam esse universalem, & omnes in eo convenire Theologos.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

S. 29.

5. Refutatur *Accusatio* circa Propositionem inter 61. vigesimam nonam: *Sed quid de iis, qui rident scrupulosam Majorum nostrorum prudentiam, volentium ut pœnitens alium etiam Confessarium quærat, si huic fortè peccatum suum sine alieno patefacere non possit? Distinguendum hic videtur circa Confessarium illum: si enim talis sit, qui & pœnitenti & complici, tamquam benignissimus Pater prodesse possit, non obesse; nescio quinam illi sint Majores nostri, saltem Sancti, qui velint pœnitentem, de quo in casu, alium Confessarium quærare. Hennebel Syst. Sac. Pœnit. pag. 17. lin. 25. & seq.*

CON-

CONFUTATIO

6 **F**idelitatem laudo, Hennebelle, tuam: Textum enim tuum exhibes, ut debes, nulla ex parte alteratum.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

7. *Hanc Propositionem censurat Accusator tamquam temerariam & scandalosam: quâ temeritate, videamus.*

CONFUTATIO.

8. **O**psratizas nunc, Hennebelle. Major Te & gravitas & sinceritas decet. Tu enim qui mecum in Urbe stabas ad Sanctissimi Domini nostri pedes, qui provolvebaris ad Purpuratorum genua, & Consultorum atque Qualificatorum consuluisti ora sapientissima, & meipso felicior ac diligentior (fatebor etenim) sic possidebas quorundam aures, ut vix aliquid contingerit secreti, quod non statim ad manus pervenerit tuas: Tu, inquam, cui scio æquè ac mihi communicatum scriptum, in cujus primo margine posita sunt hæc litteræ S. O. Et postea p.º Maggio 1696. & incipit: *Il P. Harnai*; finitur: *Necessarie per la terminatione dell' affare*; quomodo audes asserere, censuram, quam memoras, à me Accusatore emanasse? Si hæc equidem Opstratio dicerem, fortasse non caperet. Sed nobis de secreto informationibus, ferè expedit, quod olim Christianis, qui ne mysteria peregrinis proderent, utebantur prisco: *Norunt fideles, norunt initiati*, quibus nempe solis Sacramenta omnia manifestata erant. Tu nosti, Hennebelle, ego novi, & Te novisse novi, quid de censurarum veritate subsit. Quomodo ergo non vereris censuras meas dicere, & quomodo non erubescis Tu, qui veros, ac tibi cognitos censurarum Authores in Urbe conspicias, & fortassis adoras, temeritatis arguere, atque per fictum meum latus cum tanta temeritate impetere?

D. HENNEBEL RESPONDIT.

9. Sanctus Antoninus 3. part. tit. 14. cap. 19. §. 11. adeo non vult pœnitentem; de quo in casu, alium Confessarium quærere, ut dicat quod si pœnitens *exprimat cum bona intentione personam cum qua peccavit, ut non prodatur, vel se excuset*, sed ut Confessarius oret pro ea, vel cum secreta admonitione corrigat, NON PECCAVIT, inquit, SED MERETUR.

CONFUTATIO.

10. **R**ursus Opstratizas, Hennebelle: sociumque erroris, non in Imposturis modò, verùm etiam in Corruptionibus textuum imitaris. Corruptio prima est (censebiturque communi ordine sexagesima tertia) quod verba Petri de Palude, asseras verba esse D. Antonini. Corruptio altera, quod ex veris D. Antonini verbis suppressas sequentia: *Semper tamen, si possit, occultando personam, puta non nominando & huiusmodi: vel etiam potest petere licentiam ab illo Parochiali, vel Superiori suo consistendi alteri, quatenus ex circumstantia quam oportet de necessitate exprimere, non veniat in noti-*

Corruptio
textus 63.
Corruptio
textus 64.

tiam persona. Est ergo Doctrina Sanctorum, atque ipsius D. Antonini, ut quando potest, alius Confessarius quaeratur. Atque hanc Doctrinam D. Antoninus fundaverat in D. Thoma; prout patet ex verbis, quæ præcesserant: *Confessionis nona conditio, ut sit accusatoria, id est, ut se accuset, non excuset Pœnitens. "Dixi confitebor &c."* Non autem debet accusare seu dicere aliorum crimina. Unde cum queritur utrum Pœnitens debeat dicere in Confessione circumstantiam illam peccati sui, quâ expressâ Confessor intelligat personam illam quæ vel cum quâ peccavit; Resp. Thomas in 4. **Quod Pœnitens DEBET CUSTODIRE FAMAM ALTERIUS IN QUANTUM POTEST.** Postquam ergo D. Antoninus, ex D. Thoma ostenderat, quod Pœnitens, ut vitet peccatum detractionis, custodire famam complicitis debet; statim suggerit medium, quo ad explendum hoc debitum, etiam tunc cum ex circumstantia aliqua persona complicitis innotesceret, uti possit; nimirum petendo licentiam confitendi uni alteri: quæ est præcisè assertio nostra, quam sub pallio Sanctorum, contra Sanctos impugnas.

II. At saltem Petrus de Palude hanc sententiam tuetur, inquires. Resp. corrupisti textum ejus. Ab hoc artificio, à duplicis, inquam, corruptionis præsidio salus pendet propositionis: His armis Doctissimorum Europæ nostræ Virorum censuram per meum latus transfigis. Habe ergò textum Petri de Palude, prout apud D. Antoninum fideliter exhibetur: *Idem dicit Petrus de Palude, inquit. Petrus ergo de Palude, cum DD. Thoma & Antonino in supradictis consonat. Pergit: Addens quod si non posset habere licentiam, confiteatur ille suo Parochiali etiam illam circumstantiam.* Igitur juxta Petrum de Palude, pœnitens in casu, dum potest, tenetur alium Confessorem petere. Sed si non possit, tunc demum debet Parocho circumstantiam illam necessariam exprimere. Pergit: *Sed si illa circumstantia non sit de necessitate Confessionis (id est si non mutet speciem) quamvis aggravans, debet dimittere ne peccatum alterius prodat.* Censet itaque circumstantiam quamvis aggravantem, dummodò non mutet speciem, confitendam non esse tunc, quando persona innotesceret, etsi alium Confessorem acquirere non posset. Et tandem de prædicto casu quo non potest alius Confessarius haberi, subjungit: *Si tamen exprimat cum bona intentione, non ut prodat vel se excuset, sed ut pœnitentiarius oret pro ea, vel cum secreta admonitione corrigat, non peccat, sed meretur.* Sensus est, si alius Confessarius haberi non possit, & agatur de circumstantia aggravante, quæ speciem non mutat, ordinariè debet hanc circumstantiam subtere, ne peccatum alterius sacrilegâ detractione propalet; aut si hanc circumstantiam exprimat cum intentione ibidem expressâ, non peccat, sed meretur: Dicet enim pœnitens v. g. Peccavi, & quidem hanc circumstantiam admisi, ex quâ quidem prævideo, ô Confessarie, quod in notitiam complicitis devenies, verumtamen cum non possim alium Confessarium habere, malo hanc circumstantiam, etsi non mutantem speciem, ac proinde non ita necessariam, ad majorem tamen meam humiliationem expri-

exprimere : obtestorque quod non in alium finem circumstantiam hanc, alioqui à me supprimendam, exprimo, quam ut ores pro me & illo, & sicut me emendatum spero, secreto moneas, ut pariter emendari non pigeat. Hic sensus Petri de Palude, à sensu tuo toto cœlo discrepans. Tu enim vis præstari ista posse, etiam tunc cum Confessarius alius potest haberi : ille de solo casu agit quo haberi nequit. Tu vis personam innotescere quotiescumque Confessarius tamquam benignissimus Pater prodesse possit, non obesse ; ille verò agit de solo casu, ubi deficiente copia alterius Confessarii, occurrit circumstantia aggravans speciem non mutans, quam omnino subticendam dicit, ac tunc tantum posse exprimi, quando pœnitens ita se reperit animo comparatum, ut preces & correctionem serio intendat ac postulet. In his ergo Tibi Petrus de Palude nihil, nihil DD. Antoninus, Thomas, & Raymundus, nihil doctrina Sanctorum suffragatur.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

12. *Hausit hanc doctrinam S. Antoninus ex Summa S. Raymundi illustrata notis Joannis de Friburgo, quam loco jam allegato citat ; nam in hac Summa lib. 3. §. 29. versus finem in notis Joannis de Friburgo expresse habetur, quod si pœnitens personam cum qua peccavit, bonâ intentione exprimat pœnitentiariorum, qui est persona, quæ potest prodesse non obesse, non ut prodatur ipsum peccatorem, sed ut pœnitentiarius oret pro ipso aut secreto laboret ad correctionem ejus, NON PECCAT, SED POTIUS MERETUR. Arg. Causa 25. q. 2. can. Hoc videtur.*

CONFUTATIO.

13. **T**Am in autoritatibus quam in rationibus proferendis cæspitas, vel potius præcipitas. Verba enim illa non sunt S. Raymundi, sed Petri de Palude, prout ex textu integro mox producto patet. Præterea corruptio textus altera est, quod verba Joannis de Friburgo in notis quas in S. Raymundi Summam concinnavit, contenta, malè dicas S. Raymundi esse. Sunt dicti Joannis. Neque verum est quod Joannes argumentum illud traxerit ex causa 25. quæstione secundâ Canone, *hoc videtur* ; nam in totâ illâ quæstione secunda nullus Canon ab his terminis incipit. Petrum de Palude apud D. Antoninum consultum oportuit ; illic invenietur citatus causâ 22. quæstione quintâ, ubi Canon, *hoc videtur*, est ordine octavus, ex verbis, uti ipse titulus præfert, S. Augustini in quæstionibus super Leviticum ad cap. 5. depromptus.

Corruptio
textus 65.Corruptio
textus 66.

14. Et ut manifestius appareat, quod neque nominatus à Te Joannes, neque Canon quem citas, seu potius Augustinus, ex quo Canon ille desumptus est, agant de casu præsentis, placet textum integrum, prout in Augustino jacet, reproducere. Verba sunt : " Si autem anima peccaverit, aut audierit vocem jurationis, & ipse testis fuerit aut viderit, aut conscius fuerit, si non utique nunciaverit, accipiet peccatum ". Quod enim additum est " ET ", locutionis est usitata in Scripturis. Verum iste sensus quia obscurus est,

est, exponendus videtur. Hoc enim VIDETUR DICERE, peccare hominem, quæ audiente jurat aliquis falsum, & scit eum falsum jurare, & tacet. Tunc autem scit, si ei rei, de quâ juratur, testis fuerit, aut vidit, aut conscius fuit, id est, aliquo modo cognovit, aut oculis suis conspexit, aut ipse qui jurat illi indicavit. Ita enim potuit esse conscius, sed inter timorem hujus peccati, & timorem proditionis hominum, non parva exstitit plerumque tentatio. Possumus enim paratum ad perjurium admonendo vel prohibendo à tam gravi peccato revocare. Sed si non audierit, & coram nobis de re quam novimus, falsum juraverit, UTRUM PRODENDUS SIT, SI PRODITUS ETIAM IN PERICULUM MORTIS INCURRAT, DIFFICILLIMA QUÆSTIO EST. Sed quia non expressit, CUI HOC INDICANDUM SIT, utrum illi cui juratur, AN SACERDOTI, VEL CUIPIAM qui non solum eum persequi non potest irrogando supplicium; SED ETIAM ORARE PRO ILLO POTEST: videtur mihi QUOD SE HOMO SOLVAT ETIAM A PECCATI VINCULO, SI INDICET talibus qui magis possunt PRODESSE QUAM OBESSE PERJURO, SIVE AD CORRIGENDUM EUM, SIVE AD DEUM, PRO ILLO PLACANDUM: SI ET IPSE CONFESSIONIS ADHIBEAT MEDICINAM.

15. Ex verbis illis, fateor, multa adversus sectarios nostri temporis, pro Sacramenti pœnitentiæ veritate atque antiquitate concludi possunt. Agit enim apertè de *Confessionis Medicina*, quæ fit *Sacerdoti*, ad Deum pro confitente placandum.

16. Ad præsentem verò casum, qui de complice agit, & simpliciter inquit, utrum si criminis confessio sine complicitis notitiâ non possit exprimi, quærendus sit Confessarius alius, cui complex ignotus sit; nihil prorsus ea verba conducunt. Nam in primis ibidem de complice non agitur quidem. Sermo est de illo qui prævidet, alium pejeraturum esse. Leviticus præceperat impediri perjurium; mandaveratque ut qui certò novit alium perjuraturum esse, veritatem revelet, aut aliàs peccabit & ipse, tamquam non obstand perjurio quod impedire & potuerat, & debuerat. Si non utique nunciaverit, & accipiet peccatum, inquit sacer textus. Quocirca S. Augustinus movet quæstionem, cuinam ista nuntiatio, sive revelatio facienda sit? Supponitur enim quod is qui se ad perjurandum parat, monitus quidem sit, sed monitioni non auscultet. Utrum igitur hæc revelatio, ad impediendum perjurium, sit facienda judici, an alteri? Dicit S. Doctor casum esse perplexum. Si enim reveletur judici, periculum est, ne perjurus vincatur, & deinde afficiatur supplicio, quod christiana charitas, atque mansuetudo non debet intendere. Si autem nemini reveletur, tum certum est, peccaturum non tantum eum qui perjurabit, sed illum etiam qui perjurium veritatis revelatione non impedivit. Quapropter inquit, cuinam igitur potius hæc revelatio facienda sit? Eligit autem Sacerdotem. Sacerdos enim ex una parte non poterit perjuraturum afficere supplicio; poteritque ex parte altera, monere eum, corrigere, & ad delicti, cui consenserat, confessionem medicinalem perducere, atque ita Deum pro illo placare, sive

sive pœnitentem à peccato absolvere. Verba illa : *Sive ad Deum pro illo placandum*, SI ET IPSE confessionis adhibeat remedium, non referuntur ad revelantem sive denuntiantem; sed ad perjuratorum; sensusque est, quod Sacerdos vel alius placabit ei Deum, si reus admonitus adhibuerit confessionis medicinam, sine quâ Deus non placatur. Suadet quidem Augustinus, ut reveletur Sacerdoti, vel cuipiam qui magis possit prodesse quam obesse; sed hæc revelatio non est Confessio Sacramentalis: potest enim fieri non tantum Sacerdoti, sed etiam cuipiam alteri: *Sacerdoti, vel cuipiam*, inquit. Deinde qui tamquam testis aut alio modo supradicto novit falsum esse, quod alter tamquam verum juraturus est, is non est reus. Neque enim ejus illa scientia est criminosa: proindeque non habet peccatum quod clavibus subjiciat; haberet autem, nisi diligentiam adhiberet revelando, & perjurium impediret. Ex loco ergo illo nihil aliud potest erui, nisi quod unusquisque teneatur impedire perjurium, etiam veritatem detegendo velut testis, sed apud illum qui prodesse possit, non obesse. Quam doctrinam ambabus ulnis complectimur. At non agitur hic de pœnitente qui personam complicitis manifestat; sed de teste, qui crimen alterius impedire debeat.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

17. *Doctrinam hanc sequuntur Theologi, qui sponso ante contractum Matrimonium cum sponsa fornicato suadent cum Doctore Steyartio in suis Conclusionibus Theologo-practicis de Sacramento Pœnitentiae, adire Confessarium non talem cui ignota sit sponsa, sed illum ipsum cui sponsa confutetur, ut Confessarius ille jam à sponso instructus & facultate necessariâ munitus juvare possit sponsam, si forte pudor à confitendo peccato suo eam impediret.*

CONFUTATIO.

18. **D**OCTRINAM hanc cuncti Theologi ita dicunt à casu Sponsi & Sponsæ diversam, ut illud de Sponso & Sponsâ admittant aliqui: nam alioqui Steyartius sæpe declaravit se non amplius hoc tenere. Omnes autem cum Card. de Lugo consentiant, esse præceptum querere alium Confessarium, *Lugo disp. 16. sect. 7. num. 39.* & Suarez addat: Sententiam esse universalem, & omnes in eo convenire Theologos. Disparitas est, quod Sponsus & Sponsa in mutuam istam revelationem ex causa consentiant; in casu verò nostro, innotescit persona absens, inaudita, non consentiens, & forsan innocens. *Suarez disp. 34. sect. 1. num. 1.*

D. HENNEBEL RESPONDIT.

19. *Dubitari etiam nequit, quin mulier terminare optans gravia, quæ cum marito habet dissidia, adire possit mariti Confessarium, confiteri illi miserandum suum, maritiq; statum, ac ejus opem implorare ad resarciendam pacem inter eos jam pridem disruptam, ad quam indubiè conferre plurimum poterit Confessarius, dum Confessionis causâ eum de rei statu jam instructum maritus conveniet.*

CON:

20. **S**I causa dissidii proficisceretur ab occulto crimine, quod maritus huic determinato Confessario nollet revelari, peccaret mulier detrahendo, & Confessarius, detractionem fovendo. Si verò, ut in similibus fieri assolet, maritus & uxor post dissidiâ mediatorem desiderent, nulla hîc est causa Confessionis, sed pacificationis, quæ extra Confessionem impendi & potest, & solet. Judicis, vel arbitri officium tunc Sacerdos gerit potius quàm Confessoris, quod à casu nostro prorsus alienum est.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

21. *Idem dicendum, si mulier à marito compulsâ ad patranda crimina, ob qua venit ira Dei de Cælo super filios hominum, ab iis tandem emendare se volens rem totam Confessario mariti aperiat, ut suis orationibus, exhortationibus, pœnitentiisq; injunctis à tantis criminibus maritum revocet.*

CONFUTATIO.

22. **N**Eque hic est casus noster: Mulier enim ista non est maritalis criminis complex; sed excitata, atque compulsâ præsidium illius invocat, qui prodesse, non obesse velit ac possit.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

23. *Quorum quidem omnium ratio si diligenter requiratur, ea esse comperietur, quod pœnitens laudabiliter laboret pro conversione complicitis, illiusq; peccatum licite alteri revelet, dummodo id faciat, servato ordine correctionis fraternæ.*

CONFUTATIO.

24. **O**Mnium istorum ratio non est ista, sed alia: Quia nimirum mulier in præfatis casibus non est usâ Confessarii operâ, tamquam Confessarii, sive non est Sacramentaliter confessâ; sed viro probo cujus consiliis etiam extra Confessionem maritus uti consuevit, pacem familiæ atque gravissimorum ad quæ impellebatur criminum aversionem commendavit. Cæteroqui nihil horum mulieri, & Confessario liceret, si intra terminos Sacramentalis Confessionis hæerent; sive, ut verbis Sylvii utar: *Ad finem verò correctionis fraternæ, vel denuntiationis, vel ad bonam gubernationem communitatis, numquam est licitum pœnitenti detegere tertiam personam in Sacramentali Confessione, ut latè probant Nugnes, & Bannez.* Ratio patet ex supradictis, quia quidquid in Sacramentali Confessione dicitur, inter Pœnitentem & Confessarium sic absolvitur, ut nullo modo ad alium, sive complicem, sive non complicem extendatur. Si correctioni fraternæ, vel denuntiationi, aut bonæ gubernationi locus est, totum hoc extra Sacramentum agi necesse est. Sacramentum hoc ad expianda pœnitentis crimina, non complicitis, institutum, sic perficiendum est, ut sicut illius vigore, non nisi pœnitentis delictum solvi po-

potest aut ligari ; ita non nisi crimen proprium confiteri debeat , prout supra nitidè B. Lanfrancus exposuit illud ” *Iustus in principio sui accusator est* ,, sui , inquit , NON ALTERIUS. Et item : ” *Confitemini alterutrum peccata vestra* ,, VESTRA , dicebat , NON ALIENA.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

25. Porro requirit ordo ille, quod sicut Medicus corporalis sanitatem aegro confert , si potest , sine membri alicujus abscissione ; si autem non potest , abscindit membrum minus necessarium , ut vita totius conservetur ; ita etiam ille , qui studet emendationi fratris , debet si potest , sic emendare fratrem , quantum ad conscientiam , ut fama ejus conservetur.

CONFUTATIO.

26. **O**Rdo verò Sacramentalis requirit insuper , ut in Confessione non misceatur extraneus : Et quidquid sit de ordine correctionis fraternæ , hæc quidem dum per poenitentem ipsum fieri non potest , tunc demum servatis variis de quibus Authores conveniunt legibus , per alium fieri , dum spes emendationis verosimilis est , potest ; numquam tamen cum præjudicio Sacramentalis Ordinis , ad solvenda vel liganda peccata propria , non aliena , instituti.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

27. Negari autem non potest quin fama complicitis summopere studeant illi , de quibus in casibus supra allegatis , cum soli Confessario aperiant peccatum complicitis , quod , sicut ipsum poenitentis peccatum , sub sigillum Confessionis cadit , adeo ut circa complicem operari nihil possit Confessarius nisi juxta leges a poenitente sibi præscriptas.

CONFUTATIO.

28. **H**Oc ipso quod Confessario alienum secretum peccatum in Confessione revelat , detrahit , & Sacramento abutitur. Confessarius autem scientiâ illâ uti non potest , ut etiam circa complicem exterius quidpiam operetur. Contra alium , nullo modo credendum est ei , inquit Doctor Angelicus. Quidquid ergo in hac parte legitime fit , extra-Sacramentaliter fieri debet , aut faciendum non est.

D. Thom.
Opusc. 12.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

29. Sanè Divus Thomas quodlib. XI. q. 12. art. 13. censet prelato non ut prelato , sed ut personæ privatae proficienti ad correctionem proximi & emendam tum posse , non violata correctionis fraternæ ordine , denunciari crimen subditi ejus , quando Prelatus ille est pius , discretus , spiritalis , cujus verba bene fert subditus.

CONFUTATIO.

30. **E**Xtra-Sacramentaliter denunciari potest , transeat. In Sacramento ; nego.

Ccc

D. HEN-

D. HENNEBEL RESPONDIT.

31. *Quod D. Thomas de Pralato, hoc ego dico de Confessario, tum nempe posse pœnitentem pro correctione complicitis implorare opem sui Confessarii, non violato ordine correctionis fraternæ, quando Confessarius est pius, discretus, & spiritalis, cujus verba benè fert complex; tum enim patet talem Confessarium complici, de quo quæstio, prodesse posse, non obesse. Si quid verò horum desit, deprehendi mox poterit, an pœnitens ille sui excusationem, complicitis prodicionem, aut aliud simile potius non quæsierit, quam fratris emendationem.*

CONFUTATIO.

32. **D**isparitas ex ipso D. Thoma petitur: quia Prælatus iste scit illa ut homo; Confessarius verò ut Deus. Quare argumentor à contrari: juxta D. Thomam, si Prælatus talia in Confessione audivisset, scientiâ illâ ad correctionem uti non posset; ergo à fortiori, non poterit scientiâ illâ uti Confessarius, qui Prælatus non est.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

33. *Ideo fatendum est, quod in his omnibus summa cautela tum ex parte Confessarii requiratur, ne vel pœnitens ordinem correctionis fraternæ à Christo præscriptum prætereat, vel Confessarius ansam nonnullis quandoque tribuat obmurmurandi praxi ejus, quasi scientia ex Confessione hausta, contra Confessionis sigillum, abuteretur.*

CONFUTATIO.

34. **C**autelam verò adhibuisti in omnibus minùs sufficientem, dum correctionem illam Confessario sic indulxisti, ut sententiam de nominando complice, quam suprà negaveras (ad imposturas enim relegasti, quod dixeram, Te per Specificationem intelligere expressionem nominis) resumeres ac manuteneres. Correctio fraternæ, ut sit opus virtutis, debitas circumstantias exigit, inquit D. Thomas: *ut scilicet fiat ubi debet, & quando debet, & secundum quod debet.* Non debet autem fieri in Confessione Sacramentali.

22. q.
33. art.
1. o.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

35. *Itaque non tam doctrinam Hennebelli, quam doctrinam S. Antonini, S. Raymundi, & (teste ipso Doctore Steyaert) S. Thomæ censurat Accusator.*

CONFUTATIO.

36. **Q**uod doctrina Hennebelli neque cum doctrina DD. Antonini & Raymundi, neque cum doctrina Thomæ conveniat Doctor Steyartius abundè testatus est; quod autem censura non sit mea, Tu ipse quantumvis dissimulare videaris, non ignoras.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

37. *Manifesta autem impostura est, "Quod scopus Hennebelli videatur esse, quacumque viâ se ingerere in notitias Complicum". Refl. 2.*

CON-

CONFUTATIO.

38. **I**mposturarum tuarum (ita dicere jubet rei evidentia) cumulus hinc surgit & fastigium, cum imposturam voces id quod ipse Tibi non modò imponis, sed impositum esse vis & delectaris. Ut tuam de cognoscendis complicum personis sententiam tuearis, non tantum moves omnem potestatem terrenam, sed & Cœlos pulsas, Divorumque Antonini, Raymundi, & Thomæ alta Nomina in Patrocinium invocas: & interca imposturam vocas, videri Te quacumque viâ velle ingerere in notitias complicum? At non erit saltem (opinor equidem) impostura, totam præsentis & immediatè præcedentium propositionum controversiam de complicibus, & complicum notitiis agi. Alioqui si imposturam dicas, propositionem hanc asserere, non esse quærendum Confessarium cui complex ignotus sit, quando adest *qui & pœnitenti & complici tamquam benignissimus Pater prodesse possit, non obesse*; tum tu quidem, aut quid sit impostura ignoras, aut turpi memoriæ lapsu contradicis Tibi, ac Tecum ipse pugnas. Nisi verò non de Te ac Tuis, sed de incognitis benignissimis Patribus sermo fuerit. O! Te vel oblitum Tui ac tuorum, vel in pœnitendam mox humilitatem raptum dejectumque! Quid enim? Exciditne tam citò æquè ac infelicitur figura illa antonomastica, quæ vos fecit *Pastores bonos, I piæ excellenti in doctrina ed in pietate, In doctrinâ & pietate excellentissimos*? Age, mitte, precor, dissimulationes inutiles, & compendioſo nutu admitte, esse Te benignissimum illum Patrem, quem & pœnitenti, & complici prodesse non obesse velle putas. Reliquum erit tantummodò, utrum quacumque Te viâ velis in complicum notitias ingerere. Dimitto quidquid tuo in systemate peccasti. Cæspitationes Pastoris tui Antverpiæ condemnati pertranseo, uti & aberrationem Doctoris Lacman in proscriptâ Romæ propositione, necnon alteram prolapsionem ejus in Epistolâ quam suprà invitatus retuli, cum infaustis Opstratii nostri nundinationibus, in duabus ejus Epistolis ibidem detectis. Hærebo in præsentibus tuis imposturis.

39. Vis imprimis ingerere Te in notitiam complicitis ad pœnitenti congrua suggerenda media, *ut se defendat à complice qui ipsum sollicitat & inducit ad malum*. Ita statim inquiebas pag. 85. lin. 24. Itaque velle Te in notitias complicum ingeri, hoccine impostura est? Vis præterea novisse complicem, *si aliter pœnitens ab occasione peccandi proximâ liberari non possit*, ibid. lin. 33. Estne impostura, quod velis ingerere Te in notitias complicum? Requiris præterea notitiam complicitis, *ut Confessarius oret pro eo*, pag. 86. lin. 36. Estne impostura quod aucuperis notitias complicum? Quartò admittis notitiam complicitis, *ut Confessarius cum secretâ admonitione corrigat*, ibid. lineâ sequenti. Estne impostura, quod tentes viam plurimam ut hanc notitiam impetres? Quintò, commendas ut sponsa complex, Confessarium Sponsi complicitis adeat ne alterius complicitatem, *ut ita loquar, pudor à confitendo retrahat*, Pag. 87. lin. 16. Estne impostura

postura quod Temet complicibus ingeras? Sextò, ingrederis secreta Thalami & familiarum alterna dissidia atque discrimina perscrutaris, ut mulier maritum complicem apud unum eundemque Confessarium conveniat; ibidem lin. 18. Estne impostura, quod videaris velle ingerere Te complicum nominibus? Septimò, mulierem suscipis, quæ mariti complicis à quo *compulsa* est, crimina aperit, ibid. lin. 24. Estne impostura, quod videaris velle Te ingerere istis nominibus? Octavò, in hunc finem, poenitentem, an Confessarium, nescio (obscurè enim loqueris) medico comparas, qui membrum quod conservari nequit, abscindat. Ibid. lin. 33. Estne impostura, quod hæc omnia machineris? Nonò, Te Confessarium Prælatò æquiparas ut denuntiatum complicem fraternè corrigas; pag. 88. lin. 11. Estne impostura quod hæc omnia moliaris? Non secus ac Protheus quidam, figuras omnes & formas studiosissimè induis, ut ad optata complicum nomina & affectatas personarum notitias pertingas; Nunc Consultor mediorum, quibus liberetur poenitens à sollicitatore, statim Liberator ab occasione proximâ, mox precator apud Deum, postea Monitor apud homines, dein Instructor Sponsorum, hinc inter maritum & uxorem pacis arbiter, prætereà Medicus, demùm Prælatus, denique Corrector, & omnia: Atque hæc universa, ut agas cum complice, de complice, pro complice, & contra complicem. Et adhuc jubemur dicere, imposturam, quod scopus Hennebelli videatur esse, quacumque viâ se ingerere in notitias complicum? Viam resera, Hennebelle, unicam, quam reliquisti intactam, ut ad hunc finem ceu scopum tuum pervenires, ac tùm prius, quod numquam feceris de impostura fac cogites. Cum autem præstare id numquam possis, imposturam tace, & agnosce veritatem.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

40. *Quod objicit Reflexione 3. ex Cardinali De Lugo, Est præceptum quærere alium Confessarium, dum potest, sic intelligit Suarez de Pœnit. disput. 34. sect. 2. Assert. 2. ut locum non habeat,* quando illa mutatio Confessoris fieri non potest sine nimia difficultate & gravi incommodo: Quia, *inquit*, charitas non obligat cum tanto dispendio vitare damnum proximi, sed tantum cum facilè fieri potest.

CONFUTATIO.

41. **E**X ore tuo Te judico. Quærendus est igitur Confessarius alius, dum sine nimia difficultate, & gravi incommodo quæri potest. Fac ergò tunc quæri alium, cui complex ignotus sit. Cedo, Hennebelle, quid faciet tunc Consultor mediorum, Liberator ab occasione proximâ, quid precator, quid monitor, quid instructor Sponsorum, quid pacis arbiter, quid medicus, Prælatus, Corrector & omnia ea quæ suprà tamquam congrua & necessaria adduxisti? Ergone ista tantummodò necessaria sint, dum alius Confessarius facilè haberi non potest? Quid hæc

hæc facilitas, vel difficultas, ad necessitatem quam tantum facis? sed nempe neque Cardinalis de Lugo, neque Suarezii Sententiam capis. Ignotæ fuere illis, necessitatis illæ leges quas heri fabricasti. Numquam eo venerunt, ut vel unam ex omnibus, quas retulisti vias, admiserint abutendo notitiæ Sacramentalis Confessionis. Hæserunt unicè in detractioe quæ Confessionis pœnitentis, dum circumstantiam aliquam confitetur, undè Confessarius novisse complicem possit, intrinsecè inhæret. v. g. Titia non habet nisi unicum in mundo consanguineum in 2. gradu, Pastori, cui confiteri solet, cognitum. Pro! dolor, commisit incestum. Si Pastori dicat, Peccavi cum consanguineo in secundo gradu; cognita est pœnitentis vox, notus aliundè consanguineus, complex innotescit. Sententiâ Theologorum, atque Sanctorum requirit, ut ad vitandum detractiois peccatum, Titia Confessarium, si fieri potest, adeat, cui consanguineus saltem incognitus sit. Nimiam difficultatem & grave incommodum excipiunt; quia Titia, quam à reatu culpæ, per pœnitentiam liberari convenit, non tenetur cum tanto dispendio, damnum tale complicitis, quod apud Confessarium imminet, vitare. Quid hæc autem ad omnes istas Metamorphoses tuas suprà relatas, quibus & pœnitens crimine se detractiois commaculat, & Confessarius notitiâ Sacramentali abutitur?

D. HENNEBEL RESPONDIT.

42. *Qua ipsa doctrina est Hennebelli eo loco, quo accusatur. Siquidem Propositioni accusata subnectit hæc verba: "Caterum si periculum sit, ne vel Pœnitenti, vel Complici, vel Confessario obsit illa confessio, possitq; sine graviori Pœnitentis detrimento apud alium institui confessio, nescio quis scrupulosam eorum rideat prudentiam, qui volunt ut tunc Pœnitens alium Confessarium quærat". Quæ si non suppressisset Querulus; omnis ipsius accusatio & objectio evanuisset.*

CONFUTATIO.

43. **L**ocus ille tuus obscurior meritò suspectus habetur, cum evidens sit, Cardinalem de Lugo & Suarezium de alio damno agere, quàm Te. Illi siquidem de damno agunt intrinseco, quod inest Confessionis dum complex aliundè Confessario notus est. Agunt, inquam, de damno famæ. Te quidem velle alium Confessarium quæri, dum periculum est *ne obsit*, perspicuum est. Sed per illud *obesse*, non intelligis damnum istud intrinsecum, quod semper inest; sed extrinsecum aliud, si v. g. sit periculum revelationis aut huiusmodi, de quo cum nulla inter nos sit controversia, saltem nunc, hîc, in hoc loco; impertinentia verba non debuerunt exprimi: & ut expressa fuissent; at tantum abest ut accusatio & objectio evanuisset, quin potius illis roborata fuisset.

COMMONITORIUM

CAPUT XXVI.

De Accusata Propositione D. Hennebelli 26. de modo denuntiandi Complicem.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De modo denuntiandi sollicitantem.

FUIT XXX.

XXVI.

1. * **O**Mnibus examinatis, & maturè discussis, quæ ad fidem Pœnitentis probandam pertinent, cogitare poterit Confessarius de facienda denuntiatione, juxta facultatem sibi à Pœnitente datam; qua in re magnopere probabit Ordinario integritatem suam, si Complicis nomen sibi revelari numquam passus sit; tum enim denuntiationem suam Ordinario faciens, exponet, quamdiu, quam diligenter Pœnitentem illum exercuerit, quibus signis integritatem Fidei ejus probaverit, interposito etiam, si opus fuerit, juramento calumnie; quam alienus fuerit, ne sibi revelaretur Complex, quem nequidem usque modo novit; injungens tantum Pœnitenti ut ipsa per se nomen illius, qualitatesque exprimendas describat, scriptum claudat, sibique tradat includendum Epistolæ, ad Ordinarium mittendæ, in qua rei gestæ series describatur. Hennebel Syst. Sacr. Pœnit. p. 10. lin. 28. & seq.

POtest Confessarius, dum facienda est denuntiatio sollicitantis ad turpia, habitâ Pœnitentis licentiâ, scribere Ordinario totius rei seriem, à se maturè, excepto tamen sollicitantis nomine, in Confessione discussam, injungens Pœnitenti ut ipsa per se nomen Complicis, qualitatesque exprimendas describat, scriptum claudat, Confessario tradat, includendum Epistolæ ad Ordinarium mittendæ. Joan. Libertus Hennebel, Syst. Pœnit.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus fatis patet: Confessarius scribit denuntiatorias; Pœnitens scribit nomen Complicis: Confessarius claudit, & destinat.

I I.

3. Scopus videtur esse, posse diffamare quemcumque absentem, incognitum, inauditum, & indefensum, ad relationem cujuscumque mulieris.

I I I.

4. Contra hanc praxim militat ipsa Bulla Gregorii XV. quæ præscribit, ut ipsa-met sollicitata denunciaret. Similis Epistola nihil juvat ad hunc finem. Deinde non debet hic fieri denuntiatio, ut Complicis, sed ut sollicitantis. Quinimo si mulier comparens in judicio, longius progressa, fateatur se succubuisse: hoc ipsum à Judice observari non debet, neque ab Actuario annotari potest. Denique multa hic pericula subsunt. Quid enim si mulier scribat nomen alterius, quid si ipsius-met Confessarii? Quid si una mulier accedat decem diversos Confessarios? Hæc viâ ad eundem Ordinarium venient decem diversæ denuntiationes, contra eundem; eritque casus idem. Numquid tunc poterit Ordinarius procedere à conglobatis? Tantis periculis, & scandalis Propositio est obnoxia.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

§. 30.

5. Refutatur Accusatio circa Propositionem, quæ inter 61. fuit trigesima. *Omni- bus examinatis & mature discussis, quæ ad fidem Pœnitentis probandam pertinent, cogitare poterit Confessarius de facienda denuntiatione, juxta facultatem sibi à Pœnitente datam: Qua in re magnopere probabit Ordinario integritatem suam, si Complicis nomen sibi revelari numquam passus sit; tum enim a denuntiationem suam Ordinario faciens, exponet, quamdiu, quam diligenter, Pœnitentem illum exercuerit; quibus signis integritatem fidei ejus probaverit, interposito etiam, si opus fuerit, juramento calumniæ; quam alienus fuerit, ne sibi revelaretur Complex, quem nequidem usque modo novit; injungens tantum Pœnitenti, ut ipsa per se nomen illius, qualitatesq; exprimendas describat, scriptum claudat, sibiq; tradat, includendum Epistolæ ad Ordinarium mittendæ, in qua rei gestæ series describatur.* Hennebel Syst. Sacram. Pœnit. p. 20. lin. 28. & seqq.

CONFUTATIO.

6. **M**iror, Hennebelle, dum Propositionem hanc recenseres tuam, nisi & ipse mireris, viro cæteroqui prudenti potuisse in mentem incidere.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

7. Inquirat Hennebellus loco citato modum aliquem, quo cum minimis incommodis executioni mandari possit Bulla Gregorii XV. quæ mandat omnibus

Con-

Confessariis, ut suos Pœnitentes, quos noverint ab aliis Confessariis occasione vel pretextu confessionis ad turpia sollicitatos fuisse, moneant de obligatione denuntiandi sollicitantes Inquisitoribus seu locorum Ordinariis.

CONFUTATIO.

8. **Q**uid erat, obsecro, inquirendum, ubi Bulla satis clarè loquitur, Pœnitenti incumbere ut faciat denuntiationem per se ipsam, ut nimirum examinari queat à Judice practico, qui curabit observari sollicitantem, expectabitque, num aliarum personarum denuntiationes de eodem venient, ut à conglobatis, licet particularibus (testes enim similis sollicitationis ordinariè singulares sunt) contra impudicum & perditum sollicitatorem agat prout Juris.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

9. *Inter alios modos proponit illum, qui in Propositione describitur, tamquam quo consulatur & fama mulieris lapsa, & quantum fieri potest, fama Complicis.*

CONFUTATIO.

10. **I**Mo verò rem pessimam proposuisti, qua enervari possit tota Bullæ vis: nam finis ejus est, ut dixi, expectare probationes à conglobatis. Jam verò si modus ille vester obtineat, pœnitens una, malevolè accedens Confessarios plurimos, plenam quodammodo probationem faciet, & innocentem obruet. Non est satis consuluisse famæ complicis, nisi consulatur etiam honoribus innocentis. Scandala taceo, quorum aliqua in accusatione expressi. Sed inutilitas prætereunda non est, quæ ex hujusmodi denuntiationis modo proficiscitur. Non enim Inquisitor vel Ordinarius potest illâ uti ad fines in Bulla præscriptos. Non erant igitur subtiliter proponendi modi alii & alii, sed simpliciter tenendus modus in Bulla ipsa præscriptus.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

11. Equidem, *subjungit*, si cui occurrat modus denuntiandi, quo felicius, securius, suaviusque obtineri possint fines, quos in denuntiationibus Sancta Mater Ecclesia sibi præfigit, eos amplectamur ex animo.

CONFUTATIO.

12. **J**Am dudum distinximus eas clausulas, quibus privata sensa sanare assioles. Sicut autem per hoc quod modos alios amplectereris si proponerentur, non omisisti modum tradere, quem amplexus es, & varii sunt secuti; ita per hoc quod Te dicas facturum benè, si quid melius proponatur, non desisti malè facere, antequam proponeretur. Similes cautelas, postquam asseruisti, quæ voluisti, in fine adjicere, *nihil hic decido; vel si aliud melius proponatur amplecti volo*, ad artificia relegantur, quæ si nobis invicem indulgemus Catholici, qualiter procedemus adversus gliscentes hæreses, contra quas exemplo Patrum semper nos expeditos esse convenit? Non enim nescis, Hennebelle, quod terè semper Hæretici,

tici, ac præcipuè primipili, initio nondum conciliatâ hominum gratiâ, inassuetis adhuc ad novitatem animis, pedetentim ac subdolè dogmata sua instillant, præstigiâ nube contegunt, cum Ecclesiæ veritate permiscent, ipsis Ecclesiæ verbis involvunt, declinandæ invidiæ gratiâ, donec assuetis sensim auribus, confirmatâque factione, impietatis signa explacent, apertoque Marte in fidem & disciplinam grassentur. Jam pridem enim monuit Apostolus, hujusmodi esse operarios subdolos, transfigurantes se in Apostolos Christi, in Ministros Justitiæ, sicut ipsum Satanam in Angelum lucis. Hanc artem suorum temporum novatoribus nunquam non expronaverunt SS. Patres. Hæc Ariani Sirmiensis & Ariminensis Concilii Episcopos fallaciter ceperunt, ut Christianus Orbis, Hieronymo teste, se Arianum miraretur. Hæc eadem Pelagius Concilii Diospolitani Patribus imponens pro Orthodoxo habitus & dimissus est. Quare non sufficere putes, Te Catholicum esse; cum enim Doctor sis, nihil insuper istius artificii ad te omninò pertinere æquissimum est.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

13. *Hæc pro fide sua omisit Accusator; quæ si propositioni, ut debebat, subjunxisset; ne per umbram quidem in ea accusandi, nedum censurandi, materia inveniri poterat.*

CONFUTATIO.

14. **O** Misi hæc in accusatione, fateor, quia prolapsionem non mitigabant: non omisi tamen omninò, quia simul cum accusatione, scripta tua originalia tradidi, ipsum, inquam, systema, unde accusata propositio extracta fuerat, delataque in eo sensu quo ibidem traditur. Censores examinaverunt omnia, propositionem ipsam, antecedentia, & consequentia. Quibus non obstantibus, quid acciderit, novisti; bonâ igitur fide processum esse non dubites.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

15. *Quomodo enim accusatione aut censurâ dignus sit, qui pro suo modulo modum querit, quo Decreta Pontificum absque incommodis executioni mandentur: & sic querit, ut paratus sit modum meliorem, quem alius suggesserit, ex animo amplecti.*

CONFUTATIO.

16. **A** Ge, Hennebelle, accusatione & censurâ liber esto: Non erit autem liber modus iste, quem in propositione exhibuisti. Si exhibuisti bonâ mente, animo Te subjiciendi melioribus, majoribusque; tum pertinacia defuit, de quâ non accuso: adfuit tamen error quem persequor: & exempla tuorum qui Te tum verbis, tum praxi secuti sunt, errorem ipsum, modum, inquam, hunc non censurari tantum, sed & eliminari postulant.

COMMONITORIUM HENNEBEL RESPONDIT.

17. *Et in Italia quidem hic modus servatur. Debet persona sollicitata facere denuntiationem, vel coram Ordinario, vel coram alio, qui ab ipso Ordinario facultatem habeat denuntiationem illam excipiendi, & illius instrumentum con-
ficiendi, cui subscribere debet persona denuntians. Instrumentum autem ferè est ejusmodi: Anno tali, mensis N. die tali, coram me à Sancto Officio vel ab Ordinario specialiter delegato comparuit N. tot annorum, quæ præ-
stito super Sanctis Evangeliiis de dicendâ veritate juramento, declaravit se die tali Confessionis gratiâ tale templum adiisse; illic accessisse talem Confessarium, à quo ad peccatum carnis taliter sollicitata fuit. Cum au-
tem ab alio Confessario monita fuerit, se beneficium absolutionis con-
sequi non posse nisi talem denuntiet Sancto Officio vel Ordinario, volens ipsâ officio suo fungi & ad beneficium absolutionis anhelans hoc ipsum coram me à S. Officio vel Ordinario specialiter deputato declaravit, pro-
ut hoc instrumento declarat, cui manu propriâ subscripsit anno, mense, die, quibus suprâ. Et erat signatum N. N. Quod testor &c.*

CONFUTATIO.

18. **P** Praxis hæc non est Italiæ tantum, sed totius Orbis ubi Gregorii XV. Bulla obtinet. Officiales, & Episcopos interroga, omnes simili ferè formâ utuntur. Est forma juris communis, in cunctis denun-
tiationibus accusatoriis servari solita. Et par est Praxim Italiæ custodiri ab omnibus in hâc præsertim sollicitantium causâ, quorum facienda de-
nuntiatio ab Italiâ Originem trahit. Siquidem nec melior, nec securior est praxeos interpretes, quam qui praxim præcepit: cùm illius sit legis formam præscribere, cujus est legem condere.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

19. *Hac praxis in Belgio hætenus usu recepta non fuit: si recipiatur, erit id gratissimum Hennebello, qui inquirendo tantum suggessit id, quod praxi ibidem recepta & Ordinationibus Episcoporum maximè congruum videbatur.*

CONFUTATIO.

20. **I** Ncredibile dictu! Praxim Italiæ agnoscis, & necdum sequeris; purgandum Te vis, quod nihil scripseris pertinaciter, & nondum ab eo quod scripsisti recedis. Quotquot hæc legunt, primâ fronte arbitrantur, quod prolapsionis pigeat, & meliora sequaris. Nullo interim verbo, vel per umbram insinuas, te praxim quam suggessisti, dimittere. Cuncta involvis contorquesque, & omne studium eò impendis, ut quo tempore Romæ supplex pro supprimendâ censurâ deprecaris, nihil ex tuis in Belgio retractasse videaris. Atque ita peribit tot annorum labor, & censura, quod absit, quasi correctis vobis, non videbitur necessaria, nec ullus vestrum corrigetur.

21. Quam

21. Quam verò alienum sit à re ipsâ quod de praxi in Belgio hætenus non receptâ assumis, ex Episcoporum & Officialium praxi constat, qui in denuntiationibus hisce, aliisque, simili ferè formâ, quam ex Italica descripsisti, utuntur.

D. HENNEBEL RESPONDIT.

22. *Impostura est itaque atrocissima, " Quod scopus Hennebelli videatur esse, posse diffamare quemcumque absentem, incognitum, inauditum, & inde- fensum, ad relationem cujuscumque mulieris. " Resl. 2.*

CONFUTATIO.

23. **I**mposturane atrocissima? Siccine modestus Hennebellus fatur? Hæret animus, & quid de stylo hocce vix tuo primùm cogitem non invenio. Tuusne? haud equidem consuevisti. Non tuus? sed quis tuo nomine, Te inconsulto ac dissentiente id ausit? Si Opstratius, non miror: miror si Tumet, vel alius.

24. Porro non dixi quod *Scopus Hennebelli videatur esse*; sed, *scopus videtur esse*, dixi. Ad Propositionem, non ad Personam retuli. Scopum verò propositionis dico, quidquid natum est ex propositione, prima fronte sequi. Jam verò, quis dubitet, quin si ejusmodi litteræ celebrentur, unam mulierculam posse diffamare quemcumque absentem, incognitum, & inauditum? Certè id factum esse plurima exempla testantur. Et item quis dubitet quin quæcumque malevola, statim ut audiet se efficere posse, ut nomen Sacerdotis quem odit, à se ita scribi possit in carta per Confessarium, qui majori Authoritate polleat, ad judicem mittenda, ut ipsa nusquam comparere debeat nisi coram præfato Confessario, coram quo, ut fleant oculos erudiet suos (fœmina sive amet, sive odiat, medium non habet) in Sacerdotis vel alterius etiam castissimi interitum, facillimum hoc artificium districtura sit? Muta igitur antecedentia, si vis cavere sequentia.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositionem 26. ad quæ D. Hennebellus non respondet.

62. Ad hoc quod dixi ipsam Bullam Greg. XV. esse contrariam, non respondet.

63. Ad hoc quod dixi non faciendum hîc denuntiationem, ut complicis, sed ut sollicitantis, non respondet.

64. Ad hoc quod dixi, ne quidem ab actuario notari posse quod sit complex, etsi mulier longius progressa id declaraverit, non respondet.

65. Ad hoc quod dixi, illâ viâ denuntiari posse ipsummet Confessarium, qui mittit denuntiatorias, non respondet.

66. Ad hoc quod dixi, finem denuntiationis esse, ut contra reum procedatur à testimoniis conglobatis, etsi singularibus; hunc verò finem elidi, cum illâ viâ una mulier efficere posset ut de eodem casu fierent decem denuntiationes diversæ: non respondet.

CAPUT XXVII.

De Propositionibus Licentiati Opstratii 27. 28. & 29. de Legatis & Foundationibus Missarum.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

De Legatis & Foundationibus Missarum.

FUIT XXXIX.

1. * *SI jubeat Celebrari ingentem numerum Missarum non sine magnis sumptibus, docere potest (Pastor) illum non tam habiturum merita pro numero Missarum, quas fieri jubet, quam pro mensura Charitatis, quâ fieri imperat (Opstraet Pastor bonus p. 319. lin. 2.) quod verò existimare posset infirmus, se tunc quidem habiturum mercedem pro eleemosynis; sed participem non fore Sacrificiorum, quorum aliquin particeps fuisset; vel saltem non aequè participem fore, ac si ipse ea specialiter pro se celebrari jussisset: rursus instruere eum oportet.*

Primum, quod etsi pro se specialiter Sacrificia Celebrari jussisset; Deus tamen non tam respiciat pretium, quam Charitatem, quâ celebrari jubentur. Deinde, quod etsi pro se nulla Celebrari jussisset, omnium tamen Sacrificiorum, quæ per mundum universum offeruntur,

PROPOSITIO.

XXVII.

INfirmus, etsi pro se nulla Sacrificia Celebrari jussisset, omnium tamen Sacrificiorum, quæ per mundum universum fiunt, futurus est particeps, si potius ad sublevandas necessitates Pauperum, quam ad Celebrandas pro se Missas, secundum rectum ordinem Charitatis, suas pecunias relinquat. Opstraet, Pastor bonus.

PROPOSITIO.

XXVIII.

*T*Alis infirmus non tantum habebit mercedem pro eleemosynis; sed etiam æquè particeps erit Sacrificiorum, quæ pro se Celebrari jussisset. Opstraet, Pastor bonus.

futurus sit particeps, si potius ad sublevandas necessitates pauperum, quam ad Celebrandas pro se Missas, secundum rectum ordinem Charitatis, suas pecunias relinquat. Etenim Sacrificia omnia, pro fidelibus omnibus, tam vivis, quam defunctis, nemine excluso, offeruntur: Deus verò unumquemque, pro suo beneplacito, juxta mensuram Charitatis uniuscujusque, reddit illorum participem. Opstraet, Pastor bonus pag. 320. lin. 2. & seq.

PROPOSITIO.
XXIX.

Sacrificia omnia pro Fidelibus omnibus, tam vivis & defunctis, nemine excluso, offeruntur; Deus verò unumquemque, pro suo beneplacito, juxta mensuram Charitatis uniuscujusque, reddit illorum participem, sive aliquis pro se nulla, sive aliqua Celebrari jusserit. *Opstraet, Pastor bonus.*

REFLEXIO PRIMA.

2. **T**rium harum propositionum sensus satis per se patet. Suadetur moribundis, ad fundandas pro se Missas jam tum determinatis, ut potius bona dent pauperibus. 1. Quia tunc potius erunt participes Sacrificiorum totius mundi. 2. Quia tunc præter participationem Missarum, insuper habebunt mercedem eleëmofynarum. Et 3. Fundat se in nescio qua Regula generali: sive quis Missas pro se legi curet, sive non, æqualiter sibi Missæ proderunt; puta, quia applicatio illa non pendet ab intentione legentis, vel Oblatione Legi facientis; sed à Charitate in qua discessit; juxta quam solam Deus facit distributionem.

II.

3. Scopus videtur esse, inducere homines, ne curent legi Missas particulares. Deinde videntur velle impugnare speciales Missarum applicationes; & de hereditate, cum quodam dicere: *Ut quid perditio hac?* *Potuit enim venditari multò, & dari pauperibus.*

*Matt. 26.
v. 8.*

III.

4. Suppono tutissimam esse Doctrinam, suadere ut talis moribundus dividat, partem Pauperibus, partemque Celebrandis Missis destinans, ut percipiant fructum utrumque, juxta Augustinum docentem: Defunctorum animas sine dubio pietate suorum viventium relevari; cum pro illis Sacrificium offertur, vel eleëmofynæ fiunt. De curâ gerendâ pro mortuis.

5. Multiplex verò error, in his Propositionibus involvitur. Primò enim determinatum ad fundandas Missas avertunt, & ad aliam Pietatem, ceu meliorem, cum Sacerdotum gravi detrimento divertunt, quæ tamen

tota melior non est. Secundò autem id faciunt, ex pravis principiis; deinde evertunt pias foundationes, ceu minùs bonum. Tollunt vim & efficaciam particularium applicationum, in ipso Sacro Canone Missæ fundatorum: ubi non modò pro Vivis, sed etiam pro Defunctis adhibetur speciale *Memento*. De quo Albinus Flaccus lib. de Divinis Officiis: *Dùm dicitur MEMENTO DOMINE ... manifestum est, quòd quasi quidam locus sit, UBI ALIQUIBUS SPECIALITER NOMINATIS; etiam ceterorum, qui assistunt in Ecclesia, commemoratio adjungatur. In quo loco LIBERUM EST SACERDOTI, QUOS DESIDERAVERIT PECULIARITER NOMINARE, ET NOMINATIM DEO COMMENDARE. Et certè illud ab Antiquis est observatum, ut ibi offerentium nomina recitarentur. Et infrà: Post illa ergò verba, quibus dicitur IN SOMNO PACIS, usus fuit antiquorum, sicut etiam usque hodie Romana agit Ecclesia, ut statim recitarentur ex Dyptichis, id est, tabulis, NOMINA DEFUNCTORUM. In hunc modum S. Monica tantum memoriam sui, ad Altare Dei fieri desiderabat. Et Augustinus non solùm id fecit: sed cognoscens falsum esse, quod omnes Missæ æqualiter profint, sive alicui specialiter applicentur, sive non; Inspira, inquit, Domine Deus meus, inspira Servis tuis, Fratribus meis ... ut quotquot hac legerint, MEMINERINT AD ALTARE TUUM Monica famula tue, cum Patricio quondam ejus Conjuge ut quod à me illa poposcit extremum, UBERIÙS EI PRÆSENTETUR IN MULTORUM ORATIONIBUS.*

Aug. lib. 9.
Conf. cap.
13. §. 3.

Aug. de
Curâ ge-
rendâ pro
mortuis.
Cap. 1.
Ibid. C. 4.

Ibid. C. ult.

6. Universa enim Ecclesia, antiquissimâ Consuetudine recepit, ut Vivi omnes pro omnibus Defunctis, sed quilibet diligentius pro Amicis oret, & Sacrificia offerat; ipsa verò Ecclesia pro iis quibus Parentes vel Amici defunt, specialiter celebret commemorationem communem. In precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus Altare funduntur locum suum habet commendatio Mortuorum. Et infrà: non sunt pretermittenda supplicationes pro Spiritibus Mortuorum: quas faciendas pro omnibus, in Christiana & Catholica societate defunctis, etiam tacitis nominibus quorumcumque, sub generali commemoratione suscepit Ecclesia: ut QUIBUS AD ISTA DESUNT PARENTES, AUT FILII, AUT QUICUMQUE COGNATI, VEL AMICI, ab una eis exhibeantur pia Matre Communi, inquit. Et postea: Oportet ea pro regeneratis omnibus facere, ut nullus eorum pratermittatur, ad quos hæc beneficia possint, ac debeant pervenire. In hoc forsan loco hæret Opstratius. Sed Augustinus prosequitur: DILIGENTIÙS TAMEN FACIT HÆC QUIQUE PRO NECESSARIIS SUI; QUÒD PRO ILLO FIAT SIMILITER A SUI. Ex quo sequitur, Sacrificia & preces sic offerri pro Omnibus, omnibusque prodesse; ut tamen specialius profint, pro quibus diligentius exhibentur.

Matt. 26.
v. 11.
Sess. 25.
de Reform.
cap. 4.

7. Sic Ecclesia semper approbavit Foundationes Anniversariorum, & Missarum, etiam quotidianarum: licet numquam defuerint pauperes, quibus istæ pecuniæ fuerant applicabiles. Nam, *semper Pauperes habebitis vobiscum*. Harum quoque Foundationum summa cura fuit Patribus Tridentinis: *Ut eorum semper Defunctorum Commemoratio fiat, qui pro suarum Animarum*

marum salute legata ea ad pios usus reliquerunt. Et antea : Curent autem ^{Seff. 25.} Episcopi, ut Fidelium Vivorum suffragia, Missarum scilicet Sacrificia, Ora- ^{in decreto} tiones, Eleemosyna, aliaq; Pietatis Opera, quæ à Fidelibus PRO ALIIS FIDE- ^{de Purga-} LIBUS DEFUNCTIS FIERI CONSUEVERUNT, SECUNDUM ECCLESIAE INSTI- ^{torio.} TUTA PIÈ ET DEVOTÈ FIANTE, & quæ pro illis ex Testatorum Foundationibus, vel alia ratione debentur, non perfuntoriè, sed à Sacerdotibus, & Ecclesiæ Ministris, qui hoc præstare tenentur, diligenter, & accurate persolvantur.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

§. 18.

8. Refutantur Imposturæ Accusationis circa hanc Propositionem, quæ inter 61. fuit trigesima nona : Si jubeat celebrari ingentem numerum Missarum non sine magnis sumptibus, docere potest (Pastor) illum non tam habiturum merita pro numero Missarum, quas fieri jubet, quam pro mensura charitatis, quâ fieri imperat. Quod verò existimare posset infirmus, se tunc quidem habiturum mercedem pro eleemosynis, sed participem non fore sacrificiorum, quorum alioquin particeps fuisset; vel saltem non æquè participem, ac si ipse ea specialiter pro se celebrari jussisset : rursus instruere eum oportet : Primum, quod et si pro se specialiter Sacrificia celebrari jussisset; Deus tamen non tam respiciat pretium, quàm charitatem, quâ celebrari jubentur. Deindè, quod et si pro se nulla celebrari jussisset, omnium tamen Sacrificiorum, quæ per mundum universum offeruntur, futurus sit particeps, si potius ad sublevandas necessitates pauperum, quam ad celebrandas pro se Missas, secundum rectum ordinem charitatis, suas pecunias relinquat. Etenim Sacrificia omnia pro fidelibus omnibus, tam vivis quam defunctis, nemine excluso, offeruntur: Deus verò unumquemque pro suo beneplacito, juxta mensuram charitatis uniuscuiusque, reddit illorum participem. Past. bon. parte 4. cap. 8. §. 7.

CONFUTATIO.

9. **R**edit semper idem, imposturis suis ad nauseam recantatis gravidus, sed eodem in luto hærens, fractorumque rursus telorum frustulas colligens Opstratius noster : Refutantur Imposturæ, inquit. Cura ergo, Opstrati, ut recriminatio tua sit solida, eamque coram hoc orbe melius tueare quàm præcedentes, ne pateat Te, non rerum judicio, non veritatis conscientia, non bona fide, sed continuo impetu, rerumque tuarum pro loco aut tempore commodis, vanissimas infidelitates fingere, non veras Imposturas invenire.

IMPOS.

10. **P**ropositio fideliter è Pastore bono extracta non est : Nam manifestum est in Pastore Bono agi de Infirmo qui aliquid disponit contra charitatem Dei vel Proximi. Verba Pastoris Boni sunt : Si infirmus aliquid disponat contra Charitatem Dei vel proximi ; Pastoris est ipsum instruere. Ut ... Hæc verba omittit Accusator , ut non appareat agi de infirmo , qui aliquid disponit contra charitatem Dei vel proximi. Absolutè autem Accusationem inchoat his verbis : Si jubeat celebrari , &c. ac si de quovis infirmo , etiam juxta ordinem Charitatis disponente , ageretur.

Hoc si observetur , nihil incommodi erit in tota Pastoris ad infirmum ejusmodi Instructione.

CONFUTATIO.

11. **V**erba illa tua quæ nunc reclamas , Si Infirmus aliquid disponat contra Charitatem Dei vel proximi , Pastoris est ipsum instruere. Ut ... Si pars sint dictionum sequentium : Si jubeat celebrari ingentem numerum Missarum ; tunc utique peccavi largiter , Propositionem accusatam non ab illis sed ab his exordiens. Si verò verbis illis dictiones hæ non immisceantur , tum tu rursus admittis corruptionem textûs , ordine & numero sexagesimam septimam. Conveniebat Tibi scilicet , Opstrati , me infidelitatis reum agere , ut facinus in Authorem rediret. Habe ergo verba tua , prout in Pastore quem non benè bonum vocas , extant : SI INFIRMUS ALIQUID DISPONAT CONTRA CHARITATEM DEI VEL PROXIMI ; Pastoris est ipsum instruere & dirigere ut si v. g. infirmus velit aliquid legare Communitati , vel Ecclesiæ , quæ abundat & splendet ; suadere poterit UT LEGET PAROCHIÆ , QUÆ INDIGET ET SORDET. Si fundare velit beneficium aliquod , vel Sacrum , attendere potest , similia passim occupari à Sacerdotibus otiosis : unde prestare ut illa NON FUNDENTUR NISI CUM ONERE EXCIPIENDI CONFESSIONES in Parochia catechisandi , visitandi infirmos , captivos , vel alterius obsequii , quod Parochianis sit utile. SI JUBEAT (hic incipiunt verba Propositionis à me accusatæ) Celebrari ingentem numerum Missarum non sine magnis sumptibus ; docere potest , illum non tam habiturum merita pro numero Missarum quas fieri jubet , quàm pro mensurâ Charitatis quâ fieri imperat. Et post pauca : Charitas autem sæpè postulat , ut stipendium illud , quod datur Sacerdotibus , DETUR POTIUS PAUPERIBUS & honestis Parochianis , in necessitate constitutis , quibus solent Parochia abundare. Reliqua ponuntur in accusatione & querela.

12. Jam nunc Lectoris fidem imploro , tuamque , Opstrati , quamcumque habes. Verba illa , si infirmus aliquid disponat contra Charitatem Dei vel proximi , sint tua. Sed numquid clarum est , sicut Sol splendet in medio die , quod , juxta Te , quotiescumque jubet infirmus celebrari ingentem numerum Missarum , tunc contra Charitatem proximi peccet ? Detur potius pauperibus , inquis , quibus solent Parochia abundare. Et postea :
Potius

Corruptio
textûs 67.

Pastor bonus
pag.
318.

potius ad sublevandas necessitates pauperum, quam ad celebrandas pro se Missas, secundum rectum ordinem Charitatis, suas pecunias relinquat, inquit. Quid nunc igitur ad rem facit, quod egeris de eo qui disponit aliquid contra Charitatem Dei & proximi? Exceptio illa, causam deturpat tuam, non sublevat. Hoc enim verò pessimum est, quòd contra Charitatem Dei & proximi peccare dicas eum, qui pro se Missas potius quàm Eleëmofynas imperat.

13. Infirmus tuus determinatus est ad tria; & hinc triplex exemplum peccantium contra Charitatem Dei & proximi exhibes. 1. Intenderat *legare aliquid Communitati vel Ecclesie*, quæ tuo calculo abundat & splendet. 2. Decreverat *fundare aliquod Beneficium vel Sacrum*. 3. Jusserat *celebrari ingentem numerum Missarum*. Quicumque textum tuum volvunt & revolvunt, inveniunt quòd secundum Te, hæc tria ponantur veluti exempla alicujus qui disponit contra Charitatem Dei vel proximi: Postquam enim dixeras Pastorem ipsum instruere & dirigere debere; statim (quod est exemplorum insigne) subjungebas: *Ut si v. g. Infirmus velit &c.* In quo rursus astutiam subit mirari tuam. Quò enim crassam & resupinam corruptionem textus palliaret, nunc tantummodò exhibes particulam *ut*, cum aliquot punctis, hoc modo: *ut ...* Cur non enim verò totum apertè ponitur: *ut si v. g. Infirmus*? Opstratium ignorat, qui hoc postulat. Quando dumtaxat ponitur, *ut ...* Tunc Lector suspicari nequit, ea quæ subjunguntur, exempli loco poni; suspicaretur autem, si exprimeretur totum: *ut si v. g. Infirmus*.

Itaque tres mox relatæ infirmi dispositiones, juxta Opstratium, factæ sunt contra Charitatem Dei & proximi. Pastor infirmum instruere, & dirigere debet his modis. Ad primum, bona destinata isti Ecclesie vel Communitati, debent legari Parochiæ. Prætextus est satis plausibilis: Ecclesia enim illa seu Communitas abundat & splendet; Parochia verò indiget. Nihil jam curandum, ad quid teneatur, qui dispositum donare uni, avertit, ut donetur alteri; nihil etiam suspicio amoris proprii in Parocho, qui suam Parochiam cupit ex alieno, aut ferè alieno ditescere: Opstratius enim jussit hæc omnia esse juxta ordinem Charitatis. Ad secundum, Pastor resolvit, detrahendum Sacerdotibus ut infirmus in agone discat, eos passim otiosos haberi: scilicet scientia hæc conducet ad ejus salutem: dummodò inde discat foundationibus istis annectere onus, quod tantummodò à Parochis vel Parochianis obiri possit, exclusis omnino iis, qui tantummodò sacrificant; aut si plus faciunt, non sunt tamen de illis quos Parochus ad Confessiones in Parochia, vel Catechismos, vel similia Officia adhibet. Ita Opstratius. Ad tertium verò resolvit, ut infirmus *potius ad sublevandas necessitates pauperum, quam ad celebrandas pro se Missas, secundum rectum ordinem Charitatis suas pecunias relinquat*. Nec debet inquiri ratio vel autoritas. Interpositio vocis, *Charitas*, sufficit. Atque ita sicut qui Communitates, Oppida, Urbes, atque Provincias turbant, satis sese modestos censent, si ambitiosum pacis nomen natet in ore, vel in

scriptis suis interponant dolosum illud, *pro pace*; ita ferè Tu, Opstrati, ubi Charitati atque justitiæ stragem indicere vidèris longè maximam, usurpas *ordinem Charitatis*, quasi Charitas sit virtus non cordis; neque universum ejus dejiciatur Officium, dum agis perperam, dum quæris quæ tua sunt, dum æmularis. Siste ergo, Sacrumque Charitatis nomen prophanare desine; & infirmo indulge, ut agat bene, meliùs, atque optimè, secundùm diversas Canonum atque Ecclesiæ consuetudines, de quibus in Accusatione & Querela sermonem fecimus.

14. Ad errata igitur præsentia junxisti corruptiones textuum binas, seu potius in illis aberrationes tuas fundasti, sive per eas occultare seu palliare frustra studuisti. In hoc sita est prima, quod verba, *si Infirmus &c.* Ita dixeris ad alia: *si jubeat &c.* pertinere, ut cum à me omiſsa sint, infidelitatis vitium admissum arguas. Secunda verò, quod ut Lectorem falleres, ne à Te exemplificationes poni observasset, satis dolosè suppresseris integrum, *ut si v. g. Infirmus*, posuerisque tantummodo æquivo-
Corruptio cum illud, *ut* Sed donabo tamen hanc posteriorem non illibenter.
textus 67. Hærebimus in corruptionum tuarum numero 67. ut suprà diximus.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

15. Etenim si infirmus (CONTRA CHARITATEM DEI VEL PROXIMI) jubeat celebrari ingentem numerum Missarum non sine magnis sumptibus (*quos juxta rectum ordinem charitatis deberet v. g. vel pauperibus vel prolibus suis relinquere*) quid rationabilius illi dicere potest Pastor, quam ut tam ingentem Missarum numerum tantis sumptibus, contra charitatem Dei vel proximi celebrari non jubeat: Equidem non tam eum habiturum merita pro numero Missarum (*quas contra rectum Charitatis ordinem fieri jubet*) quam pro mensura Charitatis, quâ pauciores fieri imperat.

CONFUTATIO.

16. Iterum falsas textum, Opstrati. Nusquam agis de illo qui contra Charitatem Dei vel proximi ingentem Missarum numerum celebrari jubet. Verba illa, prout nunc refers, nusquam haberi, ex textu tuo mox citato patet. Si nihil aliud dixisses, quàm infirmum contra Charitatem Dei & proximi nullas debere Missas celebrari facere; dixisses bene: quidquid enim contra Charitatem Dei aut proximi fit, non bene fit. Sensus autem tuus, & verba tua aliud sonant: nimirum, tunc contra Charitatem Dei & proximi impingi, quando tot Missæ celebrari jubentur. Pretium enim rectiùs juberet distribui pauperibus, sive ut verbis tuis iterum utar: *detur potiùs pauperibus*. Jam enim quod in parenthesi tua misces pauperibus vel prolibus, quam ridiculum est! Prolis nusquam in Pastore tuo bono meministi. Sed forſan Pastorem accusatum nunc legent aliqui, qui prole
Corruptio
textus 68. non

non carent, & ut in partes tuas trahas vota hæc, de prole oportet saltem in Imposturis verba facere: nimirum ut Conjugatis imponatur etiam sic.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

17. Quod si existimet infirmus, se tunc quidem habiturum mercedem pro eleëmofynis; sed participem non fore Sacrificiorum, quorum aliquin particeps fuisset; vel saltem non æquè participem fore, ac si ipse ea specialiter pro se celebrari iussisset: rursus eum, ait Pastor bonus, instruere oportet.

Primum, quod etsi pro se specialiter Sacrificia (*contra Charitatem Dei vel proximi*) celebrari iussisset; Deus tamen non tam respiciat pretium, (*quod contra Charitatis ordinem ad Missas celebrandas datur*) quàm Charitatem, quàm (*Missæ pauciores*) celebrari jubentur. Deindè, quod etsi pro se nulla celebrari iussisset (*quod ex necessitate sæpè facere debent pauperes, & ex charitate nonnumquam alii, qui aut pauperibus, aut prolibus tenentur omnia relinquere*) omnium tamen Sacrificiorum, quæ per mundum universum offeruntur, futurus sit particeps, si potius secundum rectum ordinem charitatis ad sublevandas necessitates pauperum, quam (*contra ordinem Charitatis*) ad celebrandas pro se Missas, suas pecunias relinquat.

CONFUTATIO.

18. **Q**Uot parentheses, tot textuum corruptiones. Verba illa: (*contra Charitatem Dei vel proximi*) frustra repetis, cum ea nec in textu tuo originali sic habeas; atque si, quæ antea posuisti, ad posteriora transfers, evidens sit, quod juxta Te tunc semper contra Charitatem Dei & proximi peccatur, quando ingens numerus Missarum celebrari jubetur. Pauperes enim semper existunt, juxta Te, cui pretium distribuendum sit, uti mox ostendimus.

19. Propositionis tuæ acrimoniam modificare niteris, interserendo hæc: *Quod ex necessitate sæpè facere debent pauperes* (quasi enimverò de infirmis pauperibus hic sermo sit) *Et ex Charitate nonnumquam alii, qui aut pauperibus, aut prolibus* (de prole Pastor tuus bonus non egit) *tenentur omnia relinquere*; modificare, inquam vidèris, sed non modificas. Persistis enim quod *nonnumquam pauperibus omnia relinquere debeat*. Et illud *nonnumquam* reducitur ad casum, in tuo Pastore bono expressum: *Detur potius pauperibus & honestis Parochianis, in necessitate constitutis quibus SOLENT Parochie abundare*. Si solent, & pauperibus relinquenda sunt omnia; igitur adhuc in eâ perseveras opinione, quod Dives etiam prole carens numquam in praxi possit fundare, aut legi facere ingentem numerum Missarum. Undenam verò hanc Theologiam hausisti: ex quâ Scholâ hæc novitas emerfit? Profectò pauperes extitère semper. Ergonè contra Charitatem

tatem Dei & proximi peccavere tot Illustres Missarum, præbendarum, aliorumque Beneficiorum Fundatores? Ergone Rei qui non omnia pauperibus distribuunt, sed ad ornatum Altaris & Ecclesiæ, Thesauros impendunt? Quo Te rapit tuus ardor? Pauperibus providere bonum est, imo necessarium: sed cum mensura. Non oportet venundari omnia, & dari pauperibus. De pauperibus sollicitudinem gerere est Charitatis, de Sacris verò, Religionis. Atque ubi Charitatis meminimus, sanè si hæc recto etiam ordine à se ipsa incipit; contemnendus non est, sed laudandus dives, qui hæreditatem dividit, partemque reservans in refrigerium animæ suæ Deo, Temploque & Ministris ejus offert, juxta Ecclesiæ consuetudinem, cujus sancta semper & salubris est cogitatio.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

20. Et sanè quid infirmis, qui vel pauperes sunt vel aliâ necessitate impediti ut nullas vel paucas jubere possint pro se Missas specialiter celebrari, quid, inquam, illis, ubi de Missarum numero solliciti sunt, dici potest aut verius, aut ad eos consolandum accommodatius, quam participes eos fore omnium Sacrificiorum, quæ per mundum universum pro fidelibus omnibus, tam vivis quàm defunctis, nemine excluso, offeruntur? Participes, inquam, pro Dei beneplacito, juxta mensuram charitatis uniuscujusque?

CONFUTATIO.

21. **V**ana est consolatio, quæ cum errore gravi infirmis seu divitibus; seu pauperibus impenditur. Consolatio quam machinarius, illius Te erroris redarguit, de quo suspectam esse Romanis Propositionem tuam, ambigere non potes: suspicabantur enim tecum Te illius opinionis esse, quod fideles defuncti sic participes sint Sacrificiorum, quæ pro uno specialiter offeruntur, ut nullâ statâ lege plus ipsi prosint, quàm reliquis. Quam tuam prolapsionem D. Thomas ex professo redarguit, ubi quærit: *Utrum Suffragia quæ fiunt pro uno defuncto, magis illi prosint pro quo fiunt, quàm aliis?* Et in Corpore distinguit valorem duplicem, unum ex virtute Charitatis, qui communis est omnibus, & prodest singulis juxta mensuram Charitatis in qua ex hac vita discesserunt, quantum ad diminutionem pœnæ, inquit. De alio verò valore dicit alio modo: *Valent Suffragia, ex hoc quod per intentionem unius alteri applicantur, & sic satisfactio unius alteri computatur: & hoc modo non est dubium quod magis valent ei pro quo fiunt, IMO SIC EI SOLI VALENT: Satisfactio enim proprie ad remissionem pœnæ ordinatur.* Itaque valor Charitatis servit ad pœnæ diminutionem; sed intentio applicantis valet ad remissionem. Et hinc sequitur id quod deducit Articulo subsequenti: nimirum Sacrificia facta pro multis, tantundem valere singulis, ac si specialiter pro unoquoque fierent, quantum est ex virtute Charitatis.

Supplem.
q. 71.
art. 12.

tis, quia quilibet sic participat juxta dispositionem propriam; sed non sic valent singulis quantum est ex virtute satisfactionis: hæc enim per intentionem applicatur, & effectus Suffragii dividitur ex divina justitia inter eos, pro quibus Suffragia fiunt. Et hinc tandem Articulo rursus sequenti præcisè inquiri, utrum tantum valeant Suffragia communia illis pro quibus specialia non fiunt, quantum illis, pro quibus fiunt specialia & communia simul. Atque hic est præcisè casus noster, utrum divites pro quibus juxta Testamentum vel Legatum fiunt Suffragia specialia & communia simul, plus participant de iisdem Sacrificiis, quam pauperes, vel etiam divites pro quibus tantum fiunt communia? Et resolvit: *Non est dubium quod communia Suffragia & specialia plus valent alicui, quam communia tantum.* Et diversitatem explicans, concludit cum Magistro, *ille pro quo fiunt specialia, consequitur VELOCIOREM absolutionem, sed non pleniorē: quia uterque ab omni pœnâ liberabitur finaliter.* Consolare nunc divites aut pauperes, Opstrati, tuos, quod sive multa pro se, sive nulla celebrari jusserint, omnium tamen erunt participes, juxta mensuram Charitatis in qua decesserunt, aut pauciora fieri mandarunt. Prompta erit D. Thomæ responsio: æqualiter participaturos, quantum est ex virtute Charitatis, quæ eatenus pœnas diminuit, quatenus de bono facto latantur; sed non participabunt æqualiter, quantum est ex virtute satisfactionis, ut absolutionem consequantur *velociorem.* Atqui tamen hoc est ferè præcipuum quod infirmum tangit, & mox defungendum angit. Consolatio igitur tua non est secundum veritatem, ac proinde Christianum verè consolari non potest.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

22. Nam quod pro Dei beneplacito quisque particeps fiat Sacrificiorum quæ per mundum universum pro omnibus, nemine excluso offeruntur, ex ea patet, quod è duobus æqualiter malis alter aliquando convertatur, alter non convertatur; è duobus æqualiter justis alter præ altero in justitia proficiat vel perseveret &c. Quod non nisi in Dei beneplacitum refundi potest.

CONFUTATIO.

23. Erras, Opstrati: erroremque errore in crustas, tum quando distributionem valoris Sacrificii respectu defunctorum in merum Dei beneplacitum refundis, tum quando valorem Sacrificii prout vivis impenditur, confundis cum eo quod præstatur defunctis. Est enim, si nescis, lex quædam veluti ad stateram posita, ab æterni quidem Numinis beneplacito pendens, ut conderetur; postquam tamen liberrimè posita est, non mutanda amplius, sed suo quodammodo numero, ponderi, atque mensuræ relinquenda. Non igitur distributio hæc defunctis, qui

Supplem.
q. 71.
art. 13.

mereri amplius vel demereri nequeunt, juxta incertum Dei beneplacitum dirigitur; sed *dividitur ex Divinâ Justitiâ inter eos pro quibus Suffragia fiunt*, inquit Doctor Angelicus.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

24. *Quod tamen etiam hic attendatur mensura Charitatis uniuscujusque, colligitur ex Concilio Trid. Sess. 22. cap. 2. ubi docet sancta Synodus, Sacrificium istud verè propitiatorium esse, per ipsumque fieri, ut si cum vero CORDE, ET RECTA FIDE, CUM METU ET REVERENTIA, CONTRITI AC PŒNITENTES ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Et S. Thomas 3. p. q. 79. art. 7. ad 2. Illis, inquit, prodest plus vel minùs secundùm modum devotionis eorum.*

CONFUTATIO.

25. **J**Am dixi, Te per errorem confundere, quid quomodo vivis profit, quid quomodo defunctis. Tridentinum illic de nobis viventibus agit, si *pœnitentes ad Deum accedamus*; quod de defunctis dici non potest. D. Thomas pariter loco citato agit de vivis, quibus Sacrificium ex opere operato prodest, *secundùm modum devotionis eorum*. Defunctis ut profit, requiritur status gratiæ, quâ Passioni Christi Domini conjunguntur per fidem & charitatem. Prodest autem per modum satisfactionis, secundùm mensuram intentionis, quæ ipsis speciatim applicatur, ut absolutionem consequantur *velociorem*.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

26. *Verùm, inquit Accusator, in hoc præcipuè peccat Propositio, quod eos, qui specialiter pro se Sacrificia celebrari non jubent, æquè dicat eorum participes fore, ac illos, qui ea pro se specialiter celebrari jubent: hoc autem admittere non posse.*

R. *Neque hoc dicit Propositio, sed dicit:*

1. *Dum vel paupertas vel ordo Charitatis vetat, quo minùs possit moribundus jubere pro se specialiter Missas celebrari, ad solatium ipsi dici posse, participem eum fore Sacrificiorum omnium, quæ per mundum universum pro fidelibus omnibus, nemine excepto, offeruntur.*

CONFUTATIO.

27. **T** Ergo versare apud alios, Opstrati, non apud nos qui sensum tuum suprâ satis clarè distinximus. Non tantùm asseruisti, istud fieri, dum vel paupertas, vel ordo Charitatis vetat; sed & addidisti, quod ordo

ordo Charitatis vetet semper, id est tunc quando existunt pauperes, qui existunt semper. Nec tantum dixisti participem fore Sacrificiorum omnium, sed cum Tibi objiceret, existimare posse infirmum se *saltem* NON ÆQUÈ PARTICIPEM fore, ac si ipse ea SPECIALITER pro se celebrari jussisset. Respondisti: Rursus instruere eum oportet. Primum, quod etsi pro se specialiter Sacrificia celebrari jussisset, Deus tamen non tam respiciat pretium, quam Charitatem, qua celebrari jubentur. Deinde quod etsi nulla celebrari jussisset, omnium tamen Sacrificiorum, quae per mundum universum offeruntur, futurus sit particeps, SI POTIUS ad sublevandas NECESSITATES pauperum, quam ad celebrandas pro se Missas, secundum rectum ordinem Charitatis suas pecunias relinquat. Sensus ergo tuus est, quod æquè erit particeps, si potius ad sublevandas necessitates pauperum, quam ad celebrandas pro se Missas, secundum rectum ordinem Charitatis suas pecunias relinquat, id est, juxta Te, ordo Charitatis distributionem factam pauperibus, præfert intentionibus specialibus Missarum, & cum pauperes semper habeamus nobiscum, semper in Praxi præferendi sunt; & præterea in speculativis non agnoscis operationem & efficaciam intentionum istarum specialium, prout ex parte Sacerdotis fiunt, sed tota æstimatio Tibi venit ex parte dispositionis illius pro quo Sacrificia offeruntur in communi, Quid iterum tergiversaris?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

28. 2. Si objiciat Moribundus, se non æquè illorum participem fore, ac si ea pro se specialiter celebrari jussisset, responderi posse, unumquemque eorum participem esse juxta mensuram Charitatis & pro Dei beneplacito; proinde considerare ipsum posse, fore ut æquè illorum particeps sit; dum juxta ordinem Charitatis non jubet ea pro se specialiter celebrari, ac si contra ordinem Charitatis ea pro se specialiter celebrari juberet: Nam etsi Sacrificia specialiter profint iis, qui pro se illa specialiter juxta ordinem Charitatis celebrari jubent; non idem tamen promittere sibi posse eos qui id faciunt contra ordinem Charitatis. Præterea etsi tunc participes non sint fructus specialis, qui ex speciali Sacrificiorum applicatione oritur; tamen quia non nisi juxta ordinem Charitatis omittunt curare ut ea sibi specialiter applicentur, omnino confidendum esse, fore ut Deus ipsos tanto magis participes faciat fructus generalis, cujus participes sunt omnes per Orbem fideles, pro quibus generaliter offeruntur; atque ita compensetur fructus ille, quem alioquin ex speciali pro se applicatione percepissent.

CONFUTATIO.

26. **I**Nvertis nunc sensum obvium assertionum tuarum. Nusquam enim agnovisti, in Praxi saltem casum dari, quo speciales intentiones juxta ordinem Charitatis exigantur. Semper quippè Tibi ordo iste infringitur,

gitur, quotiescumque pauperes existunt, & illi, uti asseris, existunt semper. De specialibus intentionibus, jam primum dicis aliquid quod Speculationi subservit, nihil quod Praxi.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

30. *Quæro nunc, quid in tota hac Pastoris ad Infirmum instructione sit, quod possit aut periculosum videri, ut secundam partem censurat Accusator, aut malesonans & suspectum de errore, ut attento contextu & fine Authoris, censurat tertiam? Imò verò quid attento contextu & fine Authoris, in tota Instructione est aliud, quam quod infirmum secundum rectum ordinem Charitatis dirigat, & consoletur, cum de Missis, quas juxta eundem ordinem celebrari jubere non potest, anxius est & sollicitus?*

CONFUTATIO.

31. **C**ensuræ non sunt meæ, Dissimulator egregie; illorum sunt quos scis tueri eas posse cum volunt. Causas dixisse sufficiat. Quidquid autem nunc pro deploratâ tuâ tergiversatione involvis, ut dicta & scripta tua de sensu obvio ad non obvium transferas, nihil ad rem facere fac putes.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

32. *Veniamus ad Imposturas.*

Prætereo duas, quas Pastori bono affingit Propositione suâ XXVII. & XXVIII. sed tertiam præterire non possum, quam eidem affingit Propositione XXIX. quasi doceat, "Quod Deus unumquemque pro suo beneplacito juxta mensuram Charitatis uniuscujusque reddat Sacrificiorum participem, sive aliis, quis pro se nulla, sive aliqua celebrari jusserit."

CONFUTATIO.

33. **H**ic jam franguntur & elanguent impetus, Opstrati, tui. Perfunctoriè quidem & recriminatorio modo Imposturas ingeminas, ne quid remittere, aut resipiscere videare. Fractior est animus, propter doctrinæ conscientiam; innati verò firmitatis spiritus etiamnum ferociorem faciunt. Audiamus defensionis miseriam, huc redactam, ut quod apertissimè tradidisti, simplici Te negatione, & exclamatione Imposturarum defungi putes. Sed nempè adornata Figura Rhetorices, quam præteritionem vocant, Imposturas præterit duas. O! fortem animum, qui ex Imposturis tribus unicam vindicat! Tu scilicet parceres, nō præterires. Veniamus igitur ad tertiam. Tenesne Opstrati Propositionem istam XXIX. an non tenes? Loquere categoricè nō pigeat. Si non
tenes,

tenes, dic apertè Te non tenere. Si tenes, noli fingere, Imposturam esse. Artificium tuum patère scias: tergiversatio non juvabit. Cunctis jam, etiam tuis, persuasum esse novimus, idcirco Te Imposturam dicere, ut Romani vel emendatum vel non sic cogitasse putent: idcirco autem Te categoricè non asserere quod non teneas, ne Discipuli qui sensus tuos nòrunt, quidquam à Te retractatum existiment: satis firmandi, si quo tempore gloriari detur, fuisse vos Romæ accusatos, non proscriptos, proindeque Doctrinæ non mutandæ Vindices aut Patronos esse. An ergo quidquam imposuerim Tibi, disquiramus per partes, in sequenti Parallelo.

P A R A L L E L U M.

PROPOSITIO XXIX. VERBA OPSTRATII.

De quâ accusatur Opstratius.

Past. bon. pag. 318. lin. 10.

Quod Deus unumquemque pro suo beneplacito, juxta mensuram Charitatis uniuscujusque reddit illorum participem:

Deus verò unumquemque pro suo beneplacito, juxta mensuram charitatis uniuscujusque reddat illorum participem.

Haftenus equidem non est aqua aquæ similior.

P R O S E C U T I O.

II. Pars Propositionis.

Opstratius antea dixit:

Sive aliquis pro se nulla, sive aliqua celebrari jusserit.

Instruere eum oportet, primum quod etsi pro se specialiter Sacrificia celebrari jussisset. Deinde quod etsi nulla celebrari jussisset.

Atqui legenti patet, quod quæcumque interferuntur, eò semper referantur, quod Deus unumquemque illorum reddit participem juxta dispositionem Charitatis: si potius ad sublevandas necessitates pauperum, quam ad celebrandas pro se Missas, secundum rectum ordinem Charitatis suas pecunias relinquat. Quid ergo imposturandum, Opstrati?

I M P O S T U R Æ L. O P S T R A T I I.

34. Quarta est, "Quod suadeat moribundis, ad fundandas pro se Missas jam tum determinatis, ut potius bona dent pauperibus." Reflex. 1.

E f f

CON-

CONFUTATIO.

35. **T**U equidem Arithmeticus es perquam deridiculus. Imposturas ^{prætereo duas}, inquiebas, & statim postquam prætensè allegasse Te putasti unicam, subjungis quartam. Imposturarum imaginatio, & hujus vis, memoriæ tuæ, vel judicio officit: certè non parùm læsisse videtur sensum communem. Licet autem tu intelligere aut ampliùs non possis, aut non velis: placet tamen ad levi brachio perstringendum id quod Imposturam vocas, breve rursus Parallelum subungere.

PARALLELUM.

VERBA ACCUSATIONIS

in Reflex. 1.

Suadetur moribundis, ad fundandas pro se Missas jam tum determinatas, ut potiùs bona dent pauperibus.

VERBA OPSTRATII.

Si jubeat celebrari ingentem numerum Missarum (ergo jam tum erat determinatus) docere potest.... Quod, etsi nulla celebrari jussisset, omnium tamen.... futurus sit particeps, si potiùs ad sublevandas necessitates pauperum... suas pecunias relinquat.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

36. *Quinta, " Quod tunc potiùs futuri sint participes Sacrificiorum totius mundi. Ibid.*

CONFUTATIO.

37. Ponantur rursus verba in Parallelo.

PARALLELUM.

VERBA ACCUSATIONIS.

Quia tunc potiùs erunt participes Sacrificiorum totius mundi.

VERBA OPSTRATII.

pag. 318.

Instruere eum oportet.... quod omnium Sacrificiorum, quæ per mundum universum offeruntur, futurus sit particeps; SI POTIÙS ad sublevandas necessitates pauperum, quàm ad celebrandas pro se Missas, secundùm rectum ordinem Charitatis suas pecunias relinquat.

IMPOS-

68. Sexta, "Quod tunc præter participationem Missarum, insuper habituri sint mercedem eleemosynarum." Ibid.

CONFUTATIO.

39. **A**D harum accusationum justitiam sufficit, genuina tua verba suprâ attulisse, sensumque obvium, quem præ se ferunt, more nostro fideliter exposuisse. Nisi fortè ad cumulum faciat, exponere breviter quod generosior Doctor *Van Espen*, de his materiis nuper, in grandibus suis de Jure universo Voluminibus impressit. Qui vos nōrunt, duos nōrunt, duos, inquam, doctrinæ affectu pares, ut quod uni placuit, alteri non displicuisse jure censeant.

40. Proferam igitur primò, quam Ideam Jurisconsultus hīc de multiplicatione Missarum atque Foundationum formet. Tum quid censeat non debere à Parochis fieri: scilicet populum fidelem ad pietates hujusmodi non incitandum. Verba sunt: *Incommoda quæ ex hac multiplicatione MISSARUM ET FOUNDATIONUM nascuntur, facile quoque persuadent, PAROCHOS aliosq; quibus incumbit procurare, quæ MAGIS ad Honorem Dei & Ecclesiarum utilitatem spectant, NON DEBERE IPSOS FIDELES multum ad hujusmodi MISSARUM FOUNDATIONES (QUÆ FERRE AD NIHIL SERVIUNT NISI UT MERCENARIOS SACERDOTES NUTRIANT) INCITARE: quod vel eo etiam titulo MERITO CAVENT Parochi, ne suadendo ANNIVERSARIA, ALIASVE SIMILES FOUNDATIONES, avaritia, turpisve questus suspicionem incurrant.* Speciosus prætextus. Peccaverunt ergo Patres nostri, qui Ecclesiam tot & tantis Foundationibus, atque Anniversariis dotaverunt, ditaveruntque. Atque inter illos peccaverunt illi, qui fundaverunt præbendas, quas Doctor *Van Espen* cum suis tenent. Cur non dimittant, igitur? sed hi scilicet non abutuntur.

41. Post hæc subjungam argumentum quo nititur conficere, Ecclesiam olim primitivis temporibus nusquam mandasse ut aliquis curaret pro se Missam celebrari. Licet, inquit, Sacerdos etiam pro absentibus orare, & Sacrificium offerre queat; nihilominus indubitatum est, & constat ex precibus, quæ tempore Sacrificii dicuntur, Missam specialiter pro circumstantibus, sive presentibus offerri; ipsosq; fideles presentes una cum Sacerdote offerre. Adeo ut Sacerdos conversus ad populum dicat: "Orate Fratres, ut meum ac vestrum Sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem." Et post pauca subdit per modum nescio cujus sequelæ: *Hinc Ecclesia à suis primordiis rigide mandavit fidelibus, diebus Dominicis Festisq; Missarum Solemnis devotè assistere; at nullibi mandavit, ut quis Missam pro se celebrari curet.* Præclara consequentia! Ecclesia etiam hodie mandat fidelibus, diebus Do-

VAN ES-
PEN Jus
Ecclesia-
sticum
universum.
cap. 7.
num. 31.
pag. 503.

pag. 495.
num. 26.

num. 28.

minicis festisque Missarum Solemnis devotè assistere; inde verò non sequitur quod non commendet Missam pro se celebrari curare.

42. Superest ut ostendam quàm contemptibiliter, utrumque Clerum in Foundationum atque specialium Missarum odium depingat. Si hodiernum *cap. 6. n. 9. pag. 497.* PLURIMORUM SACERDOTUM, praesertim tenuioris fortuna inter SECULARES; ET INTER REGULARES, quorum Monasteria hisce Missarum honorariis visitant, MODUM AGENDI VEL LEVITER ATTENDAMUS, proh dolor! Verendum ne & hodie verissimum sit, quod jam pridem deploravit *num. 10.* *Alvarus Pelagius lib. 2. de Planctu Ecclesiae art. 5.* quòd tot dicantur MISSAE QUÆSTUARIE, ut apud populum vel Clerum CORPUS DOMINI JAM VILESCAT. Nonne PLURIMOS hodie conspiciamus SACERDOTES ad domos mortuarias cursitare, ubi STIPENDIA PRÆSERTIM PINGUIORA SE ACCEPTUROS SPERANT, non secus atque Opifices ac Mercenarii quique, operum suorum pinguioribus mercedibus venantur? Quam paratos & obvios reperies SACERDOTES PLURIMOS ad Missæ Sacrificium quacumque horâ, & quocumque loco, tametsi etiam parùm opportunis, & canonicis, celebrandum, si congruentia ad ipsorum placitum offerantur honoraria! è contra quam difficiles & refractarios habebis, ut horâ, & loco quantumvis populo maxime opportunis, & subinde ferè necessariis, Missam celebrandam suscipere velint, si honoraria congrua desint! Quasi Sacerdotes ordinati non tam essent ad offerendum Sacrificium tamquam Ministri Ecclesiae, ad devotionem, & edificationem fidelium, quam ut ex Celebratione Missarum sibi comparent HONORARIA SIVE STIPENDIA, atque ex iis vivant. Unde similes Sacerdotes parùm attendere solent, num Celebratio Missarum tempore aut loco magis congruis fiat, modo hoc loco aut tempore celebrando majus Honorarium accipere possint. Quid hac nisi Mercenarium Sacerdotum illorum animum in Missarum Celebratione indicant? An non magnâ cum Sacrificii irreverentiâ hodie conspiciamus, Sacerdotes vitam otiosam; imò multis defectibus, ne dicam criminibus obnoxiam agentes, necessitate victum querendi ex stipendiis Sacrorum quodammodo compulsos, accedere ad quotidianum Sacrificium, non secus ferè atque Opifices ad opus suum manuale lucelli causâ indies properare solent? Quæ quàm in Belgio saltem falsa sint, quis nesciat? sed lubet totam hominis decoctam bilem lustrare. Pergit: Adhuc non paucos conspiciamus TAM È SECULARIBUS QUÀM REGULARIBUS, Mercenariorum seu Opificum more stipendia Missarum pro mensura laboris & temporis in earum Celebratione impendenda taxantes atque commensurantes. Sequitur ut videamus quid censeat de Missis quæ offeruntur ad Altaria Sanctorum. Quid hodie familiarius, quam majora taxari stipendia, dum in hoc illove Altari celebrantur; eo quod ob quamdam devotionem populi ERGA CERTAM IMAGINEM VEL SANCTUM, plura ad illud Altare petantur fieri Sacra? Quo fit ut pluribus Sacerdotibus concurrentibus ad celebrandum, nonnunquam tempore aliquo sit expectandum, ob quam expectandi moram, Sacerdotes illi quasi mercenarii, Missæ Celebrationem ampliori stipendio compensatam volunt. Prosequitur: Si Ecclesiæ utilitas postulet, ut certis, destinatisq; horis Sacra legantur, nonne videmus *num. 11.* quod

quod more Mercenariorum majus stipendium requiratur, quam si libertas horum quacumque celebrandi Sacerdotibus illis relinquatur? Quo quid evidentius, in Oblatione Sacrificii non tam inspicere, quid hic & nunc postulet utilitas Ecclesiae, quam quid exigat quantitas stipendii. Si ulterius similes Sacerdotes requirantur, ut ad dissitam aliquam Ecclesiam celebrandi gratia accedant, nonne mox ut quidam bajuli aut nuntii volent stipendium labori itineris, & tempori impendendo praecise esse proportionatum? Nec hic Sacerdotum sistitur mercenarius animus. Eo enim hodie Mercenarius ille taxandi modus devenit, ut ipsa Sacrificii Solemnitas, non jam a Festi Solemnitate atque Ecclesiae praescripto, sed a quantitate stipendii persoluti aut persolvendi desumenda videatur. Quid hodie frequentius quam Missae Sacrificium pro cujusque privato affectu, nulla publica causa aut Festi Solemnitate occurrente, solemnissime peragi, modo stipendium pro ratione Solemnitatis, more mercenario a Ministris illis taxatum, offeratur? e contra si desit hujusmodi stipendium, occurrat quantumvis magna festivitas, non ritus sollemnis, sed ritus simplicior stipendio proportionatus habebitur. Quin imò, in nonnullis Ecclesiis conspiciamus, per similes mercenarios Ministros, ipsum ritum ab Ecclesia proscriptum nonnumquam truncari, & saepe mutilari: quia stipendium ipsorum iudicio, quo non nisi stipendium ponderatur, non correspondet labori, quem Sacrificii decantationi cum integro ritu peragendi impendere deberent? O Mercimonia! Numquid egregie? Dicit forsitan nonnemo, quid mirum si Honoraria, Stipendiarum Missarum tam anxie a nonnullis Sacerdotibus querantur; nec faciles se ad celebrandum, nisi hac adsint, praebeant: cum vel ipsi, vel ipsorum Conventus majore ex parte ex hisce Honorariis Stipendiisve vivere cogantur? Hand diffiteor, ita in more positum esse, sed quis & illud non deploret, imò exhorrescat, ipsum tremendum divinissimumque, atque Religionis nostrae augustissimum Mysterium, eò esse vilitatis redactum, ut ceu quoddam opificium viliti quotidiano parando subservire debeat? Quis ambigat, quin temporalia modo mercenario & sordido facile ex Missarum Celebratione sint quasituri, qui Missae Celebratione tamquam medio ad vitae necessaria paranda uti coguntur? Atqui hinc contingit, quod Sacerdotes ex Missarum Honorariis vilitantes, ex humano potius affectu, aut consuetudine, aut sanè ex necessitate vitae subsidia consequendi, quam devotionis affectu, & Spiritus Sancti impulsu quotidie ad Missam celebrandam accedant.

43. Reliquum est ut videamus, qualiter explicet Decretum Urbani VIII., & pium Gersonem, quem vel non legit, vel pessimè intellexit, explicet, ut concludat incertum esse, quid specialis Missarum intentio valeat. Et LICET INCERTUM SIT, QUID HÆC SPECIALIS APPLICATIONE VALEAT; imò sub sola intentione generali stando non minus saepe apud Deum mereatur, quam particulariùs exigendo; uti monet Pius Gersonius tract. de sollicit. Eccles. Nihilominus Sacerdotes honoraria eà intentione & lege à fidelibus oblata accipientes, ipsius quasi justitia leges infringere; suamque avaritiam prodere, si intentioni Fidelium non satisfacerent: HANCQUE SOLAM INJUSTITIAM, atque Sacerdotum avaritiam suo Decreto Urbanus VIII. merito jugulavit,

NIHIL DE VALORE SACRIFICII pro pluribus oblato ; aut DE EFFICACIA APPLICATIONIS ipsius Sacerdotis definiens. De Gersono agemus statim Articulo 45. Sed prius ostendendum qualiter populum à dicendis pro se Missis dehortari jubeat. POPULUS ERGÒ SÆPIÙS MONENDUS, ut potius satagat fidem, & charitatem piúmque cordis affectum in se excitare, quibus ipsi Sacerdoti jungantur, quam accumulare nummos, quibus MULTA SACRIFICIA PRO SE OFFERRI PROCURET. Dicet forsan se non dehortari ab hoc, sed tantummodò potius hortari ad illud. Sed quàm non satisfaciat hæc excusatio, ex Regula Theologica patet, quæ numquam admittit potius, nisi quando unum cum altero est minùs compatibile. Tunc potius melius quàm bonum suadet. Sed ubi duo compatiuntur se invicem (uti in casu pius cordis affectus, cum specialibus istis intentionum applicationibus) tunc obtinet regula: *Unum facere, & alterum non omittere.*

44. Atque hæc quidem omnia ille satis fusè, quæ ante ipsum compendiosius ab authore pejori exposita fuerunt. *Quamquam autem, dixit iste, extent hodie quidam mediatores, qui ad elevandum errorem publicum qui orbem occupavit, fingunt se receptum habere ad veteres illos Patres: attamen usus ipse & tractatio ostendit non magis ista sese contingere, quam qua tota sui natura remotissima sint. Nam quis etiam ignorat Ecclesiam illam primitivam ignorasse MISSAS PRIVATAS, UT ET FOUNDATIONES, QUAS NUNC VOCANT: Sacramentum autem ad usum communem Ecclesie astantis administrari solitum fuisse? Atqui hodie emuntur Missæ & expiationes, quibus Dei Judicio satisfiat: & cuique hic pro suo arbitrio quod licitatus fuerit, admetiuntur Sacrificuli. Talis nundinatio Ecclesie veteris patrocínio nullo modo nititur. Accedit & altera profanatio, quod quum Sacra Cæna unum Christi nomen præferre debeat, Missæ arbitrariæ, & novis titulis commendabiles proceduntur, ut Christophori, vel Barbara, vel alterius cujusvis ex albo Sanctorum nomine splendeant. Illud verò perinde veri Sacramenti natura, atque ignis cum aqua elemento convenire dicendum est. Hoc tamen inter Authorem hunc & Doctorem Van Espen interest, quod de S. Barbara non plenè conveniant. Author existentiam diffimulat; Doctor verò alibi in dubium vocat. Tantum verò abest, inquit, ut veterum aliquis meminerit similis revelationis, ut nec ipsius Virginis (S. Barbaræ) nullus mentionem fecerit. Sed de hoc aliàs.*

45. Nunc ad Primum Gersonem. Verba hæc: *sub hac intentione solâ (generali) stando non minùs merebitur sapè apud Deum quàm particulariùs exigendo, habet, Libello de sollicitudine Ecclesiasticorum particulâ 17. Illic verò nequaquam agit de Foundationibus Missarum, seu de curâ ut legantur pro se Missæ particulares. Nihil aliud illic vult, quam licitum esse hærere in generalibus, & sæpè contingere ut qui Monasterio Cælestinorum, vel alteri conferunt temporalia, ut in Missis vel aliis Ecclesiasticis Officiis generatim oretur pro tota Ecclesia, sæpè non minùs mereantur, quàm si offerant ut pro se solo oretur particulariùs. Sollicitudo pia conferentis temporalia POTEST in suâ generalitate Suffragia requirere. Et sub-*

dit

dit rationem, sive casum, quando nimirum qui offert ut Suffragia generatim fiant pro omnibus, præstat hoc ex Charitate, ubi alter qui offert ut pro se particularia fiant, facit hoc ex vanitate. *Pauci sunt spirituales hujusmodi, qui non miscere curent grano purissimo Charitatis, illud seminando, quædam zizania vanitatis: fitq; illud virgilianum:*

Infelix lolium & steriles nascuntur avena.

46. De fundandis verò Missis ad particularem intentionem, agit Particulâ decima nona, ubi ostendit quod pius Oblator, cum bonâ veniâ, & gratia possit apponere intentiones explicativas. Et ad hoc probandum dicit debere sufficere usum totius Ecclesiæ, cui si quis detrahit, imprudenter se decipit, dicit. Verba sunt: *Sollicitudo pia conferentis temporalia, potest cum bona veniâ & cum gratia, conditiones certas apponere explicativas intentionis suæ. Sufficere imprimis debet, ad consensum hujus veritatis, usus totius communis Ecclesiæ, quæ sic habet & recipit: cui si quis detrahit, imprudenter se decipit.* Hæc Pius Gerson.

47. Cum verò ad hunc recurrere consueveritis, sicut nuper ad S. Carolum Borromæum, operæ pretium erit, doctrinam Ecclesiæ, prout à Gersone à tribus ferè sæculis tractata est, fusiùs deducere: unum hoc tum refutandis tuis, Opstrati, & Doctoris tui Van Espen in hac materiâ innovationibus, tum instruendis minùs peritis par erit.

48. Dicit itaque Pius Gerson loco mox citato, tres esse conditiones propter quas Oblator temporalium piè potest intentiones particulares requirere. Primam dicit se tenere ex parte personæ quæ temporalia recipit; secundam ex parte personæ quæ illa confert, tertiam verò ex parte personarum quæ collatorem circumstant. Verba sunt: *Sunt autem tres conditiones propter quas piè potest conferens apponere limitationes certas. Una concernit Personam recipientem. Altera Personam conferentem. Tertia Personam affinem vel attinentem.*

49. Causas verò quæ conditionem primam respiciunt, propter quas judicat esse expediens ut oblationem suam limitet ad certa Suffragia, allegat sequentes: quia nimirum Sacerdotis, sive orantis animus tunc redditur magis sollicitus, deinde quia faciliùs ad quietem suam, cognoscit quandonam satisfecerit; denique quia magis movetur attendens particularem obligationem, & singulares benefactoris necessitates, quàm hærendo in generalibus communibusque. Verba sunt: *Attende & videbis expediens esse Personæ recipienti quod limitetur ad certa Suffragia, quatenus reddatur animus ejus magis sollicitus debitum solvere, & intentionem suam in Deum dirigere. Quatenus præterea maneat ejus conscientia securior, quia poterit agnoscere quod obligatione solutâ quietius maneat.* Et infra: *Quis nesciat quæd orans plus movetur & afficitur in se ipso dum ad particularia respicit: Dum benefactorum munera, dum obligationes, dum intentiones, dum necessitates considerat, quam in quâdam Universitate se teneudo?*

Gerson
ibidem,
Particulâ
vigesima

Particulâ

50. Cau-

50. Causas quæ se ex parte Offerentis tenent, prosequitur his verbis: *Videbis rursus circa Personam conferentis EXPEDIENS ESSE FREQUENTER, ET NECESSARIUM ALIQUANDO, SUFFRAGIA LIMITARE. Primo si ad illa Suffragia teneatur vel ex voto, vel ex Sacerdotis injuncto: vel ex alterius testamento, Legato, vel Mandato. CERTUM EST proinde Suffragia Ecclesie vel singularis persone NON TANTUM VALERE pro mille, aut omnibus, quantum si pro uno fiant. Et in hoc dicit omnes convenire Theologos. Nec est, inquit, controversia qualiscumque apud Doctores. Et subdit exemplum civile, de debente centum francos, qui liberaretur centum pro se solutis: sed additis secum decem sociis in participatione liberationis, propria ejus tantumdem liberatio tardaretur.*

51. Causas denique ex parte affinium vel conjunctorum procedentes ita recenset: *Videbis denique circa Personam affinem vel attinentem Personæ conferentis REFERRE QUAM PLURIMUM, si viderit, & senserit per successiones temporum & generationum quod taliter Parens ejus vel affinis talis fuit pia sollicitudinis, ut pro se & suis talia fieri constitueret pietatis officia. Nonne movetur ac commovetur proinde preces cum gratiarum actione & Laudibus ad Deum referre? Nonne probabile est eidem, animandum fore, ut quemadmodum ille fecit, ita & ipse faciat?*

52. Reliquum est ut videamus quid de Missis in honorem Sanctorum, ipsarumque Foundationibus censeat. Ita verò loquitur: *Attenderent utinam conferentes temporalia, quid plus honoris & utilitatis affert circa Divinum Religionis Cultum: & viderent quod aliquando fructuosius esset pro Suffragiis habendis FUNDARE die obitus sui Missas vel alia servitia QUÆ DE SANCTIS SUNT, aut de tempore: quam si in solis funeralibus servitiis sisterent. Hactenus Pius Gerson, qui sententias nostras, seu potius Ecclesie, tam clare & evidenti stylo propalat, ac si vel controversias hodiernas prævidisset; aut post illas jam tum natas scripsisset. Quis capiat igitur, quomodo in Doctoris Van Espen mentem inciderit, pro innovationibus suis ex Pio Gersone vindicias petere?*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

53. *Superest ut & objectionibus faciam satis.*

1. *Tutissimam ait esse doctrinam, suadere ut talis moribundus dividat, partem pauperibus, partemq; celebrandis Missis destinans, ut percipiat fructum utrumque.*

R. *Nec hoc dissuadet Pastor Bonus; sed instruit tantum moribundum, ne contra ordinem Charitatis aliquid disponat.*

CONFUTATIO.

54. **A**ddit verò Pastor ille, contra ordinem Charitatis disponi, quoties pro ingenti numero Missarum potius quam pauperibus relinquitur.

IMPOS-

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

55. 2. " In ipso Sacro Canone *Missa* non modo pro vivis, sed etiam pro defunctis adhibetur speciale Memento... Et S. Monica tantum memoriam sui ad Altare Dei fieri desiderabat. Quod Augustinus non solum fecit, sed cognoscens falsum esse, quod omnes *Missa* equaliter profint, sive alicui specialiter applicentur sive non: Inspira, inquit, Domine Deus meus, inspira servis tuis, Fratribus meis... ut quotquot hæc legerint, meminerint ad Altare tuum Monicae famulae tuae cum Patricio quondam ejus conjugem.... ut quod à me illa poposcit extremum, ulterius ei præstetur in multorum orationibus. Universa enim Ecclesia antiquissimam consuetudinem recepit, ut vivi omnes pro omnibus defunctis, sed quilibet diligentius pro amicis oret.... Ex quo sequitur, Sacrificia & Preces sic offerri pro omnibus, omnibusque prodesse; ut tamen specialius profint, pro quibus diligentius exhibentur.

R. Tam multis opus non erat ad probandum, quod Sacrificia profint specialiter iis, pro quibus specialiter offeruntur: ultro fatemur, hunc Monica, hunc Augustini, hunc Ecclesia universa sensum esse.

CONFUTATIO.

56. Quod autem non fuerit is sensus tuus, supra abundè ostensum est.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

57. Sed de hoc non agitur in Pastore bono.

CONFUTATIO.

58. **P**ostquam in Pastore isto dictum fuerat: Quod verò existimare posset infirmus, se tunc quidem habiturum mercedem pro eleemosynis; sed participem non fore Sacrificiorum, quorum alioquin particeps fuisset, vel saltem NON ÆQUÈ PARTICIPEM FORE, ac si ipse ea SPECIALITER pro se celebrari jussisset; statim subjungitur instructio, quâ infirmus ad dandas Eleemosynas potius animetur. Rursus instruere eum oportet, inquit. Videamus autem qualis hæc instructio sit; utrum non evertet specialem fructum applicationis Missarum? Itaque instruere oportet primum, quod etsi pro se SPECIALITER Sacrificia celebrari jussisset; Deus tamen non tam respiciat pretium, quam Charitatem, quâ celebrari jussisset. Id est, habe Charitatem, & parce pretio, vel distribue pauperibus, habebis apud Deum tantundem ac si specialiter pro Te celebrari curasses. Fuit hic sensus scopusque tuus, aut nullum habuisti. Perrexisti enim: Deinde, QUOD ET SI PRO SE nulla celebrari jussisset, OMNIUM TAMEN Sacrificiorum quæ per mundum universum

offeruntur, futurus sit particeps, SI POTIUS ad sublevandas necessitates pauperum, quam ad celebrandas pro se Missas, secundum rectum ordinem Charitatis suas pecunias relinquat. Atqui hæc omnia dixisti, ad refellendam infirmi objectionem dicentis se saltem non aequè participem fore, ac si ipse ea specialiter pro se celebrari jussisset. Igitur sensus tuus fuit, specialem istum applicationis fructum, locum non habere.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

59. *Hæc duo aguntur. 1. An Pastor moribundum, qui ingentem Missarum numerum magnis sumptibus celebrari jubet, ubi id vetat rectus ordo Charitatis, instruere non possit de sumptibus illis juxta ordinem Charitatis in alios usus expendendis?*

CONFUTATIO.

60. **I**N isto primo addidisti varia, unde consequebatur, semper esse contra ordinem Charitatis, non potius ad sublevandas necessitates pauperum, quam ad celebrandas pro se Missas, suas pecunias relinquere.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

61. *An moribundum quem vel Charitas, vel alia necessitas vetat jubere pro se specialiter Missas celebrari, instruere rursus ac consolari non possit dicendo, participem eum fore omnium Sacrificiorum, quæ per Ecclesiam universam pro fidelibus omnibus, nemine excepto, offeruntur: & quamquam particeps non sit fructus specialis, quem percipiunt illi, pro quibus offeruntur specialiter, considerare tamen posse, tantò eum copiosius participem fore fructus generalis, qui communis est omnibus; atque ita compensatum iri, quod ex fructu speciali defuerit?*

CONFUTATIO.

pag. 318.

62. **P**Lus dixisti, Opstrati. Dixisti generatim, quod omnia Sacrificia offerantur pro omnibus, nemine excepto. Neque specialem fructum, in quantum ex Sacerdotis applicatione particulari proficiscitur, admisisti; sed Deum statuisti Distributorem omnium pro suo beneplacito: non juxta numerum intentionum, sive specialium applicationum, sed juxta mensuram Charitatis. Verba fuerunt: *Etenim Sacrificia omnia pro fidelibus omnibus tam vivis, quam defunctis, nemine excluso, offeruntur: Deus verò unumquemque PRO SUO BENEPLACITO, JUXTA MENSURAM CHARITATIS uniuscujusque reddit illorum participem.* De compensatione non cogitasti quidem.

IMPOS-

63. Sanè, nisi sic liceat instruere & consolari moribundos pauperes, & eos quos Charitas vetat pro se specialiter Missas celebrari; necesse erit eos absque solatio morti dimittere: cum inde quidem Missas celebrari jubere vetet paupertas vel charitas; inde verò confidere ipsis non liceat, quod eo casu æquè Sacrificiorum participes futuri sint, ac si ea pro se celebrari jussissent.

CONFUTATIO.

64. Solatium sine veritate nec instruit, nec verè consolatur. Nisi verò tu nunc ad nescio quas pias fraudes converteris, ut pauperes atque divites statuas eodem in parallelo, nescius, veras divitias, dum quis bene utitur, donum esse providentiæ, quæ paupertatem sic dispensat, ut ipsa sit quædam pœna peccati, dicente Prophetâ regio, non se vidisse justum derelictum, nec semen ejus quærens panem. Potest ergo nescio quis Lazarus in paupertate patiens ac serenus plus mereri, quàm dives Epulo in luxu & crapulâ sepultus: sed non idcirco quilibet pauper cuilibet diviti appendi debet. Habet sua dives pericula: sed & pauper patitur suos manes. Illi quidem genio indulgenti, nec peccata redimenti, difficilis est ingressus Cœli, sicut camelo transitus per foramen acûs; hunc autem in pluribus discriminibus positum, peccati occasiones & pœnæ manent, ut nihil in hac re sanctius, nihil Sanctis optabilius sit, quàm orare Deum optimum maximumque ut divitias & abundantiam non tribuat, sed tantummodo victui largiatur necessaria. In quantum igitur paupertas est pœna peccati, non debet quidem pauper absque omni solatio morti dimitti, sed ad bonam præparationem animi, etiam Eleëmofynas aliaque divitum pietates exercendi disponi, & ad communium virtutum exercitia stimulari: In quantum verò divitiarum affluentia, Urbium, Provinciarum, atque Regnorum consecutio, temporalia quædam præmia sunt virtutum, in tantum etiam benè divitibus facultatem adferunt, de rebus fortunæ faciendi opera mercedis æternæ, ita ut ex duobus interiùs æqualiter dispositis, quorum unus pauper dumtaxat Eleëmofynas tribuit voto, & Missas, si posset, fieri cuperet, ex bonâ intentione; alter verò dives Eleëmofynas reapse exequitur, & Missas fieri efficaciter curat, plus utique meriturus sit hic quàm ille, licet neuter, sine grandi solatio dimitendus. Non erunt igitur æquè participes Sacrificiorum; sicuti nec æquè participes Eleëmofynarum. Et quidem etsi Eleëmofynarum æquè participes forent ex opere operantis: est tamen insuper in Sacrificiis aliquid ex opere operato, quod nonnisi ille pro quo specialiter celebratur, participat, prout suprâ ex D. Thoma vidimus; & in Accusatione & Querelâ ex SS. Patribus & Ecclesiæ sensu praxique demonstratum est.

65. 3. Objicit, " quod Ecclesia semper approbaverit foundationes Anniversariorum & Missarum, etiam quotidianarum: licet numquam defuerint pauperes, quibus ista pecunia fuerint applicabiles &c.

R. Tantum abest ut Foundationes Anniversariorum & Missarum improbet Pastor bonus, ut e contra eo ipso loco, quo accusatur, doceat, quo modo illæ ad majus Ecclesiæ bonum faciendæ sint: ut si quis, inquit, fundare velit beneficium aliquod vel Sacrum; fundet ea cum onere excipiendi Confessiones in Parochia, catechizandi &c. Adeo ut de alio accusari non possit Pastor bonus, quam quod omnia juxta ordinem Charitatis fieri desideret: in quo reum se esse non credit.

CONFUTATIO.

66. **A**bsit ut reus sis, Opstrati, quod Foundationibus excipiendæ Confessionis, atque catechizandi onus adjici desideres: Quamquam & multis reus videaris etiam tunc, dum id desideras ex intentione impugnandi Foundationes, quibus illud onus annexum non est. Quo loco tibi stent illæ Missæ quæ sine hoc onere celebrantur, vidimus. Tibi verò non probari Foundationes quibus hoc onus non adjicitur, non modò ex iis quæ in Pastore tuo bono dixisti, sed etiam ex præsentis responsione constat. Ad majus Ecclesiæ bonum faciendæ sunt, inquis, si hoc onus adjiciatur. An autem aliquod Ecclesiæ bonum sint, si non adjiciatur, non asseris. Quin etiam in Pastore illo tuo insinuas, contra ordinem Charitatis fore, si absque hoc onere fundentur. Postquam enim generatim prohibueras, nè infirmus divitias contra hunc ordinem relinquat, sive distribuat; statim subjecisti exemplum: *Si fundare velit beneficium aliquod vel Sacrum; attendere potest similia* PASSIM OCCUPARI à Sacerdotibus otiosis. Egregia enimverò commendatio Sacerdotum, à Sacerdote Opstratio publicata! Pergebas autem: *Undè PRÆSTARE ut illa NON FUNDENTUR NISI CUM ONERE EXCIPIENDI CONFESIONES &c.* Est igitur evidens quod Pastor bonus improbet foundationes Anniversariorum & Missarum, eo modo quo per totam Ecclesiam celebrantur. Observes interim, velim, quod rursus corrumpas textum. Non enim Pastor tuus bonus dixit, *fundet ea cum onere*; sed dixit, *præstare ut illa non fundentur nisi cum onere*. Nec dixit illud docendo quo modo illa ad majus Ecclesiæ bonum faciendæ sint, uti nunc interpretaris; sed Verba fuerunt: *Attendere potest similia* passim occupari à Sacerdotibus otiosis, unde præstare &c.

Corruptio
textus 69.

Corruptio
textus. 70.

67. Ad abundantiorē verò præsentis erroris tui confixionem, unum forsan desiderari possit; ut discutiamus scilicet quid Ecclesia de specialibus Orationum atque Missarum intentionibus non modò senserit, verum etiam qualiter impugnantes illas proscripserit. Prolapsionem enim hodie in fide

aut circa fidem nasci novam, vix putandum. Si namque aberrationes in primitivâ Ecclesiâ fuerint aut moderatiores, aut limitatiores; at exurgentes posterioribus sæculis hæreses universaliores ita videntur resuscitasse vetera, veteribusque addidisse tanta, ut author earum Satan veluti exhaustus nova amodo proferendo vix sit. Ita non mirum, Joannem Wicleffum, inter cetera, veluti particularium Intentionum Impugnatorem in Scenam Theatricam protrudi, maximè in Constantiensi Synodo sessione octavâ, ubi, uti & postea à Martino V. proscriptus est cum Propositionibus suis, quarum decimanona est hæc: *Speciales Orationes applicatae uni personæ per Prælatos vel Religiosos, non plus prosunt eidem quam generales, ceteris paribus.* Impugnabat Hæresiarcha *speciales Orationes*, five, eas non plus prodesse, quam generales assererat. Quo sensu, discemus ex Profligatore ejus Thomâ Waldensi, qui laudante, approbante, atque exhortante eodem Papâ Martino scripsit.

68. Scripsit autem Tomum tertium *de Sacramentalibus*, ubi titulo XI. cap. 105. præfigit propositionem hanc: *Quod Oratio specialis amplius prodest ei, pro quo oratur, quam Oratio generalis, ceteris paribus.* Probat id imprimis ex auctoritate citati Concilii, quod Wicleffus appellabat terræmotum. Adjicit sententiam Apostoli 1. ad Timotheum, cap. 2. qui postquam commendaverat Orationes generales pro omnibus, his verbis: *Obsecro primò omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus;* Statim ad speciales descendit, verbis sequentibus: *Pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate positi sunt.* Ac deinde subjungit Waldensis Auctoritatem S. Augustini, citata Apostoli Verba ita explicantis: *PRÆCEPERAT enim Apostolus ut oraretur pro omnibus, & SPECIALITER addiderat pro Regibus, & iis qui in sublimitate positi sunt.* Sic Actorum 12. Oratio fiebat ad Deum sine intermissione pro Petro. Sic Paulus ad Hebræos 13. Speciales pro Præpositis Orationes commendat primò, ac dein capite ultimo, pro se. Facit idem in Epistolis aliis. Postea producit Tertullianum Speciales Orationes Ecclesiæ pro Regibus exponentem. Variis denique tum ex Scripturis Sacris, tum ex SS. Patribus argumentis concludit, laudandam quidem Orationem pro omnibus, specialem tamen fructum inesse illi quæ fit pro singulis. Atque hoc Argumentum Waldensis binis Capitibus sequentibus ad Orationes & Sacrificia pro defunctis applicans, objicit sibi verba Wicleffistæ: *Oratio procedens ex charitate perfecta, amplexaretur in generali omnes illos, quos Deus vult habere salvatos, & dimitteret usitatam mercandisiam (quâ scilicet Orationes fiunt accepto Stipendio) pro specialibus Orationibus.* Respondet autem Thomas, concluditque: *Hac in terminis suæ primæ intentionis EST PLANE HÆRETICA, tam pro Christo qui propter Orationem generalem quam fecit moriendo pro singulis in genere, Specialem Orationem pro Crucifixoribus non dimisit. Et Paulus Orationem generalem pro omnibus hominibus fieri jussit, sed submisit statim Orationem Specialem pro Regibus. Ita Ecclesiæ forma jubet in hunc usque diem*

Specialem Orationem praponi, & tantum subsequi generalem. Planius ergo contra Scripturas numquam amplexantes omnes occurfarunt Heretici. Audeo dicere, qui non specialius, & magis orat pro Parentibus, quam amplexans in generali cunctos salvandos, ipse maledictionem specialem incurrit, quia specialiter dicitur. Maledictus qui non honorat Patrem suum & Matrem suam. Et dicit omnis populus, Amen. Deut. 27. Applica hæc Opstrati, & emendare.

CAPUT XXVIII.

De Opstratii Propositionibus 30. & 31. De Sacerdotibus non celebraturis, nisi offerretur Stipendium.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

De Sacerdotibus non celebraturis, nisi offerretur Stipendium.

FUIT XL.

I. *SI* qui Sacerdotes jam celebrant, quia Stipendium offertur, alioquin non celebraturi, Deus profecto plerumque per hujusmodi Missas non tam honoratur, quam Stipendium, propter quod Missa celebrantur. Opstraet Pastor bonus pag. 319. lin. 12. & seq.

Ut clarius pateat Authoris sensus, adjunguntur verba, quæ immediate præcesserant.

Nam quod imprimis attinet ad Missas, quatenus per illas honoratur Deus, non plures propterea celebranda sunt, quam celebrata fuissent, si ipse (Infirmus) illas celebrari non jussisset. Vel si qui Sacerdotes jam celebrant &c. Ibid. lin. 9.

PROPOSITIO.

XXX.

Missæ quatenus per illas honoratur Deus, non plures celebranda sunt, quam celebrata fuissent, si infirmus nullas celebrari jussisset; supposito etiam, quod aliqui Sacerdotes jam celebrent, quia Stipendium offertur; alioquin non celebraturi. *Joan. Opstraet, Pastor bonus.*

PROPOSITIO

XXXI.

SI qui Sacerdotes jam celebrant, quia Stipendium offertur, alioquin non celebraturi; Deus profecto per hujusmodi Missas non tam honoratur, quam Stipendium, propter quod Missæ celebrantur. *Joan. Opstraet, Pastor bonus.*

RE-

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus Authoris est clarus : quod scilicet dentur Missæ aliquæ , per quas honoratur Deus ; & dentur aliæ , per quas Deus plerumque non honoratur. Missæ priores celebrantur æquè multæ , sive infirmus curet celebrari , sive non ; at verò si qui jam celebrent , aliàs sine Stipendio non celebraturi , Deus plerumque , per tales Missas non tam honoratur , quàm Stipendium , propter quod celebrantur.

I I.

3. Scopus videtur esse , homines inducere , ut non æstiment Missas , nisi illorum , qui erant celebraturi , etsi Stipendium nullum recepissent.

I I I.

4. Non subsistit id , quod Author supponit : nimirum quod non plures celebrarentur : nam in primis Religiosi , juxta Trident. Concilium licet dirigunt numerum recipiendorum , juxta consuetas Eleëmofynas , inter quas etiam recensentur stipendia Missarum. Si ergo non fundentur Missæ , aut non curentur legi ; pauciores Religiosi assumentur , & consequenter legentur pauciores Missæ : quamquam omnes in particulari legant ex Obedientia , & Religione. Idem dicendum de Presbyteris Beneficiatis. Supponamus autem aliquem jam celebrare , qui sine Stipendio non celebrasset : licet Stipendium sit incentivum ; equidem potest talis Presbyter formare rectissimam intentionem. Sanè multi non recitarent officium , nisi haberent Beneficium ; non desinunt tamen Deum per Officium honorare. Propositio autem pejùs sonat , & manifestè sapit Donatismum : *Deus plerumque per illas Missas non tam honoratur , quam Stipendium* , inquit. Et item : *Missæ quatenus per illas honoratur Deus , non plures celebrata fuissent.* Dicit ergo Deum per Missas talis Sacerdotis non honorari. Atque ita tortuoso Sophismate vexatur moribundus , ut censeat sibi non profuturum , si Missas celebrari curet.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI I.

§. 19.

5. *Confutantur Imposturæ circa hanc Propositionem quæ inter 61. fuit quadragesima : Si qui Sacerdotes jam celebrent , quia Stipendium offertur , alioquin non celebraturi , Deus profectò plerumque per hujusmodi Missas non tam honoratur . quàm Stipendium , propter quod Missæ celebrantur. Past. bonus part. 4. cap. 8. §. 7.*

CONFUTATIO.

6. **T**runcas tua Verba , Opstrati , neque fideliter , ut in accusatione jacent , exhibes. Univerſa præſentis querelæ vis in eo ſita eſt , quod Missas conſideres duplici modo : primò quidem , *quatenus per illas*
hono-

honoratur Deus, Secundò verò quatenus per illas non Deus, sed honoratur aliquid aliud. Quæ distinctio quàm sit paradoxa, quàm absfona, tandem equidem vides; sed ut Lector non videat, suppressis Verba hæc: *Nam quod imprimis attinet ad Missas* QUATENUS PER ILLAS HONORATUR DEUS, non plures propterea celebrandæ sunt, quàm celebrata fuissent, si ipse (Infirmus) illas celebrari non iussisset. Tunc sequuntur verba, quæ sola refert: *Vel si qui Sacerdotes jam celebrant, quia Stipendium offertur, alioqui non celebraturi, Deus profectò plerumque per hujusmodi Missas* NON TAM HONORATUR, QUÀM STIPENDIUM PROPTER QUOD MISSÆ CELEBRANTUR. Distinguis ergo Missas per quas Deus, aliasque per quas non tam Deus quàm Stipendium honoratur. In quem finem autem, hæc à Te distinctio fabricata est? Ut Diviti Infirmo suadeas Bona sua pauperibus potius quàm pro Missarum Stipendiis, atque hoc secundum tuum ordinem Charitatis relinquere. Quomodo autem id persuadebis? quia Infirmus scilicet supponit, nullam sibi post mortem fore Missam utilem, nisi per quam, & quatenus per eam honoratur Deus. Per Missas autem eorum qui nisi Stipendium acciperent, non erant celebraturi, non tam Deus honoratur quàm Stipendium: nihil ergo præsidii moriturus ex his Missis præstolari potest. Non debet igitur pecunias illis Sacerdotibus relinquere, qui erant alioquin non celebraturi. Non debet etiam relinquere iis, qui alioqui erant celebraturi. Si enim erant alioqui celebraturi, frustra pecuniæ relinquuntur ut celebrent. Quasi dicas, si absque Stipendio vel mercede, erant bene operaturi, non debet illis Stipendium vel merces pro bono opere relinqui. Atque ita ex longis tuis Paralogismis concludis, nihil pro tot Missis relinquendum esse. Sensum hunc fuisse tuum uberius patet ex iis quæ Pastor tuus immediatè præmiserat: *Jam autem sæpe Charitatem exigere, ut tot Missæ tantis sumptibus celebrari non jubeantur. Nam quod imprimis attinet ad Missas, quatenus per illas honoratur Deus &c.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

7. *Manifestum est hic non agi de Missis quatenus per illas honoratur Deus ex opere operato, & à Christo qui est principalis offerens; sed tantum de Missis, quatenus per illas honoratur Deus ex opere operantis, seu Sacerdotis qui celebrat; atque hoc solum sensu dici, quod si qui Sacerdotes jam celebrent, quia stipendium offertur, alioquin non celebraturi, Deus profectò plerumque per hujusmodi Missas (ex opere scilicet operantis) non tam honeretur, quàm stipendium propter quod celebratur.*

CONFUTATIO.

8. *Si egisses utique de Missis quatenus celebrans per eas honorat Deum, aliquis tunc distinctionis, quam adducis, locus fuisset. Sensum verò tuum expressisti verbo passivo, quatenus per illas HONORATUR Deus.*
Et

Et quod caput est, erat tibi sermo cum infirmo quodam qui jubebat celebrari ingentem numerum Missarum. Quem ut ad aliam pietatem diverteres, notasti benè, infirmum ita facere, ut ex Lectione Missarum spiritualem utilitatem percipiat. Mox verò asseruisti, dari Missas per quas Deus plerumque non honoratur. Si mens tibi fuit, per has Missas Deum tantummodò non honorari *ex opere operantis*, honorari autem *ex opere operato*, tum igitur peccasti largiter, & infirmum insigniter decepisti. Hic enim ille est fructus, quem principaliter desiderat, ex opere operato: de merito vel suffragio ex opere operantis non tam sollicitus est, quàm de illo ampliori. Celebret pro stipendio, non celebret pro stipendio, dum celebrat tamen, hoc unum, veluti præcipuum consolabitur morientem, quod non destituetur præsidio quod ex opere operato venit.

9. Sed neque hoc Tibi concedendum putes, quòd Sacrificium ejus, qui stipendium refert, alioqui non celebraturus, ex opere operantis non profit. Philosophus es Opstrati, & quod majori jure refers, Sophista. Exciditne aliud esse conditionem sine qua non, aliudque causam propriè dictam? Oblitus es Opstrati, non rectè consequi, *Talis effectus non sequeretur, nisi adesset talis conditio, igitur conditio illa est causa quod sequatur?* Exempla vis in naturalibus? Molestus es. Dabo tamen vulgare: Nisi lignum approximaretur igni, non ureretur. Ergone approximatio est causa combustionis, five, lignumne comburitur propter approximationem? Negatur consequentia. Exempla cupis in moralibus? Dabit D. Bonaventura, ubi inquit, an quia Monasteria quædam tenuia ad ingressum non admitterent Novitios, nisi hi dotem inferrent, legitimè consequatur, igitur ingressum dari propter dotem, quod esset simoniacum? Negat consequentiam, & ponit similitudinem in Sponso, qui Sponsam nolle, si nasum non haberet; non tamen dici potest, quod velit illam propter nasum. Ita pariter. Licet Sacerdos iste non erat præstiturus Celebrationis Officium, nisi de sustentatione securus referret moderatum stipendium; hinc tamen nullo modo consequitur, quòd propter stipendium celebret, aut stipendium potiùs, quàm Deum honoret. Esto enim peccet, seu nimis avarè, seu nimis mercenariè stipendio inhians; & esto pariter quod peccet gravius dum Sacrificium meum propter stipendii absentiam omittit; attamen dum celebrat, simul stat, quod stipendium affectu venialiter peccaminoso fuerit persecutus, hinc autem & nunc rectissimà intentione feratur in Deum, illis pro quibus celebrat, ex opere operato, & ex opere operantis utilissimus.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

10. Enimverò si Sacerdotes ejusmodi celebrarent propter Deum; celebrarent etiam plerumque tunc, cum non offertur stipendium; atqui non celebrant nisi dum hoc offertur: Ergo plerumque non tam celebrant propter Deum, quam

propter stipendium. Si autem non tam celebrent propter Deum, quam propter stipendium; profecto non tam Deum, quam stipendium honorant: id enim honorant propter quod celebrant.

CONFUTATIO.

11. **Q**Uàm strenuè sophisticeris, Opstrati, ex retorsione Argumenti, quod mox ex D. Bonaventura retuli, patebit. Dicam enim verò, more tuo: Si Sponsus ejusmodi Sponsam propter debitum Matrimonii finem duceret, duceret etiam eam si nasum non haberet: atqui non ducit nisi nasum habentem: Ergo non tam ducit propter illum finem, quàm propter nasum. Si autem non tam propter illum finem, quàm propter hunc nasum: Profectò non tam finem, quàm nasum diligit vel honorat: Id enim diligit, propter quod ducit. Quod Argumenti genus si ritè concludat, convincam tum ego Te, Opstrati, quod pluris vestimenta tua facias quàm Ecclesiam: Numquam enim ad Ecclesiam ires, nisi vestitus esses. Convincam quod cibum & potum magis honores quàm Deum: Hunc enim non coleres, nisi victui necessaria haberes.

Convincam denique Te quòd æterna postponas temporalibus, qui in via de æternitate non cogitares, si cuncta Tibi temporalia deessent. Vin' ergo recenferi vitium Argumentationis tuæ? Latet in vocibus.: *Id enim honorant PROPTER QUOD celebrant.* Si illud, *propter quod* accipiatur pro causa finali: verum est. Si autem pro motivo seu incentivo tantum, vel *conditione sine quâ non*, tunc est falsum. Multi multa non facerent nisi præmiarentur: dum faciunt tamen, ex recto fine faciunt, & sic præmiantur ut simul etiam mereantur.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

12. *Sic genuino propositionis sensu exposito, ruunt Impostura sequentes:*

CONFUTATIO.

13. **M**iseret me istius mentis, Opstrati, quæ continuas Tibi Imposturarum voces extorquet. Non enim iudicio, sed perpetuâ commotione occupatus loqui vidêris. Miseret me, inquam, prolapsiones tuas omnium oculis sic impingere, ut, quæ tua est impotentia animi, orationem cautiùs moderari nequeas. Audiamus tamen quas Imposturas invoces.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

14. 1. *Sensum Pastoris boni clarum esse, quòd scilicet dentur Missæ aliquæ, per quas honoratur Deus, & dentur aliæ, per quas Deus plerumque non honoratur. Reflex. 1.*

CON-

CONFUTATIO.

15. **H**æccine Impostura ? Tua est igitur : totidem enim verbis tuis contenta.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

16. 2. " *Quod Missæ priores celebrentur aequè multæ , sive infirmus curet celebrari , sive non. &c.* " Ibid.

CONFUTATIO.

17. **H**abe verba tua , Opstrati. Ita loquebaris : *Quod imprimis attinet ad Missas , quatenus per illas honoratur Deus , non plures propterea celebrandæ sunt , quàm celebratæ fuissent , si ipse (infirmus) illas celebrari non iussisset.* Si hæc est Impostura ; Tua sit oportet , non mea.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

18. 3. " *Scopum videri esse , homines inducere , ut non æstiment Missas , nisi illorum qui erant celebraturi , etsi stipendium nullum recepissent.* " Refl. 2.

CONFUTATIO.

19. **S**copus est , in quem aliquis sagittam , quam emittit , dirigit ; & is videtur scopus esse , ad quem sagitta , si emittitur , nata est pervenire. De viro mentis compote nobis sermo est , quem si videmus formare majorem , & postea minorem ; etsi consequens non proferat , rectè tamen dicimus , quòd videatur tendere in consequentiam. Hoc mihi est esse , atque videri scopum , Opstrati. Ut autem jam nunc videamus , legitimamne de scopo tuo ideam , seu conjecturam formaverim , constitue te paululum ad latus infirmi tui mox animam acturi. Dives est. Portionem consanguineis destinat ; post , portionem pauperibus ; dein portionem Ecclesiæ ut Sacerdotes ejus specialiter pro se orent , & , age , celebrent ingentem numerum Missarum : Ponamus mille , aut forsàn plures , pro ratione divitiarum. Rem tibi ingratam meditatur infirmus , quemadmodum Pastor tuus bonus abundè testatur. Mentem verò nactus es astutiorē , quàm ut apertè pronunties , non æstimandas Missas , nisi illorum , qui erant celebraturi etsi stipendium nullum reciperent. Sentis quidem hoc intus in animo tuo , totumque studium eò vergit , ut infirmus formet similem ideam. Ast excutiamus quâ circumlocutione verborum facias , quod detectus negas. Itaque infirmo hunc Missarum numerum proponenti ante omnia imprimis cogitationem , *non tam habiturum*

meritum pro numero Missarum, quàm pro mensurâ charitatis, quâ fieri imperat. Rogo Te, Opstrati, mitte tantisper adhæSIONem illam tuam quâ proprias opiniones complecteris; & dic seriò, qualis idea nata est inde infirmo nasci. Numquid hæc: Non igitur tam curandum de numero, quàm de charitate? Ita primo impetu numerus dejicitur. Tum prosequeris: Sape charitatem exigere ut tot Missæ tantis sumptibus celebrari non jubeantur. Quid tunc cogitabit infirmus, nisi ut casum charitatis discat, ne in ipso numero, quem primò inutilem, nunc fortè peccaminosum discit, cæspitet? Deinde mones quòd Missæ quatenus per illas honoratur Deus, non plures celebrabuntur, quàm si nullas celebrari jubeat: Qui enim nonnisi pro stipendio celebrant, alioquin non celebraturi, Deus per illorum Missas non tam honoratur, quàm stipendium pro quo celebrantur. Atqui infirmus suprâ ex Te didicerat soli Deo honorem & gloriam; cuncta dirigenda ad honorem Dei. Conclude nunc, obsecro, qualem infirmus apud se prudenter formaturus sit consequentiam. Non aliam profectò quàm hanc, non æstimandas alias Missas quàm quibus honoratur Deus, sive quibus Deus magis honoratur quàm stipendium; id est quæ celebrantur ab iis qui erant celebraturi, tametsi stipendium nullum percepissent.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

20. *Praterco Imposturas quas continet proposito ipsius XXX. & XXXI. quæ unâ cum ceteris facile diffillantur, si modò observetur quod jam ante monui, propositionem non agere de Missis quatenus per illas honoratur Deus ex opere operato, sed tantum quatenus per illas honoratur ex opere operantis: sic enim facile intelligitur, quod etsi verum sit, Deum per omnes Missas honorari ex opere operato; simul tamen etiam verum sit, ipsum per omnes Missas non honorari ex opere operantis, seu celebrantis, qui celebrando peccare potest: Item, quòd etsi omnes Missæ aequè æstimandæ sint quatenus valent ex opere operato, non tamen quatenus valent ex opere operantis. &c.*

CONFUTATIO.

21. **A**D distinctionem cujus beneficio legitimam accusationem novis incrustare Imposturis niteris, abundè responsum est suprâ, dictumque quod de suffragii virtute, ex opere operato proficiscente præcipua fuerit altercatio. Si ergo tandem consentis Missarum omnium vim præcipuam esse parem, gratulor quidem, sed infirmos tuos monere tuum est, quod etiam dato & non concessò, quod alicujus avaritia sordida, vel aliud peccatum valorem ex opere operantis minueret, remanere tamen præcipuum quod Christi nomine geritur, & proinde ut crebrò ac sæpius pro se post mortem fiat, omni modo licito curandum esse.

IMPO-

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

22. *Ad objectiones venio. 1. " Non subsistit, inquit, id quod Author supponit: nimirum quod non plures Missæ celebrarentur, etsi offerretur stipendium."*

R. Non hoc supponit Author: sed supponit, quod non plures celebrarentur plerumque ab iis, qui celebrando Deum honorant, & non stipendium: ab aliis vero plures celebratum iri, disertè dicit.

CONFUTATIO.

23. **S**upposuisti non plures celebrandas quæ Deum honorent. Ostendi autem Tibi celebrandas esse plures, quæ honorent, etiam dato & non concessio, quod illæ solæ honorent, quæ celebratæ fuissent etsi celebrans stipendium non reciperet. Verificavi hoc in Religiosis, qui ex obedientiâ id agunt, atque Religione, neque in tanto numero legere poterunt, nisi communitates per stipendia aliasque Eleëmofynas alantur. Dici tamen non potest, quod quilibet in particulari Deum minùs honoret quàm stipendium. Stipendia recipiuntur in communi, Sacrificia offeruntur à singulis in particulari.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

24. 2. *" Si Beneficia non fundentur, pauciores Sacerdotes fient, ac proinde Missæ pauciores."*

R. Non existimo spiritum ac mentem Ecclesiæ esse ut fundentur Beneficia, eo tantum, ut celebrentur plures Missæ; sed eam desiderare, ut alia Ecclesiæ utilitas conjuncta sit. Atque hinc docet Synodus Tridentina, quod nullus debeat ordinari, qui iudicio sui Episcopi non sit utilis aut necessarius suis Ecclesiis. Sess. 23. de Reform. c. 16.

CONFUTATIO.

25. **I**terum corrumpis textum, Opstrati. Non dixi, si Beneficia non fundentur. Satis novi Beneficiorum finem quamquam præcipuum, non tamen adæquatum esse lectionem Missarum. Neque in hoc hærebat ulla inter nos controversia. Verba mea fuerunt: *Religiosi juxta Trident. Concilium (Sess. 25. c. 3.) licitè dirigunt numerum recipiendorum juxta consuetas Eleëmofynas, inter quas etiam recensentur stipendia Missarum. Si* *Corruptio textus 72.*
ergo non fundentur Missæ aut non curentur legi: pauciores Religiosi assumentur, & consequenter legentur pauciores Missæ: Quamquam omnes in particulari legant ex obedientiâ & Religione. Et addidi: Idem dicendum de Presbyteris beneficiatis. Egi ergo de Religiosis, & de Presbyteris beneficiatis, quorum

rum numerum, uti & Missarum minui certum est, si Missæ & talia Beneficia non fundentur. Distributio igitur Sacerdotum, quam fecisti, non est adæquata. Juxta Te omnes Sacerdotes aut sunt celebraturi, etiam si nulla stipendia recipiant, aut non sunt celebraturi nisi stipendia recipiant. Omisisti classem eorum, qui parati sunt quidem sine stipendio legere, sed absque stipendio nec vivere possunt, nec legere. Omisisti insuper classem quartam eorum qui Sacerdotium acciperent, si Beneficia, & Monasteria depauperata vel extincta, per novas foundationes restau-
rarentur, vel restituerentur.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

26. 3. ” *Supponamus, inquit, aliquem jam celebrare, qui sine stipendio non celebrasset: licet stipendium sit incentivum; equidem potest talis Presbyter formare rectissimam intentionem.*”

R. Non dicit Pastor Bonus, numquam fieri ut Presbyter, qui oblato stipendio celebrat, alioquin non celebraturus, rectam intentionem habeat: sed dicit id plerumque non fieri in iis, qui nisi oblato stipendio non celebrant. Hoc autem nec ipse Accusator negaverit.

CONFUTATIO.

27. **N**egavero promptissimè, liberrimèque. In primis criminatio tua quam Sacerdotum choro imponis, locum non habet in Religiosis, qui licet pro nullo specialiter Missam celebrent, nisi adsit stipendium; cum tamen nemo illud recipiat in particulari, dici non potest quod ullus istorum stipendium magis quam Deum honoret. Dici etiam non potest illud de quovis honesto Sacerdote seculari, vel minimè instructo, qui novit stipendium quidem dari Missam legenti, non autem Missam pro stipendio legi. Denique verificari dictum tuum ad rem præsentem in nullo potest. Quantumvis enim fordidum, quantumvis avarum animum Sacerdos habeat, remanet tamen virtus ex opere operato procedens, quæ solâ moribundum consolatur.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

28. 4. ” *Sanè multi non recitarent officium, nisi haberent Beneficium; non desinunt tamen Deum per officium honorare.*”

R. Paritas esset, si diceret: Multi non recitarent officium, nisi haberent fructus beneficii: Sed tunc pari etiam de illis ratione judicandum, nimirum non tam eos plerumque Officium legere propter Deum, quam propter fructus.

CON-

CONFUTATIO.

29. **P** Aritatem exponamus verbis communibus, cum ita velis. Certum est quod multi nollent suscipere onus legendi indies officium sub mortali, nisi cum hoc onere acquirerent beneficium, ex quo profluit jus percipiendi fructus. Atqui nullus ideo negaverit illos onus hoc propter Deum suscipere: Ergo similiter.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

30. 5. " *Propositio manifestè sapit Donatismum, quia dicit Deum per Missas talis Sacerdotis non honorari.* "

R. Non id dicit propositio: sed dicit tantum, Deum per Missas talis Sacerdotis non honorari ex opere operantis, hoc est, Sacerdotis non celebrantis propter Deum, sed propter stipendium.

CONFUTATIO.

31. **F** Alſas mea verba, Opstrati. Non dixi simpliciter quod Propositio Donatismum sapiat, quantum ad sensum ejus, sed quantum ad sonum verborum. Verba mea fuerunt: *Propositio autem pejus sonat, & Corruptio manifestè sapit Donatismum.* Si porro dixisses, Sacerdotem plerumque non honorare, tunc distinctio, quam nunc adhibes, aliququaliter tolerabilis esset. Sed verbo passivo usus es, & dixisti non honorari. Neque dixisti Deum non honorari per hujusmodi Sacerdotem; sed per tales Missas.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

32. 6. " *Tortuoso sophismate vexatur Moribundus, ut censeat sibi non profuturum, si Missas celebrari curet.* "

R. Teterima omnium Impostura est. Nihil enim aliud Moribundum monet Pastor bonus, quam ut si Missas celebrari jubeat, secundum rectum ordinem charitatis id faciat.

CONFUTATIO.

33. **A** D poenam Libri, Opstrati: Conditionem hanc, si Missas celebrari jubeat, secundum rectum ordinem charitatis id faciat, nusquam habes. Nusquam suades aut mones ut quomodocumque faciat, sed studium tuum totum eo collimat ut nullo modo faciat. Ordo enim amoris, quem prædicas, semper requirit, ut pecuniæ distribuatur pauperibus. Quod ut Lectori sit evidentius, Paragraphum hunc septimum totum infra lib. 2. §. 37. subjiciam.

APPEN-

*Prosecutio Argumentorum contra Propositionem 30. & 31.
ad quæ Opstratus non respondet.*

67. Ad hoc quod dixi diminuendum numerum Missarum quæ per Religiosos leguntur, non respondet.

68. Ad hoc quod dixi singulum Religiosum legere ex obedientiâ & Religione, licet communitas recipiat stipendia, non respondet.

69. De Presbyteris beneficiatis non respondet.

70. Ad hoc quod dixi, eum non culpasse Sacerdotes, sed de Missis dixisse, Deum per illas non honorari, non respondet.

CAPUT XXIX.

*De Opstratii Propositione 32. De non conjungendis matrimonio
dubiè dispositis.*

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS

PROPOSITIO.

De non conjungendis Matrimonio
dubiè dispositis.

XXXII.

FUIT XLI.

1. *E*Xpenduntur varia rationes, ex quibus nasci videtur quædam necessitas conjungendi, vel non conjungendi Sponsos dubiè dispositos, (Opstraet Pastor Bonus pag. 352. lin. 22.) quod si res amplius integra non sit, ut si Sponsa sit gravida: tum sæpè maximè proderit, statui tale exemplum, ut discant Virgines sibi cavere, dum vident Sponsas gravidas, vel deferi ab illis, à quibus deceptæ sunt; vel non nisi per multas difficultates, cum illis conjungi. Sed inde ori-

*S*I Sponsa sit gravida, sæpè maximè proderit Parochum non conjungere dubiè dispositos (id est, qui aliquo tempore se à peccatis continuerunt, & aliquo modo poenitentiam fecerunt) in exemplum aliarum, ut discant Virgines sibi cavere, dum vident Sponsas gravidas, vel deferi ab illis, à quibus deceptæ sunt, vel nonnisi per multas difficultates cum illis conjungi. Joannes Opstraet, Pastor bonus.

tur magnum scandalum. Resp. imo verò insigne exemplum. Opstraet, Pastor bonus, pag. 353. lin. 25. & seq.

Ut autem cognoscatur quid Author intelligat per Sponsos dubiè dispositos, adjunguntur verba quæ præcesserant :

Si autem aliquo tempore se à peccatis continuerit, & aliquo modo poenitentiam fecerit, potest saltem dubiè dispositus judicari. Opstraet, Pastor bonus, pag. 350. lin. 32. & seq.

ADJUNCTA.

Quod verò attinet ad Prolem nascituram, sæpe dubium est, meliusne illi sit, ab utroque tali Parente in Matrimonio, an ab altero tantum, extra Matrimonium educari. Opstraet, Pastor bonus, pag. 354. lin. 2.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus est, quòd Sponsi, qui simul peccaverunt, dubiè dispositi, id est, (juxta Authorem) qui aliquo tempore à peccatis abstinuerunt, & aliquo modo poenitentiam fecerunt, non debeant conjungi, etiamsi Sponsa sit gravida : quo casu malunt exemplum statuere, etiamsi Sponsa à Sponso defereretur : & in dubium ponunt, an id non expediat proli nascituræ.

I I.

3. Scopus videtur esse, admittere qualvis, in quocumque statu hominum perturbationes, ut manuteneant sua principia.

I I I.

4. Error est primus, in falso supposito : non enim debent tales judicari dubiè dispositi ; sed possunt recenseri inter dispositos in aliquo gradu certitudinis. Supponuntur enim dolere, proponere, credere, sperare, diligere, & aliquo tempore, in vim propositi, à peccatis abstinuisse, & aliquo modo (quòd tamen neque præviè necessarium erat) poenitentiae opera præstitisse. Error præterea est, quòd Sponsum, & Sponsam malint suis concupiscentiis dimittere, quàm ad sedendas eas, conjungere. Hæc conjunctione tolleretur peccandi occasio proxima : repararetur scandalum ; servaretur

I I I.

varetur honor familiarum, & sua daretur Proli legitimatio, & educatio; Opstratio verò nihil placet, præ longi temporis poenitentia. Et observo quòd Author sit valdè sollicitus, ut Virginibus exemplum statuatur in Sponsâ: neque videt, quòd Sponsos libidinosos ad stuprum faciat audaciores; quos leges terrent, dum ad Matrimonium obligant. Quinimò si Sponsus promissum Matrimonium nollit, omnia jura Sponsæ faverent, & Sponsum compellerent. Et quilibet Pastor bonus, in casu, omne studium adhibet, ut conjungat; solo Opstratio repugnante. Non negamus tamen quin allaborandum sit, ut utriusque peccatum debitè castigetur. *Quæ à se stupratam mulierem detinet, stupri quidem poenam subibit, ei autem mulierem habere permittitur*, inquit Canon 25. Epist. 1. Canonicae S. Basilii. Et Canon 26. *Fornicatio non est Matrimonium, sed nec initium Matrimonii. Quare si fieri possit, ut qui per fornicationem conjunguntur, separentur; id est melius.* SIN AUTEM EIS OMNINÒ PLACET CONSORTIUM, *fornicationis quidem poenam agnoscant; ne separentur autem, ne quid deterius accidat.* Et antiquum Pœnitentiale Romanum ab Halitgario Cameracensi Episcopo exscriptum, *Si quis Virgo Virgini commistus fuerit, si voluerint parentes, sit Uxor ejus; tamen unum annum poeniteat.*

Tit. de for-
nic. num. 2

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

§. 20.

5. Retunduntur Imposturæ Accusationis circa hanc Propositionem, quæ inter 61. accusatas fuit quadragesima tertia: *Expenduntur variae rationes, ex quibus nasci videtur quædam necessitas conjungendi vel non conjungendi Sponsos dubiè dispositos.... Quod si res amplius integra non sit, ut si Sponsa sit gravida: tum sæpè maximè proderit, statui tale exemplum, ut discant Virgines sibi cavere, dum vident Sponsas gravidas vel deseriri ab illis à quibus deceptæ sunt, vel non nisi per multas difficultates cum illis conjungi. Sed inde oritur magnum scandalum. R. Imo verò insigne exemplum.* Pastor bonus part. 4. cap. 10. §. 6. num. 3.

CONFUTATIO.

6. **S**emper Imposturæ in ore, & corruptiones textuum in opere: Digna & nata conditio talibus vindictis. Retundis Imposturas, quæ non extant; & verba præcipua quæ extant in Accusatione, supprimis. Agitur de Sponsis dubiè dispositis. Quid verò per dubiè dispositos intelligas, dixeras in Pastore tuo prætensè bono; ego in Accusatione expresseram: Tu nunc expungis: *Si aliquo tempore a peccatis se continuerit, & aliquo modo*

Corruptio
textus 74.

modo pœnitentiam fecerit, potest saltem dubiè dispositos judicari. Cur ista omisisti? Idemne tibi dubiè dispositus, qui sic est dispositus, ut apud quamplurimos Pastores verè bonos, si aliud non obsit, dicatur rectè dispositus? sed percurramus reliqua, & quæ erronea sunt tantum, tantisper dimittamus.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

7. *Infideliter excerpta est & exhibetur Propositio. Sic enim exhibetur, ac si Pastor bonus improbaret omninò rationes, quæ adferuntur pro Sponsis dubiè dispositis jungendis, nullamq; earum vellet rationem haberi: Ubi tamen manifestum est, Pastorem bonum velle expendi utrasque, & inter sese comparari; ut illis expensis statuatur Parochus, debeatne an non debeat dubiè dispositos conjungere.*

CONFUTATIO.

8. **I**terum fugis, Opstrati, & per infidelitatis rimas, quas mihi quidem objicis, cùm à Te factæ apertæque sint, elabi niteris. Ubi nam verò dixi, nullam Te illorum, quæ pro conjunctione militant, velle rationem haberi? Agnovi, & agnosco, quod rationes utrimque expendis, posuerisq; in statera; sed ad lancem non-conjunctionis appoluiisti tot libras, ut pondus integrum ad istam partem inclinatum dilapsumque sit. Hoc est quod culpo, hoc accuso, hoc meritò in urbe displicuit.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

9. *Sic pro Sponsis jungendis adfert hanc rationem quintam, Quod periculo exponantur sponsi, ne à proposito conjugio retrocedant. Non improbat hanc rationem Pastor bonus; sed sic eam expendi vult, ut simul expendatur, Quod non raro dubium sit, meliusne sit illos conjungi, an à conjugio retrocedere.*

CONFUTATIO.

10. **S**i hæsissem in hoc dubio; dixissem Te de veritate dubitantem; Nunc autem cùm ibidem mox subjunxeris: *Quod si res amplius integra non sit, ut si sponsa sit gravida: tum sæpè maxime proderit statui tale exemplum; Accusavi asserentem falsum.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

11. *Iterum pro jungendis affert hanc, Quod aliquando res amplius integra non sit, ut si sponsa sit gravida. Non rejicit iterum hanc rationem, quasi qua attendi non debeat; sed simul expendendum monet, Tum sæpè maxime prodesse statui exemplum.*

CONFUTATIO.

12. **H**Oc est quod scandalum, perniciemque in praxi intulit, quod quaecumque allegabas pro conjunctione, statim refellebas; in iis verò quæ adducebas pro non-conjunctione finaliter persistebas.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

13. *Rursus pro coniungendis urget, Quod inde oriatur magnum scandalum. Non negat hoc Pastor bonus; sed simul expendi vult, oriri etiam inde insigne exemplum &c. Porro quin rationes illæ utrimque à Parochis expendenda sint, nemo potest in dubium revocare. Cum autem Pastor bonus nil aliud affirmet; nescio quâ temeritate Propositionem ipsius tamquam temerariam, scandalosam, & perniciosam in praxi accuset censuretque Accusator Anonymus.*

CONFUTATIO.

14. **N**on Te Accusator Anonymus, sed Censor multiplex benè nominatus arguit, Opstrati; quod equidem quantum dissimulas, tantum non ignoras. Si porro in re tam manifesta hæsis in dubio medius, error tuus esset tolerabilior, quamquam & in re apertâ dubitare, culpâ non vacet. Sed neque dubitasti; nisi Doctorem Angelicum cunctosque ferè Authores scholasticos perpetuò dubitare contendas, quia primo loco ponunt Argumenta adversæ partis, videtur quod, inquirunt, & dein respondent ad primum, ad secundum, atque ita deinceps. Sed nempe quia in corpore Articuli exprimitur resolutio, & Argumenta partis postea refutantur, idcirco non dubitare, sed asserere dicuntur. Ita & Tibi, Opstrati, accidit. Non nego quòd Argumenta protuleris pro utraque parte. Ea verò quæ militabant pro dubiè dispositis coniungendis rejecisti illic, in iis quæ pro non coniungendis faciebant, hæsitans, id est, coniungendos non esse supponens & affirmans.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

15. *Ex sensu Propositionis jam exhibito corruunt Impostura sequentes.*

1. *Quod sensus sit, sponso, qui simul peccaverunt, dubiè dispositos . . . non debere coniungi, etiamsi sponsa sit gravida." Res. 1.*

CONFUTATIO.

16. **S**I hæc est Impostura, Opstrati, tolle igitur id quod Pastor tuus bonus dixit in terminis, Si sponsa sit gravida, tum sapè maxime proderit statui tale exemplum. Utrumque enim Impostura est, vel neutrum, cum

cū unum & aliud idem sint. Non est ergo Impostura quod hoc docueris; sed Impostura nova, seu nova corruptio textūs est quod de hoc solo Te arguerim. Egi de dubiè dispositis. Sed adjunxi: *Id est (juxta Authorem) qui aliquo tempore a peccatis abstinnerunt, & aliquo modo pœnitentiam fecerunt.* Cur hæc verba supprimis? Idemne tibi dubiè dispositos esse, & dubiè dispositos vocare eos qui aliquo tempore à peccatis abstinnerunt, & aliquo modo pœnitentiam fecerunt? O! nimium distant. Hi enim tales à quamplurimis moraliter certò dispositi vocantur. Procul ergo hinc cum Imposturarum tuarum insulsis nominibus, ad obtenebrandam veritatem, fugæque tuæ velandam ignominiam assumptis: Propositionis tuæ sensus obvius est & patulus, tantisque erroribus obnoxius, ut quantumvis retractare nolis, quod malè docuisti; non audeas tamen profiteri, quod erubescis detectum esse.

Corruptio
textūs 75.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

17. 2. "Isto casu malle nos exemplum statuere, etiamsi sponsa à sponso desereretur." Ibid.

CONFUTATIO.

18. **V**erba tua fuerunt: *Tum sæpè maximè proderit statui tale exemplum; ut discant Virgines sibi cavere, dum vident sponfas, etiam gravidas, vel deferi ab illis, à quibus deceptæ sunt, vel non nisi per multas difficultates cum illis conjungi.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

19. 3. "In dubium nos ponere, an id non expediat proli nascitura." Ibid.

20. **V**erba tua fuerunt: *Quod verò attinet ad prolem nascituram, sæpè dubium est, meliusne illi sit, ab utroque tali parente in matrimonio; an ab altero tantum extra matrimonium educari.* Numquid ergo in dubium ponitis an id non expediat proli nascituræ? Pro eo quod dixisti, *sæpè dubium est*, ego dixi, *in dubium ponunt*; & pro eo quod addidisti, *meliusne illi sit*; ego dixi *an id non expediat*; de prole nasciturâ agitur, quia sponsa est gravis: & expressisti omnia, dum dubium tuum versari dixisti circa hoc, *ab utroque tali parente in Matrimonio, an ab altero tantum extra Matrimonium educari.* Quid ergo tibi in mentem incidit, vocare istud Imposturam?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

21. 4. "Scopum nostrum videri esse, admittere quasvis in quocumque statu hominum perturbationes, ut manuteneamus nostra principia." Resl. 2.

CONFUTATIO.

22. **Q**Uod tu, Opstrati, & commanipulares tui præconceptionibus adhereatis vestris ut polypus saxo, neque probrosum ducitis qui hanc firmitatem adscribitis constantiæ, neque, si negaretis, foret nobis difficile probatu. Nunc asseritis, nunc negatis, nunc fugitis, nunc statis, nunc volvitis & revolvitis universa, & inter has vicissitudines quis audivit vos revocantes aliquid aut retractantes? Supererit tamen, utrum hæc agitetis cum perturbationibus in quocumque statu hominum. De Statu Religioso, Beneficiatorum, & Sacramentorum aliorum sermo sit alibi. Hic verò in hoc loco ubi de non conjungendis dubiè dispositis agitur, an non perturbatis omnia? Recense Pastorem tuum pag. 352. perturbationes enumerabit aliquas. Primò admittis infamiam & perturbationem inter Amicos fortè jam invitatos, quæ ex dilatione Matrimonii sponsis nascitur; & excusas illam propter rationem nimis futilem: quia *infamia ista etiam boni aliquid adferre nata est, non solum ipsis sponsis, sed etiam aliis*, inquis. Sapiens enimverò consilium! sponsi aliquo tempore à peccatis abstinentiam, & aliquo modò pœnitentiam fecerunt, & nihilominus vocantur tam dubiè dispositi, ut suadeatur eis infamia sub prætextu quod hæc ipsis aliisque proderit. Vis præterea ut in casu permittantur obloquia & detractiones inter sponsoꝝ consanguineos, aliosque: Nam, inquis, *hæc omnia pati debet Parochus propter suorum salutem*. Miror quod non etiam Parochus debeat in amentiam redigi, ut ista minus sensibiliter ferat. Tertiò non curas quod per hanc doctrinam & praxim minuatur Parochi Authoritas. Quarta negas tales sponsoꝝ relinqui in peccandi occasione proximâ. Quintò floccipendis quod sponsi exponantur periculo sese mutuo deferendi: Et item nec curabis forsitan quod tunc sponsa exponatur in via meretricandi. Septimò scandalum confundis cum exemplo, ut statim vidimus. Octavò prolem nascituram exponis dubiè educationi. Et adhuc negabis Te in præsentī casu unico admittere quasvis perturbationes, ut manuteneas tua principia?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

23. 5. "Supponi à nobis, quod tales sponsi doleant, proponant, credant, sperent, diligant, & aliquo tempore in vim propositi à peccatis abstinnerint, & aliquo modo pœnitentia opera præstiterint." Refl. 3.

CONFUTATIO.

24. **D**Ixi supponi à vobis id quod pag. 350. Pastor tuus bonus dixerat: *Si autem aliquo tempore se à peccatis continuerit, & aliquo modo pœnitentiam fecerit, potest saltem dubiè dispositus judicari.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

25. 5. "Malle nos sponsum & sponsam suis concupiscentiis dimittere, quam ad sedandas eas, conjungere."

CONFUTATIO.

26. **N**isi verò jam in dubium revoces, sponſis ſimilibus paſſim melius eſſe nubere quàm uri. Quis ergo dubitet, concupiscentiis dimitti, qui diutius ſeparantur invita; ſedari verò concupiscentias, ſi contingat eos citius legitimè conjungi?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

27. 7. "Opſtratio nihil placere præ longi temporis pœnitentiâ." Ibid.

CONFUTATIO.

28. **I**ta eſt, ut dicis: Opſtratus quantumcumque præcipitat, ſemper temporizat. *Primus & minimus gradus diſpoſitionis dubiæ poni poſſet eorum, inquit, qui uno tantùm die, vel paucis, puta duobus, tribus, quatuor aut quinque, a gravioribus peccatis ſe continuerunt; & non niſi minimam aliquam pœnitentiâ, & modo ſatis frigido peregerunt.* Et poſtea ſubdit: *Secundus gradus eorum, qui jam hebdomadis quidem* Paſt. bonus pag. 351. *pluribus, puta duabus, tribus, aut quatuor.* Quis dubitet nunc, Opſtratum cuncta diſponere in tempore? Nihil ipſi ferè præ tempore placet. Tempus ei meſura pœnitentiæ legitimæ; tempus ſignum amoris prædominantis, tempus Lapis Lydius ex quo cuncta probantur. *Miſericordiæ Dei nec meſuras poſſumus ponere, nec tempora deſinire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera converſio, dixerat olim Doctor verè magnus: Opſtratio autem extra caſum neceſſitatis nullus benè abſolvitur, niſi qui priùs per tempus notabile vitam à criminibus emendaverit.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

S. Leo
mag. 115
Epiſt. 101.

29. *Detectis Impoſturis, ſuperest ut refellantur obſectiones.*

CONFUTATIO.

30. **N**isi in refellendo ſis felicior, quàm in detegendo, ſuperest ut refellas nihil, quemadmodum nihil Impoſturarum detexiſti.

IMPOSTURÆ L. OPSRATII.

31. 1. "Hæc conjunctiõne, inquit Accuſator, tolleretur peccandi occaſio, proxima."

R. Non tollitur peccandi occaſio interna, ſeu affectus quo ſponſi ejuſmodi, etiam poſt Matrimonium, ſic manent diſpoſiti, ut etiamſi juncti non eſſent, ſimul tamen, ut priùs, peccarent. Affectus autem ille, niſi magna incommoda obſtent, tolli debet ante Sacramentum Matrimonii, ne illud ſacrilegè ſuſcipiatur.

CONFUTATIO.

31. **I**nterroga conjuges, Opstrati, etiam illos, qui per amores vetitos conjugio principia dederunt: Non invenies nisi forsan admodum raros, quibus interna illa præsensibusque affectibus inutilis, conditionata voluptas placeat. Si enim amârunt sese invicem ut conjuges fierent, cur jam factis conjugibus in mentem incidat, quid facerent si conjuges non essent? Conjugium amores explet eosdem quos habuerunt, ut qui prius illiciti fuerant, indulgentiam consequantur. Quid enim juvabit Liam, v. g. cogitatio fordida, ubi facere quaecumque voluit, potest contemplatione honestâ? Itaque conditionata illa voluptas, sic manent dispositi, ut etiamsi juncti non essent, simul tamen ut prius, peccarent, nimis speculativa est, & praxi repugnat, in iis qui noverint, quod conjuncti sunt. Negamus autem Matrimonium hujusmodi sacrilegè suscipi: Quos enim dubiè dispositos vocas, nos eis gradum aliquem certitudinis concedimus.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

2. "Repararetur scandalum."

R. Non est iste modus reparandi scandalum: cùm hætenus in Ecclesia Dei alius usitatus non fuerit, quàm per pœnitentiam publicam.

CONFUTATIO.

33. **P**Ræter peccatum quo Deus & Ecclesia offënditur, quodque per pœnitentiam publicam reparatur, est insuper in sponsis aliud, quod Opstrati, non observas. Nimirum periculum ne pergant sese mutuò accedere, atque insuper in dubium ponere, affectune maritali, an amore meretricio conveniant. Scandalum quod inde nascitur, per conjunctionem matrimonialem specialiter reparatur.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

34. 3. "Servaretur honor familiarum."

R. Is jam laesus fuit à sponsis per crimen fornicationis publicum: non verò ladi-
tur à Parochis per hoc, quod paulisper differant Matrimonium, ut sponsi ejusmodi dignè se ad Matrimonium disponant & scandalum reparent.

CONFUTATIO.

35. **A**Tqui supponitur crimen esse occultum, vix nisi Matrimonii pro-
tatione publicandum; aut si innotescat paucis, per indiscre-
tam dilationem, notitiam venturam ad plures; & denique de honore fa-
miliarum agitur, qui periculo exponitur, dum sponso in casu, præbe-
tur occasio resiliendi: expedit igitur ut ad Matrimonium disponantur citò,
qui citâ pœnitentiâ sanari atque emendari cupiunt.

36. 4. "Sua daretur proli legitimatio."

R. Non negat Pastor bonus, quin summa illius ratio habenda sit: sed simul expendenda monet incommoda, quæ ex facili conjunctione oritura sunt.

5. "Sua daretur proli educatio."

R. Verum christiana prolis educationi non semper optimè consulitur per facilem conjunctionem: sed potius per dignam ad Sacramentum Matrimonii, pro qua laborare debet Pastor bonus, præparationem.

CONFUTATIO.

37. **F** Inaliter hæstisti in dubio ab ista præparatione distincto: Sape dudum est, dixisti, meliusne illi sit, ab utroque tali parente in Matrimonio; an ab altero tantum extra Matrimonium educari. Dubium hoc tuum assero regulariter tendere contra bonum prolis, quod Matrimonii finis debet esse principalis.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

38. 6. "Non vidit Author Pastoris boni, quod sponso libidinoso ad studium faciat audaciores; quos leges terrent, dum ad Matrimonium obligant..... Et quilibet Pastor bonus in casu omne studium adhibet ut conjungat, solo Opstratio repugnante."

R. Impostura est ceteris annumeranda. Non repugnat Opstrati, quo minus tales sponsi conjungantur; sed econtra ut christianè conjungantur, laborat. Neque in hoc legibus contrarius est. Nam ut leges sponso ad Matrimonium obligant; ita & illos jubent ritè à Parochis ad Matrimonium disponi. Quod si contingat, ut dum se disponere non volunt, diutius Matrimonium differatur, vel etiam forte sponsus sponsum deserat, id saltem boni inde consecuturum dicit, ut insigne exemplum habeant Virgines, quo discant suæ pudicitie cavere.

CONFUTATIO.

39. **M** Odestius, Opstrati: Imposturarum tuarum satis est. Rem verò obstupendam! statim suprà vocasti Imposturas, quas postea omnes defendis. Quis argutias illas consuat aut combinet?

40. Neque accusamus Te, Opstrati, quod repugnes ut tales omnino conjungantur; sed quod proponas dubia, & requiras tempora quæ conjunctiones, contra leges, indebitè retardant, scandalizant populum, familias dehonorent, & bonum prolis, ac præsertim legitimam educationem ejus discrimini exponunt. Hoc legibus repugnare dicimus: Virgini-
busque, ut pudicitiam custodire discant, non exemplis istis, sed aliis mediis provideri volumus.

COMMONITORIUM

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

41. *Neque ipse hic Accusator dissentit : " Non negamus tamen , inquit , quin allaborandum sit , ut utriusque peccatum debite castigetur." Quam in rem citat Canonem 25. & 26. Epist. 1. Canonica S. Basilii , & antiquum Pœnitentiale Romanum ab Halitgario Cameracensi Episcopo exscriptum tit. de fornic. num. 2.*

CONFUTATIO.

42. **A**llaborandum esse dixi , ut utriusque peccatum debite castigetur , postquam conjuncti fuerint : non dixi , differendam esse conjunctionem semper donec castigati fuerint.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

43. *Quibus ego hic adjicio : Qui sponsalia contraxerint , si unà ante coierint , quàm coram Parocho & testibus Matrimonium inter eos celebratum sit , illius peccati , quoniam in eo sæpè delinquitur , absolutionem Episcopo reservatam esse volumus , gravemque illis pœnitentiam imponi. S. Carolus Borrom. in Synodo Prov. 2. tit. 2. Qui Matrimonium inituri sunt , diligenter moneantur , ne antequam ritè illud in Ecclesia celebrent , atque à Sacerdote benedictionem accipiant , carnali copula commisceantur , alioquin graviter ut stupri rei puniantur propter mortalem culpam quâ uterque ipsorum obstringitur : cujus quidem absolutionem Reverendissimo ipsi Episcopo dumtaxat reservatam esse volumus , à quâ item non absolvi quempiam concedet , nisi gravi aliquâ atque etiam (si publicum est crimen) publicâ pœnitentiâ injunctâ , ut vitiosus hic usus , quo Sacramentum illud violatur , proptereaque nullo modo ferendus , è populo Dei tollatur. Franc. Bonhomius Sedis Apostolica Legatus in Visitatione Diœcesis Comensis anno 1579. tit. de Sacram Matrim.*

Si crimen fornicationis à sponsis commissum , Episcopo reservatum esset ; si ab eo , dum publicum erat , absolvi non possent , nisi gravi aliquâ & publicâ pœnitentiâ injunctâ : nonne aliquando timendum erat , ne sponsus potius , quàm hæc præstaret , sponsam desereret , aliave incommoda nascerentur ? Et tamen hæc viros illos sapientissimos nihil terruerunt , quo minùs ista decernerent. Satiùs nimirum existimabant permittere ut incommoda ista aliquando nascerentur , quàm vitiosum istum usum , quo Sacramentum illud violatur , proptereaque nullo modo ferendum , ut Bonhomius loquitur , è populo Dei non tollere. Quâ igitur ratione accusari potuit Pastor bonus , qui non ista aut similia Pastoribus præscribit ; sed tantum utrimque , quæ expendenda sunt proponit ?

CON-

CONFUTATIO.

44. **A** Reservato absolvi possent ante conjunctionem, poenitentiamque explere post illam. Nihil igitur vel ex S. Carolo, vel ex Bonhomio isto, pro conjunctionis dilatione proficis.

APPENDIX.

*Prosecutio Argumentorum contra Propositionem 32.
ad quæ Opstratius non respondet.*

71. Ad hoc quod dixi, vocari ab eo dubiè dispositos, quibus tamen largiendus esset aliquis gradus certitudinis, non respondet.

CAPUT XXX.

De Opstratii Propositionibus 33. & 34. *De limitibus Ecclesiæ quoad praxim administrandi Sacramentum Pœnitentiæ.*

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS PROPOSITIO.

De limitibus Ecclesiæ quoad praxim
Sacramenti Pœnitentiæ.

XXXIII.

FUIT XLIII.

1. **Q**uis scit, an non aliquando e-
usque sit deferenda Ecclesia, ut
in spatio non majori, quam sit Gallia,
& Belgium, a paucis tantum, serve-
tur quoad omnia, praxis seu disciplina,
in administrando Sacramento Pœniten-
tiæ? Joan. Opstraet de praxi admi-
nist. Sac. Pœnit. pag. 23. lin. 30.

Quis scit, an non aliquando e-
usque sit deferenda Ecclesia,
ut in spatio non majori quam sit Gal-
lia, & Belgium, a paucis tantum
servetur quoad omnia praxis seu dis-
ciplina in administrando Sacramento
Pœnitentiæ. Joan. Opstraet de praxi.

PROPOSITIO

XXXIII.

Ad ostendendum, quod sensus
Authoris, non sit interrogato-
rius, & quod eundem expresse-
rit verbis multò durioribus, po-
nuntur adjunctæ.

MERITÒ DUBITARI POTEST, an
Ecclesia non minùs, imò non ma-
gis, aliquando deferta fuerit, vel
sit deferenda, quam si in Belgio
tantum

MERITÒ DUBITARI POSSE, *an Ecclesia non minus, imò non magis aliquando deserta fuerit, vel sit deserenda, quam si in Belgio tantum, & Gallia, servaretur à paucis, legitima Praxis administrandi Sacramentum Pœnitentie quoad disciplinam.* Opstraet *ibid.* pag. 85. lin. 41.

tantum, & in Gallia, servaretur à paucis, legitima praxis administrandi Sacramentum Pœnitentie, quoad disciplinam. *Joan. Opstraet, ibid.*

PROPOSITIO.

XXXIV.

ITEM.

Ut vetus Donatistarum error est, dicere solos bonos esse in Ecclesia, ita novus est, sed non procul a Donatiano recedens, affirmare, in aliis locis non esse Ecclesiam, quam ubi praxis legitima in administrando Pœnitentie Sacramento, servatur. Opstraet *ibidem* pag. 28. lin. 21.

Ut vetus Donatistarum error est dicere, solos bonos esse in Ecclesia, ita novus est, sed non procul à Donatiano recedens, affirmare, in aliis locis non esse Ecclesiam, quam ubi praxis legitima in administrando Pœnitentie Sacramento servatur. *Idem ibidem.*

REFLEXIO PRIMA.

2. **T** Res ultimæ conspirant in unum. Sensus primæ videtur interrogatorius, sed per figuram Rhetorices cognoscitur esse assertorius: prout magis patet ex secunda, quæ in indicativo dicit: *Merito dubitari potest.*

I I.

3. Scopus esse videtur, Partem suam, contra faciendas, & jam inde sæpè factas objectiones; quòd nimirum colligatio, quâ inter sese contellerati sunt, teneat praxim à longè maximâ Ecclesiæ parte dissonam. Respondent: *merito dubitari posse &c.* scilicet, Ecclesia potuit eousque defecisse, ut legitima praxis absolvendi, apud illos solos, in paucis Galliæ, & Belgii angulis exorbitantes, resideat. Quid ergo Romæ?

I I I.

4. Periculosa Propositiones provocant attentionem nostram. Fuerant Adversarii tum argumentis, tum testimonio propriæ conscientie victi, sese in paucis Orbis angulis, praxim fovere à totius Ecclesiæ usu diversam; illi verò quo paucitatem suam, adversus multitudinem erigant, jamasserunt: *Merito dubitari posse*, an Ecclesia in hoc non fuerit eousque à Deo deserta. Adeoque, ut se tueantur, aut Deum quodammodo incusant, quòd Ecclesiam deseruerit, aut Ecclesiam criminantur, quod legitimam praxim

praxim dimiserit. Nescio equidem, quid hoc sit aliud, quàm, ut ver-
bis Aug. utar: *Contra pacem Christi, orbem damnare inauditum.*

Aug. l. 2.
contra Do-
natistas
cap. 12.

5. Adversus Lutheranorum, & Calvinistarum Placita continuatam
Ecclesiæ praxim, ceu murum quemdam, objecimus. Persistunt hi, suam
Sectam semper fuisse apud paucos. Nos Ecclesiæ Catholicismo fulti hanc
paucitatem, perpetuâ universalitate rejecimus. Veniunt autem nunc Ad-
versarii & Protestantibus arma ministrant: *Merito siquidem dubitari posse,
an Ecclesia non minus, imò non magis aliquando deserta fuerit, quam si in
Gallia, & in Belgio, a PAUCIS tantum observaretur legitima praxis admi-
nistrandi Sacramentum Pœnitentiæ quoad disciplinam.* Id quod si admitta-
tur in uno, quàm facile sit futurum Protestantibus, ad alia gradum fa-
cere, nemo non videt. Profectò Melchior Leydeckerus Calvinista Ultra-
jectinus, Jansenitis, ut vocat, nuper objecit, sperare se, fore, ut qui
in variis ab Ecclesiâ Romanâ recessere; in reliquis tandem Dogmatibus
recedant. Nec omninò vanus fuit augur; cum jam inde quidam *Michaël*,
Romæ D. Hennebello cum suis nuper admodum familiaris, post præ-
dicatam apud nos & practicatam pluribus annis Religionem Catholicam,
desertor factus, publicè se Ultrajecti præfati Melchioris Discipulum,
omniumque placitorum ejus clientem ostendet.

6. Multis videtur audax assertio ad apertum schisma tendere, &
utriusque Potestatis Principes, ut Religioni, & Statui prospiciant,
feriò admonere. Exemplum ponunt in Donatistis: quorum dogma fuit
principale, legitimam praxim baptizandi, apud se solos existere: reli-
quam verò Orbis Christiani partem in hoc à Deo desertam fuisse. Nescio
quid intersit inter legitimam praxim absolvendi, & legitimam praxim
baptizandi; cum utrobique, pars partis alterius praxim improbet, &
non legitimam esse pronuntiet. Quod ergo contra Donatistas, hoc con-
tra hunc Authorem militat: *Consuetudinis robore tenebatur Orbis terrarum,
& hac sola objiciebatur inducere volentibus novitatem,* inquit Aug.

Lib. 1.
contra Do-
nat. c. 9.

7. Nec obstat, olim viguisse Simoniam, ut D. Hennebellus objicit.
Numquam enim Simonia fuit praxis Ecclesiæ: numquam Simoniaci
dixerunt extare Leges scriptas, vel traditas de simoniace promovendis.
Nulla umquam adduxerunt Ritualia, aut Canones, qui docebant rem
Sacram pretio temporali vendere. Simonia ista non veniebat ex Ministerio
Legum Ecclesiasticarum, sed avaritiâ seculi, quæ per Ecclesiæ Cano-
nes castigabatur, etiam tunc, dum grassabatur. At verò praxis admi-
nistrandi Sacramenti Pœnitentiæ, de quâ agimus, fundatur in Rituali-
bus, & Canonibus, & Traditione Patrum, suprâ probata. Deinde non
est formandum argumentum à Simoniâ, ad Sacramenta. *Ecclesia una est,*
inquit optatus Millevitanus, seculo quarto ad Donatistam Parmenianum
scribens, *cujus sanctitas est DE SACRAMENTIS.* Et infra: *Cur de solis Ec-
clesia dotibus loqui voluisti, & de sanctis ejus membris, ac visceribus tacuisti:*

Lib. 2.

quæ sunt proculdubio IN SACRAMENTIS , & nominibus Trinitatis ?
 Hæc omnia intelligo à te idèò non esse nominata , ne in iis omnis ratio Baptisma-
 tis (dicam ego Pœnitentiæ) agnosceretur. Quibus verbis insinuat Eccle-
 siæ Unitatem , non in unitate morum , sed Sacramentorum consistere.
 Ergo , inquit , ut in particulâ Africa , IN ANGULO PARVÆ REGIONIS ,
 apud vos esse possit ; apud nos in alia parte Africa non erit ? Et infrà : CUR
 PONITIS METAS ? CUR FIGITIS LIMITES ?

Ibidem.

8. Tertia Propositio (id est xxxv.) videbitur forsan excusabilis ,
 quasi possit contingere , ut in aliquo loco particulari v. g. Romæ , sit
 Ecclesia , ubi tamen non sit legitima praxis administrandi Sacramentum
 Pœnitentiæ. Sed resp. Si Romæ non est legitima praxis administrandi
 Sacramentum Baptismi , aut Pœnitentiæ ; ergo Romæ Ecclesia defecit
 quoad hoc. Nam Ecclesia subsistit per Sacramenta , tamquam legitima
 fundamenta sua. Deficientibus moribus , non deficit Ecclesia : sed defi-
 cientibus Sacramentis , ipsa deficit. Vide Opt. lib. 2. Atque ita Author
 dum legitimam rationem Sacramenti Pœnitentiæ , nititur restringere
 ad terminos paucitatis suæ , cladem intentat toti Ecclesiæ , & præser-
 tim Romanæ.

De Unit.
 Eccl. c. 15.

9. Quod verò Aug. de Rebaptizantibus , id de Adversariis reabsolvere
 volentibus dicere liceat : Nobis ex Canone Divinorum Scriptorum legant ,
 tot Civitates quæ usque ad hodiernum diem Baptismum (dicam ego Pœni-
 tentiæ Sacramentum) per Apostolos sibi consignatum tenuerunt , propter Afro-
 rum (dicam ego totius mundi) incognita crimina perisse à fide Christi , &
 denuò baptizandos (dicam ego reabsolvendos) Hoc nobis legant. Quid
 morantur ? Quid tergiversantur ? Quid impediunt salutem gentium ? Legant
 hoc , & cum ipsa lectione novos Apostolos (Pastores bonos) mittant , ad tot
 gentes rebaptizandas (dicam reabsolvendas.)

10. Ut porro argumentum Ecclesiasticæ consuetudinis , ab exemplo
 Donatistarum , ad præsentem materiam deductum , plenius innotescat ;
 oportet casum casui conferre. Donatistæ igitur adversus Ecclesiæ con-
 suetudinem asseriebant , non subsistere Baptisma collatum à pravo Mini-
 stro ; & utebantur variis argumentis. Contrà , credebant Catholici ,
 subsistere ; dummodò collatum esset in debita forma , cum solita inten-
 tione ; & allegabant solam Ecclesiæ , sic facientis , consuetudinem.
 Hodie adversarii sustinent Absolutionem ordinariè non subsistere , nisi
 pœnitens per tempus notabile præviis se pœnitentiis disposuerit : liqui-
 dem pœnitentiæ fructus propter varia , ac maximè (uti Propositione VII.
 dicitur) ad ipsam culpæ , pœnæque æternæ remissionem exigì ; quod
 conantur variis argumentis conficere. Nos contrà , censemus ad validam
 Absolutionem sufficere Contritionem & Confessionem , supra descriptas ;
 & allegamus Ecclesiæ consuetudinem. Aiebant Donatistæ Ecclesiam
 errasse. Nostri contendunt , meritò dubitari posse , Ecclesiam hæc in re
 deser-

tam fuisse. Quibus positis, ex Augustini textibus formabimus Parallelum.

11. Contra Donatistas, qui S. Cypriani, etiam rebaptizantis, factum urgebant, dicit: *Nondum erat diligenter illa Baptismi questio pertractata; sed tamen saluberrimam CONSUETUDINEM tenebat Ecclesia.* Cedamus Charitati, & de Adversariis idem dicamus Nos; illosque, si pacem intelligant, excusamus cum Cypriano; sed impugnantes errorem, tueamur Ecclesiae consuetudinem. Subdit: *Quam CONSUETUDINEM, CREDO EX APOSTOLICA TRADITIONE VENIENTEM; sicut multa non inveniuntur in literis eorum, neque in Conciliis posteriorum, & tamen, QUIA PER UNIVERSAM CUSTODIUNTUR ECCLESIAM, NON NISI AB IPSIS TRADITA, ET COMMENDATA CREDUNTUR.* Idem dicimus de consuetudine, quam Adversarii agnoscunt vel tunc, cum in tribus his Propositionibus, supponunt Ecclesiam circa legitimam absolvendi praxim à Deo desertam fuisse. Et ut non supponerent; at supra ex SS. Patribus abundè ostensum est, Ecclesiam semper tradidisse, quod Christus per Ministerium Sacerdotis remittat citò, dummodò, quantolibet tempore, contriti, & confessi sint. Hanc ergo, pergit Augustinus, *saluberrimam Consuetudinem, per Agrippinum Prædecessorem suum, dicit S. Cyprianus, quasi cœpisse corrigi.* Nostram pariter consuetudinem, Adversarii à paucis annis, quasi incipiunt corrigere. *Sed sicut diligentius inquisita Veritas docuit, quæ post magnos dubitationis fluctus, ad plenarii Concilii confirmationem perducta est, veriùs creditur, per Agrippinum corrumpi cœpisse, non corrigi.* Idem quidem de Adversariis credimus, sed & adjungimus, quod infra sequitur: *Satis ostendit (S. Cyprianus) multò magis se commemoraturum fuisse, si quod de hac re Transmarinum, vel Universale Concilium factum esset.* Confidimus, & Adversarios magis commemoraturos, postquam non Universale quidem, sed tamen Transmarinum, hoc est Romanum (Transmarinum iudicium Afris erat Romanum, prout ex Codice Africano, & aliunde colligitur) iudicium prodierit. Interea illud unum illi considerent, quod omnibus patet; *si autoritas Cypriani (dicam ego NN.) sequenda est; magis eam sequendam esse, in unitate servanda, quam in CONSUETUDINE commutanda.* Aug.

Lib. 2. de
Bapt. c. 7.

Cap. 9.

Ibidem.

12. Nec obstat, quod Adversarii suggerunt, non oportere contemptâ veritate, consuetudinem sequi: dictum enim hoc fuit Casti Siccensis Episcopi, in Carthaginienſi Concilio, rebaptizationis errorem adversus Ecclesiae consuetudinem, cum reliquis, stabilientis; quemadmodum eadem in causâ Libosus Vagensis dixit: *In Evangelio Dominus, EGO SUM, inquit, VERITAS, non dixit: EGO SUM CONSUETUDO.* Quibus Augustinus respondet (& Nos cum Augustino) *cum verò illa consuetudo & à Veritate propagata, & à Veritate roborata reperiatur, NIHIL IN HAC SENTENTIA PERTIMESCIMUS.* Nam, ut infra declarat, consuetudo quam in administrando Sacramento Ecclesia tenet, non potest credi à veritate deviare. *Apostoli quidem nihil exinde præceperunt, sed CONSUETUDO illa, quæ*

Apud August. lib. 3.
contr. Donatist. c. 6.

Lib. 6.
cap. 35.

oppo-

Lib. 5.
cap. 23.

opponebatur Cypriano, ab eorum Traditione exordium coepisse credenda est; sicut sunt multa, quae universa tenet Ecclesia; & ob hoc, ab Apostolis praecepta bene creduntur; quamquam scripta non reperiantur. Opponebatur ergo sola consuetudo: Hae sola, inquit August. opponebatur inducere volentibus novitatem. Quae consuetudo sola tanti ponderis erat apud S. Stephanum Pontificem, ut de eo idem Augustinus dicat: Stephanus autem & abstinendos (excommunicandos) putaverat, qui de suscipiendis Haereticis, priscam consuetudinem convellere conarentur. Stephanus autem motus amore pacis, sententiam hanc non promulgavit: subjungit enim Augustinus: Vicit tamen pax in cordibus eorum, ut in tali disceptatione nullum inter eos malum schismatis oriretur.

Lib. 2.
cap. 9.

Lib. 5.
cap. 25.

Bellarmin.
de Sac.
Eucharist.
l. 4. c. 28.

13. Similiter Communionem Laicam sub una specie stabilivit consuetudo; & Ecclesiae Principes ad eam contra Haereticos manutenendam impulit Regula: Usus Ecclesiae non posse esse erroneum. Verba sunt Bellarmini: Primo movit Ecclesiam CONSUETUDO jam recepta, & approbata consensu Gentium, & Populorum: Non enim Concilium Constantiense primum instituit istum usum; sed prohibuit tolli, & abrogari. Secundo movit Ecclesiam ad hunc usum stabiliendum, & lege firmandum, quod videret ab Haereticis, & ex errore oppugnari. Nam primus qui coepit oppugnare usum receptum communionis sub unica specie, fuit Petrus Drendensis &c. Cum igitur Ecclesia, certa fide teneret, in qualibet specie totum esse Christum, & USUM ECCLESIAE NON POSSE ESSE ERRONEUM, merito ob hujus gravissimi erroris detestationem, non permisit abrogari CONSUETUDINEM unius speciei.

Ath. 15.
v. 28.

14. Similiter abrogatio Praecepti Apostolici, abstinendi à Sanguine (visum est enim Spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hac necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis simulachrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione) solà consuetudine nititur. Dicant nobis Adversarii, an merito dubitari possit, Ecclesiam in abroganda Lege, tam perspicue in ipsis Sacris Paginis expressa, & per Apostolicum Concilium lata, à Deo desertam fuisse; & nos, si audent, consuetudinis, & traditionis jura, adversus A catholicos, hoc exemplo stabilientes, confundant. Hi namque Traditionis hostes, neque à sanguine, neque à suffocato abstinentes, Legem, in Verbo Dei scripto expressam, consuetudine tradita abrogari posse, copiosissime convicti sunt. Nec dici possit, hanc de sanguine & suffocato legem, ab Apostolis ipsis revocatam fuisse; cum constet eam Tertulliani temporibus adhuc in usu fuisse; dicit enim: NE ANIMALIUM QUIDEM SANGUINEM IN EPULIS ESCULENTIS HABEMUS, QUI PROPTEREA QUOQUE A SUFFOCATIS, ET MORTICINIS ABSTINEMUS, ne quo modo sanguine contaminemur, vel intra viscera sepulto. Et ne putemus hanc tunc observantiam tantummodo voluntariam fuisse, subdit: Denique inter tentamenta Christianorum, botulos etiam (farcimina) CRUORE distentos, admoveris, certissimi scilicet, ILLICITUM ESSE PENES ILLOS, per quod exorbitare eos vultis.

Tertul.
Apol. c. 9.

Obji-

15. Objiciunt autem aliqui eundem Tertullianum, lib. de velandis Virginibus, ita differentem: *Consuetudo initium ab aliqua ignorantia, vel simplicitate sortita, in usum, per successionem corroboratur; & ita adversus veritatem vindicatur. Sed Dominus noster Christus, veritatem se, non consuetudinem cognominavit. Sic semper Christus, & prior omnibus: æquè Veritas sempiterna, & antiqua est. Viderint ergo, quibus novum est, quod sibi vetus est; Hæreses non tam novitas, quam veritas revincit.* Cap. 18.

16. Hæc, inquam, pro sua opinione objiciunt, non observantes, ea Tertulliani non stantis; sed labentis esse. Illius, inquam, Tertulliani, qui cùm staret, pro Ecclesiæ consuetudine scripsit de *Præscriptionibus*, Cap. 13. adversus Hæreticos, inter alia exclamans: *Ecquid verisimile est, ut tot, ac tantæ (Ecclesiæ) in unam Fidem erraverint? Nullus inter multos inventus est unus exitus: variasse debuerat error Doctrinæ Ecclesiarum. CETERUM QUOD APUD MULTOS UNUM INVENITUR, NON EST ERRATUM, SED TRADITUM.* Et Capite proximè subsequenti, eleganti ironiâ, Adversarios perstringens: *Hæreticos nimirum liberanda veritas expectabat*, inquit. Subditque eadem figurâ: *Interea perperam evangelizabatur; perperam credebat, tot millia millium perperam tincta, tot opera Fidei perperam administrata, tot Virtutes, tot Charismata perperam operata, TOT SACERDOTIA, TOT MINISTERIA PERPERAM FUNCTA.* Cap. 19.

17. Absit à me, ut aut Sedis Apostolicæ, aut universalis Ecclesiæ Judicium usurpans, Adversarios Hæreticos pronuntiem. Quid si tamen cum Tertulliano dicam, Opstratium scilicet, paucosque in Belgii, & Galliarum angulis latentes Pastores bonos Veritas expectabat, & interea perperam docebatur? Tot millia millium perperam absoluta; tot Sacramenta perperam administrata, tot Sacerdotia, tot Ministeria perperam functa. Similia habet Tertullianus stans libro de Corona Militis: *Hanc*, inquit, (observantiam inveteratam) *si nulla Scriptura determinavit, certè CONSUETUDO CORROBORAVIT, QUÆ SINE DUBIO DE TRADITIONE MANAVIT.* Et infra: *Queramus an Traditio non scripta, non debeat recipi? Planè negabimus recipiendam, si nulla exempla præjudicent aliarum observationum, quas sine ullius Scriptura instrumento, solius Traditionis titulo, exinde CONSUETUDINIS PATROCINIO VINDICAMUS.* Et varias Ecclesiæ Traditiones solâ consuetudine roboratas enumerans, nimirum Baptismatis Ceremonias, Sumptionem Eucharistiæ etiam antelucanis (id est matutinis) cœtibus, oblationes pro defunctis, denique formam Crucis; concludit: *Harum & aliarum ejusmodi DISCIPLINARUM si Legem exoptules Scripturarum, nullam invenies: Traditio tibi prætenditur Authrix, CONSUETUDO CONFIRMATRIX, Fides observatrix.* Quantò magis nos, in causa præsentī, urgebimus consuetudinem, in ipsa Scriptura, ut supra ostendimus, fundatam?

18. Ista, inquam, Tertullianus stans pro consuetudine, quam defendimus. Labans autem, & pro velandis contra Ecclesiæ consuetudinem,

Pamelius
in cap. 4.
lib. de ve-
landis Vir-
ginibus.
Joan. Fis-
cher. lib.
contra Ba-
byl. Luth.

cap. 3.
Aug. lib. 3.
cont. Do-
natist. c. 2.
D. Th. 1. 2.
q. 97. a. 3.
in C.
D. Th. 2. 2.
q. 10. art.
12. in C.

Virginibus scribens, mutavit vela; cespitavit, inter consuetudinem; & veritatem seminans discordiam, de qua pluribus disserit Pamelius. Ut proinde frustra nobis hic Tertullianum objiciant, quemadmodum supra vidimus *Libosum* frustra eodem Argumento (proculdubio, ex Tertulliano, qui Agrippino rebaptizationis Author exstiterat, desumpto) usum fuisse.

19. Concludo igitur, Propositiones, tot Ecclesiae fundamenta concellentes, tolerari non posse; atque debere prevalere observantiam Joannis Fisseri ab Henrico VIII. ultimo supplicio affecti: *Apud eum populum haec consuetudo nata est, qui Spiritu sancto regitur. Et post pauca: Ea consuetudo talem rem concernit, ex qua non minima pendet salus animarum; & concludit, neque mutandam, neque impugnandam esse.*

20. Tutissima igitur ratio est, in eadem consuetudine permanere. August. praesertim cum haec supra aliunde probata talis sit, cui conveniat illud D. Thomae: *CONSUETUDO & habet vim Legis, & Legem abolet, & est Legum Interpretatrix. Et alibi: Maximam habet auctoritatem Ecclesiae consuetudo, quae semper est in omnibus emulanda: quia & ipsa Doctrina Catholicorum Doctorum, ab Ecclesia auctoritatem habet. Quare, sicut Pravaricatores Divinarum Legum, ita contemptores Ecclesiasticarum CONSUETUDINUM coercendi sunt.*

S. 21.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATIL

21. Refutantur *Imposturæ Accusationis* circa hanc Propositionem quæ inter 61. fuit quadragesima tertia: *Quis scit, an non aliquando eo usque deferenda sit Ecclesia, ut in spatio non majori, quàm sit Gallia & Belgium, à paucis tantum servetur quoad omnia Ecclesiae praxis seu disciplina in administrando Sacramento Pœnitentiae.* Dissert. de praxi administ. Sacram. Pœnit. pag. 23. lin. 30.

CONFUTATIO.

22. **S**Trepit hic cardo negotii. In anterioribus de quibusdam specialibus actum est tantum: nunc de toto. Propositiones præcedentes exprimebant dogmata particularia, quibus communi novitate, inter vos contesserati nescio quam colligationem erigitis. Jam verò de summa rerum agitur, de limitibus Ecclesiae, quousque se extendant, finne tam angusti ut impleatis, an tam ampli ut implere non possitis. Primam tuam dubitationem in Propositione exhibes, *quis scit &c.* Præteris autem objectam Tibi Propositionem alteram, *merito dubitari posse; & tertiam de novitio Donatistarum errore. Cui fini, mox trutinabimus.*

IMPO-

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

23. Propositionem mutilavit Accusator, dum omisit hæc quæ ibidem subiungit Opstratius: Non quod ego tam angustum (spatium) esse possẽ affirmem; sed quod sine Scriptura & Traditione iudicium suspendam. His enim additis manifestum fuisset, nil circa Propositionem istam affirmare vel negare Opstratium, sed tantum iudicium suspendere.

CONFUTATIO.

24. Quàm deridicula sit hæc recriminatio, ex solâ textûs tui inspectione clarescit. Inter præsentis Propositionis particulas ultimas, in administrando Sacramento Pœnitentiæ, illasque quas nunc adducis, non quod ego tam angustum; intercedunt lineæ viginti quinque. Ex quo consequitur, particulas hæc, ad Propositionem illam non pertinere, proindeque nullam prorsus mutilationem admissam fuisse. Diceres igitur, quod cunctationem tuam in fine Paragraphi nonnihil restrinxeris; non autem quod Propositionem, quam integram retuli, mutilaverim. Sed & restrinxisti, putas? Minime gentium, nisi forsan dubitationem suam restringere dicas eum, qui postquam diu dubitavit, concludit esse dubitandum. Facessant igitur in re tam apertâ (quamque omnes, quos perfectè Orthodoxos esse decet, pro re certâ habere convenit) hæsitationes; cum non solum reus sit quem culpavit Apostolus quia deviaverat à fide, sed & ille quoque quem increpavit Dominus, *modicæ fidei quare dubitasti?*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

25. Et sanè cum nusquam id vel in Scriptura Sacra vel in Traditione determinatum sit; quin etiam ex Historia Ecclesiastica constet, vehementer aliquando Ecclesiam desertam fuisse;

CONFUTATIO.

26. **O**! Innocentiam perturbatam, suoque quod vix usurpaverat, folio mox dejectam! Statim innocenter dubitabas, eandemque innocentiam ambiens concludebas dubitandum. Jam verò pro dubitationis errore, cujus ferè pudebat, positivè asseris, vehementer aliquando Ecclesiam desertam fuisse. In quem verò finem hoc adducis? Numquid ut limites Ecclesiæ de quibus agis, intra spatium non Gallis & Belgio majus concludas? Captus es igitur, & nullo negotio teneris, ex dubitante factus assertor erroris. An non in eum finem? Nihil igitur facit hoc ad rem quod de Ecclesiæ desertione adducis. De Limitibus enim gallis & Belgio non majoribus sermo est.

27. *Ex Scriptura verò Sacra , eò usque aliquando deferendam , ut Filius hominis veniens vix inveniat fidem in terra.*

CONFUTATIO.

28. **D**E Ecclesiæ tantummodò praxi , seu disciplina in administrando Sacramento Pœnitentiæ agi putabam : Jam verò prolapsionem tuam extendis ad ipsam fidem , quam ut paucis tuis angulis concludendam , atque à Deo ita deferendam probes , assumis Sacrum textum præcisè illum , quem Schismatici pro paucitatis suæ commendatione , adversus Ecclesiæ Catholicæ , toto orbe semper dispergendæ universalitatem perperam objectârunt. Luciferianos testor , qui eodem textu abusi , separabant se ab Ecclesia , quia hæc lapsos in Ariminensi Synodo Arianos , ad pœnitentiam reverbos suscipiebat. Jactabant sese fideles illos puros , mundosque quorum paucitatem Dominus , apud Evangelistam suum loco per te adducto prænuntiaverat. Ecclesia verò Catholica pravum hunc Scripturæ Sacræ intellectum redarguit , ostendens , Christum Dominum non illic de quavis fide , aut quâlibet illius intensione loqui , sed de fide perfectâ ipsiusque gradu heroïco qui montes transfert , ægros sanat , cœcis restituit visum , & claudis gressum ; de fide inquam , tam intensa atque perfecta ut patret miracula. *Quod si* , ait Hieronymus , *de illa , quæ in Evangelio scripta est , sibi sententiâ blandiantur Luciferiani :* " Putasne cum venerit Filius Hominis , inveniet fidem super terram ? " Sciunt illam fidem nominari , de qua ipse Dominus aiebat : " Fides tua te salvum fecit . " Et alibi de Centurione : " Non inveni tantam fidem in Israël . " Et rursus ad Apostolos : " Quid timidi estis modica fidei ? " Nec non & in alio loco : " Si habueritis fidem sicut granum Sinapis , dicetis huic monti , transmigra , & transmigrabit . " Et infra : *Hæc est fides , quam rarò inveniri Dominus pronuntiavit . Hæc est fides , quæ etiam apud eos , qui benè credunt , difficile PERFECTE invenitur .*

Marci 18.
v. 8.

Dial. adv.
Luciferia.
nos
Cap. 6.

Corruptio
Textus 76.

De Unit.
Eccel. c. 15.

29. Eodem Sacræ Scripturæ textu pro Schismatis sui furore abutebantur Donatistæ : In hoc Luciferianis peiores , quod corrumpebant eum , legendo , *Filius Hominis veniens non inveniet fidem in terra.* Corruptio quam hîc facis , Opstrati , aliquantò mitior est : Legis enim , & caractere cursivo , quod citationis insigne est , exprimis : *Ut Filius Hominis veniens vix inveniat fidem in terra.* Augustinus verò utramque uno argumento reprimit. *Tamquam dubitans , inquit , hoc Dominus dixit . Neque enim ait , veniens Filius Hominis non inveniet fidem in terra : Sed , " Putas , inveniet fidem in terra ? " Cui itaque cuncta scienti & præscienti de aliqua re dubitare non convenit : sed illius dubitatio nostram dubitationem figuravit : quia propter multa scandala circa finem sæculi pullulantia , hoc quoque erat infirmitas hu-*

mana

mana dictura. Aliud est, hoc esse futurum, aliud est, humanam infirmitatem id esse dicturam. Errabit autem hæc infirmitas, quia numquam accidet, ut pereat fidei firmitas. Nullo igitur tempore Ecclesiæ fides restringetur ad limites Gallis & Belgio strictiores. *Sunt ergo PER TOTUM MUNDUM, in quibus quoniam abundat iniquitas, refrigescet charitas multorum: ET SUNT RURSUS PER TOTUM MUNDUM, qui perseverando usque in finem salvi erunt,* inquit Augustinus ibidem.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

30. *Quid prudentius in ejusmodi questione facere poterat, quam ut iudicium suspenderet?*

CONFUTATIO.

31. **E** Gisses omninò prudenter, si pro inalterabilibus Christi verbis, dubitationem exprimentibus, *putas inveniet?* Statim non substituis alia affirmationem sonantia, *vix inveniet.* Quæ quidem verba, si juxta Ecclesiæ sensum accepisses, non putasses suspendendum iudicium, ubi Scriptura & Patres docent nihil esse dubitandum.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

32. *Atque hinc etiam patet sensus alterius Propositionis, quam Accusator adjungit.* Meritò dubitari posse, an Ecclesiæ non minùs, imò non magis aliquando deserta fuerit, vel sit deferenda, quam si in spatio &c. *Nam ubi dubitatur, ibi iudicium suspenditur.*

CONFUTATIO.

33. **U** Bi verò dicitur *meritò dubitari,* & idcirco suspenditur iudicium, illic excluditur certitudo quam Evangelium prædicat. Non enim tantum dicitur, Ecclesiam esse Regnum Christi, cujus non erit finis, & portas Inferi non prævalituras adversus eam; verum etiam toto orbe sic diffusam, ut in omnem terram exeunte sono Apostolorum, in fines Orbis terræ pervenerint verba eorum. Si ergò Christiani, donec stabit hæc mundi Machina, semper recitabunt Symbolum Apostolicum, & quovis tempore profitebuntur & credent *sanctam Ecclesiam Catholicam*, hoc est, Universalem; numquam profectò dubitandum est, utrum Fides Christi in spatio non minori quàm Gallia & Belgium, atque hoc apud paucos, aliquando inveniatur. Si dubitas, Opstrati, si suspendis iudicium, quomodo credis Sanctam Ecclesiam Catholicam, aut quomodo Symbolum, in quo id creditur, ad universa Ecclesiæ tempora transcribes? Sint persecutiones, subsequantur hæreses, nascantur schismata, & excitante re-

etore tenebrarum harum succedant immensæ Antichristi vicissitudines ; quæ vestem Christi lacerabunt in partes ; semper tamen erit , semperque credetur Ecclesia Catholica ; numquam procudetur Symbolum novum , unde pretiosæ istæ syllabæ eradantur ; Christiani quicumque salvabuntur , profitebuntur idem Symbolum , credent eandem fidem : Numquam verò hoc continget , ut Christianus aliquis cum veritate possit dicere , se aliud suo tempore in Symbolo credere , aliudque suo tempore in praxi invenire. Semper credetur Ecclesia universalis ; & Ecclesia semper talis erit : Nihil hîc dubitandum Catholico , nihil iudicii suspendendum.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

34. *Itaque Impostura est , " quod sensus illarum Propositionum assertorius sit , " ut asserit Accusator Reflex. 1. Neque enim quidquam asseritur , ubi iudicium suspenditur , & dubitatur.*

CONFUTATIO.

Corruptio
textus 77.

35. **F** Alfas iterum mea Verba , Opstrati , & falsificationum tuarum numerum Imposturis æquas. Non dixi , sensum Propositionum tuarum esse assertorium , prout assertio opponitur dubitationi , sed prout distinguitur ab interrogatione. In prima siquidem instantia , pro populo belgico objecta tibi tantummodò fuerat ea , quæ inter 61. erat 43. & incipit : *Quis scit an non aliquando.* Quàm criminationem Tu , atque Hennebellus tuus ut depelleretis , dixistis Propositionem interrogatoriam esse , non assertoriam : nihil proinde damnabile continere. Successit autem nunc instantia posterior , quâ ut ostenderem declinationis tuæ imbecillitatem effugia nectere , adjunxi Propositiones tuas aliàs non interrogatorias , sed assertorias , utpote quæ dicant , *merito dubitari posse.* Atque ita consequenter in Reflexione meâ primâ dixi : *Sensus primæ videtur interrogatorius , sed per figuram rhetorices cognoscitur esse assertorius ; prout magis patet ex secunda , quæ in indicativo dicit : " merito dubitari potest. "* Tu verò more seu consuetudine tuâ , verba mea sic reddis : *Quod sensus illarum Propositionum assertorius sit ; & dein de interrogatione taces ; & peccas dum persistis in dubitatione , ubi debebas certitudinem recognoscere.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

36. *Altera Impostura est , " quod scopus noster esse videatur , armare partem nostram contra faciendas , & jam inde sæpè factas objectiones ; quod , nimirum colligatio , quâ inter nos contesserati sumus , teneat praxim à longè , maximâ Ecclesie parte dissonam. " Refl. 2.*

CON.

CONFUTATIO.

37. **I**ncipe, Opstrati, cunctaque facta & scripta tua, à Bello Poëtico, usque ad clades tuas Theologicas recense, invenies esse verum quod dico. Quia tamen Imposturam vocas; laborem subibo pro Te, & quantum & quomodo pro Colligationis tuæ periculis defu-
daveris, mox Tibi ob oculos ponam.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI I.

38. Tertia est, "Quòd respondeamus, Ecclesiam potuisse eò usque defecisse, ut legitima praxis absolvendi apud nos solos, in paucis Gallia & Belgii, angulis resideat." Ibid.

CONFUTATIO.

39. **I**terum corrumpis Textum, Opstrati, meum. Nusquam dixi, QUOD RESPONDEATIS, Ecclesiam potuisse eò usque defecisse. Sed recensito scopo, qui verbis vestris naturaliter inest, impugnavi consequentiam quam nostri putant ex illis consequi: scilicet, inqueiebam, Ecclesia potuit eò usque defecisse. Quidquid enim sit, de magno illo arcano quod gestare dicimini in pectore; semper tamen scivi astutiores esse vos, quam ut aperte sic respondeatis. Non est igitur impostura mea quòd sic respondeatis, me verò dixisse quòd ita respondeatis, impostura tua est.

Corruptio
textus 78.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI I.

40. Quarta, "Quòd tum argumentis, tum propriæ conscientia testimonio victi fuerimus, nos in paucis orbis angulis praxim fovere à totius Ecclesiæ usu diversam." Resl. 3.

CONFUTATIO.

41. **E**cquid enimverò publicum est in Belgio, si hoc non est? Exciditne igitur quòd Tu ipse quondam falsus atque professus es? Professus es, inquam, quòd ante Te non satis in Belgio, atque adeò in hac ipsa Academia Lovaniensi, insistebatur praxi, quam sub S. Caroli nomine tenebas. Juxta Te, gemebant tunc privatim pii tam sacrilegè & à Plebe Christianâ suscipi, & à Sacerdotibus administrari Sacramentum Pœnitentiæ; verum pauci erant qui palam auderent vel populo sua sacrilegia annuntiare, vel communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehendere. Dic nunc, confidentissime Opstrati, numquid tum argumentis, tum propriæ conscientia testimonio victus fuisti, Te cum tuis in paucis orbis angulis Praxim fovere à totius Ecclesiæ usu diversam, sive uti tunc loquebaris, praxim quæ communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehenderet?

Opstrati
in Bello
Poëtico
pag 63.
anno
1685.

deret? Jam verò ita hujusce erroris pudet, ut imposturam voces doctrinam, quam Te nondum abjecisse patet. Sed redibit mox totus & integer Belli tui Poëtici imbellis tenor, quo non tam hujus Academiae decus, quàm totam per latus ejus Ecclesiam arietare ausus es. Redibunt quoque mihi animi, ut pro ea quæ Ecclesiæ filium decet fortitudine, plumbeos tuos pugiones retundam. Perge interim, imposturas absolve.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

42. Quinta, "Quòd, quo paucitatem nostram adversus multitudinem erigamus, jam asseramus: Merito dubitari posse, an Ecclesia in hoc non fuerit eòusque à Deo deserta." Ibid.

CONFUTATIO.

43. **D**ubitas de agnita Tuorum paucitate? Te illic (in Bello, inquam, Poëtico) judice vera praxis exulabat toto Orbe; non extabat in Belgio, nec Academiae huic intulisset sanum pedem, nisi Tu cum paucis tuis duxisses. Praxis illa tua credebatur impossibilis. Quis amplexatus fuisset? Verba tua fuerunt: *Placeret omnibus doctrina S. Caroli, (ita scilicet appellabas doctrinam tuam, quam agnoscebas Communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehendere) nisi unum obstare videretur: FIERI depravato hoc seculo NEQUAQUAM POSSE, ut deducatur in praxim. Et non tantum censebatur impossibilis, sed quasi res ageretur hætenus inaudita, inclamabatis: Inchoandum esse tandem. Agebatis autem contra multitudinem ingentem: Consilium enim vestrum, ut statim audivimus, erat, Communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehendere. Et quis tandem Te judice Gordium hunc dissolvit? Eras tunc Professor Poësis in Gymnasio SS. Trinitatis. Tu Alexander. Sed Gymnasium SS. Trinitatis ignorant, qui hoc obijciunt, inquiebas: Siquidem hic jam factum ostenditur, quod fieri posse negatur. Utinam! De desertione autem quæ dixi, Verba tua sunt, Opstrati, in istis circumstantiis prolata. Quid dubitas, quid suspendis animum?*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

44. *Harum imposturarum falsitas manifesta erit legenti Dissertationem Opstratii de praxi &c. Nam imprimis disertè illic negat, esse quamdam praxim administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, quæ tantum servetur à paucis quibusdam in Gallia & Belgio parte 1. cap. 2. pag. 22. in fine.*

CONFUTATIO.

45. **F**elix Opstratii *Dissertatio de praxi*, si quod in Bello Poëtico tam disertè assertum est, disertè negat. Non erunt tamen ideò imposturæ, quòd Opstratius talia aliquando tradiderit. In Bello Poëtico erat mirum

audire Lovaniensis Academiae Alumnum dicentem : *Erat tunc Doctrina Lovaniensis , velut ensis in Vagina reconditus.* Magis mirum , si hoc ipsum nunc in *dissertatione de praxi* neget. Erat stupendum, tot tantosque in Academia Viros potuisse impunè ferre tuam , Opstrati , extravagantiam , quâ ibidem palam de hac Lovanensi Doctrina debacchabaris : *Dum intra principiorum suorum terminos constringebatur , tangebatur neminem , neminem angebat.* Si hæc Academiae objecisset æmulus , aut inimicus , debuissent cuncta illius viscera , ceu jurata membra congregari , inustamque foedam notam , digna animadversione amoliri. Opstratio verò licebant ista tunc , quia placebant Poëtæ Carmina illis , qui prætensam *praxim S. Caroli , praxi tunc communi* opponebant , inquiebas. Tam inusitata & incognita erat praxis tua tunc , ut eam *praxi tunc communi* oppositam esse agnosceres. Volebas igitur introducere praxim istam tuam ceu *praxi tunc communi* adversam. Praxis quam commendabas , servabatur à paucis quibusdam in Gallia & Belgio ; aut certè à nullis. Non saltem servabatur in Academia Lovanensi , cujus doctrina erat *velut ensis in Vagina reconditus.* Si ergo excessum hunc nimis atrocem in *dissertatione de praxi* emendasti ; benè habet. Eras autem etiam Opstratius cùm hanc exarares ; ut difficillimus sim qui credam, quòd DISERTE ILLIC NEGES esse *quamdam praxim administrandi Sacramentum Pœnitentiae , quæ tantum servetur a paucis quibusdam in Gallia & Belgio.* Quod more tuo ad cavillos versus dixeris forsan , non satis probari quòd id asseras , aut quod futura vendens promiseris Te postea negaturum , aut quid simile , facile suspicabor. Quod autem Tu qui quæcumque in Bello tuo Poëtico tractasti , numquam retractas , id ibidem in *dissertatione de praxi* disertè negaveris , persuadendum est aliis , Opstrati , non nobis.

46. Sed & lustremus *dissertationem* ipsam in fonte, loco per Te citato. Est ut monueram. *Negabitur postea* , dixisti : non autem disertè negasti : postea verò non tantum non negas , sed disertè asseris , *merito dubitari posse.* Verba à Te reclamata sunt : " Istud præmoneo , hic non agi de , quæstione facti , quam movet Steyartius , an sit *quædam praxis administrandi Sacramentum Pœnitentiae , quæ tantum servatur a paucis quibusdam in Gallia & Belgio* (quod negabitur postea) sed agi tantum de quæstione , juris , an , si id verum foret , ea praxis esse non posset *praxis Ecclesiae.*" Hæc tu in *dissertatione* istâ pag. 22. in fine. An autem postea , uti promittebas , id negatum fuerit , Lector colliget ex recapitulatione omnium , quam subjecisti in Conclusionem , pag. 85. ubi dixisti : *Merito dubitari posse , an Ecclesia non minus , imò non magis aliquando deserta fuerit , vel sit deferenda , quam si in Belgio tantum & Gallia servaretur a paucis legitima praxis administrandi Sacramentum Pœnitentiae quoad disciplinam.*

47. Corrupis igitur textum tuum , Opstrati , dum nunc asseris quòd *disertè* negaveris : cùm tantummodò promiseris quod negabitur , & nullibi negaveris. Quam corruptionem cùm operatus sis ut me imposturarum ar-

Corruptio
textus 79.

gueres; est hæc oppidò gravis. Artificium autem illud tuum est (quod detectum puta) primò agnoscere quòd praxim fovebas in pectore, quæ praxi communi repugnabat; secundò Academiam hanc carpere, & unà adulari, quòd doctrinam tradebat bonam, sed quæ erat *velut ensis in Vagina reconditus*; postea verò cùm redarguereris, promittere quòd id postea negabitur; deinde quasi vel promissi pœniteret, aut sponsio Lectori excidisset, promissa non facere, sed contrarium docere, nimirum, *meritò dubitari posse*. Denique cùm Censura imminet, textum corrumpere, inclamare imposturas, & perfrictâ fronte asserere quod disertè negaveris, id quod ne jam quidem disertè vel indisertè negas. Hoc tuum Artificium.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

48. *Deinde cùm Adversarius vellet factum illud supponere, atque inde concludere, quòd praxis illa non posset esse praxis Ecclesiæ: Respondet temerarium ac periculosum esse id definire.*

CONFUTATIO.

49. **N**on est ita ut dicis, Opstrati. Adversarius tuus (Steyartius) factum non voluit supponere, sed vos illic provocavit ut extra paucos istos in Gallia & Belgio adferretis vel vestigium istius vestræ praxis per ceteras Orbis Ecclesias, ipsamque præcipue Romanam ceterarum Magistram. Tu verò pro eo ut responderes praxim tuam etiam alibi existere; dicebas, *veram notam praxeos Ecclesia non esse quòd sit Universalis, & communis, & toto Orbe conspicua*. Atque ita non Adversarius, sed Tu implicitè factum supponebas, quod in Bello tuo Poëtico explicitè descripseras,

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

50. *Temerarium quidem: quia id nusquam vel in Scriptura Sacra vel in Traditione definitum est. Periculosum verò: quia sic in discrimen adducitur Ecclesia; ejusque indefectibilitas, qua fide certa est, à facto incerto suspenditur.*

CONFUTATIO.

51. **C**uncta Scripturæ loca quæ Ecclesiæ perpetuam Universalitatem in candelabro & non sub modio ponunt ut luceat omnibus, concordique Sanctorum Patrum suprâ in Accusatione & Querela recensitorum, sententia, quæ solidam, ac genuinam Sacramentorum praxim, ad universos, quâ latè patet Ecclesia, terminos sic semper transmittendos tradit, ut contrâ-sentientes commune Optati Milevitani Lemma redarguat: *cur ponitis metas, cur figitis limites?* Cuncta, inquam, ista

Opt.
Milevit.
i. b. 2.

Opstra-

Opstrati, temeritatem, quam objicis, in Te retorquent, & Ecclesiae indefectibilitatis, quod absit, periculum Tibi non satis displicere commonstrant, cum Ecclesiam deficere in praxi, non sit quidem ipsam deficere ex toto, sit tamen deficere ex magna parte, & ex tanta profectò ut vix sciam quo majori probro possit hodie ab Infidelibus, Judæis, & Hæreticis affici, quàm si inulta patiatur, Opstratium Catholicum cum suis non aliam Ecclesiae indefectibilitatem prædicare, quàm quæ cum Sacramentorum praxeos tam gravi possit Eclipsi conjungi. *Cur ponitis metas, Opstrati, Cur figitis limites?* Patimini, obsecro, legitimam Sacramentorum praxim ad totum semper Orbem pertinere. Si secùs facitis, temerarium est; si persistitis, periculosum.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

52. Si enim fieri possit aliquando, ut praxis illa servaretur tantùm à paucis quibusdam in Gallia & Belgio (quod an fieri posset certum sibi non esse dicebat Opstratius) jam admitti deberet, quod certum est fieri non posse, ut Ecclesia de Orbe terrarum periret.

CONFUTATIO.

53. SI fieri possit aliquando ut legitima praxis excipiendi lapsos in Ariminensi Synodo Arianos viguerit apud paucos, vicerunt Luciferiani. Si fieri possit ut genuina praxis baptizandi obtinuerit apud paucos Afros in meridie positos, triumphant Donatistæ. Adeoque si fieri potest ut Ecclesiae praxis deficiat in universo, & ad exiguos Galliarum & Belgii angulos restringatur, Ecclesia, quoad potissimam suam partem, de Orbe terrarum in hoc peribit. Quia verò qui nobiscum est usque ad consummationem sæculi Deus, promisit quod portæ inferi non prævalebunt adversus eam; certum est, numquam futurum ut legitima praxis excipiendi lapsos apud Luciferianos resideat, sive ut genuina baptizandi praxis apud solos Donatistas obtineat, sive denique ut germana administrandi Sacramentum Pœnitentiæ praxis ad paucos Galliae & Belgii angulos coarctetur. *Cur ponitis metas, cur figitis limites?*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

54. Accedit, quod sic Catholicis eripiatur responsum, quo Ecclesiam hactenus adversus sophismata Hæreticorum defenderunt. Hi enim cum jam quidem ex abusibus, qui per Ecclesiam universam grassabantur, concluderent Ecclesiam defecisse; respondebant Catholici, abusus illos quantumvis graves & communes imputari non posse Ecclesiae, adeoque nec posse propter illos Ecclesiam deficere: at non valebit amplius ista responsio, si abusus in administrando Sacramento Pœni-

tentia tunc tandem Ecclesia imputandus erit, cum praxis legitima illud ministrandi quoad omnia servabitur tantum à paucis quibusdam in Gallia & Belgio. Sed hæc fusius in Dissertatione de praxi.

CONFUTATIO.

55. **S**I Hæretici per abusus intelligunt peccata; redarguimus illos Oratione Dominicâ, quæ nos docet rogare indies, ut dimittantur nobis debita nostra. Si verò per abusus intelligunt defectum quoad praxim Sacramentorum, negamus Hæreticis assumptum; ipsisque, quod Tibi, objicimus: *Cur ponitis metas, cur figitis limites?*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

56. *Ad objectiones festino.*

1. " *Adversarii, inquit Accusator, Protestantibus arma ministrant: si enim admittatur, meritò dubitari posse an Ecclesia non minùs, imò non magis aliquando deserta fuerit, quàm si in Gallia & Belgio à paucis tantum observaretur legitima praxis ministrandi Sacramentum pœnitentiæ quoad disciplinam; nemo non videt quàm facile sit futurum, Protestantibus ad alia gradum facere.*"

R. Adeò non metuendum est, ne id admittendo arma ministrantur Protestantibus; ut econtrà, nisi admittatur, Protestantium arma propulsari non possint, ut jam ostensum est.

CONFUTATIO.

57. **H**ic jam ergo cessat dubitatio tua, in tantam asserendi necessitatem transformata, ut nisi admittatur, Protestantium arma, juxta Te, propulsari non possint. Infausta Opstratii Ecclesia, quæ Protestantibus jacet, nisi admittatur, meritò dubitari posse an non minùs, imò non magis aliquando deserta fuerit, quàm si in Gallia & Belgio à paucis tantum observaretur legitima praxis ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ quoad disciplinam! Nos ergo, inclytosque Censores tuos quibus tua talis dubitatio temeraria, piarum aurium offensiva, Divinaque Providentia, quæ Ecclesiam suam semper Catholicam, id est universalem servare vult & potest, injuriosa visa est, Protestantibus succumbere necesse est? Ah! perditam veritatem, si tam fatali clade redimenda venit! Ponendæ igitur metæ, figendi limites, quidquid cum vetustis Patribus S. Optatus Milevitanus reclamationem: Alioqui, Opstratio severo Judice, Protestantium arma propulsari nequeunt. Opstratius pro innocentia sua nuper certans tantummodò dubitabat, & ut dubitatio videretur clementior, suspendebat judicium. Nunc verò pro Ecclesia laborans cunctos meritò dubitare jubet, aut Protestantibus committit. Committitne? Imò verò submittit: *Protestantium arma propulsari non possint*, inquit.

58. Quid autem Tibi in mentem venit, Opstrati, quò ruis? ut Ecclesiæ Universæ cum Protestantibus causa, ad privati sensûs tui dictamen allidatur? Noli, obsecro, tam ineptas nugas agere apud eruditos, quibus faciliùs levitatem futilitatemque tuam, quam imminentes Protestantium victorias persuadebis. Infinitos fidei pugiles deque tot hostibus triumphatores habuit Ecclesia priusquam nascercmini, aut de illius limitibus dubitaretis vos. Vicit ipsa, vincetque sine dubitatione vestra. De clade tua dubitari possit; non de illius ruina.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

58. *Quod si Hæretici inde gradum facere velint ad Ecclesiæ defectibilitatem, aut illius ad modicum terra angulum coarctationem: mox in promptu erit Scriptura, quæ Ecclesiæ per totum Orbem diffusionem & usque ad consummationem sæculi indefectibilitatem clarissimè expressit. Confutabit etiam illos ratio, quæ evidenter demonstrabit non sequi: "Praxis legitima administrandi Sacramentum Pœnitentiæ ad paucos Ministros & ad spatium non majus quam sit Gallia & Belgium redigi fortè potest; igitur eò etiam redigi potest Ecclesia." Cujus sophismatis fallaciam latius detexi in Dissertatione de praxi parte 1. cap. 2. §. 2. 4. & 5. simulq; ostendi, ibi etiam esse Ecclesiam, ubi nullus est qui legitimam in administrando Pœnitentiæ Sacramento praxim observat: siquidem ibi esse Ecclesiam, ubi sunt qui fidem & doctrinam Ecclesiæ profitentur: posse autem eam profiteri etiam illos, qui minimè eam observant. Quemadmodum pessimi quique Catholici profitentur fidem & doctrinam Ecclesiæ circa mores, & sunt in Ecclesia; etsi mores illorum à fide illa & doctrina quam longissimè diffideant.*

CONFUTATIO.

60. **F**Anda infandis misces, Opstrati, vera non veris, tuta non tutis, quæ Hæreticis perpetuas tuas contradictiones potiùs quàm legitimas Ecclesiæ defensiones ostendent. Quidquid enim ex Scripturis pro Ecclesiæ usque ad consummationem sæculi indefectibilitate adduces, hoc, Te duce, sic semper interpretabuntur, ut qualiscumque promissa indefectibilitas stet cum defectu praxis administrandi Sacramentum Pœnitentiæ; atque ex hoc defectu ad Sacramenta reliqua facient gradum, & de Sacramentis venient ad tam multa, ut tuo sophismate abutentes, Ecclesiam sanctam Catholicam, nomine tenus dicturi sint Universalem, re ipsa verò tum moribus tum malis praxibus ubique terrarum ita corruptam, ut parvus salvandorum numerus de exiguis Galliarum & Belgii angulis apud paucos colligendus sit. I nunc, & invita Lutheranos Germaniæ, atque sub spe salutis quam in Religione quæ toto Orbe diffusa non sit, habere nequeant, ad Ecclesiam Universalem compelle: vade Opstrati, & Protestantibus Anglis, Batavisque Presbyterianis suam

fuorumque paucitatem objice, illi non modo reponent vobis exiguitatem vestram, sed & maximè cum Te Judice, Ecclesia salvandorum cunctis temporibus ad paucos terræ angulos reduci possit, quælibet Secta Scripturam Sacram in suos sensus trahens, visibilibus de veræ Ecclesiæ universalitate Argumento sublato è medio, obstinabit animum, & se sponsam illam quæ cubat in meridie jactabunt Afri, se puros dicent Germani, se Sanctos Batavi, se Angli Prædestinatos. Muta igitur antecedentia, si vis cavere sequentia.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

61. 2. "Comparat nos cum Donatistis schismaticis, quorum, inquit, dogma fuit principale, legitimam praxim baptizandi apud se solos existere, reliquam verò Orbis Christiani partem in hoc à Deo desertam fuisse: nescire se quid intersit inter legitimam praxim absolvendi & legitimam praxim baptizandi."
R. Injurie & falsitatis plena est comparatio.

CONFUTATIO.

62. F Alfas iterum mea verba, Opstrati: non enim ego vos comparavi Donatistis: sed quidquid sit de comparatione quamcumque memini, simpliciter hærens in facto à Te sæpius relato, narravi quid non de vobis, sed de assertione vestrâ dicant alii. Dixi: *Multis videtur audax assertio ad apertum schisma tendere*; Et paulò post: *Exemplum*, inquebam, ponunt in Donatistis: quorum dogma fuit principale &c. Quòd hoc alii dicant de assertione vestra, non ausis equidem inficias ire, qui in illa de qua nunc agitur dissertatione tua de praxi, cap. 2. §. 2. & 4. Anno 1692. totus fuisti ut inustam Tibi tuisque Donatismi labem à vestris cervicibus amolireris, quemadmodum constat vel ex solo Paragraphi quarti titulo: *An si Ecclesiam suam Deus sic desereret, tunc eam ad angustiores terminos coarctatam esse oporteret, quam umquam illam esse voluerint Donatistæ?* Dele ergo quod de me gratis assumis illud, comparat nos cum Donatistis schismaticis, quòd nusquam habeo, & substitue, quod dixi, de audaci assertione, quæ multis videtur ad apertum schisma tendere, etsi vos, uti spero, in schisma non eatis; quodque de Donatistarum exemplo dixi, meis verbis restitue, & injuriarum falsitatisque parce imposturis.

Corruptio
textus 80.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

63. 1. Donatistæ dicebant, legitimam baptizandi praxim apud se solos existere, reliquam verò Orbis Christiani partem in hoc à Deo desertam fuisse: Nos de legitima praxi absolvendi non tantum id non dicimus, sed etiam disertè negamus.

CON-

CONFUTATIO.

64. **H**oc enimverò jam pridem in vobis notavit R. mus Steyartius , quod S. Hieronymus olim in vitiligatoribus sui temporis , quos convincebat *semper asserere, semper negare*. Imbelle Bellum tuum Poëticum solum sufficit , ut quod disertè asseruisti , disertius redarguat , ubi paginà 63. dixisti : *Gemebant quidem privatim pii , tam sacrilegè & à plebe Christiana suscipi , & à Sacerdotibus administrari Sacramentum Pœnitentia : verùm pauci erant qui palam auderent , vel populo sua Sacrilegia annuntiare , vel COMMUNEM MINISTRORUM ECCLESIAE USUM REPRESENTARE*. Horrendas illas voces evibrasti tunc , & in decursu repetivisti sæpius , fuitque iste piorum tuorum gemitus velut basis & fundamentum tui Pastoris boni , cunctarumque scribillationum posterarum , quæ in illius defensionem consarcinasti. Jam verò ubi Donatistas idem (quid dico , idem ? Aliquid minùs , dicere debui) de administratione Baptismi asseruisse victus atque confessus es , erubescis quæ de Sacrilegiis Christianæ Plebis , communique Ministrorum Ecclesiæ usu effutivisti , & quasi exciderit memoriâ , non tantum vos id non dixisse , sed disertè negasse dicis. Scilicet jam in more positum : *Semper asserere , semper negare*.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

65. 2. Donatista ex eo quod crederent , legitimam baptizandi praxim apud se solos in Africa existere , concludebant , Ecclesiam ad solam Africam coarctatam esse , & de reliqua Orbis parte periisse : Nos etsi falsò supponeretur quod praxis legitima absolvendi in sola Gallia & Belgio servaretur , negamus tamen propterea concludi posse , Ecclesiam ad solam Galliam & Belgium coarctari.

CONFUTATIO.

66. Donatistæ loquebantur consequenter ; vos non item.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

67. 3. Donatista ab iis , qui aliam baptizandi praxim servabant , impio se schismate dividebant : Nos cum iis , qui aliam absolvendi praxim habent , in una Ecclesia charitatis & quantum in nobis est , pacis vinculum servamus. Absit ergo ut dogmatis aut schismatis Donatiani insimulemur.

CONFUTATIO.

68. **N**on vobis furorem schismatis , Opstrati , sed re-absolutionis infaniam objicere hætenus Accusatores vestri. Novatorum pericula qui Ecclesiam extra Ecclesiam reformare perperam nisi sunt , jure

jure merito terrere potuerunt vos, ut Ecclesiam intra Ecclesiam reformare mitiori consilio, quamquam non minori errore tentaretis. Si verò pacis vinculum, quod jactatis, subsistit cum funestis piorum vestrorum gemitibus, qui jactata populi sacrilegia plorabant, & ut mox ex non-pacis symbolo, Bello inquam Poëtico vidimus, suspirabant ad paucorum adventum qui palam auderent *communem Ecclesiae Ministrorum usum reprehendere*; nescio equidem quid Pacis nomine intelligatis aut quam Pacem, inter tot imposturarum, convitiolorum, & maledicentiarum scommata prædicetis, postquam ex Augustino discere debuistis, quàm sit malè bellicosum, *contra pacem*

Aug. l. 1. cont. Don. cap. 12. Christi, Orbem damnare inauditum.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

69. *Judicet autem Sedes Apostolica, an ab errore Donatiano satis recedant qui dicunt, aliis locis non esse Ecclesiam, quàm ubi praxis legitima in administrando Pœnitentiæ Sacramento servatur: Hoc enim tacite dicunt Adversarii, dum aperte hic accusare audent assertionem hanc: Ut vetus Donatistarum error est, dicere solos bonos esse in Ecclesia; ita novus est, sed non procul à Donatiano recedens, affirmare in aliis locis non esse Ecclesiam, quàm ubi praxis legitima in administrando Pœnitentiæ Sacramento servatur. Dissert. de praxi pag. 28. lin. 21.*

CONFUTATIO.

70. **J**UDICET fanè Sedes Apostolica, quo loco habendi sint ij, qui vel Ecclesiam sine praxi legitima administrandi Sacramentum Pœnitentiæ statuunt, vel hanc praxim extra Ecclesiam ponunt.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

71. 3. " *Quod, inquit, contra Donatistas, hoc contra hunc Authorem, militat: Consuetudinis robore tenebatur Orbis terrarum, & hæc sola, objiciebatur inducere volentibus novitatem.*" *Aug. lib. 2. cont. Donat. c. 9.*

R. Quam consuetudo, de qua Augustinus, diversa est à consuetudine, de qua Accusator; tam argumentum Accusatoris diversum est ab argumento Augustini. 1. Argumentabatur Augustinus à consuetudine, cujus robore tenebatur Orbis terrarum: Argumentatur Accusator à consuetudine (quosvis passim absolvendi) quam veluti corruptelam præstantissimi in Orbe terrarum Theologi rejiciunt.

CONFUTATIO.

72. **A**D Sophisma dilaberis, Opstrati; sed difficilè elabèris. Consuetudinem distinguis à consuetudine, unique concedis robur quod alteri negas, non advertens consuetudinem ipsam, per hoc quod sit consuetudo

suetudo, juxta Augustinum, robur obtinet. Quomodo autem sit consuetudo Orbis terrarum, aut ut verbis tuis in Bello Poëtico utar, quomodo sit *communis Ministrorum Ecclesiae usus* quem *Præstantissimi in Orbe terrarum Theologi* veluti corruptelam rejiciunt, quis intelligat? si namque tales ac tanti in Orbe Viri ubique rejiciunt, quomodo est consuetudo Orbis terrarum? Te verò adversus consuetudinem ubique locorum receptam erexisse recentes cristas, ex crebra tua confessione revincitur, ubi scopum tuum agnovisti unicum, *communem Ministrorum Ecclesiae usum reprehendere*. Usumne autem *quosvis passim absolvendi*? Ita quidem Tu nunc, ut præsentem controversiam quæ te urit, in odium abducas: sed quâ fide? Cùm scias non agi de consuetudine *quosvis passim absolvendi*, quam, si extaret, passim damnares, sed de consuetudine absolvendi rectè dispositos, rectæque hujus dispositionis judicium non suspendendi ab externis poenitentiae operibus, per notabile tempus præmittendis. Consuetudinem enim verò hanc à toto Ecclesiae Orbe receptam dicimus, hujus robore firmati novitia tua placita retundimus, & argumentum, quò Augustinus Donatistas prostravit, Tibi consequenter objicimus.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

73. 2. Argumentabatur Augustinus à consuetudine, quam ideò credebat ex Apostolorum Traditione venire, quia & per universam custodiebatur Ecclesiam, & illius initium non inveniebatur: Sicut, inquit, multa non inveniuntur in litteris eorum, nec in Conciliis posteriorum; & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur. Lib. 2. de Bap. cap. 7. Argumentatur Accusator à consuetudine quæ nec per universam custoditur Ecclesiam, & cujus initium invenitur. 3. Objiciebat Augustinus consuetudinem illam Apostolicam & universalem Donatistis, inducere volentibus novitatem: Objicit Accusator consuetudinem suam novam & particularem Catholicis, conantibus tueri vetustatem.

CONFUTATIO.

74. Satis est, Nos, etiam tuo calculo, agere de consuetudine, quam per universum sic constat custodiri, ut eam *communem Ministrorum Ecclesiae usum* dicere non dubitaveris. Cedò nunc, Opstrati, ubi nam illius consuetudinis initium invenisti, atque si non invenisti, quâ præfidentia nobis consuetudinem affricas, *cujus initium invenitur*? Quis primus Author? Quonam celebratur nomine: & illius asseclæ, toto Orbe dispersi, quomodo ubique locorum vocantur aliter quàm Catholici? Tuum est nominare talis ac tantæ consuetudinis fabricatorem, aut quod Donatistæ debuerunt Augustino, debebitis & nobis concedere, quòd sicut multa non inveniuntur in litteris eorum, nec in Conciliis Posteriorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, nonnisi ab ipsis tradita, & com-

Opstraet
Bell. Poët.
pag. 64.

commendata creduntur. Desine ergo nobis, Opstrati, Ecclesiasticæ quam contra vos tueri cogimur doctrinæ primitias objicere: atque si erroris principium demonstraſſe, ut cum S. Hieronymo loquar, refutaſſe est; memento Baii, Jansenij, aliorumque recentiorum quorum rudimenta novimus, distinximus ætatem, & principia notavimus heri nata: & discce, tam novitiam esse praxim quam ex illis traduxisti, ut ipse in Bello tuo Poëtico Anno 1685. primùm luce donato professus sis: Erat tùm Doctrina Lovaniensis velut ensis in Vagina reconditus, quæ dum intra principiorum suorum terminos constringebatur, tangebatur neminem, neminem angebat. Tam non sunt antiqua principia, ex quibus praxim tuam velut ensẽ e Vagina educere ab annis circiter quindecim minatus es.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

75. *Quare non magis concludere potest consuetudinem suam esse consuetudinem Ecclesiæ; quàm olim, dum per Ecclesiam ubique grassabatur simonia, concludi poterat praxim Ecclesiæ esse simoniam.*

” *At, inquit, simonia etiam tunc per Ecclesiæ leges castigabatur: at verò „praxis administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, de qua agimus, fundatur „in Ritualibus, & Canonibus, & Traditione Patrum supra probatâ.”*

R. *Nescio quid jactet de Traditione Patrum, qui unum præcipuè Nilum produxit: si quos verò produxit præter Nilum, ad eos supra responsum est. Nunc cùm dicat, praxim etiam suam fundari in Ritualibus & Canonibus; palam ipsum provoco ut vel unum Rituale vel Canonem unum proferat, quo decernatur, debere aut posse v. g. lapsum in fornicationem passim absolvi, modò dicat se dolere & emendationem proponere: si autem proferre nullum possit, quo pacto dicit praxim suam in Ritualibus & Canonibus fundari?*

CONFUTATIO.

76. **P**rovocationes istas ovationesque alius invitatus audiret: Ego æquif-
simo animo, addo etiam læto ac lubenti, dum triumphos tuos duco meos. Quid enim optatiùs mihi contingere potuit, quàm post tam variam, tam multiplicem, tam incredibilem dictorum cogitatorumque miseriam, Te ita efferri, ut immoderata tua jactantia sobrios homines ab erroribus tantis magis averfura sit? Præter S. Nilum, ad quem respondere non potuisti, objecimus tibi SS. Augustinum, Hieronymum, Chrysostomum, & innumeros alios suprâ recensitos, usque ad S. Carolum Borromæum, quo usque adeo prostratus es, ut non responderis aliud, quàm S. Carolum aliter scripturum fuisse, si supervixisset. Ad Canones pariter obmutuisti. Ritualibus verò ita retusus es, ut compulsus fueris in Dissertatione de praxi impugnare ea ex professo, pag. 31. 32. 33. 34. prout infrâ fusiùs patebit ex Propositionibus 37. 38. & 39. ex eadem
Differ-

Dissertatione excerptis. Quod hîc autem de fornicatione interficis, non capio. Non enim quæritur inter nos, lapsusne in fornicationem passim absolvi debeat, modò dicat se dolere & emendationem proponere: sed quæstio est, utrum præmittenda sint semper absolutioni, extra casum necessitatis, laboriosa pœnitentiæ opera per notabile tempus. Hoc verò à vobis contra consuetudinem Ecclesiæ in illius Ritualibus, & præsertim Romano contentam, heri innovatum esse, superabundanter demonstravimus. Nihil igitur quod de simonia perperam adducis, ad praxim administrandi Sacramentum Pœnitentiæ confert.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

77. *Ad aliud responsum fugit, aitq; non esse formandum argumentum à simonia ad Sacramenta.*

R. *Etsi etiam rectè hîc à simonia formetur argumentum ad Sacramenta; obsequar tamen Accusatori querulo, & à Sacramento ad Sacramentum argumentum formabo. Testantur novem delecti à Paulo III. Cardinales & Theologi, primum abusum eo tempore in Ecclesia fuisse Ordinationem Clericorum & præsertim Presbyterorum, In qua, aiunt, nulla adhibetur cura, nulla adhibetur diligentia: quod passim quicumque sint, imperitissimi sint, vilissimo genere orti sint, malis moribus ornati sint, adolescentes admittantur ad Ordines Sacros, & maximè Presbyteratum Hinc innumera scandala, hinc contemptus Ordinis Ecclesiastici, hinc Divini Cultûs veneratio non tantùm diminuta, sed etiam propè extincta. En hîc argumentum à Sacramento ad Sacramentum: Si sic invalescere per Ecclesiam potuerit praxis illegitima in administrando Sacramento Ordinis, ut inde Divini Cultûs veneratio non tantùm diminuta, sed etiam propè extincta foret; potest sanè etiam sic invalescere praxis illegitima in administrando Sacramento Pœnitentiæ.*

CONFUTATIO.

78. **V**erberas aërem Opstrati, dum casum particularem Legi communi, & factum speciale juri universali æquas. Dixerint novem isti, in Ministrorum delectu committi negligentiam: Hancine idcirco asseruerunt esse Universalem, tota Ecclesia receptam, fundatam in SS. Patribus, Canonibusque? Quænam Ritualia proferunt in quibus imperitissimorum & vilissimorum hominum Ordinatio præscribitur? De facto agunt, non de Ecclesiæ praxi: Hæc verò non modo versatur in eo quòd in Ecclesia fit, sed simul etiam comprehendit quod in Ecclesia sic docetur, ut etiam ab Ecclesiæ Superioribus practicandum tradatur.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

79. 4. *”Deficientibus Sacramentis Ecclesia deficit: atque ita Author dum legitimam rationem Sacramenti Pœnitentiæ nititur restringere ad terminos paucitatis suæ, cladem intentat toti Ecclesiæ, & præsertim Romanæ.”*

R. Jam sapiùs dixi imposturam esse, quòd legitimam rationem Sacramenti Pœnitentia nitamur restringere ad terminos paucitatis nostræ: Hoc unum dicimus, incertum nobis esse ad quos terminos & ad quam paucitatem redigi possint qui legitimam in administrando Pœnitentiæ Sacramento praxim quoad omnia observant.

CONFUTATIO.

80. **N**Ova corruptio textûs: expungis enim quod disertè interserui, de Optato Milevitano. Verba mea fuerunt: *Deficientibus moribus non deficit Ecclesia: sed deficientibus Sacramentis, ipsa deficit.* *Corruptio Textûs 81.* Vide Opt. libro 2. Atque ita Author &c. Hoc pacto supprimis auctoritatem, quâ, quam produxi sententia nititur, frangisquæ energiam antithesis, quam gravissimus Pater inter mores, quibus Ecclesia non perit, & Sacramenta quibus deficientibus, eatenus ipsa deficeret, ponit. Disparitatis autem ratio est manifesta, quæ enim concernunt mores, ea procedunt ex parte particularium, in quantum sunt Ecclesiæ subditi non impeccabiles; quæ verò contingunt Sacramenta, proficiscuntur ex parte Superiorum Ecclesiæ quæ dirigitur à spiritu illius qui nobiscum est usque ad consummationem seculi, & peccatum non habet.

81. Quod verò rursus de tua incertitudine refricas, suprâ satis confutatum est; nimirum vobis esse incertum, quod bonis Catholicis est indubitatum. Ad quàm exiguos verò paucitatis tuæ terminos legitimam Sacramenti Pœnitentiæ administrationem restrinxeris, patet ex Bello tuo Poëtico, ubi gemebant privatim tui pii, Te nondum cum tuis advenisse, qui palam populo annuntiarent sua sacrilegia, & communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehenderent. Hæc Tu, Opstrati, tunc: cui bono nunc tergiversaris? Animos tuos major constantia decet.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

82. Consequentias verò, quas inde format Accusator, planè negamus.

CONFUTATIO.

83. **J**Am dudum novimus, vobis in more positum, semper asserere, semper negare.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

84. Infert primùm, Sacramenta deficere iis locis, quibus non legitimè quoad omnia administrantur. Sed illatio inepta est. Nam etsi non administrantur quoad omnia legitimè, quia v. g. illicitè administrantur iis quibus administrari non deberent; administrantur tamen, adeoq; nullo pacto dici potest tunc Sacramenta

deficere. Præterea etsi non legitimè administrentur circa aliquos, puta consuetudinarios qui ritè dispositi non sunt; semper tamen administrantur legitimè circa alios ritè dispositos: quod indubiè sufficit ut illic Sacramenta non deficiant.

CONFUTATIO.

85. **C**orrumpis textum, Opstrati: explanativam particulam, quoad *Corruptio textus 82.*
omnia, nusquam habeo. Quis enim Theologus sit tam stolidus, ut deficere Ecclesiam putet alibi statim ac Ministri aliqui Sacramenta perperam administrent quoad aliqua, vel aliquibus? Dixi: Si Romæ non est legitima praxis administrandi Sacramentum Baptismi, aut Pœnitentia; ergo Romæ Ecclesia defecit quoad hoc. Quod absit. Esto enim privati Ministri aliqui administrarent aliquibus benè, prout nunc objicis; semper tamen esset verum quòd Ecclesia Romana præscriberet praxim illegitimam, & consequenter eatenùs deficeret. Per praxim Ecclesiæ non intelligimus quidquid ab aliquibus in Ecclesia fit, sed quod ab Ecclesiæ Ministris fit juxta id quod ab Ecclesiæ Capitibus, ut fiat, præscribitur.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

86. Infert deindè, tunc etiam iis locis deficere Ecclesiam. Sed multò ineptius. Nam, ut jam ante monui, ibi est Ecclesia, ubi sunt qui fidem & doctrinam Ecclesiæ profitentur: hanc autem profiteri possunt etiam illi, qui nec secundùm illam Sacramenta administrant.

CONFUTATIO.

87. **R**ursus mea verba falsas: Non dixi simpliciter, iis locis deficere Ecclesiam; sed limitavi apertè, adjiciens restrictivam, quoad hoc. *Corruptio textus 83.*
Sint enim qui Ecclesiæ Fidem & Doctrinam profiteantur; si tamen Ecclesia præscribit errorem unicum, deficit quoad hoc. Rogavit autem CHRISTUS, ut non deficiat fides ejus.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

88. 5. Parallelum instituit Accusator nos inter & Donatistas: sed demptis impositis, non semel antea repetitis, nihil in eo est quod jam refutatum non sit, & ex iis ipsis, quæ citat ex Augustino, refutari iterum non possit. Tota enim vis in eo est, quòd sicut S. Augustinus Donatistis opponebat solam Ecclesiæ consuetudinem; ita & nobis eandem opposuisse sufficiat. Citat autem ex Augustino hæc verba: Quam consuetudinem credo ex Apostolica Traditione venientem; sicut multa non inveniuntur in litteris eorum, neque in Conciliis Posteriorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam,

non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur, *Lib. 2. de Bap. cap. 7.*

R. Sed ex his ipsis verbis supra ostendi, immensum discrimen esse inter consuetudinem, quam S. Augustinus opponebat Donatistis, & consuetudinem quam ipsi opponunt nobis. Consuetudo, de qua Augustinus, per universam custodiebatur Ecclesiam; non sic consuetudo quosvis passim absolvendi, de qua Accusator. Consuetudinis, de qua Augustinus, nullum inveniebatur initium: Consuetudinis, de qua Accusator, initium sat recens est. Consuetudo, de qua Augustinus, veniebat ex Traditione Apostolica: suam pro tali venditare non audebit Accusator &c.

CONFUTATIO.

89. **C**onsuetudo quam adversus innovationes tuas defendimus, quàm sit antiqua, & universalis, suprâ articulo 76. monuimus, & ex Belli tui Poëtici vel sola confessione ostendimus: quodque audeamus eam Apostolicam dicere, cùm talis sit, ex variis totâ Quercelâ populi Belgici sparsis locis potuisti addiscere, ubi tamen actum non volumus de nescio quâ consuetudine *passim absolvendi*, uti nunc dicis; sed consuetudine non rejiciendi eos passim qui extra casum necessitatis laboriosa pœnitentiæ opera per notabile tempus non præmiserunt.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

90. 6. *Communione laicam sub una specie stabilivit consuetudo, & Ecclesia Principes ad eam contra Hæreticos manutenendam impulit regula: Usus Ecclesiæ non posse esse erroneum. Verba sunt Bellarmini: Primò movit Ecclesiam consuetudo jam recepta & approbata consensu gentium & populorum. De Sacram. Euchar. lib. 4. cap. 28.*

R. Et nos dicimus, Usus Ecclesiæ non posse esse erroneum, uti nec consuetudinem jam receptam & approbatam consensu gentium & populorum; adeoq; sufficere ad praxim aliquam stabiliendam: sed talem esse usum & consuetudinem absolvendi, quam obtrudit Accusator, id verò pernegamus, ut satis in Doctrina de laborioso Baptismo ostensum est.

CONFUTATIO.

91. **U**sus de quo agimus, in Bello tuo Poëtico appellatus à Te fuit *communis Ministrorum Ecclesiæ usus*. Quidquid contra eum in Doctrina de laborioso Baptismo laborasti stabilire, confutatum est: si ergo usum Ecclesiæ non posse esse erroneum tandem cum Bellarmino agnoscis; superest ut corrigas errorem eorum, qui tecum à quindecim & quod excurrit annis cœperunt *communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehendere*.

IMPO-

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

92. 7. " Similiter abrogatio Præcepti Apostolici abstinendi à sanguine & suffocato, solâ consuetudine nititur."

R. Fateor: sed consuetudine, ab Ecclesia ipsa receptâ & probatâ.

Et tali consuetudine admittimus etiam abrogari potuisse, & nunc abrogatam esse antiquam praxim administrandi Sacramentum Pœnitentiæ juxta Canones. Verùm pessimè à consuetudine ista ad consuetudinem suam argumentatur Accusator.

CONFUTATIO.

93. **S** Altas extra orbitam, Opstrati, & textum meum rursus corrumpis. Nusquam enim à consuetudine ista ad consuetudinem absolvendi nostram argumentatus fui. Contradixissem mihi largiter, si fecissem. Contra consuetudinem enim istam postea introductam produci potuit anterior Scripturæ locus, ubi econtrâ consuetudo nostra in Evangelio, Apocalypsi, aliisque Sacrarum Paginarum locis fundatur. Consuetudinis vim extuli, ut ostenderem tanti eam momenti esse, ut licet in materia positiva introduxerit contrarium illius quod antea in Actis Apostolorum statutum fuerat, Ecclesia tamen idcirco à Deo deserta dici non debeat. Verba mea fuerunt: *Similiter abrogatio Præcepti Apostolici abstinendi à sanguine.... solâ consuetudine nititur. Dicant nobis Adversarii, an meritò dubitari possit, Ecclesiam in abroganda lege tam perspicuè in ipsis Sacris Paginis expressâ, & per Apostolicum Concilium lata, à Deo desertam fuisse; & nos, si audent, Consuetudinis & Traditionis jura, adversus Acatholicos, hoc exemplo stabiliētes, confundant.* Ex quo evidenter conclusi, fieri non posse ut legitima praxis absolvendi, quæcumque illa sit, solis Galliarum atque Belgii angulis, & hoc apud paucos constringatur. Si enim hoc fieret, jam hi pauci convincerentur facere contra Ecclesiæ universam consuetudinem, adversus quam paucitas ista nequaquam præscriberet, quandoquidem nec limpidus Actorum textus, qui paucis istis omninò major est, possit præsentem Ecclesiæ consuetudinem sic redarguere, ut concludere liceat, Ecclesiam in hac à Deo desertam fuisse. Tu verò alio diverteris, ut ad hoc argumentum obmutescens, aliquid respondisse videaris.

Corruptio
textus 84.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

94. 8. Dicit quosdam objicere hanc sententiam Tertulliani: Dominus noster CHRISTUS veritatem se, non consuetudinem cognominavit. Lib. de vel. Virg. c. 1. nec observare, eam Tertulliani non stantis, sed labentis esse.

R. Cujuscumque sit ea sententia, certè vera est: Et si eâ abusus sit Tertullianus jam lapsus adversus consuetudinem Ecclesiæ; non propterea probat eandem abuti alios adversus consuetudinem ipsius privatam.

CON-

Opstraet

Bell. Poët. *sic usum reprehendere.*

pag. 64.

95. **N**on agunt autem adversus consuetudinem privatam, qui in principio tecum agnoverunt sese *communem Ministrorum Eccle-*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

96. 9. *Plura allegat ex Tertulliano de prescriptionibus, S. Augustino, S. Thoma &c.*

R. Sed nil probant aliud, quam Traditiones Apostolicas & consuetudines Ecclesiæ sine scripto recipi debere; de quo nulla inter nos quaestio est. Hoc probare deberet, consuetudinem suam esse consuetudinem Ecclesiæ, aut de Apostolica Traditione venire: alioquin ex locis illis probat nihil.

CONFUTATIO.

97. **Q**uod consuetudo nostra, sit consuetudo Ecclesiæ, Apostolica, atque de Traditione veniens, probatum est alibi. Nunc verò hoc unum quæritur, utrum Ecclesiæ in sua consuetudine, quæcumque illa sit, sic possit à Deo deferri, ut stante promissione Providentiæ Divinæ, legitima praxis, huic consuetudini opposita, restringi possit ad limites Galliis & Belgio non majores, & hoc apud paucos. Ad hoc non respondes, Opstrati: Hic victus hæres.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

98. *Exagerationes quasdam verborum, scommata & dicteria, qua hac Reflexione tertiâ accumulat Accusator, prætereo.*

CONFUTATIO.

99. **D**icat hoc alius, Opstrati, non Tu. Querantur hoc, si quæ fronte possunt, immodesti contubernales tui quos nostrum aliqui nimium laceffiti, vice versâ, infectati sunt. Tu, Opstrati, in re tua modestiam meam agnoscere, & si quid ab exemplo meo arguendum Tibi putas, illam imitari debuisti. Nam in Accusatione & Querelâ Populi Belgici, quæ Te ad Imposturas tuas impulit, nihil fuit non mansuetissimum, prout neque in ulla quam ante hoc *Commonitorium* adversus Te scripsi, dissertatione, quidquam à me exaratum est, quod à modestia dissidere, vel Te Judice, si bilem ponis, jure videatur. Fuerim ergo forsan in alios immodestus, quod nescio; in Te certè humanus fui ac lenis. Quare ne Tibi licitum putes, scommatum aut dicteriorum me reum facere, sine imposturarum tuarum novis imposturis.

IMPOS-

100. *Pauca attexam ex quodam Societatis Jesu Theologo, qui statum Ecclesie, ut erat tempore Sancti Ignatii de Loyola, sic describit, satis ad rem nostram accommodatè:*

CONFUTATIO.

101. **O**! prodigium in Alma Universitate Lovaniensi neque visum, neque expectatum! Opstratius ad extrema redactus quemdam Societatis Jesu Concionatorem invocat, præcipuumque imposturarum suarum colossum ad illius pedes erigit & qui Jesuitas non ita pridem habebat cane pejus & angue, jam delitescit sub umbra Alarum unius. Nemo movit Opstratium.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

102. "Libet, inquit, imo pudet meminisse illius temporis, quo per Orbem universum jam alteram Babylonem, Stygius Imperator Castra sua disposuit.... Cultus divinus, reverentia Sacerdotum, Religio, Sacrorum usus, quam exiguo tum temporis in pretio? Quam rara & infrequens Sacramentorum usurpatio? Quam neglecta in sanctissimo Eucharistie cultu veneratio? Argumento sit quod religiosissimus ac literatissimus Scriptor ad declarandam miserrimi illius statûs faciem commemorat. In Ecclesia Urbis Romane nobilissima, cum pro more, certis anni diebus exponeretur divina Hostia, arcendis Sacri Ciborii furibus, alligabatur Molossus ad Altare, catenæ protensoris interpositu: addit, vix uno aut altero lumine ad tanta Majestatis præsentiam testandam apposito, dilapsis planè omnibus, quorum erat adstare venerabundis, & ad res suas intentis. Hoc in Urbe Romæ, in Ecclesia Metropolitani, unde Religionis decus, & fidei vigor expectandus erat, in Aede Sacra nobilissima gestum, testes jurati confirmârunt. Inibi Roma (quid alibi fieret) participatio cœlestis mensæ ad eam devenerat infrequentiam, ut Christophoro Madridio, & aliis tunc viventibus, certandum fuerit libris editis adversus nimium quantum supinam crassamque ignorantiam, contendentium peccare & violare sacra instituta, qui plusquam in anno semel, divina illa escâ vesceretur.... Vix attinet commemorare, quam pretiosus eo tempore fuerit sermo Domini: quam, inquam, esset panis ille animarum arctus & parvulis poscentibus, quàm pauci essent qui frangerent eis. Adhuc divinarum Mysteriorum, Sacrarum Litterarum supina ignorantia: Non est Scientia Dei in terra. Osee 4. v. 1. Ad sobrium Doctorem appellare non licebat.... Morum integritas, honestas, justitia, fides divina & humana inter ipsos Catholicos sub pedibus jacebat." Hæc HENRICUS ENGELGRAVE in Cælo Empyræo parte 2. in OCTAVA S. IGNATII §. 1.

O O O

CON-

103. **Q**uid ex longis istis logis in rem tuam, autoritate unius & Societate, erga quam numquam peccasti per excessum dilectionis aut æstimationis, intendas conficere, mox videbimus, postquam discusserimus primùm, feliciorne fueris in recensendis genuinis ejus sensibus, quàm in proferendis textibus aliis, quos omninò quater & octogies hætenùs corrupisti. Sed ante omnia, dic nobis seriò, Opstrati, credis quæ Jesuita hîc refert? Si non credis Oratori facundissimo, cui in panegyrico sui Patris plura licuerunt in tali pulpito, quàm vel historico, vel Theologo scholasticè procedenti indulgeretur; quid ad controversiam præsentem pertinet energica descriptio miseriarum, quæ in aliqua fortè mundi Regione acciderunt? Si credis autem; cur Jesuitam hunc idcirco in odium abducere non semel conatus es? Sed pax sit rebus istis: discutiamus citationem.

104. In primis nihil eorum quæ refers, isto paragrapho primo, quem citas, extat. Ast error levis est, & parvâ veniâ dignus: præmium quod paragraphum hunc præcedit, citare voluisti. Esto.

105. Quæ profers de *Stygio Imperatore* qui per Orbem universum, jam alteram Babylonem, castra sua disposuit, Engelgravius habet: Tu verò suppressisti lineas subsequentes, quas pariter habet, in quibus ex S. Bernardo monstrat, non se de Ecclesiæ legibus vel Superioribus, sed persecutoribus atque peccatoribus loqui, *qui ad mortem in sceleribus cum pompa properant*. Quid hæc autem ad praxim Ecclesiæ, de qua nunc agimus? Nisi forsan etiam castra omnia quæ *Stygius Imperator* primitivis temporibus, excitatis per universum Orbem Tyrannis, disposuit, & hodie dum suscitatis, & in pertinacia permanentibus tot quaquaversus hæreticis & novitatum Patronis, disponit, ad Ecclesiæ aliquam labem conducere existimes. Cavebis autem, & inter ea quæ Ecclesia facit, & quæ patitur religiosè distingues. Praxim suam Ecclesia à Cælo didicit, & in terra conservat, & facit. Persecutiones verò istas, scandala & peccata patitur, quæ *Stygius Imperator* intulit. Sed numquid per *Universum Orbem*? Imò verò, patitur hæc etiam Ecclesia per *Universum Orbem* ipso tempore quo Legem & Disciplinam, praxim, inquam, suam servat illibatam.

106. Postea verò suppressis, quæ Engelgravius interserit, explicans de quibus primos sermones faciat. *Non egent ista longo commentario, inquit, cum constet totâ propè Germaniâ, Galliâ, & Belgio, aliisq; in oris, ubi HÆRETICORUM INVALUIT VIOLENTIA, sacra Vasa direpta, atque in profanos & turpes usus conflata: Pretiosissimum iis contentum Sacrosancti Corporis ac Sanguinis Christi Thesaurum, equis pabulum appositum.* Quid verò ista ad praxim Ecclesiæ? Interpolationes tuæ, corruptionis textuum indices sunt, nihil adversus Ecclesiæ consuetudinem evincunt.

107. Producis deîn Engelgravii Verba Sacrosancti Eucharistiæ Sacramenti

menti infrequentiam arguentia. Vos scilicet frequentiam docetis, eamque commendare vos vester Arnaldus docuit, ubi scripsit famosum volumen, quod per antiphrasim appellavit, *De frequenti communione*. Sed & fuerit hic neglectus inter homines, erraveritque, quos refutavit Madridius, quia malè censebant Sacram Communionem non nisi semel in anno licere. Quid hoc ad Ecclesiæ praxim quæ nusquam talia docuit, tradiditque?

108. Nunc ad Molossam propero. Is fures redarguit, non Ecclesiam: Et exiguus qui sanctis Altaribus impendebatur cultus populi, ignaviam, & nescio cujus, vel quarum Ecclesiarum Presbyteros ignorantiae, socordiae, aliorumque vitiorum reos facit; non vitiat Ecclesiæ praxim. Quid hæc enim omnia ad legitimam Sacramentorum administrationem? Quænam Ritualia, quæ Manualia, aut qui Canones, Concilia, vel Pontifices, excessus tales commendârunt? Morum integritatem, prudentiam, justitiam, atque sapientiam Engelgravius quærit, non fidei aut disciplinæ in Ecclesia restitutionem.

109. Avulsa à textu reliquo Engelgravii verba, *Ad sobrium Doctorem appellare non licebat*, aliquid, fateor, pejoris indicant, quasi nempe doctrina sana, tota Ecclesiâ exulasset. Suppressisti autem quæ sequuntur: *Vulgò illud Erasmi ventilabatur: Monacho indoctior*. Ex quo potuisset intelligi, Rhetorem hunc exaggerare dumtaxat quorundam in litterarum Studii negligentiam, quando, ut loquitur, *sola heresis sua prava dogmata venditabat*. Sic corrupisti textus, Opstrati, ut vel Engelgravium traduces quasi Ecclesiæ totius praxim impugnaverit, aut Ecclesiam sugillares, quasi Engelgravio teste aut iudice defecisset.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

110. Ubi etiam dicit, *ad Ignatium transferri posse, quod Menæa Græcorum de Chrysostomo*: NISI FUISSET HIC SANCTUS, CHRISTUM terras secundo, ante ultimum, adventu revifere oportuisset.

CONFUTATIO.

111. Quàm invidiosè id exprimas, ut rursus vel Engelgravium adulantem, vel ipsum CHRISTI Sanctum Ignatium, quod absit, nimis suorum laudibus exaltatum exponas, Lector judicabit ex suppressis iterum per Te Engelgravii verbis, quibus ingeniosus Orator manifestat, nolle sibi in similibus fidem dari ad litteram, ut loquuntur, quasi revera Ignatius secundum illum CHRISTI adventum stiterit, sed qui Oratoribus sublimioribus, stylo elatiori utentibus solennis mos est, quod gravissima, & apud Græcos erga S. Chrysostomum celebratâ Hyperbole, S. Ignatii vocationem, missionisque ejus fructum exprefferit.

Corruptio
textus 85.

Ita enim dicit : *Idem PROPE de Ignatii adventu dixerit , si quis AUDENTIUS loqui velit , eamq; de S. Chrysostomo HYPERBOLEM , proportionem ad Ignatium transferre.* Dono Tibi, Opstrati, suppressiones supra recensitas, neque illis corruptionis tuæ catalogum adaugeo : Cum verò hîc de Engelgravio asseras, *ubi etiam dicit ad Ignatium transferri posse ;* ubi tamen Engelgravius, quantumvis Rhetor, cautissimè adjicit illud *propè*, & illud *audentiùs*, & postea se *hyperbolem* usurpare asserit ; non possum minùs quàm pro his omnibus, corruptionem textus censere unicam.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

112. *Quod verò narrat de Molosso ad Altare alligato, in ipsa Urbe Româ, in Ecclesia Metropoli, ad fures à Ciborio exposito arcendos, id hoc ipso anno 1698. die S. Ignatii quidam è Societate Jesu Missionarius in Civitate Amstelodamensi palam ad plebem concionatus est, ut ex certissimis, quæ apud me sunt, testimoniis mihi constat.*

CONFUTATIO.

Vide supra
cap. 7.
art. 24.

113. **M**olossus ille multùm diuq; latrabit, & fures abiget, priusquam aliquid adversus Ecclesiæ in administrandis Sacramentis praxim conficiat. Missionarium imprudentiæ reum velles, Opstrati, non fragilis argumenti evictorem : Neque enim is es, qui ex Autoritate ejus aliquid solidi in præsentî quæstione confici posse sincerè existimes : Quidquid autem sit de testimoniis quæ apud Te extare asseris, malo credere negantibus aliis, expertus exemplis variis, ac præsertim eo quod in principio hujus libri retuli, de R. mo Patre Generali Discalceatorum, quem jactatis, sed numquam productis testimoniis, falsa quædam Tibi de me coram testibus enarrasse finxeras. Missionarius ille mecum expectare possit, ut, quid de restitutionis obligatione, dum quis alteri affinxit falsum crimen aut defectum, sentias, praxi demonstres.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

114. *Liceat nunc ex his ad rem nostram argumentari : Si sic eo tempore deserta fuerit Ecclesia : peccavitne, cum dixit Author dissertationis de praxi, nescire se an sic aliquando Ecclesia possit deseri, ut praxis legitima administrandi Sacramentum Pœnitentiæ servetur tantùm quoad omnia à paucis in Gallia & Belgio ? Et meritò dubitari posse, an Ecclesia non minùs imò non magis aliquando deserta fuerit vel sit deferenda ? Quæ enim & quantula est hæc desertio, si comparetur cum ista ?*

CON:

CONFUTATIO.

115. **D**isparitatem repetivimus ad nauseam : quod Engelgravii figuræ Rhetoricæ exaggerent corruptos mores , describantque Ecclesiæ passionēs : Tua verò Propositio Theologica culpat Ecclesiæ Doctrinam , praxim , & in administrandis Sacramentis toto Orbe , quâ latè patet Ecclesia , receptam consuetudinem.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

116. *Nam etsi supponeretur , quod legitima praxis servaretur à paucis in Gallia & Belgio v. g. quod Consuetudinarii ubique passim , nisi in Gallia & Belgio , absolverentur : non tamen propterea ubiq; legitima praxis deficeret quoad alios pœnitentes ritè dispositos ; multò minùs deficeret Sacramenti Pœnitentiæ administratio ; & minimè ipsum Sacramentum. Qua consequentiâ pessimâ Querulus è propositione accusata deducit.*

CONFUTATIO.

117. **S**atis est , quod Ecclesia , si vel minimum errorem practicandum præscriberet , & præscribendo practicaret , hoc ipso in Doctrina , quod absit , sic erraret , ut vera Doctrina quoad hoc , ex universo , solis Galliarum & Belgii angulis , & hoc apud paucos , exceptis , exularet. De consuetudinariis autem non agimus : satis novisti , & ex Propositionibus suprâ recensitis abundè liquet , quis præsentium controversiarum status sit.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

118. *At si expendamus desertionem Ecclesiæ , quam describit ENGELGRAVIUS , quantò hæc major apparebit.*

CONFUTATIO.

119. **E**ngelgravius Ecclesiam descripsit non desertam , sed afflictam , non derelictam , sed modicè patientem & mox consolatam.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

120. *" Cultus divinus , reverentia Sacerdotum , Religio , Sacrorum usus , Sacramentorum usurpatio , Eucharistiæ veneratio (in ipsa Urbe Roma , in Ecclesia Metropoli undè Religionis decus , & fidei vigor expectandus erat) morum integritas , honestas , justitia , fides divina & humana inter ipsos Catholicos sub pedibus jacebat : adeò ut non esset scientia Dei in terra , nec ad sobrium Doctorem appellare liceret , & nisi Ignatius fuisset , Christum terras secundo , ante ultimum adventum revisere oportuisset."*

121. Responsum est suprâ.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

122. *Et post hæc non licebit, non dico affirmare, sed ne dicere quidem, nescire nos, an Ecclesia possit eò usque deferri, ut praxis legitima Pœnitentia, v. g. circa consuetudinarios, servetur tantum à paucis in Gallia & Belgio? Non licebit, inquam, hoc dicere, non Sancti alicujus extollendi gratiâ, sed ipsius Ecclesiæ defendendæ?*

CONFUTATIO.

123. **M**ulta Engelgravio Oratori licent, quæ Opstratio Theologo non expediunt: Ecclesia enim non indiget defensionibus istis.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

124. *Neque enim argumento Hæreticorum ab abusibus desumpto respondere amplius possumus; si admittendum sit tunc Ecclesiâ defecisse, cum in eam irrepserit abusus non minor, quam si legitima praxis pœnitentia tantum servaretur quoad omnia à paucis in Gallia & Belgio.*

CONFUTATIO.

125. **M**inimus error in doctrina & praxi, esset Ecclesiæ defectus maximus; major certè, quàm si omnia quæ Engelgravius exaggerando retulit, ad litteram subsisterent. Sed neque tanta debet nobis esse Engelgravii Authoritas, ut Ecclesia illi stare aut cadere debeat.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

126. *Hinc non dubitanter Contensonius de Pœnit. cap. 2. Specul. 3. in Responsione ad object. 1. Disciplinæ, inquit, praxim in plerisque Ecclesiæ membris posse corrumpi, & sæpè reapse corrumpi, prænuntiavit CHRISTUS Matth. 24. & Luc. 18. ubi fore ait, ut refrigescat charitas multorum, Filiusque hominis secundo veniens vix inveniat fidem in terra. Neque timet ne hinc sequatur ipsa defectio Ecclesiæ: quia vel in mediâ praxeos & disciplinæ corruptione, ipsa Ecclesia fides & generalis de disciplina sensus omni loco & tempore incorruptus perseverat.*

CONFUTATIO.

127. **A** Contumeliis ad imperitias digrederis, Opstrati: verè enim imperitiâ Te labi hoc loco dixerim, non ut passim, audaciæ cœcitate. Ridiculum in primis, ex uno Contensonii textu (quem non intelligis, &

& quamvis intelligeres, tamen ex illo uno postremorum seculorum Authore à paucis annis extincto, nihil adversus vetustorum monumentorum concordiam concluderes) perpetuam Ecclesiæ consuetudinem, & auctoritatem ejus metiri. Quasi illo uno judice de re tanta ab antiquo & perenni Ecclesiasticæ Traditionis usu spectanda, statui posset. Sed neque hoc asserit Contensonius, nec quisquam nisi Tu id existimet, neque Te tutò, Lector aliquis id existimare posse censeret, si Contensonii verba exhibuisses fideliter. Non enim periodum incipit à verbis quæ profers, *Disciplina praxim*: verum ab his, *Ecclesiæ fidem*. Nec dicit simpliciter, *Disciplina praxim*: sed addit, *at Disciplina praxim*. Sed scilicet ex interjectione, *at*, quam omittis, possemus colligere, præcessisse antithesim aliquam, & suspicari quod forsan inter disciplinam & sensum ejus, & disciplinæ praxim distinguat: quæ Tu confundis, ut quod de praxi dixit, ad Disciplinam & sensum ejus extensum videatur. Proferam igitur verba Contensonii integra: *Respondeo*, inquit, *Ecclesiæ fidem*, & ipsum generalem de *Disciplina sensum nulla temporum injuri, nulla depravatione corrumpi umquam posse*; portæ namq; inferi numquam sunt adversus hanc Petram prævalitura: *at Disciplina praxim in plerisq; Ecclesiæ membris posse corrumpi, & sæpè reapse corrumpi prænuntiavit CHRISTUS Math. 24. & Luc. 11.* Et infra, ex Cardinali Perronio, illud Cantici, *nigra sum, sed formosa*, ita ponit in Ecclesiæ ore, ut dicat, *nigra nimirum membrorum moribus, formosa doctrinis*. Itaque per Disciplinam intelligit Doctrinam Ecclesiæ in suis Canonibus, Ritualibus, aliisque instructionibus contentam, prout Nos; & hanc nobiscum asserit, *nullâ depravatione corrumpi umquam posse*; ubi Tu è contrà (prout infra ad Propositionem 37. videbimus) cunctis Ritualibus Auctoritatem hanc detrahis: deindè Contensonium hujus Disciplinæ praxim, per privatorum membrorum mores negligi ac corrumpi posse, asserit; quod nos admittimus fieri dupliciter, primò per defectum, uti faciunt Laxones, deindè per excessum, prout Stringones. *Illud ergo Ecclesiæ consuetudinibus annumeramus, non quod Ecclesia quandoque propter miserrimæ ac luctuosissimi temporis calamitates gembunda tolerat, sed quod Decretis probat.* Idem ibidem & nos eum ipso.

APPENDIX.

*Prosecutio Argumentorum contra Propositiones 33. & 34.
ad quæ Opstratius non respondet.*

72. Ad hoc quod monstravi sensum non esse interrogatorium, prout antè excusaverat, sed assertorium, prout assertio opponitur interrogationi, non respondet.

73. Ad verba Aug. *Contra pacem Christi orbem damnare inauditum*, non respondet.

74. Ad hoc quod dixi, si Protestantibus detur hoc unum, facilè illis fore ad alia gradum facere, non respondet.

75. Ad

75. Ad exemplum Melchioris Leideckeri, & Apostatae Discipuli ejus, qui D. Hennebello Romae fuit familiaris, non respondet.

76. Ad hoc quod dixi partem unam pro non legitima habere praxim alterius, & in hoc statui paritatem Donatismi, non respondet.

77. Ad S. Optatum Milevitanum non respondet.

78. Ad S. P. Augustinum contra Rebaptizantes, & desumptam paritatem contra Reabsolventes, non respondet.

79. Ad hoc quod dixi, nostram consuetudinem, non de consuetudinariis agere, sed utrum passim debeant Absolutioni praemitti Poenitentiae opera per notabile tempus, non respondet.

80. Ad Joannem Fischerum, D. Thomam, aliosque de consuetudine scribentes, non respondet.

CAPUT XXXI.

De Propositionibus 35. & 36. de eadem Materia.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

De eadem Materia.

FUIT XLIV.

** Itaque ante omnia amplector lubens, quod hic dicit: excessus in moribus semper futuros pro multo maxima Ecclesia parte; sed contendo, idem dici debere, de abusu in Praxi, seu Disciplina Administrandi Sacramentum Poenitentiae. Opstraet, de Praxi Administrandi Sacr. Poenit. pag. 17.*

Ut clarius videatur, quod Author Doctrinam suam tradat directè contra Ecclesiam, & Ministros ejus, ponitur

ADJUNCTA.

Ut numquam tam præclare agitur cum rebus humanis, ut quæ optima

PROPOSITIO.

XXXV.

Abusus in Praxi seu Disciplina Administrandi Sacramentum Poenitentiae, semper futurus est, pro multo maxima Ecclesiae parte. *Opstraet, de Praxi Administ. Sacram. Poenit.*

PROPOSITIO.

XXXVI.

Numquam tam præclare agitur in Ecclesia, ut quæ optima est,

sunt, pluribus placeant in moribus; ita nec umquam tam praeclare agitur in Ecclesia, ut quae optima est in administrando Pœnitentiæ Sacramento praxis seu Disciplina, pluribus placeat Ecclesiæ Ministris. Opstraet, ibid. lin. 30.

in Administrando Pœnitentiæ Sacramento Praxis seu Disciplina, pluribus placeat Ecclesiæ Ministris. Opstraet, ibid.

REFLEXIO PRIMA.

2. Sensus est, quod non tantum aliquando legitima praxis esse possit apud paucos, sed quod semper sit.

I I.

3. Scopus esse videtur, paucitatem suam, adversus universalitatem, in perpetuum erigere.

I I I.

4. Sequi videtur error gravis: quod optima praxis, semper sit apud pauciores. Nescio quid Author sentiat de Episcopis, id est, Ecclesiæ Ministris Principalioribus, in plenario Concilio adunatis: an optima in administrando Pœnitentiæ Sacramento praxis, his aliquando placeret? Dicit enim, quod *numquam &c.* Non satisfacit autem D. Hennebellus supponens, malè à nobis confundi Consuetudinem Ecclesiæ, cum Consuetudine Ministrorum. Nos enim per Ecclesiam non intelligimus rem quamdam æriam, aut inanimatam; sed *Plebem Sacerdoti adunatam*, ut S. Cyprianus loquitur. Et per Ecclesiæ praxim, seu consuetudinem, intelligimus id quod consueverunt Ministri Ecclesiæ, juxta Principum, id est, Pontificis, & Episcoporum Leges, in praxim deducere. Opstratius autem, non solum Ministros impetit, sed & ipsas Leges, atque Instructiones, juxta quas ministrant. Hinc statim propudiat Authoritatem omnium Ritualium, etiam Romani. Et in toto illo Scripto, cui titulum fecit, *De Praxi administrandi Sacramentum Pœnitentiæ*, totus est, ut ostendat, quod nec Instructiones, nec Leges, nec diligentia, nec attentiones, neque omnia, quæ in quovis Ministrorum Ordine reperiuntur, nec ipsa Ecclesia Romana, ceterarum omnium hætenus Mater & Magistra satis ponderis habeant, ad stabiliendam solidam & irrefragabilem praxim. Ille solus scilicet cum paucis suis rem heri acu tetigit. Opstratium nimirum liberanda Veritas expectabat.

Tertull. de Praescript. cap. 29.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

§. 22.

5. Refutatur Accusatio circa hanc propositionem, quæ inter 61. fuit 44. Itaque ante omnia amplector lubens, quod hic dicit, excessus in moribus semper futuros pro multò maxima Ecclesiæ parte: sed contendo idem dici debere de abusu in praxi seu disciplina administrandi Sacramentum Pœnitentiæ. Dissert. de Praxi pag. 17.

P P P

Prior

Prior propositionis pars erat Doctoris Steyaert, ex qua Auctor Dissertationis de praxi posteriorem sequi contendebat, hac ratione, quod excessus in administrando Sacramento Pœnitentiae non aliud sint, quam excessus in moribus. Sicut enim in moribus excedunt laici, dum regulas sibi in statu & Officio suo præscriptas non servant; ita in moribus excedunt Confessarii, dum non servant regulas sibi præscriptas in administrando Sacramento Pœnitentiae, v. g. dum absolvent passim Consuetudinarios, quos regula ab Ecclesia ipsis præscripta absolvi non sinunt.

CONFUTATIO.

6. Jam inde ab initio exultas, Opstrati, cùm in ipso limine, ubi constantiam præfers, submittis victas manus. Distinguis tandem inter *Regulas in statu & officio suo præscriptas*, interque excessus Confessariorum, dum non servant *Regulas sibi præscriptas in administrando Sacramento Pœnitentiae*. Atqui non fuit hactenus controversia quid sit de excessibus Confessariorum qui à præscriptis sibi ab Ecclesia Regulis recedunt; sed quid sit de praxi Confessariorum, qui se præscriptis ab Ecclesia Regulis conformant; quæsitumque, utrum consuetudo Confessariorum juxta has Regulas absolventium possit censerì erronea; & Te affirmante, Doctor Steyart negavit, his verbis: *Non quod fieri posse negem, ut uno aliquo tempore ubique ferè sint, qui perperam administrent Sacramenta.... Sed tamen semper habebit Ecclesia hac in re LEGES SUAS NOTAS, easque sanctas in viridi observantia per omnes quâ patet, mundi partes, apud plurimos, exactiores saltem & meliores: ita ut verè dici possit, Ecclesia rectè hodie.... practicat, possintq. omni loco qui veram praxim... quærunt, mitti ad exemplum conspicuum hujusmodi Hominum.* Tu verò in allegata tua dissertatione de praxi parte I. Cap. I. hanc Doctoris Steyartii sententiam referebas, & ex professo refutabas, adjecta ratione, quod præfatis Doctoris istius verbis, Ecclesiastica praxeos notæ stabilirentur hæ, 1. quod sit *universalis*, 2. quod sit *communis*. Et adversus utramque notam stabiliebas sophisma sequens: Porro si non sequatur: *Praxis colendi Idola fuit universalis, communis & magis conspicua in Synagoga: Prorsus fateor non videre me, qua ratione sequi possit: Praxis ista administrandi Sacramentum Pœnitentiae est universalis, communis, & magis conspicua in Ecclesia: ergo praxis ista est praxis Ecclesie.*

7. Ad ea verò quæ præfatus Doctor pro Ecclesiæ praxi adduxerat ex illius legibus, de quibus dixerat: *Semper habebit Ecclesia hac in re LEGES SUAS NOTAS*, quas assererat contentas in Ritualibus, Episcoporum Decretis, & hujusmodi; Tu respondebas: *Non in Doctrina, sed in ritibus præcipua est Ritualium auctoritas, ita ut ex illis non tam discendum sit, quæ Doctrina vera sit, quæ praxis, aut quis ritus Doctrina Ecclesiæ conformis sit aut dissimilis, quam ex illis statuendum, quis ritus (supposita jam aliunde Doctrina veritate) servandus sit.* Idem extendebas Cap. 4. ad Episcoporum instructiones & Decreta; & capite quinto eras totus, ut neque Clericorum, neque Reli-

Opstraet
dissert.
de praxi
pag. 8.

Pag. 34.

Religiosorum etiam mendicantium praxim cum omnibus istis velles satis momenti habere ad probandam veram consuetudinem Ecclesiæ: & finaliter persistebas in eo quod contra omnium Orthodoxorum sensum asserueras paginâ 28. *Quod Ecclesia ibi etiam esse possit, ubi nullus est qui legitime Sacramentum Pœnitentiæ administrat.* Quod non dixisti tantum de una domo, parochia, vel civitate, sed verba tua fuerunt ibidem: *Quod si id fieri possit in una Parochia, quidni fieri possit in districtu integro, in Diœcesi, in Provincia, & locis vastissimis?* Scilicet satis est, si dicatur id factum non esse, ubi degit Opstratius.

8. Hic fuit sensus Propositionis quam accusavimus. Non modò dixisti, universalem & communem posse esse excessum in moribus & abusu malè absolventium juxta privatas suas opiniones; sed etiam regulas Ritualium, Decretorumque atque Episcopaliū instructionum, juxta quas tales absolvent, ita fallere posse. Persistis itaque in propositione; sed statim viam sternis ad distinctionem, quam ipse impugnasti. Perge nunc de Doctore Steyaert. Hunc gratis impugna, ut soles.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

9. *Asserebat præterea Doctor Steyaert, numquam tam præclarè agi cum rebus humanis, ut quæ optima sunt, pluribus placeant in moribus: sed rursus hinc contra ipsum inferebat Author Dissertationis, "numquam tam præclarè agi in Ecclesia, ut quæ optima est in administrando Pœnitentiæ Sacramento praxis seu disciplina, pluribus placeat Ecclesiæ Ministris."* Sicut enim quæ optima sunt in moribus, ideo non placent pluribus, quia difficilia sunt & cupiditati adversa; ita ob eandem causam non placet pluribus Ecclesiæ Ministris quæ optima est praxis administrandi Sacramentum Pœnitentiæ.

CONFUTATIO.

10. **Q**uid rursus titubas, Opstrati? Solutionem ipse jam prævenisti. Disparitas est, quod abusus in moribus qui semper erunt in Ecclesia, Dei & Ecclesiæ legibus repugnant; abusus verò in praxi seu disciplina administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, supponerentur Ecclesiæ legibus conformes esse: de praxi agimus quæ legibus consonat. Verba Doctoris Steyartii à Te citata, & in dissertatione tua de praxi perperam impugnata, erant: *Semper habebit Ecclesia hac in re leges suas notas.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

11. *Atque hæc ipsi Evangelio, & Sanctis Patribus, aliisque Scriptoribus Ecclesiasticis conformia sunt.*

CONFUTATIO.

12. **E**vangeliū docet, quod portæ inferi non prævalebunt adversus eam; Sancti Patres clamant: *nihil innovetur*; & Scriptores Ecclesiastici contestantur, eos qui Ecclesiæ consuetudines, in Doctrina, legibus ac praxi fundatas arietare ausi sunt, defecisse, dignasque temeritatis suæ pœnas statis temporibus luisse.

13. Etenim si juxta Evangelium pauci sunt qui salvantur;

CONFUTATIO.

14. **P**Auci, respectu multorum qui ex omni tribu & natione vocati sunt: non pauci, ex iis qui Christianè vivunt, & etsi labantur, sollicitè tamen per Sacramenta resurgunt. *Non itaque sumus ingrati quòd secundum placitum voluntatis suæ, in laudem gloria gratia suæ TAM MULTOS liberet. misericors Dominus de tam debita perditione,* inquit Augustinus. Opstratius dicit, *Paucos:* Augustinus, *Tam multos.*

De Dono
pers. c. 8.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

15. Si juxta SS. Patres pauciores salventur è Sacerdotibus, Confessariis, Pastoribus &c. eò quòd ipsorum officium præ officio laicorum difficilius sit & periculosius;

CONFUTATIO.

16. **E**Sacerdotibus, Confessariis, Pastoribusque ad nova prurientibus paucissimi, aut ferè nulli; è Sacerdotibus, Confessariis, Pastoribusque, Ecclesiæ praxim zelantibus plurimi, & ferè cuncti.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

17. Si adhuc inter officia Sacerdotum, nullum sit tam difficile & periculosum, ac ars ista artium, Regimen animarum; denique si Sancti moneant, eligendum esse Directorem unum è mille, vel, ut quidam, unum è decem millibus;

CONFUTATIO.

18. **D**ifficile atque arduum esse regimen animarum, illis præsertim qui curiosa sectantur, extra controversiam ponitur. Qui verò ad nova non inclinati, Ecclesiæ praxim & consuetudinem tenent, etiam in illa arte artium experiuntur istius aliquid, quod Dominus de universo suo jugo testatus est, quod leve sit atque suave. Periculosa verò novatulentium tempora, illam quam Sancti nonnulli prædicant, diligentiam atque electionem meritò requirunt. Unum è mille, è decem millibus unum, hoc est, ex multis selectum. Cæteroqui si hanc sententiam ad rigorem litteræ exigis, ah! infelix Belgium nostrum, decem Confessariorum millibus, illoque proindè numero, ex quo eligendus unus, destitutum! Infelicissimum profectò Lovanium, ubi Confessarios universim vix reperias ducentos! Dic nunc, oro Te Opstrati, qualiter hîc pia mens defungetur suo munere, ut Directorem eligat è decem millibus unum? Et quidem

quidem si inter decem millia tantummodo unus bonus; evidens est, quod cum proportionem regulariter eligendo, inter ducentos vix unus habendus sit. Plus dicam: à paucis annis è Confessariorum numero eras Tu, Opstrati. Qui Te quærebant tunc, aut non inveniebant unum illum è mille; atque non Te fuisse illum, quem Te famosi tui Libri titulus prædicat, *Pastorem bonum*, perspicuè consequitur: aut si fuisti unus ille; igitur revocatâ Tibi nuper de Illust. mi D. Archi-Episcopi mandato prædicandi atque Confessiones excipiendi facultate, substractus est nobis nunc ille, qui è ducentis dicam? Immo qui ex mille, ex decem, inquam, millibus eligendus erat. Proindeque aut defecit in Te Lovanii omnis Pastor bonus; aut Pastor bonus non eras Tu, aut inter ducentos plus quàm unum reperire est. Ad tam deridiculum argumentum cogimur, Opstrati, ut singularitates tuas perstringamus ad hominem. Patet igitur Te quid Sancti per electionem è decem millibus intelligant, non attigisse. *Inter mille unum elige*, inquit Avila: *Et ego dico inter decem millia*, inquit S. Franciscus de Sales, qui causam subdit: *Nam pauciores, quàm dici possit, inveniuntur, qui huius Officii sunt capaces.* Non agit autem Sanctus Antistes de communi Sacerdotum Officio, quod rectâ administrandi Sacramenti Pœnitentiæ disciplinâ seu praxi absolvitur; sed de Officio particulari, eoque extraordinario, quo per devotionis viam ad perfectionis gradum, ut loquitur, pertingatur. Hinc mox proponit exemplum SS. Theresiæ, & Catharinæ Cordubensis, & Catharinæ Senensis. Sic Philotheam instruit, ut comparet similem amicitiam cum Deo, quæ *tota sancta, tota sacra, tota divina, & tota spiritualis esse debet.* Et in hunc finem Directorem rogandum à Deo, quem *plenum esse charitate* oportet.

Introduc.
ad vitam
devotam
parte 1.
cap. 4.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

19. *Profectò nec temeraria, nec piarum aurium offensiva, nec divinæ Providentiæ injuriosa videri cuiquam poterit propositio, quàm Accusator ut talem censurat.*

CONFUTATIO.

20. **N**on nescis, Opstrati, quòd æquissima Censura non sit mea. Vide-sis, ne qui tulerunt eam, vindicent, atque prosequantur.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

21. *Nisi fortè etiam sic censurandæ sint hæ: Stultorum infinitus est numerus. Lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem; & multi sunt qui intrant per eam. Quàm angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam!*

CONFUTATIO.

22. **N**ec censurandæ sunt hæ, neque ista quæ textum à Te ultimò citatum mox subsequitur: *Attendite a falsis Prophetis, qui ve-* Matth. 7.
v. 15.

niunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt Lupi rapaces. Hi scilicet multitudinem dispergunt, respectu paucitatis quæ salvatur in Domino.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

23. *Item hæc Episcopi Atrebatensis: PAUCI sunt (Directores) verè fideles suo ministerio, cum difficillimum sit, sed ut melius dicam, omninò impossibile, verba Concilii (Tridentini) quæ jam retulimus (non sine magnis nostris fletibus & laboribus) conciliare cum directione ignava & molli, quæ observatur in INFINITA MULTITUDINE Confessariorum. Instruēt. cap. 2.*

CONFUTATIO.

24. **R**espondit ad similia Doctor Steyartius à Te in Dissertatione tua de praxi citatus: *Non quod fieri possè negem, ut uno aliquo tempore, ubiq; ferè sint qui perperam administrent Sacramenta.... sed tamen semper habebit Ecclesia hac in re Leges suas notas, easq; sanctas, in viridi observantia per omnes, quâ patet, mundi partes. Displicuere autem Tibi ista in ipso tunc, quæ nunc in Atrebatensium Episcopo mirabiliter placent.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

25. *Censuris imposturas adjicit.*

1. *"Sensum nostrum esse, quod legitima praxis semper sit apud paucos." Refl. 1.*

CONFUTATIO.

26. **S**i juxta Te numquam tam præclarè agitur in Ecclesia, sive, ut prior propositio tua dicit, si semper sunt futuri pro multo maxima Ecclesiæ parte, qui illâ praxi abutuntur; evidenter consequitur, sensum vestrum esse, quod legitima praxis semper sit apud paucos.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

27. 2. *"Scopum videri esse, paucitatem nostram adversus universalitatem in perpetuum erigere." Refl. 2.*

CONFUTATIO.

28. **D**icamus idem verbis tuis: *Communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehendere.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

29. 3. *"Opstratium non solùm Ministros impetere, sed & ipsas leges atque instructiones, juxta quas ministrant." Refl. 3.*

CONFUTATIO.

30. **I**ta equidem Tu in Dissertatione tua de praxi: quemadmodum suprâ articulo 7. ostendimus.

IMPO.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

31. 4. "Propudiare eum auctoritatem omnium Ritualium, etiam Romani." Ibid.

CONFUTATIO.

32. Hoc est enimverò quod luculentiùs demonstrabimus statim, ad Propositionem sequentem.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

33. 5. "Eundem in toto illo scripto, cui titulum fecit de praxi &c. totum esse, ut ostendat, quòd nec Instructiones, nec Leges, nec diligentia, nec attentiones, neque omnia, quæ in quovis Ministrorum ordine reperiuntur, nec ipsa Ecclesia Romana, ceterarum omnium hætenus Mater & Magistra, satis ponderis habeant ad stabiliendam solidam & irrefragabilem praxim."

CONFUTATIO.

34. Repete quæ diximus suprâ art. 7. Bis reponis idem; una uni responsio sufficiat.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

35. Pro Coronide addit hoc scomma: "Ille solus scilicet cum paucis suis rem heri acu tetigit. Opstratium nimirum liberanda veritas expectabat." Tertul. de Præscript. cap. 29.

CONFUTATIO.

SI Tu cum paucis tuis jactâsti, Opstrati, reliquos ante Te hæsisse in luto, stertentes in errore, & hujusmodi; ecquodnam scomma, obsecro, objicere Tibi figuram gravem, quam vetustus Tertullianus objecit olim alius, qui desertam Evangelii veritatem pariter à sese solis mentiebantur restitutam? Res hæc igitur pendeat à facto, quid de conatibus tuis nuper præ Te tuleris. Fabulam ab exordio repetam, eamque prout ipse in Bello tuo Poëtico descripsisti, referam: & Temetipsum in Gymnasio SS. Trinitatis tunc Poëtarum Didascalum, introducam ceu Perseum quemdam (in Poësi namque degimus) veritatis catenas, sub oppressæ Virgini Andromedæ symbolo, cæsâ marinâ belluâ, cui objectata fuerat, dissolventem. Audiamus ergo Te iterum, tantæ rei seriem describentem. Ante omnia, Ecclesia in Theatrum protruditur cum planctu: (tristis scena!) omnes lugent. *Gemebant quidem, inquis, privatim pii, tam sacrilegè & a Plebe Christiana suscipi, ET A SACERDOTIBUS ADMINISTRARI Sacramentum Pœnitentia: verum pauci erant, qui palam auderent vel populo sua sacrilegia annuntiare, vel COMMUNEM MINISTRORUM ECCLESIAE USUM REPREENDERE.* Ligata erat veritas: Plebs & Sacerdos sacrilegè violabant: communis is erat Ministrorum Ecclesiæ usus: Quis liberabit? Numquid saltem Academia Lovaniensis? Hæc enim, si ulla, servabat incorrupta Theo-

Opstratii
Bellum
Poët.
pag. 63.

Ibid. Theologiæ suæ principia. *Sed ita tamen servabat*, inquis, *ut (Deo plente*
pap. 64. *pœnales cœcitates super illicitas hominum cupiditates) parum admodum ex ea*
DERIVARETUR AD PRAXIM. Obscura sunt hæc, nî fallor, Opstrati.
Ibid. Explica nobis clariùs, quomodo catenata gemat veritas, & Academiam
hanc bonis Doctrinæ sanæ principiis armatam aspectet vindicem, & pe-
riclitetur tamen. *Erat*, inquis, *tum Doctrina Lovaniensis velut ensis in va-*
tangebat neminem, neminem angebat. Jam intelligo: afflicta veritas non
solis principiis, sed magis praxi redimenda erat. Quis ergo liberabit?
Festina, Opstrati, periculum in mora: undenam incipiendum est?
Pag. 65. *A Sacramento Pœnitentiæ res inchoanda videbatur*, inquis. Sit ita: inclame-
Pag. 67. mus tecum, *inchoandum esse tandem.* Sed quas Regulas sequamur, qua-
Ibid. rum praxis communi Ministrorum Ecclesiæ usui repugnet? *Pastorales*,
inquis, *Sancti Caroli Instructiones, quas negare nemo auderet.* Suscipimus
Sancti Caroli Instructiones, & reveremur: sed hæc nihil novi sonant,
nihil tam ardui, nihil viris piis ac doctis inusitati. Quid tantis clamo-
Pag. 63. ribus opus erat, quid tanto boātu? *Placeret*, inquis, *omnibus Doctrina*
S. Caroli; nisi unum obstare videretur: fieri depravato hoc seculo nequaquam
posse, ut deducatur in praxim. Quis hæc combinet? Statim Instructiones
S. Caroli negare nemo auderet; & nunc placeret omnibus, nisi putaretur
impracticabilis. Sed dic seriò, Opstrati, remque totam compendio ex-
prime; id quod appellas Doctrinam S. Caroli, quæ necessaria est Ecclesiæ,
quæ sacrilegia corrigit populi, quæ communem Ministrorum Ecclesiæ
usum reprehendet, & tollet peccata mundi, verène depravato hoc se-
Ibid. culo impracticabilis? *Sed*, inquis, *Gymnasium SS. Trinitatis ignorant,*
qui hoc objiciunt. Siquidem hic jam factum ostenditur, quod fieri posse negatur.
Triumphat igitur veritas post tot pericula. Sed quo liberatore? Gymnasium
SS. Trinitatis audio: sed modernumne, cui Opstratius assidet: an anti-
Ibid. quum, cui Prædecessores? *Non tamen*, inquis, *ea fuit semper Gymnasti*
hujus felicitas, ut à suo exordio tam Sanctis Caroli Instructionibus dirigereitur.
Non satis in Belgio, atque adeo in hac ipsa Academia Lovaniensi, insiste-
tur praxi S. Caroli, cum prima hujus palestra fundamenta jacta sunt. Felici-
tas ergo est præsentis temporis: *Opstratium nimirum liberanda veritas ex-*
pectabat.

37. Perspicias jam nunc igitur, Opstrati, ac robore digitorum duorum
convinceris, quàm appositè tibi quadret illud Tertulliani, *Opstratium*
nimirum liberanda veritas expectabat. Quænam verò est Tibi mens (si per-
cunctari liceat) ut tanta fidelium multitudine contemptâ, Ecclesiasticæ
Disciplinæ, quoad Sacramentum Pœnitentiæ, sinceritatem ad tam exi-
guos, tuos scilicet & Tuorum angulos coarctes? Quid meditaris? Ut
ante omnium oculos editis palam scriptis, Ecclesiæ, quoad hoc, puritas
in solis asseclis tuis constituatur, & rudiores quique aut tumultuosiores,
ab iis qui vos non probant, quorumque pars longè maxima, sensim rece-
dere

dere doceantur, veluti à deciduis Ecclesiæ ramis, & spem in se solis ac Vobis reponant, pusilloque sibi grege blandiantur? Disjunctio ac secretio ista quàm sit arrogans & periculosa, fac, oro, cogites. Tuum enim verò erit Episcopis & Sacerdotibus silentium indicere, facem veluti errabundis præferre, *Communemq; Ministrorum Ecclesiæ usum reprehendere.* Tu Episcopis, sine Conciliis, Tu sine Romano Pontifice, Ecclesiæ limites stables, & neglecta Româ, puritatem ejus inter paucos tuos angulos restringes, fidesque Romana, quæ Apostolo teste, annuntiatur per universum mundum, apud vos solos legitimam Sacramenti Pœnitentiæ praxim inveniet. O! ludibria, stupores, cœcitates!

Ad Rom. I.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATI.

38. Nunc diluenda quæ objicit.

1. "Sequi videtur error gravis: Quod optima praxis semper sit apud pauciores."

Respondeo verbis Contensonii, "Præceptorum Ecclesiasticorum observantiam, & casta moralis disciplinæ custodiam esse quidem singularem (Apud pauciores) si cum illorum moribus conferatur, qui laxiora sectantur; scriptum est enim, stultorum infinitus est numerus: & voce Veritatis asseritur, quod lata est via quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per illam. At verò si utrorumque vitæ consuetudo ad Evangelicarum Ecclesiasticarumque regularum amussim exigatur, jam quæ privata & singularis videbatur, communis jure censebitur, utpotè communi Sanctorum usu probata, tametsi a paucis arctam viam ineuntibus servata." De Pœnit. cap. 2. Specul. 3. in solut. Object. 1.

CONFUTATIO.

39. Quasi verò uno illo Thomistâ prætenso, quem fuit necdum receperunt, judice, de re tanta, ab antiquo & perenni Ecclesiasticæ Traditionis usu pensanda statui debeat. Sed neque Scriptorem hunc intelligis, neque fideliter citas, neque ad rem præsentem rectè interpretaris. Illud, *Stultorum infinitus est numerus*, litteris Italicis exprimis, quemadmodum & illud (*apud pauciores*) quod utrumque insigne est citationis, in qua vim ponas uberiorem. Prima citatio penes Authorem extat; sed non secunda. Tò, *apud pauciores*, interspersum est à Te, Opstrati, non est Contensonii. Ad poenam Libri, ut inquirunt. Jam verò ut de illius sensu dicamus aliquid; evidens est, docere eum, *Ecclesiasticarum regularum* semper & ubique istam esse vim, ut qui vitam ad illarum amussim exigunt, communi sanctorum usui conformes esse jure censeantur. Hoc autem est idipsum quod aliis in Accusatione & Querela verbis expressi: *Per Ecclesiæ praxim seu consuetudinem intelligimus id quod consueverunt Ministri Ecclesiæ, juxta Principum, id est Pontificis & Episcoporum leges, in praxim deducere.* Quod igitur Contensonius de paucis arctam viam ineun-

Corruptio
textus 37.

tibus, dicit, non ad Ecclesiæ consuetudinem, aut praxim Absolvendi, ex hac consuetudine dimanantem, sed de abusibus in moribus intelligendum venit: Neque Contensonius Paucitati huic præscribit limites, quasi aliquando exiguis Galliarum & Belgii angulis, & hoc apud paucos constringatur; sed quod diffusa per orbem terrarum paucitas recte viventium, multò minor sit quàm multitudo *stultorum*, quorum *infinitus est numerus*. Labet interim mirari novam inconstantiam, Opstrati, tuam. Statim dicebas primam imposturam, *sensum vestrum esse, quod legitima praxis semper sit apud paucos*. Nunc autem hîc, in hoc loco, novemdecim lineis post, operosè sustines, hanc praxim semper esse apud pauciores. Quis ista combinat, obsecro? Patet ergo, quo studio, animoque tuæ illæ Imposturæ conceptæ sint.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATIÆ.

40. 2. *Quid de Episcopis, id est, Ecclesiæ Ministris principatioribus, in plenario Concilio adunatis: An optima in administrando Pœnitentiæ Sacramento praxis his aliquando placeret? Dicit enim quod Numquam &c.*

R. *Quid si vicissim ego quærerem ab Accusatore, an iisdem aliquando placeant optima in moribus? Dicit enim Doctor Steyaert, cujus partes in accusando agit, Numquam tam præclarè agi cum rebus humanis, ut quæ optima in moribus sunt, pluribus placeant.*

CONFUTATIO.

41. **E** Sset paritas, Opstrati, si Doctor Steyartius egisset, de pluribus Ecclesiæ Ministris. Quare & consequenter cum illo dicimus, semper tam præclarè cum rebus Ecclesiasticis agi, ut quæ optima sunt in moribus, pluribus etiam placeant Ecclesiæ Ministris. Testes sint instructiones Episcoporum, Decreta Pontificum, Conciliorum Canones, & universa quæ ex Ecclesiæ ministerio sine labe proficiuntur. Si qui in moribus à recto tramite exorbitant, non sunt eatenus Ministri; neque Ritualia vel Manualia proferunt, juxta quæ sese tutò peccare annuntient. Vident meliora, probantque, cum deteriora sequuntur. Nec est periculum, ne Fideles similium prolapsiones adscribant Ecclesiæ, cum jam sint satis moniti, quæ ex ministerio legum dicunt, facere; sed quæ contra Leges faciunt, facere non velle.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATIÆ.

42. *Sed nè effugium querere videar, tam pro me quàm pro ipso respondeo, manifestum esse nos non agere de Episcopis in plenario Concilio adunatis: qui ut universalem Ecclesiam representant, ita in declarando Ecclesiæ circa fidem, mo-*

res, & praxim sensu errare non possunt. Verum de hominibus privatis agitur per Orbem universum dispersis: nec agitur de fide & sensu ipsorum circa mores & praxim; sed de ipsis ipsorum moribus & praxi. De his autem credimus semper verum esse quod dixit Christus, PAUCOS esse qui inveniunt angustam portam & arctam viam quæ ducit ad vitam. Matt. 7, adeoque etiam semper moraliter verum esse, quod quæ optima sunt in moribus & praxi administrandi Sacramentum Pœnitentiæ pluribus non placeant, sic nimirum ut opere etiam ea præstent.

CONFUTATIO.

43. **M**utas statum quæstionis, Opstrati, remque omnem frustra convolvīs. Reperiri enim plurimos qui à sanctissimis in Ecclesia regulis abscedunt, ultrò cum dolore confessi sumus: hoc verò non obstante, semper & ubique fore leges conspicuas, ad quas quilibet sine erroris periculo possit adigi, proindeque numquam futurum ut legitima praxis ad paucos Galliarum & Belgii angulos redigatur, assertio est nostra, contra propositionem præsentem tuam, quam sic defendis ut deferere quidem videaris, sed si rem plenius intro-spiciamus, nec satis defendis nec satis deferis.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

44. "At inquit, nos per Ecclesiam intelligimus plebem Sacerdoti adunatam, ut S. Cyprianus loquitur."

R. Et nos eam intelligimus: sed quid inde confici potest? An quod ea dicenda sit praxis Ecclesiæ, quam plures de plebe & Sacerdotibus sequuntur? Minime. Nam plures sequuntur praxim, quam ipsi non probant: Video meliora proboque, deteriora sequor. An quod ea sit praxis Ecclesiæ, quam plures ex illis praxim Ecclesiæ esse sentiunt? Nec hoc sequitur. Nam sensum suum fortè multi mutarent, si aut maturius eum ad sensum Ecclesiæ expenderent, aut in Concilio aliquo generali sententiam suam dicere deberent: & quamquam non mutarent, non propterea mox ex plurium illorum sensu concluderet Ecclesia aut Concilium aliquod generale, eundem etiam esse sensum Ecclesiæ; sed sensu plurium cum sensu pauciorum collato, diligenter expenderet, uter illorum Scriptura Sacra & Traditioni conformis sit, eumque tandem definiret esse sensum Ecclesiæ, quem in illis contineri deprehenderet.

CONFUTATIO.

45. **E**Xcurris, atque excedis, Opstrati, ut de quæstionis systemate convenire hætenus non videamur. Quoties ergo vis repetam, nos per Ecclesiæ praxim, sensumque intelligere id quod S. Stephanus Papa olim adversus rebaptizantes: nihil innovetur, nisi quod traditum est: hoc est: nihil de novo reducatur in praxim, nisi quod traditionibus est conforme?

Ecclesiæ itaque praxis duo involvit, dogma per traditionem expressum, & opus juxta dogma illud executioni mandatum. Ita de legitima praxi administrandi Sacramentum Pœnitentiæ dicimus, illum esse sensum Ecclesiæ, quem Ministri juxta publicas Ecclesiæ ordinationes absolvendo observant. Si nihil faciunt; non est praxis, sed sola Traditio ut faciant. Si verò faciunt aliquid à præsensentibus Ecclesiæ constitutionibus discrepans, non est hoc Ecclesiæ praxis vel usus, sed privatorum abusus. Semper autem & ubique erit, ut vigeant bonæ leges, juxta quas prudentiores ministri quemlibet benè volentem, legitima praxi dirigant. Et hinc sicuti in causa celebrandi Paschatis, contra Asiaticos, item, non rebaptizandi, contra Donatistas, denique, absolvendi à peccatis, contra Novatianos, idem fuit Ecclesiæ sensus spiritusq; ante & post, & extra Concilia, qui postea collectis suffragiis in ipsis Conciliis etiam generalibus fuit manifestatus atque definitus; ita pariter, & de legitima absolvendi praxi sine præmissis stata lege per notabile tempus laboriosis Pœnitentiæ fructibus, & de Ecclesiæ limitibus, aliisque quæ totus in vobis improbat Orbis Catholicus, eundem, si casus ferat, Ecclesiæ manifestandum definiendumque sensum in Conciliis, spes nobis est magna, fiducia major, atque, si Superis placet, expectatio maxima. Ecclesiæ sensus, si nescis, in Conciliis non nascitur, quasi antea ignorantibus Patribus nova Traditionis notitia illabatur; sed qui primò dispersis per Orbem ministris melioribus erat cognitus, in adunatis fit præscriptus; præcedente ordinariò Sedis Apostolicæ oraculo, ad quam, quotiescumque Fidei aut morum ratio ventilatur, recurritur; ita ut (verbis Nicolai Primi in Concilio Romano utar) *contra singulos errores in Ecclesia ortos prior hac secundum primatus sui auctoritatem, sententia terminum dederit.*

Apud
Labbeum
Tom. 8.
vol. 1078.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

46. *Exemplum habemus obvium in Doctrina de probabilibus. Si eo tempore, quo Mundus se, ut loquitur Doctor Steyaert, Probabilistam mirabatur, rogati fuissent Sacerdotes cum plobe suum de probabilitate sensum promere; responderent forte plerique id quod in Academiis & Scholis tunc edocti erant tamquam certissimum, Licitum esse sequi sententiam probabilem: Sed absit ut propterea ex plurium illorum sensu continuo conclusisset Concilium aliquod, eum esse sensum Ecclesiæ; nam etsi reclamasset vel unus, imò etsi reclamasset nemo, diligenter tamen doctrina illa ex sacris litteris & traditione discussa fuisset priusquam ventum fuisset ad definitionem, atque ita facile doctrina illius falsitas deprehensa fuisset.*

CONFUTATIO.

47. **S**emper utique pugnantia loquēris; qui sic delectaris pugna, ut tecum ipse pugnare in consuetudinem duxeris. Nunc Tibi rursus in exemplo

plo de probabilibus Doctor Steyartius favet, quem non ita pridem tamquam in hoc ipso articulo Tibi repugnantem impugnare ausus es. Testor dissertationem tuam de praxi, ubi paginâ 19. paulo post medium, de Doctore isto hæc enuntiabas: *Alteram nunc responsionem discutiamus, quam ibidem adjicit (D. Steyartius) his verbis. "Præterquam quod falsum quoque sit, probabilium Doctrinam noxiam ita pervagatam esse hominum mentes & praxim, etsi libros jam & scholas pervadere cœpisset."* Itaque juxta Doctorem istum, Probabilium doctrina numquam fuit communis in Ecclesia praxis, sed scholas tantummodo pervadere cœperat: quod R. mus Societatis Jesu Præpositus Generalis, quem honoris causâ nomino, integerrimus Pater Thyrsus Gonzales, in suo de recto usu opinionum probabilium tractatu, Romæ anno 1694. spectante & applaudente Urbe (& quidni dicam Orbe?) copiosissimè demonstravit, dum contra authores nimis benignos ex unâ, & contra Theologos nimis rigidos ex altera partibus, stabilitis propositionibus viam mediam tenentibus, non modò sententiam depromit propriam, pluribusque argumentis commendat, ostendens, erroneam de probabilibus doctrinam nec fuisse communem in praxi, nec in Scholis Universalem, sed à pluribus semper, atque inter hos, à Societatis Jesu Theologis strenuissimè impugnatam. Tantumque abest, ut hæc doctrina prodierit à Societate; ut potius à Societate prodierint primi ejus impugnatores, inquit: & adducit Patris Fernandi Rebelli verba tomo 1. De Justitia & Jure, quæstione 5. in fine, anno 1608. Certum est, neminem salvâ conscientia sequi posse opinionem quæ minus probabilis esse ab ipso cognoscitur. Adjungit & alia aliorum, in introductione ad Lectorem, ubi totus est ut probet, duplicem in hac materia excessum, nimirum per nimium rigorem, nimiamque benignitatem, ab antiquæ Doctrinæ mediæ lateribus malè hærentem, proximè superiori seculo natum suos semper habuisse impugnatores, & contra utrumque optimè militare illud D. Bonaventuræ (nota benè Opstrati) Cavenda est conscientia NIMIS LARGA, ET NIMIS STRICTA: nam prima generat presumptionem, secunda desperationem; prima dicit sæpè malum bonum, secunda bonum malum. Licuit Tibi suprâ, Opstrati, nescio quæ ex Patre Engelgrave Societatis Jesu Concionatore in rem tuam, sed perperam, adducere: patieris hac vice, quòd in rem communem, protulerim Theologum consummatum, qui Societatis ejusdem, Romæ Clavum tenet.

D. Bonav.
in Com-
pendio
Theologia
lib. 2. cap.
52.

48. Sed mundus se probabilistam mirabatur, inquit Doctor Steyartius. Quam quidem locutionem ex S. Hieronymo de Semi-Arrianis in Ariminenfi Pseudo-Synodo *ἡμολογούμενον*, id est simili-substantialem Nicæno Symbolo sub-intrudentibus, desumptam si intelligeres, numquam ad rem tuam applicares. Hyperbolicas enim esse phrasas hujusmodi, & Synecdochicas, ut Grammatici loquuntur, totum pro parte, partemque pro toto energicè usurpantes, omnis cordatus Theologus intelligit. Et quidem quis nesciat figuras hujusmodi S. Hieronymo latinæ Rhetorices

cultori eximio communissimas esse? Pœnitentiam Fabiolæ paucis fortasse notam, *flens Roma conspexit*, inquit. Et ubi tantæ Matronæ funus describit, concursus extollens Populi Romani, tunc primum Roma se ipsam conspexit, ait. Similem expressionem, sed non ad litteram intelligendam requirebat Ariminensis Pseudo-Synodi facinus. Nimis insidiosa erat Confessionis formula, cui Orthodoxi sensum quidem tribuebant Catholicum, atque ita approbabant; sed dolosi Hæretici quasi de pravi sui sensus victoriâ certi insultabant universis. Et ita dicendum erat quod Orbis ingemuit, id est aliqua Orbis pars, & se Arrianum esse, sive Arrianismum quasi ex Synodi sententia credendum proponi miratus est. Non enim ignorabat S. Hieronymus, non solum plures toto Orbe Claros Episcopos isti formulæ numquam assensisse, Athanasium, Hilarium, Eusebium Vercellensem, Dionysium Mediolanensem, Gaudentium Ariminensem, aliosque tum extra, tum intra illud Conciliabulum notissimos, sed etiam Damasum Pontificem; ut taceam Episcopos Asianos insignes, Eusebium Samosatenum, Sylvanum Tarsensem, aliosque, quos Theodoretus teste constat, calamitosissimo illo tempore & stetit intrepidos, & à Constantio Imperatore exilia passos esse. Similes ergo figuratæ dictiones, non sunt exponendæ litteraliter, sed quamdam dumtaxat significant magnitudinem, ad eum ferè modum quo ipsa Concilia generalia, licet perspectum haberent, numquam Romanum Imperium universas mundi hujus obtinuisse Provincias; Cæsares tamen *toti humano generi præesse, terra mariq; dominari, totius mundi Dominos, toti Orbi imperare* dixerunt, quemadmodum ipse Gregorius Magnus ab adulationis dedecore ceteroqui alienissimus, Mauritio Imperatori, cujus tamen Imperii magnitudo multum erat diminuta, *Vos Deus universo mundo præesse constituit*, scripsit.

Concil.
Chalced.
Act. 11.
c. 16.
Gregor.
l. 4. Ep.
34.

49. Hæc tibi sufficiant, Opstrati: nisi & illud jungere velis, quàm periculosè pro causâ bona contra Probabilismum, facere illum volueris aliquo tempore non solum in Scholis, sed etiam in Ecclesiæ praxi universalem. Meministi, quid nuper Leodii super hoc ædificarunt aliqui, cui evertendo neque Tu neque tui unquam suffecerint.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositiones 35. & 36. ad quæ Opstratus non respondet.

81. Ad præcipuum quod dixi, nos per Ecclesiæ praxim intelligere, quod Ministri solent juxta Episcoporum Leges facere, non respondet.

82. Ad hoc quod dixi, eum non solum Ministros impetere, sed etiam leges atque instructiones juxta quas ministrant, non respondet.

CAPUT XXXII.

De Opstratii Propositionibus 37. 38. & 39. De *authoritate Ritualis Romani.*

TEXTUS

De *Authoritate Ritualis Romani.*

FUIT XLV.

Objicies *Authoritatem Ritualium, & præsertim Romani. Resp. Cum nullum conditum sit ab Ecclesia Universalis, vel saltem, ab ea approbatum, tamquam quod sensum illius, & praxim contineat, nullius etiam tanta esse potest, quanta est Ecclesia. Opstratius de praxi administ. Sacram. Pœnit. pag. 32. lin. 7. & seq.*

Ad ostendendum quòd Author directè impugnet Doctrinam *Ritualis Romani*, & censeat eam non esse à Pastoribus observandam, ponitur

ADJUNCTA.

Quæ merè spectant ad Ritus, observanda sunt à Pastoribus in administratione Sacramentorum... verum non est eadem authoritas Ritualium in iis quæ doctrinæ sunt... quòd si Pontifex Paulus V. voluisset Rituale, etiam esse normam Doctrinæ, quam Pastores sequerentur, certè id in sua Prefatione nec tacuisset, nec tacere potuisset. Ibid.

hic expressum fuit, ibid. Et omissus citationis locus qui habetur in Pastore bono pag. 160. & 161.

PROPOSITIO.

XXXVII.

Nullum Rituale, nequidem Romanum, est ab Ecclesia Universalis approbatum, tamquam quod sensum illius, & praxim contineat. *Joannes Opstraet, de praxi administ.*

PROPOSITIO

XXXVIII.

Quæ merè spectant ad ritus, in Rituali Romano præscriptos, observanda sunt à Pastoribus, in administratione Sacramentorum: verum non est eadem authoritas ejus, in iis, quæ sunt Doctrinæ. *Joannes Opstraet ibid.*

PROPOSITIO.

XXXIX.

Pontifex Paulus V. non voluit Rituale Romanum esse normam Doctrinæ quam Pastores sequerentur. *Joannes Opstraet, ibid.*

Nota;
Lector,
pro idem

RE-

REFLEXIO PRIMA.

3. **S**ensus est, quod error, circa praxim, non tantum resideat apud Ministros; sed quod non extet ullum Rituale, ne Romanum quidem, quod sit sufficienter approbatum, tamquam quod Ecclesiae Universalis praxim contineat. Et ad hoc confirmandum, inducitur distinctio, inter Ritualis ritum, & Doctrinam; Ritus observandi; Doctrina non item.

I I.

4. Scopus esse videtur infringere Authoritatem Ritualium, & praesertim Romani, & quidquid non tradit procrastinationes Absolutionum, aliasque Novitates, quibus delectantur.

I I I.

5. Verba autem Bullae Pauli V. sunt: *In quo, cum RECEPTOS ET PROBATUS ECCLESIAE CATHOLICAE RITUS suo ordine digestos, conspexerimus, illud sub nomine Ritualis Romani, merito edendum PUBLICO ECCLESIAE DEI BONO JUDICAVIMUS. Quapropter hortamur in Domino Venerabiles Fratres Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & Dilectos Filios eorum Vicarios, nec non Abbates, Parochos Universos, ut imposterum tamquam Ecclesiae Romanae Filii, ejusdem Ecclesiae omnium Matris, & Magistrae Authoritate, Constituto Rituali, in Sacris Functionibus utantur; & IN RE TANTI MOMENTI, QUAE CATHOLICA ECCLESIA, ET AB EA PROBATUS USUS ANTIQUITATIS STATUIT, inviolate observent.* Ex quo liquet, Rituale hoc approbatum esse, tamquam quod sensum & praxim Ecclesiae contineat. Dividere hic Ritus, à Doctrina, non est distinguere veritatem, sed frangere. Scimus enim in omni Ritu includi Doctrinam à Ritu inseparabilem; quae una cum Ritu approbatur: alioqui quomodo fieret, quod in eadem Bulla dicitur: ut *Curam Animarum gerentes, sua Ministeria, tamquam ad publicam, & ob-signatam normam peragerent, unoque ac fideli ductu, INOFFENSO PEDE AMBULARENT cum consensu?* Profectò ubi Doctrina nutat, non ambulatur *Pede inoffenso.*

6. Ostensò igitur quod Rituale Romanum, à Paulo V. approbatum, & tota Ecclesia receptum sit, tamquam quod illius praxim contineat, reliquum est, ut ad convincendam harum Propositionum exorbitantiam, legatur Canon 13. Sess. 7. Concilii Tridentini: *Si quis dixerit receptos & approbatos Ecclesiae Catholicae Ritus, in Solemni Sacramentorum Administratione, adhiberi consuetos, aut contemni, aut SINE PECCATO, a MINISTRIS OMITTI, aut IN NOVOS ALIOS PER QUEMCUMQUE ECCLESiarum PASTOREM MUTARI POSSE, Anathema sit.* Concilium excludit quemcumque Pastorem; proindeque nostros etiam Pastores bonos.

7. Quàm periculosum porro sit Doctrinam à Ritibus distinguere, & hos quidem probatos dicere, illam non item; patebit ex pravis consequentiis,

ex hac distinctione promanantibus. Varia Myſteria Fidei, v. g. Trans-
 ſubſtantiationis, ex Eccleſiæ Ritibus, adverſus Proteſtantes defendimus.
 Oſtendimus, Chriſtianos ſemper adoraffe. In quo ſequimur Sanctos Pa-
 tres, & præcipuè S. Irenæum, qui Gnoſticos aſſerentes Chriſtum in ter-
 ris non verum Corpus, ſed Phantaſma ſumpſiſſe, neque à Creatore cœli
 & terræ, ſed Deo alio ſolarum mentium Conditore natum; ex communi-
 bus S. Eucharistiæ Ritibus redarguit: *Quomodo conſtabit Gnoſticis, cum*
Panem, in quo acta ſunt gratia, Corpus eſſe Domini ſui, & Calicem Sanguinis
ejus, ſi non ipſum Fabricatoris Mundi Filium dicunt? Et infra: *Ergo aut ſen-*
tentiam mutant; aut deſinant offerendo. Hæc verò Argumenta fluxa jam &
 caduca erunt omnia, ſi Regulæ Opſtratiæ obtineant: nihil enim faci-
 lius erit reſponſu: quàm ſervari Ritus poſſe, ſed Eccleſiam in Doctrina
 de adorando Dei-Hominis Corpore, iſtis Ritibus involuta, cæſpitaſſe.
 Non cæſpitavit autem; cùm non minor ſemper Romanorum Pontificum
 cura extiterit, ut nihil in Ritibus permitteretur, quod periculum gene-
 raret Animarum, aut Eccleſiaſtica derogaret honeſtati; quàm in Dogma-
 tibus Univerſis. Unde Lateranenſe quartum de Ritibus Græcorum dicit:
Licet Græcos in diebus noſtris ad obedientiam Sedis Apoſtolica revertentes fo-
vere & honorare velimus, mores ac RITUS eorum, in quantum cum Domino poſ-
ſumus, ſuſtinendo: in his tamen illis diſſerre nec volumus, nec debemus, quæ pe-
riculum generant Animarum, & Eccleſiaſtica detrahunt honeſtati.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

§. 23.

7. Refutantur impoſturæ *Aceuſationis* circa hanc Propositionem,
 quæ inter 61. fuit quadrageſima quinta: *Objicies Authoritatem*
Ritualium, & præſertim Romani. Reſp. Cum nullum conditum
ſit ab Eccleſia univerſali, vel ſaltem ab ea approbatum, tam-
quam quod ſeuſum illius & praxim contineat, nullius etiam tanta
potest eſſe, quanta eſt Eccleſiæ. De praxi adminiſt. Sacram. Pœ-
 nit. pag. 32. lin. 7. & ſeqq.

CONFUTATIO.

8. **B**Enè habet. Statim negabas, propudiare Te authoritatem omnium Ritua-
 lium, etiam Romani, & relegabas ad Impoſturas. Hic nunc erit lo-
 cus opportunus diſquirendi quid ſentias, ſenſumque tuum excutiendi ut
 oportet. Ut verò ſtatus quæſtionis ſit manifeſtior; ſupponendum, obje-
 ctam Tibi fuiſſe authoritatem Ritualium, & præſertim Romani. Verba
 objectionis, brevitatis cauſâ omiſimus: fuerunt autem à Te prolata pagi-
 nâ 31. hoc ordine: "Opinio Steyartii. Authoritati Ritualium & præſertim
 „Romani, idèd tantoperè deferendum putamus, quod ſenſum & praxim exhi-
 „beant,

„beant, non quorumlibet hominum, sed ipsarum Christi Ecclesiarum. In per-
 „tinente generali ad Conclus. Theologico-Pract. de Administ. Sacram.
 „Euchar. & Extremæ Uctionis. §. 1. Ne igitur objectio, si expressa fuisset
 „tota, creasset confusionem: breviter substantiam posui: *Objicies Aucto-*
ritatem Ritualium & præsertim Romani. Juvat autem nunc responsionis
 tuæ verba omnia superaddere, quæ sequuntur. ” *An praxis Ritualium, sit*
Praxis Ecclesiæ? Etsi veneranda sit Ritualium auctoritas: non tamen
 „Auctoritati Ecclesiæ adæquanda est. Si quidem Ritualium Auctoritas
 „major esse non potest, quam sit illorum, qui ea condidēre, vel qui ab
 „aliis condita, ut sua, approbarunt. Itaque cum nullum conditum sit ab Ec-
 „clesiæ Universali, vel saltem ab ea approbatum, tamquam quod sensum illius
 „& praxim contineat: nullius etiam tanta esse potest, quanta est Ecclesiæ Uni-
 „versalis Auctoritas. Proinde non sequitur: Hæc praxis est hujus vel
 „illius Ritualis: ergo est praxis Ecclesiæ.” Hactenus Tu ibidem. Ex
 his liquet, propositionem, seu responsionem tuam fidelissimè excerptam
 & relata fuisse.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

9. Nescio quā iterum fide Propositionem hanc excerpterit & exhibuerit Accu-
 sator. Verba hæc: *Objicies auctoritatem Ritualium, & præsertim Ro-*
 mani. Resp. non sunt Opstratii, sed ipsius Accusatoris, qui ista Opstratio af-
 finxit, ut videatur Opstratius Auctoritatem Ritualium & præsertim Romani
 sibi objectam rejicere: quod numquam fecit.

CONFUTATIO.

10. **D**ic album nigrum, Opstrati, calidum frigidum, & nega turrim
 quam oculis vides: eadem operâ persuadebis hæc omnia, aut
 horum nihil. Quomodo autem possint ista in sanam mentem incidere?
 Non enim accusaris de objectione, sed de responsione: atque propositio
 quæ accusatur, ipsissimis responsionis tuæ verbis constat. Quid rursus
 tergiverfari?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

11. Imo verò fecit totum contrarium.

CONFUTATIO.

12. **E**T tamen non convenimus ambo, qui contrarium hoc sustinemus.
 Quæ prodigia!

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

13. Ut ex toto contextu, unde propositio sumpta est, patet: Etsi, ait, vene-
 randa sit Ritualium Auctoritas: non tamen Auctoritati Ecclesiæ adæ-
 quanda.

quanda est. Si quidem Ritualium Auctoritas major esse non potest, quam sit illorum, qui ea condidit, vel qui ab aliis condita, ut sua, approbaverunt. Itaque cum nullum conditum sit ab Ecclesia Universali, vel saltem ab ea approbatum, tamquam quod sensum illius & praxim contineat: nullius etiam tanta esse potest, quanta est Ecclesiae universalis auctoritas.

Hæc sunt Opstratii, non vero ea quæ protulit Accusator.

CONFUTATIO.

14. **O** ! Hominum fidem ! Protuli & accusavi verba eadem; hæc verò sunt Opstratii, & illa non sunt. Quis ista capiat? Mitte subterfugia, Opstrati, quæ rem tuam peiori loco ponere possunt, non salvare. Hæc ipsa quæ nunc agnoscis, atque exprimis, ipsa sunt quæ displicent & accusamus: cui bono, in re tanta, coram tantis iudicibus nugaris?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

15. *Qui ad fulciendam calumniam subjungit: "Ad ostendendum quod Author directe impugnet doctrinam Ritualis Romani, & censeat eam non esse à Pastoribus observandam, ponitur adjuncta. Quæ merè spectant ad Ritus, observanda sunt à Pastoribus in administratione Sacramentorum... Verum non est eadem Auctoritas Ritualium in iis quæ doctrinæ sunt... Quod si Pontifex Paulus V. voluisset Rituale etiam esse normam doctrinæ, quam Pastores sequerentur, certè id in sua Præfatione nec tacuisset nec tacere potuisset." Ibid.*

Certum est hæc ibidem nec haberi, nec umquam ab Accusatore ibidem lecta esse: Unde rursus ipsius in accusando temeritas elucet.

CONFUTATIO.

16. **H**ic jam ferè speciem quamdam victoriæ referres Opstrati, quia Typographus pro voce, *idem*, expressit *ibidem*. Sed quantum hoc est, cum Tu sis semper *idem*, propositionesque tres tradideris omnino verbis iisdem, primam quidem in dissertatione tua de praxi, pag. 34. uti vidimus; reliquas verò in Pastore tuo prætensè bono pag. 160. lineâ primâ?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

17. *Locus, unde verba illa truncata sunt, non aliud habet, quam non eandem esse Auctoritatem Ritualium in iis quæ doctrinæ sunt, ac in iis quæ sunt Rituum.*

CONFUTATIO.

18. **L**ocus ille ex Pastore tuo prætensè bono paginâ, uti dixi, 160. extractus, non truncatus fuit. Nec tantum dicit non eandem esse

Authoritatem Rituum in iis quæ doctrinæ sunt, ac in iis quæ sunt Rituum; verum insuper expressè dicit, quod si Paulus V. voluisset Rituale etiam esse normam Doctrinæ, quam Pastores sequerentur, certè id in sua præfatione nec tacuisset, nec tacere potuisset. Supposuisti igitur prætereà, quòd Paulus V. non voluerit Rituale esse etiam normam Doctrinæ quam Pastores sequerentur. Hoc verò plus est, quàm authoritatem non esse eandem. Cur autem etiam non sit eadem?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

19. *Quæ est ipsa doctrina Doctoris Steyaert ita pronuntiantis: In Ritibus præcipua Manualium est Authoritas. De admin. Sacram. Pœnit. concl. 43.*

CONFUTATIO.

20. **P**Lus voluit Doctor Steyaert, in materia ista; quod non modò ignoras, sed apertè in ipso refutasti. En rursus verba tua: *nec rectè igitur Steyartius in Pertinente mox citato: Authoritati Ritualium, præsertim Romani, ideo tantopere deferendum putamus, quòd sensum & praxim exhibeant, non quorumlibet hominum, sed ipsarum Christi Ecclesiarum. Dic nunc ergo nobis, Opstrati, quànàm fide innovationem tuam, Doctoris Steyartii Doctrinâ, quam ex professio refutas, incrustare niteris Tu, qui Authoritati Ritualium universim ita detraxisti, ut in Pastore tuo bono generatim dixeris: quare in hac Doctrina, & si quæ similes sunt, RITUALIBUS adherendum non est, sed ab iis cum libertate discedendum? Nihil moror quòd in particulari aliquo Rituali mendum, vel etiam errorem irrepere posse contendas (quod Steyartius admiserat accidisse in Rit. Camerac. ideoque de illo dixerat verba objecta) sed & corrigetur hic à Ritualibus aliis, & præsertim Romano, quod vitio caret. Romanum autem cum ceteris posuisti in hoc Parallelo, ut libertatem ab iis discedendi in nescio quibus casibus vindices. Estne hoc tantummodò dicere, non eandem in Doctrina, quæ in Ritibus, esse Authoritatem? Quamquam & hoc ipsam, ut dixi, respectu Ritualis Romani ab Orthodoxa mente respuendum sit. Dixisti insuper nullum Rituale esse approbatum tamquam quod praxim & sensum Ecclesiæ universalis contineat: atque hoc est longè pessimum.*

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

21. *Probatur verò id ex ipsa præfatione Ritualis Romani, ubi Pontifex suum in edendo Rituali consilium his verbis significat: "Restabat ut uno etiam volumine comprehensi sacri & sinceri Ecclesiæ Catholice RITUS, qui in Sacramentorum administratione alijsq; Ecclesiasticis functionibus servari debent, ab iis qui curam animarum gerunt, Apostolica Sedis Authoritate prodirent; ad cujus voluminis præscriptum, in tanta Ritualium multitudine, sua illi*

„ Mi-

„Ministeria, tamquam ad publicam & obſignatam normam peragerent, unoq; ac fidei ductu inoffenſo pede ambulant cum conſenſu.” En Summi Pontificis conſilium, uno volumine comprehendere ſacros & ſinceros Eccleſiæ Catholice Ritus, qui in Sacramentorum adminiſtratione aliſque Eccleſiaſticis functionibus ſervari debent. Non dicit, eodem volumine ſe etiam comprehendere voluiſſe Eccleſiæ Catholice doctrinam: nec proinde dici poteſt, eandem eſſe Ritualis Romani quoad doctrinam & quoad Ritus authoritatem: major enim eſt illius authoritas quoad Ritus, ad quos præſcribendos diſcreſe ſe dicit Pontifex illud edere, quam quoad doctrinam, ad quam præſcribendam ſe illud edere non dicit: Atque hoc unum dixit Opſtratus.

CONFUTATIO.

22. **V**erbis à Te nunc relatis Pontifex dicit Rituale iſtud *Apoſtolice Sedis Authoritate* prodire: Tu vero dixiſti, nullum ab Eccleſia Univerſali approbatum tamquam quod ſenſum illius & praxim contineat. Item in iſdem verbis Pontifex dicit Rituale iſtud conditum eſſe, ceu normam juxta quam Miniſtri inoffenſo pede ambulant cum conſenſu. Tu verò de Ritualibus, pro quibuſdam prætenſis à Te caſibus, generatim dicis, ab iis cum libertate diſcedendum. In verbis autem Pontificis à Te neglectis inſuper ad omnes dicitur: *Impoſterum tamquam Eccleſia Romana Filii, ejusdem Eccleſiæ omnium Matris & Magiſtræ Authoritate conſtituto Rituali in Sacris functionibus utantur; & in re tanti momenti, quæ Catholica Eccleſia, & ab ea probatus uſus antiquitatis ſtatuit, inviolatè obſervent.* Tu verò neſcio quam diſtinctionem inter Ritus & Doctrinam invenis, illos tenens, his detrahens, ubi Pontifex & Eccleſia nihil diſtinguens, nihil excipit.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

23. Et quid, quod iſſum Rituale Romanum dicat quid amplius? Nam ubi tractat de iis quæ in Sacramentorum adminiſtratione generaliter ſervanda ſunt, ita habet: „Quæ de... Sacramentis ſcire, ſervare, & docere Paro- chi debent, cum ex aliis libris, tum præcipuè ex Catechiſmo Romano ſumi poſſunt. Siquidem hic DE IIS FERÈ TANTUM agere inſtituti operis ratio poſtulat, quæ ad ipſorum quinque Sacramentorum RITUS pertinent.” Rituale Rom. impreſſum Lugduni 1680. En expreſſum diſcretiſſimè, quod inſtitutum Ritualis Romani ſit, de iis ferè tantum agere, quæ ad Sacramentorum RITUS pertinent.

CONFUTATIO.

24. **A**liud eſt, Opſtrati, Rituale reſpectu Catechiſmi Romani, aliorumque librorum tam exiguam à Ritibus diſtinctam doctrinam tradere, ut ferè tantum de Ritibus agere inſtituti operis ratio poſtularit:

aliudque, Authoritatem ejus respectu doctrinae, quamcumque tradit, esse omnibus numeris absolutam. Pontifex primum dicit, neque negat secundum. Tu verò non tantum asseris Ritualia ferè de solis Ritibus agere, sed contendis insuper discedi ab illis posse in iis quæ de doctrina tractant. Præcipua est in Ritibus Manualium authoritas, uti optimè Doctor Steyartius observat: quia nimirum præcipuè, & ferè tantum de Ritibus agunt. Cum hoc tamen simul stat, quòd in Doctrinis quæ Ritibus illis intrinsecæ sunt, aut ad eos reducuntur, Authoritas sit æqualis. Non dicimus Doctrinam approbatam esse quam non tractat, sed illam quamcumque continet. Quòd alii libri magis ex professo discutiant dogmata, quæ Pastores *scire, servare, & docere debent*, est impertinens ad hanc quæstionem. Sufficit quòd Doctrina quamcumque pro Ritibus & de Ritibus Rituale Romanum tradit, sit ab Ecclesia & Pontifice approbata, & ab omnibus ut talis *inviolatè observanda*.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

25. *Imposturae itaque sunt Propositiones ipsius XXXVII. XXXVIII. & XXXIX.*

CONFUTATIO.

26. **P**ropositiones istæ verba tua sunt formalia, eodem sensu, quo tradidisti, exhibita: Pace igitur tua, sunt Imposturæ quas fecisti.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

27. *Quibus accedunt sequentes.*

Quarta, "Sensum nostrum esse, quòd error circa praxim non tantum re-sideat apud Ministros; sed quòd non extet ullum Rituale, ne Romanum quidem, quòd sit sufficienter approbatum, tamquam quòd Ecclesia universalis praxim contineat." Rest. 1.

CONFUTATIO.

SI animi tui motus Theologicae sinceritatis tenuis scintilla regeret; non auderes equidem, Opstrati, objectionem hanc ita carpere, nec Imposturæ nomine in invidiam vocare; cum scire deberes Te eadem operâ in caput proprium sententiam dicere, cum idipsum quòd Imposturam vocas, à Te fuerit verbis totidem, ut suprà vidimus, assertum ibidem: *Cum nullum conditum sit ab Ecclesia universalis, vel saltem ab ea approbatum TAMQUAM QUÒD sensum ILLIUS & PRAXIM CONTINEAT, nullius etiam tanta esse potest quanta est Ecclesia.* de praxi pag. 32.

IMPO-

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

29. Quinta, "Quod Ritus (Ritualium) observandi sint, Doctrina
,, non item." Ibid.

CONFUTATIO.

30. **V**erba tua de quibusdam, quos prætendi posse putas, casibus fuerunt: *Ab iis cum libertate discedendum.* Pastor bonus pag. 161.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

31. Sexta, "Scopum nostrum videri esse, infringere Auctoritatem Ritualium & præcipue Romani." Resl. 2.

CONFUTATIO.

32. **N**umquid satis infringitur Auctoritas ejus quod expressè in Doctrinam & Ritus dividitur, ut Rituum Auctoritate elatâ, Doctrinæ Majestas enervetur?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

33. Septima, "Infringere quidquid non tradit procrastinationes absolutio-
,, num, aliasq; novitates, quibus delectamur." Ibidem.

CONFUTATIO.

34. **Q**uid respondes ad ista, Opstrati? Scriptitationes tuæ hesternæ & quotidianæ, ecquid aliud sonant, quò tendunt aliò, quid aliud prædicant?

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

35. *Atque hæc satis ex dictis refutatae sunt.*

CONFUTATIO.

36. Confidentissime Opstrati!

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

37. *Supersunt Objectiones. 1. Ex Bulla, quâ Paulus V. Rituale approbat, sic argumentatur: In omni Ritu includitur doctrina à Ritu inseparabilis: ergo una cum Ritu approbatur doctrina.*

R. Questio nulla est de doctrina, quæ in Ritu includitur, atque ab eo inseparabilis est: nam hanc unâ cum Ritu approbati nulli dubium est.

CONFUTATIO.

38. **A**tenim vide etiam stuporem. Tua ipsius confessio jam docet, approbatam esse doctrinam quæ in Ritu includitur. Peccasti igitur dicendo generatim, non eandem esse Ritualis Romani Auctoritatem quoad Ritus & Doctrinam.

39. *Sed de doctrina agitur, quæ in Ritualibus seorsim à Ritibus traditur; circa quam hoc unum affirmamus, quod ad eam tradendam Ritualia præcipue condita non sint: ut ex ipso Rituali Romano jam docuimus.*

CONFUTATIO.

40. **N**Ova distinctio. Heri ad labefactandam Ritualis Romani Authoritatem, distinguebas Ritus à Doctrina. Nunc verò argumentis pressius, doctrinam à doctrina separas. Et quis erit tam subtilis, qui copiosas istas divisiones assequatur? Profectò quidquid in Rituali Romano continetur, ad Ritus pertinet, Ritibusque includitur, vel ad eos reducitur. Profer doctrinam aliam, si potes. Et ut proferres: quid tum esset postea? Si Authoritatem suscipis Pontificis & Ecclesiæ, totum illum librum prout est, practicandum, & inviolabiliter observandum proponentis; appella Ritus, Doctrinam inclusam, exclusam, extrinsecam, intrinsecam, separabilem, inseparabilem ut volueris; fatis est, contineri in libro isto qui Rituale Romanum dicitur. Procedunt omnia pari passu, Authoritas eadem, eadem reverentia debita. Cavillationum istarum technas Romana Ecclesia nescit.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

41. 2. *Objicit Canonem 13. sess. 7. Concil. Trid. quo anathema dicitur iis, qui receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus... contemni... omitti... aut... per quemcumque mutari posse dixerint.*

R. Et nos iis anathema dicimus; ideoq³, vel ipso Querulo fatente, Ritus observandos esse docemus.

CONFUTATIO.

42. **D**Ocetis verbo; sed praxi viam sternitis quâ Ritus contemnantur. Si enim tam imbecilla sit Romani Ritualis Authoritas, ut tua inter Ritus & Doctrinam, & rursus inter Doctrinam & Doctrinam distinctio obtineat; natum est fieri, ut sub prætextu Doctrinæ quam contendetis non ita Ritibus includi, Ritus ipsos impugnetis, omittatis, aut mutetis. Qui vos nôrunt, timent omnia. Viam generalem sternitis; & quantò minùs ad particularia vos descendere profitemini, tanto magis metuimus ab insidiis, ne principiò positò, infelicissimè subsumatis, & plures casus, quos pertimescimus, comprehendatis. Quibus obviandis nihil est tutum, nisi ut Rituale Romanum totum, quantum quantum, quoad singulas ejus partes, quocumque appelletis nomine, servetur integrè, & ut Pontifex loquitur, *inviolatè*.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

43. 3. Sic argumentatur: "Varia Mystéria fidei, v.g. Transsubstantiationis, ex Ecclesiæ Ritibus defendimus: Hæc verò argumenta fluxa jam & caduca, erunt omnia, si Regula Opstratiana obtineant: nihil enim erit facilius responsum, quam servari Ritus posse, sed Ecclesiam in doctrina, istis ritibus inclusa, cæspitasse: Ergo &c."

R. Jam dixi non agi de doctrina Ritibus inclusa, quæ æquè ab Ecclesiâ Catholica probatur ac ipsi Ritus ab eadem probati; omninoque fatemur, rectissimè Mystéria fidei ac solidissimè ex ritibus ab universa Ecclesiâ receptis adversus Protestantes, exemplo SS. Patrum, defendi. Sed hoc agitur, an doctrina in Ritualibus seorsim à Ritibus tradita tantæ authoritatis sit, quanta est ipsa universalis Ecclesiâ? Quod negat propositio accusata; eò quod Ecclesiâ universalis nullum Rituale condiderit aut approbarit, in quo doctrinam cum tanta authoritate definire ac tradere voluerit. Id quod confirmatur ex ipsa Bulla Pauli V. Rituali Romano præfixâ, ubi Summus Pontifex, nullâ factâ mentione de doctrina, tantum receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus uno volumine comprehensos esse præfatur. Caterum si doctrina, in Ritualibus tradita, ipsius Ecclesiæ authoritatem obtineret: jam ea ipsis Conciliorum Generalium definitionibus adæquanda foret: quod nec ipse Accusator contendere auderet.

CONFUTATIO.

44. **C**orrumpis textum, Opstrati: Paulus V. non dicit tantum receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus uno volumine comprehensos esse. Illud tantum à Te interferitur, non est Pontificis. Pontifex approbat omnia quæ in volumine isto continentur, suntque hæc tantæ Authoritatis, quantæ sunt Pontificiæ definitiones reliquæ, quas sustinemus ad omnem Ecclesiam, æquè ac Conciliorum Generalium statuta pertinere: & ipsa Ecclesiâ Gallicana nobiscum in hoc consentit, excepto quod hæc apponat clausulam, Si Ecclesiæ consensus accesserit, quem consensum dignissimi illius Antistites ita interpretantur, ut sufficere censeant tacitum, id est, dummodo nulla notabilis Ecclesiæ pars resistat. Rituali autem Romano consensus ille accessit, nulla notabilis pars tuam, Opstrati, distinctionem opposuit: agnosce ergo authoritatem ejus imminutam.

Corruptio
textus 28.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

45. Et hæc quidem pro se Opstratius.

CONFUTATIO.

46. **D**E his judicet Ecclesiâ.

IMPOSTURÆ L. OPSTRATII.

47. *Sequuntur nunc Responsa aliorum, quos Author Querulus in eodem Scripto accusat.*

CONFUTATIO.

48. **A**udientur & ipsi.

APPENDIX.

Prosecutio argumentorum contra Propositiones 37. 38. & 39. ad quæ Opstratius non respondet.

83. Ad præcipuum quod dixi, Approbatum Rituale tamquam quod Ecclesiæ sensum & praxim contineat, non respondet.

84. Ad hoc quod dixi, ubi doctrina nutat, non ambulari *pede inoffenso*, quod tamen Pontifex de Rituali asserit, non respondet.

85. Ad Concilium Lateranense, non respondet.

CAPUT XXXIII.

De Accusata Propositione quæ fuit 53. & est Doctoris Zegeri van Espen, de formula Communicationis in Confraternitate Redemptionis.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De Formula Communicationis in
Confraternitate Redemptionis.

XI.

FUIT LIII.

1. **R**eferuntur quedam occurrentia, in Confraternitate SS. Trinitatis, sub Titulo B. M. V. de Redemptione Captivorum, quæ perniciosi erroris occasionem dare possunt (Zegerus Bernardus van Espen, in Dictatis authenticè exhibitis fol. 38. verso lin. 1.) Tria potissimum occurrunt, quæ dicto errori favere videntur, ac populo occasionem,

Communicatio bonorum Operum, in Confraternitate SS. Trinit. sub Titulo B. M. Virginis de Redemptione Captivorum, Confratribus hujus Confraternitatis, quibusdam diebus fieri solita, sub hac verborum Formula: *Communicamus vobis, Fratres, Orationes, Jejunia, Missas, Peregrinationes, & Labores,*
in

in illum incidendi, & Hæreticis materiam, illum Ecclesia tribuendi, dare possunt. Primum, Communicatio bonorum Operum Confratribus hujus Confraternitatis, quibusdam diebus fieri solita, sub hac formula verborum: Communicamus vobis, Fratres, Orationes, Jejunia, Missas, Peregrinationes, & Labores, pro Redimendis etiam Captivis, susceptos, cæteraque Opera bona, quæ per Dei Grati-
 am, in nostra Congregatione, & Ordine fiunt. IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS S. Amen.
Ibid. lin. 10. & seqq.

pro Redimendis etiam Captivis, susceptos, ceteraque Opera bona, quæ per Dei Grati-
 am in nostra Congregatione, & Ordine fiunt. IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS S. Amen. Perniciosi erroris occasionem dare potest, & Hæreticis materiam illum Ecclesiæ adscribendi. Zegerus Bernardus van Espen, in Dictatis pub.

REFLEXIO PRIMA.

2. Sensus est, quod Forma Communicationis bonorum Operum, quæ adhibetur in Confraternitate ista, possit præbere occasionem perniciosi erroris.

I I.

3. Quò vergat hæc Criticatio, non video; nisi fortè, ut nova faciant omnia.

I I I.

4. Formula ista est communis pluribus aliis Confraternitatibus, à Sacra Congregatione Rituum approbata, & per Constitutionem Clementis VII. confirmata. Nec scio quo fundamento Author hanc impugnet: nam præter Generalem Communionem Sanctorum, datur specialis, de qua hæc Formula loquitur, quæ utiliter communicatur; ut patet ex Orationibus, quas Apostolus Paulus toties non peteret, si nil nisi Generalis Communio Sanctorum prodesset.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

§. 24.

5. Responsio ad propositionem quæ fuit inter 61. accusatas quinquagesima tertia: *Referuntur quædam occurrentia, in Confraternitate SS. Trinitatis sub titulo B. M. V. de Redemptione Captivorum, quæ perniciosi erroris occasionem dare possunt* (Zegerus

rus Bernardus van Espen in Dictatis authenticè exhibitis fol. 38. verso lin. 1.) tria potissimum occurrunt, quæ dicto errori favere videntur, ac populo occasionem in illum incidendi, & Hæreticis materiam Ecclesiæ tribuendi, dare possunt. Primum Communicatio bonorum operum Confratribus hujus Confraternitatis, quibusdam diebus fieri solita, sub hac formula verborum: Communicamus vobis fratres orationes, jejunia, Missas, peregrinationes, & labores, pro redimendis etiam captivis, susceptos, cæteraque opera bona quæ per Dei gratiam, in nostra Congregatione & ordine fiunt, In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Amen. Ibid. lin. 10. & seqq.

Dicit Querelator, se nescire, quo fundamento hanc formulam communicationis bonorum operum impugnem. Sed ostendere debuisset, me eam impugnare. Nec enim dixi, eam esse erroneam; sed hoc asserui & assero, quod nisi à Parochis, aliisque Animarum Directoribus exponatur, quæ sit vis hujus communicationis, natum sit fieri, ut ex illa generali communicatione bonorum operum in perniciosum errorem populus incidat.

CONFUTATIO.

6. **V**Ox hæc non est vox Opstratii. Agnosco loquelæ modestiam, quam in Opstratio requirimus. Quare & modestissimè dicam, distinguendum esse inter scandalum datum & acceptum. Nullam porro esse rem tam sacram, quæ scandalo per quorundam malitiam accepto subiecta non sit, tecum extra controversiam ponam. Scriptura Sacra, Crux Christi, & ipsum Verbum quod Caro factum est, non fuit ab hoc immune; ita ut Apostolus gloriæ loco ponat, se prædicare gentibus stultitiam, & Judæis quidem scandalum. Absit verò ut idcirco dicatur, quod in Scriptura S. sint quedam occurrentia, quæ perniciosi erroris occasionem dare possunt: absit, ut dicatur quod in Cruce Christi occurrant aliqua quæ errori favore videntur: absit denique ut vel cogitetur quod in Passione Domini occurrant aliqua quæ populo occasionem dare possunt in errorem incidendi, & Judæis aut Gentilibus materiam, illum Ecclesiæ tribuendi. Satis equidem vides, Clarissime vir, expressiones similes sonare non scandalum acceptum, sed datum; quod à rebus tam sanctis alienissimum est. Hoc est autem id quod in propositione tua jure merito displicuit. Injuria hæc est illata Decretis S. Congregationis per Clementem VIII. approbatis: Est malesonantia, & scandalum de scandalo datum.

1. Cor. 1.
x. 23.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

7. " Quia hinc facile apprehendent Fideles vulgares (ut habent Dictata) quod ex hoc solum quod huic Confraternitati sint inscripti, Scapulare Confrat-

„ternitatis gestantes, singulis diebus quinies Pater noster, & quinies Ave Ma-
 „ria pro exaltatione S. Matris Ecclesiae, haeresium extirpatione, & Principum con-
 „cordia recitantes; addito uno Pater noster & Ave Maria cum versu Gloria
 „Patri & c. pro bona intentione Summi Pontificis; atque exiguam eleemosynam
 „verbi gratia trium assium cum primum Confraternitati inscribuntur, & me-
 „dium assium singulis annis pro redemptione captivorum offerentes (ut regula
 „Confraternitatis praescribunt) participes efficiuntur omnium istorum bonorum
 „operum: atque hinc ulterius facile continget, ut segniores reddantur ad similia
 „pietatis opera, & mortificationis exercenda, credentes hac sibi, vi confrater-
 „nitatis abunde communicari, eorumque fructum applicari.”

Hac si auctor Querelæ addidisset, sat perspicuum fuisset, me formulam non simpliciter improbasse; sed solum monere, merito Parochos sollicitos esse, ut vis hujus formulae populo exponatur, ne alias effectum illius ultra verum apprehendendo in perniciosum errorem incidat.

CONFUTATIO.

8. **H**Ypatia gentilis Philosophia scandalizabatur, & tardabat Christiana fieri, quod audiret JESUM DEUM crucifixum praedicari & mortuum. Fuit instruenda, & est instructa, tandemque laeta fidem suscepit. Nemo tamen ideo ausit dicere, ipsam Christi fidem perniciosi erroris occasionem dedisse; aut ex ipsa fide natum ut aliquis in eum incidat; aut denique in Fide Christiana occurrere quæ Gentilibus materiam præbeant, errorem istum Ecclesiae adscribendi. Ita pariter: si tantummodo Parochis commendassent sollicitudinem exponendi harum & aliarum pietatum Officia; laudavissemus utique, & dedissemus faciles manus. Quod verò erroris fontem in ipsam pietatis formulam, prout ab Ecclesia probata est, reponas, hoc enimvero animadversione dignum est.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

9. Unde & §. 19. monui: ” Interim dum hac formula communicationis bonorum operum a Superioribus toleratur, poterunt Parochi pro opportunitate ostendere, quam parum fidendum sit huic bonorum operum communicationi, nisi ipsi bona opera exerceant.”

CONFUTATIO.

10. **I**s mihi errare videtur, Clarissime Vir: Primò, dum solidæ pietati nonnisi tolerantiam tribuis; secundò dum insinuas, huic bonorum operum communicationi per se non satis fidendum esse. Suadenda, imo persuadenda cunctis sunt bona opera. Abstrahendo verò ab his, opuscula à Te supra recensita, & in Confraternitatis istius libellis expressa satis per se momenti habent, ut non exiguam bonorum operum aliorum

communicationem Confratribus præstent. Quid? quòd ipsa formula quam circumscribis, unumquemque ad continuabona opera exercenda stimulet. Communicantur enim *opera bona quæ per Dei gratiam, in nostra Congregatione, & ordine fiunt*, inquit. Facienda sunt igitur opera bona, non in ordine tantum, sed & in congregatione ista. Suntque hæc ipsa opera quorum fructus communicantur. Quod equidem nemo sic intellexit, quasi recitanti modicas preces, & cetera negligenti tantumdem accedat meriti vel præmii, quantum alteri qui plus meruisset: sed quod quicumque præscripta faciunt, de communibus operibus participant aliquid, juxta dispositionis atque meriti sui proportionem. In hoc verò sita pietas, quod cum uniuscujusque meritum sic communicetur alteri, ut nemo perdat proprium; grande ex Confraternitatibus istis accedit emolumentum, quòd qui extra illam æquè sunt merentes, non sint tamen alieni meriti æquè participantes. Ista est communio Sanctorum, non modò fidelibus omnibus, generali Christianitatis lege communis, verum etiam in specialibus confraternitatibus communior; quemadmodum preces quas speciatim fundebat, & pro se fundi rogabat Apostolus, hoc habebant commune, quod prodesse universis, hoc verò particulare, quod specialius afficerent istos, pro quibus distinctius fundebantur.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

II. *Hanc formulam communicationis bonorum operum tolerari, non autem positivè probatam esse, sat innuit ipsum Decretum Congregationis Rituum probatum per Constitutionem Clementis VIII. ad quam provocat Querela.*

In hoc enim Decreto §. 4. "Quamvis non sit usitatum eam ita generatim fieri, sed certis tantum personis & Benefactoribus, tamen Sanctitas Sua non prohibet id fieri expressis diebus, omnibus qui presentes fuerint Confratribus, tantum & Sororibus."

C O N F U T A T I O.

Verbo
Tolerantia
quid sit.
Concl.
324.

12. **Q**ui bene distinguit, benè docet, Clarissime Doctor. Aliud esse *tolerare*, aliud *non prohibere*, aliudque positivè approbare, distinguunt Docti omnes. *Tolerantia*, inquit, Card. Tuschus, *Est quadam permissio sine pœna, facti non liciti*. Et addit: *Non tamen inducit concessionem vel dispensationem quod factum sit licitum, prout dicitur de Meretricibus, quæ tolerantur, licet ars meretricia sit illicita; sed à pœna temporali excusantur meretrices, non ab aterna & spirituali*. Taliter tolerari Confraternitatem istam, repugnat tenori Decreti, quæ ipsam, & communicationis formulam expressis terminis approbat. Limitationes adjiciuntur, fateor. Sed hæc nec formulam istam, nec contentam in eâ communicationem afficiunt: cum dumtaxat vetetur ne communicatio ista fiat aliis quam *Benefactoribus*. Permittit autem Pontifex, sive *non prohibet*, id fieri expressis diebus; etsi rursus limitet,

ret, ut id tantum fiat omnibus Confratribus & Sororibus, qui praesentes fuerint: proindeque ab hac clausula excluduntur absentes. Hoc verò nihil ad pietatem, siue communicationis formulam, ipsamque bonorum operum communicationem, factam ad excitandos benefactores, ut captivos redimant. Profecto si primitivis temporibus, sola visitatio Martyris in Carcere, Te probante, indulgentiam promerebatur plenariam; quanto magis merentur communicationem operum, qui operi non minus nobili Christianè deserviunt? Alterutrum enim à Te asserendum nunc est, ne in ipsa facinoris purgatione fias reus: scilicet, aut quod redemptio captivorum, omnisque ad eam cooperatio, non sit istius communicationis motivum sufficiens, aut quod communicatio ista non existat: primum non satis pium; secundum non videtur satis orthodoxum. Nec alia possit tibi Sacrae Congregationis mens incidere. Tu verò qui Juris utriusque Doctor es, quomodo potuisti, amabo Te, hanc juris locutionem ita accipere ut inter tolerantiam, & non-prohibitionem nesciveris distinguere? *Permissa esse censentur omnia, quae non sunt prohibita*, inquit Card. Tuschus. Id est, ubi Princeps dicit se non prohibere, idem est ac si dicat se permittere. Tolerantia verò permissionem non sonat, sed rem illicitam esse insinuat, ut supra notavimus.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

13. Dein addit §. 6. "Prohibet expressè Sanctitas sua ne populus in Civitatibus, terris & locis publicè invitetur à dictis Congregationibus ad suas Ecclesias ad consequendam supradictam communicationem Indulgentiarum & bonorum operum, hoc est, in plateis, viis & locis publicis non apponantur cedulae impressae seu manuscriptae, quibus indicatur & promulgetur talis communicatio Indulgentiarum."

CONFUTATIO.

14. **P**UBLICA ista invitatio, atque in locis publicis affixae cedulae non prohibentur quia communicatio ipsa nutet, aut minus pia sit; sed quia Ecclesiae intentio est, Homines quidem invitare ut bene faciant, & postquam bene fecerint, ad Confraternitatem & fructus ejus admittere supplicantes; non verò quasi nundinari, dicendo, venite, date, & dabitur vobis. Hoc enim vero à Lutheri temporibus Ecclesia sollicitius cavet, ne indulgentiae, bonorumque operum communicationes, vel in speciem venales esse putentur.

APPENDIX.

Prosecutio argumentorum contra Propositionem 40. ad quæ
D. van Espen non respondit.

88. Ad hoc quod dixi, hanc formulam esse communem pluribus aliis Confraternitatibus approbatis, non respondet.

87. Ad

87. Ad argumentum de *Communione Sanctorum* non respondet.
 88. Ad Orationes speciales quas pro se requirebat Apostolus, non respondet.

CAPUT XXXIV.

De Propositione quæ fuit 56. *De Indulgentiis Confraternitatum.*

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De Indulgentiis Confraternitatum.

XLI.

FUIT LVI.

1. *Q*uis enim in animum inducat tantam Indulgentiarum profusionem à Pontificibus verè emanasse, qui non ignorant, quin & profitentur, quia per indiscretas, & superfluas Indulgentias & Claves Ecclesiæ contemnuntur, & Pœnitentialis satisfactio enervatur? Van Espen, ibid. fol. 49. lin. 2. & seqq.

*N*on oportet in animum inducere, tantam Indulgentiarum profusionem, quæ passim in Confraternitatibus proponuntur, à Pontificibus verè emanasse. Van Espen ibid.

PROPOSITIO.

XLII.

*T*anta Indulgentiarum profusio, quæ passim in Confraternitatibus proponitur, est indiscreta, & superflua, & per illam Claves Ecclesiæ contemnuntur, & Pœnitentialis satisfactio enervatur. Van Espen ibid.

REFLEXIO PRIMA.

2. *S*ensus est duplex: Primus concernit factum, quod non oporteat credere omnes illas Indulgentias à Pontificibus emanasse: secundus autem culpat illarum profusionem, tamquam indiscretam, & satisfactionis enervativam.

II.

3. Scopus est enervare Doctrinam & Praxim, quæ diminuit fructus dignos Pœnitentiæ quos statuta Lege ad Absolutionem prærequirunt.

4. Ve-

III.

4. Veniâ dignus esset Author, si impugnaret dumtaxat Indulgentias fictas, aut indiscretas illas, & superfluas, de quibus Innocentius III. in Concilio Lateranensi, quas *Quidam Ecclesiarum Prælati facere non verentur*, inquit: *per quas & Claves Ecclesiæ contemnuntur, & Pœnitentialis satisfactio enervatur*: Et idcirco subdit: *Decrevimus, ut cum dedicatur Basilica, non extendatur Indulgentia ultra annum*. Similiter Sixtus IV. & Clemens VIII. Indulgentias multas revocavêre. Invadit autem Author Indulgentias Confraternitatum approbatarum, quarum Archiconfraternitates Romæ, in facie Sedis Apostolicæ vigent, florentque. Censurat pariter praxim Pontificum, qui vivæ vocis Oraculo, solent in largiendis Indulgentiis, munificentissimi esse. Si Bellarminum consuleret, ex libris de Indulgentiis disceret, qualiter nec numerus sit indiscretus, nec Pœnitentialis Satisfactionis rigor enervetur, sed conservetur; dum homines, quantò sunt sollicitiores, ut legitimas Indulgentias lucrentur; tantò magis harum Satisfactionum, in hac vel futura vita explendarum, necessitatem, viva fide agnoscunt. Sic nulla apud Patres visa est indiscretio, aut superfluitas, dum pœnas Canonicas relaxabant ex variis causis: quarum prima fuit ardens zelus Pœnitentium. 2. Visitatio Martyrum. 3. Eleëmofyna; de qua scriptum est, *peccata tua eleëmofynis redime*. Succescit quarta seculo XII. Expeditio in Terram Sanctam. 5. Aliqua pro ista expeditione contributio, quæ fiebat precibus, & subsidiis pecuniariis, aliisque. His denique successerunt variæ pietates, quæ in tota Ecclesia in legitimo usu sunt. *Distinguenda igitur ætates, distinguenda mutationis ratio, & omnia ad sua principia revocanda sunt, ut certa rerum notitia habeatur*. Tum illud *solenter cavendum est, ne ea quæ justè, & prudenter statuta sunt, cum abusi- bus, & corruptelis, absque legitima auctoritate introductis, temere confundan- tur*, inquit Cardinalis Bona. Non igitur oportet impugnare Indulgentias ipsas, five ipsarum numerum; sed Populum instruere, cum non sint certi, quod ad Indulgentias lucrandas fuerint bene dispositi, ut contentur disponi: & interim unum facientes, & alterum non negligentes, aliquas Pœnitentias facere, & Indulgentias lucrari festinent, numquam propter Indulgentias omittendo Pœnitentias in Sacramento Pœnitentiæ à Sacerdote injunctas. Ita D. Thomas: Cum enim sibi objecisset, Potestatem Ministris Ecclesiæ non esse traditam in destructionem, sed in ædificationem: atqui ad destructionem pertinere, si satisfactio, quæ ad utilitatem nostram inducta est, in quantum remedium præbet, tolleretur; ergo Potestatem Ministrorum Ecclesiæ, se ad Indulgentias non extendere: S. Doctor respondet: *Dicendum, quod majus remedium præbetur, contra peccata vitanda, ex gratia, quam ex assuetudine nostrorum operum*. Et quia ex affectu, quem accipiens INDULGENTIAM, concipit ad causam, pro qua INDULGENTIA datur, ad Gratiâ disponitur: ideo etiam per Indulgentias remedium ad vitanda

Daniel. 4.
v. 24.

De rebus
Lithurg.
lib. 1. c. 17.

In 4. dist.
20. a. 2.
q. 1. ad 4.

peccata datur, & ita non est in destructionem Indulgentias dare, nisi inordinate dentur. Tamen consulendum est eis, qui Indulgentiam consequuntur, NE PROPTER HOC AB OPERIBUS Pœnitentiæ INJUNCTIS ABSTINEANT, ut etiam ex his remedium consequantur. Quidquid sit, Indulgentias in Sodalitatibus variis concedi solitas ipsasque Sodalitates, Viri Sancti, & inter hos S. Carolus Borromæus coluerunt, instituerunt, promulgaverunt, commendaveruntque. De Indulgentiis & Sodalitatibus SS. Sacramenti, & Rosarii, videri possunt Acta Mediolanensia. De Sodalitate Doctrinæ Christianæ agit Concil Provinciale II. tit. 1. Decret. 2. De Sodalitate Nominis Dei, ibid. Decret. 3. De Sodalitate Charitatis fol. 704. De Sodalitate Correptionis fraternæ agit Concil Provinciale III. fol. 87. De Sodalitate ad sedandas Discordias agit Concil. Prov. IV. P. 2. sub Titulo, *Quæ ad loca pia*, fol. 163. De Sodalitatibus inter Milites, agit Concil. Prov. VI. tit. *De Disciplina Christiana Militiæ*. Numquid hæc omnia indiscretionis ac superfluitatis arguenda sunt? Absit.

Acta Me-
diol. VII.
fol. 1031.
tit. de Ro-
sar. Instit.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

5. Sensum esse duplicem illius propositionis, dicit Censura apposta: atque in uno illorum non esse censurabilem; sed quis sit duplex ille sensus non exprimit. Hoc scio me hoc unum voluisse, & in dictatis apertissime exposuisse, nullatenus verisimile esse, tantam indulgentiarum farraginem, qualis in libellis Confraternitatum passim occurrit, à Sede Apostolica emanasse; sed plerosque similes libellos merito annumerari libellis illis, de quibus Synodus Provincialis Mechliniensis anno 1570. titulo De Indulgentiis: "Monet pios suos filios eadem hac Synodus, ne circumforaneis quibusdam, aut etiam cum privilegio impressis libellis temerè fidem habeant, qui ex levibus aut superstitiosis causis, incertisque revelationibus, immodicas, & plus æquo exorbitantes pollicentur indulgentias; potissimum si promissiones contineant certorum effectuum, periculorum scilicet evitationem, à gladiis, à tormentis, ab aquis, a peste, aut liberationem certam à Purgatorio."

Et Synodus Cameracensis anno 1565. eodem titulo "precipit ut Parochi populum suum diligenter admoneant, ne circumforaneis quibusdam, aut etiam impressis libellis temerè fidem adhibeant, qui ex levibus, vanis & superstitiosis causis exorbitantes indulgentias pollicentur."

Rationem addit: "Cum indulgentiæ non nisi ex piis & rationabilibus causis concedi debeant."

Legat Querelator libellos Confraternitatum idiomate vulgari impressos, & hic distribui solitos, videbit, quam graphice hi libelli à Synodis illis descripti sint.

Monui ergò conformiter ad citatas Synodos, quod merito moneatur populus, ne libellis illis facile fidem adhibeat; neque indulgentiis ibidem relatis temerè fidat; expresse eam in rem citatis verbis Synodi Cameracensis.

CON-

CONFUTATIO.

6. **V**enditatas esse aliquando indulgentias indiscretas, non dubium est. Sed & illas copiosissime refutatas esse, atque abrogatas, ex tua ipsius responsione conficitur. Quare sola quaestio erit reliqua, an quæ de indiscretis dixisti, extenderis ad universas. Si non extendisti autem; cur ad argumenta non respondes? Satis autem patere videtur, quod sub indiscretis comprehendas omnes, cum non tantum culpæ pergas libellos Confraternitatum, *Hic distribui solitos*; sed hætenus confraternitatum indulgentias ne unas quidem recenseas, quæ vitio careant. Hoc verò apud æquos rerum aestimatores suspicionem adauget.

APPENDIX.

*Prosecutio Argumentorum contra Propositionem 41. & 42.
ad quæ D. van Espen non respondet.*

89. Ad hoc quod dixi, censere eum de facto quasi non oporteat credere multitudinem illam indulgentiarum à Pontificibus emanasse, non respondet.

90. Ad hoc quod dixi culpæ illum hanc multitudinem ceu indiscretam & satisfactionis enervativam, non respondet.

91. Ad hoc quod dixi, enervari per ipsos omnem doctrinam & praxim quæ diminuit fructus illos pœnitentiæ satisfactorios, non respondet.

92. Ad hoc quod dixi, non distinguere eum veras Indulgentias Confraternitatum, quorum Archi-Confraternitates Romæ vigent & florent, non respondet.

93. Ad munificentiam Pontificum qui vivâ voce solent multiplices indulgentias dare, non respondet.

94. Ad Bellarminum non respondet.

95. Ad tres causas propter quas Patres olim, & postea quartam, propter quam per indulgentiæ multiplicatae sunt, non respondet.

96. Ad Cardinalem Bona non respondet.

97. Ad Argumentum D. Thomæ quòd oporteat pœnitentiam facere & indulgentias non negligere, non respondet.

98. Ad doctrinam & praxim S. Caroli Borromæi, non respondet.

CAPUT XXXV.

De Propositione quæ fuit 57. De Scapulari.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

De Scapulari.

FUIT XXXXXVII.

1. **S**I hæc verba : Nisi per ipsos steterit, accipiantur in dicto sensu, quod si gestantes Scapulare nihil de sua parte omiserint de observantia Mandatorum Dei, morientes in Scapulari æternum non sint passuri incendium ; ridicula planè redditur revelatio : cum etiam gestantes suam Chlamydem, si nihil de sua parte omittant de observantia Mandatorum Dei, morientes æternum non sint passuri incendium : si verò præfata verba, Nisi per ipsos steterit, ita accipiantur, quasi gestantibus Scapulare promissum sit, quod certò sint accepturi eam Gratiâ, quâ fiat ut sint observaturi Mandata Dei, aut saltem in fine vitæ talem habituri poenitentiam, quæ ad evadendum æternum incendium sufficiat, tunc rursus hæc admissâ explicatione, major virtus attribuitur gestationi Scapularis, quam ullius Sacramenti susceptioni. Non obstante igitur simili expositione, verum est, rem revelatam, vel esse ridiculam, vel inanem, vel esse aliquid in Ecclesia hætenus inauditum, & Scripturæ, Patrum Traditioni, qui rebus indifferentibus & externis numquam tantam tribuere virtutem, dissonum potius, quam consonum. Idem ibid. fol. 17. lin. 17. & seq.

PROPOSITIO

XLIII.

REvelatio quæ circumfertur, de Scapulari, quòd gestantes illud, æternum non sint passuri incendium, etsi exponatur per hæc verba : *Nisi per ipsos steterit*; vel est ridicula, vel inanis, vel aliquid in Ecclesia hætenus inauditum, Scripturæ, & Patrum Traditioni dissonum potius, quàm consonum. Zegerus Bernardus van Espen, ibid.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus est, quòd asserta Revelatio nullum patiatursensum sanum.

I I.

3. Scopus videtur, totam assertam revelationem, suâ authoritate dejicere, & ipsum Scapularis usum tollere.

I I I.

4. Esse tamen à variis Pontificibus approbatam, ostendunt PP. Carmelitani. Et sensus est opportunus, quòd qui gestant Scapulare, & faciunt præscripta, adjuvabuntur ad salutem, & nisi obstaculum ponant, illam consequentur. Atque ita Scapulare devotè gestatum, cognoscitur esse pium salutis adjutorium. In quo nihil ridiculi video, aut inanis. Ridiculum verò est, quòd ideò major virtus attribueretur Scapulari, quàm Sacramentis: nam in primis non dicunt Patres isti, quòd Scapulare habeat effectum ex opere operato; nec sustinent hunc effectum esse infallibilem; & ut sit, quidquid dicant promissum esse, at fatentur poni posse obstaculum hoc ipso quo apponunt clausulam, *Nisi per ipsos steterit*. Neque asserunt illam virtutem inesse materiæ istius Scapularis; sed pietati cum qua suscipitur, gestatur, & quæ præscripta sunt, adimplentur.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

§. 26.

5. *Responsio ad Propositionem quæ fuit inter 61. accusatas 57.* Si hæc verba, *nisi per ipsos steterit*, accipiantur in dicto sensu, quod si gestantes Scapulare de sua parte nihil omiserint de observantia Mandatorum Dei, morientes in Scapulari æternum non sint passuri incendium: ridicula planè redditur revelatio, cum etiam gestantes suam chlamydem, si nihil de sua parte omittant de observantia Mandatorem Dei, morientes æternum non sint passuri incendium. Si verò præfata verba, *nisi per ipsos steterit*, ita accipiantur, quasi gestantibus Scapulare promissum sit, quòd certò sint accepturi eam gratiam, quâ fiat ut sint observaturi Mandata Dei, aut saltem in fine vitæ talem habituri pœnitentiam, quæ ad evadendum æternum incendium sufficiat, tunc hæc admissâ explicatione, major virtus attribuitur ge-

stationi Scapularis , quàm ullius Sacramenti susceptioni. Non obstante igitur simili expositione , verum est , rem revelatam vel esse ridiculam vel inanem , vel esse aliquid in Ecclesia hactenus inauditum , & Scripturæ , Patrum Traditioni , qui rebus indifferentibus & externis nunquam tantam tribuere virtutem , dissonum potius , quàm consonum. *Idem ibidem fol. 17. lin. 17. & seq.*

CONFUTATIO.

6. **N**on esse nobis colluctationem cum Opstratio patet , quòd Propositio sine tergiversatione admittitur.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

7. *Rursus hic monet censura, Propositionem hanc accipi posse in duplici sensu; atque in uno sensu acceptam posse dimitti. Sed quis is sit sensus non exponit.*

CONFUTATIO.

8. Opstratius Censuram vocabat imposturam.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

9. *Ut autem sensus meus , aliàs , credo , sat clarè in Dictatis expressus , innotescat , sciendum , me primùm ostendisse , quòd reuelatio , quæ B. Simoni Stock facta dicitur , & exprimi ac proponi solet his verbis: Dilectissime meus , recipe hoc tui Ordinis Scapulare , meum Confraternitatis signum , tibi & cunctis Carmelitis privilegium , in quo quis moriens æternum non patietur incendium : ecce signum salutis , salus in periculis , fœdus pacis & pacti sempiterni , si simpliciter proponatur , nata sit populum inducere in perniciosum errorem ; scilicet " in abominandam eorum vanitatem ac super-
stitionem , qui certò pollicentur non ex hac vita migraturos sine pœnitentia
& Sacramentis eos , qui hunc illumve ex Divis coluerint : " uti loquuntur Synodus Cameracensis anno 1565. tit. de Sanctis cap. 6. & Synodus Mechliniensis anno 1609. tit. 14. cap. 1.*

CONFUTATIO.

Quis Carmelitani Ordinis Candidatus umquam perversam hanc interpretationem Scapularis privilegio concessit? Scapularis pietas proposita est per ipsos , non conniventia , vel tolerantia , ut statim de indulgentiis loquebaris , sed Pontificum variorum Authenticis Diplommatibus. Numquam verò tale quid commenti sunt. Quæ Te cura fatigat , in re inno-

innocua ? Sed & plus voluisti : ubi nullum fanum sensum ei tribui posse non obscurè insinuasti.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

11. *Posthac monui in Dictatis : " Neque refert , quod peritiores forsā aliter verba illa accipienda esse sciant , imò dicant : quia populus verba illa audiens & legens non solet attendere ad sensum improprium quem vel ipsi peritiores difficulter exprimere possunt ; sed ad sensum proprium ac obvium. Nemo verò ambigere potest , quin juxta obvium sensum verba illa præfatam ideam imprimant.*

Scilicet illam ideam quòd qui præfatum habitum (id est Scapulare) gesserit , Confraternitatiq; adscriptus externa pietatis præscripta exercitia præstiterit , securus sit , quòd æternum non patietur incendium.

CONFUTATIO.

12. **P**rovocant Te Illustris Ordinis mox nominati Professores , ut vel unum populum proferas cui innocens pietas aut taliter fuerit annuntiata , aut taliter accepta.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

13. *Posthac quorundam formulæ illius expositiones proponere & discutere intendens , hanc mihi objectionem formavi : " Sed replicabitur forsā ulterius , quod ultra gestationem habitus necessaria sit mandatorum observatio ; multum tamen conferat Scapularis gestatio. Est enim illa , ait Theop. Raynaudus Soc. Jesu in Scapulari defenso parte 2. q. 7. Pignus uberis gratiæ auxiliaricis à Deipara Sodalibus suis exarata , cujus interventu servabunt mandata , & vitam sancto fine concludent : & hæc est vis specialis juxta Deiparæ sponsionem. Vel , ut Joannes de Lezana in Maria Patrona cap. 5. num. 12. exponit , idè in prædicta visione salutem animæ & liberari ab infernorum pœnis tribui S. Scapularis inductioni , quod illud piè gestantes , quantum est ex parte Beate Mariæ Virginis ipsiusq; pro ipsis intercessione , nisi per ipsos steterit , salutem consequentur æternam.*

Sed nonne admittenda priore verborum illorum expositione , res ipsa revelata nihilominus dissentiet potius quam consentiet Scripturæ sacre , & Patrum Traditioni ? Quandoquidem rei planè de se ad bonum vel malum indifferenti , nimirum externæ habitus gestationi divinitus dicatur annexum , ut sit tessera & pignus uberis gratiæ &c. quod nec Sacramenti ullius susceptioni , nec in cruenti Sacrificii oblationi reperitur concessum ? "

Hæc occasione prioris expositionis dixeram ; in quibus Accusator nihil reperit quod accusaret,

CON-

CONFUTATIO.

14. **S**I stetit animo accusabilia vestra uno ordine digerere omnia, tempus me citius quam verba defecissent. Ecce enimverò iterum in hac depulsione fis reus. Scapulare omnino comparatum vis rei planè *de se ad bonum vel malum indifferenti*. Si vestis materiam loqueris, accipimus; sed si formam pietatis adjicis, rejicimus. Quasi quia nullum Sacramentorum veterum fuit signum foederis inter Deum & hominem, hinc falsam esse oporteat Scripturam, quæ iridem rem ad signum pluviae indifferentem, ad istam significationem exaltavit. Quasi quia nullum Sacrificium consolidavit aquas, hæc virtus neganda pallio Eliæ. Quasi denique quia Virga Moysis erat extra numerum Sacramentorum, non fuerit instrumentum mirabilium, non tantum dum conversa est in serpentem, & Magorum superstitionis figmenta delevit, verum etiam dum ex percussa petra in deserto elicuit aquam. Ad Carmelitarum scholam propera, dabunt obvia, quæ hic repetere supervacaneum duco. Hoc unum urgeo, quod rem piissimam in Ecclesia receptam sic descripseris, ut nullum sanum ei sensum concedendum esse putaveris.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

15. *Dein ostendere volens, nec posteriorem expositionem revelationi, quæ B. Simoni Stock facta fertur, convenire, dixi: "Quod posteriorem illorum, verborum expositionem spectat: si hæc verba, Nisi per ipsos steterit, accipiantur in eo sensu, quod si gestantes, & cetera quæ in ipsa propositione accusata referuntur.*

CONFUTATIO.

16. **H**Oc est, juxta Te nullus sanus sensus publicæ & solemnissimæ in Ecclesia pietati conceditur. Hoc autem est istud præcipuum quod incusatur.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

17. *Quid verò hæc aliud significant, quam quod si verba hæc, Nisi per ipsos steterit, ita accipiantur, ut gestantes Scapulare, æternum non sint passuri incendium, si observent omnia Mandata Dei, tunc nihil speciale datum sit per hanc revelationem gestantibus Scapulare: cum & illi qui illud non gestant, si observent omnia Dei Mandata, æternum non patientur incendium.*

CONFUTATIO.

18. **S**I argumentum hoc subsisteret, tum plures pietates voluntariæ, inter quas tria Evangelica Consilia, commendabilia non essent. Qui

Qui enim ista facit non salvabitur, nisi servet omnia Mandata Dei; & qui omnia Mandata Dei servat, etsi nullum horum consiliorum in praxim deducat, salvabitur tamen. Frustrane igitur à Superioribus Religionum iis qui profitentur dicitur, quod servantes vota sua, nisi per ipsos steterit, æternum non sint passiuri incendium? Hujus equidem locutionis sensus obvius apprehendi solet hic: Quòd trium votorum emissio, eorumdemque observatio per se ad salutem conducant, Mandatorumque Dei expletionem non parum adjuvent, ut æternæ salutis ita sint propinqui, qui ista faciunt, ut nisi specialiùs per ipsos steterit, de evadendo æterno incendio, fiduciam concipere possint. Ita cum proportionem locutio alia de Scapulari intelligi possit. Non quod panni materia hoc sibi privilegium vindicet: sed quod pietates quarum insigne pannus hic benedictus exhibet, certam salutis viam sternant, quam consequantur, qui per neglectum, contemptumve Mandatorum Dei, obicem non ponunt. Neque privilegium hoc principaliter concessum dicitur iis qui parva quædam obeunt; sed primaria gratia ad ipsum Carmelitanum Ordinem dirigitur, cujus universæ pietates, vota, statutorum observantiæ, aliæque Religionis officia, veluti in fasciculo quodam colligata, per Scapulare designantur, ita ut Scapularis hujus gestatio, virtutum illarum omnium quædam sit continua professio; hinc ejus benedictio, gratia & privilegium. De hoc verò secundariò participant etiam isti, qui etsi minora quædam faciunt, voto tamen suo sanctæ & salubris professionis signum gestant, affectu piissimi, quamquam re ipsa totius Religionis molestias, atque pietates non obeuntes. Hæc enim verò satis intelligibilia sunt. Non erat opus, Clarissime Vir, probatam pietatem sic exponere, ut nullus ei daretur sensus bonus sanusque, ad concludendum, prout fecisti, quod nullus ei dari possit.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

19. *Neque autumo, quòd Querelator noster necessariam sibi credat gestationem Scapularis Carmelitici, ut æternum non patiatur incendium; si modo cum gestatione Scapularis & habitu Ordinis Eremitarum S. Augustini observet omnia Dei Mandata.*

CONFUTATIO.

20. **N**Eque id autumant PP. Carmelitæ: qui etiam Te gestantem Chlamydem tuam, dummodo quæ Doctoris Catholici sunt, facias, & serves Mandata Dei, ab æterno incendio (quod utinam! Tibi Deus, & nobis eripere dignetur) liberandum putant. Sed hoc nihil ad rem, uti statim vidimus.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

21. *Dum alterum sensum illorum verborum, Nisi per ipsos steterit, re-*
jeci,

eci; quid aliud significavi aut volui, nisi hoc unum, quod gestationi Scapularis nequeat dici annexum privilegium, quod illud gestantes certo sint accepturi eam gratiam, quâ fiat, ut sint observaturi mandata Dei; aut saltem talem habituri poenitentiam, quæ ad æternum evadendum incendium sufficiat?

CONFUTATIO.

22. **N**Ec unus, nec alter à Te sensus adductus is est, quem innocenti pietati tribui posse articulo 18. diximus: proindeque neque ex uno, neque ex altero sensu expuncto, nullum ei sanum tribui posse ritè concludis. Neque enim necessaria est accipiendæ gratiæ certitudo quæ gestationi sic annexa sit, sed sufficit, quod professio pietatis, per gestationem illam manifestata, ad gratiam illam saluberrimè disponat.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

23. *Hoc enim privilegium si gestationi Scapularis dicamus annexum; nonne merito dicetur, gestationem Scapularis esse certum prædestinationis signum; atque Beatum Simonem Stock accepisse Scapulare, tamquam suæ & omnium Confratrum illud gestantium, prædestinationis certam tesseram; atque inter omnes praxes devotionis erga Divam Virginem, devotionem ipsius Scapularis esse notam certiore prædestinationis, & signum omnium securissimum salutis?*

CONFUTATIO.

24. **E**Xaggeratio ista per se pietatem innocuam reddit odiosam: cum vero non sit sensus iste à cultoribus ejus intentus, nihil ad rem facit descriptio invidiosa.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

25. *Quæ omnia in nupero suo Decreto inter alias septem propositiones censuravit Episcopus Atrebatensis. Propositio prima gallicè expressa hæc est: "Le Bienheureux Simon Stock a reçu le Scapulaire comme la marque certaine de sa prédestination, de celle de ses Religieux, & des autres Fideles qui dans la suite des têmes devoient le recevoir."*

Tertia his verbis exprimitur: "Entre toutes les pratiques de devotion inventées pour honorer la sainte Vierge, celle du Scapulaire est la marque la plus certaine de prédestination, & le signe le plus assuré du salut."

Censura eisdem subjecta est: "Declarons les Propositions ci-dessus marquées, dans leur sens propre & naturel respectivement fausses, teméraires, scandaleuses, propres à exposer le culte de la Vierge à la raillerie & à jeter les pécheurs dans l'impenitence, en les arrêtant dans leurs desordres par une vaine & présomptueuse confiance."

CONFUTATIO.

26. **P**ropositionum istarum tenor quantum distat ab expositione nostra, tantum propositio tua, quam accusavimus, abest ab Atrebatensis Episcopi æquissima censura.

D. VAN

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

27. *Expendat nunc Accusator, num expositio illorum verborum, Nisi per ipsos steterit, à me rejecta, non coincadat saltem quoad sensum cum hisce propositionibus; minoremque mereatur censuram?*

CONFUTATIO.

28. **E**Xpendo facillimè propositionum istarum excessum, qui quò atrocior est, eo peccasti gravius dum dixisti, nullum alium sensum quàm istum, vel primum quem suprà rejecisti, sanctæ pietati concedi posse, ostendimus autem contrarium: Expende verò num bonum.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

29. *Sed forsitan reponet, propositionem non accusari in hoc sensu, sed in sensu, quo significatur, piam Scapularis gestationem, pique Confraternitatis exercitia, nihil ad evadendum æternum incendium valere, uti in suis reflexionibus non obscure innuit. Verùm nescio quâ specie ex verbis propositionis hunc sensum elicere, aut mihi assingere potuerit Accusator? Quid enim in ipsa propositione occurrit, quod vel speciem istius sensus præfert?*

CONFUTATIO.

30. **V**is accusationis in eo est, quod allegando duos sensus non bonos, quasi sensus obvios solos, negaveris tribui posse sensum bonum: atque ita deridiculum reddideris palmarem modum quo ista pietas exhiberi solet, & practicari.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

31. *Deinde si quid obscurum in hac expressione occurreret, nonne ex professo non semel in Dictatis, è quibus propositio excepta est asserui, quod pia Confraternitatum exercitia profint ad salutem, imò quod ipse Confraternitates vel eo titulo ab Ecclesia sint utiliter instituta, quod per eas plures in unum consociati, se mutuo excitent ad exercitiū bonorum operum, & mutuis precibus mutuam salutem promoveant; si modo ex mente Ecclesie omnia peragantur: ostendique, quàm immeritò heretici nostri temporis ipsum Confraternitatum institutum improbent, & calumnientur?*

CONFUTATIO.

32. **P**er hæc omnia non satisfacisti Confraternitati de redemptione captivorum, & Scapulari, cujus ne in hoc quidem articulo meministi.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

33. *Nonne nominatim cap. 3. §. 17. Dictatorum laudavi Decretum Sacre Congregationis editum 11. Februarii 1613. & probatum à Paulo V. quo Fratribus Ordinis Carmelitarum permittitur predicare, quod populus Christianus possit piè credere de adjutorio & protectione Divæ Virginis, si in charitate discesserint, & Scapulare gestaverint, ac præscripta pietatis opera in ejus honorem piè obierint?*

CONFUTATIO.

34. **I**gnoro. Quod si ita est; tum igitur quod unâ manu dedisti, alterâ rapuisti.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

35. *Dico itaque, uti & satis clarè dixi & repetii in Dictatis, cum Episcopo Atrebatensi in citato Decreto Regula 8. "Il est impossible qu'un Chrétien soit sauvé sans faire penitence, sans garder les Commandemens de Dieu, sans l'aimer. Le Scapulaire ne le sauvera pas sans cela. Avec cela il sera infalliblement sauvé sans porter le Scapulaire. Toutes ces propositions sont de Foy. A quoi donc lui servira le Scapulaire? A être en l'autre vie plus sévèrement châtié, s'il le porte sans faire penitence, sans garder les Commandemens de Dieu, sans l'aimer: A recevoir ici bas beaucoup de secours de la Sainte Vierge, s'il y joint une vie penitente, une vie chrétienne; en un mot, s'il porte le Scapulaire en Chrétien, & non pas, comme plusieurs le font, en Juif, c'est à dire, extérieurement seulement, & qu'il observe ce que l'Eglise prescrit pour recevoir les grâces qu'elle a attachées à cette pieuse Confrairie."*

CONFUTATIO.

36. **D**ico idem (sanè intelligendo verba præclaræ Antistitis) nec convenimus tamen.

D. VAN ESPEN RESPONDIT.

37. *Si igitur nihil aliud pretendatur per revelationem quæ facta pretenditur B. Simoni Stock, non refragabor: sed quomodo hic sensus consistat cum supra expressa formula revelationis, & qua ratione vulgari populo eam formulam audienti, & in sensu obvio & naturali eam intelligenti, sufficienter sit cautum, ne incidat in vanam & presumptuosam fiduciam de consequenda salute ex sola Scapularis gestatione, judicent, & expendant Superiores.*

CONFUTATIO.

38. **N**umquid dixi? Hæres finaliter in eo, quod præscriptæ formulæ nullus sensus obvius attribui possit sanus. Hoc est autem, quod in
Te

Te displicet, quodque accusamus: cum enim à variis Pontificibus laudata sit, nostrum est ei sensum aliquem bonum tribuere.

A P P E N D I X.

Prosecutio argumentorum contra Propositionem 43. ad quæ
D. Van Espen non Respondit.

99. Ad hoc quod dixi, summam accusationis versari in eo, quòd non admittat ullum assertæ revelationis sensum obvium sanum, non responderet.

11. Ad hoc quod dixi PP. Carmelitanos ostendere, hanc esse à variis Pontificibus approbatam, non responderet.

C A P U T XXXVI.

De accusata Propositione quæ fuit 60. *De non deferendis Imaginibus cum Venerabili Sacramento.*

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

T E X T U S. P R O P O S I T I O.

De non deferendis Imaginibus cum
Venerabili Sacramento.

XLIV.

F V I T L X.

1, *E*ccllesiastica in Diœcesi Mechliniensi Lex erat, ut in Supplicationibus unâ cum Venerabili non circumferrentur Imagines & Reliquiæ Sanctorum, quæ & Decreto Innocentii XI. comprobata est. Motivum Juris, pro Clero Diœcesis Mechliniensis, qui accusatur in Epistola Pastoralis, pag. 131. lin. 22.

*E*ccllesiastica Lex, quæ in Diœcesi Mechliniensi erat, ut in Supplicationibus unâ cum Venerabili, non circumferrentur Imagines & Reliquiæ Sanctorum, Innocentii XI. Decreto comprobata est. *Motivum Juris pro Clero Mechliniensi.*

R E F L E X I O P R I M A.

2. *S*ensus est, quod in Processionibus, non liceat cum Venerabili deferre Sanctorum Reliquias, aut Imagines: & quod Lex quædam Mechliniensis Diœcesis circa hoc, sit ab Innoc. XI. comprobata.

V v v 3

3. Sco-

I I.

3. Scopus esse videtur, etiam in hoc, aliquid indulgere Sectariis, in quorum gratiam, sæpè jactant, se Catholica dogmata velle mitigare; quasi ut minus abhorreant. Sed Respondit eis nuper Melchior Leideckerus Minister Calvinianus, se sperare potius fore, ut tandem ipsi toti ad se confugiant. Hic fructus, illa spes.

I I I.

Bulla In-
noc. XI.
qua inci-
pit. Cum
inter 20.
Maii 1682
Signat. 7.
G. Slusius

4. Obstat autem Constitutio Innocentii XI. hinc reclamata, cujus verba sunt: LICITUM AUTEM SIT *iisdem Regularibus gestare publicis in Processionibus* CUM SS. EUCHARISTIÆ SACRAMENTO, *Reliquias & Imagines Sanctorum, hoc tamen servato, ut dicta Reliquia & Imagines portentur in principio Processionis inter prima luminaria, ita ut inter ipsas, & SS. SACRAMENTUM sit rationabilis & competens distantia.*

Lupus de
Process.

Quæ verba profectò sunt clarissima, nullique ejusmodi interpretationi obnoxia; ut necesse sit, vel Authores Motivi citatam Innocentii XI. Bullam numquam vidisse, aut, quod suspicari nefas, decipere voluisse. Fundatur autem ea praxis in antiquissimis Sanctorum exemplis à Christ. Lupo copiosissimè demonstratis. Certè si Reliquiæ simul cum Sacrosancta Eucharistia licitè ponuntur in Altari, si ibidem simul honorantur, immo juxta Ecclesiæ Romanæ usum, cultu tamen dispari, incensentur; cur simul in Processionibus non deferantur, ut ibidem, cultu tamen dispari, honoretur Corpus Christi verum, cum parte Corporis ejus Mystici, quod est Ecclesia, membris, inquam, quæ per illius Gratiam, fuerunt Organa Spiritûs Sancti, in signum quod regnet simul, licet gloriâ dispari?

R E F L E X I O.

Ad hanc nemo respondet. Scilicet extracta fuit ex *Motivo Juris pro Clero Diœcesis Mechliniensis*. Nullus audet vel Author dici, vel fautor: Opus quod nuper fuit omnium, nunc est nullius: quare nulla quoque responsio. Nos interim in accusatione persistimus.

CAPUT XXXVII.

De Accusata Propositione. 45. De Relatione operum in Deum.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.
EX SECUNDO QUATERNIONE,
Propositionum oblatarum à R. P. Di.

T E X T U S.

De relatione operum in Deum.

FUIT XI.

1. *Primum ac maximum Mandatum, Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, involvit duplex Præceptum, alterum, quò jubetur, ut omnes actiones nostræ, saltem virtualiter, in Deum referantur; alterum, quò jubemur Deum diligere, ut finem nostrum ultimum simpliciter, sive ipsius agentis. Circa prius Præceptum in primo maximoq; Mandato inclusum, quadam adnotanda sunt. Primum quidem Nos non dicere, quòd omnes actiones nostræ in Deum referri debeant per Charitatem perfectam: sufficit enim, quòd agamus ex casta Dei dilectione. Ex Thesibus Theologicis à Gummario Huygens Lovanii propugnatis die 12. Julii 1685. & per Decretum S. Officii prohibitis, cap. 3. §. Sic dicitur.*

R E F L E X I O.

2. *Amplector hanc Censuram; & opto ut omnes ei pro Pace, & Veritate subscribant.*

D. GUM-

D. GUMMARUSHUYGENS RESPONDIT.

§. 33.

3. Respondetur ad Propositionem quam accusat *Querela* pag. 39. *Primum ac maximum mandatum*, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. involvit duplex præceptum: alterum quo jubetur ut omnes actiones nostræ saltem virtualiter in Deum referantur; alterum quo jubemur Deum diligere ut finem nostrum ultimum simpliciter sive ipsius agentis. Circa prius præceptum in primo maximoque mandato inclusum, quædam adnotanda sunt: primum quidem, Nos non dicere, quod omnes actiones in Deum referri debeant per charitatem perfectam; sufficit enim quod agamus ex casta Dei dilectione. Ex Thesibus Theologicis à Gummaro Huygens Lovanii propugnatis 12. Julii anni 1685.

CONFUTATIO.

4. **O**Mittis, Eximie Vir, quam Accusator tuus adjecit clausulam: *Et per Decretum S. Officii prohibitis*. Quod ego quidem hîc non memoro, ut infandum velim renovari dolorem: verumtamen cùm stemus in acie litterali; remque tot annis inter partes controversam tractemus coram Orthodoxis, ad quos præsens Commonitorium dirigitur; oportet ita exactos esse nos, ut neque reflexionem hanc negligamus. Si cum Opstratio nobis res esset; augeremus numerum Corruptionum textum ejus. Grandævæ autem ætatis tuæ contemplatio, morum gravitas, certumque Characteris tui decus exigunt, ut verecundiam jungentes verecundiæ transeamus ad reliqua.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

5. *Huic Propositioni Accusator adjungit Censuram hanc*: Quoad primam & secundam partem, dimittitur; quoad tertiam si intelligatur, quod omnes nostræ actiones debeant fieri ex casta Dei propter se dilectione formali seu formaliter concomitante actu, est improbabilis & temeraria; si verò intelligatur de dilectione virtuali seu virtualiter perseverante, dimittitur.

CONFUTATIO.

6. **O**psratius, more suo censuram hanc diceret Imposituram: Mitius Tu & veriùs, atque majori cum candore. Tantumdem scilicet distatis ab invicem, ceterà tam uniti.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

7. *Sed proculdubio propositio intelligitur de dilectione virtuali seu virtualiter perseverante.*

CON-

CONFUTATIO

8. Benedictus Deus!

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

9. *Quod adeo notum est omnibus omnino qui Scholas Lovanienses frequentant, ut eorum neminem latere possit. Quare impossibile est ut mihi persuadeam, quod Accusator Querulus de eo vel dubitaverit. Hinc non video quo colore, cum ipse sit Lovaniensis Doct̃or, propositionem illam accusare potuerit.*

CONFUTATIO.

10. **A** Mabo Te, Eximie Vir, si quaternionem à quaternione distinxeris, Accusationem & querelam inspice: Propositio hæc extracta dicitur, *Ex secundo quaternione Propositionum oblatarum à R. P. Di.* Non ignoras utique, quis sit R. P. Di. Non ego sum saltem, nec fui, nec Te latet quis ille sit, fueritque.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

11. *Nisi fortassis id fecerit eo fine ut occasionem captaret dicendi aliquid contra Thesim cui titulus: Articuli Theologorum Lovaniensium exhibiti Illustrissimo ac R.mo Domino Archiepiscopo Mechliniensi causâ concordie ineundæ cum RR. PP. Societatis & aliis.*

CONFUTATIO.

12. **S** Crupuli sunt hi tui, & suspensiones, Eximie Vir. Almam veritatem testor (credes autem asserenti tam candidè) non ob aliud Propositionem hanc recensuisse me, quàm quia credebam, nihil communi Lovaniensium Doctrinæ accidere posse utilius, quàm in præsentiperistasi, proferre accusationem extraneam, cui annexa erat Censura, rebus nostris admodum opportuna, de qua dixi: *Amplector hanc Censuram, & opto ut omnes ei pro pace & veritate subscribant.* Ecce rem. Charitas ergo tua (obsecro) non cogitet malum.

CAPUT XXXVIII.

*De Propositione D. Huygens, quæ in secundo Quaternione fuit 41.
De Voto Castitatis.*

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De Voto Castitatis.

XLV.

FUIT XLI.

1. **R**arissimum est, quod Castitas perpetua licitè voveatur ab illis, qui non didicerunt ex casta vita NOTABILI TEMPORE PRÆCEDENTE se Castitatis donum meritò à Deo expectare. G. Huygens in Justificat. Compendii pag. 144.

Rarissimum est, quod Castitas perpetua licitè voveatur ab illis, qui non didicerunt ex casta vita, notabili tempore, præcedente, se Castitatis donum meritò à Deo expectare. Gumm. Huygens, in Justificat. Compendii.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus est, quod etiam ad Vota prærequiratur experientia notabilis temporis. Tardi homines.

II.

2. Scopus est, ubique stabilire suum *Notabile tempus*.

III.

3. Si aliquo tempore se continuerunt, cur piè voventes non confidant in Domino? Cur ideò illicitè voveant? Numquid abbreviata est manus Domini? Consultius quidem & prudentius est probare seipsum; sed non est ideò rarissimum, quod ubi homo aliquo, licet non notabili tempore, se adjutum sensit, voveat licitè ad sibi majus frenum injiciendum, & ut Deum precando, ampliùs ad largiendas gratias permoveat. Licitè enim confiditur in hoc Apostoli: *Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis; sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut piè semper justèq; vivatur.* Hæc sanctâ fiduciâ animati Catechumeni, sufficienter instructi, quamquam nondum notabili tempore didicerint quid ab experientia possint expectare, licitè baptizantur, & licitè ea Vota Deo emittunt, quæ in Baptismatis susceptione continentur. Dicere autem, quod rarissimum sit eos licitè vovere, si ex Christiana vita notabili

1. Cor. 10.

v. 13.

August. de

nat. & gr.

cap. 26.

abili tempore , præcedente non didicerint , se Christianam Gratiam meritò à Deo expectare, videtur esse Deum tentare.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

§. 34.

Respondetur ad Propositionem quam accusat *Querela* ibidem : *Rarissimum est , quòd Castitas perpetua licitè voveatur ab illis , qui non didicerunt ex casta vita notabili tempore præcedente , se Castitatis donum meritò à Deo expectare.* Huygens in Justificatione Compendii.

CONFUTATIO.

6. **N**Eque Propositionem hanc accusavi ego , sed R. P. Di. Confiteor tamen , non placuisse mihi tenorem ejus , atque ideo Censuram latam approbasse , & eatenus inseruisse reliquis , prout ex Accusatione & Querela patet.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

7. *Justificatio Compendii , quæ , me inscio , edita est ;*

CONFUTATIO.

8. **N**on negas equidem esse tuam : nec ægrè accipies, quod ad informandum Lectorem plenius , interferam , justificationem hanc tuam , tuo nomine editam, & à Te nunquam improbatam, rejectamve, in urbe displicuisse.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

9. *Adversus accusationem respondet his verbis : Gratia efficax ut per eam castitas servetur , non omnibus datur ; juxta illud Christi Domini Matth. 19. Non omnes capiunt verbum istud , sed quibus datum est : Item secundum istud S. Pauli 1. Corinth. 7. Unusquisque proprium Donum habet à Deo.*

CONFUTATIO.

10. **D**E hoc nemo Catholicus dubitat : sed hinc non sequitur rarissimum esse casum illum quem in Propositione ponis.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

11. *Addit Justificatio : hinc requiruntur signa legitima vocationis , ut quis ad castitatem perpetuam sese adstringat ; quorum signorum unum è præcipuis est*
Xxx 2 *casta,*

est casta vita notabili tempore præcedens ; qualis etiam præcessisse potest in adolescentibus & juvenibus.

CONFUTATIO.

12. **C**asta vita notabili tempore præcedens, est signum satis legitimum, quod aliquis hoc donum acceperit ; sed non idcirco casus est rarissimus, quod castitas perpetua licitè voveatur ab illis, qui aliquo tempore se continuerunt, & per Dei Gratiam, quam humillimè imploraturi sunt, castitatis donum, quod per ipsum voti meritum augetur, suppliciter emereri intendunt,

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

13. *Porro si istud passim observaretur ante emissionem voti, præcipue solennis, quanta mala à statu Ecclesiastico & Religioso arcerentur.*

CONFUTATIO.

14. **E**cclēsia providit, constituendo annum probationis. Neque qui Propositionem tuam accusavit, censuit consilium longioris probationis absolum esse ; sed displicuit quòd dixeris rarissimum esse casum quo aliter licitè voveatur.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

15. *Notum quippe est experiētiā quotidianā, ingentia reincidendi pericula imminere illis, qui à vita impudica nuper cessarunt : quod etiam locum haberet in ipsis, etsi certum foret esse revera conversos ; quod tamen rarissimum est post libidines diuturnas, & cessationem brevem.*

CONFUTATIO.

16. **S**i certum sit, revera esse conversos, uti nunc supponis ; tum juxta principia vestra deberet quoque certum esse, quòd brevis cessatio sufficiat, ut talem recidivum non fore piè præsumatur. Recidiva enim subsequens juxta vos, est signum quòd antea conversus non fuerit, exemplo vobis familiari de febribus, à quibus non dicitur quis liberatus, donec recurrunt. Ergo è converso, vera conversio præcedens, est signum recidivæ non futuræ. Sic vestra vobis cohærent !

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

17. *Præterea, si, ut non temerè voveatur castitas perpetua, neges requiri quòd ex vita notabili tempore præeunte didiceris Te donum castitatis perpetuæ*
a Deo

à Deo meritò expectare, dic vel nihil omninò praequiri in homine, etsi impudicitiiis inveterato, vel sufficere quod in praesens, ut credit, habeat voluntatem castè deinceps vivendi, aut ad summum exigi, ut tempore aliquo, quòd tamen notabile non sit, castè vixerit. Quae vel audita, ferunt.

CONFUTATIO.

18. **U**T Propositio tua subruatur, non est nobis opus ad votum admittere impudicitiiis inveteratum. Potuit aliquis cecidisse rariùs, jam tactus esse ferventiùs, & uti omnis virtus, & actus ejus à Deo est, quemadmodum dixisti in principio, potest non rarò, Spiritùs S. gratia, quae tarda molimina nescit, hominem ad vovendum permovere, & postea, ut quae vovit, reddat, fidelis praestare. Fidelis enim Deus, qui non sinit justos suos tentari supra id quod possunt, sed facit etiam cum tentatione proventum, ut possint sustinere.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositionem 45. ad quae D. Huygens non respondit.

101. Ad locum Apostoli, fidelis autem Deus est; & S. Augustini, justos Deus non deserit, non respondet.

102. Ad exemplum Catechumenorum non respondet.

CAPUT XXXIX.

De accusata Propositione 46 quae objicitur Doctrinae G. Huygens, De ignorantia juris.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.
EX QUARTO QUATERNIONE.

TEXTUS.

PROPOSITIO

De Ignorantia Juris.

XLVI.

FUIT II.

1. **Q**uod ex Juris Ignorantia, etiam involuntaria, procedit, peccatum est. Gummarus Huygens, in Dictatis suis art. 8. obs. 4.

Quod ex Juris ignorantia, etiam involuntaria, procedit, peccatum est. Gummarus Huygens, ibid. X x x 3 R E

2. **S**ensus est clarus, quòd ex Juris Ignorantia &c.

I P.

3. Scopus videtur esse stabilire tertiam Propositionem Jansenii, statuendo peccata necessitatis.

I I I.

4. Quis intelligat, quòd Author, alioqui in Aug. non parum versatus, eo usque ab Augustino, cui nihil familiarius est præ isto, quod omne peccatum est ita voluntarium, *ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium*, recedat? Ignorantia Juris involuntaria, est antecedens, & invincibilis. Quinimo ideo Ignorantia est invincibilis, quia antecedens; ideo involuntaria, quia invincibilis; ideo denique, quòd ex ipsa procedit non est peccatum, quia est involuntaria. *Rectè*, inquit Bellarminus, *dicunt Theologi, Ignorantiam antecedentem excusare peccatum, Ignorantiam concomitantem non excusare; quoniam Ignorantia antecedens efficit involuntarium.* Quæ Doctrina fundatur in D. Thoma: Ignorantia, inquit, *que est causa actûs, quia causat involuntarium, de se habet quod excuset à peccato; EO QUOD VOLUNTARIUM EST DE RATIONE PECCATI.* Et Articulo præcedenti dixerat: *Talis Ignorantia, cùm non sit voluntaria, eò quòd non est in potestate nostra eam repellere, non est peccatum: ex quo patet, quòd nulla Ignorantia invincibilis est peccatum.* Hinc meritò Alexander VIII. damnavit hanc secundam: *Tametsi detur Ignorantia invincibilis juris nature, hac in statu nature lapsæ operantem ex ipsa non excusat à peccato.* Hæc autem damnata, quid differat ab ista quadragesima sexta, non video.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

S. 35.

5. Responsio ad Propositionem quam *Querela* accusat pag. 40. Quod *ex juris ignorantia, etiam involuntaria, procedit, peccatum est.* Gummarus Huygens in Dictatis suis. Art. 8. Observ. 4. *Certissimum est quòd nullibi habeam aut habuerim umquam istam Propositionem.*

CONFUTATIO.

6. **N**on jam Tibi res mecum est, Eximie Vir: neque enim ego quarti hujus Quaternionis sum Author, vel Objectator. Quare in hoc liberior incedam, & de partium studio minus suspectus, de responsione hac tua sententiam dicam.

D. GUM-

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

7. *Quippe indubitatum mihi semper fuit, istud quod ex juris ignorantia involuntaria procedit, posse carere culpâ omni etiam veniali, idq, non solum in jure humano, sed etiam in positivo divino.*

CONFUTATIO.

8. *Quid autem in Jure naturæ?*

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

9. *Admitto equidem, me aliquando difficultatis aliquid movisse circa ea quæ ex ignorantia juris naturalis procedunt, supponendo hanc quandoque esse involuntariam dum ex ea liberè aliquid committitur contra jus natura.*

CONFUTATIO.

10. **D**istinguebas, si rectè memini, inter liberum voluntate facti, & liberum voluntate peccati. Si Ignorantia Juris erat involuntaria; factum numquam Tibi erat liberum voluntate peccati, erat tamen aliquando liberum voluntate facti. Itaque, ut rem absolvamus compendio, dignetur, oro, Eximius Dominus liberè docere nos, quid etiam nunc, de hoc posteriori libero sentiat: *an sit peccatum?*

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

11. *Verùm eisdem illis dictatis & loco eodem protinus respondi, difficultatem illam ad me non pertinere, utpote profitentem quod ignorantia omnis ex qua liberè contra jus natura aliquid fit, sit voluntaria: quod etiamnum dico & dixi iam pridem in Thesisibus nostris valde amplis de Ignorantia, Conclus. 14. defensis 14. Martii anno 1684.*

CONFUTATIO.

12. **J**am dixi, fatis notum esse, quòd Ignorantiam dixeris voluntariam ex qua aliquid fit liberè voluntate peccati. Quid autem de illa, ex qua aliquid fit dumtaxat liberè voluntate facti? Item, voluntariam nominas, sed quâ voluntate? An fortassis dumtaxat voluntate primi Parentis, & quidem etiam in Renatis? Num forsan quoque in justis? Multa hinc pensanda veniunt; unde multum dubito, an Accusator hanc causam deferret, nisi categoricè asserueris, quidquid ex ignorantia juris involuntaria procedit, etsi sit liberum voluntate facti, attamen rectè à peccato vindicetur.

CAPUT XL.

De Propositione 47. quæ est Doctoris *Gummarii Huygens*,
De libertate.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

De Libertate.

XLVII.

FUIT VII.

1. *Ad libertatem requisitam ad actus Fidei, Spei, & Charitatis nulli necessitatem Gratia admittant, necesse est.* Gumm. Huygens, in Thes. Lovan. 2. Martii 1684.

Ut intelligatur, quo sensu Autor Propositionem intellexerit, ponuntur hæc verba formalia: *Nihil à veritate magis alienum, quam hæc assertio: ad libertatem requisitam ad actus Fidei, Spei & Charitatis, omnes necessitatem Gratia admittant necesse est.* Gumm. Huygens, ibid.

Nihil à veritate magis alienum, quam hæc assertio: *Ad libertatem requisitam ad actus Fidei, Spei, & Charitatis, omnes necessitatem Gratia admittant necesse est.* Gummarus Huygens in Thesibus suis.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus est; quòd ad libertatem requisitam sufficiat *Posse quod est naturæ*. Agit autem de *Posse*, sibi proximo: nam agit de libertate requisita. Qui habet *Posse remotum* tantum, non habet libertatem requisitam. Sed scilicet non admittit Author *Posse* quòd sit Gratia, ut videbimus Prop. 48. Omnia apud ipsum sunt, aut *Agere*, quod est Gratia; aut *Posse*, quod est naturæ. Proindèque vix possit Author intelligi de *Posse remoto*, cui omne posse, est unicum; & consequenter tale quo non est proximius alterum.

I I.

3. Scopus videtur esse, stabilire Propositionem tertiam Jansenianam, aliis verbis.

I I I. *Posse*

III.

4. *Posse proximum* necessariò esse ex Gratia, contra Pelagianos definitum est; contra quos Ecclesia cum Aug. asseruit, quatuor ista distincta, *1. Cogitare, 2. Posse, 3. Velle, & 4. Operari*; esse Dei dona per Christum. *Detur totum Deo*, inquit. Quare, vel dicit Author, quòd libertas requisita, sit *Posse remotum*, & cum Calvinistis sapit, qui *Posse remotum*, seu naturæ, admittunt tamquam unicum; vel dicit quod sit *proximum*; & hoc ipso, quo dicit illud haberi sine Gratia, sentit cum Pelagio: prout aliquando doctè argumentabatur Eminentissimus Dominus Cardinalis de Aguirre. Card. de Aguirre disp. 132. art. 59.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

§. 36.

5. Responsio ad Propositionem, quam accusat *Querulus* paginâ 40. *Ad libertatem requisitam ad actus fidei, spei & charitatis, nulli necessitatem gratiæ admittant, necesse est.* Huygens in *Thesibus Lovanii 2. Martii 1684.*

CONFUTATIO.

6. **H**ic est difficilis locus ille, qui tam multos discipulos atque Magistros torfit. Est & hæc occasio diu desiderata, arctiùs tecum, Vir Eximie, de hac materia differendi. De libertate nemo Te subtiliùs, nemo tractavit elegantius. Dicam enim in laudem tuam, quæ debeo: uti nullus rebus Philosophicis, priusquam Te Theologicis totum redderes, inhæsit diutiùs, ita nemo Te luculentiùs, principia Theologica ad Philosophicarum rationum amussim redigere conatus est. Hinc copiosa illa tua æquè ac sonora de abstrusissimis occultissimisque Mysteriis argumentandi vena, quæ multos in amorem, plurimos in admirationem, alios autem etiam in metum, ne Te nimia de rebus credendis philosophandi ratio implicaret, permovit. Libertatem enim humanam cum Dei gratia conjungere, esse opus, sicuti non solius naturæ, ita neque solius rationis. Qui plus nimium concesserant arbitrio, factos Pelagianos; qui plus nimium Dei concursui, Manichæos, quos Calvinus postea, ceterique servi arbitrii fabricatores malè secuti sunt. Ita Ciceronem, non valentem Dei providentiam cum humana libertate conjungere, tantum inermi rudique rationi concessisse, ut providentiam negaret, quò tutiùs libertatem assereret, id est, ut alibi S. Augustinus loquitur, ut homines faceret Liberos, fecisse sacrilegos. Tantæ molis erit, tecum, quid de libertate sentiendum sit, enucleatiùs discurrere. Sed quo præsidio? Nec tuo, nec meo, cum neuter alteri faciles in re tanta sit daturus manus. Cynosura igitur

tur nostra, sint sacrae Paginae, per Traditiones Patrum explanatae. Cui addo, cum praesumendum non sit viro cordato, negotium libertatis humanae, jam inde à primo Homine, fatali experientia cognita, esse huiusmodi, ut nostrum aliquis, se primum hunc nodum Gordium dissolvissse putet; rem periculo plenam videri, si de re tam antiqua, novi aliquid, quod bonum verumque sit, tuto à nobis statui posse credimus. Si velimus igitur singularitatis, immò temeritatis notam evadere, nihil in re tanta, cunctisque semper tam obvia debet asseri, nisi Author aliquis boni nominis praesens, vel succenturians adducatur. Quem porro hic deligemus? Tu quem volueris; Ego quem recusare jure non possis. Nemo nescit quo loco apud vos tandem stet Exim. Card. de Aguirre. Hic vir, hic erit Praeses noster. Atque ecce jam inde hunc Principem, in *Accusatione & Querela* nominavi. Ab hoc confesso tamen non excludetur ratio: quin ipsa, ceu prora, vel puppis adhibebitur, quae fluctuantem in hoc disputationis Oceano, argumentationis naviculam praestat, sequatur, ac suo modo dirigat.

7. Accingamur igitur. De *Libertate requisita* agitur. *Requisita*, inquam, ad actus Fidei, Spei, & Charitatis. Mitto altercationem veterem de libertatis definitione, quae positis omnibus ad agendum *PRÆEREQUISITIS* potest agere & non agere. Non inquiremus nunc, an voluntas sit satis libera, quae positis omnibus ad agendum requisitis, hac agendi & non agendi indifferentia destituta est: satis est, quod ultro venias, & de libertate *requisita* quaestiones instituas. Hic igitur haerebimus tantisper: an gratia sit necessaria ad libertatem illam *requisitam*? Ubi omnis gratia deest, v. g. in Dæmonibus ac Damnatis; illic libertatem agnoscimus essentialem, sed non *requisitam*. Libertas enim amplior requiritur, quae Divina Gratiâ adjuvatur. Et ne labamur in æquivocum, consilium mihi est, meminisse distinctionis quâ libertas in Immunitatem dividitur, atque in potestatem quidquam faciendi: Prima est potius passiva, secunda activa: Prima significat carentiam servitutis, Secunda potentiam actionis. Pro prima docemur rogare indies, *Libera nos a malo*; ut adimpleatur in nobis illud, *Si ergo vos filius liberaverit, verè liberi eritis*. De secunda verò dicitur: *Apposuit Tibi aquam & ignem: AD QUOD VOLUERIS porrige manum tuam*. Et ita laudatur Beatus, qui potuit transgredi, & non est transgressus.

Joan. 8.

v. 36.

Eccli. 15.

v. 17.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

8. Demus hominem aliquem perditissimum, qui ab intellectu & voluntate studio exclusit gratiam omnem credendi, sperandi, & Deum amandi.

CONFUTATIO.

9. **M**agna petis in ipso limine, & quæ Cardinali tuo tribuente numquam feres. Is enim Tomo 3. Theologiæ S. Anselmi per totam disputationem 125. copiosissimè ostendit, nullis peccatoribus, quantumvis improbis auferri custodiam Angelorum, aut denegari auxilia necessaria ad salutem in vindictam præcedentium scelerum. Atque in primis sectione 1. objicit sibi varia exempla, Antiochi, Pharaonis, Juliani Apostatæ, Herodis, aliorumque. His verò omnibus aliquam semper fuisse gratiam, quæ *Posse* tribueret, etsi remotissimum, sectionibus subsequenti- bus demonstrat. Nec omittit Achillem, Eximie Vir, quondam tuum, ex Aug. lib. de natura & gratiâ cap. 67. desumptum: *Illâ est peccati pœna justissima, ut amittat quisq; quo bene uti noluit, cum sine ulla posset difficultate, si vellet. Id est autem, ut si quis sciens rectè non facit, amittat scire quod rectum sit: & qui rectè facere, cum posset, noluit, AMITTAT POSSE CUM VELIT.* Hæc verò & similia intelligenda de *Posse proximo*, in sequentibus contendit. Si enim supponatur quod talis *velit*, hoc ipsum *Velle* cum bonum sit, ex gratia procedit; proindeque non restat aliud *posse*, quàm proximum, de quo verificetur quod *Amittat posse cum velit*. Illud itaque observandum putat, in hoc omnino statum termini maledictionis, in quo Dæmones, hominesque condemnati sunt positi, à statu viæ differre, quod illis omnis prorsus Gratia æternum substracta sit, juxta id quod alibi Augustinus dicit, hanc esse vindictam proximam crimine, ut eos delectet sola malitia nec possit delectare justitia; hos verò in hac vita positos, seu obduratos, seu excœcatos, tradi quidem in reprobum sensum, ut ab interiori Dei Luce, quæ gratia est, secludantur; sed nondum penitus, quamdiu sunt in hac vita. Verba S. Doctoris ab eo citati sunt: *Dedit eos Deus in reprobum sensum: nam ea est cœcitas mentis. In eam quisquis datus fuerit, ab interiori Dei luce secluditur, SED NON- DUM PENITUS DUM IN HAC VITA EST.* Ita sermone Domini in monte cap. 15. docet: *Nullam esse animam quamvis perversam, quæ tamen ullo modo ratiocinari potest, in cujus conscientia non loquatur Deus.* Prætereo varia quæ adducit ex S. Prospero loca. Sisto in sententia memoratissima Pauli Orosii, quem S. Augustinum ad S. Hieronymum misisse constat; quique Hierosolymæ cum Pelagio disputavit, & rem postea ad S. Augustinum retulit, & ex cujus relatione S. Augustinus *De Gestis Pelagii* Paulus Orosius in scripsit, quique proinde de ejusdem S. Augustini mente instructissimus fuit. *Mea*, inquit ad Pelagium, INDUBITATA SENTENTIA, ac fidelis hac est, Deum adiutorium suum, non solum in corpore suo quod est Ecclesia, cui specialia ob credentium fidem, largiuntur, verum etiam UNIVERSIS IN MUNDO GENTIBUS, propter longanimitatem sui, æternamq; Clementiam submini- strare: non ut Tu asseris cum Discipulo tuo Cœlestio, cui jam apud Africa-

Lib. 5. oper.
post. contra
Julian.
num. 47.

August. in
Psalm. 6.
paulò post
medium.

Paulus O-
rosius in
Apologia
de libertate
te. mihi
tom. 15.
Biblioth.
PP pag.
813.

nam Synodum occulta illa impiorum Dogmatum natura confusa est, in sole naturali bono, & libero arbitrio generaliter universis unam gratiam contributam: SED SPECIATIM QUOTIDIE; PER TEMPORA, PER DIES, PER MOMENTA, PER ATOMOS CUNCTIS ET SINGULIS MINISTRARE. Tantumdem tuum, à Cardinalis mente suppositum distat.

10. Quæ verò mea est in Te propensio, juvabo rem, ut potero, dicturus quòd hisce non obstantibus Sectione primâ suprâ citatâ confessus fuerit, quosdam Scriptores Catholicos, in eam, quod obduratis quibusdam pro tempore, omnis prorsus gratia desit, sententiam ivisse. Pro qua re citat Salmeronem, Henricum, Armacanum, Ambrosium Caterinum, Michaellem Medinam, & Vegam, *Ut omittam Jansenium & sequaces, qui illam certam existimant*, inquit. Manebit ergo suppositum præsens tuum, licet Cardinalis impugnet; saltem ut quid ex eo conficiendum putes, excutiamus.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

11. *Numquid ille ex voluntate adeo obstinata nec credens, nec sperans, nec amans peccabit?*

CONFUTATIO.

12. **P**eccabit: nam & Dæmones peccant, ut suprâ vidimus. Peccabit, eo modo quo pauci Scriptores Catholici, qui obduratis omnem interdum gratiam pro tempore subtrahunt, peccare asserunt. Peccabit, inquam, NON PECCATUM FORMALE, SED CAUSALE, *sive in causa peccatorum precedentium, quibus homo sceleratus voluntariè causam apposuit inevitabilem pro subsequentibus*, inquit Abulensis apud Cardinalem de Aguirre qui hanc sententiam refutat.

Card. De
Aguirre
disp. 125.
art. 45.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

13. *Numquid ergo sine gratia omni retinebit libertatem credendi, sperandi &c.*

CONFUTATIO.

14. **S**I omissionis actum non credendi, non sperandi, non amandi, jungas cum illis actibus peccaminosis liberrimis in quorum poenam, amandi, sperandi, & mala non committendi gratia subtracta est; tum in tuo supposito, fateor, totum illud complexum, non modo peccaminosum, sed etiam eatenus liberum est, quatenus à plena libertate inceptit, & recedente, cum gratia, libertate plenâ, malum quod remanet, ejusdem est naturæ; nec in aliam naturam, in quantum malum est, degeneravit. Si autem arbitrium & actum ejus in se spectes, prout in tuo supposito est, vel esset, omni prorsus gratiâ destitutum;

audi

audi quid Cardinalis tuus censeat, & Patronum toties vestrum, si potes, confutatum veni. Licet enim, inquit, peccata alicujus, five propter multitudinem, five ab insolitam gravitatem, mereantur absentiam, five de- Card. de Aguirre Disp. 125. sect. 2. art. 31. negationem omnis auxilii, etiam sufficientis ad Conversionem & Pœnitentiam; at non ideo talis ac tanta pœna ad executionem perducitur. Nam ex promissione, fundatâ in misericordia Dei, & meritis Christi, excedentibus omnem peccatorum nequitiam, invitatur peccator ad veniam & salutem, quamdiu in vita est. Idque exigit, quasi ex congruentia, status ipse Viatoris, de cujus ratione est, ut possit accedere ad terminum. *Non posset autem accedere ad terminum, si spoliaretur auxiliis omnibus divinæ gratiæ, quæ sola ejusmodi potentiam & facultatem præstat.* Imo si pro termino sumatur æterna damnatio, jam talis homo, dum vivit, esset in termino, *tamquam impotens operari* aliquid ad salutem, & omnino coactus ad subeundam damnationem æternam. Ergo nulli Peccatori, etiam flagitiosissimo, & innumeris sceleribus obnoxio, negantur sufficientia quodammodo ad salutem auxilia, donec viator est. Monet tamen se de sufficientia loqui, de qua egerat ante, ut nimirum possit saltem se aliquo modo præparare, & impetrare ulteriora auxilia ad salutem opportuna. Quam Doctrinam plurimis confirmans argumentis, tandem producit notabilem textum S. Cœlestini Papæ I. opinionem quæ aliquo tempore peccatoribus putat conversionem impossibilem, cum horrore averfantis; & concludit: *Videant autem quicumque negant aliquibus peccatoribus omne auxilium interioris gratiæ, ne fortè parem aut majorem horrorem excitarent eidem Pontifici Cœlestino.*

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

15. *Si libertatem, nonne etiam potentiam aliquam credendi, sperandi &c.?*

CONFUTATIO.

16. **N**imis equidem contorta, abstrusa, & longè quæsita est hæc libertas, quàm ut verâ potentiâ donata sit. Quasi verò consequentiis Card. de Aguirre Disp. 127. art. 22. istis opus sit, ut sua humano arbitrio stet libertas, agendique potentia vindicetur. Circuitus ille verborum, indifferentiam, libertatis, de qua agimus, animam, non explicat, sed implicat, non infert, sed aufert. Fingamus enim verò adesse ex iis aliquem, qui veram necessitatem statuunt, arbitriumque non liberum, sed cum Luthero, in defectionis suæ principio, Lutherus de Servo Arbitrio. servum dicunt. Tunc reris, Eximie Vir, ejusmodi necessitatis præconem, tuo isto syllogismo reducendum in ordinem, veramque illam, quam Orthodoxi exigunt libertatem, admissurum sub hujus Sophismatis schemate: Illic est potentia operandi, ubi est libertas; illic libertas, ubi peccatum; illic peccatum, ubi homo omni etiam gratia destitutus non credit, quod credendum est, non sperat quod sperandum, non amat quod amandum?

dum? Talis profecto mox regeret, hoc enimvero esse illud quod quaeritur, num qui talia, sine omni gratia omittit, committitque, liberè in peccatum proruat: cumque chara sit ipsi necessitas, libertas verò ridicula, non alio ferè argumento, suam de libertate à necessitate, quam ad meritum & demeritum non requirit, sententiam stabiliet, quam quia non videatur esse vera cum indifferentia libertas, cui deest omnis gratia, sine qua homo non modo non bene operatur, sed neque bene operari potest.

De Cor-
rept. &
Gratia
c. 11.

17. Per illam ergo quam Almæ Matri nostræ, Sanctisq̃ue Patriarchis Aug. & Thomæ debemus reverentiam ac honorem, oro Te, Vir Eximie, obtestorq̃ue, ut tritum illud ex Augustino desumptum, nonnihil seriò, licèt ferò, ad incudem revoces: *Voluntas ad malum sibi sufficit, ad bonum autem NIHIL EST, nisi adjuvetur ab Omnipotenti Bono.* Qualiter, obsecro, lucidissimam hanc S. Doctoris sententiam, cui D. Thomas consonat, acceptam vis? Suppositum tuum, cui tota præsens Propositio, quæ accusatur, innititur, agit de voluntate non adjutâ ab Omnipotenti Bono. Augustinus de hac dicit, *Ad bonum nihil est.* Tu verò sustines, quòd sit ita libera, ut retineat potentiam aliquam credendi, sperandique.

18. Scio quid mediteris. Augustinum eodem ferè loco, de *adjutorio sine quo* non dicere: *nunc autem quibus deest tale adjutorium*, jam pœna peccati est. Sed nihil hanc sententiam senili cunctationi tuæ favere posse existimes. Primò quidem, quia ex illa, ad summum sequeretur, quosdam in peccati pœnam, rectè agendi potentiâ, adeoque indifferentiæ libertate ad tempus destitui, non verò illic esse libertatem requisitam, ubi omnis gratia deest: secundò verò quia objecti loci expeditissima est explicatio, quòd Augustinus per *adjutorium sine quo* non intellexerit auxilium largiens potestatem agendi proximam; & certè juxta Te, tam propinquam, ut ad rectè agendum, in statu naturæ integræ, nihil ulterius ex parte Dei requireretur. Quibusdam in pœnam peccati deesse *tale adjutorium*, non dubium est. Cum hoc tamen stat, quòd voluntas sic deserta, non deferatur omnimodè, ut licèt non sic sit adjuta, ut hîc & nunc proximè potens sit operari, adjuta sit tamen, saltem ut possit orare, ut possit auxilium petere, ut possit parva quædam, quibus ad majora reperet, promereri; proindeque non sit ex illis, de quibus Augustinus statim: *Ad bonum nihil est.*

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

19. *Hinc S. Aug. de Prædest. SS. cap. 5.* Possè habere fidem, sicut possè habere charitatem, naturæ est hominum; habere autem fidem, quemadmodum habere charitatem, gratiæ est fidelium.

CONFUTATIO.

20. **H**ic est scilicet famosus ille S. Augustini locus, à reliquo textu avulsus, qui quam impugnare cogimur libertatis Ideam menti tuæ, ceteroqui sagacissimæ impressit: quem quidem si cum Doctore Angelico cum verbis reliquis conferres, tum utique clarè perspiceres S. Augustinum illic non agere de *posse activo*, sed *passivo*, non de libertate operandi, sed de capacitate naturæ, Dei dona accipiendi; denique, non de potestate, ad agendum *Requisita*, de qua in præsentī Propositione differimus, sed, uti Scholastici loquuntur, de potentia obedientiali, quâ natura potest elevari, ut possit & præstet quæ supra naturam sunt.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

21. *Sed aliud, inquit Accusator, est posse habere fidem &c. aliud posse credere &c.*

CONFUTATIO.

22. **Q**uam æquivocum sit verbum *Posse*, & verbum *Habere*, nōrunt Grammatici, nec debent ignorare Theologi. Atque à fortiori dum verbum *posse*, cum verbo *habere* conjungitur, sæpè fieri, ut aliter accipiantur conjunctim, quàm divisim, infinita locutionum exempla testantur. *Habere moderationem Regni*, est esse Regem & actu regnare; nec tamen ideo omnis qui potest, seu capax est habere moderationem Regni, dicitur posse regnare. Exemplum in Davide, qui quo tempore pascebat oves Patris sui, capax erat habere moderationem regni, nec tamen tunc poterat regnare. Disparitas est, quòd verbum *Habere*, in prima locutionis forma accipitur, pro *Possidere*, in secunda verò, pro *Recipere* seu *Acquirere*. Sic *posse habere fidem*, significat esse capacem donum fidei recipiendi: *posse verò credere*, designat fidem hīc & nunc possessam, sive exercitium ejus in potestate esse.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

23. *Et addit: Sicut aliud posse habere alas, aliud posse volare. Ad hæc ego: Augustino & mihi prorsus æquivalere, posse habere fidem, spem &c. sive posse ista veluti actus vitales in se recipere, & posse credere, sperare &c. Etenim uti contradictionem implicat, actus istos vitales de facto in se recipere, & de facto non credere, sperare &c. ita quoque apertam implicat contradictionem, actus istos vitales in se recipere posse, nec tamen credere, sperare &c. posse.*

CON-

CONFUTATIO.

24. **U**T dicatur aliquis posse actus vitales in se recipere, ad hoc sufficit capacitas naturæ: & hoc est quod importatur his verbis: *posse habere fidem est naturæ*. Ut autem dicatur aliquis posse actus vitales elicere, sive exercere, præter capacitatem naturæ requiritur adjutorium supernaturale, sine quo voluntas, ut statim ex eodem Augustino vidimus, *ad bonum nihil est*: Et ita dicimus, posse credere, non esse naturæ, sed gratiæ.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

25. *Quod posse habere alas non sit idem quod posse volare, idcirco est, quia non omnis qui alas actu habet, actu volat, sicut omnis qui fidem, nimirum ut actum suum vitalem habet, actu credit.*

CONFUTATIO.

26. **V**Is similitudinis non in eo sita fuit, Vir Eximie, utrum qui habet alas hoc ipso volet, sicut qui fidei actum vitalem habet, actu credit. Simile enim istud (quod juxta similitudinum legem omnium, est etiam dissimile) adductum fuit, ad ostendendum, quod sicuti ut quis possit elicere volatum, præviè indiget adjutorio alarum, ac tunc demum *posse volare* dicitur, etiam dum actu non volat; ita pariter, ut quis possit elicere actum vitalem fidei, præviè indiget fidei adjutorio, & tunc demum *posse credere* dicitur, etiam tunc cum actu non credit. Atque ita similitudo ambulat passibus proficuis: ut sicuti aliud est *posse habere alas*, quibus volatur, aliud *posse volare*, cum alas habueris; ita quoque aliud sit *posse habere fidem*, quâ habitâ poteris credere, aliud *posse credere* antequam acceperis ipsum *Posse*. Sed nempè nullum tibi *Posse*, quod sit gratiæ, otiosum esse videtur: & hinc nescis inter donum fidei, quod *posse* præstet, aliudque quod ipsum *agere* largiatur, distinguere. Rem verò hanc S.P. Augustinus multis in locis, & præsertim in libro de bono conjugali pertractavit, *posse* illud, de quo agimus, nunc appellando *Vires*, nunc *Virtutes*, prout ex subsequentibus Textibus patebit.

Aug. de
bon. Con-
jug.
Cap. 21.

27. *Virtutes autem animi, inquit, aliquando in opere manifestantur, aliquando in habitu latent.* Et ponens exemplum in virtute Martyrii, quæ in Martyribus tentatis, Christi que nomen confitentibus fuit actualis, in aliis verò sanctis, animo benè comparatis, sed tamen non tentatis, fuit habitualis; subdit generatim: *Ipse est enim habitus quo aliquid agitur cum opus est, cum autem non agitur, POTEST AGI, sed non est opus.* Ex quibus utique perspicis, Eximie Vir, Augustino cognita fuisse dona Dei alia quæ tribuunt *agere*, alia quæ largiuntur *posse*.

28. Et

28. Et in Libro de sancta Virginitate specialiùs inquirens, quid sit illud *Posse*, quod nondum procedit in actum, ubinam existat, & quænam illius idea? *Latent*, inquit, *ista in facultatibus, & viribus animorum, tentatione* cap. 47. *panduntur, experientiâ propalantur.* Et hinc *Posse* istud dicit hominibus sæpe ita ignotum, ut se posse nesciant, quod verè possunt, quemadmodum econtrà multoties non possunt, quod se posse existimant; monetque ideo ne unus infletur contra alterum, & dat exemplum humilium, qui tacent se posse, quod alius gloriosè inflatus *non potest Posse.* Ut ergo, inquit, *quisque non infletur, ex eo quod videt se posse; humiliter cogitet quod ignorat aliquid præstantius se fortasse NON POSSE; aliquos autem, qui illud quo sibi gloriosè notus est, nec habent, nec profitentur, hoc quod ipse non POTEST POSSE.*

29. Vires autem istas, facultates, seu virtutes, id est istud *Posse*, quod ab omni actione distinguitur, ad gratuita Dei dona spectare, ubique repetit, ipsumque non naturæ sed gratiæ beneficium esse luculentissimè ostendit. Comparisonem instituit inter Petrum, qui tentatus succubuit, & Joannem, qui stetit, si tentatus fuisset. Vires, seu *Posse*, agnoscit in utroque; sed in illo magnas, *magnam gratiam*; in hoc parvas, seu non tales. Quia verò vires illæ, seu *Posse*, distinguuntur ab ipso agere; non dubitat asserere, tantas in Joanne fuisse gratiæ vires, ut si tentaretur, *non negaret*, qui tamen cùm tentatus non fuerit, confessus non est. Verba sunt: *Si fieret impetus*, inquit, *propter Christum in Joannem, NON NEGARET.* Erant quippe in illo VIRES MAGNÆ, quibus appellatus est amicus sponsi. MAGNA IN ILLO GRATIA, magna excellentia, inter natos mulierum nemo exurrexit major Joanne ^{In Psalm.} ^{140 in} Baptista. Ergo in illum impetus factus est qui non habebat TALES VIRES. ^{fine.} *Fili* impetus in Petrum; non fit in Joannem. Etenim VIRES ipsas Petrus post accepit; tunc autem infirmus fuit.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

30. Nugari videtur Querulus Author, dum asserit me non admittere tertium, quod sit medium inter posse remotissimum, quod est natura, & inter agere; qua in re aut fallit aut fallitur crassissimè.

CONFUTATIO.

31. Iterum bona verba moneo, Vir Eximie: ne Opstratius noster audiat, facile indignaturus, quod qui socium hinc haberet in scommate, solus dignas dicterius suis pœnas suprâ retulerit. Est hic impetus quidam tuus, quem dolco excidisse. Quàm inutilis sit autem; dignabitur exemplo discere: Quemadmodum enim præter morem, Opstratianorum enthusiastatum voluisti quodammodo esse imitator, ita pariter ei in corruptionibus textuum nimis infeliciter assimilatus es. Non enim dixi, Vir Eximie, te non admittere medium inter posse remotissimum quod sit natura, &

Corruptio
textus 89.

inter agere. Dixi, accusatae Propositionis sensum esse, quod prater posse quod est naturæ, & agere quod est gratiæ, non existit aliquod tertium, nimirum sufficientia, quæ ex Deo est. Propositio verò tua est clara, & sensus ejus obvius nihil aliud sonat. Verba enim sunt: Generaliter dicendum, quod Dei præcepta v. g. de fide, spe, & charitate posse adimplere, sit naturæ, sed reipsa adimplere sit gratiæ. Ast neque hoc ad præsentem, sed mox secuturam propositionem pertinet: Ita æstu quodam hac vice abreptus esse vidêris, Vir Eximie, ut unum pro altero acceperis. De Te verò satis ingenuè professus sum, Author tamen in scripto quodam mihi oblato virtualiter retractavit. Examinemus autem nunc etiam, cùm occasionem præbeas, quid impræsentiarum sentias. Quod præter posse quod est naturæ, admittas quædam media, priusquam perveniatur ad perfectam conversionem ad Deum, extra controversiam pono. Admittis enim varios in actuali gratiæ gradus, quorum unus alteri, prout est robustior, viam sternit, & hoc pacto possibilitatem amplam & ampliorem præstat, sed possibilitatem à deliberato actu aliquo semper indistinctam. Difficilè igitur elabêris, nisi inter posse quod est naturæ, & quodvis rectè agere, quod est gratiæ, admittas donum possibilitatis, quod est in nobis sine nobis, quemadmodum aliquando Augustinus loquitur, id est, quod nobis tribuit veras vires, quibus nondum consensimus, sive potius quibus actualiter usi nondum sumus; vires, inquam, seu virtutes, quæ etiam nescientibus illabuntur, & latent in facultatibus animarum, tentatione panduntur, occasione propalantur, suntque tales ut regulariter loquendo, de duobus tentandis liceat dicere, si ille tentetur, periculum est ne cadat, nisi potentiùs adjuvetur, si verò tentaretur ille, nisi præviè resisteret, non negaret.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

22. *Dico ergo, me præter posse istud remotissimum ex. gr. sese convertendi perfectâ conversione ad Deum, etiam integram duodenam potestatum, sese ad Deum convertendi, distinctarum ab ipsa conversione, admittere; ita ut harum secunda sit perfectior & vicinior actui quam prima; & tertia vicinior quam secunda; quarta vicinior præ tertiâ, & sic ulterius. Quis enim ignorat ex cujusbet novi gradus gratiæ ante completam conversionem accessione, obtineri perfectiorem convertendi potestatem; & e converso ex cujusbet nova malitiæ accessu, iri ad remotiorem sese convertendi potestatem?*

CONFUTATIO.

23. **J**Am vides igitur non me temerè suspicatum fuisse. Admittis posse remotissimum quod est naturæ; prædicas conversionem perfectam, quæ est gratiæ, & quidquid inter hæc admittis medium, nondum profiteris ab omni actu deliberato, (sæpè enim resistitur) distinctum.

D. GUM-

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

34. *Ex illa potestatum sive ad bonum sive ad malum multitudine, dicuntur aliqui quidpiam non posse, nimirum potestate quâdam propinquiori aut proximâ: qui tamen etiam rectè dicuntur idem illud posse potestate aliquâ remotiori aut remotissimâ.*

CONFUTATIO.

35. **I**gnosce, Vir Eximie, quòd nondum possim consensionis lætitiâ exhibere: ego enim multitudinem potestatum sibi mutuò subordinatarum, & posse remotissimum video, quod est naturæ; sed nondum invenio agnitionem potentiaë quæ ab omni actu deliberato distinguitur, quæ sit gratiaë.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

36. *Ex. gr. de Fratribus Joseph Genes. 37. pronuntiatur: Non poterant ei (Joseph) quidquam pacificè loqui: potestate nimirum propinquiori aut proximâ; bi tamen non loquendo fratri suo pacificè, proculdubio peccabant, adeoq; pacificè loqui poterant, puta potestate remotiori aut remotissimâ.*

CONFUTATIO.

37. **V**idesis, obsecro, quo tua hæc communis textûs, cui tritus atque obvius tribui sensus solet, properet interpretatio. Tunc enim ita inerme fuisse censeas horum Fratrum arbitrium, ut relictum soli naturæ, remotissimam dumtaxat (quam suprà, naturæ esse diximus) potentiam concessam autumes? *Non poterant*, id est, ægrè poterant, seu non volebant, quamquam non omni prorsus gratiâ destituti.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

38. *Similiter, qui teste Christo Joan. 5. credere non poterant, quia gloriam ab invicem accipiebant & gloriam, quæ à solo Deo est, non quarebant, unâ potestate credere non poterant, aliâ poterant: qui hoc indicat Christus: poterant tamen, quia non credendo peccabant.*

CONFUTATIO.

39. **S**imiliter & hi poterant potentiaë quâdam remotiori, quæ non omnino gratiâ erat destituta, prout sæpiùs Cardinalis vester de Aguirre interpretatur.

*Prosecutio Argumentorum contra propositionem 47. ad quæ
D. Gummarus Huygens non respondit.*

103. Ad hoc quod dixi eum agere de libertate *requisita* ad actus fidei
spei & Charitatis, non respondet.

104. Ad authoritatem Cardinalis *de Aguirre*, non respondet.

105. Ad ejusdem dilemma de *Posse Pelagiano*, & *posse Calviniano*, non
respondet.

CAPUT XLI.

*De accusata Propositione 48. quæ est D. GUMMARI HUYGENS,
DE EADEM MATERIA LIBERTATIS.*

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO.

Ad confirmandum, sensum Autho-
ris esse de *Potentia proxima*,
subjicitur.

XLVIII.

ADJUNCTA.

1. *Generaliter dicendum, quod Dei
Præcepta, v. g. de Fide, Spe,
& Charitate posse adimplere, sit natu-
ræ, sed re ipsa adimplere sit gratia.*
Gumm. Huygens, in Thesi 5. Feb.
1683. Thesi 15. apud Card. de
Aguirre, disp. 132. art. 59.

*Generaliter dicendum, quod
Dei Præcepta, v. g. de Fide,
Spe, & Charitate posse adimplere sit
naturæ, sed re ipsa adimplere sit
gratiæ. Gum. Huygens in Thesibus.*

REFLEXIO PRIMA.

2. Cor. 3. 2. *S*ensus est: quod præter *Posse*, quod est naturæ, & *Agere*, quod
est gratiæ, non existit aliquod tertium; nimirum *sufficientia*, quæ
ex Deo est. Author tamen in quodam Scripto mihi oblato, virtualiter
retractavit: sed non retractant adhærentes ejus; quin adhuc nuper ali-
quis Propositionem defendit publice, Lovanii in Scholis Academicis.

I I.

3. Finis Propositionis est negare adjutorium omne aliud quàm efficax, cui numquam resistitur.

I I I.

4. Author fundat se in Aug. dicente, quòd posse habere Charitatem, & Spem, est naturæ. Sed non advertit, quòd illud *Posse* sit remotissimum, & resolvatur in meram capacitatem, quam fatemur esse naturæ. Sicut porro aliud est posse habere alas, & posse volare; ita profectò aliud est posse habere Spem, & posse sperare. Cæteroqui Diaboli, qui non amiserunt quod est naturæ, & per consequens retinuerunt posse habere Spem; possent sperare, quod absit. Quare optimè Cardinalis *de Aguirre* hanc Propositionem impugnat his verbis: *Refelluntur urgender Adversarii, & in iis Gummarius Huygens, qui die 5. Feb. 1683. Thesi 15. ait: GENERALITER DICENDUM, QUÒD DEI PRÆCEPTA, v. g. DE FIDE, SPE, ET CHARITATE POSSE ADIMPLERE SIT NATURÆ, SED RE IPSA ADIMPLERE SIT GRATIÆ. In oppositum enim est, quod prædictus Doct̃or vel intelligit tò posse de potestate SOLUM REMOTA, & sic evertit liberum arbitrium, ut mox arguebamus, eodem modo, quo Calvinus illud è medio abstulit: vel illud intelligit DE POTESTATE PROXIMA, ad eos actus credendi, seclusâ gratiâ; & sic impingit in Canonem 3. sess. sexta laudati Concilii Tridentini..... ubi ipsum POSSE damnatur adversus Pelagium, ejusq; reliquias. Et infrà: Quapropter Adversariis hinc imminet Scylla, hinc Charibdis.*

Disp. 132.
art. 9.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

S. 37.

5. Responsio ad propositionem, quam *Author Querulus* accusat paginâ 41. *Generaliter dicendum quod Dei præcepta v. g. de fide, spe & charitate posse adimplere, sit naturæ, sed re ipsâ adimplere sit gratiæ.* Gummarius Huygens in Thesi 5. Feb. 1683.

CONFUTATIO.

6. **S**upprimis hæc verba: *Apud Card. de Aguirre disp. 132. art. 59.* Sed nempe inutilis erat rebus tuis reflexio, quod accusatio hæc, ex Eminentissimi Patris Scriniis extracta fuerit.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

7. Numquid in responsione ad anteriorem propositionem clarissimè ostensum est, istum qui studio ab intellectu & voluntate excludit omnem gratiam credendi, sperandi

sperandi & amandi, adeoque de facto nullam talem gratiam habet, peccare non credendo, non sperando, non amando? Si peccet, ergo potest credere, sperare, amare. Nonne consequentia est evidens?

CONFUTATIO.

8. **N**umquid responsum est abundè, & ex Cardinali vestro demonstratum, istum qui nullâ gratiâ præditus esset, peccaturum necessariò, ferè sicut peccant Dæmones, atque damnati, qui non habent libertatem *requisitam*, & idcirco (præterquam quod non sint in statu viæ) nequaquam demerentur. Et numquid ex Abulensi ostensum est, quod sententia illa de omnis gratiæ subtractione, consequenter inferat, peccatum tunc non esse nisi voluntarium voluntate facti formaliter, malitiamque non imputari ad demeritum, nisi in causa quæ assertam necessitatem demeruit? Interrogas Vir Eximiè, & interrogando supponis, quæ limpidissima Tibi confutatione negantur. Libertas *requisita*, non Argumentis aut syllogismis quærenda est, sed experienciâ, comitante, quæ cunctis obvia est ratione, quæ cum Augustino dicit quod nemo demeritoriè peccet in eo quod vitare non potest.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

9. *Rursus, si potest credere, sperare &c. ergo potest adimplere præcepta fidei, spei, & charitatis. Sed ipse ex supposito ab animo suo exclusit omnem omnino gratiam credendi sperandi &c. ergo posse adimplere præcepta de fide, spe & charitate est natura. Quid ad hæc Author Querulus, quandoquidem illorum quilibet sit evidentissimum?*

CONFUTATIO.

10. **E**videntissimum est quod homines isti non sint Tibi liberi nisi ex supposito falso, quod Cardinalis vester de Aguirre tam acriter impugnat, & graviter negat.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositionem 48. ad quæ D. Gummarus Huygens non respondit.

106. Ad Authoritatem & Argumentum D. Cardinalis de Aguirre non respondet.

CAPUT XLII.

De accusata Propositione 49. quæ est D. GUMMARUS HUYGENS
de eadem materia libertatis.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS.

PROPOSITIO

ADJUNCTA

XLIX.

De eadem Materia.

1. **N**Egamus requiri juxta sensum assignatum, potentiam proximè expeditam credendi, & amandi, ut quis peccet non credendo, aut non amando; & similiter ad tria reliqua negamus requiri juxta sensum assignatum, potentiam proximè expeditam. Sufficit ergo nobis potentia quadam remota; talem verò dicimus posse haberi sine gratia. Gumm. Huygens Concl. 3. §. 1. in fine Aprilis 1683.

UT quis peccet, non credendo, aut non amando; sufficit potentia quadam remota, ad credendum, & amandum, talis, quæ potest haberi sine gratia. Gummars Huygens in Thesibus.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus est generalis, non tantum de injustis, verum etiam justis: ad peccandum, sufficere posse remotum, quod est naturæ.

I I.

3. Scopus semper est idem: non prædicare Gratiam, nisi efficaciter operantem.

I I I.

4. Est contra S. Augustinum, qui postquam de hominibus in statu naturæ integræ dixisset: si defuisset Gratia, non utiq; suâ culpâ cecidissent: *corr. & gr. adjutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent*; de statu naturæ re- *cap. 11.* paratæ subdit: Nunc autem, quibus deest TALE ADJUTORIUM (id est, adjutorium sine quo non, seu Gratia possibilitatis) jam pœna peccati est. Non est igitur generaliter dicendum, ut quis peccet non credendo, sufficit po-
tentia.

1. Cor. 10. tentia remota. Si enim Gratia deesset præter poenam peccati, v. g. in ju-
 v. 11. stis, tunc proculdubio sine sua culpa caderent. Ideo Apostolus dixit:
 August. de Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis,
 nat. & gr. sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. Ideo August.
 cap. 26. hunc locum Justis applicat, Justos, inquit, Deus non deserit, nisi prius
 Jansenius deseratur; ut pie semper justeq; vivatur. Ideo Tridentinum, ex eodem
 lib. 3. de Apostolo, eodemque Augustino definit: Deus impossibilia non jubet, sed
 Gratia jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & ADJUVAT
 Christi UT POSSIS. Ubi Jansenius malè de suo interseruit elusoriam parenthesim
 cap. 13. (si exaudiat.) Ideo denique condemnata est prima Janseniana: Aliqua
 Dei Præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentis quas
 habent vires, sunt impossibilia, deest quoque iis Gratia qua possibilia fiant.

5. Quis autem possit satis admirari, prætenso Augustini Discipulos, om-
 nis olim sufficientiæ inimicos, eò usque redactos, ut, cum sciant, &
 palam profiteantur, nihil in Augustino familiarius, præ isto: Liberum
 August. de arbitrium ad malum sufficit, AD BONUM AUTEM NIHIL EST, nisi adjuvetur ab
 corr. & gr. omnipotenti Bono; at nihilominus seu Adversariorum Argumentis victi, seu
 cap. 11. nescio cujus Novitatis introducendæ amore fracti, profiteantur poten-
 tiam naturæ, posse sine Gratia, & de illo ullo sensu pronuntient: Sufficit?

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

§. 38.

6. Respondetur ad Propositionem quam Author Querulus accusat
 ibidem: Negamus requiri juxta sensum assignatum potentiam
 proximè expeditam credendi & amandi, ut quis peccet non cre-
 dendo aut non amando, sed sufficit talis remota quæ potest haberi
 sine gratia.

CONFUTATIO.

7. Fideliter equidem tua verba refers, & ob hoc laudem promereri
 singularem.

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

8. Evidens est talem remotam sufficere in illo perditissimo homine, qui per-
 git studio excludere omnem gratiam credendi, sperandi &c.

CONFUTATIO.

9. Evidens est quòd ista, ut diximus, sub Judice lis est. Libertas verò
 certa non pendet à suppositione tam dubia.

D. GUM-

D. GUMMARUS HUYGENS RESPONDIT.

10. *Quod Accusator addit* : Mihi illam potentiam sufficere etiam in Justis, videtur indignum Doctore Theologia. Quomodo enim ille erit sine omni gratia, si sit Justus; & quomodo Justus si sine omni gratia?

CONFUTATIO.

11. **P**rosiliunt hic rursus igniculi quidam tui, qui Te in novam corruptionem Textus præcipitant: tam fatalis est acrimonia Viris qui modestiæ quoquo modo assueverunt. Ut nempe mihi nescio quid Theologiæ Doctore indignum affrices, bis repetis illud, *Sine omni Gratia*, quò insulsum illud de Justo sine omni Gratia, aut mihi incidisse in mentem, aut à me Tibi impactum videatur. Volve autem & revolve Propositionem tuam; expende Reflexiones quas adjeci, ad unam omnes; nusquam Paradoxum illud, *Sine omni Gratia*, offendes. Propositio tua dicit simpliciter, *Sine Gratia*, nimirum actuali, de qua agebatur: quemadmodum singula Reflexio observat. Nisi jam forsàn negatum venias, Justos aliquos actuali gratiâ destitui: aut nisi in dubium voces, totam de prima Jansenii Controversiam versari in hoc, quòd arbitrium Justi crediderit satis liberum, etsi sine prævia sua culpâ, actuali gratiâ, quæ posse tribuat, destitutum.

Corruptio
textus 90.

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositionem 49. ad quæ D. Gummarus Huygens non respondet.

107. Ad locum S. Augustini, quod cui deest tale adjutorium jam poena peccati sit, non respondet.

108. Ad locum Apostoli, *Fidelis autem Deus est*, non respondet.

109. Ad locum Augustini, *Iustos Deus non deserit*, non respondet.

110. Ad locum Tridentini, *Deus impossibilia non jubet*, non respondet.

111. Ad corruptionem Textus Concilii à Jansenio factam, non respondet.

112. Ad locum Augustini, *Ad bonum autem nihil est*, non respondet.

113. Ad hoc quod dixi, mirum tandem admitti aliquam sufficientiam sine gratia, non respondet.

Aaaa

CA-

CAPUT XLIII.

De Propositionibus, 50. quæ est D. Antonii Arnaldi, & 51. ac 52. quæ sunt D. Joannis Liberti Hennebel, de eadem materia libertatis.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS. PROPOSITIO.

Item de eadem materia Libertatis.

L.

1. **S**ic omnes Justi Mandata semper observare possunt, etiam cum deest Gratia efficax, quemadmodum homines visu præditi, in tenebris videre possunt, ob internam videndi potentiam. Id verò sufficit. Arnaldus dissertat. Theol. parte 4. pag. 183. in fine. Et antea dixerat: Rectè a SS. Patribus, & Scholasticis dictum est: UT NEMO POTEST SINE LUCE VIDERE, ITA SINE GRATIA EFFICACI, NIHIL BENE FIERI POSSE. pag. 76.

Sufficit quòd OMNES JUSTI sic Mandata semper observare possunt, etiam cum deest Gratia efficax, quemadmodum homines visu præditi, in tenebris videre possunt, ob internam videndi potentiam. Arnaldus.

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus involvit hunc syllogismum: Nemo potest sine luce videre; atqui Justi sine Gratia efficaci, id est, dum actu non operantur (hæc enim ipsis sunt Synonyma) sunt sicut homo sine luce; ergo Justī dum non habent Gratiā efficacem, sive dum non operantur, non possunt servare Mandata.

I I

3. Scopus esse videtur, primam Jansenianam tradere aliis verbis; & ex prima pariter deducere reliquas, mutato solo systemate verborum.

I I I.

4. In primis non subsistit, quod dicit Author de SS. Patribus. Numquam enim lucem, aut absentiam ejus, comparaverunt Gratia efficaci, aut absentia ejus; sed dono possibilitatis, sive ADJUTORIO, SINE QUO NON, quod Augustinus centies luci comparat. Deinde hīc manifestè negatur Justis Gratia, quā Præcepta possibilea fiant. Qui est in tenebris, non habet

Aug. lib.

de corr. &

grat. c. 12.

& lib. 2.

de pecc.

merit. c. 5.

habet moralem facultatem videndi; neque posset ei dari Præceptum videndi.

Item de eadem Materia.

PROPOSITIO.

5. **H**omini Gratia efficaci destituto

L I.

non magis prodest illa bene volendi potentia, quam homini in tenebris constituto prodest integra, & illæsa videndi potentia. Hennebel in Brevi expositione art. 4.

Homini gratia efficaci destituto, NON MAGIS PRODEST illa bene volendi potentia, quam homini in tenebris constituto prodest integra, & illæsa videndi potentia. Hennebel, in Brevi expositione.

Ut autem videatur de qua bene volendi potentia sermo sit, adjungitur sequens:

6. Sicut sanum habens oculum, etiam eo tempore, quo in loco tenebroso latet, rectè dicitur posse videre; ita quoque homo destitutus Gratia efficaci, rectè cum sola sufficienti Thomistica, dicitur posse bene agere. Hennebel in Brevi expositione, art. 4.

PROPOSITIO.

Item de eadem Materia.

L II.

7. **H**omo cum Gratia proximè sufficienti, absente efficaci, non magis potest bene agere, quam homo in tenebris positus videre. Hennebel Resp. ad 3. dub. 2.

Homo cum Gratia proximè sufficienti, absente efficaci, NON MAGIS POTEST bene agere, quam homo in tenebris positus videre. Hennebel.

REFLEXIO PRIMA.

8. **S**ensus patet, quòd tandem Argumentis fracti loquantur Gratiam sufficientem, & potentiam proximam, quam antea, uti ex Propositionibus anterioribus patet, negaverant; sed scilicet, quæ non magis prodest, quam oculus in tenebris, non magis potest, quam qui moraliter loquendo non potest, scilicet videre in tenebris.

I I.

9. Scopus videtur esse, voce potentia proxima, & voce Gratia sufficiens uti, sed sanum earum sensum omninò rejicere, & aliis verbis Jansenianas tradere.

Aaaa 2

III.

10. Igitur Justis volentibus conantibusque, Præcepta Dei possibile non sunt magis, quam possibile est in tenebris videre, neque habent vires quæ profint magis quam oculus in tenebris; neque adest Gratia, quâ Præcepta possibile fiant magis quam oculo in tenebris adest facultas, quâ possibilis fiat visio. Numquam negasset id Jansenius, numquam Lutherus, numquam Calvinus: quorum omnium una fuit Philosophandi ratio communis, nihil esse in homine præter efficacem Gratiam, & naturam. Hinc *Posse*, illinc nostrum *Agere*: sed *posse* illud esse debile, nihil prodesse, proindeque Præcepta homini Gratia efficaci destituto impossibilia esse. Jam verò Adversarii, ut verbo frangant invidiam, pronuntiant has syllabas: *Gratia sufficiens*; sed quasi statim poeniteat candidæ Professionis, adjiciunt clausulam: *Ita tamen, ut homo per illam, non magis possit, nec illa magis proficit, quam oculus in tenebris potest, prodestque*. Proindeque si homo Gratia efficaci destitutus sit, id est, si actû non operetur, sunt ei Præcepta Dei æquè impossibilia, quam impossibile est in tenebris videre. Hoc prudentissimè observavit nuper Emin. D. Card. de Aguirre, qui erroris hujus Originem attingens, eum verissimè reduxit ad tempora Baii, cui Justificatio famosæ Lovaniensis Censuræ tribuitur. Inter Censuram distinguimus, & Justificationem ejus. Hæc explicans, quo sensu homo sine Gratia possit servare Mandata, adducit similitudinem: *Quomodo, inquit, dicitur posse manducare panem, etiam cum panem non habet, neque etiam Censura quidquam unde sibi panem comparet*: UT ETIAM DICITUR VIDERE POSSE, *Lovaniensis QUI NON HABET LUCEM, SED IN TETRUM CARCEREM CONJECTUS EST.* Ex quo patet, Adversariorum Prædecessores jam tum in adducta videnti in tenebris potestate, constituisse similitudinem, & energiam suam: ita scilicet, ut inter hominem Gratiâ donatum, sive operantem, eundemque non aliter operari potentem quam sicut qui in tenebris positus est potest videre, non agnoscerent medium. Adducta Justificatio, hanc potentiam dicit esse Naturæ. Hennebellus profert nomen Gratiæ sufficientis; sed ut ostendat se nihil de prima opinione remittere, huic gratiæ nihil plus tribuit, quam antea Naturæ concesserant. Antea homo necessitabatur: prout optimè, ut dixi, observat Card. de Aguirre, contra Gumarum Huygens, cum Suis, supradicta Justificationis verba rejiciens: *Quis dicat hujusmodi hominem libere non manducare panem, AUT NON VIDERE SOLEM; cum simpliciter neutrum præstare possit; quamvis velit? Quomodo etiam in eo datur libertas à necessitate, exacta ad meritum & demeritum in hoc statu? Quis credat Deum piissimum damnare hominem hujusmodi, quia panem, quo omnino caret, in extrema necessitate non comedit?*

Card. de
Aguirre
Disp. 132.
§. 61.

11. Proindeque, quocumque tandem Theologiam nostram inflectimus, nisi præter Gratiam efficacem, quæ facit de Nolente Volentem, seu quæ tribuit ipsum *agere*, clarâ, & distinctâ expressione profiteamur Gratiam
aliam

aliam, quæ largiatur ipsum *posse*, atque hoc non tantum in statu Naturæ integræ, verum etiam reparatæ; numquam ex hoc labyrintho evadimus.

12. Est autem fundata hæc Gratia in SS. Patribus. Hanc S. Augustinus convenienter exprimit, nomine latentium in anima *Virium*, quæ occasione panduntur. Sunt donum Dei, latent in Anima, etiam tunc cum non urget occasio agendi: sed adveniente Præcepto, manifestantur. *Latent ista in facultatibus a viribus animarum, tentatione panduntur; experientiâ pro-* D. Sancta
palantur, inquit. Et alibi: *Non solum enim Deus POSSE NOSTRUM DONAVIT,* Virginis.
ET ADJUVAT; sed etiam velle, & operari operatur in nobis. Habemus igitur cap. 47.
Gratiam operantem unam, aliamque, Posse nostrum adjuvantem.

13. Hæ vires, prout sunt fortiores, aut debiliores, largiuntur *posse* fortius, aut debilius, quod Scholastici per terminos, *Posse proximum, & remotum*, convenienter exprimunt. Et ut ostendatur quod S. Doctor à homine agnoverit *Posse proximum* à Deo donatum, quod in nullum tamen actum exit, & proinde Gratiae efficacis vocabulo nequit comprehendere; sufficit adducere Antithesim ejus inter S. Petrum, & S. Joannem: illum, qui ante tentationem præsumens de se, in tentatione didicit se, expertus quod putabat se *posse*, quod se *velle* sentiebat; hunc verò, qui nulla præsumptione elatus, retinuerat vires fortes, *Posse fortissimum, Posse inquam, proximum*, tam securè disponens ad actum, ut si impetus, qui Petrum invasit, fuisset factus in Joannem; ubi Petrus cecidit, Joannes stetit. Verba sunt: August. in
SI FIERET IMPETUS propter Christum, in Joannem; NON NEGARET. Psal. 140.
quippe in illo VIRES MAGNÆ, quibus appellatus est amicus sponsi. in fine.
MAGNA IN ILLO GRATIA ... Ergo in illum impetus factus est, qui non habebat TALES VIRES. Fit impetus in Petrum, non fit impetus in Joannem. Etenim VIRES IP-SAS Petrus post accepit, tunc autem infirmus fuit.

14. Ex quibus evidentissimè patet, quàm inepta sit comparatio oculi sani in tenebris positi, cum arbitrio, Gratiâ proximè sufficienti, prævento. Hæc enim Gratia præbet vires, quæ tantopere profunt, ut Augustinus dicere non dubitet: *Joannes non negaret.* At verò eodem Augustino teste, August. in
NIHIL PRODEST APERIRE OCULOS, SI SIT QUISQUE IN TENEBRIS. Psal. 25.
Et alibi: Oculus corporis etiam plenissimè sanus, nisi candore lucis adjutus, NON Enarr. 2.
POTEST cernere. in fine,
Et rursus: Sufficit enim sibi oculus ad non videndum, hoc est, ad tenebras: ad videndum verò lumine suo NON SIBI SUFFICIT, nisi illi intrinsecus adiutorium clari luminis præbeatur.

15. Quæ Augustini Argumenta ut validiùs stringant, observandum, quod August. de
 quemadmodum hodie Adversarii pronuntiant Gratiam sufficientem, quam nat. & gr.
 olim negabant; & ne interim à suo sensu recedant, restringunt signifi- cap. 26.
 cationem ejus, assumpta similitudine oculi sani in tenebris positi, quem di- De Gestis
 cunt *posse* videre; ita quoque Pelagius, Ecclesiæ Censuram adhuc me- Pelagian.
 tuens pronuntiabat Gratiam, quam antè negaverat; & ne propterea à suo cap. 3.
 sensu recederet, restringebat significationem ejus, assumpta similitudine De nat. &
 oculi, de qua Augustinus: *Fateor dilectioni vestræ, cum ista legerem lætitiâ* grat. c. 11.

reperente perfusus sum, quod Dei gratiam non negaret per quam solam homo justificari potest: hoc enim in Disputationibus talium maxime detestor, & horreo. Sed pergens legere cetera, PRIMÒ EX DATIS SIMILITUDINIBUS CŒPI HABERE SUSPECTUM. Non debent igitur mirari Adversarii, quod & Nos, similibus exemplis edocti, ex datis similitudinibus habeamus suspectos. Pergit Augustinus: Hinc jam ergo sollicitus cœpi legere cetera, & me non falso comperi suspicatum. Et similitudinibus fusè rejectis, concludit, (& nos cum ipso) Sicut ergo istæ similitudines falsæ sunt, ita & illud, propter quod eas voluit adhibere.

16. Ut verò Judices melius possint perspicere, quàm periculosum sit adductæ similitudinis artificium, beneficio cujus Adversarius sperat verbo invidiam frangere; sufficit expendere, quanto studio & astu, fabricata illa sit ab Arnaldo & sequacibus ejus, prout patet ex famosi Montaltii Epistolis Provincialibus, ubi in Epistola prima Gratiam proximè sufficientem *Potentia visiva in tenebris posita* comparans, Thomistis lusum facit; & in Epistola secunda, supposititium quemdam in Scenam Theatricam protrudens, ponit in ore ejus ridiculum illud: *Gratia sufficientis vocem admisimus; ipsam revera sufficere negavimus.* Totamque adeò de Gratia proximè sufficienti controversiam, appellans *In frigida cavillatione ludibrium*, concludit, de cetero proferendas esse has syllabas: *PROX-I-MÈ, hunc, inquam, sonum ore fundendum esse, ne Hæreticus sis nomine tenus.* Hoc scilicet pactò Scholæ Thomisticæ præsidium invocant.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

§. 31.

17. Refutatur Querela paginâ 42. & 43. ubi accusat has Propositiones: *Sic omnes justi mandata semper observare possunt, etiam cum deest gratia efficax, quemadmodum homines visu præditi in tenebris videre possunt ob internam videndi potentiam; id verò sufficit.* Arnald. Dissert. Theol. parte 4. p. 183. *Rectè à Sanctis Patribus & Scholasticis dictum est, ut nemo potest sine luce videre, ita sine gratia efficaci nihil bene fieri posse.* Ibid. pag. 76, *Homini gratiâ efficaci destituto non magis prodest illa bene volendi potentia, quàm homini in tenebris constituto prodest integra & illa sa videndi potentia.* Hennebel in Brevi Expos. art. 4.

CONFUTATIO.

18. **O** Mittis Propositionem aliam D. Hennebelle tuam, quam collocavi ordine 52. In qua non modo dicis (id quod in 51. quam exhibes) homini

homini gratiâ efficaci destituto, sufficientem Thomisticam non magis prodesse, quàm oculus sanus in tenebris profit; sed præterea asseris, quod *non magis potest*. Quod merum *Posse*, cui nullus actus conjungitur, à parte rei non magis profit, non ita ferit sensum communem; quod verò unus non magis quàm alter possit; gravissimam, eamque specialissimam, quemadmodum vester Eminentissimus Cardinalis doctissimè observat, præ se fert difficultatem.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

19. *Similes locutiones in Scriptura Sacra, in S. Augustino & Patribus, in S. Thoma & antiquis Theologis non rardè inveniri, adeoque verum sensum habere, asseruit non ita pridem celeberrimus in Urbe Thomista in Explicatione Naturæ & Necessitatis sufficientis auxilii juxta principia D. Thomæ & ipsius Scholæ.*

CONFUTATIO.

20. **R**ectè facis, D. Hennebelle, in memoriam revocans, quænam pro istarum propositionum momento utrimque extrajudicialiter nuper in Urbe gessimus. De propositionum tuarum sensu movimus omnem ferè illic Scholam. Tu quid unus ille, etsi nec pluribus impar, censuerit, refert. Sed & Tu quoque quid declaraverint alii, à me statim intelligas, velim.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT:

21. *His præmissis variis sufficientis auxilii distinctionibus, sic. prosequitur:*
"Hac omnia si admissa fuerint, facile dignosci poterit quo sensu explicanda & intelligenda sint plurima quæ in D. Augustino, D. Thoma, aliisque Patribus, aut veteribus Theologis sæpius reperiuntur, quæ alioquin cum notione communi sufficientis gratia non satis convenire existimari forsitan posset. Necesse enim est ea a Theologis omnibus explicari, cum ex Patribus desumpta sint. Hujusmodi verò illud est, quod inquit D. August. lib. de natura & gratia cap. 26. Quod sicut oculus plenissimè sanus nisi candore lucis adjutus non potest cernere, sic & homo perfectissimè justificatus nisi æterna luce sive Justitia Divinitus adjuvetur, rectè non potest vivere. Eadem omnino verba refert & usurpat Divus Thom. 1. 2. q. 109. a. 9. in sed & contra. Et quidem ea refert D. Thom. ut probet quod homo, qui jam habet gratiam, indiget alio auxilio gratiæ ut rectè vivat. Ibidem. Quod auxilium dubio procul est efficax auxilium: Igitur etiam cum efficax deest, dici potest, ac dicit D. Thom. post D. Augustinum, quod homo non potest rectè vivere, sicut & oculus nisi candore lucis adjutus (aut in tenebris constitutus) non potest cernere.

CONFUTATIO.

22. Hactenus bene.

D. JOAN-

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

23. " *Atque hic loquendi modus in Scriptura, Patribusque frequens est Joann.*
 „15. *Sine me nihil potestis facere. 6. Nemo potest venire ad me, nisi Pa-*
 „*ter meus traxerit eum, quæ loca Divina gratiæ effectricis defensores, ut effi-*
 „*caciam hujus probent, semper usurpant. Igitur sine efficaci auxilio voluntas &*
 „*potest & non potest. Potest voluntas potentia antecedente ex sufficienti auxi-*
 „*lio; non potest potentia consequente defectu efficaciæ auxilii. Potest interdum*
 „*voluntas remotè, non potest interdum proximè ut explicuimus. Ita enim &*
 „*Tridentinum sess. 6. cap. 11. Deus impossibilia non jubet, sed jubendo*
 „*monet, & facere quod possis, & petere quod non possis. Igitur is cui*
 „*jubetur ut sese convertat, & potest, & non potest. Potest quia aliquas habet*
 „*vires, & non potest quia adhuc infirmas habet vires.*

C O N F U T A T I O.

24. **E**cce quàm eruditè vires à viribus distinguit, & posse illud naturæ,
 quod suprà Doctor Huygens prædicavit, nitidissimâ argumen-
 tatione rejicit.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

25. " *Sic oculus candore lucis non adjutus, seu in tenebris constitutus,*
 „*potest & non potest cernere. Potest ex ipsa potentia visiva vi activa, qua plenissi-*
 „*mè sanus est. Non potest ex defectu lucis, quâ necesse est tum ipsam potentiam*
 „*roborari, tum objectum visibile fieri.*

C O N F U T A T I O.

26. **D**istinctio nitidissima, quæ nimiùm placet.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

27. " *An verò par utrimque ratio sit & lucis & gratiæ, & oculi & volun-*
 „*tatis, non fuit D. Augustinus aut D. Thomas sollicitus. Aliqua in omni com-*
 „*paratione similia sunt, plurima dissimilia. Usurpata est ea comparatio lucis &*
 „*gratiæ ad commendandam necessitatem Divinæ gratiæ & efficaciæ auxilii, non*
 „*verò ad excludendam necessitatem sufficientis auxilii, aut hujus vim depri-*
 „*mendam.*"

C O N F U T A T I O.

28. **H**oc est enim verò quod semper dixi cavendum, ne per vestrum,
Non magis potest, non magis prodest, sufficientis auxilii necessitatem
 excludatis, aut hujus vim deprimatis. D. JOAN.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

29. *"Ea quidem comparatione abuti quidam possunt.*

CONFUTATIO.

30. **C**oncludebam utique quòd abutebaris.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

31. *"Sed ad deceptionem omnem amoliendam, qua ratione intelligatur explicandum est; & si explicetur ut nos explicuimus, & ut à D. Augustino ac D. Thoma usurpata est, nihil mali habere potest, nec in eorum sensu ullum venenum tegit ea comparatio.*

CONFUTATIO.

32. **N**escio verò, ubinam D. Thomas aut D. Augustinus dixerit, quod NON MAGIS prodest, NON MAGIS potest.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

33. *"Quod si quis diceret, quod homo cum gratia proximè sufficienti, absente efficaci, non magis potest benè agere, quam homo in tenebris positus videre; si intelligeret de potentia consequente, & cum actu conjuncta, comparatio admitti posset; minimè verò si de potentia antecedente intelligeretur. Magis enim est completa voluntas cum auxilio sufficienti, quam potentia visiva carens luce aut in tenebris constituta, neque in eo posita est comparatio. Quod si intelligeretur, quod potentia videndi hominis in tenebris positi completissima est, ita ut nihil nisi sola lux desit ut videat, sicut voluntas auxilio sufficienti instructa completissima est, etiam nihil mali ea comparatio haberet.**"Quod si demum quis diceret, quod homini gratia efficaci destituto non magis prodest illa benè vivendi potentia; quam homini in tenebris constituto prodest integra & illæsa videndi potentia; eodem sensu de potentia cum actu conjuncta haud difficile ea comparatio admitti potest. Nihil etiam veritat de sufficienti auxilio dici, quod de lege à D. Paulo dictum est, legem esse sine gratia inutilem, nihilque prodesse, quamvis alia ex parte plurimum profuerit, & prerogativas legis alibi D. Paulus, & plures quidem enumeraverit.**"Habenda est principiorum ratio: nam alioquin ex varia ratione, vario sensu dici potest quod magis potest, & non magis potest voluntas quam oculus, & quod magis prodest, & quod non magis prodest sufficiens auxilium, & varia principia stabilia sunt;*

CONFUTATIO.

34. **S**ubtilissimè Magister emeritus sensus fanos à non fanis distinguit: Quinam verò tui sint, non discernit.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

35. *"Sed satius est iis exemplis, in quibus errandi periculum inesse potest, nunquam usurpare, nisi apertior explicatio adjungatur."*

CONFUTATIO.

36. **S**ic semper censui, propositionesque idcirco tuas, sine competenti explicatione datas accusavi.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

37. *His se per omnia subscribere professus est Hennebellus, ex animo, inquit, vovens, ut scriptum hoc, pro pace inter Theologos dissidentes sarcienda compositum, pacis tessera esse possit. Roma 27. Octob. 1696.*

CONFUTATIO.

38. **S**ed non retractasti, quæ alibi scripsisti aliter.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

39. *Promiserat etiam eidem subscribere Desirantius: sed fidem fefellit.*

CONFUTATIO.

40. **P**romisi, non signavi, nec tamen fidem fefelli. Promisi tempore habili: scriptura missa mihi est sub meum ex Urbe discessum, qui 12. Novemb. 1696. accidit. Neque R. mus Pater, qui pluries tradendi mihi causâ, se ad me venisse scripserat, nec invenisse domi, à me amplius videri potuit. Ineundæ tecum pacis spem præcidebat isthæc mea abitio, & maximè illa fides quam servaveras nuper coram Excellentissimo D. Barone N. qui aliam inter nos Pacem frustra tentaverat. Tu scilicet mihi fidem.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

41. *Et post hæc audet adhuc insultare Hennebello, tamquam qui potentiâ quidem proximâ, & voce, gratia sufficiens, utatur, sed sanum earum sensum rejiciat, & aliis verbis Jansenianas tradat. Refl. 2.*

CON-

CONFUTATIO.

42. **N**Oli gloriari, noli insultare: tunc enim maximè debilis esse soles. Cogita, quod Illustris ille propositionum tuarum in varios sensus traductor, veluti pius sanator, docuerit potiùs quid facere deberes, quàm approbaverit quod fecisti; ferè sicuti sæpiùs laudamus homines à virtutibus, non quas habent, sed quas habere festinent. Prosequemur verò ista statim, dum quid alii de iisdem propositionibus tuis censuerint, Capite mox sequenti in lucem feram.

D. JOANNES LIBERTUS HENNEBEL RESPONDIT.

43. *Istud verò audax facinus, quod Doctor Lovaniensis, & Sacra Facultatis Filius, nunc tandem tentet hereditatem Patrum suorum convellere.* Inter Censuram (Lovaniensem) inquit, distinguimus & Justificationem ejus. Hæc explicans quo sensu homo sine gratia possit servare mandata, adducit similitudinem: Quomodo, inquit, dicitur posse manducare panem, etiam cum panem non habet, neque etiam quidquam unde sibi panem comparet; ut etiam dicitur videre posse qui non habet lucem, sed in tetrum cererem conjectus est." *Justificatio Cens. Lov. cap. 12. num. 177.*

CONFUTATIO

44. **I**stud verò ingratum, ubique Eminentiss. D. Cardinalem de Aguirre deprædicare Patronum, & Collegam suam audaciæ reum facere, quia Cardinalem illum in hoc secutus est, quemadmodum expresse citavi Disp. 132. §. 61.

D. JOANNES LIBERTUS HENNEBEL RESPONDIT.

45. *Hujus autem erroris originem dicit verè reduci ad tempora Baii, cui, inquit, Justificatio famosæ Lovaniensis Censuræ tribuitur.*

Ex suo Accusatorem Principali refutabo. Non distinguit inter Censuram & Censuræ Justificationem Doctor Steyaert.

Narrat hic in Assertionem Censuræ ad objectionem VI. se anno 1679. cum Eximiis Sacra Facultatis Doctoribus VAN VIANE ET LUPO, ad pedes Sua Sanctitates admissum, inter cetera dixisse, "Majores nostros olim sensa sua, & Adversariorum exposuisse in Opusculo illo quod Censuram vocaverunt; quodque tunc UNA CUM JUSTIFICATIONE ejusdem, judicio S. Sedis submiserunt. Idem quoque se modo facere... petere, ut Sanctitas Sua S. Congregationis examini librum ejusque doctrinam subjiceret.... paratos expungere... quidquid illa ex hoc libro expunctum vellet. Si illa nihil expungeret, secure... perrecturos in via antiqua; nec formi-

„ daturus æmulorum insultus , ubi sciremus nostra à Sede Petri non im-
 „ probari. *His dictis , Librum in proprias Sanctissimi Domini manu tradidisse...*
 „ *Annuisse verò illum ... selectis ad hoc Viris doctissimis , qui suum deinde ju-*
 „ *dicium cum ad S. Congregationem , tum ad ipsum referrent. Quod & non mul-*
 „ *tò post fecerunt , atque inde responsum datum ab Illustrissimo S. Officii Assessore,*
 „ *qui affirmavit , nihil in eo S. Congregationem aut Summum Pontificem impro-*
 „ *basse.*” Profectò , subjungit idem Doctor ad Object. VII. ibidem , si adhuc
 error est (error nimirum damnabilis) in his quæ Ecclesia Romana , sic ro-
 gata ab Academicis istis , sic instigata ab Adversariis , tanto spatio tantoque
 rigore discussit ; liceat mihi dicere Apostolicæ Sedi , quod olim alius Deo
 dixit : *Si error est , à te decepti sumus ...* Non ergo simpliciter evasit Censura
 nostra ... Evasit tunc , cum evadere nequaquam potuisset , si quid in ea
 displicuisset Ecclesiæ.

Minimè ergo Censuram inter & Justificationem distinxit Doctor Steyaert ,
qui Censuram unà cum Justificatione olim à Majoribus , & tunc à se judicio
S. Sedis submissam fuisse affirmat : Minimè distinxit Sedes Apostolica , quæ Cen-
suram unà cum Justificatione discussit : Minimè distinguunt ceteri Facultatis Sa-
cra Lovaniensis Filii , qui sciunt nec in Censura , nec in Justificatione quidquam
Sedi Apostolicæ displicuisse : solus Censuram inter & Justificationem distinguit
Accusator , qui in eo se à Collegis suis , ipsoq; adeò Principali suo , distinguit.

” At , inquit , erroris hujus origo verè reducitur ad tempora Baii , cui Justifi-
 „ catio Censuræ tribuitur.”

R. Ita uno ductu calami Accusator denigrat utramque Facultatem Belgi-
 cam (*Lovaniensem & Duacensem*) utraque subito fit Baiana , quando iis pla-
 cet , quos urit ipsarum invisa Censura ... Sed nec Bajus tamen , quam-
 quam minimè tunc pudendus , tam illustris facti Dux fuit aut Princeps.
 Notum est gloriam istam deberi egregio illi Henrico Gravio (*addere poterat ,*
Baii amulo) qui & Censuræ , ejusque Justificationis Author indubitatus
 habetur. *Hæc iterum Doctor Steyaert in Assertionem Censuræ ad Object. VIII.*
Concluditq; ab Object. IX. his verbis : Omnes ... Doctrinam libro sæpedito
(Censurâ Lovaniensi & Duacensi cum Justificatione) contentam sic suscipi-
mus , uti hæreditatem Patrum nostrorum , à qua non minùs inviti disce-
demus unquam , quam Naboth à vinea sua ... Parati sumus omnes pro
hac communi doctrina stare , velut pro aris & focis. Nesciebat tunc scilicet ,
à communi illa doctrina recessisse , aut certè recessurum Accusatorem.

CONFUTATIO.

46. **T**U scilicet Censuræ istius & Justificationis ejus causam gessisti nu-
 per utiliter , quemadmodum datum à SS. D. Innocentio XII.
 (gloriæ memoriæ) ad Facultatem nostram Breve Apostolicum , tuâ
 operâ , ac industriâ procuratum testatur. Sed quid juvat repetere hos
 dolores ? Redeamus unde digressi eramus , ad illos , quos præsentibus
 Propo-

Propositionibus tuis Viri doctissimi tribuere sensus; quemadmodum apud me in urbe, sequenti scriptione notavi: in qua quidem nullius expressi nomen, ne fortè indignius ferant quorum non exploravi consensum. Exordium sumam à tentata concordia, de qua statim, coram Eminentissimo D. N. (opt. mem.) Et Excellentissimo D. N. Cùm ultro citroque scripsimus, & intercessit, quod honoris causâ non repeto.

CAPUT XLIV.

Exponitur iudicium variorum de novo Doctoris Hennebel Systemate, *De gratia sufficiente quæ dat POSSE, quod NON MAGIS PROSIT, NEC MAGIS POSSIT, quàm potentia visiva in tenebris.*

1. **I**ngens itaque beneficium præsentis causæ attulit, quæ de magnorum Virorum consilio atque hortatu, pro stabilienda inter Theologos Lovanienses pace, inter D. Doctorem Joannem Libertum Hennebel, & Me, plurimis ultro citroque dictis & scriptis, sub Sanctitatis Suæ beneplacito, in urbe habita est collatio.

2. Omnis de existentia sectæ quæ Jansenismus dicitur, hærebat contentio: quantumque postulabam remedium pro extirpatione erroris; tantum & ampliùs ille negabat errorem existere; jam omnino in proverbium duccens, Jansenismum phantasma esse. Quare operæ pretium fuit, intricatam æquè ac odiosam quæstionem facti, inter partes de rebus instructas, discutere, & ad evictionis metam, siquidem fieri posset, reducere.

3. Doctor Hennebellus privatos hosce pro stabilienda pace, congressus exordians, veluti pro clypeo assumebat ratiocinium hoc: *Quinque Propositiones ab omnibus in sensu obvio condemnantur; de Jansenio & libro ejus, cum non debeant loqui, tacent: Non dantur igitur Jansenista.*

4. Quem suum Achillem, ut adornaret, & veluti invincibili bonæ fidei Galeâ communiret, vultu ad gravitatem, verbisque ad omnem modestiam compositis, jugiter reclamabat declarationem, quam Sacræ Congregationi S. Officii suo suorumque nomine exhibuerat, terminis, uti aiebat, minimè obscuris prædicans gratiam proximè sufficientem, ab efficaci tam distinctam, ut de ipsa confessus fuerit, quod *dat verum posse, & quidem tam propinquum, ut ex parte potentia nulla alia requiratur gratia ad tribuendam illam potentiam, seu virtutem internam, qua proximè dicatur posse bene agere, licet alia requiratur, scilicet efficax, ad actu operandum.*

5. Quam suam gratiam proximè sufficientem, nuncupabat Thomisticam, immensas Catholicorum scholasticorum Phalanges, ceu copias auxiliatrices hoc pacto invocans, & quantum in se erat, in nescio quam societatem transcribens, devinciensque: Atque ita paululo erectior veluti stans

Declaratio incipit: cum spargi a quibusdam audiam.

1. Reg.
c. 17.

in altitudine, ad adversarios suos clamabat: eligite ex vobis virum, & descendat ad singulare certamen; si quiverit vel unum solum Jansenistam producere, omnes dabimus ei victas manus, & nos ipsi instabimus pro extirpanda hac lue. Et sicuti pro parte ejusdem D. Hennebelli nuper in Belgio prodierat libellus quidam Anonymus, cui titulus, *Apologeticus ad Principes Christianos*, in quo prætenforum Jansenistarum nomine, ejusmodi jactantiæ provocatoriæ ad nauseam repetebantur; ita nunc ipse Doctor Hennebellus tota urbe disseminabat scripturas, tum latino, tum Italico Idiomate floridas similibus ostentationibus plenas, continuè ingeminans: *Io Pho s'fidato; ego exprobravi.*

6. Hæc prosopopœiâ sarctam tectamque esse credebat arctissimam illam, quam mirantur alii, & tantum non formidant inter quosdam in Galliis, Hollandia, totoque Belgio; imò & in visceribus Italiæ constitutos colligationem, quos sibi invicem dicunt agglutinari & adhærere tamquam socios; describere adversarios communes, vindicare commune dogma, confiterari familiari modo loquendi, scribendi, faciendique ea omnia, quæ solis partiariis usitata sunt.

7. Quæ confœderatio ab iisdem suspicitur tam potens & numerosa, ut quasi non de nihilo metuant ne accipiat olim tantas vires, ut beneficio alicujus sæcularis potestatis, in nescio quam rempublicam erecta, compesci postea ab Ecclesia non possit.

8. Ignosce, lector benevolè, magnam istam in recensendis iis, quæ alii dicebant, libertatem, quâ ad plenius informandum summum judicem uti necesse est. Si Jansenismus est phantasma; timor in hisce paginis expressus nihil nocebit; si autem phantasma creditur, & phantasma non est; prospiciendum putant ne magno Ecclesiæ malo aliquando redeat istud S. Hieronymi: *Orbis ingemuit, & se Arianum* (dicunt ipsi *Jansenianum*) *esse miratus est.*

9. Inter has extremitates incedens medius, maturè perpensis iis, quæ utrimque proferebantur, omni affectu posito, in multis laudavi Adversarium, approbans querelas, quas sæpenumerò deposuerat, & consentiens aut Jansenistas non debere accusari, si nusquam dentur; aut debere designari, si toties dicantur uspiam existere: indignum enim esse viris Catholicis, vagam hæresim compellare, quæ nullibi extet, & fieri vix, aut nunquam posse, ut hæresis diu serpat, quæ tandem se non prodat.

10. Addebam autem, non oportere mentes gerere tam credulas sive tam parum de Adversariorum astutiis sollicitas, ut putemus illos, quo tempore stant ad tribunal summi judicis, aperto ore, & rotundis, ut aiunt, litteris asserturos esse, se quinque damnatas propositiones ex libro Cornelii Jansenii exceptas profiteri, vel unam aliquam ipsarum, iisdem, quibus conceptæ sunt terminis, defendere.

11. Sed circa substantiam dogmatum, modumque, quo sese impræsentiarum gerunt, unicè dispiciendum, ne quo tempore Jansenii cau-
sam

san tuentur, ex destinata opera de Jansenio taceant; verbisque generalibus quinque propositiones abjicientes, solos terminos & modos loquendi variant, atque rem totam ad sensum verborum restringant in periculosis istis circumstantiis, quibus Doctor Hennebellus raro & inaudito exemplo in faciem Summi Pontificis asseruit: Ecclesiam in definiendo, quis sit verus & naturalis sensus alicujus propositionis, infallibilem non esse.

12. Hoc enim pacto fieri posse, ut Jansenismum totum quantum mutatis antiquis nominibus, novis terminis concludant, & utroque latere sic sepiant, ut adversus ipsius Ecclesiae Authoritatem & potestatem armati, & nisi Sedes Apostolica prospiciat, inexpugnabiles esse videantur.

13. Quare supponebam id quod communiter ab omnibus admittitur, præcipuam Jansenismi substantiam in hoc versari, quod præter gratiam efficacem, quæ dat *agere*, in justis non admittant actualem gratiam sufficientem, quæ statuta lege dat verum & proximum *Posse*.

14. Neque satis esse, hanc gratiam sufficientem, & istud proximum *posse* verbotenus profiteri, si re ipsa abjiciant, contemnant, impugnent; quemadmodum ex larvato Montaltio didiceram, qui postquam in prima Epistola provinciali, gratiam proximè sufficientem, potentiae vivæ in tenebris positæ æquiparans, Thomistas luserat; Epistolâ secundâ inducebat Thomistam quemdam supposititium dicentem: *Gratia sufficientis vocem admisimus, ipsam revera sufficere negavimus*; totamque adco de gratia proximè sufficienti contentionem appellabat *in frigida cavillatione ludibrium*: Enimverò justis hominibus nondum gratia efficaci donatis, non esse largiendam potentiam aliam, quàm quæ oculo sano in tenebris posito conceditur: & de cetero proferendas esse has syllabas, *prox-i-me, hunc, inquam, sanum ore fundendum esse, ne hæreticus sis nomine tenus*. Epist. 2. Ibid.

15. Quare ut periculum facerem, an forsan Doctor Hennebellus, quod absit, Montaltium saperet, eodemque tempore, quo se Thomistam jactat, Thomistas cum Montaltio in Scenam Theatricam protruderet, instabam semper, ut quid de gratia sufficienti sentiret, verbis minimè ambiguis exprimeret: *Loquere, inquebam, quod credis, publicè prædica. Quid secretò discipulis loqueris? Qui dicis te habere arbitrii libertatem, quare non liberè, quod sentis, loqueris? Ecclesie victoria est vos aperte dicere, quod sentitis. Aut enim responsuri estis, quod & nos loquimur: & nequaquam eritis adversarii, sed amici. Aut si contraria nostro dogmati dixeritis; in eo vincemus, quod omnes cognoscent Ecclesie, quid sentiatis*. S. Hieronymus Ep. ad Ctesiphontem.

16. Ille verò in congressum istorum principio, terminorum suorum tenori affixus nihil aliud respondebat nisi quòd tum Sanctitati suæ, tum Eminentissimis Patribus exhibuerat illam, cujus supra nemini, declarationem, in qua dixerat: *Admitto quod gratia illa sufficiens dat verum posse, & quidem tam propinquum, ut ex parte potentie nulla alia requiratur gratia ad tribuendam illam potentiam seu virtutem internam, quæ PROXIMÈ DICATUR POSSE BENE AGERE, licet alia requiratur, scilicet efficax ad actu operandum*:

& concludebat, debere sufficere, quod his verbis, de gratia & libero arbitrio Catholicè sentire creditus sit.

17. Istam verò tenacem expressionem ejus, *quâ proximè dicatur posse bene agere*, assumebam, ruminabam, concoquebam, resque tota continuo magis magisque in suspensionem ibat. Revolvebatur enim cogitatio: *dicatur posse?* Et quomodo *dicatur?* An bene dicatur posse, an malè, propriè, an impropriè? An tantummodo *dicatur* posse bene agere, & revera bene agere non possit? An, inquam, sensus Doctoris Hennebelli fortassis coincidat cum illis qui gratiæ sufficientis virtutem, potentiæ visivæ in tenebris positæ æquiparantes, protulerant illam Thomistis omnibus indignam Confessionem: *Gratia sufficientis Vocem admisimus, ipsam revera sufficere negavimus?* Has dubitationes pariebat unus terminus *dicatur*; ferè sicut olim (absit invidia exemplo) Sanctos Patres dubios tenuit æquivocatio Nestorii, qui cum transportaretur in relegationem, *Per me licet*, inquebat, *Maria DICATUR Deipara; & omnis, quæ mota est tristitia, conquiescat*: Morti autem vicinus, inter *dicatur* & *esse* distinguens, Blasphemabat: *Hactenus nobis persuasum non fuit, Mariam Deiparam ESSE.*

18. An verò mea me fefellerit dubitatio, æquus Lector iudicet ex hisce postremis congressibus, ubi Doctor Hennebellus compressus virtute interrogationum, sese ipsum tam clarè & evidenter exposuit, ut ampliùs latere non possit, quod gratiam sufficientem, merè ut verbo frangat invidiam, nominet, & illius nomine intelligat gratiam, quæ minimè sufficit, pro potentia proxima accipiens id, quod omnes homines sanæ mentis consentiunt impotentiam esse.

De Gratia Christi
contra Pelagium
c. 4. 19, *Sed ne quis forsitan dicat. (Verbis S. P. Augustini utar) nos vel non rectè intelligere quæ loquitur, vel malevolo animo in alium sensum, quæ non ita dicta sunt, vertere; ipsa jam ejus verba accipite:*

PRIMA PROPOSITIO.

20. *Sicut sanum habens oculum, etiam eo tempore, quo in loco tenebroso latet, rectè dicitur posse videre, ita quoque homo destitutus gratia efficaci, rectè cum sola sufficienti Thomistica dicitur posse bene agere. D. Hennebellus in brevi expositione art. 4.*

SECUNDA PROPOSITIO.

21. *Homini gratiâ efficaci destituto non magis prodest illa bene volendi potentia, quam homini in tenebris constituto prodest integra & illasa videndi potentia. D. Hennebellus in brevi expositione art. 4.*

TERTIA PROPOSITIO.

22. *Homo cum gratia proximè sufficienti, absente efficaci, non magis potest bene agere, quam homo in tenebris positus videre. D. Hennebellus Resp. ad tria dubia dubio 2.*

23. In hoc tandem systema, id quod hactenus Jansenismus dictum fuit, post exagitatam, medio sæculo, Ecclesiam, transformatum est: nimirum, de Jansenio & libro ejus altum tacere; quinque Propositiones ejus in solo sensu obvio abdicare; nullam ipsarum iisdem, quibus conceptæ sunt terminis, asserere; Catholicam Thomistarum Scholam verbotenus inclamare, & quod videatur amplius, ipsam gratiam, sufficientem dicere, eam verò per similitudinem sic involvere, ut per ipsam homo non magis possit bene facere, nec ipsa homini profit magis, quàm potentia visiva in tenebris collocata potest, aut prodest ad videndum; denique cum hæc omnia in mutatione terminorum subsistant, *in definiendo, quis sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis, Ecclesiam infallibilem esse* palam negare.

24. De hoc systemate, ne quid leviter & perfunctoriè, ne quid temerariè contra adversarium statuerem, placuit convenire Virum Amicum, in rebus Theologicis apprimè versatum, quo sciebam Doctorem Hennebellum aliquando etiam familiariter usum esse. Proposui systema totum, & ut illud cum quinque condemnatis Jansenii propositionibus conferret, & ut de illo dein animi sententiam promeret, precatus sum.

25. Ille verò non suis, sed quæ rei nostræ non parùm conducebant, Augustini verbis, responsum dabat: *Fateor dilectioni vestra, cum ista legerem* Donat. & gr. cap. 11. (quæ in Declaratione coram Eminentissimis Patribus factâ continentur) *Latitiâ repente perfusus sum, quòd Dei gratiam non negaret, per quam solam homo justificari POTEST: hoc enim in disputationibus talium, maxime detestor & horreo. Sed pergens legere cetera, primò ex datis similitudinibus cepi habere suspectum.* Quisquis enim ille est, inquiebat (nondum enim Doctorem Hennebelli nomen expresseram) aut in antiquis Patribus multum est peregrinus, aut novitatibus plus paululo indulgens, aut Catholicos Doctores ludere cupidus. Thomistam eum nunquam dixero; & ne Scholasticum quidem; quippe qui in re tam solemnî, quæ universos Catholicos, ipsosque hæreticos contingit, tam graviter in Philosophiam, Theologiam, age & ipsam Grammaticam impingit.

26. In Philosophiam quidem; quia quis nesciat, quòd Philosophi, seu dicant lucem se tenere ex parte objecti, seu ex parte medii, seu ex parte organi; omnes tamen in eo conveniant, quod lux tam necessario debeat informare potentiam, ut hæc sine ipsa numquam ad videndum proximè sit expedita; proindeque illa Gratia, quæ sufficiens dicitur, quia potentiam actuat, non potentia visivæ in tenebroso loco latenti, sed luce præventæ comparanda sit?

27. In Theologiam verò impingit idem, quia rursus omnes Theologi post S. Augustinum consentiunt, gratiam sufficientem, sive adjutorium Aug. de corrup. & grat. c. 12. *ne quo non*, æquiparari luci, sine quâ nemo dicitur posse videre, quemadmodum adjutorium *quo*, seu gratia efficax æquiparatur Beatitudini, sive & l. 2. de pecc. mē. ipsi visioni, quâ datâ quis continuo fit Beatus. Ex quo consequitur, illam cap. 5.

Gratiam, quæ nihil plus tribuit ad rectè agendum, quàm potentia visiva in tenebris habet ad videndum, non esse ullatenus sufficientem, non conferre potentiam proximam, sed voluntatem in veri nominis impotentiâ relinquare.

28. Impingit denique in ipsam Grammaticam, inquiebat: quoniam cuncti Grammatici dum per circumlocutionem verborum, aut illam figuram, quam Græci Antiphrasim vocant, rei cujuscpiam valde magnam impossibilitatem exprimunt, dicere consueverunt, *Res ista est possibilis, sicut possibile est in tenebris videre*. Qua phrasi non possibilitatem, sed impossibilitatem aliquam tam grandem exprimunt, ut pene aliquid plus sit, quam impossibile, sive ut verbis S. Hieronymi dictum sit, *in hoc enim non quid fieri possit dictum est, sed impossibile impossibili comparatum*.

Hieron.
lib 1. Dial.
contra Pe-
lag, cap. 3.

29. Quibus præmissis, prælegebat quinque Jansenii propositiones condemnatas. Et illæ, inquiebat, generali locutione abdicantur; Gratia proxime sufficiens dicitur, adjecta hac restrictione, ut non possit, nec profit magis, quàm potentia visiva in tenebris posita possit, aut profit ad videndum. Non amplius dicentur præcepta Dei impossibilia (& sic de propositionibus reliquis) sed themate variato, quinque propositiones enuntiabuntur alio tenore. Loquebatur autem solito tractius, in singulis penè dictionibus ponens emphasim:

PROPOSITIO PRIMA.

Scilicet, pergebat, sic & non magis præcepta Dei justis conantibus & volentibus, secundum præsentem quas habent vires, sunt possibilia, quàm homini in tenebroso loco latenti possibile est videre; itemque, sic & non magis justis conantibus & volentibus adest gratia, quàm præcepta possibilia fiant, quàm homini in tenebris posito adest aliquid, quo possibilis fiat visio.

PROPOSITIO SECUNDA.

Scilicet sic & non magis datur gratia interior, cui aliquando resistitur, quàm homini in tenebris constituto adest aliquid, quod effectu suo frustratur.

PROPOSITIO TERTIA.

Scilicet sic & non magis ad merendum & demerendum datur libertas à necessitate, quàm homo in tenebris positus non necessitatur ad non videndum.

PROPOSITIO QUARTA.

Scilicet sic & non magis gratia obtemperari potest, & resisti, quàm homo in tenebris positus potest videre & non videre.

PROPOSITIO QUINTA.

Sic denique & non magis Christus pro omnibus mortuus, omnibus prodest factus Lux vera illuminans omnem hominem Venientem in hunc mundum. Sive, quemadmodum Thomistæ omnes hunc S. Scripturæ locum inter-

Joan. 1.

pre-

pretantur, hominibus ad usum rationis pervenientibus largitur gratiam suffi- Cursus
Theolog.
Salmant.
Tom. 6.
Disp. 6.
dub. 3.
art. 80.
cientem, quâ possint ad Deum converti, sed non magis, quam homo in tene-
bris positus potest videre.

30. Horum quippe omnium una eademque est ratio: quoniam enim
justi conantes & volentes, in ordine ad Dei præcepta, quæ non-
dum faciunt, nihil plus minusve habent, quam gratiam proximè
sufficientem; consequens est, quòd juxta novum systema, nec plus,
nec minus possint, quàm homo in tenebris constitutus. Nihil verò
est promptius quam subsumere: atqui homo in tenebroso loco latens,
juxta præsentēs quas habet vires non potest videre; igitur justis conanti-
bus & volentibus, aliqua præcepta Dei, juxta præsentēs quas habent vi-
res sunt impossibilia, deest quoque gratia quâ possibilia fiant. Homo nam-
que in tenebroso loco latens non solum necessitatur ad non videndum, ve-
rùm etiam per eandem virtutem, quâ in loco tenebroso latet, ad non vi-
dendum cogitur; proindeque justus non habens gratiam, quæ magis pro-
fit, aut magis possit (has voces, *Non magis prodest, non magis potest* continuè
repetebat) necessitatur ad non videndum, cogiturque: atque ita nec li-
ber est à necessitate, nec liber à coactione, quod Calvinus & Jansenius
dicere ausi non sunt.

31. Dixerat: cùm me arctiùs compellavit, ut quis novi systematis Au-
thor sit, edicerem. Nominavi, eaque scripta, unde propositiones illæ ex-
cerptæ sunt, protuli. Tum ille: & ad me quoque, inquiebat, hæc scripta
detulit, totaque, si rectè audio, Romanâ Urbe disseminavit. Contulimus:
& propositiones de Verbo ad Verbum repertæ sunt. Prosequens autem
fermonem, fateor, inquiebat, in illa quam adhibui lectione perfunctoria, hæc
non observavi; quonam verò properent, & cui fini, quo tempore sub ju-
dice lis est, tam operosè quaquaversus distribuuntur, equidem non intel-
ligo. Et post pauca, seu viri amicitia motus, seu flexus autoritate, quasi
pœniteret liberiùs locutum esse, vehementer institit, ut ne suo solius judi-
cio starem, sed aliorum quoque sententiam, priusquam, quo statueram,
progrederer, requirerem. Promisi, salutavi, abii.

32. Quare in mentem venit interpellare virum alium in S.P. Augustino
versatissimum, cui rem totam ab ovo exposui, & quid de novo systemate
censeret, inquisivi.

33. Satis dici nequit, ait, quantopere systema istud, juxta princi-
pia nostra, distet ab ipsa veritate: cùm nihil notius sit, quàm genuinos Au-
gustini Discipulos in operationibus nostris distinguere hæc quinque. 1. Na-
turalem potentiam. 2. Naturalis potentiæ adjutorium supernaturale.
3. Actum. 4. Adjutorium actûs. 5. Impedimentum, ne potentia per actûs
adjutoria, actum consequatur.

34. In iis quæ ad salutem conducunt, naturalis potentia est voluntas;
naturalis potentiæ adjutorium supernaturale est gratia sufficiens, partim sa-
nans potentiam, si læsa est, partim elevans, ut possit facere ea, quæ sunt

supra naturam, & utroque hoc sensu vires agendi tribuens, sive, ut aliis verbis dicimus, est delectatio iustitiæ actu aut virtute perseverans, voluntatem liberam ad rectè faciendum inclinans atque facilitans. Actus, est ipsa bona operatio; adjutorium actûs, est gratia per se efficax, quæ bonam operationem largitur. Sive est actualis impulsus delectationis iustitiæ, in certo gradu & circumstantiis constitutæ à suo Largitore impressus, voluntatem, ad ea quæ recta sunt hic & nunc liberrimè applicans: ita ut non voluntas gratiam, sed gratia determinet voluntatem. Impedimentum est consensus in peccatum, cuius iusta poena est subtractio auxiliorum.

35. In iis verò quæ respiciunt illa Physica, quæ in Philosophicis pertractantur, potentia est facultas visiva cum oculo sano, adjutorium potentiae est lux & species, potentiam actuates, illamque constituentes proximè expeditam ad videndum; actus, est ipsa visio; adjutorium actûs, est concursus Dei, ad Visionem, variè, juxta varias Philosophias, concurrentis: impedimentum est carcer, aut quidquid in loco tenebroso inducit obscuritatem, seu removet lucem.

36. Quo positò, si inter potentiam videndi, & potentiam rectè agendi fiat justa comparatio: voluntas naturalis comparabitur potentiae visivæ; gratia sufficiens, luci; visio, bonæ operationi; concursus Dei, gratiæ efficaci; locus tenebrosus, consensui in peccatum; tenebræ, peccato, ut vidimus.

Psalm. 87. Id quod Regio Prophetæ tam fuit notum, ut ad exprimendum hominem
v. 5. v. 7. Dei Gratiâ destitutum, illa ipsa similitudine usus fuerit: *Factus sum*, inquit, *sicut homo sine adjutorio*. Et causam exprimit per similitudinem: *Posuerunt me in latu inferiori, in tenebrosis & umbra mortis*. Et assignans impossibilitatem quam homo in tenebroso loco latens habet, subdit: *Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua?*

37. Dicere ergo, quòd gratia proximè sufficiens non magis prodest, quàm homini in tenebris constituto prodest potentia visiva; est palam profiteri, aut quod gratia sufficiens non sit gratia Christi, sed donum naturæ, seu ipsa voluntas naturalis; aut quod nullas vires superaddat potentiae: quòd, inquam, aut non sanet eam, aut non elevet, sed relinquat in puris naturalibus, sicut potentia visiva, in tenebris relicta. Est, inquam, confundere potentiam proximam, quam largitur gratia sufficiens, cum potentia remota, quam habet visus in tenebris positus; sive, est potentiam proximam & remotam in eadem linea constituere, & figere in parallelo. Est lucem appellare tenebras, & tenebras lucem; est gratiam sufficientem, quæ ipsos peccatores disponit ad removendas peccati tenebras, etiam respectu iustorum redigere in ordinem impedimentorum, quæ prohibent lumen gratiæ, & inducunt tenebras peccati; contra manifestam scripturam quæ dicit: *Va qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras*.

Isaia 5.
v. 20.

38. Post quæ arripiens tomum septimum operum S. P. Augustini: Nihil, inquit, in S. Doctoris hujus doctrina est fundatius, quàm gratiam

tiam sufficientem, quam toties appellat adjutorium *Sine quo non*, æqui- De corr. & grat. c. 10.
 parari luci; proindeque potentiam, quam homo ab hac gratia accipit,
 comparandam esse potentiae visivæ, non in tenebris constitutæ, sed luce
 præventæ, cùm juxta fundatissimi Doctoris principia (quod dicens ex-
 plicabat tomum S. Augustini, & prælegebat hunc textum:) *Sicut oculus* De natura
corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus non potest cernere, & gratia
sic etiam homo perfectissime justificatus, nisi æterna luce justitiæ divinitus adju- cap. 26.
vetur, rectè non potest vivere. Qui locus non possit de adjutorio efficaci in-
 telligi, quoniam Augustino, ut statim dixi, nihil est familiarius, quàm
 adjutorium, quod luci comparatur, esse gratiam sufficientem, sive adju-
 torium *Sine quo non*: Atque ita, inquiebat, totum Systema in ipso statim
 limine disputationis evertitur: ubi enim illud supponit, quòd oculus cor-
 poris sine candore lucis potest cernere; Augustinus tam clarè dicit: *Non*
potest cernere: & ubi systema asserit, quòd homo cum gratia sufficienti
 non magis potest rectè vivere, quam oculus corporis sine candore lucis
 potest cernere; Augustinus dicit, sicut oculus corporis sine candore lucis
 non potest cernere, sic homo nisi æternâ luce justitiæ divinitus adjuvetur,
 rectè non potest vivere. Quæ duo sibi invicem ex diametro opponuntur.
 Quòd enim oculus in tenebris positus comparetur homini, gratiam suffi-
 cientem, omnibus ceu lumen quoddam oblatam rejicienti, non verò
 gratiæ hujus beneficio gaudenti, didicerat ex S. Ambrosio qui serm. 8.
 in Psalm. 118. ad illud, *Misericordiâ Domini plena est terra*, ait: *Sol justiti-*
æ omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, omnibus resurrexit:
si quis autem non credit in Christum, generali beneficio ipse se fraudat, ut si
quis clausis fenestris radios Solis excludat.

39. Lucidissimus SS. Augustini & Ambrosii textus causæ nostræ intul-
 erat magnum diem: faciebatque spem non levem, fore ut quæ de can-
 dore lucis lux Doctorum protulerat, hoc ipsum ab aliis, qui Solis hujus
 radios participant, assereretur. Quare conveniens quemdam de cele-
 berrimis Doctoris Angelici Discipulis, novum systema explicui, & quid
 illo judice, D. Thomas Aquinas de eo pronuntiaret, sedulò percuncta-
 tus sum.

40. Doctor Angelicus, inquiebat, gratiam sufficientem cum Augu-
 stino, luci comparat, & liberum arbitrium potentiae visivæ. Tantumque
 abest, ut sentiat, gratiam proximè sufficientem non magis prodesse ad
 rectè agendum, quam potentiam visivam in tenebris positam ad viden-
 dum, quin potius asserat, gratiam sufficientem non minus prodesse,
 quàm lux ipsa prodest potentiae visivæ: additque, hominem gratiâ suffi-
 cienti præventum tam posse rectè agere, quàm homo in candidissima luce
 positus possit videre: illos enim solos divinâ gratiâ privari, qui ponunt
 obicem: sicut dum Sol illuminat universum, omne malum, quod ex
 non-visione sequitur, imputatur ei, qui oculos claudit, non verò illi,
 qui in loco tenebroso latens videre non potuit: cùm certum sit, & indu-
 bitatum,

3. contra
gentes
c. 159.

bitatum, quòd nemo videre possit, nisi lumine Solis præveniatur. Et suã quã pollebat memoriã proferens quamdam ex D. Thoma sententiam. Illi soli, inquit, gratiã privantur, qui in se ipsis gratiã impedimentum præstant: sicut Sole mundum illuminante, imputatur ei, qui oculos claudit, si ex hoc aliquid malum sequatur: licet videre NON POSSIT, nisi lumine Solis PRÆVENIATUR.

41. Unde concludebat, ecce, inquit, Doctorem Angelicum apertè asserentem, quòd qui lumine Solis, quod gratiæ comparat, præventus non est, videre non possit: ex quo consequitur, eum rectè agere non posse, qui non plus potest, quàm hoc lumine destitutus.

42. Ingenii promptitudo, magnaquæ, quam tam facilè Doctoris Angelici cum S. Augustino manifestaverat, consensio ita recreabat, ut ampliorem quærens materiam discursûs, exercitii gratiã objecerim: Textus hic, aiebam, videturne contradicere systemati? Scopus enim utriusque idem est, eos nimirum solos gratiã privari, qui gratiã impedimentum præstant: dicit hoc Doctor Angelicus; systema dicit idem.

43. Non est ita, inquiebat, ut dicis. Systema namque illos qui gratiam proximè sufficientem consecuti sunt, independenter ab impedimento, quod præstant, attentâque sola gratiæ virtute, in eodem tenebroso carcere statuit, in quo latet is, cui objectum est impedimendum lucis, sine qua videre non potest. Adeoque hominem cum gratia sufficienti dicit non magis posse, quàm illum, cui hæc gratia est denegata: adsit enim, vel absit, nec plus nec minus potest, quam homo in tenebris potest. Fac namque hominem gratiã sufficienti destitui, talis nec plus nec minus potest rectè agere, quàm homo in tenebris positus videre. Atqui pone nunc aliquem gratia sufficienti instructum: rursus talis, juxta systema, non magis potest, quam homo in tenebris potest: Et aliunde certum est, quod idem cum gratia sufficienti non minus possit rectè agere, quam homo in tenebris videre: componantur igitur hæc omnia juxta regulam: *Quæcumque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, & inventurus es, quòd systema hominem gratia sufficienti orbatum, hominemque eadem gratiã præventum collocet in eadem statera, & unum æque ac alium reputet, nec plus nec minus ad agendum expeditum.

44. Discursus iste, fateor, me commovebat: clarissimo namque Argumento demonstrabat, quòd Author systematis hominem gratiã præventum, & gratiã destitutum, statueret in una lance, proindeque nullam gratiæ sufficienti vim concederet, illamque ceu rem parvam, & omnino nullam, magno nomine honoraret.

45. Erupi ergo, omnemque me loquendi licentiam nactum esse arbitratus, atqui tamen, dixi, ille ipse Systematis Author Thomistam se dicit; palam profitetur Scholam Thomisticam, nihil crepat, nisi Thomistas, & in hoc determinato articulo, *Id utique*, inquit, *cum omnibus Thomistis ita intelligo, ut sicut potentia videndi, quam homo in tenebris constitutus habet, est vera & propriè dicta potentia, ita etiam dictum posse sit appellandum verè & propriè*

Doctor
Hennebel
Resp. ad 2.
dubia, dub.
2.

propriè

Proprie dictum. Ubi non loquitur de Thomistis paucis vel multis, sed omnibus. Omnia qui dicit, nihil excipit.

46. Ad hæc ille indignari, & tantum non irasci: quid enim, inquiebat, est Thomistas ludere, si hoc non est? Cum, ut supra ostendi, nihil in schola nostra sit notius, quam potentiam, quam gratia sufficiens tribuit, esse proximè expeditam, illam verò, quam homo in tenebris, vel, homo sine ista gratia habet, non esse nisi remotam? Jam verò potentiam remotam & potentiam proximam conferre ad invicem & appellare verè & proprie dictam, est invertere terminos scholæ, omniaque confundere, contra loquelam & sensum Thomistarum omnino omnium.

47. Quo dicto, explicabat alios libros, & ut videas, inquit, non modo D. Thomam, sed & Thomistas omnes in eandem sententiam abire, incipiam à Cajetano, qui voluntatem hominis justī gratiā habituali donati comparans potentiæ visivæ hominis sani, adjutorium verò gratiæ, quæ dat posse bene agere, comparans lumini externo, *Potentia visiva*, inquit, *habet pro proprio actu suo videre, quod dependet & ab objecto, & lumine; & propterea non potest ex hoc solo, quod homo habet potentiam visivam, inferri: ergo sola potentia visiva potest videre; & concludit: potentia ergo exigens aliquod extrinsecum ad executionem sui actus, non sufficit sola ad proprium actum.* Et infra: *& esset simile, si ponamus hominem infirmum secundum vires.* Et ante dederat rationem: *quia neutra potentia potest: altera propter obscuritatem, altera propter infirmitatem.*

48. Idem postea tradidit ipse Alvarez, nitidè supponens, quòd potentia visiva non sit formaliter libera, sed solum denominatione extrinsecā secundum quod movetur ex imperio rationis. Imperium ergo rationis, quod potentiam visivam, dum videt, efficaciter applicat ad videndum, non est proximè expeditum, nisi potentia sit actuata per species, ad quas formandas præviè necessarium est lumen, prout tradit in variis locis. Idem, Alexander Sibille adversus Vincentium Lenis statuit: *Si oculo, inquit, desit de facto species visibilis, dicetne aliquis, illum de facto esse expeditum ad videndum?* & infra: *Hæc omnia, Vincenti, mihi tam certa sunt, ut nullo modo possim opinionem tuam, aut ut Philosophicam, aut ut Catholicam approbare.* Ibid. pag. 109. col. 2.

49. Idem Salmanticenses toto penè tomo quinto docent, & præsertim tomo 6. ubi explicantes illud Joannis: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, gratiam sufficientem comparant lumini, quod intelligi non potest de illuminatione, ut præcisè preparata & oblata, nam prout sic illuminatio non præstat hominibus potentiam; Si autem nullam illuminationem reciperent, per homines non stare non illuminari: quod ulteriùs doctissimè ex S. Augustino & Ambrosio demonstrant.

50. Agmen claudat unus pro omnibus, cui omnes in hac parte consentiunt, Joannes Baptista Gonet, qui approbans, quòd *Ille qui esset in tenebris, non esset culpabilis, si non videret, quia deesset illi lumen, quod est*

I. 2. q. 109.
Art. 10.

Interp.
Thomist.
l. 2. c. 4.
sect. 3.
pag. 108.
col. 2.

Disp. 6.
dub. 3.
art. 80.

Disp. 6. de
scientia
media nu-
mer. 172
necessa-

necessarium ad videndum, negat hominem gratiâ sufficienti instructum huic in tenebris constituto comparari posse, adjectâ hâc ratione: *Lumen enim ex parte altius primi ad videndum requiritur, quia sine illo species, quæ ad visionem unâ cum potentia effectivè concurrunt, eamq; per modum comprincipii complent, ad oculum transmitti nequeunt.* Quibus verbis quid clariùs in rem nostram pro dilucidanda Catholica Thomistarum sententia dici possit, equidem non intelligo.

Doctor
Hennebel
suprà Resp.
ad 3. dubia,
dub. 2.

51. Faceſſant igitur ambitiosa illa verba, quæ in adversarii ore tam liberè natant: *Id utique cum omnibus Thomistis ita intelligo; & inanis jactantia suo restituatur Authori.*

52. Post quæ nonnihil hæere jubens, recessit, quæsiturus nescio quæ volumina, inter libros ordinarios (conferebamus enim hæc in Bibliotheca) non exstantia. Hærebam, scire cupidus, quem Authorem vellet, dum dixerat: *Inanis jactantia suo restituatur Authori*: & interea ut tempus fallerem, perlustrabam Bibliothecam. Prominebat Alexander de Hales. Videamus, cogitabam, quid antiquus ille Scriptor ante conditam Thomistarum scholam de nostro systemate senserit. Occurrebat quæstio, an facienti quod in se est, Deus deneget gratiam? Objicit: "Ita se habet in nobis peccatum, quod est removens lucem divinæ gratiæ, sicut fenestra clausa, ne illuminetur domus. Si ergo in homine non est, quod ab eo removeatur peccatum, ergo non est in ipso, quod disponat se ad recipiendum lumen divinæ gratiæ."

3. p. q. 61.
memb. 5.
art. 3.

53. Resolvit autem: "concedendum igitur, quod si homo faciat quod in se est, Deus dat ei gratiam necessariò, id est immutabiliter, sicut Sol immutabiliter, dat lumen suum omni volenti recipere, sive disposito ad hoc, & se habenti in recta dispositione ad Solem."

54. Et ad objectionem respondet: "Fenestra comparatur actui voluntario, qui est consentire vel dissentire: tenebra comparatur peccato: unde sicut in potestate hominis non est, ut removeat tenebram, ita in potestate hominis non est, ut removeat peccatum à se ipso: sed si removeat actum suum voluntarium, scilicet dissensum ad bonum & consensum ad malum, tunc removet illud, quod est prohibens gratiam, sicut fenestra prohibet lucem, & tunc intrat gratia in ipso, & ita divino adjutorio removetur ab eo tenebra."

55. Ex quibus verbis clarissimè infertur, primò, quod illa gratia, quæ omnibus datur, sicut Sol illuminat mundum, comparetur luci, quæ nemini subtrahitur, nisi per suam voluntatem ponenti obicem, proindeque justis conantibus & volentibus numquam deest.

56. Secundò quod homini in tenebris posito non comparetur homo gratiâ præventus, sed homo per peccatum, gratiæ ponens obicem; qui propterea dici nequit ad gratiam dispositus.

57. Tertiò quod homo in tenebris constitutus sit ita indispositus, ut non habeat potestatem removendi tenebras, & introducendi lucem, atque adeo

adeo nequeat comparari homini gratiæ lumine donato : ille enim ad lucem est indispositus ; hic verò non tantum ad recipiendam lucem dispositus , sed lucem ipsam jam adeptus.

57. Ex quibus omnibus consequitur, nihil minus dici posse , quam gratiam sufficientem proximam non magis prodesse , nec hominem cum ea magis posse , quam potentia visiva in tenebris posita proferat & possit.

58. Revertebatur interea Vir Doctissimus, conducens Socium in rebus iisdem , uti postea comperi , versatissimum. Ambo verò ferebant aliquos tomos, quos in mensa explicans Vir amoenissimus , prosequebatur inceptos sermones : Inanis jactantia, aiebat, suo restituatur Authori Joanni Calvino.

59. Vox ista Me feriebat, & conticescens os magis intentum tenebam.

60. Quibus præmissis , prælegebat plures textus ex Calvini Institut. item ex ejusdem Antidoto Decreti Sorbonici, postea de libero arbitrio contra Albertum Pighium, denique ex ejusdem Antidoto ad Tridentinum Sessione sexta, Capite sexto, in quibus locis ex Augustino ad sensum suum detorto, stabiliverat duplex adjutorium, 1. *Sine quo non*, quod luci comparatur, & 2. adjutorium *Quo*, quod Beatitudini, qua datâ homo continuo fit beatus. Adjutorium verò *sine quo non* ita restrinxerat ad statum naturæ integre, ut solum adjutorium *quo* transcripserit in statum naturæ lapsæ, consequenter homini in hoc statu, absente gratia efficaci, nihil lagiens, nisi quod in tenebris posito concedendum esse putavit ; & hoc pacto necessitatem statuens, solamque quam nemo negavit, coactionis immunitatem requirens, concludensque : *Nunc verò post ejus lapsum, necessitatis jugum, à quo alias soluti essemus atque immunes, nobis impositum esse, ipse Augustinus, & Prosper & Bernardus uno ore tradunt.*

61. Non poteram non interrompere. Jam Calvinismus, inquiebam, Authori Systematis pluries objectus est : de ipso enim & adhærentibus ejus cucurrit illa vox : *Nesciunt se à Calvinismo discernere.* Author verò Systematis hanc Criminationem ceu contumeliam dispulit, & levem armaturam gravissimis rationum ponderibus (ita enim gloriatur) feliciter obtrivit. *Hæresis Calvini, dixit, in eo damnanda est, quod voluntatis determinationem ita tribuat gratiæ, ut neget voluntatem determinare se ipsam, asseratque ex gratiæ determinatione necessarium subire motum, libera electione sublata.*

62. Ad hæc Vir Doctissimus subridens, ô præclarum Defensorem ! inquit. Ut se à Calvinismi invidia liberet, format Calvinismum novum, qualis antehac non extitit in rerum natura : cum tamen omnes Catholici Scholastici consentiant, hæresim hanc non Calvini, sed Lutheri fuisse, quam Concilium Tridentinum proscripsit, Anathematizans si quis dixerit : *Homini arbitrium veluti inanime quoddam nihil omnino agere, merèque passivè se habere.* De quo videri possunt Alvarez, Salmanticenses, Gonetius, Alexander Sibille, & novissimè (quem honoris causa nomino) Eminentissimus D. Cardinalis de Aguirre. Conveniebant igitur in uno, & discriminaban-

D d d d

Joannes
Calvinus
institut. l. 2.
c. 3. n. 10.
Antidot.
Decret.
Sorb. a. 2.
contra Al-
bert. Pigh.
pag. 203.
Calvin.
l. 4. de lib.
arbitr. con-
tra Pigh.
§. quod
de diabo-
lo. Plura
vide apud
Alex. Si-
bille. l. 5.
cap. 25.
pag. 410.
& seqq.
D. Henne-
bellus a. 1.
inter 17.
ad 18. sibi
suisque ob-
jectos
Sessione 6.
Can. 4.
Alex. Sib.
Interpres
Thomist.
lib. 1. c. 14.
sect. 2. &
lib. 2. c. 16.
Card. de
Aguirre
disp. 1.
sect. 1. n. 4.

Alex. Sibille pag. 177. Calv. l. 2. contr. Pigh. Idem l. 2. inst. c. 5. §. 14. Apud Al. varez l. 1. disp. 3. de auxiliis n. 9. vide Card. de Aguirre Disp. 116. sect. 2. a. 9. & Alex. Sibille in-terp. Thom. lib. 2. c. 4. sect. 3. pag. 109. & c. 16. pag. 178.

tur in alio Lutherus & Calvinus, inquit Alexander Sibille. Et magno quidem meritò: Hæresim enim Calvinii agnoscere determinationem, seu spontaneitatem arbitrii, ita tamen, ut liberum non sit à necessitate, sed à sola coactione, ipse Calvinus asseruit: *Si coactioni, inquit, opponitur libertas, liberum esse arbitrium fateor, & constanter assevero, & pro heretico habeo, quisquis secus sentiat: si hoc, inquam, sensu liberum vocetur, quia non cogatur, aut violentè trahatur externo motu, sed sponte agatur sua, nihil moror.* Cujus suæ doctrinæ declarationem fecerat ampliorem: "Quis enim ita desipiat, inquit, quiebat, ut hominis motionem à jactu lapidis nihil differre autumet? Neque verò quidquam simile consequitur ex nostra doctrina: in naturales enim facultates referimus approbare, respuere, velle, nolle, eniti, resistere: nempe approbare vanitatem, respuere solidum bonum, velle malum, nolle bonum, eniti ad nequitiam, resistere justitiæ." Et ita ab omnibus Scholasticis Catholicis acceptus, intellectus & damnatus fuit, præsertim in Concilio Tridentino sessione sexta, ubi definita sunt tria, 1. *Posse dissentire si velit.* 2. *Sine gratia (sufficienti) non posse in accepta justitia perseverare.* 3. *Cum ea in accepta justitia posse perseverare.* Quæ omnia Author Systematis admittit sicut, & non magis, quam homo in tenebris positus potest videre; de quâ potentiâ S. Augustinus suprà dixit: *Oculus sine candore lucis non potest cernere;* & ex Illustri Goneto statim audivimus, ille, qui esset in tenebris, non esset culpabilis, si non videret. Contra illam verò sextam sessionem, ut suprà meminimus, Joannes Calvinus scripsit Antidotum ad Concilium Tridentinum.

Manuscriptum Car. dinal. Jac. Sabelli fol. 41. 16. Martii 1568.

63. Tunc mihi in memoriam venit, quod non ita pridem in quodam manuscripto legeram, ubi dicebatur, quod Michael Baius, vir alioqui sincerus, agnoscens & sensum Calvinii, & sensum Concilii, dixerat: *Decretum sessionis sextæ indiscretè, & incircumspectè factum est, & Authores Decreti non satis adverterunt Doctrinam S. Augustini.* Quinimo in Epistola sua ad Cardinalem Simonetam inclusit justificationem propositionum damnatarum à Pio Quinto, in qua huic Pontifici dixit in faciem: *Metuimus ne quid Sanctitatis Vestre existimationi detrahant: non tantum propter manifestas calumnias, quæ videntur in eis (propositionibus condemnatis) contineri, sed etiam propter verba, & (ut apparet) etiam sententias & sensum SS. Patrum qui in eis damnari videntur.* Nam Regio hæc propter importunitatem hereticorum multos habet longè magis Scripturis Sacris & veterum Patrum sermonibus assuetos & addictos, quam Doctorum scholasticorum placitis: qui forte existimantes nonnulla in scriptis Patrum contenta inter eas damnari, scandalizabuntur.

12. Nov. 1580. idem Manuscript. fol. 223. Verso.

64. Et postquam 24. Martii Anno 1580. errores suos retractasset, prima occasio, quæ se inter disputandum in Scholis Lovaniensibus obtulit, ab ipso, cum Præsideret Conclusionibus, extorsit propositionem hanc: *Creatus est homo, ut bona opera faciat, quemadmodum videlicet Avis ut volet, sed sicut Avis volare non potest fractis alis, ita nec homo agere potest confractis Viribus.* Et infrà persistebat, se in eo similitudinem statuere, quod quem-

admo-

admodum avis fractis alis volare non potest, ita nec homo destitutus Spiritu Sancto bene operari potest. Ut nesciam, an non tam post, quam ante retractationem quadraverit ei istud, quod illi in eodem manuscripto Doctor Henricus Gravius scribit: *Turpissimum est id amplecti potius velle, quod Calvino* *Ibid. fol. 245. vers.* *& ceteris hæreticis placuit, quam quod scriptorum Doctorumque Ecclesiasticorum consensus approbavit.* Quidquid sit, homini Spiritu Sancto destituto non largiebatur aliud posse, quam avis fractis alis habet ad volandum.

65. Interrumpebat Vir doctissimus, atque ita prosequiebatur: nec tantum, vester ille Baius nusquam repertus est Calvino valedicere, quin post suum Jacobum Jansonium, reliquerit Jacobi Discipulum Cornelium Jansenium, Calvinismum apertè profitentem, & in puncto hoc, Augustinum, ut loquitur, in Calvino vindicantem: *An, inquit, S. Augustinus* *L. 8. de* *propter Calvinum luere debet?* Et prosequitur: *An hoc, inquam, ideo negan-* *grat. Chri-* *dum est, Augustinum sensisse ac docuisse, quia Calvinus etiam in immunitate co-* *sti cap. 21.* *actionis, libertatem constituisse videtur?*

66. Ubi non agit simpliciter de libertate, sed de liberi arbitrii concordia cum gratia: præmiserat enim: "Objicietur fortassis adversus istam gratiæ & liberi arbitrii concordiam, eam à sententia Calvinini non differre. Sic enim utrumque invicem conciliat, ut dicat hominem vi gratiæ non ita trahi, ut sine motu voluntatis quasi extraneo impulsu feratur, sed intus affici, ut suâ voluntate obsequatur. Hoc est voluntariè tantum, non liberè influere in opera bona voluntatem, quæ sententia à Tridentino Concilio dissonat."

67. Ad quam objectionem dicit: "Respondetur, non omnia, quæ Hæretici docent, sunt hæretica."

68. Unde manifestè apparet, eum agnovisse, se à Calvino in negando libertatem à necessitate, id est admittenda sola Immunitate à coactione, ita consensisse, ut Calvinum in hoc articulo & nominaverit, & ex professio defenderit, ac cum S. Augustino, suo modo, intellecto, conciliare conatus sit.

69. In hoc tamen à Baio Jansenius discrepat, quod ubi Baius Concilium Tridentinum impugnavit, Jansenius in speciem propugnans, cor- *Lib. 3. de* *ruperit, atque ita in suum & Baii sensum detorserit: dixit enim: Tridenti-* *grat. Chri-* *num de Justificatis expressè loquebatur, ut id ostenderet, quod præmiserat, Dei* *sti cap. 13.* *Præcepta homini justificato ad observandum non esse impossibilia, eo quod jubent* *pag. 134.* *do Deus moneat petere, quod non possis, & (si exaudiat) adjuvat ut possis.* *col. 1.* Interferuit nempe hanc clausulam, *Si exaudiat*, apertè supponens exceptionem, quæ firmat regulam in contrarium, juxta quam censet aliquando fieri, ut non exaudiat, proindeque etiam illis justificatis, qui petunt, quod non possunt, gratiam, quâ possint, subtrahat, & præcepta sua Deus impossibilia faciat.

70. Et in ipsa similitudine lucis habens præcursores Calvinum, quem- *Carra. de* *Aguirre* *disp. 132.* *admodum solidissimè observat Emin. D. Cardinalis de Aguirre, omne* *a. 1. & 2.* *adju-*

adjutorium *Sine quo non*, five gratiam sufficientem à statu naturæ lapsæ exclusit, asseruitque omnem nunc gratiam efficacem esse, hominiquè hac efficaci gratia destituto, non magis possibile esse rectè facere, quàm homini in tenebris posito videre.

L. 2. de
grat. Chri-
sti cap. 4.

71. Hinc adjutorium *Sine quo non* luci comparans: "Est enim, inquit, observandum duplicis generis esse adjutoria voluntatis; nam aliud ejusmodi est, sine quo voluntas non velle non possit.... Aliud, quo fit determinatè, ut voluntas velit... Primi generis est v. g. *Lux respectu oculorum*, species respectu intellectûs, & hujusmodi: sic enim adjutant, ut sine illis quidem non possit opus fieri, non tamen illis præsentibus efficiatur ut fiat."

Lib. 2. de
grat. Chri-
sti cap. 5.

72. Quod alibi sæpissimè repetit, cùm dicit: v. g. "*Lux est adjutorium SINE QUO NON*, ut videamus; visio verò est adjutorium, quo videamus. Ita non ideo fiet lux adjutorium quo, quia lucem ad videndum admittimus; numquam enim qualiscumque & quantacumque lux oculis affundatur, hoc ipso videbunt oculi, quo præsto est lux." Proindeque juxta principia Jansenii, dicere quòd homo sine gratia efficaci non magis possit rectè agere, quàm in tenebris positus possit videre, est apertè profiteri, hominem absente gratiâ efficaci, vero adjutorio *Sine quo non*, id est gratia verè sufficienti destitutum esse. Ut verissimè E. D. Cardinalis de Aguirre scripserit: *Unde in hoc statu nullum adjutorium agnoscit vel admittit, nisi efficax, quo voluntas bene velit, & re ipsa bene operetur.... In quo sanè Iprensis profecit ex Calvino*, inquit. His Authoribus Author moderni systematis aut applausit, aut servivit. Gratiam sufficientem verbotenus admisit, quam ut latenter revera sufficere negaret, eam quam largitur potentiam, comparavit facultati visivæ hominis in tenebroso loco latentis, *Et posuit tenebras latibulum suum*.

Disp. 132.
a. 1. & 2.

Psal. 17.
v. 12.

73. Ad quæ verba non se continuit ille, quem suprà Viri Doctissimi Socium dixi. Erat & ipse Doctissimus, de què rebus istis plenissimè imbutus. Jam dudum, inquit, tacitus vos audio, quæque veluti ex pacto adversus innocentem Sectam confertis, altâ mente recondo. Sed quàm persecuti fitis Lemures, quàm pugnaveritis Umbris, & sub infandæ hæreseos nomine, in damnatæ Religionis larvam seu phantasma insurrexeritis, facile equidem demonstrando sum. Sed & fingamus hæresim istam phantasma non esse; at nos deceret phantasma dicere, cùm quisquis illius vindex eam phantasma credat, atque eo ipso (quod debet omni Catholico sufficere) ipsam realem hæresim, si quæ extat, abneget & impugnet. Recurrunt ad Ecclesiæ gremium, saltem in exterioribus. Ecclesia quæ de interiori non judicat, rejicere tales nec solet, nec potest. Dedunt se scholæ nostræ, ipsoque Thomistarum nomine gloriari magnum putant. Deseruere locutiones veteres, & ad *sensum compositum*, & *divisum*, aliosque scholæ nostræ terminos recurrentes, præsidium nostrum invocant, & adversus communes æmulos, offerunt focias manus. Ego certè non con-

temne-

temnenda hæc ingenia susciperem, atque si quid fortè minus rectum intercederet, aut tolerarem, aut in benigniorem partem interpretans, Supposita, quæ servando servari possunt, dissimulatione, beneficiis, & id genus officiis devincirem. Dixerat.

74. Ad hæc Vir Doctissimus: Utinam quidem, inquit, qui cognoscunt illos propius, & innatum, quo post Jansenium in scholam Thomisticam feruntur odium, penitus introspiciunt, ignorarent perfugium istud venire de callidis Magistri sui artibus, qui venturas molestias prævidens, & docens servire tempori, Discipulis suis ita prælufit: "Quidquid, inquit, Physicæ prædeterminationis defensores pro sua sententia protulerunt, ut liberum arbitrium sub ea salvum esse persuadeant, pro hac sententia dictum puta. Nam ferè quidquid ab Adversariis objici potest, unicâ illâ distinctione *Sensus compositi ac divisi*, quam isti prædeterminationis Physicæ Defensores adhibent, solvi ac dissipari potest.... In libero enim arbitrio quantumcumque ad agendum præparato, imo determinato, & actu operante, reperitur, ut ipsi docent, *Simultas potentia* ad operandum; non *Potentia simultatis*, ut videlicet simul agat & non agat." Quod repetit alibi pluries. Explicando autem, in quo ille sensus compositus & divisus consistat, quomodo sub gratia possit homo peccare, & absente gratiâ efficaci possit rectè agere; non ad veram gratiam sufficientem recurrit, sed ad eam, quæ potentia visivæ in tenebris positæ comparari potest, capacitatem naturæ: Verba enim ejus sunt: "Quemadmodum igitur, qui sub gratia, ad opus bonum determinante, operatur, simul etiam peccare potest; ita quoque è contrario, qui ista gratiâ destituitur, sive fidelis, sive infidelis, & peccandi tentationibus quatitur, potest bene facere... Quia quantumcumque ad peccandum, peccati voluptate, hoc est voluntatis infirmitate trahatur, manet in arbitrio non solum fides & habitus boni in fidelibus, sed in infidelibus etiam *Illâ saltem naturalis flexibilitas seu capacitas*, quâ liberum arbitrium credere, sperare, ac Deum diligere potest." Atque ita tota illa potentia ad bene faciendum, quæ cum tanta pompa & strepitu verborum per *sensum compositum* explicata fuerat, finaliter resolvitur in *flexibilitatem seu capacitatem naturæ*, quæ præcisè est illa potentia, quam habet homo in tenebris constitutus.

75. Atque Ille idem, qui suos ex prædeterminatione Physicâ docuit præsidium quærere, Ille idem, qui ad salvandam suam libertatem recurrebat ad Asylum potentia simultatis, & simultatis potentiarum; Ille idem, qui se credebat satis Augustinianum, si movendas sibi objectiones per Thomistarum sensum compositum & divisum solveret, Is de prædeterminatione Physica ita scribit: *Qui medicinalem Christi Salvatoris Gratiam sic defendere conantur, ut eam in talem prædeterminationem Physicam transforment, omni statui hominum lapsorum & innocentium, ex vi causæ primæ & in-*

*Lib. 8. de
grat. Christi
cap. 4.*

*l. 8. de gra.
Christi
c. 20.*

*Lib. 8. de
Gratia
Chr. c. 2.*

differentia voluntatis necessariam, magis profectò Aristotelici, quam Augustiniani sunt.

ibid.

76. Nam talis prædeterminatio sic asserta, non solum nullo testimonio ejus probari potest, sed potiùs universam doctrinam ejus, innumeris locis traditam inexplicabili confusione perturbat. Tollit enim differentiam integræ lesæq; voluntatis. Tollit necessitatem duplicis adjutorii.... Tollit, obscuratq; veram radicem necessitatis gratiæ medicinalis.... Deniq; cogitur inferre non exiguam vim Scripturis Sacris. Et post pauca: Totum ergo fundamentum gratiæ medicinalis Christi funditus evertitur, & Scriptura subnervantur.

77. Sic suos docuit Thomistas esse, id est tempore necessitatis Thomistarum vocabulis uti, illaque in sensum non Thomistarum transcribere.

Epist. 1.

78. In quo egregiè Jansenium imitatus est Author Litterarum Provincialium Montaltius, ubi totius rei suo tempore agitatae compendium exhibens, indignatur, quæstionem eò esse redactam, ut sub interminatione hæreseos, præter gratiam efficacem agnoscenda sit *Proximè sufficiens*.

79. Quare proponit fœdus, ut proferantur hæ voces, *Proximè sufficiens*, eâ lege, ut per hanc homo absente gratiâ efficaci, possit bene facere, sicut homo in tenebris positus videre.

80. Quâ cogitatione onustus adit quemdam Moinii Discipulum, à quo ut intelligit illud: *Cui lux deesset, sine qua nihil cernitur, vigerent licet oculi, non tamen haberet proximam videndi potestatem*; stomachabundus abit, & ad eliciendum aliquid sensui suo magis accommodatum, accedit quemdam ex novis, ut vocat, Thomistis, & quasi Thomistæ novi hac in parte contradicant veteribus, continuo de novorum Thomistarum mente sollicitus, interrogat: *An homini luce carenti proximam videndi potestatem concedetis?* Quasi paciscendo diceret: quid vultis nobis dare, & pronuntiabimus has voces, *Proximè sufficiens*? Si potestatem, quam nos homini luce carenti tribuimus, vultis appellare proximam; admittemus quoque absente gratiâ efficaci potentiam aliquam proximam ad rectè faciendum, & ingrediemur scholam vestram. Si autem hoc pacto locutionem nostram suscipere non vultis, non ingredimur. Et quamquam sciret omnes veros Thomistas tam recentiores, quàm veteres convenire, quòd homo in tenebris positus proximam videndi potestatem non habeat; attamen per ludibrium introducit Thomistam respondentem: *Ita prorsus, nisi sit cæcus*. Quâ responsione in ore Thomistæ positâ, nescio, quantum paratragediat, ipsam scholam Thomisticam petulanter exagitans, quasi assereret: *Si hanc potestatem, quam Justis largitur, proximam appellet, Thomista erit, & Catholicus: sin minus, Jansenista erit, atque adeo Hæreticus*. Et quasi res tota contineret quæstionem de nomine, ac si non realis sed nominalis tantum sit differentia inter hominem in tenebris positum, & hominem constitutum in luce; totam hanc de gratia proximè sufficienti controversiam appellat, *In frigida cavillatione ludibrium*; persistitque, præter gratiam efficacem, non esse admittendam potentiam aliam, quàm quæ oculo sano in tenebris posito concessa est, & de cetero proferendas esse has syllabas, *prox-i-mè, hunc, inquam, sonum ore fundendum esse, ne Hæreticus sis nomine tenus*.

Quod

Quod in Epistola secunda repetit, concludens, cum indignissima erga Thomistarum scholam contumelia, ac si dicerent: *Hanc gratia sufficientis vocem admisimus, ipsam revera sufficere negavimus*. His artibus contempta Schola Thomistica in Theatrum protrusa, & Catholicum gratiæ proximè sufficientis vocabulum in sensum devium contortum est. Neque res hîc hæsit: Scenam enim hanc prosecuturus Paulus Irenæus dixit: *Si vox POSSE usurpetur pro potentia interna agendi, ut vulgo sumitur à Thomistis, omnes justis semper habent ejusmodi potestatem, quale est oculi sani in tenebris, ut iidem docent*. Atque ita mordicus persistunt, Thomistas docere, quod minimè docent, ut in suis præconceptionibus hærentes, Thomistæ esse videantur.

Disquisit.
1. art. 4.

81. Et ad Socium suum conversus, itaque jam nunc constat, ait, ex quibus fontibus suam Author Systematis similitudinem deprompserit. Hac lege sensum compositum & divisum, ceterosque terminos nostros usurpant. Hac societate stant ad fores Scholæ nostræ, &, ut ita dicam, medium corpus intromittentes, ut à nobis audiantur, exclamant: *Gratia sufficientis vocem admisimus*: & altero medio ad suos, qui foris stant, conversi, ipsam, inquit, *revera sufficere negavimus*. Atque ita, ore aperto vociferantur: *Gratia sufficiens Thomistica!* & intra dentes mussitant: *est mera stultitia*. Sic Innocens Secta laudem & præsidium nostrum meretur. Hæc larva, hi lemmures, hoc Phantasma: Populus labiis nos honorans; sensus autem ipsorum longè est à nobis.

82. Ad vocem istam, *Est mera stultitia*, Socius in risum & cachinnos solutus est. Atque ô credulum Virum! inquit, ne dicam ignarum earum rerum, quæ in orbe litterario geruntur. Quis enim nesciat, fabulam hanc esse Duacenam, quæ phrasim istam, *Gratia sufficiens Thomistica est mera stultitia*, peperit, virisque piis juxta & Eruditis per calumniam affinxit, dolosâ, inquam, fraude extorsit? Cujus rei seriem si plenius cognovisses, afflictionem hanc afflictis non addidisses.

83. Quo audito, ego me interposui, & ut de rebus Duacenis sermo omnis diverteretur, etiam atque etiam hortatus sum, ratus causam nostram, ab odiosæ rei memoria, modicum aut nullum posse beneficium consequi.

84. Ita verò incaluerat disputatio, ut non potuerim temperare fervorem: Et ut scias, inquit Vir Doctissimus, non me esse usque adeo in rebus istis Belgicis peregrinum, quin probè noverim, quæ paucis ab hinc annis in Academia Duacena gesta sunt; placet totius rei brevem seriem ob oculos vestros, & vestræ etiam Censuræ subjicere.

85. Rursus ego instabam, ut missa hac digressionem veluti impertinenti, assumptæ disputationis filum prosequerentur. Ille verò voce elatiori, Publica, inquit, & constans fama erat, latere in Academia Duacena Viros de Jansenismo suspectos. Accusata dictata sua Doctor Gilbertus recognoverat: examinata fuerant, & ab Atrebatensium Episcopo condemnata, ipseque D. Gilbertus, si credere fas est, sincero animo subscripserat Censuræ. Fama nihilominus perseverabat, nihil culpari ab Aſſeclis ejus, nisi fortè infelicem

felicem modum loquendi. De cetero suspiciebant terram, tacentes; subindequē revolutam unius oculi pupillam, Sagittariorum instar, in cœlum distringebant, & nescio quid murmurantes expectabant sæculum quoddam aureum, quo loqui liceret, quod sentiunt; nimirum apertè profiteri impossibilitatem mandatorum Dei, justos derelictos, peccatores necessitados, gratiam numquam merè sufficientem. Et prout ex fidei narratione compertum est, faciebant hæc inter suos dumtaxat, captabantque omnem occasionem lucrandi discipulos novos, quasi novam conscripturi Coloniam.

86. Interea unus aliquis præstat beneficium publico, scribit occultas litteras, ad unum ex zelosis istis directas, signat, *Antonius A.* & subinde alio Charactere. Creditur intonuisse Antonium Arnaldum; & quasi sæculum illud Aureum adventasset, responderetur aperta phrasi, asseritur necessitas, gratia sufficiens Thomistica declaratur *mera stultitia*; & ut verbo dicam, convincuntur robore digitorum suorum.

87. Tantæ molis erat convincere quatuor Jansenistas.

88. Hi verò sunt relegati, & frater unius discessit Lovanium, ibidem abs Doctore aliquo exceptus hospitio, solatio, elogio.

Doct.

J. L. H.

89. Exurgit statim Arnaldus, irascitur, furit, & debacchatur: in quos autem? In Jesuitas. Ita enim solebat imitari Romanum illum, qui quamcumque sententiam in Senatu diceret, clauderat hoc Epiphonemate: *Censeo deleri Carthaginem*. Enimvero Duaci detecti, convicti & relegati sunt quatuor Jansenistæ: *Censeo deleri Jesuitas*. Tum Socius interrumpens, multa de Jesuitis, & contra Jesuitas dicturus erat: sed Vir Doctissimus abrum-pens, nihil moror, inquit: Jesuitæ, si debent, deleantur: Nunc verò hoc agitur, an quatuor illi Duaceni convicti sint de Jansenismo. Quamvis autem crediderint se scribere Arnaldo vero; attamen id quod scripserunt, revera scriptum est ab ipsis. An quia litteræ quibus responderunt, non erant litteræ Arnaldi veri, idcirco litteræ, quas ipsi scripserunt, non erant veræ litteræ suæ? In istis verò litteris apertè profitentur Jansenismum, quem dicunt se in animo tenere, sed nolle prædicare verbis apertis, quia res Gilberto cessit non bene.

90. Tum Socius, Fraus ista, inquit, Jesuitarum fuit, innocentes Arnaldi pugiles circumvenisse, qui putantes audire Pastorem suum, secuti sunt lupum, & decipi potuerunt.

91. Ad hæc Vir Doctissimus, Non jam disputo, inquit, quid sit de litteris istius Arnaldi. Quin & de Jesuitis quoque agetur statim. Hoc jam nunc quæro, an quatuor illi Duacenses scripserint, quod scripserunt? Ergone erunt innocentes, quia hæresim, quam semper sunt professi, nunquam aperuerunt nisi decepti? Christus ergo mortuus fuerit pro omnibus, si litteræ quibus responderunt, sunt Arnaldi supposititii: non fuerit autem pro omnibus mortuus; si sunt Arnaldi veri? Si litteræ erant Arnaldi veri; impossibilia erunt præcepta Dei; non erunt autem impossibilia, si litteræ erant

erant alterius? Gratia sufficiens Thomistica erit prædicanda, si litteræ erant suppositivæ: si verò erant Arnaldi, hæc gratia erit mera stultitia?

92. De pueris non loquor, qui faciliè possunt decipi; sed de Professoribus, de Doctoribus, quos non præsumimus ignorare quod sentiunt; atque hos scilicet non poeniterit sentire, quod scripserunt, si modo litteræ Arnaldi forent, quibus responderunt. Sic devincta est religio Arnaldo! in cuius ergo nomine baptizati sunt, Arnaldi, an Christi? Nisi verò interesse putemus aliquid, utrum Mysteria Dei Arnaldo explanentur vero, utrum supposititio:

93. Nunc ad Jesuitas quod attinet, respondebo. Dicitur quòd illi clarissimis testimoniis docuerunt, falsum esse, istiusmodi litteras à se promanasse: Quin additur, quòd Author earum prodiderit se Regi suo, & se Jesuitam non esse copiosissimè ostenderit. Ego verò ingenuè dicam: si mihi esset integrum; crimen hoc susciperem, agnoscerem, confiterer. Utinam hanc mihi facultatem causa concederet, ut possem hoc prædicare, Jansenistas, qui de rebus extantibus esse nolunt, per me detectos fuisse vel sic! Nihil me clamor Arnaldorum commoveret, sed consolaretur, quod eorum ista vociferatio confirmaret causam, quam tandem tueor: Jansenistas, quantumvis latitabant, propriis suis litteris detectos esse. Libenter, inquam, confiterer, si verè possem, & id facinus pulcherrimum arbitrarer. Sed quoniam id facere non possum, confitebor id quod ad causam non minus valebit: Arcanâ certè providentiâ comparatum esse, ut Phantasma Jansenismi detectum fuerit Phantasmate Arnaldi. Arnaldi imago ceu magnes quidam quæsit & invenit ferream Jansenismi veritatem: Arnaldus fecit phantasma, umbra ejus detexit, quod fecerat. Arnaldus docuit illos latere, & sese fictitios dicere; fingere oportuit Arnaldum ipsum, ut Mundus disceret quales sunt.

94. Ægrè me habebat ista digressio, partim quòd studio semper voluerim à Duacena historia abstinere, partim quia anhelabam ad præsentis quæstionis terminum, ad quem nihil ex hac historia conducebat, nisi brevis forte relatio, quòd Adversarii dum Thomistas vident, gratiam sufficientem Thomisticam, ceu Numen quoddam scholæ adorant; dum verò inter sese liberrimè garriunt, eandem profanantes communi ore appellant stultitiam.

95. Quare paulò postquam Vir Doctissimus historiam inchoasset, arripueram Scotum, & ut finire mihi visus est longum sermonem, captavi auram, & ut odiosam facti seriem diverterem, Ecce, inquebam, Doctorem subtilem, in eandem nobiscum sententiam abeuntem: atque ita omnes nobis Scholæ Catholicæ consentiunt.

96. "Etsi, inquit Scotus, habens visum habeat potentiam intrinsecam, videndi quodcumque corpus; tamen potest per aliquam causam extrinsecam perpetuò fieri impossibilis ad videndum de potentia propinqua... sic dico, quod nulla est causa intrinseca in voluntate Michaelis nunc beati,

*In 4. dist.
49. q. 6.*

E e e

,, per

„per quam excludatur potentia ad peccandum pro aliàs, in sensu divi-
 „sionis; non est autem causa intrinseca prohibens istam potentiam omni-
 „nò reduci ad actum: sed per causam extrinsecam est impossibilis poten-
 „tia illa proxima ad peccandum.”

97. Ex quo evidenter concluditur, potentiam, quæ visui in tenebris constituto assimilatur, tam esse remotam, ut omnino impossibilis esse dicenda sit. Proindeque Author Systematis appellat potentiam, cui imposuit impossibilitatem.

98. Pax sit rebus, reponebat Socius, non oportet omnia ad istud fastidium attollere; Author systematis similitudinem posuit, & excusabilis est per hanc regulam: *Omne simile est dissimile*: ita saltem suadet Charitas.

99. Ad hæc Vir Doctissimus: Ah! nimium tener es, inquit, & delicatus! Non est hæc quæstio Charitatis, sed Veritatis. Nec sermo est de propositione prolata obiter, quæ in mitiorem partem possit accipi, sed ex professo, quæ totam Augustinianæ Gratiæ œconomiam sus deque evertat. Non agitur de aliqua assertionem adiaphora; sed de Dogmate, unde pendet libertas hominum, & possibilitas mandatorum Dei; de Dogmate, inquam, quoties in Ecclesia Dei controverso, toties damnato, & nisi prospiciatur, unâ hac similitudine restituto. Istud, *Omne simile est dissimile*, suscipio. Ast si quispiam Authori Systematis diceret, quòd non magis se suosque possit à Calvinismo discernere, quàm homo in tenebris positus potest videre; multum dubito, an excusatum hunc Vellet per regulam: *Omne simile est dissimile*; sed procul dubio illud sic dictum acciperet, quasi discernere se à Calvinismo res sibi impossibilis foret.

100. Tum Socius: Excusari possit tamen, inquit, quia etsi non per omnia convenient illa duo, lux & gratia, potentia visiva, & potentia proxima; attamen similitudo eatenus subsistit, quòd sicuti numquam fiet, ut homo videat sine luce; ita numquam fiet, ut rectè operetur sine gratia efficaci, & item sicut potentia visiva, absente luce, est utilis secundum se, & veri nominis potentia; ita potentia, quam habet homo cum gratia sufficienti, est utilis secundum se, & veri nominis potentia. Quo sensu dixit Alvarez: ”Potentia visiva est principium sufficiens ad videndum, etiam si actualis visio numquam fiat, nisi accedente lumine, & causa Universalis eam movente. Ergò similiter auxilium sufficiens ad credendum est verè sufficiens in suo genere; quamvis ultra illud sit simpliciter necessarium, auxilium efficax, quo Deus efficit, ut homo credat.” Quibus verbis agens de potentia visiva, quæ numquam videbit, *Nisi accedente lumine*; satis evidenter auxilium sufficiens comparat potentiæ visivæ in tenebris constitutæ, de qua sola verificari potest, quòd numquam videbit, *nisi accedente lumine*: Non enim potest lumen accedere, nisi supponatur abesse.

De Auxiliis disp.
69. n. 5.

101. Tum Vir Doctissimus: Author Systematis, inquit, non modò dixit, quòd sicuti una est veri nominis potentia, ita sit & alia: quemadmodum loco statim citato dixisse videtur Alvarez; sed & addidit, id quod Alvarez

vares non dixit, nimirum, *Non magis prodest* una quam alia, & homo cum una *non magis potest*, quam cum alia: cum tamen per aliam absolutè non possit, nec altera verè profit.

102. Dum dicitur, hominem in peccatis sordescentem hærere, sicut lapidem in fundo abyssi; fit similitudo plausibilis. At si diceretur, quòd homo in peccatis sordescens, non magis possit à peccatis resurgere, quàm lapis è fundo abissi emergere; tunc utique proferretur hæresis.

103. Pariformiter Alvarez nihil intendens conficere, quàm simul stare, aliquid esse principium sufficiens *in suo genere*, & illud non nisi adminiculo alterius, effectum consequi; continuit limites similitudinis suæ intra terminos explicabiles. Nam visum in genere principiorum esse principium sufficiens, sicut gratia quæ dat *posse*, in genere adjutoriorum est auxilium sufficiens, quis ambigat? Non dixit autem quòd hæc gratia non magis sufficiat, nec magis profit, aut non præbeat posse majus. Similitudinem usque ad excessum hunc numquam extendit suam. Non egit de homine in tenebroso loco latenti; sed de tali qui lumen absens consequi, dum vult, possit. Insuper non comparavit absentiam gratiæ efficacis, absentiae solius luminis, sed totius complexi, Luminis scilicet, & causæ universalis visionem moventis. Atque præterea, hoc loco non egit de potentia visiva, prout substat imperio rationis, quæ potentiam ad visionem applicare non potest, priusquam illa potentia actuata sit per lumen & species, uti idem dixit suprà: sed egit hic simpliciter de potentia visiva, prout est principium passivum; & in hoc genere est principium sufficiens, etiamsi actualis visio numquam fiat, nisi accedente lumine, & causa universali eam movente. Denique agens de potentia visiva, egit de principio sufficienti, sed non de principio sufficienter adjuto.

104. Quo dictò, non rectè memini quid de Authore systematis subjunxerit. Bis terve repetebat, nulla re Authoris sensum aperiri magis quàm similitudine, & prosequabatur: Si desumpsisset similitudinem à re aliqua dubia, incognita, controversa; posset excusari, quod similis sui ignorasset naturam. V. g. Sanctus Hieronymus in vita S. Pauli Eremitæ refert, aliquod monstrum, quod à parte superiori homo, & à parte inferiori erat Capræ simile (fere sicut Poëtæ describunt Satyros) captum, ductumque Alexandriam, & illic palam confessum, se suosque in istas formas condemnatos, suspirare ad misericordiam Redemptoris. Si diceret aliquis, Redemptorem non esse magis mortuum pro reprobis, quam pro isto Monstro; forte venià dignus esset, quia putaret, Christum etiam pro hoc monstro mortuum esse, credendo monstrum fuisse verum hominem, licet alii censeant, monstrum hoc fuisse aut fabulosum, aut spectrum Dæmoniacum, pro quo dici nequeat, Christum fuisse mortuum.

105. Verùm similitudo, quam facit Author systematis, est de re certa, cognita, non controversa. Non est in rebus Jansenianis ita peregrinus, ut nesciat, quid de similitudine ista post Calvinum, Baium, atque

Jansenium, cum Ludovico Montaltio Paulus Irenæus senserit. Estque extra dubium, quod sæpius fuerit in tenebris, & plenè sciat, quantum homo videre in tenebris possit & non possit. Hæc notitia est communis, obvia, omnibus nota. Non potest excusari, quasi crediderit, hominem in tenebris plus posse quàm possit: proindeque dum dixit, quòd potentia, quam dat gratia proximè sufficiens, non magis prodest, quàm illa, quam homo in tenebris habet ad videndum, & item quòd homo per unam potentiam non magis possit, quàm per aliam; prorsus est inexcusabilis: scivit enim, & omnes sciunt, & scivit omnes scire, quòd homo in tenebris habeat quidem naturalem capacitatem ad videndum, sed capacitatem non solùm impeditam, ut agat, verùm etiam impeditam ut possit agere, talemque, quæ sic non potest agere, ut non possit obligari ad agendum, imo si esset agendi præceptum, excusaretur propter impotentiam. Etenim (verba sequentia prælegebat ex tomo tertio D. Cardinalis *De Aguirre*) *Quis dicat ejusmodi hominem liberè non manducare panem, aut non videre Solem; cum simpliciter neutrum præstare possit, quamvis velit? Quomodo etiam in eo datur libertas à necessitate ad meritum & demeritum in hoc statu requisita? Quis credat Deum piissimum damnare hominem ejusmodi?*

106. Si dicatur fidelibus: non magis possibile esse, ut sine gratia Dei efficaci bene operentur, quam ut sine luce videant, nemo scandalizabitur.

107. Scandalizabuntur autem gravissimè, si dicatur ipsis: quantumcumque vobis justis conantibus & volentibus detur gratia proximè sufficiens (nam si non datur efficax, non potest dari actualis major, quàm proximè sufficiens) attamen estis sicut homo in tenebris positi, nec potentia, quam habetis ad rectè faciendum, est major, quàm illa, quam homo in tenebroso loco latens habet ad videndum: neque una potentia magis prodest, quàm altera.

108. Quotusquisque enim Catholicus, dum audit has voces, *potentiam proximam*, illam sic accipit, ut homo eâ uti possit, *Si velit*, prout loquitur Concil. Trid. Quæ particula, *Si velit*, non sonat conditionem, sed electionem & indifferentiam." Etsi enim juxta doctrinam Adversariorum perinde est dicere hominem re ipsâ destitutum Gratiâ posse servare præcepta, *Si velit*, ac dicere, hominem paralyticum posse moveri si ambulet, *Hominem vi detentum in caliginoso carcere posse videre si adsit lumen*... Hæc autem omnia & falsa & nugatoria sunt; quæque omne prorsus impossibile reddunt possibile... quibus refutatae manent evasiones Jansenii, & Sequacium ejus" inquit idem Cardinalis *de Aguirre*.

109. Ducat, quæso, Author Systematis hominem aliquem in tenebrosum carcerem. Projiciat ipsi librum, & præcipiat, ut videat. Dicat ei, quòd non sit excusabilis, si non legat. Exclamet, quod conando & volendo videre, habeat potentiam proximè expeditam ad videndum. Addat, quòd Justus non magis possit præcepta Dei facere, quàm ipse in tenebris positus legere & videre. Profectò is obtestabitur Dei hominumque

Tom. 3.

disp. 132.

num. 61.

Tom. 3.

disp. 133.

num. 11.

que fidem, se nec liberum esse ad legendum, nec liberum ad bene faciendum. Se quidem habere potentiam physicam, sed non moralem: adiutorium quippe deesse, sine quo neutra potentia non solum non agit, sed ne quidem agere possit.

110. Doceat clamare eum: *Post tenebras spero lucem*. At respondebit: *Job. 17. v. 12.*

Juxta praesentes quas habeo vires non possum videre.

111. Objiciat nunc: Sicut in sententia Thomistarum fieri non potest, ut sine luce videat: sic fieri non potest, ut sine auxilio efficaci recte agat. Utrumque verò deest: ergo potentia utraque est similis, una non est major, quam altera, una non magis, quam altera prodest.

112. Respondebit: Utrumque abesse quidem; sed unum mediante oratione semper obtineri posse, si homo velit; alterum verò deesse, velit, nolit. Nam in carcere constitutus nihil habet, unde absentem lucem impetret. Constitutus verò cum gratia proximè sufficienti, habet unde oret: nam est conans & volens, ut supponitur. Conanti & volenti lucem non est promissa lux in carcere; sed justo conanti & volenti gratiam, gratia promissa est; Fidelis enim Deus, qui impossibilia non jubet (qui jubet hominem in isto carcere videre, jubet impossibile) sed jubendo monet & facere quod possis (ridiculum monitum, videre, cum non possis) & petere quod non possis (frustra petitur lux, quæ precibus non dabitur) & adjuvat ut possis.

113. Sed scilicet Adversarii per calamum Doctoris Gummari Huygens tradiderant: *Generaliter dicendum, quod Dei Præcepta v. g. de Spe & Charitate posse adimplere, sit naturæ, sed re ipsa adimplere sit gratia*. Non poterat loqui clariùs, neque universaliùs. Ex quo omnes colligebant, eum non tantum asserere, quod homo, quoties non recte operatur, id est, quoties non habet gratiam efficacem, sit relictus in puris naturalibus: verum etiam formabant hoc argumentum: illud *Posse*, quod est naturæ, vel est proximum, vel remotum: si proximum; ergo in Pelagianismum inciditur; negare enim, quod sufficientia nostra ex Deo est, contradicit Scripturis, eo modo, quo contradicebant Pelagiani. Si verò agatur de remoto *Posse*; jam cum Luthero & Calvino convenitur, qui non negaverunt illud remotum *Posse*, quod est naturæ. *5. Febr. 1683.*

114. Quam suam doctrinam Doctor Gummarus vindicaturus edidit scripta varia, in quibus idem eadem semper intrepiditate sustinuit: *Negamus, inquiens, requiri juxta sensum assignatum potentiam proximè expeditam credendi & amandi, ut quis peccet non credendo aut non amando; & similiter ad tria reliqua negamus requiri juxta sensum assignatum potentiam proximè expeditam. Sufficit ergo nobis potentia quædam remota; talem verò dicimus posse haberi sine gratia*. *Aprilis 1688. Conclusio- ne 3. §. 2. in fine.*

115. Et hærens in similitudine lucis, assererat: *Certissimum esse quod... vinculus retineat potentiam ambulatoriam, quemadmodum homo destitutus lumine retinet visivam*. *30. Julii 1688. §. 3. p. 4. in fine.*

116. Ex quibus manifestissimè patet, quòd in tota œconomia bonarum operationum nostrarum nihil aliud fuscipiant, quàm agere, quòd sit folius gratiæ, & posse, quod folius naturæ, atque hoc *Posse*, quale datur homini ligato, quem dicunt retinere potentiam ambulativam, & homini luce destituto, quem dicunt retinere potentiam visivam, sufficere, ut quis dicatur peccare.

117. Subridebam propter eam, quam mihi citati ex Doctore Gummaro textus excitabant memoriam de Authore systematis, qui tam splendide, & præfidenter Romæ negaverat ullum umquam Lovanii tradidisse, quòd præter gratiam efficacem, quæ dat agere, non sit admittendum posse aliud, quàm quod est naturæ: Socius verò nescius, quid mihi risum illum extorqueret: iusta, inquit, hæc risûs causa foret, si quo modo inducere possemus animum ad credendum, Authorem illum à tot annis tradidisse errores tam palpabiles, jam primùm hodie in hoc consortio detegendos.

Disput.
132. a. 59. 118. Multùm erras, inquiebat Vir Doctissimus: Nos enim errorum horum Observatores nec primi sumus, nec ultimi. Quod dicens aperiebat tomum tertium Emin. D. Cardinalis *De Aguirre*, ex quo legebat sequentia: "Refelluntur urgenter Adversarii, & in iis Gummarus Huygens, qui die 2. Februarii 1683. thesi 15. ait: *Generaliter dicendum: quod Dei Præcepta v. g. de Spe & Charitate posse adimplere sit gratia.*" In oppositum enim est, quòd prædictus Doctor vel intelligit *id* *Posse* de potestate solùm remota: & sic evertit liberum arbitrium, ut mox arguebamus, *Eodem modo, quo Calvinus illud è medio abstulit. Vel illud intelligit de potestate proximâ, ad eos actus credendi seclusâ gratiâ, & sic impingit in Canonem 3. sessionis sextæ: ... Ubi ipsum posse damnatur, Adversus Pelagium, ejusq. reliquias.*"

119. Quâ Domini Cardinalis sententiâ Socius ceu fulmine quodam percussus, Quid hoc est igitur, aiebat, quòd præter gratiam victricem cum Thomistis dicunt admittendam excitantem? Hæc certè non largitur posse, quod sit naturæ.

120. Ad hoc Vir Doctissimus: Adversarii, inquiebat, ut declinarent Calvinismi invidiam, asseruerunt gratias excitantes, quas nec Lutherus, nec Calvinus negavit, illisque verbotenus concesserunt nomen gratiæ proximè sufficientis; quam, ne à suo dogmate recederent, comparaverunt potentiæ visivæ in tenebris positæ, quam nemo nescit non habere aliud quàm posse, quod est naturæ. Quod *Posse* appellaverunt proximum, non quia est summè propinquum; sed cum inter posse, quod est naturæ, & agere, quod est gratiæ, non agnoscant medium; posse illud ipsis est proximum.

121. Quapropter evidens esse puto, quod Author systematis per eam, quam appellat potentiam proximam, non intelligat nisi talem, quæ juxta omnes Theologos est remota, proindeque an à Calvino & Luthero discernatur,

discernatur, petendum ex iis, quæ Eminentissimus D. Cardinalis de Aguirre dixit: "Neque enim Calvinus aut Lutherus, vel Jansenius utriusque se-
 ,,ctator, in ea parte negârunt homini lapsio, dum bene aut male agit, li-
 ,,bertatem à necessitate remotam." Disp. 132.
art. 42.

122. Nec mirum videri debeat, Eminentissimum D., Adversarios, inter quos expresso nomine recenset Doctorem Gummarum Huygens cum suis, tam constanter in Calvinistarum ordine recensere; veritas enim ista tam est solemnis, ut ipse Jansenius, Calvini se in ea parte vindicem statuere non dubitârit, apertè asserendo, non ideo libertatem à necessitate negandam esse, quia Calvinus etiam in immunitate coactionis libertatem constituisse videtur. L. 8. de
grat. Chri-
sti cap. 21.

123. Et ipse Dominus Germain, quem Author systematis non facile dicet adversarium suum, ingenuè confitetur: *Super materia de gratia non est amplius solidum discrimen inter Catholicos & Calvinistas.* In Tradit.
Eccl. Rom.
Tom. 3.
pag. 152.

124. Sunt tamen inter Adversarios aliqui, quos, ubi Catholicos vident, istius cum Calvinistis concordie pudet, ideoque ut se in speciem saltem à Calvinistis removeant, assuunt ipsis, voluntatem non determinare se ipsam, & impingunt locutiones hujusmodi, à quibus ipsi Calvinistæ abhorrent, quemadmodum cum nostro dedecore Calvinistæ, communes hostes nostri nobis multoties exprobrant: Inter quos famosus ille Minister Gallus Juriosus, *Verum est*, inquit, *quod ad nos omnino accesserint (Jansenistæ) in materia de gratia; sed accedendo ad nos, conati sunt nos à se remove: & nobis attribuant sententias, non solum quas nos non sustinemus, sed quas sciunt certò nos non sustinere.* Hæc opprobria patimur à Calvinistis. l'Esprit de
Mons. Ar-
naud.

125. Quid quod novissimè, id est anno proximè superiori, famosus Calvinistarum Minister Melchior Leideckerus Trajecti ad Rhenum publicus Professor de Cornelii Jansenii vita & morte Disputationes Historico-Theologicas, tamquam pro Janseniana ista Doctrina Apologeticas scripserit, quas publici juris fecit, Jansenii Augustinum, ceu *Praclarum opus, coram toto orbe clara luce expositum*, extollens ad fidera, & illius Asseclas adversus Jesuitarum calumnias vindicans, asserensque *Viros, qui tam solida & magnifica de gratia scripserunt, tanta impietatis reos esse non potuisse.* Postea in Sedem Apostolicam insultans, *Nec potuit*, inquit, *Pontifex magis suam à vera fide Apostasiam demonstrare, quam reprobando gratiam à Jansenio defensam:* Jansenium nihilominus leviter perstringens, quia non ferebat se cum Calvinianis contracta Societatis accusari, quem tamen mox excusat, quia sibi conscius videtur accusationi quodammodo renuntiassè, quando scribit, ubicumque Calvinus cum Augustino & aliis Patribus convenit, non indignabundum esse illis, sed potius Calvino gratulandum. Dominicanos verò exagitans, quod juxta gratiam efficacem coacti sunt profiteri quamdam sufficientem quo sese à Calvinismi invidia, quâ ab Æmulis Jesuitis onerabantur, liberarent: totum opus concludit laudando quemdam Apostatam, qui totius gratiæ Calvinianæ compendium redegit in unam regulam, quâ solis electis dixit concedi gratiam efficacem, illos

Part. 1.
cap. 1. n. 5.

Cap. 2.
num. 11.

Part. 3.
c. 7. n. 49.

Ibid. c. 7.
num. 55.

Ibid.

Part. 1.
c. 1. n. 4.

illos verò, qui gratiam efficacem non habent, asseruit esse velut homines in tenebris constitutos. Ut *Divina Gratia*, inquit, *adoptionis soli electi participes sunt, ita quæ sit ejus vis & efficacia, soli agnoscere possunt. Non enim mundus aut Caro, vel Nycticorax lucem ferre valent, quibus denegata est ea oculorum acies, quæ lux perspicitur potest.* Hæc Leideckerus in Hollandia, eodem tempore, quò Author systematis, sufficientis gratiæ potentiam proximam, potentiæ visivæ in tenebris positæ in conspectu supremi Pontificis comparat in Italia.

126. Inter hæc Bibliothecam subit Vir Amplissimus, de Republica Literaria optimè meritis, comitem ducens Abbatem quemdam Sacræ Theologiæ Professore. Quibus cùm difficile esset celare gravissimam controversiam, rogatus totius disputationis brevem synopsim dedi.

127. Calvinus, inquebam, solam immunitatem à coactione prædicans, libertatem à necessitate rejecerat. Hæresim proscripserat Concilium Tridentinum sess. 6. Michaël Baius culpaverat sessionem. Damnatus retractaverat, sed paulò post incipiens ab exemplo avis, quæ fractis alis non potest volare, resumpsit errorem.

128. Post Jacobum Janssonium venit Cornelius Jansenius, corrumpens Concilii textum, & supradictam à necessitate libertatem abjiciens; solamque gratiam efficacem admittens, ab hoc statu, rejectâ sufficienti, quam comparaverat luci. Post mortem impressus fuerat liber, & quinque ex illo excerptæ Propositiones condemnatæ. Tota res ad gratiam proximè sufficientem redacta erat, quam Montaltius & Paulus Irenæus potentiæ visivæ in tenebris positæ comparantes, solo nomine assumpserant, & pravum hunc sensum Catholicæ Scholæ Thomisticæ perperam adscripserant, contra sententiam S. P. Augustini, Doctoris Angelici, Cajetani, Alexandri de Hales, Didaci Alvarez, Salmanticensium, & cum Goneto Thomistarum omnino omnium, Scoti, & aliorum. Michaël Leydeckerus in Hollandia, & Author Systematis Romæ, præter gratiam efficacem nihil admittunt in homine, quòd eum ad rectè faciendum magis expediat, quam homo in tenebris positus expeditus est ad videndum: atque hic satis se tutum esse existimat, quòd res tota pendeat ab intellectu verborum, quæ pars utraque pronuntiat, sed una uno sensu, altera alio prædicat: *Ecclesiam enim in definiendo, quis sit verus & naturalis sensus alicujus propositionis, non esse infallibilem.* Quo dicto exhibebam tres Propositiones, quarum causâ, tota controversia mota fuerat. Hæc medulla, inquebam, hic sensus Authoris nostri; hæc catastrophe totius scenæ quam Romæ ludit.

Lib. de
duab. Ani-
mab. c. 12. 129. Tum Abbas, iterum iterumque requisitus, ita orsus est: *Peccati reum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, summa iniquitatis est, & insania*, inquit S. P. Aug.

130. Quam vocem ceu sententiam nimis decisivam cavens Socius, nescio quid murmurans interrompebat, multoties ingeminans illud scholæ: *Distinguendum est, & distingo, & iterum atque iterum distingo; tandemque*

demque objiciens illud tritum : *Multum erras , qui nullam putas esse necessitatem peccandi.*

131. Abbas verò prosequebatur assumptum ex S. Augustino testimonium : *Nonne ista cantant , & in montibus Pastores , & in Theatris Poëtae , & indocti in circulis , & docti in Bibliothecis , & Magistri in scholis , & Antistites in sacris locis , & in Orbe terrarum genus humanum ?* *Aug. ibid. cap. 11.*

132. Repetebat Socius : *Multum erras , qui nullam putas esse necessitatem peccandi.*

133. Et Abbas persistebat , avulsum hunc Augustini à libri corpore textum nihil aliud innuere , quàm extare aliquam peccandi difficultatem , ex voluntaria gratiæ resistantia sic natam , ut si invitis nobis possibile non sit , nemo in hoc peccet , quemadmodum cantatur in montibus , cantatur in Theatris , cantatur in circulis , in Bibliothecis , in scholis , in sacris locis , in Orbe terrarum universo , passim à Pastoribus , passim à Poëtis , passim ab indoctis , à Magistris , à Prælatiis , à toto denique genere humano.

134. Tum Socius : Quòd sic cantatur ab omnibus , cantatur etiam ab Authore systematis , qui quò cum omnibus loquatur , gratiam sufficientem cantat cum omnibus ; quò verò cum paucis sapiat , hanc sufficientiam dexterè cautèque restrinxit ad potestatem , quam homo in tenebroso loco latens habet ad videndum , atque hoc pacto , catholicè loquens cum omnibus , catholicè sapiens cum paucis , Catholicus habendus est universis. Ad hæc Abbas indignari. Atque si hoc est esse Catholicum , inquit , penè dixero : Catholici sint ergo isti Origenis Discipuli , de quibus S. Hieronymus scripsit : " Sic verba temperant , sic ordinem vertunt , *S. Hieron. ad Ocean. & Pamachium.* „ & ambigua quæque concinnant , ut & nostram & Adversariorum Confessionem teneant , ut aliter Hæreticus , aliter Catholicus audiat. "

135. Si hoc est esse Catholicum ; penè dixero : Catholicus sit ergo Pelagius , qui in principio gratiam prædicans , per gratiam intelligebat liberum arbitrium , homini , dum conderetur , gratis datum ; jussusque agnoscere gratiam , quæ esset arbitrii adjutorium , hanc quoque prædicabat , intelligens legem & doctrinam ; jussus dein admittere adjutorium Christi , & hoc suscepit , intelligens Christi exemplum ; jussus denique confiteri gratiam interiorum , & hanc suscipere visus est , subintelligens , *ut facilius operemur.*

136. Si hoc est esse Catholicum ; pene dixero : Catholicus sit ergo ille Genesius Timotheus Manichæus , qui , ut Cardinalis Baronius scribit , *tom. 9. pag. 29.* à Patriarcha Constantinopolitano examinatus : cur orthodoxam fidem negasti ? Anathema , inquit , qui fidem orthodoxam negat : Orthodoxam fidem vocans suam ipsius hæresim. Tunc iterum Patriarcha : quare non credis , nec adoras venerandam Crucem ? Et ille : Anathema , inquit , qui non adorat & colit venerandam & vivificam Crucem : Crucemque intelligebat Christum ipsum , manibus expansis crucem efformantem. Cui rursum Patriarcha : Cur non colis nec adoras Deiparam sanctam ? At ille :

Anathema, inquit, qui sanctissimam Deiparam non adorat, communem omnium nostrum Matrem, in quam Dominus noster Jesus-Christus introivit: Hanc autem volebat esse supernam Hierusalem, in quam præcurrens Christus pro nobis ingressus est. Atque in hunc modum pravo sensu omnia pervertens, & Anathema in singulis proferens, pro innocente habitus est Timotheus. Vetus namque mos fuit Manichæorum, & eorum ab eis descendendum Hæreticorum, ut quovis modo etiam jurati occultarent, quod crederent: eratque in ipsorum ore & opere lex illa eo versu conscripta: *Jura, perjura, secretum prodere noli*, inquit Baronius.

137. Si denique hoc est esse Catholicum, penè dixero: Catholici sint ergo Arriani dum pro *ὁμοῦσιον* prædicant *ὁμοῦσιον*: quinimò Catholicus sit ipse Arius, dummodò proferat hanc vocem *Consubstantialis*, tametsi subintelligeret hanc suam Clausulam, *Sed non Consubstantialis magis, quam unus homo consubstantialis est alteri*. Catholicus sit Nestorius, dummodò has syllabas proferat: *Maria est Deipara*, etiamsi subintellexerit hanc suam clausulam, *Sed non magis Deipara, quam Mater Samuëlis, de quo scriptum est, quod Deus erat cum ipso*.

138. Demùm Catholicus sit Lutherus, dummodò oretenus dicat, *Confiteor Transsubstantiationem*, tametsi protestetur, se per transsubstantiationem non intelligere, nisi mutationem talem, quæ in spongia accidit, dum suscipit aquam.

139. Si verò hoc non est esse Catholicum, tum hæresis non in verbo constituetur, sed sensu: & quantumvis talis clamaverit se Catholicum esse, ego profectò ei dicturus sum: *Vox tua vox Jacob, manus autem manus sunt Esau*.

140. De iis, quæ Abbas dixerat, non una omnium fuit sententia, me præsertim improbante quòd stylo nonnihil vehementiori Adversarios perstringeret, tametsi enim mea sit opinio, quòd hætenus difficile sit eis, se à Calvinismo discernere; attamen ante sententiam summi Judicis eos ullo modo Hæreticos dicere ausus non sim.

141. Quidquid sit tamen, inquiebat N. N. Prælati, velim percontari eos, an quæ de gratia proximè sufficienti statuunt, hoc loquantur experti. Si inexperti; ridiculam sententiam putem, quæ experientiæ repugnet: Si experti; tum rursus quæro, an de sui similibus id confiteantur, an de aliis. Si de aliis dumtaxat, tum oppidò temerarii sunt, qui jactent se plus posse, quam reliquos. Si de se verò; tum profectò insigniter mali sunt, qui Præcepta Dei, etiam justificati, non magis possunt observare, quam hominem sciunt in tenebris posse videre; illorumque bona opera multum sunt incerta, quorum verosimilis existentia pendet à sola gratia efficaci, cujus ne justos quidem conantes & volentes securos faciunt magis, quam hominem in tenebris positum, quòd poterit videre: cum tamen nihil in S. Augustino sit fundatius, quam homini etiam nondum operanti, & per consequens nondum gratiâ efficaci munito dari gratiam,

tiam, quæ largiatur tales vires, ut de illis dici possit, quod adveniente tentatione rectè operaturus sit, etiam tunc, dum alius, minoribus viribus, id est minori gratiâ sufficienti instructus, eidem tentationi succumbet." Si fieret impetus, inquit, propter Christum in Joannem, *non negaret.* Erant quippe in illo vires magnæ, quibus appellatus est amicus sponsi. Magna in illo gratia, magna excellentia, inter natos mulierum, nemo exurrexit major Joanne-Baptista. Ergo in illum impetus factus est, qui non habebat tales vires. Fit impetus in Petrum, non fit in Joannem. Etenim vires ipsas Petrus post accepit, tunc autem infirmus fuit." Nec tamen dici possit, quòd magna illa Joannis gratia, quæ dabat vires, fuerit gratia efficax; cùm enim tentatio non advenerit, numquam operata fuit: erat autem ita proximè sufficiens, ut adveniente tentatione, adminiculo efficacis, procul dubio operata fuisset: cùm gratia sufficiens sit quædam aurora, quæ si non resistitur, crescit in magnum diem.

*In Ps. 140.
in fine.*

142. Quæ cùm ita sint, missis subtilitatibus Philosophicis, tricis, ac Sophismatibus scholarum, inhærendum puto parti solidiori, quæ ad regimen animarum conducit, censeoque omnem Prælatum oportere sollicitum esse, non modò, ne istæ propositiones, quibus totus Jansenismus, totusque adeò Calvinismus comprehenditur, tam liberè propagentur per Orbem, quàm sunt assertæ, & in variis scripturis disseminatæ per Urbem; verùm etiam, ne cuncti Catholici, ipsique adeò Hæretici, qui tragœdiis nostris delectantur, cum scandalo intelligant, quòd passim in Ecclesiastica munia sese ingerant, & non modò virorum, sed & Matronarum, Sacrarum Virginum, innuptarumque puellarum conscientias dirigant illi, qui scientibus Romanis (quorum *Fides annuntiatur in universo mundo*) aperte profitentur, se ne quidem cum Dei gratia proximè sufficienti, Castitatem, Sobrietatem, Pudicitiam, ceterasque omni Ecclesiastico præceptas virtutes posse servare magis, quàm sciunt hominem in tenebris positum posse videre. Quæ quàm periculosa sint, satis perspiciet, qui debite expenderit, plerumque accidere, ut qui se aliqua non posse existimant, ii nec conentur facere, nec faciant, etiam tunc, dum possunt, quæ se posse nesciunt.

Ad Rom. 3.

143. Hoc ergo systema utriusque Jansenismi, veteris, & moderni. Vetus asserbat impossibilitatem mandatorum Dei: Modernus terminos variat, mandata dicit possibilia, sed non magis quàm homini in tenebris posito possibile est videre: quæ an & quantum à sese mutuo distent, aut à Calvinismo discrepent, judicet Ecclesia.

A P P E N D I X.

Prosecutio Argumentorum contra Propositiones 50. 51. & 52. ad quæ D. Hennebellus non respondet.

114. Ad hoc quod dixi, Oculum sanum in tenebris moraliter loquendo non posse videre; non respondet.

115. Ad hoc quod dixi, inde consequi quod præcepta justis conantibus volentibusque non sint possibilia magis, quam possibile est videre in tenebris, non respondet.

116. Ad hoc quod dixi; Lutherum & Calvinum talem potentiam non respuisse, non respondet.

117. Ad autoritatem sui Cardinalis de Aguirre non respondet.

118. Ad hoc quod dixi, eos non plus virium nunc tribuere gratiæ sufficienti, quam antea concesserunt naturæ, non respondet.

119. Ad D. Augustinum de *Viribus animorum*, non respondet.

120. Ad locum D. Augustini de Joanne qui si tentaretur, non negaret, non respondet.

121. Ad Litteras Provinciales Montaltii, qui gratiam sufficientem ridiculè comparatam voluit oculo sano in tenebris posito, non respondet.

122. Ad injuriam quam dixi irrogari Scholæ Thomisticæ, non respondet.

CAPUT XLV.

De accusatis Propositionibus 53. & 54. quæ sunt Doctoris Joannis Liberti Hennebel, de Autoritate Ecclesiæ in judicando de sensu Propositionis, aut libri.

ACCUSATIO ET QUERELA POPULI BELGICI.

TEXTUS

PROPOSITIO.

De Autoritate Ecclesiæ.

LIII.

ADJUNCTA.

1. **I**N definiendo quisnam sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis, Ecclesia non est infallibilis. *Hæc enim cognitio pendet ex inquisitione humana, atque etiam ex intelligentia Præceptorum Grammaticæ, ac Theologiæ, & vocabulorum usu.* Hennebel art. 9. scripturæ contra Formul. Et Apol. pro Eod.

IN definiendo quisnam sit verus, & naturalis sensus alicujus Propositionis, Ecclesia non est infallibilis. *Hennebel, Et Apologia pro eodem*

REFLEXIO PRIMA.

2. **S**ensus est, distinguendum inter sensum *Quem*, & *Qualem*. In definiendo verum & naturalem sensum *Quem*, id est, in definiendo quis

quis sit alicujus Propositionis sensus obvius, Ecclesiam non esse infallibilem.

I I.

3. Scopus est, cum vi Argumentorum pressi, compulsi fuerint mutare terminos, prout maximè patet ex Propositionibus de Gratia; nituntur subducere se Authoritati Ecclesiæ; quippè quæ in judicando *Quis sit sensus Propositionis*, sit fallibilis. Ducti autem sunt eò, hâc occasione. Cum ad quæstionem facti transcriberent judicium de Libro Jansenii; in quo censebant Ecclesiam errare posse; objeci eis: Ecclesiam infallibilem esse, in judicando de sensu unius Propositionis, ergo duarum, ergo decem, ergo centum, ergo mille, ergo centum millium, & per consequens unius Libri. Illi verò moti consequentiis, negaverunt omnia; & Ecclesiam in unius etiam Propositionis judicio, dum scilicet quæritur, *Quis sit sensus ejus*, errare posse professi sunt. Jam itaque non hærent amplius in prætenfa quæstione facti, *de sensu ab Authore intento*, nec contendunt amplius, Ecclesiæ judicium non respicere nisi *sensum obviu*, quem à *sensu ab Authore intento*, malè supposebant diversum; sed quantum in ipsis est, gradum faciunt, *de sensu obvio* asserentes nunc, quidquid antea de *Sensu ab Authore intento* cavillati fuerant.

I I I.

4. Contrà, Ecclesia numquam docet, numquam judicat, nisi de verbis, & vocibus, & Propositionibus: atque id non facit nisi per verba, voces, & Propositiones: *Nihil sine voce est*, inquit Apostolus. Si est fallibilis in judicando, seu definiendo, quis sit sensus: quomodo Fideles erunt securi de judicio? Quomodo Ecclesia erit Judex Controversiarum? Quomodo *Fides ex auditu*? In quæstione *quis sit sensus*, intercedit Grammatica, fateor, sed non sola; & quidquid de Grammatica sit, at Spiritus S. tantumdem assistit Ecclesiæ, ut Legibus Grammaticæ inhæreat, quantum ad tradendam sanam Doctrinam sat est; ne alioqui cum Apostolo dicat: *Si nesciero virtutem vocis, ero ei, cui loquor, Barbarus: & qui loquitur, mihi Barbarus.*

1. Cor. 14.
v. 10.

Rom. 10.
v. 17.

1. Cor. 14.
v. 11.

5. Christus ergo qui non fundavit Ecclesiam Barbaram, sed intelligentem, huic ceu Sponsæ suæ providit de cunctis necessariis, ut non erret in Fide. Propositio, fateor, est factum, ut Adversarii objiciunt; sed est factum permanens, de ejus existentia non constat per testes, sed quod per se ipsum comparet in Judicio, proindeque per se judicari potest, sine testibus errori obnoxiiis. Nec tantum est quæstio Juris, *Qualis sit sensus ejus*; sed etiam *Quis*: sicuti est quidem quæstio facti, an existet testamentum; sed ubi producit in medium, non tantum est quæstio Juris, *qualis sit sensus ejus*, legitimus, an illegitimus; sed etiam *Quis*: in favorem

hujus, vel illius. Et ita videtur judicari in omnibus Scientiis sublimioribus. Non est quaestio facti, sed Juris, quidquid utriusque Jurisprudentiae Cultores de sensu Legum inquirunt. Hæc quaestio decurrit Jus Civile, pervadit Canonicum, Sacras Scripturas penetrat, Concilia tum Generalia, tum Provincialia, Sanctos Patres, Theologiam Universam. Grande illud Volumen Pandectarum, nihil est aliud quam Compendium, quis sit sensus obvius expressus per Prætores, in Edictis; Cæsares in Legibus, Senatum in Senatus-Consultis; Plebem, in Plebis-scitis; Judicem, in Sententiis; Contrahentes, in Pactis; Testatorem, in Ultimis Voluntatibus: ita ut de ipso sensu Legis etiam Lex certa sit: *Is committit in Legem, qui Legis verba complectens, contra Legis nititur voluntatem.* Præterea Textus innumeros in utroque Jure: sufficiant Tituli, *De verborum significatione.* Quæ omnia si ad quaestiones *Facti* relegamus; jam omnes Scientias definiemus Notitias Factorum; Jurisperiti appellabuntur Factiperiti; Canonistæ, Factistæ; Theologi, Facti-loqui.

2. Cor. 2. 6. Præterea, omnes ferè Hæretici, *Adulterantes Verbum Dei*, & ut alibi
 2. Cor. 11. 17. Apostolus loquitur: *Transfigurantes se in Apostolos Christi*, infallibile Ec-
 2. Cor. 11. 13. clesiae judicium evadent, & eludent facillimè, si asserta de sensu *Quo* sub-
 Ad Gal. sistant; cum tamen, Apostolo teste, huic concessum sit, Anathema dice-
 1. v. 8. re, si quis Evangelizet præterquam quod Evangelizatum est: *Licet nos aut Angelus de cælo &c.* inquit. Quomodo autem auderet anathematizare Angelum, quæ tam fallibilis esset, in definiendo quis sit sensus Propositionis Angelicæ? Aliter sanè verbo & exemplo docuit Apostolus ipse, 2. Tim. 2. damnans obscuram Hymenæi, & Phileti Propositionem: *Resurrectionem esse jam factam.* Christus, & multa Corpora Sanctorum resurrexerant, adeoque videbatur sano jam sensu vera Propositio: *Resurrectionem esse jam factam.* Sed non erat ille sensus Hæreticorum. Hi enim per Resurrectionem, turpiter intelligebant propagationem carnalem. Item, in Antiqua Lege infallibile reputabatur Summi Pont. judicium, licet negotium tam difficile, & ambiguum esset, ut observaretur inferiorum *Judicium* intra por-
 Deut. 17. 17. tas... *verba variari.* Et infra: *Qui autem superbierit, nolens obedire Sacer-*
 v. 8. v. 12. *dotis imperio... & decreto Judicis, morietur homo ille.* Nondum scil. nota erat frivola cavillatio, de facto obscuro, ambiguo, non revelato. Deinde, si Ecclesia est tam fallibilis; numquam infallibiliter constabit Fidelibus, de aliqua Hæresi, vel sano Dogmate in individuo, quod absit. Sic in dubium revocabimus, an Patres Nicæni, infallibili judicio, comprehenderint sensum vocis *Homousium*: & idem dicetur de Ephesino Concilio, respectu Capitulorum Nestorii, quæ damnârunt, & S. Cyrilli, quæ approbarunt. Profecto in Concilio V. Generali ultra progressi sunt, dum condemnârunt tria Capitula, Anathema dicentes Defensoribus eorum, quidquid cum Facundo Hermianensi, in favorem Illorum, antea scripserant. Nec obstat, Græcos Patres in Concilio VI. in judicio non Doctrinali seu Dogmatico, sed Criminali, in quo nihil ad credendum proponitur, mal

malè intellexisse Litteras Honorii. Hoc enim erroneum eorum iudicium non fuit à Leone II. approbatum; qui de Honorio nihil assertum voluit, nisi, *Qui immaculatam fidem maculari permisit*. Quid? Quod periclitabitur Autoritas Scripturæ vulgatæ? Originalia enim non extant: & translationum copiarum, quas habemus, sinceritas pendet à quæstione, an Ecclesia infallibiliter intellexerit *Quis sit sensus ejus*. Si enim hunc potuit non intellexisse; videtur consequens, quòd Vulgata possit cum sensu Originalis non concordare. Quamobrem multis videtur, nisi temeraria Propositionis proscribatur, non tantum omnem Ecclesiæ definitionem imposterum conditionalem fore, *Si nempe rectè assecuta sit sensum Propositionis*; verum etiam neminem amodo condemnabilem, nisi stupidum: mutando enim sermones, & intrinsecando syllabas, & articulos; & proferendo semper Propositiones, quarum sensum prætendat esse dubium, ambiguum, non revelatum; omnis Censuræ vim & energiam franget, & eludet; ad eum ferè modum quo nescio quis Timotheus olim Fidem occultans, variabat verba, & in suum sensum trahabat, Patriarchæ Constantinopolitano Orthodoxus visus, cum Manichæus esset. *Cur Orthodoxam Fidem negasti?* inquit Patriarcha. *Anathema*, inquit, *qui fidem Orthodoxam negat*: Orthodoxam Fidem vocans suam ipsius Hæresim. Tunc iterum Patriarcha: *Quare non credis, nec adoras venerandam & vivificam Crucem?* Et ille: *Anathema*, inquit, *qui non adorat, & colit Venerandam & vivificam Crucem*; Crucemque intelligebat Christum ipsum, manibus expansis Crucem efformantem. Cui rursum Patriarcha: *Cur non colis, nec adoras Deiparam Sanctam?* At ille: *Anathema*, inquit, *qui Sanctissimam Deiparam non adorat communem omnium nostrum Matrem, in quam Dominus Noster Jesus Christus introivit*. Hanc autem volebat esse Supernam Hierusalem, in quam præcurrens Christus pro nobis ingressus est. Et post varia, de Baptismo pariter affirmabat, intelligens Jesum Christum, ipsummet esse Baptisma, eo quod dixerit: *Ego sum aqua vivens*. Atque in hunc modum pravo sensu omnia pervertens, & Anathema in singulis proferens, pro Innocenti habitus est Timotheus. *Vetus namque, prosequitur Baronius, mos fuit Manichæorum, & eorum ab eis descendentium Hæreticorum, ut quovis modo, etiam jurati occultarent, quod crederent; eratque in ipsorum Ore & Opere Lex illa eo Versu conscripta:*

JURA PERJURA, SECRETUM PRODERE NOLI.

7. Quàm verò non simus vani Augures, quòd nempe accusata Propositio tendat ad resuscitandas quilibet Antiquas Hæreses, recentiori exemplo monstratum est. Prodiit enim nuper Liber à me in S. Officio exhibitus, cui Titulus: *Eclaircissement sur la Doctrine, & sur l'Histoire Ecclesiastique des deux premiers Siècles, à Maastricht 1695*. In quo Author (pag. 11.) assumit pro Principio, quòd Ecclesia possit errare in iudicio Facti, dum quæritur quis sit sensus alicujus Propositionis: illamque dicit revera errasse, dum condemnavit Valentinum, & Doctrinam ejus. Addit, neminem de Mysterio Incarnationis locutum esse exactiùs Theodoreto, quem Patres,

- Pag. 38. Patres, & Concilia damnaverunt. Valentinianorum Baptisma : IN NOMEN INCOGNITI PATRIS OMNIUM, IN VERITATEM MATREM OMNIUM, IN EUM QUI DESCENDIT IN JESUM : dicit esse Catholicum, à SS. Patribus non intellectum, & ab iis malè rejectum. Præterea Marcionem, & Tatianum asserentes Materiæ Æternitatem, nec rectè fuisse intellectos, nec meritò condemnatos. Et infra eodem modo Cerinthum justificat, aliosque. Atque hoc pacto omnes pristinae Hæreses redibunt, & tamquam minus benè cognitæ, novum saltem examen petent, & restaurabunt antiquas clades. Redibit Arius, & conqueretur, Magnum Concilium Nicænum in definiendo vero, & naturali sensu vocis *ὁμοούσιον* cespitasse. Nestorius lamentabitur Concilium III. non rectè intellexisse sua Capitula : & post Hæreticos alios, hoc ipsum tandem, nobis insultantes, exprobrabunt Sectarii nostri temporis. Tam universale fundamentum ponit Propositio periculosa.

TEXTUS.

Item de eadem Materia.

PROPOSITIO

LIV.

8. **N**ON ita in promptu est cognoscere, & definire, quisnam sensus sit alicujus Libri; *siquidem id cognosci non potest, nisi diligenti inquisitione, & studio humano, scilicet examinando modos loquendi Authoris, & ætatis in qua vixit, comparando ad invicem præcedentia cum consequentibus, ac deinde perscrutando varia principia quæ in eo Libro stabiliuntur. Quæ quidem omnia, quia longioris sunt inquisitionis, Ecclesia per se immediate facere non solet, sed per delegatos dumtaxat, quorum diligentia quantumvis maxima supponatur, usque ad fundandam certitudinem Fidei pertingere non valet. Joannes Libertus Hennebel, art. 9. Scripturæ contra Formularium, in Urbe exhibita.*

NON ita in promptu est cognoscere, & definire, quisnam sensus sit alicujus Libri; quia cum longioris sit inquisitionis, Ecclesia per se immediate facere non solet, sed per delegatos dumtaxat, quorum diligentia, quantumvis maxima supponatur, usque ad fundandam certitudinem Fidei pertingere non valet. *Hennebel.*

REFLEXIO PRIMA.

9. **S**ensus est, quòd Ecclesia in condemnandis, vel approbandis Libris, numquam ad certitudinem Fidei pertingere possit.

II. Sco-

II.

10. Scopus esse videtur, fabricare libertatem, Libros omnes, seu proprios, seu alienos sibi bene visos, ab Ecclesia quomodolibet proscriptos, in animo, & saltem secretò tenendi, credendique ut Catholicos.

III.

11. Contrà facit Praxis omnium ferè Conciliorum, ubi Patres credentes sibi fas esse, declarare quod Liber aliquis Evangelizat præterquam quod Evangelizatum est, damnaverunt, combusserunt, & ab omnibus jusserunt Anathema dici; quod qui non facerent, inter Hæreticos reputaverunt. Pro quo militant Argumenta ad penultimam Propositionem adducta. Est autem frivolum, quod Author dicit, Ecclesiam illud Examen plerumque non facere, nisi per Deputatos. Quasi hi Deputati sint extra Ecclesiam; & hoc ipso quo deputantur, non gaudeant assistentiâ Spiritûs Sancti; prout in Antiqua Lege accidit, ubi Deus Moyse, Concilium septuaginta instituenti, dixit: AUFERAM DE SPIRITU TUO, TRADAMQUE EIS, UT SUSTENTENT TECUM ONUS POPULI, ET NON TU SOLUS GRAVERIS.

12. Hæc est enimverò illa Sancti Spiritûs assistentia, quam Christus Dominus Ecclesiæ promisit dicens: *Mittam eum ad vos*; quod non tantum visibiliter implevit statim post mortem, quando *repleti sunt omnes Spiritu Sancto, & cœperunt loqui variis linguis*; sed & præstat indies, præstabitque, adimpleturus illud: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi*. Divinâ hâc promissione jacet inutilis adversantium cunctatio, ne Sophisma dicam, dum unicum Ecclesiasticæ Infallibilitatis præsidium in Traditionibus antiquis sic collocant, ut, quia Ecclesiam contendunt nullas novas accipere; authoritatis ejus certitudinem ad Scripta Authorum seu libros, post Apostolorum tempora editos, nullâ velint ratione extendi, quasi hi ad Traditiones minimè pertineant. Rogavimus eos pluries, ut nobiscum dignentur expendere, aliud esse, quod Ecclesiam confitemur nullas novas traditiones accipere: Spiritus enim Sanctus eam jam docuit *omnem veritatem*; aut, ut verbis Tertulliani stantis utar: *Ista quam felix Ecclesia (Romanam intelligit) cui totam Doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt*; aliud; Ecclesiam, de ejusdem Spiritûs Sancti assistentia securam, fideles posse irretractabili judicio instruere, quandonam homines, sine quorum societate non vivimus, evangelizent, aut non evangelizent, præterquam quod traditum est. Ecclesia igitur non tantum Traditiones antiquas accepit; sed etiam adjutorium Spiritûs Sancti habet perpetuum, ad eas semper conservandas. Ad conservandas autem, non modo conducit vera posse præscribere; sed etiam falsa dam-

Joan. 16.

v. 7.

Act. 2.

v. 4.

Matth. 28.

v. 20.

Joan. 16.

v. 13.

Tertull. de

Prescript.

cap. 36.

nare: cum utrumque necessarium sit illi, qui vera debet à falsis discernere. In assistentia igitur Spiritûs Sancti pendet fiducia nostra; & licet Scripta quorumcumque Authorum non sint pars Traditionum istarum antiquarum; & licet ab Adversariis appellentur factum dubium, controversum, non revelatum; cum tamen circa ea quæ tradita sunt, plurima enuntient, quæ Ecclesias, v. g. Belgicas, conturbant; ad summum Controversiarum judicem pertinet, Fideles docere: an scripta illa Ecclesiasticis Traditionibus conformia, an difformia sint.

13. Hic tamen, fateor, occurrunt facta, sed permanentia, ut dixi, quæ per se in iudicium veniunt; scripta nimirum, & propositiones, de quorum existentia, seu ratione facti, nihil decidendum venit. Non enim rogatur Judex de istorum existentia (quod esset facti) sed de illorum, quorum existentia præsupponitur, sensu, id est, verbone Dei scripto, traditoque conformis, an difformis sit (quod est juris) sententiam dicere. Plura quoque facta adduci solent ut moveatur ad pronuntiandum: hæc autem non in iudicii substantiam veniunt, sed merè excitant ad iudicii exercitium.

14. Exempli gratiâ, in præsentī causa, Pars una obtestatur summum Judicem, nullam condemnandarum Propositionum seu causam, seu necessitatem existere. Omnem enim publicationem ad augendas potius quàm sedandas tempestates tendere. Accusatos vel esse innocentes, vel faciles corrigi. Debere sufficere tot retractationes honesto nomine *Declarationum* datas. Tranquillitatem omnem à vera & solida debere emendatione peti, non à confusione Authorum, qui condemnati solent cogitare pejora. Satis ergo esse, cognosci quid imposterum sit tradendum; nullatenus expedire, ut promulgetur iudicium.

15. Pars verò altera compellat eundem Judicem, precaturque, ut expendere dignetur, malum, de quo Populus Belgicus conqueritur, in Propositionibus accusatis minùs quàm in earumdem consequentiis, quas accusati cum Suis in praxim deducunt, consistere. Quæ cum plerumque in secreto Tribunali conscientiæ peragantur, difficillimæ esse probationis, atque hîc, si umquam, locum habere illud Augustini: *Plerique autem boni Christiani propterea tacent, & sufferunt aliorum PECCATA QUÆ NOVERUNT, quia documentis saepe deseruntur, & ea quæ ipsi sciunt, iudiciis Ecclesiasticis probare non possunt.* Ex Propositionibus tamen istis, aliquam cognosci mali gravitatem posse: illisque proscriptis, majorem nimii rigoris partem jacere. Advertendum, Adversarios inter sese arctissimo fœdere, Ære, Consiliò, & Manu contesseratos, animos junxisse, viresque, & cunctos ad communem sortem, pro eadem Doctrina, ceu Palladio quodam, ferendam, in variis Provinciis distributos componere validum Corpus; intraque diversas Respublicas, unam quodammodo inter sese constituere; futuram mox formidabilem, nisi Potestates Publicæ præveniant, & apponant providas manus. Quæ tamen illorum est Pietas, & malum hodie

S. August.
Hom. 50.

hodie magis curabile facit; nondum meditari apertum Schisma; infau-
sta terrere Lutheri, & Calvini, Ecclesiam extra Ecclesiam Difforman-
tium potius, quam Reformantium exempla. Vix minori tamen audaciâ
Ecclesiam velle intra Ecclesiam Reformare; persistentes, eam pro mul-
tò maxima parte in errore stertere. An vera sint omnia; quæ de illorum
Consiliis circumferuntur, nescio; quòd autem studeant medium quod-
dam inter modernas Sectas, & Communem Ecclesiæ praxim statuere,
forsan ut Sectariis Religionem Catholicam faciant eo amabiliorem, quo
viciniorem, satis equidem verosimile est. Hinc circa Dogmata, quæ à
Luthero, & Calvino impugnata, & rejecta fuerunt nuper, ipsi nunc ali-
quid tradunt, quod cum Catholicis reliquis non per omnia convenit, ut
quæ Errones illi nimis crudi digesserant; hi mitigare velle videantur. Ad-
dit Pars hæc, quod interim austeritate, aliisque exterioribus vivendi arti-
bus sese commendabiles, quin & spectabiles faciant; in hoc imitati Ter-
tullianum, qui, uti ex Baronio suprâ diximus, *Exactioris discipline, ar-*

etiorisque vite cultu nixus, se JUDICEM GEREBAT ECCLESIAE.

16. Sanctimoniam illis neminem invidere, neque, si, & quamcumque
veram habent, detractam velle. Sed verbis S. Greg. Nysseni utuntur: *Si*
ad summum justitiae probitatisque fastigium pervenissent, non tamen deberent
aliorum omnium vitam ad fortitudinis suæ Regulam dirigere. Cui adjungunt:
si Supremum Ecclesiasticæ humilitatis, sine qua ipsa probitas proba non
est, attigissent, non sese Ecclesiæ Judices gererent. Autoritate privata
tot Regulas non conderent; Ritualibusq; & præsertim Romano non de-
traherent. Legitimam administrandi Sacramentum Pœnitentiæ praxim ad
angustos Galliæ, & Belgii angulos, & hoc apud paucos, Suos scil. non
restringerent: non sic limites ponerent, non sic terminos figerent. Et
jam quidem ut gravioris Censuræ periculum evadant; Scripta sua, neces-
sitate compulsi, Supremo Judicii offerunt; expressio tamen pacto, ut hic
sciat, judicium suum in definiendo quis sit sensus alicujus Propositionis
pro infallibili habendum non esse; & in condemnandis Libris, ad certitu-
dinem Fidei pertinere non valere. His principiis freti, Ecclesiam veluti
Judices, in Ecclesia reformant, nihil metuentes. Nam quid metuant? Si
condemnentur? Jam sunt de judicii fallibilitate muniti: si non condem-
nentur autem, alio sunt telo armati: nam jam inde ipsorum Deputatus,
Sanctissimo Domino in faciem dixit, se suosque sensa sua habituros pro
approbatis, si positivè non reprobentur. In quem finem usus quodam
axiomate: *Error cui non resistitur, approbatur:* concludebat: Se Suosque
Pontifici dicturos: *Si error est quod credimus, a te Domine decepti sumus.* Atque
hinc in plurimorum natat ore captiosum Dilemma: *Aut non condemnabi-*
mur accusati, & quis dubitet bona esse, quæ tradimus? Aut condemnabimur: &
quis convincat sensa nostra recte fuisse a Judicibus intellecta? Ita ut advenisse
videantur, quæ proximè posteriori Seculo prædicebat Cardinalis Sabellus
in Instructione data Patri Toletò, ad reducendum Michaëlem Baium Lo-

Baronius
ad annum

201.
S. Greg.
Nyssen.

Orat. ad
eos qui du-
rius &
acerbius
alios ju-
dicant.

Hennebel
in Scrip-
tura qua
incipit:
Ritor-
nando di
nuovo.

vanium Deputato: *Questo e un grand male, non conosciuto ancora bene, di quanta gravita sia, ed un fomento delle Heresie moderne, e di gran pericolo, CHE COL TEMPO POTREBBE PATORIRE LA ROUINA DEL BENE, CHE E RI-MASTO IN QUELLE PROVINCIE.* Id quod abundè confirmant reimpressa nuper Baii scandala, à S. Sede feliciter, sed nondum satis proscripta. Et interim cum hæc ubique innovant, ab Arnaldo jussi latère, didicerunt sese mutuò phantasmata dicere. Incredibile dictu! ubique murmurant, & nullibi extant. Omnes de semetipsis ferunt testimonium, quòd nullibi terrarum existunt; atque indignantur sibi non credi. Quin etiam fac in Consortio duodecim Virorum unum aliquem vel inadvertentur proferre Nomen JANSENISTA, aut RIGORISTA; decem tacentibus, solus duodecimus irascitur: *Non dantur, inquit, Jansenista, Rigorismus phantasma est.* Quis capiat, quomodo hæc ubique faciunt, qui nusquam sunt? Scilicet hætenus cum Lemuribus actum est, hætenus pugnatum est umbris. Sic Ecclesiam aggrediuntur ab insidiis. Ut confidentiùs noceant; non desinunt esse quod sunt, & Orbem Christianum ludunt, ac si non existant, qui hæc faciunt. Tanta (verba sunt hujus Partis) necessitas frangendi Colligationem, quæ Ecclesiam intra Ecclesiam, propria Authoritate, contra Ecclesiam ipsam Reformare præsumit: nisi fortè expectetur, ut Pars sana dans Adversariis victas manus, in eorum castra, vel invita transeat, omnesque Propositiones hinc accusatas, pro Beneficio Pacis, eodem sensu, communi errore tradat.

Quinque
Episcopi
congregati
Epist. 95.
ad Innoc.
PP. inter
Augustini-
an.

17. Hæc, & similia, ut diximus, quæ factis nituntur, ad movendum Judicem pertinent; substantia verò judicii ab iis non pendet. Non debet igitur judicium Ecclesiæ, fallibilitatis argui, licet per facta sollicitetur; nec debent facta negligi, quamquam judicium sit de jure. Similibus enim etiam SS. Patres uti consueverunt, tum apud Summos Pontifices; tum etiam apud Primates inferiores. Ad Summum Pontificem scribebant quinque Episcopi Afri (totius enim Africæ vocem gerebant Episcopi numero quinque) & inter hos Augustinus, exhortantes, ut, cum per Africam spargeretur, Pelagium Romæ patrociniū invenisse, ipse Romanus Pontifex, proscribendo errores ejus, dignaretur Orbem salubrius informare: *Familia Christi, inquebant, qua dicit: CUM INFIRMOR, TUNC POTENS SUM; & cui dicit Dominus ejus: SALUS TUA EGO SUM. Suspendo corde, cum timore, & tremore adjutorium Domini, etiam per Charitatem tuæ Venerationis expectat. Audivimus enim esse in Urbe Roma, ubi ille diu vixit, nonnullos, qui diversis ex causis ei faveant; quidam scilicet quia vobis talia persuasisse perhibent; plures vero, qui eum talia sentire non credunt.* Verba enim sua astutus Pelagius mutans & immutans, visus fuerat Palæstinis Patribus in Concilio Diospolitano Congregatis rectè sapere: & hoc Palæstinum judicium apud aliquos Romanos Judices Fidem invenerat. Nec verò multi faciendum putabant Patres Afri causam Pelagiæ personalem; sed de reliquis solliciti, *Non agitur, inquiunt, de uno Pelagio,*

lagio, qui jam fortasse correctus est (quod utinam ita sit!) sed tam Multis; quibus loquaciter contendentibus, & infirmas, atque ineruditas animas velut convictas trahentibus, firmas autem, & in fide stabiles ipsa contentione fatigantibus, USQUEQUAQUE PLENA SUNT OMNIA. Similia S. Hieronymus sæpè, & præsertim ad Theophilum Alexandrinum, adversus latentes in Dioecesi ejus Origenistas, pro necessitate causæ, Magna dicendi Libertate usus: Scito, inquit, nobis nihil esse antiquius, quam Christi jura servare, NEC PATRUM TRANSFERRE TERMINOS; SEMPERQUE MEMINISSE ROMANAM FIDEM APOSTOLICO ORE LAUDATAM: Cujus se esse participem Alexandrina Ecclesia gloriatur. Super Nefaria Hæresi, quod multam patientiam geris, & putas Ecclesia visceribus incubantes, tuâ posse corrigi lenitate; multis Sanctis displicet: ne dum paucorum Pœnitentiam præstolaris, nutrias audaciam perditorum, ET FACTIO ROBUSTIOR FIAT.

Hieron.
tom. 2.
Ep. 68.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

§. 39.

18. Refutatur Querela circa hæc Propositiones quas accusat pag. 44. & 46. In definiendo, quisnam sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis, Ecclesia non est infallibilis: hæc enim cognitio pendet ex inquisitione humana, atque etiam ex intelligentia præceptorum Grammaticæ ac Theologiæ & vocabulorum usu. Hennebel art. 9. Scripturæ contra Addit. Formul. Non ita in promptu est cognoscere & definire, quisnam sensus sit alicujus libri, siquidem id cognosci non potest, nisi diligenti inquisitione & studio humano, scilicet examinando modos loquendi Authoris, & ætatis in qua vixit: comparando ad invicem præcedentia cum consequentibus, ac deinde perscrutando varia principia, quæ in eo libro stabiliuntur: Quæ quidem omnia, quia longioris sunt inquisitionis, Ecclesia per se immediatè facere non solet, sed per delegatos dumtaxat, quorum diligentia, quantumvis maxima supponatur, usque ad fundandam certitudinem fidei pertingere non valet. Hennebel ibidem.

Hæc Accusationi refutanda sufficit DECLARATIO, quam illi jam dudum opposuit Hennebellus, & Sacra Congregationi in Urbe exhibuit. Cum enim non cessaret Doctor Steyaert Lovanii, nec Deputatus ipsius Romæ accusare Hennebellum, quod Ecclesia auctoritatem, tum in definiendis questionibus fidei & morum, tum in docendo nos per praxim suam, everteret; hic accusationem tam iniquam refellere, & super ea plenissimè Sedis Apostolicæ satisfacere cupiens, aperte declaravit.

CONFUTATIO.

19. **A** Nimantibus ferè omnibus, etiam Belluis, si Plinio, & certiori experientiae credimus, à natura inditus est ille usus, ut per viam, quæ malè cessit, rarò aut numquam redeant, nisi extrema forsàn necessitate adacti. Quàm malè cesserint D. Hennebello, in formularis Alexandrini negotio declarationes, Urbi & Belgio notum. Jam verò ubi nova eum circa priscam suam, et si à paucis detectam, de Ecclesiae Authoritate Doctrinam, incessit molestia; quis capiat, Virum, qui ceteroqui non injurià inter prudentes cenferi amat, gravissimæ accusationis ictum, infausto rursus declarationis scutò, à capite suo amolitum velle? Habemus tamen Confessionem ejus. Accusatio Doctoris Steyaert Lovanii, & Deputati ejus in Urbe, æquè assidua erat ac gravis. Reus Accusatoribus nihil valuit respondere. Cum sola Sacra Congregatione, seu judice egit, eidemque involutam verborum farraginem, præclaro Declarationis nomine obtulit, & ne Accusator aut Deputatus ejus, qui declarantis idioma callent ad unguem, æquivocationum ænigmata aperirent, curatum est studiosissimè, ut ne illius copia ad alterutrius manum tum temporis perveniret. Adest autem jam nunc dies diu exoptatus, qui Amphibologiis atque Analogiis lucem feret.

D. JOANNES LIBERTUS HENNEBEL RESPONDIT.

20. *Primò. Certum prorsus ac indubitatum sibi esse, quod Ecclesia in determinandis fidei ac morum questionibus errare non possit.*

CONFUTATIO.

21. **Q**uid verò per Ecclesiam intelligat, Conciliumne universale tantum, an etiam Romani Pontificis oraculum, cui saltem (prout in causa Janseniana accidit) Ecclesiae consensus accesserit, nusquam explicat. Perpetua Pontifici obedientiae ac reverentiae verba dat; sed utrum Decretis ejus in materia fidei & morum, internum credulitatis affectum exhibeat, non declarat. Denique an possit contingere, ut Ecclesia, quidquid demum illa sit, & ubicumque locorum sedeat, dum proscribit errores, circa intellectum quis sit propositionum sensus obvius, fallatur; studiosissimè tacet etiam nunc. Totam in hoc novit pendere accusationem, quòd licet videatur credere, Ecclesiam in determinandis fidei ac morum questionibus errare non posse; nondum tamen istiusmodi determinationibus concedat eam in intelligendo *quis sit propositionum sensus obvius* securitatem, sine qua determinationes istae, Fidelium mentes nequeunt sufficienter in obsequium fidei captivare.

D. HEN-

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

22. *Secundo. Quod Ecclesia non tantum definiendo, sed etiam praticando nos infallibiliter docere possit, sapiusque docuerit, ac doceat ea, quae ad fidem moresque pertinent.*

CONFUTATIO.

23. **N**on est satis, quod Ecclesia sic docere possit, sapiusque docuerit: Ad-dendum, quod sic doceat semper, quotiescumque ad credendum proponit.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

24. *Tertio. Hanc doctrinam de Ecclesia, tum in definiendo, tum in praticando infallibilitate a se teneri eodem plane sensu, quo a primariis quibusque Theologis in Ecclesia Catholica passim tenetur, ac defenditur, seque nihil prorsus hac in parte docere singulare.*

CONFUTATIO.

25. **S**unt haec nimis generalia, ubi de singularitate palam convenitur. Praeterea quosnam hic primarios Theologos intelligat, non exprimit. Numquid forsan Walenburgios a se suisque non recte explicari solitos? Certè sic Baronium ipsum atque Bellarminum in sensum suum male traduxerunt. Vaga haec sunt; neque nobis saltem satisfaciunt.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT:

26. *Quae cum ita sint, satis se mirari non posse, errores menti suae tam contrarios a Doctore Steyaert tam leviter sibi adscribi.*

CONFUTATIO.

27. **M**iratur verò Doctor Steyartius cum Suis, quod ad accusationis tam solidas, easque individuatas, generali quadam declaratiunculâ, tot æquivocationibus plenâ, vos defungi posse putetis.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

29. *Siquidem Ecclesiae in definiendis fidei ac morum questionibus infallibilitatem a se oppugnari, hoc uno argumento contendere Doctorem Steyaert, quod sustinere Hennebellum dicat, Ecclesiam infallibilem non esse in judicando, quis sit sensus obviis, & naturalis aliqujus propositionis.*

CON-

CONFUTATIO.

30. **N**on ex hoc capite tantum: sed age, etiam ex hoc; quod, uti mox videbimus, sufficit. Perge tantummodo Tu, & objectionem solve, si potes.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

31. *Verum nullo negotio argumentum hoc refelli, dummodo quis sit quaestio-
nis status, clare explicetur.*

CONFUTATIO.

32. **D**onatur Tibi quod rogas. Sensus proprii interpret es Tibi, & propitius quidem; sed & fidelis.

DOCTOR HENNEBEL RESPONDIT.

33. *Nam manifestum esse, se in eo convenire cum Doctore Steyaert, quod, dum constat quo sensu propositionem aliquam tamquam fidei contrariam Ecclesia damnaverit, sensum illum tamquam fidei contrarium omnes damnare debeant, cum unanimiter profiteamur, Ecclesiam in definiendis fidei quaestionibus infallibilem esse.*

CONFUTATIO.

34. **D**E hoc manifesto, manifestè non argneris. Cum verò jusseris animi nostri sententiam dicere, par est, Te minùs egrè ferre, quòd suspectus diceris, docere Te insuper, licitam esse in Ecclesia quaestionem, an postquam hæc damnavit, damnatae propositionis sensum proprium & naturalem attigerit: suspectus es insuper, quòd ut quaestionis hujus declines invidiam, neges, tunc de fide agi, sed disputationem esse censeas de verborum quorundam significatione, id est grammaticalem, à sola significatione verborum sic pendentem, ut in ea Pontifices & Concilia errare quandoque possint. Atque hoc est nimium grave, Constitutionum Apostolicarum, Sacrorumque Canonum vim enervans, & usum eorum perpetuis discriminibus exponens.

DOCTOR HENNEBEL RESPONDIT.

35. *Eo verò posito, quod fideles unanimiter damnent sensum illum, quem in aliqua propositione ab Ecclesia damnari constat, ac solum inter aliquos oriatur quaestio, an sensus, quem in propositione illa damnatum voluit Ecclesia, sit sensus proprius & naturalis illius propositionis; rationabiliter a nemine negari posse tunc non amplius de fide agi, sed disputationem esse de verborum quorundam significatione,*

ne, id est grammaticalem, qua merè inquiritur propria significatio ac energia, vel vocabulorum quorundam secundum se, vel combinationis eorum inter se, & cum aliis tam precedentibus quam subsequenter.

In quibus questionibus ad Grammaticam magis quam ad fidem pertinentibus Pontifices & Concilia errare quandoque posse, nullus umquam Theologus, aut Canonista ante exortas has de Formulario contentiones dubitavit.

CONFUTATIO.

36. **E**cce enim verò quod statim suspicati fueramus. Pontifices & Concilia in his quandoque errare posse pronuntias, idque juxta Canonicas & Theologos, quos non nominas. Sic igitur errare potuerunt Pontifices in intellectu verborum Libri Jansenii, propositionumque ex eodem excerptarum: sic errare poterunt iidem, in aliis: & ne longius eamus, sic censes errare posse circa significationem verborum tuorum, tot passim circumlocutionibus involutorum. Quam fiduciam igitur certabimus tecum, seu coram Ecclesia, seu etiam coram Te ipso? Laudentur aut vituperentur, approbentur aut condemnentur scripta tua omnia. Quæ spes pacis inde, aut quod præsidium Scholis Belgii, & Ecclesiæ Universæ; si asserere tibi liceat, Ecclesiam in intellectu propositionum, quas damnat, vel approbat, aliquando errare? Quid communibus Academiae nostræ, quæ Sanctorum Augustini & Thomæ Dogmata profitetur, Adversariis repositurus es objecturis, Ecclesiam, quemcumque in illis sensum probavit, non errasse quidem: verumtamen in assequendo verum & naturalem ipsorum sensum potuisse errare? Plura oppositum alibi, ad quæ jam dudum responsum oportuit D. Hennenbelle. Difficillimè autem, aut nullo potius modo respondebis ad hoc quod inter alia Te absente &, uti confidimus, ignorante gestum est in libello quodam cui titulus: *La Foy & l'Innocence du Clergé de Hollande*, ubi Propositionem quintam Jansenii sic interpretati sunt, ut Ecclesiam censuerint damnasse eam illo sensu quòd Christus mortuus non fuisset pro omnibus quoad aliquem effectum, quem nescio quam salutem nominant; mansisse autem Catholicam hoc sensu quòd Christus equidem non sit mortuus pro omnium salute æterna. Hic Doctrinæ tuæ fructus. Hoc est quod prædixeramus ex ea secuturum, nimirum propositionibus damnatis sensum non obvium pro hæretico dare; sensum verò obvium, circa cujus intellectum Ecclesia errare potuerit, pro Orthodoxo tenere.

D. HENNEBELLUS RESPONDIT.

37. Ideoque questionis de sensu Epistolarum Honorii Papæ, de sensu trium Capitulorum, de una vel tribus hypostasibus, & alias ejusmodi, quamdiu de sola propositionum aut vocabulorum significatione disputatum fuit, ad fidem non pertinere, unanimiter omnes sustinuisse.

H h h h

CON-

CONFUTATIO.

38. **R**esponsum est ad nauseam, errorem hunc fuisse Græcorum, absente Pontifice, Constantinopoli adunatorum. Concilia verò à Pontifice necdum confirmata, erroribus, etiam in fide, obnoxia esse, palam profiteamur. Quin & Leo secundus, qui cetera Concilii istius sexti acta confirmavit, articulum hunc de Honorii Epistolis expressè excepit, dum Honorio non ob aliud quàm quia *Immaculatam fidem maculari permisit*, anathema dixit. De Tribus Capitibus, atque Hypostasibus actum est alibi.

D. HENNEBELLUS RESPONDIT.

39. *Quemadmodum latius deduxerat in Scripto sacra Congregationi exhibito, sub hoc titulo: Responso ad secundum scriptum Patris Magistri Desirant, cui titulus: Persistencia, Item in alio, cui titulus: Explicatio causæ Honorii, trium Capitulorum &c.*

CONFUTATIO.

40. **T**aces autem quæ contra scripta ista reposui. Ego verò, licet voluminosum esset nimis, cuncta repetere: tacere saltem hic non debeo motiva 26. quæ inter cetera, tunc exhibui, ad quæ num quidquàm responderis, nondum intellexi.

MOTIVA

I.

Quòd oporteat causam decidi.

Non est Phantasma de quo tractamus: Sed controversia toti Mundo, quàm Catholico, quàm hæretico cognita, quæ in Judicium contradictorium, sciente & consentiente Summo Pontifice, est introducta: *Utrum Ecclesia, quæ numquam judicat, nisi per verba & voces, possit obligare fideles, ut credant scriptum aliquod esse hæreticum, cujus verus & naturalis sensus sit Catholicus, vel è contra?* Quæstio non potest premi silentio, quia recurrit in singulis Theologiæ partibus, quotiescumque intervenit Propositio, aut Liber condemnatus. Ab illa pendet omnium decisionum Apostolicarum, præteritarum, præsentium, & olim futurarum Authoritas. Agitur de libro Jansenii; sed quidquid huic libro accidet, credetur posse contingere libris omnibus. Pax est impossibilis, nisi universi discant, quid in re tam gravi sentire debeant. Partes instant supplicantes, indicari sibi judicii veritatem: Oportet causam decidi.

I I.

Quòd Ecclesia existentiam hæresis scriptæ infallibiliter cognoscit.

HÆresis habet existentias tres, in mente, in ore, in charta. Prima dicitur mentalis, secunda vocalis, tertia scripta. Existentiam mentalis non cognoscimus per se, sed adminiculo Confessionis, & per conjecturam: Existentia vocalis probatur per testimonia de auditu: Existentia vero hæresis scriptæ per se ipsam convincitur, quia ipsa per se compareret in iudicium. Circa existentiam primæ & secundæ potest admitti error, quia non cognoscuntur per se, sed per alia, quæ possunt fallere: De existentia autem tertiæ datur iudicium infallibile: Quia quidquid ad tribunal compareret per se, infallibiliter cognoscitur, nisi accipiatur pro alio: Non potest autem Ecclesia comparentem hæresim accipere pro veritate.

I I I.

Quòd liber tamquam factum permanens judicari potest infallibiliter.

Factum est duplex, transiens & permanens. Si factum transiens sit obsecrum, controversum, non revelatum; ea quæ existentiam ejus supponunt, non cadunt sub fide. Sed si factum sit permanens, nulla obscuritas circa existentiam ejus, item nulla controversia, aut non-revelatio potest impedire, ut quæ existentiam ejus supponunt, sint de fide. V. g. Liberum existere est factum permanens: Sed hoc ipso, quo liber producit in iudicio, nulla obscuritas, vel controversia, vel non-revelatio circa existentiam ejus, potest impedire, ut ea, quæ de libro isto definiuntur, sint de fide.

I V.

Quòd dum quæritur, Quis sit sensus, sit Quæstio Juris.

AN existat testamentum, est quæstio facti permanentis: Supposito autem, quòd testamentum producat in iudicium, non tantum est Quæstio Juris, qualis sit sensus ejus, legitimus an illegitimus: Verum etiam quis sit sensus ejus; in favorem hujus, vel illius. Ita pariter, an existat liber, est factum permanens: Attamen cum producit in iudicium, non tantum est quæstio Juris, qualis sit sensus ejus, hæreticus an Catholicus; verum etiam quis sit sensus.

V.

Quòd qui potest judicare, qualis sit sensus, possit consequenter judicare, quis sit sensus.

Qui habet facultatem judicandi, qualis sit sensus, habet etiam facultatem faciendi omnia ea, sine quibus illud judicari non potest; sed non potest judicari, qualis sit sensus, nisi sciatur, quis sit sensus; ergo hoc ipso, quo Ecclesia accepit judicare, qualis sit sensus, accepit facultatem sciendi, quis sit sensus: Alioqui Ecclesiam haberemus stolidam, barbaram, nescientem virtutem vocis, in qua impleretur illud 1. Cor. 14. Apostoli: *Si nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus.*

V I.

Quòd Ecclesia judicet hæreticas Propositiones dubias, controversas, non revelatas.

Hæretici alii suos sensus expresse- runt clarè, sive quia erant minus cauti, & malum occultare non poterant, sive quia erant magis ingenui, & palliare sua sensa non volebant, sive quia erant satis potentes, & suam doctrinam abscondere non debebant. Alii verò Hæretici Versipelles, astuti, & ut Apostolus loquitur: *Transfigurantes se in Apostolos Christi*, per Propositiones, quarum sensus erat dubius, controversus, & non revelatus, tradiderunt errores suos, *Adulterantes Verbum Dei*. Atqui tamen non tantum Apostolus monet Ephesios: *Nemo vos seducat inanibus verbis*: Sed apertè demonstrat, datam esse Ecclesiæ tales dignoscendi & disjudicandi potestatem: Nam dicit: *Hec doce, & exhortare: Si quis aliter docet, & non acquiescit sermonibus Domini Nostri Jesu-Christi, & ei, qua secundum pietatem est doctrina; superbus est, nihil sciens, languens circa questiones & pugnas verborum.*

V I I.

Quòd non tantum Apostolus, sed & Ecclesia possit damnare scripta in sensu cujuscumque Authoris.

Quando Apostolus Galatis, in aliud Evangelium translati, dicebat: *Licet nos aut Angelus de Cælo evangelizet vobis, præterquam quod* Evan-

Evanhelizavimus vobis, Anathema sit: Præsupposuit esse datam à Deo potestatem, ut quotiescumque aliquis verbo vel scripto *Aliud Evangelium* produceret, Ecclesia sufficienter cognoscere & distinguere illud posset, ad condemnandum illud in sensu Authoris. Nam alioqui, quomodo Ecclesia anathematizaret Angelum? Neque hic de potestate agitur, quæ data sit solis Apostolis: Nam ibidem dicitur, quod Anathematizare deberet ipsum Paulum: Et tamen idem alibi monuerat, quod, qui aliter evangelizant, veniant cum doctrinis ambiguis, astutis, controversis, non revelatis, *Transfigurantes se in Apostolos Christi*; Ecclesia ergo in omnibus his controversiis est statuta iudex fidei tam inconcussæ, ut anathematizare possit quemcumque.

2. Cor. 11.
v. 13.

V T I I.

Quod Apostolus Exemplo suo docuerit, damnare Propositiones tanquam ex libris certorum Authorum excerptas.

Ecclesia non accipit novas revelationes; sed Spiritus S. semper ei assistit, ut non amittat veteres. Amitteret autem, si nesciret judicare, quodnam scriptum his revelationibus conforme, & quodnam difforme sit. Exemplo suo docuit hoc Apostolus: Primò quidem hæreses vocans *Prophanas vocum novitates*. Secundo ostendens occultè latens malum: *1. Tim. 6. Sermo eorum, ut Cancer serpit.* Tertiò nominans Authores: *Ex quibus est v. 10. Hymeneus & Philetus.* Quartò declarans eos Hæreticos, *Qui a veritate 2. Tim. 2. v. 17. & exciderunt.* Quintò denique ex ipsorum scriptis vel dictis excerptans hæreticam Propositionem: *Dicentes, Resurrectionem esse jam factam.* Atqui hunc ordinem secuta est Ecclesia Romana, proscribens librum, nominando *Alex 7. Authorem, declarando hæreses, & excerptando Hæreticas Propositiones, Const. ad Sacram. dicendo: Quinque illas Propositiones ex libro pramemorati Cornelii Jansenii, cui titulus, Augustinus, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento condemnatas fuisse, definimus, & declaramus.* Secuta est igitur Ordinem Apostolicum.

I X.

Quod in antiquo Testamento Summus Sacerdos judicabat de sensu ambiguo, controverso, non revelato.

In antiquo Testamento, Si difficile & ambiguum erat inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & observabatur Judicium intra portas *Verba variari*, provocandum erat ad Summum Sacerdotem, qui hoc casu indicabat *Judicii veritatem*; & debebant sequi sententiam ejus, nec declinando *Ad dexteram neque ad sinistram.*

Deut. 17.
v. 3.

Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis Imperio, & Decreto Judicis, morietur homo ille. Non potuisset responderi tunc, quod cum causa & causa, lepra & lepra, sit factum non revelatum, resque tam difficilis & ambigua foret, ut viderent Judicum intra Portas *Verba variari*; non esset expectanda certa & infallibilis judicii veritas. Ergo tanto magis debemus nos sequi sententiam judicis, neque declinantes *Ad dexteram neque ad sinistram.* Qui autem superbierit nolens obedire Decreto Judicis, plectendus est Anathemate, quod in locum mortis temporalis, quæ infligebatur tunc, in Ecclesia Catholica successit.

X.

Quòd Ecclesia infallibiliter possit hæreses designare in individuo.

SI Ecclesia non est infallibilis ut judicet, an in libro Jansenii v. g. Existant Propositiones hæreticæ; ergo non est infallibilis, ut judicet, an in Constitutione, quam promulgat, existant Propositiones hæreticæ: Et per consequens Ecclesia tantum infallibiliter potest condemnare Propositiones in aëre; & nusquam designare in individuo: Quod absit.

X I.

Quòd Ecclesia possit discernere Propositionem hæreticam à Catholicis in libro existentibus.

SI non potest Ecclesia ex libro Jansenii v. g. discernere, quænam Propositiones sint hæreticæ, & quænam sint Catholicæ; id est, si ex decem millibus Propositionum, quibus liber constat, non potest Ecclesia distinguere, quænam sint hæreticæ, & quæ Catholicæ; non poterit hoc Ecclesia facere, ex mille, ex centum, ex decem, ex duabus: Nam una est ratio omnium: Et ita Ecclesia (quod absit) non erit amplius Judex infallibilis ullius Controversiæ de fide.

X I I.

Quòd debeamus credere Ecclesiæ damnanti, sicut approbanti.

TAm damnare damnanda novimus, quàm probare probanda, inquit bat Papa Zozimus. Ergo, si Fide Divinâ debemus credere, quod contenta in Symbolo Niceno sint Catholica; debemus etiam Fide Divina

vinâ credere Ecclesiæ definienti, quod quædam contenta in libro Jan-
senii sint hæretica.

XIII.

*Quod, an Ecclesiâ intellexerit sensum Jansenii,
spectet ad fidem.*

TAm potest vocari dubium, controversum, non revelatum, an Pa-
tres in Symbolo Niceno in voce *Consubstantialis* rectè intellexerint,
quis sit illius sensus obvius: Item an Patres Ephesini rectè intellexerint
sensum Capitulorum S. Cyrilli; quàm hodie disputatum est, an Janse-
nii. Atqui prima judicia pertinuerunt ad Fidem: ergo & secundum.

XIV.

*Quod argumentum de facto obscuro, controverso,
non revelato sit Sophisma.*

DUm disputabatur de sensu obvio librorum Theodori Mopsuestiensis,
& aliorum, Facundus Hermianensis magno studio contendebat pro-
bare, libros illos in sensu obvio condemnari neque debere, neque
posse: Et asseribat ferè ea, quæ hodie ab Adversariis allegantur, nimi-
rum hoc esse factum controversum, dubium, non revelatum, & susci-
tatum post mortem Authoris, cujus verba volebat in sensum Catholicum
trahere; quin imo Vigilius Papa nondum distinguens, quod particularia
Concilii Chalcedonensis Decreta, à Leone Magno confirmata non essent,
in Facundi sententiam ibat, quamquam nihil definiebat. Re autem bene
examinatâ, Concilium quintum, postea ab eodem Vigilio confirmatum,
tam firmiter credidit, se de sensu obvio librorum judicare posse, & debere,
ut res in Canones redacta sit, ad quos obligaverunt unumquemque, etiam
sub Anathemate: & hoc antea practicaverat, & postea practicavit Eccle-
sia Romana, usque in hanc diem: Igitur adducta argumenta de distin-
ctione juris & facti, & de facto obscuro, non controverso, non reve-
lato, rejicienda sunt inter Sophismata, ab Ecclesia dudum reprobata.

NOTA
objicie-
bat fa-
cundus
lib. 10.
cap. 4.
Constitu-
mus quod
probatum
synodo fue-
rit illa esse
Theodori
Capitula:
unde cer-
tum habe-
ret, quâ
FUERINT
INTEN-
TIONE
PROLA-

XV.

*Quod sit de fide 5. Propositiones esse hæreticas in sensu
obvio libri.*

HÆc universalis est de fide: 5. Propositiones in sensu obvio condemnatæ,
ubique in eodem sensu obvio reperiuntur, sunt hæreticæ: atqui
in libro Jansenii verè reperiuntur, licet non sit de fide, quod illic reperian-

TA? Nam
& multa
sicut senti-
mus, elo-
tur: quimur,

& multa sicut à nobis proferuntur, non ita suscipiuntur ab aliis.

tur : ergo est de fide , quòd quinque Propositiones in libro Jansenii in sensu obvio sint hæreticæ. Nam dum Propositio Universalis est de fide , tunc etiam omnes particulares sunt de fide : si est de fide ; quòd omnis homo resurget ; hoc ipso est de fide , quòd ego Homo resurgam , tametsi non sit de fide quòd ego sim Homo.

XVI.

Quòd Ecclesia hoc & similia particularia definiat.

Nota Lec-
tor, hic
præoccupata
fuit ob-
jectio
Adversa-
riorum, De
Panc con-
secrabili.

SI est de fide , quòd omnis panis triticeus sit consecrabilis ; etiam est de fide , hunc panem triticeum consecrabilem esse. Attamen numquam Ecclesia in individuo definit , hunc panem esse triticeum , etiamsi occurreret dubium , an triticeus sit ; quo casu non esset de fide , illum esse consecrabilem. Dum verò occurrit dubium , an in hoc libro , qui permanet , contineantur hæreses ; solet Ecclesia id definire : quia fidelium interest cognoscere , in quo libro hæreses existant ; sed non sic illorum interest , ut præcisè sciant , an hic panis dubius , qui non diu permanet , sit triticeus , cùm absque definitione dubii , sufficienter possit haberi alius certus. Quare , panem aliquem esse triticeum ab Ecclesia simpliciter supponitur , & tamquam res facilis communi judicio hominum relinquitur. An verò liber contineat hæreses , ab Ecclesia non præsupponitur , sed examinatur , cognoscitur , definitur , declaratur.

XVII.

Quòd non possit negari, Propositiones in hoc libro reperiiri.

NON potest negari , quin ista Propositio : *Quinque Propositiones in libro Jansenii in sensu obvio sunt hæreticæ* , sit de fide , nisi possit negari , quòd quinque Propositiones in libro Jansenii in eodem sensu obvio reperiuntur. Atque hoc negari non potest ; tum quia primi Defensores earum , eas tamquam Augustino-Jansenianas agnoverunt , & defenderunt ; tum quia eas in isto libro reperimus ; tum etiam quia Ecclesia hoc declaravit. Alioqui dicendum esset , quòd tota disputatio Janseniana , non obstantibus tot Pontificum Constitutionibus , Brevibus & Decretis , adhuc sit in primo suo statu , in quo erat ante primam Decisionem Innocentii X. ita ut hætenus nihil , seu ab ipso , seu à Successoribus ejus contra Jansenii librum actum sit ; qui tamen totâ Ecclesiâ consentiente hunc librum pro irreformabiliter condemnato habuerunt.

XVIII. *Quòd*

XVIII.

*Quòd in causa Honorii criminali, non doctrinali,
Græci Patres absque Pontifice potuerint labi.*

Aliud est iudicium, quod fert Ecclesia de Personis, aliud de Doctrinis: primum criminale est, secundum Dogmaticum. In Criminali possit innocens condemnari etiam ad mortem, imò cum suis scriptis, ita obiter, uti iudices criminaliter procedentes solent, examinatis, & non ad credendum propositis, comburi. In Iudicio verò Dogmatico concedere non debemus, quòd Christus, qui rogavit pro Petro, ut non deficiat fides ejus, ita sit derelicturus Ecclesiam suam, ut hæc scripta, quorum sensus obvius sit Catholicus, credenda proponat tamquam hæretica, vel econtrà. Fideles enim semper accipiunt verba in sensu obvio; & parùm referret ipsorum, si inducerentur ad credendum sensum Hæreticum, seu quia Ecclesia hunc intendebat, seu quia præter intentionem proponebat aliquid unde more humano procedentes, non nisi hæreticum sensum accepturi erant. Primum iudicium juxta Bellarminum, Baronium, aliosque, accidere potuit circa personam Honorii, ejus scripta æquivoca potuerunt non rectè à Judicibus intelligi; in secundo verò nunquam Ecclesia erravit. Neque enim Concilium sextum declaravit, Propositiones aliquas esse credendas hæreticas sensu in Honorii Scriptis contento: sed si rem penitus introspicimus, Honorius per infelix prudentiale, Catholicam Veritatem de duabus in Christo voluntatibus absconderat sub æquivoco, nimirum non esse asserendas duas voluntates contrarias; quod Catholici interpretabantur; ergo saltem admittendas duas non contrarias; Hæretici autem intelligebant, nec duas; quibus cum accederet impositum utrique parti silentium, ejus beneficio, Catholicis silentibus, Hæretici errorem disseminaverunt, accidere potuit, ut Honorius damnaretur post mortem, quia *Immaculatam fidem maculari permisit.*

Leo 2. in
Confirmatione
Concilii 6.

XIX.

*Quòd alioqui non poterit amplius infallibiliter damnari
nullus Hæreticus, nisi Stupidus.*

Lutherani & Calvinistæ hodiè dicunt, quòd Patres Niceni non intellexerint sensum obvium vocis, *Consubstantialis*. Alii defendunt Nestorium tamquam non rectè à Synodo Ephesina intellectum, ut patet ex tomo cujusdam Lutherani, nuper in lucem edito. Quid si idem dicant de voce, *Transsubstantiatio*? Atque ita nullus amodo Hæreticus, etiam

manifestus damnari poterit, nisi stupidus; si nimirum recedat à verbis Propositionis suæ damnatæ, mutet solum loquendi modum, & errorem novis verbis exprimat: quæ expressio si damnetur; iterum nova verba fabricet, & tandem contendat sensum suum ab Ecclesia non fuisse intellectum; disputationem ambiguum esse dicat, factum controversum, non revelatum. Et quidem si hæc tolerantur in Adversariis; quomodo impediatur, nè & nostri in tentationem incidant eandem? Doctrina adversariorum magis favet libertati scribentium. Nemo ultramontanus timebit amplius damnari: vel enim dicet Ecclesiam errasse, excerpando propositionem, vel non intellexisse Scriptoris sensum.

X X.

*Quòd alioqui omnis definitio impofterum erit
Conditionalis.*

OMnes Ecclesiæ definitiones erunt impofterum conditionales, nimirum, *Si Ecclesia verum & naturalem sensum rectè intellexerit*: quæ conditio est absurda, & reddens inutilem ipsam definitionem.

X X I.

Quòd alioqui periclitabitur Authoritas editionis vulgatæ.

Biblia vulgata sunt aliquod factum. Lutherani & Calvinistæ dicunt, non esse revelatum, quòd sensus eorum sit conformis sensui Scripturæ Originalis: dicunt hoc factum esse ambiguum, obscurum, & controversum. Quomodo nunc poterit Ecclesia infallibiliter fidelibus proponere, quòd verus & naturalis sensus versionis vulgatæ sit Catholicus, si in definiendo, quis sit sensus alicujus Propositionis dubiæ, controversæ, & non revelatæ non sit infallibilis?

X X I I.

Quòd fides, quæ est ex auditu, non patiatur Ecclesiam errare in intellectu Propositionum, quas damnandas proponit.

SI Ecclesia est tam fallibilis in cognoscendo, quis sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis, ut possit proponere ad credendam Propositionem cujus verus sensus est hæreticus, vel è contrà; quomodo erit

Galath. 3. Fides ex auditu?

¶. 2.

XXIII

XXIII.

Quòd Propositiones hæreticæ sint in sensu Jansenii, sive dicantur univocæ, sive æquivocæ.

PROPOSITIO univoca sub iisdem terminis non habet, nisi unum sensum obviu; æquivoca plures. Omnis autem Propositio condemnatur propter sensum, quem habet: igitur univoca semel damnata ut hæretica, non potest amplius defendi ut Catholica: sed æquivoca damnata propter unum sensum quem habet, successivis temporibus approbari potest propter alium sensum quem etiam habet. In his autem Ecclesia, quæ bene docet, nec fallit, nec fallitur, sed bene distinguit. Hæc, *Unus è Trinitate crucifixus est*, fuit aliquando rejecta, in sensu eorum, qui *τὸ Unus* acciperent essentialiter; approbata in sensu aliorum, qui *τὸ Unus* accipiebant notionaliter. In eo verò sensu, quo semel damnata est, approbari nunquam potest, quia sensus semel malus, semper malus. Atqui quinque Propositiones sunt condemnatæ in sensu Jansenii; ergo sive univocas, sive æquivocas dixerimus, nulla spes superest damnatum Jansenii sensum toti libro prædominantem propugnandi: etiam datò, quòd futuris temporibus quinque Propositiones æquivocæ fierent; illisque tribueretur sensus Catholicus novus, in moderno Jansenii libro non contentus.

XXIV.

Quòd sæculo sexto Ecclesia judicata fuerit iudex in definiendo quis esset verus & naturalis sensus Propositionis obscuræ, controversæ, non revelatæ.

FERRANDUS Diaconus Carthaginienſis à Severo Constantinopolitanæ Ecclesiæ Scholastico rogatus, *de dubiis rebus proferre sententiam*, NOVOS-Cap. I.
QUE SERMONES in electionis *Authoritate*, *utrum suscipi debeant*, RECEN-
TIOREBUS DEFINIRE TEMPORIBUS; id est, quis sit sensus hujus Propositionis: *Christus est unus de Trinitate*; primò per octo capita exponit fidem suam: & dein novæ Propositionis non revelatæ, dubiæ, & controversæ assignat tres modos, sive sensus pravy, propter quos ab aliquibus impugnabatur: & postea assignat tres alios æquè pravy, in quos videbantur posse incidere impugnatores ejus: quamquam inter partes conveniret, Cap. 9.
quid de Fide Catholica sentiendum esset. Respondit autem: *Desistendum a contentione reor, expectandum potius persuadens, patienterq; hanc dubitationem ferendam, donec universalis Ecclesiæ Authoritate vel pronuncietur suscipienda, vel prodatur abjicienda.* Et ut ostenderet, Romano etiam Pontifici competere, id quòd universali Ecclesiæ concesserat; eundem Constantine-Cap. 11.
Cap. ult.
politanum

politanum Scholasticum, ad hujus Oraculum remittit: *Interroga Vir prudentissime, si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostolica Sedis Antistitem; cujus sana doctrina constat iudicio veritatis, & fulcitur munimine Authoritatis.* Ergo ad Ecclesiæ seu Romani Pontificis iudicium pertinet, definire, quis sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis dubiæ, controversæ, non revelatæ; etiam tunc, dum inter partes convenit de Catholica Propositionis qualitate. Quanto magis in causa Jansenii, ubi de dogmate inter partes non est consensus?

XXV.

Quod causa Jansenii sit desperata.

HÆc, *Maria est Deipara*, est hæretica in sensu Eutychetis: Catholica in sensu Cyrilli. Quamquam verò utrobique sit eadem Propositio, neutrobi tamen sit, ut approbetur sensus Eutychetis qui fuit damnatus, vel reprobetur Cyrilli, qui fuit approbatus. Numquam hoc in Ecclesia factum est. Itaque pariter, etiam si umquam ultimum Adversariorum effugium eveniret, ut impunè defenderentur quinque Propositiones, in prætenso sensu aliquo Catholico qui esset Augustini; semper tamen damnabuntur in sensu hæretico Jansenii: nisi fortè Ecclesia Romana faciat, quod numquam fecit: non faciet autem; Causa igitur Jansenii est desperata.

XXVI.

Quod ad jurandum sufficiat, excerpationem Propositionum ex libro esse veram.

Fingamus Ecclesiam esse fallibilem in iudicando, an Propositiones excerptæ sint in sensu obvio: hinc tamen non sequitur, Ecclesiam in iudicio, quod de Jansenii libro tulit, errasse. Non enim valet consequentia de potentia ad actum, & debet judicari juxta Constitutiones tam maturè latas, & à tota Ecclesia receptas. Ergo in omnem eventum constringi possunt, ut excerpationem hanc agnoscant tamquam veram, illamque se agnoscere juramento confirmant.

41. Hactenus Motiva, in Urbe per me oblata. Ad quæ quid responderis, D. Hennebelle, nondum intellexi. Prosequere interea, tuumque de Ecclesiæ Authoritate, in definiendo *Quis sit sensus obvius*, sensum ulterius manifestata.

D. HENNEBELLUS RESPONDIT.

42. *Equè infirma esse ea, quibus Doctor Steyaert, & alii nonnulli contendunt, nos Ecclesiæ per praxim suam Fideles docentis auctoritatem non agnoscere. Neque enim ad firmandam fundandamque hanc accusationem suam proferre aliud, quam quod contra id, quod Ecclesia tot sæculis practicavit, præexigamus opera pœnitentialia, seu preparatoria ante absolutionem.*

CON-

CONFUTATIO.

43. **N**ulla, quaeso Te, quaestionis hujus cura fatiget. Licentiati Opstratii ea sparta est singularis, prout ex superioribus capitibus abundè liquet; ubi inter cetera demonstravimus, in hoc culpari vos, quòd *passim extra casum necessitatis praexigatis opera poenitentiae externa per notabile tempus.*

D. HENNEBELLUS RESPONDIT.

44. *Quibus verbis aut adscribere nobis velle Doctorem Steyaert, quod ante absolutionem praexigamus opera quae per modum satisfactionis pro poena temporali post remissionem peccati restante, juxta hodiernam Ecclesiae praxim, imponi solent verè poenitentibus, & contritis: & manifesta calumnia est; cum notoriùm sit, nos palam sustinere, quod ante absolutionem peragenda non sint ejusmodi opera, sed absolutionem salutariter impendi posse omnibus verè contritis, etiam illis, qui per talia opera Deo nondum satisfecerint.*

CONFUTATIO.

45. **D**imittantur, inquam, ista Opstratio vestro, qui unus pro vobis hanc glaciem fregit apertius. Laboriosa ista poenitentiae opera praerequiverat primò per modum satisfactionis, quemadmodum ex famosis ejus, quae insigniter vapularunt, Thesibus de Remediis peccati constat; sed ferè tempestivè mutavit verba, & opera eadem ad explorandam, pro certitudine morali, Poenitentis dispositionem, alio sermone substituit. Hic haeret aqua, non in dilemmate tuo novissimo, quod quaestionis statum implicare potest, non explicare.

D. HENNEBELLUS RESPONDIT.

46. *Vel nobis adscribere, quod à peccatoribus quandoque nonnulla pietatis opera praexigamus, quia ea necessaria judicamus, ut ad veram cordis conversionem proficiant, & ad contritionem saltem imperfectam, quae ad veniam & justificationem etiam in Sacramento percipiendum omnino requiritur, debite disponantur.*

CONFUTATIO.

47. **J**Am tertio rogo Te, Eximie Vir, linquntur haec Opstratio vestro, qui non dicit, quòd quandoque nonnulla pietatis opera praexigatis; sed *passim laboriosa, ut loquitur, extra necessitatem, per notabile tempus necessaria.*

D. HENNEBELLUS RESPONDIT.

48. *Et libenter fateri nos, eam esse sententiam nostram, sed prorsus negare eam praxi & consuetudini Ecclesiae esse contrariam; imò persuasum habere, eam Ritualis Romani aliorumque Ritualium regulis ac menti Ecclesiae planè conformem esse.*

49. **A**bsolve, obsecro, logos istos, de quibus suprà cum Opstratio actum est satis.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

50. *Certè Confessariis hanc certis quibusdam casibus erga pœnitentes agendi rationem valde commendasse S. Carolum Borromæum, eamq̃, videre nos nostro hoc tempore à sanctissimis Viris, & zelosissimis quibusque Episcopis adhuc laudari & commendari.*

CONFUTATIO.

51. **H**æres in communibus, D. Hennebelle, quæ jam passim admittuntur. Disputationis nostræ machina processit ulterius. Opstratium eò secuti sumus, ubi de doctrina S. Caroli egit non quam hic tradidit, sed quam tradidisset, si supervixisset: nam, ut ejusdem Opstratii sensa repetam, S. Carolus non tradidit doctrinam de qua agebamus, omnibus numeris suis absolutam. Hæc ille: non Nos. Huc vester vobis S. Carolus redactus est.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

52. *Quin & experienciâ compertum, si prudenter, & cum debita circumspectione adhibeatur, pœnitentibus imprimis utilem ac salutarem esse.*

CONFUTATIO.

53. **A**liquando, sed non semper. Opstratius autem vester dicit, passim, extra casum necessitatis, per notabile tempus, necessariam esse.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

54. *Ceterùm se hæc omnia S. Congregationis judicio humillimè submittere, paratum emendare, quidquid Sedes Apostolica fidei Mater & Magistra emendandum esse censuerit;*

CONFUTATIO.

55. **Q**uid verò si hæc Mater circa Propositionum tuarum sensum obvium & naturalem erret? Hoc enim fieri posse, statim suprà in hac ipsa Declaratione tuâ enuntiabas. Si Te triumphare contigerit; Ecclesia vobis, scio, tam non erraverit tunc circa sensum quem, quam sensum qualem. At si secus acciderit; quam securitatem præstas nobis, non Te recursurum esse eò ut Ecclesiam circa intellectum sensûs tui obvii errasse contendas?

D. JOAN.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

56. *Hoc unum rogare, ut dum ipse judicium ejus humillimè prestolatur, eos compescere dignetur S. Congregatio, qui omnia turbare malunt, quàm illius judicium aut expectare aut sequi.*

CONFUTATIO.

57. **A**Tqui hæc duo totos jam novem, & quod excurrit, annos agimus, ut decisa sequamini nobiscum, & decidenda obtineamus.

D. JOANNES LIBERT. HENNEBEL RESPONDIT.

58. *Hæc Hennebellus in Urbe coram S. Congregatione, totâ Ecclesiâ inspectante; dum interim instabat Accusator cum suis pro condemnatione. Verùm immunis evasit Declaratio; & evasit tunc, cum videtur evadere nequaquam potuisse, si quid in ea displicuisset Sedi Apostolicæ.*

CONFUTATIO.

59. **A**Tqui etiam immunia evaserunt ea quæ Ego contra Te eidem S. Congregationi exhibui: Elige ergo nunc, quid de Sedis Apostolicæ hucusque silentio judicari velis: Approbaveritne duo contradictoria, aut potius, prout in secundo Brevi ad Belgii Episcopos dato asserit, mentis suæ Oraculum promere distulerit. Promat autem qualecumque illud fuerit. Paramus obsequium fidei, ut captivemus intellectus nostros, certi quòd Sedem illam sequentes erraturi non sumus. Memento autem, quòd non de moribus tantum, & Ecclesiastica in administrandis Sacramentis disciplina, multiplex inter nos hæreat contentio; sed & magna etiam de ipsius S. Sedis Authoritate, quæ à D. Petri temporibus huc usque potuit, voluitque sua contra quoscumque jura ex æquo defendere. Si illa quidem per infirmitatem humanam aliquid contra suos Honores, quod absit, aut decerneret, aut permitteret; esset nobis honestius cum illa cadere, quàm vincere cum Adversariis ejus. Sed & de hoc securos nos esse jussit, qui pro illa oravit in Petro, *ut non deficiat fides ejus.*

APPENDIX.

Prosecutio Argumentorum contra Propositiones 53. & 54. quæ sunt Doctoris Hennebelli, ad quæ non respondet.

123. Ad hoc quod dixi, Doctrinam hanc videri inventam, ut Authores ejus sese subducant Authoritati Ecclesiæ, non respondet.

124. Ad occasionem quâ ex negatione infallibilitatis in judicando sensu libri, pervenerit, ad negandam eandem in definiendo quis sit sensus unius Propositionis, non respondet.

125. Ad

125. Ad hoc quod dixi, Ecclesiam numquam doctrinaliter judicare nisi de verbis, non respondet.
126. Ad locum Apostoli, *Nihil sine voce est*, non respondet.
127. Ad Argumentum ex Apostolo desumptum, quomodo fides erit ex auditu, non respondet.
128. Ad hoc quod dixi, Propositionem esse factum permanens quod per se comparet in iudicium, non respondet.
129. Ad Argumentum de testamento, non respondet.
130. Ad Argumenta desumpta ex jure, non respondet.
131. Ad hoc quod dixi, omnes Hæreticos facillimè evasuros, si tantummodò mutent verba, non respondet.
132. Ad Authoritatem quam tribuit Apostolus anathematizandi etiam Angelum si aliter evangelizet, non respondet.
133. Ad exemplum Apostoli damnantis Propositionem Hymenæi & Phileti, non respondet.
134. Ad legem Deuteronomii non respondet.
135. Ad hoc quod dixi, Ecclesiam non potuisse errare in intellectu vocis, *ἁποστασιον*, ergo &c. non respondet.
136. Ad periculum cui exponuntur Biblia vulgata, non respondet.
137. Ad hoc quod dixi, neminem ferè amplius damnari posse nisi stupidum, exemplo cujusdam Timothei, non respondet.
138. Ad exempla quibus cœptum est petere novam tractationem causarum pristinorum Hæreticorum, sub prætextu quòd Ecclesia tunc erraverit circa sensum *quem*, non respondet.
139. Ad praxim Conciliorum & SS. Patrum non respondet.
140. Ad responsiones quas feci contra modum exhibendi continuas declarationes, non respondet.
141. Ad Argumenta Adversariorum suorum quæ narravi, de confederatione, & periculis quæ inde Ecclesiæ imminet, item quòd ferè in omnibus punctis ubi errarunt Lutherani & Calvinistæ, ipsi aliquid tradant in quo cum ceteris Catholicis non plenè consentiunt, non respondet.
142. Ad prædictionem Cardinalis Sabelli, de pravis consequentiis ex Michaëlis Baii Doctrina nascentur, non respondet.
143. Ad ea quæ dixi de nomenclatura Phantasmatis Janseniani, non respondet.
144. Ad hoc quod dixi, substantiam iudicii non esse de factis, licet facta interveniant, non respondet.
145. Ad hoc quod dixi, curandum ut occludatur via volentibus imitari Pelagium, non respondet.

CAPUT XLVI.

De recriminatione quam facit L. Opstratius cum suis.

1. **C**oercendorum Opstratianorum insultuum causâ, aliud Orationis genus quàm vellem, adhibere necesse fuit: innatum illud quod in prioribus scriptionibus meis adhibui temperamentum, tot ac tantis Imposturis ejus erat impar, & aliud ideo non impetu, sed consilio substitui; ut sicuti ex quiete mea in hoc certamen præter opinionem vocatus, ita ex mitiori disputatione, in graviolem pugnam, contra votum meum detrusus fuerim. Parciturum est tamen Opstratii Seciis, quos uti aliquanto leniores, ita stylo nonnihil mitiori exceptos oportuit. Ita Quatuor-virorum distincta vestigia, diversis passibus pressi; aptaque & inepta, fanda & infanda miscentes, & per immensa ignorantiae ipatia evagantes constanti equidem animo secutus sum, donec ad supremam metam, disputationis mea confutatio deducta, solum Ecclesiæ judicium, cui cuncta nostra semper, ut Romanæ Ecclesiæ filios decere diximus, subiecta sunt, expectat.

2. Priusquam verò manum à tabula refero, insolita post pugnam velitatio superest; impotens, inquam, recriminatio, deridicula omnino, & quovis provide Tribunali indigna, ex solis contradictoriis eorum quæ accusare jussus sum, conflata, nulli rei apta, nisi ut quibuslibet, sua pertinaciter defendentibus, novo exemplo liceat ex Reis subito Actores fieri, & ex criminosis in recriminatores voluntaria Metamorphosi transfigurari. Hoc pacto scilicet ex aliis in alia certamina vocor, & vix aliorum propugnandorum labore perfunctus ipse petor; ut qui aliis præsidio esse contendi, qui Ecclesiæ Fidem, qui Antiquitatis gravitatem, Episcopalem vim, Theologicæ nostræ Facultatis aliarumque omnium sanam doctrinam tueri volui, meam vicissim fidem, veritatem, soliditatemque præstare ipse cogar, ne si mihi adesse nequeam, meam ulli operam temerè videar impendisse.

L. OPSTRATIUS DIXIT.

3. *Liceat etiam nunc exhibere ac denuntiare Doctrinam Accusatoris.*

RESPONSIO.

2. **A**dsum, Licentiate Opstrati: Recriminationes tuas audire ac refellere paratus: sed ea lege, ut ne convitiis & Imposturis decernatur. Nam si his armis certandum est, imparem me profiteor, qui cum tanto, ac tam exercitato Athleta congregiar: Pugnae cedo, in qua foedior omni clade victoria.

Kkkk

L. OP-

DOCTRINA

ACCUSATORIS QUERULI

DENUNTIATA.

I.

6. *B*ona praxis est, extra casum necessitatis peccatorum absolvere; etsi prius per tempus notabile vitam à criminibus non emendaverit.

Hujus Propositionis Doctrinam defendit, & contradictoriam accusat Querulus pag. 7. & 8.

RESPONSIO.

7. *C*aptus es, Opstrati, & nullo nunc negotio tenêris. Si namque Tibi integrum esse ducis, de accusatis à me Propositionibus, formare contradictorias, quas Judici denunties tamquam meas; tum igitur idem mihi juris erit in Te, ut ex hisce ipsis, quas nunc denuntias, contradictorias reddam, quas veluti tuas, eidem quoque Judici denuntiem. I ergo nunc, & nega, uti fecisti suprâ, Propositiones, quas objeci, tuas esse. Si non fuerint tuæ, cum accusabam; at profectò, ubi jam contradictoriarum evasisti denuntiator, illæ, quas accusavi, jam tandem tuæ factæ sunt. I nunc, inquam, & nega quod tuum est; convictus artificio proprio, Sophismate, inquam, tuo, in Caput tuum peremptoriè retorto.

8. Sed neque me meo ideo munere defunctum censeo. Recriminationem tuam debilem cum responsione brevissima statuam in Parallelo, omnemque armaturam tuam novam levi brachio perstringam.

9. RESPONSIO
ACCUSATORIS

Ad recriminationem.

L. OPSTRATIUS DIXIT.
DOCTRINA

Accusatoris denunciata.

Ad 1.

*P*ropositio Opstratii dixerat, *absolvi NEMINEM posse nisi &c.* Hujus contradictoria esset, *absolvi ALIQUEM posse.* Denuntiatio igitur nititur corruptioni textûs, & malæ consequentiæ, dum Peccatorem exprimit indefinitè.

*Corruptio
textûs 91.*

I.

*B*ona praxis est, extra casum necessitatis peccatorem absolvere, etsi prius per tempus notabile vitam à criminibus non emendaverit.

Hujus propositionis doctrinam defendit, & contradictoriam accusat QUERULUS. pag. 7. & 8.

Ad 2. Pro-

Ad 2.

Propositionem hanc teneo, & contradictoriam accusare pergo: sufficit enim aliquando aliquibus emendationis propositum, dummodo post absolutionem digni fructus Pœnitentiæ cum emendatione sequantur.

Ad 3.

Hanc pariter eodem modo teneo, quia emendationis propositum sæpè sufficit; dummodo emendatio ipsa post sequatur.

Ad 4.

Hæc non est contradictoria illius quam pergo accusare. Conversio illa interna sic aliquando datur, aliquando sic non datur: sufficit, falsum esse, quod extent ordinariæ Dei leges, juxta quas non nisi sic detur.

Ad 5.

Contradictoria propositionis universalis quam accusavi, est particularis, nimirum, quod isti labores aliquando sic non exiguntur: Et hæc est vera: nam culpa mortalis aliquando remittitur vî clavium, ante mag-nos istos labores opere expletos.

Ad 6.

Contradictoria illius quam accusavi non est illa, sed hæc: Ecclesia semper censuit, Pœnalia opera ritè suscepta, semper remittere pœnam, & aliquando, sed non semper, disponere ad remittendam culpam.

Ad 7.

Contradictoria illius quam accusavi, est hæc: Labores solemnes in tertio, qui Prostratorum erat, gradu inflicto absolutio aliquando præcessit, post fletum & auditionem.

Ad 8.

Contradictoria propositionis accusatæ est hæc: Non ordinariè nocet pœnitenti absolvi dubiè disposito,

2.

Absolvi aliquis potest, etsi prius per dignos fructus pœnitentiæ vitam non emendarit. *pag. 8. & 9.*

3.

Nec cuivis homini, nec Sacerdoti, extra casum justæ necessitatis, absolutio differenda est, donec vitam emendaverit. *pag. 9. & 10.*

4.

Juxta ordinarias Dei leges datur peccatoribus conversio cordis interna, quæ in Sacramento ad justificationem requiritur, etsi per opera pœnitentiæ non impetretur. *pag. 11.*

5.

Non exiguntur magni fletus & labores ad obtinendam remissionem culpæ mortalis & pœnæ æternæ. *pag. 11. & 12.*

6.

Ecclesia semper censuit pœnalia opera non ad remissionem culpæ, sed pœnæ temporalis exigere. *pag. 12.*

7.

Ne quidem in Pœnitentiis solem-nibus magni illi fletus & labores ante Sacramentalem absolutionem exacti fuerunt. *Ibidem.*

8.

Ordinariè non nocet Pœnitenti dubiè disposito absolvi. *Ibidem.*

Corruptio
textus 92.

ex suppositione quòd dubiè dispositus dicatur (sed malè) *qui aliquo tempore se à peccatis continuerit, & aliquo modo pœnitentiam fecerit.* Hic proinde rursus corrumpitur textus.

Ad 9.

Illic sistendo, propositio est vera, & malè denuntiatur, & pergo accusare contradictoriam.

Ad 10.

Corruptio
textus 93.

Omittit iterum denuntiator quod per illam certitudinem moralem intellexerit, *cui falsum quidem naturaliter subesse potest, sed casu tam insolito, ut periculum illud in rebus agendis attendi non debeat.* Hoc sensu pergo accusare contradictoriam hujus; & observo quod in hac denuntiatione rursus corrumpitur textus.

Ad 11.

Corruptio
textus 94.

Dixi, non esse necessariam certitudinem illam, de qua in præcedenti: *cui falsum quidem &c.* quare rursus textus corrumpitur.

Ad 12.

Non accusavi contradictoriam hujus, sed impugnavi suppositum, quòd Sacerdos in casu, olim in perpetuum sic excludebatur.

Ad 13.

Non dixi, restituendum esse, sed restitui posse.

Ad 14.

Dixi, non difficiliorem esse quàm Laicorum.

Ad 15.

Dixi, dum id asserunt in circumstantiis seriis ac sinceris, credi posse.

9.

Non est justa causa dubitandi de dispositione peccatoris, qui aliquo tempore se à peccatis continuit, & aliquo modo pœnitentiam fecit. *Ibidem.*

10.

Non est necessaria in absolvente certitudo moralis de dispositione pœnitentis. pag. 14.

11.

Ut excusetur quis à novo peccato, dum v. g. Sacramentum Eucharistiæ suscipit, moralis illa certitudo non est necessaria. pag. 16.

12.

Æquum non videtur, ut cum olim Sacerdos lapsus in perpetuum, nunc saltem ad tempus valdè notabile ab officii ministerio excludatur. pag. 17.

13.

Talis Sacerdos ante recuperatam diuturno tempore justitiam suo officio restituendus est. pag. 18.

14.

Sacerdotum criminoforum non est difficilis & rara conversio. *Ibid.*

15.

Credendum facilè Sacerdotibus criminosis dum se pœnitere asserunt. *Ibidem.*

16. Dixi,

Ad 16.

Dixi, & dico, in circumstantiis de quibus quaestio.

Ad 17.

Dixi, & dico, & contradictoriam accuso.

Ad 18.

Dixi, & dico, & contradictoriam accuso.

Ad 19.

Dixi & dico, & contradictoriam accuso, pro ea parte qua interrogatur non qualitas, sed *Nomen* complicitis, quod nego necessarium esse.

Ad 20.

Dixi, & dico, de Ecclesia agens quæ est sine defectu aliquo fundamentalis: & contradictoriam accuso.

Ad 21.

Dixi, licitum esse in animum inducere eam Indulgentiarum copiam quæ in libris approbatis proponuntur, verè à Pontificibus emanasse, & contradictoriam hoc sensu accusavi.

Ad 22.

Dixi, & dico.

16.

Reprehendendi non sunt Confessarii, qui tales Sacerdotes citò absolvent. *Ibidem.*

17.

Confessarius non debet in perpetuum remove ab Officio eum Pastorem, qui cum scandalo vulgi criminofus fuit: modò numquam per sententiam condemnatus fuerit, & nunc emendatus sit. *pag. 20.*

18.

Confessarius audiens Confessionem Sacerdotis lapsi, in celebrandi aut administrandi Sacramenta necessitate constituti, non debet sequi regulam hanc, ut non aliâ conditione ei aut celebrationem, aut Sacramentorum administrationem permittat, quam ubi primum necessitas defierit, se ab officio suo removeat, & ad tempus notabile dignam Pœnitentiam peragat, non rediturus ad officium, nisi id expedire judicaretur. *pag. 21.*

19.

Non debet Confessarius interrogare nomen complicitis, dum est circumstantia necessaria dici ad integritatem Confessionis. *pag. 23.*

20.

Non est error, affirmare in aliis locis non esse Ecclesiam, quam ubi praxis legitima in administrando Pœnitentiæ Sacramento servatur. *pag. 30.*

21.

Oportet in animum inducere, tantam Indulgentiarum profusionem, quæ passim in Confraternitatibus proponuntur, à Pontificibus verè emanasse. *pag. 36.*

22.

Non est rarissimum, quod casti-

Ad 23.

Kkkk 3

Ad 23.

Dixi, & dico.

Ad 24.

Dixi & dico, præsertim in fidelibus & justis.

Ad 25.

Non dixi hoc sic: sed. accusavi, & accuso, quòd D. Hennebellus dixit, gratiam proximè sufficientem non magis prodesse, nec hominem cum ea magis posse, quam in tenebris positus potest videre.

tas perpetua licitè voveatur ab illis, qui non didicerunt ex casta vita, notabili tempore præcedente, se castitatis donum meritò à Deo expectare. pag. 39.

23.

Ad libertatem requisitam ad actus fidei, spei, & charitatis, necessitas gratiæ admittatur necesse est. pag. 40.

24.

Ut quis peccet non credendo, non sufficit potentia quædam remota ad credendum & amandum, talis quæ potest haberi sine gratia. pag. 41.

25.

Non rectè à Sanctis Patribus & Scholasticis dictum est, ut nemo potest sine luce videre, ita sine gratia efficaci nihil bene fieri posse. p. 42.

L. OPSTRATIUS DIXIT.

10. *Atque hæc est Accusatoris Queruli Doctrina, quam Sedi Apostolica denuntiamus.*

CONFUTATIO.

11. Denuntiatio informis, à nullo hæcenus Judice admittitur.

L. OPSTRATIUS DIXIT.

12. *Suam esse negare non potest, qui contrariam in nobis non accusat modo, sed etiam censurat.*

CONFUTATIO.

13. **Q**Uænam mea sit, illorumque quorum causam ago, jam dixi satis: Et quæ nec mea, nec illorum sit, ex superabundanti addidi. Interim ex ore tuo te judico, quòd Doctrinam, quam accuso, tuam esse nunc agnoscas & Tuorum: Proindeque quàm bonâ fide egeris suprà in Imposturis, ubi objectas ex his Propositiones plurimas, repudiasti, negans esse tuas; judicent Censores sapientissimi, à quibus, non à Me, Censuras, unde quæstio, non nescis emanasse.

L. OP.

L. OPSTRATIUS DIXIT.

14. *Nos à Censuris abstinemus.*

CONFUTATIO.

Invitis scilicet Vobis fors ista tandem accidit, ut censurare amplius non laudeatis. Quantum verò censuraveritis olim, & Tu præsertim, Licentiate Opstrati, quantum passim in quosvis tuos Adversarios insurrexeris, ex elencho, supra post voluminis hujus dedicatorem posito, repete.

L. OPSTRATIUS DIXIT.

16. *Sed repugnare eam Scriptura sacra & Traditioni, sat ostensum est supra, ubi nostram iis conformem esse probatum est.*

CONFUTATIO.

17. *Judicet Ecclesia.*

L. OPSTRATIUS DIXIT.

18. *Utramque Sanctæ Sedis judicio humillimè submittimus; & omni. quâ Romana Ecclesia filios decet subjectione decisionem præstolabimur.*

CONFUTATIO.

19. **Q**uid autem sit illud, quod Romanæ Ecclesiæ filios decere creditis, non edicitis. Tacetis hoc, inquam, illo præsertim tempore, quô Ecclesiam infallibilem esse, ut definiat quis sit propositionum vestrarum sensus obvis pernegatis. Quæ spes de submissione, aut quæ securitas vobis in definitione?

OPSTRATIUS POSUIT.

APPROBATIO.

20. **T**ria genera sunt erroris quibus homines errant cum aliquid legunt, inquit Magnus Ecclesiæ Doctor S. Aug. l. de util. cred. c. 4. illa si Eruditi quique, prout par est, cavissent, non tot & tanta dissensiones inter ipsos, factiones, & scandala succrevissent; quæ mala necdum cessarunt ut patet ex hoc Scripto, quo justæ defensionis, modestè consultum est contra varias circa Alterius Scripta aberrationes; nihil contra fidem aut bonos mores occurrit, sed potius aliqua pro Punitate Sacerdotum, pro Castitate conjugatorum, pro Utilitate pœnitentium &c. quæ omnia cum S. Sedis judicio submissa sint; hanc quoque super his, sub ejus beneplacito, expansam mentem meam, subiectam volo. Dabam 22. Novemb. 1698.

JOAN. LE BEAU S. Adalberti
Curio-Decanus Exam. Synod. Leod.

CON-

21. **I**Mprovisum ac subitaneum fati genus, quo Bellus Approbator ille ex hac vita sublatus est, non fivit nos cum eo, ut volebamus, congregari. Detexeramus paulò ante mortem ejus, quòd nulla ipsi, in Dicecesi sua, vel alibi, Libros approbandi Auctoritas concessa fuerat. Durum vinculum, quo Vobis pridem tenebatur adstrictus, extorserat illi elogium, quod suapte inconcinnitate corruit. Quàm enim deridiculum sit, *Imposturas* tuas tot dicteriis, scommatibus, atque invectivis refertas, inter *modesta* defensionum genera recensere, quis non videat? Tam palpabilem scilicet errorem decuit tali Approbatori excidere, ut quid de Defensionis istius Justitia, quid de bonis moribus, prætensâque Sacerdotum Puritate, Castitate Conjugatorum, ac utilitate pœnitentium, legitimè censuerit, Lector judicet. Mentem tamen suam Sedi Apostolicæ subjectam voluit, inquit. Sit ita, & cùm Christiani simus, ita quoque de Christiano sentiamus, Utinam pietas hæc in animæ ejus refrigerium cesserit. Virum noveram non parùm eruditum; bonum tamen, & doli ferè incapacem; istius certè generis, quod uti difficilè capit, ita non difficilè capitur.

VOTUM AUTHORIS ÆTERNÆ VERITATI.

August.
lib. ult. de
Trinit.
cap. ult.

Coram Te, est Firmitas, & infirmitas mea: Illam serva, istam sana..... Quæcumque dixerim in his LIBRIS DE TUO; agnoscant & Tui: Siqua de Meo; & Tu ignosce & Tui.

COMMONITORIUM

AD

ORTHODOXOS.

LIBER II.

In quo continentur Instrumenta & Scripturæ
quæ in Primo Libro reclamantur.

S. I.

*Decreta Regia contra suspectos Jansenismi vel rigorismi, à Sere-
nissimo Bavaria Electore Bruxellis die 7. Novembris
1695. expedita.*

Ad singulos Belgii Catholici Episcopos.

MAXIMILIANUS EMANUEL, *Dei Gratia utriusque Bavaria
Dux &c.*

„ Reverendissime & plurimum in Deo Dilecte Pater : Cum
„ juxta iterata Regis Mandata scribendas Nobis duxerimus ad omnia Bel-
„ gii Concilia Litteras encyclicas quarum Exemplaria hic acclusa sunt, eas
„ Reverendissimæ D. V. communicamus ut perspecta habeat omnia iis
„ contenta, nihilque sit quod non quàm accuratissimè servetur & execu-
„ tioni mandetur. Simul monemus ut vel minimas illarum transgressiones
„ Nobis aut Concilio Statûs denuntiet, ut opportuna remedia adferantur.

Ad Senatum Brabantia.

MAXIMILIANUS EMANUEL &c.

„ Plurimum Dilecti : Cum ad conservandam S. Fidei nostræ in-
„ tegritatem omnino necessarium sit suppressi & eliminari doctrinas om-
nes

„ nes , ac opiniones novas , five Rigoristarum quæ multis abhinc annis huc
 „ invec̃tæ sunt, & in vulgus sparsæ Libris & Scriptis ejusmodi Novatorum,
 „ uti & Libellis famosis ac scandalosis contra Episcopos aliosque Superio-
 „ res Ecclesiasticos : imperamus Vobis nomine Regis ut per Fiscales inter-
 „ cipi curetis Libros omnes tum manuscriptos , tum impressos in quibus
 „ aliquid istiusmodi Novitatum in materia doctrinæ traditur , & prohibea-
 „ tis ne quid simile deinceps vendatur , distribuatur aut in hanc Provin-
 „ ciam introducatur. Insuper Vobis injungimus ut Episcopis & Prælati-
 „ bus Ecclesiæ opem , & subsidium eò necessarium , quoties ab iis rogati fueri-
 „ tis præstetis : atque efficiatis ut memorati Fiscales invigilent ne quis præ-
 „ sentium Mandatorum apex non integrè observetur. Præterea statuimus
 „ ut juxta prohibitiones repetitas nullam sine nostro consensu tribuatis im-
 „ primendi Libros , aut alia Scripta facultatem.

Ad Magistratum Lovaniensem.

MAXIMILIANUS EMANUEL &c.

„ Multum dilecti : Cum juxta repetita Regis Mandata conve-
 „ niat ut omnibus deinceps vacaturis promotionibus tam ad dignitates Ec-
 „ clesiasticas , quàm ad Officia Secularia , excludantur quicumque depre-
 „ hensi fuerint sequi doctrinam Jansenii , vel de Rigorismo vel de Novita-
 „ tibus suspecti habebuntur , quemadmodum & iis adhærentes , & eorum
 „ Protectores : cumque idcirco necessarium sit caveri , ne , qui de ejusmodi
 „ doctrinis suspecti sunt , ulli Collegio in Lovaniensi Academia præficiantur,
 „ ut non pervertatur juvenus ; sed probè educetur , edoceaturque do-
 „ ctrinam sanam ; præsentibus ad Vos dirigimus ut Vobis mandemus & in-
 „ terdicamus , quemadmodum autoritate & jussu Regis seriò interdici-
 „ mus , ne ulli qui ejusmodi doctrinæ adhæret aut de adhæsiōe suspectus
 „ est , conferatis ullum Regentis , aut Præsidis officium , ullam Lectionem ,
 „ ullum Beneficium quod à Collatione Vestra , seu in Academia Lova-
 „ nienſi , seu alibi dependeat. Si secus fiat , irrita & nulla erit collatio.

Omnes hæ Epistolæ datæ sunt eodem die 7. Novemb. 1695. omnes in
 forma ordinaria munitæ subscriptione Serenissimi Electoris , D. Coxie
 Proto-Præsidis , & D. Galvan Secretarii Concilii Status.

S. 2.

*Prima Scriptura Patris Bernardi Desirant Belgii Episcoporum,
 & D. Martini Steyaert Sylvaeducensium Vicarii Apostolici,
 quo sustinebat hunc in Urbe expectandum non esse.*

UT ostendatur, quod D. Steyaert expleat omnes partes, quæ ab ipso
 desiderari possunt, sufficit sub correctione, observare, quod omnes in-
 forma-

formationes partis adversæ (quantum equidem auditur) nitantur allegationibus non subsistentibus.

Videtur enim allegari D. Steyaert esse Deputatum ab Universitate ; & ab eadem non accepisse Facultatem Subdeputandi.

Ad quod respondetur, Universitatem non habere Facultatem Deputandi invitum ; præsertim Vicarium Apostolicum Sylvæ-Ducensem , qui in hisce temporibus , si unquam , debeat præfens esse ovibus sibi à Sancta Sede commissis.

Ad hæc nunquam est visum , quod Universitas hanc sibi Facultatem arrogaverit , ne quidem in præsentī casu. Immo dubitatur , an D. Liberatus Hennebel habeat similem Deputationem expeditam in debita forma. Fuit quidem assertio aliquorum in Belgio , quæ etiam pervenit ad aures Internuntii Apostolici , qui possit de hoc scripsisse in Urbem.

Verum ista assertio deest inventa est non fundata ; non obstantibus litteris ad Sedem Apostolicam , nomine istius Universitatis missis. Nam istæ Litteræ fuerunt scriptæ incio & absente D. Steyaert , visitante suam Diocesim ; item incio P. Harney , tunc temporis Theologicæ facultatis Decano , qui de jure compositioni similium litterarum interesse debuerat.

Sed nimirum observantes Adversarii , quod Rex Catholicus dederat mandatum de non promovendis iis , qui essent de Jansenismo suspecti , & desiderantes nihilominus à dignitatibus non excludi , usi sunt occasione sequenti : habebant Rectorem Magnificum Laurentium Peeters Medicum , omnibus suis intentionibus deditissimum , apud quem extabat de more Universitatis sigillum.

Absentibus itaque præcipuis suis Adversariis , conceperunt binas litteras , unas ad Pontificem , alteras ad Regem ; in primis postulabant audientiam , quasi nomine utriusque partis , promittentes submissionem iudicio supremo ; in secundis autem significabant utramque partem jam Romam petere , placeret ergo Regi Decreta qualiacumque suspendere , & suam protectionem largiri utrique Romam profecturæ ; & pro una parte exprimebant nomina D. ni Huygens & Hennebel , pro altera verò parte nomina Patris Harney , & D. Steyaert.

Quæ artes non fuerunt detectæ , nisi ex Responsis tum Pontificis tum Regis ad dictam Universitatem datis.

Quæ responsa ut sunt Lovani cognita , statim Pater Harney de hac subreptione conquestus est Regi per litteras Madritum directas.

Dominus verò Steyaert ex speciali mandato Ducis Bavarie à Concilio Status rogatus , quid de re ista esset , & numquid vellet proficisci ad Urbem , respondit istas litteras non bonis artibus conceptas fuisse. Adversarios hæc omnia moliri sine intentione recognoscendi iudicium Sedis Apostolicæ ut infallibile. Illos tantum hæc facere , ut tantisper suspendantur Decreta Madritensia : suum & Patris Harney nomen istis litteris insertum , sine ulla sua notitia vel consensu ; eisdem Adversarios cupere

amotionem D. Steyaert, ut ipso absente disponatur de locis vacantibus in Sacra Facultate, & ut commodius alia fabricent, quæ vergere possint in detrimentum boni publici: attamen ponerent Adversarii puncta, de quibus velint coram Sancta Sede agere, & promittant quod quidquid ab hac judicabitur, admittent ut infallibile, se tunc de suscipiendo itinere deliberaturum esse.

Ad quæ D. Hennebel noluit debitè respondere, discessit instructus, nescitur quali commissione, quæ si antiquior sit, quàm ultima Augusti, quâ facta est renovatio Rectoris, tum multis nominibus est suspecta, utpote fabricata tempore istius Laurentii Peeters.

Quia nihilominus D. Steyaert aliquando dixerat, se Sanctæ Sedi expositurum novas opiniones, quas arbitraretur in Belgio non rectè tradi, hinc misit Patrem Desirant cum mandato & instructione, ratus quod qui facit per alium, perinde est, ac si faciat per se ipsum.

Conditio verò Patris Desirant non videtur debere esse inferior conditione D. Hennebel, cum D. Hennebel ut summum sit Deputatus ab una parte, sicut Pater Desirant ab alia. Item D. Hennebel sit unus ex Junioribus suæ partis, sicut Pater Desirant alterius, & D. Hennebel non magis sit strictæ Facultatis, quàm Pater Desirant, ut taceatur quod Pater Desirant sit Historiographus, de Rebus Belgii aliquàlter informatus.

Quare rogatur ut hæc Patris Desirant Deputatio pro parte D. Steyaert, acceptetur, & videatur, an non poterunt omnia per ipsum fieri, absque eo, quod unus invitus, per omnia non fruens firma valetudine, Vicarius Sylvæ-Ducensis, talibus astutiis à suis Adversariis circumductus, cogatur à Belgio excedere; sine speciali fructu, & cum jactura boni publici.

S. 3.

Prima Deputatio D. Joannis Liberti Hennebel per Joannem Tack Patrem Alexianorum Lovani.

Comparentes hac 28. Octobris 1692. coram me Notario & Testibus infra-scriptis F. Wilhelmus van Someren Pater Monasterii Alexianorum Hassleleti, nec non defacto Definitor Ordinis una cum F. Francisco Melis Patre Conventus Diestemii constituerunt cum plenaria potestate, prout etiamnum constituunt per præsentem, Fratrem Joannem Tack, Patrem Conventus Alexianorum in hac Civitate Lovaniensi, nec non Ex-Provincialem præfati Ordinis, præsentem & suscipientem, ut cum aliis quos consultum invenerit, substituere, tantum efficere, & procurare velit, siue apud S. Sedem, siue alibi, ut penitus tollantur omnes & singuli abusus, defectus, irregularitates, quæ abhinc nonnullis annis in dictum Ordinem per conniventiam, incuriam, aut aliter intrusa fuerunt, imò etiam
contra

contra ipsum ejusdem Ordinis Religiosorum votum in Professionibus suis editum, & præterea generaliter ad eosdem Religiosos omni meliori viâ, & modo strictæ observantiæ suorum Statutorum, & Regularum astringendum, promittentes omnia & singula quæ prædictus Constitutus, aut ejusdem Substitutus eatenus fecerit, vel fecerint habere rata & grata, sub obligatione, submissione, ac renuntiatione in debita forma, etiam cum promissione solidaria, pro rata solvere expensas ad prædicta necessarias. Acta sunt hæc Lovani præsentibus ibidem Thomâ Calabers, & Henrico Ertien testibus ad præmissa vocatis, estque minuta hujus subsignata per præfatos Compares, & suscipientem unâ mecum Notario quod attestor, & signatum erat:

J. Feurecq Not.

De post. 5. Januarii 1693. comparens coram me No.to & Testibus infrascriptis præfatus F. Joannes Tack Pater Conventus FF. Alexianorum in hac Civitate Lovaniensi, tam in eadem sua, quàm virtute præscripti sui mandati seu procuratorii, declaravit se constituisse & substituisse, prout etiamnum facit per præfatos, Eximium Dominum ac Magistrum Libertum Hennebel Sacræ Theologiæ Doctorem & Præsidem Collegii Viglii in hac Alma Universitate Lovaniensi, de facto agentem, aut quemlibet alium, in hoc albo inferendum, ad omnia & singula faciendum procurandum & exercendum, quæ in prædictis & circa prædicta viderit, vel viderint necessaria, utilia, & quomodolibet opportuna, & quæ ipsi met Compares, ibidem præfatos facere possent ac deberent, promittens etiam ratum, obligans, submittens in forma. Actum Lovani præsentibus ibidem Mag.ro Rumoldo Smits etiam Notario, & Simone Veltjens testibus, signavitque comparens minutam hujus unâ mecum Notario quod attestor, & signatum erat.

J. Feurecq Not.

§. 4.

Secunda Deputatio ejusdem per Universitatem Lovaniensem.

B E A T I S S I M E P A T E R.

Ignosce filiis tuis fiduciam qua iterum Patris Benignissimi pedibus supplices advolvimur. Joannem Libertum Hennebel in hac Universitate Vestra Theologiæ Doctorem & de ejusdem Concilio, nuper suæ Sanctitati per litteras commendavimus, ut de controversiis Theologicis per eum cõ ad Sedem Apostolicam sicut hortati sumus, deferendis benignè eum audire, veritatem nos omnes docere atque inter dissidentes Belgii Theologos concordia dignaretur sua Sanctitas refarcire. Quod tunc rogavimus *nunc intelligamus* per Sanctitatem Vestram præstari eâ be-

nevolentia ac æquitate ut ampliora hætenus à Patre optimo desiderare non liceat. Quare pro favore illo nobis omnibus in re tanti momenti impertito summas quo possumus affectu submississimo gratias agimus.

Et si verò tam expetitur Paternæ benelentiæ auspiciis securos nos reddat de pari ejusdem progressu usque ad causæ exitum, tamen ut etiam Suæ Sanctitati constet quam solliciti simus tum pro discenda per Spiritum Sanctum ex ore Vicarii Christi veritate, tum pro obtinenda pace inter Theologos toties & tam ardentè desiderata; iterum humillimè repetimus *vota pacis & veritatis*: hoc beneficium ut à Sanctitate Vestra impetret Doctor Hennebel, cum Academiæ nostræ *Deputatum nominamus & constituimus*, parati similem characterem alicui partis adversæ de eodem Concilio Universitatis existenti tribuere, si ipsa pars id requirere voluerit, neutrius interim doctrinam in punctis controversis intendimus adoptare, unicè amplexuri ea dogmata quæ Vestra Sanctitas supremâ & infalibili suâ auctoritate tenenda & sequenda determinaverit, cui post devotum pedum osculum salutem vitæ hujus ac futuræ toto corde precamur, & à Deo pacis per preces & Sacrificia pergemus exposcere, qui sumus,

BEATISSIME PATER

Lowani die 7. Maii 1693.

B. V. Humillimi &c.

Rector & Universitas.

S. 5.

Revocatio Deputationis per Universitatem.

Die 16. Junii 1696. indicta & servata est Universitatis Congregatio sub Juramento, in qua proposuit Magnificus Dominus, quod sub finem præcedentis Rectoratûs prælectus fuerit Libellus per Eximium Dominum Hennebel exhibitus Suæ Sanctitati, qui Libellus tunc improbatus fuit per Universitatem juxta Extracta quæ tunc fuerant prælecta Universitati: sed cum fierent querelæ postmodum, quod integer Libellus non fuisset prælectus, ideo sub initio hujus Rectoratûs distributus fuit dictus Libellus per Copias Decanis singularum Facultatum, ut respectivè Facultates informarent, & legerent qui vellent: propterea Magnificus Dominus requisitus à tribus Decanis Facultatum indixit hodiernam Congregationem sub Juramento, proponens an & quid placeret Universitati de super resolvere? Et ut dignaretur suum finale judicium super eum deponere.

Et tres Facultates, scilicet Theologica, Civilis, & Medica resolverunt revocari commissionem Deputati, datam alias Eximio Domino Hennebel: Facultates autem Canonica & Artium resolverunt, nihil esse immutandum

dum, & quod causa istius Memorialis sive Libelli penderet Romæ, & sustinuerunt rem esse arduam, quo audito Magnificus Dominus Rector ex resolutione Dominorum Deputatorum proposuit Universitati, num esset res ardua? Et ex deliberationibus conclusit quod non esset, adeoque juxta resolutionem trium Facultatum antea declaratam conclusit finaliter Magnificus Dominus, revocari commissionem seu characterem Deputati, alias ab Universitate concessum Eximio Domino Hennebel.

§. 6.

*Extractum ex Testamento Spirituali Antonii Arnaldi,
circa Formulare Alexandri VII.*

Translatum.

SI adduci non potui ut simpliciter subscriberem Formulario, id fuit, quia non credidi me posse sine mendacio & perjurio jurejurando attestari quod propositiones existant in Libro, ubi credere possum quod non existant, cum studiosè legerim cum nec eas illic repererim, & illic repererim contrarium. Quod verò me de novo ab his subscriptionibus alienavit, est quod viderim quod obligatio id faciendi non fundabatur nisi in crassis erroribus, qualis est prætenfa inseparabilitas juris & facti, aut in maximè perniciosis quæ evertunt fundamenta fidei Catholicæ, qualis est falsa prætenfio adherentium Formulario, quod Ecclesia, aut Papa sit infallibilis in definiendo facto non revelato, & quod re per unum vel alium decisâ, fiat objectum fidei Divinæ cui nequeat denegari fides absque nota hæreseos.

*Extrait du Testament spirituel de
M. Arnauld. Pag. 10.*

SI je n'ai pas pû me résoudre à signer purement le Formulaire, c'est parceque je n'ay pas crû pouvoir, sans mensonge & sans perjure attester avec serment, que des Propositions sont dans un Livre où j'ai lieu de croire qu'elles ne sont pas, l'ayant lû avec soin, sans les y avoir trouvées, & y ayant trouvé le contraire. Mais ce qui m'a donné encore un nouvel éloignement de ces signatures est de voir qu'on n'en fondoit l'obligation, que sur des erreurs grossières, telle qu'est la prétendue inseparabilité du fait & du droit, l'on fait des maximes pernicieuses qui renversent les fondemens de la Foi Catholique, telle qu'est la fausse prétention des partisans du Formulaire, que l'Eglise, ou le Pape soient infallibles dans la décision d'un fait non revelé; & qu'étant décidé par l'autorité de l'une ou de l'autre, il devienne un objet de foy Divine, qu'on ne puisse refuser de croire sans être heretique.

16. Sept. 1689.

S. 7.

*Scriptura Italica Joannis Liberti Hennebelli contra Patrem
Desirant in Causa Formularii Alexandri VII.*

R I S P O S T A

Alle Suppositioni sopra delle quali si fondano il Padre Desirant, e suoi Aderenti ne' loro ultimi Scritti, per ottenere una Bolla da indirizzarsi à Vescovi del Paese Basso Spagnuolo, confermativa delle Bolle d'Innocentio X. & Alessandro VII. e particolarmente della Bolla del Formulario.

P R I M A S U P P O S I T I O N E.

IL fondamento della domanda d'una nuova Bolla per l'introduzione del Formulario, è che li Paesi Bassi Spagnuoli sono ripieni de' Giansenisti, che ostinatamente sostengono le cinque Propositioni tanto in voce, come in diversi scritti.

R I S P O S T A.

Si risponde, che questa Propositione è intieramente falsa anzi calunniosamente supposta, conforme il Deputato di Lovanio crede d'haver manifestamente dimostrato in forma convincente ne i Memoriali, è Scritture presentate già un pezzo fà alla Sacra Congregatione del Sant' Offizio, come anche per le dichiarazioni, che ha fatte tanto à proprio nome, che à nome de' gl'altri Teologi, per li quali è Deputato, con haver più ò più volte sfidato, & interpellato il Padre Desirant di nominare un solo, che sostenga gl'errori attribuiti, ò almeno che sia legittimamente sospetto di sostenerli, sopra di che il D.º Padre fin à quest' hora non hà havuto che rispondere.

In confirmatione di che, quando il sudito Deputato hà fatto istanza alla Sacra Congregatione, che si esaminasse il punto della dottrina, prima di determinare quello del Formulario, cioè à dire, che si ventilasse prima d'ogni cosa, se in Lovanio, ò in altri luoghi de' Paesi Bassi vi fossero persone, che sostenessero gli errori condannati da i Papi Innocentio X. & Alessandro VII. gl' è stato risposto, che ciò non era necessario, poiche si sapeva benissimo, che la dottrina di questi Teologi, & altre persone di Fiandra era sana & ortodossa.

II. S U P P O S I T I O N E.

I Promotori d'una nuova Bolla non lasciano però di dire arditamente ne i loro ultimi scritti, che il Giansenismo è sparso ne' Paesi Bassi, è tutta la prova, che portano si riduce ad alcuni fogli, ò libri stampati, che dicono d'haver

d'haver nelle mani, & à due suppliche publicate à nome di molti Teologi di fiandra.

R I S P O S T A.

IN quanto à questi fogli, ò libri, si riducono à cinque ò sei libretti, la più parte in Francese, da niſſuno Teologo fiamengho approvati, ò lodati, ò forse composti à bella posta da gl'Auversarii, conforme hanno fatto in altre occasioni per poter dire, che in fiandra vi sono persone, che non obbediscono alle Bolle almanco sopra il fatto, le quali cose sono state già rappresentate dal Deputato di Lovanio più d'una volta nelle sue precedenti scritture.

*Nota, Le-
tor, cum
ex Libris
variis es-
sent convi-
cti; nega-
verunt hos
esse suos.*

Di più bisogna, che quei, che pretendono, che questi libretti contengono espressamente il Giansenismo, cioè à dire l'Heretiche condannate da Papi, non l'habbino mai letti, ò non l'intendano, poiche quelli, che gli hanno fatti, qualunque sieno, dichiarano espressamente in diversi luoghi, che condannano le cinque Propositioni in se stesse, & in tutti i sensi, ne quali sono state condannate da Papi è dalla Chiesa.

E ben verò, che in quanto al fatto, che consiste à sapere, se queste istesse Propositioni è gli errori, che contengono, si trovino nel libro di Giansenio, testificano non esser persuasi, che questo sia certo, ne vero, è pretendono giustificare detto libro, spiegando le parole dell' Autore in un senso Cattolico; nel che non si può negare, che non habbino mancato al rispetto è sommissione dovuta alle Constitutioni de Papi intorno al fatto.

Mà non pare, che sia del decore, è gravità della Santa Sede d'appoggiare sopra questo mancamento di pochi Autori Anonimi è forastieri, è forse di libretti supposti dalla parte auversa, la necessità d'una nuova Bolla per i Paesi Bassi, per la quale si confermino le Bolle d'Innocentio X. & Alessandro VII. è particolarmente quella, che ordina la signatura del Formulario, parendo che sia più che bastante condannar questi libri, che sono già condannati da se stessi, per esser senza nome d'Autore, è senza approvatione, e punirne gl'Autori, se vengono scoperti in conseguenza delle Bolle d'Innocentio & Alessandro, senza che vi sſi il bisogno di pubblicarne una nuova.

*Totum eo-
rum stu-
dium erat,
ut usus
Formularii
nullo modo
introduce-
retur.*

In quanto alle due suppliche. La prova che si tira per dimostrare, che i Paesi Bassi sono pieni di Giansenisti, e di gente ribelle alla Santa Sede, è parimente falsa e mal fondata, poiche l'Autore professà in un' infinità di luoghi di condannare le cinque Propositioni in se stesse, & in tutti li sensi, ne quali la Chiesa le condanna, & in quanto al fatto, che consiste di sapere, se si trovino nel libro de Giansenio, ò in termini espressi, ò equivalenti, deve notarsi, che non prende in verun luogo la difesa del libro di Giansenio, come se lo credesse esente dall' Eresie condannate: mà sostiene solamente, che questo fatto non è chiaro, evidente, è notorio, come sono quei d'Arrio, Eutiche, Nestorio, Viclef, Lutero, Calvino, & altri simili, che sono stati riconosciuti da tutti: e che all' incontro il fatto di

CONFUTATIO.

21. **I**Mprovisum ac subitaneum fati genus, quo Bellus Approbator ille ex hac vita sublatus est, non sivit nos cum eo, ut volebamus, congregari. Detexeramus paulò ante mortem ejus, quòd nulla ipsi, in Dicecesi sua, vel alibi, Libros approbandi Authoritas concessa fuerat. Durum vinculum, quo Vobis pridem tenebatur adstrictus, extorserat illi elogium, quod suaptè inconcinnitate corruit. Quàm enim deridiculum sit, *Imposturas* tuas tot dicteriis, scommatibus, atque invectivis refertas, inter *modesta* defensionum genera recensere, quis non videat? Tam palpabilem scilicet errorem decuit tali Approbatori excidere, ut quid de Defensionis istius Justitia, quid de bonis moribus, prætersâque Sacerdotum Puritate, Castitate Conjugatorum, ac utilitate pœnitentium, legitimè censuerit, Lector judicet. Mentem tamen suam Sedi Apostolicæ subjectam voluit, inquit. Sit ita, & cùm Christiani simus, ita quoque de Christiano sentiamus, Utinam pietas hæc in animæ ejus refrigerium cesserit. Virum noveram non parùm eruditum; bonum tamen, & doli ferè incapacem; istius certè generis, quod uti difficilè capit, ita non difficilè capitur.

VOTUM AUTHORIS ÆTERNÆ VERITATI.

August.
lib. ult. de
Trinit.
cap. ult.

Coram Te, est Firmitas, & infirmitas mea: Illam serva, istam sana..... Quæcumque dixerim in his LIBRIS DE TUO; agnoscant & Tui: Siqua de Meo; & Tu ignosce & Tui.

COMMONITORIUM

AD

ORTHODOXOS.

LIBER II.

In quo continentur Instrumenta & Scripturæ
quæ in Primo Libro reclamantur.

S. I.

*Decreta Regia contra suspectos Jansenismi vel rigorismi, à Sere-
nissimo Bavaria Electore Bruxellis die 7. Novembris
1695. expedita.*

Ad singulos Belgii Catholici Episcopos.

MAXIMILIANUS EMANUEL, *Dei Gratia utriusque Bavaria
Dux &c.*

„ Reverendissime & plurimum in Deo Dilecte Pater: Cum
„ juxta iterata Regis Mandata scribendas Nobis duxerimus ad omnia Bel-
„ gii Concilia Litteras encyclicas quarum Exemplaria hic acclusa sunt, eas
„ Reverendissimæ D. V. communicamus ut perspecta habeat omnia iis
„ contenta, nihilque sit quod non quàm accuratissimè fervetur & execu-
„ tioni mandetur. Simul monemus ut vel minimas illarum transgressiones
„ Nobis aut Concilio Statûs denuntiet, ut opportuna remedia adferantur.

Ad Senatum Brabantia.

MAXIMILIANUS EMANUEL &c.

„ Plurimum Dilecti: Cum ad conservandam S. Fidei nostræ in-
„ tegritatem omnino necessarium sit suppressi & eliminari doctrinas om-
nes

Giansenio è un fatto simile à quelli di Papa Honorio, di Teodoreto, dell' Abbate Gioachim, & altri di sì fatta qualità, de quali è cosa chiara, che la chiesa, non ne esige, ne la fede, ne il giuramento, anzi che l'Autore passa ancora più avanti, poiche riconosce, che chi contradicesse in questo punto del fatto alle Bolle, & s'opponesse al giudicio, che ne è stato portato, incorrerebbe le pene delle Bolle e dovrebbe esser punito da Vescovi.

III. S U P P O S I T I O N E.

GL'Auverfarii oppongono, che in queste suppliche si parla con insolenza, & in una maniera ingiuriosa contro li 85. Vescovi di Francia, che domandarono ad Innocentio X. la condanna delle cinque Propositioni, è contro i Teologi Romani, che l'hanno condannate.

R I S P O S T A.

*Protestatio
contraria
factis.*

Non si trova una sola parola di tutto questo nelle suppliche, anzi l'Autore si protesta in infiniti luoghi di ricevere con ogni sommissione la condanna delle cinque Propositioni, è di render ancora alle Bolle la dovuta obediienza intorno al fatto, come s'è detto di sopra: nel che non fa egliche seguire i sentimenti de 19. Vescovi di Francia nella loro lettera indirizzata à Clemente Nono in favor de quattro Vescovi loro confratelli, è quelli de trè mediatori, che ebbero gran parte in quest'affare, uno de quali era l'Em.mo d'Estrées qui presente, & attualmente uno de Sig.ri Cardinali del Sant' Offizio; è di ciò l'Autore si dichiara in diversi luoghi, rapportando à lungo tutti gli atti di questa negotiatione, è dell' accomodamento, che in conseguenza ne fù fatto per l'autorità di Clemente Nono; Hor niſſun ha mai preteso, che li 19. Vescovi nella loro lettera, è li trè Mediatori nell'atto che inviarono al Papa poco doppo la detta Lettera, habbino in verun modo mancato al rispetto, e sommissione dovuta alla Santa Sede, & alle Constitutioni de Papi, non pare dunque, che possano farsi queste accuse contro l'Autore delle Suppliche senza una manifesta accettion di persone, e senza violar le regole della Verità è della Giustitia.

IV. S U P P O S I T I O N E.

L'Altra *accusa*, che si fa contro queste Suppliche è il pretendere, che nelle medesime s'oppugni evidentemente l'infallibilità del Papa, onde se la Santa Sede s'è risentita contro l'Assemblea del Clero di Francia per haver stabilito, *Decretum Papæ non esse irreformabile*, pretendono gl'Auverfarii, ch'ella ha più occasione di sdegnarsi contro questi Teologi de' Paesi Bassi, che la chiamano fallibile.

R I S P O S T A.

ANche questo è un falso supposto, cioè, che l'Autore delle Suppliche & altri Teologi de fiandra habbino impugnata l'infallibità del Papa sopra i dogmi, è che habbiano chiamata la Santa Sede fallibile nelle questioni di fede, mentre apertamente professano di condannare le cinque Propositioni in tutti i sensi, ne' quali vengono condannate da Papi & dalla Chiesa, nel che consiste il dogma, è la questione del jus.

Che se hanno detto, che i Papi non erano infallibili nella questione di fatto, hanno detto l'istessa cosa de' Concilii Generali, è non han' asserito ciò che doppo li 19. Vescovi di Francia, è li trè mediatori de' quali s'è parlato nell' articolo precedente, è che sopra l'Autorità de' Cardinali Bellarmino, Baronio, Turrecremata, Pallavicini, & altri più Zelanti defensori dell' infallibilità della Santa Sede.

V. S U P P O S I T I O N E.

S'Accusa ancora l'Autore delle Suppliche di trattar di fantasma l'Eresia di Gianfenio, il che vien chiamato petulanza, è grand' ingiuria contro de Papi.

R I S P O S T A.

Questa accusa non è meno falsa delle precedenti, poiche al contrario l'Autore delle Suppliche dichiara apertamente in un' infinità de luoghi, che riceve la condanna delle cinque Propositioni fatta da i Papi, conforme già s'è detto di sopra; testifica bensì di non conoscere ne Paesi Bassi alcuno, che non condanni queste Propositioni, come in effetto da 40. anni in quà, che sono state cominciate queste dispute, non s'è trovata ne pur una sola persona in fiandra, che sia stata convinta di sostenerle, è che sia stata condannata, è punita per questa causa per alcun giuditio ò sentenza Ecclesiastica, & il Padre Desirant non hà fin à quest' hora potuto nominare un solo, che sia ne meno legittimamente sospetto di sostenerle, doppo tante provoche, interpellationi e diffide, che gli sono state fatte, e questo, è il senso, nel quale s'è detto da alcuni riferiti nelle Suppliche, che il Gianfenismo è un fantasma, seante non esservi in fiandra, ne altrove, per quanto si puol sapere alcuna setta di persone, che sostengano le cinque Propositioni, ò che ricusino di condannarle.

Che se si tratta de quelli che dubitano, ò non sono in stato di formar un giuditio positivo, che queste Propositioni e le Heresie, che contengono, si ritrovino e s'ino insegnate nel libro di Gianfenio, bisogna confessare, che tanto in fiandra, quanto altrove si trova un gran numero di persone di questa sorte, benchè per altro si credino obligati di osservare in quel punto la sommissione, & il rispetto dovuto alle constitutioni d'Innocentio X. & Alessandro VII. ma sostiene, che per questo non ponno mai esser incolpati

*D. Hen-
nebel cum
suis sem-
per provo-
cabant;
& ubi P.
Desirant
accusatio-
nem disse-
rebat, in-
sultabant;
cum vero
tandem il-
lam insti-
tuit, Pro-
vocatores
indignan-
tur.*

d'Erefia, è che al contrario il pretendere fondare sopra di ciò una tal accusa farebbe introdurre nella Chiesa un dogma, & una vera Erefia.

VI. S U P P O S I T I O N E.

Vlen parimente detto, che havendo il Formulario estinto in Francia il Giansenismo, è fatte cessare le contese, che vi erano tanto accese, vi è luogo di sperarne lo stesso buon successo in fiandra.

R I S P O S T A.

Q Uei che parlano in questa forma si mostrano poco ben' informati di tutto ciò che è successo in Francia, e bisogna, che non habbino letto cosa alcuna de gli scritti che furono publicati in quel tempo. è cosa certa e notoria, che le controversie non furono mai ne più grandi, ne più accese, che doppo l'introduzione del Formulario per tutto il tempo, che l'Arcivescovo di Parigi Parefisso, & alcuni altri Vescovi lo spiegarono, conforme fanno hoggi l'Arcivescovo di Malines e suoi aderenti, esigendo la credenza non solamente sopra il jus, mà anche sopra il fatto.

Le turbolenze non cessarono, che nell' anno 1668. e sequenti, nel qual tempo fù resa la pace alla Chiesa di Francia, doppo che fù concordato all' occasione dell' affare de quattro Vescovi, che per il Formulario non s'esigeva la credenza del fatto, mà solamente il silentio, e rispetto; il che fù sufficientemente autorizzato dalla Santa Sede nell' aggiustamento di quest' istesso affare de i quattro Vescovi, permettendosi e lasciandosi correre questa spiegatione, e l'Arcivescovo di Parigi Parefisso havendola ammessa, vidde calmare tutto in un subito le turbolenze, che agitavano da molto tempo la di lui Diocesi.

*Agnoscent
se viſtos, ſi
Papa reji-
ciens Ad-
ditiones,
non decla-
ret eas
rejici ideo
quia Ju-
ramen-
tum non
cadit ſu-
pra fa-
ctum. At-
qui Papa
hoc non
declara-
vit.*

Tutto à l'opposto segue presentemente in fiandra, ove l'Arcivescovo di Malines e suoi aderenti dichiarano, che il Formulario contiene ugualmente la Credenza del jus e del fatto. Per il che, se la Santa Sede rigettando le additioni dell'Arcivescovo di Malines, non fa sufficientemente intendere, non esser sua intentione, che nel Formulario si esiga la Credenza e giuramento in ciò, che riguarda al fatto i in vece di rimediar alle turbolenze e divisioni della fiandra con l'introduzione del Formulario non si farà, che aumentarle & accender un fuoco, il quale non potrà produrre, che conseguenze funeste, e scandalose.

Si tratta qui della coscienza di ciascheduno particolare, dal quale s'esigera la sottoscrizione del Formulario, onde la più parte crederà incorrere in peccato prendendo Dio per testimonio d'una cosa, della quale può dubitare, o sopra la quale non sarà in stato di formare alcun giudizio positivo, nel che pare, che si convenga alla carità e benignità della Sede Apostolica di sollevarsi, e di prevenire li travagli e le difficoltà di coscienza, nelle quali si troveranno.

Ogni

Ogni persona, dalla quale i superiori esigano un giuramento, ha il jus di domandarli à che pretendono obbligarla per un tal giuramento, particolarmente, quando le parole, che vi s'adopra, non hanno un senso chiaro e certo; or è manifesto, che le parole del Formulario in ciò, che riguarda il fatto, non hanno un senso chiaro e certo, mentre l'Arcivescovo di Malines è suoi aderenti lo spiegano in una maniera, e tanti altri Vescovi, e Teologi di Francia e di altri Paesi, anzi la più parte de Teologi, e Consultori di Roma l'intendono in una maniera affatto diversa.

Sopra di che si puol anche riflettere, che l'Em.mo Laurea nel suo *Votum* lo spiega in una maniera assai particolare, oltre che li termini di *Complexum* di *Connotatum* e di *Subjectum rei definita*, de quali si serve, sono termini Teologici, e per ciò oscuri e d'una Sfera molto Superiore alla capacità della maggiore parte di quelli, da quali s'esigera la signatura del Formulario che crederanno dover prenderne le parole nel loro senso comune & ordinario, il che gli impedirà di poter sottoscrivere e giurare puramente, e semplicemente il detto Formulario.

D' Onde pare, che in queste circostanze farebbe una cosa molto contraria allo spirito della Chiesa, e buona condotta di chi la governa, il riguardare come contumaci quelle persone, che non hanno altra colpa, che di temer d'offendere Iddio con un falso giuramento à causa di termini equivoci di quel che s'ha da giurare: e se ricusano di far questo giuramento per non haver altro lume, non si può mai credere, che habbiano da esser trattati d'Eretici e Rebelli alle Constitutioni della Chiesa, non ostante qualunque dichiarazione, che per altro diano della purità e sincerità della lor fede.

P. Des-
rant obje-
cerat Au-
thoritatem
e Scripta
Card.
Laurea.
Adversa-
rii hoc loco
oppugna-
verunt il-
lam: jam
verò simu-
lant sese
semper
huic Car-
dinali ad-
hasisse.
Vide l. 1.
c. 3. §. 16.

VII. SUPPOSITIONE

PER Conseguir il lor fine dicono ancor gl'Auversarii, che non solamente li Vescovi vogliono il Formulario, mà che li Principi lo vogliono, che gl'huomini da bene lo Vogliono.

RISPOSTA.

IN quanto ai Vescovi di Fiandra, che si riducono à cinque, è cosa notoria, in che maniera l'Arcivescovo di Malines ha impegnato gl'altri quattro suoi suffraganei à consentir à questa domanda, benché per altro almeno due di loro vi fussero da se stessi poco inclinati, anzi vi havessero repugnanza, conforme se ne sono spiegati in varie occorrenze, tenendosi di più per cosa certa, che introdotto il Formulario non concorderanno tra di loro nella esecuzione, e nella maniera d'esigere la sottoscrizione, il che non potrebbe cagionare, se non nuove turbolenze, e divisioni à riuscire di poca edificatione per le Bolle Pontificie, e gl'Ordini della Santa Sede.

In quanto à i Principi, non pare ch'altri habbiano guistitia d'entrare in questo affare, fuor della Maestà del Rè Catolico sourano di Fiandra, il quale non è vero, ch'habbia dichiarato di voler il Formulario, anzi è noto, che il Sig.re Ambasciatore di Spagna secundo gl'ordini ricevuti da Sua Maestà, hà solamente fatto istanza appresso la Santità Sua, acciò le ambedue parti siano sentite nelle loro raggioni e rimostranze, e che il negotio sia trattato con la dovuta attentione e diligenza, rimettendosi per altro Sua Maestà à quel, che sarà giudicato della Sede Apostolica piu à proposito per il bene, à la pace di Fiandra.

Se poi vi sono de gl'altri Principi ò Ministri stranieri, che entrino in questo negotio per appoggiare la domanda del Formulario, non pare, che questo habbia da esser d'alcun momento; anzi non possa servire, che à scuoprir l'intrigo de gl'Auversarii, i quali diffidandosi di poter riuscire per via di ragione, ricorrono à quelli mezzi politici è mondani, con impiegare in una causa tutta Ecclesiastica è dottrinale il nome, è l'Autorità de Principi Secolari forastieri, che non ponno sapere il vero stato delle Chiese, delle quali si tratta, e non hanno alcun dritto, ne interesse di entrare di mezzo per questo affare.

Ne pur è vero, che gl'huomini da bene s'accordino in Fiandra nel voler il Formulario, anzi tutto il contrario si vede dalle Suppliche e dichiarazioni rimesse alla Sacra Congregatione del Sant Offizio, sottoscritte da un gran numero de Canonici del Capitolo Metropolitano de Malines, e dell'altre Chiese Catedrali, da molti Dottori, e Professori dell'Università di Lovanio, d'Abbatì Regolari, è Superiori di Religioni, de Parochi delle principali Città, senza che fosse difficile di rapportarne molte altre simili dichiarazioni, se vene fosse bisogno.

VIII. S U P P O S I T I O N E.

I Promotori dell'Introduttione del Formulario dicono di piu, non esservi altro modo di discernere i Gianfenisti, che la sudetta introduzione, i quali senza questo restarabbero nascosti spargendo la loro dottrina, & in fatti esser cosa notoria à tutto il mondo, che il motivo, che obligò i Vescovi di Francia à domandare, e i Pontefici à prescrivere il Formulario, fù, perche non si trovava altro modo di riconoscere i partiali di Gianfenisti.

R I S P O S T A.

Chiunque parla così, suppone esservi effettivamente in Fiandra gran numero di Gianfenisti, i quali bisogna discernere per poterli o sanare, ò punire; mà il Deputato di Lovanio sostiene, che questa Supposizione è falsissima è piena di calunnia, conforme l'hà dimostrato di sopra.

In quanto alla Francia, quel che se ne dice, para anche una Supposizione falsa, perche se fosse vero, doppo l'introduzione del Formulario si fariano scoperti molti Giansenisti, i quali ò farebbero stati puniti, come ostinati, il che certamente non è succeduto, come ogni uno sà, ne gl'Auversarii ne ponno addur essempli, ò prova alcuna. E ben vero, che non mancano essempli di Persone, che anche doppo l'introduzione e sottoscrizione del Formulario sono state esiliate ò vessate in diverse altre maniere sotto il pretesto di Giansenismo. Mà questo non serve ad altro, se non à far vedere, che il Formulario non è un modo di finir le dispute, è di metter la pace nelle Chiese, anzi per esperienza s'è veduto, che gli Auversarii l'adoprano solamente per inquietare e vessare le coscienze di coloro, che essendo per altro perfettamente sommessi alle Bolle Pontificie, fanno solamente difficoltà di sottoscrivere, è giurare il Formulario per cagione del fatto, il che basta à gl'Auversarii per trattarli d'Eretici, è per far credere nelle corti de Principi, & appresso il volgo, che c'è dentro la Chiesa una setta d'huomini, che sostengono gli errori condannati da Sommi Pontefici.

IX. S U P P O S I T I O N E.

PRetendono gl'Auversarii d'esser ben informati dall'intentioni di Sua Santità intorno à i Brevi da scriversi tanto à Vescovi, quanto all'Università di Lovanio, è le riferiscono, come cose, delle quali Sua Santità s'è spesso spiegata.

R I S P O S T A.

Tutto quello che dicono sopra di cio, è assai contrario al rispetto, che si deve à Sua Santità, ne pare conveniente, che devino esser creduti sopra la lor parola, mentre ardiscono de attribuire al Sommo Pontefice, quel che hanno imaginato di più vantaggioso per i loro disegni: da questo lor ardire si puol congetturare quel che sono per fare nello spiegar à lor modo i Brevi, se vi restasse minima oscurità, mentre già si dichiarano, che le additioni del Archivescovo di Malines non sono state ritgettate dalla Santa Sede, come contrarie al vero senso del Formulario, mà solamente come superflue & inutili, è che le parole dell'istesso Formulario esprimono à bastanza il senso delle medeme additioni.

Si tralascia quel che aggiungono intorno alla Censura della Facoltà di Lovanio fatta nel passato secolo contro le Propositioni di Lessio, & intorno alla giustificazione della medesima Censura, la quale vogliono esser stata sospesa da Sisto Quinto, è condannata implicitamente nelle Bolle d'Innocentio Decimo & Alessandro Settimo, da che ogni uno si accorge, quali sono gli Autori di simil scrittura.

CON-

*ve
rabani,
quod P.
Desirant
sciebat; &
finxerunt
se ignorare,
ut multa
falsa
per Belgium
spargerent.*

CONCLUSIONE.

DA tutto quel che si è detto, vedesi chiaramente, quante sono le Suppositioni sopra delle quali si fondano i Promotori dell' Introduzione del Formulario, e che questa novità, che procurano con tanta premura, in vece di rimediar alle controversie e turbolenze della Fiandra, farà occasione di aumentarle, & accenderle; il che però si potrebbe prevenire, se la Santa Sede permettendo à Vescovi d'introdurre il Formulario, dichiarasse positivamente, non esser la sua intentione, che nel Formulario si esiga la credenza del fatto.

Mà se per ragioni non penetrate la Santità Sua non stimasse bene di far una tal dichiarazione, pare che farebbe cosa degna della sua saviezza, del suo amore per la pace delle Chiese, è della sua Carità per il riposo delle coscienze, è la salute dell'anime il non permettere all' Arcivescovo di Malines & altri Vescovi d'introdurre il Formulario in un Paese, dove non è mai stato introdotto per lo spazio di tanti anni.

Per tanto pare che bastasse d'ordinare all' Arcivescovo di Malines, & à gl'altri Vescovi de Fiandra di tener la mano all' esecuzione delle Bolle d'Innocentio Decimo & Alessiandro VII. & in conseguenza di procedere secondo le Regole Canoniche contro quelli, che vi contravenissero, cioè, che sostenessero alcuna delle cinque Propositioni condannate, ò vero, che pigliassero la difesa del Libro di Gianfenio, ò in voce, ò in scritto: con proibire sotto pene rigorose di trattar da Gianfenisti, ò di vessare in qualch' altra maniera quelli, che non farebbero convinti giuridicamente di contravenire alle dette Bolle.

§. 8.

Joannis Liberti Hennebelli Declaratio, de sensu Formularii.

*Non de
Additioni-
nibus, sed
de Intro-
ductione
Formularii
agebatur.*

GIo. Liberto Hennebel Deputato dell' Università di Lovanio ritornando di nuovo d'avanti alla somma Giustizia, è Paterna Carità della S. V. doppo il bacio de SS.mi Piedi, riverent. Le rappresenta d'havere altre volte esposto à V. B.ne ed alla S. Congregatione ed in voce & in scritto l'inutilità, ed il danno d'una nuova Costituzione, è dell' introduzione del Formulario nelle Provincie di Fiandra promossa dal Padre Desirant, è da suoi Fautori.

L'inutilità, per esser totalmente falso trovarsi nelle d.te Provincie, ne Errore, ne Eresia, conforme vorrebbe dar ad intendere, & è andato sempre esclamando il Padre Desirant senza haver mostrato, ne con prove concludenti, ne con leggieri l'esistenza supposta di questa Eresia, di modo che secondo l'Assioma commune delle Legge Civili è Canoniche, *Attore non probante absolvendus est reus.*

Mà

Mà molto più ancora, perche sfidato è provocato solennemente & giudizialmente dall' Oratore à produrre d'avanti alla S. V. ò alla S. Congregatione il nome non di più persone, mà d'uno solo per ciascuna Diocesi, che potesse esser convinto, ò almeno giuridicamente processato de gl'Errori pretesi con farsi offerta in quel caso non solamente d'acconsentire alla nuova Introduttione del Formolario, mà ancora promettendo à nome de suoi principali di farne egli medemo istanza alla S. V. Hà sempre il d.to Padre Desirant dissimulata questa diffida, e sfuggita ogni prova per altro à lui facilissima, attesa la prepotenza de gl'Auversarii, se le sue accuse haveffero havuto un minimo fondamento, contentandosi solo d'andare esagerando secondo l'uso solito di 40. anni, che in quei Paesi v'era un numero grande de Giansenisti che parlavano & che sentivano à lor modo.

Iterum, Lector, D. Hannebel provocabat Patrem Desirant: sed nondum venerat tempus accusandi.

Il danno alla Sede Apostolica, perche ammettendo il Formolario senza Esame, è faciendone una nuova Costituzione per rinnovare quello d'Innocenzo X. & Alessandro VII. col solo presupposto del male, potrebbe mettersi in pericolo d'aver dato remedio ad un male fittizio & creato nella mente de gl'Auversarii dall'antico desiderio, che hanno di tenere inquietata & perseguitata l'Università di Lovanio, e di screditare come Giansenisti tutte quelle persone, che vivono opposte alle loro opinioni, tanto sopra la gratia, che la Morale, e contrarie à i loro vasti disegni, nel qual caso si farebbe data occasione à gl'Emoli della Sede Apostolica di mormorare contro le sue risoluzioni, con haver per 40. anni voluto supporre il male senza mai esaminare, se era vero, ò falso, benchè di ciò ne venisse supplicata & implorata la sua Giustizia dalla parte debole, & oppressa.

Il danno all'Università med.ma di Lovanio, & à molte persone di pietà e di dottrina, mentre gl'Auversarii soliti à saper dar à tutte le cose il colore del loro interesse, haverebbero fatto apparire l'Introduttione del Formolario, che la S. Sede potrebbe intender forse d'applicare per un rimedio al più di soprabondanza, e precautione, per un rimedio di necessità è di salute, servendosi di quest'equivoco ne Paesi lontani, è particolarmente alle Corti de Principi, per screditare la sua dottrina, ed i suoi Professori, figurandogli macchiati d'Eresia, è perciò mortificati giustamente, con una nuova Costituzione, è con l'Introduttione del Formolario, come se la Santità Vostra haveffe doppo 40. anni giudicato necessario quel rimedio, che la S. M. d'Alessandro VII. & de suoi Successori haveva giudicato inutile & superfluo per la certezza della loro sana dottrina, ed ubbidienza, è così persequitarli con proscriptioni & esilii, con privatione, ed esclusione di Cathedre, & Beneficii, con remotioni di Cariche, & in somma per haver in mano un flagello, col quale haverebbero sempre potuto tormentare l'Università, quando fosse loro piaciuto, ed impadronirsene un giorno in fatti, conforme se ne sono di già impadroniti nell'animo.

Rappresenta inoltre il detto Oratore d'haver altre volte esposto in voce & in scritto alla S. V. ed alla S. Congregatione, che non doveva esser ba-

stante l'istanza de Vescovi à far introdurre il Formolario quando non ne provassero il bisogno.

Primo, perche sarebbe stato un rouinare il fondamento è l'ordine de ricorsi portati legitimamente in cause maggiori alla Sede Apostolica fra superiori immediati, e di loro sudditi, se si douesse senza concludenza di proue, senza figura di giudicio, e senza difesa all'accuse, pronunciare secondo le loro Istanze, e dar loro vinta la lite senza discussione di causa, e sarebbe stato giustificare in qualche modo indirettamente l'Errore di quelli, che pretendono, che si ricorra à Tribunali secolari per ottenere la retta e pronta spedizione de Giuditii.

2. Perche alcuni di quelli Vescovi come è cosa notoria e facile a saper da chiunque faccia ogni minima diligenza, non sono venuti a far tal domanda, perche restassero persuasi della sua necessità, ò utilità, mà più tosto per compiacer ad alcuni altri, ed in particolare al principale fra loro, il quale educato & allevato da Giovinetto appressò gl'Auversarii & Emoli dell'Università di Lovanio, n'è restato talmente preoccupato, che riguarda, come tanti Errori, & Eresie ciò, che non s'addatta à quelle sue prime impressioni, come si può conoscer dalle risposte publicate contro alla sua lettera Pastorale, è molto più appressò dal Libello intitolato: *Jansenismus omnem destruens Religionem*, che si v'è distribuendo in fiandra dalle sue Creature, & in Roma dal suo Deputato, benchè per altro contenga false imputationi così esorbitanti, & esecrande, che perdono la fede per l'istessa loro atrocità.

Parimente che non doueva attendersi l'accusa, che si faceva da gl'Auversarii, che molti nelle due Provincie nascondono l'Errore, benchè non apparisca loro nella faccia. Perche oltre l'esser questo sospetto mal fondato, il voler appoggiare una decisione, ò innovatione sopra d'esso, circa alla credenza anteriore, sarebbe contrario ad ogni Jus humano e divino, e conforme a quello, che diceva S. Gregorio Magno in simil Caso, che doppo l'espressa dichiarazione di coloro, a quali si richiede professione e testimonianza della lor fede, il voler sospettare più oltre, *Non est haereses purgare, sed facere*, tanto più non essendo i Professori dell'Università di Lovanio, ne suoi Adherenti quelli, che caminano con equivoci di parole, è con restrittioni mentali.

Che non douevano prendersi per sentimenti de i detti Professori è de loro Aderenti alcuni pochi Libelli di scrittori Anonimi, e sconosciuti, che s'oppongono da gl'Auversarii, perche in tal maniera sarebbe stato in potestà di ciascuno, & etiamdio di loro nemici, il far in tempi opportuni seminare scritti simili per haver luogo di rappresentare qua sempre viva, & in piedi una pretesa resistenza, e ribellione a gli ordini e decisioni della Sede Apostolica.

Finalmente ch'era necessario prima di trattare di questa nuova Introductione del Formulario, di far maturamente esaminare la Dottrina dell'Uni-

Univerſita di Lovanio ſopra la grazia, perche ſe in fatti non ſ'inſegnaffe ivi altra Dottrina, che quella di S. Agoſtino, e di S. Tomaſo, non ſola-mente farebbe l'inutilità manifeſta di tal introduzione, che la domanda, che ne fanno fare li veri Autori e Promotori del Formolario, non è ad altro fine, che di ſcreditare, & inquietare li difenſori della Grazia effica-ce, e della Predeſtinazione gratuita, & inſieme di render odioſa, e calon-nioſa l'iſteſſa Dottrina, come è ſtato fatto, e ſi fa ancora ogni giorno da gl'Auverſarii ſotto varii preteſti.

Che attesa la ſomma Giuſtizia e la Paterna Carità della Sede Apoſtoli-ca, non doueva queſt' Eſame preventivo venirſi negato per haverſi eſſa med.ma chiamati, & obligati a venirne d'avanti da paefi lontani, con di-ſaſtri di ſpeſe, con incomodi di viaggi, con pericoli delle guerre, e con ſpecial deputatione per renderle conto di quanto ſ'opinaffe & inſegnaffe da quelli dell'Univerſità, e dal paefe, e per eſſere poi venuti qua non ad altro oggetto che di far riconoſcere la dottrina, che ſi profeſſa, e farla di- chiarare ò per buona, ò per cattiva: perche ſe foſſe buona, ci laſciaſſero i noſtri perſecutori tenerla in pace, con dar fine a tanti travagli, con i quali ci han dato occasione di meritare da Dio il dono della ſoſſerenza, e ſe foſſe cattiva emendarci, e ſoſtituirſi in vece d'eſſa la buona, ò pure metterci in quiete.

E finalmente per haver S. M. Cattolica fatta la med.ma iſtanza che ve-niſſe eſaminata, conoſcendo, che queſta era l'Unica ſtrada di metter la pace ne i ſuoi ſtati, doue naſcerebbero altrimenti turbolenze, e diſſentio-ni più fiere, tanto più che farebbe levar il cuore non ſolo all'Univerſità di Lovanio, ma ancora a tutti gl'altri in ſimili occaſioni; di ricorrere alla Sede Apoſtolica e conſultarla, mentre doppo tanti viaggi, fatiche ſi lun-ghe e premuroſe iſtanze, e doppo tante Deputationi, non ſi foſſe potuta ottenere la deciſione della Dottrina & il termine finale delle Controverſie.

Rappreſenta in oltre il detto Oratore haver altre volte eſpoſto in voce & ſcritto alla S. V. ed alla S. Congregatione, che ſe per cauſe a noi ignote voleſſe la S. V. far una nuova Coſtituzione & introdurre il Formolario in ſiandra, l'introduzione ſuccedeſſe in modo, che ſe non portaſſe giova-mento, almeno non arrecaſſe pregiudizio, eſſendoli perciò ſupplicato.

Primo. Che il Formolario non veniſſe ameſſo *ex Cauſa infamante*, ma che ſi dichiaraffe, che la detta Introduzione non era, perche ſi credeſſe veramente neceſſaria, ne che quel Paefe foſſe veramente infetto del ma-le allegato dall'Auverſario, e dal quale non hà potuto portar alcuna pro-va, ne pur leggiera, benchè provocato e ſfidato.

2. Che poſto che ſi foſſe voluto introdurre il Formolario, la S. V. e la S. Congregatione ſi foſſe compiacciuta di dichiarare, in qual ſenſo doue-va riceverſi, cioè ſe la ſoſcrittione, ed il giuramento cadeſſero ſopra del jus e del fatto ſenza attendere ſopra di ciò l'oppoſizione de gl'Auverſarii molti, de quali ſi può vedere, con qual ſincerità procedino, mentre non

reconoscendo per altro nella S. Sede l'Infallibilità del Jus, hoggi si mostrano Zelanti per quella del fatto.

Nota. Lector, hic sequitur famosa Hennebelli Declaratio, seu Expositio.

Finalmente, che questa Dichiarazione si domandava, non tanto per levar ogni motivo d'Equivoco, e di pretesto a nostri Auversarii di poterci più calomniare col nome odioso di Giansenisti, mà per non dar campo di scandalizzarsi a gl'Eretici nostri vicini per veder, che le oppressioni nascerrebbero solo per non poter sapere l'intentione del superiore, e dal non venire chiaramente spiegata la mente, e l'intentione della Sede Apostolica in particolare, essendo stata supplicata con tanta sommissione, e con tante preghiere, e da persone venute a posta da lontani Paesi, e che si professano si pronte, e si indifferenti ad ubbedire.

Dichiarazione dell'Oratore, e suoi principali della maniera, nella quale interpreteranno il Formolario.

Non ostante però tutte le predette cose, espote alla S. V. ed alla Sacra Congregatione, e delle quali l'hà supplicata, e nuovamente con ogni riverenza la supplica. Hà creduto il detto Oratore di dover in oltre **DICHIARARE, ED ESPORRE** humilmente alla S. V. che caso, che non volesse la S. Congregatione dare una dichiarazione publica & autentica del senso, nel quale vuole, che si prenda il detto Formolario; l'Oratore tanto a nome suo, che di tutti i suoi principali per far vedere a tutto il Mondo la loro schiettezza e sincerità, & acciò non possano in appresso essere accusati da i loro Auversarii, e Malevoli d'haver finto, e dissimulato i loro sentimenti alla Sede Apostolica.

DICHIARANO ET ESPONGONO humilmente alla S. V. che non intenderanno mai di sottoscrivere in quel caso il Formolario secondo la mente ed interpretatione dell'Arcivescovo di Malines, e de suoi sequaci, cioè a dire, riferendo e facendo cadere (per quel che appartiene alla credenza e persuasione interiore) la forza della sottoscrizione e giuramento sopra il fatto, mà ben si sopra il Jus solo, secondo quello, che credono esser l'intentione e la mente della Sacra Congregatione, e che fanno esser la Dottrina ricevuta da tutti i Teologi, ed i più zelanti difensori della Chiesa, come il Cardinale Baronio, Bellarmino, Pallavicino, de i stessi Giesuiti, come apparisce dal Memoriale, che presentorono a Paolo V. a di Primo Agosto 1605. ed altri infiniti, i quali tutti ad una voce riconoscono è confessano in essa non esservi Infallibilità, per qualche spetta all' Interpretazione, e la maniera di prender il senso de gl'Autori. Anzi han creduto, che il riconoscerla, e dichiararla fallibile in questo punto, era il vero, ed efficacissimo modo di diffenderla in molti casi contro de gl'Eretici, e render vani ed inutili i loro sforzi.

Conclusione.

E questa **DICHIARAZIONE ED ESPOSITIONE** la fanno tanto più volentieri (Beat.mo Padre) quanto che restano persuasi, che se doppo d'esser stata da loro fatta così solennemente, ed in faccia della Chiesa, la S. V. è la S. Congregatione la tollera, e non la redarguisce d'errore, saranno ben fondati di creder la loro maniera, d'interpretar il Formolario, come buona, sana e non contraria alla mente della Sede Apostolica; perche e cosa certa secondo

le Regole Canoniche, ch'in simili occasioni: *Error cui non resistitur, approbatur*. Tanto più che la parte Auversa, accusando il loro sentimento non solamente come erroneo, mà ancora, come distruttivo del fondamento della Fede, e dell' infallibilità della Chiesa, hanno per indubitato, che non può mai succedere, che col silenzio, in tal occasione fossero in qualche modo confermati nell' Errore dal successore, di chi ha ricevuto per prerogativa singolare, di confermare li fedeli nella fede; e ch'il Vicario di quel Pastore, ch'abbandona le novanta nove pecorelle per ritrovarne una perduta, permettesse per difetto di proferire una sola parola, che restassero Erranti, ed andassero à male tant' altre raccomandate alla sua custodia.

Et in fatti se s'adattano, e s'indirizzano particolarmente, come non v'è dubbio, al Vicario di Cristo, quelle parole del Profeta: *Fili hominis speculatore dedisti te domui Israël, & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me*. E cosa certissima, che non può esser mai ingannato, & esposto à restar in preda all' Errore, chi sta fidato sopra la vigilanza di tal sentinella, e viene assicurato del suo silenzio. Perche altrimenti sarebbe tal efficacia d'Errore (per parlare in linguaggio della Scrittura) alla quale sarebbe come impossibile di resistere. Onde si può dire in questo caso, quel che in altro simile disse un Dottore celebre nella Chiesa: *Si error est quod credimus, a te Domine decepti sumus*.

*Considera nunc, Le-
tor, quàm
prudenter,
& sapien-
ter Sancti-
tas Sua in
Decreto &
Brevi A-
postolico
rejecerit
omnem
Declara-
tionem,
Interpre-
tationem
sen Expo-
sitionem,
à sensu ob-
vio For-
mularii
dissonam.*

Quare &c.

§. 8.

Scriptura pro Parte Episcoporum Belgii, de quatuor Episcopis Gallicanis, & clausulâ, Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus.

Per P. DESIRANT.

F A C T U M.

Quatuor famosi in Galliis Episcopi ediderant Declarationem sub titulo *Mandement*, quâ venerabantur Formulare Alexandri VII. cum restrictione, *Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus*. Hæc Declaratio proscripta fuerat à Sac. Congregatione; dum Alexandri Successor Clemens IX. ferio mandavit Archiepiscopo Thebarum, Nuntio Apostolico, ut Episcopos illos ad debitam subscriptionem induceret, constituitque Commissarios, qui id tentarent publico juris ordine; & requisivit tres Episcopos alios, qui eos secreto Officii sui commonerent, etiam inscio P. Annato cum suis, qui jugiter urgebant prædictos Commissarios, ut juridicè procederent. Quatuor illi Episcopi parabant Pontifici literas scribere, quibus significabant, se signaturos esse cum parenthesis, *Salva supradicta Declaratione*. Nuntius verò voluit pro parenthesis poni: *Retractata illa Declaratione*. Tres

*Ex notitiis
Illustrissi-
mi Dom.
Bargelli-
ni, tunc
Nuntii
Apostolici.*

autem Episcopi Pacificatores effecerunt, ut utraque omitteretur, quasi satis virtualis esset retractatio, si Formulare ipsum sine restrictione signarent. Volebant etiam scribere Pontifici, quod signarent Formulare, sicut *Plures* Episcopi fecerant: Nuntius verò Apostolicus iussit omitti captiosam particulam *Plures*: quæ potuisset referri ad aliquos, qui non sincerè id præstitissent. Scripserunt ergo, quod subsignarent sicut Episcopi, qui signaverant, de quorum sinceritate dubium nullum erat: & ita audiverunt suos Pacificatores, & tandem signaverunt. Sed fama est, quod Antonius Arnaldus author fuerit, ut verbotenus reclamarent Clausulam, *Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus*. Quæ prætenfa reclamatio vocatur Processus verbalis. Quam famam ut audiverat Nuntius, scripsit Episcopis illis quatuor, neque generosè ab illis processum esse, neque honestè, ut Ecclesiasticos & Nobiles decet. Totum indicavit Pontifici, atque iussus examinare rem ipsam funditus, intellexit à Pacificatoribus, nihil sibi de isto Processu verbali constare, ipsique quatuor Episcopi scripto sunt contestati, se signasse sincero animo sine ulla exceptione vel restrictione; quo audito Pontifex acquiescere visus est. Nihilominus quidam Ecclesiasticus Apamienfis de Processu illo Verbali quasdam jactantias impressit, de quibus Clemens IX. informatus injunxit iterum Nuntio, ut veritatem inquireret. Sed rursus Episcopi perstiterunt, & licet non interrogarentur nisi de facto præterito expressis terminis, an processum illum Verbalem habuissent, responderunt semper, se subscripsisse sine ulla restrictione; & ut omne dubium amputarent, quod dictus Nuntius ex rumore publico movebat, nimirum de prætenfa Clausula, *Reverentiam factis &c.* signaverunt novam declarationem totam ab Arnaldo dictatam, ubi attributionem propositionum factam Libro Jansenii declarabant à se accipi juxta sententiam Baronii, Bellarmini, Perronii, Sirmundi & Petavii. Quæ omnia ex parte Nuntii & Clementis IX. sunt ita accepta, ut illi Episcopi apertè intellecti sint per omnes istas subscriptiones protestari, se nullum talem processum Verbalem fecisse vel habuisse, neque inter subsignandum voluisse aut velle introducere separationem facti à jure: proindeque processus ille verbalis, vel est ab Arnaldo fictus; aut si est factus, non fuit unquam Pontifici cognitus, vel ab ipsismet Episcopis agnitus; omnes verò subscriptiones, quas fecerunt, eò tetenderunt, ut persuaderetur Pontifici, eos subscripsisse, & subscribere sicut alii Episcopi in Galliis subscripserant. Atque tandem Clemens IX. rescripsit, sibi satisfactum esse. Verum Arnaldus postea excogitavit contortas quasdam Baronii & Bellarmini interpretationes, de quibus neque à Nuntio, neque à Clemente Pontifice, aut ullo sanæ mentis Theologo tunc cogitabatur, aut si cogitabatur ab Arnaldo, nullatenus tamen exprimebatur. Illis verò interpretationibus Arnaldus nunc relicta Galliâ, quosdam in Belgio Novatores fovet, studioso Sophismate studens persuadere, quatuor illos Episcopos, in Arnaldica Clausula, *Reverentiam factis &c.* perstitisse; Clementem IX. acquievisse, &

& proinde Innocentium XII. consentire debere, etsi prout aperte prædicat, inde concluderetur Alexandrum VII. errasse.

Archiepiscopus autem Mechliniensis cæterique in Belgio Episcopi cum Thomistis & veris Augustinianis opponunt se importuno hospiti Arnaldo cum suis, nec erubescunt dum de gloria Sedis Apostolicæ totiusque Ecclesiæ decisionibus agitur, etiam Jesuitas in Societatem suam admittere, salva efficaciam gratiæ non necessitantis. Non disputant, an Arnaldus bene garriat; sed asserunt, quod in hac parte non rectè incedat. Placeat nunc perpendere, an unius Arnaldi artes suprà recensitæ, ut cæteras taceam quæ sunt toti mundo cognitæ, debeant adversus Ecclesiæ definitionem prævalere: & in Causa communi, salvis tutissimis & inconcussis SS. Augustini & Thomæ Dogmatibus suspectum esse debeat, Jesuitas potius quàm Arnaldum istum habere consortes. Mihi sanè perspicuum est, non causam SS. Augustini vel Thomæ agi, sed Jansenii & Arnaldi. Jansenistæ pro damnato Libro plorant, sed Arnaldus fundit istas lachrymas; interim cum ipse tragœdiis istis assuetus ridet post cortinas.

A P P E N D I X.

Ad factum de 4. Famosis Galliarum Episcopis, sive Responsio ad Annotationem in Epistolam Patris Desirant,

IN CAUSA FORMULARII.

Nisi oculis meis vidissem, nullo modo possem induci, ut crederem Joannem Libertum Hennebel adhuc scribere, & adhuc audere revocare in dubium id, quod tam multis à me testimoniis ostensum & evictum est. Sed nempe dantur homines quibus nunquam verba sufficiunt, & conceptibus suis inhærent, ut polypus saxo, & argumentis alienis non respondent, ne videantur plenè convinci posse: quod brevibus declaro.

Dixerat Hennebellus, quod quatuor Episcopi in Galliis publicaverant totidem scripta sub nomine *Mandements*: in quibus declarabant, signandum esse Formulæ cum Clausula: *Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus*. Nos respondimus, quod quatuor ista scripta damnata, & prohibita fuerint in Sacra Congregatione Indicis 18. Januarii 1667. & Hennebellus ad hoc obmutuit.

Dixerat Hennebellus, quod quatuor Episcopi illi subsignaverint Formulæ conformiter ad declarationem istam, quam fecerant in istis scriptis, sive *Mandements*. Nos ex notitiis Illust. mi D. Bargellini tunc Nuntii Parisiensis ostendimus, Episcopos illos adductos fuisse ut in locum positivæ scriptorum istorum (*mandements*) retractationis, mitterent subsignationes, quibus profitebantur, se subscripsisse sincero animo, & quod hæc subsignationes, quarum una dirigebatur ad Pontificem, altera ad D. Nuntium, fuerint Romæ admittæ, tanquam ejusmodi retractatio, & quod ipse Nun-

tius

An. 1693.

tius non aliter acceptaverit, quàm veluti retractationem, & quod pacificatores direxerint negotium, ita ut haberentur subsignationes istæ tanquam talis retractatio, & quod ipsimet Episcopi, qui eam fecerant, non potuerint ignorare, eam veluti talem admissam fuisse. Harum verò subsignationum, qui unam 4. Junii proximè elapsi reproduxit, mihi id declaravit, permittitque hanc per me historiam referri, & quantum opus esset, publicari, ne Adversarii quidquam retineant, undè veritatem tam lucidam, cujus ipse testis & particeps fuerat, in dubium trahant. Hennebellus ad hæc obmutuit. Plus dicam nunc: Is qui adhuc vivit Illustriss. mus D. Bargellini, & nunc est Patriarcha Hierosolymitanus, ad quem me refero, mihi jam jam constanter affirmavit id quod ex suis quæ olim digessit monumentis, prælegere dignatus fuerat, has scilicet istorum quatuor Episcoporum subsignationes non aliter à se & à Curia Romana acceptas, & acceptatas fuisse, quam veluti talem istorum scriptorum, *Mandements*, retractationem, sive uti habent notitiæ Card. Rospigl. *In vece di una positiva retractatione di quei mandamenti*. num. 148.

Dixerat Hennebellus, quod post subsignationem factam satis publicum fuerit Episcopos illos fecisse processum verbalem, in quo istam suam exceptionem, *Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus* reclamabant. Ad hoc respondimus, quod præfatus D. Nuntius statim ut hunc publicum rumorem audivit, scripserit Pontifici Clementi IX. & monuerit DD. Episcopos, quod neque generosè neque nobiliter egissent, subsignando formulare sine restrictione in una pagina, & interim in alio processu verbali per Clausulam, *Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus*, restrictionem istam faciendo: Istos verò quatuor Episcopos, & pacificatores eorum respondisse, subsignationem sincero animo, & sine restrictione factam esse, proindeque circumlatum rumorem infundatum fuisse, & ita Pontificem acquievissè ex suppositione, quam in Brevi ad istos Episcopos directo expressit dicens: *Quædam de hac re secus circumlata, occasionem nobis præbuerant in tam gravi negotio severius procedendi*. Et infra: *In præsentem tamen cum nova & graviora isthinc acceperimus documenta vera & totalis obedientia vestra, qua formulario sincerè subscripsistis &c.* Ex quibus verbis formavimus ineluctabile hoc argumentum: Confitetur D. Hennebellus cum suis, totum rumorem, qui fuit circa processum verbalem circumlatus, in hoc constitisse, quod Episcopi adjecissent, vel subintellexissent Clausulam: *Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus*: atqui evictum est, quod isti Episcopi de hoc rumore accusati produxerint documenta, quod quædam de hac re secus circumlata fuerint: Ergo est evidentissimum, quod ista Clausula nunquam fuerit à Pontifice approbata. Ad hoc peremptorium argumentum Hennebellus obmutuit, & ut videre est in novissimo ejus scripto, adhuc obmutescit.

Dixerat Hennebellus, quod Clemens IX. Constitutionem Alexandri VII. ita mitigasset, sive explicasset, ut restrictioni, *Reverentiam factis, fidem*

dem autem Dogmatibus locum dedisset. Responderamus per verba in eodem Breui expressa: *Dictorum prædecessorum nostrorum Constitutionibus firmissimè inhaerentes nullam circa illud exceptionem aut restrictionem admissuri unquam fuissetus.* Quibus verbis Clemens IX. apertè declaravit, restrictionem, de qua tunc erat rumor, nunquam à se admissam vel admittendam fuisse. Haftenus autem neque Hennebellus, neque ullus mortalis potuit nobis ostendere, quod isti Episcopi de ulla restrictione alia fuerint suspecti, quàm de Clausula: *Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus.* Ergo hæc neque admissa, neque admittenda unquam fuit. Hennebellus ad hoc obmutescit.

Denique Hennebellus dixerat, quod illi quatuor Episcopi (dictante scilicet Arnaldo) sentirent cum Baronio, Bellarmino, Perronio, Syrmundo, & Petavio, *quantum ad attributionem, quæ Propositiones istæ adscribuntur libro Jansenii*: Bellarminum autem dicere, Ecclesiam in hac attributione fallibilem esse. Ad quod respondimus, captiosum, ac dolosum esse istiusmodi effugium; Ecclesiam namque non debere in Authorum istorum quantumvis in pace mortuorum sententias quolibet compromittere: non tantum quia fieri potest, ut illi litigantibus nondum nobis liberiùs locuti sint, sed maximè cum jam constet quod Adversarii ab Arnaldo instructi Authores istos Catholicos in pravum sensum detorqueant, nimirum quasi docuerint, Ecclesiam non posse definitivo & infallibili iudicio doctrinali damnare Propositiones in determinato sensu alicujus libri, prout in Historia Ecclesiastica nimis sæpe factum esse ostendimus. Quem pravum Arnaldi sensum ostendimus fuisse Clementi IX. cognitum, & ab eodem constanter rejectum. Demonstravimus etenim duplex tunc fuisse quæsitum. Primo modo quærebat, an propositiones istæ iisdem verbis existerent in libro, qui Jansenii dicitur, & item utrum persona Jansenii sit Author istius libri, & istarum Propositionum; & item quis fuerit istarum Propositionum sensus in mente interna ejusdem Jansenii. Hoc erat primum quæsitum, & hoc erat facti, sed de hoc neque disputabatur tunc, neque nunc disputatur. Secundum verò quæsitum fuit, quis sit proprius sensus per verba Libri, qui Jansenii dicitur expressus, & utrum ille sensus sit hæreticus. Totum hoc secundum quæsitum fuit à Clemente IX. habitum, ut juris, in quo Ecclesia falli non possit, non tantum quoad illam partem, qua quæritur, *qualis sit sensus*, verum etiam *quis sit sensus*, quia semper in Ecclesia fuit creditum & observatum, quod unum sine altero nequeat subsistere, & ideo unum ab altero nequeat separari, sed totum ab Ecclesia absolvatur unico contextu, sine distinctione, exceptione, vel separatione; Ecclesia enim simpliciter examinat, & judicat, an aliquis Evangelizet præterquam quod evangelizatum est, & Anathema dicit. Ut verò ostenderemus, quod nihil diceremus ex nobis, producebamus evidentissimos ex Archivio Cardinalis Rospigliosi textus relationis *del succeduto nella Causa di Gianfenio* art. 4.

Ubi dicitur num. 153. Trè erano i quesiti, che potevano farsi sopra il senso di Giansenio nelle cinque Propositioni.

Montalti

Epist. 17.

pag. 491.

492.

500. Ep.

18. p. 517.

524.

525.

Iren. disp.

3. nu. 24.

25.

153. Il primo era, qual fosse la sua mente interna, e con quali precise, & individuali parole haveffe egli espresso le cinque Propositioni, & in ordine à ciò pretendevano i Giansenisti, che nell' Agostino non vi fossero espresse con le medeme parole, che erano concepite nella Bolla d'Innocenzo, fuori che la prima, la quale confessavano, che in qualche maniera poteva dirsi ne gl' istessi termini, mà che quanto all' altre, non erano mai contenute nel libro di Giansenio con quelle parole, così dichiarorno nel manifesto, & in piu altri opusculi. Non negavano però, ch'esse non vi fossero contenute in termini equivalenti, anzi espressamente consentivano esservi nel loro piu vero, e legittimo senso.

154. Or questa è una questione di puro fatto, ondè consentono i piu dotti, non esser sottoposta alle definizioni de Fede. Mà non è questo in veruna maniera il nostro caso, perche quanto alla persona di Giansenio, non è stata mai dannata, ne si è cercato, che cosa fosse nella sua mente interna. Quanto poi alle Propositioni, poco importa, con quali parole siano concepite, ne sopra ciò può cader questione, essendo cosa patente à sensi. Ondè non furono condannate le parole, ò le frasi, mà il significato di esse, e questo solo fu dalla Santa Sede esaminato e deciso.

155. Il secondo quesito potrebbe essere, *qual veramente fosse il proprio senso portato dalle parole di Giansenio nel suo Augustino*. Questo se bene come diremo appresso, è anche fuori del nostro caso, *contiene una questione non di fatto, ma di jure, e sottoposta al giudizio della Chiesa*: poiche per decidere, se una dottrina è conforme alla S. Scrittura, è necessario haver piena cognizione dell' uno, e dell' altro termine, cioè intendere, e la scrittura, e la dottrina, & in altra maniera potrebbero difendersi tutte l'Eresie, & impugnarsi tutte le verità definite nella fede, con dire, se bene è infallibile il Papa nell' intelligenza della scrittura, può però errare nell' intendere quelle dottrine, che hà egli ò condannate per Eretiche, ò definite per Articoli di Fede: Et in questa maniera si potrebbe consequentemente dire, che i Libri di Calvino, di Lutero, di Pelagio, ò Giuliano, e di tutti gl'altri Eretici sono pieni di verità cattoliche, come anche cattoliche sono tutte le Propositioni dannate d'Anathema, perche' il loro vero e proprio senso non è stato inteso ne Concilii. Onde è forza di concludere, che la Chiesa essendo colonna e fermamento della verità, habbia la Divina assistenza per intendere la scrittura, e ciò che ad essa è opposto, ò conforme. Ne incontrario possono adurre i Giansenisti, l'autorità de gli Scrittori, ò l'antico stile della Chiesa, poiche questa non hà mai praticato d'ammettere somiglianti discolpe ne gl'Eretici, è quanto à gl'Autori chi da Giansenisti sogliono allegarli, parlano in termini delle questioni di fatto, come successe nella celebre causa d'Onorio, nella quale volendo il Concilio indagare *la mente interna* di quel Pontefice per dannare *la persona*, consentono

sentono molti, ch'egli potesse errare, & errasse *in quel fatto*. Mà molto diverso è il caso di Gianfenio, nel quale non si è mai condannata la *persona*, ne cercato qual fosse la *sua mente interna*, & hà solo voluto la S. Sede condannare la dottrina, il che certamente non poteva farsi senza haver un' intiera, e piena notizia non solo della scrittura, mà di quell' istessa *Dottrina di Gianfenio*.

Ex quibus manifestè convincebatur Hennebellus de iis, quæ semper dixeram, nimirum duo esse illa quæsitæ distincta, quorum unum est Facti, de quo agitur num. 153. Sed impertinens ad nostrum propositum: alterum est Juris, de quo agitur num. 155. scilicet de Propositionis vel Libri sensu; non tantum, *qualis, sed etiam quis ille sensus sit*.

Debeo mihi oculos eruere, ut in verbis Italicis productis aliud reperiam, quàm jam à me expositum est.

Consequenter ostenderamus Hennebello ad oculus ex eodem scripto, Clementem IX. voluisse quidem dissimulare cum istis Episcopis 4. si fuisset actum de facto, & attributione juxta primum quæsitum, illo num. 153. expressum, ubi agebatur de persona Jansenii, & de mente illius interna; sed eundem Papam nunquam dissimulaturum fuisse, si fuisset ab eis aliquid dictum, vel factum juxta quæsitum secundum. Verba limpidissima erant: 161. Voleva in sostanza saper il Papa, in che consistevano le dichiarazioni fatte ne Processi verbali, perche se in esse si fosse semplicemente asserito, che il Papa può errare *nelle questioni di fatto nella conformità che sopra habbiamo espresso* al num. 153. haverebbe la Santità sua dissimulato, e non datose ne per intesa, *mà se havessero veramente dichiarato di non voler riconoscere per Eretiche le cinque Propositioni nel senso di Gianfenio* conforme erano della S. Sede state condannate, *non l'haverebbe mai in veruna maniera comportato*, ne in questo punto voleva usare alcuna sorte di dissimulatione, o connivenza: e furono questi ordini eseguiti esattamente da Monfig.^{or} Bargellini.

Ex quibus omnibus iterum peremptoriè concludebamus, quod Clemens IX. perstiterit, & quod Episcopi se submiserint, finaliter perseverantes in subscriptione sua, quam fecerunt, infra Formulare ponentes suum nomen sine ulla restrictione, vel exceptione: neque aliud ad summum volentes, aut potentes subintelligere, quàm quod juramentum non caderet in personam Jansenii, ejusque mentem internam juxta quæsitum n. 153. sed absolutè jurantes, quod Propositiones essent hæreticæ in sensu per verba in Libro expresso, prout dicebatur num. 155. & hæc omnia probavimus ex concordia relatione Ill.^{mi} D. Bargellini, Em.^{mi} d'Estrées, & Archivio Cardinalis Rospigliosi. Ad hæc omnia verò Hennebellus more suo obmutescit, repetit antiquas cantilenas suas, quæ invincibilibus his argumentis jam pridem exsufflatæ sunt.

Quarè humiliter cum rogatum velim, ut desinat nugas agere, & si quid serio potest, conetur saltem respondere ad argumenta, ad quæ responderi

nihil solidi potest. Nam quid evidentius dici, vel cogitari potest, quam scripta Episcoporum quatuor in quibus nihil aliud agebatur, quam de facienda clausula: *Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus*, fuisse ab initio per S. Congregationem Indicis prohibita, & condemnata, & tandem ab ipsis Episcopis ita deserta, ut nihil manserit reliquum, nisi id de quo disputatum nunquam fuit, scilicet non esse jurandum, quod Jansenii persona blasphemum & hæreticum hunc librum scripserit, vel in mente sua interna sicut Liber ille docuit, ita senserit, quia hoc solum reputabatur pro facto, & hoc solum erat illud, de quo agebant loquentes de attributione, quâ Propositiones adscribuntur Libro Jansenii Iprensus Episcopi; esse autem ejurandum sensum seu Propositiones in isto Libro, quoad substantiam expressas, quod reputabatur pro jure, *e sottoposto al giudizio della Chiesa*, quemadmodum ex supra relato Cardinalis Rospligiosi Archivio demonstratum est.

Pergat autem Hennebellus, pergat ad hæc obmutescere, sed & parcat quæso, etiam verbis, quæ tum turbas cient in Patria, tum lædunt charitatem in Urbe: aliud nihil clamat, quam me provocatum non potuisse producere Jansenistas, vel Rigoristas, id est, qui de Sacramento Pœnitentiæ, & præsertim sigillo ejus, aliisque Doctrinis innumeris non rectè sentiunt. Ego verò jam pridem respondi, quod ad Jansenistas attinet, satis esse, produxisse me illorum scripta, illosque, qui renuunt ejurare Propositiones in sensu istius Libri, toties ab Ecclesia proscripti, hoc ipso de Jansenismo suspectos esse. Sinat, oro, me modestè exprimere id quod nomine meorum Principalium exprimo. De aliis verò Doctrinis Rigoristarum jam centies dixi, injunctum esse nobis ab hac S. Congregatione, ut non tractentur ea, nisi post Formulæ. Cæteroqui mandatum eorundem habeo, quod conabor per Dei gratiam exequi: proferam errores, & Authorum Catalogum texam, & in Capite Libri ponam præcipuum Joannem Libertum Hennebellum. Tunc, per me licet, invocet Beneficium Juris, *Actore non probante reus absolvitur*. Desinat ergo me provocare, & mecum expectet tempus ab hac S. Congregatione præfigendum.

Con dono autem Hennebello, quod in Annotationibus suis, quæ aliud responsum non merentur, de me dicat, *id unum observare lubet, quam falso, ac subdolè P. Desirant &c.* Agnosco Hennebellum. Hæc enim verò illa est hominis charitas, illa modestia, quæ positâ larvâ suâ tandem caput exerit. Et undè concludit Hennebellus Patrem Desirant falsò ac subdolè scripsisse? *Qua de re*, inquit, *haud scio, an aliquis hætenus verbum apud hanc S. Sedem, aut in Sac. hac Congregatione fecerit.* Egregium profectò ratiocinium! Hennebellus non scit, an aliquis de hac re in S. Congregatione verbum fecerit; Ergo P. Desirant falsò ac subdolè scripsit. Utinam quidem qui vixerunt, viverent, aut qui absunt, adessent sed motos præstat componere fluctus.

Vos verò Em.mi PP. perspicitis jam nunc, si unquam, quanta sit terminandæ

nandæ causæ necessitas. Non stabit illa spero juxta Declarationem, quam Hennebellus se fecisse jactitat 26. Octobris, quam licet non viderim, at-
 tamen æquivocam esse metuo, qui cognosco Hennebelli modum scri-
 bendi, quem nuper in suis de gratia dolosis articulis satis manifestavit, &
 finxisse dicitur, hos à me qui hæc novi, & omni tempore detegere paratus
 sum, approbatos fuisse. Hisce verò jam satis discussis, placeat tandem
 utrique parti imponere silentium, & à me quidem incipere, vel propter
 Hennebellum, ut utroque tacente, tandem Vicarius Christi singulos do-
 ceat, quod debeat universis prodesse.

Ad frangendam autem Hennebelli levitatem, quâ in faciem Pontificis
 dixit: *Nisi Sua Sanctitas declararet hoc quod ipse cum suis declarat, & decla-*
rabit, sic ego quoque, & is ultimus, Declarationem faciam, quâ saltem
 quantum in me est prospiciam venturis in Ecclesia quæstionibus, quas
 Hennebellus hoc ausu suo parturit, postea dicturus: *Ego hæc in faciem Ec-*
clesiæ Romanæ dixi, neque correctus fui, non est igitur error, quem dixi: nam
declarabam Pontifici, me silentium ejus pro approbatione accepturum esse: si-
luit autem Pontifex, ergo approbavit. Hæ sunt, inquam, quæstiones, quas
 Hennebellus Ecclesiæ parturit: penetravimus enim Conclave istarum
 Cogitationum ejus, adversus quas non dicam ego, me posse Legem
 ponere Supremo Judici: non dicam me facturum esse perniciosum hoc
 argumentum: *Exposui jam meam mentem, si error est quod credimus, Tu*
corrigere, aut si non corrigis à Te Domine decepti sumus. Absit hoc tantum à
 me nefas, temeritates istæ solos Hennebellos decent.

Dicam tamen, me censere Hennebellum Episcoporum Argumentis per
 me productis convictum, nihil ad rem respondisse; convictum inquam,
 quod ea sola, quæ sub juramento non cadunt ex mente Clementis IX. sint
 tria hæc:

1.
 Quod jurandum non sit, Jansenium Episcopum esse Authorem istius
 Libri.

2.
 Quod jurandum non sit, eundem Episcopum in mente interna sensisse,
 quod Liber ille expressit.

3.
 Quod jurandum non sit, omnes Propositiones damnatas iisdem verbis
 formalibus in isto Libro expressas esse.

Judicet Ecclesia, quæ si tacet, quemadmodum Jure potest (neque enim
 nostrum est Leges loquendi dare) nihil pro se possit Hennebellus ex isto
 silentio conficere, aut si ex silentio hoc aliquid deduci potest, licebit mihi
 potius per totum terrarum Orbem concludere, Hennebellum Romæ con-
 victum fuisse.

EPISTOLÆ

ET

CERTIFICATIONES

Subsignationum quatuor Episcoporum Gallia.

A.

MONSEIGNEUR.

Hinc cognosces, Lector, quod juraverint sincero animo, conformiter ad ep. ad Clem. IX. scriptam, in qua non se restringunt ad Episcopos sed ad omnes Galliarum Episcopos, qui Controversam clausulam: *Reverentiam factis, fidem autem Dogmatibus, sive separationem facti à jure, semper detestati sunt, conformiter ad ea, quæ scribebant Alexandro VII. a. Sept. 1656.*

Iisdem (Pelagii & Cœlestii) artibus grassabantur nova Secta discipuli, ac præterea, ut à Capitibus suis fulminis Apostolici amoliantur istum, licet obfirmato animo quinque Propositiones iterum Jansenio abjudicent, ad facti questionem, in qua Ecclesiam posse falli

Ayant appris de Monseigneur l'Archevesque de Sens, avec combien de Zele, de sagesse, & de bonté vostre Seigneurie Ill.me à employé son ministère pour une des plus grandes affaires, qui ait esté dans l'Eglise depuis plusieurs siècles, en trouvant le moyen par sa prudence de terminer si heureusement pour le S. Siege, & si avantageusement pour l'Eglise des malheureuses contestations, qui en troubloient la paix depuis si long temps, & dans lesquelles je me trouvois particulièrement engagé avec trois autres de mes confreres, je ne sçai ce que je puis faire pour luy témoigner autant, que je le dois, le respect, que j'en ay. Il est egal, Monseigneur à la douleur, que j'avois de me trouver dans cette fâcheuse nécessité de vivre une conduite, qui ne fust pas aussi agréable à Sa Sainteté, que je l'aurois désiré. Je puis dire avec vérité Monseigneur, que j'ay toujours eu dans le cœur une inclination toute particuliere de rendre au Saint Siege toutes sortes de respects; parce que outre les liens generaux, qu'ont tous les Catholiques, & encore plus tous les Evêques au S. Siege Apostolique, j'en ay des particuliers, qui doivent faire prendre plus de part à ses veritables avantages. C'est dans Rome, que j'ay embrassé l'estat Ecclesiastique, & que j'ay pris les saints Ordres, ce que me donne droit de me dire Prestre de cette Sainte Eglise, qui m'a la premiere revêtu de la puissance de Jesus-Christ, en me conferant le Sacerdoce. J'y suis depuis retourné pour des emplois importants, & y ay tousjours esté traité par les Papes, & par le Sacré College d'une maniere si obligeante, que l'on ne doit pas douter, que je n'en aye conservé le souvenir dans mon Cœur, & que la vraye gloire du Saint Siege ne me soit tousjours aussi chere, qu'à personne. Vous pouvez juger par là Monseigneur, avec combien de joye, j'ay embrassé le moyen, qui m'a esté proposé par mes Confreres de concert avec vostre Seigneurie Ill.me, en signant & faisant signer con-

conformement, à ce que nous avons écrit à Sa Sainteté. Ce nous fera Monseigneur un sujet de louange, & de benediction dans toute l'Eglise de France, & dans toute la posterité: & vostre Seigneurie y sera considérée, come ayant rendu le plus grand service au S. Siege, que personne, & que de personne luy aye peu estre jamais rendu, dans la fonction, qu'elle exerce. Sa Sainteté a trop de bonté, & trop de sagesse pour ne le pas reconnoitre. Mais comme c'est de Dieu principalement, que vous devez en attendre la recompense, je le prie de vous combler de ses graces, & de me donner quelque occasion de vous temoigner, avec combien de respect & de passion je suis

dorent. Controversiam deducere nituntur, quas ingeniorum versutias verâ prudentiæ verborum complexione infregit Breve Apostolicum; Epistola hæc incipit: Non obscura sunt.

MONSEIGNEUR

De V. S. Illustrissime le tres humble, & tres obeissant Serviteur

HENRY E. d'Angers.

A Angers ce 12. Sept. 1668.

Hæc est prima Henrici Arnaldi Andegavenfis Episcopi gratiarum æstoria ad D. Nuntium Bargellini.

B.

MONSEIGNEUR

Comme Monf. l'Archevesque de Sens, & Monf. l'Evesque de Chaalons nous ont fait sçavoir la maniere, avec laquelle vous avez agi dans les affaires presentes de l'Eglise, nous n'avons pas esté surpris d'apprendre, que vous y avez travaillé avec tant d'avantage, que vous avez procuré la paix à cette Epouse du Fils de Dieu. C'est employer tres dignement, Monsieur; l'autorité, qui vous donne l'Eminente qualité de Nonce & d'interprete des volontez du Chef de l'Eglise, que de vous en servir pour un si grand bien, & si desiré de toutes les personnes de merite, & de vertu. Nous vous en devons en nostre particulier mille actions de graces, & nous vous supplions d'estre bien persuadé de nostre recognoissance ausly bien, que de nostre tres profond respect envers nostre Saint Pere le Pape, dont nous vous supplions de vouloir asseurer sa Sainteté que nous sommes

Nicol. Pavillon Aletensis & Francisci Stephani Apamienfis Episc. gratiarum æstoria ad eundem.

MONSEIGNEUR

Vos tres humbles & tres obeissants Serviteurs

NICOLAS E. d'Alet.

FRANCOIS E. De Pamiers.

A Alet ce 20. Sept. 1668.

Ill. mo

Ill.mo e Rev.mo Sig.re Padron mio Colend.mo

HAvendo io fatto sottoscrivere de nuovo nella mia Synodo Diocefana, vengho à dire à V. S. Ill.ma, che havea riservata la Provvidenza Divina alla sua persona la pace della Chiesa, la quale io, e molti altri Confratelli miei ricercavamo con tal istanza. Sia lodato Dio, la di cui misericordia s'è compiacciuta di favorir di sì particolar benedittione la Nunziatura di V. S. Ill.ma, all' honor della quale si deve dire, che ha segnalato di gloria immortale il Pontificato di N. S. Clemente Nono, co' sopire le contese, che hanno turbato tanto la Chiesa Gallicana: e si come io ci veniva notabilmente interressato; così supplico V. S. Ill.ma di restar sicura della perpetua memoria, & infinita gratitudine, che io sono per conservar sempre di quanto s'è compiacciuta operar per la riuscita di tanto negotio, e che niuno più di me riverisce la somma prudenza e zelo di V. S. Ill.ma, alla quale inchinandomi con perfetto ossequio mi professo per sempre

Hac est secunda Andegavensis Episcopi gratiarum actoria ad eundem.

DI V. S. ILL.^{MA}

Humill.mo ossequent.mo Servo

HENRICO Vescovo d'Angers.

Salmuro alli 15. Settembre 1668.

D.

M O N S E I G N E V R

ENcor, que je n'ayé point le bonheur, d'estre cognu de Vous, je me croye pourtant obligé de vous temoigner avec liberté, & avec respect la joye, que je ressent de la paix, que vous avez procuré à l'Eglise par vostre glorieuse & genereuse entremise, & vous en rendre de tres humbles actions de graces. J'ay tousiours considéré cet ouvrage, comme le plus important de nostre siecle, & j'aurois de bon cœur abandonné tout ce que j'ay dans le monde sans espargner ma propre vie, pour le fair reussir, si j'avois eu l'occasion d'y contribuer de tout mon pouvoir. C'est ce, que je pense avoir fait dans celle, qui s'est présentée, ayant tenu un Synode tout expres, où j'ay signé le Formulaire, & où je l'ay fait signer ausly par les Ecclesiastiques de mon Diocese, conformément à ce que j'en écris à nostre Saint Pere le Pape. J'en loue Dieu, puisque par ce moyen l'affaire est terminée, & les troubles de l'Eglise appaîsez, & je croye, Monseigneur, que vous le devez louer ausly de ce qu'il a voulu se servir de vous pour ce grand ouvrage, l'ayant réservé à vos soins; C'est sans doute une marque, qu'il vous destine à des grandes

grandes choses , vous faisant trouver tant de facilité à donner la perfection, & l'accomplissement à celles , qui paroissent le plus difficiles ; C'est aussi ce qui me donne plus de sujet de souhaiter de pouvoir dans la suite du temps, acquérir quelque creance dans vostre bienveillance. Je vous la demande, Monsieur , avec passion & avec esperance de l'obtenir , & avec protestation aussi d'employer mes soins , pour en cultiver la possession par toutes sortes des devoirs , & assurement, vous ne me feriez pas justice , si vous n'estiez persuadé, que j'ay toute la veneration possible pour la qualité, que vous possédez de Ministre du Chef de l'Eglise une parfaite estime pour vostre persone Illustre, & pour vostre rare merite, & que l'on ne scauroit avec plus de sincerité , & de deference , que je veux estre toute ma vie,

M O N S E I G N E U R,

Vostre tres humble & tres obeissant Serviteur

NICOLAS E. & C. De Beauvais.

A Bresles le Septembre 1668.

E.

I C E R T I F I C A T I O N E S.

NOus Henry Evêque d'Angers , Certifions a tous , qu'il appartient- Pag. 617.
dra , qu'ayant assemblé nostre Synode en la Ville de Saumur , au-
jourd'uy Samedy quinziesme Septembre mil sixcent soixante huit. Nous
y avons signé, & fait signer sincerement par les Ecclesiastiques de no-
stre Diocèse le Formulaire de Foy , contenu dans la Constitution de no-
stre S. P. le Pape Alexandre VII. d'heureuse memoire, conformement à
la lettre , que nous avons escrite à nostre S. Pere le Pape. Donné à
Saumur le dit jour quinziesme Septembre mil sixcent soixante huit.

H E N R Y E. d'Angers.

Locus Sigilli.

Par Monseigneur, C. M U S A R D.

F.

NOus François Evêque de Pamiers, Certifions à tous ceux qu'il appar- Pag. 617.
tiendra, que Mardy dixhuitiesme jour Septembre, mil sixcent soixante
huit , Nous avons assemblé nostre Synode en la Ville de Pamiers, dans
lequel nous avons signé , & fait signer sincerement par les Ecclesiasti-
ques de nostre Diocèse, pour ce convoquées le Formulaire de Foy , con-
tenu dans la Constitution de nostre S. Pere le Pape Alexandre VII.
E d'heu-

d'heureuse memoire, conformement à la lettre, que nous en avons escrite à nostre S. Pere le Pape. Donné à Pamiers le dit jour & an, que dessus.

FRANCOIS E. de Pamiers.

Par Monseigneur, G. R A T E L A P.

G.

Pag. 618. **N**Ous Nicolas Evesque & C. de Beauvais, Vidame de Gerbroÿ, Pair de France, Certifions à tous ceux qu'il appartiendra, qu'ayant assemblé nostre Synode dans l'Eglise de nostre Bourg & Chateau de Bresles, aujourd'huy Vendredy quatorzieme de Septembre mil sixcent loixante huit; Nous y avons signé sincerement & fait signer par les Ecclesiastiques, que nous y avons convoqué, le Formulaire de Foy, contenu dans la Constitution de nostre S. Pere le Pape Alexandre VII. d'heureuse memoire, conformement à la lettre, que nous nous sommes donné l'honneur d'escire à nostre S. Pere le Pape. En foy de quoy nous avons signé le present certificat, & fait contresigner par nostre Secretaire & à iceluy opposé le Seau de nos Armes le dit jour & an.

NICOLAS Evesques & C. de Beauvais.

Locus Sigilli.

Par Monseigneur, P O N T I U S.

H.

Pag. 618. **N**Ous Nicolas Evesque d'Alet, Certifions à tous qu'il appartiendra, que nous avons assemblé nostre Synode dans nostre Eglise Cathedrale, aujourd'huy Mardy, dixhuitieme Septembre mil sixcent soixante huit, & que dans iceluy nous avons signé, & fait signer sincerement par les Ecclesiastiques de nostre Diocese le Formulaire de foy contenu dans la Constitution de nostre S. Pere le Pape Alexandre VII. d'heureuse memoire, conformement à la lettre, que nous en avons escrite à nostre S. Pere le Pape. Donné à Alet le dit jour & an.

N I C O L A S E. d'Alet.

Locus Sigilli.

Par Monseigneur, P E G A.

I.

B E A T I S S I M E P A T E R.

CUM non minùs ad officium Episcoporum pertineat, Charitatis unitatem fervare, quàm ipsius fidei tenere veritatem, id nobis in infirmenda vita sequi semper propositum fuisse, norunt omnes, quibus interius familia-

miliariusque noti sumus; sed ut illius propositi in hoc subscriptionum negotio illustre toti Ecclesiae daremus argumentum, eò præcipue sumus adducti, quod consilium in hoc nostrum cum Apostolicæ Sedis honore, & reverentia conjunctum esse putavimus; nam cum in exequenda Decessoris vestri de subscribenda fidei formula Constitutione Gallicani Episcopi nobiscum sensibus conjunctissimi, eam disciplinæ formam amplexi sint quam Sanctitati vestræ acceptiorem fuisse intelleximus; nos, quibus nihil est antiquius, quam paci unitatique consulere, & nostram erga Sedem Apostolicam reverentiam certificare, non piguit eorum institutum imitari: quamobrem congregata, sicut illi, Diocesana Synodo, & imperata nova subscriptione, nos etiam subscripsimus, quæ suis ipsi Clericis tradiderunt, nostris tradidimus; quod in Apostolicas Constitutiones obsequium injunxerunt, injunximus; prorsusque nos ipsis, ut pridem Doctrinâ, ita nunc in hac disciplinæ formâ conjunximus. Arduum id nobis, Beatissime Pater, ac perdifficile fuisse non diffitemur, non ignaris, quot malevolorum voculas excire posset hæc disciplinæ mutatio. Sed cum Collegæ quidam nostri Ecclesiasticæ concordie studiosissimi, hoc & ad Ecclesiae pacem opportunum, & in Sanctitatem Vestram honorificum, atque ipsi gratius fore significassent, quid non illi à nobis his rationum momentis impetrassent, quibus & humana omnia, ac ipsam vitam libenter impendere parati sumus? Enimverò Beatissime Pater, quoscumque demum de nobis rumores æmuli sparserint, illud tamen conscientia ac Deo teste confirmare possumus, eam nobis semper in Romanam Ecclesiam mentem fuisse, quam à primis temporibus Galliarum Episcopi semper professi sunt, quæque semper Apostolicæ Sedi acceptissima. Novimus enim, ut fluxam sine Charitate fidem, sic vanam esse Charitatem, quæ constitutos in Ecclesia honorum gradus fervare renuat, quæ collatum divinitus Beato Petro Ecclesiae Primatum in ejus Successoribus non agnoscat, nec hoc fateatur universis per orbem Ecclesiis necessarium, ut cum Romana, tanquam cum unitatis fonte indivulso vinculo cohæreant. Hanc fidem, Beatissime Pater, ad ipsum Christi Tribunal præferemus; hanc, dum in vivis agemus, palam semper apud homines profitebimur, nec ullis unquam deerimus officiis, quæ à Catholicis Episcopis hæc professio possit exigere, atque hæc, Beatissime Pater, in omnes Apostolicæ Sedis summos Præsules in ipsa fide fundata Religio nostris penitus animis impressa est. Vestræ autem privatim Sanctitati, quam temporalis & Ecclesiasticæ pacis singulare studium toti Ecclesiae præcipue commendat, singularem quemdam, ac præcipuum amorem, & obsequium hoc nomine debere nos fatemur, debitumque præstabimus, ac vicissim quoque fore speramus, ut discussis suspicionum nebulis, Apostolica in nos Charitas vestra quâdam nova luce resplendeat. Ita compositis undique cum summa ipsius laude dissensionum seminibus, quæ vel Regnorum, vel Ecclesiae tranquillitatem sollicitare possent, licebit Sanctitati Vestræ ad alia commissæ sibi totius

tius Ecclesiæ vulnera, curas suas, laboresque conferre, quod ut diutius possit, fructuosiusque præstare, longam ipsi supremi Pontificatus usuram, & divinorum donorum abundantiam precibus, ac Sacrificiis nostris, assidue flagitabimus.

BEATISSIME PATER

Sanctitatis Vestræ

Humillimi & obsequentissimi Filii

NICOLAUS Episcopus Electensis.
FRANCISCUS Episcopus Apamiensis.
HENRICUS Episcopus Andegavenfis.
NICOLAUS Episcopus & C. Bellovacensis.

K.

Ad Factum quatuor in Galliis Episcoporum

SYNOPSIS.

Primò Alexander VII. præscribit Formulæ 15. Kalendas Martii 1664.

2. Episcopi Galliarum subscribunt simpliciter, exceptis quatuor, qui id faciunt cum relatione ad quatuor sua scripta, *Mandements*, in quibus Juramentum restringunt ad Clausulam: *Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus*.

3. Hæc quatuor scripta *Mandements*, Romæ prohibentur, & condemnantur in S. Congregatione Indicis 18. Januarii 1667.

4. Illustrissimus Dominus Bargellinus factus Nuntius Apostolicus, à quatuor his Episcopis exigit retractationem. In quem finem authorizantur Episcopi Commissarii, qui contra inobedientes procedant, & stabiliuntur tres Episcopi alii, veluti moderatores pacis.

5. Quatuor Episcopi mittunt Nuntio Epistolam Pontifici inscriptam in qua offerunt subsignationem cum Clausula: *Omisso Mandemento*.

6. Nuntius Epistolam rejicit, requirens, ut ponant: *Retractato Mandemento*.

7. Moderatores Pacis cum Nuntio juxta instructiones Romanas conveniunt, ut in locum positivæ retractationis, & per modum virtualis retractationis quatuor Episcopi de novo subscribant sincero animo, sicut subscripserunt alii.

8. Quatuor Episcopi in Mense Septembri 1668. iterum subsignant, Nun-

Nuntio mittunt Certificationes, quod sincero animo subsignaverint Formulæ fidei conformiter ad litteras, quas Pontifici inscribunt, in quibus litteris dicunt se subscripsisse sicut *Aliqui* subscripserant. Nuntius has litteras remittit, & requirit, ut omittant suspectam particulam *Aliqui*.

9. Quatuor Episcopi omittunt particulam *Aliqui*, & multoties repetunt, se fecisse, uti fecerunt Episcopi: ac Nuntio gratias agentes scribunt virtuales retractatorias, declarantes, quod se tandem conformaverint voluntati S. Sedis & intentioni Domini Nuntii.

10. Quidam mittunt Nuntio scriptum quoddam æquivocum de Processu Verballi, signatum ab Arnaldo & aliis; sed Nuntius illud non admittit. Romam dirigit documenta supradicta & alia, quæ Episcoporum sinceritatem & virtualement istam retractationem confirmabant; & Papa tum ipsi, tum Episcopis istis in gratiam admissis 19. Januarii 1669. respondet; atque ita Ecclesiis Gallicanis datur Pax retractatâ clausulâ: *Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus*. Hæc ex notitiis & cyfris Ill.mi Domini Bargellini tunc Nuntii Apostolici, nunc verò Patriarchæ Hierosolymitani.

CONCLUSIO.

VEL quatuor isti Episcopi nullam amplius clausulam in mente sua retinuerunt, vel retinuerunt aliquam. Si prius, causa hæc finita est: si posterius, ergo quantum fuit in ipsis Pontificem decipere voluerunt; non debet autem Hennebellius cum suis velle imitari decipientes, nec potest sperare fore ut S. Sedes hanc ejus voluntatem approbet.

L.

D E C R E T U M

*Sacra Congregationis Eminentissimorum & Reverendissimorum
Dominorum S. R. E. Cardinalium à Sanctissimo
D. N. Alexandro VII. &c.*

*S*Acra Indicis Congregationis Decreto damnati, & prohibiti, ac respectivè suspensi fuerunt infrascripti omnes Libri ubicumque, & quocumque idicmate impressi, imprimendive. Nemo cujuscumque gradus & conditionis, eos imposteorum, vel imprimat, vel legat, vel si quis interim habuerit, Inquisitoribus, sive locorum ordinariis à presentis Decreti notitia tradat sub pœnis in Indice Librorum prohibitorum contentis.

Libri sunt. Astronomiæ &c.

L'Herésie imaginaire.

Mandement de Monseigneur l'Evesque & Comte d'Alet, sur la signature du Formulaire.

Mandement de Monseigneur l'Evesque & Comte de Beauvais, Vidame de Gerbroy Pair de France, sur la signature du Formulaire.

Mandement de Monseigneur l'Evesque d'Angers, sur la signature du Formulaire.

Mandement de Monseigneur l'Evesque de Pamiers, sur la signature du Formulaire.

Memoire sur la Cause des Evesques, qui ont distingué le Fait du Droit.

Seconde Memoire contenant la Responce aux raisons Politiques, que le Pere Annat allegue pour porter à poursuivre les Evesques, qui ont distingué le Fait & le Droit.

Troisieme Memoire, contenant les Reflexions sur le Memoire présenté de la part de Sa Majesté à ceux, qu'Elle a fait consulter touchant l'affaire des Mandements.

Quatrieme Memoire sur l'iniquité, & pernicieuses Consequences de la conduite que les Jesuites inspirent au Pape, pour tourmenter les Evesques, qui ont distingué le Fait & le Droit.

In quorum fidem manu & sigillo Eminentissimi & Rev. mi DD. Cardinalis Ginetti Episcopi Portuens. supradictæ Sacræ Congregationis Præfecti, præsens Decretum signatum, & munitum fuit Romæ in Palatio Apostolico Quirinali 18. Januarii 1667. M. Episcopus Portuensis Card. Ginettus Præfectus. Frater Vincentius Fanus Ord. Præd. Sacræ Congregationis Secretarius.

Anno à Nativitate D. N. Jesu Christi 1667. Indictione quinta, die vero 18. mensis Januarii, Pontificatus autem Sanctiss. in Christo Patris & D. N. D. Alexandri Divina Providentia Papæ VII. anno ejus duodecimo, supradictum Decretum affixum & publicatum fuit ad Valvas Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis & consuetis Urbis per me Franciscum Perinum Sanctiss. D. N. Papæ Curs. Petrus Paulus Desiderius Curs. Mag. Romæ ex Typographia Reverendæ Cameræ Apostolicæ. 1667.

S. 9.

Discursus quo solebat uti P. Desirant, informans contra prætensores Jansenistas, circa negotium Formularis, quantum ad ipsorum exceptionem seu distinctionem prætensi Facti à Jure: prout in Urbe Scriptus & Amicis ad informandum distributus fuit.

QUI hanc exceptionem faciunt, non distinguunt veritatem sed frangunt: Orbis Catholicus septemdecim jam sæculis stetit, & sine distinctione ista Christianus fuit, simpliciter observans Apostolum Paulum sine ullâ distinctione dicentem: *Licet nos aut Angelus de cælo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis; anathema sit.* Quibus verbis constat esse in Ecclesia potestatem aliquam anathematizandi ipsum Apostolum, imò Angelum de cælo si evangelizaret præterquam quod evangelizatum est.

Si

Si autem hæc potestas esset fallibilis, quomodo auderet damnare Angelum, aut quomodo posset anathematizare Apostolum?

Est igitur aliquis in Ecclesia infallibilis Judex Controversiarum, qui nimirum possit infallibiliter judicare, an aliquod scriptum Controversum (non enim nisi scripta in ejusmodi judicium veniunt) evangelizet præterquam quod evangelizavit Apostolus.

Aut aliàs, quod absit, in Protestantium castra descendimus qui præter Scripturam Sacram hujusmodi Judicem non agnoscunt.

Qui Judex ut sit infallibilis, quemadmodum esse dignoscitur, debet infallibiliter cognoscere, & judicare, quis sit verus sensus Apostoli, & quis sit verus & naturalis sensus scripti Controversi: aut alioqui, si sensum unum possit pro alio accipere, numquam profectò infallibiliter judicabit, an verus sensus Propositionis difformis sit vero sensui S. Scripturæ, siue an aliter evangelizetur, quam evangelizavit Apostolus.

Protestantes quidem Ecclesiam infallibilem negant, quia contendunt eam errare posse in cognoscendo sensum S. Scripturæ; Jansenistæ verò veniunt & contendunt eandem errare posse in cognoscendo & judicando sensum Controversiæ. Distant in medio, sed non video quid distent in conclusione, cum unum & alterum necessarium sit ut infallibilis sit Judex Controversiarum.

Velle autem defungi suo munere damnando quinque Propositiones in omni sensu quo ab Ecclesia condemnate sunt, atque hoc appellare Jus; & interim nolle damnare eas in sensu Jansenii, siue libri, in quo solo condemnatæ sunt, atque hoc nominare factum, ecquid est aliud quam in re gravissima ludere? Non possunt enim damnare Propositiones in omni sensu, quo Ecclesia condemnavit, nisi damnentur in illo, quem solum Ecclesia damnatum esse voluit.

Objiciunt, Ecclesiam non accepisse potestatem, nisi definiendi veritates revelatas, & hoc ipsis concedimus; sed non potest Ecclesia hanc potestatem exercere nisi declarando Fidelibus, in quo scripto hæc veritas revelata evangelizetur, & in quo scripto evangelizetur contrarium.

Si porro non audent negare quod Ecclesia non est infallibilis in condemnando Propositiones quinque, agnoscant pariter quod sit talis in condemnando Propositiones decem, centum, & centies mille: centies autem mille Propositiones nihil sunt aliud quam ingens Liber.

Infallibilis est Ecclesia, inquiunt, si constet de sensu, sed infallibilis non est, si non constet, quis ille sensus sit. Ad quem philosophicam subtilitatem respondeo, Ecclesiam numquam venire ad definitionem ex Cathedra nisi sufficienter de illo sensu constiterit. Patemur sensus sæpè obscuros, ambiguos & æquivocos esse: quidquid verò de quocumque sensu Ecclesia constituit sic, infallibiliter constituit, aut aliàs sub frivolo hoc prætextu in dubium revocabuntur sanctiones omnes, præteritæ, præsentis & olim futuræ.

Quibus

Quibus omnibus providit Spiritus Sanctus præbens assistentiam suam, quâ Ecclesiam docet omnem veritatem. Sic Petrus confirmat fratres suos, sic pascit oves & agnos; pascua præbens bona, & succidens nociva.

Postquam ergo tot Pontifices, tot inquam infallibiles Controversiarum Judices, etiam Ecclesiâ comprobante non tantum damnaverunt Propositiones, sed etiam Librum, definientes hunc evangelizasse præterquam quod evangelizavit Apostolus: quicumque sub Cavillatorio prætextu distinctionis Facti à Jure, renuunt ejurare Propositiones in sensu istius Libri qui Jansenii dicitur, anathematizentur.

Lector Benevole, considera Scripturas utriusque Partis, ac dein A-

Optimus autem modus erit, sub correctione, si Formulæ Alexandri VII. nihil addatur, nihil minuatur, sed declaretur unumquemque debere jurare juxta intentionem Ecclesiæ Romanæ, quæ præscribit, jurandum totum (nimirum Propositiones Hæreticas, in sensu Libri qui Jansenii dicitur) sine ulla exceptione vel restrictione, distinctione &c.

postolica Brevia & Decretum consule, & judica, jurenè an injuriâ prætensi Jansenista tot Libris, in Episcopos cum victos insultent.

§. 10.

B R E V E

SS. DOMINI INNOCENTII PAPÆ XII.

A D E P I S C O P O S B E L G I I.

Venerabilibus Fratribus Archiëpiscopo Mechliniensi, Episcopis Antverpiensi, Brugensi, Gandavensi, & Ruremundensi,

I N N O C E N T I U S P A P A X I I.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Nuper ex Litteris Fraternitatum vestrarum primum accepimus, orta esse aliqua inter Theologos Belgii dissidia, dum alii alios incusant tanquam novarum opinionum Sectatores, qui cum verbo, tum scriptis Constitutiones felicitis recordationis Innocentii X. & Alexandri VII. Prædecessorum nostrorum, in quinque Propositiones ex libro Cornelii Jansenii, cui titulus est AUGUSTINUS, excerptæ & damnatæ, unâ cum Formulæ Juramenti in earundem condemnationem præstandi, continentur, variis interpretationibus inutiles, & inefficaces quodammodo reddere, non sine gravi animarum detrimento conantur. Cumque maxime nobis curæ esse debeat, pro debito Pastoralis regiminis Nobis ex Alto commissi, ut semper firmæ Prædecessorum nostrorum Constitutiones permaneant in rebus quæ ad Orthodoxæ Fidei integritatem conducunt; ad dissidia

fidia omnia, quæ Ecclesiæ & Fidelium pacem perturbant, compescenda: Imprimis præcedentibus Constitutionibus Innocentii X. & Alexandri VII. exemplo Prædecessorum nostrorum firmiter inherentes, easque in suo robore fuisse & esse declarantes, Fraternitatibus Vestris, de quarum zelo & pietate plurimum in Domino confidimus, mandamus, ut contra omnes & quoscunque, cujuscunque status, gradus, & conditionis existant, qui ausu temerario prædictas quinque Propositiones sic damnatas in Constitutionibus Innocentii X. & Alexandri VII. publicè vel privatim, tam in scholis, quàm in concionibus verbo, vel scripto defendere præsumpserint, servato tamen juris ordine, procedatis, eosque debitis poenis in eisdem Constitutionibus contentis puniri curetis, cum ad comprimendum tam grave malum, quod jam diu Catholicam Ecclesiam vexat, efficacius remedium adhiberi non possit videatur. Præterea Fraternitatibus Vestris injungendum duximus, prout per præsentis injungimus, ut pro vestra pietate & prudentia facultate illa, quæ per Constitutionem Apostolicam munita estis, ita Formularii subscriptionem, seu juramentum, ad praxim reducat, ut in exigendo iuramento prædicto zelus & charitas vestra quàm maximè eluceat, nè alicujus fama indebitè lædatur, aut detractionibus & murmurationibus locus detur. Quare præcipimus, ut quemadmodum si qui ad juramentum adigendi sunt illud præstare debent sincerè absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando eas Propositiones ex libro Jansenii excerptas in sensu obvio quem ipsamet Propositionum verba præ se ferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices Prædecessores nostri, damnatumque haberi voluerunt à Christi fidelibus; ita per Fraternitates Vestras ab iis qui Formulario præscripto subscribent ac juramentum præstabunt, præter formulam ipsam traditam, verbaque in Constitutione Apostolica præscripta quidquid aliud vel minimum declarationis, interpretationis, aut explicationis, verbo vel scripto, non exigatur, etiam sub prætextu quod Additiones ad nos transmissæ comprehendantur, seu contineantur in Formulario Alexandri VII. Cæterum ad præcavendas omnium dissidiorum causas, quæ Christianam pacem dilacerant, Nos quoscunque alios sensus Formularii, præter eum quem ipsius verba exhibent, asserri vel usurpari, aut de his disputari interdiciamus & prohibuimus, ac super ejusdem Formularii interpretatione, sicut prædictarum propositionum in alios sensus, præter eum quem ipsa verba per se exhibent, perpetuum silentium imposuimus, ut ex nostris Decretis tam super ipso silentio, quàm super prohibitione omnium Librorum editorum & edendorum in hac materia plenius innotescet; cum ad Summum Pontificem dumtaxat pertineat, sensum quem in his propositionibus damnaverit, & ut damnatum à Fidelibus credi censuerit, declarare. Demum ad extinguenda Theologorum jampridem inter sese excitata dissidia, Fraternitatibus Vestris, quantum in Domino possumus, præsentibus nostris mandatis injungimus, ne ulla ratione quemquam

vaga istâ accusatione & invidioso nomine Jansenismi traduci aut nuncupari sinatis, nisi prius suspectum esse legitime constiterit, aliquam ex his propositionibus docuisse, aut tenuisse, nec quemquam sub hoc prætextu repellere ab officiis, muniis, beneficiis, gradibus, ac concionibus habendis, vel alia quacumque functione Ecclesiastica permittatis, nisi servato juris ordine, eam poenam, quæ Viris alioquin Catholicis gravissima est, commervisse probatum fuerit. Hæc ad Fraternitates Vestras rescribenda decrevimus, non de vestra voluntate & studio erga Ecclesias fidei vestræ creditas diffidentes, sed animi nostri affectum & omnium Ecclesiarum sollicitudinem testificantes: ut tandem qui Pastor Pastorum est, vigilasse Vos in Gregis vestri custodia, Divino suo judicio comprobare dignetur. Fraternitatibus interim Vestris Apostolicam Benedictionem peramanter impartimur. Datum Romæ die 6. Februarii 1694.

§. II.

D E C R E T U M.

Feria V. die 28. Januarii 1694.

In Congregatione Generali S. Romane, & Universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram SS. D. N. Innocentio Divinâ Providentiâ Papa XII. ac Eminentissimis & Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

SANCTISSIMUS D. N. D. INNOCENTIUS XII. prædictus, auditis votis eorundem DD. Cardinalium, ad præcavendas omnes dissidiorum causas, quæ Christianam pacem dilacerant, tam verbis quàm scriptis, super interpretatione, seu declaratione Formularii Alexandri VII. in condemnationem quinque Propositionum ex libro Cornelii Jansenii, cui titulus est *Augustinus*, excerptarum & damnatarum, quoscumque alios sensus Formularii prædicti præter eum, quem in sensu obvio ipsius verba per se exhibent, afferri, usurpari, aut de his disputari interdixit & prohibuit, ac super ejusdem Formularii interpretatione, sicut & prædictarum Propositionum, in alios sensus, præter eum, quem ipsa verba per se exhibent omnibus & singulis cujuscvis Religionis, Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis etiam de necessitate exprimendæ, Regularibus, & aliis quibuscumque tam Ecclesiasticis quàm sæcularibus personis cujuscumque status, conditionis, gradûs, Ordinis, & dignitatis, tam Ecclesiasticæ quàm Sæcularis, perpetuum silentium imposuit. Omnes verò Libros, Tractatus, Theses, Compositiones, Scripta ex professo, vel incidenter, sub quovis pretextu & occasione in lucem editos, vel edita, super hujusmodi materia, prohibuit, & pro prohibitis haberi voluit & mandavit, iisdemque personis suprâ enumeratis districtè injungit, ne in posterum audeant imprimere, vel imprimi facere, seu quoquo modo in lucem edere Libros, Tra-

Tractatus, Theses, Compositiones, & Scripta de supradicta materia tractantes, seu tractantia: & ut hujusmodi Decretum inviolabiliter super omnibus eo contentis observetur, præcepit & declaravit, contravenientes poenas privationis dignitatum & officiorum suorum, vocis activæ & passivæ, facultatis concionandi, publicè legendi, docendi, & interpretandi, ipso facto, absque alia declaratione, incurrere, & aliis etiam poenis Sanctitatis suæ & Successorum suorum Romanorum Pontificum arbitrio subiacere, Librosque omnes, Tractatus, Theses, Compositiones, & Scripta, quos seu quæ contra dicti Decreti tenorem edi contingeret, absque alia declaratione tanquam expressè prohibitos, vel prohibita haberi; & Impressores præter amissionem librorum, pecuniariis aliisque corporali- bus poenis teneri, præcepit & mandavit.

§. 12.

A L T E R U M B R E V E

SS. D. INNOCENTII XII. circa Formulare:

Ad Episcopos Belgii.

INNOCENTIUS PP. XII.

Venerabiles Fratres, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Litteras, quas decimâ nonâ Junii ad Nos deductis, libenti animo accepimus, cum in illis vestras ad hanc S. Sedem preces intellexerimus, quibus Nostrum judicium pro sana doctrina vestris in Diocesibus regulanda postulatis. Ex iisdem autem Litteris apertè deprehendimus mala, quæ quoad Jansenismum exponitis, non procedere ex eo, quod Brevis à nobis 6. Februarii anni millesimi sexcentissimi nonagesimi quarti ad Vos dato, satis ipsis non sit consultum, sed potius quia idem Brevis executioni fortassè, uti par esset, non mandetur; cum illud nulla prorsus indigeat explicatione, aptumque sit, ubi in ipso præscripta adimpleantur, efficax atque opportunum afferre remedium. Quod si prætensi Jansenistæ internè, & absque eo quod deveniant ad ullum actum externum, dum jurant Formularium, non aliter damnent quinque Propositiones, quàm in sensu obvio; non habito respectu obviî sensûs dicti formularii, suoque arbitrio effingant ejusmodi sensum obviû, Ecclesia non judicat de occultis, quæ soli Deo cordium scrutatori innotescunt. Sin verò iidem prætensi Jansenistæ voce aut scriptis edant proprios sensus, Apostolicarum Constitutionum, prædictique Brevis sensui dissidentaneos, debent Episcopi, prout de jure, contra eos procedere non tantum auctoritate ordinaria, sed etiam speciali facultate ipsis indultâ à Constitutionibus Prædecessorum Nostrorum fel. record. Innocentii decimi & Alexandri septimi,

quas Nos quoque confirmavimus; ita ut, servatis servandis, congruè puniantur, cum ea omnia facile probari possint, quia agitur de actibus externis.

Non sine admiratione intelleximus, nonnullos istis in Diœcesibus reperiri, qui verbis & calamo ausi fuerint affirmare, supradicto Nostro Brevis alteratam, seu reformatam esse Constitutionem Alexandri septimi decimâ sextâ Octobris anni millesimi sexcentissimi quinquagesimi sexti editam, nec non Formularium ab ipsomet pronuntiatum, cum dicto Brevis utrumque specificè confirmetur, & omnino intenderimus & intendamus iisdem adhærere, & nequaquam sinere, ut aliquid addatur, vel dematur à prædicto Formulario, illud quovis modo alterando in aliqua ejus minima parte, sed quod in omnibus & singulis ejusdem partibus, uti mandavimus, mandamus etiam ad amissim observari. Quod attinet ad libros Sacrae Scripturae idiomate vulgari traductos, & alios prohibitos, patent Constitutiones Prædecessorum Nostrorum & potissimum fel. record. Pii quarti, à quibus satis superque abusibus providetur: ut etiam confugia ad Laica Tribunalia à consimilibus Constitutionibus inhibentur, quarum Episcopi suis in Diœcesibus observantissimi executores esse debent. Quod pertinet ad pendentes controversias circa administrationem Sacramentorum, donec aliquid specialius decernatur, ab iisdem Episcopis advigilandum est, ut juxta Sanctiones Canonicas, Statuta Conciliorum, & præxim Ecclesiae administrentur, habitâ casuum, atque eorum circumstantiarum ratione. Etenim in præsens magnâ sollicitudine discussioni Propositionum, quæ inter alias abundè delatas, ad hoc argumentum spectant, adlaboratur à Consultoribus & Qualificatoribus supremæ hujusce Inquisitionis, qui omnes sunt pietate ac doctrinâ præstantes. De vestra autem in hanc S. Sedem observantia adeò præclare sentimus, ut planè confidamus, non omisso vos ejusdem mandata debitâ charitate & prudentiâ exequi, firmam in spem venientes restituendam tandem isti Provinciæ tranquillitatem quâ ceteræ omnes fruuntur. Fraternitatibus interim Vestris Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 24. Novemb. 1696. Pontificatus Nostri anno sexto. *Subsignatum erat*, MARIUS SPINULA

Superscriptio erat: Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Mechliniensi, Episcopis Antverpiensi, Ruremundensi, Brugensi, Gandavensi,

S. 13.

C O P I E

E. *D'une Lettre écrite de Rome le 13. de Juillet 1693.*

JE profite d'un moment, qui me reste avant le départ du Courier, pour vous marquer en peu de mots la résolution qui est prise au S. Office, au sujet du Formulaire d'Alexandre VII. Il est donc conclud, que le dit Formulaire

mulaire sans y adder ou diminuer, fera en vigueur pour estre juré par ceux qui prendront les Ordres Sacrez dans les Evechez, ou il a esté introduit.

2. Toutes les Additions de l'Archeveque de Malines & Eveques aslo- cieuz ont esté absolument rejettées.

3. La Sacrée Congregation du dit S. Office s'est declarée de bouche ouvertement, que le dit jurement ne tombera, que sur le Droit, & non pas sur le Fait, de sorte que ces mots du Formulaire, *in sensu ab Authore intento*, ne sont qu'incidentels, n'ayant jamais été l'intention du Pape de definir ce Fait, qui n'a jamais été revelé, selon que les Cardinaux du dit S. Office ont couchez expressement dans leur suffrages produits devant Sa Sainteté Jeudi passé huit jours, quand la Conclusion fut prise.

4. M. Hennebel a permission de la Congregation du S. Office d'écrire à l'Archevesque & Evêques susdits, que tel est le sentiment de la dite Congregation, & que s'ils en doutent, ils n'auront qu'à le temoigner pour en estre eclaireis de la Congregation meme: Car il faut remarquer, que pour les oppositions de l'Empereur à l'instance des Jesuites, & du Roy de France à l'instance de son Confesseur, la Congregation n'a pas resous d'exprimer son dit sentiment dans le Bref, qui en sortira.

5. Sa Sainteté dirigera un Bref expres à l'Université de Louvain, pour la louer de la filiale observance, qu'elle a tousjours eue vers les Constitutions Apostoliques & signament vers celle d'Alexandre VII. ce qui fera assés voir, que ce n'est pas pour son sujet, que le dit Formulaire a été introduit, ou plutot ordonné du S. Siege.

Copia hac superscripta ubique hic cum magno plausu jactatur, & circumfertur ex parte Domini Hennebel.

§. 14.

Scriptura Patris Desirant, quâ exhibuit, & impugnavit varias litteras à D. Hennebel ex Urbe in Belgium scriptas, & justificavit suas.

EMIN. MI ET REV. MI DOMINI,

OBSERVAVERAT P. Desirant, quod Libertus Hennebel statis temporibus scribens diversas in Belgium Epistolas, non tantum fovebat Partem suam, verum etiam, quod aliqui de Parte saniori, quæ nimirum adhæret Episcopis, & S. Sedis Authoritatem tuctur, inciperent titubare.

Nam Hennebellus imprimis scripserat ad Ministerium Regium 6. Nov. 1692. multa memorans de suis apud Pontificem, & Cardinalem favoribus, & conquerens de absentia D. Steyaert. Quas litteras ejus adherentes quaquaversus disseminabant, addentes, eundem Steyaertium evocatum ut reum, partemque Hennebellianam primo suo aspectu justificatam fuisse. Quibus artibus Hennebellus, qui fuerat hætenus Doctor privatus, licet ab initio aliter persuadere conatus fuerit, obtinuit ut in mense

Aprilis declaratus fuerit Universitatis Lovaniensis pro una parte Deputatus, quanquam cum hac clausula, quod Universitas Doctrinam ejus non adoptaret, & quod nullas istius novæ Deputationis expensas Universitas ipsa ferret.

B. Quibus honoribus decoratus statim adjecit animos, ut scriberet litteras secundas ad Universitatem die 2. Maii, in quibus mira prædicabat de suis laudibus, extollens, *quod Deo benedicente conatibus suis* res hætenus eo perducta foret, ut Romæ laudantes extollant Universitatem Lovaniensem, *ac specialiter quidem Doctrinam ejus de auxiliis sanam esse & orthodoxam*, agnoscant non solum in Academia ipsa, sed etiam in illis ejus Magistris, *qui præ cæteris accusati fuerunt & turbati*. Quibus litteris per Belgium distributis non obtinuit quidem Hennebellus, ut pars sanior fidem daret, hunc tamen effectum habuit, quod saltem dubitarent indifferentes, & qui suæ partis erant, confirmarentur in erroribus, propter quos D. Hennebellus cum suis exclusus fuerat à Stricta Facultate Theologica Lovaniensi. Cum tamen errores hi, de quibus isti Magistri Hennebellus cum suis accusati sunt, turbati, & nondum purgati, hætenus non fuerint discussi.

C. Sed majorem impressionem fecerunt litteræ ejusdem Hennebelli tertiæ ad eandem Universitatem datæ 6. Junii 1693. in quibus novas se dicit deferre querelas ad Universitatem istam, contra Collegam suum P. Desirant, qui ausus sit accusare unam Hennebelli propositionem, quam laudant, inquit, & probant doctissimi quique, *imò & præcipui Cardinales S. Officii*. Quæ res, fateor, aliquos conturbavit. Nemo enim facile poterat suspicari, quod Hennebellus auderet Romæ nominare DD. Cardinales, & eodem tempore, quo se debebat apud S. Sedem purgare, non erubesceret denunciatores suos veluti Reum, apud ipsam Universitatem accusare, nisi magna aliqua pars victoriæ istos animos dedisset, & aliqui Cardinales, quorum unum audacter nominabant, hanc Hennebello scribendi Facultatem concessissent.

D. Ad quartas verò, quas scripsit litteras penè consternabantur Universi, in illis enim apertè jactabat *S. Congregationem*, (die quarta Junii) istius esse opinionis, quod Juramentum sic intelligatur, ut solummodo cadat in Jus & non in Facta Jansenii, & hoc ipsum liberè posse dici, tam ante, quam post Juramentum præstitum, dummodo juretur absolutè, hocque sic in Belgio satis constare, primò quia Universitatis Deputatus Romæ id affirmat. 2. Quia cassatæ sunt Additiones. Quibus verbis apertè se constituebat publicum totius S. Congregationis Interpretem.

E. Qui rumores tunc, & quæ in Belgio extiterint turbæ, non possum facile explicare. Nam hæc omnia roborabantur per Epist. 5. Gallico idiomate scriptam ad captum populi etiam muliebris accommodatam, in qua apertè dicebatur, *Quod Papa & Cardinales declaraverint verba in sensu ab Authore intento solummodo incidentalia esse*, & hoc quidem in Brevi Apostolico

exprimendum non esse, sed satis *oretenus* id insinuatum D. Hennebello, cui S. Officium injunxerat, ut illud ipsum Mechliniensium Archiepiscopo, & reliquis Belgii Episcopis indisceret. Atque hæc illa est Epistola, quæ fecit magnam illam stragem, cucurrit enim per totum Belgium, & per Diocesis F. sim Leodiensem, ut patet ex Epistola quadam inde in Urbem missa 11. Augusti.

Totum verò hoc artificium consummavit Hennebelli Epistola 6. Romæ G. data 18. Julii, in qua dabat Mandatum duobus Notariis Publicis, ut publicè & solenni Juris ordine aggredierentur Ampliss. Virum D. Steyaert, & contra ipsum protestarentur nomine præfati Hennebelli, quasi asservisset quatuor puncta falsa, *Non tantum Eminentissimo Card. de Lauræa*, aut ipsi D. Hennebel, sed etiam S. Congregationi S. Officii, ipsiq. S. Sanctitati palam injuriosa.

Videre duos Notarios constituentes D. Hennebellum medium inter H. Card. de Lauræa, S. Officium, ipsumque Sanctiss. Dominum, & hoc de Mandato ipsius Hennebelli Romæ stantis ad S. Officium, non poterat quidem vellicare constantiam D. Steyartii: ista tamen omnia simul conglobata, & quaquaversus studiosissime distributa, pepererunt tales commotiones, ut P. Desirant crediderit sui muneris esse, accedere Eminentissimum D. Card. de Lauræa, in isto novissimo Hennebelli Mandato nominatim expressum, cui exposuit totum Hennebelli artificium, qualiter 14. Octobris 1682. S. Congregatio prohibuerat illius Theses Doctorales, qualiter de variis accusatus erroribus per Regem nostrum à Stricta Facultate Theologica unà cum Sociis suis fuerat exclusus: qualiter Rex idem præparaverat Decretum severius de nemine prorsus promovendo, qui de erroribus istis suspectus esset. Qualiter tunc primùm Hennebellus cum suis cogitaverint de itinere Romano, Regem deprecantes, ut Decretum suspenderet, donec à Pontifice auditi essent, qualiter has ad Regem & Pontificem litteras Universitatis nomine fabricaverant pauci, & in illis expresserant nomina D. Steyaertii & P. M. Harney Dominicani, qui fuerant omnium inscii. Qualiter Romæ ab initio se gesserit pro Universitatis Deputato, cum tamen hunc titulum non nisi sexto post adventum suum mense per tales litteras extorserit: qualiter in Belgium scribens usurpet nomina & Authoritatem Cardinalinam, ut omnibus persuadeat, non solum se justificatum esse, verum etiam, ut sibi potestatem arroget interpretandi omnia prout vult: qualiter sub odio Jesuitarum & sub prætextu gratiæ per se efficacis studeat totum Jansenii Librum recondere, quem toties rogatus, nunquam scripto voluit condemnare, cum tamen in Belgio existens sæpius confessus fuerit, Jesuitas Belgas gratiam illam efficacem nullatenus condemnare, verba enim illius fuerunt: *Exultavimus quidem in Domino, dum vidimus PP. Societatis Lovanii constanter docentes, gratiam per se efficacem non esse damnatam.* Thesi Historico-Theologica 12. Maii 1684. Qualiter in mense Junio exhibuerit scriptum suum Italicum, in quo suo suorumque nomine

nomine in faciem Summi Pontificis & Cardinalium declaravit, & quodammodo legem fixit, nisi Pontifex positivè declaret per clausulam istam: *Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus*, non satisfieri intentioni Ecclesiae; quod ipse cum suis perget ita Formularium interpretari, in cujus Scripti Italici fine insuper dicebat, quod si tamen in errorem inciderent, iste foret imputandus ipsi Pontifici, quo casu de Pontifice essent dicturi: *Si decepti sumus, a te Domine decepti sumus*: qualiter tota hactenus disputatio, quam fecit, concernat Authoritatem Ecclesiae, quam ipse, quantum est in se audet limitare, & restringere ad illud, quod ipse vocat jus, idque in facie totius Ecclesiae juris ordine, exemplo tam raro, ut in tota Historia Ecclesiastica à temporibus D. Petri usque ad Innocentii XII. ætatem nullus fuerit ausus cogitare id quod iste Hennebellus attentavit: multos etenim, quâ scriptis, quâ armis invalisse Ecclesiae potestatem, sed quod aliquis Romam venerit, Ecclesiae potestatem limitaverit, publico juris ordine contestans & litem instituens in judicio contradictorio, ac supremo suo Judici Romano Pontifici scripserit in faciem: nisi declaret hoc, nos interpretabimur istud, & item, *Si decepti sumus, a te Domine decepti sumus*, hoc enim verò ante Joannis Liberti Hennebelli facinus nunquam in Urbe factum, nunquam in Orbe auditum fuisse: atque hoc exemplum cum omnibus suis circumstantiis conspirare & dirigi in eundem scopum, ut nimirum Jansenistæ post istam Declarationem in faciem Pontificis factam vindicent sibi Authoritatem interpretandi omnia, omnesque Libros in sensu sibi placito defendendi sub nomine & Authoritate Summi Pontificis, Cardinalium, & nominatim Cardinalis de Lauræa, prout patet ex Hennebelli Mandato Romæ 18. Julii dato.

Ad quæ omnia, quid Em. mus D. Card. de lauræa responderit, mavult P. Desirant tantisper silentio premere, quanquam & consilium & potestatem accepit plura in Belgium scribendi, quàm scripsit ad frangendos istos falsos rumores, quos Hennebellus sparserat, & obtinendam ulteriorem occasionem Hennebellum de suis litteris conveniendi coram hac S. Congregatione.

Accedebat enim, quod Pars Adversa eodem tempore impresserat Apologeticum ad Principes Christianos, in quo lamentabantur, *Quod in Urbe Caesar Augustus & Rex Christianissimus in ipsos conspirent*, quasi verò P. Desirant Romæ plus præsidii habeat, quam Hennebellus. Fingebant insuper Patrem Desirant dolosos Hennebelli articulos de Gratia approbasse, & ad alia, quæ Archiepiscopus Mechliniensis cum suis objecerat, obmutescere & respondendo non esse; in quo præterea Apologetico impresserant duo Hennebelli Memorialia, quasi Suæ Sanctitati exhibita, in quibus similes jactantiæ ad nauseam repetuntur. Quem denique Apologeticum fabulati sunt Romæ à Magistro Sac. Palatii approbatum esse. Ad quæ omnia P. Desirant magis credidit, se per unas litteras debuisse occurrere, ut vel inde sui discerent non concuti, donec supremæ Sedis judicium adveniret, & interim

interim declararet, istos se articulos nunquam approbasse, seque post Formulare absolutum paratum esse errores, quibus Belgium in partes scinditur detegere cum Authoribus suis.

Cum interim tot Epistolæ Hennebelli sint fundamentum Epistolæ, quam scripsit P. Desirant, hinc supplicat idem Pater ut DD. VV. dignentur D. Hennebello ante omnia injungere, ut illas recognoscat, ut illis expensis possint, quod Juris est statuere. Copia verò Epistolæ P. Desirant non est fidelis, & ideò ipse promittit, se scripturum in Belgium pro originali.

§. 15.

Testimonium de eo quod Ill. D. Bargellini dixit de D. Hennebel circa Factum quatuor Episcoporum in Galliis, & eorumdem Processum Verbalem.

INfrascripti in fide Sacerdotis attestamur, quod Anno 1694. die decima septima Junii, quæ incidebat in diem jovis, post meridiem, Romæ convenerimus Illustrissimum D. Bargellini Patriarcham Hierosolymitanum, olim sub Clemente IX. in Gallis Nuntium Apostolicum; & cum incidisset sermo de formulario Alexandri VII. & de subscriptione ejus in Galliis, de famoso processu verbali, & de quatuor Episcopis, unus ex infrascriptis exhibui ei Epistolam Doctoris Hennebelli, quam ad Archiepiscopum Mechliniensem scripserat, & ubi perveniebamus ad punctum quatuor Episcoporum Galliae, dixit præfatus D. Bargellini: Mentitur iste Hennebellus; isti quatuor Episcopi sunt considerati tamquam rebelles, donec renuntiaverunt suæ clausulæ, Reverentiam factis fidem autem dogmatibus. Et convenimus statim postea, illud sic annotare; prout revera in Diario Deputationis Episcopalis annotatum fuit, & hodie habita collatione hanc declarationem convenire attestamur ut supra. Actum Lovanii die 10. Decembris 1698.

F. BERNARDUS DESIRANT S. Th. Doctor
Historiogr. Regius &c.

F. MARTINUS HARNEY Ord. Prædicat. Facult.
S. Theol. Lovan. Doctor Regens.

§. 16.

D E C R E T U M.

Illustrissimorum ac Reverendissimorum Dominorum Belgii Episcoporum circa usum Formularii ALEXANDRI VII.

HUMBERTUS GUILLIELMUS, Dei, & Apostolica Sedis gratiâ Archi-Episcopus Mechlinsis, Primas Belgii, ad Exercitus Regios Delegatus Apostolicus, &c. F. REGINALDUS, eâdem gratiâ Ruremundensis, FERDINANDUS Antuerpiensis, GUILLIELMUS Brugenſis, PHILIPPUS ERARDUS Gandensis Episcopi, & MARTINUS STEYAERT, Diœcesis Sylvaducensis Vicarius Generalis Apostolicus, Universis CHRISTI Fidelibus Nobis respectivè subjectis, Salutem in Domino.

Cùm ad Litteras Nostras die 19. Julii ultimò elapsi datas, quibus inter alia à Sanctissimo Domino nostro felicis regiminis INNOCENTIO Papa XII. postulabamus remedium, adversus eos; qui Breve ejus Apostolicum ad Nos pridem 6. Februarii 1694. datum perperam interpreta- bantur, ac si Propositiones Jansenii non essent amplius condemnandæ in sensu ab eodem Jansenio intento, quemadmodum ALEXANDER VII. definiverat, sed in quodam sensu obvio ab ejusdem Jansenii sensu diverso, quemadmodum INNOCENTIUS XII. inquiebant, eum sensum fixerat; Idem Sanctissimus Dominus Noster die 24. Novembris ultimi rescribens, non solum summariam suam circa prædictum Formularium intentionem, peremptoriâ declaratione suggerere, verum etiam ejusdem intentionis suæ executionem Nobis cùm ut Ordinariis, tum ut à Sede Apostolica Delegatis denuò demandare dignatus fuerit:

Hinc Nos omne Pastorale studium conferentes, & dirigentes in eam, ad quam cum eodem Sanctissimo Domino omnes boni aspirant, Pacem cum veritate conjunctam; Omnes, & singulos Nobis respectivè Subjectos seriò in Domino monemus, ut tandem facti unius labii, & sermonis, missas faciant omnes interpretationes, quibus prædictum Formularium, & Constitutiones Apostolicæ, inutiles, & inefficaces quodammodò reddi non sine gravi animarum detrimento possint.

Quare antè omnia attentè considerent sequentia Formularii Veeba, quibus nihil addi volumus, nihil demi.

F O R M U L A R I U M.

Ab ALEXANDRO VII. pronuntiatum.

EGo N. Constitutioni Apostolica INNOCENTII X. data die 31. Maii 1653. & Constitutioni ALEXANDRI VII. data 16. Octobris 1656. Summarum Pontificum me subjicio, & quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii libro,

cui nomen est, AUGUSTINUS, excerptas, & in sensu ab eodem Authore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo re-jicio, ac damno, & ita juro: SIC ME DEUS ADJUVET ET HÆC SANCTA EVANGELIA.

SCientes autem, quod quicumque Superiori Autoritate ad juramentum admittitur, illud præstare debeat juxta intentionem exigentis; diligen-ter expendant Brevia Apostolica, quibus Sanctissimus Dominus quid in-tenderit, quidque intendat, succinctâ expressione declarat.

In priori quidem Brevis dixerat: *Qui ad juramentum adigendi sunt, illud præstare debent sincerè, absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, &c.*

In posteriori autem enuntiat: *Non sine admiratione intelleximus, nonnullos istis in Diœcesibus reperiri, qui verbis, aut calamo anxi fuerint affirmare, (su-pradicto nostro Brevis alteratam, seu reformatam esse Constitutionem ALEXAN-DRI VII. 16. Octobris 1656. editam, nec non Formularium ab ipsomet pronun-tiatum; cum dicto Brevis utrumque specificè confirmetur, & OMNINÒ INTEN-DERIMUS, ET INTENDAMUS iisdem adherere, & nequaquam sinere, ut ali-quid addatur vel dematur a prædicto Formulario, illud quovis modo alterando in aliqua ejus minima parte, sed quod in omnibus, & singulis ejusdem partibus, uti mandavimus, mandamus etiam ad amussim observari.*

Verba Formularii in quo Summus Pontifex nihil vult alteratum, adeo-que nec obviam sensum ejus, etiam in aliqua ejus minima parte, jam mox repræsentata sunt. Ut autem etiam Verba Constitutionis ALEXANDRI VII. in eodem Formulario; item & Brevis reclamatae omnibus in promptu sint; hæc breviter subjicimus: Cum autem, inquit Pontifex, sicut accepi-mus, nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque Propositiones vel in Libro præ-dicto ejusdem Cornelii Jansenii non reperiri, sed fictæ, & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse asserere magno cum CHRISTI Fidelium scandalo non reformident. Et infra: *Quinque illas Propo-sitiones ex libro præmemorati Cornelii Jansenii, Episcopi Iprensis, cui titulus est AUGUSTINUS, excerptas ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse definimus & declaramus.*

Propositiones ipsas, ut omnibus quoque in promptu sint, ex eadem Constitutione ALEXANDRI VII. Et item INNOCENTII X. subnectimus.

Primam prædictarum Propositionum, aiunt Pontifices: "Aliqua Dei præ-cepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentem quas ha-bent vires sunt impossibilia; deest quoque illis gratia qua possibilia fiant," Te-merariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam de-claramus, & uti talem damnamus.

Secundam, "Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur," hæ-reticam declaramus, & uti talem damnamus.

Tertiam, "Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non re-quiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione;" hæ-reticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quartam, "Semipelagiani admittebant praevenientis gratiae interioris necessitatem, ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant heretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare;" Falsam, & hereticam declaramus, & uti talem damnamus.

Quintam, "Semipelagianum est dicere CHRISTUM pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut Sanguinem fudisse;" Falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, "ut CHRISTUS pro salute dumtaxat Praedestinatorum mortuus sit," Impiam, blasphemam, contumeliosam, Divinae pietati derogantem, & hereticam declaramus, & uti talem damnamus.

Harum Constitutionum, & Brevium Apostolicorum tenori inhærentes, eaque pro insertis habentes, quemadmodum ex una parte præcipimus omnibus, qui prædicti Formularii juramentum nomine, & jussu nostro exacturi sunt, ut, sicut Nos ipsi facimus, & facturi sumus, ita & illi juxta intentionem supra expressam juraturis proponant dictum Formularium, nihil addendo, nihil demendo; ita ex alia parte omnibus & singulis declaramus, quod si qui, dum jurant Formularium, non aliter damnaverint quinque Propositiones, quam in sensu earum obvio, non habito respectu obvi sensus dicti Formularii, si quidem ita fecerint interne, & absque eo quod deveniant ad ullum actum externum, Dei Judicio eos remitemus, & remittimus, cum Ecclesia non judicet de occultis, quæ soli Deo cordium Scrutatori innotescunt: Sin verò Tales voce aut scripto edant proprios sensus Constitutionibus & Brevibus Apostolicis supra relatis contrarios, contra eos (non tamen ex sola suspitione levi, & temeraria) procedemus tam auctoritate nostra ordinaria, quam, ubi expedire judicabitur, speciali facultate iisdem Constitutionibus & Brevibus Apostolicis Nobis indulta: Cum, ut loquitur idem Sanctissimus Dominus noster, *ad comprimendum tam grave malum, quod jam diu Ecclesiam Catholicam vexat, efficacius remedium adhiberi non posse videatur.* Datum Bruxellis in Congregatione nostra die 22. Aprilis 1697. Signatum erat H. G. Archi-Episcopus Mechliniensis. Fr. REGINALDUS, Episcopus Ruremundensis. FERDINANDUS, Episcopus Antuerpiensis. GUILIELMUS, Episcopus Brugensis. P. E. Episcopus Gandensis. M. STEYAERT, Vic. Gen. Apostol. Sylvaeducensis. Inferius habebatur: JACOBUS OTTAERT, Secret.

Locus ✠ Sigilli.

§. 17.

D E C R E T U M

Illustrissimorum ac Reverendissimorum Dominorum Belgii Episcoporum circa Administrationem Sacramentorum, &c.

HUMBERTUS GUILIELMUS, Dei, & Apostolica Sedis gratiâ Archiepiscopus Mechliniensis, Primas Belgii, ad Exercitus Regios Delegatus Apostolicus, &c. Fr. REGINALDUS, eadem gratiâ Ruremundensis, FERDINANDUS

NANDUS, *Antverpiensis*, GUILIELMUS, *Brugensis*, PHILIPPUS ERARDUS, *Gandensis Episcopi*, & MARTINUS STEYAERT, *Diœcesis Sylvaducensis Vicarius Generalis Apostolicus*, *universis Christi Fidelibus Nobis respectivè subjectis*, *Salutem in Domino.*

SANCTISSIMUS Dominus Noster INNOCENTIUS Papa XII. in suis ad Nos Litteris Apostolicis Romæ die 24. Novembris ultimi datis ad eas, quas pro sana doctrina in Diœcesibus nostris regulanda die 19. Julii scripseramus, eâ qua ergâ Ecclesias omnes fertur pietate, ac vigilantia dignatus est rescribere: *Quod attinet ad Libros Sacra Scripturae idiomate vulgari traductos, & alios prohibitos, patent Constitutiones Prædecessorum nostrorum, & potissimum felicitis recordationis Pii IV., à quibus satis superq̃, abusibus providetur, ut etiam confugia ad Laica Tribunalia à similibus Constitutionibus inhibentur, quarum Episcopi in suis Diœcesibus Executores esse debent. Quod pertinet ad pendentes Controversias circa Administrationem Sacramentorum, donec aliquid specialius decernatur, ab iisdem Episcopis advigilandum est, ut juxta Sanctiones Canonicas, Statuta Conciliorum, & praxim Ecclesiæ administrentur, habitâ casuum atque eorum circumstantiarum ratione. Etenim in præsens magnâ sollicitudine discussioni Propositionum, quæ inter alias abundè delatas ad hoc argumentum spectant, allaboratur.*

Nos igitur in partem sollicitudinis vocati, ejusdem Sanctissimi Domini Nostri jussu exequentes, Constitutiones Apostolicas supradictas pro infertis habentes, earundem observantiam omnibus ac singulis serio inculcamus, in prævaricatores pro debito nostro Pastoralis sedulò animadversuri.

Speciatim verò renovamus Decreta nostra circa lectionem Scripturae sacrae idiomate vulgari traductæ, & Libros prohibitos antehac edita, & nunc hoc Brevis Apostolico de novo roborata.

Quod autem pertinet ad Controversias circa Administrationem Sacramentorum, donec aliquid à Sede Apostolica specialius, seu amplius decretum fuerit, juxta relatum ejusdem Sanctissimi D. N. Mandatum advigilantes unanimiter constituimus, præcipimus, & mandamus, ut Directores animarum Nobis respectivè subjecti, nec declinantes ad dexteram noxii rigoris, neque ad sinistram perversæ laxitatis, hæreant in sano tuto medio, quod semper reperturi sunt, considerantes Ecclesiæ praxim, quæ nusquam à Sacris Canonibus discrepat & semper fuit, eritque piis, ac probis Directoribus patula, ac visibilis.

Quare ante omnia caveant eam praxim tenere, quæ in paucis dumtaxat locis à nonnullis contra universalis Ecclesiæ praxim inducitur, memores, quod dum olim agebatur contra Donatistas, suam rebaptizandi praxim contra totius Ecclesiæ usum in paucis Orbis angulis erigentes, S. P. Augustino teste, *Consuetudinis robore tenebatur Orbis terrarum, & hæc sola opposebatur inducere volentibus novitatem; quia non poterant apprehendere veritatem.*

tatem. Legitimam verò Ecclesiæ praxim à CHRISTO Domino, Doctore & Præceptore nostro in via media inter dexteram quandam, & sinistram institutam esse prædicti animarum Directores ex variis Scripturæ locis discunt; v. g. ex Isaia Propheta cap. 30. qui prænuntians eum, *Exspectat, inquit Dominus, ut misereatur vestri, & ideo exaltabitur parcens vobis, & post pauca: Non faciet avolare à te ultra Doctorem tuum, & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient verbum post tergum monentis: hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram.*

Nè etenim declinet quisquam ad sinistram perversæ laxitatis retinetur ejusdem CHRISTI Domini sententiâ apud Evangelistam Matthæum cap. 7. v. 14. *Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam.*

Et nè vel ex hac ipsâ sententiâ quis in dexteram noxii rigoris deflectens homines in desperationis Barathrum præcipitet, idem Dominus apud eundem Evangelistam cap. 11. dixit: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Et infra: Jugum enim meum suave est, & onus meum leve.*

Proindè sibi ob oculos ponant Sanctiones Apostolicas, Decreta & Canones Conciliorum, ac signanter Tridentini, Rituale Romanum, & Instructiones, quas Confessariis, & Concionatoribus præscribere solemus. Contra perniciosas laxitates instructi sint Decretis ALEXANDRI VII. contra 45. Propositiones, & INNOCENTII Papæ XI. prohibentis, & damnantis 65. alias Propositiones, quas omnes, & singulas Nos quoque damnamus. & ab omnibus pro damnatis haberi volumus; uti etiam Propositiones 31. pro majori sua parte nimium rigorem continentes, ab ALEXANDRO VIII. felicitis recordationis damnatas, aliasque duas in periculosam laxitatem tendentes ab eodem Pontifice proscriptas: Non discernendo authoritatem Pontificis unius ab authoritate alterius, sed omnes affectu pari, & æquali reverentiâ, ac obedientiâ, tam in iis, quæ contra perversam laxitatem, quàm quæ contra nimios, noxiosque rigores diversis temporibus definiverunt, prosequentes, & venerantes.

Et quidem ad magis specialia descendendo, circa Sacramentum Pœnitentiæ, hortamur omnes Confessarios, & Directores animarum ut contra noxiam laxitatem jugiter ob oculos habeant supradictum INNOCENTII XI. Decretum, in quo condemnantur Propositiones sequentes: 60. *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, nature, aut Ecclesiæ, est emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodò ore proferat se dolere, & proponere emendationem.* Item 61. *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quinimmò directè, & ex proposito querit, aut ei se ingerit.* Et nè rursus alii ex hoc laxitatis antidoto (id est, ex condemnatione harum de Consuetudinariis, quorum nulla emendationis spes apparet, & item

item de eo, qui occasionem proximam, quam potest, & non vult omittere, & ex proposito quærit, &c.) ansam sumat vexandi quosvis Pœnitentes per nimios rigores, observent ex Rituali Romano: *Rarius autem, vel serius confitentibus, vel in peccata facile recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut sæpe, puta semel in mense, vel certis diebus solemnibus confiteantur, & si expediat, communicent.*

Pariformiter in injunctiōe pœnitentiarum contra perversam laxitatem à Tridentino Concilio moniti caveant, nè si fortè Sacerdotes peccatis conivcant, & indulgentiùs cum Pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.

Et nè rursùs hinc assurgant ad nimios rigores, observent illud Ritualis Romani; *Pro peccatis occultis quantumvis gravibus manifestam pœnitentiam non imponant*, quam, ad præcavendos abusus, Præclarorum in Ecclesia Antistitum exemplo, nè quidem pro peccatis publicis absque nostra speciali facultate imponi volumus. Deindè ut solidius hæreant in medio, sæpius considerent, quod in eodem Rituali dicitur: *Meminerit Confessarius se Judicis pariter, & Medici personam sustinere, ac Divina Justitia simul, & Misericordia Ministrum à Deo constitutum esse, ut tamquam Arbiter inter Deum & Hominem honori Divino, & animarum saluti consulat.* Quo temperamento instructi, neque erunt rigidi in minimis, neque laxi in summis, sed æqui in omnibus, alieni à Scribis & Phariseis, qui decimabant mentham, & anethum, & cuminum, & relinquebant, quæ graviora sunt legis, *Judicium, & misericordiam, & fidem.* Hæc oportuit facere, & illa non omittere.

Denique ut populus majorem in frequentem & celerem hujus Sacramenti usum concipiat fiduciam, eundem instruant, quod per Decretum ALEXANDRI VIII. inter Propositiones 31. condemnata fuerit hæc 17. *Per istam praxim mox absolvendi Ordo Pœnitentia est inversus.*

Ut autem provideatur ulterioribus abusibus, qui circa hujus Sacramenti administrationem committi possent, præscribimus articulos sequentes ex prædictis Instructionibus, & SS. Patribus, Sacris Canonibus, & antiquis modernisque Theologis excerptos, Ecclesiæ praxi conformes.

1. Confessarii parcè, castè, & valdè cautè interrogent circa peccata carnis, non solùm quando Virgines habent confitentes, sed etiam quando Conjugatos, aut quoscumque Cælibes, neque illos doceant peccata quæ non norunt; sed tantummodò inquirent ea, quæ verosimiliter commiserunt: cùm ad impedienda mala, quæ ab iis committi possunt plerumque sufficiat instructio generalis.

2. Complicum nomina Confessarius non inquiret, nè quidem sub prætextu, quod velit, aut possit eis prodesse, non obesse. Multò minùs confessione Pœnitentis abutatur ad instituendam Complicis denuntiationem, vel accusationem: neque hoc committat, ut ad Complicis superiores scriban-

bantur Litteræ Anonymæ, multò minùs à se subscriptæ; neque denique faciat quidquam undè vel Pœnitens, vel Complex aliquod gravamen accipiat: cùm ipsum peccatum, & nomen Complicis, si per inadvertentiam Pœnitens expresserit, cadat sub sigillo unâ cum peccato Pœnitentis. Qui articulus, ut exactiùs observetur, adoptamus Canonem Concilii Coloniensis 1280. celebrati: *Sub pœna Excommunicationis Sacerdotibus inhibemus, nè à Confitentibus nomina eorum cum quibus peccaverint, inquirent, vel circumstantias per quas possint nomina eorum sciri: Quod si fecerint, ab Officio Confessionis audiendæ, & Sacrorum Ministeriorum ipso facto se noverint esse suspensos: & in principio Confessionis Sacerdotes districtè inhibeant Confitentibus, ne peccata aliorum confiteantur, vel revelent, & nomina eorum cum quibus peccaverint, exprimant.* Nec præsumat aliquis tam salubria statuta contemnere, vel negligere, sub prætextu, quod ubi Lex naturæ, & Divina concurrunt cum humanis, hæ cedere debeant: nam supradicta omnia jus Divinum exequuntur.

3. Non utatur Confessarius scientia ex Confessione habita, nè quidem dum ex non usu sequeretur incommodum longè gravius gravamine Pœnitentis.

4. Confessarius ad Absolutionem non necessariò prærequirat dispositionem per se justificantem, neque à quibusvis peccatoribus gravibus etiam recidivis, statâ lege exigat, ut per notabile tempus præviè exercuerint opera pœnitentiæ. Sed cum SS. Patribus expendant Deum in conversione peccatoris non tam considerare mensuram temporis, quàm doloris.

5. Circa Administrationem Matrimonii similiter viam ineant mediam, & discretam; ex una parte considerantes illud habere rationem Sacramenti; proindèque conentur suscipientes, quantum Domino juvante, poterunt, ad illius gratiam suscipiendam disponere, nec (sepositis extraordinariis, nobisque inconsultis) officium suum impendant, ubi saltem alterutra pars nosceretur ad hanc gratiam indisposita. Ex alia verò parte attendant, idem habere rationem contractûs, respicere bonum commune, prolis, & familiarum: ideoque præterquam quod ex notitia Confessionis sacramentalis nullo modo hîc extra Tribunal conscientiae procedere liceat, nè quidem facîle hoc Sacramentum differatur notabilibus cum incommodis, prætextu præmittendi pœnitentiæ opera, vel reparandi scandali, aut tollendi occasionem proximam, quando ipsummet scandalum per subsequens Matrimonium reparatur, & occasio proxima per idem tollitur. Et sicuti Parochi Matrimonii Peccatorum illorum publicorum, de quibus agit Pastorale, non possunt assistere, nisi per Nos, aut Officiales Nostros declaratum fuerit tales satisfecisse; ita contrà, dum existimabunt se tales peccatores publicos habere, qui desiderant Matrimonium contrahere, non poterunt propriâ autoritate iis differre, sed debebunt ad Nos, vel Officiales nostros quancumque recurrere, & Judicium nostrum desuper audire.

Quæ omnia, ut exactiùs observentur, & ut Prævaricatores, si qui fuerint,

rint, facilius detegantur, omnibus Confessariis, & Concionatoribus præcipimus: ut populum instruant, quod quilibet Nobis, aut Officialibus nostris tenebitur denuntiare quoscunque Confessarios, vel Directores Animarum, à quibus quovis modo inducti, aut sollicitati fuerint ad hæresim, sive discendas, aut practicandas Propositiones à Sede Apostolica condemnatas, & præsertim qui ab iisdem Directoribus acceperint Libros à dicta Sede Apostolica, vel Ordinariis proscriptos, sive demùm qui eos à præsentis nostri Decreti observatione abducere, vel alienare ausi fuerint.

Hæc autem omnia scripsimus Vobis, *ut non peccetis, sed & si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem, JESUM CHRISTUM justum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi.* Joan. Epist. 1. cap. 2. Datum Bruxellis in Congregatione nostra die 23. Aprilis 1697. Signatum erat H. G. Archi-Episcopus Mechliniensis. Fr. REGINALDUS, Episcopus Ruremundensis. FERDINANDUS, Episcopus Antuerpiensis. GUILIELMUS, Episcopus Brugenfis. P. E. Episcopus Gandensis. M. STEYAERT, Vicarius Generalis Apostolicus Sylvæducentis. Inferiùs habebatur: JACOBUS OTTAERT, Secret.

Locus ✠ Sigilli.

§. 18.

Copia Mandati, quod D. Hennebel dabat Romæ 18. Julii 1693.

ANno à Nativitate Domini 1693, mensis Augusti die 6. Pontificatus SS. mi D. N. Innocentii ejusdem nominis PP. XII. anno 3. Indictione verò prima. Nos infrascripti Notarii Publici Lovanii residentes ex commissione & requisitione Eximii D. Joannis Liberti Hennebel S. Th. Doct. in hac Academia Lovaniensi, nec non ejusdem Academiae ad Sanctissimum D. N. Deputati die 18. Julii anni currentis testamur, nos accessisse Eximium & Ampliss. D. Martinum Steyaert S. Th. Doctorem ac Vicarium Sylvæducentem, ac ab eo nomine præfati D. Hennebel requisivisse ad sequentes Articulos responderi.

^{1.}
An verum sit ipsum D. Steyaert in Scholis Publicis dixisse, quod cum aliis 30. circiter Primariis Academiae Viris Suae Sanctitati condemnandam obtulerit hanc Propositionem: *In definiendo, quis sit verus & naturalis sensus alicujus Propositionis Ecclesia non est infallibilis?*

^{2.}
An eodem tempore & loco dixerit, denuntiationem illius Propositionis adeo gratam fuisse Suae Sanctitati, ut cuivis denuntiantium dederit Indulgentias plenarias in articulo mortis, & non solum illis, sed omnibus con-

H

san-

sanguineis eorum in tertio gradu inclusivè, addens insuper sint benedicti, sint centies benedicti?

3.
An eodem tempore dixerit, Propositionem sic denuntiata, necdum esse à Sede Apostolica reprobata, nec etiam fortè reprobanda, quia id amplius non videtur necessarium, lite de Formulario jam Romæ decisâ?

4.
An similiter dixerit Formulare prout illud petierunt Episcopi, Romæ jam obtentum esse?

5.
An dixerit sensum esse Eminentissimi D. Cardinalis de Lauræa, quod facta, de quibus in Formulario Alexandri VII. non sint quidem definita directè, seu ut objectum quod, sed tamen sint definita indirectè, tanquam aliquod connotatum, sine quo prius definiri non potest, ac proinde in Formulario Alexandri VII. exigi Juramentum in factorum illic expressorum veritatem, quæ si non directè, saltem indirectè definita est?

Ad quos Articulos dixit Amplissimus D. Steyaert, se ad eos responsurum, si ubi, & quando putaverit se obligatum, credens se hîc & nunc Domino Hennebel non obligari respondere.

Post hæc protestati fuimus nomine præacti D. Hennebel contra quatuor ultima puncta, tanquam erronea ac falsa, nec tantum Em.mo Cardinali de Lauræa, aut ipso Domino Hennebel, sed & S. Congregationi S. Officii, ipsique Suæ Sanctitati palam injuriosa, petivimusque, an ipse D. Steyaert suo nomine aliqua eorum aut singula tueri velit? An verò proferre malit Authores suos & eorum Epistolas, vel dare Epistolarum Authenticas Copias, ut earum Scriptores Romæ conveniri possent, quod si recusaret, ei nomine præacti D. Hennebel denuntiavimus, quod ipse tanquam Author conveniendus esset.

Ad quæ respondit præactus Amplissimus D. Steyaert, ut ante, & se contemnere minas Domini Hennebel de Conventione Romæ faciendâ: sperans econtra fore, ut conveniatur aliquando D. Hennebel de impostura turpissima, quam habet Libellus Italicè nomine ipsius præsentatus Sanctitati Suæ quasi multi ex Adversariis ejus urgentibus infallibilitatem Pontificis circa sensum Libri Jansenii, non teneant alioqui infallibilitatem ejusdem in quæstione juris.

Ad protestationem autem nostram respondit, esse liberum unicuique protestari &c. Acta sunt hæc Lovanii anno, mense, die, Pontificatu & Indictione, quibus suprâ. In quorum fidem publicam hoc instrumentum per præfatum D. Hennebel requisiti confecimus, & signavimus.

GUILL. DE LEEUWE Not. Apost. & Regius 1693.

ÆGIDIUS DENIQUE Notarius.

§. 19.

Decretum contra Theses D. Joannis Liberti Hennebel.

D E C R E T U M

Sacrae Congregationis XIV. Octobris 1682.

Feria 4. die 14. Octobris 1682. in Congregatione Generali S. Romana, & Universalis Inquisitionis habita in Conventu S. Mariae super Minervam coram Eminentissimis, & Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra haeticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostolica specialiter deputatis.

Prohibitum fuit folium Thesium, quas feria secunda, hora nona ante meridiem Joannes Libertus Hennebel Wavriensis pro adipiscendo Sacrae Theologiae Magisterio proposuit, quarum Titulus, Theses Sacrae ex Epistola B. Pauli Apostoli ad Romanos: Lovanii 17. Augusti, Typis Frederici Lipsii 1682. Ita ut nemini liceat illud legere retinere, docere, imprimere, aut imprimi facere, publicè, aut privatim defendere, sub poenis in Indice Librorum prohibitorum contentis.

Loco ✠ Sigilli.

FRANCISCUS RICCARDUS Sanctae Romanae,
& Universalis Inquisitionis Not.

Die 16. Decembris 1682. Supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicae Principis Apostolorum, Palatii S. Officii, & in aliis locis solitis & consuetis Urbis per me Franciscum Perinum SS. D. N. Papa, & Inquisitionis Cursorem.

§. 20.

Epistola Prætenforum Jansenistarum, quâ gratias egerunt Pontifici Innocentio XII. de Brevis & Decreto circa Formularium.

S A N C T I S S I M E P A T E R.

Ad pedes Sanctitatis Vestrae Centrum Communionis Ecclesiae & Portum Pacis tam longâ tempestate jactitati è Belgio appellimus.

Quaticbamur procellis undique, & cogebamur sales bibere & amaras aquas, Convitia haereseos, Schismatis, Rebellionis in S. Sedem; verum afflictos respexit Deus Pacis, dum ejus cujus vicem geris, nomine, imperasti ventis & Mari, & facta est tranquillitas magna. Gratias agimus,

quas possumus, maximas DEO, & DEI Vicario, ambabus ulnis excipimus, & sicut decet Patris ac Pacis amantes filios, exosculamur Decreta, litterasque Apostolicas, tutissimam expetitæ quietis anchoram; Quin optamus toto corde, ut ex zelo & reverentia eorum qui ante dissidebant, nunc verò stabilitam Oraculo Apostolico pacem amplectuntur, dignetur SS. cas V. judicare, quinam Pacem magis ament, quinam ante minùs amaverint.

Optamus pariter, ut hâc Nostrâ obedientiâ, nostram in reliquis omnibus erga Christi Vicarium, Caput Ecclesiæ, Pastorem Christianorum omnium reverentiam, cultum & amorem placeat metiri.

Hæc obedientia promptos nos reddit, sicut nunquam non fuimus, ad damnandum etiam juramento "ubi opus est, *sincere* absque ulla distinctione, restrictione seu expositione 5. Propositiones ex libro Jansenii excerptas, in sensu obvio, quem ipsamet Propositionum Verba præ se ferunt, prout sensum illum damnârunt Summi Pontifices;" Per eandem obedientiam religiosè cavebimus, ne aut 5. Propositionibus, aut Formulario alium sensum asseramus, præter eum quem per prædicta verba clare & distinctè expresserunt litteræ Vestræ Apostolicæ. Per hanc denique obedientiam silentium impositum diligenter servabimus.

Itaque post iteratas gratias pro maximo, quo non solum Belgicam, sed & Universam Ecclesiam recreasti, beneficio, DEUM Opt. Max. Sacrificiis precibusque &c. diu servet incolumem Sanctitatem Vestram, & quam è Coelo terris attulisti Pacem; Hæc intima Vota nostra cum humili pedum deosculatone rependimus hâc 25. Martii 1694.

SANCTISSIME PATER

Beatitudinis Vestræ

Devotissimi Clientes & Filii.

§. 21.

Acta seu actitata Romæ pro Concordia inter P. Desirant, & D. Hennebel.

1. **E**Xhibuit D. Hennebel scripturam quæ incipit: *Puncta Doctoris Hennebel*: & annectebantur plura alia, de quibus alibi. Communicabantur autem scripturæ per Mediatorem Illustriss. D. Baronem N. Serenissimi Principis Electoris N. Ministrum Primarium, qui cum Eminentissimo D. Cardinali N. utrimque ceu Mediatores agniti fuerant.

2. Huic reposuit P. Desirant scripturam, cui titulus: *Responsio ad ea quæ Eximius D. ac Magister noster Joannes Libertus Hennebel mihi communicari fecit.* Deinde sequebatur

PRO-

P R O T E S T A T I O.

„**P**rotestor & declaro Me per infrascriptas Responsiones nihil velle præ-
 „judicare iis, quæ Illustrissimi Domini mei Principales hæctenus per se
 „ipfos, aut per Me juridicè aut aliàs, circa causam, propter quam ad hanc
 „S. Sedem Delegatus sum, fecerunt, aut facere intendunt, sive hic aut
 „alibi faciunt, aut facturi sunt; item quod nullatenus intendam de For-
 „mulario, aut de materia Gratiæ disputare, aut quidvis facere, quod vel
 „in speciem repugnet nuperis, Brevibus & Decreto Sanctissimi D. N. In-
 „nocentii XII. aut quibusvis Constitutionibus vel Ordinationibus Apo-
 „stolicis defuper conditis: sed omnia sub Approbatione dictorum meorum
 „Principalium, & sub forma *Parati*, idque ad ostendendum, quod toties
 „& tam graviter requisitus non detrectem respondere ad ea quæ Eximius
 „D. existimat posse conducere ad Pacem, cui Me seriò, quantum in Me
 „est (si Eximius D. Doctor Hennebellus sincerè & categoricè respondeat)
 „allaboraturum esse profiteor”.

Postea respondebatur ad singula.

3. Ad hæc respondit D. Hennebel per scripturam, cui titulum fecit:
Reflexiones Joannis Liberti Hennebel super hic juncta Responsione Eximii Pa-
tris Desirant, ad decem puncta in Pacis negotio illi oblata.

R E F L E X I O super Protestatione.

Protestationem admitto. Eodem modo protestor ego, & sub eadem forma. Ab
 initio pro Pace institi. Nuper iterum instare cœpi, insto per presentes, ut
 unanimi consensu deligamus tres Pacis Mediatores integros, eruditos, Pacis
 amantes, cum quibus hoc Pacis negotium ea quâ par est sinceritate utrimque
 tractemus, ut eorum ope feliciter tandem concludi possit. Atque ita procede-
 bat ad singula.

4. Per eundem Mediatorem P. Desirant remisit scripturam cui titulus:
Replica Patris Desirant, ad Reflexiones Eximii D. Hennebel.

A D R E F L E X I O N E M super Protestatione.

„**A**b initio Pacem amavi, cui iterum Me seriò, quantum in me est, al-
 „laboraturum esse profiteor, si Eximius D. Doctor Hennebel sin-
 „cerè & categoricè respondeat”.

Et deinde replicatum est ad singula, & sæpiùs repetitum quod Eximius
 Dominus non responderet categoricè, præsertim circa subsignationem
 Formularii.

5. Ad Replicam istam dedit D. Hennebel scripturam, cui titulus: *An-*
notationes super Replica Eximii Patris Desirant.

Hæc ita incipiebat: *Re ipsa probasset ab initio Eximius Pater Desi-*
rant, se Pacem amare, si sæpiùs invitatus voluisset ab initio mecum de Pace

aut verbo conferre, aut scripto ad Pacis conditiones ex parte mea sibi oblatae respondere. Probabit idipsum modo, si in Pacis Mediatore vellet consentire. Cum ex toto Controversia statu pateat sine Mediatorum ope hoc Pacis negotium frustra tractari, iterum insto, ut tres Pacis Mediatore unanimi consensu deligamus. Judicabunt illi, quis sincerè, quis categoricè ad puncta sibi proposita respondeat.

Et dein pergebat ad reliqua, subinde repetens: *Responsionem categoricam esse sustineo: An rectè; judicent Mediatore.*

6. Ad Annotationes istas P. Desirant reposuit scriptum, cui titulus: *Satisfactio Patris Desirant ad Annotationes Ex. D. Joannis Liberti Hennebel.*

Hæc ita incipiebat: "Re ipsa probavi ab initio Me Pacem amare, dum nihil aliud petivi, quàm ut Eximius D. Hennebel ante omnia sincerè & categoricè responderet.

"Pacis Mediatoris requirere, & interim suspendere sincerum & categoricum responsum, videtur mihi non esse aliud quàm viam Pacis impedire.

"Primò enim non est speranda Pax independenter ab Episcopis, & præsertim ab Archiepiscopo Mechliniensi, qui se nimis graviter offensum existimat, & à Me vel aliis bono modo placandus, & inducendus erit; apud ipsum verò exigua foret mea authoritas, si Episcopis inconsultis compromitterem in Mediatore, qui missus sum ad Judices.

"Secundò, sum in procinctu discedendi, prout declaravi, antequam Eximius D. de præsentis spe Pacis mihi locutus fuerat: neque possum Me rationabiliter determinare ad expectandum, quid Mediatore Pacis possint statuere, nisi priùs ex sinceris & categoricis Eximii D. responsis videam an & quæ Pacis istius apparentia sit.

"Tertiò, in primis Eximii D. Articulis nihil de Mediatoribus istis fuit dictum, sed promissum, quod præviè hinc & inde rescriberemus, donec inter nos constaret, quis nec sincerè nec categoricè respondendo Paci obicem ponat, vel ex mutuis sinceris & categoricis responsis colligerem, quid ulteriùs pro illa Pace agendum sit.

"Quartò, non de nihilo dubito, an placebit Sedi Apostolicæ, ut in ejus præsentia eligantur Mediatore, & prætereantur summi Judices.

"Quintò, ego præsentis spei, quam de Pace conceperam non sum Author: Non interpellavi Eximium Dominum, sed ipse Me. Ille viderit, si credatur obtrusisse novum Articulum de Mediatoribus, quem sciebat à Me admitti nec posse nec debere; ut verbis inclamet Pacem, & factis impediat illius executionem.

Deinde procedebatur ad singulos Articulos.

7. Utrunque mediante Illustriissimo D. Mediatore multa tractata & proposita sunt, præsertim de Mediatoribus, de quibus P. Desirant persistebat, *habemus Mediatore sufficientes*; deinde de subscriptione Formularii; ac denique de redigendis in ordinem causæ difficultatibus ex supradictis mutuis rescriptionibus, relictis.

Pater

8. Pater Desirant pro FORMULARIO Alexandri VII.

”PRæsto hoc juramentum sincerè, absque ulla distinctione, restrictione, vel expositione, neque alio sensu quàm obvio, quem verba Formularii per se exhibent.

Iterum P. Desirant de MEDIATORIBUS.

”IN prima Propositione nulla facta fuit ab Eximio D. Doctore Hennebel mentio de Mediatoribus, sed promissa sincera & Categorica responsio ad singula, quæ E. P. M. Desirant esset propositurus.

”Passum quem hætenus fecit, suo periculo & sine Commissione Illustrissimorum Principalium suorum fecit, sub spe Pacis, ad ostendendam ingenuitatem suam, & quod crederet viam initio tentatam iisdem DD. Principalibus suis non displicituram. Quibus inconsultis, si ad recognoscendos Mediatore procederet, timet nè hoc Pacis negotium evanesceret. Imo neque necessarios esse censet ejusmodi Mediatore, nisi ex mutuis responsis appareat, quid tali nova via mediandum superfit.

9. Post hæc Ill.^{mus} Mediator tulit responsa suâ manu scripta, quæ dicebat D. Hennebellum dictasse.

Ex. D. Hennebel de FORMULARIO.

Non est difficultas ex parte mea: sed respectu omnium securius erit, si omnia exprimantur verbis Brevis Apostolici, prout fecit Ill.^{mus} D. Episcopus Antverpiensis, tollendo etiam, quatenus ita videbitur, interpunctionem, quæ revera in Brevis Apostolico non habetur.

Eximius D. Hennebel de MEDIATORIBUS.

ANnotabuntur utrimque puncta super quibus fieri poterit amicâ collatio proximâ die Dominica, horâ decima quartâ.

10. Ad hæc P. Desirant scripto respondit,

Responsio Patris Desirant de FORMULARIO.

”SI non est difficultas ex parte Eximii Domini: ergo non dubitat, quin prætendam veritatem: alioqui ex parte ejus deberet esse magna difficultas. Si autem prætendo veritatem, debet adhærentes suos ad eam inducere: aut potius eos deferere. Programma Episcopi Antverpiensis non exprimit ea verba, quibus dicitur, non in alium sensum Formularii quàm obvium jurandum esse. De interpunctione convenimus.”

Resp.

Responsio Patris Desirant de MEDIATORIBUS.

„**L**ibenter comparebo. Stet Eximius Dominus suo verbo”.
 „**11.** Referente Illustrissimo D. Mediatore annotata sunt sequentia:
Post horam, id est, hora 17. 24. Februarii 1695. rediit Exi. D. retractans omnia,
& declarans se dicta & facta habere pro non dictis, & pro non factis: quia jam
jam receperat litteras ex Belgio, quibus significabatur, quod D. Archiepisco-
pus ediderat Decretum, quo prohibentur quidam Libri adhaerentium Suorum.
Per quod factum dicebat D. Archiepiscopum evertere Pacis negotium.

Responsio Patris Desirant.

„**12.** **H**Æc causa non sufficit ad resiliendum à Tractatu Pacis tam sanctè
 „constituto. Archiepiscopus enim de isto Tractatu ignarus pro-
 „sequitur suum filium. Si benè, culpari non potest: si male, & hoc ipsum
 „poterit examinari, vel ab Ecclesia decidi. Interim mihi satis est, quod
 „ego non sim causa, cur pax non procedat. Ille viderit qui causa est. Ego
 „Episcopis scribam, Me de præsumpta illorum venia, & licentiâ illius à
 „quo dependeo (*erat is Eminentiss. D. Card. N.*) hoc negotium inchoasse:
 „illi que, uti spero, facilè condonabunt hoc quod ex Me sumpsi unâ vice
 „arbitrium”.

13. Referente D. Mediatore, *Die Dominica 27. Februarii Eximius D.*
rediit, iterum consentiens tractatui Pacis.

14.

Responsio Patris Desirant.

„**M**E decet esse constantiorem. Qui nimis facilè credit, levis est corde.
 „Scripsi Episcopis, ut indulgeant arbitrio quod ex Me semel accepi.
 „Non possum Me secunda vice exponere sine expressa Commissione; quam
 „non possum sperare nisi per Litteras, ad quas priusquam adveniat respon-
 „sum, fortassis, Deo donante, discessero ex Urbe”.

S. 22.

Requisitio Patris Desirant ut Adm. RR. PP. Christianus à Monte
Carmelo Exdefinitor & Jacobus à S. Bartholomæo, ambo S. Th.

Lectores, amicabiliter conveniant Licentiatum

Joannem Opstraet.

ADMODUM REVERENDI PATRES.

CUm ad me delatæ sint quædam attestationses sequentis tenoris: ”Infra-
 „scripti fidem facimus parati coram omni iudice competenti juramen-
 „to confirmare:
 Quod

„ Quod interfuerimus die decimâ quintâ mensis Julii medio quintæ post
 „ meridiem Lectioni Collegisticæ Eruditissimi Domini Opstraet, & audi-
 „ verimus sequentia.

„ Quod inchoaverit suam lectionem hoc modo: Cùm videat multos con-
 „ fluxisse, ut audirent aliquid novi, doluerit se non habuisse plus temporis
 „ se præparandi, tamen ad dicendam veritatem non esse opus multo studio
 „ sicuti ad falsitatem.

„ Dixit itaque quod bonus iste Pater, scilicet Desirant, ipsi duas atroces
 „ calumnias Romæ impegerit, quarum prima, quod in Præfatione ad li-
 „ brum, cui titulus, *Pastor Bonus*, doceret Episcopum à Confessario Ordinan-
 „ dorum, vel aspirantium ad Curam inquirere debere, num sint digni, &
 „ consequenter Confessarios posse uti scientiâ ex Confessione habitâ: Cùm
 „ tantum ibi dicatur, Ordinandos &c. in hoc uti debere consilio Confessä-
 „ riorum: sic ipsi esse relatum in præsentia variorum Patrum Discalceato-
 „ rum à Rev. mo Patre Generali ejusdem Ordinis in hæc verba: Eruditissime
 „ Domine, visne scire qualem calumniam tibi Romæ imposuerit Pater De-
 „ sirant? Qui Reverendissimus Pater ulterius declarasset, quomodo Patrem
 „ Desirant Romæ ad se vocaverit, ipsumque allato præfato libello ita con-
 „ fuderit de calumnia, ut mutus erubuerit, & abiverit. Signatum erat:
 „ ita testamur &c.” *Signaverant autem octo Testes auriti.* Et ex facto ibidem
 enarrato grande præjudicium creari possit honori meo, existimationi causæ,
 quam tueri jussus sum, & maximè authoritati Rev. mi Patris N.N. Et
 nihilominus intentio, & Professio mea à litibus, & strepitibus forensibus
 aliena sit, hinc de præstantissimorum virorum gravi Consilio, constitui
 rem hanc potius juxta legem Evangelicam componere. Quod si res ista
 accidisset secretò, irem ad R. dum Adm. ac Eruditiss. Dominum Joannem
 Opstraet, & inter me, & ipsum solum convenirem. Nunc autem cum
 res sit tam publica ut etiam ad aures vestras pervenerit, hinc enixè Rogo
 Adm. RR. as Paternitates vestras, ut præfatum Erud. mum D. num Joan-
 nem Opstraet, amicè convenire dignentur, eidemque prælegere dicta-
 rum Attestationum tenorem, & eidem copiam earum relinquere: ac dein
 meo nomine protestari, quod cupiam per omnia servare legem Evangeli-
 cam, & charitatem fraternam, quodque illum rogem, ut dignetur cre-
 dere, quod omnia ea quæ in dictis attestatationibus de prædicto Rev. mo N.
 & me dicuntur, careant veritate, ita ut dictum Eruditissimum Dominum
 Joannem Opstraet saltem oporteat fuisse malè informatum. Interim ta-
 men quod quadam necessitate coactus eum charitativè moneam, & petam,
 ut juxta Ordinem amoris, & legem justitiæ mihi satisfacere dignetur.
 Dabam Lovanii die 27. Novembris 1698.

ADM. REVERENDI PATRES

Adm. Rev. Paternitatum vestrarum

Humillimus Servus

F. BERNARDUS DESIRANT S.T.D. &c.

Rev. Admodum & Eximie Pater Magister.

Libenter acceptavimus commissionem quam à nobis exigere placuit, sperantes nos posse contribuere optatæ paci inter Eximiam Paternitatem vestram & Eruditissimum D. Opstraet, in quem finem accessimus eum heri die 27. hujus, ad medium duodecimæ, relinquentes in manu ejus copiam depositionis in Epistola vestra expressæ, qui declaravit depositionem eandem quoad substantiam esse veram, se tamen non posse revocare veritatem, R. mum Patrem Philippum à S. Nicolao sibi illa coram testibus dixisse, & ita perstitit, & nos discessimus. Hæc sunt quæ Eximiae Paternitati vestræ communicanda habemus, manentes interea

E X I M I E P A T E R

Lovanii 28. Novembris 1698.

R. A. & Eximia Paternitatis vestra humillimi famuli

F. CHRISTIANUS A MONTE CARMELO,
Ord. Fratr. B. mæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo Exdefinitor & S. Theol. Professor.

F. JACOBUS A SANCTO BARTHOLOMEO
Ord. FF. B. mæ V. Mariæ de Monte Carmelo,
S. Theologiæ Professor.

§. 23.

T H E S E S J O A N N I S O P S T R A E T

De Remediis Peccati.

Q U Æ S T I O T H E O L O G I C A.

Quot & quæ remedia peccati generalia?

C O N C L U S I O P R I M A.

TRia sunt remedia generalia adversus peccatum: Jejunium, Eleëmofyna & Oratio. sub jejunio intellige quidquid pertinet ad castigationem corporis & afflictionem carnis. Sub eleëmofynâ comprehende omnia opera pietatis in proximum, tum corporalia, tum spiritualia. Sub oratione, omnia exercitia spiritualia quæ animum in Deum elevant. Adeo nullum est genus medicinæ spiritualis, quod ad aliquod horum trium non reducat. Pœnitentia corporalis, si ritè exerceatur, multos habet fructus. 1. Amarefcere facit peccatum commissum. 2. A committendo peccatorem coërcet & vigilantiolem, cautioremque efficit. 3. Viciosos habitus malè vivendo

do comparatos sensim minuit, & virtuosos introducit. 4. Iram divinam placat, Gratiam conversionis impetrat, pœnam æternam redimit, & peccatorem Deo reconciliat. 5. Pro pœnis post culpæ remissionem adhuc debitis satisfacit. 6. Meretur quasi de congruo, ut in pœnam præcedentium peccatorum per nova peccata non puniatur is, qui pro illis sollicitè per pœnitentiam satisfacit. Porro sine hac pœnitentia nec Peccatores Deo reconciliari, nec justos in justitiâ perseverare, docet Scriptura & Traditio universa: quare nullus est pœnitens, cui non debeat illa præscribi. Prudentiâ tamen & unctione spiritûs hîc opus est: nam alia aliis, & alio modo conveniunt. Si qui nimis molliter corpus suum habent, puta per cibum, potum, somnum, otium, vel delectationes sensuum; his primum quidem abstinentia ab excessibus, deinde & contraria excessibus exercitia præscribenda sunt: ita nimirum, ut è maximè necessariis ad minus necessaria, & à minoribus ad majora paulatim ducantur. Si qui non nimis molliter vivant, ut sunt multi inter Mechanicos & Rusticos, qui duro labore se quotidie exercent; hi potius docendi, quomodo in spiritu pœnitentiæ labores suos peragant, quàm novâ Corporis afflictione opprimendi.

S E C U N D A.

Quantùm valeat eleëmofyna, tum corporalis tum spiritualis, ad peccata delenda & ad divinam misericordiam impetrandam, docent Sacra Litteræ & multis & magnificis testimoniis: quare illa non parum pœnitentibus commendanda. Et divitibus quidem injungendum, non solum ut hîc illic quadrantem unum alterumve, vel assem, aut frustum panis in pauperes distribuunt; sed ut familias pauperes adjuvent, ut nudos vestiant &c. Mediocris fortunæ hominibus præscribendum ut aliquid saltem pro suâ facultate, & oblati à Deo circumstantiis largiantur &c. Pauperibus suadendo opera misericordiæ spiritualia, cum alia præstare non possint. At spiritualis eleëmofyna iis præcipuè injungenda, qui ex officio ad illam tenentur, ut sunt sacerdotes; & inter hos iis maximè, qui lectis horis & sacro celebrato contenti, reliquum ferè diem in otio transigunt. Quibus proinde injunges, ut quotidie, vel saltem aliquot in hebdomadâ diebus, ægros in Xenodochio vel alibi, aut captivos in carcere visitent; vel ut ignorantes, v. g. mendicos opportunè obvios instruant; vel ut peccatores admoneant; vel saltem quotidie speciale tempus orationis pro populo impendant.

T E R T I A.

Nihil ad medendum peccatis proderit jejunium & eleëmofyna, nisi addatur oratio: unde hæc omni omnino pœnitenti persuadenda. Ac primum quidem non sufficit cuivis dicere, debes orare: sed & tempus, duratio, modus, spiritus, quibus oretur, præscribenda sunt. Deinde nec sufficit præscribere solas orationes vocales, sed simul præscribendæ sunt meditationes seu considerationes aliquæ, quibus ad interna ac spiritualia,

atque imprimis ad cognoscendum seipsum ac Deum, poenitens ducatur. Denique omne aliud remedium peccati oratione & consideratione animi condiendum est; alioquin sine fructu manebit.

P E R T I N E N T I A I M P E R T I N E N T I A.

Quidam nuper novus Evangelista declamabat: *Pœnitentiam seu satisfactionem necessariam non esse ad remissionem culpa, sed tantum ad satisfactionem pœnæ, quæ post culpam remissam superest: quæ & alioquin lui potest in Purgatorio.*

Alius, cum moribundis assistit, jubet illos securos esse, & prolato Libello, recitat Formulam quamdam Indulgentiæ, quâ illos innocentia baptismali restituit; ac proinde ab omni pœnâ in Purgatorio luendâ absolvit. Numquid bellè inter se conveniunt ambo?

Primus ille poenitentiam ex hac vitâ eliminat & Purgatorio reservat: secundus etiam post hanc vitam Purgatorium extinguit: uterque verò insigniter homines decipit; ille quidem, dum vivunt, hic verò, dum moriuntur: uter perniciosius, ipsi viderint.

Sed istud lepidum: vix expiravit æger, adest rursus secundus ille, & sibi suisque Confratribus Missas petit, satis multas, in refrigerium Animæ defuncti.

Hic ego non intelligo, quid opus sit Missis, si valeat ipsius Indulgentia ut sonat: nisi fortè non tam Missis opus sit, quam Missarum stipendio, non ad refrigerandas Animas in Purgatorio, sed Refectorio.

Defendet NICOLAUS N.Y.S. Desselensis.

In Seminario Archiepiscopali Mechliniensi 16. Februarii 1690.

Mechliniæ typis (O) GISBERTI LINTSII.

Nota, Lector, litteram (O) ita in medio Thesim positam, juxta ordinem Lovani & in Seminario tunc servari solitum significare primam litteram cognominis istius qui Thesi præsidet. (O) id est, O P T R A E T.

§. 24.

Copia sententiæ latæ in Concilio Privato, & Sanctiore Regis, contra præfatam Thesim.

VEu au Conseil privé du Roy les Theses intitulées: *De Remediis peccati*, & soutenues dans le Seminaire de l'Archevesché de Malines le 16. de Février dernier, veu aussi les Advis sur ce rendus par l'esleu Archevêque de Malines, & par ceux de la Faculté étroite de la Sainte Theologie à Louvain, Sa Majesté declare les dites Theses injurieuses, & troublantes la
tran-

tranquillité publique, ordonne que comme telles, elles soient déchirées, & brûlées, par l'Huyffier de ce Conseil, dans les Bailles du Palais. Et au surplus seront escrites lettres à ceux du Vicariat de Malines. Fait au Conseil Privé du Roy tenu à Bruxelles le 13. de May 1690. estoit Paraphé Blon. V.^r & signé vander Bruggen.

Executio sententiæ hujus facta 15. Julii 1690. per Apparitorem Le Hongre.

§. 25.

Resolutio Facultatis Theologiæ Lovaniensis super Thesi D.ⁿⁱ Licenciati Opstraet De remediis peccati defensa in Seminario Mechliniensi 16. Februarii 1690. præfato Privato Concilio missa.

CONCLUS. 1. Lin. 10. ita habet de pœnitentia corporali, quam lin. 2. sub jejunii nomine comprehendit: *Pœnam*, inquit, *eternam redimit*, & *peccatorem Deo reconciliat*; additque Lin. 13. *Sine hac pœnitentia nec peccatores Deo reconciliari nec &c. docet scriptura, & traditio universa.* Ex effectibus autem cæteris, quos eidem pœnitentiæ tribuit, apparet Thesim loqui de pœnitentia non in voto, sed in reipsa; quo sensu falsum est & erroneum, corporalem pœnitentiam, prout nunc communiter agitur post absolutionem, redimere pœnam æternam, & peccatorem Deo reconciliare, imo sine hac peccatores Deo non reconciliari; cùm ista reconciliatio & remissio pœnæ æternæ fiat per Sacramentum Pœnitentiæ, quatenus includit Contritionem, Confessionem & Absolutionem, unà cum satisfactione, saltem in voto. Undè Thesis hæc videtur aliam doctrinam supponere, nempe pœnitentiam corporalem necessariò debere in reipsa præcedere, ut per eam pœna æterna redimatur, & peccator Deo reconcilietur. Et juxta hanc doctrinam neque pœnitens in fine vitæ absolvi poterit, qui jam nullius pœnitentiæ corporalis est capax; neque unquam qui peccatum mortale commisit, absolvi poterit, nisi jam antè pœnitentiam corporalem subierit. Denique malè agent & egerunt omnes Confessarii per Orbem Catholicum, qui aliter pœnitentes absolverint. Quæ omnia graviolem Superiorum Censuram merentur. Cæterum quamvis locutio illa affirmativa in Thesi, scilicet: *Pœnitentiam corporalem redimere peccata, & peccatorem Deo reconciliare*, habeat sensum aliquem verum, qualis competit isti: *Eleëmofynis redimi*, item *extingui peccata*, apud Daniëlem; tamen locutio negativa quæ adjungitur, scilicet: *Sine hac pœnitentia nec peccatores Deo reconciliari &c.* non videtur talem sensum pati, sicut nec ista: *Sine eleëmofyna non redimitur, vel non extinguitur peccatum.* Unde dicta negativa affirmativam in sensum suum supradictum trahere videtur.

Conclusio 3. lin. 4. dicitur: *Non sufficit præscribere solas orationes vocales, sed simul præscribenda sunt meditationes, seu considerationes aliqua &c.* Quod cùm videatur intelligi generaliter, & de rigorosa necessitate orationis purè mentalis (nam vocalem nemo dubitet etiam debere esse mentalem) sequitur rudes quosque, ut rusticos & alios, absolvi, & ad Sacram Communio-

munionem admitti non posse, nisi obtineatur ab ipsis hæc praxis orandi mentaliter & meditandi. Quo fiet, uti reipsa fieri dicitur aliquibus locis, ut bene pauci inter rusticos ejusmodi admittantur ad participationem Sacramentorum. Hoc autem est praxi Ecclesiæ Universalis contrarium; omnino tamen probandum, quod etiam simplices & rustici inducantur, quantum fieri potest, ad considerationes & orationes saltem jaculatorias.

In Impertinentibus §. 1. inducitur Concionator, qui dixit: *Pœnitentiam seu satisfactionem necessariam non esse ad remissionem culpæ, sed tantum ad satisfactionem pœnæ, quæ post culpam remissam superest, quæ & aliquando lui potest in Purgatorio*; & in hunc Concionatorem Thesis invehitur, vocando novum Evangelistam, dicendo *quod pœnitentiam ex hac vita eliminet*; & *quod homines decipiat, dum vivunt*. Quæ tamen acriora sunt, quam ut contra dictum Concionatorem vel ejus sententiam dici debuerint, si (ut merito supponendum est, dum nihil contrarium suadet) tantum voluerit contrarium asserere ejus quod habet Thesis Conclus. 1. & quod hic supra explicatum est.

§. 2. Inducitur alius assistens moribundis, jubens illos esse securos, & prolato Libello recitans Formulam quandam Indulgentiæ, qua illos innocentia baptismali restituit, ac proinde ab omni pœna in Purgatorio luenda absolvit; & quo interim postquam expiravit ager, sibi suisq; Confratribus Missas petit satis multas in refrigerium Animæ defuncti. Et in hunc Thesis mirâ petulantia ludit: cum tamen etsi ille sic locutus fuisset, sententia illius juxta communem & Catholicum rerum talium intellectum explicari debeat: Nimirum ut Indulgentia plenaria in articulo mortis, quæ quibusdam conceditur ob Regulam aliquam quam servaverant, vel alia pia opera, quantum est de se valeat ad plenam culpam & plenam remissionem, sed tantum obtinendam à quoque cum proportionem fervoris, quo Regulam servavit, vel opera ista præstitit, item dispositionis reliquæ, quacum modo Indulgentiam recipit. Sicut S. Theresia c. 38. vitæ suæ refert se divinitus intellexisse Religiosum quendam sui Ordinis sine Purgatorio ivisse ad cælum, eò quod propter bonam Professionis suæ observantiam, ipsi profuissent Bullæ Ordinis, ne intraret in Purgatorium. Cum quo bene consistit quod qui cum tali Indulgentia moritur, adhuc egeat Sacrificiis & suffragiis post hanc vitam, ut ipsa praxis Ecclesiæ ostendit. Non potuit ergo Thesis tantis aculeis pungere hunc moribundo assistentem, nisi unâ pungendo ipsam Ecclesiæ Catholicæ praxim, concedendo primum moribundis Indulgentiam plenariam, & tum post eorum mortem offerendo preces & Sacrificia pro refrigerio Animæ ipsorum.

Fatendum tamen est errasse hunc moribundo assistentem, si inculcaverit non solum ut moribundus consideret in misericordia Dei per Indulgentiam sibi datam; sed etiam ut securus foret nihil sibi luendum in Purgatorio superesse. Sed dumtaxat hic error ejus modestè rationibus refellendus erat, non verò tam improbo sale respergenda praxis Ecclesiæ; in quam & male-

malevolis totum quod dicitur in fine Thesis facile detorquebitur. Nihil namque facilius, quam praxi Indulgentiæ plenariæ in articulo mortis, & simul Sacrificii offerendi post mortem, item multiplicatis Missis in Altari Privilegiato hæc applicari: *Hic ego non intelligo quid opus sit Missis, si valet Indulgentia ut sonat* (nempe uti valere sustinet D. Thomas & Doctores communiter) *nisi non tam Missis opus sit, quam Missarum stipendio, non ad refrigerandas Animas in Purgatorio, sed in refectorio.*

Omnibus attentis, Thesis, quia enormiter ledit charitatem, turbatque pacem & tranquillitatem, & insuper continet Propositiones, quæ præ se ferunt sensum scandalosum, impium, Indulgentiarum & praxis Ecclesiæ derisivum, & ad perniciosas hæreses tendentem, cum ignominia aboleri meretur; Auctor verè etiam per legitimum Superiorem examinari, quid sentiat de doctrinis supra tactis, quas verba ejus præ se ferunt, ut ex tali examine de illo statui possit, cum sit spes fore ut declaret se saniora intendisse. Ita resolutum in Congregatione Facultatis S. Th. Lovanii die 5. Maii Anno 1690. Infra erat scriptum: De Mandato Ex. DD. Meorum Decani & Facultatis Sacræ, & signatum erat, Henricus van Overbeke S. Facultatis Bedellus.

§. 26.

*Judicium D. Hennebel de dicta Thesi, & Opstratii ad eam
Responsione.*

3. **E**X Responsione nobis exhibita, quam coram Vicariatu Mechliniensi dedit D. Joannes Opstraet S. T. L. ad Articulos sibi propositos, satis constat, sanam ejus esse fidem ac doctrinam, vixque dubito, quin visa hæc ejus expositione, benignius deinceps Thesim ejus interpretabuntur, qui circa quasdam ejus expressiones antea fluctuabant. Utinam tam disertè suam exposuisset Concionator, quem suo Impertinente carpit D. Opstraet. Certè Ecclesiæ interest clariùs explicari, quâ veri specie dici possit: satisfactionem tantùm necessariam esse ad satisfactionem pœnæ, quæ post culpam superest, cum Concilium Trid. sess. 14. cap. 8. tot alias causas proferat, propter quas injungendæ sunt satisfactiones. Si ad eas causas propiùs attendisset Concionator ille, cavisset dicere, liberum esse has pœnas Purgatorio luendas reservare. Ita censeo Lovanii hac 5. Augusti 1690.

J. L. Hennebel S. Th. Doctor.

§. 27.

E X T R A C T A

Ex Graphio Curiae Spiritualis Mechliniensis.

Ad Libellum supplicem oblatum Amplissimo D. Officiali Metropolitano Mechliniensi ad onus Domini Licentiatu Opstraet, a Procuratore Officii Curiae Archiepiscopalis Mechliniensis, data est sequens Apostilla:

4. **V**Iso hoc Libello supplici, ac lecta adjuncta Thesi, ordinamus eundem Libellum communicari Eruditissimo D. Opstraet, S. Th. Professori
in

in Seminario Archiepiscopali hujus Civitatis, ut ad eundem respondeat infra triduum ab insinuatione. Interim per provisionem eandem Thesim suppressimus; ordinantes tam Bibliopolæ *Lints*, quàm omnibus & singulis, qui Thesim illam sub se habent, ut omnia exemplaria indilatè deferant ad manus Graphæi Curia nostræ Ecclesiasticæ, sub poena duodecim florenorum applicandorum ad opus pium, luendorum per eos, apud quos Thesis illa reperietur. Ordinantes etiam Procuratori Officii, ut copiam authenticam hujus Libelli, simul & nostri Decreti curet affigi tam ad valvas Ecclesiæ Metropolitanae S. Rumoldi, & portam Seminarii prædicti, quàm introitum domus Archiepiscopalis. Actum Mechliniæ 18. Februarii 1690. Et signatum erat A. J. Coriache Officialis Mechliniensis.

§. 28.

*Sententia Definitiva contra Joannem Opstraet, & Thesim ejus,
De Remediis Peccati.*

In causa Officii coram Nobis Officiali Metropolitano Mechliniensi mota & indecisa pendente inter Procuratorem ejusdem officii Actorem ex una, & R. dum ac Erud. mum D. Joannem Opstraet S. Theol. Licentiatum, nec non hujus seminarii Archiepiscopalis Lectorem, reum insinuationum ex altera partibus, visis ejusdem Causæ Actis & actitatis, omnibusque maturè consideratis, de plurium Jurisperitorum Nobis communicato Consilio & assensu, dicimus, decernimus & declaramus, *Pertinentia impertinentia* posita ad calcem Thesium per ipsum in dicto Seminario defensarum 16. Februarii Novissimi, exposita prout sonant, apparere audacia, injuriosa, & irrisiva Indulgentiarum. Quare declaramus Decretum Nostrum de 18. ejusdem mensis debere in suo manere vigore quoad suppressionem earundem Thesium; absolvimus Insinuationem ab ulteriori impetitione officii mediante declaratione per ipsum faciendam coram Ill. mo ac Reverend. mo D. no Archiepiscopo Mechliniensi, quòd per Dicta Pertinentia impertinentia nihil aliud intellexerit, quàm quod explicuit in scripto responsionum suarum per Actorem apud Acta impenso 24. Julii ultimo præteriti; quod scriptum Insinuatus subsignare tenebitur; nec non coram dicto Illust. Dom. promittere, quod imposterum à similibus expressiombus publicum offendentibus abstinere, prout etiam ipsi districtè inhibemus, ne similia amplius faciat sub poena gravi arbitraria. Ordinantes Graphæo Curia Ecclesiasticæ, ut ex actis hujus litis expungat quæ pro parte Insinuati in personam nostram minùs reverenter scripta sunt, Condemnantes ipsum in expensas litis ad nostram taxationem. Actum Mechliniæ die 7. Septembris 1690. Et erat signatum A. J. Coriache Offic. Mechliniensis.

§. 29.
*Epistola Illust. ac Reverend. Domini Internuntii Devia ad Illust.
 & Reverendiss. Archiepiscopum Mechliniensem, circa The-
 sim Licentiatu Opstraet.*

SAcra Congregatio supremæ Inquisitionis Litteris 16. Junii datis, mihi scribit, examinatis Thesis defensis in isto Seminario à D. OP-
 STRAET, inventam fuisse additionem Impertinentis admodum audacem,
 injuriosam, & Indulgentiarum irrisoriam. Quocirca injungit, ut Illust.
 Vestra D. opportunis remediis reprimi curet similia scandala. Sciensque
 hoc satis esse indicari Dom. Vestræ Illust. ut faveat Pastorale suum stu-
 dium in opus tam necessarium efficaciter impendere. Subscribor demissis-
 simo cultu, Illust. ac Rev. Dom. Vestræ humillimus famulus. Et signatum
 erat S. A. devia Abb. S. Catharinæ. Et à latere Bruxellis 23. Aug. 1690.
 Et inferius, Illust. D. Archiepiscopo Mechliniensi.

§. 30.
Epistola Rev. N. (de quo Joannes Opstraet) ad P. Desirant.

J E S U S M A R I A.

Reverend. Eruditissime, Patrone Colendissime.

INfrascripti fidem facimus, & at-
 testamur, quod character Rev.
 Patris Philippi à S. Nicolao Ordinis
 Nostri Carmelitarum Discalceato-
 rum Exgeneralis & Qualificatoris
 S. Officii sit nobis valde bene cog-
 nitus, & quod præsens Epistola sit
 ab ipso propria manu subscripta, ita
 ut nulli dubium esse possit, quin
 hæc sit Romæ die 9. Augusti ad Ex.
 P. Mag. Bernardum Desirant, prout
 fert inscriptio, data: in cujus rei fi-
 dem hanc subsignavimus appposito
 Sigillo nostro. Datum Lovanii die
 10. Octobris 1698.

F. Agathangelus à S. Clemente
Definitor Prov. Carm. Disc.

F. Franciscus Joseph à S. Al-
 berto *Definitor Prov. Carm.
 Disc.*

Loco * Sigilli.

GRatissimas litteras Paternitatis
 V. Rev. mæ accepi, unâ cum foliis
 adjunctis tam impressis circa Pro-
 positiones, quàm etiam manuscrip-
 tis circa factum in eis enarratum:
 & summopere miratus fui, quod
 sparsum fuerit, me isthic dixisse
 Eruditiss. Domino Opstraet, Pater-
 nitatem Vestram Rever. eidem
 calumnias imposuisse, & quod ad
 me vocatam ita confuderim, ut
 muta erubuerit, & abiverit: sum-
 mas gratias iterum iterumque ago
 Reverend. Paternitati Vestræ,
 aliisque, quod mihi justitiam fece-
 rint, huic fabellæ minimè creden-
 do, nam testor sincerissimè in
 verbo veritatis, me nunquam ista
 dixisse, consulto semper abstinui
 loqui de Propositionibus, nec po-
 tuisset mihi in mentem cadere illud
 asserere, cum nunquam vel mini-

mam suspicionem habuerim, quod Rev. Paternitas Vestra aliquam calumniam imposuerit in extrahendis Propositionibus, & meo iudicio nullus hoc rationabiliter suspicari poterit, de qua re statim receptis suis Epistolis viva voce testimonium aliquibus reddidi, & prout occasio se obtulerit, reddam etiam aliis. Hæc mihi occurrunt in responsionem gratissimæ Epistolæ Paternitatis Vestræ Reverendissimæ quam Deus Opt. Maximus juxta mea Vota diu servet incolumem. Romæ 9. Augusti 1698

REV. PATER

Reverendissimæ Pat. Vestræ

Humillimus, & addictissimus Servus

Fr. PHILIPPUS à S. NICOLAO,
Exgeneralis Carm. Discalceatorum,
Qualificator S. Offic.

§. 31.

Testimonium quod omnes vivant qui Lovanii in Comitatu Reverendiss. Qualificatoris fuerant.

IN NOMINE DOMINI. Amen.

Infra scriptus declaro quod cognoscam omnes illos, qui fuerunt Lovanii in comitatu Reverendi Adm. P. Philippi à S. Nicolao, Qualificatoris S. Officii & Ordinis nostri Exgeneralis hanc Provinciam nuper visitantis, dans pro ratione notitiæ, quod ego ipse fuerim de illorum numero; declaro insuper quod non sciam ullum ex iis mortuum esse, & quod non sit apparentia aliquem ex iis mortuum esse. Addo quod quando dictus P. Ex-Generalis hîc fuit numquam audiverim quod directè vel indirectè aliquid protulerit, sive D. Licentiato Opstraet, sive aliis, quod esset contra Eximium P. Bernardum Desirant, quasi Romæ in extrahendis Propositionibus aliquam calumniam fecerit, aut ibidem ab eodem Patre Exgeneralis de ea monitus vel correptus fuerit. Dabam Lovanii die 2. Novembris 1698.

F. Agathangelus à S. Clemente Def. Provincialis Carm. Discal.

§. 32.

Decretum Vice-Rectoris contra Motivum Joannis Opstraet, &c.

NOS PETRUS MARCELIS, S. Th. D. Apostolicus & Regius Librorum Censor, & Vistator per Germaniam inferiorem, insignis Ecclesiæ D. Petri Lovanii Canonicus, Præses Collegii Patrimonii Christi, Almæ Universitatis Studii generalis Oppidi Lovaniensis Vice-Rector, Univer-

sis & singulis has Litteras visuris, lectoris, seu legi auditoris, salutem in Domino.

Non sine gravi animi Nostri mœrore, & publicis querimoniis intelligimus & deprehendimus varios Libellos famosos scandalosos, acatholicos in contemptum & odium Ecclesiæ Catholicae ac Ecclesiasticorum extimulantes, injuriosos, contumeliosos, scurriles & seditiosos, Decretis Apostolicis, Regiis ac Nostris etiam Statutis juratis contrarios & prohibitos in Academia nostra divulgari, legi, commendari, & fortè imprimi, quales tres Nobis exhibiti sunt: quorum primus intitulatur, *Libellus supplex ad SS. D. INNOCENTIUM XII. ad Regem Catholicum, ad Celsissimum Bavaria Ducem & Electorem, ad Illustrissimos Brabantia Ordines*: Secundus autem *Motivum juris seu Conclusio finalis pro LICENTIA TO OPSTRAET &c.* Tertius verò, *Factum circa Theses sacras in sanctum Jesu Christi Evangelium secundum Matthæum quas Præfide Eruditissimo D. Florentio Sullivanæ Hiberno Kirienfi S. Th. Licentiatu ac Lectore defendere meditabatur &c.* Quod non tantum vergit in perniciosam morum corruptionem, & deplorabilem quietis publicæ turbationem, sed in manifestum authoritatis Apostolicæ, Regiæ & Rectoralis, ac obedientiæ Decretis ipsorum debitæ vilipendium. Hinc est, quòd tanto malo, quantum in Nobis est, occurrere volentes, de plurium Theologorum & Juris-consultorum consilio pariter & assensu, autoritate nostrâ Rectorali, seu potius Apostolicâ & Regiâ, qua in hac parte fungimur, solum Deum præ oculis habentes, prædictos tres libellos prohibuimus, & proscripsimus, prout prohibemus & proscribimus per præsentis, injungentes omnibus Suppositis nostris, ut si quæ exemplaria trium præfatorum Libellorum habeant, eadem ad Nos statim & indilatè deferant; & manifestent Nobis, si quem sciant habere talia exemplaria; assignantes ipsis pro primo termino & monitione Canonica tres primos dies à die publicationis harum, & tres sequentes dies pro secunda monitione Canonica & peremptoria, sub poena excommunicationis majoris ipso facto, dicto termino elapso, incurrendæ per inobedientes, cujus absolutionem Nobis & Superioribus legitimis nostris reservamus; Item sub multa viginti quinque florenorum in singula exemplaria per eos detecta. Mandamus insuper & ordinamus ut dicti tres libelli per ministrum Justitiæ in atrio Hallarum nostrarum publicè lacerentur, & igne absumentur; præcipientes officio nostro, ut in inchoata sua Inquisitione pergat, utque inviolabiliter curet observari regulamenta & Statuta sub Rectoratu nostro An. 1687. renovata, aucta & confirmata, de Typographis, Bibliopolis &c. & ab iisdem tunc jurata, aliaque Decreta de eadem materia per Nos tunc publicata. Cumque ardentissimis votis, quod etiam commune desiderium est, cupiamus talibus excessibus imposterum finem imponi, inclinati ad clementiam, declaramus: si quis dictos libellos vendiderit, composuerit, vel impresserit, aut quoquo modo ad eorum publica-

publicationem cooperatus sit, si culpam suam Nobis agnoscat, in gratiam recipiendum sub leviori poenitentia seu mulctâ, proportionem aliqua servatâ ad quantitatem demeritorum. Datum Lovanii sub Sigillo Rectorali & Secretarii nostri signaturâ Anno Domini 1695. mensis Decembris die 29.

De mandato Exim. D. Vice-Rectoris.

Locus ✕ Sigilli.

Et subsignatum erat L. Schouten V. Syndicus loco S. rii

Affixio & executio.

Similia duo Exemplaria originalia affixi, unum ad valvas Ecclesiæ S. Petri, alterum ad valvas Hallarum: insuper affixi alias copias impressas ad valvas diversorum Collegiorum hac 30. Decembris 1695. Philipp. vander Haert.

Eadem die hora 3. pomeridiana præscripta Executio lacerationis, & combustionis facta loco præscripto. Ita est eadem die qua supra

Philippus vander Haert.

§. 33.

Ordonnance du Roy en son Conseil Privé sur le même Decret.

Veuës les Requêtes présentées en ce Conseil par l'Archevêque de Malines, le Recteur de l'Université de Louvain, & les Censeurs des Livres en la dite Université, au sujet de trois imprimez, l'un intitulé *Motivum Juris*, l'autre intitulé, *Factum circa Theses*, & un troisième portant pour Titre, *Libellus supplex*, &c. Veuës aussi les informations préparatoires prises par le substitut Procureur General du Grand Conseil, veu aussi la sentence rendue par le Docteur Marcelis, en qualité de Vice-Recteur de la dite Université, par la quelle est ordonné que les dits Imprimez seront déchirez, & publiquement brulez; Sa Majesté ordonne que la dite sentence sera mise en execution, par le Recteur moderne ou autre représentant le dit Marcelis, au regard du déchirement, & brullement des ditz Imprimez, si ja n'est fait. Au surplus sa Majesté retient ceans la cognoissance ulterieure contre les Auteurs, Imprimeurs, & distributeurs des dits Imprimez, à la charge des quels le Commis aux Causes Fiscales fera le devoir de son Office. Fait à Bruxelles le vingtroisième d'Octobre 1696. Cox. Vt. estoit signé.

J. A. Snellinck.

§. 34.

Extractum ex *Bello Poëtico* JOANNIS OPSTRAET. Pag. 58.

*Salutifera pœnitentialis fori praxis è S. Caroli Borromæi
Instructionibus deducta.*

Qui suæ, & suorum salutem in administrando Pœnitentiæ Sacramento consulere volet Animarum Director: Is juxta Pastorales S. Caroli Instructiones hoc ferè modo suam administrationem instituet

Primum sibi propositam habebit deplorabilem illam multorum Sacerdotum *Incuriam*, qui maximam præbent ansam, cur in omnibus ferè opificiis & exercitationibus publicis peccata gravissima inveniantur, & abusus intolerabiles.

Hanc incuriam ipse ut fugiat, singulorum hominum ad se adventantium statum, professionem ac artem diligenter discutiet. Quamobrem magno numero inveniet inter eos, qui omnem vitam ferè in peccatis mortalibus duxerint: qui quidem Absolutionis capaces existimari non debent, nisi diligentia accedat, quâ simul & ab involucris hujusmodi liberentur, & fortiores contra peccatum reddantur.

Cùm verò neque ab illis diligentia adhibita sit; neque ab illis involucris liberati sint; neque fortiores contra peccatum redditi: non difficulter videt his omnibus Absolutionem differri debere. Ergò pro cujusque emendatione remedia ejusmodi proponit, quæ magis opportuna, magisq; necessaria apparebunt. Sic de præteritæ vitæ turpitudine, de peccatorum gravitate, de pœnis æternis, quas meruerant, de Christi, per quem liberari possunt, Redemptoris gratiâ instructos; & remediis adversus peccatum congruis munitos dimittit: aliudque tempus opportunum, quo ad se redeant, constituit.

Redeunt præstituto tempore, præscriptam diligentiam adhibuere, quâ etsi à peccatis & occasionum involucris utcumque liberati sint; non tamen continuo Absolutionis capaces existimabit: nisi & fortiores contra peccatum reddantur. Opportunis igitur ad hoc remediis præscriptis, hortatur ut in emendationis proposito persistant: tempusque commodum, quo revertantur, assignat.

Alacres illi, quod præscriptum est, accipiunt, & exequuntur alacriter. Redeunt jam etiam contra peccatum fortiores: Neque tamen mox absolvendos esse putabit: sed ubi jam vitam præsentem emendatam esse advertet, de vita præterita cogitare incipiet, memor instructionis S. Caroli: Quod si Confessarius posuerit majorem industriam in iis examinandis, non dubium est, quin plures deprehendet, qui nunquam, ut oportuit, Sacramento pœnitentiæ peccata sua expiarint. Quod cum fuerit ab eo animadvertum, ostendet eis... totius etiam vitæ confessionem instruere. Cujus rei cum utilita-

tem, necessitatem, imo & jucunditatem monstraverit; modum etiam facilem, quò peragi possit, docebit. Illi attoniti, quod fortè numquam, ut oportuit, Sacramento pœnitentiæ peccata sua expiarint, studio vehementi in salutem suam incumbunt.

Tandem, peractâ paulatim Confessione, si impedimentum aliquod non videat, ob quod negare vel differre debeat Absolutionem, Pœnitentes absolvit. Dico cum S. Carolo, si impedimentum non videat &c. nam fieri posset, ut is, qui notabili jam tempore & à criminibus externis se cohibuit, & Confessionem totius vitæ peregit, nondum tamen amoris Dei prædominantis signa, quæ virum prudentem moveant, satis manifesta exhiberet: aut certè posset contingere ut meritò timeatur ne absolutus in eadem ipsa, quæ olim admisit peccata, relapsurus sit. Et sic quidem, docente S. Carolo, aget cum illis, qui diligentiam abhibent, quâ & à peccatis, peccatorumque occasionibus liberentur, & fortiores contra peccatum reddituri probabilem metum relapsus non faciunt.

Aliter verò agendum censebit cum aliis. Nam primùm non absolvit eos, qui peccato mortali valedicere constanter non decernunt.

Deinde qui nolunt ea remedia apponere, sine quibus judicat ad vomitum redituros.

Præterea, qui probabilem faciunt metum, nè se peccatis non eximant.

Tum, qui nullâ adhibitâ operâ in emendationem vitæ, in eadem peccata iterum, atque iterum labuntur.

Denique, qui cum peccatis mortalibus simul etiam eorum occasiones vitare planè non proponunt: quos quidem non absolvit, si existimat ad peccata redituros, quam diu in antiquâ occasione perseverant.

Attende hic, Christiane Lector, quàm immane discrimen, doctrinam R. P. Alexandri inter, & doctrinam S. Caroli intercedat: negotium agitur salutis æternæ, in quo peccat, qui incerta certis præponit. Si certa est doctrina S. Caroli; ne probabilis quidem est doctrina R. P. Alexandri. Si ne probabilis quidem; quo tandem pacto excusari poterit is, qui vel in administrando Pœnitentiæ Sacramento doctrinam R. P. Alexandri sequetur; vel in suscipiendo salutem animæ æternam ejusdem doctrinæ Directoribus committet? Quin etiam esto, certa non sit doctrina S. Caroli; certum est tamen, non peccare Pœnitentes, qui eam sequuntur: ubi contrà certò peccant, nisi se doctrinæ R. P. Alexandri, quantumvis etiam probabilis supponeretur, accommodant; utpote qui se peccandi periculo sine justa necessitate exponunt.

Et dubitabis adhuc? Agitur res magna salutis;

Tutius in dubiis elige, tutus eris.

Pugnat Alexandro Carolus; si Carolus ergò

Tutus, Alexander quomodo tutus erit?

Cedat Alexander Carolo; stolidissimus erras,

Quicumque incertis cedere certa jubes.

Juventus Gymnasii SS. Trinitatis utramq; illam praxim experta, testatur fieri posse, ut doctrina S. Caroli ingenti cum fructu deducatur in usum.

PLaceret omnibus doctrina S. Caroli; nisi unum obstare videretur: fieri depravato sæculo nequaquam posse, ut deducatur in praxim.

Sed Gymnasium SS. Trinitatis ignorant, qui hoc objiciunt. Siquidem hîc jam factum ostenditur, quod fieri posse negatur.

Non tamen ea fuit semper Gymnasii hujus felicitas, ut à suo exordio tam sanctis Caroli instructionibus dirigeretur. Non satis in Belgio atque adeò in hac ipsa Academia Lovaniensi, insistebatur praxi S. Caroli, cum prima hujus Palæstræ fundamenta jacta sunt.

Gemebant quidem privatim pii, tam sacrilegè & à plebe Christiana suscipi, & à Sacerdotibus administrari Sacramentum Pœnitentiæ: verùm pauci erant qui palam auderent, vel populo sua sacrilegia annuntiare, vel communem Ministrorum Ecclesiæ usum reprehendere.

Mirum, quod in tanta morum ac disciplinæ corruptione, incorrupta Theologiæ suæ principia servaret Academia Lovaniensis. Sed ita tamen servabat, ut (Deo plente pœnales cœcitates super illicitas hominum cupiditates) parum admodum ex ea derivaretur ad praxim.

Erat tum doctrina Lovaniensis, velut ensis in vagina reconditus; quæ dum intra principiorum suorum terminos constringebatur, tangebatur neminem, neminem angebat. Sed ubi, Deo miserante, plures excitati sunt, qui vim doctrinæ Lovaniensis è suis principiis, tamquam è vagina educent: tum demum sensere omnes, quàm vivus sit sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti; tum pertingere visus est usque ad divisionem animæ & spiritûs, compagum quoque ac medullarum, ipsasque cogitationes & intentiones cordis discernere. Quàm multi, qui se paulò antè Lovanienses jactaverant, quòd communioribus illis Theologiæ Lovaniensis principiis utcumque adhærescerent; seipsos à genuinis Lovaniensibus distinxerunt, cum principiis admissis, ea quæ in principiis continebantur, admittere detrectabant. Stupebant Boni, se incorruptâ principiorum Theologiæ suæ puritate, tantam morum ac praxeos corruptionem tolerare tamdiu potuisse: & quemadmodum orbis olim Ariannum se esse miratus est; ita propè se Lovaniensem non esse, Academia Lovaniensis mirabatur.

Itaque cœpit liberius deinceps in laxitates invehi; depravatos populi mores corripere; Ecclesiæ Ministros sui officii ac periculi admonere. Et quoniam ex S. Carolo didicerat, *incuriam Confessariorum, ansam præbere maximam, cur in populo peccata gravissima inventantur, & abusus intolerabiles*; à Sacramento Pœnitentiæ res inchoanda videbatur. Et quo facilius omnia desuetæ ad saniores doctrinam aures acciperent; Pastorales S. Caroli

roli instructiones, quas negare nemo auderet, sensim in libros ac Theses; inde in praxim & mores induci cœptæ sunt. Tùm doctrinæ S. Car. & Academiae Lovaniensis adversarii, turbarunt Belgium totum:

Scinditur incertum studia in contraria vulgus.

Agnoscebant alii errorem suum, alii defendebant: Multi juxtà viam suam, quam Adolescentes triverant, ambulabant; quidam etiam, cum senuerant, recedebant ab ea: erant qui in negotio salutis certa incertis, praxim S. Caroli, praxi tunc communi præponerent; erant, qui de salute sua malè securi, nec sanctiores, ut aiebant, nec sapientiores Fratribus suis esse volebant.

Inter hæc, utrum sibi eligendum foret, minime dubitavit Gymnasium SS. Trinitatis. Enimverò ut ab ipso suo fundamento Academiae Matris suæ principiis semper imbutum fuerat; ita praxim, quæ ex illis principiis deducebatur, haud gravatè accepit, Simul perpendebat, quanti Academiae interesset, si à teneris annis non modo doctrinâ sanâ, sed & moribus sanis juvenus Academica formaretur.

Ergò primùm curâ & sollicitudine eorum, qui Gymnasium moderabantur; deindè cùm iis obstreperetur, etiam decreto & consilio Venerandæ Facultatis Artium, viri non pauci delecti sunt, qui Pastoralibus Sancti Caroli instructionibus eruditi, & ipsi Gymnasii nostri Juventutem juxta illius regulas erudirent.

Res esse putabatur, cujus etsi initium haberi utcumque poterat, exitus tamen inveniri posse numquam videbatur. Ubi enim tot Viri, eruditione, pietate, prudentia, ac animarum zelo præstantes, qui Juventuti tam numerosæ sufficiant? Ubi qui sine mercede hoc officium præstent? Ubi qui pro Gymnasio SS. Trinitatis & cum Gymnasio famam suam Adversariorum linguis exponant? Et esto, tales inveniantur: quomodo poterit tenerior Juventus, ad hoc usque tempus benignioribus assueta Directoribus, severioribus illis Viris consuescere? quo animo dilationes illas & absolutionum denegationes accipiet? Quibus viribus rigidiores illas poenas subibit? Desperabunt passim omnes, & deserto Gymnasio, commodiorem sibi sedem eligent, ubi sine difficultate vivere liceat, ut libet; & sine dilatione, quoties volent, absolutione donentur.

Hæc quidem rem tanti momenti remorari paulisper videbantur; sed impedire planè non poterant. Instabant contra S. Caroli amatores: inchoandum esse tandem, quod diu cogitatum, diutiùs optatum fuerat; seminare numquam, qui nubes considerat; qui inciperet opus bonum, illum & perfecturum; deesse non posse in florentissima Academia Viros tantæ rei capaces: Juventutem verò non difficulter trahi posse, si Directores habeat, qui præeant; facilè vel ipsis Pueris persuaderi posse, absolutionem differendam esse, si emendatio vitæ nulla fuerit; esse quasdam poenas & pueris accommodatas, quibus & salubriter à peccato coerceantur, & in vita Christianâ sensim proficiant: Postremo vanissimum esse despe-

desperationis metum; spem verò certissimam, fore ut, correctis hac praxi plurimorum adolescentum moribus, plures undequaque tum ad Gymnasium, tum ad Directores hujusmodi, emendandæ vitæ causâ confluerent.

Nec spes fefellit: inter innumeros Adversariorum tumultus, inter atrocissimas maledicorum hominum calumnias, decimus jam annus est, cum juxta sanctissimas Caroli instructiones juvenus nostra dirigitur. Et tanto cum fructu dirigitur; ut qui prius detrectabant de nobis, tamquam de Malefactoribus; ex bonis alumnorum operibus Gymnasium considerantes, hodie Deum glorificent. *Quia sic est voluntas Dei, ut bene facientes obmutescere faciat imprudentium hominum ignorantiam.*

1. Pet. 1.
v. 15.

Sic nimirum factum oportuit, ut cum Academia Lovaniensis accusaretur, quasi doceret res ejulmodi, quas ad praxim nemo umquam hominum posset deducere; in ipso suo meditullio Gymnasium erigeret, ubi ipso usu comprobaret, nihil è Cathedra Matrem voce præcipere, quod non reipsâ possint Genuini ipsius filii executioni mandare.

Nunc superest Deum precemur, ut quod semel Academiæ & Gymnasio huic contulit, id ei perpetuum esse concedat. Neque enim dubitanter affirmamus, hoc unum esse præcipuum Scholarum nostrarum ornamentum ac bonum; quo stante, stabunt cætera; quo corruente, protinus omnia, studium, disciplina, mores, pietas collabescant. Enimvero frustra docendo, hortando, monendo Juventutem fatigabunt Magistri! nisi adsint Directores, qui quod ad aures totâ vocis contentione clamatur, secretiore Dei virtute cordibus persuadeant. Quod si hi ab illis dissentiant, quantulum est, quod exterioris disciplinæ timore extorquetur! ubi verò in eundem scopum hi foris per disciplinam, illi intus per conscientie directionem collimant: incredibile dictu, quantum in vita & moribus, emendationis; in observanda disciplina, facilitatis; in studio, sedulitatis; in pietate, fervoris, Gymnasium nostrum multis jam annis expertum sit.

Quare ex animo rogamus omnes, qui Gymnasio nostro, qui Gymnasii Directoribus famam suam aliquando per summam injuriam, aut potius, imprudentiam detraxerunt: maledicere tandem desistant; simulque & jam doctrinam S. Caroli in praxim posse deduci, & jam inde apud Gymnasii SS. Trinitatis alumnos cum fructu Juventutis incredibili deductam esse nobiscum fateantur.

Jam satis ignaro cantata est fabula vulgo,

Fabula Christiadum filia nocere gregi.

Nempè negabatur, Caroli sacra dogmata posse

Moribus aptari, blande popelle, tuis.

Aptavit Trias; & fieri quod posse negatum est,

Hoc facere expertam se potuisse probat.

Credite, Christiade, non res impervia factu est;

Sint modo, sint Caroli; pervia facta via est.

Quin Magni faciant, faciunt cum talia parvi?

Quin poterunt, pueri quod potuere, Viri?

L

§. 35.

De Sacerdote Lapso.

E. D. M. N.

BERNARDO DESIRANTIO
MARTINUS STEJARTIUS

ΕΥΠΡΑΤΤΕΙΝ.

JAm pridem desiderasti, ac etiamnum desideras, significari Tibi, quid dictum velim ad hoc quod Tibi tuus Opstratius ex me & Rituali Aletensi objicit de *Sacerdote lapso*. Sic ergo habe, Vir Desideriorum. Controversia me inter & Novaturientes nostros fuit, quid agendum bono Sacerdote & Pastore, qui cetera bonæ vitæ semel occultè incidisset per tentationem extraordinariam in peccatum contra puritatem, puta pollutionis, atque interim die mox sequente, quæ Dominica aut Festa foret, subito premeretur ut pro Parochianis celebraret, orituris alioqui commotionibus, ut fieri amat, ingentibus? Supponitur is gemitibus & lacrymis veniam in Confessione postulare, paratus postea facere quæ videbuntur.

Visum fuerat nostris illis, Confessarium rectè se permissivè habiturum; hoc est, non daturum Absolutionem, sed nec impediturum à Celebratione. Ego verò sic resolveram. R. Nos permissivè Nos non habebimus, sed lacrymis ejus miscentes lacrymas nostras, Absolutione donatum ad Altare dimitemus, facturum postea &c.

Ut hæc resolutio firmaretur magis, *ad hominem* ipsis citavi Rituale Aletense, quod in hac parte mecum sentiret, neque unquam laxitatis nomine à quoquam accusatum foret. Verba mea erant, quæ videre licet apud Opstratium: "Circa quæstionem famosam de Sacerdote lapso, sentimus, quod, sine ullius *abominatione* (laxitatis saltem nomine) Rituale Aletense, à rigidissimis quibusque Episcopis Galliæ ferè 30. approbatum, de Sacram. in gen. pag. 4. edit. 5." Facile vides, *cur rigidissimorum* fecerim mentionem: nempe quod ageretur de famosa quæstione suprà dictâ, in qua laxitatis, imò *abominationis*, sententiam nostram aliquis istorum accusaverat.

Ceterum quod in eadem quæstione tunc senti, adhuc sentio: & ut nuper in quadam Thesi dictum fuit, sic sentire malo, quam cum pseudonyma *Theologia Morali S. Augustini*; juxta quam talis Sacerdos nequidem Charitatem perdidisset, nec proinde Confessione aut Absolutione egeret, quod Conventus ille gravissimus Cleri Callicani nuper salubriter proscripsit.

Ad Rituale autem suprà citatum quod attinet, dixi aliquando publicè & privatim: Primùm illud Romæ fuisse solemniter proscriptum, videlicet sic impressum uti illud Tibi aliquando donavi: deinde à suo Authore

multis

multis in locis correctum, & ab Episcopis ferè 30. subscriptum. Postea me nihil audisse de nova prohibitionè: fuisse etiam Innocentio PP. XI. tunc cum Romæ essem, supplicatum, uti illud denuò examinatum, fineret liberè publicari; sed nihil factum in alterutram partem. Hæc rursus testor vera esse: minimè verò illud quod ait Opstratius, quasi dixissem, Rituale istud *Legi permissum*. Colligat hoc qui voluerit ex jam dictis: ego non dixi. Vale, citoque da desideranti publico mediatum Opus tuum. Lov. VIII. Kal. Febr. MDCCI.

§. 36.

Hincmari Archi-Episcopi Rhemenfis

CAPITULUM.

Quod de crimine confessi vel convicti meritò gradu Ecclesiastico deponendi.

ET ne quidam, contra Apostolum, delectantes non solum vocum, sed & constitutionum, ac factorum novitate, qui ut audivimus dicunt, non debere Presbyterum vel Diaconum de crimine confessum sive convictum deponere, sed tantum suspendere, quia sic possunt confessionem & pœnitentiam, sicut & alii homines, facere, nos dicant cum Novatianis pœnitentiam quibuslibet denegare; quæ cum orthodoxis Doctoribus de pœnitentia, & degradatione Ecclesiasticorum ministrorum sentimus, eorum sensibus & verbis dicemus. Ipsi autem, juxta Apostolum, sanam doctrinam non sustinentes, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes, quia, ut S. Ambrosius in explanatione Psalmi *Beati immaculati*, & B. Coelestinus Papa scribens ad Nestorium dicunt: Est pietas ex qua nascitur frequenter impietas, viderint qualiter se à laqueo liberent, quo se innectunt, ponentes in cœlum os suum, & loquentes adversus Sacros Canones, ut Leo dicit: Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, qui sequentes Apostolicam doctrinam dicunt in crimine detectos non oportere ad Ecclesiasticum gradum accedere, vel in Clericatu manere, vel ad Clericatum redire. Unde Magnus Leo maximo rugitu de Urbe Roma, Orbis scilicet Capite, per totum mundum intonat, decernens ut Episcopi à præstitutis Canonibus nulla aut diligentia, aut præsumptione discedant, & si quis Sacerdotum contra constituta venire tentaverit, & prohibita fuerit ausus admittere, à suo se noverit Officio submovendum. Et Hilarius Papa: "Quia non minùs in Sanctarum Traditionum Sanctiones delinquitur, quàm in ipsius Domini injuriam proficitur". Et Gelasius: "Comperimus, inquit, nonnullos in ipsis Ordini-

1. Tim. 6.
v. 10.1. Tim. 4.
v. 5.Decret.
cap. 5.Decret.
cap. 18.

„bus constitutos gravibus facinoribus non repelli, cum & Apostolus
 „clamet nemini citò manus imponendas, neque communicandum pec-
 „catis alienis; & majorum veneranda constituta pronuntient hujusmodi,
 „etiamsi fortè subreperint, tam qui ante peccaverunt detectos oportere
 „depelli, quàm Sacrae Professionis oblitos prævaricatoresque Sancti
 „Propositi procul dubio submovendos”. Et S. Gregorius ad Anthemium
 Lib. 9. subdiaconum: „Quia tantæ nequitiae malum digna non debet ultione
 Epist. 66. „transire, supradictum fratrem nostrum Paschasium admonere te volu-
 „mus, ut Hilarius prius Subdiaconi, quo indignus fungitur, privet
 Lib. 10. „Officio, atque verberibus publicè castigatum faciat in exilio deportari,
 Epist. 8. „ut unius poena multorum possit esse correctio.” Et ad Columbum Epis-
 copum: „Pervenit ad nos, quod Deidona Diaconus pro corporali fuisse
 „peccato depositus. Dilectio vestra subtili hoc inquisitione perqui-
 „rat: & si ita est, in poenitentia retrudendus est, ut commissi flagitii
 „vinculum lacrymis possit absolvere.” Et ad Sabinianum Episcopum:
 Lib. 7. „Presbyterum, inquit, de quo nos fraternitas tua latoris præsentium re-
 Epist. 25. „latione consuluit, nulla ratione in Sacro Ordine post lapsum, aut perma-
 „nere, aut revocare posse cognoscas. Circa quem tamen mitius agendum
 „est, propter quod commissum facimus facili dicitur professione confessus.
 „Et ad Joannem Archi-Episcopum: Quæ adversus Lucillum Melitanæ
 Lib. 7. „civitatis Episcopum quærela commota sit, in gestorum quæ ad nos di-
 Ind. 2. „rexistis, pagina declaratum est. Et ideo quia tanti facinoris ultio nulla de-
 Epist. 621. „bet dilatione differri, Fraternitas Vestra tres aut quatuor de Fratribus ac
 „con-Sacerdotibus sibi nostris adhibeat, ut ipsis quoque præsentibus pate-
 „facta ac satisfacta veritate, prædictum Lucillum de Episcopatus ordine,
 „quem hujus sceleris contagium maculavit, studeat sine ambiguitate depo-
 „ponere.” Quia igitur in Regula Pastoralis S. Gregorius legis exponens
 sententiam, monstrat non debere cum accedere ad ministerium Dei, nec
 offerre Deo suo panes, qui parvo vel grandi, aut torto est naso, id est, qui
 ad tenendam mensuram discretionis idoneus non est, vel qui subtilitate
 immoderata rectitudinem suæ actionis confundit, in poenitentia vel degra-
 datione lapsorum ex gradibus Ecclesiasticis, secundum Traditionem Ca-
 tholicam, & Ecclesiæ Magistrorum nobis est tenenda discretio. Ait enim
 B. Gregorius: Nonnumquam à reatu adulterii nequaquam discrepat culpa
 fornicationis, cum Veritas dicat: *Qui viderit mulierem ad concupiscendam*
 Metth. 5. *eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* Quia enim Græco verbo *Mœchus*
 V. 28. *Adulter* dicitur, cum non aliena conjux, sed mulier videri prohibetur,
 apertè Veritas ostendit quia & solo visu, cum vel innupta concupiscitur,
 adulterium perpetratur. Quod tamen plerumque ex loco vel ordine con-
 cupiscentis discernitur, quia sicut hunc in Sacro Ordine studiosa concu-
 piscentia, sic illum adulterii inquinat culpa. In personis tamen non dissi-
 milibus idem luxuriæ distinguitur reatus: in quibus fornicationis culpa,
 qua ab adulterii reatu discernitur, Prædicatoris lingua testatur, quæ inter
 cetera

cetera asserit dicens: *Neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adul-* 1. Cor. 6.
teri regnum Dei possidebunt. Quod enim disjunctæ reatui sententiæ sub- 5. 9.
 didit, quoniam valde à se diffidet ostendit. Et item idem dicit: "Scimus,
 „quia aliquando minus est in corporis corruptionem cadere, quam cogi-
 „tatione tacitâ ex deliberata elatione peccare. Sed cum minùs turpis su-
 „perbia creditur, minùs vitatur: luxuriam verò eò magis erubescunt ho-
 „mines, quo simul omnes turpem nòverunt. Unde fit plerumque, ut non-
 „nulli per superbiam in luxuriam corruentes experto casu malum culpæ
 „labentis erubescant; & tunc etiam majora corrigant, cum prostrati innu-
 „meris confundantur. Reos enim se inter minora conspiciunt, qui se
 „liberos inter graviora crediderunt. Pia ergo Domini dispensatione laxa-
 „tos nonnumquam malignus spiritus de culpa ad culpam trahit, & dum
 „plus percutit, inde eum quem ceperat amittit, atque unde vicissè cerni-
 „tur, inde superatur. Ad hoc enim in Scriptura Sacra virorum talium, id
 „est, David & Petri, peccata sunt indicata, ut cautela minorum sit ruina
 „majorum. Ad hoc verò utrorumque illic & pœnitentia insinuatur, &
 „venia, ut spes pereuntium sit recuperatio perditorum. De statu ergo suo,
 „David cadente, nemo superbiat: de lapsu etiam suo David surgente,
 „nemo desperet. Et S. Augustinus: Ut enim constitueretur in Ecclesia,
 „ne quisquam post alicujus criminis pœnitentiam Clericatum accipiat, vel *Epiß. 50.*
 „ad Clericatum redeat, vel in Clericatu maneat, non desperatione indul-
 „gentiæ, sed rigore factum est disciplinæ. Alioquin contra claves datas
 „Ecclesiæ disputabitur, de quibus dictum est: *Quæ solveritis in terra, Matth. 18*
 „erunt soluta & in cælo. Sed ne forsitan etiam detectis criminibus spe ho- 5. 18.
 „noris Ecclesiastici animus intumescens superbè ageret pœnitentiam, se-
 „verissimè placuit, ut post actam de crimine damnabili pœnitentiam nemo
 „sit Clericus, ut desperationis temporalis altitudinis medicina major, &
 „verior esset humilitatis. Nam & Sanctus David de criminibus mortiferis
 „egit pœnitentiam, & tamen in honore suo perstitit: & B. Petrum, quando
 „amarissimè lacrymas fudit, utique Dominum negasse pœnituit, & tamen
 „Apostolus mansit. Sed non ideo supervacua putanda est posterior diligen-
 „tia, quia ubi saluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderunt,
 „quo salus tutiùs muniretur: Experti credo aliquorum fictas pœnitentias
 „per affectatas honorum potentias. Cogunt enim multas invenire medi-
 „cinas multorum experimenta morborum. Detecti ergo, sine Confessione
 „sua, siue convictione legali ac regulari, de criminibus ad gradus Eccle-
 „siasticos non accedant, & in gradibus Ecclesiasticis non maneant, vel ad
 „Ecclesiasticos gradûs non redeant, sicut Sacri Canones, & Decreta Sedis
 „Romanæ Pontificum apertè atque expresse decernunt. Hoc enim nos
 „admonens Apostolus ait: *Nolite communicare operibus infructuosis tenebra-* Ephes. 5.
 „rum. Et quia, inquit S. Augustinus, parum erat non consentire, id est, 5. 11.
 „non communicare, si sequeretur negligentia disciplinæ: *Magis, inquit,*
 „*& redarguite.* Quid est, *nolite communicare?* Nolite consentire, nolite ap-
 „pro-

„probare. Quid est, *magis & redarguite?* Reprehendite, corripite, coër-
 1. Tim. 5. „cete.” Sicut item idem dicit Apostolus: *Peccantes coram omnibus argue,*
 v. 20. *ut ceteri metum habeant.* Sicut arguit Petrus Ananiam & Saphiram, ut ce-
 teri metum haberent. Sicut damnavit Simonem, quem tamen ad pœniten-
 tiam invitavit: sicut fornicatorem arguit Paulus, quem tradidit Satanæ, ut
 Eccles. 12. spiritus salvus fieret in die Domini. Unde Sapientis verba clavis atque sti-
 v. 11. *mulis comparentur, dicente Salomone: Verba sapientie quasi stimuli, &*
quasi clavi in altum defixi. Quia culpas delinquentium nesciunt palpitare, sed
 pun gere. Sed in ipsa correptione vel coërcitione alienorum peccatorum:
 sicut B. Augustinus dicit, cavendum est ne se extollat qui alterum corripit,
 & qui se putat stare, videat ne cadat: foris terribiliter personet increpatio,
 intus benignitatis teneatur dilectio. Neque enim consentientes fumus ma-
 lis, ut approbemus: neque negligentes ut non arguamus: neque super-
 bientes, ut insultantes arguamus: sicut satis B. Gregorius in Regula Pa-
 Epist. ad theodor. storalis nobis ostendit. Lapsos autem in Ordine Ecclesiastico, sed non de-
 tectos, iudicio Dei committimus, cuius misericordiæ, ut Leo dicit, nec
 mensuras possumus ponere, nec tempora diffinire: apud quem nullas pati-
 tur veniæ moras vera Confessio, dicente Dei Spiritu per Prophetam: *Cum*
ingemueris, tunc salvus eris. Et alibi: *Dic iniquitates tuas prius, ut justifi-*
ceris; quia apud Dominum misericordia est, & copiosa apud eum redemp-
 1. Cor. 11. tio. Et Apostolus: *Si nosmetipsos dijudicaremus, non utique judicaremur.*
 v. 31. Unde Doctores Catholici: Eo tunc Dominus Salvator invenitur, quo
 nunc præ timore Domini peccatum nostrum à nobismetipsis redarguitur.
 Unde electi quique culpis suis numquam sciunt parcere, ut possint culpa-
 rum iudicem placatum invenire. Et verè eum postmodum invenire Salva-
 torem credunt, quem districtè modò iudicem metuunt. Nam qui sibi
 nunc à culpa parcat, ei postmodum in poena non parcur. Culpas nunc
 singulorum Deus enumerat, cum nos ipsos ad singula quæ fecimus defen-
 da exponit. Quas misericorditer relaxat, quia ea dum nos punimus, ipse
 nequaquam in extremo examine iudicat. Neque enim piè Dominus ante
 diligentium oculos flenda peccata opponeret, si per semetipsum ea districtè
 ferire voluisset. Constat enim quia à suo iudicio abscondere voluit, quos
 miserando præveniens sibimetipsis iudices fecit. Hinc enim scriptum est:
 Psal. 49. *Præveniamus faciem ejus in confessione.* Et, *Si nosmetipsos dijudicaremus, non*
 v. 2. *utique judicaremur.* Qua dijudicatione majorem in se quisque severitatem
 1. Cor. 11. debet exerere, quo se cognoscit gravius diliquisse, ut à seipso iudicatus
 v. 31. non iudicetur à Domino. Quæ actio pœnitentiæ tunc erit perfecta, & Deo
 acceptabilis, si ascenderit homo adversum se tribunal mentis suæ, & con-
 stituerit se ante faciem suam, ne hoc ei postea fiat, sicut comminatur Deus
 Psal. 49. peccatori: *Arguam te, & statuam contra faciem tuam.* Atque ita consti-
 v. 21. tuto in corde iudicio, adsit accusatrix cogitatio, testis conscientia, iudex
 ratio, carnifex timor. Dehinc dolore torquente sanguis animæ confitentis
 per lacrymas profluat. Et quo sollicitiùs suam quisque conscientiam dis-
 cutiendo

cutiendo examinat, eo latiores ex intimo cordis fonte lacrymarum fluvios fundat: & cotidiano Baptismate, lacrymis suæ compunctionis ab omnium vitiorum, non solum criminalium, sed & quotidianorum subripiendum contagione purgetur, juxta eum qui dicit: *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis stratum meum rigabo*: Quia vita nostra indigna non judicatur, quæ lacrymis lavatur. Unde, quia post Baptismum inquinavimus vitam, & iterum Baptismi aquis lavari non possumus, conscientiam nostram lacrymis baptizemus, & renovemus spiritu mentis nostræ de die in diem. Quia peccata, sive parva, sive magna, impunita esse non possunt: quoniam aut homine poenitente, aut Deo judicante plectuntur. Cessat autem vindicta Divina, si conversio præcurrat humana. Amat enim Deus confitentibus parcere, & eos qui semetipsos judicant non judicare. Et S. Gregorius, quod & Prædecessor ejus S. Callistus scripserat, de lapsis in Ordine Ecclesiastico, sed non detectis, interroganti se respondit: "Nos inquit præcedentes nobis Patres sequimur, qui auctore Deo à sacra doctrina illorum non discordamus. A capite itaque incipientes, usque in quartum Altaris ministerium, hanc formam servandam cognoscimus, ut quia minorem major præcedit, sicut honore ita & crimine, & quam major sequitur culpa, major imporetur vindicta, & post poenitentiam credatur esse fructuosa." Quid enim prodest triticum seminare, & fructum illius non colligere? Post dignam satisfactionem credimus posse redire ad honorem, Propheta dicente: *Numquid qui cadit non adjiciet ut resurgat: & qui aversus est non revertetur*. Idem Propheta ait: *In quacumque die conversus ingemueris, tunc salvaberis*. Unde Psalmista ait: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum re-* *Psalm. 40.*
ctum innova in visceribus meis. Ne projicias me a facie tua, & Spiritum san- *Psalm. 50.*
ctum tuum ne auferas à me. Dum enim periit ne à Deo projiceretur pro- *Psalm. 111.*
lapsus culpâ, alienam Rex & Propheta simul rapuisse uxorem tremefactus expavit, Propheta judicante flagitium suum, & poenitentiam agens reddidit: *Redde mihi latitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me*. Si enim se *ibidem*
dignum Deo per poenitentiam non fecisset, nequaquam aliis prædicaret. *Psalm. 113.*
Ait enim: *Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur*. Dum, inquit, peccata sua prospexit Propheta mundata per poenitentiam, non dubitavit prædicando curare aliena, Sacrificium de semetipso offerre Deo studuit cum dicebat: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*, & reliqua, quæ devotus ac studiosus Lector suo loco invenire valebit. Et item alibi: "Sed poenitentiam agere dignè non possumus, nisi modum quoque ejusdem poenitentiae cognoscamus. Poenitentiam quippe agere est, & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam quæ sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc poenitentiam agere aut ignorat, aut dissimulat. Quid enim prodest, si peccata quis luxuriæ defleat, & tamen avaritiæ æstibus anhelat? Aut quid prodest, si iræ culpas jam lugeat, & tamen adhuc invidiæ facibus tabescat? Unde necesse est, ut qui peccata deplorat, ploranda

„randa minimè committat, & qui plangit vitia, perpetrare vitia timeat. Et
 „si quis in fornicationis culpa, vel fortasse, quod est gravius, in adulterio,
 „vel incestu, vel in eo quod turpe est etiam dicere, lapsus est, tanto à se li-
 „cita debeat abscindere, quanto se meminit, & illicita perpetrassè. At-
 „tendens consilium B. Joannis Baptistæ dicentis: *Facite fructus dignos pœni-*
 „*tentiæ.* Quia sententia uniuscujusque convenitur conscientia, ut tanto ma-
 „jora quærat bonorum operum lucra per pœnitentiam, quanto gravius sibi
 „intulit damna per culpam: & singula quæque admissa consideret, & dum
 „per unumquodque erroris sui iniquationem deflet, simulque ac totum
 „lacrymis mundet. Unde per Prophetam Hieremiam dicitur, cum Judæ
 „singula delicta censerentur: *Divisiones aquarum deduxit oculus meus.* Di-
 „visam quippe ex oculis aquam deducimus, quando peccatis singulis dis-
 „pertitas lacrymas damus. Neque enim uno eodemque tempore æquè
 „mens de omnibus delet: sed dum nunc hujus, nunc illius culpæ memo-
 „ria acriùs tangitur, simul de omnibus in singulis commota purgatur.”
 Sic nimirum erga lapsos atque detectos, cum Catholicæ & Apostolicæ Ec-
 clesiæ doctrina, Sacrorum Canonum severitatis censuram sequitur. Sic de
 lapsis, sed non detectis, & peccata sua perfectè lugentibus, cum Ecclesia
 Catholica de omnipotentissima Domini benignitate sentimus. Quia nullum
 peccatum est, ut dicit Gelasius, pro quo aut non oret Ecclesia remittendum,
 aut quod data sibi divinitus potestate desistentibus ab eodem non possit ab-
 solvere, vel pœnitentibus relaxare, cui dicitur: *Quacumque dimiseritis su-*
 „*per terram, dimissa erunt & in cœlis: & quacumque solveritis super terram, so-*
 „*luta erunt & in cœlis.* In quibuscumque omnia sunt, quantacumque sint, &
 „qualiacumque sint. Sic Evangelicas sententias inter se non discordare in-
 telligimus, quibus dicitur: *A fructibus eorum cognoscetis eos.* De quibus
 malæ operationis fructibus, id est, de manifestis peccatis, sicut sunt stupra,
 vel blasphemix, vel furta, vel ebrietas, & si quæ sunt alia, nobis judicare
 præcipitur. Cum autem dicitur: *Nolite iudicare & non judicabimini, nolite con-*
 „*demnare, & non condemnabimini.* Et, *Nolite ante tempus judicare, quoadusque*
 „*veniat Dominus, & illuminet abscondita tenebrarum & manifestet consilia cordis,*
 de illis factis dictum intelligimus, quæ dubium est quo animo fiant, vel
 quæ facta nos latent. Et sicut Evangelicæ sententiæ inter se non discor-
 dant, ita nec Apostolica Sedes est sibi ipsa diversa, sive adversa, quæ
 secundum Sacros Canones de manifestis peccatis confessos, sive convictos, à gradu
 Ecclesiastico jubet deponi, ET NON PUBLICÈ CONFESSOS, vel legaliter
 ac regulariter convictos, DAMNARI VEL DEGRADARI NULLA RATIONE
 PERMITTIT.

F I N I S.

INDEX

CAPITULUM

LIBRI PRIMI.

- C**APUT I. *Exponitur Historia Formularii, undè Origo Accusationis.* Pag. 1
- C**AP. II. *Quibus Artificiis JOANNES LIBERTUS HENNEBEL cum suis, sensum Decreti & Brevis Pontificii in suas partes trahere conati sunt.* 10
- C**AP. III. *Exhibetur JOANNIS LIBERTI HENNEBELLI Epistola, ad Mechliniensem Archi-Episcopum Romæ 20. Februarii 1694. data; cum disputatione confutatione ejus.* 18
- C**AP. IV. *Quam fortunam Romæ subierit prefata JOANNIS LIBERTI HENNEBELLI Epistola.* 37
- C**AP. V. *Qualiter instituta fuerit Accusatio Propositionum.* 41
- C**AP. VI. *Discutiuntur ea quæ respiciunt Accusationis Titulum, & primum Memoriale, Sanctissimo Domino INNOCENTIO Papa XII. anno 1694. oblatum, & novissime reimpressum.* 47
- C**AP. VII. *De Memoriali oblato Purpuratis Patribus.* 79
- C**AP. VIII. *De prima Propositione accusata, De dilatione Absolutionis.* 97
- C**AP. IX. *De secunda & tertia Propositione accusatâ, De præmittendis fructibus Pœnitentiæ, & frequenti Confessione.* 132
- C**AP. X. *De quarta Propositione accusatâ, quod Cuivis homini (extra casum justæ necessitatis) Absolutio differenda sit donec vitam emendârit.* 161
- C**AP. XI. *Occasione Scriptorum Eminentissimi Domini Cardinalis DE AGUIRRE, discutitur ex Historia Ecclesiastica, an pro peccatis occultis injuncta fuerit olim Confessio publica, aut Pœnitentia publica?* 164
- C**AP. XII. *Contra ZEGERUM BERNARDUM VAN ESPEN J. V. D. cum suis, deducitur Traditio Apostolica, quod numquam publicam pro secreto peccato Pœnitentiam imponere licuerit.* 183
- C**AP. XIII. *De accusata Propositione adjunctâ, ordine quintâ, De differenda Absolutione, etiam ordinariè dispositis.* 209

- CAP. XIV. *De sexta Propositione accusatâ*, quòd ordinariè *Conversio cordis* nonnisi per opera impetretur. 223
- CAP. XV. *De septima Propositione*, quòd magni fletus & labores (de quibus Tridentinum sess. 14. c. 2.) *EXIGUNTUR* ad obtinendam remissionem culpæ, ac pœnæ æternæ. 227
- CAP. XVI. *De octava Propositione*, quòd Pœnitenti dubiè disposito, id est, qui aliquo tempore se à peccatis continuerit, & aliquo modo pœnitentiam fecerit, ordinariè nocet Absolutio. 237
- CAP. XVII. *De Propositione nona, decima, undecima, duodecima, & decimatercia*, Quòd Pœnitentis gemitus, lachrymæ, tussio pectoris & protestatio se dolere ex amore Dei super omnia &c. sunt signa dispositionis verosimilis, quæ dum prudentiâ carnis ponderant quidam Directores, quovis passim absolvent. 245
- CAP. XVIII. *De Propositione 13. accusatâ*, quòd prorsus sensu, & iudicio communi destituti esse videantur, qui absolvent sine ulla vitæ mutatione præviâ, dummodo adsint protestationes quòd doleant, proponant, &c. 273
- CAP. XIX. *De Propositionibus accusatis 14. 15. 16. 17. 18.* De Sacerdote alioqui bonæ vitæ, semel ex infirmitate & tentatione insolitâ lapsus, ad tempus valde notabile ab Officii sui Ministerio per Confessarium excludendo. 278
- CAP. XX. De Sacerdote vel Pastore criminoso cum scandalo vulgi, nunquam, etiam post dignam, & diuturnam Pœnitentiam restituendo 309
- CAP. XXI. De Sacerdote tempore necessitatis secretò absoluto. 336
- CAP. XXII. De Examine Pœnitentium in materia luxuriæ. 345
- CAP. XXIII. De Sigillo Confessionis. 352
- CAP. XXIV. *De accusata Propositione 23. & 24.* DOCTORIS HENNEBELLI, De Nomine Complicis. 360
- CAP. XXV. *De accusata Propositione 25.* DOCTORIS HENNEBELLI, de non quærendo alio Confessario, si fortè primo peccatum suum sine alieno patefacere non possit. 377
- CAP. XXVI. *De accusata Propositione D. HENNEBELLI 26.* De modo denuntiandi Complicem. 390
- CAP. XXVII. *De Propositionibus Licentiati OPSTRATII 27. 28. & 29.* De Legatis, & Foundationibus Missarum. 396
- CAP. XXVIII. *De OPSTRATII Propositionibus 30. & 31.* De Sacerdotibus non celebraturis, nisi offerretur stipendium. 422
- CAP. XXIX. *De OPSTRATII Propositione 32.* De non coniungendis Matrimonio dubiè dispositis. 432
- CAP. XXX. *De OPSTRATII Propositionibus 33. & 34.* De Limitibus Ecclesiæ quoad praxim administrandi Sacramentum Pœnitentiæ. 443
- CAP. XXXI. *De Propositionibus 35. & 36.* De eadem materia. 480
- CAP. XXXII. *De OPSTRATII Propositionibus 37. 38. & 39.* De Auctoritate Ritualis Romani. 495

CAP. XXXIII. <i>De accusata Propositione qua fuit 53. & est D. ZEGERI VAN ESPEN, De formula Communicationis in Confraternitate Redemptionis.</i>	506
CAP. XXXIV. <i>De Propositione qua fuit 56. De Indulgentiis Confraternitatum.</i>	512
CAP. XXXV. <i>De Propositione qua fuit 57. De Scapulari.</i>	516
CAP. XXXVI. <i>De accusata Propositione qua fuit 60. De non deferendis Imaginibus cum Venerabili Sacramento.</i>	525
CAP. XXXVII. <i>De accusata Propositione 45. De Relatione operum in Deum.</i>	527
CAP. XXXVIII. <i>De Propositione D. HUYGENS, qua in secundo Quaternione fuit 41. De Voto Castitatis.</i>	530
CAP. XXXIX. <i>De accusata Propositione 46. qua obicitur Doctrina G. HUYGENS, De Ignorantia Juris.</i>	533
CAP. XL. <i>De Propositione 47. qua est DOCTORIS GUMMARI HUYGENS, De Libertate.</i>	536
CAP. XLI. <i>De accusata Propositione 48. qua est D. GUMMARI HUYGENS, de eadem materia Libertatis.</i>	548
CAP. XLII. <i>De accusata Propositione 49. qua est D. GUMMARI HUYGENS, de eadem materia Libertatis.</i>	551
CAP. XLIII. <i>De Propositionibus 50. qua est D. ANTONII ARNALDI, & 51. ac 52. qua sunt D. JOANNIS LIBERTI HENNEBEL. De eadem materia Libertatis.</i>	554
CAP. XLIV. <i>Exponitur judicium variorum de novo DOCTORIS HENNEBELLI Systemate, De gratia sufficiente quæ dat Posse, quod non MAGIS PROSIT, nec MAGIS POSSIT, quàm potentia visiva in tenebris.</i>	565
CAP. XLV. <i>De accusatis Propositionibus 53. & 54. qua sunt D. JOANNIS LIBERTI HENNEBEL, de Autoritate Ecclesiæ in judicando de sensu Propositionis, aut Libri.</i>	596
CAP. XLVI. <i>De Recriminatione quam facit L. OPSTRATIUS cum Suis.</i>	625

VOTUM AUTHORIS.

632

I N-

I N D E X

P A R A G R A P H O R U M

L I B R I S E C U N D I.

P ARAGRAPHUS PRIMUS. <i>Decreta Regia contra suspectos Jansenismi vel Rigorismi, a Serenissimo BAVARIÆ ELECTORE Bruxellis die 7. Novembris 1695. expedita.</i>	Pag. 1
§. 2. <i>Prima scriptura Patris BERNARDI DESIRANT Belgii Episcoporum, & D. MARTINI STEYAERT Sylvaeducensium Vicarii Apostolici, ad S. Sedem Deputati, quâ sustinebat hunc in urbe expectandum non esse.</i>	2
§. 3. <i>Prima Deputatio D. JOANNIS LIBERTUS HENNEBEL per JOANNEM TACK Patrem Alexianorum Lovani.</i>	4
§. 4. <i>Secunda Deputatio ejusdem per Universitatem Lovaniensem.</i>	5
§. 5. <i>Revocatio Deputationis per Universitatem.</i>	6
§. 6. <i>Extractum ex Testamento spirituali ANTONII ARNALDI, circa Formulare Alexandri VII.</i>	7
§. 7. <i>Scriptura Italica JOANNIS LIBERTI HENNEBEL contra PATREM DESIRANT in causa Formularii Alexandri VII.</i>	8
§. 8.A. <i>JOANNIS LIBERTI HENNEBELLI Declaratio, de sensu Formularii.</i>	16
§. 8.B. <i>Scriptura pro parte Episcoporum Belgii, de quatuor Episcopis Gallicanis, & clausulâ, Reverentiam factis, fidem autem dogmatibus.</i>	21
§. 9. <i>Discursus quo solebat uti P. DESIRANT, informans contra prætensores Jansenistas, circa negotium Formularis, quantum ad ipsorum exceptionem seu distinctionem prætensi facti à jure: prout in urbe scriptus & amicis ad informandum distributus fuit.</i>	38
§. 10. <i>Breve SS. Domini INNOCENTII PAPÆ XII. ad Episcopos Belgii.</i>	40
§. 11. <i>Decretum SS. P. INNOCENTII XII. feria 5. die 28. Jan. 1694.</i>	42
§. 12. <i>Alterum Breve SS. D. INNOCENTII XII. circa Formulare, ad Episcopos Belgii.</i>	43
§. 13. <i>Copie d'une Lettre écrite de Rome le 13. de Juillet 1693.</i>	44
§. 14. <i>Scriptura PATRIS DESIRANT, qua exhibuit, & impugnavit varias litteras à D. HENNEBEL ex urbe in Belgium scriptas, & justificavit suas.</i>	45
§. 15. <i>Testimonium de eo quod Illust. mus D. BARGELLINI dixit de D. HENNEBEL circa Factum quatuor Episcoporum in Galliis, & eorumdem processum verbalem.</i>	49
§. 16. <i>Decretum Illustrissimorum ac Reverendissimorum Dominorum Belgii Episcoporum circa usum Formularii Alexandri VII.</i>	50
§. 17. <i>Decretum Illustrissimorum ac Reverendissimorum Dominorum Belgii Episcoporum circa Administrationem Sacramentorum &c.</i>	52
§. 18.	

- §. 18. *Copia mandati, quod D. HENNEBEL dabat Romæ 18. Julii 1693.* 57
- §. 19. *Decretum Sacrae Congregationis 14. Octobris 1682. contra Theses D. JOANNIS LIBERTI HENNEBEL.* 59
- §. 20. *Epistola Præsentorum Jansenistarum, quâ gratias egerunt Pontifici INNOCENTIO XII. de Brevis & Decreto circa Formularium.* ibid.
- §. 21. *Acta seu aſtitata Romæ pro Concordia inter P. DESIRANT, & D. HENNEBEL.* 60
- §. 22. *Requſitio PATRIS DESIRANT, ut Adm. RR. PP. CHRISTIANUS A MONTE CARMELO Exdefinitor, & JACOBUS A S. BARTHOLOMÆO, ambo S. Th. Lectores, amicabiliter conveniant Licentiatum JOANNEM OPSTRAET.* 64
- §. 23. *Theses JOANNIS OPSTRAET. De Remediis peccati.* 66
- §. 24. *Copia ſententiæ latæ in Concilio Privato, & ſanctiore Regis, circa præſatam Theſim.* 68
- §. 25. *Reſolutio Facultatis Theologica Lovaniensis ſuper Theſi Dom. Licentiatii OPSTRAET De Remediis peccati, deſenſa in Seminario Mechlinienſi 16. Februarii 1690. præſato Privato Concilio miſſa.* 69
- §. 26. *Judicium D. HENNEBEL de dicta Theſi, & OPSTRATII ad eam Reſponſione.* 71
- §. 27. *Extracta ex Graphio Curia ſpiritualis Mechlinienſis, ad Libellum ſupplicem oblatum Ampliſſimo D. Officiali Metropolitano Mechlinenſi ad onus Domini Licentiatii OPSTRAET, a Procuratore Officii Curia Archi-Epiſcopalis Mechlinienſis.* ibid.
- §. 28. *Sententia definitiva contra JOANNEM OPSTRAET, & Theſim ejus, De Remediis peccati.* 72
- §. 29. *Epistola Illuſt. ac Reverend. Domini Internuntii DEVIA ad Illuſt. & Reverendiſſ. Archiepiſcopum Mechlinienſem, circa Theſim Licentiatii OPSTRAET.* 73
- §. 30. *Epistola Rev. N. (de quo JOANNES OPSTRAET) ad PATREM DESIRANT.* ibid.
- §. 31. *Testimonium quod omnes vivant qui Lovani in Comitatu Reverendiſſ. Qualificatoriſ fuerant.* 74
- §. 32. *Decretum VICE-RECTORIS contra Motivum JOANNIS OPSTRAET &c.* ibid.
- §. 33. *Ordonnance du Roy en ſon Conſeil Privé ſur le même Decret.* 76
- §. 34. *Extractum ex Bello Poëtico JOANNIS OPSTRAET Pag. 58.* 77
- §. 35. *De Sacerdote lapſo. E. D. M. N. BERNARDO DESIRANTIO, MARTINUS STEYARTIUS ἐν πρᾶττει.* 82
- §. 36. *HINC MARI Archi-Epiſcopi Rhemenſis Capitulum: Quod de crimine confeſſi vel convicti merito gradu Eccleſiaſtico deponendi.* 83

FACULTAS SUPERIORIS.

Commonitorium ad Orthodoxos &c. ab Adm. Reverendo, ac Eximio Patre Magistro Bernardo Desirant S. T. D. ac Facultatis Theologicæ Professore Regente, Historiographo Regio, &c. compositum, & à Reverendissimo Domino Martino Steyaert S. T. D. Vicario Buscodu- censi, &c. atque ab Adm. Reverendo ac Eruditissimo Patre Philippo van Wavre S. T. L. à Me ad hoc Deputato, revisum & approbatum in pu- blicam lucem prodire permitto. Dabam Lovanii 21. Januarii 1701. in Conventu nostro FF. Eremitarum S. P. AUGUSTINI.

F. PHILIPPUS TAX, Provincia Flandro-Belgica
Ord. FF. Eremit. S. P. AUGUSTINI Provincialis ind.

CENSURA ORDINIS.

Saluberrimum Adversus profanas vocum novitates Commonitorium, olim posteritati consecravit Vincentius Lirinensis. Ardor Fidei tuendæ causam dederat: quia ut ipse meminit, Magno metu nobis immutata ac temerata Religionis piaculum pertimescendum est, à quo non solum Ecclesiastica Disciplina, sed etiam Censura Apostolica deterret Authoritatis. Fallor, aut Commonitoris hujus Æmulator esse cupit qui Commonitorium ad Ortho- doxos de Accusatis in Urbe &c. editum voluit Adm. Reverend. ac Eximius P. M. Bernardus Desirant Ord. FF. Eremit. S. P. AUGUSTINI in Alma Uni- versitate Lovaniensi S. T. D. ac Facultatis Theol. Professor Regens, ac Historiographus Regius. Et Vincentius quidem Commonitorio præfatur. Ad quod me negotium non solum fructus operis, sed etiam consideratio temporis, & opportunitas loci adhortatur. Quod & huic Commonitori vendicandum apparet: Nam si teste S. Hieronymo, in suspitione Hæreseos non deceat Quemquam esse patientem, ne apud eos qui ignorant innocentiam ejus, dissimu- latio Conscientiæ judicetur, Non decuit Commonitorem in crimen falsæ accusationis vocatum stylo parcere, ne si tacuerit crimen videatur agnos- cere. Observatum ergo voluit Hieronymianum illud: Respondeat, & scripta, scriptis arguat. Item: Responde ad singula, ne punctum quidem & apicem tran- seas: Si enim egeris negligenter, qui inimicus est, nodum quæret etiam in scirpo. Denique & illud cordi fuit: Ostendam quod huc usque silentium modestus fuerit, non mala conscientie. Et quia non adversus elingues elucubrandum fuerat, in hoc ei ignoscendum, si Hieronymiano instructus Cothurno adver-

adversus Antagonistas suos vehementior incedat. Mira elucet in hoc opere in S. Sedem Devotio, studiosa ad arguendum solertia, ad disputandum acrimonia, ad confutandum vehementia singularis, prout dissentientem pepulit Vetustatis ardor odiumque Novitatis. Interim luce dignum publicâ cenfeo *Commonitorium*, & apprimè utile ad pernoscendas Belgicas Controversias Romanasque Accusationes, & ut videant Eruditi, an Actore non probante absolvendi sint Rei, an convincente damnandi per illam Sedem ad quam accessum non habet perfidia. Datum Mechliniæ 20. Januarii 1701.

Fr. PHILIPPUS VAN WAVRE
Ord. FF. Eremit. S. P. AUGUSTINI,
S. Theologiae Licentiatus.

Approbatio Censoris Ordinarii.

Quod apud nos varii exclamare solent & provocare, ut illorum vel unus servato juris ordine producat, qui de notabili aliquo errore in doctrina convictus sit, aut etiam duntaxat suspectus, hoc quia isto volumine præstatur, & hac viâ consequi speramus, ut de Controversiis nostris aliquid decernat Apostolica Sedes, *COMMONITORIUM AD ORTHODOXOS*, Auctore Admodum Rev. do & Exim. Dom. Collega nostro Patre *Bernardo Desirant*, Ordinis Eremitarum Magni Patris nostri Augustini, Historiographo Regio, & Historices Professore Academico, Strictæ Facultatis Theologicæ Lovaniensis Doctore ac Professore Regente, nuperque Episcoporum Belgii nostri ad Sedem Apostolicam Deputato elaboratum, lucem publicam mereri existimo, Lovanii Festo S. Gregorii Magni 1701.

Fr. MARTINUS HARNEY Ordinis *Prædicatorum*
bis Ex-Provincialis, *Strictæ Facultatis Theologicæ Lovaniensis* Doctor & Professor Regens Senior, *Archiepiscopalis Librorum Censor.*

Resolutio S. Facultatis Theologicæ Lovaniensis.

Die 12. Martii 1701. Sacra Facultas sub expresso articulo congregata resolvit, extimulandum esse Eximium Dominum *DESIRANT*, ut attentis præsentibus circumstantiis, quarum non minima, quod aliqui apud Sedem Apostolicam instent, ut *quæ adversus se obijciuntur, probentur*, non differat in lucem edere *Commonitorium ad Orthodoxos &c.* quod in Consequentiâ nuperæ Delegationis suæ ad eandem Sedem Apostolicam, plurimorum utriusque Cleri tum Prælatorum, tum aliorum consilio, atque horatu concinnavit, ut eidem Sanctæ Sedi, & Regi, cunctisque utriusque Potestatis Ministris atque subditis verus Controversiarum status pateat Universis. Et data est Commissio Eximio Domino Decano, ut procuret expeditionem,

Locus ✠ Sigilli.

HERMANNUS DAMEN pro tempore Decanus.

ERRATA SIC CORRIGE

Ex Libro 1.

Pag. 1. lineâ 5. Innovationibus.	lege, Doctrinis.
44. lin. 8. examinati.	l. examinatis.
lin. 9. secundo.	l. secundi.
71. lin. 24. vultus.	l. vultis.
85. lin. 36. Mechliniensis.	l. eodem.
90. lin. 40. Decipere & mentiri.	l. nugas agere.
126. lin. 39. alici.	l. alii.
182. lin. 17. citò.	l. citato.
184. lin. 29. erat publicas.	l. erat publicitas.
191. lin. 20. Christianam.	l. Christianum.
192. lin. 34. primamque.	l. primumque.
203. lin. 7. sunt vestra.	l. sunt, vestra.
215. lin. 24. obtentas.	l. obtenta.
240. lin. 5. 3. p. q. 9.	l. Suppl. quæst. 1.

Ex Libro 2.

Pagina 2. lin. 31. Apostolici.	lege, Apostolici, Deputati.
78. lin. 35. nisi.	l. qui.

Nota insuper, Lector Benevole, quòd Paragraphi Libri Secundi, in Authoris absentia impressi, in marginalibus Libri Primi non exactè citentur. Poteris tamen facilè corrigere per Te ipsum, dum Opus leges.

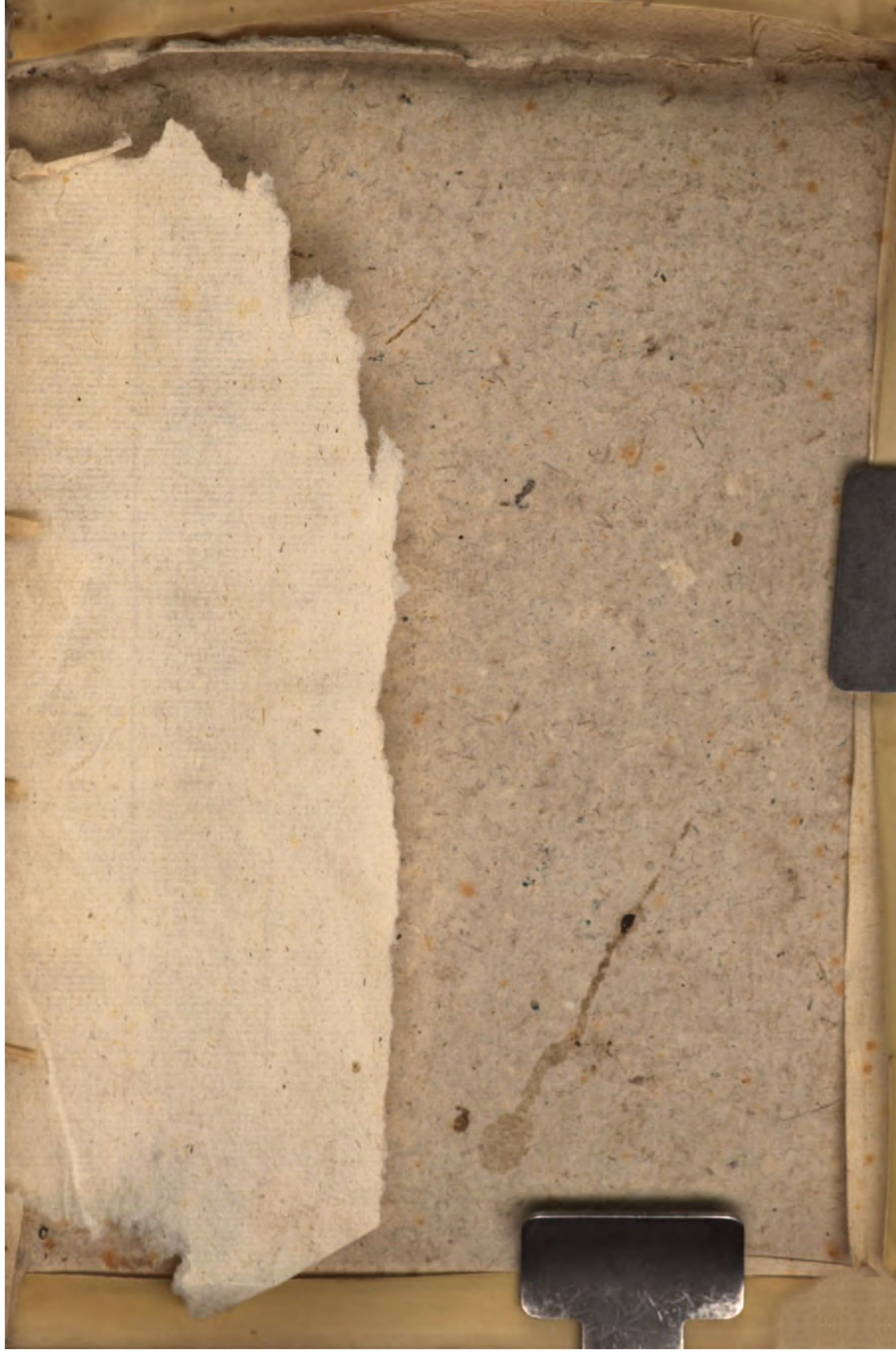

1. The first part of the book is devoted to a general
 introduction to the subject of the history of the
 world, and to a description of the various
 countries and peoples which have been
 known to man from the earliest times.
 2. The second part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 3. The third part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 4. The fourth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 5. The fifth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 6. The sixth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 7. The seventh part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 8. The eighth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 9. The ninth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 10. The tenth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.

De Libro

The first part of the book is devoted to a general
 introduction to the subject of the history of the
 world, and to a description of the various
 countries and peoples which have been
 known to man from the earliest times.
 The second part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 The third part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 The fourth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 The fifth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 The sixth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 The seventh part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 The eighth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 The ninth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.
 The tenth part of the book is devoted to a
 description of the various countries and peoples
 which have been known to man from the earliest times.

Désirant, Bernard,

Commonitorium ad Orthodoxus de accusatis in urbe Droctrinis

Lovania 1701

4 Polem. 844

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10688801-3